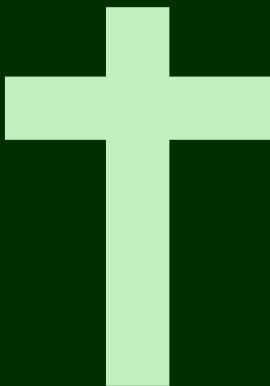

Topẽ vĩ rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

Topẽ vĩ rá

New Testament in Kaingang (BR:kgp:Kaingang)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaingang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaingang

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 26 Mar 2022

16af52c8-0e45-5e91-b36c-cd314d36d7fc

Contents

MATEUS	1
MARCOS	71
LUCAS	109
JOÃO	180
HAN KÂMÊ	230
ROMA	291
1 CORINTO	323
2 CORINTO	353
GALÁCIA	370
ÉFESO	381
FILIPOS	391
COLOSSOS	398
1 TESSALÔNICA	405
2 TESSALÔNICA	411
1 TIMÓTEO	415
2 TIMÓTEO	423
TITO	429
FILEMOM	433
HEBREU	435
TIAGO	458
1 PEDRO	467
2 PEDRO	475
1 JOÃO	480
2 JOÃO	488
3 JOÃO	489
JUDAS	490
NÉN VENH KE	493

MATEUS TÏ RÁ

Jesus jógjóg ve ag
(Lc 3.23-28)

¹ Jesus Cristo jógjóg ve ag rán hã vë. Jesus Cristo vÿ tÿ Davi krë'krë nĩ, kÿ Davi vÿ tÿ Abraão krë'krë nĩ.

² Abraão vÿ Isaque han. Kÿ Isaque vÿ Jacó han. Kÿ Jacó vÿ Judá han, ti mré ke ag ke gé.

³ Kÿ Judá vÿ Peres han. Zera ti kegé, ti prÿ tÿ Tamar fi ki. Kÿ Peres vÿ Esrom han. Kÿ Esrom vÿ Arão han. ⁴ Kÿ Arão vÿ Aminadabe han. Kÿ Aminadabe vÿ Nasom han. Kÿ Nasom vÿ Salmom han. ⁵ Kÿ Salmom vÿ Boaz han, ti prÿ tÿ Raabe fi ki. Kÿ Boaz vÿ Obede han, ti prÿ tÿ Rute fi ki. Kÿ Obede vÿ Jessé han. ⁶ Kÿ Jessé vÿ pã'i mág tÿ Davi ên han.

Kÿ pã'i mág tÿ Davi vÿ Salomão han, ti prÿ tÿ tÿ Urias prÿ ja ên fi ki. ⁷ Kÿ Salomão vÿ Roboão han. Kÿ Roboão vÿ Abias han. Kÿ Abias vÿ Asa han. ⁸ Kÿ Asa vÿ Josafá han. Kÿ Josafá vÿ Jorão han. Kÿ Jorão vÿ Uzias han. ⁹ Kÿ Uzias vÿ Jotão han. Kÿ Jotão vÿ Acáz han. Kÿ Acáz vÿ Ezequias han. ¹⁰ Kÿ Ezequias vÿ Manassés han. Kÿ Manassés vÿ Amom han. Kÿ Amom vÿ Josias han. ¹¹ Kÿ Josias vÿ Jeconias han, ti jãvy ag ke gé. Israel ag tÿ êmã tÿ Babilônia ra sigse kÿ mÿ mÿ ên kã tóg ag hynhan.

¹² Ag tÿ êmã ên tá vÿnvÿn ke kar kÿ Jeconias vÿ Salatiel

han. Kÿ Salatiel vÿ Zorobabel han. ¹³ Kÿ Zorobabel vÿ Abiúde han. Kÿ Abiúde vÿ Eliaquim han. Kÿ Eliaquim vÿ Azor han. ¹⁴ Kÿ Azor vÿ Sadoque han. Kÿ Sadoque vÿ Aquim han. Kÿ Aquim vÿ Eliúde han. ¹⁵ Kÿ Eliúde vÿ Eleazar han. Kÿ Eleazar vÿ Matã han. Kÿ Matã vÿ Jacó han. ¹⁶ Kÿ Jacó hã vÿ José han, Maria fi mén ên ti. Maria ên fi ki Jesus tóg mur ja nĩ, hã vÿ: Cristo, he mÿ.

¹⁷ Abraão krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtĩ, Davi mré nĩgrén kÿ. Kÿ Davi krë'krë ag tóg 14 (ke) nÿtĩ gé, ag tÿ ag nĩgrén kÿ, ag tÿ êmã tÿ Babilônia ra ag tatĩ mÿ mÿ ên kã. Ag tÿ tá vÿnvÿn ke ên kar kÿ ag krë'krë vÿ 14 (ke) nÿtĩ gé, Cristo mré nĩgrén kÿ. Cristo jógjóg ve ag hã vë.

Jesus Cristo mur
(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo mur vÿ ge nĩ, ha mē. Ti mÿnh fi vÿ tÿ José prÿnh ke fi nĩ. Hã ra fag tóg ver jagnē mré nÿ ja tũ nĩgtĩ. Ên kã Topē kuprĩg tóg fi mÿ gĩr han, hã kÿ fi tóg kufy nĩ ha, fi tÿ ù mré nÿ tũ ra. ¹⁹ Kÿ José tóg mēg mÿ sir, kÿ tóg ti mÿ e tĩ. Ûn jykre kuryj vë mÿr, hã kÿ tóg fi mÿ'a han sór tũ nĩ. Kÿ tóg fi pin kÿ fi mÿ: “kÿ inh hÿn ã tÿ prÿg ke tũ nĩ ha,” he sór mÿ sir.

²⁰ Ti tÿ ver fi tovãnh to jykren kÿ Topē tÿ jēnē jafã tóg ti mÿ vēnh ven mÿ sir, ti vēnh péti kÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “José,” he mÿ. “Tÿ ã Davi krë'krë ag kã ù nĩ,” he tóg. “Maria fi to

kykrén kónān tūg nī. Fi tovānh sór tūg nī. Ū tū pijé', Topē kuprīg tỹ fi mỹ gĩr han ja vē. ²¹ Gré ti nỹnh mū, ha vem nī. Kỹ ti mỹ: *Jesus*, hem nī. Ājag krenkren han jé tóg ke mū, ājag tỹ Topē vĩ mranh mū ra," he tóg.

²² Hā ra Topē tóg vāsỹ ti vĩ tó tĩ ũ mỹ: ²³ "ũn mén ja tũ fi vĩ kufy nĩnh mū. Fi tỹ ti ve kỹ ag tóg ti to: *Emanuel*, henh ke mū," he ja nī. *Emanuel* to ken hā vē, hā vỹ: Topē vĩ ěg ki rĩr há han ke mū, he mū.

²⁴ Kỹ tóg rĩr mū sir, ti vėnh péti kar kỹ. kỹ tóg fi mỹ: "ā ki sóg rĩr ke mū," he mū. Ti tỹ Topē tỹ jėnė jafā vĩ to jykrén kỹ tóg, ti mỹ ki krov nĩ sir, ti tỹ fi tỹ prũg ke ti. ²⁵ Hā ra tóg ver fi mré nỹ tũ nĩgtĩ. Kejėn fi tóg fi kósin vég mū. Kỹ tóg ti jijin kỹ ti mỹ: *Jesus*, he mū. Tag pāte tóg vāhā fi mré nỹ mū sir.

2

Pā'i ag tỹ Jesus venh kāmū

¹ Fi tỹ *Jesus* ve ěn kā fag tóg ěmā tỹ *Belém* tá nỹtĩ, ga tỹ *Judėia* tá. ěn kā *Herodes* vĩ tỹ pā'i mág nī. Kỹ kejėn ũ ag tóg kuvar há tá kāmū mū, rā jur ja tá. Ūn *estudo* mág ag vē, krĩg to ag tóg *estudar* he mág han tĩ. ² Ag tỹ *Jerusalém* tá junjun kỹ ag tóg sir: "ũ tỹ ũri mur mū tag vĩ tỹ *Israel* ag pā'i mág nĩnh ke mū," he mū. "Ti kri ěg krĩg vé, ěg tỹ ěg jamā tá nỹtĩn kỹ. ěg tỹ ti mỹ nén ũ há gé kāmū vē," he ag tóg. ³ Pā'i tỹ *Herodes* tỹ ag vĩ tag mẽ kỹ tóg ti mỹ e tĩ, kỹ tóg krĩ kufy nĩ sir.

⁴ Kỹ tóg Topē tũ to pā'i ag jé prėr kỹ ag mỹ: "*Cristo* nėji hė tá mur ke mū?" he mū. ⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: "*Belém* tá ke nėji, ga tỹ *Judėia* tá," he mū. "Topē vĩ tó tĩ ũ vĩ vāsỹ ti to tag rán ja nĩgtĩ, ha mē: ⁶ "Sĩ ti nĩ, ěmā tỹ *Belém* ti, ga tỹ *Judėia* tá. Ti sĩ nĩ ra tóg ěmā mág kar káfór nĩ, pā'i mág ěn tỹ tá mur ke tigrĩn. Tỹ tóg ěg *povo* kri pā'i mág jėnh ke mū," he ja tóg nĩ," he ag tóg.

⁷ Kỹ *Herodes* tóg vėnh péju kỹ fóg ěn ag mỹ: "kurā tỹ hė ri ke kā ājag krĩg ěn ve vén?" he mū. Kỹ ag tóg ti mỹ tó mū. ⁸ Kỹ tóg *Belém* ra ag jėgnėg mū sir. "Vėnh kar ki ti jėmėm nĩ. Ājag tỹ ti ve kỹ inh mỹ tónh kāmūm nĩ. Kỹ sóg ti venh tĩg ke mū gé, sỹ ti mỹ nén ũ há nĩm jé," he tóg.

⁹⁻¹⁰ Ag mū ra ag tóg krĩg ěn ve mǎn mū gé sir. Ag jo tóg tĩ nĩ. Ag tỹ tá junjun kỹ krĩg ěn tóg ũn sĩ nĩgja ěn kri sa nĩ sir. Kỹ ag fe tóg mrin ke mū sir. ¹¹ Tá ag tóg ũn sĩ vég mū, ti mỹnh fi ke gé. Kỹ ag tóg ti krėm grĩnhgrĩnh ke mū, ti mỹ: "tỹ ā Topē kósin nĩ," he jé. Kỹ ag tóg ti mỹ ag tũ ti vin mū sir, *ouro* ti, ka jėnjo tỹ *incenso* ti ke gé, kar kỹ ka tỹ *mirra* jėnjo ke gé.

¹² Hā ra Topē tóg, ag vėnh péti ki ag mỹ: "*Herodes* mỹ tó tūg nĩ," he mū sir. Hā kỹ ag tóg ěpry ũ jagma mū kỹ ag jamā ra vĩnvỹn ke mū sir, rā jur ja ra.

José fag tỹ vėnh pigju

13 Ag mũ kar kÿ *José* tóg kejën Topê tÿ jênê jafã vég mũ, ti vênh péti kÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “ũn sÿ va tÿg, ga tÿ *Egito* ra, ti mÿnh fi mré. *Herodes* vÿ ti tén sór mũ. Kejën sóg ã mÿ: ha vÿn ké, henh ke mũ. *Egito* tá inh vÿ jãvãnh nÿ,” he tóg.

14 Kÿ tóg kuty ên hã kã fag tatÿn tÿ mũ sir, vênh péju jé. 15 *Herodes* tÿ kejën ter kÿ tóg tá vÿn ke mũ. Hã ra ti tÿg ja tag vÿ rán kÿ nÿ gé, hã vÿ: “ga tÿ *Egito* ra sóg vênh vÿ jênê, inh kósin tÿ tá vÿn ke jé,” he mũ.

Herodes tÿ gÿr ag kãgtén

16 Hã ra *Herodes* tóg fagrÿnh mÿ fóg ên ag jãvãnh ja nÿ. Vãhã tóg: “ag tÿ inh mÿ tó tÿg hÿn,” he mũ. Kÿ ti fe tóg gÿm ke mũ sir. Kÿ tóg ti porisa ag mÿ: “*Belém* ra gÿr ag kãgtén mũjêg, ùn kri prÿg tÿ 2 anos tá krÿg tũ ên ag tãvÿ,” he mũ. Ag mÿ tóg 2 anos tó, fóg ag tÿ ti mÿ: “1 ano kãfór ti nÿ ha, êg tÿ ti kri krÿg ve ja ti,” hen kÿ.

17 Hã ra tag tóg rán kÿ nÿ gé. Vãsÿ Topê vÿ tó tÿ tÿ *Jeremias* tóg tag rán ja nÿ, ha mẽ: 18 “êmã tÿ *Ramá* tá êg tóg vênh kygfÿ mênh mũ, vêsÿrénh mág ke gé. *Raquel* fi krê ag vÿ tũ' he kãn, hã kÿ fi tóg vêsÿrénh mũ,” he ja tóg nÿ.

José fag tÿ Egito tá vÿnvÿn ke

19 Kejën *Herodes* ên vÿ ter mũ sir. Kÿ Topê tÿ jênê jafã vÿ *José* mÿ vênh ven mũ, ti vênh péti ki. 20 Kÿ tóg ti mÿ: “ũn sÿ va tÿg, ti mÿnh fi mré, ga tÿ *Israel* ra. Û tÿ ti tén sór mũ ên vÿ hur ter,” he mũ.

21 Kÿ fag tóg mũ mũ sir, ùn sÿ ti ke gé. 22 Tá junjun kÿ fag tóg pã'i mág tãg jiji jêmêg mũ. Hã ra tóg tÿ *Arquelau* nÿ. *Herodes* kósin vê. Tÿ panh ri kén tóg tÿ pã'i mág nÿ, ga tÿ *Judéia* tá. Kÿ tóg ti kamêg mũ. Kÿ Topê tóg ti vênh péti kÿ ti mÿ: “ga tÿ *Judéia* tá nÿ mãn sór tÿg,” he mũ. Kÿ tóg ga tÿ *Galiléia* ra tÿ mũ sir. 23 Kÿ tóg êmã tÿ *Nazaré* tá êmãn mũ. Hã ra tóg rán kÿ nÿ gé: “ti to ag tóg: *Nazaré* tá ke vê, henh ke mũ,” he ja tóg nÿ, *Jesus* to.

3

João Batista tÿ ag jyvên

(*Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28*)

1 Kejën *João Batista* tóg êmã tũ ja ra tÿ mũ, ga tÿ *Judéia* tá ga kórég ên ra. Tá jê kÿ tóg ag jyvên mũ sir. 2 “Ajag jykre pãno tovãnh nÿ, Topê tÿ tÿ ajag pã'i nÿ jé,” he tóg. 3 Hã ra *Isaiás* tóg tag rán ja nÿ: “êmã tũ ja tá tóg jênh ke mũ, ga kórég tá. Tá tóg ag mÿ jamã há ra: ”êg *Senhor* kãtig ke jo vênh jãnhkrigkrig nÿ,” henh ke mũ. “Ëpry kurég ajag tóg tÿ, ajag pã'i mág jun ken kÿ. Kÿ tag ri ke han nÿ. Ajag jykre pãno tugvãnh nÿ,” he jé tóg ke mũ,” he ja tóg nÿ, *Isaiás* ti. Tÿ tÿ *João* mur to hã ti kãmén jan hã vê.

4 *João* ên kur tóg tÿ kãvãru pãnÿ sór kyki tÿ há nÿ. Kÿ tóg nén ù fár hã tÿ vêsógfig tÿ gé. Ópã hã ko ti tÿ, mÿg mré.

5 Kÿ *Jerusalém* tá ke ag tóg ti tá junjun mũ sir, ga tÿ *Judéia* tá ke ag ke gé, goj tÿ *Jordão*

tá ke kar ag ke gé. ⁶ Ti tỹ ag mỹ: “ãjag jykre pãno tovãnh nĩ,” hen kỹ ù ag tóg: “Topẽ vĩ mranh ja sóg nĩgtĩ,” he mũ. Ën ag kygpég tóg mũ sir, goj tỹ *Jordão* ki.

⁷ Kỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag vỹ ti tá junjun mũ gé sir, pã'i tỹ *Saduceu* ag ke gé. Ôn kỹ ag tóg ti to kãmũ mũ, ti tỹ ag kygpe jé. Kỹ tóg ag jyvẽn tar han mũ sir. “Pỹn ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag jykre pãno nỹtĩn kỹ,” he tóg ag mỹ. “Û nỹ ãjag mỹ: Topẽ vỹ ãjag to jũnh ke tũ nĩ, he tĩ?” ⁸ ãjag jykre pãno tovãnh nĩ, ti tỹ ãjag to jũ tũ nĩ jé. Vỹjykre há han nĩ, ãg tỹ ãjag jykre tãg hã ve jé. ⁹ Hã ra ãjag tóg jagnẽ mỹ: “*Abraão* vỹ tỹ ãg jógjóg ve nĩ. Kỹ Topẽ vỹ ãg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Ke tũ vẽ hã ra. ãjag jykre kórég ãn to ãjag tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ. Topẽ vỹ pó tag tỹ *Abraão* krẽ'krẽ hynhan ki kanhró nĩ, ti tỹ *Abraão* krẽ'krẽ ù ve sór kỹ. ¹⁰ ãg tỹ ka tóg gỹn kỹ tỹ pĩ han ri ke tóg nĩ. ãjag tỹ vỹjykre há han sór tũ nỹtĩn kỹ Topẽ tóg, pĩ ki ãjag vãm ke mũ,” he tóg.

¹¹ Kỹ tóg vẽn kar mỹ: “goj hã tỹ sóg ãjag kygpég tũ, ãjag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh kỹ,” he mũ. “*Cristo* tóg inh nón kãtĩg ke mũ. Kỹ ti hã tóg Topẽ kuprĩg tỹ ãjag jagrẽ han ke mũ. Kỹ tóg tỹ pĩ ve nĩ. Ti tỹ ãjag kygpenh ken hã vẽ. Inh kãfór ti nĩ, jãvo sóg tỹ ti krẽm ke pẽ nĩ,” he tóg.

¹² “Ti kãtĩg vỹ ãg tỹ rãgró rẽn ri ke nĩ. Ti rẽn kar kỹ ãg tóg ti fãr pũn tĩ. Ti kanẽ hã vin han

ãg tóg tĩ. *Cristo* kãtĩg kỹ tóg ge nĩnh mũ. Ti to há nỹtĩ ag mỹ tóg: “ha kãmũ jẽg,” henh ke mũ. Kỹ tóg ti to há tũ ag vãm ke mũ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *João* ti.

João tỹ Jesus kype
(*Mc 1.9-11; Lc 3.21-22*)

¹³ Ën kã kejẽn *Jesus* tóg *João* tá jun mũ gé sir, goj tỹ *Jordão* tá. Ga tỹ *Galiléia* tá tóg kãtĩ mũ. Kỹ tóg *João* mỹ: “ha inh kypé,” he mũ sir. ¹⁴ Hã ra tóg *João* mỹ e tĩ, kỹ tóg ti mỹ: “ã hã tỹ inh kypenh ke vẽ vẽ,” he mũ. “Inh mỹ tóg e tĩ, ã tỹ inh mỹ: ha inh kypé, hen kỹ,” he tóg mũ. ¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. “Hã ra tóg isỹ Topẽ tỹ nén tó mũ han kãn há tĩ,” he tóg. Kỹ tóg vãhã ti kypég mũ sir.

¹⁶ Ti tỹ *Jesus* kype kar kỹ ag tóg, goj kã tá kãpa mũ sir. Kỹ *Jesus* tóg, kanhkã ki ãvãnh kỹ ti nor nĩ ãn vэг mũ, ha mẽ, kỹ tóg Topẽ kuprĩg kãtère ãn vэг mũ. Sórag tẽ ri ke tóg nĩ, ti kãtère ti. *Jesus* kri tóg góm ke mũ. ¹⁷ Kỹ vẽn vỹ tóg mẽ há tĩ, kanhkã tá, kỹ tóg: “inh kósın pir vэгtĩ,” he mũ. “Inh fe pẽ vэгtĩ,” he tóg.

4

Japo tỹ Jesus krĩn kónãn sór
(*Mc 1.12-13; Lc 4.1-13*)

¹ Kỹ Topẽ kuprĩg vỹ *Jesus* mỹ: “ẽmã tũ ja ra tĩg,” he mũ. Kỹ tóg tĩ mũ. Ti tỹ ẽmã tũ ja tá nĩn kỹ *Japo* vỹ, ti tỹ ti jóg vỹ mranh han sór mũ, hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. ² Kurã tỹ 40 han tóg, ẽmã tũ ja tá nĩ ki. Kỹ tóg

jêg tũ nĩ, kurã tỹ 40 ên ki, kuty mré hã. Kỹ tóg, vãhã kókĩr mũ sir, vễjên tũ tĩn kỹ. ³ Kỹ Japo tóg, ti to kãĩ mũ sir, ù tỹ êg tỹ Topê vĩ mranh han sór tĩ ên ti. Kỹ tóg ti mỹ: “Topê kósĩn vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Hã kỹ pó tag tỹ êmĩ han, ã tỹ ko jé,” he tóg ti mỹ. ⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “hã ra tag tóg rãn kỹ nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Êg pijé êmĩ távĩ jamẽn kỹ rĩnrĩr mũgtĩ’. Topê vĩ hã jamẽn kỹ êg tóg rĩnrĩr mũgtĩ, he tóg, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki. Kỹ tóg isỹ ti vĩ mranh jãvãnh tĩ, êmĩ to,” he tóg.

⁵ Kỹ Japo vỹ ti pére tĩ mũ, êmã mág tỹ *Jerusalém* ên ra. Kỹ ag tóg tá Topê ãn kri nỹtĩ nĩ. Hã ra tóg tá kãgnó nĩ, Topê ãn mã tá. ⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “ã hã ne tóg tỹ Topê kósĩn nĩ’,” he mũ. “Kỹ kema ki hũm,” he tóg. “Topê vĩ ki tag tóg rãn kỹ nĩ, hã vỹ: “ti tỹ jêgnê jafã ag mỹ tóg tónh mũ, kỹ ag tóg ã jy nĩgãn ke mũ,” he mũ. “Kỹ ã tóg rỹj ke tũ nĩ. ã pẽn vỹ rỹj ke tũ nĩ,” he tóg. ⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ. Kỹ tag vỹ rãn kỹ nĩ gé, ha mẽ,” he mũ. “Topê mỹ: “ã mỹ ã tỹ nén tó ja ên han mũ vỹ?” he tũg nĩ, ti to é he tũg nĩ,” he tóg mũ gé. Hã kỹ sóg ti tỹ ãn mỹ nén to: “han ra,” he mũ ên hã han tĩ, hã kỹ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.

⁸ Kỹ Japo tóg, ti mré tũg mãn mũ. Pãnónh téj ra ag tóg mũ mũ sir. Kỹ tóg, ti mỹ ga kar ven kãn mũ, ga kri mũ kar ag ke gé. Ti sĩnvĩ kar ên ven kãn tóg ti mỹ. ⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “isũ vễ, tag kar ti,” he mũ. “Hã ra sóg, ã mỹ tovãnh kãn sór mũ, ã

tỹ ã jakrĩ tỹ grĩnh ken kỹ, ãn krêm, ãn mỹ: Topê vỹ tỹ ã nĩ, he jé,” he tóg. ¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “ha tũg, *Satanás*,” he mũ. “Êg pã'i tỹ Topê hã krêm êg tóg êg jakrĩ tỹ grĩnh ke tĩ, ti hã to êg tóg: “Topê vễ,” he tĩ, hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ, Topê vĩ tỹ rãn kỹ nĩ ki,” he tóg.

¹¹ Kỹ Japo vỹ tóg tĩ mũ sir, ti tovãnh kỹ. Kỹ Topê tỹ jêgnê jafã ag tóg ti tá junjun mũ sir, *Jesus* ki rĩr jé. Ti jóg vĩ mranh ja tũ tóg nĩ.

Jesus tỹ Galiléia tá Topê vĩ tó

(*Mc 1.14-15; Lc 4.14-15*)

¹² Kejên ag tóg *João* sêg mũ sir, kỹ *Jesus* tóg mễg mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra vỹn ke mãn mũ. ¹³ Êmã tỹ *Nazaré* tá kãkutê kỹ tóg, êmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, tá nĩ jé, goj nig mág ên tá, *Zebulom* ag jamã tá, *Naftali* ag jamã tá. ¹⁴ Hã ra tag tóg rãn kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ tỹ *Isaías* tóg: ¹⁵ “*Zebulom* ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Naftali* ag jamã tá, goj nig mág tá, goj tỹ *Jordão* mã tá. Fóg ag jamã tá ti nĩnh mũ, *Israel* tũ ag jamã tá, ù tỹ Topê ki kagtũg ag jamã tá, goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr ki. ¹⁶ Tá ag tóg Topê ki kagtũg nỹtĩ, hã kỹ tóg tá ag kri kuty ri ke nĩ. Tĩ tỹ tá jun kỹ tóg ag kri kurã ên ri ke nĩ. Ag kãgter ke vễ vễ, hã ra tóg ag kanhrãn mũ, ag krenkren jé,” he tóg, Topê vĩ rãn ki. ¹⁷ Ga ên tá nĩ kỹ tóg, ag mỹ Topê vĩ tó mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ãjag jykre pãno tovãnh ra,” he mũ, “ãjag tỹ ùri ù tỹ

kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ ve jé," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prêr

(*Mc 1.16-20; Lc 5.1-11*)

¹⁸ Kĩ tóg kejên, goj nig mág tỹ *Galiléia* ên fyr jagma tĩ mũ. Kĩ tóg tá ùn régre ag vég mũ, hã vỹ: *Simão Pedro* mré ti jãvy tỹ *André*, he mũ. Kur tỹ pirã kugmĩ jafã tỹ ag tóg, goj kã ki fón mũ. Ag rãnhraj hã vỹ. ¹⁹ Kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: "inh mré kãmũjêg," he mũ. "Pirã kugmĩ há ãjag nỹtĩ. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ, ãjag tỹ êprã ke ag tỹ inh ki ge han jé," he tóg. ²⁰ Kĩ ag tóg vësýmér ti mré mũ mũ, ag tỹ nén tovãnh kỹ.

²¹ Kĩ ag tóg mũ mũ, goj fyr jagma. Ag mũ sĩ han mũ ra tóg, ùn régre ù ag ve mãn mũ gé, hã vỹ: *Tiago* mré ti jãvy tỹ *João* he mũ. *Zebedeu* krê ag vỹ. *Canoa* kã ki ag nỹtĩ, kur tỹ pirã kugmĩ jafã ki ag tóg han nỹtĩ nĩ. Ag panh vỹ, ag mré nĩ nĩ. Kĩ *Jesus* tóg, ag mỹ: "inh mré kãmũjêg," he mũ. ²² Kĩ ag tóg vësýmér, ag tỹ nén tovãnh kỹ ti to kãmũ mũ, *canoas* tovãnh kỹ, ag panh ti tovãnh kỹ ke gé. *Jesus* mré ag tóg mũ mũ.

Jesus tỹ ag tỹ há' he
(*Lc 6.17-19*)

²³ Kĩ *Jesus* tóg, ga tỹ *Galiléia* kar mĩ tĩ mũ sir, ag mré. *Judeu* ag vênh kanhrãn jafã krêm tóg ag kanhrãn mũ. Ag mỹ tóg Topê vĩ sér tó mũ, ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ tĩ. Ùn kagyga kar ag hynhan

tóg, fag kar ke gé, gĩr kar ke gé. ²⁴ Hã kỹ ti kãmê tóg vênh kar kri rùm mũ sir, ga tỹ *Síria* tá ke kar kri. Kỹ ag tóg sir ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ti to, vênh kaga vênh mỹ han mũ ag mré hã, kỹ tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir. Vëjagrê kórég ag pan kãn tóg mũ gé. Û ter tĩ han tĩ ag tỹ tóg há' he mũ gé, ùn kãnhgrĩn kỹ nỹtĩ ag tỹ ke gé, fag kar tỹ ke gé. ²⁵ Hã kỹ ùn tỹ hên ri ke ag tóg, ti mré mũ mũ sir. Û ag tóg, ga tỹ *Galiléia* tá kãmũ mũ, kỹ ù ag tóg, êmã tỹ *Decápolis* tá kãmũ mũ gé, *Jerusalém* tá ke gé, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, goj tỹ *Jordão* mã tá ke gé.

5

Jesus tỹ ag kanhrãn
(*Lc 6.20-23*)

¹ Ûn e ag tỹ *Jesus* venh kãmũ kỹ tóg, ag mré krĩ ra tãpny mũ. Tá tóg nĩ mũ, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, ti mré nĩgnĩ mũ, ti rã hã. ² Kĩ tóg ag kanhrãn kỹ ag mỹ:

³ "Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: "kórég inh nĩ," hen kỹ. "Sỹ Topê kuprĩg tỹ jagrên kỹ nĩ tũ nĩ ra sóg tỹ, ùn kórég nĩnh mũ vỹ," hem nĩ. Kỹ ãjag tóg, ti tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, kanhkã tá," he tóg.

⁴ "Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag fỹn kỹ. Kỹ tóg ãjag fỹ ên tỹ tũ' henh ke mũ," he tóg.

⁵ "Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vênh kar mỹ komêr hã vĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg ga kar kri tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ," he tóg.

6 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ vễjykre kuryj ve sór nỹtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩr ri ke nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ,” he tóg.

7 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnê jagãgtãn kỹ. Kỹ Topê vỹ ãjag jagãgtãn ke mũ gé,” he tóg.

8 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag jãnhkri nỹtĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg Topê venh mũ,” he tóg.

9 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ jagnê krĩ tỹ kãnhvy' hen kỹ. Kỹ Topê tóg ãjag to: “inh krê ag vê,” henh ke mũ,” he tóg.

10 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ vễjykre kuryj to ãjag vóg kónãn mũ ra. Kỹ ãjag tóg kãnhkã tá jun ke mũ,” he tóg.

11 “Topê vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ãjag mỹ vĩ kónãn mũ ra, ag tỹ ãjag vóg kónãn mũ ra. Ag tỹ ón kỹ ãjag to vĩ vĩ he kỹ tóg há tĩ, ag tỹ ón kỹ: “jykre pãno ag nỹtĩ,” he mũ ra. 12 Mỹ sér nỹtĩm nĩ, krĩ kuprã nỹtĩm nĩ. Kãnhkã tá ãjag tóg nẽn há kar venh ke mũ, vẽn kato. Ge ja ag tóg nĩgtĩ gé vãsỹ, Topê vĩ tó tĩ ag mỹ, ãjag jo ke ag mỹ. Ag ri kén ãjag tóg tag venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ti tovãnh ke tũ kãme
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)*

13 “Sa ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ ga kri mũn kỹ. Sa kãhór nĩn kỹ ãg tóg tỹ sa há han mãn ki kagtĩg nỹtĩ. Kórég ti nĩgtĩ, ti kãhór nĩn kỹ. Kỹ ãg tóg ti vãm tĩ sir, kỹ tóg tũ' he tĩ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ ãg jykre há ven ke kãme

(Mc 4.21-23; Lc 8.16-17)

14 “Ga kri mũn kỹ ãjag tóg, jẽngrê ri ke nỹtĩ, ãjag tỹ vễjykre há han kỹ, ag tỹ ãjag ki Topê jykre há ve jé. Ëmã mág tỹ pãnónh kri nỹn kỹ tóg kuvar há tá ve há nĩgtĩ. Ti pijé vẽnh pēju kỹ nỹ'. 15 Ri ke ti nĩ, néj gru ti. Ëg tỹ grug kỹ ãg pijé *lata* krêm fẽg tĩ'. Ti fẽg jafã há kri ãg tóg fẽg tĩ. Kỹ ĩn kã tá nỹtĩ kar tóg ẽn vэг tĩ sir. 16 Gem nĩ, néj gru ri ke nỹtĩm nĩ. Topê jykre han nĩ, vẽn kar tỹ ãjag jykre há ve jé. Kỹ ag tóg, Topê mỹ vĩ há han ke mũ, ãg jóg tỹ kãnhkã tá nĩ ẽn mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topê tỹ Moisés mỹ vễjykre nĩm ja

17 “Ãjag hỹn iso: “*Moisés* tỹ ãg mỹ nẽn tó ja ẽn tỹ tóg, tũ' he sór mũ',” he mũ. “Hã tũ vê. Sỹ ki króm kãn sór vê,” he tóg. 18 “Topê vỹ, ti jykre ẽn tỹ tũ' henh ke tũ nĩ, ga tỹ ver tũ' he tũ nĩn kỹ. Sỹ ki króm kãn ke vê, kỹ tóg ki krov kãn kỹ nỹnh mũ, mỹr, ha mẽ,” he tóg. 19 “Kỹ ãjag tỹ ti vĩ pir tỹ tũ' hen kỹ tóg kórég nĩ. Vẽn kar krêm ke vĩ tỹ ãjag nỹtĩnh mũ, gen kỹ. ãjag tỹ há ra han kãn kỹ ãjag tóg tỹ, ẽn mág nỹtĩnh mũ,” he tóg.

20 “*Fariseu* ag ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ. Ón kỹ ag tóg Topê vĩ ki króm sór tĩ, há ra ag tóg, ki króm há han tũ nĩgtĩ. Ag jykre pijé kuryj nỹ'. ãjag tỹ kãnhkã ve sór nỹtĩn kỹ vễjykre kuryj han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tǵ jagnē to há nǵtǵnh ke

21 “Topē tǵ vāsǵ ěg jo ke ag jyvĕn mē ājag huri, hā vǵ: “ū tén tǵg nǵ,” he mǵ. “Ā tǵ ũ tén kǵ ag tóg, ā senh ke mǵ, ā tǵ ti mré ter jé,” he ja tóg nǵ, Topē vǵ tǵ rán kǵ nǵ ki. 22 Sǵ ũri ājag jyvĕn hā vē, ha mē. Ā tǵ ā régre to ā fe tǵ gǵm ke kǵ tóg ā tǵ ti tén ri ke nǵ, fi ke gé. Ag tǵ tag to ā se kǵ tóg inh mǵ há tǵnh mǵ. Kǵ ā régre mǵ féfén tǵg nǵ gé. Jāvo ā tóg, nǵgme ki kutēnh ke mǵ, pǵ ěn ki,” he tóg.

23 “Ā tǵ Topē ĩn krēm ti mǵ nén ũ pǵn sór kǵ, vēso jykrén vén nǵ. “Inh mǵ ũ to jǵ tǵ nǵ vǵ? Ū mǵ iso jykrén kónān tǵ nǵ vǵ?” hem nǵ. 24 Ā tǵ ũ to jǵ nǵn kǵ ti venh tǵg nǵ ver. Ti mǵ: “inh mǵ vēnh pāte fón nǵ,” hem nǵ ver, fi mǵ ke gé. Kar kǵ hā Topē mǵ nén ũ pǵn nǵ sir,” he tóg.

25 “Kejĕn ā tóg, ā mré ke ũ mǵ név jĕ, ā mré ke ũ fi mǵ ke gé. Kǵ fi tóg pā'i ag mǵ ā kāmén tǵg ke mǵ. Fi tǵ tónh tǵg ke ěn jo fi mré vǵm nǵ, ti mré ke gé. “Kajām jé sóg ke mǵ,” hem nǵ. Ke tǵ nǵ mǵ ra pā'i vǵ, ā jykre pāno venh ke mǵ, kǵ tóg ti porisa mǵ: “ti se ra,” henh ke mǵ. 26 Ha mē, tá ā kǵnhmar kǵkutē mǵn ke tǵ nǵ. Ā tǵ kajām kǵn kar kǵ hā ā tóg, tá kǵkutē mǵn mǵ sir, hĕn ri ke mǵn,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg prǵ tǵ fi mré nǵnh ke tǵ

27 “Topē tǵ vāsǵ ěg jo ke ag jyvĕn ũ tag mē ājag huri, ke gé, hā vǵ: “ā prǵ tǵ fi mré nǵ tǵg nǵ,” he mǵ. 28 Sǵ ũri ājag jyvĕn hā vē, ha mē: ā tǵ ũn tǵtá ũ fi

ki vē'i kǵ tóg, ā tǵ fi mré nǵ sǵ han ěn ri ke nǵ sir, ā tǵ fi ki vē'i mǵ ti. Ā tǵ ũn tǵtá ũ fi mré nǵn sór kǵ tóg, ā tǵ fi mré nǵn ri ke nǵ sir, ā tǵ fi to ěn mǵ ti. Ke tǵg nǵ. 29 Ā tǵ nén ũ ki vē'i tugrǵn Topē vǵ mranh kǵ ā kanē tǵ nám kem nǵ, ā tǵ ki vē'i mǵn tǵ nǵ jé. Ā kyvó nǵn kǵ tóg, ā mǵ jagy tǵ vē. Ā tǵ hā ra nǵgme ki kutē kǵ tóg, ti jagy kǵfór nǵ. Kǵ tag hā ve sór tǵg nǵ. 30 Ā tǵ ā nǵgé tǵ nén ũ kórég han kǵ ā nǵgnó kym nǵ gé, ā tǵ ke mǵn tǵ nǵ jé. Ā nǵgnó pir nǵn kǵ tóg, jagy tǵ vē. Ā tǵ hā ra nǵgme ki kutē kǵ tóg, jagy kǵfór nǵ sir, kǵ tag hā kamĕg nǵ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg prǵ fón ke tǵ

(*Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18*)

31 “Topē tǵ vāsǵ ěg jo ke ag jyvĕn ũ hā vǵ nǵ gé, hā vǵ: “ā tǵ ā prǵ fi fón sór nǵn kǵ tóg há tǵ nǵ,” he mǵ. “Ā tǵ ge ra fi fón sór nǵn kǵ fi mǵ vēnh rán kǵ nǵm nǵ, fi tǵ vēnh rá ma tǵg jé,” he ja tóg nǵ. 32 Sǵ ũri ājag jyvĕn hā vē, ha mē: ājag prǵ fón tǵg nǵ. Ā tǵ fi fón kǵ fi tǵ ũ tǵ mén mǵn kǵ fi tóg, ā tugrǵn Topē vǵ mranh mǵ sir, ā tǵ tǵ fi mén pĕ ra. Fi tǵ ā jāvo vēsóg ki ũ mré nǵ ja nǵn kǵ tóg, há sǵ nǵ, ā tǵ fi mǵ: ha tǵg, hen kǵ. Kǵ fi mén tǵ fi fón kǵ fi tǵ prǵg sór tǵg nǵ gé. Ā prǵ tǵ fi vē, fi mén tǵ fi fón ja nǵn kǵ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jagnē to ón ke tǵ

33 “Vāsǵ Topē tǵ ěg jo ke ag jyvĕn ũ tag mē ājag tóg huri

ke gé, hã vỹ: “jagně mỹ ón tũg nĩ,” he mũ. “Á tỹ ù mỹ: Topě vỹ ki kanhró nĩ, hen kỹ ti mỹ ón sór tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ gé, ã tỹ Topě mỹ: tag hã han jé sóg ke mũ, hen kỹ. Ón kỹ vỹ tũg nĩ,” he ja tóg nĩ. ³⁴ Sỹ ũri ãjag jyvẽn hã vễ, ha mẽ: Ón kỹ “Topě vỹ ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ. Ón kỹ “ũ tỹ kanhkã tá nĩ ên vỹ, ki kanhró nĩ,” he sór tũg nĩ gé. Topě nĩgja vễ, kanhkã tá, kỹ ón kỹ tag tó sór tũg nĩ. ³⁵ Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ tỹ ga kri ke ên vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Topě tũ vễ, ga ti. Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ *Jerusalém* tá ke ag ki rĩr tĩ ên vỹ, ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Êg pã'i mág tũ vễ mỹr, *Jerusalém* ti. ³⁶ Kỹ ón kỹ: “ũ tỹ inh krĩ han mũ ên vỹ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Á tỹ ã gãnh kuprig sór mũ ra ã tóg, ã tỹ nén tỹ ã gãnh kuprig ke mũ ên ki kagtũg nĩ. Á tỹ ã gãnh sán sór mũ ra ã tóg, ã tỹ nén tỹ sán ke mũ ên ki kagtũg nĩ gé. ³⁷ Ki hã tóm nĩ, jagně mỹ, ón sór tũg nĩ. Ũ tỹ ã mỹ ki hã tó kỹ: hỹ, hem nĩ. Ti tỹ ki hã ke tũ nĩ kỹ: vó, hem nĩ gé. Á tỹ han ke nĩn kỹ: he, hem nĩ. Á tỹ han ke tũ nĩ kỹ: nejé, hem nĩ. Á tỹ ón sór kỹ ã tóg Nén-Kórég jykre hã han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Êg tỹ vễnh kajãm ke tũ
(Lc 6.29-30)*

³⁸ “Topě tỹ vãsỹ êg jo ke ag jyvẽn ù tag mẽ ãjag huri, hã vỹ: “ũ tỹ ã kaně pir ki tãnh kỹ vễnh kato ti kaně pir ù hã ki tãnh nĩ gé,” he ja tóg nĩ. “Ũ tỹ

ã jã pir ki tãnh kỹ mranh kỹ vễnh kato ti jã pir hã ki tãnh kỹ mranh nĩ gé. Pătén tũg nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě ti. ³⁹ Sỹ ũri ãjag jyvẽn mũn hã vễ, ha mẽ: ũ tỹ ã to jũ mũ ra ti to jũ tũg nĩ, fi to jũ tũg nĩ gé. Ti tỹ ã jamě ki tãnh kỹ ti mỹ ã jamě ù ven nĩ gé, ti tỹ ã mỹ ki tãnh jé gé, fi ke gé. ⁴⁰ Ti tỹ ã pãritó mãn sór kỹ ti mỹ ã *camisa* mré nĩm nĩ gé. ⁴¹ Ti tỹ ã mỹ: “mũ nỹ, tag tá, kakó ja tá inh fón jé,” hen kỹ ti mré tũg nĩ, kỹ ti mỹ: “kór há tá inh ã fón tũg mũ ha,” hem nĩ. ⁴² Ti tỹ ã mỹ nén ù to: “inh mỹ nĩm,” hen kỹ ti mỹ nĩm nĩ, fi mỹ ke gé. Ũ tỹ ã mỹ: “inh mỹ *prestar* hem nĩ,” hen kỹ ti mỹ, fi mỹ: nejé, he tũg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tỹ êg kato vãsãn mũ ag tó há nỹtĩnh ke

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ “Topě tỹ vãsỹ êg jo ke ag jyvẽn ù mẽ ãjag huri, hã vỹ: ã mré ke ag to há nĩm nĩ, kỹ ù tỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag to jũ nĩm nĩ gé, he mũ. ⁴⁴ Isỹ ũri ãjag jyvẽn hã vễ, ha mẽ: ũ tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ag to há nỹtĩm nĩ, ù tỹ ãjag vóg kónãn mũ ra ag to Topě mré vĩm nĩ, fag to ke gé. ⁴⁵ Kỹ ãjag tóg tỹ Topě krě nỹtĩ, ãjag tỹ êg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên ri ke han kỹ. Ti hã ne tóg rã han', ti tỹ vễnh kar kri jẽngrêg kỹ san jé, ùn jykre kuryj ag kri, ùn jykre pãno ag kri ke gé, fag kri ke gé. Ta han ti ke gé, ti tỹ vễnh kar há han jé, ùn jykre kuryj ag, ùn jykre pãno ag ke gé, fag ke gé. Ver tóg vễnh kar to há nĩ, Topě ti,” he tóg.

46 “Ājag mré ke ũ ag tóg, ājag to há nýtĩ. Ājag tỹ tag ag hã to há nýtĩn kỹ, fag hã to há nýtĩn kỹ tóg, tỹ nén ũ tũ nĩ ver. Ũn jykre kórég ag vỹ ge nýtĩgtĩ gé, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag. Ũ tỹ ag to há nýtĩ ěn ag hã to ag tóg, há nýtĩgtĩ, vẽn kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. 47 Kỹ ājag tỹ ājag mré ke ag hã mỹ: “ã mỹ há?” hen kỹ tóg tỹ, nén ũ tũ nĩ gé ver. Ũ tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag vỹ, ge nýtĩgtĩ gé. Ag mré ke ag hã mỹ ag tóg: “ã mỹ há?” he tĩ gé, hã ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. 48 Hã kỹ vẽn kar to vějykre kuryj han kỹ nýtĩm nĩ, ũ tỹ ājag kato vãsãnsãn mũ ag mré hã, fag mré hã. Ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn ri ke han nĩ. Ti hã ne tóg, vẽn kar to vějykre kuryj han kỹ nĩ nĩ. Ti ri ke han nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

6

Ěg tỹ ũ jagãgtãn ke

1 “Kỹ ājag tỹ Topẽ jykre han sór kỹ ũ tỹ vějykre pãno han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Ón kỹ ag tóg, vẽn kar rĩnve Topẽ jykre han sór tĩ, vẽn kar tỹ ag ve jé. Kar kỹ ag tóg hã ra, hã tũ han tĩ sir, fag ke gé. Kỹ ag ri ke han tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn vỹ tóg, ājag mỹ ti kaja ven ke tũ nĩ,” he tóg. 2 “Hã kỹ ājag tỹ ũn jagtar ag jagãgtãn kỹ ũ mỹ: ag jagãgtãn inh tĩ, he tũg nĩ. Ũ tỹ vějykre régre han mũ ag jykre ri ke han tũg nĩ. Vẽn kar mỹ ag tóg: ag jagãgtãn inh tĩ, fag ke gé, he tĩ. Ag *ganho* hã vẽn,

kỹ ag tóg kanhkã tá *ganho* ũ ve mãn ke tũ nĩ ha, he tóg.

3 “Ag ri ke han tũg nĩ. Ũ mỹ tó tũg nĩ, ājag tỹ ũ jagãgtãn kỹ, ājag mré ke fag mỹ tó tũg nĩ gé. 4 Kỹ ājag tỹ ag jagãgtãn kỹ ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ěn tóg, ājag vэг mũ sir, kỹ tóg ājag mỹ nĩm ke mũ sir, ājag *ganho* ti. Ěg tỹ vẽn vatánh tá nén han mũ ěn ve kãn tóg tĩ, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg tỹ Topẽ mré vēmén (Lc 11.2-4)

5 “Kỹ ājag tỹ Topẽ mré vēmén kỹ ũ tỹ vějykre régre han mũ ěn jykre ri ke han tũg nĩ gé. Ag tỹ ón kỹ Topẽ mré vĩ kỹ ag tóg, *igreja* krēm jęgję kỹ nýtĩ, ke tũ nĩ kỹ ĩn krēm. Kỹ vẽn kar vỹ ón kỹ ag to vĩ há han mũ sir, fag to ke gé. Kanhkã tá tóg *ganho* ũ ve mãn ke tũ nĩ ha. Ājag mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. 6 Ag jãvo ājag tỹ Topẽ mré vēmén kỹ ājag ĩn kã ra gem nĩ. Kỹ jãnkã nĩfénh nĩ. Kỹ tá Topẽ mré vĩm nĩ sir, ěg jóg mré, ěg tỹ ũn vэг tũ ěn mré. Kỹ tóg kanhkã tá ājag mỹ nĩm ke mũ, ājag *ganho* ti. Ěg tỹ vẽn kar vatánh tá nén han mũ ěn vэг tóg tĩ mỹr, Topẽ ti,” he tóg, *Jesus* ti.

7 “Ājag tỹ ti mré vēmén kỹ fagrĩnh mỹ ti mré vēmén mág han tũg nĩ. Ũ tỹ Topẽ vĩ ki kagtĩg ag ri ke han tũg nĩ. Ag jãnjãn kỹ ag tóg ón kỹ vĩ jagy han tĩ. “Ěg tỹ vĩ jagy han kỹ ti hỹn ěg vĩ mẽnh mũ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ, fag ke gé. 8 Ag ri ke han tũg nĩ. Ěg jóg vỹ nén kar

ki kanhró nĩ. Ājag tỹ ti mỹ tóg tú ra tóg ki kanhró nĩ,” he tóg.

⁹ “Ājag tỹ Topē mré vĩ kỹ tag tóm nĩ, ha mē:

“Ēg jóg mág, kanhkā tá ā tóg nĩ nĩ.

Ā jiji tóg ěg tóg tĩ, kỹ vėnh kar jé ā tỹ tỹ ũn mág nĩ vé.

¹⁰ Ēg jé kãnhmar ā tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vé.

Vėnh kar jé ā tỹ nén to jykren mũ ěn han sór, ga tá ke kar, ag jé kanhkā tá ke kar ag ri ke han.

¹¹ Ēg mỹ ũri ěg jėn ti nĩm, ěg tỹ kurã kar ki ko tĩ ěn.

¹² Kỹ ěg mỹ vėnh pãte fón nĩ, ěg tỹ ā vĩ mranh ja ti.

Hã jé ěg tóg, ěg tỹ jagnė to jũ tỹ jagnė mỹ vėnh pãte fón ke mũ gé.

¹³ Kỹ ěg tỹ ā vĩ mranh sór kỹ ěg kren han nĩ, ěg tỹ mranh tũ nĩ jé.

Nén-Kórég jo ěg vem nĩ.

Ā hã ne tóg tar nĩ'.

Ā hã ne tóg mág nĩ inhhã'.

Ā jykre tóg tũ' henh ke tũ nĩ,” hem nĩ, Topē mỹ,” he tóg.

¹⁴ “Hỹ, ge ti nĩ,” he tóg. “Ũ tỹ ājag to jũ kỹ ti mỹ vėnh pãte fón nĩ. Ũ tỹ ājag mỹ vĩ kónãn kỹ ti mỹ vėnh pãte fón nĩ gé.

Ājag tỹ gen kỹ ěg jóg vỹ ājag mỹ vėnh pãte fón ke mũ gé. ¹⁵ Ājag tỹ tag han tũ nĩn kỹ ěg jóg tóg, ājag mỹ vėnh pãte fón ke tũ nĩ gé, ājag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg vãkre

¹⁶ “Kejėn ājag tóg vãkrég tĩ. Jėg tũ ājag nĩ, Topē mỹ há nỹtĩ jé. Kỹ fe ũ nỹtĩ tũg nĩ. Vãkre ki ũ tỹ vėjykre régre han mũ ag

jykre ri ke han tũg nĩ. Ag tỹ ón kỹ vãkre kỹ ag tóg, fe ũ nỹtĩgĩ sir, vėnh kar tỹ ag vãkre ve jé. Ag *ganho* hã vė. Kanhkā tá ag tóg, *ganho* ũ venh ke tũ nĩ ha. Ājag mỹ sóg ki hã tóg mũ, ha mē. ¹⁷ Ājag vãkre kỹ ājag gãnh tãg nĩ, ājag jamē kupem nĩ, fėnhta han nỹtĩ ve nĩm nĩ. ¹⁸ Hã kỹ ag tóg vég tũ nĩ, ājag vãkrég mũ ti. Ēg jóg hã ne vég mũ inhhã', ěg tỹ ũn vég tũ ěn hã vỹ vég mũ. Kỹ tóg kanhkā tá ājag mỹ ājag *ganho* nĩm ke mũ. Ēg tỹ vėnh kar vatánh tá nén han mũ vég tóg tĩ, Topē ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg rikon sór ke tũ

(Lc 12.33-34)

¹⁹ “Ga kri mũn kỹ rikon ke to vãsãn sór tũg nĩ. Ga vỹ ājag tỹ nén kar konh ke mũ. Kỹ ājag jãnkamy vỹ vėso jãgfanh ke mũ gé sir. Kỹ ag tóg pigju kỹ ma mũnh ke mũ gé sir, ājag tỹ nén ti, ti e nĩn kỹ. ²⁰ Ājag tỹ inhhã kanhkā tá tũ mág pė nỹtĩn kỹ tóg hã ra ājag mỹ há tĩnh mũ. Tá ti pijé tỹ ga nĩ', ājag tũ ti, tá ti pijé vėso jãgfanh mũ'. Tá ag pijé péju kỹ ma mũnh mũ'. Hã kỹ tá ājag tũ vin han sórm nĩ. ²¹ Ājag tỹ ga kri tỹ nén ũ mág nỹtĩn kỹ ājag tóg, ga kri mũ mág sór mũ. Ājag tỹ hã ra kanhkā tỹ tỹ nén ũ mág nỹtĩ sór kỹ ājag tóg, kanhkā ra mũ sór mũ, kỹ tag hã ne há nĩ',” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg kanė tỹ ěg mỹ kurã han

(Lc 11.34-36)

²² “Ēg kanė tỹ ěg tóg vég tĩ. Kỹ tóg ěg mỹ kurã nĩ, ěg kanė

há n̄n k̄y. ²³ Ti kórég n̄n k̄y tóg, ěg m̄y kuty t̄nh m̄. k̄y kuty tag v̄y kuty kar k̄fór n̄. Ge ti n̄, ěg jykre kórég n̄n k̄y. Ěg kanē kórég ri ke ti n̄,” he tóg, *Jesus* ti.

Ěg t̄y Topě h̄ h̄ t̄y jagrě n̄nh ke

(Lc 16.13; 12.22-31)

²⁴ “Ā jagrě régre n̄n k̄y tóg v̄nh m̄y t̄. Ā t̄y Topě h̄ t̄y jagrě n̄n k̄y j̄nkamy t̄n ěn t̄y jagrě n̄ sór t̄g n̄. Ā t̄y j̄nkamy e ve sór k̄y ti h̄ v̄y t̄y Ā jagrě n̄nh m̄. K̄y Ā tóg Topě t̄y ěg m̄y n̄n tó m̄ ěn to jykrén há han ke t̄ n̄. H̄ k̄y Ā t̄y Topě to há n̄n k̄y ga kri riko n̄ sór t̄g n̄. Topě k̄a jatun jé Ā tóg ke m̄, ha vem n̄,” he tóg. ²⁵ “H̄ k̄y sóg ājag m̄y tó m̄. Ājag t̄y n̄n ve sór m̄ to kr̄i kufy han t̄g n̄. “Inh h̄n ūri ne konh m̄’”, inh h̄n ne tunh m̄’?” he t̄g n̄. Topě t̄y ěg han ja vē m̄r, ěg t̄y ga kri m̄ jé. H̄ k̄y tóg ěg m̄y ěg t̄y konh ke m̄ ven t̄ gé sir, ěg kur ti ke gé. ²⁶ Sēs̄i to jykrén n̄. Ag m̄y ěkr̄n t̄? Vó. Ag m̄y p̄jó kr̄m vin t̄? Vó. Ge ra ěg jóg t̄y kanhk̄a tá n̄ ěn tóg ag ki r̄r n̄ n̄. Ājag m̄y jēs̄i k̄fór t̄ n̄t̄i’, Topě m̄y’? Vó, sēs̄i k̄fór ājag tóg n̄t̄i. ²⁷ Topě t̄y ěg k̄a ū jé pr̄r k̄y ěg tóg ter ke m̄, ěg ter sór t̄ ra. Ěg t̄y to kr̄i kufy han m̄ ra ěg tóg ter ke m̄. Ěg kr̄i kufy ěn pijé ěg kren han m̄’.

²⁸ K̄y kur to kr̄i kufy han t̄g n̄ gé. Ka fej to jykrén n̄. Jatun m̄y tóg mog t̄. R̄nhr̄j t̄ tóg n̄gt̄i, kur han t̄ tóg

n̄gt̄i. ²⁹ Ge ra tóg s̄n̄v̄i n̄t̄i, ka fej ti, p̄a’i m̄g t̄y *Salom̄ao* kur s̄n̄v̄i k̄fór, ti t̄y ěpr̄a ke ag kur s̄n̄v̄i k̄fór ja ra. Ki h̄a sóg tó m̄ m̄r. ³⁰ Topě h̄a ne, ka fej s̄n̄v̄i han. H̄a ra tóg k̄anhmar k̄agter t̄. Ūri tóg há n̄t̄i. Vaj k̄y tóg kógungun k̄y p̄r m̄ sir, re mré. K̄y Topě tóg ājag ki r̄r k̄fór han m̄, ājag kur mré h̄a. H̄a k̄y ti v̄i kri fim n̄. ³¹ Kr̄i kufy han t̄g n̄. “Inh h̄n ne konh m̄’? Inh h̄n ne kron m̄’? Inh h̄n ne tunh m̄’?” he t̄g n̄. ³² Ū t̄y Topě v̄i ki kagt̄ig ag v̄y tag to jykrén m̄g t̄. H̄a ra ěg jóg t̄y Topě v̄y ěg v̄ég t̄. K̄y to kr̄i kufy han t̄g n̄. ³³ Topě t̄y t̄y ěg p̄a’i n̄ ěn h̄a ve sór m̄ n̄. K̄y tag h̄a to v̄ās̄n n̄. Ti jykre kuryj tag h̄a to jykrén m̄g n̄. K̄y tóg ājag m̄y ājag t̄y n̄n ve sór m̄g m̄ ěn vin ke m̄ sir. ³⁴ H̄a k̄y ājag t̄y vaj k̄y n̄n ve sór m̄ to kr̄i kufy han t̄g n̄. Vaj k̄y ājag tóg venh ke m̄, k̄y ājag tóg to jykrén ke m̄ sir. Ūri ājag t̄y n̄n v̄ég m̄ h̄a to jykrén n̄,” he tóg, *Jesus* ti.

7

Ěg t̄y ū to v̄i kón̄n ke t̄u (Lc 6.37-38, 41-42)

¹ “Ā régre to v̄i kón̄n t̄g n̄, ti jykre kórég ra. K̄y Topě v̄y Ā to v̄i kón̄n ke t̄u n̄ gé. ² Ā t̄y ū to v̄i m̄ ěn ri ke han jé tóg ke m̄, Topě ti, Ā to. Ā t̄y ū m̄y k̄amun m̄ ri ke han jé tóg ke m̄, Ā m̄y, Topě ti. ³ Jykre kórég m̄g Ā tóg n̄ gé, h̄a ra Ā régre jykre p̄ano s̄i ěn tóg Ā m̄y kórég n̄’! ⁴ K̄y Ā h̄a ne tóg Ā

régre mý, fi mý: “ã jykre kórég kuryrh jé sóg ke mũ,” he tĩ', ã tỹ ã jykre pãno ên kuryrh jãvãnh ra'. ⁵Ke tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ã tóg jykre régre nĩ. Kỹ ã jykre kuryrh vén nĩ. Kar kỹ ã tóg sir ã régre jykre kuryrh há han ke mũ,” he tóg.

⁶ “Hã ra kasor jykre ri ke ag mý Topẽ jykre sĩnvĩ ên tó tũg nĩ. Porko jykre ri ke ên ag mý ke gé, fag mý ke gé. Jykre kavéj ag nýtĩ, hã kỹ ag tóg, Topẽ jykre to é henh ke mũ. Tỹ tũ' he sór ag tóg tĩ, ti sãn kỹ, kar kỹ ag tóg sir, ã to jũ sór mũ gé, ha vem nĩ, ã tỹ ag mý Topẽ jykre sĩnvĩ tó ja hã ra,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ tỹ tỹ ùn vĩ há nĩ
(Lc 11.9-13)

⁷ “Topẽ mý nén kar to vĩm nĩ, kỹ tóg ãjag mý han ke mũ. ãjag tỹ ti mý nén ù to vĩ mũ ên jãvãnh nĩ, kỹ ãjag tóg venh ke mũ. Ti mré vĩ kỹ êg tỹ ti jãnkã tỹ tórón tórón ke ên ri ke han nĩ. Kỹ tóg ãjag mý nón ri ke han mũ sir, ti tỹ ãjag mý ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên han kỹ. ⁸Hỹ, hã vë. ãjag tỹ ti mý nén ù to vĩn kỹ tóg, ãjag mý han mũ sir. ãjag tỹ jãvãnh kỹ ãjag tóg, venh ke mũ sir,” he tóg.

⁹ “Kejën ãjag kósın tóg: “isỹ êmĩ konh há tóg tĩ,” he mũ. Kỹ ãjag pijé, ti mý pó nĩm ke mũ'. ¹⁰Ti tỹ ãjag mý: “isỹ pirã konh há tóg tĩ,” hen kỹ ãjag pijé ti mý pỹn nĩm ke mũ'. ¹¹Jykre pãno ãjag nýtĩ. Ge ra ãjag tóg ãjag krë mý nén ù há vin tĩ. Ge ti nĩ gé, ãjag tỹ Topẽ mý nén ù to vĩn kỹ. Nén ù há tãvĩ hã

vin jé tóg ke mũ. Hã ra tóg ãjag kãfór han tĩ, êg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Êg tỹ jagnë mý nén han ke
(Lc 6.31)

¹² “ãjag tỹ ù to: “ti tỹ inh mý tag han ra tóg há tĩ vë,” hen kỹ inhã ti mý han nĩ, fi mý ke gé. *Moisés* tỹ êg jyvën hã vë, Topẽ vĩ tó tĩ ag tỹ êg jyvën hã vë,” he tóg, *Jesus* ti.

Jãnkã kãme
(Lc 13.24)

¹³ “Û tỹ inh ki rã mũ vỹ, jãnkã sĩ fĩn rãm sór ri ke nĩ. Fĩn rãm jé êg tóg, vãsãn tĩ. Jãnkã mág vỹ nĩ gé. Fĩn rãm há ti nĩ, ti mág nĩn kỹ. Hã kỹ ù tỹ hën ri ke ag vỹ fĩn rãm tĩ. Hã ra ù tỹ fĩn rãm mũ ên ag vỹ, kãgter pë han ke mũ, nũgme ki vár kỹ. ¹⁴Ag jãvo jãnkã sĩ ên fĩn rãm sórm nĩ, ãjag tỹ rĩr krỹg ja tũ ve jé. Ti sĩ nĩn kỹ tóg fĩn rãm jagy nĩ, hã kỹ ùn pipir ag hã vỹ jãnkã sĩ fĩn rãm ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag
(Lc 6.43-44)

¹⁵ “Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ên ag vĩ kri nĩm tũg nĩ. Há nýtĩ ve ag tóg nĩ, hã ra ag tóg, ãjag kókén sór nýtĩ. ãjag kókén sór to ag tóg, mĩg jũ ên ri ke nýtĩ, mýr, ha mẽ. ¹⁶ãjag tỹ ag jykre tugnyĩm kỹ ãjag tóg, ag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ên ki kanhró nýtĩ, fag ke gé. Ha vé, vãnh tỹ jóhó ki êg tóg, uva vég tũ nĩgtĩ mýr. Kỹ êg tóg sónh ki pënva vég tũ nĩgtĩ gé. ¹⁷Ka vỹ ge nỹgtĩ. Ti há jën kỹ tóg kanën há han tĩ, kỹ êg tóg ko tĩ. Ti

kórég jĕn kŷ tóg kanĕn kónĕn tĭ gé, kŷ ĕg pijé ko tĭ'. ¹⁸ Ka há vŷ kanĕn kónĕn ki kagtĭg jĕ, kŷ ka kórég vŷ kanĕn há han ki kagtĭg jĕ gé. ¹⁹ Kŷ ĕg tóg ka kórég ĕn gŷn tĭ, tŷ ĕg pĭnh tĭ, ka tŷ kanĕn há han vĕnh ĕn tŷ. ²⁰ Ge ag nŷtĭ, ón kŷ Topĕ vĭ tó tĭ ag. Ag tŷ Topĕ vĭ mranh mŷ ra ag tóg, ón kŷ Topĕ vĭ tó tĭ. Ag tŷ nĕn han mŷ ki ĕg tóg, ag jykre kórég vég mŷ, fag ke gé“ he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg tŷ Topĕ vĭ ki króm ke
(Lc 13.25-27)*

²¹ “Vĕnh kar tóg iso: “pĕ'i vĕ, pĕ'i vĕ,” he tĭ. Hĕ ra ũ ag tóg, Topĕ tŷ nĕn tó mŷ ĕn han tŷ nĭgtĭ. Hĕ kŷ ag tóg, Topĕ tŷ tŷ ĕg pĕ'i mág nĭ venh ke tŷ nĭ. Ũ tŷ inh jóg vĭ han mŷ ĕn ag há vŷ, Topĕ tŷ tŷ ĕg pĕ'i mág nĭ venh ke mŷ, fag ke gé. ²² Kurĕ tŷ ĕgno kĕ, isŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke kurĕ ĕn kĕ ag tóg, inh mŷ: “*Senhor, Senhor, ĕ jykre tó ĕg mŷr,*” hĕnh ke mŷ. “Ā jykre há ki ĕkrĕn kŷ ĕg tóg, ĕg tŷ nĕn han vĕnh han ja nĭgtĭ mŷr. Ā jykre há tŷ ĕg tóg, vĕjagrĕ kórég pan mŷr,” he jé ag tóg ke mŷ, inh mŷ. ²³ Hĕ ra sóg ag mŷ: ĕjag pijé tŷ, inh mré ke nŷtĭ', hĕnh ke mŷ. Ājag ki kagtĭg sóg nĭ mŷr. Ha mŷ jĕg. Jykre kórég ĕjag tóg nŷtĭ, he jé sóg ke mŷ, ũ tŷ inh panh vĭ han jĕvĕnh ĕn ag mŷ, fag mŷ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēn nŷna gunh gunh kĕme
(Lc 6.47-49)*

²⁴ “Ha mĕ, inh vĭ mĕg ĕjag tóg nŷtĭ,” he tóg. “Ājag tŷ inh vĭ ki króm kŷ ĕjag tóg sir tŷ,

ŭn jykre há ri ke nŷtĭ. Ēn han ken kŷ tóg, to jykrĕn mŷ. To jykrĕn há han kŷ tóg, ga kŷm kŷ pĕró kri ĭn nŷna ka fĕg mŷ sir. ²⁵ Kejĕn ta tóg kutĕ mŷ, kŷ goj vŷ var mŷ sir. Kóho jŷ vŷ kĕtĭ mŷ gé, ĭn to, há ra tóg kutĕ tŷ nĭ sir, ĭn ti. Pĕró kri tóg nŷtĭ, ti nŷna ti, há kŷ tóg kutĕ tŷ nĭ. Ge ti nĭ, ĕjag tŷ inh vĭ kri fi kŷ. ²⁶ Ājag tŷ inh vĭ mĕg mŷ ra ki króm tŷ nĭn kŷ ĕjag tóg tŷ ŭn jykre kórég ri ke nŷtĭ. Ēn han ken kŷ tóg, to jykrĕn kónĕn mŷ, kŷ tóg ga rŷnhŷj há ki ka fĕg mŷ, krĭg mŷ, ĭn nŷna ti. ²⁷ Kejĕn ta tóg kutĕ mŷ, kŷ goj vŷ var mŷ sir. Kóho jŷ vŷ kĕtĭ mŷ gé, ĭn to, kŷ ĭn tóg vom ke tĕre kŷ kutĕ mŷ sir. Mrĕj kĕn tóg mŷ sir, ĭn ti. Ge ti nĭ, ĕjag tŷ inh vĭ kri fig tŷ nĭn kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus vĭ tŷ vĕnh kar vĭ kĕfór nĭ

²⁸ Hĕ ki *Jesus* tóg krŷg he mŷ sir, ag kanhrĕn ki. Kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tĭ sir, ti vĭ ti. ²⁹ Ti vĭ tóg vĕnh kar vĭ kĕfór nĭ, Topĕ vĭ to ĕg kanhrĕn tĭ ag vĭ kĕfór ti nĭ, kŷ tóg pĕ'i vĭ kĕfór pĕ nĭ gé, ti vĭ ti. Hĕ kŷ tóg ki há tó mŷ. Kŷ tóg ag mŷ e tĭ sir, fag mŷ ke gé.

8

Jesus tŷ ŭn kaga kren vĕnh tŷ há' he

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ *Jesus* tŷ ag mŷ tó kĕn kar kŷ tóg pĕnónh ĕn to tĕre mŷ sir. Kŷ ŭn e ĕn ag tóg, ti nón mŷ mŷ sir, fag ke gé. ² Kŷ vĕhĕ ũ tóg ti tá jun mŷ. Vĕnh kaga kren vĕnh han kŷ tóg nĭ,

vênh kaga tỹ *lepra* he mũ ên. Kĩ tóg ti krêm grĩnh ke kĩ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “*Ã* mỹ isỹ há' he sór tũ'? *Ã* hã tóg isỹ há' henh ke mũ, *ã* tỹ isỹ há' he sór kĩ,” he tóg ti mỹ.

³ Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “he,” he mũ. “Há' he ja há *ã* tóg nĩ,” he tóg ti mỹ. Kĩ tóg ti kaga kren vãn̄h ên tỹ há' he mũ vêsỹmér. Jãnhkri' he tóg mũ, ti fár ti. ⁴ Kĩ *Jesus* tóg ti mỹ: “ker *ũ* mỹ tó hẽ',” he mũ. “Ha tĩg. Topẽ tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kĩ Topẽ mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ êg mỹ nén tó ja ên nĩm nĩ. Hã tugrĩn vãn̄h kar vỹ *ã* tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg ti mỹ. Kĩ tóg tĩ mũ sir.

Jesus tỹ pã'i mág camarada tỹ há' he

(*Lc 7.1-10*)

⁵ Kĩ *Jesus* tóg kejẽn ãmã tỹ *Cafarnaum* tá jun mũ. Kĩ fóg tỹ *capitão* tóg, ti venh kãtĩ mũ.

⁶ Kĩ tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Inh *camarada* tóg nỹ nĩ, inh ãn tá. Kãnhgrĩn kãn kĩ tóg nỹ, hã ra tóg kaga jagy nỹ gé,” he tóg. ⁷ Kĩ tóg ti mỹ: “kỹ inh hỹn *ã* mré ti venh tĩg mũ ha, sỹ *ã* mỹ ti tỹ há' he jé,” he mũ.

⁸ Hã ra tóg: “*ã* mỹn hỹn jagy nĩ, *ã* tỹ inh ãn kã ki sãn ke ti, isỹ tỹ fóg nĩn kĩ,” he mũ. “*Ã* vĩ pir ki tóg há' henh mũ. *Ã* vĩ hã tỹ *ã* tóg ti tỹ há' henh ke mũ,” he tóg. ⁹ “Ha vé, tỹ sóg pã'i krêm ke nĩ gé, kĩ *soldado* ag tóg tỹ inh krêm ke nỹtĩ gé. Hã kĩ sóg pã'i jykre ki kanhró nĩ. Isỹ *soldado* *ũ* mỹ: kutĩg, henh kĩ tóg tĩ mũ. Sỹ ti mỹ: kunĩg, henh kĩ tóg kãtĩ mũ gé.

Isỹ inh *camarada* mỹ: tag han ra, henh kĩ tóg han tĩ. Inh vĩ tỹ sóg ag jẽgnẽg tĩ. *Ã* vĩ hã tỹ *ã* tóg ti tỹ há' henh ke mũ,” he tóg. ¹⁰ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. Kĩ tóg ti mré mũ ag mỹ: “ha mẽ, *Israel* ag vỹ ti ri ke tũ nỹtĩ,” he mũ. “Ki kanhró tóg nĩ mỹr, kĩ tóg inh ki rã kĩ jẽ. Ge ve ja tũ sóg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Ha vé, *ũ* tỹ hẽn ri ke ag vỹ kãmũnh ke mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. *Abraão* mré ag tóg *ũ* tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke mũ, *Isaque* mré, *Jacó* mré ke gé. Topẽ tóg ag ki rĩr ke mũ. ¹² Ag jãvo *Israel* krẽ'krẽ ag tóg, kuty ki vár ke mũ. Ag tỹ *ũ* tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ venh ke vẽ vẽ, hã ra ag tóg venh ke tũ nĩ. Kĩ ag tóg vêsỹrénh ke mũ, ag jã tỹ ag tóg gángán kenh mũ, veso jũn kĩ, fag ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹³ Kĩ tóg *capitão* mỹ: “Inh ki rã kĩ *ã* tóg jẽ nĩ,” he mũ. “Hã kĩ *ã* tóg venh ke mũ sir. *Ã camarada* tỹ inh hur há' hé,” he tóg. Kĩ tóg tĩ mũ sir. *Jesus* tỹ ti mỹ tó mũ ên hã kã tóg há' he ja nĩ.

Jesus tỹ ãn kagyga tỹ hághá' he

(*Mc 1.29-34; Lc 4.38-41*)

¹⁴ Kĩ *Jesus* tóg sir *Pedro* ãn kã ra rã mũ. Hã ra ti prũ fi mỹnh fi tóg kaga nỹ nĩ, rỹg kĩ. ¹⁵ Kĩ tóg fi nĩgé mẽg mũ sir. Kĩ fi rỹg ên tóg tũ' he mũ sir. Kĩ fi tóg nĩ kĩ ag ki rĩr mũ sir. ¹⁶ Kuty ên kã ag tóg ãn jagrẽ kórég ag tatĩ kãmũ mũ, ti to. Kĩ tóg ag mỹ vĩ mũ, kĩ ag jagrẽ tóg pa kãn mũ sir. *Ãn*

kagyga ag tỹ há' há' he tóg mũ gé sir, fag ke gé. ¹⁷ Hã ra tag tóg rán kỹ nĩ gé. Vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ tỹ *Isaiás* vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ: “ẽg kaga nỹtĩn kỹ tóg ẽg tỹ há' há' he tĩ, ti tỹ ẽg jagfỹ jagtar tugrĩn,” he ja tóg nĩ.

Û tỹ Jesus mré mũ sór mũ ag

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Kejẽn ag tóg, *Jesus* pẽnĩn e nỹtĩ, fag ke gé, hã kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ jé ha,” he mũ. “Goj kafã ù ra ẽg tóg mũnh mũ,” he tóg.

¹⁹ Ag mũnh ke to hã Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ù tóg, ti mré vĩnh kãtĩ mũ. “*Senhor*,” he tóg. “Sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. ã tỹ hẽ ra tĩg kỹ sóg, ã mré tĩg mũ,” he tóg. ²⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “hã ra tóg jagy tĩ,” he mũ. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nỹgtĩ. Sēsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jãvo isỹ hẽ tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg ẽprã ke fi kósĩn nĩ,” he tóg.

²¹ Kỹ *Jesus* mré tĩ ù tóg ti mỹ: “ã mré sóg tĩ sór mũ, hã ra sóg ver inh panh ter kỹ ga ki ti fón sór mũ,” he mũ gé. ²² Kỹ tóg ti mỹ: “vó,” he mũ. “Ti kénh tĩ tũg,” he tóg. “Inh mré kãtĩg. Inh ki ge tũ ag vỹ ã panh kej han mũnh mũ,” he tóg. ²³ Kỹ tóg *canoa* kã ra rã mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré ki ge mũ gé, ag tỹ goj kafã ù ra mũ jé.

Jesus tỹ kóho jũ tỹ tũ' he
(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

²⁴ Ag tỹ goj nig mág ẽn kã mũ mũ ra kóho jũ tóg krog he kãtĩ mũ sir, ha mẽ. Kỹ goj tóg

canoa kã ki krém krém ke mũ, ti fãn sór tóg mũ. Hã ra *Jesus* tóg nũr nỹ. ²⁵ Kỹ ag tóg ti rĩn kỹ ti mỹ: “*Senhor*, ẽg krenkren han nĩ, ẽg kãgter ha mẽ tóg tĩ,” he mũ.

²⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ã jag tỹ nejé mũmẽgmẽg nẽ? ã jag mỹ inh ki ge há han tũ’?” he mũ. Kỹ tóg nĩ mũ sir, jẽgnẽ kỹ tóg goj mỹ vĩ mũ, kóho mỹ. Kỹ tóg tũ' he mũ sir. Katy' he tóg mũ, katy tãvĩ tóg tĩ mỹr, ha mẽ. ²⁷ Kỹ tóg vẽn kar mỹ e tĩ gé. “Ti jykre tóg ẽg mỹ e tĩ,” he ag tóg mũ. “Kóho tóg ti vĩ han mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg, fag ke gé.

Jesus tỹ vėjagrẽ kórég pan
(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré fĩn rãm kỹ kafã ù tá jun mũ sir, *Gadara* tá. Kỹ ùn régre ag tóg ti kato tẽgtẽ mũ, ùn jagrẽ kórég ag. Vẽn kej tá ag tóg kãmũ mũ. Ag jamã vẽ, vẽn kej ti. Jũgjũ mẽ ag tóg nỹtĩ, kỹ ù ag tóg hẽn ra mũ vãn nỹtĩ, ag kamẽg kỹ. ²⁹ *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. Ti ve kỹ ag tóg prẽnprẽn mũ sir, ha mẽ. “!..ã hỹn ẽg tỹ hẽ ri kenh mũ, Topẽ kósĩn’..!” he ag tóg mũ. “!..ã mỹ ẽg vóg kónãn sór mũ ha, ẽg kurã to hã..!” he ag tóg.

³⁰ Hã ra porko tóg tá e nỹtĩ. Kakó tá ag tóg jẽg nỹtĩ. ³¹ Kỹ Nén-Kórég ag tóg *Jesus* mỹ: “ã tỹ ẽg pan kỹ tóg ã tỹ porko to ẽg jẽgnẽn há tĩ,” he mũ. ³² Kỹ tóg ag mỹ: “he,” he mũ. Kỹ ag tóg porko ag ki ge mũ, Nén-Kórég ag. Kỹ vãnã porko ag tóg, rán ki re kãn mũ sir, goj nig mág ki ag tóg vár mũ.

Nāgnār kân ag tóg mũ sir, tũ' he ag tóg mũ sir, mÿr, ha mẽ. ³³ Kÿ porko ki rĩr tĩ ag tóg, pétẽ kân mũ sir, ãmã ra, kamẽg kÿ. Tá ag tóg kãmén kân mũ, *Jesus* tÿ ù ag ki vễjagrẽ kórég pan ja ên ti.

³⁴ Kÿ vãhã ãmã tá ke kar ag tóg, *Jesus* venh kãmũ mũ. Kãmũ kân ag tóg mũ sir. Kÿ ag tóg tá junjun kÿ *Jesus* mÿ to vĩ mũ, ti tÿ tá kutẽ jé, ti tÿ ag rã hã nĩ mãn tũ nĩ jé.

9

Jesus tÿ ùn kãnhgrĩn kÿ nÿ tÿ há' he

(*Mc 2.1-12; Lc 5.17-26*)

¹ Kÿ *Jesus* tóg, canoa ki rã kÿ goj nig mág kafã ù ra tĩg mãn mũ sir, ti mré mũ tĩ ag mré. Kÿ tóg ti jamã tá jun mũ.

² Ti tÿ ti jamã tá jun kÿ ag tóg vãhã, ti mÿ ùn kãnhgrĩ vyn kÿ junjun mũ. Kÿmÿ kri tóg nÿ nĩ. Kÿ *Jesus* tóg, ag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ vég mũ sir. Hã kÿ tóg ùn kãnhgrĩ ên mÿ: “inh kósín',” he mũ. “Ã fe tÿ há' hé. Ã tÿ Topẽ vĩ mranh ja ên tÿ tũ' hen hã vễ ha,” he tóg.

³ Hã ra Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag vÿ tá nÿtĩ gé. Ti vĩ mẽ kÿ ag tóg: “Topẽ to vĩ kónãn tóg mũ mÿr. Vễsÿ tóg Topẽ han mũ mÿr,” he mũ. Kÿ ti jÿkre tóg ag mÿ tÿ ù nÿ.

⁴ Hã ra *Jesus* tóg, ag tÿ nén to jÿkrén mũ ki kanhró nĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ne tóg iso jÿkrén kónãn mũ',” he mũ.

⁵ “Û tĩg vãnh tag mÿ sóg: ã tÿ Topẽ vĩ mranh ja tÿ tũ' hen vễ ha,” he mũ. “Sÿ ti mÿ: nĩ ra, tĩg ra, henh ke vễ gé. Hã ran

mÿ ãjag mÿ vãnh mÿ?” he tóg. ⁶ “Isÿ ãjag mÿ inh jÿkre ven sór vễ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósín nĩ. Tá sóg krÿg ke mũ, Topẽ vĩ mranh tÿ vãnh pãte fón ke tá.

Hã kÿ sóg ùn kãnhgrĩ mÿ: nĩ ra, jẽg ra, ã kur gé tĩg, ã ãn ra, he mũ,” he tóg. ⁷ Kÿ tóg vym ke nĩ mũ. Jẽgnẽ kÿ tóg tĩ mũ sir, ti ãn ra. ⁸ Kÿ vãnh kar ên ag tóg vég mũ. Kÿ tóg ag mÿ e tãvĩ tĩ. Topẽ mÿ ag tóg vĩ há han mũ, ti tÿ *Jesus* mÿ vễjÿkre há nĩm kÿ, ti tÿ tÿ ãprã ke nĩ ra.

Jesus tÿ Mateus jé prẽ

(*Mc 2.13-17; Lc 5.27-32*)

⁹ Kÿ *Jesus* tóg ti jamã tá kã kutẽ kÿ tĩ mũ sir. Kÿ tóg *Mateus* vég mũ. *Governo* mÿ tóg jãnkamy mãg tĩ, *imposto* kaja ti, kÿ tóg ti rãnhraj han nĩ nĩ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. Kÿ tóg jẽgnẽ kÿ ti mré tĩ mũ sir.

¹⁰ Kÿ tóg kejẽn ti mré jẽg mũ. Kÿ ù tÿ hẽn ri ke ag tóg tá vãnh mãn mũ, ti ãn krẽm, *governo* mÿ jãnkamy mãg tĩ ag, Topẽ vĩ mranh tĩ ag, *Jesus* mré mũ tĩ ag ke gé. ¹¹ Kÿ pã'i ag tóg vég mũ. Kÿ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ãjag pã'i ne tóg ùn jÿkre pãno ag mré jẽg mũ',” he mũ.

¹² Hã ra *Jesus* tóg mẽg mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “ùn kagyga tũ ag vÿ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã ra ùn kagyga ag hã vÿ ti venh mũ tĩ,” he tóg. ¹³ “Ha vé, Topẽ vĩ tag to jÿkrén, ha mẽ. “Ãjag tÿ jagnẽ jagãgtãn kÿ tóg, inh mÿ há tĩ inhhã. ãjag tÿ inh mÿ nén ù pũn kãfór tóg nĩ,” he tóg. Hã kÿ jagnẽ jagãgtãn nĩ, jagnẽ

to vī tūg nī,” he tóg. “Inh pijé, ũ tỹ vėjykre kuryj han mũ ag mỹ: ãjag jykre tovãnh nī, he sór tĩ'. Ũ tỹ Topē vī mranh tĩ ěn ag hã mỹ sóg: ãjag jykre kórég tovãnh nī, he sór tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ěg vãkre kãmén
(*Mc 2.18-22; Lc 5.33-39*)

14 *Kỹ João Batista* mré mũ ti ag tóg, *Jesus* tá junjun kỹ ti mỹ: “ěg hã ne tóg vãkrég tĩ', *Fariseu* mré ke ag ke gé. ěg jãvo ã mré mũ ti ag tóg vãkrég tũ nĩgtĩ. Hẽ ri ken kỹ?” he ag tóg.

15 *Kỹ* tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Věnh kyprũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tĩ',” he tóg. “Fénhta vė mỹr, kỹ ũn prũg mũ ěn mré ke ag tóg ti venh kãmũ tĩ. Hã ra sóg, ũn prũg mũ ěn ri ke nī, hã kỹ tóg inh mré mũ ti ag mỹ sér tĩ ver,” he tóg. “Vãhã tóg jun, inh kurã ti, ag tỹ inh pére mũnh ke ti. ěn kã hã ag tóg vãkrenh ke mũ,” he tóg.

16 “ěg pijé kur tãg tỹ kur si jar kã nĩm tĩ'. Ke tũ nĩ mũ ra tóg jagně ki par tũ nĩnh mũ. *Kỹ* tóg kórég nĩ sir,” he tóg. Ti tỹ ti jykre tãg tón hã vė.

17 *Kỹ* tóg ag mỹ: “kỹ *vinho* vỹ ge nĩgtĩ gé,” he mũ gé. “ěg pijé *uva* me kajãg mũ tỹ nén ũ fár tỹ sako há si ki kujěg tĩ'. Ke tũ nĩ mũ ra tóg, kunãnh kỹ jaran kenh mũ. *Kỹ* *vinho* ěn tóg tũ' henh mũ, sako ke gé. *Vinho* kajãg mũ tỹ nén ũ fár tãg ki kujěn ke vė mỹr,” he tóg. Ti tỹ ti jykre tãg tón hã vė gé.

Jesus tỹ ũn kagyga fag tỹ há'he

(*Mc 5.21-43; Lc 8.40-56*)

18 Ti tỹ ver ag mré vēmén nĩ ra pã'i ũ tóg, ti tá jun mũ, ha mẽ. Ti krěm grĩnh ke kỹ tóg ti mỹ: “inh kósin fi vỹ krónh ke nỹ ha. Ā nĩgé tỹ fi mẽnh kãtĩg, kỹ fi fe tóg mrin kenh ke mũ, ha vem nĩ,” he mũ. 19 *Kỹ* *Jesus* tóg ti mré tĩ mũ sir. 20 Ag mũ ra ũ fi tóg, ti tá jun mũ, ũn kaga ũ fi. Kývėnh krỹg ja tũ han kỹ fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. 21 ěn fi vỹ: “sỹ ti kur mẽ kỹ inh hỹn hěn ri ke mũn há' henh mũ,” he mũ, to jykrén kỹ. *Kỹ* fi tóg ti kur tóv mẽg mũ sir. 22 Hã ra *Jesus* tóg vĩrĩn ke kỹ fi vėg mũ. *Kỹ* tóg fi mỹ: “inh kósin,” he mũ. “Kaměg tũg nĩ. Ā tỹ inh ki rã kỹ ã tóg há' henh ke mũ,” he tóg. *Kỹ* fi tóg há' he mũ sir vėsỹmér, ha mẽ.

23 *Kỹ* tóg tũg mãn mũ. *Kỹ* ag tóg vãhã, pã'i ěn ĩn tá junjun mũ sir. Hã ra tóg tá fór nĩ, ũn kygfỹ mũ fag, ũn vãkynkyn nỹtĩ ěn ag ke gé, ti kósin fi ter kỹ. 24 *Kỹ* *Jesus* tóg fag mỹ: “ha mũjěg,” he mũ. “ter tũ fi nĩ. Nũr fi nỹ nĩ,” he tóg. Hã ra fag tóg ti nyg mũ. 25 Hã ra tóg fag pan kãn mũ sir. *Kỹ* tóg fi nĩgé kãgmĩ kỹ fi nĩm mũ sir. 26 *Kỹ* ti tỹ fi rĩn mãn tag kãme tóg vėnh kar kri rũm mũ sir, ga kar mĩ hã.

Jesus tỹ ũn kyvó ag tỹ há'he

27 *Kỹ* *Jesus* tóg ĩn ěn tá kãkutě mũ sir. Hã ra ũn kyvó rėgre ag tóg, ti nón mũ mũ. *Kỹ* ag tóg ti jé prěr kỹ ti mỹ: “!..*Davi* krě'krě'..!

!..Ēg jagāgtān ra..!“ he mū, prēnprēr k̄y.

²⁸ K̄y *Jesus* tóg ĩn ũ k̄a ra r̄a mū sir. K̄y ũn kyvó ěn ag tóg ti nón ge mū gé sir. K̄y tóg ag m̄y: “inh m̄y ājag t̄y há' henh mū?” he mū. K̄y ag tóg ti m̄y: “h̄y,” he mū. ²⁹ K̄y tóg ag kanē mēgmēg mū sir, ti n̄igé t̄y. K̄y tóg ag m̄y: “ājag t̄y inh ki ge k̄y n̄yt̄in k̄y ājag tóg há' henh mū,” he mū. ³⁰ K̄y ag kanē tóg há' he mū sir. Ēvānh há' he ag tóg mū sir. K̄y tóg ag m̄y vī tar han k̄y: “ker ũ m̄y tó hē’,” he mū. ³¹ Hā ra ag tóg mū k̄y vēnh kar m̄y tugtó mū. K̄y ti k̄ame ěn tóg vēnh kar kri rūm ke mū sir.

Jesus t̄y ũn vī vānh v̄n

³² K̄y ũn jagrē kórég tóg ti tá jun mū gé. Ti jagrē tóg ti vī vānh han. ³³ K̄y *Jesus* tóg, ti jagrē kórég kutēm mū sir. K̄y tóg vī há' he mū sir. K̄y tóg vēnh kar m̄y e t̄i. “Ge ve ja t̄y ěg tóg n̄yt̄i, ěg *povo* kar k̄amī,” he ag tóg mū.

³⁴ Hā ra p̄a'i ag tóg mēg mū. K̄y ag tóg ón k̄y *Jesus* to vī kónān mū. “Vējagrē kórég pan há tóg n̄igt̄i. Hā ra tóg vējagrē kórég ag p̄a'i jykre t̄y ag pan t̄i, ti t̄y t̄y Japo mré ke n̄in k̄y,” he ag tóg, ón k̄y.

Jesus m̄y ũn jagtar ag

³⁵ K̄y *Jesus* tóg ěmā kar m̄i t̄i mū, ěmā k̄asir m̄i ke gé. Vēnh kanhrān jafā krēm tóg ag kanhrān t̄i. Ag m̄y tóg ũ t̄y kanhkā tá n̄i ěn t̄y t̄y ěg p̄a'i n̄i ěn k̄amén t̄i. K̄y tóg ũn kagyga ag hynhan t̄i gé sir. ³⁶ Vēnh e ěn tóg ti m̄y jagtar n̄yt̄i. Ũ t̄y

ag ki r̄ir há han ke tóg t̄y t̄i, jo ag tóg vēnh ki r̄ir há han ki kagt̄ig n̄yt̄i gé. K̄y tóg *carneiro* t̄y mēg m̄i ěkrég mū sir. Ũ t̄y ki r̄ir t̄y n̄in k̄y ag tóg véké m̄ugt̄i. Tag ri ke ag tóg n̄yt̄i, *Jesus* m̄y, ũn e ěn ag. ³⁷ K̄y tóg ti mré mū t̄i ag m̄y: “s̄y ag ve k̄y sóg ěg jakré m̄i ěkrég t̄i,” he mū. “Ti éhé n̄yn k̄y ěg tóg kejēn kre k̄an t̄y n̄igt̄i, ěg pir n̄yt̄in k̄y. Ge ti n̄igt̄i. ũn e ag tóg inh ki ge sór mū, hā ra ũ t̄y ag m̄y tónh ke tóg t̄y t̄i,” he tóg. ³⁸ “Hā k̄y Topē mré vī, ti t̄y ũ jēgnē jé, ag t̄y ag m̄y ti vī tó jé,” he tóg, *Jesus* ti, ti mré mū t̄i ag m̄y.

10

Jesus t̄y apóstolo ag kuprēg (Mc 3.13-16; Lc 6.12-16)

¹ K̄y *Jesus* tóg ũn t̄y 12 ag jé prēr mū. K̄y tóg ag m̄y vējykre n̄im mū sir, ag t̄y vējagrē kórég pan jé, ag t̄y ũn kagyga ag hynhan jé ke gé. ² *Jesus* t̄y ũn vin mū ag jijin hā vē, ha mē. ũn ve v̄y t̄y *Simão* n̄i, k̄y ti jiji ũ hā v̄y: *Pedro*, he mū. Kar k̄y ti jāvy v̄y n̄i gé, hā v̄y: *André*, he mū, *Tiago* ke gé, *Zebedeu* kósin tag ti, ti jāvy t̄y *João* ke gé, ³ *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Tomé* ke gé, *Mateus* ke gé, *governo* m̄y jānkamy m̄ag t̄i ja ěn ti, *Tiago* ũ ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, ⁴ *Simão* ke gé, ag t̄y ũ to: *Zelote*, he mū tag ti, kar k̄y *Judas Iscariotes* ke gé, ũ t̄y vēnh kar vatánh tá p̄a'i ag m̄y *Jesus* fēg mū tag ti.

Jesus t̄y apóstolo ag jēgnē (Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Ū tỹ 12 ěn ag jĕgnĕg tóg mũ sir, *Jesus* ti, ag tỹ vĕnh kar mỹ Topĕ vĩ kāmén jé. Kỹ tóg ag mỹ: “ver fóg ag mỹ inh kāmén mũ tũg nĩ, kanhgág ag mỹ kāmén tũg nĩ gé ver,” he mũ. “Kỹ *Samaria* tá ke ag jamã ki ge tũg nĩ gé,” he tóg. ⁶ “*Israel* ag tâvĩ mỹ tóm nĩ ver. Topĕ mỹ ag tóg tỹ *carneiro* vągfor mũ ri ke nỹtĩ, kỹ ag hã mỹ tóm nĩ ver,” he tóg. ⁷ “Ū tỹ kanhkã tá nĩ ěn tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke vĕ, ũri,” hem nĩ, ag mỹ. ⁸ Ūn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ūn kągter mũ ag rĩnrĩn măn nĩ gé. Ūn kaga kren vánh ěn kren han nĩ. Vĕjagrĕ kórég pan nĩ gé. Ājag mỹ sóg ge ra inh jykre nĩm mũ, hã kỹ ag mỹ: “inh mỹ kajãm,” he tũg nĩ. ⁹ Kỹ jãnkamy ma mũ tũg nĩ, *ouro, prata* ti ke gé. ¹⁰ Kỹ sako ma mũ tũg nĩ gé, *bolsa* ěn. Kur tỹ vĕnh kri rĩnh tũg nĩ, pĕn né ũ gé mũ tũg nĩ gé, pĕn to ró ěn. Kỹ vátó va mũ tũg nĩ gé, kátó ti. Inh rãnrãj han ājag tóg mũ. Kỹ ag tóg to ājag jĕn ke mũ, vĕnh kato, ha vem nĩ,” he tóg.

¹¹ “Kỹ ājag tóg kejĕn, ěmã ũ tá junjun ke mũ. Tá ũn jykre há jāvánh nĩ. Kỹ ěn ĩn ra gem nĩ. ěn ĩn krĕm ājag tỹ kurã ki kã panh ke mũ ěn tá krỹg nĩ. ¹² Kỹ ĩn ěn krĕm nỹtĩ fag mỹ: “Topĕ jé ājag ki rĩr há han, kỹ ājag jé krĩ kuprã nỹtĩ nĩ,” hem nĩ. ¹³ Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han kỹ fag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh mũ. Fag tỹ ājag mỹ vĩ há han tũ nĩnh kỹ fag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh ke tũ nĩ. Fag jãvo ājag tóg, krĩ kuprã nỹtĩnh mũ.

¹⁴ Kejĕn ũ tóg ājag mỹ: “kãge jĕg ra” hĕnh ke tũ nĩ, ěmã ũ tá. Kỹ tá kãpam nĩ, ag tỹ ājag vĩ mẽ jāvánh nỹtĩn kỹ. Tá kãpa kỹ ājag pĕn hã kykũnh nĩ. Kỹ ag tóg Topĕ tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mũ. ¹⁵ Ha mẽ, ki hã sóg tó mũ. Kurã tỹ ěgno kã, isỹ vĕnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã ag tóg, jagtar nỹtĩnh mũ sir, ag tỹ ājag vĩ mẽ jāvánh nỹtĩn kỹ. ěmã tỹ *Sodoma* mré ěmã tỹ *Gomorra* tá ke ag tóg jykre pãno nỹtĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg jagtar nỹtĩnh ke mũ gé. Hã ra ũn tỹ ājag vĩ jĕmĕ jāvánh ěn ag tóg ag jagtar kãfór han ke mũ mỹr, ha vem nĩ,” he tóg.

Ag tỹ Jesus tigrĩn ěg to jũnh ke
(*Mc 13.9-13; Lc 21.12-17; 12.11-12*)

¹⁶ “*Carneiro* vĩ, vĕnh jy nĩgãn ki kagtũg nỹtĩ, mĩg tỹ ag măn sór mũ ra. Ri ke ājag nỹtĩ, hã ra sóg ājag jĕgnĕnh mũ, ũ tỹ tỹ mĩg ri ke ag to, hã ra Topĕ hã vĩ ājag jy nĩgãn ke mũ sir. Hã kỹ vĕnh ki rĩr há han nĩ. Pỹn jykre ri ke han nĩ. Vājig tóg tũ, kỹ ěg tóg kãnhmar ti tỹ hĕ ri ke tũ nĩgtĩ. Kỹ sórãg jykre ri ke han nĩ gé. Jũ vánh pĕ ti nĩ, nĕn ũ vĕnh mỹ han tũ ti nĩgtĩ. ¹⁷ Ēprã ke ag tóg, ājag vóg kónãn ke mũ, isugrĩn. Ag pã'i ag mỹ ag tóg ājag kāmén ke mũ, ag tỹ ājag vóg kónãn jé. Ag vĕnh kanhrãn jafã krĕm ag tóg, ājag mrãnmrãn ke mũ. ¹⁸ Fóg tỹ pã'i mág mỹ ag tóg, ājag ven ke mũ, pã'i mág ũ ag mỹ ke gé. Isugrĩn ājag tóg, vĕnh jagtar tag venh ke mũ,

ājag tỹ ag mỹ inh vĩ ti tó jé, fóg ag kar mỹ, kanhgág ag kar mỹ ke gé. ¹⁹ Pã'i ag tỹ ājag jé ke kỹ to jykrén tũg nĩ, ājag tỹ ag mỹ nén tónh ke mũ to. Topẽ kuprĩg hã ne, ājag krĩn ke mũ', kỹ ājag tóg ti tỹ ājag mỹ nén tó mũ ên hã tónh ke mũ, óra ên kã. ²⁰ Hã kỹ ājag tỹ tó tũ vë sir. Ēg jóg kuprĩg tỹ ājag mỹ tón hã vë," he tóg.

²¹ "Ũ ag tóg, ag mré pafa mũ fag kãmén ke mũ, pã'i ag mỹ, ag tỹ fag kãgtén jé. Kỹ ũ ag tóg ag krẽ kãmén ke mũ gé. Kỹ ũ ag tóg ag han mũ fag kãmén ke mũ gé, pã'i ag mỹ, ag tỹ fag kãgtén jé, mỹr, ha mẽ. ²² Vënh kar vỹ ājag to jũ kỹ ājag vóg kónãn sór nỹtĩ, isugrĩn. Hã ra ũ tỹ isovãnh tũ ên ag hã vỹ, krenkren ke mũ, kurã tỹ ěgno ên kã," he tóg.

²³ "Ag tỹ ěmã ũ tá ājag vóg kónãn kỹ ěmã ũ ra pétêm nĩ. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. *Israel* ag jamã fĩn rãm kãn ke tũ ājag tóg nĩ, kurã ên kã. Sĩ ti nĩ, ag tỹ ājag vóg kónãn ke kurã ên ti. Kãtĩg jé sóg ke mũ, ag tỹ gen kỹ ājag vóg mũ ra. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ, mỹr, ha mẽ. ²⁴ Ũn vënh kanhrãn mũ pijé ũ tỹ ti kanhrãn mũ kãfór nĩ'. Ũn *camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ'. ²⁵ Ũn vënh kanhrãn mũ tỹ ũ tỹ ti kanhrãn mũ ri ke nĩn kỹ tóg há tĩ. Ũn *camarada* tỹ ti *patrão* ri ke nĩn kỹ tóg há tĩ gé. Iso ag tóg: *Belzebu*, he ja nĩgtĩ, inh kato vãsãnsãn mũ ag, hã vỹ: Japo, he mũ. Tỹ sóg ũ tỹ ājag kanhrãn mũ ri ke nĩ, ājag *patrão* ri ke. Ag tỹ iso:

Japo, hen kỹ ag tóg ājag to vĩ kónãn mũ gé, ha vem nĩ, ājag tỹ inh jykre hã han ti kỹ," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ Topẽ hã kamẽg ke (Lc 12.2-7)

²⁶ "Ge ra ag kamẽg tũg nĩ, pã'i ag. Ēg tỹ vënh péju kỹ nén han mũ tóg vënh ven kãn ke mũ. Ēg tỹ vënh kar vatánh tá nén to jykrén mũ tóg vënh ven kãn ke mũ gé. ²⁷ Isỹ vënh kar vatánh tá ājag mỹ nén tó mũ tag tỹ vënh kar mỹ tó kãn nĩ. Isỹ koměr hã ājag mỹ nén tó mũ tag tỹ vënh kar mỹ jamã há ra tóm nĩ. ²⁸ Mũmẽg tũg nĩ, ag kamẽg tũg nĩ, pã'i ag. Ēg tén há ag nỹtĩ, hã ra ag tóg nũgme ki ěg fón ki kagtĩg nỹtĩ. Ũn pir hã kamẽg nĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Ti hã ne ěg tén kar kỹ nũgme ki ěg fón ki kanhró nĩ'. Kỹ ti hã kamẽg nĩ. ²⁹ Ha vé, sēsĩ vëne he ag tĩ, kỹ ag tóg ũn régre to jãnkamy pir mãg tĩ. Hã ra Topẽ tóg sēsĩ ag ki rĩr nĩgtĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ěg tóg ag pin tĩ, ke tũ nĩ kỹ ěg tóg ag krenkren tĩ. ³⁰ Ēg ki rĩr tóg tĩ gé. Hã kỹ tóg ěg gãnh kar nĩgkrén ja nĩ gé, Topẽ ti. ³¹ Hã kỹ pã'i ag kamẽg tũg nĩ. Sēsĩ kãfór ājag tóg nỹtĩ, Topẽ mỹ. Ājag kã mũ ũn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ, ti mỹ," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ Jesus kãmén ke (Lc 12.8-9)

³² "Hã kỹ inh kãmén nĩ, ěprã ke ag mỹ. Ag kamẽg tũg nĩ. Kỹ sóg inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ên mỹ ājag kãmén ke mũ gé, kurã ên kã. ³³ Ājag tỹ hã ra

inh kāmén tũ nĩn kŷ sóg inh jóg tŷ kanhkã tá nĩ ěn mŷ ģag kāmén ke tũ nĩ gé, kurã ěn kã, ģag tŷ iso: “ti ki kagtŷ sóg nĩ, hen kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ēg tŷ ěg jykre finh ke
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ “Ājag hŷn iso: vĕnh kar tŷ jagnĕ to há han jé tóg ke mũ, he tĩ. Hã tũ vĕ. Ũ tŷ hĕn ri ke tŷ jagnĕ to jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Hã kŷ ũ tóg ti panh kato tĕnh mũ, kŷ ũ fi tóg fi mŷnh fi kato tĕnh mũ gé. Kŷ ũ fi tóg fi má fi kato tĕnh mũ gé, mŷr, ha mẽ. ³⁶ Ti mré ke ag vŷ ti kato vãsãnsãn ke mũ, kŷ fi mré ke fag tóg fi kato vãsãnsãn ke mũ gé, ha mẽ. ³⁷ Iso há kãfór nŷtĩm nĩ, ģag han mũ fag kri, ke tũ nĩ mũ ra ģag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. Iso há kãfór nŷtĩm nĩ, ģag krĕ kri, ke tũ nĩ mũ ra ģag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. ³⁸ Isŷ inh krunh va tŷg ěn ri ke han nĩ gé, isŷ tá ter ke ěn ti, há vŷ: iser ěn ri ke han sór mũ, he mũ. Ke tũ nĩ mũ ra ģag tóg inh mŷ há tũ nŷtĩ. ³⁹ Ājag tŷ iser ri ke han sór tũ nĩn kŷ ģag tóg nũgme ki vár ke mũ, ģag tŷ ģag jykre tovãnh sór tũ nĩn kŷ. Ājag tŷ isugrĩn kãgter sór kŷ ģag tóg rĩr krŷg ja tũ ěn venh ke mũ, ģag tŷ ģag jykre tovãnh kŷ,” he tóg, *Jesus* ti.

*Topĕ tŷ ěg mŷ nén ũ há tónh ke
(Mc 9.41)*

⁴⁰ “Ũ tŷ ģag mŷ: he, hen kŷ tóg inh mŷ: he, he mũ gé, kŷ tóg inh ki rã mũ sir. Ti tŷ inh ki rã kŷ tóg, ũ tŷ inh jĕnĕg mũ

ĕn ki rã mũ gé sir, há vŷ: Topĕ, he mũ. ⁴¹ Ũ tóg Topĕ vĩ tó tĩ ag mŷ: “ha kãrã,” he tĩ, ag tŷ Topĕ vĩ tó tĩ tugrĩn. Ti tŷ ag mŷ vĩ há han kŷ tóg, Topĕ mŷ há tĩ sir. Kŷ tóg kejĕn tĩ mŷ nén ũ há tónh ke mũ, Topĕ ti. Ũ tóg ũn jykre kuryj ag mŷ: “ha kãrã,” he tĩ gé, ag jykre kuryj nŷtĩ tugrĩn. Ēn mŷ tóg nén ũ há tónh ke mũ gé, Topĕ ti. ⁴² Ũ tóg kejĕn ũn sĩ mŷ nén ũ nĩm tĩ, goj hĕn ri ke mũn. Ũn sĩ tŷ inh ki rã kŷ nĩ tugrĩn tóg, ti mŷ nén ũ nĩm tĩ. Ēn mŷ tóg nén ũ há tónh ke mũ gé, Topĕ ti. Nén ũ há ve jé tóg ke mũ mŷr,” he tóg, *Jesus* ti.

11

*João Batista tŷ Jesus ki jĕmĕ
(Lc 7.18-35)*

¹ *Jesus* tŷ ti mré mũ tĩ ag mŷ tó kãn kŷ tóg, tá kãkutĕ mũ sir, ũ tŷ 12 (ke) ag mré. Kŷ tóg ĕmã kar mĩ tĩ mũ sir. Vĕnh kar kanhrãnrãn tóg tĩ mũ, ag mŷ Topĕ vĩ tón kŷ. ² Kejĕn *João Batista* tóg se kŷ nĩ nĩ. Ti tŷ se kŷ nĩ ra tóg *Jesus* kãme mẽg mũ. Kŷ tóg ti mŷ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ, ti mré mũ tĩ ag tŷ. ³ Kŷ tóg *Jesus* mŷ: “ã há mŷ?” he mũ. “Ēg tŷ ũn jãvãnh mũ mŷ tŷ ã nĩ? Topĕ tŷ ũn jĕnĕg mũ há mŷ tŷ ã nĩ? Ēg mŷ ũ jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte?” he tóg.

⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “ha *João* mŷ ģag tŷ nén vĕg mũ tag ti tó, ha mẽ,” he mũ. ⁵ “Tag han inh tĩ, ha mẽ: ũn kyvó ag vŷ, isugrĩn ĕvãnh há nŷtĩ. Ũn kãnhgrĩ ag vŷ mũ há nŷtĩ, ũ tŷ

věnh kaga kren vānh han mũ
 ěn ag krenkren han inh tĩ. Ũn
 kutu ag vỹ ěmē há nỹtĩ ha, ũn
 kǎgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mǎn kỹ
 nỹtĩ. Ũn jagtar ag vỹ Topē vĩ
 mēg tĩ, ũ tỹ kanhkā tá nĩ ěn tỹ
 tỹ ěg pǎ'i nĩnh ke to. ⁶ Kỹ tóg
 ti tỹ iso jykrén kónǎn tũ nĩn
 kỹ há tĩ. Kỹ Topē tóg ti ve há
 han mũ gé. Tag tóm nĩ, ti mỹ,”
 he tóg. ⁷ Kỹ ag tóg mũ mũ sir,
João mỹ tó jé.

Ag mũ kar kỹ tóg, vėnh e ag
 mỹ ti kāmén mũ. “Ājag tỹ ěmǎ
 tũ ja ra mũn kỹ, ti ve jé, kỹ
 ti jykre hỹn ne ri ke nĩ, ājag
 mỹ?” he tóg. “Ti jykre mỹ kǎka
 tỹ vānh tỹ man man ke ri ke
 nĩ? Vó, ri ke tũ ti nĩ. ⁸ Kỹ ti
 jykre mỹ ājag mỹ ũn kur sĩnvĩ
 ag jykre ri ke nĩ? Vó, ũn kur
 sĩnvĩ ag vỹ, ěmǎ mág tá nỹtĩgtĩ,
 pǎ'i ag ĩn krēm. ⁹ Ti jykre mỹ,
 Topē vĩ tó tĩ jykre ri ke nĩ? Hỹ,
 Topē vĩ tó tĩ vė mỹr. Hǎ ra tóg
 ag kǎfór kar nĩ. ¹⁰ Topē vỹ ti
 jėnė, ti tỹ ijo tĩg jé. Hǎ kỹ tag
 tóg, ti to rán kỹ nĩ gé: “hǎ vė,
 ā jo sóg ũ jėnėnh ke mũ, ti tỹ
 vėnh kar jykre tỹ há' hen jé,
 ā tĩg ken jo. Ag jyvėn jé tóg
 ke mũ, kỹ tóg ěpry kure ri ke
 nĩ,” he ja tóg nĩ, Topē ti, *João*
 to. ¹¹ Ki hǎ sóg tó mũ, ha mē.
 Ěprǎ ke ag kǎfór kar ti nĩ, Topē
 vĩ tón ki. Ge ra ũ tỹ Topē tỹ
 tỹ ěg pǎ'i nĩ vėg mũ ag vỹ ti
 kǎfór nỹtĩnh mũ, ag kǎsir nỹtĩ
 ra,” he tóg.

¹² “Ti kǎtĩg kar kỹ ũ ag tóg
 ag jykre tar tỹ ũ tỹ kanhkā tá
 nĩ ěn tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ han sór
 mũ, vėsóg ki. ¹³ Topē vĩ tó tĩ ag
 kar vỹ Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩnh
 ke ěn kāmén ja nĩgtĩ, Topē tỹ

ěg jyvėn mũ ěn ti. Kỹ *João* tóg
 tag tó ja nĩ gé, ag nón. ¹⁴ *João*
 vỹ *Elias* ri ke nĩ, *Elias* kǎtĩg
 mǎn ke ěn ti, *Cristo* kǎtĩg ke
 ěn jo. Rán kỹ tóg nĩ. Ti hǎ vė,
João hǎ vė, *Elias* kǎtĩg mǎn ěn
 ti. ¹⁵ To jykrén há han nĩ,” he
 tóg.

¹⁶ “Ũri ājag ge nỹtĩ gé, ha
 mē. Ĝĩr ri ke ājag nỹtĩ. Ĝĩr
 ag vỹ, jagnė mré kanhinnhir
 mũgtĩ. Kỹ ag tóg kejėn jagnė
 to jũgũ tĩ gé. ¹⁷ “Ājag mỹ ěg tóg
 vǎkyn tĩ, kanhinnhir kỹ, hǎ ra
 ājag ne, vėnh gringrén jāvānh
 nỹtĩ'. Kỹ ěg tóg vėsỹrėnh mũ
 sir, kanhinnhir kỹ, hǎ ra ājag
 tóg, ěg mré kygfỹ jāvānh nỹtĩ
 gé,” he ag tóg tĩ, ón kỹ jagnė
 to jũ kỹ. ¹⁸ Ĝĩr tag ag ri ke ājag
 nỹtĩ, *João* to, iso ke gé. *João* vỹ
 vǎkre ja nĩgtĩ, jėg tũ, kron tũ
 ke gé. Kỹ ājag tóg ti to: jagrė
 kórég ti nĩ, he ja nĩgtĩ, ti vǎkre
 to. ¹⁹ Ti jǎvo sóg vǎkrėg tũ
 nĩgtĩ. Jėg sóg tĩ, kron sóg tĩ gé.
 Kỹ ājag tóg iso: “ti hǎ ne jėg
 tĩ', ti hǎ ne kron tĩ', ti hǎ ne
governo mỹ jǎnkamy mǎg tĩ ag
 to há nĩgtĩ', ti hǎ ne Topē vĩ
 mranh tĩ ag hǎ to há nĩgtĩ',” he
 tĩ sir, ěprǎ ke fi kósin to. Kỹ
João jykre tóg, ājag mỹ kórég
 nỹ, ti vǎkre to. Jǎvo inh jykre
 tóg ājag mỹ kórég nỹ gé, inh
 vǎkrėg tũ to. Hǎ ra ěg tóg ěg
 tỹ ũ jykre tugnỹm kỹ ti jykre
 há ěn ki kanhró nĩ sir,” he tóg,
Jesus ti.

*Jesus tỹ ěmǎ ũ tá ke ag mỹ
 vĩ kónǎn*
 (Lc 10.13-15)

²⁰ Kỹ *Jesus* tóg ěmǎ ũ tá ke
 ag mỹ vĩ kónǎn mũ sir, ũ tỹ ti
 tỹ *milagre* hynhan vėg mũ ra

ag jykre tovãnh sór tũ ag mỹ, ũ tỹ ti ki ge sór tũ ag mỹ. ²¹ Kỹ tóg: “ẽmã tỹ *Corazim* ki ke ag mỹ sóg tag tó sór mũ, ẽmã tỹ *Betsaida* tá ke ag mỹ ke gé, ha mẽ,” he mũ. “Kórég ve jé ãjag tóg ke mũ. *Milagre* tỹ hên ri ke hynhan isóg ãjag mỹ, hã ra ãjag tóg, ãjag jykre tovãnh sór tũ nĩ. ẽmã tỹ *Tiro* tá, ẽmã tỹ *Sidom* tá sóg hynhan ja tũ nĩ. Sỹ tá hynhan ra ag tóg vãsỹ, ag jykre tovãnh ke mũ vễ. Kygfỹ ag mũ vễ, ag jykre pãno tỹ ag mỹ e tĩn kỹ,” he tóg. ²² “*Tiro* tá ke ag vỹ, vễsỹrénh ke mũ, kurã tỹ ẽgno ẽn kã, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pãno to. Hã ra ãjag tóg, ag vễsỹrénh kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, ãjag tỹ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nĩn kỹ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg.

²³ “Sỹ ẽmã tỹ *Cafarnaum* tá ke ag mỹ tag tó sór vễ gé, ha mẽ. Ũri tóg ãjag mỹ sér tĩ. Kanhkã ra ẽg mũnh mũ, he ãjag tóg tĩ, to jykrén kỹ. Hã ra ãjag tóg nũgme ki văr kãn ke mũ, ha vem nĩ. ẽmã tỹ *Sodoma* tá ke ag vỹ, ag jykre pãno to kãgter. Ag tỹ sỹ nén han mũ ve ra ag vãsỹ to jykrén mũ vễ, kỹ ag ũri ẽg mré nỹtĩnh mũ vễ. ²⁴ Kurã tỹ ẽgno kã ag tóg vễsỹrénh ke mũ. Hã ra ãjag tóg, ag vễsỹrénh kãfór han ke mũ, sỹ vễnh kar jykre tugnỹm ke kurã ẽn kã, ãjag tỹ inh vég mũ ra inh ki ge sór tũ nỹtĩn kỹ,” he tóg.

Jesus tỹ ẽg krĩ tỹ kãnhvy' henh ke
(Lc 10.21-22)

²⁵ Kỹ tóg: “jóg’,” he mũ. “Tỹ ã kanhkã tãn ag kãfór kar nĩ, kar kỹ ã tỹ ẽprã ke ag kãfór kar nĩ gé,” he tóg. “Inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ nén han mũ ti. Ũ tỹ: ki kanhró mág inh nĩ, he mũ ag mỹ ã tóg, ã jykre ven ja tũ nĩ. Ag mỹ ã tóg kãmén ja tũ nĩ gé. Ũ tỹ gĩr ri ke ki kagtĩg ag hã mỹ ã tóg ven ja nĩ, ã jykre ti,” he tóg.

²⁶ “Hỹ, hã vễ. Hã ra tóg há tãvĩ nĩ, jóg’,” he tóg.

²⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “inh jóg tóg, inh mỹ tovãnh kãn, ti tỹ nén han mũ kar ẽn ti,” he mũ. “Kỹ ũ pijé ti kósin ki kanhró nĩ'. Inh jóg hã ne inh ki kanhró nĩ'. Kỹ ũ pijé inh jóg ki kanhró nĩ gé'. Inh hã ne ti ki kanhró nĩ', isỹ tỹ ti kósin nĩn kỹ. Hã ra sóg ãjag mỹ ti kãmén jé kãtĩ mũ, sỹ ũn kuprẽg mũ ag mỹ, fag mỹ ke gé” he tóg. ²⁸ “Ãjag tỹ Topẽ vĩ ki króm ki kagtĩg nỹtĩ tugrĩn jagtar nỹtĩn kỹ iso kãmũ jẽg. Nén ũ tỹ ãjag mỹ jagy tĩn kỹ iso kãmũ jẽg. ãjag krĩ tỹ sóg kãnhvy' henh ke mũ mỹr, ha mẽ,” he tóg. ²⁹ “Inh mré kãmũ jẽg. ãjag kanhrãn jé sóg ke mũ. Koměr hã sóg vĩ tĩ. Inh pijé vễsỹ ũn mág han tĩ'. Vĩ tar han vãnh sóg nĩ. ãjag tỹ iso kãmũ kỹ ãjag krĩ vỹ há' henh mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Ijykre pijé kufy nĩ'. Isỹ ãjag mỹ nén tó mũ pijé han kórég nĩ',” he tóg.

12

Jesus tỹ tỹ vễnhkãn ke kurã to pã'i
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Kejëñ *Jesus* tóg *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Vēnhkán ke kurā ki ke vē, hã ra ag tóg kókĩñkĩr mũ. Hã kĩa ag tóg, *trigo* kanē tỹ kym ke kĩa ko mũ sir. ² Kĩa pã'i ag tóg ag vég mũ. Kĩa ag tóg *Jesus* mỹ: “ha vé, ã mré mũ tĩ ag ne tóg, ag tỹ nén han ke tũ han mũ ha', vēnhkán ke kurā ki'. Vēnh rãñhrãj vē mỹr,” he mũ.

³ Hã ra tóg: “vó,” he mũ. “*Davi* tỹ nén han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩñ kĩa tóg, ti tỹ nén han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topē pijé ti to jũ mũ'. ⁴ Tag han ja ti nĩ, ha mẽ. Topē ãñ kã ra rã kĩa tóg, tá Topē jamĩ ěñ kó, tỹ ti tỹ konh ke tũ ra. Kĩa tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ vin gé. Topē tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vē vē. Hã kĩa tóg rán kĩa nĩ, Topē vĩ tỹ rán kĩa nĩ ki,” he tóg.

⁵ “Kĩa Topē tũ ki rĩr tĩ ag jykre to jykrén nĩ gé. Tỹ vēnhkán ke kurā ra ag tóg rãñhrãj mũgtĩ, Topē ãñ krēm ti tũ ki rĩr kĩa. Hã kĩa ag tóg, tỹ vēnhkán ke kurā ra ki vēnhkán tũ nĩgtĩ gé, ge ra ag jykre tóg Topē mỹ há nĩ. Hã kĩa tóg rán kĩa nĩ gé. ⁶ Ha mẽ, Topē ãñ vỹ tỹ ti tũ nĩ. Kĩa ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ, tỹ vēnhkán ke kurā ra. Hã ra sóg Topē ãñ kãfór nĩ, Topē mỹ. Hã kĩa ãñ mré mũ tĩ ag tóg Topē mỹ há nỹĩ, ag tỹ vēnhkán ke kurā ki vēnhkán tũ ra,” he tóg.

⁷ “Kĩa Topē vĩ tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Ājag tỹ jagñē jagãgtãñ kĩa tóg ãjag tỹ ãñ ãñ nén ù pũñ kãfór nĩ, he ja tóg nĩ. Ājag tỹ tag to jykrén ra ãjag

tóg, ãñ mré ke ag to jũñ ke tũ nĩ vē. Ag kókĩr vē mỹr. Nén ù kórég han ja tũ ag nĩ. ⁸ Hã ra sóg tỹ vēnhkán ke kurā to pã'i nĩ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ“ he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ vēnh kán ke kurā ki ù tỹ há' he

(*Mc 3.1-6; Lc 6.6-11*)

⁹ Kĩa tóg ěmã ěñ tá kutē kĩa ěmã ù ra tĩ mũ, kĩa tóg vēnh kanhrãñ jafã kã ra rã mũ sir. ¹⁰ Hã ra ù nĩgé tóg vỹ tá nĩ nĩ. Kĩa ag tóg óñ kĩa *Jesus* mỹ: “mỹ há nỹ, ěg tỹ vēnhkán ke kurā ki ù kygtãg ke tag ti?” he mũ. Ag tỹ pã'i ag mỹ: “vēnhkán ke kurā ki tóg Topē vĩ mranh tĩ, ti tỹ ù kygtãg kĩa,” he sór vē.

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag mẽg tỹ vēnhkán ke kurā ki kãgnó ki kutē kĩa ãjag tóg ti kunũñ ke mũ,” he mũ. ¹² “Ěg mré ke vỹ tỹ, ěg mẽg kãfór nĩ mỹr. Kĩa tóg há nĩ, ěg tỹ ěg mré ke kygtãg ti kĩa, tỹ vēnhkán ke kurā ra,” he tóg.

¹³ Kĩa tóg ùñ nĩgé tóg ěñ mỹ: “ã nĩgé tỹ krỹg' hé,” he mũ. Kĩa tóg tỹ krỹg' he kĩa há' he mũ sir.

¹⁴ Kĩa pã'i ag tóg, jũgũ kĩa pa mũ sir. “Ěg hỹñ hẽ ri kenh mũ, ěg tỹ ti tén jé?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. ¹⁵ Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ ti tén sór ěñ ki. Kĩa tóg tá kãkutē mũ sir.

Isaiás tỹ Jesus kãmén ja

Ti tĩg kĩa ùñ tỹ hẽñ ri ke ag tóg, ti nóñ mũ mũ, ùñ kagyga ag ke gé, fag ke gé. Kĩa tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir, fag tỹ ke gé. ¹⁶ Kĩa tóg ag mỹ: “ker isỹ ãjag tỹ há' he tag kãmén hẽ’,” he

mũ. ¹⁷ Hã ra tag tóg rán kÿ nĩ gé. Vãsÿ Topẽ vĩ tó tĩ tÿ *Isaiás* vÿ *Jesus* to tag rán ja nĩ, ¹⁸ ha mẽ: “sÿ ùn kuprẽg mũ ên, he tóg, Topẽ ti. Inh mÿ rãnrãj tĩn hã vẽ. Inh fe pẽ vëgtĩ, sÿ ti ve kÿ tóg inh mÿ sér tĩ. Ti hã mÿ sóg inh kuprĩg jẽnẽnh ke mũ, kÿ tóg inh vĩ tónh ke mũ sir, fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ ke gé, isÿ ag jykre tugnÿm ke ti, he tóg, Topẽ ti. ¹⁹ Vĩ jũ han ke tũ ti nĩ, jũ kÿ vĩ tar han ke tũ ti nĩ gé. Re tá ag tóg ti vĩ mẽnh ke tũ nĩ gé. Komẽr hã tóg vĩnh ke mũ, he tóg, Topẽ ti. ²⁰ Êprã ke ag tÿ inh vĩ mranh kÿ ag tóg vãn tóg tÿ kamkam ke ên ri ke nÿtĩ. Hã ra ti pijé ag tÿ kamkam ke kãn ke mũ', isÿ ù to: inh fe, he mũ ên ti. Nėj gru tÿ nhyn ke sór ên ri ke ag nÿtĩ gé. Ti pijé ag tÿ nhyn kenh ke mũ'. Ag mÿ tóg vĩ há han ke mũ. Tag kar kÿ sóg kejẽn vënh kar jykre tugnÿm ke mũ. ²¹ Ên kã ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ ag hã vÿ krenkren ke mũ, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã ke gé, he tóg, Topẽ ti,” he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti, *Jesus* to.

Jesus tÿ Japo jykre tó
(*Mc 3.20-30; Lc 11.14-23*)

²² Kejẽn ag tóg, *Jesus* to ù pére kãmũ mũ, ùn kyvó. Vĩ vãn hã tóg nĩ gé. Hã ra tóg jagrẽ kórég nĩ gé. Kÿ *Jesus* tóg ti tÿ há' he mũ sir. Kÿ tóg vĩ há' he mũ sir. Vãhã tóg ve há han mũ gé sir. ²³ Kÿ tóg vënh kar mÿ e tãvĩ tĩ. Kÿ ag tóg jagnẽ mÿ: “*Davi* krẽ'krẽ ên tũ mÿ'?” he mũ sir, *Jesus* to. “Û tÿ vãsÿ rán

kÿ nĩ ên tũ mÿ'?” he ag tóg mũ. Ag mÿ tóg tÿ ti hã ve nĩ.

²⁴ Kÿ Pã'i ag tóg mẽg mũ sir, *Jesus* tÿ ti tÿ há' he ên ti. Hã kÿ ag tóg *Jesus* to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórég ag pã'i tÿ ti jagrẽ nĩ, *Belzebu* ên tÿ. Hã kÿ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ,” he ag tóg mũ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg, ag tÿ nén to jykren mũn ki kanhró nĩ. Kÿ tóg ag mÿ: “pã'i pir krêm ke ag tÿ jagnẽ kato tẽgtẽn kÿ ag tóg jagnẽ kãgtén kãn ke mũ,” he mũ. “Êmã pir ki ke ag tÿ jagnẽ kato tẽgtẽ kÿ, ìn pir krêm ke fag tÿ jagnẽ kato tẽgtẽ kÿ fag tóg, vënh kãpãm kÿ nÿtĩnh mũ, kÿ fag tóg jagnẽ kãgtén kãn ke mũ. ²⁶ Ge ti nĩ gé. Nén-Kórég tÿ Nén-Kórég ù kutẽm kÿ tóg Nén-Kórég ag tÿ jagnẽ kato tẽgtẽ han mũ sir. Kÿ ag tóg jagnẽ tÿ tũ' henh ke mũ gé, Nén Kórég ag. ²⁷ “*Belzebu* tÿ tóg Nén-Kórég ag pan tĩ,” he ãjag tóg tĩ iso. Jãvo ãjag mré ke ag hÿn vëjykre tÿ ne tÿ vëjagrẽ kórég pan tĩ? Ag mÿ Nén-Kórég ag jykre tÿ ag pan tĩ gé', Topẽ jykre tÿ, vó? Topẽ jykre tÿ ag tóg ag pan tĩ. Ájag tÿ tag to jykren kÿ ãjag tóg inh jykre há ên ki kanhrãn ke mũ vẽ,” he tóg. ²⁸ “Topẽ kuprĩg jykre tÿ sóg Japo ag pan tĩ mÿr. Topẽ kuprĩg tÿ Japo ag pan kãn kÿ Topẽ tóg tÿ ãg pã'i nĩ vë mÿr. Tag to jykren nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁹ “Êg tÿ ùn jũ mẽ tũ mãn sór kÿ ãg tóg ti se vén tĩ, ke tũ nĩ mũ ra tóg ti tũ ki rĩr ke mũ. Êg tÿ ti se kar kÿ hã ãg tóg ti tũ

mãn ke mũ sir,” he tóg. “Ge ti nĩgtĩ, sỹ nén han mũ ti. Japo vỹ tar nĩ. Hã ra sóg hur ti sé, hã kỹ sóg ti tũ ag kygvãn ke mũ sir. Ag jagrẽ kórég pan jé sóg ke mũ gé,” he tóg.

³⁰ “Ājag tỹ tỹ inh mré ke tũ nỹtĩn hã kỹ ājag tóg, inh kato tẽgtẽ mũ. Ājag tỹ inh mré ěprã ke ag tỹ Topẽ to kãmũ han tũ nĩn kỹ ājag tóg, ag kãmũ kamẽg mũ,” he tóg.

³¹ “Ha mẽ, ājag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ra tóg, ājag mỹ vẽn pãte fón sór mũ, ājag tỹ Topẽ to vĩ kónãn mũ ra ke gé. Ājag tỹ hã ra Topẽ kuprĩg tỹ ù krĩn kỹ to: Japo tỹ ti jagrẽ nĩ, hen kỹ tóg, ājag mỹ vẽn pãte fón mãn ke tũ nĩ sir, Topẽ ti. ³² Ājag tỹ iso vĩ kónãn mũ ra tóg, ājag mỹ vẽn pãte fón sór mũ gé, ājag tỹ ěprã ke fi kósin to vĩ kónãn mũ ra. Ājag tỹ Topẽ kuprĩg to vĩ kónãn kỹ tóg, ājag mỹ vẽn pãte fón mãn ke tũ nĩ. Ājag tỹ ga kri mũn kỹ tóg, tag tỹ vẽn pãte fón ke tũ nĩ, Topẽ ti, ājag ter kar kỹ ke gé,” he tóg, *Jesus* ti, pã'i ag mỹ.

Ka há mré ka kórég kãme
(Lc 6.43-45)

³³ “Ēg tỹ ka kanẽ ko há krãn kỹ ti kanẽ vỹ, ko há nĩ, ěg tỹ ka kanẽ ko vãn krãn kỹ ti kanẽ vỹ, ko kórég nĩ gé. Ēg tỹ ti kanẽ ve kỹ ěg tóg: “ũn kanẽ ko vãn ja vẽ,” he tĩ. Ge ti nĩgtĩ, ěg jykre ti. Ũn jykre há tóg há nĩ, jãvo ùn jykre kórég tóg kórég nĩ gé.

³⁴ Pỹn ri ke ājag nỹtĩ. Kórég tãvĩ ājag nỹtĩ, hã ra ājag tóg, ón kỹ nén ù há tó sór tĩ. Ēg

jẽnky ki tóg kãkutẽ tĩ, ěg tỹ nén to jykrén mũ ti. Ēg jykre kórég tãvĩ nỹtĩn kỹ ěg tóg, nén ù kórég tãvĩ tó tĩ. Hã kỹ ājag pijé tó há han tĩ! ³⁵ Ũn jykre há vỹ, nén ù há kar to jykrén tĩ, kỹ tóg ěg mỹ tó há han tĩ gé. Ũn jykre kórég vỹ, nén ù kórég kar to jykrén tĩ gé, kỹ tóg ěg mỹ tó kónãn tĩ gé sir,” he tóg.

³⁶ “Ha mẽ, kurã tỹ ěgno kã, isỹ vẽn kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã sóg, ājag vĩ tugnỹm ke mũ. Ājag tỹ ón kỹ vĩ ja ěn ve jé sóg ke mũ gé. Ājag tỹ nén tó ja kar tugnỹm jé sóg ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁷ “Ājag tỹ vĩ há han ja nĩn kỹ ājag tóg, inh mỹ há nỹtĩ gé. Ājag tỹ vĩ kónãn ja nĩn kỹ ājag tóg, inh mỹ kórég nỹtĩ. Kỹ ājag tóg to jagtar ke mũ,” he tóg. Ti tỹ ti kato tẽ mũ ag mỹ Topẽ jykre tón hã vẽ.

Ag tỹ milagre ve sór
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Kỹ Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ù ag tóg *Fariseu* ù ag mré *Jesus* mỹ: “*Senhor*, ěg tỹ ã tỹ *milagre* ù han venh há tóg tĩ,” he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “kórég ājag nỹtĩ,” he mũ. “Topẽ ki ge sór vãn ěg tóg nỹtĩ. Ājag tỹ *milagre* ve sór mũ tag venh ke tũ ājag tóg nĩ. Nén pir hã ve jé ājag tóg ke mũ, hã vỹ: *Jonas* tỹ nén ve ja ěn ri ke, he mũ. ⁴⁰ *Jonas* ěn vỹ, goj tãn nug kã kã nĩ ja nĩgtĩ, kurã tãgtũ ki. Tag ri ke ve jé sóg ke mũ gé. Ga krẽm sóg nỹnh mũ, kurã tãgtũ ki. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

41 “Kỹ Nínive tá ke ag vỹ, ãjag kato vĩnh ke mũ sir, kurã tỹ ãgno kã, ha vem nĩ. Ag tỹ Jonas vĩ mẽ kỹ ag tóg ag jykre kórég tovãnh. Tỹ sóg Jonas kãfór nĩ, hã ra ãjag tóg ãjag jykre kórég tovãnh sór tũ nỹtĩ. 42 Kỹ pã'i mág ên fi, ù tỹ kuvar há tá kãtĩg ja ên fi vỹ ãjag mré nĩnh ke mũ gé, kurã tỹ ãgno kã. Kỹ fi tóg ãjag mỹ vĩ kónãnh ke mũ gé. Kuvar há tá fi tóg kãtĩg ja nĩgtĩ, vãsỹ, fi tỹ pã'i mág tỹ *Salomão* vĩ mẽ jé. *Salomão* kãfór vỹ tỹ inh nĩ, hã ra ãjag tóg inh vĩ jẽmẽ jãvãnh nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Vējagrẽ kórég jykre
(*Mc 11.24-26*)

43 Kỹ tóg: “kejẽn sóg ù ki vējagrẽ kórég kutẽm mũ,” he mũ. “Kỹ tóg ga kórég ra tĩ mũ, ti jagrẽ ên ti. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Vẽnhkán ke tũ tóg nĩ gé, ti tỹ hẽ ri ken kỹ vẽnkhán ke tũ tĩn kỹ. 44 Kỹ tóg vãhã to jykren kỹ: “inh jé hỹn tĩg mãn ha, sỹ ù tá kãkutẽ ja ên ra. Inh mỹ tóg tỹ ãn ri ke ja nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti venh tĩ mũ sir. Hã ra tóg krĩ há nĩ, kỹ tóg ti mỹ ãn há ri ke nĩ sir, ãn prur, ãn kuprã, ãn sĩnvĩ ri ke. 45 Kỹ tóg Nén-Kórég tỹ 7 (ke) ag mỹ tónh tĩ mũ sir. Kỹ ag kar tóg ù ên kã ra ge mũ sir. Hã ra ag jykre pãno tóg ti jykre pãno kãfór nĩ. Hã kỹ tóg kórég tãvĩ nĩ sir. Ti jagrẽ pir kutẽm inh vẽ vẽ, hã ra ù tỹ 8 (ke) ag tóg sir tỹ ti jagrẽ nỹtĩ ha, ti tỹ inh ki rã tũ nĩn kỹ. ãjag mỹ tóg ge nĩnh mũ, kurã tỹ ãgno kã. ãjag jykre pãno to ãjag tóg jagtar ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus mré ke pẽ fag
(*Mc 3.31-35; Lc 8.19-21*)

46 Ti tỹ ver tỹ vẽnẽn jẽ ra ti mỹnh fi tóg, tá jun mũ sir, ti jãvy ag mré. Ti mỹ fag tóg vẽnẽn vĩ jẽnẽg mũ, fag tỹ ti mré vẽnẽn jé. 47 Kỹ ù tóg ti mỹ tónh kãtĩ mũ. “Ã mỹnh fi vỹ re tá jẽ, ã jãvy ag mré. Fag tỹ ã mré vẽnẽn ke nẽji,” he tóg, *Jesus* mỹ. 48 Kỹ tóg ù tỹ ti mỹ tó mũ ên mỹ: “mẽ’,” he mũ. “Inh mỹnh fi mỹ’? Inh jãvy ag mỹ’?” he tóg. 49 Kỹ tóg ti mỹ ti mré mũ tĩ fag ven mũ sir, ti nĩgẽ tỹ. Kỹ tóg: “inh mỹnh pẽ fi hã vẽ, inh jãvy pẽ ag hã vẽ gé,” he mũ, ti mré mũ tĩ ag to. 50 “Û tỹ inh panh tỹ kanhkã tá nĩ ên vĩ ki króm mũ ag hã vỹ tỹ, inh jãvy pẽ nỹtĩnh mũ, inh ve pẽ fag ke gé, inh mỹnh pẽ fi ke gé,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Nén fy kãmẽ
(*Mc 4.1-9; Lc 8.4-8*)

1 Kurã ên kã *Jesus* tóg, ãn tá kãkutẽ mũ, kỹ tóg goj nig mág ra tĩ mũ. Tá tóg nĩ nĩ sir. 2 Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá vẽnẽn mãn mũ sir, ti rã hã, kỹ tóg *canoã* kã ra rã kỹ kã kã nĩ mũ sir, jo ùn e ên ag tóg nig fyr tá nỹtĩ. 3 Kỹ tóg ag kanhrãn mũ sir. Ag mỹ tóg: “ù tỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ ge nỹtĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg nén fy krãn jé tĩ mũ. 4 Ti tỹ krãn kỹ ti fy ù tóg, ãpry kri kutẽ mũ, kỹ sēsĩ tóg ko mũ sir. 5 Ti fy ù tóg, pãró kri krãn kỹ nĩ, ga e tũ ki. Ge ra tóg kãnhmar mur mũ vẽ, ga sĩ ên ki. 6 Hã ra tóg rã tỹ ãg nĩno kã sa kỹ ti pũn mũ. Ti jãre han

tũ nĩn kũ tóg, tóg mũ. ⁷ Ti fy ù tóg, sónh kã ki krãn kũ nĩ gé, kũ sónh tóg ti mré mur mũ, kũ tóg ti kri rũm ke mũ. Kũ tóg tũ' he mũ sir. ⁸ Ti fy ù tóg vãhã, ga há ki krãn kũ nĩ, kũ tóg mur há han mũ, mog há han tóg mũ gé, kanẽn há han tóg mũ gé sir. Û tóg kanẽ tỹ 100 han mũ, jo ù vỹ kanẽ tỹ 60 han mũ gé, jo ù vỹ tóg kanẽ tỹ 30 han mũ. ⁹ Ha to jykrén há han," he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ jykre to vẽnhanhrãn ke
(*Mc 4.10-12; Lc 8.9-10*)

¹⁰ Kũ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, kũ ag tóg ti mỹ: "ã tỹ ne tó nẽ?" he mũ.

¹¹ Kũ tóg ag mỹ: "ãjag hã ne, ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ãn ki kanhró nỹtĩnh mũ'," he mũ. "Jãvo ùn e ãn ag vỹ, ki kanhrãn kãn ke tũ nĩ. ¹² Hã kũ tóg ge nĩ. Û tỹ nén ù to jykrén há han kũ tóg ù to jykrén mãn', ù to jykrén mãn' he tĩ. Koměr hã tóg to jykrén kãn ke mũ. Û tỹ nén ù to jykrén tũ nĩn kũ tóg ti mỹ tũ tĩ, ti tỹ to jykrén sĩ han mũ ra. ¹³ Hã kũ sóg ùn e ãn ag mỹ nén kãme hã tó mũ, ag tỹ mæg mũ ra han sór tũ nỹtĩn kũ. Kũ ag tóg ón kũ mẽ ja nĩ sir, hã kũ ag ki kagtĩg nỹtĩ, to jykrén tũ ag nỹtĩ sir. ¹⁴ Hã ra *Isaías* tóg tag rán ja nĩ gé, ha mẽ. "Mẽ jé ãjag tóg ke mũ, ón kũ, hã ra tóg ãjag tỹ to jykrén tũ tĩnh mũ, hã kũ ãjag tóg ki kagtĩg nỹtĩnh mũ. ¹⁵ *Povo* tag ag vỹ, krĩ tũ nỹtĩ. Nĩgræg kutu ag nỹtĩ. Kanẽ kyvó ag nỹtĩ gé,

ag tỹ inh ki ge sór tũ nỹtĩn kũ. Hã kũ sóg ag tỹ há' henh ke tũ nĩ gé," he tóg, *Topẽ* ti, he ja tóg nĩ, *Isaías* ti, *povo* tag to," he tóg.

¹⁶ "Ag jãvo ãjag hã vỹ, nĩgræg há nỹtĩ, hã kũ ãjag tóg, jẽmẽ há han mũ. ¹⁷ Ha mẽ, vãsỹ ke tỹ hẽn ri ke ag vỹ, inh ve sór e ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ùri vég mũ tag ti. Hã ra ag tóg inh kãtĩg ke jo kãgter kãn. Topẽ vĩ tó tĩ ag vẽ. Jykre kuryj ja ag nỹtĩ. Ge ra ag tóg inh ve ja tũ nĩgtĩ. ãjag hã ne inh vĩ mæg mũ', inhhã'," he tóg, *Jesus* ti, ti mré mũ tĩ ag mỹ.

Jesus tỹ nén fy kãmén
(*Mc 4.13-20; Lc 8.11-15*)

¹⁸ "Kũ sóg ãjag mỹ ãg tỹ nén fy krãn kãmén há han mũ, ha mẽ. ¹⁹ Û tóg kejẽn, ón kũ Topẽ vĩ mæg mũ. Hã ra tóg to jykrén tũ nĩ. Kũ Nén-Kórég vỹ, ti mỹ tỹ tũ' he mũ sir, ti tỹ mẽ ja ti tỹ. Kã jatu tóg nĩ sir. Nén fy tỹ ãmĩn kri kutẽ mũ ãn hã vẽ. ²⁰ Kũ ti fy ù tóg, pãró kri krãn kũ nĩ. Û vẽ gé. Topẽ vĩ mæg tóg mũ gé. Kũ tóg kãnhmar: he, he mũ sir. Ti mỹ tóg sér tĩ. ²¹ Hã ra tóg tỹ nén ù kré jãre tũ ãn ri ke nĩ mỹr. Hã kũ tóg tĩg sĩ han mũ, Topẽ mré. Nén ù jagy kutẽ kũ tóg, Topẽ tovãnh mũ sir, ù tỹ Topẽ vĩ tigrĩn ti kato tẽ kũ. ²² Ti fy ù tóg sónh kã ki krãn kũ nĩ. Û vẽ gé. Topẽ vĩ mæg tóg mũ gé. Hã ra tóg ti rãnhraj hã mĩ ãkrég mũ sir. Nén kar to én tóg mũ sir. Ón kũ tóg riko nĩ sór mũ. Hã kũ tóg Topẽ vĩ kã jatu' he mũ sir. Kũ tóg kanẽn há han tũ nĩ sir.

23 Ti fy ù tóg ga há ki krân ký nĩ. Û vễ gé. Topê vĩ mễg tóg mũ gé. Mễ ký tóg to jykren mũ sir. Ký tóg kanên há han mũ sir. Ký ù vĩ tóg kanê tỹ 100 han, jo ù vĩ tóg kanê tỹ 60 han mũ, jo ù vĩ tóg kanê tỹ 30 han mũ gé,” he tóg.

Vãnh kãmê

24 Ký tóg vãnh to kãmén ký: “Nén-Kórég tỹ inh rânhrāj kókén sór mũ vĩ ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejên ù tóg ti japỹ tá nén ù fy krân mũ. 25 Ký tóg nũr tĩ mũ, ti camarada ag ke gé. Ký ti kato tễ ên tóg kutyg ký ti japỹ ra tĩ mũ, ký tóg tá jun ký vãnh fy krân mũ, ti jakré ên kãmĩ. Ký tóg tĩ mũ sir. 26 Ký ti jakré tóg mur mũ, mog tóg mũ, kanên tóg mũ gé sir. Hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ gé. 27 Ký ti camarada ag tóg ti mỹ: “nén ù fy krân êg tóg mũ vễ, hã ra vãnh tóg ti mré mur mũ. Ne nễ hỹn?” he mũ.

28 Ký tóg ag mỹ: “êg kato tễ ên rânhrāj hã vễ,” he mũ. “Ên hã vĩ isũ kókég mũ! “Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ êg mỹ vãnh ên kunũnh ke tũ nĩ?” he mũ.

29 Ký tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Ajag tỹ vãnh ên kunũnh ký tóg inh mỹ ajag tỹ ti pên ù kunũnh ha mẽ tĩ, vãnh mré. Ký kunũnh tũg nĩ. 30 Vãnh hỹn tóg inh jakré mré mog mũ gé. Ký sóg êg tỹ krenh ken ký ù tỹ krég mũ ag mỹ: “vãnh kre vén nĩ,” henh ke mũ. “Kỹ tugfĩn nĩ, êg tỹ pũn jé. Kar ký ajag tóg inh jakré krenh ke mũ, sỹ pājó krêm vin han jé,” he tóg, ag patrão ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ti tỹ ù tỹ ón ký Topê ki ge ký nỹtĩ ên ag tón hã vễ.

Topê vĩ tỹ vãnh kar kri rũm ke

(*Mc 4.30-32; Lc 13.18-21*)

31 Ký tóg ag mỹ: “ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩ vĩ ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ka tỹ kren ri ke tóg nĩ. Ti krân êg tóg tĩ. 32 Ti mog ký tóg vãnh vãnh káfór kar nĩ. Hã ký sēsĩ ag vĩ ti féj kã ki ti jagfe han ký kã ki krég tĩ,” he tóg.

33 Ký tóg fag mỹ: “Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ vĩ ùn tỹtã fag tỹ êmĩ han ri ke nĩ,” he mũ gé. “Êmĩ han jé fag tóg, êmĩ jãgia jafã tỹ fermento ên tỹ farĩnh mré jãgiãg tĩ. Ký tóg tỹ sòn ke kãn tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ nén ù tỹ êg kanhrãn
(*Mc 4.33-34*)

34 Nén tỹ hên ri ke kãmén tóg tĩ, *Jesus* ti, vãnh kar mỹ. “Topê tỹ tỹ êg pã'i nỹnh ke vĩ tag ri ke nĩ,” he tãvĩ han tóg tĩ ag mỹ.

35 Hã ra tóg rán ký nĩ gé. Vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ù tóg *Jesus* to tag rán ja nĩ, ha me: “nén tỹ hên ri ke kãmén jé sóg ke mũ. Inh jo tó ja tũ ên tó jé sóg ke mũ. Û vĩ tag mẽ ja tũ nĩ ver, sỹ tónh ke mũ tag,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tó tĩ ên, *Jesus* to.

Jesus tỹ vãnh kãmén

36 Ag mỹ kãmén kãn kar ký tóg, vãnh e ên ré ký ĩn kã ra rã mũ, *Jesus* ti. Ký ti mré mũ tĩ ag tóg, ti to kãmũ mũ, ti ki jêmê jé. “Êg mỹ ã tỹ ag mỹ kãmén ja ên ti tó mãn nĩ, ã tỹ ag mỹ êkré mré vãnh tó ja ên ti. Êg tỹ ver to jykren tũ tóg tĩ,” he ag tóg mũ.

³⁷ Kĩ tóg ag mĩ: “ĕprã ke fi kósín vỹ nĕn ũ fy krãn mũ. Inh hã vĕ,” he mũ. ³⁸ “Ga hã to sóg: ĕpỹ, he mũ. Kĩ inh jakré vỹ tỹ, Topĕ krĕ ag ri ke nỹtĩ, kỹ vãnĥ vỹ tỹ, Nĕn-Kórĕg krĕ ag ri ke nỹtĩ gé. ³⁹ Ũ tỹ ag han mũ vỹ tỹ, Japo ti nĩ, Nĕn-Kórĕg ĕn krĕ ag. Ti krenĥ ke kurã hã vỹ: kurã tỹ ĕgno, he mũ. Ũ tỹ inh jakré krenĥ ke mũ ag vỹ tỹ, Topĕ tỹ jĕgnĕ jafã ag nỹtĩ. ⁴⁰ Kurã tỹ ĕgno kã ag tóg, ĕg tỹ vãnĥ pũn ĕn ri ke han ke mũ, Japo tũ ag tỹ. ⁴¹ Ēprã ke fi kósín ĕn, inh hã vỹ, isỹ jĕgnĕ jafã ĕn ag jĕgnĕnh ke mũ sir, kỹ ag tóg, ũ tỹ vĕjykre pãno han mũ kar ag génh kãn ke mũ, ũ tỹ ũ ag mỹ: “ha jatun mỹ Topĕ vĩ mranĥ,” he mũ kar ag ke gé. ⁴² Ag génh kỹ ag tóg, pĩ gru mág ĕn ki ag vãm ke mũ sir. Tá ag tóg vĕsỹrénh tãvĩ han ke mũ. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kĕnh ke mũ, jũ kỹ, vĕsỹrénh kỹ ke gé. ⁴³ Ag jãvo ũn jykre kuryj ag vỹ, hapĕ nỹtĩnh mũ, sĩnvĩ, kókov, rã gru ri ke, ag tỹ ag jóg tá nỹtĩnh kỹ sir, ag tỹ ũ tỹ kanĥkã tá nĩ ĕn tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ ven kỹ. Ha mẽ há han,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēpỹ ki jãnkamy kãme

⁴⁴ “Kỹ ĕg tỹ kanĥkã tá nĩ ĕn tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ venĥ ke vỹ, tag ri ke nĩ gé, ha mẽ. Ũ tỹ ti *patrão* japỹ tá jãnkamy ne kunũnh kỹ péju mãn kỹ nĩm ĕn ri ke tóg nĩ. Ti péju mãn kar kỹ tóg, ti tỹ nĕn kar fón kãn mũ sir, ti kaja to ĕpỹ ĕn vyn jé sir. Ti tỹ ĕpỹ ĕn vyn kar kỹ jãnkamy ĕn vỹ tỹ, ti tũ nĩ sir,”

he tóg. Ti tỹ ĕg tỹ ti ki rã há han ke kãmĕn hã vĕ.

Pĕrola kãme

⁴⁵ “Ēg tỹ ũ tỹ kanĥkã tá nĩ ĕn tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ venĥ ke vỹ tag ri ke nĩ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Negociante* ũ tóg jãnka han jafã tỹ *negociar* he tĩ, *pĕrola* tỹ. Hã kỹ tóg ũn há kuprĕg tĩgtĩ. ⁴⁶ Kejĕn tóg ũn hapĕ ũ vég mũ sir, ũn kaja e. Kỹ tóg ti tũ vãm kãn mũ sir, ti tỹ ũn sĩnvĩ pĕ ĕn kũpra he jé,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ĕg mỹ ĕg tỹ ti ki rã há han ke kãmĕn mãn hã vĕ gé.

Rede kãme

⁴⁷ “Ēg tỹ Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩ venĥ ke kãme ũ vĕ gé, ha mẽ,” he tóg mũ gé. “*Rede* ri ke tóg nĩ, ĕg tỹ tỹ pirã kugmĩ jafã ĕn. Ti fón ĕg tóg tĩ, goj kã ki, ĕg tỹ pirã kugmĩ jé, kãkufár ke gé. ⁴⁸ Goj ki fón kar kỹ ĕg tóg nỹgnỹn tĩ sir, kỹ ĕg tóg, pirã mré kãkufár gég tĩ. Génh kỹ ĕg tóg, ũn mág hã kuprĕg tĩ, ma mũ jé. Ũn kãsir ĕn tugvãnĥ ĕg tóg tĩ. ⁴⁹ Ge ti nĩnh mũ, kurã tỹ ĕgno kã. Topĕ tỹ jĕgnĕ jafã ag tóg, ũn jykre kuryj ag kuprĕg ke mũ, Topĕ mỹ. ⁵⁰ Ũn jykre pãno ag vãvãm jé ag tóg ke mũ, pĩ gru mág ĕn ki. Tá ag vĕsỹrénh ke vĕ sir. Ag jã tỹ ag tóg gyngyn kĕnh ke mũ, tỹ ag gangan kĕnh ke mũ, jũ kỹ, vĕsỹrénh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ēg panĥ kãme

⁵¹ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag mỹ tag to jykrĕn kãn mũ ha?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ sir.

⁵² Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ tóg há tí,” he mÿ. “Û tÿ Topê ví to ěg kanhrãn tí ěn, ti tÿ kanhkã tá nĩ ěn jykre han kÿ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ěg panh ri ke ti nĩ. Kejĕn tóg ěg mÿ ti tÿ nĕn sĭnvĩ ven tí, ti tÿ ũri mǎg mÿ ti, ti tÿ vǎsÿ mǎn ja ěn ke gé,” he tóg. Ti tÿ ěg tÿ Topê ví to vĕnh kanhrãn mǎg han tón hǎ vĕ.

*Jesus tÿ Nazaré ra vÿn ke
(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)*

⁵³ Ag mÿ kǎmĕn kǎn kar kÿ tóg, tá kǎkutĕ mÿ sir. ⁵⁴ Kÿ tóg ti jamǎ ra tí mÿ sir. Tá jun kÿ tóg, vĕnh kanhrãn jafǎ krĕm ag kanhrãn mÿ. Kÿ tóg ag mÿ e tí, ti ví ti. Kÿ ag tóg ti to ví kónǎn mÿ. “Hĕn tán hÿn ki kanhrãn, vĕjykre tag ki? Û nÿ hÿn ti kanhrãn, ti tÿ nĕn han vǎnh tag hynhan jé?” ⁵⁵ Đn han tí ěn kósin vĕ mÿr. Ti mÿnh fi vÿ tÿ *Maria* fi nĩ, kÿ ti jǎvy ag vÿ ki nÿtĩ, *Tiago, José, Simão, Judas*. ⁵⁶ Kÿ ti ve fag vÿ, tag ki nÿtĩ gé, ěg mré. Ti tÿ ne jé ěg kǎfór nĩ sór nĕ hÿn?“ he ag tóg mÿ sir, *Jesus* to.

⁵⁷ Kÿ tóg ag mÿ tÿ ũ nÿ. Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ĕmǎ ũ tá ag tóg Topê ví tó tí to é he tũ nĩgtĩ. Jǎvo ti jamǎ tá ke ag tóg ti to é he tí, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he mÿ.

⁵⁸ Kÿ tóg tá *milagre* e hynhan tũ nĩ, ag tÿ ti ki ge jǎvǎnh nÿtĭn kÿ.

14

*João Batista ter
(Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)*

¹ Kÿ kejĕn pǎ'i mǎg tÿ *Herodes* vÿ mĕg mÿ, *Jesus*

kǎme ti. ² Kÿ tóg ti *camarada* ag mÿ: “*João Batista* hÿn, ǎjag tÿ inh mÿ ũ tó mÿ ěn ti,” he mÿ. “Ti hÿn rĭr mǎn, sÿ ti tĕn kar kÿ, hǎ kÿ tóg *milagre* tÿ hĕn ri ke hynhan tĩgtĩ,” he tóg, *Herodes* ti, *Jesus* to.

³ *Herodes* vÿ *João* se ja nĩ, *Herodias* fi tugnĭn. Ti jǎvy tÿ *Filipe* prũ ja fi vĕ, hǎ ra tóg fi tÿ prũg mÿ, *Herodes* ti. Hǎ kÿ *João* tóg ti mÿ: ⁴ “ǎ hǎ ne tóg, ǎ mré ke prũ fi tÿ prũg mÿ,” he ja nĩ. “Fi ki ǎ tóg Topê ví mranh mÿ,” he tóg, *João* ti, *Herodes* mÿ.

⁵ Kÿ *Herodes* tóg ti tĕn sór mÿ, hǎ ra tóg vĕnh kar kamĕg mÿ. Vĕnh kar tóg *João* to: “Topê ví tó tí ũ vĕ,” he tí. ⁶ Hǎ ra tóg kejĕn *Herodes* mur ja kurǎ tá krÿg mÿ. Kÿ fĕnhta ěn kǎ *Herodias* fi kósin fi vÿ ag jo vĕnh grĕn mÿ sir, ti mré jĕg mÿ ag jo. Kÿ tóg *Herodes* mÿ sĭnvĩ nĩ. ⁷ Kÿ tóg fi mÿ: “ǎ tÿ nĕn to ví mÿ kar nĭm jé sóg ke mÿ ǎ mÿ, sÿ ke há vĕ,” he mÿ.

⁸ Kÿ fi tóg fi mÿnh fi mÿ tó mÿ. Kÿ fi mÿnh fi tóg, fi krĭn mÿ, fi tÿ *João* krĭ to ví jé. Kÿ fi tóg: “inh mÿ ũri *João Batista* krĭ tÿ pĕnky kǎ kǎ nĭm,” he mÿ.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ e tí sir, ti tÿ ti tĕn jé. Hǎ ra tóg fi mÿ: “sÿ ke há vĕ,” he ja nĩ, kÿ ti mré jĕg mÿ ag vÿ mĕ kǎn ja nĩ. Kÿ tóg fi mÿ: “he,” he mÿ sir. ¹⁰ Kÿ tóg *soldado* ũ jĕnĕg mÿ, ti tÿ *João* krĭ kym jé. Hǎ ra *João* tóg vĕse ja kǎ kǎ nĩ nĩ. ¹¹ Kÿ tóg ti krĭ kym mÿ sir. Pĕnky kǎ kǎ nĭm kÿ tóg, fi mÿ nĭm mÿ, tytǎg fi mÿ, ti krĭ ti. Kÿ fi tóg fi mÿnh

fi mý ma tĩ mũ. ¹² Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg, ag tỹ mẽ kĩ ti vyn kãmũ mũ, vẽnħ kej tá ti pēju jé. Ti pēju kar kĩ ag tóg *Jesus* mý tónħ mũ mũ.

Jesus tỹ ùn e jẽn

(*Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14*)

¹³ *Jesus* tóg, ti tỹ *João* ter mẽ kĩ tá kãkutẽ mũ, *canoa* kãmĩ. Kĩ tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ti pir mý nĩ jé. Hã ra vẽnħ e ãn ag tóg ti tĩg mẽg mũ. Kĩ ag tóg ti nón mũ mũ, ag pẽn kã, ãmã kar tá kãmũ kĩ. ¹⁴ Kĩ *Jesus* tóg kafã ù tá vag ke mũ, kĩ tóg tá ùn e ãn ag vég mũ sir, ti nón kãmũ mũ ãn ag. Kĩ ag tóg ti mý jagtar nỹtĩ. Ag jagãgtãn kĩ tóg, ag kã mũ ùn kagyga ag tỹ há' he mũ sir.

¹⁵ Hã ra tóg rãké nỹ sir, kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mý: "rãké ti nỹ ha," he mũ. "Tag mũ tóg ãmã tũ tĩ. Kĩ tóg ã tỹ ag jẽgnẽnħ há tĩ, ag tỹ ãmã ù ra mũ jé, vẽnħ kũpra he jé," he ag tóg mũ.

¹⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: "ha inhã ag jẽn, kĩ ag tóg hẽ ra mũnh ke tũ nĩ," he mũ.

¹⁷ Kĩ ag tóg ti mý: "hã ra tóg tũ tĩ, vẽnħ tĩ," he mũ. "Ëmĩ tỹ 5 (ke) hã vỹ ki nỹtĩ, pirã régre ke gé," he ag tóg.

¹⁸ Kĩ tóg ag mý: "inh mý ma kãmũ jẽg ge," he mũ. ¹⁹ Kĩ tóg ùn e ãn ag mý tóg mũ, ag tỹ re tá nĩgnĩ kĩ nỹtĩ jé. Kĩ tóg ãmĩ tỹ 5 (ke) ãn mãg mũ, pirã régre ãn ke gé. Kĩ tóg kãnhkã ki ãvãnh mũ sir. Vẽnħ ãn to tóg Topẽ mré vĩ mũ sir. Kĩ tóg vãhã ãmĩ kénħ kĩ ti mré mũ tĩ ag mý vin mũ sir, ag tỹ kãnhkrén jé, ùn e

ẽn ag mý. ²⁰ Kĩ vẽnħ kar tóg ko kãn kĩ funfór mũ sir. Hã ra tóg kén mũ. Kẽj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ, ti ke tỹ. ²¹ Ëmĩ ko mũ ãn ag tóg tỹ ùn tỹ 5 *mil* (ke) ag nỹtĩ, ùn tỹtã mré tóg tũ, fag krẽ mré tóg tũ, hã ra fag tóg tá e nỹtĩ gé mýr, ha mẽ.

Jesus tỹ goj nig mág kri tĩg
(*Mc 6.45-52; Jo 6.15-21*)

²² Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mý tóg mũ, ag tỹ *canoa* kã mũ mũ jé, ag tỹ ti jo kafã ù ra mũ jé. "Isỹ ver ùn e tag ag mý: ha mũjẽg, henħ ke vẽn," he tóg ag mý. ²³ Ag mũ kar kĩ tóg, ti pir mý krĩ ra tãpřy mũ, Topẽ mré vĩ jé. Ti tỹ tá nĩ ra tóg kutyg mũ sir. ²⁴ Kĩ *canoa* tóg goj nig mág ãn kã mũ tĩ mũ sir, kafã ù ra. Nig fyr tóg kuvar gy nĩ. Kãka vỹ ag kato tẽ mũ gé, hã kĩ ag tóg mũ kónãn mũ. Kĩ goj tóg krém krém ke sa nĩ, kĩ tóg ag kutãn mũ, goj ti. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ mũ, goj kri tĩg kĩ, ti pẽn kã. ²⁶ Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vég mũ, ti tỹ goj kri tĩg kĩ, kĩ ag fe tóg jũrũn ke mũ. "Vẽnħ kupřig vẽn," he ag tóg mũ. Ti kamẽg kĩ ag tóg vẽnkrẽnkrẽr mũ sir. ²⁷ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: "inh kamẽg tũg nĩ, inh hã vẽn, jũrũn ke tũg nĩ," he mũ.

²⁸ Kĩ *Pedro* tóg ti mý: "ã hã mý? Kĩ inh mý tóg, isỹ ã to tĩg jé, goj kri tĩg kĩ," he mũ.

²⁹ Kĩ *Jesus* tóg ti mý: "kũnĩg ge," he mũ. Kĩ *Pedro* tóg *canoa* ki kãkutẽ kĩ goj kri tĩ mũ sir, *Jesus* to. ³⁰ Ti tỹ goj kri tĩg kĩ tóg vãhã, kãka ki ãvãnh mũ, kĩ tóg mũmẽg mũ

sir. Mũmẽg kÿ tóg goj ki pun ke kÿ ter kren mũ. Kÿ tóg prẽr mũ. “*Senhor*, inh kren han nĩ,” he tóg.

³¹ Kÿ *Jesus* tóg vėsÿmér ti kãgmĩg mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh ki rã há han tũ ã tóg nĩ, vÿ,” he mũ. “Ã há ne tóg: inh mÿ tá jun mũ vÿ? he mũ!, hã kÿ ã tóg ki pun ke kren mũ,” he tóg.

³² Kÿ ag tóg *canoa* kã ki ge mũ sir. Kÿ kãka ãn tóg tũ! he mũ sir, vėsÿmér. ³³ Kÿ tóg ag mÿ há tĩ. Kÿ ag tóg *Jesus* ki ge há han kÿ ti mÿ: “Topẽ kósin vÿ tÿ ã nĩ, mÿr,” he mũ.

Jesus tÿ Genesaré tá jun
(Mc 6.53-56)

³⁴ Kÿ ag tóg kafã ù tá junjun mũ sir, ga tÿ *Genesaré* tá. ³⁵ Tá ke ag tóg, ag tÿ *Jesus* ve kÿ ti ki kanhrãn mũ. Kÿ ag tóg vẽn kar mÿ vẽn vĩ jẽgnẽg mũ sir, ag tÿ ùn kagyga ag tatĩ kãmũ jé, *Jesus* to. ³⁶ Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ to vĩ mũ, ag tÿ ti kur tóv mẽ jé. Kÿ ù tÿ ti kur mẽg mũ ag tóg há! he kãn mũ sir.

15

Judeu ag jykre si
(Mc 7.1-13)

¹ Kÿ kejẽn pã'i ù ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ, *Jesus* tá, Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag mré hã. *Jesus* mÿ ag tóg: ² “ã mré mũ tĩ ag ne tóg ãg jykre si mranh tĩ!,” he mũ. “Ëg jykre si ki ãg tóg ãg jẽn ke jo nĩgpég tĩ. Jãvo ag tóg ag nĩgpég tũ ra jẽg tĩ, ã mré mũ tĩ ag” he ag tóg.

³ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “ãjag hã vÿ Topẽ vĩ mranh tĩ, inhhã, ãjag tÿ ãjag jykre si han kÿ,” he

mũ. ⁴ “Topẽ tÿ ãg mÿ tón hã vẽ, ha mẽ: “ã mÿnh fi mré ã panh kamẽg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja tóg nĩ. Kÿ tóg tag tó mũ gé, ha mẽ: “ũ tÿ ti han mũ fag mÿ vĩ kónãn mũ ãn tén jé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩ gé, Topẽ ti. ⁵ Ti jãvo ãjag tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “ã panh mÿ nén ù nĩm tũg nĩ, ã mÿnh fi mÿ nĩm tũg nĩ gé, ã tÿ fag mÿ: “sÿ ãjag mÿ nén ù nĩm ke vẽ vẽ, hã ra sóg Topẽ mÿ nĩm sór mũ,” hen kÿ. “Û tÿ tag han kÿ tóg há tĩ,” he ãjag tóg tĩ. ⁶ Hã kÿ ãjag tóg Topẽ vĩ tÿ tũ! he tĩ, ãjag tÿ ãjag jykre si hã han kÿ,” he tóg.

⁷ “Jykre régre ãjag nÿtĩ, ha mẽ. Hã kÿ *Isaiás* vÿ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, ti tÿ tag tó kÿ, ha mẽ. ⁸ “*Povo* tag vÿ ag nũnẽ hã tÿ inh mÿ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tÿ inh jykre nÿ!,” he ja tóg nĩ. ⁹ “Fagrĩnh mÿ ag tóg iso grĩnhgrĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg ãprã ke ag jykre to: Topẽ tÿ tón hã vẽ, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaiás* ti. Ki hã tóg tó ja nĩ, ãjag to, ãjag jykre régre nÿtĩn kÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ne tÿ ãg kavénh
(Mc 7.14-23)

¹⁰ Kÿ tóg vẽn kar jé prẽr mũ sir, ag tÿ ti rã hã nÿtĩ jé, ti vĩ jẽmẽ há han jé. Kÿ tóg ag mÿ: “ha mẽ, sÿ nén tó mũ ti, kÿ to jykrén nĩ gé,” he mũ. ¹¹ “Ëg jẽn pijé ãg kavénh tĩ! Ëg jẽnky kã ra ãg tóg rãg tĩ, vẽn tÿ. Nén ù tÿ ãg ki kãpa hã vÿ ãg kavénh tĩ, ha mẽ,” he tóg.

¹² Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti to kãmũ kÿ ti mÿ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã'i ag vÿ ã to jũ nÿtĩ, ã

tý ag mý: vějēn pijé ěg kavénh tĩ', hen ký," he ag tóg ti mý.

13 Ký tóg ag mý: "ěg jóg mág tý nén krān ja tũ ěn vām kān ký nĩnh ke vē, ěg jóg tý kanhkā tá nĩ tý nén krān ja tũ ěn ti," he mũ. "Ag pijé tý Topē krē nýtĩ', pā'i ěn ag, hā ký tóg ag vām ke mũ," he tóg. 14 "Hā ký ag to jykrén tũg nĩ. Ūn kyvó ag mý ag tóg: "sý ā jāmĩ tĩg ke vē," he tĩ, hā ra ag tóg ag kóm kyvó nýtĩ gé, ký ūn kyvó tý ūn kyvó jāmĩ tĩg ký ag tóg kāgnó ki vár kān ke mũ, ha vem nĩ," he tóg. Ag tý nũgme ki vár ke to ken hā vē, hā vỹ: kāgnó ki vár, he mũ.

15 Ký *Pedro* tóg ti mý: "ěg mý kāmén há han nĩ, ā vĩ tag," he mũ. 16 Ký *Jesus* tóg ag mý: "ký ājag mý ver ki kanhrān tũ'?" he mũ. 17 "Mý ājag tý to jykrén tũ tĩ'?" he tóg. "Ha vé, ěg tý ěg jēn tý ěg jēnky kā ra rāg ký tóg ěg nug kā ra rā mũ, kar ěg tóg fón mũ sir. 18 Nén tý ěg ki kāpa mũ vỹ tý ěg jykre nĩ, hā ký tóg ěg kavénh tĩ. 19 Nén tý ěg ki kāpa mũn hā vē, ha mē: jykrén kónān, ū tén, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, ūn mén tũ fag to én, nén ū péju, ū to ón, ū to vĩ kónān. 20 Nén tý ěg ki kāpan hā vē, ěg kavénh tĩn hā vē. ěg tý nĩgpég tũ ra jēn ký ti pijé ěg kavénh tĩ'," he tóg, *Jesus* ti.

Canaā tá ke fi tý Jesus mré vēmén

(*Mc 7.24-30*)

21 Ký *Jesus* tóg tá kākutē ký ga ū ra tĩ mũ, ěmā tý *Tiro* ra, ěmā tý *Sidom* ra. 22 Ti tý tá jun ký fóg ū fi tóg ti venh kātĩ

mũ. Ga tý *Canaā* tá ke fi vē. Ký fi tóg *Jesus* tá jun ký prēr mũ. "¡..*Senhor*, *Davi* krē'krē..!" he fi tóg. "¡..*Inh jagāgtān ra..!*" he fi tóg. "¡..*Inh kósin fi vỹ jagrē kórég tāvĩ nĩ, inh mý tóg ā tý fi mý kutēm há tĩ..!*" he fi tóg, prēr ký.

23 Hā ra *Jesus* tóg fi mý vĩ tũ nĩ. Ký ti mré mũ tĩ ag tóg ti mý: "ā mý fi ve sór tũ? ěg nón fi tóg ěg jé prēr mũ, ký tóg ěg mý e tĩ," he mũ.

24 Hā ra tóg ag mý: "hỹ," he mũ. "Topē vỹ inh jēnē, sý *Israel* ag hā tý há' he jé, ū tý *Israel* kā mĩ Topē vĩ mranh mũ ag tý," he tóg. Hā ra fi tóg tý fóg nĩ, hā ký *Jesus* tóg fi ve sór tũ nĩ.

25 Ge ra fi tóg ti tá jun mũ sir. Ti krēm fi tóg grĩnh ke mũ. Ký fi tóg ti mý: "*Senhor*," he mũ. "Ā mý inh jagāgtān ke tũ'?" he fi tóg.

26 Hā ra *Jesus* tóg fi mý: "há tũ tóg nĩ, ā tý nén to vĩ mũ ti," he mũ. "ěg krē jamĩ vỹ tý ěg krē tũ nĩ, ký ěg tóg kasor mý fón tũ nĩgtĩ," he tóg.

27 Ký fi tóg: "hỹ, hā ra kasor sĩ tóg ěmĩ vár ko tĩ," he mũ. "Hā ký inh mý ěmĩ vár nĩm, hā vỹ: inh kósin fi tý há' henh ke, he mũ," he fi tóg.

28 Ký tóg fi mý: "ā hā ne tóg inh ki rā há han'. Hā ký sóg ā mý han mũ," he mũ. Ti tý tag tó ký fi kósin fi tóg há' he mũ, óra ěn hā kā.

Jesus tý ūn e ag tý há' he

29 Ký *Jesus* tóg ěmā ěn tá kākutē ký goj nig mág tý *Galiléia* ěn fyr jagma tĩ mũ. Ký tóg krĩ to tāpřy ký tá nĩ mũ.

³⁰ Kÿ ùn tÿ hên ri ke ag vÿ tá junjun mũ, ùn kagyga ag ke gé, ùn kãnhgrĩ ag ke gé, fag mré hã. Ti ki ag tóg junjun mũ, kÿ tóg ag tÿ há' he kãn mũ. ³¹ Kÿ tóg vênh kar ên mÿ e tĩ. Ùn vĩ vãnh ag tóg vĩ há nÿtĩ, ùn kãnhgrĩ ag tóg mũ há nÿtĩ, ùn kyvó ag tóg êvãnh há nÿtĩ gé. Kÿ ag tóg Topê mÿ vĩ há han mũ sir.

Jesus tÿ ùn e ù jên mãn
(Mc 8.1-10)

³² Kÿ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag jé prêr mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “inh mÿ ag tóg jagtar nÿtĩ, ùn e tag ag,” he mũ. “Kurã tâgtũ han ag tóg huri êg mré. Hã ra ag tóg ver vêjên vég tũ nĩ. Kÿ tóg sÿ ag jêg tũ ra ag jêgnê jãvãnh tĩ, ag jamã ra. Ag mũn kÿ ù ag hÿn kãgter ke mũ, kókĩnkĩr kÿ,” he tóg.

³³ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mÿ: “ki tóg êmã tũ nĩ, ki tóg ga kórég nĩ,” he mũ. “Êg hÿn hê tá vêjên venh mũ, êg tÿ ùn e tag ag jên jé?” he ag tóg ti mÿ.

³⁴ Kÿ *Jesus* tóg ag mÿ: “êmĩ tÿ hê ri ke vÿ ki nÿtĩ ge?” he mũ. Kÿ ag tóg: “ù tÿ 7 (ke) vê, kãkufár pipir ke gé,” he mũ.

³⁵ Kÿ tóg ùn e ên ag mÿ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. ³⁶ Kÿ tóg êmĩ tÿ 7 (ke) mǎg mũ, pirã mré, kÿ tóg to Topê mré vĩ mũ. Kÿ tóg vênh kãkugpǎg mũ, êmĩ tĩ. Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ vin mũ, ag tÿ vênh e ên ag mÿ kãnhkrén jé. ³⁷ Kÿ ag tóg ko kãn mũ, funfór ag tóg mũ, hã ra tóg kén mũ. Kre tÿ 7 (ke) fãn tóg mũ sir, *Jesus* mré mũ tĩ ag tÿ génh kÿ. ³⁸ Û tÿ ko mũ ag vÿ tÿ ù tÿ 4 *mil* (ke) nÿtĩ, ag tâvĩ,

ùn tÿtá mré tó tũ, ag krê mré tó tũ. Hã ra fag tóg tá e nÿtĩ gé.

³⁹ Kÿ *Jesus* tóg ag jêgnêg mũ, ag jên kar kÿ, ag jamã ra. Kÿ tóg *canoa* ki rã mũ sir, êmã tÿ *Magadã* tá ga ra tÿg jé, ti mré mũ tĩ ag mré.

16

Ag tÿ Jesus mÿ milagre to vĩ
(Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Kÿ pã'i ù ag tóg *Jesus* tá junjun mũ. Ag tÿ ón kÿ ti ki jêmê sór vê, ag tÿ kar kÿ ti kato vĩ jé. Kÿ ag tóg ti mÿ *milagre* to vĩ mũ. Ag tÿ ti jykre to: “Topê jykre mÿ vÿ?” he sór vê.

² Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ta to jykren há ãjag nÿtĩ, êmé to ke gé,” he mũ. “Rãkãnh kÿ ãjag tóg kankhã ki êvãnh tĩ. Rãren kÿ ãjag tóg: “êmãn ke vê,” he tĩ.

³ Kÿ ãjag tóg kusãg ki kankhã ki êvãnh tĩ gé. Kankhã pũr kÿ ãjag tóg sir: “ta vÿ kutênh mũ, kankhã vÿ pũr mũ” he tĩ. Tó há han ãjag tóg tĩ, rãre ve kÿ, kankhã pũr ve kÿ ke gé. Hã ra ãjag tóg inh ki kagtÿg nÿtĩ, ãjag tÿ sÿ nén han mũ vég mũ ra. Hã kÿ ãjag tóg: “Topê jykre mÿ vÿ?” he tĩ. ⁴ Kórég ãjag nÿtĩ, ãjag tÿ Topê ki ge jãvãnh nÿtĩn kÿ. Ûri ke kar vÿ kórég nÿtĩ gé, ãjag ri ke. *Milagre* venh ke tũ ãjag tóg nĩ. Vãsÿ Topê vĩ tó tĩ ù tóg nĩgtĩ, hã vÿ: *Jonas*, he mũ. *Jonas* tÿ nén ve ja ên ri ke hã ve jé ãjag tóg ke mũ, ùri,” he tóg, *Jesus* tĩ. Kÿ tóg ag ré kÿ tĩ mũ sir.

Fermento kãme ù
(Mc 8.14-21)

⁵ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ mũ, goj nig mág kafã ù ra.

Tá junjun kÿ ag tóg ěmĩ to jykrén mũ sir. Kã jatun kÿ ag tóg mũ ja nĩ. ⁶ Kÿ *Jesus* tóg tag to ag kanhrãn mũ. “*Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kamêg nĩ,” he tóg mũ.

⁷ Kÿ ag tóg jagnê mÿ: “ti tÿ ěg tÿ ěmĩ mǎg tũ ěn tó hÿn,” he mũ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, kÿ tóg ag mÿ: “inh ki ge há han tũ ãjag tóg nĩ ver. Hã kÿ ãjag tóg jagnê mÿ: “ěmĩ tũ mÿ,” he mũ. ⁹ Ver tóg ãjag tÿ to jykrén tũ tĩ. ěmĩ tÿ 5 (ke) ěn mĩ ěkrén nĩ. Û tÿ 5 mil (ke) ag tóg ko kãn, hã ra tóg kén, ag kar tÿ ko mũ ra. Ti ke hÿn kêj tÿ hẽ ri ke fãn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mũ sir. ¹⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “jo ěmĩ tÿ 7 (ke) ěn ti, ù tÿ 4 mil (ke) ag vÿ kó, hã ra tóg kén mũ gé, ag kar tÿ ko mũ ra. Ti ke hÿn kêj tÿ hẽ ri ke fãn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ tó mũ gé sir. ¹¹ Kÿ tóg ag mÿ: “kÿ inh vĩ to jykrén nĩ,” he mũ. “ěmĩ tó tũ sóg nĩ. *Fermento* pẽ tó tũ sóg nĩ gé. To jykrén há han nĩ, ha mẽ. *Fariseu* mré *Saduceu* ag tÿ *fermento* há kamêg nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹² Kÿ ag tóg vǎhã to jykrén há han mũ sir. Ti tÿ *fermento* pẽ tó pijé'. Ti tÿ *Fariseu* mré *Saduceu* ag jykre tó ja vẽ. Ag jykre régre nÿtĩ hã to tóg: “ěn kamêg nĩ,” he ja nĩ, *Jesus* ti.

Pedro tÿ Jesus kãmén
(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Kÿ *Jesus* tóg ěmã tÿ *Cesaréia Filipe* ra tĩ mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Kÿ ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ.

¹⁴ Kÿ ag tóg ti mÿ. “ũ ag tóg ã to: “*João Batista* vẽ,” he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Elias* vẽ, he tĩ. Jãvo ù ag tóg: *Jeremias* vẽ, he tĩ gé, jãvo ù ag tóg: Topẽ vĩ tó tũ ù vẽ, he tĩ gé,” he mũ.

¹⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ag jãvo ãjag hẽ ri ke tĩ, iso?” he mũ.

¹⁶ Kÿ *Simão Pedro* tóg ti mÿ: “tÿ ã *Cristo* nĩ. Topẽ kósin vÿ tÿ ã nĩ. Ûn rĩr nĩ ěn kósin vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ.

¹⁷ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿ: “*Simão*, *João* kósin’,” he mũ. “Ěprã ke tÿ ã mÿ tó pijé’, inh jóg tÿ kanhkã tá nĩ ěn tÿ ã mÿ tó vẽ. Hã kÿ tóg ã ve há han mũ, Topẽ ti,” he tóg. ¹⁸ “Ha mẽ, tÿ ã *Pedro* nĩ, hã vÿ: pó, he mũ. Pó tag kri sóg isũ han mũ, tÿ ĩn ri ke ěn, hã vÿ: “ã tÿ ag mÿ inh vĩ tó tigrĩn ag tóg inh ki genh ke mũ,” he mũ. Kÿ ù tÿ inh ki ge kÿ nÿtĩ ag vÿ tÿ Topẽ ĩn ri ke nÿtĩ. Ag fár tÿ tũ’ he mũ ra ag tóg rĩnrĩr mǎn ke mũ. Tũ’ henh ke tũ ag tóg nĩ. ¹⁹ Ěprã ke ag vÿ kanhkã ra mũnh ke mũ, ã vĩ ki. ã hã mÿ sóg ti nón jafã finh ke mũ sir, save ti. Kÿ ã tÿ ù mÿ: “kanhkã ra tĩg jé ã tóg ke mũ,” hen kÿ tóg ra tĩg mũ. Kÿ ã tÿ ù mÿ: “kanhkã ra tĩg ke tũ ã nĩ,” hen kÿ tóg ra tĩg ke tũ nĩ,” he tóg, *Pedro* mÿ.

²⁰ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag tÿ ti kãmén kamêg mũ ver. “Ker ù mÿ sÿ tÿ *Cristo* nĩ tó hẽ’“ he tóg mũ ag mÿ.

Jesus tÿ ti ter ke tó vén
(Mc 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Kÿ tóg komêr hã ti mré mũ tĩ ag mÿ ti jagtar ke kãmén

mũ. “Kãnhmar sóg *Jerusalém* ra tĩg mũ ha,” he tóg. “Tá sóg hã ra jagtar ke mũ. Kófa ag vỹ iso kórég nỹtĩnh mũ, ha vem nĩ, Topẽ tũ to pã'i ag, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vë, hã ra sóg kurã tâgtũ ki rĩr mãn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²² *Kỹ Pedro* tóg ti pin *kỹ* ti mỹ: “*Senhor*, Topẽ jé ã jy nĩgãn, ã tỹ ã jagtar ke tag vég tũ nĩ jé,” he mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg vësỹjãm ãvãnh *kỹ* ti mỹ vỹ tar han mũ sir, ti to jũ *kỹ*. “*Kutĩg, Satanás*,” he tóg, *Pedro* mỹ. “*Isỹ* Topẽ vỹ mranh han sór ã tóg mũ. ã pijé Topẽ jykre tó mũ'. Ëprã ke jykre vë, ã tỹ inh mỹ nén tó mũ tag ti,” he tóg.

²⁴ *Kỹ* tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ãjag tỹ inh mré kãmũ *kỹ* tóg há tĩnh mũ,” he mãn mũ. “*Kỹ* ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tỹ isũ hã han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi *kỹ* sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa *kỹ* isén jé, ha vem nĩ. Vënh nenh ke tũ sóg nĩ. *Isỹ* tag han ri ke han nĩ, ãjag tỹ inh mré mũ sór *kỹ*,” he tóg. ²⁵ “*ãjag tỹ ãjag jykre hã han *kỹ* ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre tovãnh *kỹ* ãjag krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. ²⁶ Hën ri ke mũn ãjag hỹn ãprã nén ù há kar ve sór mũ, hã ra ãjag kuprĩg vỹ vãfor ke mũ. *Kỹ* tóg kórég nỹ. Ëg tỹ ne tỹ ãg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ãg tỹ ti ve mãn jé,” he tóg. ²⁷ “*Tỹ* sóg ãprã ke fi kósin nĩ. *Kãtĩg* mãn jé sóg ke mũ, kanhkã tá, isỹ jëgnë jafã ag*

mré, inh jóg tỹ isỹ ùn mág han *kỹ*. *Kỹ* sóg vënh kar mỹ ag tỹ nén han ja ãn kajãm ke mũ. ²⁸ Ha vé, ki hã sóg tó mũ. ãjag kã mĩ ù ag tóg Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ãg mré nỹtĩ ù ag. Ëprã ke fi kósin ãn ve jé ag tóg ke mũ, ti tỹ tỹ pã'i nĩ ti. Inh hã vë,” he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Moisés mré Elias mré vëmén

(*Mc 9.2-13; Lc 9.28-36*)

¹ Kar kurã tỹ 6 tũg *kỹ* *Jesus* tóg ag mỹ: “mũ nỹ, vyr mỹ,” he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ. *Tiago* mỹ ke gé, ti jãvy tỹ *João* mỹ ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra. ² *Kỹ* tóg ag jo vënh ve ù han mũ sir, *kỹ* ti kakã tóg kókov nĩ. Rã ri ke tóg nĩ, ti kakã ti. Ti kur vỹ kópréj nĩ gé, jëngrë ri ke. ³ *Kỹ* vãhã *Moisés* tóg ag mỹ vënh ven mũ sir, *Elias* ti ke gé. *Jesus* mré ag tóg vëmén mũ. ⁴ *Kỹ Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg sér tĩ,” he tóg. “*Ëg mỹ pãjóg tâgtũ han mũ', ã mỹ', Moisés mỹ', Elias mỹ* ke gé’?” he tóg.

⁵ *Pedro* tỹ ver vëmén jë ra kanhkã góg kókov tóg ag kri rũm ke mũ. *Kỹ* vãhã vënh vỹ tóg mē há tĩ', kanhkã góg ãn kã tá, *kỹ* tóg: “inh kósin pir hã vë,” he mũ. “Ti vỹ jëmē ra,” he tóg, Topẽ ti.

⁶ *Kỹ* *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg mēg mũ, *kỹ* tóg ag mỹ e tĩ. *Kỹ* ag tóg mũgmũg ke mũ sir. ⁷ *Kỹ* *Jesus* tóg ag to *kãtĩg* *kỹ* ag mēg mũ sir, ti nĩgë tỹ, *kỹ* tóg ag mỹ:

“nīgnī ra, mūmēg tūg nī,” he mū.

⁸ Kŷ ag tóg mī ēvānh mū, hā ra ag tóg *Jesus* hā vėg mū. Ti mré vēmén mū ag ve mǎn tū ag tóg nī, kanhkā tá kāmū mū ěn ag.

⁹ Kŷ ag tóg pǎnónh tá kǎre mū sir. Ag mūn kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “ker ū mŷ tó hē', ājag tŷ ūri nén vėg mū tag ti. Isŷ iser ja tá vŷn ke kar hā kāmén nī,” he mū.

¹⁰ Kŷ ti mré mū tī ag tóg ti mŷ: “hā ra Topē vī to ěg kanhrān tī ag tóg *Elias* tó tī,” he mū. “Kātīg jé tóg ke mū nēji, *Cristo* kātīg ke to hā, *Elias* ti. Hā mŷ?” he ag tóg mū.

¹¹ Kŷ tóg ag mŷ: “hŷ,” he mū. “Kātīg jé tóg ke mū mŷr, nén kar han mǎn jé. ¹² Ha mē, kātīg ti huri. Hā ra ag tóg ti ki kagtīg ja nŷtīg tī. Hā kŷ ag tóg ti vóg kónān ja nŷgtī. Hā ra ěprā ke fi kósin ěn tóg ag tugrīn jagtar ke mū gé, ag tŷ inh vóg kónān ken kŷ,” he tóg.

¹³ Kŷ ag tóg vāhā to jykrén mū. “*João Batista* to ke ja vē, ěg kygpég tī ěn to, hā vŷ: *Elias*, he mū, ti tŷ tŷ *Elias* ěn ri ke ja nīn kŷ,” he ag tóg mū sir, ti mré mū tī ag.

Jesus tŷ kyrū tŷ há' he
(*Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a*)

¹⁴ Kŷ ag tóg vēnh e ěn tá junjun mū sir. Kŷ ag kǎ mī ke ū tóg, *Jesus* to kǎtī mū. Ti krēm tóg grīnh ke mū, ti jakrī tŷ, kŷ tóg ti mŷ: ¹⁵ “*Senhor*,” he mū. “Inh kósin jagāgtān nī. Ter tī han tī tóg nŷgtī, to tóg jagtar tī. Kejēn tóg pī ki kutē

tī, ter tī ěn han kŷ, kejēn tóg goj ki kutē tī gé. ¹⁶ Kŷ sóg ā mré mū tī ag mŷ ti ven ja nŷgtī, ag tŷ ti tŷ há' he jé, hā ra ag tóg ti tŷ hē ri ke ja tū nī,” he tóg.

¹⁷ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ā ne tóg inh ki rā há han ja tū nī,” he mū. “Topē tóg ā mŷ krój nī ve nī, inh mŷ tóg e tī, sŷ ājag to krónh kenh ha mē tóg tī. Inh mŷ kyrū pére kātīg,” he tóg.

¹⁸ Ag tŷ ti mré kāmū kŷ *Jesus* tóg ti jagrē mŷ vī jū han mū sir, ti tŷ ti tovānh jé. Kŷ tóg vēsŷmér ti ki kākutē mū sir, kŷ tóg há' he mū vāhā, kyrū ti.

¹⁹ Kŷ *Jesus* mré mū tī ag tóg ti ki jēmē sór mū. Vyr mŷ ag tóg *Jesus* mŷ: “ěg ne tóg ti tŷ hē ri ke ja tū nī,” he mū. “Hē ri ken kŷ hŷn?” he ag tóg mū.

²⁰ Kŷ tóg ag mŷ: “ājag tŷ inh ki ge tū nŷtī tugnīn ke vē, ājag tŷ inh vī kri fig tū tugrīn ke vē,” he mū. “Ha mē, ājag tŷ inh ki ge sī han kŷ nŷtī ra ājag tóg pǎnónh tag mŷ: “ha tag ra tīg,” he há nŷtīnh mū vē, ha mē. Ka tŷ *mostarda* fy vŷ sī tāvī nī. Ājag tŷ ka tŷ *mostarda* fy sī ěn ri ke nŷtī ra tóg há tīnh mū vē. Kŷ ājag tóg nén kar han há nŷtīnh mū vē, ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtīn kŷ. ²¹ Hā ra vējagrē kórég tŷ ge kutēm ke tóg jagy nī. Topē mré ěg tóg vīnh ke mū, kŷ ěg tóg ti mré vī kŷ vākrenh ke mū gé, nén ū konh ke tū ěg tóg nī, kŷ tóg vāhā kutēnh ke mū, vējagrē kórég tŷ ge ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tŷ ti ter ke tó mǎn
(*Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45*)

²² Kejēn ag tóg ga tŷ *Galiléia* tá nŷtī. Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ:

18

“Ēprā ke fi kósin vỹ jagtar nĩnh mũ. Inh hã vễ,” he mãn mũ. “Ēprā ke ag vỹ ag tỹ inh ki nén han sór mũ ěn han ke mũ. ²³ Ag tỹ isén ke vễ. Ag tỹ isén kar kỹ sóg hã ra rĩr mãn mũ, kurā tãgtũ tũg kỹ,” he tóg. Ag tỹ ti vỹ tag mễ kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ sir. Fe kaj ag tóg mũ sir, ti mré mũ tĩ ag.

Jesus tỹ imposto kajãm

²⁴ Kỹ ag tóg mũ mãn kỹ ěmã tỹ Cafarnaum tá junjun mũ sir. Kỹ imposto kaja mãng tĩ ag tóg Pedro mỹ vỹ mũ, Topě ĩn jé imposto mãng tĩ ag. Imposto ěn kaja hã vỹ: jãnkamy régre, he mũ. Pedro mỹ ag tóg: “ãjag Senhor mỹ kajãm tũ nĩgtĩ?” he mũ.

²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “vó, kajãm ti tĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti ĩn tá jun mũ sir. Ti tỹ ver nén ũ tó tũ ra Jesus tóg ti mỹ: “Simão', pã'i ag mỹ ã mỹ: “ha imposto kajãm,” he ja tũ nĩ?” he mũ. “Tag to jykrén, ha mễ. Ēprā pã'i ag mỹ ag krě mỹ: “kajãm nĩ,” he tĩ', ag mré ke tũ ag mỹ, vó'?” he tóg. ²⁶ Kỹ Pedro tóg: “ag mré ke tũ ag mỹ ag tóg: “kajãm nĩ,” he tĩ,” he mũ. Kỹ Jesus tóg: “hỹ, hã vễ,” he mũ. “Kỹ ěg kajãm ke tũ nĩ vễ. ²⁷ Hã ra ag tóg ěg to jykrén kónãn sór mũ, ěg tỹ tỹ Topě krě nỹtĩ ra. Kỹ ěg hỹn tóg kajãm ke mũ. Hã kỹ pirã sygsam tũg, nig ěn tá. Ā tỹ ũn sam vén mũ ěn jẽnky kã tá tugnỹm nĩ. Jãnkamy vỹ kã kã nĩ, ã tỹ ijo kajãm jé, vẽn jo ke gé,” he tóg. Kỹ Pedro tóg tĩ mũ sir. Jãnkamy vég tóg mũ sir. Kỹ tóg tỹ imposto kajãm tĩ mũ.

Ũ tỹ ěg kãfór nĩ

(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Kỹ Jesus mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “kejěn ěg tóg Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ. Ēg tỹ ti ve kỹ ũ tỹ hẽ nỹ hỹn ěg kãfór kar nĩnh mũ?” he mũ. ² Kỹ Jesus tóg gĩr ũ jé prěr mũ, kỹ tóg ag kuju kã ti fěg mũ. ³ Kỹ tóg: “gĩr tag ri ke han nĩ, ãjag tỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve sór kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Hã kỹ ãjag jykre tovãnh nĩ, gĩr jykre han jé,” he mũ. ⁴ “Gĩr pijé ũn sanh kãfór nĩ sór tĩ'. Hã kỹ jagně kãfór nĩ sór tũg nĩ. Ũn sĩ vỹ tỹ inh nĩ, gĩr ri ke, hem nĩ, ãjag tỹ kar kỹ tỹ ũn mág nỹtĩ jé, Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩn kỹ. ⁵ Ājag hã vỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ. Ājag tỹ isugrĩn gĩr tag to há nỹtĩn kỹ ãjag tóg, iso há nỹtĩ gé,” he tóg, Jesus ti.

Inferno ki kutě tỹ jagy pě nĩ
(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ “Ũn sĩ tag tóg inh ki rã kỹ jě. Hã ra ũ tóg kejěn ti tỹ isovãnh han sór mũ. ěn jykre vỹ kórég tãvĩ nĩ. Ũ tỹ pó mág tỹ ěn nunh to sa kỹ, goj nig mág ki ti fón kỹ tóg há nỹnh mũ vễ, ti tỹ goj ki ter jé. Jagy tãvĩ tóg nĩ,” he tóg. ⁷ “Topě vỹ ěn vóg kónãn pě han ke mũ. Ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg ag krĩn kónãn tĩ. Hã ra ag tóg to jagtar tãvĩ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ “Ā tỹ nén ũ vóg kỹ Topě vỹ mranh kỹ ã nĩgnó kym nĩ. Ā tỹ hẽ kã tá tũg kỹ Topě vỹ mranh kỹ ã pẽn kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã nĩgnó pir

nĩ ti, ã tũg vãnh ti ke gé. Hã ra ã tỹ nĩgnó régre ra, pẽn régre ra nũgme ki kutẽ ký tóg jagy kãfór nĩ,” he tóg. ⁹ “Ã tỹ nén ù ki vẽĩ ký Topẽ vĩ mranh ký ã kanẽ ù nám nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. ã tỹ hã ra kanẽ régre ra nũgme ki kutẽ ký tóg jagy kãfór nĩ. ã tỹ rĩr krýg ja tũ ẽn ve ký tóg hã ra há ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Carneiro vãfor kãme
(Lc 15.3-7)

¹⁰ “Hã ký gĩr to é he tũg nĩ. Û tỹ ag ki rĩr mũ ag vĩ kanhkã tá nỹtĩ, mỹr, ha mẽ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ù ag vẽ. Inh jóg mré ag tóg nỹtĩ, ti vég ag tóg nỹtĩ. ¹¹ Tỹ sóg ẽprã ke fi kósin nĩ. Ûn vãgfor mũ ẽn ag krenkren han hã jé sóg jun ja nĩ, mỹr, ha mẽ,” he tóg.

¹² “Tag to jykrén nĩ. Û tóg *carneiro* tỹ 100 tỹ mẽg nĩ. Hã ra kejẽn ti mẽg pir tóg vãfor mũ. Ký tóg ti mẽg ẽn ag ré ký ùn pir ẽn jãvãnh tĩ mũ sir. ¹³ Vãhã tóg ti vég mũ sir. Ký tóg ti mỹ sër pẽ tĩ sir, ha mẽ. Ti mẽg e ẽn ag tóg ti mỹ há nỹtĩ, ù tỹ 99 ẽn. Hã ra tóg ti tỹ ùn pir ẽn ve mãn ký ti mỹ há tãvĩ tĩ sir, ùn e ẽn tỹ ti mỹ há nỹtĩ kãfór. ¹⁴ Hã ký tóg Topẽ mỹ kórég nĩ, ùn sĩ pir vãfor ký, ti kren tũ nĩn ký, gĩr sĩ pir mỹr. Topẽ pijé tag to há nĩ¹, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ẽn ti,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg mré ke ù tỹ Topẽ vĩ mranh

¹⁵ “Kejẽn ã régre vĩ Topẽ vĩ mranh mũ. Ký ti venh tũg nĩ, ã tỹ ti mré vēmén jé, to. Vyr mỹ

ti mré vēmén vén nĩ. Hẽn ri ke mũn tóg ã vĩ jēmẽn mũ, ký ã tóg ti kren han mũ sir. ¹⁶ Ti tỹ ã vĩ jēmẽ sór tũ nĩn ký ù mỹ: “inh mré ti jyvẽn tũg,” hem nĩ, ùn pir mỹ, ke tũ nĩ ký ùn régre ag mỹ. Ký ti mré vēmén mãn nĩ, ag rĩnve, ag tỹ ã tỹ ti mré vĩ mẽ jé. ¹⁷ Ti tỹ ãjag vĩ jēmẽ sór tũ nĩn ký vẽn kar mỹ tóm nĩ sir, ãjag mré ke kar ag mỹ, fag mỹ ke gé. Ti tỹ vẽn kar vĩ mẽ sór tũ nĩn ký ti mré vĩ mãn tũg nĩ sir. “Topẽ vĩ ki kagtũg ti nĩ, fóg kórég ag ri ke ti nĩ,” hem nĩ ti to. “Topẽ vĩ mranh sór ti mũ, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag ri ke,” hem nĩ ti to. ¹⁸ Ki hã sóg tó mũ, hã ký sóg ke mũ, ha mẽ. ãjag tỹ tag ki ù mỹ: “kanhkã venh ke tũ ã tóg nĩ,” hen ký tóg venh ke tũ nĩ. Jãvo ãjag tỹ ù mỹ: “kanhkã ve jé ã tóg ke mũ,” hen ký tóg venh ke mũ,” he tóg.

¹⁹ “Ha mẽ, sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ ti. Kejẽn ãjag kã mĩ ùn régre ag tóg nén ù to jykrén mũ, ag tỹ Topẽ mỹ nén ù to vĩ jé. Ký ag tóg ti mỹ to vĩ mũ sir. Ký inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ tóg ag mỹ han ke mũ, ag tỹ nén to vĩ mũ ẽn ti, fag mỹ ke gé,” he tóg. ²⁰ “Kejẽn ãjag kã mĩ ùn régre ag vĩ iso vēmén ke mũ, kejẽn ùn tãgtũ ag. Inh jiji tó jé ag tóg vẽn mãn ke mũ, fag ke gé. Ký sóg ag mré nĩ nĩ sir, fag ke gé, ag tỹ inh vég tũ ra. Hã ký Topẽ tóg ag mỹ han ke mũ,” he tóg.

Û camarada kórég kãme

²¹ Ký *Pedro* tóg ti to kãtũg ký ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Kejẽn inh régre tóg vễjykre

pãno han ja nĩnh mũ. Kĩ inh mĩ ti mĩ vẽn pãte fón e han mũ? Vẽn pãte fón tỹ hẽ ri ke nỹ hỹn há nĩnh mũ? Ke tỹ 7 mĩ há nĩ?“ he tóg, *Pedro* ti.

²² Kĩ *Jesus* tóg ti mĩ: “vó,” he mũ. “Vẽn pãte fón tỹ 7 (ke) vỹ pir nĩ,” he tóg. “Vẽn pãte fón tỹ 70 tỹ 7 (ke) vỹ pãgsĩ nĩ,” he tóg. ²³ “Ha vé, ù tỹ kanhkã tá nĩ ên tỹ tỹ êg pã'i nĩnh ke vỹ tag ri ke nĩ, ha mẽ. Pã'i mág ri ke ti nĩ. *Camarada* e ti nĩ. Kĩ tóg kejẽn ag tũ ve sór mũ, ag tỹ ti mĩ név ti. ²⁴ Kĩ tóg vég mũ. Hã ra ti *camarada* ù tóg ti mĩ név mág jẽ, hã vỹ: 10 *mũ* (ke), he mũ. ²⁵ Hã ra ti tỹ ne tỹ kajãm ke tóg tũ tĩ, kũ ti *patrão* vỹ ti fón sór mũ, jãnkamy to, ti prũ fi ke gé, ti krẽ ke gé, ti tũ kar mỹr, ti tỹ ti kaja tỹ ti név kajãm jé. ²⁶ Hã ra tóg ti mĩ jagy tĩ, kũ tóg ti krẽm ti jakrĩ tỹ jẽ mũ. Ti krẽm grĩnh ke kũ tóg ti mĩ: “*Senhor*, ver isovãnh sĩ han, kajãm jé sóg ke mũ ha, vãhã,” he mũ.

²⁷ Kĩ ti *patrão* tóg ti jagãgtãn mũ sir, kũ tóg ti tovãnh mũ. Ti mĩ tóg ti név tỹ tũ' he mũ. “Ha tĩg, jatun mỹ,” he tóg mũ sir. ²⁸ Kĩ ti *camarada* ên tóg tĩ mũ sir. Kĩ tóg ti mré *camarada* ù vég mũ sir. Ti mĩ tóg név sĩ jẽ, jãnkamy pir mỹr. Kĩ tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ti nunh kãgũg tóg mũ, kũ tóg ti mĩ: “inh mỹ kajãm, ã név ti,” he mũ, ùn név mág ja ên ti, ù tỹ ti mĩ név sĩ ên mĩ.

²⁹ Kĩ tóg ti krẽm grĩnh ke kũ ti jakrĩ tỹ jẽ mũ. Kĩ tóg ti mĩ: “ver isovãnh, vãhã sóg kajãm kãn ke mũ ha,” he mũ.

³⁰ Hã ra tóg mẽ jãvãnh nĩ. Kĩ tóg vese ja kã tá ti fón mũ sir, ti tỹ ti mĩ kajãm jé. ³¹ Hã ra ti mré *camarada* ù ag vỹ vég mũ, kũ tóg ag mĩ e tĩ. Kĩ ag tóg ag *patrão* mĩ tó kãn mũ sir, ti tỹ nẽn han mũ ti. ³² Kĩ ti *patrão* tóg ti jé prẽr mũ sir. Kĩ tóg ti to jũ mũ. “Vẽjykre kórég pẽ han ã. ã név mág tỹ sóg tũ' he vẽ, ã tỹ inh mỹ to vĩn kũ. ³³ Kũ ã tỹ ã mré *camarada* ên jagãgtãn ke vẽ vẽ, isỹ ã jagãgtãn ri ke,” he tóg. ³⁴ Kĩ tóg ti to jũ mág han kũ ti ség mũ. Ag mĩ tóg: “ha ti vóg kónãn,” he mũ gé, ti tỹ ti *patrão* mĩ kajãm kãn jé, ti név mág ên ti,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁵ “Hã han jé tóg ke mũ, inh jóg tỹ kanhkã tá nĩ ti, ãjag tỹ ãjag régre ag mỹ vẽn pãte fón pẽ han sór tũ nĩn kũ, ag tỹ kygnẽ ja ti,” he tóg.

19

Êg tỹ êg prũ fón ke tũ
(*Mc 10.1-12*)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ tó kãn ja nĩ, ti tỹ nẽn tó sór mũ ti. Kĩ tóg *Galiléia* tá kãkutẽ kũ goj tỹ *Jordão* mãra tĩ mũ sir. *Israel* ag jamã ù vẽ gé. ² Kũ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kĩ tóg tá ag kygtag kãn mũ sir.

³ Kũ pã'i ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kũ ti vĩ mẽ sór vẽ, vẽn prũ fón ke to. Kĩ ag tóg ti mĩ: “mỹ êg tỹ nẽn ù ù to êg prũ fag fón jé há nĩ?“ he mũ.

⁴⁻⁵ Kũ tóg ag mĩ: “Topẽ vĩ rá ki vem nĩ,” he mũ. “Ki tóg rán kũ nĩ, Topẽ tỹ nẽn han mũ ti. Ti tỹ nẽn kar han ve ki tóg

ti mré fi han. Hã ký tóg tag tó mũ, ha mẽ. “Hã ký ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh tovãnh ký tĩg mũ, ti mĩnh fi tovãnh ký ke gé. Ti prũ fi mré tóg tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, ti prũ fi mré,” he tóg, Topê ti. ⁶ Hã ký fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ. Hã ký fag tỹ vènh kãpãm tũg nĩ. Topê tỹ fag tỹ ùn pir han vè mỹr,” he tóg.

⁷ Ký ag tóg ti mỹ ke mãn mũ. “Hã ra Moisés tóg ãg mỹ: “fi mỹ vènh rá nĩm kar ký fi fón nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ne jé ãg mỹ tag tó ja nẽ?” he ag tóg.

⁸ Ký tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Tag tó ja ti nĩ, ãjag mỹ, ãjag tỹ to jykrén sór tũ nỹtĩnh ký. Hã ký tóg ãjag mỹ: “ha fi fón ge,” he ja nĩ. Hã ra Topê tóg tag han ja tũ nĩ, ti tỹ nèn kar han ve ki. ⁹ Hã ký sóg ãjag mỹ ke mũ. ãjag tỹ ãjag prũ fi fón ký ù fi tỹ prũg mãn ký ãjag prũ tũ fi vè sir, ha mẽ. ãjag tỹ fi tỹ ù mré nỹ tugrĩn fi fón ký tag hã ne pãgsĩ nỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁰ Ký tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ, ti vĩ tag, hã ký ag tóg ti mỹ: “ã tỹ ge ký tóg tỹ ù nỹ, ãg prũg ký,” he mũ. “Ëg tỹ ãg prũ fi fón sór mũ ra fi fón tũ nĩnh ký tóg vènh mỹ nỹ, ký ãg hỹn prũg sór ke tũ nĩ,” he ag tóg.

¹¹ Ký tóg ag mỹ: “ùn pipir ag tóg tag han ke mũ,” he mũ. “Topê tóg ù ag mỹ: ha prũg tũg, henh ke mũ, ãn ag hã vĩ prũg ke tũ nĩ. ¹² Û ag tóg kurĩ nỹtĩ, ag mur mũ kã. Ký ù ag tóg kurĩ nỹtĩ gé, ag tỹ ag grãfy kym ký. Ký ù ag tóg kurĩ ri ke nỹtĩ gé, ag tỹ Topê to

jykrén ký, ag tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tugrĩn prũg sór tũ nỹtĩnh ký. Û tỹ to jykrén mũ ãn jé to jykrén,” he tóg.

Jesus tỹ gĩr ag to há nĩ
(*Mc 10.13-16; Lc 18.15-17*)

¹³ Ký fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, ti tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé, ti tỹ ag to Topê mré vĩ jé. Ký *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “vĩ tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he mũ. “Û tỹ ge hã vĩ ù tỹ kanhkã tá nĩ ãn tỹ tỹ pã'i nĩ ãn krẽm nỹtĩ nĩ,” he tóg. ¹⁵ Ký tóg ag mẽgmẽ kãn mũ sir, ti nĩgé tỹ. Fag mẽgmẽ kãn kar ký tóg tá kãkutẽ mũ sir.

Kyrũ riko kãmẽ
(*Mc 10.17-31; Lc 18.18-30*)

¹⁶ Hã ra vãhã ù tóg ti tá jun ký ti mỹ: “*Senhor*, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ inh rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Isỹ ve jé inh hỹn vèjyke há tỹ ne han ke mũ?” he tóg.

¹⁷ Ký *Jesus* tóg ti mỹ: “ã tỹ ne jé inh ki vèjyke há jẽmẽ sór nẽ?” he mũ. “Ûn pir tóg há nĩ, ha mẽ. Topê tỹ ãg jyvẽn ãn ki króm nĩ,” he tóg.

¹⁸ Ký tóg ti mỹ: “ti tỹ ãg jyvẽn tỹ hẽ nẽ?” he mũ. Ký *Jesus* tóg: “tag hã vè, ha mẽ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nèn ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ¹⁹ ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vènh ki rĩr há han ri ke han nĩ, ã régre ki,” he tóg.

²⁰ Ký kyrũ tóg: “tag kar ki sóg króm tĩ, ký ne nỹ hỹn ver inh mỹ tũ tĩ?” he mũ. ²¹ Ký

Jesus tóg: “ã tỹ vĕjykre há han sór kỹ ã tũ vãm kãn tĩg,” he mũ. “Kỹ ùn jagtar ag mỹ vin, jãnkamy ti, kỹ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mré tĩg jé,” he tóg. ²² Kyrũ ěn tỹ ti vĩ tag mẽ kỹ tóg fe kaj han kỹ tĩ mũ sir. Ti tũ vỹ e nỹtĩ, hã kỹ tóg ti mỹ vĕnh mỹ tĩ.

²³ Kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “sỹ ke há vĕ. Jagy pĕ ti nĩ, ùn riko tỹ Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁴ “Kãvãru pãnĩ sór vỹ prĕj nor fĩn kutĕ tũ nĩgtĩ mỹr. Ti tỹ fĩn kutĕ há nĩ ra tóg há tĩ vĕ, ùn riko tỹ Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁵ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ, ti vĩ tag. Kỹ ag tóg to kanĕ jur mũ. “Kỹ ù hỹn kren ke tũ nĩ,” he ag tóg. ²⁶ Kỹ *Jesus* tóg ag ki ěvãnh mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ěprã ke ag vỹ vĕsóg ki tá jun ke tũ nĩ,” he mũ. “Topĕ hã tóg ãjag tỹ tá jun han ki kanhró nĩ, ti tỹ nĕn ù kar tỹ hĕ ri ken há nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁷ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “há vé, nĕn kar ré kỹ ěg mũ mũ, ã mré. Tag to ěg hỹn ne venh ke mũ?” he mũ.

²⁸ Kỹ *Jesus* tóg: “sỹ ke há vĕ,” he mũ. “Inh mré ãjag tóg mũ mũ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Kejĕn sóg inh nĩgja kri nĩnh mũ, isỹ vĕnh kar jykre tugnỹm jé. Sĩnvĩ inh nĩnh mũ, kurã ěn kã. Kỹ ãjag tóg ãjag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩnh mũ gé, nĩgja tỹ 12 (ke) kri, ãjag tỹ *povo* tỹ *Israel* tỹ 12 (ke) ag jykre tugnỹm jé,” he tóg. ²⁹ “Jó ù tóg isugrĩn ti jamã ré kỹ tĩ

mũ, ti kãke, ti jãvy, ti ve, ti panh, ti mỹnh, ti japỹ ré kỹ tóg tĩ mũ, inh jykre tugrĩn. ěn vỹ tóg vĕnh kato ti tỹ ěprã ré kỹ tĩg ja ěn e ri ke venh ke mũ, tag ki, ěprã. Kỹ tóg rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “Jãvo tag ki ùn mág ù ag kãsir nỹtĩnh ke vĕ, tá tĕre kỹ, kỹ tag ki ùn kãsir ù ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩnh ke vĕ, tá tỹ pã'i nỹtĩnh ke vĕ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ag mỹ kanhkã jykre tó vĕ.

20

Uva ki rãnrãj tĩ ag

¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ vỹ *patrão* tỹ ti *camarada* jãvãnh ri ke nĩ,” he mũ. “Kusã ki 6 *horas* ki tóg, ag jãvãnh tĩ mũ, ag tỹ ti jakré tỹ *uva* ki rĩr jé. ² Kỹ tóg ù ag ve kỹ ag mré vĕnh rãnrãj kaja to jykren mũ, hã vỹ: jãnkamy pir, he mũ, *por dia* kaja ti. Kỹ tóg ag mỹ: “há ki rĩr mũjĕg,” he mũ sir. ³ Kỹ ag tóg mũ mũ. Óra tãgtũ tũg kỹ, 9 *horas* ki tóg tĩg mãn mũ, ù ag jãvãnh jé. Vĕké ag tóg ěmã kaju tá nỹtĩ. ⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “inh mỹ inh jakré ki rĩr mũjĕg,” he mũ gé. “Kajãm jé sóg ke mũ,” he tóg. ⁵ Kỹ ag tóg mũ mũ.

Óra tãgtũ ù tũg kỹ, *meio dia* ki tóg ù ag jãvãnh tĩg mãn mũ, kar kỹ tóg 3 *horas* ki tĩg mãn mũ gé. Ag ve kỹ tóg ag mỹ ke mũ gé, kỹ ag tóg mũ mũ gé, ti jakré ki rĩr jé. ⁶ Vãhã tóg rãkãnh mũ sir. 5 *horas* ki tĩg mãn kỹ tóg ù ag vĕg mũ gé, kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé rãnrãj tũ nĩ nĕ?” he mũ.

“Kurā kar ki ājag tóg tag ki nýtĩ, ājag rānhrāj tũ ra,” he tóg ag mý. ⁷Ký ag tóg: “hã ra ũ tóg ěg mý: ha inh rānhrāj han, he ja tũ nĩ,” he mũ. Ký tóg: “ha inh jakré ki rĩr mũjěg ge,” he mũ sir. Ký ag tóg mũ mũ gé.

⁸Rāké ra 6 horas ki *patrão* ěn tóg ti tũ ki rĩr tĩ mý: “ha ag jé prěr,” he mũ. “Ag mý ti kaja ti nĩm. Ũn tỹ rākānh ký kāmũ mũ ag mý nĩm vén, kar ký ũ tỹ kusāg ki kāmũ mũ ag mý nĩm rén,” he tóg.

⁹Ký ũ tỹ rākānh ký junjun mũ ag vỹ ag tũ kaja ti mǎg mũ, hã vỹ: jānkamy pir, he mũ. Ag rānhrāj sĩ ra ag tóg *por dia* kaja vég mũ sir. ¹⁰Ký ũ tỹ kusāg ki rānhrāj mũ ag tóg: “ti hỹn ěg mý ti kaja kǎfór nĩm ke mũ, ěg tỹ kurā kar ki rānhrāj ký,” he mũ, to jykrén ký. Hã ra tóg ag mý jānkamy pir ěn nĩm mũ gé sir, *por dia* kaja ěn. ¹¹Ký ag tóg ag *patrão* ti to jũ mũ. ¹²Ký ag tóg ti mý: “kurā kar ki ěg tóg rānhrāj mýr, to ěg ron, ti rỹ jagy ra ěg tóg to krónh ke ja tũ nĩ. Jãvo tag ag vỹ óra pir hã ki rānhrāj, hã ra ã tóg ag mý ěg kaja ri ke nĩm,” he ag tóg, ag *patrão* mý.

¹³Ký tóg ag kã mĩ ũ mý: “sỹ ã ki kygně pijé,” he mũ. “Inh mré ã tóg jānkamy pir to jykrén ja nĩ, hã ký sóg ã mý nĩm mũ. ¹⁴Ký ã tũ mǎn ký tĩg. Hã ra sóg ag mý nĩm sór mũ gé, sỹ ã mý nĩm ja ěn ri ke. ¹⁵Isũ vē mýr, jānkamy ti, ký sóg sỹ tỹ nén han sór mũ ěn han mũ. Hã ra ã tóg jũ mũ, isỹ ag mý vĩ há han to,” he tóg ti mý, *patrão* ti.

¹⁶Hã ký ěgno tá kāmũ mũ ag vỹ ũn kāmũ vén mũ ag ri ke nýtĩnh mũ, tǎpřy ký, jãvo ũn kāmũ vén mũ ag vỹ ěgno tá kāmũ mũ ag ri ke nýtĩnh mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke tó mǎn
(*Mc 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷Ký *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Ký tóg vyrmý ũ tỹ 12 (ke) ěn ag mré věměn mũ, ěpřy jagma mũn ký. ¹⁸“Ha vé,” he tóg. “*Jerusalém* ra ěg tóg mũ mũ. ěpřa ke fi kósin ěn vỹ jagtar ke mũ. Inh hã vē. Topě tũ to pǎ'i ag tóg ag tỹ isỹ nén han sór mũ ěn han ke mũ, Topě vĩ to ěg kanhrān tĩ ag ke gé. Ag tỹ iso: “ter jé tóg ke mũ,” hěnh ke vē. ¹⁹Ký ag tóg fóg ag mý inh fěg ke mũ sir, ěn ag tỹ iso é he jé, ag tỹ inh mrānmrān jé, ag tỹ ka to isa jé. Kurā tǎgtũ ki sóg hã ra rĩr mǎn ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũn régre ag tỹ tỹ ũn mág nýtĩ sór
(*Mc 10.35-45*)

²⁰Ký *Zebedeu* krě ag mýnh fi tóg *Jesus* venh kǎtĩ mũ, fi krě ag mré. Ký fi tóg ti krěm mũg ke mũ. ²¹Ký tóg fi mý: “ã tỹ ne to vĩ sór ně?” he mũ. Ký fi tóg: “kejěn ã tóg tỹ pǎ'i mág nĩnh mũ, ký tóg inh krě tag ag tỹ ã rǎ hã nýtĩnh há tũ, ag tỹ ã mré tỹ pǎ'i mág nýtĩ jé,” he mũ.

²²Ký *Jesus* tóg fi krě ag mý: “ājag tỹ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ājag tóg nýtĩ,” he mũ. “Jagy ti nỹ. Ājag mý inh ri kén jagtar sór mũ?” Ājag mý tovānh ke tũ nĩ?” he tóg. Ký ag tóg ti

mỹ: “hỹ, tovãnh ke tũ ãg nĩ,” he mũ. ²³ Kĩ tóg: “hỹ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén,” he mũ. “Hã ra isũ tũ vê, sỹ ãjag tỹ pã'i han ke ti. Topê tỹ ãn mỹ: “ha ti rã hã nỹtĩ,” he mũ ên ag hã vỹ inh rã hã nỹtĩnh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ Hã ra ã tỹ 10 ag tóg mễg mũ, ãn régre ag tỹ *Jesus* mỹ tag to vỹ ja ti. Kĩ ag tóg ag to jũ mũ. ²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag jé prêr kãn kỹ ag mỹ: “fóg ag pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ,” he mũ. “Vênh kar jêgnêg ag tóg tĩ mỹr, kỹ ag mág ag tóg vênh kar mỹ: “gem nĩ, ge tũg nĩ,” he tĩ, vỹ tar han kỹ.

²⁶ Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mỹ tỹ ãn mág nỹtĩ sór mũ? Kỹ tỹ jagnê *camarada* ri ke nỹtĩm nĩ, jagnê tũ ki rĩr kỹ. ²⁷ ãjag mỹ tỹ pã'i nỹtĩ sór mũ? Kỹ tỹ jagnê krêm ke nỹtĩm nĩ, tỹ ãn kãsir nỹtĩm nĩ. ²⁸ Hã kỹ sóg *camarada* tũ nĩ gé. Sỹ tỹ *camarada* nĩ jé sóg kãtĩg, sỹ ãjag mré rãnhraj jé. Hã kỹ sóg vênh kar jagfy ter ke mũ, sỹ ag krenkren han jé. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ãn kyvó ag tỹ há' he (Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Hã ki ag tóg *Jerusalém* ra mũ mũ. Kejên ag tóg êmã tỹ *Jericó* fĩn rãm kỹ tá pa mũ, hã ra ã tỹ hên ri ke ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁰ Hã ra ãn kyvó ag tóg êpry kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩ nĩ, ãn régre ag. Vãhã ag tóg *Jesus* tỹ jagma tĩg mễg mũ. Kỹ ag tóg ti jé prêr mũ. “!..*Senhor*..!” he ag tóg. “!..*Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg.

³¹ Kỹ ag tóg ag to jũgiũ mũ, ti nón mũ ã ag. “Mê kã nỹtĩ,” he ag tóg mũ. Hã ra ag tóg prêr mãn', prêr mãn' he mũ, jamã há ra. “!..*Senhor*, *Davi* krê'krê', êg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ.

³² Kỹ *Jesus* tóg krỹg he mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ne to ãjag vỹ, sỹ ãjag mỹ han jé?” he mũ. ³³ Kỹ ag tóg: “êg tỹ venh há tóg tĩ,” he mũ. ³⁴ Kỹ *Jesus* tóg ag jagãgtãn kỹ ag kãnê mễgmễg mũ sir. Kỹ ag tóg êvãnh há' he mũ sir. Ti nón ag tóg mũ mũ sir.

21

Jesus tỹ *Jerusalém* tá jun

(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Ag mũn kỹ ag tóg *Jerusalém* to hã junjun mũ, êmã tỹ *Betfagé* tá, krĩ tỹ *Oliveiras* tá. Kỹ *Jesus* tóg ãn régre ag mỹ: ² “êmã ên ra mũjêg, êg jo êmã nĩ ên ra,” he mũ. “Tá ãjag tóg *burrica* fi venh mũ. Se kỹ fi jê. Fi kósin vỹ fi mré jê nĩ. Ên fi kavãn kỹ fi pére kãmũm nĩ. ³ Hên ri ke mũn ag tóg ãjag mỹ vỹ sór mũ, fi to. Kỹ ag mỹ: “êg *Senhor* vỹ fi ve sĩ han sór mũ. Kãnmar tóg fi jênê mãn mũ,” hem nĩ,” he tóg.

⁴ Hã ra tag tóg rãn kỹ nĩ gé, ha mẽ. ⁵ “*Siã* tá ke fag mỹ: “ha vé, ãjag pã'i mág tóg ãjag ki jun ke mũ,” hem nĩ. Vênh kar to tóg fe há nĩ, jũ vãnh nĩn kỹ, ãjag *Senhor* ti. *Burrica* kri tóg nĩ nĩ, fi kósin kri, êg tu tĩ ên fi kósin kri mỹr,” he tóg, Topê vỹ tỹ rãn kỹ nĩ ki.

⁶ Kÿ ag tóg *burrica* fi to mũ mũ sir. ⁷ Fi pére ag tóg kãmũ mũ, fi kósín mré. Kÿ ag tóg ag kur tÿ fi kri vãm mũ, kÿ tóg kri nĩ mũ. ⁸ Kÿ vènh e ên ag tóg ag kur tÿ êpÿy kri kugjén mũ. Kÿ ù ag tóg ka féj kre kÿ êpÿy kri vãvãm mũ sir. Ag tÿ ti jamĩn sĩnvĩ han sór vè. ⁹ Kÿ ù ag tóg ti jãmĩ mũ mũ, jo ù ag tóg ti nón mũ mũ. Ên ag tóg prènprèr mũ sir. “!..Viva, Davi krè'krè..!” he ag tóg mũ. “!..Sér tóg tĩ, pã'i vÿ êg tá jun, êg Pã'i mág tÿ ti jènèn kÿ..! !..Topè tá tóg kãtĩg, ù tÿ kynhmÿ nĩ ên tá, viva..!” he ag tóg, prènprèr kÿ.

¹⁰ Hã ki ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kÿ tá ke kar ag vÿ ti venh kãmũ mũ. Ag mÿ tóg e tĩ, kÿ ag tóg ti to: “ũ nè?” he mũ. ¹¹ Kÿ ag tóg ag mÿ: “Topè vĩ rá to tĩ ên vè,” he mũ. “*Jesus* vè, *Nazaré* tá ke ên vè, *Galiléia* tá ke ên,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tÿ Topè ãn tá ag pan
(*Mc 11.15-19; Lc 19.45-48;*
Jo 2.13-22)

¹² Kÿ *Jesus* tóg Topè ãn jy ró kã ra rã mũ. Hã ra ag tóg tá ag *bodega* han ja nĩ. Jãnkamy *trocar* he tĩ ag tóg tá nÿtĩ gé. Kÿ tóg ag pan kãn mũ sir, nén vène he tĩ ag, nén kũpra he tĩ ag ke gé. Ag tÿ nén tÿ kri vin jafã tÿ tóg vyryn ke mũ sir, sórãg vène he tĩ ag nĩgnĩ jafã tÿ ke gé. ¹³ Ag mÿ tóg: “Topè vĩ rá to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Inh ãn jiji vÿ tÿ Topè mré vĩ jafã nĩ, he tóg, Topè vĩ rá ki. Hã ra ãjag tóg Topè mré vĩ jafã tag krêm nén kar pigju mũgtĩ, kÿ tóg tÿ *bandido* ag jamã ri ke

nĩ ha,” he tóg. Ag pan kÿ tóg ke mũ, *Jesus* ti.

¹⁴ Kÿ ùn kyvó ag tóg ti tá junjun mũ sir, ùn kãnhgrĩ ag ke gé, ti tÿ Topè ãn krêm jè ra. Kÿ tóg ag tÿ há' he kãn mũ sir.

¹⁵ Hã ra Topè tũ ki rĩr tĩ ag tóg tá nÿtĩ, Topè vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ti tÿ ag tÿ há' he vég ag tóg mũ. Gĩr ag vĩ mæg ag tóg mũ gé. Topè ãn krêm ag tóg nÿtĩ, gĩr ag, kÿ ag tóg *Jesus* mÿ prènprèr mũ. “!..Viva, Davi krè'krè..!” he ag tóg mũ, prènprèr kÿ. Kÿ pã'i ag tóg ti to jũgũ mũ. ¹⁶ Hã kÿ ag tóg ti mÿ: “ã mÿ ag prènprèr mæg tũ'?” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ: “hã ra Topè vĩ rá to jykrén nĩ,” he mũ. “Ûn kãsir ag vÿ iso vĩ há han tĩ. Ûn pafa tĩ ag vÿ inh mÿ vĩ há han tĩ. Æ hã ne tag han', ùn kãsir ag tÿ inh mÿ vĩ há han jé, he tóg, Topè vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁷ Tag tó kar kÿ tóg ag ré kÿ tĩ mũ sir. Êmã ên tá tóg kãkutè mũ, êmã tÿ *Betfagé* ra tũg jé. Tá tóg sir nũr mũ.

Ka tÿ figueira tóg
(*Mc 11.12-14, 20-24*)

¹⁸ Tÿ vaj kÿ kusãg ki tóg êmã ra tũg mãn mũ. Ti tũg kÿ tóg kókĩr mũ. ¹⁹ Kÿ tóg ka tÿ *figueira* vég mũ sir, kÿ tóg ra tĩ mũ, ti kanè ko jé. Hã ra tóg kanè tũ jè. Féj tãvĩ tóg jè, kÿ tóg ti mÿ vĩ mũ. “Kanèn mãn ke tũ ã nĩ ha,” he tóg mũ. Kÿ tóg tóg mũ sir vèsÿmér, ka tĩ. ²⁰ Kÿ ti mré mũ tĩ ag tóg vég mũ sir, kÿ tóg ag mÿ e tĩ.

“Vēsŷmēr tóg tóg ja nĩ. Ti hē ri ké?” he ag tóg.

²¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “Inh ri ke han jé ãjag tóg ke mũ. Isỹ ka tỹ *figueira* mĩ: “tóg ra,” hen kỹ tóg tóg ja nĩ. Inh vĩ tag ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ãjag tỹ inh ki ge há han kỹ. Hã ra to: “Topē mĩ inh vĩ mẽg mũ vĩ?” he tũg nĩ. “Hỹ mĩ vĩ?” he tũg nĩ. Kĩ ãjag tỹ kejēn pãnónh mĩ: “ha kutē, goj nig mág ki,” hen kỹ tóg kutēnh mũ, ãjag tỹ ti kutēnh ke to: “hỹ mĩ vĩ?” he tũ nĩnh kỹ. ²² Kĩ ãjag tỹ Topē mĩ nén ũ to vĩnh kỹ to: “han jé tóg ke mũ,” hem nĩ. Kĩ tóg ãjag mĩ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ũ tỹ ti jēnēg mũ tó tũg

(*Mc 11.27-33; Lc 20.1-8*)

²³ Kĩ tóg ěmã tá jun kỹ Topē ĩn kã ra rã mãn mũ sir. Kỹ Topē tũ to pã'i ag vĩ ti to kãmũ mũ, kófa ag mré hã. Kĩ ag tóg ti mĩ: “ũ nỹ ã mĩ: tag han nĩ, hé? ũ nỹ ã jēnē?” he mũ.

²⁴ Kĩ *Jesus* tóg: “ãjag ki sóg jēmēnh ke mũ gé, vēnh kato,” he mũ. “ãjag tỹ inh mĩ tó há han kỹ sóg ãjag mĩ ũ tỹ inh jēnēg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ²⁵ “*João* vĩ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Kĩ ti mĩ kanhkã tá vējykre han ja nĩgtĩ', ěprã vējykre vó? ũ nỹ ti jēnē?” he tóg.

Kỹ ag tóg ti vĩ to jykrén mũ jagnē mré. “Ěg tỹ ti mĩ: Topē tỹ ti jēnē ja vē, hen kỹ tóg ěg mĩ: kỹ ãjag tỹ ne jé ti vĩ kri fig tũ nĩ nē? henh ke mũ. ²⁶ Ěg tỹ

hã ra ti mĩ: ěprã ke jykre ja vē, hen kỹ ěg tóg vēnh kar kato tē mũ sir. Vēnh kar vĩ *João* to: Topē vĩ tó tĩ pē ja vē, he tĩ. Kỹ ěg tóg ag kamēg mũ, vēnh e ěn,” he ag tóg mũ, jagnē mĩ, pã'i ag. ²⁷ To jykrén kỹ ag tóg *Jesus* mĩ: “ěg pijé *João* jykre ki kanhró nỹtĩ',” he mũ. Ón kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg ag mĩ: “kỹ sóg ãjag mĩ tónh ke tũ nĩ gé, ũ tỹ inh jēnēg mũ ti,” he mũ.

Ũn krē régre kãme

²⁸ Kĩ tóg ag kanhrãn kỹ ag mĩ: “tag to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ sir. “Ũ tóg kósin régre nĩ. Kejēn tóg ũn sanh mĩ: “inh kósin, ũri inh jakré tugnỹm tĩg,” he mũ. ²⁹ Kĩ tóg ti panh ti mĩ: “vó,” he mũ. Kar kỹ tóg to jykrén mãn kỹ tĩ mũ sir, ěpỹ ra. ³⁰ Kỹ ti panh tóg ti jãvy mĩ ke mũ gé sir. “Ũri inh jakré tugnỹm tĩg,” he tóg mũ gé. Kỹ ti jãvy tóg: “he,” he mũ, ti panh ti mĩ. Hã ra tóg tĩ tũ nĩ. ³¹ Kĩ ũ tỹ hē nỹ ti panh vĩ ki króm hỹn?” he tóg. Kĩ ag tóg ti mĩ: “ũn sanh ti,” he mũ. Kĩ *Jesus* tóg “hỹ, hã vē,” he mũ. “Hã kỹ sóg ãjag mĩ ke mũ. ũ tỹ *governo* mĩ jãnkamy mäg tĩ ũ ag vĩ Topē vĩ mranh, hã ra ag tóg to jykrén mãn kỹ ag jykre kórég tovãnh. Kỹ ũn mén tũ ũ fag vĩ fag jykre kórég tovãnh gé. Hã kỹ ag tóg Topē tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ, fag ke gé. Ti kósin sanh ri ke ag hã vē. Ag jãvo ãjag tóg kanhkã venh ke tũ nĩ, ãjag tỹ ón kỹ Topē mĩ: he, he mũ ra. ³² *João* vĩ ãjag mĩ Topē vĩ tó ja nĩgtĩ, ãjag tỹ ti

jykre kuryj jagma mũ jí. Hã ra ãjag tóg ti vĩ kri nĩm ja tũ nĩ. ãjag jãvo ù tỹ *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag vỹ ti vĩ kri fi ja nĩ, ùn mén tũ fag ke gé. Tag ve ãjag mỹr. Ge ra ãjag tóg ãjag jykre tovãnh tũ nĩ. *João* vĩ kri nĩm tũ ãjag nĩ,” he tóg.

*Ûn camarada kórég ag
(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ “Sỹ ãjag mỹ ãjag tỹ Topẽ tovãnh kãmén mãn ke vễ, ha mẽ,” he tóg mũ. “Kejẽn ù tóg nĩgtĩ. *Uva* kré tóg nĩgtĩ, tỹ *vinho* han jafã ên. Ti jakré to tóg rón mũ. Kỹ tóg kũm kỹ *uva* jẽgmĩ jafã han mũ. Kỹ tóg ki pãjó han mũ gé. Kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ag mỹ tovãnh mũ, ag tỹ ti mré ti kanẽ vễnh kãpãm jí. Kỹ tóg tĩ mũ, ga ù ra. ³⁴ Ti kanẽn kỹ tóg ti *camarada* ag jẽgnẽg mũ, ag tỹ ag mỹ ti tũ vin jí, *uva* kanẽ ti. ³⁵ Hã ra ag tóg ag vóg kónãn mũ sir. Û mrãnmrãn ag tóg mũ, ù tén ag tóg mũ, ù pin ag tóg mũ, pó tỹ. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ ti *camarada* ù ag jẽgnẽ mãn mũ gé sir, ùn e ag sir, hã ra ag tóg ag vóg kónãn kãn mũ gé. ³⁷ Vãhã tóg ag mỹ ti kósin jẽnẽg mũ. “Ag hỹn ti kamẽg mũ, inh kósin ti,” he tóg, hã kỹ tóg ti jẽnẽg mũ. ³⁸ Kỹ ag tóg ti kósin ti ve kỹ jagnẽ mỹ: “kejẽn êkré tag vỹ tỹ ti tũ nỹnh ke mũ,” he mũ. “Mũ nỹ, ti tén jí, ti tũ tag tỹ tỹ ãg tũ nỹn jí,” he ag tóg mũ, *patrão* kósin to. ³⁹ Kỹ ag tóg ti kãgmĩg mũ sir. Ró pãte ag tóg ti tén kỹ ti fón mũ sir.

⁴⁰ Kejẽn ag *patrão* vỹ kãtĩg ke mũ, ù tỹ nén krãn ja ên

ti. Kỹn hỹn hẽ ri kenh mũ, ti *camarada* ag tỹ?” he tóg, *Jesus* ti. ⁴¹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “vễjykre pãno han ag tóg mũ mỹr,” he mũ. “Ag kãgtén jí tóg ke mũ, jũ kỹ, ag *patrão* ti, kỹ tóg *uva* kré ên tỹ ù mỹ tovãnh ke mũ, ag tỹ ti mré vễnh kãpãm jí, ti kanẽ ti,” he ag tóg, *Jesus* mỹ.

⁴² Kỹ tóg ag mỹ: “hỹ,” he mũ. “Kỹ Topẽ vĩ rá tag to jykrén nĩ gé, ha mẽ: “pó tỹ ìn han jafã fón ag tóg, pó tỹ ìn han tĩ ag. Ag mỹ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg hã tỹ ìn nũna han mũ. Ëg *Senhor* mág tỹ há vễ mỹr, hã kỹ tóg ãg mỹ e tĩ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rá ki,” he tóg, *Jesus* ti.

⁴³ “Hã kỹ sóg ãjag mỹ: ãjag tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke vễ vễ, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Û ag hã vỹ venh ke mũ, *povo* ù ag, ag tỹ inh vĩ kri fi kỹ,” he tóg. ⁴⁴ “Û tỹ hẽn ri ke ag vỹ pó tag kri vár ke mũ, kỹ ag tóg tũ' henh ke mũ. Kỹ pó tag vỹ ù tỹ hẽn ri ke ag kri kutẽn ke mũ gé, kỹ tóg ag tỹ tũ' he kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ãg tỹ ti ki rã tũ tugrĩn nũgme ki vár ke tón hã vễ.

⁴⁵ Kỹ pã'i ag tóg vãhã *Jesus* vĩ tag mẽ kỹ to jykrén mũ. “Ëg hã to tóg: *uva* ki rĩr tĩ kórég ag, he ja nĩ,” he ag tóg mũ sir. ⁴⁶ Hã kỹ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vễnh e ên kamẽg mũ, ag tỹ *Jesus* to: “Topẽ vĩ tó tĩ pẽ vễ,” hen kỹ.

22

*Vễnh prũg kãme
(Lc 14.15-24)*

¹ Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ vỹ ge nĩ, ha mẽ,” he mãn mũ. ² “Pã'i mág ri ke ti nĩ. Ti kósin prũg ken kĩa tóg to fénhta mág han sór mũ. ³ Hã kĩa tóg vênh kar mĩ vênh vĩ jẽnẽg mũ. Hã ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. ⁴ Kĩa tóg: “hẽn ri ke mũn ag mẽ há han tũ nĩ, ti kurã ti,” he mũ. Kĩa tóg ag mĩ vênh vĩ jẽnẽ mãn mũ, ag mĩ: “ũri ke vẽ,” he jé.

⁵ Ge ra ag tóg kãmũ sór tũ nĩ. Ũ tóg ti japỹ ra tĩ mũ, jó ũ tóg ti tỹ nén han sór mũ nón tĩ mũ gé, pã'i ẽn to é he kĩa. ⁶ Ũ ag tóg ti tỹ ũn jẽnẽg mũ ag kugmĩ kĩa ag vóg kónãn mũ. Ũ ag kãgtén ag tóg mũ sir, mỹr, ha mẽ. ⁷ Kĩa pã'i mág tóg ag to jũ mũ. Kĩa tóg ti porisa ag jẽnẽ kĩa ag kãgtén mũ gé sir, ũ tỹ ti to é he mũ ẽn ag. Ag ãn kugprũg ag tóg mũ sir. ⁸ Kĩa tóg ti tũ ag mĩ: “inh fénhta vỹ kar kĩa nĩ ha,” he mũ. “Hã ra ag tóg kãmũ jãvãnh nỹtĩ, ag jykre kórég nỹtĩn kĩa. ⁹ Ha ẽpry ra mũjẽg, ẽmĩn vênh kãpóv ja ra ke gé. Ājag tỹ ũ ve kĩa ti mĩ inh fénhta ti tórn nĩ,” he tóg, pã'i mág ti. ¹⁰ Kĩa ag tóg mũ mũ sir. Vênh kar mĩ ag tóg tó mũ, ũn jykre há ag mĩ, ũn jykre kórég ag mĩ ke gé. Hã kĩa tóg fór mũ sir, *clube* ti.

¹¹ Kĩa pã'i mág tóg kãrã mũ sir, ag vĩgve jé. Kĩa ũ tóg tá jẽ nĩ, hã ra tóg fénhta to kur tu tũ nĩ. ¹² Kĩa tóg ti mĩ: “isỹ ã mĩ fénhta to kur nĩm mũ ra ã tóg tu tũ nĩ, vỹ,” he mũ. “Ā hã ne tóg ã kur pẽ tu sór mũ', inh fénhta ki',” he tóg. Hã ra

tóg vĩ tũ nĩ sir. ¹³ Kĩa tóg: “ti mĩnh ra, ti pẽn, ti nĩgẽ. Re tá ti fón,” he mũ. Re tán kuty nĩ. Tá ag tóg jagtar tĩ. Ag jã tỹ ag tóg gángán ke tĩ sir, veso jũgũ kĩa. ¹⁴ Ge ti nĩ. Ũ tỹ hẽn ri ke tóg mẽgmẽg mũ, hã ra tóg pipir nỹtĩ, ũn kuprẽg kĩa nỹtĩ ag, ũ tỹ to jykren há han mũ ag,” he tóg, *Jesus* ti.

*Ag tỹ imposto to ti ki jẽmẽ
(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Kĩa pã'i ag tóg jagnẽ mĩ: “ti vĩ tỹ hẽ to ẽg hỹn ti senh mũ?” he mũ. ¹⁶ Kĩa ag tóg *Jesus* to ũ ag jẽnẽg mũ, pã'i mág tỹ *Herodes* mré ke ũ ag mré hã, ag tỹ ón kĩa ti ki jẽmẽ jé. “*Senhor*,” he ag tóg mũ. “Ā jykre kuryj nĩn kĩa ã tóg, Topẽ to ẽpry ki ẽg kanhrãn há han tĩ. Ũ tỹ vỹjyre há hã han ve ra ã tóg, ti jykre ki kanhró kar nĩ. ¹⁷ Hã kĩa ẽg mĩ ã tỹ nén to jykren mũ tórn nĩ. Mỹ há nỹ', ẽg tỹ *governo* mĩ *imposto* kajãm jé'? Ẽg mĩ hỹn ti mĩ nĩm mũ', vó mĩ vó?” he ag tóg mũ.

¹⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre pãno ki kanhró nĩ. Hã kĩa tóg ag mĩ: “ãjag ne tóg ón kĩa inh ki jẽmẽ sór mũ',” he mũ. “Jykre régre ãjag nỹtĩ mỹr. ¹⁹ Inh mĩ jãnkamy jun, *imposto* kajãm jafã ẽn ti,” he tóg. Kĩa ag tóg ti mĩ ũ jun mũ sir. ²⁰ Kĩa tóg ag mĩ: “ũ jiji nỹ kã nĩ, ũ kãgrã nỹ kã nĩ?” he mũ. ²¹ Kĩa ag tóg ti mĩ: “pã'i mág tỹ *governo* kãgrã vẽ,” he mũ. Kĩa tóg ag mĩ: “kĩa pã'i mág mĩ ti tũ nĩm nĩ, hã ra

Topě mý ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ sir.

²² Ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ ti jykre tóg ag mý e tĩ sir. Kỹ ag tóg ti tovãnh kỹ mũ mũ sir.

Ěg tỹ ěg ter ja tá vỹn kenh ke (Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

²³ Kỹ kejẽn Saduceu ag tóg, ón kỹ Jesus ki jẽmẽ sór mũ gé. Ěn ag tóg: “ěg ter ja tá ěg vỹnvỹn kenh ke tũ nĩ, rĩr mãn ke tũ ěg tóg nĩ,” he tĩ. ²⁴ Kỹ ag tóg: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* tỹ ěg mý vỹjyre nĩm kỹ tóg: “ã régre tỹ krẽ tũ ra ter kỹ ã tỹ ti prũ fi tỹ prũg ke vẽ. Ā tỹ ã régre mý ã krẽ han ke vẽ, fi ki,” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Kỹ ũ tỹ jagnẽ mré pafa ja tỹ 7 (ke) vỹ nỹtĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ. Kỹ ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé. Kỹ ti jãvy ũ tóg, fi tỹ prũg mũ gé sir, ²⁶ hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé, ti jãvy ũ ke gé, hã ki ag kar vỹ, kósin tũ ra kãgter kãn mũ sir. ²⁷ Kỹ vãhã ag kar prũ fi tóg, ter mũ gé sir. ²⁸ Kỹ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kỹ fi hỹn, mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vẽ. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nĩ mýr. Hã kỹ tóg vẽn h mý nỹ, ag tỹ: “rĩr mãn jé ěg tóg ke mũ,” hen kỹ,” he ag tóg, *Saduceu* ag, *Jesus* mý.

²⁹ Hã ra *Jesus* tóg: “kygnẽ ãjag huri,” he mũ. “Ājag pijé Topě vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki kanhró nỹtĩ’, ãjag pijé Topě jykre ki kanhró nỹtĩ’. ³⁰ Ěg rĩnrĩr mãn kỹ ěg tóg, prũg mãn ke tũ nĩ sir, kỹ fag mén mãn ke tũ nĩ

gé. Topě tỹ jěgnẽ jafã ri ke ěg nỹtĩnh mũ, kanhkã tá.

³¹ Kỹ Topě vĩ rá ũ to jykrén nĩ, ti tỹ ěg ter ja tá vỹn ke tó ti. Topě hã ne tỹ vẽnén ja nĩ mýr, hã kỹ tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. ³² “*Abraão* vỹ iso: Topě, he tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja tóg nĩ, Topě ti. Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Hã ra Topě tóg: “tỹ inh ag Topě nĩ,” he ja nĩgtĩ, ag kãgter kar kỹ. Hã kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ, Topě tỹ tỹ ũn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩn kỹ,” he tóg, *Jesus* ti. ³³ Kỹ ag tóg ti vĩ mẽg mũ sir, kỹ ti jykre tóg ag mý e pẽ tĩ, ti vĩ ti.

Topě tỹ ěg jyvẽn kãfór (Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

³⁴ Kỹ *Fariseu* ag tóg mẽg mũ, *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mý vĩ há han ja ti, kỹ ag tỹ ti mý kafãn ke tóg tũ tĩ sir. ³⁵ Kỹ ag tóg ti to vẽn h mãn mũ sir. Kỹ Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ũ tóg *Jesus* mý: ³⁶ “*Senhor*, Topě tỹ ěg jyvẽn tỹ hẽ nỹ hỹn, ti tỹ ěg jyvẽn kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ. ³⁷ Kỹ *Jesus* tóg: “ěg jóg mág to há tãvĩ nỹtĩm nĩ, ti ki ge há han nĩ, ti to jykre pir nỹtĩm nĩ,” he mũ. ³⁸ “Topě tỹ ěg jyvẽn kar kãfór hã vẽ. ³⁹ Kỹ ti tỹ ěg jyvẽn ũ tóg, hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ vẽn h ki rĩr há han ri ke, he mũ. ⁴⁰ Vẽn h jyvẽn tag vỹ vẽn h jyvẽn kar kãfór nỹtĩ. Régre ti nỹtĩ, Topě tỹ ěg jyvẽn kãfór ti. Ěg tỹ tag ki króm kỹ ěg tóg Topě jykre ki króm kãn mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Cristo tÿ tÿ Davi krē'krē nÿ ra ti kãfór nÿ, Topē kósín

(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg *Fariseu* ag mÿ: ⁴² “*Cristo* to ãjag hē ri ke tÿ?” he mÿ. “Û krē'krē nē hÿn?” he tóg. Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Davi* krē'krē vē,” he mÿ. ⁴³ Kÿ tóg: “hã ra *Davi* tóg ti to: inh *Senhor*, he ja nÿ, Topē kuprÿg tÿ ti krÿn kÿ. Kÿ tóg: ⁴⁴ ěg jóg tÿ Topē vÿ inh *Senhor* mÿ: “nÿ ra ver, inh pēgja tá,” he ja nÿ. “Sÿ ver ã kato vãsãnsãn mÿ ag sigsenh ke vē,” he ja tóg nÿ, Topē ti, he tóg, *Davi* ti. ⁴⁵ Hã kÿ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nÿ. Ti tÿ tÿ ti krē'krē nÿ ra ti mÿ tÿ ti kri ke nÿnh mÿ vē?” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁶ Hã ra ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tÿ tÿ, ag tÿ ti vÿ kafãn sór mÿ ra. Vãhã ag tóg ti ki jēmē sór mãn tÿ nÿ. Ti kamēg ag tóg mÿ sir.

23

Ón kÿ Topē vÿ to ěg kanhrãn tÿ ag

(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46)

¹ Kÿ *Jesus* tóg vyr mÿ *Fariseu* ag mré vēmén kar kÿ vãhã vēnh kar kanhrãn mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ: ² “*Moisés* vÿ ěg jóg ag kanhrãn ja nÿgtÿ,” he mÿ. “Ti nón Topē vÿ to ěg kanhrãn tÿ ag tóg, ěg kanhrãn sór mÿ gé, pã'i ù ag ke gé. ³ Ag vÿ ki króm nÿ. Ag tÿ nén han mÿ ri ke han tÿg nÿ jãvo, ag jykre kórég ěn han tÿg nÿ. Ājag kanhrãn há han ag tóg tÿ, hã ra ag tóg ki króm sór tÿ nÿgtÿ. ⁴ Ājag mÿ ag tóg, vējykre kufy

vin tÿ, hã ra ag hã tóg han sór tÿ nÿgtÿ, vējykre kufy ěn ti. ⁵ Ag tÿ nén ù há han kÿ ag tóg tÿ ùn mág nÿtÿ sór mÿ sir, vēnh kar tÿ ag ve jé. Ag tÿ Topē mré vÿ jé ag tóg, ti vÿ rá tÿ ag nÿgé tógfÿg tÿ, ag kakã ke gé. Vēsógfÿn ja tãpér tÿ ag tóg vēsógfÿg tÿ. Topē jykre han jé ag tóg kur tów mág tu tÿ gé. ⁶ Fénhta ki ag tóg jēn vén sór tÿ. Vēnh kanhrãn jafã krēm ag tóg vēnh kãpów kÿ nÿtÿ. ⁷ Ěmã kaju ki vēnh kar tóg ag mÿ: “ã mÿ há?” he tÿ, kÿ tóg ag mÿ sér tÿ. Kÿ ag tóg ag to: “*Senhor*,” he tÿ gé, kÿ tóg ag mÿ sér tÿ. ⁸ Ag jãvo jagnē mÿ: “*Senhor*,” he sór tÿg nÿ, kÿ ag tÿ ãjag mÿ: “*Senhor*,” he mÿ ra ag mÿ: “inh pijé tÿ ùn mág nÿ,” hem nÿ. Ûn pir vÿ tÿ ãjag kri ke nÿ, hã vÿ: Topē, he mÿ, jó ãjag tóg tÿ jagnē mré ke nÿtÿ. ⁹ Kÿ ù mÿ: “ěg jóg,” he tÿg nÿ gé, ěprã. Ûn pir vÿ tÿ ãjag jóg nÿ, hã vÿ: Topē, he mÿ, kanhkã tá nÿ ěn ti. ¹⁰ Kÿ ù tÿ ãjag mÿ: “ěg kri tÿ ùn mág nÿm nÿ,” he kÿ ag mÿ: “vó, kenh ke tÿ inh nÿ,” hem nÿ gé. Ûn pir vÿ ãjag kri tÿ ùn mág nÿ, hã vÿ: *Cristo*, he mÿ. ¹¹ Ājag kã mÿ ùn mág ag jé ãjag ki rÿr há han, ãjag *camarada* tÿ ãjag rãnrãj ki rÿr há han tÿ ěn ri ke. ¹² Ājag tÿ tag ki vēsÿ ùn mág han sór nÿtÿn kÿ ãjag tóg, tá térenh ke mÿ, ha vem nÿ. Ājag tÿ hã ra: “tÿ inh ùn sÿ nÿ,” hen kÿ ãjag tóg, tá jãpryn h ke mÿ, tÿ ùn mág ãjag nÿtÿnh mÿ, ha vem nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Topê vī to ěg kanhrān tī ag jagtar ke

(Mc 12.40; Lc 11.39-42, 52; 20.47)

13 “Ón kŷ Topê vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Jykre régre ājag nŷtī. Topê vŷ ājag ve kónān,” he tóg. “Ū ag tóg ū tŷ kanhkā tá nī ěn tŷ tŷ ěg pā'i nī ve sór nŷtī, hā ra ājag tóg ag mŷ kanhkā ti nenh tī. Ag jāvo ājag tóg, ve sór tū nŷgtī,” he tóg.

14 “Ón kŷ Topê vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Jykre régre ājag nŷtī. Topê vŷ ājag ve kónān,” he tóg. “Ājag ne tóg ūn mén ter ja fag tū mán kán tī. Kar kŷ ājag tóg ón kŷ Topê mré vī téj han mŷgtī, ěg tŷ ājag to: “há ag nŷtī,” he jé. Hā kŷ Topê vŷ, ājag vóg kónān káfór han ke mŷ,” he tóg.

15 “Ón kŷ Topê vī to ěg kanhrān tī,” he tóg. “Fariseu,” he tóg. “Jykre régre ājag nŷtī. Topê vŷ ājag ve kónān,” he tóg. “Ājag ne tóg kuvar há ra mŷ tī, ga mī, goj mī ke gé, ājag tŷ ū tŷ *Israel* ag jykre han sór mŷ ū jāvānh jé. Ājag tŷ ū ven kŷ ājag tóg ti tŷ Japo krē han mŷ sir, ti tŷ ón kŷ Topê vī mē jé, ājag ri ke, ti tŷ ājag mré nŷgme ki kuté jé. Kŷ ti jykre pāno vŷ ājag jykre pāno káfór nŷ sir,” he tóg, *Jesus* ti.

16 “Topê vŷ ājag ve kónān mŷr,” he tóg. “Kyvó ājag nŷtī, hā ra ājag tóg ū tŷ ki kagtŷ ag tatŷn sór mŷ. Kŷ ājag tóg ag

kanhrān kónān tī. “Ěg tŷ ón kŷ: tag han jé sóg ke mŷ, he sór kŷ ěg tóg: Topê ĩn krēm nī ěn vŷ ki kanhró nī, henh ke mŷ,” he ājag tóg tī. “Ěg tŷ hā ra: Topê ĩn krēm *ouro* tân ěn vŷ ki kanhró nī, hen kŷ ěg tóg ón ke tū nī,” he ājag tóg tī gé. 17 Vēnh mŷ ti nī, ājag vī tag. Krī tū ājag tóg nŷtī, kyvó ājag tóg nŷtī. *Ouro* mŷ Topê ĩn káfór nī? Vó!. *Ouro* vŷ tŷ Topê tū nī, ti tŷ Topê ĩn krēm nŷn kŷ. Hā kŷ tóg tŷ, Topê tū kar nī sir, *ouro* ti, ti ĩn ti ke gé. Ón kŷ: “Topê hā vŷ ki kanhró nī,” he tŷg nī,” he tóg. 18 “Ājag vī vēnh mŷ ū vŷ nī gé. Ón kŷ ěg tóg: ěg tŷ *mesa* kri ūn mŷ nén ū pŷn mŷ ěn vŷ ki kanhró nī, henh ke mŷ,” he ājag tóg tī gé. “Ěg tŷ hā ra: ěg tŷ ūn mŷ ěg mēg pŷn tī ěn vŷ ki kanhró nī, hen kŷ ěg ón ke tū nī,” he ājag tóg tī gé. 19 Vēnh mŷ ti nī gé, ājag vī tag ti. Kyvó ājag nŷtī mŷr. Ěg tŷ Topê mŷ ěg mēg pŷn mŷ *mesa* káfór nī? Vó!. Topê ĩn krēm *mesa* kri ěg tóg ěg mēg ti pŷn tī, hā kŷ tóg Topê mŷ há tī, ěg mēg ti, ěg tŷ ti ĩn tá ti mŷ *mesa* kri pŷn tŷgrŷn. 20 Ājag tŷ Topê ĩn krēm *mesa* tón kŷ, kŷ ājag tóg ěg tŷ ěg mēg tŷ *mesa* ěn kri pŷn mŷ ěn tó tī gé. 21 Ājag tŷ Topê ĩn tón kŷ, kŷ ājag tóg Topê ti tó tī gé. 22 Ājag tŷ kanhkā tón kŷ, kŷ ājag tóg Topê nŷgia tó tī gé, kŷ ājag tóg Topê ti tó tī gé sir. Nén ū pir vē, ti kar ti. Hā kŷ ón kŷ: “Topê hā vŷ ki kanhró nī,” he tŷg nī,” he tóg.

23 “Ón kŷ Topê vī to

ĕg kanhrān tī'," he tóg. "Fariseu'," he tóg. "Krī régre ājag nýtī, kŷ Topē vŷ ājag ve kónān," he tóg. "Ōn kŷ ājag tóg, Topē mŷ ājag jakré ki *dízimo* vin tī. Ājag jakré tŷ *hortelā* tŷ 10 (ke) nýtīn kŷ ājag tóg Topē mŷ ūn pir nīm tī, ājag jakré tŷ *erva doce* tŷ ke gé, ājag jakré tŷ *cominho* tŷ ke gé. Há ti nī vē. Hā ra ājag tóg, ti tŷ ĕg jyvĕn mŷ ĕn han tŷ nĭgtī. Vĕjykre kuryj han tŷ ājag tóg nĭgtī. Ūn jagtar ag jagāgtān tŷ ājag tóg nĭgtī. Topē vī kri fig tŷ ājag tóg nĭgtī. Ājag tŷ ti vī ki króm mré hā ājag jakré ki *dízimo* vin ra tóg, há tī vē, ha mĕ. Hā ra ājag tóg ki króm sór tŷ nĭgtī. ²⁴ Kyvó ājag nýtī, hā ra ājag tóg ag tatīn mŷ sór mŷ. Topē vī ū ki króm sór ājag tóg tī, ti tŷ Topē mŷ tŷ nĕn ū sī hā ra, kŷ ājag tóg ti vī ū mranh tī, ti tŷ Topē mŷ kórég pĕ hā ra. Kŷ tóg goj ki ka ri ke nī. Ājag tŷ ka gón tŷ nī jé ājag tóg kur ki kujĕg tī, kŷ tóg pa tī, goj ti. Hā ra ājag tóg kāvāru tŷ goj ki ter mŷ ra goj kórég ĕn kron tī," he tóg.

²⁵ "Ōn kŷ Topē vī to ĕg kanhrān tī'," he tóg. "Fariseu'," he tóg. "Krī régre ājag nýtī, kŷ Topē vŷ ājag ve kónān," he tóg. "Kópa venja kupég ājag tóg tī, pénky venja, hā ra tóg ká tá kavĕj nī. Kŷ ājag ge nŷgtī gé. Jykre há nýtī ve ājag tóg nýtī gé, hā ra ājag tóg vĕjykre pāno han tī, hā vŷ: jānkamy to ag *lograr* he tī, he mŷ, ājag prŷ tŷ fag mré nŷ tī, he mŷ gé. ²⁶ Kyvó ājag

nýtī, ājag tŷ tŷ *Fariseu* nýtī ra. Ājag jykre pāno tovānh nī, ājag jānhkri nýtī jé. Kŷ vāhā vēnh kar vŷ, ājag jykre há venh mŷ," he tóg.

²⁷ "Ōn kŷ Topē vī to ĕg kanhrān tī'," he tóg. "Fariseu'," he tóg. "Krī régre ājag nýtī, kŷ Topē vŷ, ājag ve kónān," he tóg. "Vĕnh kej sĭnvī ri ke ājag nýtī. Sĭnvī nī ve ti nī, vēnh kej ti, ĕg tŷ pó tŷ kri tam kŷ, kar *tinta* tŷ to tĭn kŷ. Tī sĭnvī nī ve ra tóg ti ká tá kórég nī. Vĕser vŷ krĕm nŷ nī, vĕser vag mŷ ti, ti kuka. ²⁸ Tag ri ke ājag nýtī. Há nýtī ve ājag nýtī. Jykre kuryj nýtī ve ājag nýtī, hā ra tóg ājag ká tá kórég nī, ājag jykre régre nýtīn kŷ, ājag tŷ Topē vī ki króm sór tŷ nýtīn kŷ mŷr, ha mĕ," he tóg, *Jesus* ti.

Ūn jykre régre ag jagtar ke (Lc 11.47-51)

²⁹ "Ōn kŷ Topē vī to ĕg kanhrān tī'," he tóg. "Fariseu'," he tóg. "Krī régre ājag nýtī, kŷ Topē vŷ ājag ve kónān," he tóg. "Ājag jógióg ag vŷ Topē vī tó tī ag kāgtĕn ja nĭgtī. Jāvo ājag tóg ag kej sĭnvī han tī, ūn jykre kuryj ja ag kej ti. ³⁰ Kŷ ājag tóg ag to: "ĕg tŷ ĕg jógióg ag mré ga kri mŷ ra ĕg tóg, ag kāgtĕn ke tŷ nī vē," he tī. "Ag mré ĕg ag vóg ke tŷ nī vē," he ājag tóg tī, ón kŷ. ³¹ Hā ki ājag tóg ājag jógióg ag tó tī. "ĕg jógióg ag vŷ ag kāgtĕn, Topē vī tó tī ag," he ājag tóg tī. "Ū tŷ ag kāgtĕn mŷ ag krĕ'krĕ vŷ tŷ ĕg nýtī," he ājag tóg tī. ³² Kuri

ājag jógjóg ag ri ke han nĩ, kuri
 ājag jógjóg ag tỹ ũn kãgtén ja tũ
 ên ag kãgtén nĩ, ājag tỹ tỹ ājag
 jógjóg ag krẽ'krẽ nýtĩn kỹ," he
 tóg. ³³ "Pỹn ri ke ājag nýtĩ, mĩg
 ri ke ājag nýtĩ. Ājag pijé nũgme
 ki vár tũ nĩnh mũ', *inferno* ki'.
³⁴ Hã kỹ sóg ājag mỹ, Topě vĩ
 tó tĩ pẽ ag jẽgněnh ke mũ, vėnh
 vĩ hapẽ tó mũ ag, Topě vĩ rán
 tĩ pẽ ag, ag tỹ ājag jyvėn jé. Kỹ
 ājag tóg ag kãgtén ke mũ gé,
 ha vem nĩ. Ka to ājag tóg ag
 sanh ke mũ. Ag mrãnmrãn jé
 ājag tóg ke mũ, ājag tỹ vėnh
 kanhrãn jafã krẽm. Ēmã kar
 mĩ ājag tóg ag nón mũnh mũ,
 ājag tỹ ag vóg kónãn jé. ³⁵ Hã
 kỹ tóg ājag tỹ ũn jykre kuryj
 kar kãgtén mũ ri ke nĩ. Ũn tỹ
 hėn ri ke ag kãgtén ag tóg huri,
 ěprã ke ag, hã ra tóg, ājag tỹ ag
 kãgtén kãn ri ke nĩ sir, *Abel* ti,
 ti nón ke ag mré hã, *Zacarias*
 ěn mré hã, *Baraquias* kósin ěn.
 Ēn tỹ ājag tóg Topě ĩn krẽm ti
 tén ja nĩ, Topě mỹ nén ũ pũn
 jafã ěn tá, *Zacarias* ěn. ³⁶ Ājag
 mỹ sóg tó mũ, ha mẽ. Ājag hã
 to ti jũnh ke mũ, Topě ti, ājag
 jógjóg ag tỹ ag kãgtén tigrĩn,
 ājag tỹ ag kãgtén tigrĩn ke gé,"
 he tóg, *Jesus* ti.

*Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag
 to há*

(Lc 13.34-35)

³⁷ Kỹ tóg *Jerusalém* ki ke ag
 to vėmén mũ. Fe kaj han kỹ
 tóg: "Topě vĩ tó tĩ ag kãgtén
 ag tóg tĩ, pó tỹ ag pin kỹ," he
 mũ. "Isỹ ag vėnh mãn há tóg
 tĩ vė, isỹ ag ki rĩr jé, hã kỹ sóg
 ag jé prěr tỹ hėn ri ke han mũ.
 Garĩnh fi vỹ fi krẽ kri jẽ nĩ. Fi

tỹ ag vėsỹrėnh tũ nĩ jé ke vė.
 Ēn ri ke han sór sóg mũ vė, hã
 ra ag tóg ke jãvãnh nýtĩ. ³⁸ Hã
 kỹ fóg ag tóg, ag jamã pũn kãn
 ke mũ, kỹ vãpũr vė sir. Ũ vỹ
 kãnhmar tá nĩ mãn ke tũ nĩ ha,
 ag tỹ ěmã kókén ja tá. ³⁹ ĩnh ve
 mãn ke tũ ag nĩ ha mỹr. Kejėn
 ag tóg iso: "Topě tỹ ti jėnė ja
 vė," henh ke mũ. "Topě vỹ ti
 ve há han, ti tỹ ti jiji tónh kãtĩg
 kỹ," he jé ag tóg ke mũ iso. Ēn
 kã ag tóg ĩnh ve mãn ke mũ,"
 he tóg, *Jesus* ti.

24

*Topě ĩn kókén kỹ nĩnh ke
 (Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Kỹ *Jesus* tóg Topě ĩn tá
 kãkutė kỹ tĩ mũ sir. Kỹ ti mré
 mũ tĩ ag tóg, ti tá junjun mũ,
 kỹ ag tóg ti mỹ Topě ĩn ěn ag
 vinven mũ sir. ² Kỹ tóg ag
 mỹ: "ājag mỹ pó tỹ ĩn mág tag
 vigvėg mũ?" he mũ. "Kejėn
 pó tag tóg jagnė kri nýtĩ mãn
 ke tũ nĩ. Gũm ke kãn jé tóg ke
 mũ. Ki hã sóg tó mũ," he tóg

Ēg jagtar ke

(Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)

³ Kar kỹ tóg krĩ tỹ *Oliveiras*
 ra tĩ mũ sir. Ti tỹ tá nĩ kỹ ti
 mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: "ěg tỹ
 ne ve kỹ ěg ki kanhró nýtĩnh
 mũ, ã kãtĩg mãn ke kurã ěn ti,
 nén kar tũg ke kurã ěn ti?" he
 mũ. ⁴ Kỹ tóg: "ker ũ ājag mỹ
 ón hė', " he mũ. ⁵ "Cristo vỹ tỹ
 ĩnh nĩ," he jé ag tóg ke mũ, ĩnh
 jiji tó kỹ, ũ tỹ hėn ri ke ag. Kỹ
 ũ tỹ hėn ri ke ag tóg ag vĩ kri
 nĩm ke mũ. ⁶ Vėnh génh kãme
 mėgmė jé ājag tóg ke mũ, tag ki
 vėnh génh to, kuvar há tá vėnh

génh to ke gé. Mũmĕg tũg nĩ, hã ra. Vĕnh génh enh ke vĕ. Hã ra kurã tỹ ĕgno to hã ke vĕ ver. ⁷ *Nação* ag tỹ jagnĕ kato tĕgtĕnh ke vĕ, pã'i ag ke gé. Ũ tỹ hĕn ri ke ag tỹ, jagnĕ to jũnh ke vĕ gé. Ga tỹ ragra ke tỹ hĕn ri ke han ke vĕ, ĕmã tỹ hĕn ri ke mĩ. Vĕjĕn tỹ tũ' hĕnh ke vĕ gé. ⁸ Hã ra ājag jagtar ke vĕnh ven vĕn vĕ ver," he tóg.

⁹ "Kar kỹ ājag jagtar ke mũ, ājag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn. Ājag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ājag kãgtĕn jé ag tóg ke mũ gé. *Nação* kar vỹ, ājag to vĩ kónãn ke mũ, ājag tỹ inh jiji tó tigrĩn. ¹⁰ Kỹ ũ tỹ hĕn ri ke vỹ, isogvãnh ke mũ sir, ĕn kã. Ājag mré ke fag tó jé ag tóg ke mũ, inh kato vãsãnsãn mũ ag mỹ, kỹ ag tóg jagnĕ to vĩ kónãn ke mũ gé. ¹¹ Ón kỹ inh vĩ tó tĩ ag vỹ junjun ke mũ gé, ag tỹ ũn e krĩn jé sir, ag tỹ isogvãnh jé. ¹² Kỹ vĕnh kar vỹ vĕjykre pãno han ke mũ, hã kỹ ũ tỹ ón kỹ iso há nỹtĩ ve ĕn ag tóg, isogvãnh ke mũ gé, ũn e ag. ¹³ Hã ra ũ tỹ isovãnh tũ pĕ ĕn ag tóg, krenkren ke mũ. ¹⁴ Kỹ *nação* kar vỹ, vĕnh vĩ sér ĕn mĕnh mũ, ga kar mĩ hã, kỹ ag tóg, Topĕ tỹ tỹ ĕg pã'i nĩnh ke ĕn mĕnh mũ. Ag tỹ mĕ kãn kỹ kurã tỹ ĕgno vĕ sir," he tóg, *Jesus* ti.

Ĕg jagtar mág pĕ ti
(*Mc 13.14-23; Lc 21.20-24*)

¹⁵ "Kejĕn ājag tóg, ājag tỹ nĕn kamĕg tĩ ĕn venh ke mũ sir, ĕg kavĕnh tĩ ĕn ti," he tóg. "Topĕ vĩ tó tĩ tỹ *Daniel* vỹ ti tó ja nĩgtĩ. Topĕ ĩn tá tóg jĕnh mũ,

ĕg kavĕnh tĩ ĕn ti. Ũ tỹ vĕnh rá tag to ke mũ jé ki kanhró nĩ. ¹⁶ Ājag tỹ ti ve kỹ ga tỹ *Judéia* ki ke kar jé, vĕnh pigjunh mũjĕg, pãnónh ra. ¹⁷ Kỹ ũ tỹ re tá nĩ ĕn jé, ti ĩn kã ra rá tũg, ti tũ mãn jé. Vĕsỹmĕr tóg vĕnh péjunh tĩg ke mũ. ¹⁸ Kar kỹ ũ tỹ ti japỹ tá jĕ ĕn jé, vỹn ke tũg gé, ti kur mãn jé. Vĕsỹmĕr tóg vĕnh péjunh tĩg ke mũ gé. ¹⁹ Ũn kufy fag jagtar mág ke vĕ, kurã ĕn kã, ũ tỹ gĩr pygfãm mũ fag ke gé. ²⁰ Topĕ mré vĩm nĩ, ti tỹ kusa kã vĕnh ven tũ nĩ jé, ti tỹ vĕnhkãn ke kurã ki vĕnh ven tũ nĩ jé. ²¹ Jagtar mág tỹ ge han ja tũ ĕg tóg nỹtĩ, Topĕ tỹ *mundo* han jãn ki. Kỹ ĕg ge han mãn ke tũ nĩ gé, kar kỹ. ²² Ĕg tỹ kurã ki jagtar ke mũ ĕn vỹ e nỹtĩnh mũ vĕ, hã ra tóg térem kỹ nỹtĩ nĩ, Topĕ tỹ ũn kuprĕg ja ĕn ag tigrĩn. Ti tỹ térem tũ nĩ ra ũ vỹ, kren ke tũ pĕ nĩ vĕ, vĕnh jagtar mág ĕn to," he tóg, *Jesus* ti.

²³ "Ĕn kã ũ tỹ ājag mỹ: "*Cristo* vỹ tag kã jĕ nĩ," he mũ ra kri nĩm tũg nĩ, ag tỹ: "tátá ti jĕ," he mũ ra. ²⁴ Ón kỹ *Cristo* ag vỹ vĕnh venven ke mũ, ón kỹ Topĕ vĩ tó tĩ ag ke gé. Ĕn ag vỹ ĕg tỹ nĕn han vãnh hynhan ke mũ, *milagre* tỹ hĕn ri ke ti. Ag tỹ vĕnh kar krĩn kónãn sór vĕ, ag tỹ kygnĕ jé, Topĕ tỹ ũn kuprĕg ja ĕn ag mré hã, hĕn ri ke mũn. ²⁵ Ājag mỹ sóg tó kãn mũ, ti kutĕnh ke to hã," he tóg, *Jesus* ti.

²⁶ "Kejĕn ag tóg ājag mỹ: "ĕmã kórĕg tá tóg jĕ, *Cristo* ti," hĕnh ke mũ. Ra ti venh mũ

tũg nĩ. Ag tỹ ãjag mỹ: “In kã tá tóg nĩ nĩ,” he mũ ra kri fi tũg nĩ. ²⁷ Inh kãtĩg mãn ke vỹ, ta tỹ kóm kóm ke ri ke nĩnh mũ. Ti tỹ kóm kóm ke kỹ ěg tóg, nén kar vég tĩ, rã jur ja tá, rã pur ja tá ke gé. Inh kãtĩg mãn ke vỹ ri ke nĩnh mũ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósín nĩ,” he tóg.

²⁸ “Nén ũ ter nỹgja ri ke ti nĩ gé. Hã tá tóg vėnh mãn tĩ, jãtã ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn ke ti,” he tóg.

Topẽ kósín kãtĩg mãn ke
(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28)

²⁹ “Vėnh jagtar ěn kar kỹ rã vỹ nhyr ke mũ, kỹ kysã vỹ jėngrėg mãn ke tũ nĩ gé. Krĩg vỹ vãr ke mũ gé, kanhkã krėm. ěg tỹ kanhkã tá nén vég tũ kar ěn vỹ ragra ke kãn mũ gé. ³⁰ Kỹ vãhã ěprã ke fi kósín vỹ vėnh ven ke mũ, kanhkã tá. Kỹ ga kri mũ kar vỹ kygfỹ kãn ke mũ sir, *povo* kar ti, vėnh kar tỹ inh kãtĩg ven kỹ. Kanhkã góg kã mũ sóg kãtėrenh ke mũ. Tar pẽ sóg nĩnh mũ, ha vem nĩ, kỹ inh ve vỹ kókov pẽ nĩnh mũ gé. ³¹ Kỹ sóg isỹ jėgnė jafã ag jėgnėnh mũ, ag tỹ tėntén kynkyn jé, kỹ ag tóg isỹ ũn kuprėg mũ ag jé prėnprėr kãn ke mũ sir, ga kar mũ hã, kanhkã fyr mũ hã,” he tóg, *Jesus* ti.

Ka tỹ figueira kãme
(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

³² “Ka tỹ *figueira* to jykrén nĩ. Ti pẽ tánh kỹ, ti fėj tãg han kỹ ěkré tygtánh ke kurã tóg kakó tĩ sir. ³³ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩnh ke ti. Ājag

tỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag ve kỹ tóg, kakó tãvĩ tĩ sir, inh kãtĩg mãn ke ti, ěn kã. ³⁴ Sỹ ke há vė, ha mē: ũri ũn rĩnrĩr nỹtĩ ag tỹ nén kar ěn venh ke vė, ag kãgter ke to hã. ³⁵ Kanhkã vỹ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kurã

(Mc 13.32-37; Lc 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Hã ra ũ pijé, isỹ kurã ki kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró nĩ', óra ki ke gé'. Topẽ tỹ jėgnė jafã ag pijé ki kanhró nỹtĩ'. Inh pijé ki kanhró nĩ gé'. ěg jóg mág hã vỹ ti pin kỹ ki kanhró nĩ', kurã kã nén kutėnh ke mũ ěn ki. ³⁷ Inh kãtĩg mãn ke kurã vỹ *Noé* tỹ ga mũ tĩg ja ěn ri ke nĩnh mũ. ³⁸ Ta kutėnh ke to hã ag tóg jėn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ, jagnė tỹ prũg ja nĩgtĩ, jagnė tỹ mén ja nĩgtĩ, *Noé* mré ke ag. ěn kã *Noé* tóg kejėn *canoa* tỹ in kã ra rã mũ. ³⁹ Hã ra tóg ag mỹ tỹ nén ũ tũ tĩ, ti tỹ *canoa* kã ra rã ěn ti. Kejėn ta tóg kutė mũ, kỹ goj tóg var mũ sir. Kỹ ag tóg vãhã, kãgter kãn mũ sir. Ge ti nĩnh mũ, ěprã ke fi kósín kãtĩg mãn kỹ mỹr. ⁴⁰ ěn kã ũn régre ag vỹ ag japỹ ki rãnrãj ke mũ. Kỹ sóg ũn pir jé prėr ke mũ, jãvo ti régre vỹ tá jėnh mũ sir. ⁴¹ Kỹ ũn régre fag vỹ ěgtynyn nỹtĩnh ke mũ, jagnė mré. Kỹ sóg ũn pir fi jé prėr ke mũ, jãvo fi régre fi vỹ tá jėnh mũ gé sir. ⁴² Vėnh ki ěmėm nĩ, nũr ri ke han tũg nĩ. Inh kãtĩg ke óra ki kagtũg ãjag tóg nỹtĩ.

Ājag *Senhor* vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg.

⁴³ “Kỹ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ēg pijé, ù tỹ ěg tỹ nén péju sór mũ kătĩg ke ki kanhró nỹtĩ'. Ēg tỹ ki kanhró nỹtĩ ra ěg tóg, ti jo ěg tỹ nén ki rĩr ke mũ vễ, kỹ ù pijé, ěg ĩn kã ra rãnh ke mũ vễ'. ⁴⁴ Ge ti nĩ, ěprã fi kósin kătĩg mãn ke ti. Ha vễnh kãn, ha vễnh ki ěmễ. Ājag tỹ inh kătĩg ke to jykrén tũ ra sóg kătĩg ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Camarada ag kãmẽ
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Kỹ tóg ag mỹ ti kătĩg mãn ke tó mãn mũ. “Kejẽn *patrão* tóg hẽn ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg ti *camarada* ag kã ù kuprẽg mũ, ti tỹ ti jo ti mré *camarada* ag ki rĩr jé, ag mỹ vễjẽn ven jé, vễjẽn ke *horan* ki. ⁴⁶ Ti tỹ ag ki rĩr há han kỹ ti *patrão* vỹ ti mỹ vĩ há han ke mũ, ti kătĩg mãn ke ěn kã. ⁴⁷ Ti tỹ tóg pã'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kãn jé sir. Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ⁴⁸ Kejẽn ti *camarada* ù tóg hã ra jykre pãno nĩ. Kỹ tóg: “Ēg *patrão* vỹ kătĩg vãnh han mũ,” he mũ sir. ⁴⁹ Kỹ tóg ti mré *camarada* ag vóg kónãn mũ sir, ag mrãnmrãn kỹ. Kỹ tóg ù ag mré kron mũ gé, jẽn mág tóg mũ gé sir. ⁵⁰ Hã ra ùn jykre kórég ěn *patrão* vỹ, ti kãnhmỹ kătĩg ke mũ sir, ha vem nĩ. ⁵¹ Ti kătĩg kỹ tóg ti kapãn mũ sir, kỹ tóg ti fón ke mũ gé, ùn jykre régre ag mré. Tá ag tóg jagtar ke mũ, ag jã tỹ ag tóg gyngyn kenh mũ, jũ kỹ, ùn jykre kórég ěn ag,” he

tóg, *Jesus* ti. Ti tỹ ù tỹ ti rãnhrãj han kónãn mũ kãmén hã vễ.

25

Tytãg tỹ 10 (ke) fag kãmẽ

¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ ti kătĩg mãn ke ěn kãmén mãn mũ. “Tytãg fag ri ke ti nĩnh mũ,” he tóg. “Tytãg tỹ 10 (ke) fag vỹ nỹtĩ. Vễnh kyprũg ve jé fag tóg, *lampião* vyn kỹ mũ mũ, ùn prũg mũ ěn kato. ² Û tỹ 5 fag vỹ jykre kórég nỹtĩ, jãvo ù tỹ 5 (ke) fag vỹ jykre há nỹtĩ. ³ Kỹ ùn jykre kórég fag vỹ vyrmỹ *lampião* vyn kỹ mũ mũ, hã ra fag tóg tỹ ki mĩn jafã ma mũ ja tũ nĩ. ⁴ Fag jãvo ùn jykre há fag vỹ vyrmỹ tỹ ki mĩn jafã ma mũ mũ. ⁵ Hã ra ùn prũg mũ ěn tóg kătĩg vãnh han mũ. Kỹ tóg kejẽn fag nũgnũr hapẽ tĩ, ti jun tũg ki. Hã kỹ fag tóg nũgnũr kãn mũ sir.

⁶ Kuty kaju ki vễnh vĩ tóg mẽ há tĩ, kỹ tóg: “ùn prũg mũ vỹ hur kãteg..!” he mũ. “!..Ha ti venh kãmũ jeg..!” he tóg. ⁷ Kỹ tytãg ěn fag vỹ fag *lampião* grugrug mũ sir. ⁸ Hã ra ùn jykre kórég fag tũ vỹ nhynnhyn ke sór mũ. Kỹ fag tóg ù fag mỹ: “Ēg mỹ ãjag tũ vễnh kãpãm,” he mũ. ⁹ Hã ra fag tóg fag mỹ: “Ēg tỹ ãjag mỹ vễnh kãpãm kỹ tóg ěg mỹ kã kyn kenh ke mũ gé, ãjag ri kén. Û kanẽnũ mũjẽg,” he mũ. ¹⁰ Kỹ fag tóg mũ mũ. Fag gunja tá tóg jun mũ sir, ùn prũg mũ ti. Kỹ fag tóg ti mré mũ mũ sir, ùn *lampião* gru nỹtĩ fag. Tá junjun kỹ ag tóg jãnkã ti nĩfẻnh mũ sir, ùn

jykre kórég fag jy. ¹¹ Hã ra ù fag tóg vãhã tá junjun mũ gé sir, kÿ fag tóg ti mÿ: “*Senhor'*, *Senhor'*, êg jy nón,” he mũ sir. ¹² Hã ra tóg fag mÿ: “ãjag ki sóg kagtĩg nĩ, mÿr, ha mẽ,” he mũ,” he tóg, *Jesus* ti. ¹³ “Hã kÿ sóg ãjag mÿ: vènh ki rĩr, nũr tũg ri ke han nĩ, he mũ. Kãtĩg jé sóg ke mũ. Hã ra ãjag tóg inh kãtĩg ke kurã ki kagtĩg nÿtĩ, inh óra ki ke gé. Hã kÿ inh jãvãnh to krónh ke tũg nĩ,” he tóg.

Patrão tÿ ti camarada ag mÿ ti tũ vin
(Lc 19.11-27)

¹⁴ Kÿ tóg: “inh kãtĩg mãn ke vÿ tag ri ke nĩnh mũ gé, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn *patrão* tóg ga ù ra tĩg sór mũ. Kÿ tóg ti *camarada* ag mÿ ti tÿ nén kar vin mũ, ti jãnkamy ke gé. ¹⁵ Û mÿ tóg jãnkamy kãmur tÿ 5 (ke) vin mũ, ù mÿ tóg ti kãmur régre vin mũ, ù mÿ tóg ti kãmur pir nĩm mũ. Ûn krĩ há ên mÿ tóg ti kãmur e vin mũ. ¹⁶ Kÿ ù tÿ ti kãmur tÿ 5 (ke) mãg mũ ên vÿ ti jãnkamy ên tÿ rãnrãj mág han mũ. Kÿ tóg kejẽn, ù tÿ 5 (ke) ù mãg mũ, kÿ ti tũ vÿ tÿ ti kãmur tÿ 10 (ke) nÿtĩ sir. ¹⁷ Kÿ ù tÿ ti kãmur régre mãg mũ ên vÿ tÿ rãnrãj mũ gé. Ti kãmur régre ù mãg tóg mũ gé sir, kÿ tóg tÿ ti kãmur tÿ 4 (ke) nÿtĩ. ¹⁸ Ag jãvo ù tÿ ti kãmur pir mãg mũ ên vÿ ti tũ nég mũ sir, tÿ rãnrãj mẽ kã, mÿr, ha mẽ.

¹⁹ Kejẽn ag *patrão* tóg vÿn ke mũ sir, si há tĩ kÿ. ²⁰ Kÿ ù tÿ ti kãmur tÿ 5 (ke) mãn ja ên tóg

ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ù tÿ 5 (ke) vin, hã ra sóg tÿ rãnrãj kÿ ù tÿ 5 (ke) ù mãn ja nĩ. Hã vè ha,” he mũ. ²¹ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre há ã nĩ,” he mũ. “Ã tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mÿr, nén sĩ ki. Kÿ sóg ã mÿ nén ù e vin sór mũ,” he tóg. ²² Kÿ ù tÿ ti kãmur régre mãn ja ên tóg ti mÿ: “inh mÿ ã tóg ti kãmur régre vin ja nĩ. Hã ra sóg tÿ rãnrãj kÿ ùn régre ù mã. Hã vè ha,” he mũ gé. ²³ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre há ã nĩ,” he mũ gé. “Ã tũ ki rĩr há han ja ã nĩ mÿr, nén sĩ ki. Kÿ sóg ã mÿ nén ù e vin sór mũ,” he tóg.

²⁴ Kÿ ù tÿ ti kãmur pir mãn ja ên tóg ti mÿ: “*Senhor'*,” he mũ. “Vĩ tar han ã tóg tũgtĩ, ki sóg kanhró nĩ. ã tÿ nén krãn ja tũ ên mãn sór ã tóg tũgtĩ, ã tÿ ti fy krãn tũ ra ã tóg ti kanẽ ve sór tũgtĩ. ²⁵ Hã kÿ sóg inh mũmèg kÿ ã tũ ên né. Hã vè ha,” he tóg. ²⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “jykre kórég ã tóg nĩ,” he mũ. “Inh mÿ isÿ nén krãn ja tũ mãn sór tũgtĩ? Inh mÿ isÿ nén ù fy krãn tũ ra ti kanẽ ve sór tũgtĩ? Hã ki kanhró ã mÿ nĩ?” ²⁷ ã tÿ ne jé inh jãnkamy tÿ *banco* tá vin ja tũ nĩ nẽ? ã tÿ tá vin ra sóg isũ kãfór mãn ke mũ vè,” he tóg. ²⁸ Kÿ tóg porisa ag mÿ: “ti tũ ma ra. Kÿ ù tÿ ti kãmur tÿ 10 (ke) mãg mũ ên mÿ nĩm,” he mũ. ²⁹ “Ûn tũ mág vÿ ù mãn mãn ke mũ, kÿ tóg ti mÿ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Jo ùn tũ sĩ ên tóg ti tũ kren kãn ke mũ,” he tóg. ³⁰ “Kÿ inh *camarada* kórég tag fón, kutyg ja ên kã tá. Tá ag tóg jagtar tĩ, ag jã tÿ ag tóg gangan ke tĩ, vèso jũ

kỹ,” he tóg, *patrão* ti,” he tóg, *Jesus* ti, ti tỹ ti kătĩg măn ke kămén kỹ.

Jesus tỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke

³¹ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ĕpră ke fi kósin kătĩg măn kỹ tóg ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he măn mũ. “Isỹ jėgnė jafă ag vỹ inh mré kămũnh ke mũ. Kỹ sóg inh nĩgja sĩnvĩ ěn kri nĩnh ke mũ sir, kỹ inh jykre tar vỹ vėnh ven ke mũ. ³² Kỹ ěpră ke kar vỹ inh jo vėnh măn kăn ke mũ sir. Kỹ sóg vėnh kar tỹ vėnh kăpăm ke mũ sir, ha mẽ. *Carneiro* mré *cabrito* ki rĩr tĩ ěn vỹ kejėn ti mėg tỹ vėnh kăpăm tĩ. ³³ Kỹ tóg *carneiro* tỹ ti pėgja tá vin tĩ, jó tóg *cabrito* tỹ ti jakănh tá vin tĩ. Tag ri ke han jé sóg ke mũ. ³⁴ Tỹ sóg vėnh kar kri pă'i mág nĩnh mũ, kură ěn kă. Kỹ sóg inh pėgja tá nỹtĩnh ke mũ ag mỹ: inh panh vỹ ajag mỹ vĩ há han ke mũ. Topė tỹ ga tăg mré kanhkă tăg venh kămũ jėg. Ti tỹ ga si han kură ěn kă tóg ajag hă kuprėg ja nĩ. ³⁵ Kejėn sóg kókĩr nĩ ja nĩgtĩ, kỹ ajag tóg inh jėn. Isỹ kron há tĩn kỹ ajag tóg inh mỹ goj ven. Isỹ ajag ĩn tá jun kỹ ajag tóg inh mỹ: “kără ra, ěg mré nĩ jé,” he ja nĩgtĩ gé. ³⁶ Inh kur tũ nĩn kỹ ajag tóg inh mỹ kur vin. Inh kaga nĩn kỹ ajag tóg inh ki rĩr' he ja nĩgtĩ. Ise kỹ jė kỹ ajag tóg inh venh mũ' he ja nĩgtĩ gé, he jé sóg ke mũ ag mỹ,” he tóg.

³⁷ “Kỹ ũn jykre kuryj ag vỹ inh mỹ: “ěg hė ri ke kă ģ kókĩr nĩ vé? ěg hė ri ke kă ģ kron há tĩ vé? ³⁸ Ą hė ri ke kă ěg ĩn tá

jun? ěg hė ri ke kă ģ kur tũ vé? ³⁹ ěg hė ri ke kă ģ kaga vé, ěg hė ri ke kă ģ se vé? Ki kagtĩg ěg nỹtĩ,” henh ke mũ, inh mỹ.

⁴⁰ Kỹ sóg ag mỹ: ũn jagtar ag jagăgtăn ja ajag tóg nĩgtĩ, inh mré ke ag, fag mré hă, kỹ tóg tỹ ajag tỹ inh jagăgtăn ri ke nĩ, henh ke mũ, isỹ tỹ pă'i mág nĩ kură ěn kă,” he tóg.

⁴¹ “Kỹ sóg inh jakănh tá nỹtĩ ag mỹ: inh panh vỹ ajag mỹ vĩ kónăn. Pĩ nhyr vănh ra mũjėg. Nėn-Kórėg mỹ tóg kar kỹ nĩ, pĩ nhyr vănh ěn ti, ti tỹ jėgnė jafă ag mỹ ke gé. ěn ra mũjėg. ⁴² Inh kókĩr ra ajag pijé, inh mỹ vėjėn ven'. Isỹ kron há ra ajag pijé, inh mỹ goj ven'. ⁴³ Isỹ ajag ĩn tá jun mũ ra ajag pijé, inh mỹ: kără ra, he ja nĩgtĩ'. Isỹ kur tũ ra ajag pijé, inh mỹ ũ vin'. Inh kaga nỹ ra, ise kỹ jė ra ajag pijé, inh venh mũ' he ja nĩgtĩ', he jé sóg ke mũ,” he tóg.

⁴⁴ “Kỹ ag tóg inh mỹ: “ěg hė ri ke kă ģ kókĩr vé, ģ kron há ti? Ą hė ri ke kă ěg ĩn tá jun'? ěg hė ri ke kă ģ kur tũ vé', ģ kaga ti', ģ se ti'? Ki kagtĩg ěg nỹtĩ,” henh ke mũ gé.

⁴⁵ Kỹ sóg ag mỹ: ũn jagtar ag jagăgtăn ja tũ ajag tóg nĩgtĩ, fag ke gé, hă kỹ tóg tỹ, ajag tỹ inh jagăgtăn tũ ri ke nĩ, mỹr, ha mẽ, henh ke mũ. ⁴⁶ Kỹ ag tóg jagtar ke mũ, hă ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag jagtar ke ti. Ag jăvo ũn jykre há ag vỹ rĩr krỹg ja tũ ěn venh ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

26

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Vāhā tóg tó kãn ja nĩ sir, ti tỹ nén tónh ke mũ ti. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ² “kurā régre tũg kỹ tóg tỹ, ěg fénhta mág tỹ *Páscoa* nĩ,” he mũ. “Ěn kã ag tóg, ěprã ke fi kósin ti senh ke mũ, kỹ ag tóg, ka to ti sanh ke mũ. Inh hã vĕ,” he tóg, *Jesus* ti.

³ Hã ra Topĕ tũ to pã'i ag vỹ vĕnh mãn mũ sir, Topĕ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé, Pã'i mág tỹ *Caifás*, he mũ ĩn tá. ⁴ Kỹ ag tóg *Jesus* se to jykrén mũ sir. Ag tỹ ti vatánh tá ti kãgmĩ sór vĕ, ti tén jé. ⁵ Kỹ ag tóg: “ěg hỹn fénhta tag to mĕnh ke mũ ver. Ěg tỹ fénhta kã ti se kỹ vĕnh génh mág vỹ tóg kutĕnh mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

Jesus tỹ Betânia tá nĩ

(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Ěn kã *Jesus* tóg kejĕn ěmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ĩn krĕm, vĕnh kaga kren vãnhan ja ěn ti. ⁷ Ti jĕg nĩ ra ũ fi tóg, tá jun mũ, *garrafa* vyn kỹ. Pó kupri tânãj tỹ tóg há jĕ, *garrafa* ti. Ti ki jĕ vỹ tỹ, nén ger há jĕ, ũn kaja e ěn. Ti gãnhtãg fi tóg mũ, ger há ěn tỹ. ⁸ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg, fi vég mũ, kỹ tóg ag mỹ kórég nĩ. Kỹ ag tóg: “fi tỹ ne jé nén kaja e kókén nĕ?” he mũ. ⁹ “Ěg tỹ ger há tag fón ke vĕ vĕ, kaja há to, ěg tỹ ũn jagtar ag mỹ vin jé,” he ag tóg mũ.

¹⁰ Hã ra *Jesus* tóg mĕ kỹ ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé fi mỹ kaga han nĕ?” he mũ. “Inh jykre ki króm fi tóg. ¹¹ Inh hã tóg ver, ãjag mré nĩ sĩ han mũ, jãvo ũ jagtar ag vỹ, kurã kar ki ãjag mré nỹtĩ nĩ. ¹² Fi tỹ inh kãn vĕ, ag tỹ vĕnh kej tá inh fón ke jo, hã jé fi tóg, ger há tag tỹ inh kri kujĕg mũ. ¹³ Ag tỹ vĕnh vĩ sér tugtón kỹ ag tóg, fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, ga kar mĩ hã. Kỹ vĕnh kar vỹ, fi tỹ nén han mũ mĕnh ke mũ, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven ke

(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Kar kỹ ũ tỹ 12 (ke) ěn ag kã ũ tóg, Topĕ tũ to pã'i ag venh tĩ mũ. Ũn tĩ mũ jijin hã vỹ: *Judas Iscariotes*, he mũ. ¹⁵ Tá jun kỹ tóg ag mỹ: “sỹ ãjag mỹ *Jesus* fĕg ke vĕ, ãjag tỹ ti se jé. ãjag mỹ inh mỹ kajãm mũ?” he mũ. Kỹ ag tóg: “hỹ,” he kỹ ti mỹ jãnkamy tỹ 30 (ke) vin mũ sir. ¹⁶ Kỹ tóg to jykrén mũ. “Inh hỹ hĕ ri kenh mũ, sỹ vĕnh kar vatánh tá ag mỹ ti fĕg jé,” he tóg mũ sir.

Jesus tỹ Páscoa ko

(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ Kejĕn tóg ěmĩ konh ke kurã tá krỹg mũ, kỹ *Jesus* mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ěg hỹn hĕ tá *carneiro* sĩ tânãh kỹ konh mũ?” he mũ. ¹⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ěmã mág ěn ra ũ tỹ ěg to há nĩ ěn venh mũjĕg,” he mũ. “Ti mỹ: “ěg *Senhor* vỹ ã mỹ: inh kurã vỹ kakó tĩ ha, kỹ tóg sỹ ã ĩn krĕm *Páscoa* konh há tĩ, inh

mré mũ tĩ ag mré, he ti,” hem nĩ ti mĩ,” he tóg. ¹⁹ Kĩ ag tóg mũ mũ sir. Hã tá ag tóg mé sĩ tãnh mũ sir.

²⁰ Rã pur kar kĩa *Jesus* tóg tá jun kĩa ù tỹ 12 (ke) ag mré ko mũ sir. ²¹ Ag jëg nỹtĩ kĩa tóg ag mỹ: “ãjag kã mĩ ù tóg, pã'i ag mỹ inh fëg ke mũ, ag tỹ ise jé,” he mũ. ²² Kĩa tóg ag fe kaj tĩ sir, kĩa ag tóg ti mỹ: “inh mỹ vó'? Inh mỹ vó'?” he kãn mũ sir.

²³ Kĩa tóg ag mỹ: “ũ tỹ inh mré ti nĩgé tỹ ãmĩ mãn kĩa pénky kã kĩa kĩa punpun mũ ãnhã vë,” he mũ. ²⁴ “Tĩg jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ãprã ke fi kósin nĩn kĩa, hã kĩa tóg rãn kĩa nĩ. Hã ra Topẽ tóg ù tỹ ag mỹ inh fëg ke mũ ãnh mỹ vĩ kónãn pẽ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ ra tóg ti mỹ há tĩ vë,” he tóg.

²⁵ Kĩa *Judas* ãnh, ù tỹ pã'i ag mỹ ti fëg ke mũ ãnh tóg ti mỹ: “*Senhor*”, inh hã mỹ’?” he mũ gé. Kĩa tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

Santa Ceia

(*Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25*)

²⁶ Kĩa ag tóg jëg mũ. Ag jëg nỹtĩ ra *Jesus* tóg ãmĩ mãg mũ sir. Kĩa tóg to Topẽ mré vĩ mũ. Kĩa tóg vënh kĩa kupãn kĩa ti mré mũ tĩ ag mỹ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vë,” he tóg, ãmĩ to.

²⁷ Kar kĩa tóg kópa vãg mũ gé sir, *vinho* tỹ ki jë ãnh. To tóg Topẽ mré vĩ mũ gé. Ag mỹ kópa fëg kĩa tóg: “ha kronkron,” he mũ. ²⁸ “Inh kyvénh hã vë,” he tóg, *vinho* to. “Inh kyvénh tỹ vënh kar jagfy kutënh ke vë. Sỹ vënh e mré vëjykre tãg han to ken

hã vë, hã vỹ tỹ inh kyvénh ti nĩ. Hã tigrĩn Topẽ vỹ ãjag mỹ vënh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vỹ mranh ja ti,” he tóg. ²⁹ “Ha mẽ, ãjag mré sóg *vinho* kron mãn ke tũ nĩ ha. Kejën sóg ãjag mré kron mãn ke mũ, inh panh tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke kurã ãnh kã, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁰ Kĩa ag tóg jãn mũ sir, ag jën kar kĩa. Ag tỹ Topẽ mỹ jãn kar kĩa ag tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ sir.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(*Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38*)

³¹ Ag mũn kĩa *Jesus* tóg: “kuty tag kã ãjag tóg inh ré kĩa mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kĩa tóg rãn kĩa nĩ. ù tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ãnh tãnh jé sóg ke mũ, kĩa ti mẽg ag vỹ, krig ke kãn ke mũ, he tóg, Topẽ vĩ tỹ rãn kĩa nĩ ki, iso” he tóg. ³² “Hã ra sóg iser kar kĩa rĩr mãn ke mũ. ãnh kã sóg ãjag jo tĩg ke mũ, ga tỹ *Galiléia* ra,” he tóg.

³³ Kĩa *Pedro* tóg ti mỹ: “inh pijé, ã ré kĩa tĩg mũ', ag kar tỹ ã ré kĩa mũ mũ ra,” he mũ. ³⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ũri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã, ha vem nĩ,” he mũ. ³⁵ Kĩa *Pedro* tóg: “hã ra sóg ã mré ter ke mũ. Kĩa sóg ã to: ti ki kagtĩg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. Kĩa ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó mũ gé sir.

Getsëmani tá

(*Mc 14.32-42; Lc 22.39-46*)

³⁶ Kĩa *Jesus* tóg ag mré ka kré tá jun mũ sir. Ka kré jijin hã vỹ: *Getsëmani*, he mũ. Kĩa tóg ag mỹ: “ha ver nĩgnĩ, tag ki,”

he mũ. “Sỹ ver Topê mré vĩnh ke vê, tâtá,” he tóg. ³⁷ Kĩ tóg *Pedro* mré *Zebedeu* krê ag mỹ: “inh mré kãmũ jêg,” he mũ. Fe kaj tóg nĩ sir. Mũmêg tóg mũ gé. ³⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “inh fe kaj mág tóg tĩ,” he mũ, “kĩ tóg inh mỹ tỹ iser ri ke nĩ,” he tóg. “Tag ki nỹtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ, inh mré,” he tóg.

³⁹ Kĩ tóg tũg sĩ han kĩ mũg ke mũ sir, ga kri tóg nỹ mũ. Topê mré tóg vĩ mũ. “Panh’,” he tóg. “Mỹ ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ’ he jãvãnh?” he tóg. “Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ. ã tỹ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Kar kĩ tóg, ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ sir, hã ra ag kar tóg nũgnũr ja nĩ. Kĩ tóg *Pedro* mỹ: “mỹ óra pir ki nũr tũg kórêg?” he mũ. ⁴¹ “Nũgnũr tũg nĩ, Topê mré vĩm nĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ù tỹ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tỹ mranh sór tũ vê vê, hã ra ãjag tóg krój nỹtĩ, he tóg.

⁴² Kĩ tóg tũg mãn mũ sir, kĩ tóg Topê mré vĩ mãn mũ. Kĩ tóg: “panh’,” he mãn mũ. “ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ’ he jãvãnh tũn kĩ sóg jagtar ke mũ. ã tỹ isỹ nén han ke mũ ên han nĩ,” he tóg. ⁴³ Kĩ tóg ag venh tũg mãn mũ gé sir, hã ra ag tóg nũgnũr mãn ja nĩ, ag nũgnũr hapê tũn kĩ. ⁴⁴ Kĩ tóg ag mỹ vĩ mẽ kã tĩ mũ sir, Topê mré vĩ mãn jé. Ti mỹ tóg ti tỹ tó ja ên tó mãn mũ. ⁴⁵ Kĩ tóg ag venh tũg mãn kĩ ag mỹ: “ãjag ne tóg ver nũgnũr nỹtĩ,” he mũ. “Vênhkãn ja ãjag tóg nĩ’. Pétêm ti huri, óra ti. Ti tỹ Topê

vĩ mranh tĩ ag mỹ inh fêg ke nê ha, isỹ tỹ êprã ke fi kósín nĩn kĩ,” he tóg. ⁴⁶ “Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. ù tỹ ag mỹ inh ven mũ tóg jun ke mũ ha,” he tóg.

Ag tỹ *Jesus* se

(*Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12*)

⁴⁷ Ti tỹ ver vêmén jê ra *Judas* tóg jun mũ sir, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù ên ti. Hã ra porisa ag tóg ti mré kãmũ mũ, rógro génh kĩ, ka kykyv génh kĩ ke gé. Topê tũ to pã’i ag tỹ ag jêgnê vê, kófa ag ke gé. ⁴⁸ Hã ra ù tỹ ag mỹ *Jesus* fêg mũ ên tóg ag mỹ: “sỹ ùn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ,” he ja nĩ. ⁴⁹ Hã kĩ tóg vêsỹmêr *Jesus* to grên ke kĩ ti mỹ: “ã mỹ há, *Senhor*?” he mũ. Kĩ tóg ti ki nhun ke mũ, *Judas* ti. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “régre’, ã tỹ nén han ke mũ ên han nĩ,” he mũ.

Kỹ porisa ag tóg vêsỹmêr ti kãgmĩ kĩ ti ség mũ sir. ⁵¹ Kỹ *Jesus* mré tĩ tĩ ù tóg rógro kunũnh kĩ porisa ù nĩgrêg kym mũ. Topê tũ to pã’i mág *camarada* vê. ⁵² Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ã rógro fi han ra. Êg tỹ rógro tỹ ke kĩ ag tóg rógro tỹ êg tén ke mũ gé, “ he mũ. ⁵³ “Isỹ inh panh mỹ to vĩ ra tóg inh mỹ ti tỹ jêgnê jafã ag jêgnênh ke mũ vê, ùn tỹ 12 *mil* (ke) kãfór ên, ag tỹ iyy nĩgãn jé. ⁵⁴ Hã ra sóg nén tỹ iso rán kĩ nĩ ên ve kãn sór mũ,” he tóg.

⁵⁵ Ên kã tóg porisa ag mỹ: “ãjag ne tóg, rógro génh kĩ kãmũ mũ’, ka kykyv mré’, ise

jé'," he mũ. "Inh pijé tỹ *bandido* nĩ'. Kurã kar ki sóg ãjag mré jê ja nĩgtĩ, Topê ãn krêm. Vênh kar kanhrãn sóg jê ja nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg tá ise ja tũ nĩ vê mỹr. ⁵⁶ Hã ra sóg nén tỹ iso rán kỹ nĩ ên vég mũ," he tóg.

Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ré kỹ pétê kãn mũ sir, vênh pigju jé.

Pã'i ag tỹ Jesus ki jêmẽ

(*Mc 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.12-14, 19-24*)

⁵⁷ Kỹ ù tỹ ti ség mũ ag tóg ti pére mũ mũ, Topê tũ to pã'i mág tỹ *Caifás* ãn ra. Tá Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag vỹ vênh mãn kỹ nỹtĩ, kófa ag, vênh jyvên tĩ ag ke gé. Ag kar tỹ ti tén sór vê.

⁵⁸ Hã ra *Pedro* tóg, *Jesus* nón kãtĩ mũ, kuvar há tá, kỹ tóg Topê tũ to pã'i mág ãn kã ra rã mũ. Ti tỹ ag tỹ *Jesus* tỹ hên ri ke ên ve sór vê.

⁵⁹ Kỹ pã'i kar ag tóg ù ag jãvãnhvãnh mũ, ù tỹ ti jykre kórég tónh ke mũ ag. ⁶⁰ Hã ra ag tóg vég tũ nĩ. Û tỹ hên ri ke ag tóg, ón kỹ ti jykre kórég tó mũ, hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Kỹ vãhã ù ag tóg: ⁶¹ "ti vĩ vênh mỹ mẽ êg," he mũ. "Topê ãn kókén kar sóg ù han mãn ke mũ, kurã tágtũ ki, he ja tóg nĩ, *Jesus* ti," he ag tóg mũ. Ûn régre ag tỹ ti to tag tó kỹ tóg vãhã ki krov nĩ, ag mỹ.

⁶² Kỹ Topê tũ to pã'i mág vỹ, jêgnê mũ sir, kỹ tóg ti mỹ: "ã tỹ ne tónh ke mỹ tũ?" he mũ. "Ag hã ne ã vĩ kónãn tag tó ja nĩ gé" he tóg. ⁶³ Hã ra *Jesus* tóg nén ù tó tũ nĩ. Kỹ pã'i mág

tóg ti mỹ: "Topê vỹ rĩr nĩ," he mũ. "Ti rĩnve sóg ã ki jêmẽg mũ. ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ', ã mỹ tỹ Topê kósin nĩ'? Ha êg mỹ tó," he tóg, pã'i mág ti. ⁶⁴ Kỹ *Jesus* tóg: "ki hã ã tóg tó mũ," he mũ. "Kỹ sóg ãjag mỹ tag tó mũ gé, ha mẽ. Êprã ke fi kósin vỹ tỹ ãn nĩ," he tóg. "Kỹ ãjag tóg ù tỹ nén ù kar han mũ ên pègia tá ãn venh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtêrenh ke mũ gé," he tóg.

⁶⁵ Kỹ pã'i mág tóg, jũ kỹ ti kur tỹ jaran' ke mũ sir. Kỹ tóg: "Topê kato vĩ kónãn ti huri," he mũ. "Mê kãn êg tóg, kỹ êg tóg ù tỹ ti jykre kórég tónh ke mũ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. ⁶⁶ Êg hỹn ti tỹ hê ri kenh mũ ha?" he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: "ter jé tóg ke mũ, ti vĩ tag to," he kãn mũ sir. ⁶⁷ Kỹ ag tóg ti kakã to sugsgug mũ sir, ti kakã ki ag tóg tãnh mũ gé. Kỹ ù tóg ti vatánh tá ti tãnh kỹ ti mỹ: ⁶⁸ "*Cristo* nêji tỹ ã nĩ, kỹ ã nêji nén kar ki kanhró nĩ," he mũ. "Û nỹ ã tãnh?" he tóg. Gen kỹ ag tóg ti to é he mũ.

Pedro tỹ Jesus to ón

(*Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Hã ra *Pedro* vỹ, re tá nĩ nĩ, ãn vãso kã. Kỹ pã'i *camarada* ù fi tóg ti venh kãkutê kỹ ti mỹ: "*Jesus* mré ã tóg tĩ ja nĩ gé, *Galiléia* tá ke ên mré," he mũ. ⁷⁰ Hã ra tóg: "vó, ã tỹ ne tó nê hỹn'?" he mũ. Kỹ ag kar vỹ ti vĩ mẽg mũ. ⁷¹ Kar kỹ tóg jãnkã ra rã sór mũ. Hã ra ù fi tóg ti vég mũ gé, kỹ fi tóg ag mỹ: "*Jesus* mré ke ù vê, *Nazaré* tá ke ên mré," he mũ

gé. ⁷² Hã ra tóg: “vó,” he mãn mũ. “Ti ki kagtĩg sóg nĩ, Topẽ vỹ ki kanhró nĩ,” he tóg, *Pedro* ti. ⁷³ Ver si há tũ ra tá nỹti ù ag tóg ti venh kãmũ kỹ ti mỹ: “ha mẽ, ti mré ke ù vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. “Ã vĩ to ãg tóg ã ki kanhrãn mũ,” he ag tóg. ⁷⁴ Hã ra tóg: “vó,” he mãn mũ. “Inh pijé, ti ki kanhró nĩ. Inh ón kỹ Topẽ vỹ inh vóg kónãn ke mũ,” he tóg. Hã ra vãhã *galo* tóg kyr mũ. ⁷⁵ Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja ãn to jykrén mũ, ti tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ãn mũ. Kỹ *Pedro* tóg mũ ãkrén kỹ tá kãkutẽ mũ sir. Fỹ jagy han tóg mũ sir.

27

Ag tỹ Pilatos mỹ Jesus ven
(*Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32*)

¹ Tỹ vaj kỹ kusãg ki ag tóg *Jesus* tén ke to jykrén mũ sir, Topẽ tũ to pã'i kar ag. ² Kỹ ag tóg ti mrĩnh mũ sir. Ti pére mũ kỹ ag tóg pã'i mág tỹ *governador* mỹ ti fẽg mũ sir, *Pilatos* mỹ.

Judas Iscariotes ter
(*Hk 1.16-19*)

³ Hã ra *Judas* tóg, ag tỹ ti tén ke vég mũ. Kỹ tóg vãhã ti mỹ e ti. Ti tỹ to jykrén mãn kỹ tóg jãnkamy tỹ 30 (ke) ãn ma kãtĩg kỹ Topẽ tũ to pã'i ag mỹ ven mũ, kófa ag mỹ. ⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ti kórég han inh,” he mũ. “Ti pijé, nén ù kórég han ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg vènh mỹ nĩ, ti tỹ inh vĩ to ter kỹ,” he tóg.

⁵ Hã ra ag tóg ti mỹ: “ãg tũ pijé, ã tũ hã nẽ,” he mũ. Kỹ tóg jãnkamy ãn vãm mũ sir, Topẽ ãn krẽm, kar kỹ tóg hẽn ra tĩ mũ sir. Tá tóg ti nunh kã vènh jãján mũ, kỹ tóg ter mũ sir.

⁶ Kỹ Topẽ tũ to pã'i ag vỹ, jãnkamy ãn mãn kỹ to jykrén mũ. “ãg tỹ Topẽ mỹ jãnkamy tag nĩm kỹ tóg vènh mỹ ti. Tỹ tóg vènh kyvènh kajãm ja nĩ, hã kỹ ãg tóg Topẽ mỹ nĩm sór tũ nĩ,” he ag tóg. ⁷ Kỹ ag tóg vènh mãn kỹ to jykrén kỹ: “ãg hỹn tỹ ãpỹ kajãm mũ,” he mũ. Ag tỹ tá go'or vég tĩ ãn tá ag tóg, fóg ag kej han sór mũ, fóg tỹ *Jerusalém* ra pygsa tĩ ag mỹ. ⁸ Hã kỹ ãg tóg ãpỹ ãn to: “ãpỹ kyvènh,” he ti.

⁹ Hã ra Topẽ vĩ to tĩ tỹ *Jeremias* vỹ *Judas* to tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: “jãnkamy tỹ 30 (ke) tỹ tóg, ãprã ke ù kajãm vén ke mũ, ti kaja tỹ ag mỹ há nỹn kỹ. ¹⁰ ãprã ke ãn kajãm kar kỹ ag tóg tỹ ãpỹ kajãm mũ sir, ag tỹ go'or vég tĩ ãn tá. Hã to ja tóg nĩ, inh mỹ, ãg jóg tỹ Topẽ ti,” he ja tóg nĩgtĩ, *Jeremias* ti.

Pilatos tỹ Jesus ve
(*Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38*)

¹¹ Hã ra *Jesus* tóg, fóg tỹ pã'i mág rã hã jẽ nĩ. Kỹ tóg ti ki jẽmẽg mũ, kỹ tóg: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg to mũ,” he mũ. ¹² Kỹ Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti kato vĩ mág mũ, kófa ag ke gé, hã ra tóg hun ke kỹ jẽ nĩ. ¹³ Kỹ *Pilatos* tóg ti mỹ: “mỹ ã mỹ tỹ nén ù tũ nĩ, ag tỹ ã kato vĩ mág han mũ tag ti?” he

mũ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* tóg vĩ măn tũ nĩ, kỹ tóg *Pilatos* mỹ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: ter jé tóg ke mũ, he

(*Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16*)

¹⁵ Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ fénhta tỹ *Páscóa* kar ki vèse pir kavãg tĩ, ag tỹ ùn to vĩ mũ. Ti jykre vễ. ¹⁶ Ën kã ù tóg se kỹ jễ nĩ, vễnh kar tỹ ùn ki kanhró ãn, ti jijin hã vỹ: *Jesus Barrabás*, he mũ.

¹⁷ Jãvo ag tóg tá vễnhmãn kỹ nỹtĩ, *Judeu* kar ag. Kỹ *Pilatos* tóg ag mỹ: “inh ãjag mỹ ù tỹ hễ kavãn ha? Mỹ *Jesus Barrabás*, *Jesus Cristo* mỹ vó?” he mũ.

¹⁸ *Pilatos* vỹ pã'i ag jykre ki kanhró nĩ, ag tỹ ón kỹ *Jesus* to jũ nỹtĩn ki. Ti há nĩ hã tugrĩn ag tóg ti to jũ mũ. Hã kỹ tóg ti kavãn sór mũ.

¹⁹ Ti tỹ vễnh jyvẽn jafã tá nĩ ra ti prũ fi tóg, ti mỹ vễnh vĩ jẽnẽg mũ, kỹ fi tóg ti mỹ: “vễjykre kuryj han ti tĩ,” he mũ, *Jesus* to. “Hã kỹ ti vóg sór tũg nĩ. Kuty tag kã sóg ti to vễnh péti kónãn. Ëg tỹ ti tugrĩn jagtar ke ve inh, inh vễnh péti ki,” he fi tóg. ²⁰ Hã ra *Topẽ* tũ to pã'i ag tóg, vễnh kar krĩn mũ sir, kófa ag mré, vễnh kar tỹ *Barrabás* kavar ve sór jé, ag tỹ *Jesus* ter hã ve sór jé.

²¹ Kỹ fóg tỹ pã'i tóg, ag ki jẽmẽ mãn mũ. “Inh hỹn ùn régre tag ag kã ù tỹ hễ kavãn ha?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Barrabás*” he mũ. ²² Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ inh *Jesus* tỹ hễ ri kenh mũ, ag tỹ ù to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ ãn tỹ,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “krunh to ti sã,”

he kãn mũ sir. ²³ Kỹ tóg ag mỹ: “ti kórég tỹ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prẽnprẽn mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prẽnprẽn kỹ.

²⁴ Ag tỹ tóg hễ ri ke tũ nĩ. Vễnh génh kutẽ ri ke tóg nĩ, hã kỹ tóg goj jé prẽn mũ. Kỹ tóg nĩpég mũ sir, vễnh kar rĩnve, kỹ tóg ag mỹ: “inh jykre pijé’,” he mũ. “Inh nĩgé kavénh ke tũ sóg nĩ, ti kyvénh tỹ. ùn jykre kuryj vễ, kỹ sóg ti tén sór tũ nĩ. ãjag jykre vễ,” he tóg. ²⁵ Kỹ vễnh kar ag tóg ti mỹ: “ëg jykre vễ,” he kãn mũ. “Ëg hã ne ti tén sór mũ'. Kỹ *Topẽ* vỹ, ãg hã vóg kónãn ke mũ, ãg krẽ ag ke gé,” he ag tóg.

²⁶ Kỹ *Pilatos* tóg *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* to tóg porisa ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn,” he mũ sir. Ag tỹ ti mrãnmrãn kar kỹ tóg ag mỹ ti fẽg mũ, ag tỹ ka to ti sa jé.

Porisa ag tỹ Jesus vóg kónãn

(*Mc 15.16-20; Jo 19.2-3*)

²⁷ Kỹ fóg tỹ pã'i krẽm porisa ãn ag tóg, *Jesus* pére mũ mũ, pã'i tỹ *governador* ãn ra, *palácio* ãn ra. Kỹ ag tóg porisa ù ag jé prẽn kãn mũ. ²⁸ Ti kur kunũg ag tóg mũ, kỹ ag tóg kur kusũg tỹ ti kri fón mũ. ²⁹ Sónh rěr téj pirĩn kỹ ag tóg, tỹ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Vãn tỹ ag tóg, ti nĩgé kã fẽg mũ, ti pẽgja tá. Kỹ ag tóg, ti krẽm grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ón kỹ. Ti to é he kỹ ag tóg: “*viva, Judeu* ag pã'i’,” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg ti to sugsgũ mũ gé. Vãn ãn tỹ ag tóg ti krĩ mĩ rẹg mũ sir.

³¹ Ag tỹ ti nyg kar kỹ ag tóg, ti ki kur kusũg ẽn kunũg mũ. Kỹ ag tóg, ti tũ pẽ tỹ ti kã ra rãg mãn kỹ ti pére mũ mũ, krunh to ti sa jé sir.

Jesus tỹ krunh to sa
(*Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27*)

³² Ag mũn kỹ ag tóg, ù kato tẽ mũ, *Cirene* tá ke ù, ti jijin hã vỹ: *Simão*, he mũ. Ẽn mỹ ag tóg vĩ tar han mũ, ti tỹ *Jesus* krunh vyn kỹ tĩg jé, ti jo.

³³ Kỹ ag tóg, *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to ẽg tóg: vẽn krĩ kuka, he tĩ, ẽg vĩ ki.

³⁴ Tá junjun kỹ ag tóg, ti mỹ *vinagre* ven mũ, nén ù tỹmẽ jynh mré hã. Kỹ tóg kãmẽ sĩ han mũ, hã ra tóg kron sór tũ nĩ, vẽn kagta ti. ³⁵ Kỹ ag tóg, krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tỹ ag tóg, jagnẽ mỹ vẽn kãpãm mũ sir, to ag tóg joga he mũ. ³⁶ Kỹ ag tóg nĩgnĩg kỹ nỹtĩ nĩ, ti ki rĩr jé. ³⁷ Ag tỹ nén tỹ ti kato vĩ mũ vỹ, ti kri rán kỹ sa, hã vỹ: “*Jesus, Judeu* ag pã'i mág vẽ,” he mũ. Ti tỹ vễsỹ pã'i mág han to ag nẽji ti tén mũ. ³⁸ Ti kóm ag tóg, ùn régre ag tỹ krunh to sãg mũ gé, *bandido* ag. Kỹ ù tóg ti pẽgia tá sa, jó ù tóg ti jakãnh tá sa.

³⁹ Kỹ ù tỹ mĩ mũ mũ ag tóg, ti nyg mũ gé, vỹn vỹn hen kỹ. ⁴⁰ “*Ã mỹ Topẽ* ãn kókén kar kỹ kurã tãgtũ ki ù han mãn sór mũ?” he ag tóg mũ. “Vẽn kren han ra kema', krunh to kãtére, ã tỹ tỹ *Topẽ* kósin nĩn kỹ,” he ag tóg ti mỹ. ⁴¹ Kỹ *Topẽ* tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé, *Topẽ* vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré hã, kófa ag ke gé.

Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: ⁴² “*ũ* ag krenkren han tóg, hã ra tóg vẽn hã kren han ki kagtĩg nĩ,” he mũ. “*Ẽg pã'i* mág jé krunh to kãtére kema', ẽg tỹ ve jé, ẽg tỹ ti ki ge jé,” he ag tóg. ⁴³ “*Topẽ* ki ti nẽji rã kỹ jẽ, kỹ *Topẽ* jé ti kren han, ti tỹ ti to há nĩn kỹ. *Topẽ* kósin vỹ tỹ inh nĩ, he ti mỹr,” he ag tóg ti to, ti nyg kỹ. ⁴⁴ Kỹ ù tỹ ti kóm krunh to nỹtĩ ẽn ag tóg ti nyg mũ gé, *bandido* ag.

Jesus ter
(*Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30*)

⁴⁵ Rã tỹ ẽg nĩno kã sa ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mĩ hã. Kuty ẽn tóg óra tãgtũ han mũ. ⁴⁶ 3 (ke) óra ki *Jesus* tóg prẽr mũ sir, kỹ tóg: “*Eli, Eli, lemá sabactani?*” he mũ. Ẽg vĩ ki tóg tag to: “*Topẽ, Topẽ, ã tỹ ne jé isovãnh nẽ?*” he mũ. ⁴⁷ Kỹ ù tỹ tá nỹtĩ ag tóg, ag tỹ mẽg kỹ jagnẽ mỹ: “*Elias* jé tóg prẽr mũ,” he mũ. ⁴⁸ Kỹ ù tóg vẽn hvãg mũ, kỹ tóg *esponja* mrãn mũ sir, *vinho* kaja pir tỹ. Ka jurỹn kỹ tóg, tỹ kusón kỹ ti mỹ ven mũ sir, ti tỹ ki ùnh' ùnh' he jé. ⁴⁹ Hã ra ù ag tóg: “*toreg'*,” he mũ. “*Hẽn ri ke mũn Elias* kãtĩg mũ, ti kren han jé,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg, prẽr mág han mãn kỹ hun ke mũ sir.

⁵¹ Hã ra *Topẽ* ãn krẽm kur tỹ jãnkã nĩfe tóg, vẽn kã hã jaran ke mũ, ha mẽ, ti jar tóg vẽn kãkym ke kãn mũ sir. ⁵² Kỹ ga tóg, ragra ke mũ sir, pãró vỹ, gũm ke mũ gé, vẽn kej vỹ, nugnor mũ gé, kỹ ù tỹ *Topẽ* ki ge kỹ nỹtĩ tỹ hẽn

ri ke ag tóg, rĩnrĩr mǎn mũ, ũn kǎgter mũ ag. Ag kej tá ag tóg kǎpa mũ. ⁵³ Kĩ ag tóg *Jerusalém* kǎ ra ge mũ, kĩ ag tóg, ũ tĩ hẽn ri ke ag mĩ vẽn venven mũ sir. Kĩ ag tóg ag vigvэг mũ, *Jerusalém* tá ke ag.

⁵⁴ Hǎ ra *capitão* tóg, porisa ag mré *Jesus* ki rĩr jẽ nĩ. Ga tĩ ragra ke ẽn vэг ag tóg mũ, nén kar ti, *Jesus* ter ẽn kǎ. Kĩ tóg ag mĩ e tí. Kĩ ag tóg: “Topẽ kósin ja vẹ mĩr,” he mũ.

⁵⁵ Kĩ ũn týtá fag vỹ, tá nỹtĩ gé, ũ tĩ hẽn ri ke fag. Kuvar há tá nỹtĩ kĩ fag tóg ti vэг nỹtĩ nĩ. Ti mré fag tóg kǎmũ ja nĩ, ga tĩ *Galilėja* tá. Ti ki fag tóg rĩr ja nĩgtĩ. ⁵⁶ Fag kǎ ũ fi vỹ tĩ *Maria Madalena* fi nĩ, jo ũ fi tóg tĩ *Maria* fi nĩ gé, *José* mré *Tiago* mỹnh fi. Kĩ ũ fi vỹ tĩ *Zebedeu* krẽ ag mỹnh fi nĩ gé. Fag mré ke ũ fag vỹ tá nỹtĩ gé.

Ag tĩ vẽnh kej kǎ kǎ Jesus fi
(*Mc 15.42-47; Lc 23.50-56;*
Jo 19.38-42)

⁵⁷ Rǎké tóg nỹ ha, kĩ ũn há tóg jun mũ. *Arimatėja* tá tóg kǎtĩg ja nĩ. Ti jijin hǎ vỹ: *José*, he mũ. *Jesus* mré ke ũ vẹ gé.

⁵⁸ Ẽn tóg, *Pilatós* venh tĩ mũ, kĩ tóg ti mĩ *Jesus* to vĩ mũ, ti ter kar kĩ. Kĩ *Pilatós* tóg: “he,” he mũ. ⁵⁹ Kĩ *José* tóg *Jesus* vyn kĩ tí mũ sir, kur jǎnhkri tĩ ti pǎg kĩ. ⁶⁰ Kĩ tóg, vẽnh kej kǎ kǎ ti fig mũ sir. Pó kǎ ki tóg han ja nĩgtĩ, kĩ tóg tǎg nĩ, vẽnh kej ti. *José* tũ vẹ. Ẽn kǎ kǎ tóg ti fig mũ sir, kĩ tóg, pó tǎpér tĩn kĩ tĩ vẽnh kej jǎnkǎ nĩfénh mũ sir. Kar kĩ tóg tí mũ. ⁶¹ Hǎ ra *Maria*

Madalena fi vỹ tá nĩ nĩ, *Maria* ũ fi ke gé. Ti kej rǎ fag tóg nĩgnĩ kĩ nỹtĩ nĩ.

Ag tĩ ti kej ki rĩr

⁶² Tĩ vaj kĩ, vẽnh kǎn ke kurǎ ki Topẽ tũ to pǎ'i ag tóg, vẽnh mǎn mũ sir. Kĩ ag tóg, *Pilatós* venh mũ mũ. ⁶³ Ti mĩ ag tóg: “vẽnh kar krĩn kónǎn tí ẽn tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ: “kurǎ tǎgtũ ki sóg rĩr mǎn ke mũ,” he ja ti nĩ. Ẽg tĩ tag to jykren kĩ ẽg tóg, ǎ mĩ nén ũ to vĩ sór mũ. ⁶⁴ Ẽg mĩ tóg, porisa ag tĩ ti kej ki rĩr há tí, kurǎ tǎgtũ ki. Jǎvo tóg ẽg mĩ, ti mré mũ tí ag tĩ ti to nón kĩ ti péjunh ha mẽ tí, kĩ tóg ẽg mĩ ag tĩ vẽnh kar mĩ: “rĩr mǎn tí, ti ter kar kĩ,” henh ha mẽ tí gé,” he ag tóg, *Pilatós* mĩ. ⁶⁵ Kĩ *Pilatós* tóg ag mĩ: “he,” he mũ. “Vỹ nỹtĩ, ti kej ki rĩr ke mũ ag,” he tóg, porisa ũ ag to. “Ti kej ki rĩr há han nĩ, ge kĩ,” he tóg. ⁶⁶ Kĩ ag tóg, mũ kĩ ti kej to ag vin mũ, ag tĩ ki rĩr jé sir. Ti kej nĩfe ẽn jy ag tóg tógfĩn mũ gé, vǎfe tĩ, pǎró to. Ẽn ki ag tóg nỹtĩ nĩ, porisa ag, ũ tĩ ti kej nĩfe kunũg tũ nĩ jé.

28

Jesus rĩr mǎn

(*Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10*)

¹ Vẽnhkǎn ke kurǎ tĩ *semana* kurǎ ve ki *Maria Madalena* fi tóg, ti kej venh tí mũ, kusǎg pẹ ki, *Maria* ũ fi mré. ² Hǎ ra ga tóg, ragra ke tar han mũ sir. Kĩ Topẽ tĩ jẽnẽ jafǎ tóg, kǎnhkǎ tá kǎtère mũ. Kĩ tóg pó tĩ ti kej jǎnkǎ

nífě ěn tĩn mũ, kŷ tóg kri nĩ mũ sir, pó ěn kri. ³Tŷ tóg ta tŷ kóm kóm ke ve nĩ gé, Topě tŷ jěně jafã ěn ti. Ti kur vŷ kópréj nĩ, kukryr kó ri ke. ⁴Kŷ porisa ag tóg jŷrũn ke mũ, kaměg kŷ ag tóg kãgter ve nĩ. ⁵Kŷ Topě tŷ jěně jafã tóg, ũn tŷtã fag mŷ: “kaměg tũg nĩ,” he mũ. “Jesus kaněg ãjag tóg mũ, ag tŷ krunh to ũn sãg mũ ěn ti. ⁶Ki ti tũ nĩ, rĩr ti huri, hã kŷ tóg ãjag mŷ tó ja nĩgĩ. Ha kãge jěg, ãjag tŷ ti nŷgja ve jé. ⁷Kuri, ha ti mré mũ tĩ ag mŷ tónh mũjěg, ti rĩr mãn ti. Ha vé, ãjag jo tóg tĩg mũ, Galiléia ra. Tá ãjag tóg ti venh mũ, ha vem nĩ. Inh vĩ kã jatun tũg nĩ,” he tóg, Topě tŷ jěně jafã ti, ũ tŷtã fag mŷ. ⁸Kŷ fag tóg, ti kej tá kãpa kŷ fŷrũrũn mũ mũ sir. Fag mŷ tóg e tĩ. Ge ra tóg fag mŷ sér pě tĩ, hã kŷ fag tóg pétě mũ sir, fag tŷ Jesus mré mũ tĩ ag mŷ tó jé.

⁹Fag mũ ra Jesus tóg, fag kato tẽ mũ', kŷ tóg fag mŷ: “mŷ sér nŷtĩm nĩ,” he mũ. Vãhã fag tóg, ti to grẽn ke mũ sir. Ti pẽn kãgmĩg fag tóg mũ, kŷ fag tóg, ti krẽm mũg ke mũ gé. ¹⁰Kŷ Jesus tóg fag mŷ: “kaměg tũg nĩ,” he mũ. “Ha mũjěg, inh régre ag mŷ tó jé, ag tŷ ga tŷ Galiléia ra mũ jé. Tá ag tóg inh venh ke mũ,” he tóg.

Porisa ag ón

¹¹Fag mũn kŷ porisa tŷ Jesus kej ki rir mũ ěn ag tóg, ěmã ra mũ mũ. Tá junjun kŷ ag tóg, Topě tũ to pã'i ag mŷ tó kãn mũ, ag tŷ nén vég mũ ěn ti. Kŷ tóg ag mŷ e tĩ. ¹²Kŷ ag tóg,

kófa ag mré vẽn h mãn kŷ: “ěg hŷn hẽ ri kenh mũ?” he mũ jagně mŷ. Kŷ ag tóg, porisa ag mŷ jãnkamy e vin mũ sir. ¹³“Ón kŷ vẽn h kar mŷ: “ěg nũgnũr mũ jãvo Jesus mré mũ tĩ ag tóg, ti péju ja nĩ, kuty si há tá,” hem nĩ,” he ag tóg. ¹⁴“Hẽn ri ke mũn pã'i tŷ *governador* tóg mẽn h mũ, ãjag nũgnũr ja ti. Kŷ ěg tóg, ti mré vẽn h ke mũ, ti tŷ ãjag vóg kónãn tũ nĩ jé,” he ag tóg, porisa ag mŷ. ¹⁵Kŷ porisa ag tóg, jãnkamy ěn mãn kŷ vẽn h kar mŷ ónón mũ mũ sir, Jesus mré mũ tĩ ag to. Hã kŷ Judeu ag tóg, ver tag tó tĩ, ũnri.

Jesus tŷ ti mré mũ tĩ ag mŷ vẽn h ven

(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

¹⁶Kŷ ti mré mũ tĩ ag tóg, ga tŷ Galiléia ra mũ mũ, pãnónh ra, Jesus tŷ ag mŷ: “ěn ra mũm nĩ,” he ja ěn ra. ¹⁷Tá ag tóg ti vég mũ sir, kŷ ag tóg, ti krẽm mũgmũg ke mũ sir. Hã ra tóg ũ ag mŷ vẽn h mŷ tĩ. Ag mŷ tóg tŷ, ki hã ke tũ nĩ ve nĩ. ¹⁸Kŷ Jesus tóg, ag rã hã jě kŷ, ag mŷ: “nén kar vŷ tŷ, inh krẽm ke nĩ ha, kanhkã tá ke kar, ga tá ke kar ke gé,” he mũ. ¹⁹“Hã kŷ mũjěg, povo kar kanhrãn jé. Ag tŷ inh ki ge kŷ nŷtĩn kŷ ag kygpem nĩ gé. Inh panh jiji tó kŷ, ti kósin jiji tóm nĩ gé, kŷ Topě kuprĩg jiji tóm nĩ gé, ãjag tŷ ag kygpe kŷ, fag ke gé. ²⁰Kŷ isŷ ãjag mŷ nén tó mũ kãmén kãn nĩ gé, ag tŷ ki króm jé. Ha mẽ, ãjag mré sóg jě nĩ, kurã kar ki, ãjag tovãnh ke tũ sóg nĩ ha, ga tũg ke kurã ki ke gé,” he

tóg, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré mũ tĩ
ag jěgněň kỹ.

MARCOS TÏ RÁ

João Batista tÏ Jesus tó
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo
1.19-28)

¹ SÏ Jesus Cristo kãme sér tónh ke vë, Topë kósin ti. ² VãsÏ Topë vÏ tó tÏ tÏ *Isaías* vÏ *Jesus* to tag rán ja nÏ, kÏ tóg: “ã jo sóg ù jënënh mÛ, ti tÏ vënh kar kãn jé, ã tÏg ken jo,” he mÛ. “Ag jyvën jé tóg ke mÛ, kÏ tóg êprÏ prun ri ke nÏ. ³ Êmã tÛ ja tá tóg jënh ke mÛ, ga kórég tá. Tá tóg ag mÏ: “êg *Senhor* kãtÏg ke jo vënh jãnhkrigkrig nÏ,” henh ke mÛ. “Ájag jykre pãno tovãnh nÏ, êg *Senhor* kãtÏg ken jo,” he jé tóg ke mÛ,” he ja tóg nÏ. *João Batista* to tóg ke mÛ.

⁴ KÏ *João Batista* tóg êmã tÛ ja tá jë nÏ. Ag jyvën tóg tÏ, kÏ tóg: “ã kÏpe jé sóg ke mÛ, ã tÏ ã jykre kórég tovãnh kÏ, Topë tÏ ã tÏ ti vÏ mranh tÏ ã mÏ vënh pãte fón jé,” he tÏ sir, vënh kar mÏ.

⁵ KÏ ga tÏ *Judéia* tá ke ag tóg ti to kãmÛ kãn mÛ sir, êmã tÏ *Jerusalém* tá ke ag ke gé. KÏ tóg ag kygpég mÛ sir, goj tÏ *Jordão* ki, ag tÏ: “Topë vÏ mranh ja sóg nÏgtÏ, tag han kÏ,” hen kÏ. ⁶ Jó ti kur tóg tÏ kãvãru pãñÏ sór kyki tÏ há nÏ. KÏ ti vësógfÏn ja vÏ tÏ nén ù fãr tÏ há nÏ gé. Ópã hã ko ti tÏ, mÏg mré. Ti jën hã vë. ⁷ KÏ tóg ag mÏ *Jesus* kãmén kÏ: “ù tóg inh nón kãtÏg mÛ, ha mÛ,” he mÛ. “Inh jykre há kãfór ti nÏ. SÏ tÏ ti *camarada* nÏnh ke

vë vë, sÏ ti pën né kunÏnh ke vë vë, hã ra sóg tÏ ti krëm ke pë jë,” he tóg. ⁸ “Gøj hã tÏ sóg ájag kygpenh ke mÛ. Jãvo ù tÏ inh nón kãtÏg ke mÛ ên vÏ Topë kuprÏg tÏ ájag jagrë han ke mÛ. Ti tÏ ájag kygpenh ken hã vë,” he tóg, vënh kar mÏ.

João tÏ Jesus kÏpe
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Kejën *Jesus* tóg êmã tÏ *Nazaré* tá kãtÏ mÛ, ga tÏ *Galiléia* tá. KÏ tóg *João* tá jun mÛ, kÏ *João* tóg ti kypég mÛ sir, goj tÏ *Jordão* ki. ¹⁰ Ti tÏ goj kãtã kãkutë kÏ kanhkã vÏ nor' he mÛ sir vësÏmér. KÏ *Jesus* tóg Topë kuprÏg vég mÛ. Sórág ri ke tóg kãtére mÛ. KÏ tóg *Jesus* kri góm ke mÛ sir. ¹¹ KÏ tóg kanhkã tá vënh vÏ mÛ gé sir, kÏ tóg: “tÏ ã inh kósin pir jë, tÏ ã inh fe pë jëgtÏ,” he mÛ, vënh vÏ ên ti.

Satanás tÏ Jesus krÏn kónãn sór
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² KÏ vësÏmér Topë kuprÏg tóg *Jesus* krÏn mÛ, ti tÏ êmã tÛ ja ra tÏg jé. ¹³ Kurã tÏ 40 (ke) han tóg mÛ, êmã tÛ ja tá nÏ ki. KÏ vãhã *Satanás* vÏ ti tÏ ti jóg vÏ mranh han sór mÛ, hã ra tóg ke tÛ nÏ. Tá misu ag vÏ nÏn kã mÏ mÏgtÏ gé, êmã tÛ ja ên tá. Hã ra Topë tÏ jëgnë jafã ag tóg tá ti ki rÏr mÛ sir.

Jesus tÏ Galiléia ra vÏn ke
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Kejën ag tóg *João* ség mÛ. Ag tÏ ti se kar kÏ *Jesus* tóg ga tÏ *Galiléia* ra tÏ mÛ. Tá tóg ag mÏ Topë tÏ tÏ êg pã'i nÏnh ke kãmén mÛ, vënh vÏ sér ên ti.

15 Kÿ tóg: “Pétêm ti huri, ěg tÿ Topě tÿ tÿ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. “Kÿ ãjag jykre kórég tovãnh nĩ. Ti vĩ kri fim nĩ, ãjag tÿ ti tÿ tÿ ěg pã'i nĩ ěn ve jé,” he tóg.

16 Kejěn tóg goj nig mág tÿ *Galiléia* ěn fyr jagma tĩ mũ. Ti tĩ ra tóg *Simão Pedro* vég mũ, ti jãvy tÿ *André* ke gé. Pirã kugmĩ jafã tÿ ag tóg goj ki fón nÿtĩ nĩ, *rede* tÿ, ag tÿ pirã kugmĩ jé. Ag rãnrãj hã vĕ. 17 Kÿ tóg ag mÿ: “inh mré kãmũjĕg,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ãjag nÿtĩ. Ājag kanhrãn jé sóg ke mũ, ãjag tÿ ěprã ke ag tÿ inh ki ge han jé,” he tóg. 18 Kÿ ag tóg vĕsÿmér ag *rede* tovãnh kÿ ti mré mũ mũ, *Pedro* ti, *André* ti ke gé.

19 Ag mũ sĩ han mũ ra ag tóg ũn régre ũ ag ve mán mũ gé, *Tiago* ti, ti jãvy tÿ *João* ti ke gé. *Zebedeu* krĕ ag vĕ. *Canoa* kã ki ag tóg pirã kugmĩ jafã ki han nÿtĩ nĩ. 20 Kÿ *Jesus* tóg vĕsÿmér ag jé prĕr mũ. Kÿ ag tóg ag panh ré kÿ mũ mũ. Ag mÿ rãnrãj tĩ ag vÿ ag panh mré *canoas* kã ki nÿtĩ nĩ. Ag ré kÿ ag tóg *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tÿ vĕjagrĕ kórég kutĕm (Lc 4.31-37)

21 Kÿ ag tóg ěmã tÿ *Ca-farnaum* tá junjun mũ sir. Vĕnhkãn ke kurã ki tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ, ag kanhrãn jé, *Jesus* ti. 22 Kÿ ti vĩ tóg ag mÿ e tĩ. Vĕnh kar vĩ kãfór ti nĩ, Topě vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag mré hã. Hã ra tóg ki hã tó mũ. 23 Hã ra ũ tóg tá jun mũ. Jagrĕ kórég ti nĩ.

24 Kÿ tóg prĕr mũ. “Ā tÿ ěg tÿ hĕ ri ke nĕ, *Nazaré* tá *Jesus*?” he tóg. “Ā mÿ ěg kókĕn sór tũ’? Ā ki sóg kanhró nĩ. Tÿ Ā tóg Ā pir mÿ Topě mré ke nĩ. Ti tũ pĕ vÿ tÿ Ā nĩ,” he tóg.

25 Hã ra tóg ti jagrĕ mÿ vĩ tar han mũ, kÿ tóg: “vĩ tũg ra,” he mũ. “Ti tovãnh ra,” he tóg.

26 Kÿ ti jagrĕ tóg ti ter ti han mũ sir. Prĕr tóg mũ. Kÿ tóg ti tovãnh mũ. 27 Kÿ tóg vĕnh kar mÿ e tĩ sir. Jagnĕ mÿ ag tóg: “ne nĕ vé’? Vĕnh vĩ tãg mÿ vó’?” he mũ. “Vĕjagrĕ kórég ag mÿ tóg vĩ tĩ, kÿ ag tóg ki ke tĩ, ti kamĕg kÿ. Ag kri ke hÿn,” he ag tóg mũ. 28 Kÿ ti kãme tóg vĕnh kar kri rũm mũ, *Galiléia* tá ke kar kri.

Jesus tÿ Pedro má fi tÿ há' he

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Kar kÿ *Jesus* tóg ag vĕnh kanhrãn jafã tá kãkutĕ kÿ *Simão Pedro* ĩn kã ra rã mũ sir. *André* mré ti ĩn vĕ. *Tiago* vÿ *João* mré ra rã mũ gé. 30 Hã ra *Pedro* prũ fi mÿnh fi vÿ kaga nÿ nĩ. Rÿg fi tóg nÿ nĩ. Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ fi tó mũ. 31 Kÿ tóg fi nĩgé kãgmĩ kÿ fi nĩm mũ. Kÿ fi rÿ ěn tóg tũ’ he mũ sir. Ag ki fi tóg rĩr mũ sir, *Pedro* má fi.

Jesus tÿ ũn kagyga ag tÿ há' he

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Kurã ěn kã kuty tá ag tóg ũn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ, ũn jagrĕ kórég ag mré hã. 33 Ěmã ěn ki ke kar ag vÿ ti ĩn jãnkã tá nÿtĩ mũ. 34 Kÿ *Jesus* tóg ag tÿ há' há' he kãn mũ sir, fag tÿ ke gé. Vĕjagrĕ kórég pan kãn tóg mũ gé. Kÿ vĕjagrĕ

kórég ag tóg ti mý vī sór mũ, ag tỹ ti ki kanhró nýtĩn kỹ. Hã ra tóg ag mý: “vĩ tũg ra!” he mũ.

*Jesus tỹ ti jóg mré vĩ
(Lc 4.42-44)*

³⁵ Tỹ vaj kỹ tóg kurã ke ra nĩ mũ. Kỹ tóg ěmã tũ ja ra tĩ mũ sir, tá Topẽ mré vĩ jé. ³⁶ Kỹ *Simão* ag tóg ti kanẽnh mũ mũ, ti jãvãnh kỹ. ³⁷ Kỹ ag tóg ti mý: “vẽnh kar vỹ ã kanẽg mũ,” he mũ. ³⁸ Hã ra tóg ag mý: “mũ nỹ, ěmã ù ra,” he mũ. “Sỹ vẽn kar mý Topẽ vĩ tó hã jé sóg kãtĩg,” he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Galiléia* kar mĩ mũ mũ. Vẽn kanhrãn jafã krẽm tóg ag mý Topẽ vĩ tó mũ sir. Ag jagrẽ kórég pan tóg mũ gé.

Jesus tỹ ùn kaga kren vãnh tỹ há' he

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Kỹ kejẽn ùn kaga kren vãnh vỹ ti to kãtĩ mũ, vẽn kaga tỹ *lepra* han kỹ nĩ ù. Kỹ tóg ti mý: “ã mý isỹ há' he sór tũ'?” he mũ. “Ã hã tóg inh mý isỹ há' henh ke nĩ,” he tóg. ⁴¹ Kỹ tóg *Jesus* mý jagtar nĩ. Kỹ tóg ti nĩgé tỹ ti mẽ kỹ ti mý: “hej, há' he jé ã tóg ke mũ,” he mũ.

⁴² Kỹ ti kaga kren vãnh ěn tóg tũ' he mũ vėsỹmér. Kỹ tóg jãnhkri nĩ sir, ti fár ti. ⁴³ Kỹ tóg ti mý vĩ tar han kỹ: ⁴⁴ “ker ù mý tó hẽ'. Topẽ tũ ki rĩr tĩ hã mý tóm nĩ, kỹ Topẽ mý *Moisés* tỹ vãsỹ ěg mý nén tó ja ěn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vẽn kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

⁴⁵ Ge ra ùn kaga ja ěn tóg vẽn kar mý *Jesus* tỹ ti tỹ há' he tó mũ sir. Kỹ ti kãme ěn vỹ vẽn kar kri rũm mũ. Hã kỹ *Jesus* tóg ěmã ù ki vẽn ven tũ nĩgtĩ. ěmã tũ mĩ tóg tũgtĩ, hã ra ag tóg ěmã kar tá ti to kãmũ tĩ.

2

Jesus tỹ ùn kãnhrĩn kỹ nỹ tỹ há' he

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Kejẽn *Jesus* tóg kurã ù kã ěmã tỹ *Cafarnaum* tá jun mãn mũ, kỹ ag tóg mẽg mũ sir, ti tỹ tá nĩ ěn ti. ² Kỹ ùn e ag vỹ ti tá junjun mũ, kỹ ag tóg ti to vẽn mãn mũ, kỹ tóg fór nĩ, jãnkãmĩ hã. Kỹ tóg ag mý Topẽ vĩ tó mũ sir. ³ Hã ra ù ag tóg ùn kãnhgrĩ vyn kỹ tá junjun mũ sir. Û tỹ 4 (ke) ag vẽ. ⁴ Hã ra ag tóg vẽn e ěn tugrĩn ti pětẽm tũ nĩn kỹ ti kri ĩn nón mũ. Kỹ ag tóg nor ěn ki ùn kaga ěn tẽrem mũ, kur kã kã ti fi kỹ. ⁵ Kỹ *Jesus* tóg ag tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ vэг mũ sir. Kỹ tóg ùn kaga ěn mý: “inh kósin, ã tỹ Topẽ vĩ mranh ja ěn vỹ tũ tĩ ha,” he mũ.

⁶ Hã ra Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ù ag vỹ tá nýtĩ gé. Kỹ ag tóg ti vĩ to jykrén kónãn kỹ: ⁷ “ti tỹ ne tó nẽ? “ he mũ, jagnẽ mý, koměr hã. “Topẽ to vĩ kónãn vẽ. Topẽ hã ne ti pin kỹ ěg tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he há nĩnh mũ. Ti tỹ vėsỹ Topẽ han vẽ,” he ag tóg mũ.

⁸ Hã ra *Jesus* tóg ag jykre ki kanhró nĩ, ti fe tỹ. Kỹ tóg ag mý: “ãjag tỹ ne to jykrén kónãn nẽ?” he mũ. ⁹ “Ne nỹ ãjag mý vẽn mý nỹ? Ûn kãnhgrĩn kỹ nỹ tag mý sóg: ã

tỹ Topẽ vỹ mranh ja ên vỹ tũ tĩ ha, hé. Kỹn mỹ ãjag mỹ vẽn h mỹ? Sỹ ti mỹ: nĩ ra, ã kur gég tĩg, henh ke nẽ ha. Kỹn mỹ ãjag mỹ vẽn h mỹ ke gé'? ¹⁰ Isỹ ãjag mỹ inh jykre ven sór vẽ ha. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Tá sóg krỹg ke mũ, Topẽ vỹ mranh tỹ vẽn h pãte fón ke tá. Sỹ tá krỹg mũ ven jé sóg ke mũ, ãjag mỹ," he tóg. Hã kỹ tóg ùn kãnhgrĩn kỹ nỹ ên mỹ: ¹¹ "nĩ ra, ã kur gé tĩg," he mũ.

¹² Kỹ tóg vãhã jẽgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ sir, kỹ tóg ag rĩnve tĩg há han mũ sir, ùn kãnhgrĩn kỹ nỹ ja ên ti.

Vẽn h kar mỹ tóg e tĩ, kỹ ag tóg Topẽ to: "ẽg jykre kãfór ti nĩ," he mũ. "Ge ve ja tũ ẽg nỹtĩ," he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ Levi jé prẽr
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Kỹ *Jesus* tóg tĩg mãn mũ, goj nig mág tỹ *Galiléia* ra. Kỹ vẽn h e ag tóg ti pẽnĩn vẽn h mãn mãn mũ sir. Kỹ tóg ag kanhrãn mũ, fag ke gé. ¹⁴ Ti tĩg mãn kỹ tóg *Levi* vég mũ, *Alfeu* kósin. Hã ra tóg ti rãnhraj han nĩ nĩ. *Governo* mỹ tóg *imposto* kaja mãg tĩ. Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: "inh mré kãtĩg," he mũ. Kỹ tóg jẽgnẽ kỹ ti mré tĩ mũ sir.

¹⁵ Kỹ tóg kejẽn ti ãn krẽm jẽg mũ. Hã ra ag tóg ti mré e nĩ, *governo* mỹ jãnkamy mãg tĩ ag, Topẽ vỹ mranh tĩ ù ag ke gé. Ti nón mũ mũ ag tóg e tãvĩ nỹtĩ.

¹⁶ Hã ra Topẽ vỹ to ẽg kanhrãn tĩ ù ag vỹ tỹ *Fariseu* nỹtĩ gé. *Jesus* vég ag tóg mũ, ti tỹ Topẽ vỹ mranh tĩ ag mré jẽn

kỹ. Kỹ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ti ne tóg ùn jykre pãno ag mré jẽg mũ'," he mũ.

¹⁷ Hã ra *Jesus* tóg mẽg mũ. Kỹ tóg ag mỹ: "ùn kagyga tũ ag vỹ *médico* venh mũ tũ nĩgtĩ'. Hã ra ùn kagyga ag hã vỹ ti venh mũ tĩ," he mũ. "Inh pijé ù tỹ vỹjykre kuryj han mũ ag mỹ: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ'. Û tỹ Topẽ vỹ mranh mũ ên ag hã mỹ sóg: ãjag jykre tovãnh nĩ, he sór tĩ," he tóg.

Jesus tỹ vãkre kãmén
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Kejẽn *João* mré mũ tĩ ag tóg vãkrég mũ, *Fariseu* ag ke gé. Jẽg tũ ag nĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ: "*João* mré mũ tĩ ag vỹ tóg vãkrég mũ, *Fariseu* mré mũ tĩ ag ke gé," he mũ. "Jo ã mré mũ tĩ ag ne tóg vãkrég tũ nĩ'," he ag tóg.

¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ: "vẽn h kyprũg venh kãmũ mũ ag pijé vãkrég tĩ'," he mũ. "Fẽnhta vẽ mỹr, vẽn h kyprũg ti, kỹ ùn prũg mũ ên mré ke ag tóg ti venh kãmũ tĩ. Ge ti nĩ, inh mré mũ tĩ ag mỹ. Isỹ ag mré nĩn kỹ tóg ver ag mỹ sér tĩ. ²⁰ Hã ra tóg kejẽn jun mũ, inh kurã ti, kỹ ag tóg inh pére mũnh mũ. Ên kã hã ag tóg vãkrenh ke mũ," he tóg.

²¹ "Fag pijé vãfe kygnej tũ tỹ kur si jar ki hynhan tĩ'. Fag tỹ ùn kygnej tũ tỹ ki hynhan kỹ tóg jaran kenh mũ. Kỹ kur si jar ên tóg mág mũ sir. Ûn kygnej hã tỹ fag tóg ki hynhan tĩ, kỹ tóg jaran ke tũ nĩgtĩ," he tóg, ti jykre tãg to.

22 “Kỹ vinho vỹ ge nĩgtĩ gé,” he tóg mũ gé. “Ëg pijé *vinho* kajã tỹ ti fár si tỹ sako ki kujĕg tĩ mỹr’! Ke tũ nĩ mũ ra tóg kunãnh kỹ jarn kenh mũ. Kỹ *vinho* tóg tũ’ henh mũ, sako ti ke gé. *Vinho* kajã tỹ ti fár tãg ki kujĕn ke vĕ mỹr,” he tóg, ti jykre tãg to.

Jesus tỹ vĕnhkán ke kurã kãmén
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Kejĕn tóg, ti mré mũ tĩ ag mré *trigo* kré mũ tĩ mũ. Vĕnhkán ke kurã vĕ. Ag mũn kỹ ag tóg *trigo* mó tỹ kym ke mũ, ag tỹ ko jé. 24 Kỹ *Fariseu* ù ag tóg *Jesus* mỹ: “ha vé, ag tỹ ne jé vĕnhkán ke kurã ki ag tỹ nĕn han ke tũ han nĕ?” he mũ.

25 Kỹ tóg ag mỹ: “vó,” he mũ. “*Davi* tỹ nĕn han mũ to jykrén nĩ. Ti kókĩr nĩn kỹ tóg ti tỹ nĕn han ke tũ han gé, ti mré mũ tĩ ag mré, hã ra Topĕ pijé ti to jũ mũ’, ha mẽ. 26 Topĕ ãn kã ra tóg rã. Ën kã *Abiatar* vỹ tỹ Topĕ tũ to pã’i nĩ. Tá tóg Topĕ jamĩ ĕn kó, tỹ ti tỹ konh ke tũ ra. Topĕ tũ ki rĩr tĩ ag hã tỹ konh ke vĕ vĕ. Hã ra tóg kó, ti mré mũ ag ke gé. Rán kỹ tóg nĩ nĩ,” he tóg.

27 “Ha mẽ, Topĕ vỹ ĕg mỹ vĕnhkán ke kurã nĩm, ĕg tỹ ki vĕnhkán jé. Hã ra tóg tỹ kurã kórég han tũ nĩ. 28 Hã kỹ sóg tỹ vĕnhkán ke kurã to pã’i nĩ gé. Tỹ sóg ĕprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

3

Jesus tỹ ùn nĩgé tóg tỹ há’ he
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Kejĕn tóg vĕnh kanhrãn jafã ra rã mãn mũ. Hã ra ù tóg tá jĕ nĩ, ti nĩgé tóg tóg ja nĩ. 2 Kỹ ag tóg ti tugnỹm mũ sir. “Kema ti tỹ vĕnhkán ke kurã ki ti tỹ há’ he ve jé,” he ag tóg mũ. Ag tỹ pã’i ag mỹ ti tó sór vĕ, ti tỹ vĕnhkán ke kurã ki Topĕ vĩ mranh kỹ. 3 Hã ra *Jesus* tóg ùn nĩgé kórég ĕn mỹ: “kunĩg,” he mũ. 4 Kỹ tóg ag kar mỹ: “vĕnhkán ke kurã ki ĕg hỹn ne han mũ’, ĕg tỹ Topĕ vĩ ki króm jé’? Ėg mỹ hỹn nĕn ù há han mũ’? Ėg tỹ ù tũ kókén kỹn mỹ kórég tũ nĩnh mũ’? Ėg mỹ ù kren han mũ hỹn’? Ėg tỹ ù tén kỹn mỹ há nĩnh mũ hỹn’?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mỹ vĩ tũ nĩ sir.

5 Kỹ tóg jũ mũ sir. Fe kaj tóg nĩ sir, ag krĩ tũ nỹtĩn kỹ. “Á nĩgé tỹ krỹg’ hé,” he tóg ti mỹ. Kỹ tóg há’ he mũ sir, vãhã.

6 Kỹ vãhã *Fariseu* ag tóg mũ mũ sir, jagnĕ mré ti to jykrén jé, pã’i mág tỹ *Herodes* mré ke ag mré ke gé. “Ėg hỹn ĕ ĕ ri ken kỹ ti tén mũ’?” he ag tóg mũ.

Jesus tỹ goj nig fyr tá ag kanhrãn

7 Hã ra *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré goj nig mág tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ, vĕnh e tũg ja ra. Ge ra vĕnh e ag tóg ti nón mũ mũ. Ga tỹ *Galiléia* tá ag tóg kãmũ mũ, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, 8 ĕmã tỹ *Jerusalém* tá, ga tỹ *Iduméia* tá, goj tỹ *Jordão* mã tá, ĕmã tỹ *Tiro* tá, ĕmã tỹ *Sidom* tá ke gé. E tãvĩ ag nỹtĩ, e pĕ. Ti tỹ nĕn han mũ kar mẽ kỹ ag tóg ti to kãmũ mũ. 9 Kỹ *Jesus* tóg vĕnh

e tỹ ti kutãn kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó mũ, ag tỹ ti mỹ canoa jāján jé. ¹⁰ Ũ tỹ hẽn ri ke tỹ tóg há' he ja nĩ. Hã kỹ ùn kagyga tỹ hẽn ri ke ag tóg ti pénĩn nỹtĩ. Ag tỹ ag nĩgé tỹ ti mē sór vë, fag ke gé. ¹¹ Kỹ ùn jagrë kórég ag vỹ tá nỹtĩ gé. Ag tỹ Jesus ve kỹ ag tóg prẽnprẽn mũ sir. “!..Tỹ ã Topë kósin ne..!” he ag tóg mũ. ¹² Kỹ tóg ag mỹ vĩ tar han mũ. “Ker inh kãmén hẽ”, he tóg.

Jesus tỹ ù tỹ 12 (ke) ag vin (Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Kejẽn tóg pãnónh ra tĩ mũ. Kỹ tóg tá ag jé prěr kỹ ag kuprëg mũ, ag vin jé. ¹⁴ Ũ tỹ 12 (ke) ên ag kuprëg tóg mũ sir, ag tỹ tỹ ti mré mũ tĩ nỹtĩ jé, ti tỹ ag jëgnë jé, Topë vĩ tó jé. ¹⁵ Ag mỹ tóg vëjykre nĩm mũ, ag tỹ vëjagrë kórég pan to tar nỹtĩ jé. ¹⁶ Ũ tỹ 12 (ke) ag hã vë, ha mē: *Simão*, Jesus tỹ ti jiji ù hã vỹ: *Pedro*, he mũ, ¹⁷ *Tiago* ke gé, ti jãvy tỹ *João* mré, *Zebedeu* krë tag ag. Jesus tỹ ag jiji ù hã vỹ: *Boanerges*, he mũ, ãg vĩ ki ke hã vỹ: ta tỹ tỹrỹr he ri ke ag, he mũ, ¹⁸ *André* ke gé, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Tadeu* ke gé, *Simão* ke gé, ag tỹ ù to: *Zelote*, he mũ tag ti, ¹⁹ *Judas Iscariotes* ke gé, ù tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven mũ ên ti.

Topë vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tỹ Jesus to vĩ kónãn (Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Kỹ Jesus tóg ag mré tĩg kỹ ti jamã tá jun mũ. Kỹ vënh e

tóg sir tá vënh mãn mãn mũ, kỹ tóg ag jẽn ke mũ ra vënh mỹ tĩ. ²¹ Kỹ ti kanhkã fag vỹ ti kãme mē kỹ ti kãgmĩnh kãmũ mũ. “Krĩ vënh mỹ nĩ ve ti nĩ,” he fag tóg. Hã ra tóg fag mré tĩ tũ nĩ.

²² Kỹ Topë vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg tá junjun mũ gé, ti ve jé. *Jerusalém* tá ag tóg kãmũ jëg. Ag tỹ ti to: “Japo tỹ tóg jagrë nĩ. Hã kỹ tóg vëjagrë kórég ag pan ti,” hen kỹ. “*Belzebu* jykre han tóg tĩ, Nén-Kórég ag pã'i mág ên jykre ti,” he ag tóg.

²³ Kỹ Jesus tóg ag jé prěr kỹ: “*Satanás* vỹ vëjagrë kórég pan tũ nĩgtĩ mỹr,” he mũ. ²⁴ “Pã'i pir krëm ke ag tỹ jagnë kato tëgtën kỹ ag tóg jagnë kãgtën kãn ke mũ. ²⁵ Đn pir krëm ke fag tỹ jagnë kato tẽ kỹ fag tóg jagnë kãgtën kãn ke mũ gé. ²⁶ *Satanás* krëm ke ag tỹ jagnë kato tẽ kỹ ag tóg jagnë tỹ tũ' henh ke mũ gé, kỹ tóg tũ' he mũ sir, *Satanás* ti. ²⁷ ãg tỹ ù tar ãn tá ti tỹ nẽn ù péju sór kỹ ãg tóg, ti se vén tĩ. Kar kỹ hã ãg tóg ti tũ mãn ke mũ sir. Ge ti nĩgtĩ, sỹ nẽn han mũ ti. Japo vỹ tar nĩ, hã ra sóg hur ti sé. Hã kỹ sóg ti tũ ag kygvãg mũ sir. Ag jagrë kórég ên pan sóg mũ sir,” he tóg.

²⁸ “Sỹ ke há vë, hã kỹ sóg tó mũ. Topë vỹ ãjag mỹ vënh pãte fón kãn mũ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja kar ên tỹ, ãjag tỹ ti to vĩ kónãn ên mré hã. ²⁹ Jãvo ãjag tỹ Topë kuprĩg to vĩ kónãn kỹ tóg ãjag mỹ vënh pãte fón mãn ke tũ nĩ. Ên vỹ ãjag hã kã nĩ nĩ. Kurã tũ ti nĩ,” he tóg.

³⁰ Ag mý tóg ke mũ, ag tỹ ti to: “Japo tỹ tóg jagrẽ nĩ,” hen kỹ.

Jesus mré ke pẽ fag
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Kỹ ti mýnh fi tóg ti jãvy ag mré ti venh kãtĩ mũ. Re tá fag nýtĩ. Kỹ fag tóg ù jẽnẽg mũ, ti to. ³² *Jesus* pênĩn tóg fór tĩ, kỹ tóg ti mý: “ã mýnh fi vỹ re tá jẽ, ã jãvy ag mré. Fag tỹ ã mré vēmén sór vẽ,” he mũ.

³³ Kỹ tóg: “mẽ’,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg ùn nĩgnĩg kỹ nýtĩ ag ki ãvãnh kỹ ag to: “inh mýnh fi hã vẽ, inh jãvy ag hã vẽ gé,” he mũ. ³⁵ “Û tỹ Topẽ vĩ han mũ ên ag hã vỹ tỹ inh jãvy nýtĩ, inh ve fag ke gé, inh mýnh fi ke gé,” he tóg.

4

Jesus tỹ nén fy kãmén
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Kejẽn *Jesus* tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá ag kanhrãn mãn mũ. Hã ra vẽn e vỹ ti pênĩn nýtĩ, vẽn e távĩ, hã kỹ tóg *canoa* kã ra rã kỹ kã kã nĩ mũ. Hã ra vẽn e vỹ nig fyr tá vẽn mãn kỹ nýtĩ. ² Kỹ tóg ag mý: ³ “kejẽn ù tóg nén ù fy krãn tĩ mũ,” he mũ. ⁴ “Ti tỹ krãn kỹ ti fy ù tóg ãmĩn kri kutẽ mũ. Kỹ sēsĩ tóg ti ko mũ sir. ⁵ Ti fy ù tóg pãró kri kutẽ mũ, ga e tũ ki, kỹ tóg kãnhmar mur mũ vẽ, ga sĩ ên ki. ⁶ Hã ra tóg rã tỹ ãg nĩno kã sa kỹ ti pũn mũ. Ti jãre han tũ nĩn kỹ tóg tóg mũ. ⁷ Ti fy ù tóg sónh kã ki kutẽ mũ, kỹ tóg ti mré mur mũ. Ti kri tóg rũm ke mũ sir. Kỹ tóg kanẽn tũ nĩ. ⁸ Ti fy ù tóg ga há kri kutẽ mũ.

Kỹ tóg ti mur kỹ mog há han mũ. Kanẽn há han tóg mũ gé. Û tóg kanẽ tỹ 30 (ke) han, jo ù vỹ kanẽ tỹ 60 (ke) han, jo ù vỹ kanẽ tỹ 100 (ke) han. ⁹ Û nĩgrẽg nýtĩ tỹ tỹ jẽmẽ jé,” he tóg.

Jesus tỹ nén fy kãmén
(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Ûn e ãn ag mũ kar kỹ ti mré nýtĩ ag tóg, ti ki nén fy kãmẽ jẽmẽg mũ. Kỹ ag tóg ti mý: “ã tỹ ãg mý ne tó nẽ?” he mũ.

¹¹ Kỹ tóg: “ãjag hã tóg Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ ki kanhró nýtĩnh mũ, ijo tó ja tũ ên ki,” he mũ. “Hã ra sóg ên ag mý: tag ri ke ti nĩ, he távĩ han mũ. ¹² Û tỹ ón kỹ mẽg mũ ag mý sóg tó há han ke tũ nĩ. Kỹ ag tóg ag tỹ vэг mũ ra ki kagtĩg nýtĩnh mũ. Ag tỹ mẽg mũ ra ag tóg to jykrén ke tũ nĩ. Kỹ ag tóg Topẽ ki ge tũ nýtĩ gé. Kỹ Topẽ tóg ag mý vẽn pãte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

¹³ Kỹ tóg ag mý: “ãjag tỹ to jykrén tũ tóg tí', sỹ ãjag mý nén fy kãmén kỹ,” he mũ. “Kỹ ãjag mý ù to jykrén há nýtĩnh mũ', sỹ kar kỹ ãjag mý nén ù kãmén mãn kỹ?” he tóg.

¹⁴ Kỹ tóg ag mý: “ù tóg nén fy krãn tĩ, kỹ ti tỹ Topẽ vĩ tó vẽ, hã vỹ: krãn, he mũ. Nén fy krãn ri ke vẽ,” he tóg. ¹⁵ “Ti fy ù vỹ ãmĩn kri kutẽ mũ. Topẽ vĩ mẽg mũ ù ag vẽ. Ag tỹ mẽg mũ ra *Satanás* tóg ag mý tỹ tũ' he mũ, vēsýmér. Kỹ ag tóg ki kagtĩg nýtĩ ha. Ëpřy kri kutẽ mũ ri ke ag hã vẽ sir. ¹⁶ Hã ri ken hã vẽ gé, ti tỹ pãró kri

krân mũ ên ti. Ag tỹ Topê vĩ mẽ kỹ ag tóg vêsỹmér: hej, he mũ sir. Ag mỹ tóg sér tĩ. ¹⁷ Hã ra ag tóg nén fy kré jãre tũ ri ke nỹtĩ, kỹ ag tóg mũ sĩ han mũ, Topê mré. Nén ù jagy kutê kỹ ag tóg sir tovãnh mũ vêsỹmér, ù tỹ Topê tugrĩn ag kato tẽ kỹ. ¹⁸ Ti tỹ sónh kã ki krân mũ ên hã vẽ gé, hã vĩ tỹ, Topê vĩ mẽg mũ ag nỹtĩ gé. ¹⁹ Hã ra ag tóg, ag rãnrhãj hã mũ êkrég mũ, ón kỹ riko nĩ sór kỹ. Nén ù kar to ag tóg én tĩ, hã kỹ Topê vĩ tóg, ag mỹ tũ' he mũ sir. Kỹ ag tóg kanẽn há han tũ nĩ. ²⁰ Kỹ ti tỹ ga há ki krân mũ ên vĩ tỹ Topê vĩ mẽg mũ ag nỹtĩ gé. Hej, he ag tóg mũ sir, kanẽn há han ag tóg mũ, ù tóg kanẽ tỹ 30 (ke) han mũ, ù tóg kanẽ tỹ 60 (ke) han mũ, ù tóg kanẽ tỹ 100 (ke) han mũ," he tóg.

Jesus vĩ ki kanhrãn kãme
(Lc 8.16-18)

²¹ Kỹ tóg ag mỹ: "Êg pijé néj grug kỹ kěj krêm fêg tĩ', êg pijé kỹmỹ krêm fêg tĩ'," he mũ. "Ti fêg jafã kri êg tóg fêg tĩ, ti tỹ êg mỹ jêngrê han jé. ²² Hã kỹ ãjag tỹ, ãjag tỹ nén ki kagtĩg ên ki kanhrãn kãn ke vẽ. ²³ Ûn nĩgrêg nỹtĩ tỹ tỹ jêmẽ jé," he tóg.

²⁴ "Hã kỹ jêmẽ há han, inh vĩ ti. ãjag mré ke ag jykre tugnỹm ãjag tóg tĩ, kỹ ãjag tóg ag mỹ vĩ tar han tĩ. Hã ra Topê vĩ ãjag mỹ vĩ tar han ke mũ gé, ha vem nĩ," he tóg. ²⁵ "Û tỹ ti vĩ to jykrén há han mũ ên tar han jé tóg ke mũ. Jãvo tóg ù tỹ nén ù to jykrén há han tũ nĩn kỹ tóg ti mỹ tũ' he mũ sir,

ti tỹ nén ù to jykrén sĩ han mũ ra," he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kãme

²⁶ Kỹ Jesus tóg ag mỹ: "Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ vĩ ge nĩnh mũ, ha mẽ," he mũ. "Kejẽn ù vĩ tóg nén ù fy krân mũ, ti japỹ ki. ²⁷ Krân kar kỹ tóg jatun mỹ nĩ nĩ. Kejẽn tóg vãhã venh tĩ mũ. Hã ra ti fy ên vĩ mur ja nĩ. Mog ja tóg nĩ. Kỹ tóg: "ti hẽ ri ken kỹ mur?" he mũ. ²⁸ Jãvo tóg vêsóg ki mog, kar tóg mó han, kỹ tóg vãhã kanẽn mũ sir, ti mó kã ki. ²⁹ Ti tỹ tóg' he kỹ tóg krég mũ sir, ke tũ nĩ kỹ tóg fãg mũ sir," he tóg.

Topê vĩ tỹ vẽn kar kri rũm ke

(Mt 13.31-32, 35; Lc 13.18-19)

³⁰ Kỹ Jesus tóg: "Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ vĩ ³¹ ka tỹ krén ri ke nĩ," he mũ. "Ti krân êg tóg tĩ. ³² Ti mog kỹ tóg vãhã vãnh kãfór kar nĩ. Kỹ sêsĩ vĩ ti féj kã ki ti jagfe han kỹ kã ki krêg tĩ.

³³ Kãmén tỹ hẽn ri ke han tóg, ag tỹ to jykrén jé. ³⁴ "Tag vĩ ge nĩnh mũ," he tóg tĩ, ùn e ag mỹ. Hã ra tóg ti mré mũ tĩ ag hã mỹ kãmén há han mũ, ag pin kỹ.

Jesus tỹ kóho tỹ tũ' he

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Hã tỹ kuty tá tóg ag mỹ: "mũ nỹ, goj nig mág kafã ù ra," he mũ.

³⁶ Hã kỹ ag tóg vẽn e ên ré kỹ ti mré canoa kã mũ mũ mũ sir. Hã ra ù ag tóg ti mré mũ mũ gé, canoa ù kãmĩ.

³⁷ Kejẽn kãka tar tãvĩ vĩ tóg vãhã krog he mũ. Kỹ goj tóg

canoa kã ki krém krém ke kÿ fãñ sór mũ sir. ³⁸ Hã ra *Jesus* tóg nũr nÿ, fakrĩnh kÿ, *canoa* nér tá. Kÿ ag tóg ti rĩn kÿ ti mÿ: “*Senhor*, ãg kãgter ha mẽ tóg tĩ. Mÿ ã mÿ tÿ nén ù tũ?” he mũ.

³⁹ Kÿ tóg rĩr mũ sir, kÿ tóg kóho mÿ vĩ tar han mũ, ti mÿ: “krÿg he ra,” hen kÿ. Kÿ tóg tũ' he mũ. Katy' he tóg mũ.

⁴⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne je kanẽ junjur nẽ? ãjag mÿ inh ki ge há han tũ?” he mũ. ⁴¹ Kÿ ti jykre tóg ag mÿ e pẽ tãvĩ tĩ sir. Jagnẽ mÿ ag tóg: “kóho vÿ ti vĩ han, goj ti ke gé,” he mũ.

5

Jesus tÿ vëjagrẽ kórég tÿ mil ag pan

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Kÿ ag tóg goj nig mág kafã ù tá junjun mũ sir, *Gerasa* tá ke ag tá. ² *Jesus tÿ canoa* kã tákãkutẽ mũ ra ù tóg ti kato tẽ mũ. Jagrẽ kórég ti nĩ. Vẽnh kej tá tóg kãtĩ mũ. ³ Tá tóg ãmã nĩ. Ag tÿ ti senh ke mũ ra tóg vẽn mÿ tĩ. ⁴ Ti se tÿ hẽn ri ke han ja ag tóg nĩgĩ vë, *ferro* tÿ, ti nĩgé, ti pẽn ke gé. Hã ra tóg ãn kykym kãn ja nĩgtĩ. Ag tÿ ti kanhrãn sór mũ ra ag tóg ti tÿ hẽ ri ke ja tũ nĩgtĩ.

⁵ Kutu mré kurã ki tóg prër tĩgtĩ, vẽn kej tá. Pãró ãn ki pó génh kÿ tóg tÿ vësãnh tĩgtĩ. ⁶ Ti tÿ kuvar há tá *Jesus* ve kÿ tóg ti kato vënhvãg kãtĩ mũ, kÿ tóg ti krêm grĩnh ke mũ. ⁷ Prër tóg mũ, kÿ tóg: “!..*Jesus*'!..” he mũ, “!..kynhmÿ Topẽ kósín!..” ã isÿ hẽ ri kenh mũ,” he tóg.

“!..Topẽ jiji tó kÿ sóg ã mÿ to

vĩ mũ, ã tÿ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti mÿ: “ti tovãnh ra, Nén-Kórég!,” he ja nĩ.

⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ã jiji hẽ ri ke tĩ,” he mũ. Kÿ tóg: “*Mil*,” he mũ. “E tãvĩ ãg nÿtĩ,” he tóg, Nén-Kórég ti.

¹⁰ Kÿ tóg to vĩ', to vĩ', he mũ, ti tÿ ãmã ãn ki ti kutẽm tũ nĩ jé.

¹¹ Hã ra ag mẽg tÿ porko ag tóg jëg nÿtĩ, pãnónh ãn kri. ¹² Kÿ Nén-Kórég ag tóg ti mÿ: “ag mẽg to ãg jëgnẽ, ãg tÿ ag ki ge jé,” he mũ.

¹³ Kÿ tóg ag mÿ: “hej,” he mũ. Kÿ ag tóg ãn ti tovãnh kÿ porko ag ki ge mũ sir. Kÿ ag tóg rán ki re mũ sir, porko ag. Nãgnãr kãn ag tóg mũ sir, goj nig mág ki, porko tÿ *mil* régre ag hÿn.

¹⁴ Kÿ porko ki rĩr tĩ ag tóg pétẽ mũ sir, ãmã ra. Tá ag tóg kãmén kãn mũ, ù tÿ Nén-Kórég tÿ jagrẽ ja ãn ti. Kÿ ag tóg *Jesus* to mũ kãn mũ sir, nén ãn ve jé. ¹⁵ Hã ra ùn jagrẽ kórég ja ãn tóg kur tu kÿ nĩ nĩ. Krĩ há tóg nĩ gé. Kÿ ag fe tóg jürũn ke mũ. ¹⁶ Kÿ ù tÿ vëg mũ ag tóg ti kãmén mũ sir. ¹⁷ Hã kÿ ag tóg *Jesus* mÿ: “ha ãmã tag ki kutẽ,” he mũ, ti tÿ ag rã hã nĩ tũ nĩ jé.

¹⁸ Ti tÿ *canoa* kã ki rã kÿ ùn jagrẽ kórég ja tóg: “nhÿ ã mré tĩg mũ,” he mũ. ¹⁹ Hã ra tóg ti mÿ: “nejé. Ha tĩg, ã ãn ra, ã tÿ ã mré ke ag mré nĩ jé,” he mũ. “Ag mÿ kãmén nĩ, ãg jóg mág tÿ ã tÿ há' he mũ tĩ, ti tÿ ã jagãgtãn mũ ti,” he tóg. ²⁰ Kÿ tóg tĩ mũ. ãmã tÿ *Decápolis* tá tóg *Jesus* tÿ ti tÿ

há' he ěn kāmén mŭ. Kŷ tóg vĕnh kar mŷ e tŷ sir.

Jairo tŷ ti kósin fi kaga tŷ Jesus mŷ tó

(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

²¹ Kŷ *Jesus* tóg goj nig mág kafā ra tŷg mǎn mŭ, *canoa* kāmī. Kŷ vĕnh e tóg ti jo vĕnh mǎn mŭ, goj fyr tá. ²² Kŷ *Judeu* ag vĕnh kanhrān jafā to pā'i tŷ *Jairo* tóg tá jun kŷ *Jesus* krĕm mŷg ke mŭ. ²³ Ti mŷ tóg: “inh kósin fi vŷ tŷg sór mŭ. Kunĭg, ā tŷ ā nĭgé tŷ fi mĕ jé, fi tŷ há' he jé, fi kren jé,” he mŭ. ²⁴ Kŷ tóg ti mré tŷ mŭ. Hā ra ũn e ag tóg ti nón mŭ kŷ ti kutān mŭ.

Ūn tŷtá kaga fi

(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

²⁵ Ag mŭ ra ũn tŷtá ũ fi tóg ag nón tŷ mŭ. Kyvĕnh krŷg ja tŷ han kŷ fi tóg nŷ, prŷg tŷ 12 (ke) ki. ²⁶ *Médico* ag mŷ fi tóg vĕnh ven tŷ hĕn ri ke han, to fi tóg fi tŷ nĕn vām kǎn, hā ra fi tóg há' he tŷ nŷ, ke han han fi tóg. ²⁷ Hā ra fi tóg *Jesus* káme mĕ ja nĭgtŷ. ²⁸ Kŷ fi tóg: “sŷ hĕn ri ke mŷn ti kur mĕg kŷ sóg há' hĕnh mŭ,” he mŭ. Kŷ fi tóg vĕnh e kǎ mŷ tŷg kŷ ti nón ti kur mĕg mŭ sir. ²⁹ Kŷ vāhā fi kyvĕnh tóg gám ke mŭ sir, kŷ fi tóg ki kanhró nŷ, fi kaga tŷ há' he ěn ti.

³⁰ Hā ra *Jesus* tóg ti fe tŷ ki kanhró nŷ gé. Kŷ tóg vĕnh e kǎ ki vŷrĭn ke kŷ: “ŭ nŷ inh kur mĕ?” he mŭ. ³¹ Kŷ ti mré mŷ tŷ ag tóg ti mŷ: “vĕnh kar tŷ ā kutān vĕ,” he mŭ. ³² Kŷ tóg tā mŷ ěvānh kŷ fi vég mŭ. ³³ Kŷ fi tóg jŷrŷn ke mŭ. Ti krĕm mŷg ke kŷ fi tóg ti mŷ kāmén

kǎn mŷ sir. ³⁴ Hā ra tóg fi mŷ: “inh kósin,” he mŭ. “Ā tŷ inh ki rā hā kŷ ā tóg há' hé. Ha tŷg, jatun mŷ. Ā tŷ há' he vĕ ha,” he tóg.

Jairo kósin fi rŷr mǎn

(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Ti tŷ ver fi mré vĕmén jĕ ra *Jairo* mré ke ũ ag tóg ti tá junjun mŭ. “Ā kósin fi vŷ hur ter. Ti kutān mǎn tŷg nŷ,” he ag tóg mŭ. ³⁶ Hā ra *Jesus* tóg: “to krŷ kufy han tŷg nŷ, inh vŷ hā kri nŷm nŷ,” he mŭ. ³⁷ Kŷ tóg ũn e ag mŷ kamĕg kŷ ag mŷ: “*Pedro* hā vŷ tŷg mŷ inh mré, *Tiago* ke gé, *Tiago* jāvy tŷ *João* ke gé,” he mŭ.

³⁸ Ag tŷ *Jairo* ĩn tá junjun kŷ tóg ũn kygfŷ mŷ fag mŷ: ³⁹ “ājag tŷ ne jé kygfŷ nĕ,” he mŭ. “Ājag tŷ ne jé vĕsŷrĕnh nĕ? Ter tŷ fi nŷ. Fi nŷr vĕ,” he tóg. Ūn vĕsŷrĕnh jagy han mŷ ěn fag mŷ tóg ke mŭ.

⁴⁰ Hā ra fag tóg ti to é he mŷ. Kŷ tóg fag pan kŷ gŷr fi mŷnh fag mré fi venh rā mŷ, ti mré kāmŷ mŷ ag mré. ⁴¹ Fi nĭgé kǎgmŷ kŷ tóg fi mŷ: “*talitá cumi*,” he mŷ. Ēg vŷ ki ke, hā vŷ: “nŷ ra, jŷ,” he mŷ.

⁴² Kŷ vāhā gŷr fi tóg, nŷ kŷ kynĕ tŷ nŷ sir. Kri prŷg tŷ 12 (ke) fi nŷ. Kŷ tóg ag mŷ e tāvŷ tŷ. ⁴³ Hā ra tóg ag mŷ: “ker ũ mŷ tó hĕ!” he mŷ. “Ha fi mŷ vĕjĕn ven,” he tóg.

6

Jesus jamā tá ke ag tŷ ti to é he

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Kĩ *Jesus* tóg ti mré mũ tí ag mré ãmã tỹ *Nazaré* tá jun mũ sir, ti jamã tá. ² Vẽnkhán ke kurã ki tóg ag vẽnh kanhrãn jafã krêm ag kanhrãn mũ. Ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ tóg ag mẽ e tí. “Hẽ tán hỹn ki kanhrãn. Ủ nỹ hỹn ti kanhrãn?” he ag tóg. “Ëg tỹ nén han vãnh hynhan tóg tũgtĩ. ³ Đn han tí ẽn vẽn mỹr. *Maria* fi kósin vẽn, *Tiago*, *José*, *Judas*, *Simão* ag kãke vẽn mỹr, kỹ ti ve fag vỹ ãg mré nỹtĩ gé. Ti tỹ ne jé ãg kãfór nĩ sór nẽ?” he ag tóg. Kĩ tóg ag mẽ ù nỹ.

⁴ Kĩ tóg ag mẽ: “ẽmã ù tá ke ag tóg Topẽ vĩ tó tí to é he tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Ti jamã tá ke ag tóg ti to é he tí jãvo, ti mré ke ag, ti kanhkã ag,” he tóg. ⁵ Kĩ tóg tá nén ù han tũ nĩ sir. Ủn kagyga pipir ag hã tỹ há' he tóg, ti nĩgẽ tỹ ag mẽ kỹ. ⁶ Kĩ tóg ti mẽ e tí, ag tỹ ti ki ge tũ nỹtĩn kỹ. Hã kỹ tóg ẽmã kãsir mũ tũg kỹ ag kanhrãn tí nĩ sir.

Jesus tỹ ù tỹ 12 (ke) ag jẽgnẽ (Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prẽr mũ. Kĩ tóg ag jẽgnẽg mũ, ùn régre tũn', ùn régre tũn' he tóg. Ag mẽ tóg vỹjyre nĩm mũ, ag tỹ vỹjagrẽ kórég pan jé. ⁸ Kĩ tóg ag mẽ: “ãjag mũn kỹ ẽmĩ ma mũ tũg nĩ, sako ke gé, jãnkamy ke gé,” he mũ. ⁹ “Vãtõ hã va mũm nĩ, pẽ né ke gé, pẽn to ró ti,” he tóg. ¹⁰ “Ãjag tỹ ẽmã ù tá junjun kỹ, ãjag tỹ ãn kãra ge mũ hã ki nũgnũr' hem nĩ, hã ki ãjag tỹ kurã ki panh ke mũ ẽn tá krỹg nĩ,” he tóg. ¹¹ “Ëmã ù tá ke ag tóg kejẽn ãjag mẽ: “kãgem nĩ,” henh ke

tũ nĩ, ag tỹ ãjag kãmén mẽ sór tũ nỹtĩn kỹ. Kĩ ãjag pẽn hã kykũnh nĩ, ãjag tỹ tá pa kỹ. Kĩ ag tóg Topẽ tỹ ag to kórég nĩ ki kanhrãn mũ, ha mẽ. Ki hã sóg tó mũ. Kurã tỹ ẽgno kã, isỹ vẽnh kar jykre tugnỹm ke kurã ẽn kã ag tóg jagtar nỹtĩnh mũ, ag tỹ ãjag vĩ jẽmẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ,” he tóg.

¹² Kĩ ag tóg mũ mũ sir. “Ãjag jykre tovãnh nĩ,” he ag tóg mũ, vẽnh kar mẽ. ¹³ Vỹjagrẽ kórég pan ag tóg mũ, ha mẽ. Ủn kagyga ag to ag tóg *azeite* tĩn mũ, kỹ ag tóg ag tỹ há' he kãn mũ sir.

João Batista ter (Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Kĩ pã'i mág tỹ *Herodes* tóg *Jesus* kãme mẽg mũ. Vẽnh kar vỹ ti kãmén tí, hã kỹ tóg mẽg mũ. Kĩ tóg: “*João Batista* hỹn,” he mũ. “Ti ter ja tán hỹn vỹn ké. Hã kỹ tóg ãg tỹ nén han vãnh hynhan tí,” he tóg, *Jesus* to.

¹⁵ Hã ra ù ag tóg *Jesus* to: “*Elias* vẽn,” he mũ. Kĩ ù ag tóg: “Topẽ vĩ tó tí vẽn, vãsỹ Topẽ vĩ tó tí ag ri ke vẽn,” he mũ gé.

¹⁶ Kĩ *Herodes* tóg ti tỹ ti kãme mẽ kỹ: “*João* hỹn ti ter ja tá vỹn ké, sỹ ùn krĩ kym ja ẽn ti,” he mũ.

¹⁷ *Herodes* vỹ *João* se ja nĩ, vẽnse ja kã ki tóg ti fón ja nĩ, *Herodias* fi tugrĩn. Tỹ fi *Filipe* prũ fi nĩ, ti jãvy, hã ra tóg fi tỹ prũg mũ. ¹⁸ Kĩ *João* tóg ti mẽ: “ã hã ne tóg ã jãvy prũ fi tỹ prũg mũ'. Kĩ ã tóg Topẽ vĩ mranh mũ,” he ja nĩ. ¹⁹ Tag tugrĩn *Herodias* fi tóg ti to kórég ja nĩ, hã kỹ fi tóg ti tén

sór ja nĩ, hã ra fi tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ²⁰ Herodes vỹ ti kamẽg ja nĩ, ti tỹ jykre kuryj nĩn kỹ. Topẽ jykre hã han tóg tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ Herodes tóg ti jy nĩgãn ja nĩ, ti jykre há t McGrin. Ti vỹ tóg ti mỹ mẽ há ja nĩ, ge ra tóg to jykren ja tũ nĩ.

²¹ Kejẽn tóg fi tỹ ti tén ke ki króm ke mũ. Herodes tóg ti mur ja kurã ên ki fénhta mág han mũ, *tenente* ag mỹ, *soldado* ag pã'i ag mỹ ke gé, ùn riko ag mỹ ke gé.

²² Fénhta ên ki fi kósin tytãg fi tóg ag mỹ vènh grén mũ, kỹ fi tóg Herodes ag mỹ sĩnvĩ tãvĩ jẽ. Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ nén to vỹ mũ tỹ sóg ã mỹ nĩm mũ,” he mũ. ²³ Fi mỹ tóg: “sỹ ke há vẽ,” he mũ. “Ã tỹ nén to vỹ mũ kar nĩm jé sóg ke mũ, isỹ nén kar kuju mré hã,” he tóg.

²⁴ Kỹ fi tóg fi mỹnh fi to tĩg kỹ fi mỹ: “Inh hỹn ne to vĩnh mũ?” he mũ. Kỹ fi tóg: “João krĩ to vĩm nĩ,” he mũ. ²⁵ Kỹ fi tóg vèsýmér ti to vènhvãg tĩ kỹ ti mỹ: “inh mỹ ùri João Batista krĩ tỹ pénky kã kã nĩm,” he mũ.

²⁶ Kỹ Herodes tóg fe kaj mág han mũ sir. Hã ra tóg fi mỹ: “sỹ ke há vẽ,” he ja nĩ, hã kỹ tóg fi mỹ han sór mũ, ti mré nỹtĩ ag tỹ mẽ kãn ja nĩn kỹ. ²⁷ Hã kỹ tóg porisa ù jẽnẽg mũ, vese ja ra, ti tỹ João krĩ kym kỹ ma kãtĩg jé. ²⁸ Kỹ tóg ti krĩ ma kãtĩ mũ sir. Pénky kã kã nĩm kỹ tóg tytãg fi mỹ nĩm mũ. Kỹ fi tóg fi mỹnh fi mỹ ma tĩ mũ.

²⁹ Kỹ João mré mũ tĩ ag tóg ti venh mũ mũ, ti ter mẽ kỹ.

Kỹ ag tóg ti há va mũ mũ, vènh kej tá ti péju jé sir.

Hã to jykren kỹ Herodes tóg Jesus to: “João hỹn ti ter ja tá rĩr mãn, hã kỹ tóg nén ve vãnh ên hynhan mũ,” he mũ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jẽn (Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ Jesus tóg ti tỹ ùn vin mũ ag jẽgnẽ ja nĩgtĩ, ag tỹ vènh kar mỹ ti kãmén jé, ùn kagyga ag tỹ há' he jé ke gé. Hã ra ag tóg kejẽn ti to vỹnvỹn ke mũ sir, ti mỹ ag tỹ nén han ja ên kãmén jé. ³¹ Hã ra ag tóg tá e nĩ. Kãmũ ag tóg nỹ nĩ, hã kỹ tóg ag jẽn ke mũ ra vènh mỹ tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “mũ nỹ, ãg pir mỹ ãmã tũ ja ra mũ jé, ãg vènhkãn sĩ han jé,” he mũ. ³² Kỹ ag tóg ag pir mỹ *canoa* kã mĩ goj nig mág ên kã mĩ mũ mũ sir, ãmã tũ ja ra.

³³ Hã ra ùn e ên ag tóg ag mũ ve kỹ ag ki kanhrãn mũ. Kỹ ag tóg goj fyr jagma pétẽ mũ, ag jy. Ag jo ag tóg tá junjun mũ sir. ãmã kar tá ag tóg kãmũ ja nĩ, hã kỹ ag tóg e nỹtĩ.

³⁴ Jesus tỹ tá jun kỹ tóg sir ùn e ag vég mũ, kỹ ag tóg ti mỹ jagtar nỹtĩ. Ti mỹ ag tóg tỹ ãg mẽg tỹ mé ri ke nỹtĩ. ù tỹ ãg mẽg ki rĩr tũ nĩn kỹ tóg jagtar nỹtĩgtĩ.

³⁵ Hã ra tóg rãké nỹ sir, kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “rãké ti nỹ ha, ki ti ãmã tũ nĩ,” he mũ. ³⁶ “Ã tỹ ag mỹ ha mũjẽg', hen kỹ tóg há tĩ vẽ. Kỹ ag tóg ãmã kar mĩ mũnh mũ, vèjẽn jãvãnh jé,” he ag tóg ³⁷ Hã ra tóg ag mỹ: “ha inhã ag jẽn ge,” he mũ. Kỹ ag tóg: “kỹ ãg

mỹ jänkamy tỹ hên ri ke tỹ ãmĩ kajãm mũ?" he mũ.

³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: "ẽmĩ tỹ hê ri ke nỹ ki nỹtĩ? Ha venh mũ jêg," he mũ. Ag tỹ ve kỹ ag tóg: "ũ tỹ 5 (ke) vê, pirã régre ke gé," he mũ.

³⁹ Kỹ tóg ag mỹ: "nĩgnĩ ra, vênhmãn kỹ, re kri, mrugmru há kri," he mũ. ⁴⁰ Kỹ ag tóg vênhmãn kỹ nĩ', vênhmãn kỹ nĩ' he mũ. Ủ vỹ tóg 100 (ke) nĩ' he mũ, jo ù tóg 50 (ke) nĩ' he mũ, ag vênhmãn ù. ⁴¹ Kỹ tóg ẽmĩ mré pirã génh kỹ kanhkã ki ẽvãnh mũ. Kỹ tóg Topê mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg ẽmĩ kupãg mũ sir. Ti mré mũ tĩ ag mỹ tóg vin mũ, ag tỹ ùn e ẽn mỹ kãnhkrén jé. Pirã régre tỹ tóg vênh kãpópãm mũ gé sir. ⁴² Kỹ vênh kar vỹ ko kãn kỹ funfór mũ sir. ⁴³ Kêj tỹ 12 (ke) fãn ag tóg mũ sir, ẽmĩ ke tỹ, pirã ke tỹ. ⁴⁴ Ẽmĩ ẽn ko mũ ag tóg tỹ ùn tỹ 5 mil (ke) ag nỹtĩ, ùn tỹtã fac tó tũ.

Jesus tỹ goj kri tĩg
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Vêsýmér *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ijo kafã ù ra mũjêg, ẽmã tỹ *Betsaida* ra," he mũ. "Isỹ ùn e tag ag mỹ: ha mũjêg, henh ke vê ver," he tóg. ⁴⁶ Ag mũ kar kỹ tóg pãnónh to tãpny mũ, Topê mré vĩ jé.

⁴⁷ Kutý ẽn kã *canoa* tóg ver tĩ nĩ, goj kãmĩ. Jo *Jesus* tóg tar tá jê nĩ, ti pir mỹ. ⁴⁸ Hã ra ag tóg *canoa* vóg kỹ ronron mũ sir. Mũ kónãn ag tóg mũ sir, kãka tỹ ag kato tẽn kỹ. Hã ra *Jesus* tóg kurã ke ra ag to kãtĩ

mũ, goj kri tĩg kỹ, ti pên kã mỹr. Kỹ tóg ag tá jun kỹ ag pãtén sór ve nĩ. ⁴⁹ Kỹ ag tóg jũrũn ke kỹ: "vênh kuprĩg vê," he mũ. Kỹ ag tóg kamêgmêg kỹ vêkrênkrêr mũ. ⁵⁰ Ag kar tỹ ti ve kỹ ag tóg jũrũn ke mũ. Hã ra tóg vêsýmér ag mỹ: "kamêg tũg nĩ, inh hã vê," he mũ.

⁵¹ Kỹ tóg *canoa* kã ki rã mũ sir ag mré. Kỹ kãka tóg tũ' he mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. ⁵² Ag tỹ to jykrén tũ tóg tĩ. Ver ag tóg krĩ tũ nỹtĩ, hã kỹ ag tóg *Jesus* jykre ki kagtĩg nỹtĩ ver, ti tỹ ẽmĩ pir tỹ ùn e jên ja ra.

Jesus tỹ Genesaré mĩ tĩg
(Mt 14.34-36)

⁵³ Kỹ ag tóg *canoa* kã mĩ pa kỹ ga tỹ *Genesaré* tá junjun mũ. Tá ag tóg *canoa* nỹgnỹn mũ sir. ⁵⁴ Ag kãpa kỹ tá ke ag tóg vêsýmér ti ki kanhrãn mũ. ⁵⁵ Kỹ ag tóg ãn kar mĩ pétê mũ sir, ag tỹ ùn kagyga ag gé kãmũ jé. Kur kã ki ag vin kỹ ag tóg ag gé kãmũ mũ. Ti jêg jan ra ag tóg ti nón mũ mũ.

⁵⁶ Ti tỹ ẽmã ù tá jun kỹ ag tóg vênh kaga gé kãmũ tĩ. Kỹ ag tóg ãn prur ki ag vin tĩ. Ẽmã mág tá ag tóg ge tĩ, ẽmã kãsir mĩ, vãn hã kã mĩ ke gé. "Mỹ ã mỹ há, ẽg tỹ ã kur tóv mẽ jé?" he ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg há' há' he kãn tĩ sir, ag tỹ ti kur tóv mên kỹ.

7

Judeu ag si ag jykre ti
(Mt 15.1-9)

¹ Kejên *Fariseu* ag tóg *Jesus* to vênhmãn mũ, Topê vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré. *Jerusalém* tá ag kãmũ ja nĩ. ² Hã ra ag

tóg ti mré mũ tĩ ù ag tỹ nĩpég mẽ kã jẽn vég mũ, hã kỹ tóg ag tỹ ag jẽgry tĩ. ³ Fariseu ag tóg nĩgpe kar kỹ tỹ jẽg tĩ, ag tỹ Judeu ag si ag jykre han kỹ. ⁴ Ag tỹ *negocio* tá kãmũ kỹ ag tóg veso tỹ kó'kó' he tĩ, goj tỹ. Veso tỹ kó he kar hã ag tóg jẽg tĩ. Vẽjykre si tỹ hẽn ri ke han ag tóg tĩ. *Caneca* mré kukrũ to ag tỹ kó he tĩ, *lata* to ke gé, nén kar to.

⁵ Kỹ Fariseu ag tóg Jesus mỹ: “ã mré mũ tĩ ag tỹ hẽ ri ken kỹ ãg si ag jykre han tũ nĩ nẽ? Ag tỹ ne jé ag nĩgé to tỹ kó he tũ ra jẽn nẽ?” he mũ. ⁶ Hã ra tóg ag mỹ: “*Isaiás* vỹ ãjag to vĩ ja nĩgtĩ, vãsỹ, kỹ tóg rán kỹ nĩ,” he mũ. “Ti vĩn hã vễ, ha mẽ: “*povo* tag vỹ ag nũnẽ hã tỹ inh mỹ vĩ há han tĩ, hã ra ag jykre pijé tỹ inh jykre nỹ'. ⁷ Fagrĩnh mỹ ag tóg iso grĩnh ke tĩ, hã ra ag tóg ãprã ke ag jykre to: Topẽ tỹ tón hã vễ, he tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Isaiás* ti,” he tóg, Jesus ti. “Hã ra tóg ãjag to ki hã tó ja nĩ, ãjag jykre régre nỹtĩn kỹ. ⁸ Topẽ vĩ tovãnh ãjag tóg mũ. Hã ra ãjag tóg ãprã ke jykre hã han tĩ,” he tóg.

⁹ “Ãjag hã vỹ Topẽ vĩ mranh tĩ', ãjag tỹ ãjag jykre si han kỹ,” he tóg. “Hã ra tóg ãjag mỹ há nỹ. ¹⁰ *Moisés* tỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó kỹ tóg ãjag mỹ: “ã mỹnh fi mré ã panh kamẽg nĩ, fag jagãgtãn nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Û tỹ ti han mũ fag mỹ vĩ kónãn mũ ãn tén jé ã tóg ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ. ¹¹⁻¹² *Moisés* jãvo ãjag tóg: “ã tỹ ã han mũ fag jagãgtãn sór tũ nĩn kỹ fag mỹ ón kỹ: “Topẽ tũ vễ, isỹ nén ti,”

hem nĩ,” he tĩ. Gen kỹ tóg fag jagãgtãn tũ nĩ. Ti tỹ fag to é he vễ. ãjag jykre kórég hã vễ,” he tóg. ¹³ Kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ mranh ãjag tóg tĩ, ti jẽgja ki ãjag tóg ãprã ke ag jykre hã ki króm sór tĩ. Ge tỹ hẽn ri ke han ãjag tóg tĩ, ón kỹ,” he mũ.

Nén tỹ ãg kavénh mũ
(Mt 15.10-20)

¹⁴ Kỹ tóg vẽn h kar jé prẽr mãn kỹ ag mỹ: “inh vĩ jẽmẽ ra,” he mũ. ¹⁵ “Vẽjẽn pijé ãg kavénh tĩ'. Nén tỹ ãg ki kãpa mũ hã vỹ ãg kavénh tĩ. ãg tỹ nén ù vẽn h mỹ han mũ hã vỹ ãg kavénh tĩ. ¹⁶ Û nĩgrẽg nỹtĩ tỹ jẽmẽ jé,” he tóg.

¹⁷ Ti tỹ ti pir mỹ ãn kã ra rã kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “ãg mỹ kãmén há han nĩ, ã vĩ tag,” he mũ.

¹⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ ãjag mỹ ver ki kanhrãn tũ'?” he mũ. “ãg jẽn tỹ ãg jẽnky kã ra rã kỹ tóg ãg kavénh tũ nĩgtĩ mỹ. ¹⁹ ãg nug kã ra tóg rã mũ, kar ãg tóg fón tĩ. Hã kỹ tóg tỹ nén ù tũ nĩ,” he tóg. Hã kỹ Jesus tóg vẽn h kar to: “há ti nĩ,” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg: “nén tỹ ãg ki kãpa hã vỹ ãg kavénh tĩ,” he mũ, ²¹ “hã vỹ: jykren kónãn, ùn mén tũ fag to én, nén ù péju, ù tén, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, ²² nén kar to én, vỹjykre pãno han, ti tỹ nén ù nenh mẽ, ù kato vĩ kónãn, vẽn h mỹ inh ag kãfór kar nĩ, he tĩ, krĩ tũ, he mũ. ²³ Nén kar kórég ãn tóg ãg ki kãpa tĩ, hã kỹ tóg ãg kavénh tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ tytãg sĩ fi jagrẽ kórég kutẽm

(Mt 15.21-28)

²⁴ Kĩ tóg tá kãkutẽ mũ sir, ãmã tỹ *Tiro* ra tĩg jé, ãmã tỹ *Sidom* ra ke gé. Tá tóg ãn ù krẽm rã mũ, kũ tóg: “ker ù inh nĩgia ki kanhrãn hẽ,” he mũ. Ge ra ag tóg ki kanhrãn mũ.

²⁵ Kĩ vėsỹmér fóg ù fi tóg kãtĩ mũ. Fi kósin fi vỹ jagrẽ kórég nĩ. Kĩ fi tóg ti krẽm mũg ke mũ, ti tỹ fi mũ fi kósin fi jagrẽ kórég ãn kutẽm jé. ²⁶ Hã ra fi tóg *Grego* vĩ hã tó tí. Ga tỹ *Siro-Fenícia* tá ke fi vẽ. Ti mũ fi tóg to vĩ mãn', to vĩ mãn' he mũ.

²⁷ Vãhã tóg fi mũ: “ẽg jẽn vỹ tỹ ẽg krẽ tỹ ko jafã nĩ,” he mũ. “Vẽnh mũ ti nĩ, ẽg tỹ ẽg krẽ jamĩ tỹ kasor mũ fón kũ,” he tóg.

²⁸ Hã ra fi tóg: “hỹ,” he mũ. “Hã ra kasor sĩ tóg ẽg krẽ jamĩ mru vár ãn ko tí,” he fi tóg.

²⁹ Kĩ tóg: “tó há han ã tóg. Ha tĩg, fi jagrẽ kórég tóg hur kutẽ, ã kósin fi ki,” he mũ.

³⁰ Kĩ fi tóg fi ãn ra tí mũ sir. Fi tỹ tá jun mũ ra fi kósin fi tóg nỹ nĩ, kũmỹ kri, hã ra fi jagrẽ kórég ãn vỹ kutẽ ja nĩ.

Jesus tỹ ùn vĩ vãnh vãn

³¹ Kĩ *Jesus* tóg ãmã tỹ *Tiro* ki ga ki kutẽ mũ. Kĩ tóg ãmã tỹ *Sidom* mũ tí mũ gé sir. ãmã tỹ 10 (ke) fĩn rãm kũ tóg ga tỹ *Galilèia* ki goj nig mág tá jun mũ sir. ³² Kĩ ag tóg ti to ùn kutu pére kãmũ mũ, ùn vĩ kar vãnh. Kĩ ag tóg ti mũ: “ã nĩgé tỹ ti mẽ,” he mũ. ³³ Hã ra tóg ti pére tí mũ, ti pin kũ. Kĩ tóg ti nĩgé juféj tỹ ti nĩgrẽg nor

nĩgfénh mũ. Kĩ tóg ti nũnẽ to sug mũ sir. ³⁴ Kĩ tóg kankhã ki ãvãnh kũ ãnh' ãnh' ke mũ sir. Kĩ tóg ti mũ: “*efatá*,” he mũ. Ẽg vĩ ki ke hã vỹ: “ti nĩgrẽg jé nor' hẽ,” he mũ. ³⁵ Kĩ ti nĩgrẽg tóg nor' he mũ sir. Ti nũnẽ tóg kavár mũ sir. Vĩ tóg mũ sir. Há' he tóg mũ sir vėsỹmér. ³⁶ Kĩ tóg ag tỹ tó kamẽg mũ, hã ra ag tóg tugtó kãn mũ, ti tỹ: “ker tó hẽ', ker tó hẽ',” he mũ ra. ³⁷ Kĩ ag fe tóg hẽn ri ke mũ. “Ti tỹ nén han mũ vỹ tóg há tãvĩ nĩ,” he ag tóg. “Ún kutu ag ãmẽ han tóg, ùn vĩ vãnh ag vĩ han tóg mũ gé,” he ag tóg.

8

Jesus tỹ ù tỹ 4 mìl (ke) ag jẽn
(Mt 15.32-39)

¹ Kejẽn ùn e ag tóg vẽnhmãn kũ nỹtĩ mãn mũ, hã ra ag tỹ nén ù konh ke tóg tũ tí. Kĩ tóg ti mré mũ tí ag mũ: ² “inh mũ ag tóg jagtar nỹtĩ,” he mũ. “Kurã tãgtũ han ag tóg huri, ẽg mré, hã ra ag tóg vějẽn ve ja tũ nĩgtĩ. ³ Sỹ ag kókĩnkĩr ra ag mũ: ha mũjẽg, hen kũ tóg inh mũ ù ag kãgter ha mẽ tí, ãmĩn kri. Kuvar gy tóg nĩ, ù ag jamã tí,” he tóg.

⁴ Kĩ ag tóg ti mũ: “ẽg hẽ ri ken kũ ãmĩ venh mũ, ãmã tũ ja tag ti ki, ẽg tỹ ag jẽn jé?” he mũ.

⁵ Hã ra tóg: “ãmĩ tỹ hẽ ri ke nỹ ki nỹtĩ ge?” he mũ. Kĩ ag tóg: “ũ tỹ 7 (ke) vỹ ki nỹtĩ,” he mũ.

⁶ Kĩ tóg vẽnh kar mũ: “nĩgnĩ ra, ga kri,” he mũ. Kĩ tóg ãmĩ tỹ 7 (ke) ãn mãn kũ Topẽ

mré vī mū. “Inh mǝ tóg há tǝ,” he tóg. Kǝ tóg kupāg' mū sir. Ti mré mū tǝ ag mǝ tóg vin mū sir, ag tǝ vēnh kar mǝ kǎnhkrén jé sir. ⁷ Kǎkufár pipir vǝ ki nǝtǝ gé. Kǝ tóg to Topē mré vī mū gé, kǝ tóg ag mǝ: “ha kǎnhkré,” he mū gé. ⁸ Kǝ ag tóg ko kǎn mū sir. Funfór ag tóg mū. Hǎ ra tóg kén mū sir. Kre tǝ 7 (ke) fǎn tóg mū, ti ke ēn ti, ag tǝ génh kǝ. ⁹ Ū tǝ 4 mil (ke) ag vē, hēn ri ke mūn, ēmǝ ko mū ag.

Kar kǝ tóg ag mǝ: “mū nǝ,” he mū. ¹⁰ Kǝ tóg vēšýmér ag mré canoa kǎ ki rǎ mū, kǝ ag tóg ga tǝ Dalmanuta ra mū mū.

Fariseu ag tǝ milagre ve sór (Mt 16.1-4)

¹¹ Kǝ Fariseu ag tóg ti tá junjun mū, ón kǝ ti ki jēmē jé. Kǝ ag tóg ti mǝ nén han vǎnh to vī mū, ti tǝ ag mǝ han jé. Ag tǝ ti jykre to: “Topē jykre mǝ vǝ?” he sór vē.

¹² Kǝ tóg ti fe tǝ jēnger jagy han mū. Kǝ tóg ag mǝ: “ājag ne tóg ēg tǝ nén han vǎnh hǎ ve sór mū!,” he mū. “Sǝ ke há vē, hǎ kǝ sóg ke mū: venh ke tū ājag nǝ. Ūri ke ag vǝ ēg tǝ nén han vǎnh venh ke tū pē nǝ,” he tóg, ag mǝ. ¹³ Kǝ tóg ag ré kǝ tǝ mū sir. Canoa kǎ ki tóg rǎ mǎn mū, kǝ tóg kafǎ ū ra tǝ mū sir.

Vējykre kórég kǎme (Mt 16.5-12)

¹⁴ Hǎ ra ti mré mū tǝ ag tóg ēmǝ ki ēkrén ja tū nǝ. Ēmǝ pir hǎ vǝ canoa kǎ kǎ nǝ.

¹⁵ Hǎ ra tóg ag mǝ: “ha mē, Fariseu tǝ fermento há kamēg

nǝ. Herodes tǝ fermento há kamēg nǝ gé,” he mū. ¹⁶ Kǝ ag tóg jagnē mǝ: “ēmǝ kǎ ēg jatun, hǎ kǝ tóg tag tó mū,” he mū.

¹⁷ Hǎ ra Jesus tóg ki kanhró nǝn kǝ ag mǝ: “ēmǝ tū ti tǝ, he tūg nǝ,” he mū. “Inh vǝ ki kagtǝg nǝtǝ ve ājag tóg nǝtǝ. Sǝ nén han mū to jykrén tū nǝtǝ ve ājag tóg nǝtǝ. Krǝ tū nǝtǝ ve ājag tóg nǝtǝ. ¹⁸ Ājag kanē ra ājag kyvó nǝtǝ ve nǝ. Ājag nǝgrēg ra ājag tóg kutu nǝtǝ ve nǝ. Mǝ ēkrén nǝ, ¹⁹ sǝ ēmǝ tǝ 5 (ke) tǝ ūn e jēn ja ēn mǝ. Ū tǝ 5 mil (ke) ag vǝ kó, mǝr, hǎ ra tóg kén. Ājag kēj tǝ hē ri ke fǎn, ēmǝ ke tǝ?” he tóg. Kǝ ag tóg: “kēj tǝ 12 (ke),” he mū.

²⁰ Kǝ tóg: “kǝ ēmǝ tǝ 7 (ke) to jykrén nǝ gé. Ū tǝ 4 mil (ke) ag vǝ kó, hǎ ra kre tǝ hē ri ke vǝ fór, ti ke tǝ?” he mū. Kǝ ag tóg: “kre tǝ 7 (ke),” he mū.

²¹ Kǝ tóg ag mǝ: “ge ra ājag tóg ki kagtǝg nǝtǝ,” he mū. Ti tǝ ag mǝ Fariseu ag jykre tó jan hǎ vē, Herodes jykre ti. Ag jykre hǎ to tóg: ag tǝ fermento há, he ja nǝ.

Jesus tǝ ūn kyvó tǝ há' he

²² Kǝ ag tóg kafǎ ū tá junjun mū sir, ēmǝ tǝ Betsaida tá. Kǝ tá ke ag tóg ūn kyvó pére kǎmū mū, ti tǝ ti nǝgé tǝ ti mē kǝ ti tǝ há' he jé. ²³ Kǝ tóg ti nǝgé kǎgmǝ kǝ ti pére kutē mū. Kǝ tóg ti nǝgé to sug kǝ ti kanē mǝ tǝn mū. Kǝ tóg ti mǝ: “ǎ mǝ nén ū vég mū?” he mū.

²⁴ Kǝ tóg ēvǎnh kǝ ti mǝ: “ag ve inh, hǎ ra ag tóg inh mǝ tǝ ka mū ēn ve nǝtǝ,” he mū.

²⁵ Kÿ tóg ti nĩgé tÿ ti kanẽ mẽ mãn mũ, kÿ tóg ãvãnh há han mũ sir. Há' he tóg mũ. Tã mã tóg ve há han kãn mũ, ãn kyvó ja ti. ²⁶ Kÿ tóg ti mÿ: “ha vësÿmér ã jamã ra tũg. Êmã tag ra vÿn ke tũg nĩ,” he mũ. Kÿ tóg tĩ mũ sir.

Pedro tÿ Jesus tó
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Kÿ Jesus tóg ti mré mũ tĩ ag mré tũg mãn mũ gé sir, êmã tÿ Cesaréia Filipe tá ga ra. Êprÿ jagma tũg kÿ tóg ag mÿ: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ.

²⁸ Kÿ ag tóg ti mÿ: “João Batista vẽ, he ag tóg tĩ, ã to. Jãvo ã ag tóg: Elias vẽ, he tĩ. Jãvo ã ag tóg: Topẽ vĩ tó tĩ ã vẽ, he tĩ gé,” he mũ.

²⁹ Kÿ tóg: “ag jãvo ã jag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. Kÿ Pedro tóg ti mÿ: “tÿ ã Cristo nĩ,” he mũ.

³⁰ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he kar kÿ ag jyvẽn mũ, ag tÿ ã mÿ ti kãmẽn tũ nĩ jé.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Kÿ tóg: “tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vẽ. Kófa ag tÿ iso: “kórég ti nĩ,” henh ke vẽ, Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag ke gé, Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tÿ isén ke vẽ, kurã tãgtũ tũg kÿ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg.

³² Ag mÿ tóg jamã há ra tó mũ.

Hã ra Pedro tóg ti pin kÿ ti mÿ: “vĩ tÿ ge han tũg nĩ,” he mũ. ³³ Hã ra Jesus tóg vësÿjãm ti mré mũ tĩ ag ki ãvãnh kÿ Pedro to jũ mũ. “Kutũg, Satanás’! ã pijé Topẽ jykre tó mũ,” he

tóg. “Êprã ke jykre vẽ, ã tÿ inh mÿ nẽn tó mũ tag ti,” he tóg.

³⁴ Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mré vẽn kar jé prẽr mũ, kÿ tóg ag mÿ: “ã jag tÿ inh mré kãmũ kÿ tóg há tĩnh mũ. Kÿ ã jag jykre tovãnh nĩ, ã jag tÿ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tÿ krunh tÿ inh kri fi kÿ sóg tũg ke mũ, ag tÿ to isa kÿ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nenh ke tũ sóg nĩ. Isÿ tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki, ã jag tÿ inh mré mũ sór nÿtĩn kÿ. Isũ hã han to tar nÿtĩm nĩ,” he tóg. ³⁵ “ã jag tÿ ã jag jykre hã han sór kÿ ã jag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ã jag tÿ isugrĩn ã jag jykre tovãnh kÿ ã jag krenkren ke mũ,” he tóg. ³⁶ “Hẽn ri ke mũn ã jag hÿn ga kri nẽn ã kar gÿjÿ henh ke mũ, hã ra ã jag kuprĩg tóg vãfor ke mũ. Kÿ tóg kórég nÿ. ³⁷ Êg tÿ ne tÿ ãg kuprĩg kajãm ke tóg tũ tĩ, ãg tÿ ti ve mãn jé. ³⁸ Ûri ke ag tóg vyr mÿ topẽ ã hynhan tĩ, kÿ ag tóg Topẽ vĩ mranh tĩ gé. Ag kã mã iso mÿ’ãg tũg nĩ. ã jag tÿ ãri inh vĩ to mÿ’ãg kÿ sóg, inh kãtũg mãn kÿ ã jag to mÿ’ãg ke mũ gé, isÿ Topẽ tÿ jẽgnẽ jafã mág ag mré kãtũg kÿ. Ijóg vÿ tóg isÿ ãn mág han ke mũ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

9

¹ Kÿ tóg ag mÿ: “ha vé, ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ã jag kã mã ã ag vÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã’i nĩ venh ke mũ, ag ter ke to hã, tag ki ãg mré nÿtĩ ã ag. Topẽ vÿ tar nĩ. Tĩ tar nĩ ve jé ag tóg ke mũ,” he tóg.

Jesus tỹ vẽn h ve ù han
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Kurã tỹ 6 (ke) tũg kar kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “mũ nỹ, vyr mỹ,” he mũ. *Pedro* mỹ tóg ke mũ, *Tiago* mỹ ke gé, *João* mỹ ke gé. Ag hã mré tóg pãnónh ra tĩ mũ. Kỹ tóg ag jo vẽn h ve ù han mũ. ³ Ti kur vỹ tóg kókov tãvĩ nĩ sir, kópréj. Fag tỹ kur kupri fa kỹ ti kupri kãfór tóg nĩ. ⁴ Kỹ *Elias* tóg sir vẽn h ven mũ, *Moisés* ke gé. *Jesus* mré ag tóg vēmén mũ.

⁵ Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*, tag ki tóg há nĩ,” he mũ. “Ëg tỹ tag ki pãjó tãgtũ han kỹn hỹn há nĩnh mũ vẽn, ã mỹ, *Moisés* mỹ, *Elias* mỹ ke gé,” he tóg. ⁶ Hã ra tóg ti tỹ nén tónh ke mũ ki kagtĩg nĩ, ag fe tỹ jũrũn ken kỹ. ⁷ Kỹ vēsỹmér kanhkã góg vỹ ag kri rũm ke mũ sir. Kỹ vẽn h vỹ tóg mẽ há' he mũ, kanhkã góg kã tá. Kỹ tóg: “inh kósin hã vẽn. Inh fe pẽn vẽn. Ti vỹ jēmẽ ra,” he mũ. ⁸ Kỹ vãhã ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* hã vэг mũ sir. Ti mré nỹtĩ ag ve mãn tũ ag tóg nĩ.

⁹ Kỹ ag tóg pãnónh tá kãre mũ sir. Kỹ tóg: “ker ù mỹ ãjag tỹ ùri nén vэг mũ tó hẽ'. Ëprã ke fi kósin tỹ ti ter ja tá vỹn ke kar hã inh kãmén nĩ,” he mũ. ¹⁰ “Ne nẽ hỹn, ti tỹ: iser ja tá vỹn ke, he mũ tag ti?” he ag tóg mũ, jagnẽ mỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg: “*Cristo* kãtĩg ke to hã *Elias* tóg kãtĩg vén ke mũ,” he tĩ. Hã mỹ'?” he mũ.

¹² Kỹ tóg: “hỹ, kãtĩg jé tóg ke mũ, *Elias* ti, nén kar han mãn

jé,” he mũ. “Hã ra sóg rãn kỹ nĩ gé. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ mỹr. Jagtar jagy han jé sóg ke mũ. Ag tỹ iso é henh ke vẽn. ¹³ Kỹ *Elias* vỹ hur kãtĩg gé, kỹ ag tóg ag tỹ ti ki nén han sór mũ ãn han. Hã kỹ tóg rãn kỹ nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ kyrũ jagrẽ kórég kutẽm

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Vãhã ag tóg *Jesus* mré mũ tĩ ù ag tá junjun mũ. Vẽn h e tóg ag pẽnĩn nỹtĩ. Kỹ Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg ag vỹ kato vỹ ù han mũ. ¹⁵ Ag tỹ *Jesus* ve kỹ tóg vãhã ag mỹ e tĩ, vẽn h e ãn mỹ. Kỹ ag tóg ti to pětẽ kãmũ kỹ ti mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne tỹ vēmén nẽ?” he mũ.

¹⁷ Kỹ ag kã ù tóg ti mỹ: “*Senhor*, inh kósin pére sóg kãtĩg, ã to,” he mũ. “Jagrẽ kórég ti nĩ, hã kỹ tóg vỹ vãn h pẽn nĩ. ¹⁸ Ti jagrẽ kórég tỹ ti kã vyryn ke kỹ tóg kutẽ' he tĩ. Kỹ tóg jãrãn tĩ. Ti jã tỹ tóg gágán ke tĩ. Tar' he tóg tĩ. ã mré mũ tĩ ag mỹ sóg to vỹ vẽn, hã ra ag tóg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ *Jesus* tóg: “ãjag ne tóg inh ki ge há han tũ nĩgtĩ’,” he mũ. “Topẽ tóg ãjag mỹ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mỹ. Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mỹ ti pére kãmũjэг,” he tóg. ²⁰ Ti jagrẽ kórég tỹ *Jesus* ve kỹ tóg kyrũ kã vyryn ke mãn mũ gé. Kỹ tóg kutẽ mãn mũ gé sir. Vĩrĩn', vĩrĩn' he tóg mũ. Jãrãn tóg mũ gé sir.

²¹ Kỹ tóg ti panh mỹ: “mỹ si há tĩ ha?” he mũ. Kỹ tóg: “hỹ, ti sĩ kã tóg ge nĩ,” he mũ.

22 “Kejēn tóg pĩ ki ti fón mũ, goj ki ke gé. Ti tỹ ti tén sór vë. Ā tỹ hē ri ken há nĩn kỹ ěg jagāgtān nĩ, ti tỹ há' hem nĩ,” he tóg.

23 Kỹ tóg: “ā tỹ hē ri ken há nĩn kỹ, he tũg nĩ, inh mỹ. Ũ tỹ Topē ki rā mũ ěn tỹ inh hē ri ken há han tĩ, nén kar tỹ,” he mũ.

24 Kỹ vēsýmér kyrũ panh tóg: “ti ki sóg rānh mũ,” he mũ, jamā há ra. “Isỹ ti ki rā tũ ěn tỹ inh ki tỹ tũ' hem nĩ,” he tóg.

25 Hã ra tóg ũ tỹ hēn ri ke fag vēnhmān vэг mũ, kỹ tóg ti jagrē kórég to jũ mũ. “Vējagrē vĩ vānh', vējagrē kutu', kākutē ra, ti ki rā mǎn tũg,” he tóg.

26 Kỹ tóg prēr mũ sir. Ti tỹ jũrũn ke han tóg mũ. Kỹ tóg kyrũ ki kākutē mũ sir. Kỹ tóg ter ve nĩ, kỹ ag tóg ti to: “tũg ja ti nĩ,” he mũ.

27 Hã ra *Jesus* tóg ti nĩgέ kǎgmĩ kỹ ti nĩm mũ, kỹ tóg jěgně mũ sir. Há' he tóg mũ sir.

28 Kỹ tóg ĩn kǎ ra rǎ mũ. Tá ti mré mũ tĩ ag tóg ti pin kỹ ti mỹ: “ěg ne tóg ti tỹ há' he ja tũ nĩ'. Hē ri ken kỹ, hỹn?” he mũ.

29 Kỹ tóg: “vējagrē kórég tỹ ge kutēm tóg jagy nĩ,” he mũ. “Topē mré ěg vĩ tĩ, kỹ ěg tóg vǎkrég tĩ gé sir. Kỹ tóg vǎhǎ kākutē tĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ti ter ke tó mǎn

(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

30 Kỹ ag tóg tá kǎpa kỹ *Galilėia* mĩ mũ mũ. Kỹ tóg: “ker ũ ěg tỹ mĩ mũ ki kanhrān hē',” he mũ. 31 Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrān sór vë, hǎ kỹ tóg

ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ěprǎ ke fi kósin ěn vỹ jagtar nĩnh mũ,” he mũ. “Inh hǎ vë. ěprǎ ke ag vỹ ag tỹ isỹ nén han sór mũ ěn han ke mũ. Ag tỹ isén ke vë. Hǎ ra sóg kurǎ tǎgtũ tũg kỹ rĩr mǎn mũ,” he tóg.

32 Kỹ tóg ag tỹ ti tỹ nén tó mũ tag to jykrén tũ tĩ. Hǎ ra ag tóg ag tỹ ti kaměg kỹ ti ki jēměg tũ nĩ.

Ũ tỹ tỹ ũn mǎg nĩ

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Kỹ ag tóg mũ mǎn kỹ ěmǎ tỹ *Cafarnaum* tá junjun mũ sir, ũ tỹ 12 (ke) ag mré. Đn krēm nỹtĩn kỹ tóg ag mỹ: “ěpry jagma mũn kỹ ājag ne tó ja nĩ?” he mũ.

34 Hã ra ag tóg ti mỹ tó tũ nĩ. Jagně mỹ ag tóg: “ěg kǎ ũ tỹ hē nỹ hỹn tỹ ũn mǎg nĩ?” he ja nĩ.

35 Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ājag mỹ tỹ ũn mǎg nỹtĩ sór mũ'?” he mũ. “Kỹ tỹ ũn sĩ ri ke nỹtĩm nĩ. Ũ tỹ ājag mỹ nén tó mũ han nĩ, ti há nĩn kỹ,” he tóg. 36 Kỹ tóg gĩr ũ mỹ: “kunĩg,” he mũ. Ag kuju kǎ ti fěg kỹ tóg ti nunh jagma ti pē fón mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ: 37 “Gĩr tỹ ge ri ke nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ isugrĩn ũn sĩ to há nỹtĩn kỹ tóg inh mỹ há tĩ, kỹ ājag tóg ũ tỹ ijěněg mũ ěn to há nỹtĩ gé sir. Tỹ ũn mǎg nĩ to ken hǎ vë,” he tóg.

Ũ tỹ Jesus mré ke

(Lc 9.49-50)

38 Kỹ *João* tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*, ũ ve ěg tóg. Hǎ ra ěn tóg ā jiji tó kỹ vējagrē kórég pan ja nĩgtĩ,” he mũ. “Hǎ ra tóg tỹ ěg mré ke tũ nĩ, kỹ ěg tóg ti mỹ: ke tũg nĩ, hé,” he tóg.

³⁹ Hã ra tóg: “vó, ti tỹ vėjagrě kórég pan kaměg tũg nĩ,” he mũ. “Ũ tỹ inh jiji tó kỹ nén ũ há han kỹ tóg iso há nĩ,” he tóg. ⁴⁰ “Ũ tỹ ěg kato tẽ tũ nĩn kỹ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir,” he tóg. ⁴¹ “Sỹ ke há vễ. Kejěn ũ tóg ãjag mỹ, nén ũ sĩ ven mũ, goj hên ri ke mũn, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ tugrĩn. Ěn tóg vễnh kato nén ũ há venh ke mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg.

*Ěg tỹ Topě vĩ mranh
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

⁴² Kỹ tóg “ũn sĩ tag vỹ inh ki rã kỹ jě,” he mũ. “Kejěn ũ tóg ti tỹ inh vĩ mranh han sór mũ. Ěn jykre vỹ kórég tãvĩ nĩ. Ũ tỹ pó mág tỹ ěn nunh to sa kỹ goj nig ki ti fón kỹ tóg há nĩnh mũ vễ. Jagy tãvĩ tóg nĩ, ũ tỹ gĩr tỹ isovãnh han kỹ,” he tóg.

⁴³ “Ă tỹ nén ũ péju to Topě vĩ mranh kỹ ã nĩgnó kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy tóg nĩ, ã nĩgnó pir nĩ ti. Jãvo ã tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke tóg inhhã há nĩ. Ă tỹ ã nĩgnó régre ra nũgme ki kutěn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁴ Tá ga ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ěn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁵ Ă tỹ hên kã tátĩg to Topě vĩ mranh kỹ ã pẽn kym nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã tĩg vãnh nĩn ti. Jãvo ã tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke tóg inhhã há nĩ. Ă tỹ ã pẽn régre ra nũgme ki kutěn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁶ Tá ga vỹ ã konh mũ gé, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ěn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki.

⁴⁷ Ă tỹ nén ũ ki vễ'ĩ to Topě vĩ mranh kỹ ã kaně tỹ nãm kem nĩ, ã tỹ ke mãn tũ nĩ jé. Jagy ti nĩ, ã kyvó nĩ ti. Jãvo tóg há nĩ, ã tỹ Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ven kỹ. Ă tỹ ã kaně régre ra nũgme ki kutěn kỹ tóg jagy kãfór tĩnh mũ. ⁴⁸ Tá ga tóg ã konh mũ, hã ra tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Tá pĩ ěn vỹ nhyr ke tũ nĩ gé, nũgme ki,” he tóg.

⁴⁹ “Ăjag tỹ tag ki jagtar nỹtĩ tóg pĩ tỹ ãjag pũn ri ke nĩ. Kỹ tóg, ěg tỹ Topě mỹ nén ũ pũn mũ ri ke nĩ. Sa ri ken hã vễ,” he tóg. ⁵⁰ “Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ, kỹ ěg tỹ ne tỹ tỹ kajã' henh ke tóg tũ tĩ. Kỹ sa há ri ke nỹtĩm nĩ. Jagně to krĩ kusa nỹtĩm nĩ,” he tóg.

10

*Ěg tỹ ěg prũ fi fón ke tũ
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Kỹ tóg tá kutě kỹ ga tỹ *Judéia* ra tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* mã ra. Kỹ vễnh e ag tóg ti pẽnĩn vễnhmãn mũ sir, kỹ tóg ag kanhrãn mãn mũ gé. Tĩ tỹ nén han tĩ ěn han mãn tóg mũ. ² Kỹ *Fariseu* ag tóg ti tá junjun mũ gé sir. Ag tỹ ón kỹ ti ki vễnh prũ fón ke jẽmẽ sór vễ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ěg tỹ ěg prũ fi mỹ: ha tĩg, he tag mỹ kórég nỹ?” he mũ. ³ Kỹ tóg: “*Moisés* vỹ ãjag mỹ hẽ ri ké?” he mũ. ⁴ Kỹ ag tóg: “ă tỹ ã prũ fi fón sór kỹ fi mỹ vễnh rán kỹ nĩm nĩ, fi tỹ kar kỹ tĩg jé, he ja tóg nĩ,” he mũ.

⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag jykre kórég nỹtĩn kỹ, hã kỹ tóg ãjag mỹ tag tó ja nĩ,” he mũ.

6 “Topē tỹ nén kar han ve ki tóg ti mré fi han,” he tóg. 7 “Hã kỹ ùn gré tóg ti prũ fi to ti panh ré kỹ tĩ mũ, ti mỹnh fi ré kỹ tóg tĩ mũ gé, ti prũ fi mré. 8 Fi mré tóg tỹ ùn pir nĩ sir, he ja tóg nĩ, Topē ti. Hã kỹ fag tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Fag pijé tỹ ùn régre nỹtĩ. 9 Hã kỹ fag tỹ vènh kãpãm tũg nĩ. Û mỹ: “há ã prũ fi fón,” he tũg nĩ. Topē tỹ fag tỹ ùn pir há vè mỹr,” he tóg.

10 Ag tỹ ìn kã tánỹtĩn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki jẽmẽ mãn mũ, vènh prũ fón ke to. 11 Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ãjag prũ fi fón kar kỹ ù fi tỹ prũg mãn kỹ ãjag prũ tũ fi vè, ha mẽ,” he mũ. 12 “Kỹ fi tỹ fi mén fón kar ù tỹ mén mãn kỹ fi mén tũ vè gé,” he tóg.

*Jesus tỹ gĩr mỹ vĩ há han
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

13 Jo fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ, *Jesus* tỹ ti nĩgé tỹ ag mẽ jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ.

14 Kỹ tóg vég mũ, kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to jũ mũ. “Vĩ tũg nĩ, gĩr ag mỹ. Gĩr fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ. Û tỹ ge hã vỹ Topē krẽm nỹtĩ nĩ, ti tũ vỹ tỹ fag nỹtĩ,” he tóg. 15 “Sỹ ke há vè. Gĩr ag vỹ iso hapẽ nỹtĩ. Ûn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg fag jãvo venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

16 Kỹ tóg gĩr nunh jagma ti pẽ fón mũ sir. Ti nĩgé tỹ tóg ag mẽ kãn mũ sir. Fag to tóg Topē mré vỹ mũ sir.

*Ûn riko kãme
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

17 Kỹ *Jesus* tóg tĩg mãn mũ gé sir. Hã ra kyrũ ù tóg ti to vènhvãg kãtĩ mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ mũ, kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*, hapẽ ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ inh rĩr krỹg ja tũ venh há tóg tĩ. Kỹ inh hỹn vèjykre há tỹ ne han mũ?” he tóg.

18 Kỹ *Jesus* tóg ti mỹ: “ã tỹ ne jé inh mỹ: há ã tóg jẽ, he nẽ?” he mũ. “Ëg pijé há nỹtĩ. Topē hã ne ti pir mỹ há nĩ,” he tóg. 19 “Topē tỹ nén to ãg jyvẽn mũ ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ù tén tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ù tũ to én tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kamẽg nĩ, he mũ,” he tóg ti mỹ.

20 Hã ra tóg ti mỹ: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ.

21 Kỹ tóg ti ki ãvãnh mũ, ti to há nĩn kỹ. “Nén ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he tóg mũ. “Ã tũ kar vãm tĩg, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vin jé, jãnkamy ti. Kỹ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mré tĩg jé,” he tóg. 22 Kỹ *Jesus* vỹ tag tóg ti mỹ vènh mỹ tĩ. Fe kaj tĩ tóg mũ sir, ti tũ e nĩn kỹ.

23 Kỹ tóg vènh pẽnĩn ãvãnh kỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “jagy ti nĩ, ùn riko tỹ Topē tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. 24 Kỹ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ e tĩ. Hã ra tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Inh krẽ,” he tóg. “Jagy tãvĩ ti nĩ, mỹr, ãg tỹ Topē tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg. 25 “Kỹ tóg ùn riko ag mỹ jagy han tĩ. Kãvãru pãnĩ sór vỹ préj nor fĩn kutẽ tũ nĩgtĩ mỹr,” he tóg. “Tĩ tỹ fĩn kutẽ há nĩ ra tóg há tĩ vè,

ũn riko ag tỹ Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke ti," he tóg.

²⁶ Kĩ tóg ag mỹ e pẽ tãvĩ tĩ. "Kỹ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ," he ag tóg, jagnẽ mỹ.

²⁷ Kĩ tóg ag mỹ: "ẽprã ke ag vỹ vẽn kren han ki kagtĩg nỹtĩ," he mũ. "Ag jãvo Topẽ tóg ãg krenkren han ki kanhró nĩ. Topẽ hã tóg nén kar han ke ki kanhró nĩ inhhã," he tóg.

²⁸ Kĩ *Pedro* tóg ti mỹ: "ha vé, ãg tỹ nén ù kar ré kỹ ãg tóg ã mré mũ mũ," he mũ.

²⁹ Kĩ tóg: "sỹ ke há vẽ. ãjag kã mĩ ù tóg kejẽn isugrĩn ti jamã ré kỹ tĩ mũ, ti jãvy ag, ti kãke ag, ti ve fag, ti mỹnh fi, ti panh ti, ti krẽ ti, ti japỹ ré kỹ ke gé, vẽn vĩ sér tugrĩn," he tóg. ³⁰ "Ën vỹ tóg sir vẽn kato ù tỹ 100 (ke) venh ke mũ, ùri hã ra, hã vỹ: ãmã kar, jãvy kar, kãke kar, ve kar, mỹnh kar, ãpỹ kar ve jé tóg ke mũ. Hã ra ag tóg ti vóg kónãn ke mũ gé. Kar kỹ tóg vãhã sir rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé," he tóg. ³¹ "Jãvo tag ki ùn mág ù tỹ tá térenh ke vẽ, kỹ tag ki ùn kãsir ù tỹ tá jãprynh ke vẽ," he tóg.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó mãn (Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Kar kỹ *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré tĩ nĩ sir, *Jerusalém* ra. Ag jãmĩ tóg tĩ nĩ. Hã ra tóg ag mỹ e tĩ. Mũmẽg ag tóg mũ sir. Kỹ tóg ù tỹ 12 (ke) ag mỹ ti tỹ nén venh ke mũ ãn kãmén mãn mũ, vyr mỹ. ³³ "Ha vé, *Jerusalém* ra ãg tóg mũ mũ," he tóg. "Ëprã ke fi kósin ãn vỹ jagtar ke mũ. Inh

hã vẽ. Ón kỹ Topẽ tũ to pã'i ag tóg ag tỹ isỹ nén han sór mũ ãn han ke mũ," he tóg. "Ag tỹ iso: "ter jé tóg ke mũ," henh ke vẽ, kỹ ag tóg fóg ag mỹ inh fẽg ke mũ. ³⁴ Kỹ fóg ag tỹ iso é henh ke vẽ. Ag tỹ iso sug ke vẽ. Ag tỹ inh mrãnmrãn ke vẽ. Isén ke ag tóg ke mũ. Hã ra isóg kurã tãgtũ ki rĩr mãn mũ sir," he tóg.

Tiago mré João ag tỹ tỹ pã'i jẽ sór

(Mt 20.20-28)

³⁵ Kỹ *Tiago mré João* ag tóg ti kukãm mũ mũ, *Zebedeu* krẽ ag. "Senhor, ãg mỹ ãg tỹ nén to vĩ mũ tag ti han," he ag tóg. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ: "ne nẽ," he mũ. ³⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: "kejẽn ã tóg tỹ pã'i nĩnh mũ," he mũ. "Kỹ tóg sỹ ã pẽgja tá nĩnh há tĩ vẽ," he tóg, jo ù tóg: "sỹ ã jakãnh tá nĩnh há tóg tĩ vẽ," he mũ gé. "Ëg tỹ ã rã hã nỹtĩnh há tóg tĩ vẽ, ã tỹ tỹ pã'i nĩn kỹ," he ag tóg.

³⁸ Hã ra tóg ag mỹ: "ãjag tỹ nén to vĩ mũ ki kagtĩg ãjag tóg nỹtĩ," he mũ. "ãjag mỹ inh ri kén jagtar sór mũ'? ãjag mỹ ãjag jagtar jagy han kỹ to krónh kenh ke tũ nĩ vỹ?" he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg: "hỹ, ke jé ãg tóg ke mũ," he mũ. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: "hỹ, jagtar jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén," he mũ. "Vẽsỹrénh jé ãjag tóg ke mũ, inh ri kén. ⁴⁰ Hã ra isũ tũ vẽ, sỹ ãjag mỹ: ha inh pẽgja tá nĩ, ha inh jakãnh tá nĩ, he jé. ù tỹ inh rã nỹtĩnh ke mũ ãn ag hã tỹ inh rã nỹtĩnh ke vẽ," he tóg.

41 Hã ra ù tỹ 10 (ke) ag tóg mễg mũ, kỹ ag tóg ag to jũ mũ sir. 42 Kỹ tóg ag jé prěr kãn kỹ ag mỹ: “fóg tỹ pã'i ag jykre ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ,” he mũ. “Vẻnh kar jẻgnẻg ag tóg tĩ, kỹ ag mág ag tóg vẻnh kar mỹ: gem nĩ, ge tũg nĩ, he tĩ, vĩ tar han kỹ. 43 Ag ri ke han tũg nĩ. ãjag mỹ tỹ ùn mág nỹtĩ sỏr mũ'? Kỹ tỹ jagnẻ mỹ rằnhrạj tĩ ri ke nỹtĩm nĩ. 44 ãjag mỹ tỹ pã'i nỹtĩ sỏr mũ'? Kỹ tỹ jagnẻ krẻm ke nỹtĩm nĩ, tỹ ùn kāsir ri ke nỹtĩm nĩ. 45 Hã kỹ sỏg ù mỹ rằnhrạj tĩ tũ nĩ gé. Sỹ tỹ ãjag mỹ rằnhrạj tĩ nĩ jẻ sỏg kătĩg. Tỹ sỏg ẻprả ke fi kỏsin nĩ. Hã kỹ sỏg vẻnh kar jagfy ter ke mũ, sỹ ag krenkren han jẻ,” he tóg.

Ủn kyvỏ tỹ há' he

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Kejẻn tóg ti mrẻ mũ tĩ ag mrẻ ẻmả tỹ Jericỏ tá jun mũ. Ag tỹ *Jerusalẻm* ra mũ vẻ. Kỹ ag tóg *Jericỏ* ki pa mũ gé. Vẻnh e tảvĩ tóg ag mrẻ mũ mũ. Hã ra ag tóg ùn kyvỏ vég mũ. *Bartimeu* vẻ, *Timeu* kỏsin vẻ. ẻpry kri nĩ kỹ tóg vẻnh kar mỹ: “inh mỹ nẻn ù nẻm,” he nẻgtĩ. 47 ẻn tóg *Jesus* tỹ ẻmẻn jagma tĩg mễg mũ sir. Kỹ tóg prẻr mũ sir. “!..*Jesus*!..!” he tóg. “!..*Davi* krẻ'krẻ'! !..!jagảgtản ra..!” he tóg. 48 Hã ra ag tóg ti to jũgũ kỹ “mẻ kả nẻ nẻ,” he mũ. Hã ra tóg prẻr mản', prẻr mản', he mũ. “!..*Davi* krẻ'krẻ'!..!” he tóg. “!..!jagảgtản ra..!” he tóg.

49 Kỹ tóg ti to krẻg he mũ. Kỹ tóg ti jẻ prẻr mũ sir. Kỹ ag tóg

ti mỹ: “ả fe tỹ há' hé, jẻg ra, ả jẻ tóg prẻr mũ,” he mũ. 50 Kỹ tóg ti pảritỏ fỏn kỹ jẻgnẻ mũ sir. *Jesus* to tóg tĩ mũ sir.

51 Kỹ tóg ti mỹ: “inh ả tỹ hẻ ri kenh mũ?” he mũ. Kỹ tóg: “*Senhor*, sỹ vẻnh há tóg tĩ,” he mũ. 52 Kỹ tóg: “hej, ả tỹ há' hẻnh ke nẻ ha, ả tỹ inh ki rả tũgrẻn” he mũ. Kỹ tóg vẻsỹmẻr ẻvẻnh há' he mũ sir, kỹ tóg ti nỏn tĩ mũ sir, ẻpry jagma.

11

Jesus tỹ Jerusalẻm tá jun

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo

12.12-19)

1 Vảhả ag tóg *Jerusalẻm* to hả nỹtĩ. Kỹ ag tóg ẻmả tỹ *Betânia* tá junjun vén mũ, ẻmả tỹ *Betfagẻ* tá, krẻ tỹ *Oliveiras* tá ke gé. Kỹ *Jesus* tóg ti mrẻ mũ tĩ rẻgre ag jẻgnẻ kỹ ag mỹ: 2 “ha ẻg jo ẻmả nẻ ẻn ra mủjẻg,” he mũ. “ Tá ãjag tóg *burrica* fi krẻ vẻnh ke mũ. Se kỹ tóg jẻ. Ủ vỹ ver ti kri nẻ ja tũ nẻ. Ti kavẻn kỹ ti pẻre kảmủm nẻ,” he tóg. 3 “Hẻn ri ke mủn ag tóg ãjag mỹ: ãjag tỹ ne jẻ ti kavẻn nẻ? hẻnh ke mũ. Kỹ ag mỹ: ẻg *Senhor* tóg ti ve sỡ han sỏr mũ, kảnhmar tóg ti jẻnẻ mản mũ, hẻm nẻ,” he tóg.

4 Kỹ ag tóg mũ mũ sir. *Burrica* fi krẻ vég ag tóg mũ. Jảnkả rả tóg se kỹ jẻ. Kỹ ag tóg ti kavẻg mũ sir. 5 Kỹ ag tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jẻ *burrica* sỡ kavẻn nẻ?” he mũ.

6 Kỹ ag tóg *Jesus* tỹ ag mỹ nẻn tỏ ja ẻn ti tỏ mũ. Kỹ ag tóg: “ha ma mủjẻg ge,” he mũ. 7 Kỹ ag tóg *burrica* krẻ ma mũ mũ sir, *Jesus* to. Ag kur tỹ ag tóg

ti kri kugjén mǔ, ký tóg kri nǐ mǔ sir. ⁸ Ký vĕnh kar tóg ěpry kri ag kur kugjén mǔ sir, jo ũ ag tóg ka féj kre ký ti jo vāvām mǔ gé. ⁹ Ký ũ ag tóg ti jāmī mǔ mǔ, jo ũ ag tóg ti nón mǔ mǔ. Ěn ag tóg prĕnprĕr mǔ sir. “!..Viva..! !..pā'i vỹ ěg tá jun, ěg *Senhor* mág tỹ ti jĕnĕn ký..! ¹⁰ !..Sér tāvī tóg tĩ..! !..Ěg pā'i vĕ mȳr, ěg jógjóg tỹ *Davi* ri kĕn..! !..Topĕ tá tóg kātīg, ũ tỹ kynhmỹ nǐ ěn tá, viva..!” he ag tóg mǔ, prĕnprĕr ký.

¹¹ Gen ký tóg *Jerusalém* ra rā mǔ sir, Topĕ ĩn ra. Ký tóg nĕn kar ki ěvānh mǔ, kar ký tóg rāké ra *Betânia* ra tīg mǎn mǔ, ũ tỹ 12 (ke) ag mré.

Ka tỹ figueira
(Mt 21.18-19)

¹² Tỹ vaj ký, ag tỹ *Betânia* tá kāmū ký tóg kókĭr mǔ. ¹³ Ký tóg ka tỹ *figueira* féj vég mǔ. Ký tóg to tĩ mǔ, ti kanĕ ko jé. Tá jun ký tóg ti féj tāvī vég mǔ, ti kanĕn ke pétĕm tũ nĭn ký. ¹⁴ Ký tóg *figueira* ěn mỹ: “ũ tóg ā kanĕ ko mǎn ke tũ nǐ ha,” he mǔ. Hā ra ti mré mǔ tĩ ag tóg ti vĩ mĕg mǔ.

Jesus tỹ Topĕ ĩn krĕm ag pan

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Ký ag tóg mǔ mǎn ký *Jerusalém* tá junjun mǔ sir. Topĕ ĩn ra tóg rā mǔ. Tá tóg nĕn ũ vĕne he tĩ ag ve ký ag pan kǎn mǔ sir, nĕn ũ kũmpra he tĩ ag ke gé. Topĕ ĩn krĕm ag tóg nĕn kar kygjām tĩ, jǎnkamy *trocar* he ag tĩ gé. Ag *mesa* tỹ tóg vyryn ke mǔ, *Jesus* ti. Sórĕg vĕne he tĩ ag nĭgnĩ jafā

tỹ tóg vyryn ke mǔ gé sir. ¹⁶ Ký tóg ag tỹ Topĕ ĩn ĩn nĕn gé mǔ kamĕg mǔ gé sir. ¹⁷ Ký tóg ag mỹ: “Topĕ vĩ rá to jykrĕn nǐ,” he mǔ. “Inh ĩn jiji hā vỹ: *nação* kar tỹ Topĕ mré vĩ jafā, he mǔ, he tóg, Topĕ vĩ rá ki. Hā ra ājag tóg krĕm nĕn kar pigju mũgtĩ,” he tóg.

¹⁸ Hā ra Topĕ tũ to pā'i ag vỹ *Jesus* vĩ mĕg mǔ. Ký ag tóg: “ěg hĭn hĕ ri ken ký ti tĕn ke mǔ?” he mǔ. Hā ra ag tóg ti kamĕg mǔ. Vĕnh kar mỹ tóg há tĩ, ti vĩ ti. Hā ký ag tóg ti vóg tũ nǐ sir.

¹⁹ Kutyg ký ag tóg ěmā mág ki pa mǎn mǔ sir.

Ka tỹ figueira tóg
(Mt 21.20-22)

²⁰ Tỹ vaj ký ag tóg ěmā mág ěn ra mǔ mǎn mǔ sir. Mǔ ký ag tóg sir ka tỹ *figueira* ěn ve mǎn mǔ, hā ra tóg tóg ja nǐ, ti jāre mré hā. ²¹ Ký *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja ěn mĩ ěkrĕn ký ti mỹ: “ha vé, *Senhor*,” he mǔ. “Ā vĩ ja ěn hā vĕ. Ā tỹ ka tỹ *figueira* mỹ vĩ kónān ja ěn vỹ tóg ja nǐ,” he tóg.

²² Ký tóg ag mỹ: “Topĕ ki ge pĕ han nǐ,” he mǔ. ²³ “Sỹ ke há vĕ: kejĕn ājag tóg krĭ mỹ: ha goj nig ki ráj kutĕ, hĕnh ke mǔ. Ký tóg ki ráj ke mǔ, ājag tỹ ājag fe tỹ: ti mỹ ki ráj mǔ vỹ? he tũ nĭn ký,” he tóg. ²⁴ “Hā ký sóg ājag mỹ ke mǔ. Ājag tỹ Topĕ mỹ nĕn ũ to vĩ ký to: han jé tóg ke mǔ, hem nǐ, ký ājag tóg venh ke mǔ sir,” he tóg.

²⁵ “Ājag tỹ kejĕn Topĕ mré vĩ ký, ājag tỹ ũ to jũ mǔ mĩ ěkrĕn ký, ti mỹ vĕnh pāte fón

nĩ. Ājag tỹ gen kỹ tóg vėnh kato ājag mỹ vėnh pāte fón ke mũ gé, ěg jóg mág tỹ kanhkā tá nĩ ti. ²⁶ Ājag tỹ hā ra ag mỹ vėnh pāte fón tũ nĩn kỹ ěg jóg mág vỹ vėnh kato ājag mỹ vėnh pāte fón ke tũ nĩ gé,” he tóg.

Jesus tỹ ũ tỹ ti jėnėg mũ tó tũ
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Kỹ ag tóg mũ mǎn kỹ *Jerusalém* tá junjun mǎn mũ sir. Topė ĩn ra tóg tĩ mũ. Kỹ Topė tũ to pǎ'i ag tóg ti venh kāmũ mũ. ²⁸ “Ũ nỹ ā mỹ: tag han nĩ, hé? Ũ nỹ ā jėnė?” he ag tóg.

²⁹ Kỹ tóg ag mỹ: “ājag ki sóg jėmėnh ke mũ gé, vėnh kato,” he mũ. “Ājag tỹ inh mỹ tó há han kỹ sóg ājag mỹ ũ tỹ inh jėnėg mũ tónh ke mũ gé,” he tóg. ³⁰ “*João* vỹ ag kygpég tĩ ja nĩgtĩ. Tĩ mỹ kanhkā tá vėjykre han, ěprā vėjykre vó? Ũ nỹ ti jėnė?” he tóg.

³¹ Kỹ ag tóg jagnė mỹ: “ěg tỹ ti mỹ: Topė tỹ ti jėnė ja vė, hen kỹ tóg ěg mỹ: ājag tỹ ne jé ti vĩ kri fi ja tũ nĩ nė? henh ke mũ. ³² ěg tỹ hā ra ti mỹ: ěprā ke jykre ja vė, hen kỹ tóg vėnh mỹ nỹ gé,” he ag tóg, ag tỹ vėnh kar kamėg kỹ. Vėnh kar tóg *João* to: “Topė vĩ tó tĩ pė ja vė,” he tĩ. ³³ Hā kỹ ag tóg ti mỹ: “ěg pijé ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. Ón kỹ ag tóg ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ sóg ājag mỹ ũ tỹ inh jėnėg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

12

Ũ mỹ rǎnrǎj tĩ kórég ag
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Kỹ tóg ag kanhrǎn kỹ ag mỹ: “kejėn ũ tóg *uva* krǎn mũ. Pėnĩn tóg rón mũ, kǎ ki tóg kũm mũ, *uva* jėgmĩ jafā han jé. Ki tóg pǎjó han mũ gé,” he mũ. “Kỹ tóg ũ tỹ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kar kỹ tĩ mũ, ga ũ ra, ag tỹ ti jo ki rĩr jé. ² Tĩ tỹ kejėn kanėn kỹ tóg ag mỹ, ti mỹ rǎnrǎj tĩ ũ jėnėg mũ, ag tỹ ti mỹ *uva* vėnh kǎpǎm jé. ³ Hā ra ag tóg ti kǎgmĩg mũ sir. Tĩ mrǎnmrǎn ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ha tĩg,” he mũ sir, ti mỹ nėn ũ nĩm mē kǎ.

⁴ Kỹ tóg ag mỹ ti mỹ rǎnrǎj tĩ ũ jėnė mǎn mũ gé sir, kỹ ag tóg ti krĩ ki tǎnh mũ sir, ti to é he kỹ. ⁵ Kỹ tóg ag mỹ ũ jėnė mǎn mũ gé sir, hā ra ag tóg ti tén mũ gé sir. Tĩ mỹ rǎnrǎj tĩ kar to ag tóg jũ mũ, ũ mrǎnmrǎn ag tóg, ũ tén ag tóg.

⁶ Kỹ hā ra ũ tóg kén mũ. Hā ra ti kósin vė. Tĩ fe pė vė hā ra. Kỹ tóg vǎhā ag mỹ ti jėnėg mũ sir. “Hėn ri ke mũn ag inh kósin kamėg mũ,” he tóg.

⁷ Tĩ tỹ tá jun kỹ ag tóg jagnė mỹ: “kejėn ěkré kar vỹ tỹ ti tũ nĩnh mũ, ha vem nĩ. Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ěg tũ nỹ jé,” he mũ. ⁸ Kỹ ag tóg ti kǎgmĩ kỹ ti tén mũ sir. Ró pāte ag tóg ti fón mũ sir,” he tóg.

⁹ “Kỹ ěkré tỹ tũn mũ ěn hė ri kenh ke mũ? Jun jé tóg ke mũ, ti mỹ rǎnrǎj tĩ ag kǎgtén jé. Kỹ tóg ěkré ki rĩr tĩ ũ ag mỹ fĩnh ke mũ, ti tũ ti,” he tóg.

¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “Topė vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha mē,” he

mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag. Ag mỹ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg pó ĩn hã tỹ ĩn nũna han mũ. ¹¹ Topẽ tỹ há vễ, hã kỹ tóg ěg mỹ e tĩ, ěg tỹ ven kỹ, he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg ag mỹ.

¹² Kỹ ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Ag kato tóg tag tó ja nĩ. Hã kỹ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vễnh e ĩn kamẽg mũ. Kỹ ag tóg ti ség tũ nĩ. Ti ré kỹ ag tóg mũ mũ sir.

*Ěg tỹ imposto kajãm ke
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Hã ra ag tóg ti to *Fariseu* ũ ag jěgněg mũ gé sir, pã'i tỹ *Herodes* mré ke ũ ag ke gé, ag tỹ ti vĩ to ti se jé. ¹⁴ Ag tỹ ti tá junjun kỹ ag tóg ón kỹ ti mỹ: “*Senhor*, ã jykre kuryj nĩ ki kanhró ěg nỹtĩ,” he mũ. “Vějykre pir hã han ã tóg tĩ, vễnh kar mỹ. Hã kỹ ã tóg Topẽ japry to ěg kanhrãn há han tĩ. Mỹ há nỹ', ěg tỹ *governo* mỹ jãnkamy nĩm ke ti', *imposto* kajãm ke ti'? ¹⁵ Ěg mỹ hỹn nĩm mũ', vó mỹ vó?” he ag tóg. Hã ra *Jesus* tóg ag jykre régre nỹtĩn ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ón kỹ ĩnh ki jěmẽ sór mũ’,” he mũ. “ĩnh mỹ jãnkamy jun, sỹ ve jé,” he tóg. ¹⁶ Kỹ ag tóg ti mỹ ũ jun mũ sir. Kỹ tóg: “ũ jiji nỹ kã nĩ? Ũ kãgrá nỹ kã nĩ?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “pã'i mág tỹ *imperador* kãgrá vễ,” he mũ.

¹⁷ Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ pã'i mág mỹ ti tũ nĩm nĩ, hã ra Topẽ mỹ ti tũ nĩm nĩ gé,” he mũ. Kỹ ti vĩ tóg ag mỹ e tĩ. Ag

tỹ nén ũ to ti senh ke mũ vэг tũ ag tóg nĩ.

*Ěg tỹ ěg ter ja tá vỹn kenh ke
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)*

¹⁸ Kỹ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jěmẽ jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: ěg ter ja tá ěg vỹn kenh ke tũ nĩ,” he tĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: ¹⁹ “*Senhor*, *Moisés* tóg ěg mỹ vějykre tag nĩm ja nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Ěg mỹ tóg: ã régre tỹ ti krẽ tũ ra ter kỹ ti prũ fi tỹ prũg nĩ, ã tỹ ã régre mỹ ã krẽ han jé, fi ki, he ja nĩ,” he ag tóg.

²⁰ “Kỹ ũ tỹ jagně mré pafa ja tỹ 7 (ke) ag vỹ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Ag kãke tóg prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ sir. ²¹ Kỹ ti jãvy tóg fi tỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tũ ra ter mũ gé sir. Kỹ ti jãvy ũ vỹ fi tỹ prũg mũ gé. ²² Hã ra ag kar tóg fi kósin tũ ra kãgter kãn mũ sir, ag kãke ti nón, ũ tỹ 7 (ke) ĩn ag. Kejẽn fi tóg vãhã ter mũ gé sir. ²³ Kỹ fag kãgter ja tá vỹnvỹn ke kỹ fi hỹn mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vễ. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg vễnh mỹ nỹ, ag tỹ: rĩr mãn jé ěg tóg ke mũ, hen kỹ,” he ag tóg.

²⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag pijé Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki kanhró nỹtĩ’,” he mũ, “Topẽ jykre ki kagtũg ãjag nỹtĩ. Hã kỹ ãjag tóg kygně ja nĩ. ²⁵ Ěg tỹ ěg ter ja tá vỹn ke kỹ ěg tóg tỹ Topẽ tỹ jěgně jafã ag ri ke nỹtĩnh mũ, kanhkã tá. Kỹ ěg prũg ke tũ nĩ. Mén ke tũ fag nĩ gé,” he tóg. ²⁶ “Topẽ vĩ ũ to jykren nĩ. Topẽ tóg vãnh pũr kã ki *Moisés* mỹ: “*Abraão* vỹ iso: Topẽ, he

tĩ, *Isaque* ke gé, *Jacó* ke gé,” he ja nĩ. Kãgter ag huri, hã ra Topẽ tóg: “tỹ inh ag Topẽ nĩ,” he ja nĩ, ag kãgter mũ ra. ²⁷ Hã kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ mỹr. Topẽ vỹ tỹ ùn rĩnrĩr nỹtĩ ag hã kri ke nĩ,” he tóg, *Saduceu* ag mỹ. Kỹ ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Topẽ tỹ ãg jyvẽn kãfór
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Hã ra Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ù tóg tá jun mũ gé sir. Kỹ tóg *Jesus* tỹ *Saduceu* ag mỹ tó há han ja ãn mẽg mũ. Hã kỹ tóg: “Topẽ tỹ ãg jyvẽn tỹ hẽ nỹ hỹn ti tỹ ãg jyvẽn kar kãfór nỹnh mũ?” he mũ.

²⁹ Kỹ tóg ti mỹ Moisés tỹ ag jyvẽn ja tó mũ, hã vỹ: “ha mẽ, *povo* tỹ *Israel!* ãg pã'i vỹ tỹ Topẽ nĩ, ãg pã'i vỹ tỹ ùn pir nĩ. ³⁰ Topẽ to, ãg jóg mág to há tãvĩ nỹtĩm nĩ! Ti ki ge há han nĩ! Ti to jykre pir nỹtĩm nĩ, krĩ pir! Ti to tar nỹtĩm nĩ! Û tỹ kãfór nỹn hã vẽ,” he mũ. ³¹ “Kỹ ù tóg hã ri ke nĩ gé, hã vỹ: ãjag régre ki rĩr há nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke, he mũ. Ti tỹ ãg jyvẽn ù pijé tag kãfór nĩ,” he tóg,

³² Kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ãn tóg ti mỹ: “ke tóg tĩ. Æ tỹ ke há vẽ. Pir ti nĩ, Topẽ ti, ù pijé ti ri ke nĩ,” he mũ. ³³ “Ëg jé ti to fe há nỹtĩ, ãg jé ti to krĩ há nỹtĩ gé, jykre pir ke gé. Ëg jé ti to tar nỹtĩ gé. Ëg jé ãg régre ki rĩr há nỹtĩ gé, ãg tỹ vẽn ki rĩr há han ri ke,” he tóg. “Tag tóg ti tỹ ãg jyvẽn kãfór nĩ. Ëg tỹ Topẽ mỹ nén ù pũn kãfór tóg nĩ gé,” he tóg.

³⁴ Kỹ tóg ti tỹ tó há nĩ ve kỹ ti mỹ: “Tó há han ã, kỹ ki króm kãn sórm nĩ,” he mũ. Kar kỹ ù tóg *Jesus* ki jẽmẽ mãn tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ sir.

Cristo tỹ tỹ Davi krẽ'krẽ nĩ ra ti kãfór nĩ

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Kỹ *Jesus* tóg Topẽ ãn krẽm ag kanhrãn kỹ ag mỹ: “Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag tóg: *Cristo* vỹ tỹ vãsỹ ãg pã'i mág tỹ *Davi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ,” he mũ. “To há han ag tóg. ³⁶ Hã ra *Davi* vỹ *Cristo* to: Topẽ vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. “Sỹ ver ã kato vãsãnsãn mũ ag sigsenh ke vẽ, he ja tóg nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ. ³⁷ Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: inh *Senhor* vẽ, he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ti krẽ'krẽ nĩ ra ti mỹ tỹ ti kri ke nĩnh ke mũ vẽ?” he tóg. Hã ra ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Ti vĩ tag tóg vẽn kar mỹ há nỹ.

Ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag jagtar ke

(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ Kỹ tóg: “ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag kamẽg nĩ,” he mũ. “Kur kaja e rĩnh (ka)mẽ ag nỹtĩ. Kỹ tóg vẽn kar tỹ ag to: pã'i mág ag vẽ, hen kỹ ag mỹ sér tĩgtĩ,” he tóg. ³⁹ “Ëg tỹ vẽn kanhrãn jafã krẽm ag tóg vẽn kãpãm kỹ nỹtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jẽn vén tĩ, ag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ag tóg ùn mén ter ja fag tũ mãn kãn tĩ. Fag tũ mãn kãn kỹ ag tóg ón kỹ Topẽ mré vĩ mág han mũgtĩ, ãg tỹ ag to: “ùn há vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé. Hã to

ag vēsŷrénh mág távī han ke mǔ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũn jagtar fi tỹ fi tũ vin kãn
(*Lc 21.1-4*)

⁴¹ Kỹ tóg kejĕn Topĕ ĩn tá jãnkamy vin jafã ra hã nĩ mǔ. Kỹ tóg ag tỹ kã ki nĕn vin mǔ vĕg mǔ sir. Ũn riko ag tóg jãnkamy mág tỹ kã ki vin mǔ.

⁴² Kỹ ũn jagtar fi vỹ tá jun mǔ gé, ũn mén ter ja fi. Hã ra fi tóg jãnkamy kãsir régre hã vin mǔ sir, hã vỹ: 1 *centavo*, he mǔ.

⁴³ Kỹ tóg ti mré mǔ tĩ ag jé prĕr kỹ ag mỹ: “ve ra ha. Ũn riko tỹ vin kãfór han fi tóg, fi tũ sĩ hã ra,” he mǔ. “Tỹ nĕn ũ tũ fi tóg nĩ. Fi mén vỹ hur ter.

⁴⁴ Kỹ fi tóg fi tũ vin kãn ja nĩ, fi jĕn mré hã. Jãvo ũn riko ag vỹ ag tũ ke hã tỹ Topĕ mỹ vin mág tĩ. Hã ki fi tóg ag tỹ nĩm kãfór han, fi tỹ nĩm sĩ pĕ han mǔ ra. Ki hã sóg tó mǔ mỹr,” he tóg.

13

Ĕg jagtar ke
(*Mt 24.1-14; Lc 21.5-19*)

¹ Kỹ tóg Topĕ ĩn tá kãkutĕ mǔ sir. Re tá ti mré tĩ ũ tóg ti mỹ: “ve ra ha, *Senhor*,” he mǔ. “Pó sĩnvĩ távī tỹ tóg há nỹtĩ, ĩn tag ti”, he tóg, Topĕ ĩn to. ² Hã ra tóg ti mỹ: “ã mỹ ĩn mág tag ti vĕg mǔ’? Kejĕn pó tag tóg jagnĕ kri nỹtĩ mãn ke tũ nĩ. Ag rãnhráj kãn ke vĕ,” he mǔ.

³ Kar kỹ tóg krĩ tỹ *Oliveiras* ra tĩg kỹ tá nĩ nĩ sir, Topĕ ĩn kakãm. Kỹ *Pedro, Tiago, João, André* ag tóg ag pin kỹ ti mỹ: ⁴ “ĕg mỹ ag tỹ kókĕn ke kurã

ti tó. Ĕg ne ve kỹ ti kurã ki kanhró nỹtĩnh mǔ? Kurã tỹ hĕ ki ĕg hỹn tag venh ke mǔ?” he mǔ.

⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ker ũ ãjag *lograr* hé hĕ’,” he mǔ. ⁶ “*Cristo* vỹ tỹ ĩnh nĩ,” he jé ag tóg ke mǔ, ĩjiji tó kỹ. Ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg tag tónh mǔ, kỹ ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg ag vĩ kri nĩm ke mǔ. ⁷ “Vĕnh génh kãme mĕgmĕ jé ãjag tóg ke mǔ, tag ki vĕnh génh ke to, kuvar há tá vĕnh génh to ke gé. To jũrũn ke tũg nĩ hã ra. Vĕnh génh enh ke vĕ. Hã ra kurã tỹ ĕgno to hã ke vĕ ver,” he tóg. ⁸ “*Nação* ag tỹ jagnĕ kato tĕgtĕnh ke vĕ. Pã’i krĕm ke ag tỹ pã’i ũ krĕm ke ag to jũnh ke vĕ gé. Kỹ ga tỹ ragrag ke tỹ hĕn ri ke han ke vĕ gé, ĕmã tỹ hĕn ri ke ki. Vĕjĕn tỹ tũ’ hĕnh ke vĕ gé. Ājag jagtar ke vĕnh ven vén vĕ ha,” he tóg.

⁹ “Rĕngag nĩ. Ājag jyvĕn tar han jé ag tóg ke mǔ. Vĕnh kanhrãn jafã krĕm ag tóg ãjag mrãnmrãn ke mǔ, isũgrĩn. Ājag jé ag tóg prĕr ke mǔ gé, pã’i mág tỹ ãjag ve jé, pã’i mág kar ti, ãjag tỹ ag mỹ ĩnh vĩ tugtó jé. ¹⁰ Kỹ ĩnh kãtĩg ke to hã *povo* kar vỹ ĩnh vĩ sér mĕnh ke mǔ,” he tóg. ¹¹ “Ag tỹ vãhã sir ãjag sigse kỹ, ãjag tỹ nĕn tónh ke mǔ to jykrĕn tũg nĩ! Jatu nỹtĩm nĩ! Ag tỹ ãjag ki jĕmĕn kỹ Topĕ kuprĩg tóg ãjag mỹ tónh ke mǔ. Ti vĩ hã tó jé ãjag tóg ke mǔ. Ājag tỹ tó tũ vĕ sir, ti tỹ tó vĕ sir,” he tóg. ¹² “Ũ vỹ tóg ti régre senh ke mǔ, ti ter jé, ĕn kã. Kỹ ũ panh tóg ti kósĩn senh ke mǔ gé. Kỹ ũ krĕ

tóg ti han mũ fag sigsenh ke mũ gé, fag kãgtén jé. ¹³ Věnh kar vỹ tóg ãjag to vĩ kónãn ke mũ gé, ijiji tigrĩn. Hã ra ù tỹ isovãnh tũ pẽ ên kren ke vễ,” he tóg.

Věsỹrénh mág ke

(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “kejěn ãjag tóg vãhã ãjag tỹ nén kaměg tĩ ên venh ke mũ, ěg kavénh mũ ên ti,” he mũ. “Topẽ vĩ tó tĩ tỹ *Daniel* vỹ ti tó ja nĩgtĩ. Ti jěnh ke tũ tá tóg jěnh mũ. Û tỹ to ke mũ ên jé ki kanhró nĩ. Kỹ *Judéia* ki ke kar ag jé věnh pĩgunh mũjěg, pãnónh ra, fag mré hã. ¹⁵ Û tỹ re tá nĩ ên jé ti ĩn kã ra rã tũg, ti tũ mãn jé. ¹⁶ Kỹ ù tỹ ti japỹ tá jě ên jé vỹn ke tũg gé, ti kur mãn jé. ¹⁷ Ûn kufy fag tỹ vễsỹrénh ke vễ, kurã ên kã, ù tỹ gĩr pygfãm mũ fag ke gé. ¹⁸ Topẽ mré vĩm nĩ, ti tỹ kusa kã věnh ven tũ nĩ jé! ¹⁹ Vễsỹrénh tỹ ge ve ja tũ ěg nỹtĩ, Topẽ tỹ ga han jãn ki. Kỹ ěg ge venh ke tũ nĩ gé, kar kỹ. ²⁰ ěg tỹ kurã ki vễsỹrénh ke mũ vỹ e nỹtĩ vễ, hã ra tóg térem kỹ nỹtĩ nĩ, Topẽ tỹ ùn kuprěg ja ên ag tigrĩn. Ti tỹ térem tũ nĩ ra ù vỹ kren ke tũ nĩ vễ, ag vễsỹrénh ên to,” he tóg.

²¹ “Kỹ ù tỹ ãjag mỹ: ha vé, *Cristo* vỹ tag kã jě nĩ, tãtã ti jě nĩ, he mũ ra kri nĩm tũg nĩ. ²² Ón kỹ *Cristo* vỹ věnh venven ke mũ, ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag ke gé. Kỹ ag tóg ón kỹ *milagre* tỹ hěn ri ke hynhan ke mũ. Ag tỹ věnh kar krĩn kónãn sór vễ, Topẽ tỹ ùn

kuprěg ja ên ag mré hã, hěn ri ke mũn. ²³ Ha vé, sỹ ãjag mỹ tó kãn vễ, ti kutěnh ke to hã,” he tóg, *Jesus* ti.

Topẽ kósin kãtĩg mãn ke

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ “Hã ra kurã ên kã, vễsỹrénh ên kar kỹ rã vỹ nhyr ke mũ, kỹ kysã vỹ jěngrěg mãn ke tũ nĩ gé. ²⁵ Kỹ krĩg vỹ văr ke mũ gé, kanhkã krěm. ěg tỹ kanhkã tá nén vэг tũ kar ên vỹ ragrag ke kãn mũ gé. ²⁶ Kỹ vãhã věnh kar vỹ ěprã ke fi kósin kãtére venh ke mũ sir, kanhkã góg kãmĩ, inh jykre tar pẽ nĩn kỹ. Inh ve vỹ kókov pẽ nĩnh mũ gé. ²⁷ Kỹ sóg isỹ jěgně jafã ag mỹ: ha mũjěg, henh ke mũ, ag tỹ isỹ ùn kuprěg ja ag věnhmãn jé, ga kar tá, kanhkã fyr mũ hã,” he tóg.

Ka tỹ figueira kãme

(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸ “*Ka tỹ figueira* to ki kanhrãn nĩ. Ti pẽ tánh kỹ, ti fėj tãg han kỹ tóg kakó tĩ sir, ěkré tygtãnh ke kurã ti. ²⁹ Ri ke ti nĩ, ãjag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. ãjag tỹ sỹ ãjag mỹ nén tó mũ tag ve kỹ tóg kakó tãvĩ tĩ ha, inh kãtĩg mãn ke ti. ³⁰ Sỹ ke há vễ, ha mẽ. Ûri ùn rĩnrĩr mũ ag tỹ nén kar ên venh ke vễ, ag kãgter ke to hã. ³¹ Kanhkã vỹ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vĩ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn ke kurã

(Mt 24.36-44)

³² “Hã ra ù pĩjé isỹ kurã kã kãtĩg mãn ke mũ ki kanhró

nĩ', óra ki ke gé'. Topě tỹ jěgně jafá ag pijé ki kanhró nỹtĩ'. Inh pijé ki kanhró nĩ gé', isỹ tỹ Topě kósin ra. Ěg jóg mág há vỹ ti pin ký ki kanhró nĩ, kurá kã nén kutěnh ke mũ ěn ki. ³³ Ājag kaně nĩm nĩ, rinfig nỹtĩm nĩ. Topě mré vĩ, ājag tỹ ti kurá ki kagtĩg nỹtĩn ký. ³⁴ Ū pasanh tĩg ri ke vē. Ti tỹ ti ĩn ki kutě ký tóg ti mỹ rãnhraj tĩ ag mỹ: “ijo ki rĩr,” he mũ, Ký tóg ũ tỹ jãnkã ki rĩr tĩ ěn mỹ: “ã kaně nĩm nĩ,” he mũ gé. ³⁵ Hã ký sóg ājag mỹ: “ājag kaně nĩm nĩ,” he mũ gé. Ājag pijé ti jun ke ki kanhró nỹtĩ', Hěnh ri ke mũn tóg kutyg ke ra jun mũ, hěnh ri ke mũn tóg kuty kaju ki jun mũ, hěnh ri ke mũn tóg galo kyr mũ ra jun mũ, hěnh ri ke mũn tóg kusăg ki jun mũ. ³⁶ “Věnh ki ěmēm nĩ, nũr tũg nĩ. Ājag tỹ ijăvãnh tũ ra sóg jun mũ. ³⁷ Věnh kar mỹ sóg tó mũ, sỹ ājag mỹ tó mũ tag, há vỹ: věnh ki ěmēm nĩ, he mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

14

Ag tỹ Jesus tén sór

(*Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ Hã ra fénhta tỹ *Páscoa* kã tákurã tâgtũ vē sir, ěmĩ jãgja tũ konh ke kã tá. Ký Topě tũ ki rĩr tĩ ag tóg, *Jesus* vatánh tá ti se sór mũ, ti tén jé. ² Hã ra ag tóg: “fénhta tag to ěg tóg měnh ke mũ ver,” he mũ. “Ěg tỹ fénhta kã ti se ký věnh génh mág hỹn kutěnh mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg.

Maria fi tỹ Jesus gãnh tãg
(*Mt 26.6-13; Jo 12.1-8*)

³ Ěn kã tóg kejěnh ěmã tỹ *Betânia* tá nĩ nĩ, *Simão* ĩn krěm, věnh kaga tỹ *lepra* han ja ěn ĩn krěm. Ti jěg nĩ ra ũ fi tóg tá jun mũ, *garrafa* vyn ký. Pó tỹ *alabastro* tỹ tóg há jě, *garrafa* ti. Ti ki jě vỹ tỹ nén ger há nĩ, há vỹ: *nardo*, he mũ. Ūn kaja e pě vē. *Garrafa* ěn nunh mranh ký fi tóg ti ki jě ěn tỹ *Jesus* gãnh tãg mũ sir.

⁴ Hã ra ũ tỹ tá nỹtĩ ag kã ũ ag tóg jagně mỹ: “fi tỹ ne jé nén kaja e tag kókén ně? ⁵ Ěg tỹ nén ger há tag fón ke vē vē, kaja mág to. Ěg tỹ ũn jagtar ag mỹ vin ke vē vē,” he mũ. Ký ag tóg fi mỹ vĩ tar han mũ.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: “fi mỹ vĩ tũg! Ājag tỹ ne jé fi fe kaj han ně? Nén ũ há han fi tóg,” he mũ. ⁷ “Ājag mré sóg nĩg sĩ han mũ, jãvo ũn jagtar ag vỹ ājag mré nỹtĩg mág han mũ. Isĩg kar ký ag mỹ nĩm nĩ, ājag tỹ ag mỹ nén nĩm ke mũ ti,” he tóg. ⁸ “Fi tỹ nén han sór mũ han fi tóg huri. Inh kãn fi tóg huri, věnh kej tá inh fón ke to. ⁹ Ag tỹ věnh vĩ sér tugtó ký ag tóg fi tỹ nén han mũ tag tónh ke mũ gé, ký věnh kar vỹ fi tỹ nén han mũ tag měgměnh mũ sir, ha vem nĩ. Ki há sóg tó mũ,” he tóg.

Ag tỹ Jesus vatánh tá ti kãgmĩnh ke to jykrén

(*Mt 26.14-16; Lc 22.3-6*)

¹⁰ Kar ký *Judas Iscariotes* tóg tĩ mũ, Topě tũ ki rĩr tĩ ag mré *Jesus* to jykrén jé, ũ tỹ 12 (ke) ag kã ũ vē, ¹¹ Ag tỹ ti vĩ mẽ

kỹ tóg ag mỷ sér tĩ sir. “Ă mỷ ẽg tóg jãnkamy vin mũ,” he ag tóg ti mỷ. Kỹ tóg to jykrén kỹ: “inh hỷn hẽ ri kenh mũ, ag tỹ ti kãgmĩ jé?” he mũ.

Ag tỹ Páscoa ko mũ

(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14, 21-23; Jo 13.21-30)

12 Ęmĩ jãgja tũ konh ke kurã ve vẽ sir, mé sĩ tãnh ke kurã vẽ sir, Páscoa kã. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg *Jesus* mỷ: “ẽg hỷn hẽ tá ã mỷ *carneiro* sĩ tãnh mũ, ẽg tỹ kon jé?” he mũ. 13 Kỹ tóg ùn rége ag mỷ: “ha ẽmã mág ra mũjẽg. Tá ãjag tóg ù tỹ goj vyn kỹ tĩ venh ke mũ. Ęn nón mũm nĩ,” he mũ. 14 “Ti tỹ ãn kã ra rã kỹ ãn tãnh ẽn mỷ: ẽg *Senhor* vỹ ã mỷ vẽn vỹ jẽnẽg mũ. Ti tỹ ã ãn krẽm Páscoa konh há tóg tĩ, ti mré mũ tĩ ag mré, hem nĩ ti mỷ,” he tóg. 15 “Kỹ tóg ãjag mỷ, krogrog tỹ kynhmỷ nỹ ven ke mũ. Éhé ti nĩ. Tá nén kar vỹ kynkar kỹ nỹtĩ. Nĩgja vỹ tá nỹtĩ gé. Tá ẽg jo han nĩ,” he tóg.

16 Kỹ ag tóg mũ mũ sir, ẽmã mág ra, kỹ ag tóg sir vég mũ., Kỹ ag tóg vẽn kãn mũ sir.

17 Rã pur ja ra *Jesus* tóg ù tỹ 12 (ke) ag mré tá jun mũ sir. 18 Ag jẽn kỹ tóg ag mỷ: “ãjag kã ù tóg inh vatãnh tá inh kato vãsãnsãn mũ ag mỷ inh ven ke mũ,” he mũ. “Inh mré jẽg mũ ù vẽ, ki hã sóg tó mũ,” he tóg. 19 Kỹ tóg ag fe kaj tĩ sir. Ti mỷ ag tóg: “inh mỷ vó’? Inh mỷ vó’?” he kãn mũ. 20 Hã ra tóg ag mỷ: “ãjag kã ù vẽ. Inh mré ẽmĩ tỹ pẽnky kã ki kã punpun mũ ẽn vẽ mỷr. 21 Ter jé sóg ke

mũ, isỹ tỹ ẽprã ke fi kósin nĩn kỹ. Hã kỹ iser ke vỹ rán kỹ nĩ, vãsỹ. Hã ra tóg ù tỹ pã’i ag mỷ inh ven ke mũ ẽn mỷ vỹ kónãn tãvĩ han ke mũ. Ti mur tũ nĩ rán há tĩ vẽ,” he tóg.

Santa Ceia

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25)

22 Ag tỹ ver jẽg nỹtĩ ra *Jesus* tóg ẽmĩ mãy mũ. To tóg Topẽ mré vỹ mũ sir. Kỹ tóg vẽn kã kupãn kỹ ti mré mũ ti ag mỷ: “té, ha kó,” he mũ. “Inh hã vẽ,” he tóg, ẽmĩ to.

23 Kar kỹ tóg kópa vãg mũ gé sir. Uva mé tỹ ki jẽ ẽn to tóg Topẽ mré vỹ mũ gé sir. Kỹ ùn pir tóg kã kron’ kron’ he kãn mũ sir. 24 Kỹ tóg ag mỷ: “inh kyvẽn hã vẽ. Vẽn kar jagfy tóg inh ki kã kutẽn ke mũ. Topẽ vỹ vẽn kar to há nĩ sór mũ, inh kyvẽn tugrĩn,” he mũ. 25 “Ha mẽ, inh pijé *vinho* kron mãn mũ ha’. Topẽ tỹ tỹ ẽg pã’i nĩ ẽn kã sóg kejẽn kron mãn mũ,” he tóg.

26 Ag jẽn kar kỹ ag tóg Topẽ mỷ jãn mũ sir. Jãn kar kỹ ag tóg sir krĩ tỹ *Oliveiras* ra mũ mũ.

Jesus tỹ Pedro mỷ tó

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

27 Kỹ tóg ag mỷ: “ãjag kar vỹ inh ré kỹ mũ kãn ke mũ,” he mũ. “Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “Ủ tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ẽn tãnh jé sóg ke mũ, kỹ ti mẽg vỹ krig ke kãn ke mũ,” he tóg, iso, Topẽ ti, ti vỹ rá ki. Hã ve jé ãjag tóg ke mũ. 28 Hã ra sóg iser kar kỹ rĩr mãn ke mũ. Ęn

kã sóg ãjag jo tũg ke mũ, ga tỹ *Galilêia* ra,” he tóg.

²⁹ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “ag kar tỹ ã ré kỹ mũ mũ ra isóg ã ré kỹ tũg ke tũ nĩ,” he mũ.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “ha vé, ũri, kuty tag kã ã tóg iso: ti ki kagtũg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã. Ki hã sóg tó mũ,” he mũ.

³¹ Hã ra *Pedro* tóg vĩ tar han mũ. “Sỹ ã mré ter sór kỹ sóg ã to: ti ki kagtũg sóg nĩ, henh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg hã tó kãn mũ gé sir.

Getsêmani tá

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Kỹ ag tóg ka kré ra mũ mũ sir. Ka kré ên jijin hã vỹ: *Getsêmani*, he mũ. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “nĩgnĩ ra ver, tag ki. Sỹ ver Topẽ mré vēmén ke vẽ,” he mũ. ³³ Kỹ tóg *Pedro, Tiago, João* ag mỹ: “inh mré kãmũ jêg,” he mũ. Vãhã tóg ti mỹ e tĩ, fe kaj han tóg mũ sir. ³⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “inh fe kaj mág tóg tĩ, kỹ tóg inh mỹ tỹ iser ri ke nĩ. Tag ki nỹtĩm nĩ, nũgnũr tũg nĩ,” he mũ. ³⁵ Kỹ tóg tũg sĩ han mãn kỹ mũg ke mũ. Ga kri tóg nỹ mũ sir. Ti jóg mré tóg vĩ mũ sir, “isỹ hên ri ke mũn nén venh ke mũ ên vég tũ nĩ jé, óra ên ki,” he tóg. ³⁶ Kỹ tóg: “*Aba*, panh’, nén kar han ki kanhró ã tóg nĩ. Kỹ tóg inh mỹ ã tỹ inh jagtar ke tag tỹ tũ’ henh há tóg tĩ vẽ. Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ, ã tỹ nén han ke mũ ên hã han nĩ,” he mũ. ³⁷ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag venh tĩ mũ, hã ra ag tóg nũgnũr ja nĩ, kỹ tóg *Pedro* mỹ:

“*Simão*, ã mỹ nũr’? Mỹ ã tỹ óra pir ki nũr tũg jé hẽ ri ke?” he mũ. ³⁸ “Nũr tũg nĩ! Topẽ mré vĩm nĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ũ tỹ ãjag kutãn mũ ra. ãjag tỹ mranh sór tũ vẽ vẽ, hã ra ãjag tóg krój nỹtĩ,” he tóg.

³⁹ Kỹ tóg tũg mãn mũ sir, Topẽ mré vĩ mãn jé. Ti vĩ ên hã tó mãn tóg mũ. Kar tóg vỹn ke mũ. ⁴⁰ Kỹ tóg ag tá jun mãn mũ gé sir. Hã ra ag tóg nũgnũr mãn nỹtĩnĩ, ag kanẽ krój nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ag tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. ⁴¹ Kỹ tóg tá jun tãgtũ han mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg nũgnũr ja nĩ’. Vẽnhkãn ja ãjag tóg nĩ,” he mũ. “Pétẽm ti huri, óra ti. ũ tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag tỹ isenh ke nẽ ha. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ mỹr. ⁴² Nĩgnĩ ra, ag kato mũ jé ha. ũ tỹ ag mỹ inh ven mũ tóg kãtĩ ha,” he tóg.

Ag tỹ Jesus se

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ *Jesus* tỹ ver vēmén jẽ ra *Judas Iscariotes* tóg jun mũ sir. ũ tỹ 12 (ke) ag kã ũ vẽ, Ti mré porisa ag tóg kãmũ mũ gé, rógro génh kỹ, ka kykyv génh kỹ ke gé. Topẽ tũ to pã’i ag vỹ ag jêgnẽ, Topẽ vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé, kófa ag ke gé. ⁴⁴ ũ tỹ ag mỹ *Jesus* ven mũ ên vỹ ag mỹ vỹjykre nĩm ja nĩ. “Sỹ ũn ki nhun ke mũ ên hã sem nĩ. Ên hã pére mũm nĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Ti tỹ tá jun kỹ tóg vêsýmér *Jesus* to grên ke kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. Kỹ tóg ti ki nhun ke mũ sir, ón kỹ.

46 Kĩ ag tóg ti kãgmĩ kĩa ti ség mũ sir. 47 Ti mré tĩ tĩ ù tóg rógro kunũnh kĩa porisa ù nĩgrêg kym mũ sir. Topê tũ to pã'i mág mĩa rãnrãj tĩ vễ, ti tỹ ùn nĩgrêg kym mũ ên ti.

48 Hã ra *Jesus* tóg ag mĩa: “ãjag ne tóg rógro génh kĩa kãmũ mũ', ka kykyv génh kĩa ke gé'. Inh pijé tỹ *bandido* nĩ'. 49 Kurã kar ki sóg ãjag mré jê ja nĩgtĩ, mĩa, Topê ãn krêm, vễnh kar kanhrãn kĩa. Hã ra ãjag tóg tá iség tũ nĩ vễ mĩa. Hã ra vãsỹ iso nén rãn kĩa nĩ ên hỹn,” he tóg.

50 Kĩa ti mré mũ tĩ ag tóg ti ré kĩa pétê kãn mũ, vễnh pigju jé, mĩa, ha mẽ.

51 Hã ra kyrũ ù tóg ti nón tĩ mũ. Vễnh kãtor tãvĩ ti nĩ. Tĩ kãgmĩg ag tóg mũ gé. 52 Kĩa tóg ti mũmêg kĩa ti kur ré kĩa vễnhvãg mũ, ti kator ra.

Pã'i tỹ Jesus mré vĩ

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jo 18.13-14, 19-24)

53 Kĩa ag tóg *Jesus* pére mũ mũ, Topê tũ to pã'i ãn ra. Tá Topê tũ ki rĩr tĩ ag tóg kófa ag mré vễnhmãn kĩa nỹtĩ, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag ke gé.

54 Hã ra *Pedro* tóg *Jesus* nón kãtĩ mũ, kuvar há tá. Kĩa tóg Topê tũ to pã'i ãn vãso ra rã mũ. Kĩa tóg tá porisa ag mré pĩ to tón nĩ nĩ.

55 Kĩa Topê tũ to pã'i ag tóg, vễnh jyvẽn tĩ kar ag mré, ù tỹ ón kĩa *Jesus* jykre kórég tónh ke mũ jãvãnhvãnh mũ. Ag vĩ tugrĩn ag tóg *Jesus* tén sór mũ. Hã ra tóg ag mĩa ki krov tũ nĩ. 56 ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ón kĩa *Jesus* jykre kórég tó mũ, hã ra

tóg ag mĩa ki krov tũ pẽ nĩ sir, ag tỹ vễjykre ù tó', vễjykre ù tó' he mũ ra.

57 Kĩa ù ag tóg vãhã ón kĩa ti jykre kórég ù kãmén mũ sir. 58 “Ti tỹ tó mẽ êg,” he ag tóg. “Topê ãn tag kókén jé sóg ke mũ, vễnh nĩgé tỹ há tag ti, he ja tóg nĩ, hã ra sóg kurã tãgtũ ki ù han mãn ke mũ. Êg tỹ êg nĩgé tỹ han vãnh ên han jé sóg ke mũ, he ja tóg nĩ,” he ag tóg. 59 Ge ra tóg ag mĩa ki krov tũ nĩ. Ti jykre kórég ên vэг tũ ag tóg nĩ.

60 Kĩa Topê tũ to pã'i mág tóg jêgnê kĩa ag kujũ kã jê kĩa *Jesus* mĩa: “Á tỹ ne tónh ke mĩa tũ? Ag hã ne tóg ã vĩ kónãn tag tó mũ',” he mũ. 61 Hã ra tóg hun ke kĩa jê nĩ, nén ù tó mẽ kã. Kĩa pã'i mág ên tóg ti mĩa: “ã mĩa tỹ *Cristo* nĩ'? Á mĩa tỹ Topê kósĩn nĩ'?” he mãn mũ.

62 Kĩa *Jesus* tóg ti mĩa: “hỹ, inh hã vễ,” he mũ. “Êprã ke fi kósĩn ên vỹ tỹ inh nĩ. Inh ve jé ãjag tóg ke mũ ha. ù tỹ nén kar han mũ ên pэгja tá sóg nĩnh ke mũ. Kanhkã góg kã mĩ sóg kãtérénh ke mũ gé,” he tóg.

63 Kĩa pã'i mág ên tóg ti kur tỹ jaran' ke mũ sir, jũ kĩa. Kĩa tóg: “ũ tỹ ti jykre kórég tónh ke ù jãvãnh mãn ke tũ êg nĩ ha,” he mũ. 64 “Ti tỹ Topê kato vĩ kónãn tag mẽ êg huri. Êg hỹn ti tỹ hẽn ri kenh mũ ha?” he tóg.

Kĩa ag kar ên tóg: “ter jé tóg ke mũ, ti vĩ tag tugrĩn,” he mũ.

65 Kĩa ù ag tóg ti to sugsgũ mũ sir. Ti kanê pãg ag tóg mũ gé sir, kĩa ag tóg ti tãnh kĩa ti mĩa: “ũ nỹ ã tãnh?” he mũ. Kar

kỹ porisa ag tóg ti kakã ki tân h mũ gé sir.

Pedro tỹ Jesus to ón

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18, 25-27)

66 Hã ra *Pedro* tóg ver ãn vãso kã nĩ nĩ, kỹ Topẽ tũ to pã'i mág mỹ rãnhraj tĩ fag kã ùn pir fi tóg ti to kãtĩ mũ. 67 Kỹ fi tóg ti tỹ pĩ to tón nĩ ra ti vég mũ sir. Kỹ fi tóg ti mỹ: “Jesus mré tĩ tĩ ù vỹ tỹ ã nĩ, *Nazaré* tá ke ãn mré,” he mũ.

68 Hã ra *Pedro* tóg: “vó, inh pijé ti ki kanhró nĩ. ã tỹ ne tó nẽ?” he mũ. Kỹ tóg ãn jãnkã ra tũg kỹ ra rã sór mũ sir. Hã ra *galo* tóg kyr mũ.

69 Hã ra fi tóg tá ti ve mãn mũ gé. Kỹ fi tóg tá nỹtĩ ag mỹ: “jẽ ãn tóg tỹ ag kã ù jẽ gé,” he mãn mũ.

70 Hã ra tóg: “vó!” he mãn mũ. Kar kỹ tá nỹtĩ ag tóg *Pedro* mỹ: “ã hỹn tỹ ag kã ù nĩ. ã vỹ vỹ *Galiléia* tá ke ag vĩ ri ke nĩ,” he mũ gé.

71 Hã ra *Pedro* tóg ag mỹ: “ãjag tỹ nén tó mũ ãn ki sóg kagtĩg nĩ mỹr. Inh ón kỹ Topẽ tóg inh vóg kónãn ke mũ, hã kỹ sóg ón ke tũ pẽ nĩ,” he mũ.

72 Hã ra vësỹmér *galo* tóg kyr mãn mũ. Kỹ *Pedro* tóg *Jesus* vĩ ja to jykrén mũ sir, ti tỹ ti mỹ: “iso ã tóg: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr régre han ke to hã,” he ja ãn mĩ. Vãhã tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg vënh péju kỹ nĩ kỹ fỹ jagy han mũ sir.

15

Pilatos tỹ Jesus mré vĩ

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

1 Tỹ vaj kỹ vënh jyvën tĩ kar ãn ag tóg kusãg ki *Jesus* to jykrén mũ jagnẽ mré, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag mré hã, Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag mré hã ke gé. Kỹ ag tóg ti mrĩnh kỹ ti pére mũ mũ, *Pilatos* mỹ ti fëg jé. 2 Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

3 Hã ra Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti kato vĩ tỹ hën ri ke han mũ sir. 4 Kỹ tóg ti mỹ ke mãn mũ. “Mỹ ã tỹ ag mỹ nén ù tó jãvãnh? Ha mẽ, ã to ag tóg vĩ kónãn mũ,” he tóg. 5 Hã ra tóg vĩ mãn tũ nĩ, kỹ tóg *Pilatos* mỹ e tĩ sir.

Ag tỹ Jesus to: “ter jé tóg ke mũ,” he

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

6 Hã ra *Pilatos* tóg ag mỹ vëse ag kã ùn pir kavãg tĩ, fénhta tỹ *Páscoa* kar ki. Ag tỹ ù to vĩ mũ ãn kavãg tóg tĩ. Tĩ jykre vë. 7 Hã ra ù tóg se kỹ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Barrabás*, he mũ. Vënh génh kutëm tĩ ag mré tóg se kỹ jẽ nĩ. Vënh génh kỹ ag tóg ù kãgtén ja nĩgtĩ, hã kỹ ag tóg sigse kỹ nỹtĩ. 8 Kỹ vënh e ãn ag tóg *Pilatos* to mũ mũ sir, ti mỹ: “ãg mỹ ã tỹ nén han tĩ ãn han nĩ,” he jé.

9 Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sỹ *Judeu* ag pã'i kavãn há?” he mũ. 10 Pã'i ag tóg *Jesus* to jũ nỹtĩ, hã kỹ ag tóg nén ù tũ to ti se ja nĩ. Hã ra *Pilatos* tóg ki

kanhró nĩ, hã kũ tóg ti kavãh sór mũ. ¹¹ Hã ra pã'i ag tóg vënh kar krĩn ja nĩ, ag tũ ti mũ: “*Barrabás* hã kava ra,” he jé.

¹² Kũ *Pilatós* tóg ag mũ: “kũ inh ãjag tũ ù to: *Judeu* ag pã'i, he mũ ên tũ hê ri kenh mũ?” he mũ. ¹³ Kũ ag tóg prënrënr mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prënrënr kũ.

¹⁴ Kũ tóg ag mũ: “hê ri ken kũ? Ti kórég tũ ne han ti?” he mũ. Hã ra ag tóg prër mãn', prër mãn' he mũ sir. “!..Krunh to ti sã..!” he ag tóg, prënrënr kũ.

¹⁵ Kũ tóg ag mũ *Barrabás* kavãg mũ sir. *Jesus* mrãnmrãn tóg mũ sir, mrãn ke jafã tũ, kũ tóg ag mũ ti fëg mũ sir, ag tũ ka to ti sa jé.

Soldado ag tũ *Jesus* vóg kónãh

(*Mt 27.27-31; Jo 19.2-3*)

¹⁶ Kũ *soldado* ag tóg pã'i mág ãn kã ra ti pére ge mũ sir, ag vënh jyvën jafã ên kã ra. Kũ ag tóg *soldado* kar ag jé prër mũ sir. ¹⁷ Ti kri ag tóg kur kusũg fón mũ. Kũ ag tóg sónh pirĩn kũ tũ ti krĩ tógfĩg mũ sir.

¹⁸ Kũ ag tóg ti nyg kũ ti mũ: “*viva, Judeu* ag pã'i,” he mũ sir. ¹⁹ Kũ ag tóg vãn tũ ti krĩ mũ mrãnmrãn mũ sir. Ti to ag tóg sugsgũ mũ sir. Kũ ag tóg ti jo grĩnhgrĩnh ke mũ sir, ag tũ ón kũ ti to: “êg *Senhor*,” hen kũ.

²⁰ Ag tũ ti nyg kar ag tóg ti ki kur kusũg ên kunũnh kũ ti kur pë tũ ti kã ra rãg kũ ti pére mũ mũ, ag tũ krunh to ti sa jé.

Jesus tũ krunh to sa

(*Mt 27.32-34; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27*)

²¹ Hã ra ù tóg vãnh kã tákãtĩ mũ, ti jiji hã vỹ: *Cirene* tá *Simão*, he mũ. Ti krë ag vỹ tũ *Alexandre* mré *Rufo* nýtĩ. Ên mũ ag tóg vĩ tar han mũ, ti tũ *Jesus* krunh vỹn jé.

²² Kũ ag tóg ti mré *Gólgota* tá junjun mũ sir. *Gólgota* to ken hã vë, hã vỹ: vënh krĩ kuka, he mũ. ²³ Kũ ag tóg ti mũ *vinho* ven mũ, ka tũ *mirra* jënjo mré, hã ra tóg kron jãvãnh nĩ, vënh kagta ti. ²⁴ Kũ ag tóg krunh to ti sãg mũ sir. Ti kur tũ ag tóg jagnë mũ vënh kãpãm mũ sir, to joga hen kũ. ²⁵ Kusã ki 9 óra vë sir.

²⁶ Ag tũ nén tũ ti kato vĩ mũ vỹ ti kri rán kũ sa, hã vỹ: “*Judeu* ag pã'i mág vë,” he mũ. Ti tũ nëji vësỹ pã'i mág han mũ to ag tóg ti tén mũ. ²⁷ Ti kóm ag tóg krunh to *bandido* régre ag sãg mũ gé, Û vỹ ti pëgja tá sa, jó ù vỹ ti jakãnh tá sa. ²⁸ Hã kũ *Jesus* tóg nén tũ ti to rán kũ nĩ ên vé, hã vỹ: “ag mũ tóg tũ ùn jykre pãno ag mré ke nĩ,” he mũ, Topë vĩ rán ki.

²⁹ Kũ ù tũ mũ mũ mũ ag tóg ti nyg' he mũ gé, vỹn vỹn he kũ. “Ó', ã ne tóg: Topë ãn kókén jé sóg ke mũ, he gé',” he ag tóg. “*Kurã* tãgtũ ki sóg ù han mũ, he ã tóg mũ gé'.” ³⁰ Vënh kren han ra kema'. Krunh to kãtére kema',” he ag tóg, ti to é he kũ.

³¹ Kũ Topë tũ to pã'i ag tóg ti nyg mũ gé. Jagnë mũ ag tóg: “ũ krenkren han tóg, hã ra tóg vënh hã kren han ki kagfĩg nĩ,” he mũ. ³² “*Cristo* jé krunh to kãtére kema', *Judeu* ag pã'i

ti, ěg tŷ ve jé, ěg tŷ ti vŷ kri nŷm jé,” he ag tóg. Kŷ ti kóm krunh to nŷtŷ ěn ag tóg, ti nŷg mŷ gé.

Jesus ter

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Rã tŷ ěg nŷno kã sa ra tóg kuty' he mŷ sir, ga kar mŷ hã. Kŷ kuty ěn tóg óra tâgtŷ tŷg mŷ. ³⁴ 3 óra ki *Jesus* tóg prēr mŷ sir, jamã há ra, kŷ tóg: “*Eloí, Eloí, lemá sabactani?*” he mŷ. ěg vŷ ki ěg tóg tag to: “Topě, Topě, ã tŷ ne jé isovãnh nē?” he mŷ.

³⁵ Kŷ tá nŷtŷ ũ ag tóg ti vŷ tag mẽ kŷ jagnē mŷ: “ha vé, *Elias* jé tóg prēr mŷ,” he mŷ. ³⁶ Kŷ ũ tóg vĕnhvãg tŷ mŷ. Kŷ tóg ka jurŷn kŷ tŷ *esponja* kusón kŷ *vinho* kã ra rãg mŷ sir. Kŷ tóg ti mŷ ven mŷ sir, ti tŷ ki ũnh' ũnh' he jé. “*Toreg*,” he tóg. “Hĕn ri ke mŷn *Elias* kãtŷg mŷ, ti kãtérem jé,” he tóg, ag mŷ.

³⁷ Hã ra *Jesus* tóg prēr mág pĕ han kŷ hun ke mŷ sir. ³⁸ Kŷ Topě ĩn krĕm kur tŷ jãnkã nŷfe tóg jaran ke mŷ. Hã tóg vĕnh kãkŷm ke kãn mŷ sir.

³⁹ Hã ra *capitão* tóg ti vĕg jĕ nŷ. Ti prēr mĕg tóg mŷ. Ti tŷ hun ke ěn vĕg tóg mŷ. Kŷ tóg: “vĕnh vŷ há ja vĕ,” he mŷ. “Topě kósĭn ja vĕ” he tóg.

⁴⁰ Kŷ ũn tŷtã fag tóg tá nŷtŷ gé. Kuvar há tá nŷtŷ kŷ fag tóg ti vĕg nŷtŷ nŷ. Fag kã ũ fi vŷ tŷ *Maria Madalena* fi nŷ, kŷ ũ fi tóg tŷ *Salomé* fi nŷ gé, kŷ ũ fi tóg tŷ *Maria* fi nŷ gé, *José* mré *Tiago* sŷ mŷnh tag fi. ⁴¹ Ũn tŷtã ěn fag tóg ti nón mŷ ja nŷgtŷ, ti tŷ *Galilĕia* tá tŷ mŷn kã. Tá fag

tóg ti ki rŷr ja nŷgtŷ gé. Kŷ ũn tŷtã tŷ hĕn ri ke fag tóg ti vĕg nŷtŷ gé, ti tŷ krunh to sa kŷ, ti mré *Jerusalém* ra mŷ ja ěn fag.

Ag tŷ vĕnh kej tá ti fi

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Rãké tóg nŷ ha, vĕnh kán ke kurã to hã. ⁴³ Hã kŷ *Arimatĕia* tá *José* tóg *Pilatos* mŷ *Jesus* fár to vŷ mŷ. Tŷ tóg vĕnh jŷvĕn tŷ ag kã ũ nŷ. Jŷkre kuryj tóg nŷ. Topě tŷ tŷ ěg pã'i nŷ ve sór tóg tŷ gé. ěn hã vŷ mŷmĕg vãnh nŷ kŷ ti fár to vŷ mŷ.

⁴⁴ Kŷ tóg: “kŷ ti mŷ ter huri?” he mŷ. Kŷ tóg *capitão* jé prēr kŷ ti ki jĕmĕg mŷ. ⁴⁵ Kŷ tóg: “hŷ, ter ti huri,” he mŷ. Kŷ tóg *José* mŷ ti fár ti fig mŷ sir.

⁴⁶ Kŷ tóg kur kupri kaja e kŷm mŷ. Kŷ tóg ti kãtérem mŷ. Kur ěn tŷ tóg ti pãg mŷ. Kŷ tóg vĕnh kej kã táti finh tŷ mŷ sir, ag tŷ pãró nor han ja kã kã. Kŷ tóg pó tŷ ti jŷ nŷfĕnh mŷ sir. ⁴⁷ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg vĕg mŷ, *Maria* tŷ *José* mŷnh fi ke gé.

16

Jesus rŷr mãn

(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Vĕnhkán ke kurã tŷg kŷ, kuty ěn kã fag tóg nĕn ger há mãg mŷ. *Maria Madalena* fi vĕ, kar kŷ *Salomé* fi ke gé, kar kŷ *Maria* tŷ *Tiago* mŷnh fi ke gé. Fag tŷ ti fár ger há han sór vĕ. ² Tŷ vaj kŷ kusãg pĕ ki fag tóg ti kej ra mŷ mŷ. Fag mŷ ki rã tóg jun ke kŷ sa nŷ. *Semana*

kurā ve ki ke vē. ³ Kŷ fag tóg jagnē mŷ: “ū nŷ hŷn ěg mŷ ti kej ti nón mŷ', tá', pó tŷ nŷfe ěn ti'?” he mŷ. ⁴ Fag tŷ tá junjun mŷ ra ti kej nŷfe tóg nor nŷ nŷ. Pó mág ěn tóg tŷn kŷ nŷ nŷ.

⁵ Kŷ fag tóg ti kej ká ra ge mŷ sir. Ká táfag tóg kyrŷ vég mŷ. Kur kupri tu kŷ tóg ěg pĕgja tá nŷ nŷ. Kŷ fag tóg ti kamĕg mŷ. ⁶ Kŷ kyrŷ ěn tóg fag mŷ: “vēnh mŷ' he tŷg,” he mŷ. “Ājag hŷn *Jesus* jāvānh mŷ, *Nazaré* tá ke ti, ag tŷ krunh to ūn sāg mŷ ěn ti. Rŷr ti jĕ nŷ, tag ki ti tŷ nŷ ha. Ag tŷ ti fi jan hā vē ha,” he tóg. ⁷ “Kur *Pedro* ag mŷ tónh mŷ jĕg, ti mré mŷ tŷ kar ag mŷ ke gé. Ag mŷ: ājag jāmi tóg tŷg mŷ nĕji, *Galiléia* ra, hem nŷ. Tá ājag ti venh mŷ, hā kŷ tóg ājag mŷ tó ja nŷ, hem nŷ,” he tóg.

⁸ Kŷ fag tóg ti kej tá fŷrŷrŷn kápa mŷ. Pĕtĕ fag tóg mŷ mŷ sir, fag mŷ e tŷn kŷ, fag tŷ jŷrŷn ke kŷ. Fag pijĕ ū mŷ nĕn ū tó mŷ mŷr', fag kanĕ jur kŷ.

Maria Madalena fi tŷ ti ve
(Mt 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹ *Semana* kurā ve ěn ki *Jesus* tóg ti rŷr mán kŷ, kusāg ki *Maria Madalena* fi mŷ vēnh ven vén mŷ, ti tŷ ūn ki vējagrĕ kórĕg tŷ 7 (ke) pan ja ěn fi mŷ. ¹⁰ Kŷ fi tóg ti mré ke ag mŷ tónh tŷ mŷ, ag fe kaj nŷtŷn kŷ, ag kygfŷ' hen kŷ. ¹¹ Hā ra ag tóg fi vŷ kri nŷm tŷ nŷ.

Ūn régre ag tŷ ti ve
(Lc 24.13-35)

¹² Kar kŷ *Jesus* tóg ūn régre ag mŷ vēnh ven mŷ gé sir. Ag mŷ ra ag tóg ĕpŷy kri ti vég

mŷ. Ag mŷ tóg vēšŷ ūn kŷ tŷ nŷ. ¹³ Kŷ ag tóg vŷnŷvŷn ke kŷ ti mré ke ag mŷ tó mŷ gé sir. Hā ra ag tóg ag vŷ kri fig tŷ nŷ gé.

Jesus tŷ ti mré mŷ tŷ ag mŷ
vēnh ven
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49;
Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

¹⁴ Vāhā tóg ū tŷ 11 (ke) ag mŷ vēnh ven mŷ gé, ag pin kŷ, ag jĕg nŷtŷ ra. Kŷ tóg ag mŷ vŷ tar han kŷ: “ājag ne tóg ū tŷ inh rŷr mán vég mŷ ěn fag fi vŷ kri nŷm ja tŷ nŷ,” he mŷ.

¹⁵ Kŷ tóg ag mŷ: “ga kri mŷ kŷ ěmā kar mŷ vēnh vŷ sér kāmĕn nŷ, Topĕ tŷ há kar ag mŷ,” he mŷ. ¹⁶ “Ū tŷ ājag vŷ kri fig mŷ ěn ag vŷ krenkren ke mŷ, fag ke gé, ū tŷ inh ki ge kŷ kygpe kŷ nŷtŷ ěn ag,” he tóg. “Hā ra ū tŷ kri fig tŷ ěn vŷ kren ke tŷ nŷ, ū tŷ inh ki rā tŷ ěn,” he tóg. ¹⁷ “Ū tŷ inh ki ge mŷ ěn ag vŷ *milagre* venh ke mŷ, fag ke gé,” he tóg. “Vĕjagrĕ kórĕg pan jĕ ag tóg ke mŷ, iŷykre tŷ. Ūn vŷ ū ag vŷ tó jĕ ag tóg ke mŷ,” he tóg. ¹⁸ “Ag tŷ kejĕn pŷn kāgmŷg mŷ ra, *veneno* kron mŷ ra tóg, ag tŷ hĕ ri kenh ke tŷ nŷ,” he tóg. “Ūn kagyga ag mĕgmĕ jĕ ag tóg ke mŷ gé, ag nŷgé tŷ, kŷ ag tóg sir krenkren ke mŷ, fag ke gé” he tóg.

Jesus tŷ ti jóg ra tŷg
(Lc 24.50-53; Hk 1.9-11)

¹⁹ Kar kŷ *Jesus* tóg kanhkā ra tāpŷy mŷ sir, kŷ tóg tá jun kŷ Topĕ pĕgja tá nŷ mŷ. ²⁰ Kŷ ti mré mŷ tŷ ag tóg ěmā kar mŷ mŷ mŷ sir. Vēnh vŷ sér

ẽn tugtó ag tóg mũ sir. Kỳ ẽg
Senhor tóg ag tar han tĩ nĩ. Ag
vĩ kóm tóg ẽg tỹ nén han vãn
ẽn hynhan mũ. Hã vễ.

LUCAS TÏ RÁ

¹ Lucas tÏ rá vë. SÏ ã mÏ rán vë, *Teófilo'*. Û tÏ hën ri ke ag tóg *Jesus* kãme rán huri. ² Û tÏ ti vég mÏ ag tóg ãg mÏ ti kãmén ja nÏgtÏ, ù tÏ ti ví tó tí ag, ù tÏ ti mré mÏ ja ãn ag. ³ Ge ra sóg vãhã rán ke to jykrén mÏ gé, ha mē. *Jesus* kãme mē kãn inh, ti mur mré hã. Ûn e ag ki sóg jēmē. Hã kÏ sóg komēr hã ã mÏ ti kãme rán kãn sór mÏ.

TÏ ã tóg pã'i mág nÏ, *Teófilo'*. ⁴ *Jesus* kãme mē ã huri. SÏ ã mÏ rán mÏ tag tugnỹm nÏ. Ki hã ke ti nÏ, ha vem nÏ.

João Batista mur ke tó

⁵ Kejën *Herodes* tóg tÏ *Israel* ag pã'i mág nÏ, ga tÏ *Judéia* tá. ãn kã Topē tÏ ki rÏr tÏ tÏ *Zacarias* tóg nÏ nÏ. Ti jógjóg ve jÏjin hã vÏ: *Abias*, he mÏ. *Arão* krē'krē ù vë. Ti prÏ fi jÏjin hã vÏ: *Isabel*, he mÏ. *Arão* krē'krē fi vë gé. ⁶ ãn fag vÏ Topē jykre hã han tÏ. Kygnē sór tÏ fag nÏgtÏ. Hã kÏ fag tóg Topē mÏ há nÏtÏ. ⁷ Hã ra fag tóg krē tÏ nÏtÏ. KurÏ fi tóg nÏ, *Isabel* fi. KÏ fag tóg krē tÏ nÏtÏ ki kófa nÏtÏ ha.

⁸ Kejën tóg *Zacarias* tÏ Topē tÏ ki rÏr tÏg ke pétēm mÏ sir. KÏ tóg *Jerusalém* ra tÏ mÏ, ti tÏ tá ù ag mré Topē tÏ ki rÏr jé. Tá ag tóg *sorteio* han tÏ, ag tÏ ù tÏ Topē mÏ nén ger há pÏn ke mÏ ãn ve jé. ⁹ Ag tÏ to joga he kÏ tóg *Zacarias* hã ki kutē mÏ sir. KÏ tóg Topē ãn kã ra rã mÏ, ti mÏ nén ger há ãn pÏn

jé. ¹⁰ Hã ra vënh kar tóg Topē mré vēmén nÏtÏ nÏ, re tá, ti tÏ Topē mÏ pÏn mÏ jãvo.

¹¹ Vãhã Topē tÏ jënē jafã vÏ, ti mÏ vënh ven mÏ. Topē mÏ nén ger há pÏn jafã pëgja tá tóg jē nÏ. ¹² Ti tÏ ti ve kÏ tóg jÏrÏn ke mÏ. Ti mÏ tóg e tÏ, ti tÏ ti ven kÏ. ¹³ Hã ra tóg ti mÏ: “inh kamēg tÏg nÏ,” he mÏ. “Topē vÏ ã ví ãn mē, kÏ tóg ã mÏ han ke mÏ ha. ã prÏ fi kufyg jé ã tóg ke mÏ, *Isabel* fi. vÏ kósin ke mÏ. Fi tÏ ti ve kÏ tóg gré nÏnh mÏ. KÏ ã tÏ ti jÏjin kÏ ti mÏ: *João*, hem nÏ,” he tóg. ¹⁴ “KÏ tóg ã mÏ sér tÏnh mÏ. ã fe tóg mrin kenh mÏ. Û tÏ hën ri ke ag mÏ tóg há tÏnh mÏ gé, fi tÏ ti ven kÏ. ¹⁵ Topē vÏ ti tÏ ùn mág han ke mÏ. *Vinho* kron ke tÏ tóg nÏ. Goj fa kron ke tÏ ti nÏ gé, nén ù fa kar ti. Topē kuprÏg vÏ tÏ ti jagrē nÏnh mÏ, fi tÏ ver ti vég tÏ hã ra. ¹⁶ *Israel* ag mÏ tóg Topē ví tónh mÏ, kÏ ù tÏ hën ri ke ag vÏ ti ví mē kÏ, kri fi kÏ, ag jykre pãno tovãnh ke mÏ, Topē jykre kuryj hã han jé, fag ke gé. ¹⁷ ãg *Senhor* jo tóg tÏg ke mÏ gé. VãsÏ Topē ví tó tÏ tÏ *Elias* jykre han jé tóg ke mÏ. *Elias* vÏ Topē kuprÏg tÏ jagrē ja nÏgtÏ. ãn ri ke han jé tóg ke mÏ. Ti tÏ ag jÏvën kÏ ag panh tóg ag krē mré vëjykre pir han ke mÏ. Topē mÏ tóg ag jykre tÏ há' henh ke mÏ, *Cristo* kãtÏg ken jo, ã kósin tag ti,” he tóg, Topē tÏ jënē jafã ti, *Zacarias* mÏ.

¹⁸ KÏ tóg ti mÏ: “hã ra sóg kófa nÏ ha. Kar inh prÏ fi tóg

kófa nĩ ha ke gé. Kĩ ěg mĩ tá krỹg mũ vỹ?” he mũ. ¹⁹ Kĩ tóg ti mĩ: “tỹ sóg *Gabriel* nĩ,” he mũ. “Topě nĩgja tá inh jěgtĩ. Hã ra tóg inh jěně, sỹ ã mỹ vėnh vĩ sér tag tó jé,” he tóg. ²⁰ “Ha vé, vĩ vãnh nĩ jé ã tóg ke mũ ha, ha vem nĩ. Vĩ vãnh nĩ ki ã tóg isỹ ã mỹ nén tó mũ tag kurã ěn pétēm ke mũ. ã hã ne tóg sỹ ã mỹ nén tó mũ tag kri fig tũ nĩ'. Ti kurã ki ã tóg venh mũ,” he tóg.

²¹ Hã ra vėnh kar ěn tóg re tá ti jãvãnh nỹtĩ nĩ. Ag mỹ tóg e tĩ, ti tỹ Topě ĩn kã tá kãkutě vãnh han kỹ. ²² Vãhã tóg kãkutě mũ. Hã ra tóg vĩ vãnh jě sir. Kỹ tóg ag mỹ kãgran mũ, ti nĩgě tỹ. Hã ki ag tóg ki kanhrãn mũ sir, ti tỹ Topě ĩn kã tá nén nẽ ve ja ěn ki.

²³ Ti vĩ vãnh nĩ hã ra tóg ti tỹ Topě tũ ki rĩr ěn fĩn rãm mũ sir. Kar kỹ tóg ti ĩn ra tĩ mũ sir. ²⁴ Kejěn ti prũ fi tóg kufyg mũ sir, *Isabel* fi. Kỹ fi tóg kysã tỹ 5 (ke) ki hẽ kã tá tĩ tũ nĩ, fi mỹ sér tĩn kỹ. ²⁵ “Topě hã ne inh jagãgtãn,” he fi tóg. “Inh ve tóg, kỹ tóg inh mỹ'ãg tỹ tũ' hé. Inh kurĩ to fag tóg: Topě hỹn fi to kórég nĩ, he ja nĩgtĩ. Hã ra tóg fag vĩ tỹ tũ' hé,” he fi tóg mũ.

Jesus mur ke tó

²⁶ *Isabel* fi kufy nĩ ki kysã tỹ 6 (ke) vė sir. Kỹ Topě vỹ ti tỹ jěně jafã tỹ *Gabriel* jěně mãn mũ, ti tỹ *Jesus* mur ke tónh tĩg jé. Kỹ tóg ga tỹ *Galilėia* ra tĩ mũ, ěmã tỹ *Nazaré* ra. ²⁷ Tá tytãg ũ fi tóg nĩ nĩ. Ũn mén ja tũ fi vė. Fi jiji hã vỹ: *Maria*, he mũ. Fi mén ke vỹ tỹ *José*

nĩ. *Davi* krě'krě ũ vė, *José* ti. ²⁸ Fi hã mỹ tóg vėnh ven mũ sir. Kỹ tóg fi mỹ: “ã mỹ há?” he mũ. “Topě vỹ ã jagãgtãn, kỹ tóg ã ve há han mũ,” he tóg mũ. ²⁹ Fi tỹ ti ve kỹ fi tóg jũrũn ke mũ. Ti vĩ tóg fi mỹ e tĩ. “Ti tỹ ne tó nẽ, hỹn?” he fi tóg mũ.

³⁰ Kỹ Topě tỹ jěně jafã tóg fi mỹ: “inh kamėg tũg ra,” he mũ. “Topě vỹ ã jagãgtãn mỹr,” he tóg. ³¹ “Ha vé, kufyg jé ã tóg ke mũ. Kỹ ã tóg kósin ke mũ. ã tỹ ti jijin kỹ ti mỹ: *Jesus*, hem nĩ. ³² Tỹ tóg ũn mág jěnh ke mũ. Kỹ ag tóg ti to: ũ tỹ kynhmỹ nĩ ěn kósin vė, henh ke mũ. ěg jóg tỹ Topě vỹ, ti tỹ pã'i mág han ke mũ, vãsỹ ti jógjóg ve tỹ *Davi* jěgja kã. ³³ Kỹ tóg tỹ pã'i mág nĩnh mũ sir, *Jacó* krě kar to. Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ tag vỹ tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg.

³⁴ Kỹ fi tóg ti mỹ: “hã ra sóg ũ mré nỹ ja tũ nĩ ver,” he mũ. “Kỹ inh hẽ ri kenh mũ?” he fi tóg, ti mỹ. ³⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “Topě kuprĩg vỹ ã kri tĩnh ke mũ, ti kãnhvėg ti,” he mũ, “kỹ tóg ti jykre tỹ ã kósin ti han ke mũ. Hã kỹ ag tóg ti to: Topě kósin vė, henh ke mũ. ³⁶ Ha vé, ã mré ke tỹ *Isabel* fi vỹ kufy nĩ ha, fi kófa ra. Kysã tỹ 6 (ke) han fi tóg huri, kufy nĩ ki. Fi to ãjag tóg: kurĩ fi tóg nĩ, he tĩ vė, hã ra fi tóg kufy nĩ ha. ³⁷ Topě hã ne nén kar han há nĩ'. Hã kỹ tóg isỹ ã mỹ tó mũ tag han ke mũ gé,” he tóg. ³⁸ Kỹ fi tóg ti mỹ: “tỹ sóg Topě mỹ rãnrãj tĩ fi nĩ,” he mũ. “Kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ã tỹ inh mỹ tó mũ tag ti,” he fi tóg. Kỹ tóg ti

mũ sir, Topě tỹ jěně jafã ti.

Maria fi tỹ Isabel fi venh tĩg

³⁹ Ti tĩg kar kỹ fi tóg fũrũn tĩ mũ sir, *Isabel* fi jamã ra. Ga tỹ *Judéia* tá pãnónh e ên tá tóg nĩ.

⁴⁰ Fi tỹ *Zacarias* ĩn tá jun kỹ fi tóg fi mỹ: “ã mỹ há?” he mũ.

⁴¹ Fi tỹ fi vĩ mẽ kỹ fi kósin tóg fi kã ki vo mũ. Kỹ Topě kuprĩg vỹ fi krĩn mũ. ⁴² Kỹ fi tóg jamã hára *Maria* fi mỹ: “Topě vỹ ã ve há han, fag kar kã mũ tóg ã kuprẽg,” he mũ. “Kỹ Topě vỹ ã kósin ve há han mũ gé, ã tỹ ùn venh ke mũ tag ti. ⁴³ Inh *Senhor* mỹnh fi hã ne tóg inh venh kãtĩ mũ', kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ',” he fi tóg. ⁴⁴ “Ha vé, isỹ ã vĩ mẽ kỹ inh kósin tóg inh kã ki vo mũ. Ti mỹ tóg sér tĩ.

⁴⁵ ã hã ne tóg Topě vĩ kri fi', ti tỹ ã mỹ vėnh vĩ jėněn kỹ. Hã kỹ tóg ã ve há han. Kỹ ã tóg venh ke mũ, ti tỹ ã mỹ nén tó ja ti,” he fi tóg, *Isabel* fi, *Maria* fi mỹ.

Maria fi jãn

⁴⁶ Kỹ *Maria* fi tóg: “Topě mỹ sóg vĩ há han ke mũ gé,” he mũ. “Inh mỹ tóg tỹ ùn mág nĩ, ěg *Senhor* ti. ⁴⁷ Kỹ inh fe tóg mrin ke mũ, isỹ tỹ Topě tũ nĩn kỹ, isỹ tỹ ěg kren han tĩ ěn tũ nĩn kỹ. ⁴⁸ Inh ki tóg ěvãnh mỹr. Tỹ sóg ti mỹ rãnrãj tĩ fi nĩ. Inh pijé tỹ ùn mág fi nĩ', hã ra tóg inh ki ěvãnh. Kỹ vėnh kar tóg iso: Topě vỹ fi ve há han, henh ke mũ. ⁴⁹ Topě hã ne inh mỹ ěg tỹ nén ve vãnh han', ti tar nĩn kỹ, hã kỹ tóg inh mỹ ti tỹ nén tó ja tag han. Jykre kuryj ti nĩ, Topě ti, kỹ ti jiji tóg ěg mỹ mẽ há tĩ. ⁵⁰ ěg

jagãgtãn tóg tĩ, ěg jógjóg ve ag, ěg han mũ fag, ěg krẽ ke gé. Ũ tỹ ti vĩ kri fig mũ kar jagãgtãn tóg nĩgtĩ mỹr, ha mẽ. ⁵¹ Jykre e tóg nĩ, kỹ tóg ěg tỹ nén han vãnh hynhan tĩ. Ũ tỹ: vėsóg ki inh nén kar han tĩ, he mũ ěn ag jykre tỹ tóg tũ' henh ke mũ,” he fi tóg. ⁵² “Pã'i mág ag tỹ tóg ùn kãsir han tĩ. Kỹ tóg ùn kãsir ag tỹ ùn mág han tĩ. ⁵³ Ũn jagtar ag mỹ tóg nén ù há kar vin tĩ, ù tỹ ti vĩ mẽ sór mũ ěn ag kar mỹ. Ũn riko ag mỹ tóg: ha mũ jėg, he tĩ. Kỹ tóg ag mỹ nén ù nĩm tũ nĩgtĩ, kỹ ag tóg jagtar nỹtĩ ha, ù tỹ ti vĩ mẽ jãvãnh ěn ag, fag ke gé.

⁵⁴ *Israel* ag jagãgtãn tóg mũ, ti mỹ rãnrãj tĩ ag, ti tỹ vãsỹ ag jagãgtãn ke ěn to jykrén kỹ. ěg hã vė, ěg jagãgtãn tóg. ⁵⁵ ěg jógjóg ve ag mỹ tóg ti tỹ ěg jagãgtãn ke tó ja nĩgtĩ, *Abraão* mỹ, ti krẽ'krẽ ag mỹ ke gé. Kỹ tóg vãhã ti vĩ ěn to jykrén kỹ han mũ, ti tỹ vãsỹ nén tó ja ěn ti. Hã kỹ ti tỹ ěg jagãgtãn ke ěn tóg tũ' henh ke tũ nĩ,” he fi tóg, Topě mỹ vĩ há han kỹ.

⁵⁶ Kỹ fi tóg *Isabel* fi mré kysã tágtũ han mũ sir. Kar kỹ fi tóg fi jamã ra vỹn ke mũ sir.

João Batista mur

⁵⁷ Fi tĩg kar kỹ *Isabel* fi tóg kejėn fi kósin venh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kỹ fi tóg vėg mũ. Hã ra tóg gré nỹ. ⁵⁸ Kỹ fi rã nỹtĩ fag vỹ ti vėg mũ gé, fi kanhkã fag ke gé. Topě tỹ fi jagãgtãn mėg fag tóg mũ. Kỹ fag tóg fi mré fi kósin to mỹ sér nỹtĩ sir.

59 Ti mur kar kÿ kurã tÿ 8 (ke) ki ag tóg ti gré fár junun kym kãmũ mũ. Kÿ ag tóg ti panh jiji tÿ ti jijin sór mũ, hã vÿ: *Zacarias*, he mũ. 60 Hã ra ti mÿnh fi tóg: “vó,” he mũ. “*João* vë,” he fi tóg mũ. 61 Kÿ ag tóg fi mÿ: “ã kanhkã jiji tũ vë hã ra,” he mũ. 62 Kÿ ag tóg ti panh ki jëmëg mũ. Ag nĩgë tÿ ag tóg ti mÿ: “ti jiji hÿn hẽ ri kenh mũ?” he mũ. 63 Kÿ tóg ag mÿ ki rán jafã to vĩ mũ. Kÿ tóg ki rán kÿ: “ti jijin hã vÿ: *João*, he mũ,” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ e tĩ sir. 64 Kÿ tóg vãhã vĩ há’ he mãn mũ sir. Kÿ tóg Topë mÿ vĩ há han mũ, ti mÿ sér tĩn kÿ.

65 Kÿ fag rã nÿtĩ kar vÿ kamëg mũ. Vënh kar tÿ vënh vĩ ên tÿ vëmén kÿ tóg, ga tÿ *Judéia* mĩ vënh kar kri rũm mũ. 66 “Gĩr tag hÿn hẽ ri kenh mũ?” he fag tóg mũ. Topë tÿ ti ki rĩr há han tóg ve há tĩ, hã kÿ tóg fag mÿ e tĩ.

Zacarias tÿ Topë mÿ vĩ há han

67 Kÿ Topë kuprĩg vÿ ti panh tÿ *Zacarias* krĩn mũ, kÿ tóg: 68 “tÿ ti ùn mág jë, ãg *povo* tÿ *Israel* kri, ãg *Senhor* ti, hã vÿ: Topë, he mũ. Ëg ki tóg ëvãnh nĩgtĩ, ti tÿ ti tũ ag krenkren han jé. Ëg hã vÿ tÿ ti tũ nÿtĩ,” he tóg. 69 “Ti mÿ rãnrãj tĩ tÿ *Davi* krë'krë ag kã ùn pir ên vÿ ãg krenkren han ke mũ, ãg tÿ ti vĩ jëmën kÿ. ùn mág pë vë, *Davi* krë'krë ên ti. Topë tÿ ãg mÿ nén han mũn hã vë. 70 Hã kÿ tóg vãsÿ tó ja nĩ. Ti vĩ tó tĩ ag vÿ tag tugtó ja nĩgtĩ, ti tũ ên

ag. 71 Û tÿ hën ri ke ag vÿ ãg kókén sór mũgtĩ, hã ra tóg ag jo ãg krenkren han mũ, ù tÿ ãg to kórég tãvĩ nÿtĩ ag jo. 72 Topë tÿ ãg jógióg ve ag mÿ tó ja ên han ja tóg nĩ, ãg jagãgtãn kÿ. Ag mré tóg vëjykre han ja nĩ, kÿ tóg vãhã ên ki króm mũ sir. 73 Ëg jógióg ve tÿ *Abraão* mÿ tóg: 74 “ã krë'krë ag krenkren han jé sóg ke mũ, ù tÿ ag kókén sór mũ ag jo, ha vem nĩ,” he ja nĩ. “Sÿ ag krenkren han kÿ ag tóg sir jatun mÿ isũ han ke mũ, mũmëg tũ nĩn kÿ,” he ja tóg nĩgtĩ. 75 “Nén ù vënh mÿ han ke tũ ag tóg nĩ, kurã kãtĩg ke mũ ên kã. Ag tÿ ga kri mũn kÿ ag tóg vëjykre kuryj tãvĩ han ke mũ, isũ han kÿ. Kurã kar ki ag tóg sir inh jykre hã han ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topë ti, *Abraão* mÿ,” he tóg, *Zacarias* ti.

76 Kÿ tóg ti kósin mÿ: “ha mẽ!” he mũ. “Sĩ ã tóg nĩ ver. Û tÿ kynhmÿ nĩ ên vĩ tó jé ã tóg ke mũ, kÿ ag tóg ã to: Topë vĩ tó tĩ vë, henh ke mũ. Ëg *Senhor* jo ã tóg tĩnh mũ, ã tÿ vënh kar mÿ Topë vĩ tó jé, kÿ ã tóg ti japry kure ri ke han ke mũ,” he tóg. 77 “Ag kanhrãn jé ã tóg ke mũ, Topë tÿ ãg krenkren han sór ên to. Ëg tÿ ti vĩ mranh tÿ tóg ãg mÿ vënh pãte fón ke mũ, hã ki tóg ãg krenkren han ke mũ, Topë ti,” he tóg. 78 “Topë tÿ ãg jagãgtãn hã vë, ti tÿ ãg to há tãvĩ nĩn kÿ. Ëg ve jé tóg kãtĩg ke mũ, kÿ tóg rã tÿ jun ke ri ke nĩ, *Cristo* mur ke ti. 79 Ëg tÿ ti ki kagtĩg nÿtĩn kÿ tóg ãg mÿ kuty ri ke nĩ. Hã ra tóg ti

kātīg k̄y ěg m̄y kurā han m̄u. K̄y tóg ěg m̄y ti japry ven ke m̄u. Jagma m̄un k̄y ěg tóg ti jykre kusa venh ke m̄u,” he tóg, ti kósin m̄y.

⁸⁰ *Zacarias* fag t̄y *João* ve jan hã vĕ, fag t̄y kófa n̄tĩ ra. K̄y tóg fag m̄y mog m̄u sir. Tar tóg jĕ sir. Krĩ há tóg nĩ gé. K̄y tóg ěmã tũ mĩ tĩ m̄u ver, ti t̄y *povo* t̄y *Israel* ag m̄y Topĕ vĩ kãmén ke jo.

2

Jesus mur
(Mt 1.18-25)

¹ *João* mur kar k̄y ga kri pã'i mág t̄y *Augusto* v̄y kejĕn vĕnh vĩ jĕnĕg m̄u, vĕnh kar t̄y ag jiji ránrán m̄u jĕ. Ti ga ki ke kar ag m̄y tóg vĕnh vĩ ěn jĕgnĕg m̄u. ² Ag t̄y vāhã vĕjykre tag han. *Cirĕnio* v̄y t̄y ga t̄y *Síria* kri pã'i t̄y *governador* nĩ, *Augusto* t̄y vĕnh vĩ jĕnĕg m̄u ěn kã. ³ K̄y ag tóg m̄u kãn m̄u, ag jógjóg ve ag jamã ja ěn ra, ag t̄y tá ag jiji ránrán jĕ.

⁴⁻⁵ K̄y *José* tóg tĩ m̄u gé, ti prũnh ke fi mré, *Maria* fi. Ěmã t̄y *Nazaré* tá fag tóg pa m̄u. K̄y fag tóg ga t̄y *Judéia* ra m̄u m̄u, ěmã t̄y *Belém* ra, *Davi* jamã ja ra. *Davi* krĕ'krĕ vĕ, *José* ti. K̄y ti prũnh ke fi v̄y ti mré tĩ m̄u, hã ra fi tóg kufy jagy nĩ. ⁶ Fag t̄y tá n̄tĩ ki fi tóg fi kurā pétĕm m̄u. ⁷ K̄y fi tóg fi kósin vĕg m̄u sir. Gré ti n̄y, fi kósin ve tag ti. K̄y fi tóg ti pãg k̄y koso kã kã ti fig m̄u. Đn v̄y funfór n̄tĩ, hã k̄y fag tóg vĕnh mĕg jo ĩn krĕm n̄tĩ ja n̄gtĩ.

Mé ki rĩr tĩ ag

⁸ Kuty ěn kã ũ t̄y mé ki rĩr tĩ ag v̄y ag jap̄y tá ag mĕg ki rĩr n̄tĩ. ⁹ Hã ra vāhã Topĕ t̄y jĕnĕ jafã v̄y ag m̄y vĕnh ven m̄u, kanhkã tá. Topĕ t̄y jĕngrĕ v̄y ag kri r̄um ke m̄u. K̄y ag tóg kamĕg k̄y j̄r̄un ke m̄u sir. ¹⁰ K̄y tóg ag m̄y: “inh kamĕg t̄y ra,” he m̄u. “Is̄y ājag m̄y vĕnh vĩ há tónh ke vĕ, k̄y tóg ājag m̄y sér t̄inh m̄u. K̄y vĕnh kar v̄y mĕnh ke m̄u gé, *povo* kar, k̄y ag fe tóg mrin kenh m̄u sir. ¹¹ Ājag krenkren han tĩ v̄y ũri mur, hã v̄y: *Cristo*, he m̄u. *Davi* jamã ja tá tóg mur. T̄y tóg ěg *Senhor* nĩ ha m̄y. ¹² Ha m̄u jĕg, ājag t̄y gĩr ěn ve jĕ. Koso kã kã tóg pãg k̄y n̄y nĩ. Hã ki ājag tóg ti ki kanhró n̄t̄inh m̄u,” he tóg ag m̄y.

¹³ K̄y ũ t̄y hĕn ri ke ag v̄y vāhã vĕnh ven m̄u sir, kanhkã tá. Ěn ag v̄y Topĕ m̄y vĩ há han m̄u. ¹⁴ “Topĕ v̄y t̄y ũn mág pĕ nĩ,” he ag tóg m̄u. “Kynhm̄y ti nĩ, vĕnh kar kãfór ti nĩ. K̄y ěprã ke ag v̄y jatun m̄y n̄tĩ, ag krĩ kusa t̄in k̄y, Topĕ t̄y ũ to há ag, fag mré hã,” he ag tóg m̄u. ¹⁵ Kar ag tóg tũ' he m̄u sir, ag t̄y kanhkã ra m̄un k̄y.

Ag t̄y tũ' he kar k̄y ag tóg jagnĕ m̄y: “m̄u n̄y, ěg t̄y ti ve jĕ. Ěg *Senhor* hã ne tóg ěg m̄y vĕnh vĩ jĕnĕ,” he m̄u. ¹⁶ K̄y ag tóg f̄ur̄unr̄un m̄u m̄u sir. Ag t̄y tá junjun k̄y ag tóg *Maria* fi vĕg m̄u, *José* ti ke gé, gĩr s̄i ti ke gé. Koso kã kã tóg pãg k̄y n̄y nĩ. ¹⁷ Hã k̄y ag tóg vĕnh kar m̄y kãmén m̄u. ¹⁸ K̄y tóg ag kar m̄y e tĩ sir, ge ra tóg ag m̄y sér tĩ. ¹⁹ K̄y *Maria* fi tóg to jykren m̄u gé sir. Fi pijé kã jatun m̄u',

to jykren tävī han fi tóg nī nī.

²⁰ Kŷ ag tóg sir ag mēg to vŷnvŷn ke mŷ gé. Topē mŷ ag tóg vī há han mŷ. “Ti há ne tóg ēg mŷ ti tŷ jēgnē jafā ag tŷ vēnh vī jēnē ja nī’, há kŷ ēg tóg vé,” he ag tóg mŷ sir.

Fag tŷ Jesus jijin

²¹ Kar kurā tŷ 8 (ke) vŷ tŷg mŷ. Kŷ tóg gŷr sī ēn gré fár junun kym ke kurā pétēm mŷ sir. Kŷ fag tóg ti jijin kŷ ti mŷ: *Jesus*, he mŷ. Topē tŷ jēnē jafā vŷ ti jiji tag tó ja nī, ti mŷnh fi tŷ ver ti tŷ kufyġ tŷ ki.

Fag tŷ Topē mŷ Jesus ven

²² Kurā tŷ 40 (ke) tŷg kŷ fi vākre tóg tŷ’ he mŷ. *Moisés* vŷ vāsŷ *Judeu* ag mŷ vējykre tag rán ja nī, fag tŷ gŷr ve kar kŷ vēnh kykŷnh ke ti. ²³ Topē vī ki tag vŷ rán kŷ nī gé, há vŷ: “*Judeu* fag kósin ve tŷ gré nŷn kŷ tóg tŷ ēg Jóg Mág tŷ Topē tŷ nŷ,” he mŷ. ²⁴ Há kŷ José fag tóg Topē mŷ fag kósin ve ven sór mŷ gé. Ti mŷ fag tóg nén ũ pŷn sór mŷ, há vŷ: sórāg régre, ke tŷ nī kŷ ton régre, he mŷ.

Hā jé fag tóg Jerusalém ra mŷ mŷ.

²⁵ Há ra *Jerusalém* tá ũ tóg nī nī, ti jiji há vŷ: *Simeão*, he mŷ. Ũn jykre kuryj vē. Topē kamēg tóg tŷ, ti kuprġg tŷ tóg jagrē nī. Ti tŷ *Israel* ag krenkren han ke mŷ ēn jāvānh tóg tŷgtī. ²⁶ Kŷ Topē kuprġg vŷ ti mŷ: “*Cristo* ve jé ā tóg ke mŷ, ā ter ke to há, Topē tŷ ti jēnēn kŷ,” he ja nġgtī.

²⁷ Topē kuprġg tŷ ti krġn kŷ tóg kejēn Topē ĩn ra tŷ mŷ. Ti tŷ tá jē ra fag tóg *Jesus*

va kāmŷ mŷ, fag tŷ Topē mŷ sórāg pŷn jé. ²⁸ *Simeão* tŷ fag ve kŷ tóg *Jesus* vāg mŷ sir, kŷ tóg ti to Topē mŷ vī há han mŷ. ²⁹ “Ēg Jóg Mág,” he tóg. “Vāhā ā tóg ĩnh jé prēr ke mŷ, kŷ sóg jatun mŷ tŷg ke mŷ ha. Ā tŷ ĩnh mŷ nén tó jan han ā tóg huri,” he tóg. ³⁰ “Ũ tŷ ēg krenkren han ke mŷ tag ti ve ĩnh huri, *Cristo* ti. ³¹ Vēnh kar mŷ ā tóg ā tŷ ēg krenkren han ke mŷ tag ven huri. ³² Kŷ tóg ēg mŷ jēngrē ri ke nī. Kŷ *povo* kar vŷ ti jēngrē tag venh ke mŷ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé. Ēg *povo* tŷ *Israel* tŷ ā tóg ũn mág han huri,” he tóg, *Simeão* ti, Topē mŷ.

³³ Kŷ *Jesus* mŷnh fag vŷ ti vī mēg mŷ, kŷ tóg fag mŷ e tŷ, ti tŷ *Jesus* to nén tó mŷ ēn ti.

³⁴ Kŷ *Simeão* vŷ fag mŷ vī há han mŷ gé. “Topē vŷ ājag ve há han mŷ,” he tóg. Kŷ tóg fi mŷ: “há vé, *Israel* tŷ hēn ri ke ag vŷ ti tŷgrġn mŷ há han ke mŷ, jāvo ũ tŷ hēn ri ke ag vŷ ti tŷgrġn mŷ kónān ke mŷ gé. Kŷ ag tóg ti kato vġnh ke mŷ gé, Topē tŷ ti jēnēg mŷ ra,” he mŷ. ³⁵ “Kŷ ā tóg ti tŷgrġn vēsŷrénh ke mŷ,” he tóg fi mŷ. “Kŷ tóg rógro tŷ ā fe tŷ gynh ke ri ke nġnh mŷ, ā vēsŷrénh ke ti,” he tóg.

³⁶ Kŷ ũ fi tóg tá nī gé, fi jiji há vŷ: *Ana*, he mŷ. Topē vī tó tŷ ũ fi vē. *Fanuel* kósin fi vē. Kŷ fi jógjóg ve vŷ tŷ *Aser* nī. Kófa pé fi nī ha. Fi tŷ fi mén mré prŷg tŷ 7 (ke) han kar kŷ tóg ter ja nī. ³⁷ Kŷ fi tóg vāhā prŷg tŷ 84 (ke) han mŷ sir, mén tŷ nī ki. Kurā kar ki fi tóg Topē ĩn

hã krēm nĩgtĩ. Tá fi tóg Topê tũ han nĩgtĩ. Ti mré fi tóg vēmén tĩ, nén ũ ko mẽ kã. ³⁸ Ēn fi vỹ *Simeão* tỹ Topê ĩn krēm *Jesus* va jê ra: “inh mỹ tóg há tĩ, sỹ ti ven kỹ,” he mũ gé, Topê mỹ. Kar kỹ fi tóg vēnh kar mỹ gĩr sĩ ěn kãmén mũ, ũn krenkren sór mũ ag mỹ, *Jerusalém* tá.

Fag tỹ Nazaré ra vỹnvỹn ke

³⁹ Kỹ fag tóg *Moisés* tỹ vēnh kykũnh to nén rán ja ěn han kãn mũ sir. Kar kỹ fag tóg sir fag jamã ra vỹnvỹn ke mũ, *Nazaré* ra. ⁴⁰ Kỹ gĩr tóg mog mũ sir. Komēr hã tóg tar jê sir. Kỹ tóg vēnh kanhrãn há han mũ. Topê vỹ ti ve há han mũ gé.

Jesus tỹ ti pir mỹ Topê ĩn tá nĩ

⁴¹ Prỹg kar ki fag tóg *Jerusalém* ra mũ tĩ, fénhta tỹ *Páscoa* ve jé. Fag jykre vē. ⁴² *Jesus* tỹ 12 (ke) anos han kỹ tóg fag mré tĩ mũ gé. ⁴³ Fénhta tỹ tũ' hen kỹ fag tóg vỹnvỹn ke mũ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá nĩ nĩ. ⁴⁴ Fag tỹ ti vég tũ nĩn kỹ fag tóg: “ti hỹn ěg jo vyr, ěg mré kãmũ mũ fag mré,” he mũ. Kỹ fag tóg kurã ěn ki mũ mũ, jatun mỹ. Hã tỹ kuty tá fag tóg ti jãvãnh mũ, fag to há kar fag kãmĩ. ⁴⁵ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ. Kỹ fag tóg tỹ vaj kỹ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mãn mũ gé. ⁴⁶ Vãhã fag tóg tá ti vég mũ. Topê ĩn krēm tóg nĩ nĩ, ěg kanhrãn tĩ ag mré. Ag vỹ mēg tóg nĩ nĩ, kỹ tóg ag ki jēmēg mũ gé. ⁴⁷ Ti vỹ tóg vēnh kar mỹ e tĩ. To jykren há han tóg mũ.

Kỹ ěg kanhrãn tĩ ag tóg ti mré vēmén nỹtĩ nĩ.

⁴⁸ Ti mỹnh fag tỹ ti ve kỹ tóg fag mỹ e tĩ gé sir. Kỹ fi tóg ti mỹ: “inh kósin’,” he mũ. “Á tỹ tag kã ne han nĩ nē? Ā jóg mré sóg ã jãvãnh to kanē jur,” he fi tóg, ti mỹ. ⁴⁹ Hã ra tóg fi mỹ: “ãjag ne tóg inh jãvãnh ja nĩ’,” he mũ. “Inh panh pē ĩn krēm sóg nĩ nĩ mỹr, kỹn mỹ ãjag mỹ vēnh mỹ?” he tóg. ⁵⁰ Hã ra tóg fag tỹ to jykren tũ tĩ.

⁵¹ Kỹ tóg fag mré *Nazaré* ra tĩ mũ. Tá tóg jatun mỹ fag mré nĩ nĩ sir. Fag tỹ ti mỹ nén tó mũ han tóg mũ. Hã ra ti mỹnh fi pijé nén kar ěn kã jatun mũ’.

⁵² Kỹ tóg mog mũ sir. Krĩ há tãvĩ tóg nĩ. Topê vỹ ti ve há han mũ gé. Kỹ ti jykre tóg vēnh kar mỹ há nĩ sir.

3

João Batista ti

(*Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28*)

¹ Kejēn tóg *Tibério* tỹ *Roma* tá tỹ vēnh kar kri pã'i mág pē nĩ kri 15 (ke) anos han mũ. Ēn kã *Pôncio Pilatos* vỹ tỹ, ga tỹ *Judéia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ. Kỹ *Herodes* vỹ tỹ *Galiléia* kri pã'i tỹ *governador* nĩ gé. Jo ti jãvy tỹ *Filipe* vỹ tỹ ga tỹ *Ituréia* tá pã'i tỹ *governador* nĩ gé, ga tỹ *Traconites* tá ke gé. Jãvo *Lisânias* vỹ tỹ ga tỹ *Abilene* tá tỹ pã'i tỹ *governador* nĩ.

² Ēn kã *Caifás* vỹ tỹ Topê tũ ki rĩr tĩ ag pã'i mág nĩ, *Anás* mré. Kỹ vãhã Topê vỹ *Zacarias* kósin tỹ *João* mỹ: “ha *Israel* ag mỹ vēnh ven tũg,” he

mũ, ti tỹ êmã tũ ja tá nĩn kỹ. ³ Kỹ tóg tĩ mũ sir, goj tỹ *Jordão* jagma. Tĩg kỹ tóg vẽn kar jyvẽn mũ. Ag mỹ tóg: “ã kype jé sóg ke mũ, ã tỹ ã jykre kórég tovãnh kỹ. Kỹ Topê tóg ã tỹ ti vĩ mranh ja tỹ ã mỹ vẽn pãte fón mũ,” he mũ.

⁴ Vãsỹ tóg rán kỹ nĩ. Topê vĩ tó tĩ tỹ *Isaiás* vỹ: “êmã tũ ja tá tóg jẽn ke mũ, ga kórég tá,” he ja nĩ. “Tá tóg ag mỹ: “êg *Senhor* kãtĩg ke jo vẽn jãnhkrikrig nĩ,” henh ke mũ. “Êpry kurég ãjag tóg tĩ, ãjag pã'i mág jun ken kỹ. ⁵ Ti kãgnó tỹ ãjag tóg kyjer' he tĩ. Kar kỹ ãjag tóg êpry sór kar kũm tĩ gé. Ti jonjor kugrynh kãn ãjag tóg tĩ. Ti sunsór vãvãm kãn ãjag tóg tĩ gé, ãjag tỹ êmĩn han kỹ. Kỹ tag ri ke han nĩ, ãjag jykre kórég tỹ. ⁶ Hã kỹ êprã ke kar vỹ Topê tỹ êg krenkren han ke ti venh ke mũ,” he ja tóg nĩ.

⁷ Gen kỹ tóg ag jyvẽn mũ, ag tỹ ti to kãmũn kỹ, ti tỹ ag kygpe jé. E tãvĩ ag nỹtĩ. Ag jyvẽn kỹ tóg ag mỹ: “pỹn ri ke ãjag tóg nỹtĩ, ãjag jykre pãno tãvĩ nỹtĩn kỹ,” he mũ. “Û nỹ ãjag mỹ: “Topê jũ venh ke tũ ãjag nĩ,” he tĩ? ⁸ ãjag jykre pãno tugvãnh ra, ãjag tỹ ti jũ ve jãvãnh tĩn kỹ. Vějykre há han ra, êg tỹ ãjag jykre tãg ve jé. Hã ra ãjag tóg jagnẽ mỹ: “*Abraão* krẽ vỹ tỹ êg nỹtĩ, kỹ Topê hỹn êg to jũnh ke tũ nĩ,” he tĩ. Hã tũ vẽ hã ra. ãjag jykre pãno ên to ãjag tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ. Topê vỹ pó tag tỹ *Abraão* krẽ'krẽ hynhan ki kanhró nĩ, ãjag jẽgja kã. ⁹ ãjag tỹ tóg tũ' henh ke mũ,

ãjag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kỹ,” he tóg,

“Êg tỹ ka gỹn ri ke tóg nĩ. Ti kanẽn vãnh jẽn kỹ êg tóg tỹ pĩ han tĩ. Tag ri ke han jé tóg ke mũ, ãjag tỹ vějykre há han tũ nĩn kỹ,” he tóg ag mỹ.

¹⁰ Kỹ ùn e ag tóg ti mỹ: “kỹ êg hỹn hẽ ri kenh mũ, êg tỹ Topê jykre han jé?” he mũ. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ: “ã kur régre nĩn kỹ ùn kur tũ ên mỹ ù nĩm nĩ,” he mũ. “Ã vějẽn tỹ ùn kókĩr ên mỹ vẽn kãpãm nĩ gé,” he tóg.

¹² Kỹ ù tỹ *governo* mỹ *imposto* kaja mãg tĩ ag vỹ *João* to kãmũ mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “êg kanhrãn tĩ, êg hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ gé. ¹³ Kỹ tóg ag mỹ: “pã'i mág tỹ jãnkamy to ãjag mỹ nén tó mũ ên hã ri ke mãn nĩ,” he mũ. “Ker kãfãn kỹ mãn sór hẽ',” he tóg ag mỹ.

¹⁴ Kỹ porisa ag vỹ: “kỹ êg hỹn hẽ ri kenh mũ?” he mũ gé sir. Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tũ mãn sór tũg nĩ,” he mũ. “Û to vãsãn tũg nĩ. Û to ón tũg nĩ. Ag jãnkamy mãn tũg nĩ. ãjag rãnhraj to ãjag tóg jãnkamy vэг tĩ. Kỹ ti kãfór mãn sór tũg nĩ,” he tóg.

¹⁵ Kỹ vẽn kar ag tóg *João* to: “ti mỹ tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ. “Goj hã tỹ sóg ãjag kygpég tĩ. *Cristo* vỹ Inh nón kãtĩg mũ, ha mẽ. Inh kãfór ti nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ nĩnh ke vẽ vẽ, sỹ ti pẽn né kunũnh jé. Hã ra sóg tỹ ti krêm ke pẽ jẽ. Topê kuprĩg

tỹ tóg ãjag jagrê han ke mũ, kỹ tóg pĩ ri ke nĩ,” he tóg.

¹⁷ “Ti kãtĩg vỹ tỹ êg tỹ rãgró rên ri ke nĩ. Tĩ rên kar kỹ êg tóg ti fár pũn tĩ, kar kỹ êg tóg pãjó krêm ti kanê vin han tĩ. *Cristo* kãtĩg kỹ tóg ri ke nĩ. Û tỹ ti to há ag mũ tóg: “ha kãmũ jêg,” henh ke mũ. Û tỹ ti to kórég ag vãm jé tóg ke mũ, pĩ ki, hã ra tóg nhyn kenh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. ¹⁸ Hã kỹ *João* tóg vênh kar mũ *Topẽ* vĩ sér tó mũ, ag jyvên kỹ.

¹⁹ Kỹ tóg pã'i mág tỹ *Herodes* jyvên mũ gé, ti prũ fi to, hã vỹ: *Herodias* fi, he mũ. Ti jãvy prũ ja fi vê, hã ra tóg fi péju kỹ fi tỹ prũg mũ. Nén ù vênh mũ e han tóg tĩ, hã kỹ tóg ti jyvên mũ. ²⁰ Kar kỹ tóg nén ù vênh mũ ù han mãn mũ gé sir. *João* ség tóg mũ, ti tỹ ti jyvên tugrĩn.

João tỹ Jesus kype
(*Mt 3.13-17; Mc 1.9-11*)

²¹ Ti tỹ ver se kỹ jê tũ nĩn kỹ tóg ag kygpe kãn mũ. Kỹ tóg kejên *Jesus* kypég mũ gé. Kỹ *Jesus* tóg *Topẽ* mré vĩ mũ, ti tỹ ti kype kar kỹ. Kỹ vãhã kanhkã tóg nor' he mũ. ²² Kỹ *Topẽ* kuprĩg vỹ kanhkã tá kãtére mũ, ti kri. Tỹ tóg sórág ve nĩ. Kỹ kanhkã tá vênh vĩ tóg mẽ há tĩ. Kỹ tóg: “tỹ ã inh kósin pir jê, tỹ ã tóg inh fe pẽ jêgtĩ,” he mũ.

Jesus jógjóg ve ag
(*Mt 1.1-17*)

²³ *Jesus* vỹ 30 anos han mũ, ti tỹ vênh kar mũ *Topẽ* kãmén ve ki. “*José* kósin vê,” he ag tóg tĩ ti to, hã ra tóg tỹ ti kósin tũ

nĩgtĩ. *Eli* kósin vê, *Jesus* ti, kỹ *Eli* ên vỹ tỹ ti vovô nĩ.

Ti jo ke ag jigjin hã vê, hã vỹ: *Eli*, ²⁴ *Matate*, *Levi*, *Melqui*, *Janai*, *José*, ²⁵ *Matatias*, *Amós*, *Naum*, *Esli*, *Nagai*, ²⁶ *Maate*, *Matatias*, *Semei*, *José*, *Jodá*, ²⁷ *Joanã*, *Resa*, *Zorobabel*, *Salatiel*, *Neri*, ²⁸ *Melqui*, *Adi*, *Cosã*, *Elmadã*, *Er*, ²⁹ *Josué*, *Eliézer*, *Jorim*, *Matate*, *Levi*, ³⁰ *Simeão*, *Judá*, *José*, *Jonã*, *Eliaquim*, ³¹ *Meleá*, *Mena*, *Matatá*, *Natã*, *Davi* ³² *Jessé*, *Obede*, *Boaz*, *Sala*, *Nassom*, ³³ *Aminadabe*, *Admim*, *Arni*, *Esrom*, *Peres*, *Judá*, ³⁴ *Jacó*, *Isaque*, *Abraão*, *Tera*, *Naor*, ³⁵ *Serugue*, *Reú*, *Pelegue*, *Éber*, *Selá*, ³⁶ *Cainã*, *Arpaxade*, *Sem*, *Noé*, *Lameque*, ³⁷ *Matusalém*, *Enoque*, *Jarede*, *Malalel*, *Cainã*, ³⁸ *Enos*, *Sete*, *Adão*. *Adão* vỹ tỹ *Topẽ* tỹ há nĩ. *Jesus* jóg'jóg ve ag hã vê.

4

Jesus tỹ Topẽ vĩ mranh tũ
(*Mt 4.1-11; Mc 1.12-13*)

¹ *Jesus* vỹ *Topẽ* kuprĩg tỹ ja-grê nĩ. Hã kỹ tóg goj tỹ *Jordão* tá vỹn ke mũ, ti kype kỹ jên kỹ. Ti tĩg kỹ *Topẽ* kuprĩg vỹ ti krĩn mũ. ² Kỹ tóg êmã tũ ja ra tĩ mũ sir, ga kórég ra. Tá tóg kurã tỹ 40 (ke) han mũ, êmã tũ ja tá. Kỹ *Japo* vỹ ti tỹ ti jóg vĩ mranh han sór mũ, hã ra *Jesus* tóg ke tũ nĩ. Jêg tũ tóg nĩ, kurã tỹ 40 (ke) ki. Kỹ tóg kókĩr mũ sir.

³ Ti kókĩr nĩn kỹ *Japo* vỹ ti mũ: “tỹ ã tóg *Topẽ* kósin nĩ mũr. Hã kỹ pó tag tỹ êmĩ han nĩ, ã tỹ ko jé,” he mũ. ⁴ Kỹ

tóg ti mý: “hã ra tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ẽmĩ tâvĩ jamẽn kÿ ẽg rĩnrĩr tũ nÿtĩ, Topẽ vĩ hã jamẽn kÿ ẽg rĩnrĩr nÿtĩ.” Hã kÿ tóg sÿ ti vĩ mranh jãvãnh tĩ, ẽmĩ to,” he mũ.

⁵ Kÿ tóg ti mré krĩ ra tâpÿr mũ. Kÿ tóg ti mý ga kar ven kãn mũ, ù tÿ kri mũ kar ag ke gé. ⁶ Kÿ tóg ti mý: “isũ vẽ mÿr,” he mũ. Japo ti. “Ã mý sóg tovãnh kãn sór mũ, ã tÿ tÿ vẽn kar tag ag pã'i jẽ jẽ. Kÿ nén sĩnvĩ tag kar vÿ tÿ ã tũ nĩnh mũ. Û tÿ han mũ ẽn tÿ inh mý: “té,” hen kÿ sóg isÿ ùn kuprẽg mũ ẽn mý nĩm tĩ sir. ⁷ ã hã mý sóg tovãnh sór mũ ha, ã tÿ inh krẽm grĩnh ke kÿ inh mý: “Topẽ vÿ tÿ ã nĩ, hen kÿ,” he tóg. ⁸ Kÿ tóg ti mý: “tag vÿ rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ẽg pã'i tÿ Topẽ hã krẽm ẽg tóg ẽg jakrĩ tÿ grĩnh' ke tĩ, ti hã to ẽg tóg; Topẽ vẽ, he tĩ,” he tóg, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Hã kÿ tóg sÿ mranh jãvãnh tĩ,” he tóg.

⁹ Kÿ tóg ti mré tũg mãn mũ, *Jerusalém* ra. Tá ag tóg Topẽ ãn to jãpÿr kÿ ti nĩno tá nÿtĩ nĩ. Kÿ tóg tá *Jesus* mý: “Topẽ kósĩn vÿ tÿ ã nĩ,” he mũ. “Kÿ ki hũm nĩ. ¹⁰ Tag vÿ rán kÿ nĩ, ha mẽ: “ti tÿ jẽgnẽ jafã ag mý tóg tónh mũ, kÿ ag tóg ã ki rĩr ke mũ. ¹¹ Ag nĩgẽ tÿ ag tóg ã kãgmĩnh ke mũ, kÿ ã tóg rÿj ke tũ nĩ. ã pẽn vÿ rÿj ke tũ nĩ gé,” he tóg, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. Kÿ jatun mý hũm nĩ,” he tóg. ¹² Kÿ tóg ti mý: “kÿ tag vÿ rán kÿ nĩ gé, ha mẽ,” he mũ. “Topẽ mý: ã mý ã tÿ nén tó ja ẽn han mũ vÿ? he tũg nĩ,” he tóg mũ gé, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ

ki. Hã kÿ sóg hũm ke tũ nĩ,” he tóg.

¹³ Kÿ Japo vÿ ti tÿ nén tónh ke mũ ẽn tó kãn ja nĩ, hã kÿ tóg *Jesus* tovãnh mũ ver, ti tÿ kejẽn ti mré vĩ mãn jẽ, kurã ù kã.

Jesus tÿ Galiléia tá ag kanhrãn

(*Mt 4.12-17; Mc 1.14-15*)

¹⁴ Kÿ tóg tĩ mũ sir, Topẽ kuprĩg tÿ ti krĩn kÿ. Ga tÿ *Galiléia* ra tóg tĩ mũ. Kÿ vẽn kar tóg ti kãme mẽ kãn mũ sir, ga ẽn tá ke kar ag. ¹⁵ Kÿ tóg ag kanhrãn mũ sir, ag vẽn kanhrãn jafã krẽm. Kÿ ti vĩ tóg ag mý e tĩ. Hã kÿ ag tóg ti to vĩ há han mũ sir.

Jesus tÿ Nazaré ra vÿn ke

(*Mt 13.53-58; Mc 6.1-6*)

¹⁶ Kÿ tóg *Nazaré* tá jun mũ gé, ti tÿ hẽ tá mog ja ẽn tá. Kÿ tóg ti tÿ nén han tĩ ẽn han mũ. Vẽn kãn ke kurã ki tóg *culto* venh tĩ mũ. Tá tóg sir jẽgnẽ mũ, Topẽ vĩ rá to ke jẽ. ¹⁷ Kÿ ag tóg ti mý *Isaiás* tÿ rá jun mũ. Kÿ tóg *livro* kavãn kÿ to ke kÿ tag tó mũ, ha mẽ: ¹⁸ “Topẽ kuprĩg vÿ inh krĩn mũ. Inh jagrẽ vẽ mÿr. “Ûn jagtar ag mý inh vĩ tó m nĩ,” he tóg inh mý. Inh jẽnẽg tóg mũ, isÿ ùn sigse kÿ nÿtĩ ag kygvãn jẽ, isÿ ùn kyvó ag tÿ ẽvãnh há han jẽ, isÿ ag tÿ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩr há han jẽ, ag jatu nÿtĩ jẽ, ¹⁹ isÿ vẽn kar mý: ùri ẽg jóg mág vÿ ẽg kren han sór mũ, he jẽ,” he tóg, *Isaiás* ti, vẽn rá ẽn ki. Hã to tóg ke mũ.

²⁰ To ke kar kÿ tóg ù tÿ ki rĩr tĩ ẽn mý nĩm mãn mũ. Kÿ tóg nĩ mũ sir. Hã ra vẽn kar

tóg ti ki ěvānh mŭ, ti vī mē jé.
²¹ Kŷ tóg: “vāsŷ rán kŷ nī tag mē ājag tóg,” he mŭ. “Ūri ke vē. Inh hā to tóg tag rán ja nī, *Isaiás* ti,” he tóg.

²² Kŷ tóg ag mŷ e tī sir. “Ki hā tóg tó mŭ,” he ag tóg mŭ. Kŷ ag tóg ti to: “*José* kósin vē mŷr, ěg mré ke ěn, hā ra tóg ěg káfór nī sór mŭ,” he mŭ. ²³ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “ājag hŷn iso jykrén kónān sór mŭ,” he mŭ. “*Médico* mŷ ěg tóg: kur vēsŷ há' hé,” he tŭ nŷgtī. Ājag hŷn inh mŷ: ěmā tŷ *Cafarnaum* tá ā tóg ũn kagyga ag tŷ há' hé, kŷ kur tag ki ěg tŷ há' he gé, ā tŷ vēnh kar tŷ há' he sór nŷn kŷ, he sór mŭ,” he tóg.

²⁴ Kŷ tóg ag mŷ: “ti jamā tá ke ag tóg Topē vī tó tī to é he tī,” he mŭ. “Hā kŷ ājag tóg iso é he tī gé. ²⁵ Ha mē. *Elias* to jykrén nī. Ti tŷ ga kri tī mŷn kā Topē tóg ti mŷ ta kutē vānh han ke tó ja nŷgtī. Kŷ ta tóg kutē vānh han mŭ, prŷg tāgtŭ kri kysā tŷ 6 (ke) ki. Kŷ tóg prŷg tī sir, ga ěn mī, vējēn tóg tŷ' he mŭ sir. ²⁶ Kŷ tóg *Elias* jēnē, ti tŷ ěmā tŷ *Sarepta* ra tŷg jé, *Sidom* to hā. Tá fóg ũ fi tóg nī nī, ũn mén ter ja fi. Fi hā mré tóg jēg mŭ sir. Topē tŷ fi hā to ti jēnē ja vē, ti tŷ fi kren han jé. *Elias* jamā tá fag tóg e ja nŷtŷgtī gé, ũn mén ter ja fag. Hā ra Topē tóg fóg ěn fi hā to ti jēnē ja nŷgtī,” he tóg.

²⁷ “Kŷ *Eliseu* to jykrén nī gé, vāsŷ Topē vī tó tī ěn to. Ti tŷ ga kri tī mŷn kā ũ tŷ vēnh kaga kren vānh han mŭ ag tóg e ja tŷgtī gé. Hā ra ag tóg ti mŷ to vī ja tŷ nŷgtī, ti tŷ ag tŷ há' hen

jé. Kuvar há tá fóg tóg kātŷg ja nŷgtī, *Naamā* ti, ga tŷ *Síria* tá. Kŷ ěn hā ne *Eliseu* mŷ to vī kŷ há' he ja nŷgtī, inhhā. Ge ājag tóg nŷtŷgtī, iso,” he tóg.

²⁸ Kŷ ũ tŷ ti vī mēg mŭ ag fe tóg gŷm ke mŭ sir, *Jesus* to. ²⁹ Jēgiēg nēgnē kŷ ag tóg ti pānfón kāpa mŭ sir. Ag tŷ kāgnó ki ti fón sór vē, ti tŷ ki kutē kŷ ter jé sir. *Nazaré* vŷ pānónh tá nī, ag jamā ti. ³⁰ Hā ra *Jesus* tóg ag fŷn rām kŷ ag ré kŷ tī mŭ. Ti tŷ ag tóg hē ri ke tŷ nī sir. Ti vī kri ag tóg fi jāvānh nŷtī, ti jamā tá ke ag.

Jesus tŷ vējagrē kórég kutēm (Mc 1.21-28)

³¹ Kŷ tóg *Cafarnaum* ra tī mŭ. Tá jun kŷ tóg vēnh kán ke kurā ki ag kanhrān mŭ. ³² Kŷ ti vī tóg ag mŷ e tī. Vēnh kar vī káfór ti nī.

³³ Hā ra ũn jagrē kórég tóg tá nī nī. Kŷ tóg prēr kŷ: ³⁴ “ha mē, ā tŷ ěg tŷ hē ri kenh ke nē, *Nazaré* tá *Jesus*?” he mŭ. “Ā mŷ ěg tŷg sór mŭ? Ā ki kanhró sóg nī. Ā pir mŷ ā tóg tŷ Topē mré ke nī. Ti tŷ pē vŷ tŷ ā nī,” he tóg. ³⁵ Hā ra tóg vī tar han kŷ: “vī tŷg ra!” he mŭ. “Ti tovānh ra!” he tóg. Kŷ ti jagrē kórég ěn tóg ti ter tī han kŷ ti ki kutē mŭ sir. Ti kókég tŷ tóg nī.

³⁶ Kŷ tóg vēnh kar mŷ e pē tāvī tī sir. Jagnē mŷ ag tóg: “ne nē hŷn?” he mŭ. “Vējagrē kórég ag mŷ tóg vī tī, kŷ ag tóg ki ke tī, ti kamēg kŷ. Ti hŷn tŷ ag kri ke nī,” he ag tóg mŭ sir. ³⁷ Kŷ ti káme tóg vēnh kar kri rŷm ke kán mŭ sir, ga ěn tá.

Jesus tỹ ùn kagyga e ag tỹ há' he

(Mt 8.14-17; Mc 1.29-34)

³⁸ Kỹ tóg vènh kanhrăn jafã ãn ki kutê kỹ *Simão Pedro* ãn ra ra tĩ mũ. Hã ra ti má fi vỹ kaga kỹ nỹ nĩ. Rỹg jagy han kỹ fi tóg nỹ nĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ fi tó mũ.

³⁹ Kỹ tóg fi mỹ: “rỹg măn tũg nĩ,” he mũ. Kỹ fi rỹ ãn tóg tũ' he mũ sir. Kỹ fi tóg vèsỹmêr nĩ kỹ ag ki rĩr mũ sir.

⁴⁰ Rã tỹ pun ke kar kỹ ag tóg ùn kagyga ag tatĩ kãmũ mũ. Kỹ tóg ti nĩgê tỹ ag mễgmễ kỹ ag tỹ hágha' he kãn mũ.

⁴¹ Vējagrẽ kórég pan kãn tóg mũ gé, ag to jũ kỹ. Ag panh ke to hã ag tóg prêr tĩ, kỹ ag tóg: “Topê kósın vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ. Ti ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ *Cristo* nĩ ti. Hã ra tóg ag mỹ: “vĩ tũg ra,” he mũ.

Jesus tỹ Topê vĩ tó

(Mc 1.35-39)

⁴² Tỹ vaj kỹ *Jesus* tóg ãmã tũ ja ra tĩ mũ, vènh péju kỹ. Kỹ vènh kar tóg ti jãvãnh kãn mũ. Vãhã ag tóg ti vég mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ẽg ré kỹ tĩ tũg nĩ,” he mũ. ⁴³ Hã ra tóg: “vó, ãmã ù tá sóg ag mỹ Topê vĩ tónh ke mũ gé,” he mũ. “Hã jé Topê tóg inh mỹ: ha ag mỹ vènh ven, he ja nĩ,” he tóg. ⁴⁴ Kỹ tóg ga tỹ *Judéia* mĩ tĩ mũ sir. Tĩg kỹ tóg ag mỹ Topê vĩ tó mũ sir, ag vènh kanhrăn jafã krêm.

5

Jesus tỹ Pedro kanhrăn

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Kejên tóg goj nig mág tỹ *Galiléia* fyr tá Topê vĩ kãmén jẽ nĩ. Hã ra vènh e tâvĩ vỹ

ti pênĩn nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kutãn mũ sir. ² Hã ra tóg goj fyr tá *canoa* régre vég mũ. Tỹ ù tũn mũ ag tóg kãpa kỹ pirã kugmĩ jafã kupég nỹtĩ nĩ. ³ Kỹ tóg *Simão canoa* kã ra rã kỹ ti mỹ: “goj kuju kã tá tĩn sĩ han,” he mũ. Vãhã tóg kã kã nĩ kỹ jatun mỹ vènh e ãn ag kanhrăn mũ sir.

⁴ Ag kanhrăn kar kỹ tóg *Simão* mỹ: “goj kuju ra tĩn, ti nig ja ra,” he mũ. “Tã ã *rede* tỹ goj ki fón, ã tỹ pirã kugmĩ jé,” he tóg. ⁵ Kỹ tóg ti mỹ: “kuty tag kã ẽg tóg *rede* tỹ ki fón', ki fón' he ja nĩgtĩ vè. Hã ra ẽg tóg nén ù kãgmĩ ja tũ nĩ. Hã ra sóg ã vĩ tugrĩn ki fón măn ke mũ ha,” he mũ. ⁶ Ti tỹ ki fón kỹ tóg kugmĩ mág mũ. Fór tóg mũ, *rede* ti, kỹ tóg jaran ke mũ, ti kufy jagy tâvĩ nĩn kỹ. ⁷ Kỹ tóg ti régre ag mỹ: “kuri, ẽg mré ké!” he mũ, ti nĩgê tỹ ag mỹ ven kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* régre ãn fãn mũ, pirã tỹ. Hã kỹ tóg ki punpun ke kren mũ sir.

⁸ Kỹ tóg *Simão* mỹ e tĩ. Kỹ tóg *Jesus* krêm grĩnh kỹ ti mỹ: “ã hỹn inh ré kỹ tũg mũ ha. Topê vĩ mranh ja inh nĩgtĩ. Kórég inh nĩ,” he mũ. ⁹ Pirã e pẽ tỹ ge ve ja tũ ti nĩ. Hã kỹ *Jesus* jykre tóg ti mỹ e tĩ, ¹⁰ *Zebedeu* krẽ tỹ *Tiago* mré *João* mỹ ke gé. *Simão* mré ag tóg rãnhraj mũgtĩ.

Simão tỹ ti mỹ: “ã hỹn inh ré kỹ tũg mũ ha,” hen kỹ tóg ti mỹ: “vó, mũmễg tũg nĩ,” he mũ. “Pirã kugmĩ há ã tóg nĩ. ã kanhrăn jé sóg ke mũ, ã tỹ ẽprã ke ag tỹ inh ki ge han jé,” he tóg.

¹¹ Kĩ ag tóg ag *canoa* tỹ nig fyr tá fi han kar kỹ, ag tũ tovãnh kãn kỹ *Jesus* mré mũ mũ sir.

Jesus tỹ ùn kaga kren vãnh tỹ há' he

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Kĩ tóg kejẽn ãmã ù tá nĩ. Hã ra ù tỹ vãnh kaga kren vãnh han kỹ nĩ ù tóg ti tá jun mũ. *Lepra* he mũ ãn tóg ti kri rũm ke kãn ja nĩ. *Jesus* krẽm grĩnh ke kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ isỹ há' he sór tũ? To tar ã tóg nĩ,” he mũ.

¹³ Kĩ tóg ti nĩgẽ tỹ ti mẽg kỹ: “he,” he mũ. Kỹ ti kaga kren vãnh ãn tóg há' he mũ sir vësýmér. ¹⁴ Kĩ tóg ti mỹ: “ker ù mỹ tó hẽ,” he mũ. “Topẽ tũ ki rĩr tĩ hã mỹ tóm nĩ. Kỹ Topẽ mỹ *Moisés* tỹ vãsỹ nén tó ja ãn nĩm nĩ. Hã tugrĩn vãnh kar vỹ ã tỹ há' he mũ tag ki kanhrãn mũ,” he tóg.

¹⁵ Kỹ ti kãme tóg vãnh kar kri rũm ke mũ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg ti vỹ mẽnh kãmũ mũ, ti tỹ ag tỹ há' he jé gé. ¹⁶ Hã ra tóg ag ré kỹ ãmã tũ ja ra tĩ mũ, Topẽ mré vēmén jé.

Jesus tỹ ùn tĩg vãnh tỹ há' he

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Kejẽn tóg ag kanhrãn nĩ nĩ. Pã'i tỹ hẽn ri ke ag tóg ti vỹ mẽg nỹtĩ, *Fariseu* ag, Topẽ vỹ to ãg kanhrãn tĩ ag, kuvar há tá ke ag, ga tỹ *Galilèia* tá ke ag, ga tỹ *Judèia* tá ke ag, *Jerusalém* tá ke ag ke gé. Hã ra Topẽ tóg ti tar han, hã kỹ tóg ùn kaga tỹ hẽn ri ke tỹ há' he kãn mũ.

¹⁸ Kỹ vãnh ù ag tóg ùn kãnhrĩ vyn kỹ kãmũ mũ. Ag tỹ *Jesus* mỹ ti ven sór vẽ. ¹⁹ Hã

ra tóg tá fór tãvĩ nĩ, kỹ ag tóg ti tá junjun tũ nĩ sir. Kỹ ag tóg ãn to jãpry kỹ ti kri ãn kunũg mũ. Ti nor ki ag tóg ti térem mũ, *Jesus* jẽ ãn kukãm. ²⁰ Kỹ tóg ag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ vэг mũ. Hã kỹ tóg ùn kãnhrĩ mỹ: “ã tỹ Topẽ vỹ mranh ja ãn tỹ tũ' he vẽ ha, vỹ,” he mũ.

²¹ Hã ra ti vỹ tóg pã'i ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg ti to jykrén kónãn mũ. “Ti tỹ ne tó nẽ hỹn'? Topẽ to vỹ kónãn vẽ mỹr. Topẽ hã ne ti pir mỹ ù tỹ ti vỹ mranh mũ ãn mỹ tỹ tũ' he há nĩnh mũ',” he ag tóg mũ.

²² Hã ra tóg ag tỹ nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne jé iso jykrén kónãn nẽ?” he mũ.

²³ “Ne nỹ ãjag mỹ vãnh mỹ nỹ?” he tóg. “Ùn tĩg vãnh tag mỹ sóg: “ã tỹ Topẽ vỹ mranh ja ãn tỹ tũ' he vẽ ha,” hé. Sỹ ti mỹ: “nĩ ra, tĩg ra,” henh ke vẽ gé. Hã ran mỹ ãjag mỹ vãnh mỹ?” he tóg. ²⁴ “Isỹ ãjag mỹ inh jykre ven sór vẽ. Tỹ sóg ãprã ke fi kósin nĩ. Topẽ vỹ mranh tỹ vãnh pãte fón ke tá sóg krỹg ke mũ. Hã ven jé sóg ke mũ ãjag mỹ,” he tóg. Hã kỹ tóg ùn kãnhrĩ mỹ: “nĩ ra, ã kur gé tĩg, ã ãn ra,” he mũ. ²⁵ Kỹ tóg vãnh jẽgnẽ mũ sir. Ti kur gég tóg mũ, ag rĩnve. Ti ãn ra tóg tĩ mũ, Topẽ mỹ vỹ há han kỹ, ùn kãnhrĩ ja ãn ti.

²⁶ Kỹ tóg vãnh kar mỹ e tãvĩ tĩ. Topẽ mỹ ag tóg vỹ há han mũ gé, “ãg kãfór ti nĩ,” henh kỹ. “Ge ve ja tũ ãg nỹtĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ Levi jé prẽr

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Kar kÿ tóg tÿg mǎn mũ. Kÿ tóg ù tÿ *governo* mÿ *imposto* kaja mǎg tÿ vég mũ, ti jiji hã vÿ: *Levi*, he mũ. Ti rǎnhrǎj han tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ti mÿ: “inh mré kǎtÿg,” he mũ. ²⁸ Kÿ tóg jëgnë kÿ ti mré tĩ mũ sir, ti tũ kar ré kÿ.

²⁹ Kÿ *Levi* tóg ti mÿ fénhta mág han mũ. Kÿ ù tÿ *governo* mÿ jǎnkamÿ mǎg tÿ ù ag vÿ tá nÿtĩ gé, ag mré ke ù ag ke gé.

³⁰ Kÿ tóg pǎ'i ag mÿ kórég nĩ. Hã kÿ ag tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: “ǎjag ne tóg *governo* mÿ jǎnkamy mǎg tĩ ag mré jëg mũ'. Topë vĩ mranh tĩ ag vë,” he mũ.

³¹ Hã ra tóg ag mÿ: “hÿ, ag mré sóg jëg mũ,” he mũ. “Hã mẽ, ùn kaga tũ ag vÿ *médico* venh mũ tũ nÿgtĩ. ùn kaga ag hã vÿ ti venh mũ tĩ,” he tóg. ³² “Inh pijé ù tÿ vëjykre kuryj han mũ ag mÿ: ǎjag jykre tovǎnh ra, he sór tĩ'. Û tÿ Topë vĩ mranh tĩ ãn ag hã mÿ sóg: ǎjag jykre kórég tovǎnh ra, he sór tĩ. Hã jé sóg ǎjag mÿ vënh ven,” he tóg, *Jesus* ti.

Vǎkre tǎg

(*Mt 9.14-17; Mc 2.18-22*)

³³ Kÿ *Fariseu* ag tóg ti mÿ: “*João Batista* mré mũ tĩ ag vÿ vǎkrég tĩ, vëjën ki. Kÿ ag tóg Topë mré vĩ mág han tĩ gé. Kÿ *Fariseu* mré ke ag tóg vǎkrég tĩ gé. Jo ã mré mũ tĩ ag ne tóg vǎkrég tũ nÿgtĩ. Jëg ag tóg tĩ, kurǎ kar ki,” he ag tóg mũ.

³⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “hÿ,” he mũ. “Vënh prÿg venh kǎmũ mũ ag pijé vǎkrég tĩ'. Fénhta vë mÿr, kÿ tóg vënh kar mÿ sér tĩ. Tÿ sóg, ùn prÿg mũ ãn ri ke nĩ,

hã kÿ tóg, inh mré mũ tĩ ag mÿ sér tĩ,” he tóg. ³⁵ “Hã ra tóg kejën jun mũ, inh kurǎ ti, ha vem nĩ. Kÿ ag tóg inh pére mũnh mũ. Ën kǎ hã ag tóg vǎkrenh ke mũ,” he tóg.

³⁶ Kÿ tóg fag mÿ: “inh jykre tǎg vÿ, ge nÿnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Ëg pijé, ãg kur tǎg kókég tĩ', ãg tÿ ãg kur si jar kǎ nĩm jé. Ëg tÿ jagnë mré ki sigse kÿ tóg ki par tũ nĩnh mũ,” he tóg.

³⁷ Kÿ tóg ag mÿ: “*vinho* vÿ ge nÿgtĩ gé,” he mũ gé. “Ëg pijé *vinho* tǎg tÿ nén fǎr si tÿ sako há ki kujëg tĩ'. Kunǎnh kÿ tóg jar ke mũ, sako ti, kÿ *vinho* ãn tóg tũ' henh ke mũ. ³⁸ *Vinho* tǎg tÿ sako tǎg ki kujën ke vë mÿr,” he tóg. Ti tÿ ti jykre tǎg tón hã vë. Hã ra tóg *vinho* kǎjǎg mũ ri ke nĩ.

³⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “ãg pijé *vinho* si kron kar kÿ ùn tǎg kron sór tĩ',” he mũ gé. “Ti si hã tóg inh mÿ kron há nĩ, he ãg tóg tĩ,” he tóg, ti jykre tǎg tóg kÿ. Hã ra ag jykre si tóg ag mÿ há nĩ, ù tÿ ti vÿ mẽg mũ ag mÿ.

6

Vënhkán ke kurǎ ki vëjykre
(*Mt 12.1-8; Mc 2.23-28*)

¹ Kejën tóg vënhkán ke kurǎ ki *trigo* kré mĩ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Kÿ ag tóg *trigo* mó ãn tÿ kam ke mũ sir. Ag nÿgé tÿ rynhranh kÿ ag tóg ti kanë ko mũ sir. ² Hã ra *Fariseu* ù ag tóg ag vég mũ. Ag mÿ vënh rǎnhrǎj vë, ag tÿ *trigo* rynhranh mũ ãn ti. Hã kÿ ag tóg ag mÿ: “ǎjag ne tóg nén han ke tũ han mũ nĩ', vënhkán ke kurǎ ki',” he mũ.

³ Hã ra tóg ag mÿ: “vó,” he mÿ. “Ag kókĩnkĩr vë mÿr,” he tóg. “Davi to jykrén nĩ, ti mré mÿ tĩ ag to ke gé. Ti kókĩr kÿ tóg ti tÿ nén han ke tũ han gé, hã ra Topë pijé ti to jũ mÿ’.
⁴ Topë ìn kã ra tóg rã, Davi ti. Tá tóg Topë jamĩ ên kó. Ti tÿ konh ke tũ vë vë, Topë tũ ki rĩr tĩ ag hã tÿ konh ke vë vë. Hã ra tóg kó, ti mré mÿ tĩ ag mÿ tóg vënh kãpópãm gé. Rán kÿ tóg nĩ nĩ mÿr,” he tóg. ⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “tÿ sóg vënhkán ke kurã to pã’i nĩ mÿr,” he mÿ. “Tÿ sóg êprã ke fi kósin nĩ,” he tóg.

Jesus tÿ vënhkán ke kurã ki ù tÿ há’ he
 (Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Vënhkán ke kurã ù ki tóg vënh kanhrãn jafã krëm ag kanhrãn mÿ. Tá ù tóg nĩ. Ti nĩgé vÿ tóg ja nĩ. ⁷ Kÿ ãg kanhrãn tĩ ag tóg Jesus tÿ rĩr mÿ, Fariseu ag ke gé. “Ti mÿ ti tÿ há’ he sór tũ, tÿ vënhkán ke kurã ra’? Ti tÿ ti tÿ há’ he kÿ ãg tóg pã’i ag mÿ ti kãmén mÿ,” he ag tóg.

⁸ Hã ra Jesus tóg ag tÿ nén to jykrén mÿ ki kanhró nĩ. Kÿ tóg ùn nĩgé tóg ên mÿ: “kunĩg,” he mÿ. “Tag kã jënh kãtĩg,” he tóg ti mÿ. Kÿ tóg kãtĩg kÿ kã jë mÿ sir. ⁹ Kÿ tóg ag mÿ: “sÿ ãjag ki jëmënh ke,” he mÿ. “Vënhkán ke kurã ki ãg hÿn ne han mÿ’, ãg tÿ Topë vĩ ki króm jé? ãg mÿ hÿn nén ù há han mÿ’? ãg mÿ hÿn nén ù kórég han mÿ’? ãg mÿ ù kren han mÿ hÿn’? ãg tÿ ù tén kÿn mÿ

há nĩnh mÿ hÿn’?” he tóg. Hã ra ag tóg ti mÿ nén ù tó tũ nĩ.

¹⁰ Kÿ tóg ag ki êvãnh kãn kÿ ùn nĩgé tóg ên mÿ: “ã nĩgé tÿ krÿg hé,” he mÿ. Kÿ tóg tÿ krÿg he mÿ sir. Ti tÿ tÿ krÿg he kÿ tóg há’ he mÿ, ti nĩgé tóg ên ti. ¹¹ Kÿ tóg vënh kar mÿ e tĩ. Ag fe tóg gÿm ke mÿ, kÿ ag tóg jagnë mÿ: “ãg ti tÿ hë ri kenh mÿ hÿn’,” he mÿ, “ti kãgmĩnh mÿ, vó?” he ag tóg.

Jesus tÿ apóstolo ag kuprëg
 (Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Ên kã tóg kejën pãnónh ra tĩ mÿ, Topë mré vëmén jé. Kuty ên kã tóg Topë mré vĩ nĩ ki kurãg mÿ. ¹³ Tÿ vaj kÿ tóg ti mré mÿ tĩ ag jé prër kãn mÿ, kÿ tóg ag kã mĩ ù tÿ 12 (ke) ag hã kuprëg mÿ. Ag to tóg: “sÿ ùn vin mÿ ag,” he mÿ, hã vÿ: *apóstolo*, he mÿ. ¹⁴ Ag hã vë, ha më: *Simão*, ti jiji ù hã vÿ: *Pedro*, he mÿ, ti jãvy tÿ *André* ke gé, *Tiago* ke gé, ti jãvy tÿ *João* mré, *Filipe* ke gé, *Bartolomeu* ke gé, ¹⁵ *Mateus* ke gé, *Tomé* ke gé, *Tiago* ke gé, *Alfeu* kósin tag ti, *Simão* ke gé, ag tÿ ù to: *Zelote*, he mÿ tag ti, ¹⁶ *Judas* ke gé, *Tiago* kósin tag ti, *Judas Iscariotes* ke gé, ù tÿ Jesus vatánh tá pã’i ag mÿ ti kãmén ke mÿ tag ti.

Jesus tÿ ùn e ag ki rĩr
 (Mt 4.23-25)

¹⁷ Kÿ Jesus tóg ag mré pãnónh ên tá kãtère mÿ sir, kÿ tóg kyjer tá jë nĩ. Ti mré mÿ tĩ tÿ hën ri ke ag vÿ tá nÿtĩ gé, fag ke gé. ù tÿ hën ri ke ag vÿ ti ki junjun ja nĩgtĩ, ga tÿ *Judéia* tá kãmÿ kÿ, ãmã tÿ

Jerusalém tá ke gé, ěmã tỹ *Tiro* tá ke gé, *Sidom* tá, goj kafã tũ fyr tá kãmũ kỹ ke gé. Hã kỹ tóg fór pẽ tãvĩ nĩ. ¹⁸ Kỹ tóg ùn jagrẽ kórég ag tỹ há' he mũ, ag jagrẽ kórég pan kỹ, fag mré há. ¹⁹ Kỹ vènh kar vỹ ti kã krỹ' he sór mũ sir, há jé ag tóg ti ki junjun mũ. Kỹ ù tỹ ti kã krỹ' he mũ ěn ag vỹ há' he kãn mũ, ti tỹ ti jykre tar tỹ ag tỹ há' hen kỹ.

Jesus tỹ ag kanhrãn
(Mt 5.1-12)

²⁰ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag ki ěvãnh mũ, kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: “kórég ěg tóg nỹtĩ,” hen kỹ,” he mũ. “Kỹ ãjag tóg Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ,” he tóg.

²¹ “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag tỹ: inh kókĩr ri ke tóg tĩ, sỹ vỹjyre kuryj ve sór tĩ ěn ti, hen kỹ. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ,” he tóg.

“Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ãjag vësýrénh mũn kỹ, ěprã. Ājag mỹ tóg sér tĩnh mũ, tá,” he tóg.

²² “Topẽ vỹ ãjag ve há han mũ, ag tỹ isugrĩn ãjag to kórég nỹtĩn kỹ, ãjag mỹ: “ha mũ jěg, hen kỹ. Ag tỹ isugrĩn ãjag mỹ vĩ kónãn kỹ tóg há tĩ, ag tỹ ón kỹ ãjag jykre kórég tó kỹ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósĩn nĩ mỹr,” he tóg. ²³ “Mỹ sér nỹtĩm nĩ, krĩ kuprã nỹtĩm nĩ, ag tỹ isugrĩn ãjag vóg kónãn mũ ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá nén ù há kar venh ke mũ, vènh kaja jé, isugrĩn. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag vóg kónãn mũ ag jógjóg ag. Vãsý Topẽ vĩ tó tĩ ag vóg

kónãn he ja ag tóg nĩgtĩ gé,” he tóg.

²⁴ “Hã ra Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mũ, ãjag tỹ: “há ěg tóg nỹtĩ,” hen kỹ. Ga kri mũn kỹ ãjag tóg nén ù há vég tĩ, kỹ ãjag tóg kanhkã tá jun ke tũ nĩ,” he tóg.

²⁵ “Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mũ, ti tỹ ón kỹ ãjag mỹ sér tĩn kỹ, ěprã, ãjag tỹ vỹjyre kuryj ve sór tũ nỹtĩn kỹ, ti tỹ ãjag mỹ ãjag kókĩnkĩr ri ke tũ nĩ kỹ, ěprã. Kỹ ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Vësýrénh jé ãjag tóg ke mũ. Kỹ tóg ãjag kókĩnkĩr ri ke tĩnh mũ, tá. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ,” he tóg.

²⁶ “Topẽ vỹ ãjag ve kónãn mũ, vènh kar tỹ ãjag to vĩ há han mũn kỹ. Ājag mỹ ti há tĩ, há ra tóg Topẽ mỹ kórég nĩ. Ge ja ag tóg nĩgtĩ, ù tỹ ãjag mỹ vĩ há han mũ ag jógjóg ag, ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ěn ag mỹ, vãsý. Ag mỹ ag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ gé. Ag ri ke ãjag tóg nỹtĩ, vènh kar tỹ ãjag mỹ vĩ há han kỹ. Hã kỹ tóg ãjag ve kónãn mũ, Topẽ ti,” he tóg.

Ěg tỹ ěg kato tẽ mũ ag to há nỹtĩnh ke
(Mt 5.38-48)

²⁷ “Ů tỹ ãjag kato vãsãnsãn mũ ěn ag to fe nỹtĩm nĩ, inhhã. Ů tỹ ãjag to jũ mũ ag mỹ nén ù há han nĩ jãvo. ²⁸ Ů tỹ ãjag mỹ vĩ kónãn mũ ag mỹ vĩ há han nĩ gé. Ů tỹ ãjag mỹ féfén mũ ag to Topẽ mré vĩm nĩ gé. ²⁹ Ů tỹ ãjag jamẽ ki tãnh kỹ ti mỹ ãjag jamẽ ù ven nĩ gé, ti tỹ ãjag mỹ ki tãnh jé gé. Ů tỹ ãjag pãritó mãn sór kỹ ti mỹ ãjag *camisa*

mré nĩm nĩ gé. ³⁰ Ũ tỹ ãjag mỹ nén ũ to: “inh mỹ nĩm, hen kỹ ti mỹ nĩm nĩ. Ũ tỹ ãjag tỹ nén ũ mǎn kỹ ti mỹ: “inh mỹ isũ nĩm,” he tũg nĩ. ³¹ ãjag tỹ ũ to: “ti tỹ inh mỹ tag han ra tóg há tĩ vễ,” hen kỹ inhhã ti mỹ han nĩ, fi mỹ ke gé,” he tóg.

³² “Ũ ag tóg ãjag to há nỹtĩ. ãjag tỹ tag ag hã to há nỹtĩn kỹ tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. Vẻnh kar vỹ ge nỹtĩ gé. Ũ tỹ ag to há nỹtĩ ẻn ag hã to ag tóg há nỹtĩgtĩ gé, vẻnh kato. Hã ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. ³³ Ũ ag tóg ãjag mỹ vĩ há han tĩ. ãjag tỹ ẻn ag hã mỹ vĩ há han kỹ tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. Ge ag tóg nỹtĩ gé, Topẻ vĩ mranh tĩ ag. ãjag tỹ ag mỹ vĩ há han kỹ ag tóg ãjag mỹ vĩ há han mũ gé, vẻnh kato. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. ³⁴ Ũ ag vỹ, ãjag tỹ ag mỹ *prestar* hen kỹ ãjag mỹ nĩm mǎn mũ, ãjag tũ ti. ãjag tỹ ag hã mỹ *prestar* he mǎn kỹ tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver. Topẻ vĩ mranh tĩ ag vỹ ge nỹtĩ gé. ãjag tỹ ag mỹ nĩm mǎn kỹ ag tóg ãjag mỹ *prestar* he mǎn mũ sir, ãjag tũ ti. Há ti nĩ, hã ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ver.

³⁵ Ag jǎvo ũ tỹ ãjag kato vǎsǎnsǎn mũ ag to há nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Vẻnh kar mỹ *prestar* hem nĩ, ag tỹ ãjag mỹ ãjag tũ nĩm tũ hã ra. Kỹ ãjag tóg kanhkã tá venh ke mũ, ãjag tỹ ửri nén han mũ tag ri ke ti. Hã ki ãjag tóg tỹ Topẻ krẻ nỹtĩ, ãjag tỹ ti ri ke han kỹ. Ti hã ne vẻnh kar mỹ vĩ há han kǎn tĩ ver', ửn jykre kórẻg kar ag mrẻ hã. ³⁶ Vẻnh kar

jagǎgtǎn kǎn nĩ, ẻg jóg ri ke,” he tóg.

Ễg tỹ kǎnhmar ũ to vĩ kónǎn ke tũ

(Mt 7.1-5)

³⁷ “Kǎnhmar ũ to vĩ kónǎn tũg nĩ, kỹ Topẻ vĩ ãjag to vĩ kónǎn ke tũ nĩ gé. Kǎnhmar ũ to: “kórẻg ti nĩ,” he tũg nĩ, kỹ Topẻ vĩ ãjag to: “kórẻg ti nĩ,” henh ke tũ nĩ gé. Vẻnh kar mỹ vẻnh pǎte fón nĩ, ke tũ nĩ mũ ra Topẻ vĩ ãjag mỹ vẻnh pǎte fón ke tũ nĩ gé. ³⁸ Ag mỹ nén ũ há kar nĩm nĩ, kỹ Topẻ vĩ ãjag mỹ nén ũ há kar nĩm ke mũ gé sir, hã ra tóg ãjag mỹ ẻn kǎfór nĩm ke mũ, nén ũ há kar tỹ. Hỹ, ge ti nĩ. ãjag tỹ ũ mỹ nén ũ há han kỹ Topẻ vĩ ãjag mỹ nén ũ há han ke mũ gé. ãjag tỹ ũ mỹ nén ũ kórẻg han kỹ tóg ãjag mỹ hã ri ke han ke mũ gé,” he tóg.

³⁹ Kỹ tóg ag kanhrǎn kỹ ag mỹ: “tag ri ke ti nĩ,” he mũ gé. “Ũn kyvó tỹ ửn kyvó ũ mỹ: sỹ ả pẻre tĩg ke vễ, hen kỹ ag tóg kǎgnó ki vǎr kǎn ke mũ. ⁴⁰ *Aluno* pijẻ ti kanhrǎn tĩ kǎfór nĩnh mũ'. Ti tỹ kanhrǎn há han kỹ tóg kejẻn ti kanhrǎn tĩ ri ke nĩnh mũ. ⁴¹ Jykre kórẻg mág ãjag tóg nỹtĩ, hã ra ãjag rẻgre jykre pǎno sĩ ẻn tóg ãjag mỹ kórẻg nỹ'. ⁴² Kỹ ãjag tóg ti mỹ: “sỹ ả mỹ ả jykre kórẻg kurynh há tóg tĩ,” he tĩ', ãjag tỹ ãjag jykre pǎno tǎvĩ ẻn kurynh jǎvǎnh hã ra. Ke tũg ra. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg jykre rẻgre nỹtĩ. ãjag jykre kurynh vén nĩ, kar ãjag tóg ãjag rẻgre ag jykre kurynh há han mũ,” he tóg.

Ěg jykre tŷ ka há ri ke nŷ
(Mt 7.16-20; 12.33-35)

43 “Ha vé, ka há pijé, kanē kórég han tí'. Kŷ ka kórég pijé, kanē há han tí gé'. 44 Ěg tŷ ti kanē ve kŷ ěg tóg: ũn kanē ko há ja vē, henh ke mŷ. Ke tŷ nŷn kŷ ěg tóg: ũn kanē ko vānh ja vē, henh ke mŷ. Sónh to ěg tóg, pēnva vég tŷ nŷgtŷ mŷr', kar ěg tóg, vānh tŷ jóhó to uva vég tŷ nŷgtŷ gé. 45 Ge tóg nŷgtŷ, ěg jykre ti. Ěg jykre há nŷn kŷ ěg tóg, nén ũ há kar to jykrén tí. Kŷ ěg tóg, jagnē krŷn há han tí gé sir. Jávo ěg tŷ jykre kórég nŷn kŷ ěg tóg, nén ũ kórég kar to jykrén tí. Kŷ ěg tóg, jagnē krŷn kónān tí gé sir. Hŷ, ge ti nŷgtŷ. Ěg tŷ nén to jykrén tí ěn há kāmén ěg tóg tí, jagnē mŷ,” he tóg.

Đn nŷna gunh gunh kāmē
(Mt 7.24-27)

46 “Ājag ne tóg inh mŷ: *Senhor'*, he tí'. Hā ra ājag tóg isŷ ājag mŷ nén tó mŷ ěn han vānh nŷtŷgtŷ. Kŷ tóg vēnh mŷ nŷ. 47 Ājag tŷ inh ki ge kŷ, inh vŷ ki króm kŷ ājag tóg sir, tag ri ke nŷtŷ, ha mē. 48 Ū tóg, ti tŷ ěn han jé kŷm tí, ga kā há tá. Kŷ tóg ti nŷna gunh gunh mŷ sir. Kŷ vāhā goj tóg var mŷ, kŷ tóg, ěn kri rŷm ke mŷ. Hā ra tóg kókég tŷ nŷ, goj ti. 49 Ājag tŷ inh vŷ ki króm tŷ nŷn kŷ tóg sir, tag ri ke nŷ, ha mē. Ū tóg, ti tŷ ěn han mŷ ra krŷgmŷ ti nŷna kafēg mŷ. Kŷ vāhā goj var ěn vŷ, ti ěn kri rŷm ke mŷ sir, kŷ tóg kutē mŷ sir. Mráj kán tóg mŷ sir, ti nŷna tŷ krŷgmŷ nŷtŷn

kŷ. Ge ti nŷ, ũ tŷ inh vŷ jēmē jávānh ěn ti,” he tóg.

7

Fóg tŷ capitāo tŷ Jesus ki rā
(Mt 8.5-13)

1 *Jesus* tŷ vēnh kar kanhrān kán kar tóg ěmā tŷ *Cafarnaum* ra tí mŷ. 2 Tá fóg tŷ *capitāo* tóg nŷ nŷ. Ti mŷ rānhrāj tí tóg kaga nŷ nŷ. Krój pē tóg nŷ, kŷ tóg: “ti hŷn ter mŷ ha,” he mŷ. Ti to tóg há tāvŷ nŷ. 3 Ti tŷ *Jesus* kāmē mē kŷ tóg ti mŷ vēnh vŷ jēnēg mŷ, *Israel* kófa ag tŷ, ti tŷ ti mŷ rānhrāj tí ěn kren han jé. 4 Kŷ ag tóg *Jesus* mŷ: “ā mŷ ti venh tŷg ke tŷ?” he mŷ. “Fóg há vē. 5 Ěg *povo* to tóg há tāvŷ nŷ. Ěg mŷ tóg ěn han ja nŷ, ěg tŷ krēm *Topē* vŷ tó jé,” he ag tóg mŷ.

6 Kŷ tóg ag mré tí mŷ. Ti tŷ ti ěn to há tí ra *capitāo* tóg ti mŷ vēnh vŷ jēnē mán mŷ gé, ti mré ke ag tŷ. “Ti venh kārānh ke tŷ ā nēji nŷ, ti tŷ tŷ fóg nŷn kŷ,” he ag tóg. “Ā mŷn hŷn jagy nŷ, ā tŷ fóg ěn kā ki sán ken kŷ,” he ag tóg. 7 “Hā kŷ ti nēji ā venh kātŷg ke tŷ nŷ gé, há ra tóg ā mŷ vēnh vŷ jēnēg mŷ. Ā vŷ pir ki ā nēji ti tŷ há' henh mŷ,” he ag tóg. 8 “Ha vé, tŷ ti nēji pā'i krēm ke nŷ gé, kŷ porisa ag nēji tŷ ti krēm ke nŷtŷ gé. Hā kŷ ti nēji pā'i jykre ki kanhró nŷ. Ti tŷ porisa ũ mŷ: kutŷg, hen kŷ ti nēji tí tí, ti tŷ ti mŷ: kunŷg, hen kŷ ti nēji kātŷ tí gé. Ti tŷ ti mŷ rānhrāj tí mŷ: tag han ra, hen kŷ tóg han tí. Ti vŷ tŷ tóg ag jēgnēg tí. Hā kŷ tóg ki kanhró nŷ. Ā vŷ tŷ ā nēji ti mŷ

rãnrhãj tĩ tỹ há' henh mũ," he ag tóg mũ, *capitão* mré ke ag.

⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ag mỹ: "Israel ù pijé ti ri ke nĩ', ti tỹ tỹ fóg hã ra'," he mũ. "Ki kanhró tóg nĩ mỹr, kỹ tóg inh ki rã kỹ jẽ. Ge ve ja tũ sóg nĩ. Há' he kỹ ti nĩ ha, ti mỹ rãnrhãj tĩ ti," he tóg.

¹⁰ Kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, *capitão* ìn ra, ti tỹ ùn jẽgnẽg mũ ag. Ag tỹ tá junjun mũ ra tóg há' he ja nĩ sir.

Jesus tỹ ùn ter mũ rĩn mãn

¹¹ Kỹ *Jesus* tóg tĩ mũ gé sir, ãmã tỹ *Naim* ra. Ti mré mũ tĩ ag tóg mũ mũ gé, fag mré hã. Kỹ vãnh e ag tóg ti nón mũ mũ gé. ¹² Ag tỹ ãmã jy ró jãnkã tá junjun mũ ra ag tóg tá vëser va kãmũ nĩ. Ag tỹ vãnh kej tá ti péjunh mũ vë. Ti mỹnh fi tóg ag mré tĩ nĩ. Fi kósìn pir vë. Ti panh tóg ter ja nĩ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ fi mré mũ nĩ, fag ke gé.

¹³ Kỹ *Jesus* tóg fi vég mũ, kỹ fi tóg ti mỹ jagtar nĩ. Kỹ tóg fi mỹ: "fỹ tũg nĩ," he mũ. ¹⁴ Kỹ tóg vëser ti mẽg mũ. Kỹ ù tỹ ti va mũ ãn ag vỹ krỹg' krỹg' he mũ. Kỹ tóg vëser mỹ: "kyrũ', nĩ ra, he sóg mũ ã mỹ," he mũ. ¹⁵ Kỹ vëser ãn tóg nĩ mũ sir, ha mẽ. Kỹ tóg vĩ mũ sir. Kỹ tóg ti mỹnh fi mỹ ti fẽg mũ.

¹⁶ Kỹ tóg vãnh kar mỹ e tĩ, kỹ ag tóg Topẽ to vĩ há han mũ sir. "Topẽ vĩ tó tĩ kãfór vỹ ãg ki jun," he ag tóg mũ. "Topẽ vỹ ãg ve há han, hã kỹ tóg ti jẽnẽ," he ag tóg mũ. ¹⁷ Kỹ ti kãmẽ tóg vãnh kar kri rũm ke mũ sir, ga tỹ *Judéia* kar tá, ga

kar ãn mũ hã ke gé, ti tỹ ùn ter mũ rĩn mãn ja ãn ti.

João Batista tỹ Jesus mỹ vãnh vĩ jẽnẽ

(Mt 11.2-19)

¹⁸ ãn kã *João Batista* vỹ se kỹ jẽ nĩ. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ *Jesus* tỹ nén han mũ tó kãn mũ sir. ¹⁹ Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg ti to: "Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũn hã mỹ vỹ?" he mũ. Hã kỹ tóg ti mré mũ tĩ régre ag jẽgnẽg mũ, ag tỹ *Jesus* mỹ: "ã hã mỹ?" he jé. "Ëg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte?" he sór ag tóg mũ.

²⁰ Kỹ ag tóg ti mỹ: "*João Batista* vỹ ãg jẽgnẽ, ãg tỹ ã ki jẽmẽ jé," he mũ. "ã hã mỹ?" he tóg. Ëg mỹ ù jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha', ã pãte? he tóg, *João* ti," he ag tóg mũ.

²¹ Hã ra *Jesus* tóg ùn kagyga ag tỹ há' he mũ, ag tỹ ti mré vĩnh kãmũ kỹ. Vẽjagrẽ kórég pan tóg mũ gé. ùn kyvó ag tỹ tóg há' he mũ gé. ²² Kỹ tóg ag mỹ: "*João* mỹ ãjag tỹ nén vég mũ tag tónh mũ jẽg," he mũ. "Tag han inh tĩ, ha mẽ: ùn kyvó ag vỹ isugrĩn ãvãnh há nỹtĩ ha. ùn kãnhgrĩ ag vỹ mũ há han mũ ha, ù tỹ *lepra* han mũ ag vỹ há nỹtĩ. ùn kutu ag vỹ ãmẽ há nỹtĩ ha. ùn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn gé. ùn jagtar e ja ag vỹ Topẽ vĩ sér mẽg mũ ha ke gé, Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩnh ke to. ²³ Kỹ tóg ti tỹ iso jykrén kónãn tũ nĩn kỹ há tĩnh mũ. Kỹ Topẽ tóg ti ve há han mũ sir. Tag tóm nĩ, *João* mỹ," he tóg. ²⁴ Kỹ ag tóg mũ mũ sir, *João* mỹ tó jé.

Ag mŭ kar kŷ *Jesus* tóg ũn e ěn ag mŷ *João* kāmén mŭ. “Ěmā tŭ ja ra ājag tóg mŭ ja nŷgtŷ, *João* ve jé,” he tóg. “Kŷ ti jykre hŷn ne ri ke nŷ, ājag mŷ? Kejĕn kākā tóg goj jagma krā tŷ man man ke tŷ. *João* jykre mŷ ājag mŷ tag ri ke tŷ nŷ? Hŷ, ri ke tŷ ti nŷ. ²⁵ Ti mŷ ājag mŷ ũn kur sŷnvŷ ag jykre ri ke nŷ? Vó. Ũn kur sŷnvŷ ag vŷ ěmā mág tá nŷtŷ, pā'i mág ĩn krĕm, ũn jĕn mág tŷ ag. Ag pijé ěmā tŷ ja mŷ mŭ tŷ. ²⁶ Ti jykre mŷ ājag mŷ Topĕ vŷ tó tŷ ag jykre ri ke nŷ? Hŷ, ri ke ti nŷ. Topĕ vŷ tó tŷ vĕ mŷr, hā ra tóg Topĕ vŷ tó tŷ ag káfór kar nŷ. ²⁷ Topĕ vŷ *João* jĕnĕ, ti tŷ ijo tŷg jé. Hā kŷ tóg rán kŷ nŷ, Topĕ vŷ ki, ha mĕ. “Ha vé, ā jo sóg ũ jĕnĕnh mŭ, ti tŷ vĕnh kar tŷ há' he jé, ā tŷg ken jo. Ag jyvĕn jé tóg ke mŭ, ti tŷ ag jykre kurynh jé,” he tóg, Topĕ vŷ tŷ rán kŷ nŷ ki, *João* to,” he tóg. ²⁸ “*João* *Batista* tóg ěprā ke ag káfór kar nŷ, Topĕ vŷ tón ki. Ũ tŷ hā ra Topĕ tŷ tŷ ěg pā'i nŷ vĕg mŭ tóg ti káfór nŷ ha,” he tóg.

²⁹ “Jo ũ tŷ hĕn ri ag tóg *João* vŷ mĕ há han ja nŷgtŷ, *governo* mŷ jānkamy māg tŷ ag mré hā. Hā kŷ tóg ag kygpe ja nŷgtŷ. ³⁰ Hā ra *Fariseu* ag tóg *João* vŷ jĕmĕ jāvānh ja nŷtŷgtŷ, Topĕ vŷ to ěg kanhrān tŷ ag ke gé. Hā kŷ ag tóg Topĕ tŷ ag mŷ nĕn han sór mŭ ěn tŷ ti mŷ nenh ja nŷgtŷ gé. Hā kŷ *João* tóg ag kygpe ja tŷ nŷgtŷ gé,” he tóg.

³¹ “Ũri ke ag vŷ ge nŷtŷ gé, ha mĕ. ³² Ĝŷr ri ke ag tóg nŷtŷ. Ĝŷr ag vŷ jagnĕ mré

kanhinnhir mŷgtŷ. Kŷ ag tóg kejĕn jŷ tŷ. “Ājag mŷ ěg tóg vākyn tŷ, hā ra ājag tóg vĕnh gringrĕn jāvānh nŷtŷ. Kar kŷ ěg tóg kygfŷ mŭ gé sir, hā ra ājag tóg ěg mré kygfŷ jāvānh nŷtŷ gé,” he ag tóg tŷ, ón kŷ jagnĕ to jŷ kŷ. ³³ Ĝŷr tag ag ri ke ājag tóg nŷtŷ, *João* to, iso ke gé,” he tóg. “*João* vŷ vākre ja nŷgtŷ, jĕg tŷ, kron tŷ. Kŷ ājag tóg ti to: “jagrĕ kórég ti nŷ,” he ja nŷgtŷ, ti vākre to. ³⁴ Ti jāvó sóg vākreg tŷ nŷgtŷ. Jĕg sóg tŷ, kron sóg tŷ gé. Kŷ ājag tóg iso: “ti hā ne jĕg tŷ. Ti hā ne kron tŷ. Ti hā ne Topĕ vŷ mranh tŷ ag to há nŷ,” he tŷ, ěprā ke fi kósin to. ³⁵ Hā ra ũ tŷ Topĕ jykre to há kar ag tóg ti tŷ ki hā tó mŭ ki kanhró nŷtŷ, komĕr hā, fag mré hā,” he tóg, *Jesus* ti. Ti tŷ ag mŷ *João* *Batista* kāmén hā vĕ.

Jesus tŷ Simāo ĩn krĕm jĕn

³⁶ Kejĕn *Fariseu* ũ tóg ti kógfyn mŭ, ti tŷ ti ĩn ra tŷg jé, ti mré jĕn jé. ³⁷ Ti tŷ ti mré jĕg nŷ ra ũ fi tóg ti ki jun mŭ, ũn mén ja e fi. *Garrafa* va fi tóg kātŷ mŭ. Ěg gānh tág jafā tóg ki jĕ, nĕn ger há ěn ti. ³⁸ Kŷ fi tóg ti pĕn rā hā jĕ kŷ fŷ mŭ sir, fi tŷ Topĕ vŷ mranh ja ěn tugrĭn. Fi kynhme tŷ fi tóg ti pĕn kupég mŭ. Kŷ fi tóg fi gānh tŷ ti pĕn kykŷg mŭ gé. Ti pĕn ki fi tóg nhun ke mŭ gé. Kŷ fi tóg ti pĕn tág mŭ sir, *garrafa* ki jĕ ěn tŷ.

³⁹ Kŷ *Fariseu* ěn tóg to jykren mŭ. “Ti tŷ tŷ Topĕ vŷ tó tŷ nŷ ra tóg fi ki kanhró nŷnh mŭ vĕ,” he tóg. “Hā ra tóg ki kagtŷg nŷ ve nŷ. Topĕ vŷ mranh

fi tóg tǵtǵĩ mǵr. Hã ra tóg fi tǵ ti vóg kamǵg tũ nĩ,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ. Kǵ tóg ti mǵ: “*Simão*’, sǵ ã mré vēmén ke vē,” he mũ. Kǵ tóg ti mǵ: “ha tó,” he mũ. ⁴¹ Kǵ tóg: “kejĕn *patrão* ù tóg nǵtǵĩ,” he mũ. “Ti mǵ rãnrãj tĩ rĕgre ag tóg ti mǵ név nǵtǵĩ. Ûn név vǵ tǵ 500 (ke) nĩ, kar ùn név vǵ tǵ 50 (ke) nĩ gé. ⁴² Hã ra ag tǵ ne tǵ kajãm ke tóg tũ tĩ, kǵ tóg ag mǵ tǵ tũ’ he mũ, ag név tǵ. Kǵ ti mǵ rãnrãj tĩ tǵ hĕ nǵ hĕn ti to há kãfór nĩ?” he tóg.

⁴³ Kǵ *Simão* tóg ti mǵ: “ùn név mág ja ĕn hĕn ti to há kãfór nĩ,” he mũ. Kǵ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. ⁴⁴ Kǵ tóg ùn tǵtã kórĕg ĕn fi jé vĕrĕn ke kǵ *Simão* mǵ: “ã mǵ fi vég mũ?” he mũ. “Fi kynhme tǵ fi tóg inh pĕn kugpĕg mũ, kar fi tóg fi gãnh tǵ inh pĕn kykũg mũ gé. Fi jãvo ã tóg inh mǵ goj ven tũ nĩ, isǵ inh pĕn kugpe jé.

⁴⁵ Inh ki nhun ke ja tũ ã tóg nĩ, ã jãvo fi tóg inh pĕn ki nhun ke tǵ hĕn ri ke han mũ. To krónh ke tũ fi nĩ. ⁴⁶ ã pijé inh gãnh tãg ja nĩ’, ã jãvo fi tóg inh pĕn tãg. ⁴⁷ Hǵ, Topĕ vĕ mranh tǵ hĕn ri ke han fi tóg. Hã ra tóg fi mǵ vĕnh pãte fón kãn mũ sir, Topĕ ti, fi tǵ iso há tãvĕ nĕn kǵ, isǵ tǵ fi fe nĕn kǵ. Û mǵ tóg kejĕn vĕnh pãte fón pir han tĩ, Topĕ ti, ù tǵ *patrão* ki név sĕ ĕn ri ke mǵ. Kǵ ĕn tóg ti to há sĕ nĩ gé sir, fi tǵ iso há tãvĕ jãvo,” he tóg. ⁴⁸ Kǵ tóg fi mǵ: “ã tǵ Topĕ vĕ mranh ja ĕn tǵ sóg vĕnh pãte fón mũ,” he mũ.

⁴⁹ Kǵ ti mré jĕg mũ ag tóg jagnĕ mǵ: ”ti mǵ ĕg tǵ Topĕ vĕ

mranh tǵ vĕnh pãte fón ke mũ vǵ?” he mũ. “Topĕ hã ne vĕnh pãte fón há nĩ’, hã kǵ tóg ĕg mǵ vĕnh mǵ tĩ,” he ag tóg. ⁵⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mǵ ke mãn mũ. “ã tǵ inh ki rã kǵ sóg ã kren han mũ,” he tóg. “Ha jatun mǵ tǵg,” he tóg, ùn tǵtã kórĕg ja ĕn fi mǵ.

8

Ûn tǵtã fag tǵ Jesus ki rĕr

¹ Tag pãte *Jesus* vǵ ĕmã kar mĕ tǵg kãn mũ, ĕmã kãsir mĕ hã ke gé. Topĕ vĕ tó tóg tĩ mũ. Ag mǵ tóg: “Topĕ tǵ tǵ ãjag pã’i nĩ sór vē,” he mũ. Kǵ ù tǵ 12 (ke) ag tóg ti mré mũ mũ. ² Kǵ ùn tǵtã fag tóg ti mré mũ mũ gé sir, ti tǵ fag tǵ há’ hen kǵ. Û fag tóg kaga ja nǵtǵtǵĩ. Û fag tóg jagrĕ kórĕg ja nǵtǵtǵĩ gé. Hã ra tóg fag tǵ há’ he kãn ja nĩ. Û fi vǵ tǵ *Maria* fi nĩ, *Madalena* he mũ tag fi. *Jesus* vǵ fi jagrĕ kórĕg tǵ 7 (ke) pan ja nĩ, ha mĕ. ³ Kar ù fi vǵ tǵ *Joana* fi nĩ gé. *Cuza* prũ fi vē, pã’i mág tǵ *Herodes* tũ ki rĕr tĩ ĕn prũ fi vē. Kar ù fi vǵ tǵ *Suzana* fi nĩ gé. Kar ù fag vǵ ti mré mũ mũ gé. Fag tũ hã tǵ fag tóg ti mǵ vĕjĕn han tĩ, ti mré mũ tĩ ag mǵ ke gé.

Nĕn fy kãme

(*Mt 13.1-9; Mc 4.1-9*)

⁴ Kejĕn ùn e ag vǵ, vĕnh mãn mũ sir, ĕmã tǵ hĕn ri ke tá kãmũ kǵ. Kǵ tóg, ag kanhrãn kǵ ag mǵ: ⁵ “kejĕn ù tóg, nĕn ù krãn mũ, gãr hĕn ri ke mũn. Hã ra ti fy ù tóg ga kri vár mũ, kǵ ag tóg ti sãn mũ, kǵ sĕsĕ vǵ ko mũ gé sir. ⁶ Ti fy ù tǵ tóg,

pāró kri krān mū. Kĩ tóg, mur mū vē, hā ra tóg tóg mū sir, ga tỹ sī nīn kỹ. ⁷ Ti fy ũ tỹ tóg, sónh kā ki krān mū. Kỹ sónh tóg, ti mré mur mū, ti kri tóg rūm ke mū sir. Kỹ tóg ter mū sir, sónh kā ki. ⁸ Ti fy ũ tỹ tóg ga há ki krān mū. Kỹ tóg mur há han mū. Kanēn há han tóg mū. Kanē tỹ 100 (ke) han tóg mū sir, ga há ēn ki,” he tóg. Kỹ tóg prēr mū. “!..Ū nīgrēg nỹtĩ tỹ tỹ jēmē jé..!” he tóg, prēr kỹ, *Jesus* ti.

Jesus tỹ nén fy kāmén

(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)

⁹ Kỹ ti mré mū tĩ ag tóg ti mỹ: “ne to ke nē, nén fy kāme tag ti?” he mū. ¹⁰ Kỹ tóg ag mỹ: “ājag hā mỹ sóg, kāmén há han ke mū, Topē tỹ tỹ ěg pā'i nĩ ti,” he mū. “Hā ra sóg ũ ag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he tāvĩ han mū, ũ tỹ ón kỹ mēg mū ag mỹ. Kỹ ag tóg mēg mū ra ki kagtĩg nỹtĩnh mū. To jykrén ke tũ ag nĩ gé,” he tóg.

¹¹ “Topē vĩ vỹ, nén fy ri ke nĩ. ¹² Ū ag tóg, Topē vĩ jēmēg tĩ. Ag tỹ jēmē kar kỹ Japo tóg, ag mỹ tỹ tũ' he tĩ, Topē vĩ tỹ. Kỹ ag tóg sir, ti ki ge tũ nĩgtĩ. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ sir. Kỹ ag tóg ga kri vār mū ēn ri ke nỹtĩ. ¹³ Kar ũ ag tóg tỹ pāró kri krān kỹ nỹtĩ ēn ri ke nỹtĩ gé. Mēg ag tóg tĩ vē. Kỹ ag tóg: he, he tĩ. Ag mỹ tóg sér tĩ sir. Hā ra ag tóg tỹ, ěkré jāre tũ ri ke nỹtĩ mỹr, ha mē. Mū sī han ag tóg mū, Topē mré. Nén ũ jagy kutē kỹ ag tóg, vāhā tovānh mū sir. ¹⁴ Kỹ ti fy tỹ sónh kā ki krān kỹ nỹtĩ vỹ, ge nỹtĩgtĩ

gé. Topē vĩ mēg ag tóg tĩ gé. Hā ra ag tóg, ag rānrhāj hā tỹ vēnh kutān tĩ. Ón kỹ ag tóg riko nỹtĩ sór mū, ag rānrhāj to. Nén kar to ag tóg én tĩ, kỹ tag hā ne ag kókég tĩ'. Hā kỹ ag tóg, Topē vĩ mĩ ěkrén mān tũ nĩ sir. Kanēn há han tũ ag tóg nĩ gé sir. ¹⁵ Kar ga há ki krān kỹ nỹtĩ ag vỹ, ge nỹtĩgtĩ gé. Jēmēg ag tóg tĩ. Kỹ ag tóg, ag fe tỹ ti ki rā mū sir, ag tỹ ti vĩ ki króm jé. Kỹ ag tóg, kanēn há han mū sir. Komēr hā ag tóg, kanēn há han', han', he mū, ag tỹ nén ũ jagy vég mū ra,” he tóg.

Nėj gru kāme

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Kỹ tóg: “ěg tỹ néj grug kỹ ěg pijé, kěj krēm fēg tĩ,” he mū. “Ěg pijé, kỹmỹ krēm fēg tĩ gé'. Ti fēg jafā kri ěg tóg fēg tĩ. Kỹ vēnh kar tóg vég mū sir, ag tỹ ěg ĩn kā ra kāgen kỹ. ¹⁷ Ge ti nĩ, sỹ ājag mỹ nén tó mū kar ti. Ver ājag tóg to jykrén tũ nĩgtĩ. Ājag tỹ vāhā to jykrén kān ke vē. Ver ājag tóg ki kagtĩg nỹtĩ. Ājag tỹ vāhā ki kanhrān kān ke vē,” he tóg. ¹⁸ “Hā kỹ jēmē há han nĩ. Ū tỹ to jykrén há han kỹ tóg, ũ to jykrén mān', ũ to jykrén mān', henh ke mū. Ū tỹ ĩnh vĩ to jykrén há han tũ nīn kỹ tóg ti mỹ tũ' he kān ke mū, ti tỹ nén ũ to jykrén mū kar ēn mré hā,” he tóg.

Jesus mré ke pē fag

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Kejēn *Jesus* mỹnh fi vỹ ti venh kātĩ mū, ti jāvy ag mré. Hā ra fag tóg ti ki junjun tũ nĩ, ti pēnīn fór tāvĩ tĩn kỹ. ²⁰ Kỹ ũ tóg ti mỹ: “ā mỹnh fi vỹ re tá jē,

ã jãvy ag mré,” he mũ. ²¹ Hã ra Jesus tóg ti mÿ: “mẽ’,” he mũ. “Hã ra ù tÿ Topê vÿ jẽmẽg mũ fag vÿ tÿ inh mÿnh pẽ fi ri ke nÿtĩ, inh jãvy pẽ ri ke ke gé, ù tÿ Topê vÿ ki króm mũ ag,” he tóg.

Jesus tÿ kóho tÿ tũ' he
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Kejèn tóg canoa kã ra rã mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. Kÿ tóg ag mÿ: “mũ nÿ, goj nig mág kafã ù ra,” he mũ. ²³ Ag mũn kÿ Jesus tóg nÿr mũ sir. Hã ra vãhã kóho jũ tóg kraug he mũ sir. Kÿ goj tóg canoa kã ki krém ke mũ. Ti fãn sór tóg mũ sir. Kÿ tóg ag mÿ ag kãgter ha mẽ tĩ. ²⁴ Kÿ ag tóg ti rĩn mũ sir. “*Senhor', Senhor',* ãg mÿ tóg ãg kãgter ha mẽ tĩ,” he ag tóg. Kÿ tóg rĩr mũ sir. Kÿ tóg kóho mÿ vÿ mũ, goj mÿ ke gé. Kÿ tóg krÿg' he mũ sir, kóho ti. Katy' he tóg mũ sir. ²⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag tÿ ne jé inh ki ge há han tũ nĩ nẽ?” he mũ. Kÿ tóg ag mÿ e tĩ. Kanẽ jur ag tóg mũ, kÿ ag tóg jagnẽ mÿ: “ti jykre tóg ãg mÿ e tĩ,” he mũ. “Kóho mÿ tóg vÿ mũ, kÿ tóg ki ke mũ, goj ti ke gé,” he ag tóg.

Jesus tÿ ùn jagrẽ kórég tÿ há' he

(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Kÿ ag tóg Gerasa ag jamã tá junjun mũ sir. Goj nig mág kafã ù tá tóg nĩ, ga tÿ Galiléia to há. ²⁷ Kÿ tóg canoa kã ki kãkutẽ mũ. Hã ra ùn jagrẽ kórég tÿ hèn ri ke tóg ti kato tẽ mũ. Si há tóg tĩ ha, ti jagrẽ e nĩ ti. Kÿ tóg kur tũ nĩ. Kator tóg nĩ. Đn tũ ti nĩ gé. Vẽnh kej tá tóg jẽgtĩ, pãró tÿ vẽn

kej tá. ²⁸ Ęn tóg ti kato tẽ kÿ ti krẽm mũg ke mũ. Prẽr kÿ tóg: “!..ã isÿ hẽ ri kenh mũ, Jesus'..!” he mũ. “!..Kynhmÿ Topê kósin'..!” he tóg. “!..Ã mÿ sóg to vÿnh mũ, ã tÿ inh vóg kónãn tũ nĩ jé..!” he tóg. ²⁹ Hã ra Jesus tóg Nén-Kórég ag mÿ: “ti ki pa jẽg,” he ja nĩ, há kÿ tóg prẽr mũ. Ti kãgmĩ tÿ hèn ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ, Nén-Kórég ag. Kÿ ti mré ke ag tóg *corrente* tÿ ti se ja nĩgtĩ gé, ti mrĩnh kÿ, ti nĩgé, ti pẽn ke gé. Hã ra tóg ti se ja kykym kãn ja nĩgtĩ. Kÿ Nén-Kórég ag tóg ãmã tũ ja ra ti pére mũ ja nĩgtĩ.

³⁰ Kÿ Jesus tóg ti mÿ: “ã jiji hẽ ri ke tĩ?” he mũ. Kÿ tóg: “*Mil,*” he mũ, Nén-Kórég tÿ hèn ri ke ag tÿ tÿ ti jagrẽ nÿtĩn kÿ.

³¹ Kÿ ag tóg Jesus mÿ to vÿ mũ, ti tÿ nũgme ra ag jẽgnẽg tũ nĩ jé, *inferno* ra. ³² Hã ra porko e ag tóg tá jẽg nÿtĩ nĩ, pãnónh tá. Kÿ Nén-Kórég ag tóg Jesus mÿ to vÿ e han mũ, ti tÿ ag mÿ: “ha porko ki ge jẽg, ge kÿ,” he jé. Kÿ tóg ag mÿ ke mũ. ³³ Kÿ ag tóg ti ki kãpa mũ sir. Porko ag ki ag tóg ge mũ sir. Kÿ porko ag tóg rán ki re mũ. Goj ki ag tóg vár mũ sir. Nãgnãr kÿ ag tóg tũ' he kãn mũ sir.

³⁴ Kÿ ù tÿ porko ki rĩr tĩ ag tóg pětẽ mũ, ãmã ra. Tá ag tóg kãmén mũ, ãmã kãsir mĩ há ke gé. ³⁵ Kÿ tá ke ag tóg ra mũ kãn mũ, nèn Ęn ve jé. Ag tÿ Jesus tá junjun kÿ ag tóg ti vėg mũ sir, ùn jagrẽ kórég ja Ęn ti. Nĩ tóg mũ ha, Jesus rã há. Kur tóg nĩ ha, krĩ há tóg nĩ ha. Kÿ

ag fe tóg jürün ke mũ sir. ³⁶ Û tỹ *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ vég mũ ên ag tóg kãmén kãn mũ sir. ³⁷ *Gerasa* tá ke kar ag tóg kanē jur nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tĩg kỹ tóg ěg mỹ há tĩnh mũ,” he mũ. Kỹ tóg *canoa* kã ra rã kỹ tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ³⁸ Kỹ ùn jagrē kórég ja tóg ti mỹ to vĩ e han mũ, “nhỹ ã mré tĩg mũ,” hen kỹ. Hã ra *Jesus* tóg ti pére tĩg jãvãnh nĩ. ³⁹ “Ã jamã ra vĩn ké,” he tóg ti mỹ. “Tá ag mỹ kãmén nĩ, Topē tỹ ã tỹ há' he tag ti,” he tóg. Kỹ tóg ěmã kar mũ tĩ mũ. Ag mỹ tóg kãmén kãn mũ sir.

Jesus tỹ Jairo kósin fi rĩn mãn

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Kỹ *Jesus* tóg vĩn ke mũ, nig kafã ù ra. Kỹ tóg vènh e ěn mỹ sér tĩ. Ti jãvãnh ja ag tóg nĩ. ⁴¹ Kỹ vãhã ù tóg ti ki jun mũ. *Israel* ag vènh kanhrãn jafã to pã'i vè, ti jijin hã vĩ: *Jairo*, he mũ. Ěn tóg ti mỹ to vĩ mũ, ti tỹ ti ãn ra tĩg jé. ⁴² Ti kósin pir fi vĩ kaga jagy nỹ, kỹ fi kaga ěn vĩ fi tén sór mũ. Kri prỹg tỹ 12 (ke) fi nĩ. Kỹ tóg ti mré tĩ mũ.

Ti tĩg kỹ ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. ⁴³ Kỹ ag kã ù fi tóg ag pétēm mũ. Kyvènh krỹg ja tũ han kỹ fi tóg nĩ, prỹg tỹ 12 (ke) ki. Hã ra *médico* ag tóg fi kaga tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ. ⁴⁴ Ěn fi tóg ti nón ti kur tóv mēg mũ. Kỹ vēsỹmér fi kyvènh tóg tũ' he mũ. ⁴⁵ Kỹ *Jesus* tóg: “ũ nỹ ãn kur mē?” he mũ. Hã ra vènh kar tóg: “há,” he mũ. Kỹ *Pedro* tóg: “ã kur mē kãn ěg tóg, hã ra ã tóg: “ũ nỹ ãn kur mē?” he mũ,” he mũ. ⁴⁶ Hã ra

tóg: “vó, ù tóg ãn kur mē,” he mũ. “Inh kuprĩg vĩ ãn mỹ tó, hã kỹ sóg ki kanhrãn mũ,” he tóg. ⁴⁷ Kỹ ùn tỹtã ěn fi tóg: “Ti hỹn ãn vè,” he mũ. Hã kỹ fi tóg jürün ke mũ. Ti krēm fi tóg grĩnh ke mũ. Vènh kar rĩnve fi tóg ti mỹ tó kãn mũ. “Isỹ ã kur mē kỹ sóg vēsỹmér há' hé,” he fi tóg. ⁴⁸ Kỹ tóg fi mỹ vĩ há han kỹ: “ãn kósin', ã tỹ ãn ki rã kỹ ã tóg há' hé. Ha tĩg, jatun mỹ,” he mũ.

⁴⁹ Ti tỹ ver fi mré vēmén jẽ ra ù tóg jun mũ, pã'i tỹ *Jairo* ěn ãn tá. “Ã kósin fi vĩ hur tũg. Hã kỹ ti kutãn mãn tũg nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Hã ra tóg mēg mũ, kỹ tóg ti mỹ: “ã fe vóg tũg nĩ,” he mũ.

“Inh vĩ hã kri fim nĩ, kỹ ã kósin fi tóg há' henh mũ,” he tóg.

⁵¹ Kỹ ag tóg mũ kỹ *Jairo* ãn tá junjun mũ sir. Kỹ tóg: “*Pedro* hã vĩ ãn mré rãnh mũ, *João* ke gé, *João* kãke tỹ *Tiago* ke gé, gĩr fi panh ke gé, fi mỹnh fi ke gé,” he mũ. ⁵² Hã ra ùn e fag vĩ tá nỹtĩ gé. Kygfỹ fag tóg mũ. Kỹ *Jesus* tóg fag mỹ: “kygfỹ tũg ra,” he mũ. “Fi pijé ter mũ'. Fi nũr vè,” he tóg.

⁵³ Hã ra fag tóg ti to é he mũ. Fi ter ki kanhró fag tóg nỹtĩ, hã kỹ fag tóg ti nyg mũ. Hã ra tóg fag mỹ: “re ra pajẽg,” he mũ.

⁵⁴ Fag pa kar kỹ *Jesus* tóg fi nĩg kãgmĩg mũ. Kỹ tóg prēr mũ sir. “!..Nĩ ra, já..!” he tóg, jamã há ra. ⁵⁵ Kỹ fi kuprĩg tóg fi to vĩn ke mũ. Nĩ fi tóg mũ sir, mỹr, ha mē, ùn ter mũ ěn fi. Kỹ *Jesus* tóg fag mỹ: “há fi mỹ vèjẽn ven,” he mũ. ⁵⁶ Kỹ tóg fi han mũ fag mỹ e tãvĩ tĩ sir. Hã ra tóg fag mỹ: “ker ù

mỹ fi rĩr mǎn tag tó hě'," he mǔ.

9

Jesus tỹ ti mré mǔ tĩ ag jěgně

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ěn ag jé prěr mǔ. Ag vėnh mǎn kỹ tóg ag tar han mǔ sir, ag tỹ vėjagrě kórég pan jé, ag tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he jé gé.

² Kĩ tóg ag jěgněg mǔ sir, ag tỹ vėnh kar mỹ Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ ěn kǎmén jé, ag tỹ ùn kagyga ag tỹ há' he jé gé. ³ Hǎ kỹ tóg ag mỹ: "ǎjag mǔn kỹ nén ù ma mǔ tũg nĩ. Vátó va mǔ tũg nĩ, sako ke gé, ěmĩ ke gé, jǎnkamy ke gé. Kur régre rĩnh tũg nĩ gé," he mǔ. ⁴ "ǎjag tỹ ĩn ra ge mǔ hǎ ki nũgnũr' hem nĩ, hǎ ki ǎjag tỹ kurǎ ki kǎpanh ke tá krỹg nĩ," he tóg. ⁵ "Ag tỹ ǎjag mỹ: "kǎge jěg ra," he jǎvǎnh nỹtĩn kỹ tá kǎpam nĩ. Tá kǎpa kỹ ǎjag pėn hǎ kykũkũnh nĩ, ag tỹ to ki kanhró nỹtĩ jé sir, Topě tỹ ag tovǎnh ken ki," he tóg.

⁶ Kĩ ag tóg mǔ mǔ sir. Ěmǎ kar mĩ ag tóg mǔ mǔ. Topě kǎmén ag tóg mǔ mǔ sir. ùn kagyga ag tỹ há' he ag tóg mǔ gé sir, fag ke gé.

Jesus kǎme tỹ pǎ'i tỹ Herodes mỹ e

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Kỹ pǎ'i mág tỹ Herodes vỹ ti tỹ nén han mǔ měj mǔ sir. Kỹ tóg ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jyrén tũ tóg tĩ. Hǎ ra ù ag tóg ti to: "João Batista vė," he tĩ. "João hỹn ti ter kar kỹ rĩr mǎn," he ag tóg tĩ. ⁸ Jo ù ag tóg ti to:

"Elias vė, vǎsỹ Topě vĩ tó tĩ ěn hỹn vėnh ven mǎn," he tĩ gé. Kỹ ù ag tóg ti to: "vǎsỹ Topě vĩ tó tĩ ù hỹn rĩr mǎn," he tĩ gé. ⁹ Hǎ měj tóg, Herodes ti, kỹ tóg: "João mỹ vó?" he mǔ. "Hǎ ra sóg João krĩ kym. Kỹ ù nė, hỹn'?" Nén han vǎnh tỹ hěn ri ke hynhan tóg huri," he tóg. Kỹ tóg kejěn ti ve sór mǔ, hǎ ra Jesus vỹ ti venh tĩ tũ nĩ.

Jesus tỹ ù tỹ 5 mil (ke) ag jěn
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Kejěn Jesus tỹ ùn vin mǔ ag vỹ ti to vỹnvỹn ke mǔ, ti tỹ ag jěgně ja ěn tá. Ti mỹ ag tóg kǎmén mǔ sir. Kỹ tóg ag mré vėnh péju kỹ tĩ mǔ, ěmǎ tỹ Betsaida ra, vyr mỹ ag mré vėmén jé. ¹¹ Hǎ ra ùn e ěn ag tóg měj mǔ, kỹ ag tóg ti nón mǔ mǔ. Ag tỹ ti pétēm kỹ tóg ag mỹ vĩ há han mǔ. Ag mỹ tóg Topě tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩnh ke kǎmén mǔ. Kỹ tóg ag kǎ mĩ ùn kagyga tỹ há' he mǔ gé, fag mré hǎ.

¹² Ti tỹ ag mỹ tó jě ki tóg rǎké nỹ sir, kỹ ù tỹ 12 (ke) ag tóg ti mỹ: "ǎ tỹ ag jěgněnh há tóg tĩ, ag tỹ ěmǎ kar mĩ vėjěn kũmpra he jé, tá nũgnũr jé ke gé. Tag ki tóg ěmǎ tũ nĩ," he mǔ. ¹³ Hǎ ra tóg: "ha inhhǎ ag jěn," he mǔ. Kỹ ag tóg: "hǎ ra ěmĩ tỹ 5 (ke) hǎ vỹ ki nỹtĩ, pirǎ régre mré ke gé. Ěg mỹ ag mỹ kũmpra henh mũnh mǔ vó, vėjěn ti?" he ag tóg, Jesus mỹ. ¹⁴ ù tỹ 5 mil (ke) ag vė mỹr, ag tǎvĩ, fag mré tó tũ ra. Hǎ ra fag tóg tá e nỹtĩ gé, gĩr mré ke gé.

Kỹ Jesus tóg ag mý: “ag mý tugtó, ag nĩgnĩ jé,” he mũ. “Û tỹ 50 (ke) ag tỹ vyr mý vẽn h mãn kỹ nĩ nĩ he jé,” he tóg. ¹⁵ Kỹ vẽn kar tóg nĩgnĩ mũ sir. ¹⁶ Kỹ tóg ěmĩ tỹ 5 (ke) ěn gég mũ, pirã régre ěn mré. Kỹ tóg, kanhkã ki ěvãnh kỹ Topẽ mré vĩ mũ sir. Kỹ tóg ěmĩ vẽn kãpópãm mũ sir. Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mý vin mũ, ag tỹ ùn e ěn ag mý kãnhkrén jé, pirã ěn mré hã. ¹⁷ Kỹ vẽn kar tóg ko kãn kỹ funfór mũ sir. Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ke ěn gég mũ. Kěj tỹ 12 (ke) fãn tóg.

Pedro tỹ Jesus tó

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Kejẽn Jesus tóg Topẽ mré vĩ mũ, ti pin kỹ. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg ti mré nỹtĩ nĩ. Kỹ tóg ag mý: “ag iso hẽ ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁹ Kỹ ag tóg ti mý: “ũ ag vỹ: *João Batista* vẽ, he tĩ, jãvo ù ag vỹ: *Elias* vẽ, he tĩ gé, jãvo ù ag vỹ: vãsỹ Topẽ vĩ tó tĩ ù vỹ rĩr mãn, he tĩ gé, ã to,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mý: “ag jãvo ãjag hẽ ri ke tĩ, iso?” he mũ. Kỹ *Pedro* vỹ ti mý: “tỹ ã *Cristo* nĩ, Topẽ tỹ ěg mý ùn jẽnẽg mũ ěn vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ. ²¹ Kỹ tóg ti mý vĩ tar han mũ, ag tỹ ù mý tó tũ nĩ jé ver, ti tỹ tỹ *Cristo* nĩ ěn.

Jesus tỹ ti jagtar ke tó vén

(Mt 16.20-28; Mc 8.30-9.1)

²² Kỹ tóg ag mý: “tỹ sóg, ěprã ke fi kósin ěn nĩ,” he mũ. “Ijagtar jagy han ke vẽ. Kófa ag tỹ iso: kórég ti nĩ, henh ke vẽ, Topẽ tũ to pã'i ag ke gé, Topẽ vĩ to ěg kanhrãn tĩ ag ke gé. Ag tỹ isén ke vẽ. Kurã

tãgtũ tũg kỹ sóg rĩr mãn mũ hã ra,” he tóg.

²³ Kỹ tóg vẽn kar mý: “ãjag tỹ inh mré kãmũ kỹ tóg há tĩnh mũ,” he mũ. “Kỹ ãjag jykre tovãnh nĩ, ãjag tỹ isũ tãvĩ han jé. Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kỹ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kỹ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nenh ke tũ sóg nĩ. Isỹ tag han ri ke han nĩ, kurã kar ki,” he tóg. ²⁴ “Ãjag tỹ ãjag jykre hã han kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ. Jãvo ãjag tỹ isugrĩn ãjag jykre tovãnh kỹ ãjag tóg krenkren ke mũ, ãjag kãgter ke mũ hã ra. ²⁵ ãjag tỹ ga kri mũn kỹ ãjag tóg nén kar gỹjỹ he sór mũ. Kỹ ãjag kuprĩg vỹ vãfor ke mũ. Kỹ tóg kórég nỹ sir, ãjag riko tãvĩ nỹtĩ ra. Gỹj há venh ke tũ ãjag tóg nĩ, gen kỹ. ²⁶ Iso mý'ãg tũg nĩ, inh vĩ to. ãjag tỹ ùri iso mý'ãg kỹ sóg ãjag to mý'ãg ke mũ gé, inh kãtĩg mãn kỹ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ. Sĩnvĩ ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn kỹ, inh jóg tỹ inh jẽnẽn kỹ. Kỹ ti tỹ jẽnẽ jafã ag vỹ inh mré kãmũnh mũ gé, Topẽ tũ ag,” he tóg. ²⁷ “Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ãjag kã mũ ù ag vỹ Topẽ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ, ag kãgter ke to hã, tag ki ěg mré nỹtĩ ù ag,” he tóg.

Jesus tỹ vẽn ve ù han

(Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

²⁸ Ti tỹ tag tó kar kỹ kurã tỹ 8 (ke) vỹ tũg mũ. Kỹ tóg kejẽn ag mý: “mũ nỹ, vyrmỹ,” he mũ. *Pedro* mý tóg ke mũ, *João* mý ke gé, *Tiago* mý ke gé. Ag hã mré tóg tĩ mũ, pãnónh ra, Topẽ mré vẽnén jé. ²⁹ Tá

jun kÿ tóg Topê mré vî mũ sir. Kÿ tóg vâhã vênh ve ù han mũ. Vênh ve kupri han tóg mũ. Ti kur tóg kópréj nĩ, kókov tóg nĩ. ³⁰ Kÿ ùn régre ag tóg vâhã tá vênh ven mũ sir. Kÿ ag tóg *Jesus* mré vémén mũ sir. *Moisés* vê, *Elias* mré. ³¹ Ag ve vÿ ti ve ri ke nĩ gé. *Jesus* mré ag tóg vémén mũ, ti tÿ *Jerusalém* tá ter ke to.

³² *Pedro* ag mÿ tóg nũgnũr há tâvĩ tĩ, ge ra ag tóg ve kãn mũ. ³³ Kÿ ù tÿ ti mré vémén nÿtĩ ên ag tóg mũ sór mũ sir. Kÿ *Pedro* tóg *Jesus* mÿ: “*Senhor*,” he mũ. “Tag ki tóg há nĩ,” he tóg. “Êg tÿ tag ki pãjó tâgtũ han kÿn hÿn há nĩnh mũ, ã mÿ, *Moisés* mÿ, *Elias* mÿ ke gé,” he tóg. Hã ra tóg krĩ tũ nĩ, hã kÿ tóg pãjó tó mũ.

³⁴ Ti tÿ ver ti mÿ vémén jê ki kanhkã góg tóg ag kri rũm ke mũ sir. Kÿ ag tóg kamêg mũ. ³⁵ Kÿ vênh vî tóg mẽ há' e mũ, kanhkã góg ên kã tá. “Inh kósin hã vê. Inh fe pẽ vêgtĩ. Ti vî jêmê ra,” he tóg, vênh vî ên ti, Topê ti.

³⁶ Kÿ vâhã *Jesus* tóg ti pir mÿ tá jê nĩ sir. Ti mré vémén nÿtĩ ên ag ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. Kÿ ag tóg mũ mũ. Hã ra ag tóg ù mÿ tó tũ nĩ ver, ag tÿ nén ve ja ên ti.

Jesus tÿ kyrũ jagrê kórég kutêm
(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tÿ vaj kÿ ag tóg pãnónh ên tá kãre mũ. Kÿ ag tóg ù tÿ hên ri ke ag vigvég mũ sir. *Jesus* kato ag tóg kãmũ mũ. ³⁸ Kÿ vâhã ù tóg ag kã mĩ prêr mũ, ha mẽ. “!..*Senhor*..!” he tóg.

“!..Inh kósin ve ra..! Inh kósin pir vê. ³⁹ Jagrê kórég ti nĩ. Kÿ tóg kejên ti kã vyryn ke tĩ. Vâhã tóg prêr tĩ. Ti ter tĩ han tóg tĩ sir, kÿ tóg jãrãn tĩ. Jãrãn kÿ tóg jũrũn' jũrũn' ke tĩ gé, kÿ tóg kejên ti tovãnh mũ sir, komêr hã, ti rÿj kar kÿ. ⁴⁰ ã mré mũ tĩ ag mÿ sóg tó vê, ag tÿ ti jagrê kórég kutêm jé, hã ra ag tóg ti tÿ hê ri ke tũ nĩ,” he tóg.

⁴¹ Kÿ tóg ti mÿ: “ã ne tóg inh ki rã há han tũ nĩ,” he mũ. “Topê tóg ã mÿ krój nĩ ve nĩ, ãjag kar mÿ. Inh mÿ tóg e tĩ. Sÿ ãjag to krónh kenh ha mẽ tóg tĩ. Inh mÿ ti pére kãtíg,” he tóg. ⁴² Ti jun kÿ ti jagrê tóg ti kã vyryn ke mãn mũ. Kÿ tóg kutê mũ sir. Kÿ tóg ti jagrê mÿ vî jũ han mũ, ti tÿ ti ki kãkutê jé. Hã ki tóg kyrũ ên tÿ há' he mũ sir. Kÿ tóg ti panh mÿ: “té,” he mũ sir.

⁴³ Kÿ tóg vênh kar mÿ e tâvĩ tĩ. “Topê ne tóg tÿ ùn mág pẽ nĩ, ti jykre tóg há tâvĩ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

Jesus tÿ ti jagtar ke tó mãn
(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Kÿ tóg ti mré mũ tĩ ag mÿ: ⁴⁴ “ha mẽ há han,” he mũ. “Êprã ke fi kósin ên vÿ jagtar nĩnh ke mũ. Inh hã vê,” he tóg. “Êprã ke ag vÿ ag tÿ inh ki nén han sór mũ ên han ke mũ,” he tóg. ⁴⁵ Hã ra tóg ag tÿ ti tÿ ti ter ke kãmén mũ tag to jykrén tũ tĩ. Ag tÿ to jykrén mũ ra ag tóg ki kagtíg nÿtĩ. Kÿ ag tóg ti ki jêmê sór tũ nĩ, ag tÿ ti kamêg kÿ, hã kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ ne tó nê?” he tũ nĩ.

Ũn mág

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Kejën *Jesus* mré mũ ag vỹ jagnê mỹ vĩ jũ han mũ. “Ēg kã ù tỹ hẽ nỹ tỹ ùn mág nĩ?” he ag tóg jagnê mỹ. ⁴⁷ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ nén to jykrén mũn ki. Kĩ tóg gĩr jé prêr mũ, ti tỹ ti mré jé jé. ⁴⁸ Kĩ tóg ag mỹ: “gĩr tỹ ge to há nỹtĩm nĩ, isugrĩn,” he mũ. “Ājag tỹ isugrĩn ti to há nỹtĩn kỹ ājag tóg iso há nỹtĩ gé sir. Ājag tỹ iso há nỹtĩn kỹ ājag tóg ù tỹ inh jẽnêg mũ to há nỹtĩ gé sir. Kĩ ājag kã ùn sĩ ên vỹ tỹ ājag kãfór kar nĩnh mũ, ha mẽ,” he tóg.

Ũ tỹ ěg kato tẽ tũ ag

(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Kĩ *João* tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Ũ ve ěg tóg. Vējagrê kórég pan ti tĩ, ã jiji tó kỹ. Hã ra tóg tỹ ěg mré ke tũ nĩ, hã kỹ ěg tóg ti mỹ: “vējagrê kórég pan sór tũg nĩ,” hé,” he tóg. ⁵⁰ Kĩ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: vējagrê kórég pan tũg nĩ, he tũg nĩ,” he mũ. “Ũ tỹ ěg kato tẽ tũ nĩn kỹ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir,” he tóg.

Samaria tá ke ag tỹ Jesus mỹ: “kãrã ra,” he sór tũ

⁵¹ Kejën ti tỹ kanhkã ra tĩg ke kurã tóg kakó tĩ sir. Kĩ tóg to jykrén kỹ *Jerusalém* ra tĩg sór mũ, ag tỹ tá ti tén jé. Kĩ tóg vẽnho ù ag jẽnêg mũ, ag tỹ ěmã kãsir tá ti jun ke tó jé. ⁵² Kĩ ag tóg ěmã sĩ ù ki junjun mũ. *Samaria* tá ke ag jamã ù vẽ. Tá ag tóg ti nũr ke ve sór mũ. ⁵³ Hã ra tá ke ag tóg ag mỹ: “ājag tỹ hẽ ra

mũ nẽ?” he mũ. Kĩ ag tóg: “*Jerusalém* ra,” he mũ. Kĩ tóg ag mỹ kórég nĩ, hã kỹ ag tóg ag mỹ ag nũgnũr ke ven sór tũ nĩ. ⁵⁴ Kĩ *Tiago* tóg jũ mũ, *João* ke gé. Kĩ ag tóg ti mỹ: “ěg tỹ Topê mỹ: “kanhkã tá pĩ tỹ ag pũn nĩ,” henh há tóg tĩ, *Elias* tỹ nén han ja ri ke,” he mũ. ⁵⁵ Hã ra tóg ag jé vĩrĩn ke kỹ ag mỹ: “ke tũg ra,” he mũ. “Topê jykre pijé! Inh pijé ag tũg sór mũ! Isỹ ag krenkren han sór vẽ jãvo,” he tóg. ⁵⁶ Kĩ ag tóg ěmã ù ra mũ mũ, tá nũgnũr jé sir.

Ēg tỹ Jesus mré mũnh ke

(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Ag mũn kỹ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ,” he mũ. “Ā tỹ hẽn kã tá tĩg jamĩ sóg ã mré tĩg ke mũ,” he tóg. ⁵⁸ Kĩ tóg ti mỹ: “hã ra tóg jagy tĩ,” he mũ. “Đn tũ sóg nĩ. Mĩg vỹ kré nỹgtĩ, jẽsĩ vỹ jagfe nỹgtĩ gé. Ag jãvo isỹ hẽ tá nũr ke tóg tũ tĩ. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ,” he tóg,

⁵⁹ Kĩ *Jesus* tóg kejën ù mỹ: “mũ nỹ, inh mré,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “inh hỹn ver tĩg mũ ha, sỹ inh panh ter kỹ ga ki ti fón jé ver,” he mũ. ⁶⁰ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “vó, inh ki ge tũ ag vỹ ã panh kej han mũnh mũ. Hã kỹ tóg ã tỹ inh mré tĩg há tĩ, ã tỹ Topê tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ěn kãmén jé,” he mũ.

⁶¹ Kĩ ù tóg ti mỹ: “sỹ ã mré tĩg há tóg tĩ. Hã ra sóg inh jamã ra tĩg sór mũ ver, sỹ inh mré ke fag mỹ isĩg ke tó jé,” he mũ. ⁶² Kĩ tóg ti mỹ: “vó,” he mũ gé. “Ēg tỹ *arado* tỹ ga kũm kỹ ěg pijé vêsỹjãm ěvãnh

tĩ'. Ge ti nĩ, ã tỹ inh mré tĩg sór kỹ. Inh mré ã tóg tĩg mũ. Æ tỹ ã jykre han sór kỹ ã tóg Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ tá krỹg ke tũ nĩ," he tóg.

10

Û tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus vĩ kãmén mũ

¹ Kỹ Jesus tóg ù tỹ 70 (ke) ag vin mũ gé sir, ag tỹ ti jo mũ jé. Ûn régre tĩn', ùn régre tĩn' he tóg. Ag mỹ tóg: "êmã kar mĩ Topê vĩ kãmén mũjêg," he mũ. Ag nón tóg ra tĩg sór mũ gé. ² Kỹ tóg ag mỹ: "ù tỹ mẽ ja tũ ag tóg inh mỹ êkré ri ke nỹtĩ," he mũ. "Kejên êg jakré tóg éhé nỹgtĩ, hã ra ag pipir nỹtĩ, ù tỹ krenh ke mũ ag. Ge ti nĩgtĩ, inh vĩ ti. Ûn e ag tóg inh ki ge sór mũ nĩ, hã ra ù tỹ ag mỹ tónh ke tóg tũ tĩ. Hã kỹ Topê mré vĩm nĩ, ti tỹ ù tỹ ag mỹ tónh ke mũ ag jêgnê jé," he tóg.

³ "Ha mũjêg. Ha vé, mé krê vỹ vènh jy nĩgãn ki kagtĩg nỹtĩ, mĩg tỹ ag mãn sór kỹ. Mé krê ên ri ke ãjag nỹtĩ. Ge ra sóg ãjag jêgnêg mũ. Kỹ Topê vỹ ãjag jy nĩgãn mũ," he tóg. ⁴ "Kỹ ãjag mũn kỹ sako ma mũ tũg nĩ, jãnkamy tũ ke gé. Pẽn né vènh kafã gé mũ tũg nĩ gé. Kỹ ãjag tỹ ù ven kỹ ti mỹ: "ã mỹ há?" he tũg nĩ gé. Jatun mỹ mũm nĩ.

⁵ Kejên ãjag tóg êmã ù tá junjun ke mũ. Kỹ ãjag tỹ tá ãn ù ra ge kỹ ãn ên krêm ke fag mỹ: "Topê jé ãjag ki rĩr, kỹ ãjag jé krĩ kuprã nỹtĩ," hem nĩ," he tóg. ⁶ "Kỹ tá ke ù tỹ inh ki rá kỹ tóg krĩ kuprã nĩ sir, ti tỹ tỹ

Topê kósin nĩn kỹ. Tá ke ù tỹ inh ki rá jãvãnh nĩn kỹ tóg krĩ kuprã nĩnh ke tũ nĩ sir. Ti jãvo ãjag tóg krĩ kuprã nỹtĩnh mũ sir inh hã.

⁷ Æjag tỹ ãn ra ge mũ ên hã krêm nũgnũr hem nĩ. Fag tỹ ãjag mỹ nén nĩm mũ ên hã kom nĩ gé. Ûn rãnrhãj mũ ên tóg ti kaja venh ke mũ, hã kỹ ag tóg ãjag jên ke mũ sir, vènh kaja jé. Đn ù ra ge tũg nĩ, êmã ên tá. ⁸ Æjag tỹ êmã ù tá junjun kỹ ãn pir krêm nỹtĩm nĩ. Ag tỹ ãjag mỹ nén nĩm mũ hã kom nĩ. ⁹ Ûn kaga ag tỹ há' hem nĩ. Ag mỹ: "Topê vỹ tỹ ãjag pã'i nĩnh mũ, ùri," hem nĩ.

¹⁰ Kejên êmã ù tá ke ag tóg ãjag mỹ: "kãgêjêg ra," he jãvãnh nỹtĩnh mũ. Kỹ êmã ên fĩn rãm kỹ ag mỹ tag tóm nĩ, ha mẽ: ¹¹ "ha vé, êg pẽn nug hã kykũgkũg êg tóg mũ, ãjag tỹ êg kavènh tũ nĩ jé," hem nĩ. "Ge ra êg tóg ãjag mỹ tó mũ, êg tỹ ãjag mỹ nén tónh kãmũ jan ti, hã vỹ: "Topê vỹ tỹ êg pã'i nĩnh mũ, ùri," he mũ," hem nĩ ag mỹ," he tóg. ¹² "Ha mẽ, kurã tỹ êgno kã ag tóg vèsyрэnh ke mũ, ag tỹ ãjag vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. Êmã tỹ *Sodoma* tá ke ag vèsyрэnh kãfór han jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ," he tóg.

Jesus tỹ ù ag mỹ vĩ kónãn (Mt 11.20-24)

¹³ Kỹ tóg: "sỹ êmã tỹ *Corazim* ki ke ag mỹ tag tó sór vè, êmã tỹ *Betsaida* ki ke ag mỹ ke gé," he mũ. "Kórég ve jé ãjag tóg ke mũ," he tóg. "Êg tỹ nén han vãnh tỹ hèn ri ke hynhan isóg ãjag mỹ, hã ra

ājag tóg ājag jykre tugvānh sór tū nīgtī,” he tóg. “Ēmā tỹ *Tiro* tá, ěmā tỹ *Sidom* tá sóg ěg tỹ nén han vānh ěn hynhan ja tū nī. Sỹ tá hynhan ra ag tóg ag jykre kórég tugvānh ke mū vē, vāsỹ,” he tóg. “Ag jykre pāno to ag jykren ke mū vē, kygfỹ jé ag tóg ke mū vē, ag mỹ ti e tĩnh mū vē, sỹ ag mỹ tó ra. Ag jāvo ājag tóg to jykren sór tū pē nī,” he tóg. ¹⁴ “*Tiro* tá ke ag vỹ vēsỹrénh kǎn ke mū, kurā tỹ ěgno ěn kǎ, *Sidom* tá ke ag ke gé, ag jykre pāno to. Ag vēsỹrénh kǎfór han jé ājag tóg ke mū, ha vem nī,” he tóg.

¹⁵ Kỹ tóg: “sỹ ěmā tỹ *Cafarnaum* ki ke ag mỹ tag tó sór vē gé, ha mē,” he mū. “Ūri tóg ver ājag mỹ sér tĩ. “Kanhkǎ ve jé ěg tóg ke mū,” he ājag tóg tĩ, ón kỹ. Hǎ ra ājag tóg nũgme ki vǎr ke mū,” he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg ti mré ke ag mỹ: “ũ tóg ājag vĩ mē sór mū, ha vem nī,” he mū. “Kỹ tóg sir inh vĩ mēg mū. Ū tóg ājag vĩ mē sór ke tū nī, ha vem nī. Kỹ tóg inh vĩ mē sór ke tū nī gé. Ti tỹ inh vĩ mē sór tū nĩn kỹ tóg ũ tỹ inh jēnēg mū ěn vĩ mē sór ke tū nī gé sir, Topē vĩ ti,” he tóg.

Ū tỹ 70 (ke) ag tỹ Jesus to vỹnvỹn ke

¹⁷ Kejēn ag tóg ti to vỹnvỹn ke mū, kỹ ag tóg ti mỹ vĩ sér han mū sir. “*Senhor*,” he ag tóg mū. “Ā jiji tó kỹ ěg tóg vējagrē kórég ag mỹ vĩ, kỹ ag tóg ěg vĩ ki hǎ han,” he ag tóg mū.

¹⁸ Kỹ tóg: “vāsỹ inh Japo vé, ti tỹ kanhkǎ tá kǎtère kỹ,” he

mū. “Ti fĩn rǎm sóg, hǎ kỹ sóg ti fón. Tỹ tóg ta tỹ kómkóm ke ri ke nī ja nī. ¹⁹ Ti kri ke vỹ tỹ inh nī. Ha vé, ājag to sóg vāsǎn mū, pỹn tỹ ājag kókég tū nī jé, ājag tỹ ti sǎn mū ra, pỹn kakrǎ ke gé, Nén-Kórég kar ag ke gé. Ū vỹ ājag kókén ke tū pē nī gé. ²⁰ Hǎ ra tag to mỹ há nỹtĩ tũg nĩ ver. Tag vỹ tỹ nén ũ tū nĩ ver. Vējagrē kórég vỹ ājag vĩ han, vēnh kuprĩg ke gé. Hǎ ra tag to mỹ sér nỹtĩ tũg nĩ. Nén ũ vỹ ha pē nī, hǎ vỹ: ājag jiji vỹ kanhkǎ tá rǎnrǎn kỹ nỹtĩ, he mū, Topē *livro* ki, ājag tỹ tá junjun jé,” he tóg.

Jesus tỹ mỹ sér nĩ
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Kỹ tóg ti mỹ sér tĩ, óra ěn kǎ. Topē kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ tóg: “jóg!,” he mū. “Tỹ Ā tóg kanhkǎ tǎn ag kǎfór kar nĩ, kar Ā tóg tỹ ěprǎ ke ag kǎfór nĩ gé,” he tóg. “Inh mỹ tóg há tĩ, Ā tỹ nén han mū ti. Ū tỹ: “ki kanhró mág inh nĩ,” he mū ag mỹ Ā tóg Ā jykre ven ja tū nĩ. Ū tỹ ki kagtĩg ag hǎ mỹ Ā tóg Ā jykre nĩm ja nĩ. Kỹ tóg há tǎvĩ nĩ, jóg!,” he tóg. ²² Kỹ tóg ti mré mū tĩ ag mỹ: “inh jóg tóg inh mỹ tovānh kǎn, ti tỹ nén han ja kar ti,” he mū. “Kỹ ũ pijé ti kósin ki kanhró nĩ! Inh jóg hǎ ne inh ki kanhró nĩ! Kỹ ũ pijé ijóg ki kanhró nĩ gé! Inh hǎ ne ti ki kanhró nĩ! Hǎ kỹ sóg ājag mỹ ti kǎmén jé kǎtĩ mū. Isỹ ũn kuprēg mū ag hǎ mỹ sóg ti kǎmén tĩ,” he tóg.

²³ Kỹ tóg vyr mỹ ti mré mū tĩ ag mỹ: “ājag hǎ ne Topē jykre vég mū!,” he mū. “Sér pē ti tĩ. ²⁴ Ki hǎ sóg tó mū, ha mē.

Ū tỹ hēn ri ke ag vỹ inh ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ. Hã ra ag tóg inh mur ke jo kãgter kãn. Topẽ vĩ tó tĩ ag ja vễ, pã'i mág ag ja vễ, hã kỹ ag tóg ãjag tỹ nén vég mũ ve sór tãvĩ ja nỹtĩgtĩ. Hã ra ag tóg ve ja tũ nĩ. Mẽ ja tũ ag tóg nĩ gé, ãjag tỹ ùri nén mẽg mũ ti. ãjag hã ne mẽg mũ inhhã',” he tóg.

Jesus tỹ ẽg tỹ jagñẽ jagãgtãn ke kãmén

²⁵ Kỹ vãhã Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ù vỹ, ag kã mĩ jẽgnẽ mũ. Ti tỹ ón kỹ *Jesus* ki jẽmẽ sór vễ. Kỹ tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Inh hỹn vễjyke tỹ ne han mũ, isỹ rĩr krỹg ja tũ ve jég?” he tóg.

²⁶ Kỹ tóg ti mỹ: “ne nỹ hỹn rán kỹ nĩ, Topẽ vĩ ki?” he mũ. “Topẽ jyke tỹ ne han jé ã ke mũ, hỹn'? To ke há ã tóg nĩ, ha inh mỹ tó,” he tóg.

²⁷ Kỹ tóg: “Topẽ vỹ tỹ, ẽg kri ke nĩ, kỹ ti hã to há nĩm nĩ, ti ki rã há han nĩ, ti to jyke pir nĩm nĩ, ti to tar nĩm nĩ. Kỹ ã régre kar ki rĩr há han nĩ gé, ã tỹ vễnh ki rĩr há han ri ke. Topẽ tỹ ẽg mỹ nén tó mũn hã vễ,” he tóg.

²⁸ Kỹ tóg: “hỹ, ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. “Tag han ra, kỹ ã tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ,” he tóg.

²⁹ Hã ra tóg ti mỹ há tũ nĩ, *Jesus* vĩ ti. Hã kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ù nỹ tỹ inh régre nĩ?” he mũ.

³⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judeu* ù tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg *Jerusalém* tá kãtĩg kỹ ẽmã tỹ *Jericó* ra tĩ mũ. Ẽpỹ kri ùn jyke kórég ag tóg, ti jo vãjig mũ, *bandido* ag. Kỹ ag tóg, ti kãgmĩ kỹ, ti kur nũnh

kãn kỹ ti mrãnmrãn mũ. Ti tén kren ag tóg mũ, kỹ ag tóg ẽpỹ fyr tá ti fón kar kỹ mũ mũ sir, ti tũ mãn kãn kỹ.

³¹ Ti tỹ tá nỹ ra ù tóg, ẽpỹ ẽn jagma kãtĩ mũ. Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag kã ù vễ. Kỹ tóg ti vég mũ. Hã ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ. Ẽmĩn jagma tóg tĩ mũ.

³² Kỹ vãhã ù tỹ Topẽ ĩn ki rĩr tĩ ag kã ù tóg ẽpỹ jagma kãtĩ mũ gé. Tá jun kỹ tóg ti vég mũ gé, hã ra tóg ti venh rã sór tũ nĩ gé. Ẽmĩn jagma tóg tĩ mũ gé sir.

³³ Kỹ vãhã *Samaria* tá ke ù tóg ẽpỹ jagma kãtĩ mũ gé. Kỹ tóg tá jun kỹ ti vég mũ.

³⁴ Kỹ tóg inhhã ti kygtãg mũ sir. *Azeite* mré *vinho* tỹ tóg, ti mỹ to tĩn mũ. Ti kur ù tỹ tóg ti pãg mũ sir. Kỹ tóg ti mẽg kri ti nĩm kỹ ti ra ma tĩ mũ. Kỹ tóg ag tỹ ĩn krẽm nũgnũr jafã tá jun mũ sir. Tá tóg ti ki rĩr mũ.

³⁵ Tỹ vaj kỹ tóg tĩg mãn sór mũ, kỹ tóg ù tỹ ĩn ki rĩr mũ ẽn mỹ jãnkamy régre vin mũ, kỹ tóg ti mỹ: “ti ki rĩr há han nĩ,” he mũ. “Jãnkamy tag tỹ ã mỹ tá krỹg tũ nĩn kỹ sóg ã mỹ kajãm mãn mũ, sỹ vỹn ken kỹ,” he tóg.

³⁶ Kỹ tóg: “ũn tãgtũ ag vỹ ti ve ja nĩ. Kỹ ag kã ù tỹ hẽ nỹ tỹ ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ẽn régre ja nĩ? Ha to jykrén kema,” he tóg.

³⁷ Kỹ tóg: “ù tỹ ti jagãgtãn mũ ẽn vỹ tỹ ti régre ja nĩ,” he mũ, ù tỹ ón kỹ ti ki jẽmẽg mũ ẽn mỹ.

Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, tó há han ã,” he mũ. “Kỹ ẽn ri ke han nĩ.

Ūn vēsyrénh mũ ag jagāgtān nĩ, ti ri kén,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Maria fi mré Marta faj venh tĩg

³⁸ Kejen tóg ti mré mũ tĩ ag mré emã sĩ ũ tá jun mũ. Tá *Marta* fi tóg nĩ nĩ. Kĩ fi tóg *Jesus* mỹ: “inh mré kāmũjẽg, inh ĩn mĩ,” he mũ.

³⁹ Kĩ fi jāvỹ fi vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Maria*, he mũ. Ĕn fi vỹ ti rã hã nĩ kỹ ti vĩ jẽmẽg nĩ nĩ. ⁴⁰ Hã ra *Marta* fi tóg ag mỹ vễjen han to vễnh kutān mũ.

Kỹ *Marta* fi tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Rānhrāj mág han tĩ sóg nĩ, hã ra fi tóg nĩ nĩ. Fi mỹ ké, fi tỹ inh mré vễjen ki rĩr jé,” he fi tóg mũ.

⁴¹ Hã ra tóg fi mỹ: “krĩ kufy ã tóg nĩ, nén ũ tũ to, hã ra fi tóg inh vĩ jẽmẽg nĩ nĩ,” he mũ. “Vễjen to vễnh kutān tũg nĩ.

⁴² Nén pir hã ne há nĩ’, hã vỹ: inh vĩ, he mũ. *Maria* fi vỹ inh vĩ hã jẽmẽ sór mũ. Kỹ sóg fi mỹ: “ha nén ũ han,” he sór tũ nĩ. Nén ũ há kuprẽg fi tóg, fi tỹ inh vĩ jẽmẽ sór kỹ,” he tóg.

11

Ĕg tỹ Topẽ mré vēmén (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Kejen tóg Topẽ mré vĩ mũ. Ti tỹ Topẽ mré vēmén kar kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Ĕg kanhrān nĩ, Ĕg tỹ Topẽ mré vĩ há nỹtĩ jé, *João* tỹ ti mré mũ tĩ ag kanhrān ri ke,” he ag tóg.

² Kỹ tóg ag mỹ: “Topẽ mré vĩ kỹ tag tóm nĩ, ha mẽ,” he mũ.

“Ĕg jóg mág, ã jiji tó Ĕg tóg tĩ.

Kỹ vễnh kar jé ã tỹ tỹ ũn mág nĩ vé.

Ĕg jé kānhmar ã tỹ tỹ Ĕg pã'i nĩ vé.

³ Ĕg mỹ Ĕg jẽn ti nĩm, Ĕg tỹ kurā kar ki ko tĩ Ĕn ti.

⁴ Kỹ Ĕg mỹ vễnh pãte fón nĩ, Ĕg tỹ ã vĩ mranh ja ti, hã jé Ĕg tóg Ĕg tỹ jagnẽ to jũ tỹ jagnẽ mỹ vễnh pãte fón ke mũ gé.

Kỹ Ĕg tỹ ã vĩ mranh sór kỹ Ĕg kren han nĩ, Ĕg tỹ mranh tũ nĩ jé,” hem nĩ,” he tóg.

⁵ Kỹ tóg ag mỹ, Ĕg tỹ Topẽ mré vēmén ke ũ kāmén mũ. Kỹ tóg: “kejen ũ tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kuty si há tá tóg ti régre ĩn tá jun mũ. Kỹ tóg ti régre mỹ: “inh mỹ ã jamĩ tãgtũ nĩm,” he mũ. ⁶ “Inh mré ke ũ vỹ jun. Kór há tá tóg kãtĩg. Hã ra sỹ ti mỹ ne han ke tóg tũ tĩ,” he tóg.

⁷ Kỹ tóg ti mỹ: “hã ra sóg nỹ nĩ. Kỹ inh krẽ ag tóg nũgnũr nỹtĩ ha ke gé,” he mũ. “Jānkā vỹ nĩfénh kỹ jẽ ha. Hã kỹ tóg vễnh mỹ tĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra tóg sir to vĩ mǎn', to vĩ mǎn' he mũ. Hã kỹ tóg nĩ kỹ ti mỹ nĩm mũ sir. Ti régre vễ. Ge ra tóg ti mỹ nĩm ke tũ nĩ vễ. Hã ra tóg ti tỹ ti mỹ to vĩ mǎn', to vĩ mǎn' he tugrĩn ti mỹ nĩm mũ sir,” he tóg.

⁹ “Ha mẽ, Topẽ mỹ nén kar to vĩm nĩ, kỹ tóg ājag mỹ han mũ sir. Ājag tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ Ĕn jāvǎnh nĩ, kỹ ājag tóg venh ke mũ sir. Ti mré vĩ kỹ Ĕg tỹ ti jānkā tỹ tórón tórón ke ri ke han nĩ, kỹ tóg ājag mỹ ti nón ri ke han mũ, ti tỹ ājag mỹ ājag tỹ nén to vĩ mũ Ĕn han

kỹ. ¹⁰ Hỹ, hã vễ. Ājag tỹ ti mỹ nén ũ to vĩn kỹ tóg ājag mỹ han ke mũ. Ājag tỹ jāvnh kỹ ājag tóg venh ke mũ. Ājag tỹ jãnkã tỹ tórón tórón ke ri ke han kỹ tóg ājag mỹ nón ri ke han mũ. ¹¹ Kejẽn ājag kósín tóg ājag mỹ pirã to vĩ mũ. Kỹ ājag pijé ti mỹ pỹn nĩm ke mũ'. Pirã hã nĩm jé ājag tóg ke mũ. ¹² Kejẽn tóg ājag mỹ garĩnh ovo to vĩ mũ. Kỹ ājag pijé ti mỹ pỹn kakrã nĩm ke mũ'. Garĩnh ovo hã nĩm jé ājag tóg ke mũ. ¹³ Jykre pãno ājag nỹtĩ. Ājag jykre pãno hã ra ājag tóg ājag krẽ mỹ nén ũ há nĩm tĩ. Ge ti nĩ gé, ājag tỹ Topẽ mỹ nén ũ to vĩn kỹ. Nén ũ há hã nĩm jé tóg ke mũ. Hã ra tóg ājag kãfór han tĩ, ěg jóg tỹ kanhkã tá nĩ ti. Ājag tỹ ti mỹ to vĩn kỹ tóg ti kuprĩg tỹ ājag jagrẽ han ke mũ mỹr, Topẽ ti,” he tóg.

*Jesus tỹ Japo kãfór nĩ
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)*

¹⁴ Kejẽn Jesus tóg ũ mỹ ti jagrẽ kórég kutẽm mũ. Ti vĩ vãnh han ja tóg nĩgtĩ, ti jagrẽ ti. Ti tỹ ti jagrẽ kutẽm kar tóg vĩ há nĩ sir. Kỹ tóg vễnh kar mỹ e tĩ. Ag mỹ tóg sér tĩ sir. ¹⁵ Hã ra ũ ag tóg ti to: “jagrẽ kórég ti nĩ,” he mũ. “Nén-Kórég ag pã'i vỹ tỹ, ti jagrẽ nĩ, Satanás he mũ ěn. Hã kỹ tóg Nén-Kórég ag pã'i jykre tỹ ag jagrẽ kórég pan tĩ,” he ag tóg ón kỹ. ¹⁶ Hã ra ũ ag tóg ón kỹ ti jykre ve sór mũ gé, kỹ ag tóg ón kỹ ti tỹ ěg tỹ nén han vãnh han mũ ve sór mũ sir, ti tỹ ag mỹ kanhkã tá vễjykre ven jé.

¹⁷ Hã ra tóg, ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “pã'i pir krẽm ke ag tỹ jagnẽ kato tẽn kỹ ag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ,” he mũ. “Đn pir krẽm ke fag tỹ jagnẽ kato tẽn kỹ fag tóg, jagnẽ kãgtén kãn ke mũ gé sir. ¹⁸ Ge ti nĩ, Nén-Kórég ag jykre ti. Nén-Kórég ag tỹ jagnẽ kato tẽn kỹ ag tóg, jagnẽ tỹ tũ' henh ke mũ gé. Hã kỹ tóg vễnh mỹ nĩ, ājag tỹ iso: “Satanás jykre tỹ tóg, Nén-Kórég ag pan tĩ,” he mũ ti,” he tóg. ¹⁹ “Ājag mré ke ag to jykren nĩ. Nén-Kórég ag pan ag tóg tĩ gé. Ag pijé Satanás jykre tỹ ag pan tĩ'. Topẽ jykre tỹ ag tóg ag pan tĩ mỹr'. Ājag tỹ tag to jykren kỹ ājag tóg inh jykre há ki kanhrãn ke mũ vễ,” he tóg. ²⁰ “Topẽ kuprĩg jykre hã tỹ sóg Nén-Kórég ag pan tĩ mỹr, ha mẽ. Isỹ ag pan kãn kỹ Topẽ tóg tỹ ěg pã'i nĩnh mũ. Tag to jykren nĩ,” he tóg.

²¹ “Ũ tỹ é he mẽ tóg ti tũ ki rĩr há han tĩ. Ti rógro vyn kỹ tóg ti ĩn ki rĩr tĩ sir, ũ tỹ ti tũ mãng tũ nĩ jé. ²² Kejẽn ũ tỹ ti tar kãfór nĩ ěn tóg ti ĩn tá jun mũ. Kỹ tóg ti rógro vãng mũ. Ti tũ génh kãn tóg mũ gé sir. Ge ti nĩ. Ũ tỹ é he mẽ ri ke ti nĩ, Japo ti. Hã ra sóg ti tar kãfór nĩ. Hã kỹ sóg ag jagrẽ kórég pan tĩ,” he tóg.

²³ “Ājag tỹ tỹ inh mré ke tũ nỹtĩn hã kỹ ājag tóg, inh kato tẽgtẽ mũ. Ājag tỹ inh mré ěprã ke ag tỹ Topẽ to kãmũ han kỹ tóg há tĩ vễ, hã ra ājag tóg, ag kãmũ kamẽg mũ,” he tóg, Jesus ti.

Vējagrē kórég tỹ vỹn kenh ke
(Mt 12.43-45)

²⁴ Kỹ Jesus tóg: “kejĕn sóg, vējagrē kórég ũ kutĕm mũ,” he mũ. “Kỹ tóg ga kórég ra tĩ mũ. Goj venh ke tũ tóg nĩ, tá. Kỹ ti tỹ hĕ tá vĕnhkán ke tóg tũ tĩ. Kỹ tóg vāhā to jykrĕn mũ sir. “Inh jé hỹn sỹ ũ tá kākutĕ ja ĕn ra tĩg mǎn ha, sỹ ti kǎ ra rǎ mǎn jé, he tóg mũ, ti jagrĕ ĕn ti. ²⁵ Kỹ tóg ti venh kǎtĩ mũ. Hǎ ra tóg sir krĩ há nĩ. Kỹ tóg ti mỹ ĩn há ri ke nĩ sir, ĩn prur, ĩn sĩnvĩ ri ke. ²⁶ Kỹ tóg Nĕn-Kórég tỹ 7 (ke) ag mỹ tónh tĩ mũ sir. “Ha kāmũ jĕg,” he jé tóg ke mũ. Kỹ ag tóg sir ũ ĕn kǎ ra ge mũ, tỹ ag tóg ti jagrĕ nỹtĩ mǎn mũ sir, isỹ ũn mỹ ti jagrĕ pir kutĕm ja ĕn ti. Hǎ kỹ tóg kórég tǎvĩ nĩ sir. Ti jagrĕ kórég pir kutĕm ja inh nĩ vĕ, hǎ ra ũ tỹ 8 (ke) ag tóg tỹ ti jagrĕ nỹtĩ ha, ti tỹ inh ki rǎ tũ nĩn kỹ,” he tóg.

Topĕ tỹ ĕg ve há han ke

²⁷ Kỹ ũ tỹ ti vĩ mĕg mũ ũ fi tóg prĕr mũ sir, fi tỹ ti vĩ tag mĕ kỹ. ũn e ĕn ag kǎ kǎ fi tóg jĕ nĩ, kỹ fi tóg: “!..Topĕ vỹ ǎ mỹnh fi ve há han, fi tỹ ǎ han tugren, fi tỹ ǎ pafǎm tugren..!” he fi tóg, prĕr kỹ. ²⁸ Kỹ Jesus tóg fi mỹ: “hỹ,” he mũ. “Hǎ ra Topĕ vỹ ǎ ve há han ke mũ gé, ǎ tỹ ti vĩ mĕ kỹ ki króm kỹ,” he tóg.

Jesus tỹ ón kỹ milagre han ke tũ
(Mt 12.38-42)

²⁹ Hǎ ra ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg sir, tá junjun mũ, ti vĩ mĕ jé. Kỹ tóg fór tǎvĩ tĩ. Kỹ Jesus tóg

ag mỹ: “kórég ǎjag nỹtĩ,” he mũ. “Ón kỹ ǎjag tóg, nĕn han vānh ve sór mũ. Venh ke tũ ǎjag tóg nĩ. Nĕn ũ pir hǎ ve jé ǎjag tóg ke mũ, hǎ vỹ: *Jonas* tỹ nĕn ve ja ĕn ri ke, he mũ,” he tóg. ³⁰ “*Jonas* vỹ, ĕmǎ tỹ *Nĩnive* tá ke ag mỹ Topĕ vĩ tó ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg ti vĩ mĕ há han ja nĩgtĩ. ĕn ri ke han jé sóg ke mũ, ǎjag mỹ. Tỹ sóg ĕprǎ ke fi kósĩn ĕn nĩ,” he tóg. ³¹ “Vāsỹ pǎ'i mág fi tóg, kanhkǎ fyr tá kǎtĩg ja nĩgtĩ, fi tỹ pǎ'i mág tỹ *Salomǎo* vĩ mĕ jé. *Salomǎo* kǎfór vỹ tỹ inh nĩ, hǎ ra ǎjag tóg inh vĩ mĕ jǎvānh nỹtĩ, fi jǎvo. Hǎ kỹ Topĕ tóg, kurǎ tỹ ĕgno ĕn kǎ ǎjag mỹ vĩ kónǎn ke mũ, fi ve kỹ, ha vem nĩ,” he tóg. ³² “Kỹ Topĕ tóg *Nĩnive* tá ke ag ve kỹ ǎjag mỹ vĩ kónǎn ke mũ gé, kurǎ tỹ ĕgno ĕn kǎ, ha vem nĩ. *Nĩnive* tá ke ag tỹ *Jonas* vĩ mĕ kỹ ag tóg ag jykre tugvānh ja nĩgtĩ. Tỹ sóg *Jonas* kǎfór nĩ, hǎ ra ǎjag tóg ǎjag jykre tugvānh jǎvānh nỹtĩ, sỹ ǎjag mỹ tó mũ ra,” he tóg.

Jĕngrĕ ri ke ĕg nỹtĩ
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ “ĕg tỹ néj grug kỹ ĕg pijé, péju kỹ fĕg tĩ'. ĕg pijé, kĕj krĕm fĕg tĩ'. Ti fĕg jafǎ kri ĕg tóg fĕg tĩ. Kỹ ĕg tóg ĕg tỹ ĩn kǎ ra kǎge kỹ ve há han tĩ,” he tóg.

³⁴ “ĕg kanĕ hǎ tóg tỹ, ĕg tỹ ve jafǎ nĩ. Kỹ tóg ĕg jo kurǎ han tĩ. Ti há nĩn kỹ tóg ĕg jo kurǎ kar nĩ sir. Jǎvo ĕg kanĕ kórég nĩn kỹ tóg, ĕg jo kuty kar nĩ sir. Kỹ tóg ge nĩ, ĕg jykre kórég ti. ĕg kanĕ kórég ri ke ti nĩ. ĕg jo tóg kuty han tĩ. ³⁵ Kỹ

věnh kanhrān nī. Ke tū nī mū ra tóg, ājag jo kuty ri ke nī. Vějykre kórég hā vē. Kŷ vějykre kórég han sór tūg nī. ³⁶ Ājag jo kurā nīn kŷ tóg há tāvī nī. Ājag jykre há tāvī nīn kŷ tóg, ājag jo kurā ri ke nī sir. Kŷ ājag tóg sir néj gru ri ke nŷtī gé. Néj gru mág nīn kŷ tóg ěg kanē jo jěngrē há han tī. Ge ěg nŷtī, ěg jykre há tāvī nīn kŷ,” he tóg *Jesus* ti.

Jesus tŷ ūn jykre régre ag mŷ vī kónān

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Ti tŷ ag mré vēmén kar kŷ *Fariseu* ū tóg ti mŷ: “inh mré jěn kātīg,” he mū. Kŷ tóg ti mré tī mū. ³⁸ Hā ra *Jesus* tóg *Judeu* ag jykre han ja tū nī. *Judeu* ag tóg ag jěn jé věnh nīpég tī. Kŷ tóg *Fariseu* ěn mŷ e tī, *Jesus* tŷ věnh nīpég tū nīn kŷ. Kŷ tóg to jykrén kónān mū sir.

³⁹ Hā ra *Jesus* tóg ki kanhró nī, kŷ tóg ti mŷ: “*Fariseu* vŷ tŷ ājag nŷtī,” he mū. “Kŷ ājag tóg kópa ven ja kupég tī, pénky ven ja ke gé, hā ra ti ká tá ke tóg kavěj nī. Kŷ ājag jykre vŷ ge nī gé. Jykre há nŷtī ve ājag tóg nī, hā ra ājag tóg vějykre pāno kar han tī. ⁴⁰ Krī tū pē ājag nŷtī. Ū tŷ ěg ven ja han mū vŷ ěg jykre han mū gé mŷr. ěg jykre há nīn kŷ ěg ven ja vŷ há nī gé. ⁴¹ Ū jagāgtān ra, ājag tŷ nén ū tŷ. Vějykre há kar han ra, kŷ tóg ājag tŷ nén ū kar jānhkri nī ri ke nī sir,” he tóg.

⁴² “*Fariseu*’, Topě vŷ ājag ve kónān. Ón kŷ ājag tóg Topě mŷ ājag jakré tŷ *dízimo* han kān tī.

Ājag jakré tŷ *hortelā* tŷ 10 nīn kŷ ājag tóg Topě mŷ ūn pir nīm tī, ājag jakré tŷ *arruda* tŷ ke gé, ājag jakré kar tŷ mŷr. Hā ra ājag tóg vějykre kuryj han tū nī jāvo. Topě to há tū ājag tóg nŷtī, ti vī jēmē jāvānh ājag tóg nŷtī. Ājag tŷ ti tŷ ěg jyvěn ki króm mré hā ājag jakré tŷ *dízimo* han kŷ tóg há tāvī tīnh mū vē. Hā ra ājag tóg ki króm sór tū nīgtī,” he tóg.

⁴³ “*Fariseu*’, Topě vŷ ājag ve kónān. Věnh kanhrān jāfā krēm ājag tóg věnh kápām kŷ nŷtī, věnh kar tŷ ājag to: ūn māg ag vē, he jé. Ěmā kaju tá ājag tóg mūgtī, kŷ tóg věnh kar tŷ ājag mŷ: “Ěg kanhrān tī, ā mŷ há?” hen kŷ ājag mŷ sér tī. ⁴⁴ Topě vŷ ājag ve kónān mŷr. Věnh kej si ri ke ājag nŷtī, věnh kej to ró tū ri ke. Věnh kar tóg kri mū tī, kŷ ag tóg věnh vatānh tá věnh kavěnh tī. Tag ri ke ājag tóg nŷtī,” he tóg,

⁴⁵ Kŷ Topě vī to ěg kanhrān tī ū tóg ti mŷ: “ā tŷ *Fariseu* ag mŷ tag tó kŷ ā tóg ěg to vī kónān mū gé, ag mré,” he mū.

⁴⁶ Kŷ tóg: “ón kŷ ěg kanhrān tī,” he mū. “Hŷ, Topě vŷ ājag ve kónān gé,” he tóg. “Věnh kar mŷ ājag tóg vějykre kufy nīm tī. Ti kufy jagy nīn kŷ ājag tóg han sór tū nīgtī. Ge ra ājag tóg ag mŷ: “ki króm nī,” he tī.

⁴⁷ Topě vŷ ājag ve kónān mŷr. Ājag jógjóg ve ag vŷ Topě vī tó tī ag kāgtén. Jāvo ājag tóg ón kŷ ag kej ki rīr há han tī. ⁴⁸ Hā ki ājag tóg ājag jógjóg ve ag tŷ ag kāgtén to: “há ti nī,” he tī. ⁴⁹ Hā kŷ Topě vŷ ājag to vī ja nī. Ki kanhró ti nī, hā kŷ tóg

ājag to vī kónān ja nī, ha mē. “Inh vī tó tī ag jēgnē jé sóg ke mū, isy ūn vin mū ag ke gé, ag tỹ ag mỹ inh vī tó jé. Hã ra ag tóg ag vóg kónān ke mū, ag kãgtén jé ag tóg ke mū,” he ja tóg nī, Topē ti. ⁵⁰ Ājag jógjóg ve ag vỹ ag kãgtén kãn, hã ra tóg ājag mỹ há tī, hã kỹ Topē vỹ, to ājag vóg kónān ke mū. Ū tỹ hēn ri ke ag kãgtén ag tóg, ājag jógjóg ve ag, Topē tỹ ēprã ke ag han kar kỹ. ⁵¹ Abel kãke tóg ti tén. Kỹ ājag jógjóg ve ag tóg ti nón ke ag kãgtén ja nĩgtĩ gé. Vãhã ag tóg Zacarias tén mū gé, Topē ĩn krēm, Topē mỹ nén ũ pũn jafã ěn tá. Hã kỹ tóg, ājag tỹ ag kãgtén ri ke nī. Kỹ ājag tóg ag kãgter tag kajãm kãn ke mū, ha vem nī,” he tóg.

⁵² “Ón kỹ Topē vī to ěg kanhrãn tĩ', Topē vỹ ājag vóg kónān ke mū. Ū tỹ Topē ki rã sór mū ra ājag tóg, ti mỹ tó há han tũ nĩgtĩ, ti tỹ ki rã tũ nĩn jé. Kỹ tóg, ěg tỹ ũ jo ĩn nĩfénh ěn ri ke nī,” he tóg.

⁵³ Tag pãte tóg, hēn ra tĩ mū sir. Kỹ Topē vī to ěg kanhrãn tĩ ag tóg, ti mré mū kỹ ti tugnyĩm tĩ, Fariseu ag ke gé. Ag tỹ ti vī to ti se sór vē. ⁵⁴ Ón kỹ ag tóg ti ki jēmēg tĩ gé sir. Hã ra ag tóg ti vī mē há han tũ nĩ sir. Nén ũ pir hã to ag tóg jykrén mū, hã vỹ: ti kãgmĩnh ke, he mū.

12

*Ūn jykre régre ag
(Mt 10.26-27)*

¹ Hã ra ũ tỹ hēn ri ke mil (ke) ag vỹ, vėnh mãn kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg, jagnē sãnsãn mū sir. Kỹ

Jesus tóg ag kanhrãn mū. Ti mré mū tĩ ag kanhrãn vén tóg mū, kỹ tóg ag mỹ: “Fariseu ag jykre han sór tũg nī,” he mū. “Ěmĩ jãgia jafã ri ke ti nī, ag jykre ti. Hã kỹ tóg Topē mỹ kórég tãvĩ nī,” he tóg. ² “Ěg tỹ péju kỹ nén han mū vỹ, vėnh ven kãn ke mū. Ěg tỹ vėnh kar vatánh tá nén to jykrén mū vỹ, vėnh ven kãn ke mū, kurã tỹ ěgno kã,” he tóg. ³ “Ājag tỹ vėnh kar vatánh tá vēmén ja ěn mē kãn jé ag tóg ke mū, vėnh kar. Ājag tỹ kékén kỹ nén tó ja ěn tó kãn jé ag tóg ke mū, jamã há ra, ājag tỹ ĩn kã tá nén tó ja ěn. Hã kỹ vėjykre régre han tũg nī,” he tóg.

*Ěg tỹ ēprã pã'i ag kamēg ke
tũ
(Mt 10.28-31)*

⁴ “Ha mē, iso há ājag nỹtĩ. Pã'i ag tỹ kejēn ěg tén sór mū ra ag kamēg tũg nī. Ag tỹ ěg tén kar kỹ ag tóg, ěg tỹ hē ri kenh ke tũ nĩ sir. Hã kỹ ag kamēg tũg nī. ⁵ Ājag mỹ sóg tónh ke mū ha, ājag tỹ ūn kamēg ke ti, hã vỹ: Topē, he mū. Ti hã ne ěg tén kar kỹ nũgme ki ěg vãm ki kanhró nĩ', mỹr ha mē'. Kỹ ti hã kamēg nĩ. ⁶ Sēsĩ tỹ 5 (ke) kato ag tóg jãnkamy pir nĩm tĩ, ag tỹ ko jé. Hã ra Topē pijé ag kã jatun mū'. Ag ki rĩr tóg nĩ nĩ. ⁷ Ěg ki rĩr tóg nĩ gé. Ěg tỹ nén vég mū kar ki kanhró tóg nĩ. Hã kỹ tóg, ěg gãnh nĩkrén kãn ja nĩ gé. Sēsĩ kãfór ājag tóg nỹtĩ, Topē mỹ. Ājag kã mĩ ūn pir tóg sēsĩ e kãfór nĩ. Hã kỹ ag

kamëg tũg nĩ, ù tỹ ãg tén sór mũ ag,” he tóg.

Ëg tỹ Jesus kãmén ke

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ “Hã kỹ sóg ãjag mũ tag tó mũ. Ëprã ke ag mũ: “tỹ sóg ti mré ke nĩ,” hem nĩ, iso. Ag kamëg tũg nĩ. Kỹ sóg ãjag tónh ke mũ gé, Topë tỹ jëgnë jafã ag mũ, kurã ên kã, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ ti. Tỹ sóg ãjag ke fi kósín nĩ, mũr, ha mẽ. ⁹ ãjag tỹ ãjag ke ag mũ inh kãmén tũ nĩn kỹ sóg ãjag kãmén ke tũ nĩ gé, Topë tỹ jëgnë jafã ag mũ, ãjag tỹ iso: “ti ki kagtũg sóg nĩ,” hen kỹ,” he tóg.

¹⁰ “Tỹ sóg ãjag ke fi kósín nĩ. Ag tỹ iso vĩ kónãn mũ ra sóg ag mũ vënh pãte fón sór mũ. Ag tỹ hã ra Topë kuprĩg to vĩ kónãn kỹ Topë tóg ag mũ vënh pãte fón mãn ke tũ nĩ,” he tóg.

¹¹ “ãjag vin jé ag tóg ke mũ, pã'i ag mũ, *governador* ag mũ ke gé, ag tỹ ãjag sigse jé. Ëg vënh kanhrãn jafã krëm ag tóg ãjag ki jëmë sór ke mũ, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ti, ha vem nĩ. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ, ãjag tỹ ag mũ inh kãmén ke ên to. ¹² Topë kuprĩg hã vỹ ãjag kanhrãn ke mũ', kurã ên kã. Hã kỹ ãjag tóg tónh ke mũ sir,” he tóg.

Ëg tỹ nén ù to én ke tũ

¹³ Kỹ ùn e ag kã mũ ù tóg Jesus mũ: “*Senhor'*,” he mũ. “Ëg panh vỹ tóg ter. Kỹ inh kãke mré vĩm nĩ, ãg tỹ ti tỹ nén kar tỹ vënh kãpãm jé,” he tóg.

¹⁴ Hã ra tóg ti mũ: “vó,” he mũ. “Isũ pijé,” he tóg. “Inh

pijé ã mũ ã kuge ve sór mũ'. Inh pijé ã tũ tỹ vënh kãpãm sór mũ',” he tóg.

¹⁵ Kỹ tóg ag kar mũ: “ker nén ù to én hẽ,” he mũ. “Ëg tỹ nén kar nĩ pijé ãg rĩr han ke mũ'. Ëg tũ mág nĩ tugrĩn ãg pijé mũ há han ke mũ',” he tóg.

¹⁶ Kỹ tóg ag mũ: “vëjykre há vỹ ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Ûn riko tóg nĩ ja nĩgtĩ mũr,” he tóg. “Ti japỹ vỹ nén kar kanë e han ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kỹ tóg: “inh hỹn ne han mũ ha? Sỹ krëm inh jakré kanë kar nĩm jé,” he mũ. ¹⁸ “Inh pãjó kókén jé sóg ke mũ, sỹ ti jëgja ki ùn mág han jé, kỹ sóg krëm isũ kar vin mũ, inh jakré kanë kar ti,” he tóg mũ, to jykrén kỹ. ¹⁹ “Kỹ sóg jatun mũ nĩnh mũ sir. Isũ vỹ prỹg tỹ hën ri ke pétëm mũ. Kỹ sóg rãnrãj mãn ke tũ nĩ ha. Jatun mũ sóg jëg nĩnh ke mũ, kron sóg nĩnh ke mũ gé, inh mũ sér tĩn kỹ,” he tóg, to jykrén kỹ, ùn riko ti.

²⁰ Hã ra Topë tóg ti mũ: “krĩ tũ ã nĩ,” he mũ. “Kuty tag kã ã tóg ter ke mũ ha. Kỹ ã tũ mág tag vỹ tỹ, ù tũ nĩnh ke mũ ha? Ma tĩg ke tũ ã tóg nĩ,” he tóg ti mũ, Topë ti,” he tóg. ²¹ “Ge tóg nĩ, ãg tỹ ga kri nén ù há ve sór kỹ. Ma mũnh ke tũ ãg tóg nĩ, kanhkã ra. Ëg tỹ kanhkã tá tũ mág nỹtĩnh ke tag hã ne há nĩ,” he tóg.

Ëg tỹ nén ù to krĩ kufy han ke tũ

(Mt 6.25-34)

²² Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mũ: “ha vé,” he mũ. “Nén ù to

jykren kŷ krŷ kufy han tũg nĩ,” he tóg, “vêjên to, ke tũ nĩ kŷ kur to. Inh hŷn ne konh mũ’? Inh hŷn ne tunh mũ’? he tũg nĩ. ²³ Topê tŷ êg han ja vê mŷr, êg tŷ ga kri mũ jé. Hã kŷ tóg êg jên ki rŷr ke mũ gé, êg kur ki ke gé. ²⁴ Sêsi to jykren nĩ. Ag mŷ êkrãn tĩ’? Vó. Ag mŷ ag jakré kunũg tĩ’? Vó. Ag mŷ pãjó han tĩ’? Vó, ke tũ ag tóg nĩgtĩ. Ge ra Topê tóg ag jên tĩ. Jêsi kãfór ãjag tóg nŷtĩ, Topê mŷ. ²⁵ Kŷ êg tóg Topê tŷ êg jé prêr kŷ mũnh ke mũ gé. Êg pijé mũnh ke tũ nĩ’. Êg tŷ to krŷ kufy han mũ ra êg tóg tĩg mũ. ²⁶ Êg pijé êg krŷ kufy tigrŷn, êg krŷ há tigrŷn mũnh ke tũ nĩ’. Mũ jé êg tóg ke mũ, ti tŷ êg jé prêr kŷ. Hã kŷ nén ũ ũ to krŷ kufy han tũg nĩ.

²⁷ Ka fej to jykren nĩ gé. Jatun mŷ tóg mog tĩ. Rãnrhãj tũ tóg nĩgtĩ, kur han tũ tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg sŷnvĩ nŷtĩgtĩ. Kŷ pã’i mág tŷ *Salomão* ên kur tóg ri ke tũ nŷtĩ ja nĩgtĩ, ti sŷnvĩ ja ra. Ki hã sóg tó mũ mŷr. ²⁸ Topê hã ne ka fej sŷnvĩ han tĩ’. Hã ra tóg kãnhmar kãgter tĩ. Ũri tóg há nŷtĩ, tŷ vaj kŷ tóg kógungur nŷtĩgtĩ. Topê tŷ ka fej sŷnvĩ han kŷ tóg ãjag kur ki rŷr ke mũ gé, ha vem nĩ. Kŷ ti to: “ti mŷ êg mŷ kur nĩm mũ vŷ?” he tũg nĩ. ²⁹ “Inh hŷn ne konh mũ’, ũri?” he tũg nĩ gé. To krŷ kufy han tũg nĩ. ³⁰ Topê ki ge tũ ag vŷ tag to jykren mág tĩ. Hã ra êg jóg tŷ Topê vŷ ki kanhró nĩ, êg tŷ nén konh ke mũ ki, êg kur ti ke gé. Kŷ to krŷ kufy han tũg nĩ. ³¹ Topê tŷ tŷ êg pã’i nĩ ên

hã ve jé vãsãnsãn nĩ. Tag hã to jykren nĩ. Kŷ Topê vŷ ãjag mŷ ãjag tŷ nén ve sór mág mũ ên vin ke mũ sir,” he tóg.

Kanhkã tá êg tũ
(Mt 6.19-21)

³² “Kamêg tũg nĩ, ãjag pipir nŷtĩ ra. Êg jóg tŷ Topê vŷ ãjag to há nĩ, hã kŷ tóg ãjag mŷ kanhkã ti ven sór mũ, ha mẽ. ³³ ãjag tŷ nén kar vin nĩ, ũn vêsŷrênh mũ ag mŷ. Kŷ ãjag tóg kanhkã tŷ tŷ nén ũ mág nŷtĩnh mũ. Tá ãjag kuge tóg tũ’ he mãn ke tũ nĩ. Tag ki êg tóg êg jãnkamy fón tĩ, nén ũ kar to. Tá tóg tũ’ he jãvãnh nĩ, êg kuge ti. Tá ũ tóg péjunh kãtĩg ke tũ nĩ gé, tá ti ga tóg kagranh ke tũ nĩ gé. ³⁴ ãjag tŷ ga kri tŷ nén ũ mág nŷtĩnh kŷ ãjag tóg ga kri mũ mág sór mũ. ãjag tŷ hã ra kanhkã tŷ tŷ nén ũ mág nŷtĩ sór kŷ tag hã ne há nĩ,” he tóg.

Jesus kãtĩg mãn jãvãnh ke

³⁵ “Êg kur tŷ êg tóg vêsógfĩg tĩ, êg tŷ rãnrhãj há han jé. Êg néj grug êg tóg tĩ, kuty kŷ, êg tŷ ve há han jé. Ên ri ke han nĩ, ãjag tŷ inh kãtĩg mãn ke jãvãnh kŷ, nén ũ tŷ ãjag kutãn tũ nĩ jé, ãjag tŷ inh mré mũnh ke to. ³⁶ Kŷ ãjag tóg tŷ ũ *camarada* ri ke nŷtĩ. Kejên ag *patrão* vŷ hên kã tá tĩg mũ, ti prũ ke ki fénhta mág han jé. Kŷ ti *camarada* ag vŷ ti tŷ tá vŷn ke jãvãnh nŷtĩ. Ag tŷ ti jãvãnh há han kŷ tóg há tĩ, ag nũgnũr tũ nĩn kŷ. Kŷ ag tóg kãnhmar ti tŷ jãnkã tŷ tórón tórón ke mẽnh mũ. ³⁷ Hã ra tóg kejên jun mũ sir. Kŷ tóg sér tĩ, ti *camarada* ag tŷ ti jãvãnh nŷtĩn

kỹ. Kỹ tóg ag mỷ vĩ há han ke mũ sir. Kỹ tóg vėsóg fĩn kỹ ag mỷ: “nĩgnĩ ra ver, mesa to,” henh ke mũ sir. Kỹ tóg ti camarada ag mỷ vėjẽn ven ke mũ, ag patrão ti. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg. ³⁸ “Hẽn ri ke mũn tóg meia noite ki jun ke mũ, hẽn ri ke mũn tóg galo kyr mũ ra jun ke mũ. Ti camarada ag tỹ ti jãvãnh nỹtĩn kỹ tóg ag mỷ vĩ há tãvĩ han ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁹ “Kỹ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Inh kãtĩg mãn ke vỹ tỹ ù tỹ nén ù pigju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. Û tỹ ti ĩn krẽm nĩ ẽn pijé ki kanhró nĩ', ti kãtĩg ke ki. Ti tỹ ki kanhró nĩ ra tóg ti tỹ nén ki rĩr ke mũ vễ, ti tỹ ti tũ måg tũ nĩ jé. Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ. ⁴⁰ Ge ti nĩ, inh kãtĩg mãn ke ti. Ha vễnh ki rĩr. Ẽprã ke fi kósin vỹ kãtĩg ke mũ, ãjag tỹ ti kãtĩg ke to jykrén tũ hã ra,” he tóg.

*Ûn camarada kãme
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Kỹ Pedro vỹ ti mỷ: “Senhor,” he mũ. “Ã tỹ ù mỷ ke nẽ? Ã tỹ ù tỹ ã ki ge tũ ag mỷ ke mỷ, ẽg mỷ ke mỷ vó?” he tóg.

⁴² Kỹ tóg: “kejẽn patrão tóg hẽn ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg ti camarada ag kã ù kuprẽg mũ, ti tỹ ti jo ag ki rĩr jé. Û tỹ ti rãnrãj ki rĩr há han tĩ ẽn kuprẽg tóg mũ, ti tỹ ag mỷ vėjẽn ven jé. ⁴³ Ti tỹ ag ki rĩr há han kỹ ti patrão vỹ, ti mỷ vĩ há han ke mũ, ti kãtĩg mãn kỹ. ⁴⁴ Ti tỹ tóg pã'i han ke mũ, ti tỹ ti tũ ki rĩr kãn jé sir. Ki

hã sóg tó mũ mỷr, ha mẽ. ⁴⁵ Ti camarada ẽn jykre kórég nĩn kỹ tóg vễnh mỷ nĩ jãvo, ha mẽ. To jykrén kỹ tóg: ẽg patrão vỹ kãtĩg vãnh han mũ, he mũ. Kỹ tóg ti mré ke ag vóg kónãn mũ. Ag mrãnmrãn tóg mũ sir, fag ke gé. Kỹ tóg jatun mỷ jẽn mág han mũ. Ûn kronkron tĩ ag mré tóg kron kỹ pépév tĩ nĩ sir. ⁴⁶ Kỹ ti patrão vỹ ti kãnhmỷ jun ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ti jun ke kurã ki kagtĩg nĩn kỹ. Kỹ tóg ti vóg kónãn ke mũ gé sir. Kỹ tóg ti fón ke mũ, Topẽ vĩ mranh tĩ ag mré,” he tóg.

⁴⁷ “Ti camarada ù vỹ ti patrão kãtĩg ke jo ki rĩr há han tũ nĩgtĩ, ti patrão tỹ ti mỷ tó mũ ra. Ti vĩ ki tóg króm tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti mrãnmrãn mág ke mũ. ⁴⁸ Û tóg ti tỹ nén han ke mũ mẽ há han tũ nĩ. Kỹ tóg vėjykre kórég han mũ gé. Kỹ ti patrão vỹ ti mrãnmrãn ke mũ gé. Ti mrãnmrãn sĩ han jé tóg ke mũ, jãvo.

Û tóg vễnh kanhrãn mág han tĩ. Kỹ Topẽ tóg ti tỹ vėjykre há han ẽn ve sór mũ,” he tóg.

*Û tỹ Jesus tugrĩn ẽg kato tẽnhe
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Kỹ Jesus tóg: “ga kri inh mur, isỹ re pũr tĩg ri ke han jé,” he mũ, “hã vỹ: ùn e tỹ inh ki ge, he mũ. Sỹ re pũr tĩg ri ke ẽn venh há tóg tĩ, hã ra tóg ver grug tũ nĩ. ⁵⁰ Ti grug to hã sóg vėsỹrẻnh ke mũ. Iser ke vễ, kỹ tóg inh mỷ e tĩ. Sỹ ve jãvãnh tóg tĩ vễ,” he tóg.

⁵¹ “Ãjag hỹn iso: “vễnh kar tỹ jagnẽ to há han jé tóg ke mũ,”

he tĩ. Hã tũ vĕ. Ū tỹ hĕn ri ke tỹ jagnĕ kato tĕgtĕ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ. ⁵² Ha vé, ĩn pir krĕm ke fag vỹ jagnĕ kato tĕnh ke mũ. Ūn tãgtũ fag vỹ ũn régre fag kato tĕgtĕnh ke mũ. Kar kỹ ũn régre ĕn fag vỹ ũn tãgtũ fag kato tĕgtĕnh ke mũ gé sir. ⁵³ Jagnĕ kato fag tóg jagnĕ to jũgjũnh ke mũ. Ū tóg ti kósın kato tĕnh ke mũ, kỹ ũ tóg kejĕn ti panh kato tĕnh ke mũ gé. Ū fi vỹ fi kósın fi kato tĕnh ke mũ, kỹ ũ fi vỹ fi mỹnh fi kato tĕnh ke mũ gé. Kỹ ũ tóg ti má fi kato tĕnh ke mũ, kỹ fi tóg fi jamré kato tĕnh ke mũ gé sir. Ge ti nĩgtĩ,” he tóg.

*Jesus jykre ki kanhrãn
(Mt 16.2-3)*

⁵⁴ Kỹ tóg vĕnh kar mỹ: “kanhkã ve kỹ ãjag tóg ta ki kanhró nỹtĩ,” he mũ. “Kanhkã góg tỹ tãtã kãtĩn kỹ ãjag tóg: “ta vỹ kutĕnh mũ,” he tĩ. Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩgtĩ. ⁵⁵ Kar ãjag tóg kãka ki kanhró nỹtĩ gé. “Tag tán kãtĩ mũ, kãka ti, kỹn jũ jagy han mũ, ha vem nĩ,” he ãjag tóg tĩ gé. ⁵⁶ Ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ, ta jykre ti, kãka jykre ti. Hã ra ãjag tóg inh jykre ki kanhrãn rãn sór tũ nĩ, sỹ ũri ãjag mỹ tó mũ tag ti. Kutu ãjag nỹtĩ,” he tóg.

*Ĕg tỹ jagnĕ mỹ vĕnh pãte fón
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ “Kỹ ãjag tóg vĕjykre kuryj to jykrĕn tũ nĩ gé, ãjag tỹ jagnĕ mỹ vĕnh pãte fón jé, ãjag tỹ ver ga kri mũn kỹ. ⁵⁸ Kejĕn ãjag tóg nĕn ũ tugrĩn jagnĕ to jũ mũ. Kỹ ãjag kã ũ tóg hĕn ri ke mũn pã'i mỹ tónh mũ sir. Ti

tĩg ken jo ti mỹ: “inh mỹ vĕnh pãte fón,” hem nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra pã'i vỹ ã jykre pãno venh ke mũ, kỹ tóg porisa mỹ: “ti se ra,” hĕnh ke mũ. Kỹ tóg ã senh ke mũ sir. ⁵⁹ Ha mĕ, tá ã kãnhmar kãkutĕ mân ke tũ nĩ. Ā tỹ kajãm kãn kar kỹ ã hĕn ri ke mũn tá kãkutĕ mân ke mũ sir,” he tóg.

13

*Ĕg tỹ ĕg jykre pãno tovãnh
ke*

¹ Kejĕn fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* tóg, ga tỹ *Galiléia* tá ke ũ ag kãgtĕn ja nĩ, ag tỹ *Topĕ* mỹ ag mĕg tãnh kỹ pũn mũ ĕn kã. Kỹ ag kyvénh tóg, ag mĕg kyvénh mré kutĕ ja nĩ.

Kỹ ũ ag tóg, *Jesus* mỹ kãmĕn mũ, ag tỹ *Pilatos* tỹ ũn kãgtĕn mũ ag to: “ag hỹn *Topĕ* vĩ mranh mág,” hĕn kỹ. ² Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag hỹn *Galiléia* tá ũn kãgter mũ ag to jykrĕn sór mũ,” he mũ. “Ag hỹn *Galiléia* tá ke ag jykre pãno kãfór han mũ nĩ, hã kỹ *Topĕ* hỹn tóg ag vóg kónãn mág, he ãjag tóg tĩ ag to. ³ Hã tũ vĕ hã ra. Ājag ri ke ag tóg nỹtĩ, mỹr, ha mĕ. Ājag tỹ ãjag jykre tovãnh tũ nĩn kỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁴ “Ū tỹ 18 (ke) ĕn ag to jykrĕn nĩ, ũ tỹ goj tỹ *Siloé* tá kãgter mũ ĕn ag. Đn téj ĕn tóg, ag kri kutĕ, hã kỹ ag tóg kãgter mũ. *Jerusalém* tá ke kar ag jykre ri ke ja ag tóg nỹtĩ. Ag pijé, ag jykre pãno kãfór ja nỹtĩ', ha mĕ. ⁵ Kỹ sóg ãjag mỹ ke mũ. Ājag tỹ ãjag jykre pãno tovãnh tũ nĩn kỹ

ājag tóg, nūgme ki vár ke mū,” he tóg.

Ka tỹ kanēn vānh kāme

⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ũ tỹ Topē jykre han sór tũ ag vỹ, ge nỹtĩnh mū, ha mẽ,” he mū. “Kejēn ũ tóg nĩgtĩ. Ka há krān ja tóg nĩgtĩ, ka tỹ *figueira*. Ka kanē ko há vē. *Uva* kré kã mĩ tóg krān ja nĩ. Kỹ tóg kejēn ti kanē ko sór mū, kỹ tóg venh tĩ mū. Hã ra tóg kanēn ja tũ nĩ. ⁷ Kỹ tóg *uva* ki rĩr tĩ mỹ: “ti gỹn ra,” he mū. “Prỹg tãgtũ vē ha, sỹ ti kanē vég tũ ki. Kanēn vānh ti hỹn jē. Kỹ ti gỹn nĩ, ti tỹ ga kókég tũ nĩ jé,” he tóg. ⁸ Hã ra tóg ti *patrão* mỹ: “ti tovānh ra ver,” he mū. “Ti pēnĩn sóg kũm mū ver, sỹ ti pēnĩn ga vāvām jé ver. ⁹ Hēn ri ke mũn tóg kanēn ke mū ha. Ti kanēn tũ nĩn kỹ sóg vāhã ã mỹ ti gỹn ke mū,” he tóg mū,” he tóg.

Vēnhkán ke kurã ki ũn kaga tỹ há' he

¹⁰ Kejēn tóg vēnh kanhrān jafã krēm ag kanhrān mū, vēnhkán ke kurã ki. ¹¹ Hã ra ũ fi tóg tá jē nĩ. Jagrē kórég fi nĩ, hã kỹ fi tóg pānh ke kỹ jē nĩ. Vēnh ra hã fi tóg jē kórég nĩ, fi jagrē tugrĩn. Prỹg tỹ 18 (ke) han fi tóg, fi jagrē tỹ fi kagãg tĩ ki. ¹² Kỹ *Jesus* tóg fi vég mū. Kỹ tóg fi jé prēr mū. “Kunĩg, jỹ,” he tóg. “Ã kaga tỹ sóg tũ' henh ke mū,” he tóg fi mỹ. ¹³ Kỹ tóg ti nĩgé tỹ fi kri fig mū. Kỹ fi tóg vēnh ra hã jēg há' he mū, ha mẽ. Kỹ fi tóg Topē mỹ vĩ há han mū sir.

¹⁴ Hã ra vēnh kanhrān jafã to pã'i tóg *Jesus* to jũ mū, ti tỹ vēnhkán ke kurã ki fi tỹ há' hen kỹ. Kỹ tóg vēnh kar jyvēn kỹ ag mỹ: “kurã tỹ 6 (ke) hã ki ěg tóg rānhraj ke mū ha,” he mū. “Hã kỹ kurã tỹ 6 (ke) ěn ki kãmũm nĩ, ti tỹ ājag tỹ há' hen jé. Vēnhkán ke kurã ki vēnh kygtãg kãmũ tũg nĩ,” he tóg mū.

¹⁵ Hã ra *Jesus* tóg ti vĩ kãfãn kỹ: “jykre régre ã nĩ mỹr,” he mū. “Vēnhkán ke kurã ki ājag tóg ājag mēg ki rĩr tĩ gé, monh ki, kāvāru ki ke gé, ha mẽ. Ājag mēg kygvãg ājag tóg tĩ, ag tỹ goj kron mũn jé, ti tỹ ĩn kã kã se kỹ jē kỹ, *cocho* to. ¹⁶ Kỹ tag fi vỹ se kỹ jē ěn ri ke ja nĩ gé, ha mẽ. *Satanás* hã vỹ fi sé', prỹg tỹ 18 (ke) ki. Ěg jógjóg ve tỹ *Abraão* krē'krē ũ fi vē. Ěg mēg kãfór fi tóg jē. Hã ra ã tóg jũ sór mū, isỹ vēnh kán ke kurã ki fi tỹ há' hen kỹ. Isỹ fi kavān ri ke vē,” he tóg.

¹⁷ Ti vĩ tag to ag tóg mỹ'ãg'ãg mū sir, ti kato tē mū ag. Hã ra tóg vēnh e ěn mỹ sér tĩ sir. Ag mỹ tóg nēn ũ há kar han tĩ, hã kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir.

Topē vĩ tỹ vēnh kar kri rũm ke

(*Mt 13.31-33; Mc 4.30-32*)

¹⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “Topē tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke vỹ tỹ ka tỹ krén ri ke nĩ,” he mū. ¹⁹ “Ti krān ěg tóg tĩ. Kỹ tóg mog há han tĩ. Hã kỹ sēsĩ tóg ti féj kã ki jagfénh tĩ,” he tóg.

²⁰ Kỹ tóg fag mỹ: “Topē tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke vỹ ũn týtá fag tỹ ěmĩ han ri ke nĩ,” he mū gé. ²¹ “*Fermento* sĩ tỹ fag tóg

farĩnh e mré jëgĩãg tĩ, hã ra tóg tỹ sòn ke kãn tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jãnkã sĩ kãme
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Kĩ tóg tĩg mãn kũ ãmã e fĩn rãm mũ, ãmã mág, ãmã kãsir ke gé. Tĩg kũ tóg ag kanhrãn rãn mũ sir. Kũ tóg vãhã, ãmã tỹ *Jerusalém* kukãm tĩ mũ. ²³ Kũ ù tóg ti mỹ: “Senhor,” he mũ. “Ûn krenkren mũ ag mỹ pipir nỹtĩ, e nỹtĩ vó?” he tóg. Kũ tóg ti mỹ: ²⁴ “inh ki rã vỹ, jãnkã sĩ ra rã ri ke nĩ,” he mũ. “Vãsãn nĩ, ã tỹ ra rã jé. Kejẽn ù tóg, ra rã mãn ke tũ nĩ ha. Ën kã ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ, ra ge sór ke mũ, hã ra ag tóg, tỹ hẽn ri kenh ke tũ nĩ sir. ²⁵ Đn ki rĩr tĩ ãn tỹ nĩfénh ja vỹ mỹr, hã kũ ag tóg, kã ra genh ke tũ nĩ ha. Kanhkã to ken hã vỹ, ĩn ti. Đn ki rĩr tĩ ãn hã ne nĩfénh ke mũ, kũ ãjag tóg sir re tá nỹtĩ kũ tỹ tórón' tórón' kenh ke mũ. “*Senhor*”, ãg mỹ róm, ãg jy nón, jãnkã ti,” he jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg sir ãjag mỹ: “ãjag ki kagtĩg sóg nĩ,” henh ke mũ. ²⁶ Kũ ãjag tóg ti mỹ: “ãg hã vỹ ã mré jẽn ja nĩ, ã mré ãg tóg kron ja nĩ, ãg kanhrãn ja ã tóg nĩ, ãg jamã tá. Ëg hã vỹ,” henh ke mũ. ²⁷ Hã ra tóg ãjag mỹ: “inh pijé ãjag ki kanhró nĩ,” henh ke mũ. “ãjag pijé tỹ inh mré ke nỹtĩ’. Ha mũjãg. Vỹjykre pãno han ãjag tóg mũgtĩ,” he jé tóg ke mũ. ²⁸ ãjag tỹ ra mũnh ke tá ãjag tóg vỹsỹrénh ke mũ, tá ãjag tóg ãjag jã tỹ gángán kenh ke mũ. Kór há tá ãjag tóg *Abraão* venh ke mũ, tá, *Isaque*

ke gé, *Jacó* ke gé, *Topẽ* vĩ tó tĩ ag kar ke gé. Ën ag kar vỹ, *Topẽ* tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh mũ sir, ãjag jãvo. ²⁹ Ën kã *Topẽ* ki ge kũ nỹtĩ kar ag tóg kãmũnh mũ, rã jur ja tá, rã pur ja tá, kanhkã fyr kar tá. Kãmũ kũ ag tóg, *Topẽ* tỹ ag ki rĩr nĩ ti venh ke mũ, ãjag jãvo. ³⁰ Ën kã tag ki ùn kãsir ù ag tóg tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ, tá. Kũ tag ki ùn mág ù ag tóg tỹ ùn kãsir nỹtĩnh mũ gé, tere kũ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg ke

³¹ Kurã ãn kã *Fariseu* ù ag tóg ti mỹ: “ha mẽ,” he mũ. “Pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ ã tén sór mũ. Hã kũ vẽn pėjunh tĩg,” he tóg.

³² Kũ tóg ag mỹ: “mĩg sĩ ri ke ti nĩ, hã kũ tóg ke mũ,” he mũ. “Kũ ti mỹ: “ver sóg vỹjagrẽ kórég pan mũ, ver sóg ùn kagyga ag tỹ há' henh ke mũ, ùri, vaj kũ ke gé. Kurã tãgtũ ki sóg han kãn ke mũ, he ti,” hem nĩ. ³³ “Ûri sóg ver tĩnh mũ, vaj kũ ke gé, vaj ùn kũ ke gé. Iser ken kũ sóg *Jerusalém* hã tá ter ke mũ. Tag ki ke pijé'. *Jerusalém* tá ke ag hã tóg *Topẽ* vĩ tó tĩ ag kãgtén tĩ, he ti,” hem nĩ ti mỹ,” he tóg.

Jesus tỹ Jerusalém tá ke ag to fe kaj nĩ

(Mt 23.37-39)

³⁴ Kũ tóg: “*Jerusalém* tá ke',” he mũ. “*Topẽ* vĩ tó tĩ ag kãgtén ãjag tóg tĩ. *Topẽ* tỹ ãjag mỹ ùn jëgnëg tĩ ag pin ãjag tóg tĩ, pó tỹ. Isỹ ãjag ki rĩr há tóg tĩ vỹ. Garĩnh fi vỹ fi krẽ kri jëg tĩ. Fi tỹ ag vỹsỹrénh tũ nĩ jé ke vỹ.

Ën ri ke han sór sóg mũ vễ, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nýtĩ. ³⁵ Hã kÿ ag tóg ãjag jamã pũn kãn ke mũ, kÿ ù vỹ kãnmar tá nĩg mãn ke tũ nĩ ha. Inh ve mãn ke tũ ag nĩ ha mÿr. Kejẽn ãjag tóg iso: “Topẽ tÿ ti jẽnẽ ja vễ,” henh ke mũ. Ën kã hã ãjag tóg inh ve mãn ke mũ,” he tóg.

14

Jesus tÿ vẽnkhán ke kurã ki ù tÿ há' he

¹ Kejẽn tóg vẽnkhán ke kurã tá krÿg mũ. Kÿ tóg *Fariseu* ag pã'i ù ãn krẽm nĩ nĩ, ti mré jẽn jé. Hã ra ag tóg tá ti tÿ rĩr mũ. “Ti mÿ vẽnkhán ke kurã ki rãnhrãj ke tũ?” he ag tóg mũ.

² Hã ra ùn kaga ù tóg tá jun mũ. Kãnhrãp kãn kÿ tóg jẽ. ³ Kÿ *Jesus* tóg pã'i ag mÿ: “Ëg tÿ vẽnkhán ke kurã ki ù tÿ há' hen mÿ há nĩ, mÿ kórég nĩ, vó?” he mũ. ⁴ Hã ra ag tóg ti mÿ nén ù tó tũ nĩ. Kÿ tóg ùn kaga ãn vóg kÿ ti tÿ há' he mũ. Kÿ tóg ti mÿ: “ha tĩg ge,” he mũ. ⁵ Kÿ tóg ag mÿ: “kejẽn ãjag kósın ù tóg goj ki kutẽn mũ, ke tũ nĩ kÿ ãjag mẽg tÿ monh,” he mũ. “Vẽnkhán ke kurã ki tóg ki kutẽn mũ, hẽn ri ke mũn. Kÿ ãjag tóg ti kunũnh ke mũ gé,” he tóg. ⁶ Kÿ ag tÿ ti mÿ ne tónh ke tóg tũ tĩ sir.

Fénhta to vễjykre

⁷ Hã ra tóg ti mré jẽg nýtĩ ag tÿ jẽn vén sór vэг mũ, ag tÿ tÿ ùn mág nýtĩ jé. Hã kÿ tóg ag mÿ: ⁸ “kejẽn ù tóg ãjag kógfyn mũ, ãjag tÿ ti prũg ke to fénhta ve jé,” he mũ. “Kÿ ti fénhta kã jẽn vén sór tũg nĩ.

Hẽn ri ke mũn ã kãfór nĩ ù tóg tá jun mũ. ⁹ Kÿ fénhta ki rĩr mũ ãn tóg ã mÿ: “toreg ver'. Ti jẽn kar kÿ hã ã tóg jẽn ke mũ,” henh ke mũ. Kÿ tóg ã mÿ'a tĩnh mũ sir, ha mẽ. ¹⁰ Kÿ ã tÿ fénhta venh tĩg kÿ mẽ kã nĩm nĩ ver. Kÿ fénhta ki rĩr mũ vỹ ã mÿ: “ha jẽn vén, fag mré,” henh ke mũ. Kÿ ã pijé mÿ'ãg ke mũ,” he tóg. ¹¹ “Hã kÿ tóg ù tÿ ag kãfór nĩ sór mũ térem ke mũ, vễsÿkã, Topẽ ti, ha vem nĩ. Jãvo tóg ù tÿ: “tÿ inh ùn sĩ nĩ,” he mũ ãn jãnfyn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tÿ ùn jagtar ag jagãgtãn

¹² Kÿ tóg ù tÿ ti kógfyn mũ ãn mÿ kãmén mũ gé. Ti mÿ tóg: “ã tÿ fénhta han sór kÿ ùn riko ag mÿ tó sór tũg nĩ, ã mré ke fag mÿ, ã kãke ag mÿ, ã jãvy ag mÿ. Æ rã nýtĩ ag mÿ tó tũg nĩ gé,” he mũ. “Æ tÿ ùn riko ag mÿ tó kÿ ag tóg vẽn kaja jé ã mÿ fénhta han sór mũ gé. Kÿ ã tóg ã fénhta kaja ti vэг mũ sir, ãprã. ¹³ Æ tÿ fénhta han sór kÿ ùn kaga kÿ rãnhrãj vãn ag mÿ tóm nĩ, ùn kãnhrãg ag mÿ, ùn kyvó ag mÿ. ¹⁴ Æ tÿ tag han kÿ Topẽ vỹ ã ve há han ke mũ, ha vem nĩ. Æ mÿ ag tóg fénhta han ke tũ nĩ, ag tÿ tÿ nén ù tũ nýtĩn kÿ. Kÿ ã tóg ã rĩr mãn kÿ ti kaja venh ke mũ, Topẽ tÿ ùn jykre kuryj kar ag rĩnrĩn mãn ke kurã ãn kã,” he tóg.

Fénhta mág to vễjykre

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Kÿ tóg tá ti mré jẽg nĩ ù mÿ mẽ há tĩ, ti vỹ tag ti. Kÿ tóg ti mÿ: “ù tÿ Topẽ tÿ tÿ ãg pã'i nĩ vэг mũ mÿn hÿn sér pẽ tĩnh

mũ, ù tỹ tá fénhta vég mũ ãn mũ,” he mũ.

16 Kĩ tóg ti mỹ: “hỹ, kanhkã tá fénhta vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg nĩgtĩ. Fénhta mág han sór tóg mũ, kĩ tóg ù tỹ hẽn ri ke ag mỹ tó ja nĩ, ti tỹ fénhta han ke to hã. 17 Ti fénhta kurãn kã tóg ti *camarada* jẽnẽg mũ, ti tỹ ùn kógfyn kĩ nỹtĩ ag mỹ: “ha kãmũjẽg, kar kĩ tóg nĩ ha,” he jé. 18 Hã ra ag tóg ve sór tũ nĩ, ag kar ti. Û tóg ti mỹ: “ga kajãm inh, hã kĩ sóg venh tĩ mũ ver. Ûri tóg inh mỹ vẽn mỹ tĩ,” he mũ. 19 Kĩ ù tóg ti mỹ: “monh gé sóg, monh tỹ 5 (ke) régre,” he mũ gé. “Kĩ sóg ag venh tĩ mũ ver,” he tóg mũ gé sir. 20 Kĩ ù tóg ti mỹ: “ũri sóg prũg mũ ha, hã kĩ tóg vẽn mỹ tĩ,” he mũ gé.

21 Kĩ ti *camarada* tóg ti mỹ tónh kãtĩ mũ. Kĩ tóg jũ mũ. Ti mỹ tóg: “ẽmĩn mág ra tĩg, ẽpry kãsir ra ke gé, ẽmã kar ki,” he mũ. “Kĩ ùn jagtar ag tatĩ kãtĩg, ùn kãnhgrĩ ag, ùn kyvó ag, ùn tĩg vãn h ag ke gé,” he tóg. 22 Kĩ tóg tĩg mãn mũ. Tá vỹn ke kĩ tóg ti mỹ: “ke kãn inh huri. Hã ra tóg fór tũ nĩ ver, fénhta jo ãn ti,” he mũ.

23 Kĩ ti *patrão* tóg: “vẽsỹkã tĩg mãn ge,” he mũ. “Vãn h kã mĩ tĩg, ẽmã kãsir pẽ kã mĩ ke gé, ẽpry ra, ẽmĩn jagma,” he tóg. “Ag kutãn nĩ, fénhta jo ãn fór jé,” he tóg.

24 Hã kĩ sóg ãjag mỹ ke mũ. Û mỹ sóg tó vén ja nĩ, hã ra ag tóg inh fénhta venh ke tũ pẽ nĩ,” he tóg. *Jesus tỹ Fariseu*

ag mré jẽn kĩ ag mỹ kãmén hã vẽ.

Ëg tỹ ẽg jykre tovãn h
(Mt 10.37-38)

25 Kejẽn ùn e ag tóg ti nón mũ mũ. Kĩ tóg ag jé vĩrĩn ke kĩ ag mỹ: 26 “ù tỹ inh mré tĩg pẽ han sór mũ jé inh hã to há kãfór nĩ, ti han mũ fag kri, ti prũ fi kri, ti krẽ kri, ti kãke ag kri, ti jãvy ag kri, ti ve fag kri, vẽn kri ke gé, mỹr, ha mẽ,” he mũ. “Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kĩ tóg tỹ inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé. 27 Ha vé, ag tỹ inh krunh tỹ inh kri fi kĩ sóg tĩg ke mũ, ag tỹ to isa kĩ isén jé, ha vem nĩ. Vẽn nenh ke tũ sóg nĩ. Û tỹ inh ri ke han sór tũ nĩn kĩ tóg inh mré kãtĩg ke tũ nĩ, kĩ tóg tỹ inh mré ke nĩnh ke tũ nĩ gé,” he tóg.

28 “Û tỹ ãn mág han sór mũ to jykren. Ti jãnkamy nĩkrén vén jé tóg ke mũ. Kĩ tóg ãn kaja to jykren ke mũ gé sir. Ti tỹ ti mỹ há nĩn kĩ tóg vãn h ãn han sór ke mũ. 29 Ti tỹ to hã to jykren há han tũ nĩn kĩ tóg vẽn mỹ tĩ. Kĩ tóg ãn jẽg ken ki kũm kĩ ti krogrog han ke mũ sir. Ti tỹ ti krogrog han mũ ra ti jãnkamy tóg tũ' henh ke mũ, kĩ tóg tovãn h ke mũ sir. Kĩ ti mré ke ag tóg ti to vĩ kĩ ti nynh mũ sir. 30 Ti to ag tóg: “ãn mág han sór tóg mũ vẽ, hã ra tóg to jykren há han ja tũ nĩ, hã kĩ tóg kar tũ nĩ,” henh ke mũ,” he tóg.

31 “Kar kĩ pã'i mág to jykren nĩ gé. Pã'i ù tỹ ti mré vẽn h génh han sór kĩ tóg ti krẽm ke ag nĩkrén vén ke mũ gé sir,

vēnh génh ke to hã. “10 mil (ke) ěg nýtĩ,” he jé tóg ke mũ. “Ěg mý ag tỹ hēn ri kenh mũ vỹ? 20 mil (ke) ag nýtĩ. Ag mý ěg tỹ tũ' he kãn ke tũ nĩ vỹ?” he jé tóg ke mũ. ³² Kỹ tóg pã'i ũ ěn mý vēnh vỹ jēnēnh mũ, ti tỹ kór há tá nĩ hã ra. Kỹ tóg ti mý: “inh ã mý ne nĩm mũ, ã tỹ isovãnh jé?” henh ke mũ,” he tóg.

³³ “Hã kỹ inh mré mũ pē han ke to jykrén nĩ. Iso há kãfór nýtĩm nĩ, ãjag tũ kar kri. Ke tũ nĩ mũ ra ãjag pijé inh mré mũ pē han mũ',” he tóg.

*Sa to vễjykre
(Mt 5.13; Mc 9.50)*

³⁴ “Sa vỹ há nĩ. Hã ra ti kãhór nĩn kỹ ěg tỹ ne tỹ tỹ kajã' he mãn ke tóg tũ tĩ,” he tóg. ³⁵ “Ti kãhór nĩn kỹ tóg kórég nĩ. Fón ěg tóg tĩ. Ěg pijé ěg japỹ ki ti fón tĩ', ěg jakré tỹ tóg há' henh ke tũ nĩ gé. Ti fón pē han jé ěg tóg ke mũ. Ri ke ãjag nýtĩ, ãjag tỹ inh mré mũ pē han tũ nĩn kỹ. Jēmē há han nĩ, sỹ ãjag mý nén tó mũ tag ti,” he tóg.

15

*Ovelha vãfor kãme
(Mt 18.12-14)*

¹ Kejēn ũ tỹ *imposto* mãg tĩ ag tóg ti to kãmũ mũ, Topē vỹ mranh tĩ ag ke gé. Ag tỹ ti vỹ mẽ sór vē. ² Kỹ tóg *Fariseu* ag mý kórég nỹ, Topē vỹ to ěg kanhrãn tĩ ag mý ke gé. Kỹ ag tóg ti to vỹ vỹ he mũ sir. “Topē vỹ mranh tĩ ag to tóg há nĩgtĩ. Ag mré tóg jēg tĩ mýr,” he ag tóg mũ.

³ Kỹ tóg fag mré ag mý: “ũ tỹ Topē vỹ mranh mũ tỹ ti jykre kórég tovãnh kỹ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. ⁴ “Ũ mēg tỹ mé vỹ tỹ ũ tỹ 100 (ke) nýtĩ. Hã ra kejēn ti mēg pir tóg vãfor mũ. Kỹ tóg ti kanēnh tĩ mũ sir, ũn e ěn ag ré kỹ. ⁵ Ti tỹ ti ve kỹ ti fe tóg mrin ke mũ sir. Kỹ tóg ti nunh kri ti fi kỹ kãtĩ mũ sir. ⁶ Kỹ tóg ti ĩn tá jun mũ. Tá tóg ti kanhkã fag jé prēr mũ, ti rã hã nýtĩ fag kar. Kỹ tóg fag mý: “inh mré ti to mý sér,” he mũ. “Inh mēg vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ti ve mãn mũ,” he tóg. ⁷ “Kỹ tóg ge nĩ, ha mẽ. ũ tỹ 99 (ke) ag tỹ vễjykre kuryj han kỹ tóg há tĩ sir. Kỹ tóg kanhkã tá ke ag mý sér tĩ sir. Hã ra tóg sér kãfór tĩ, ũn pir tỹ ti jykre kórég tovãnh kỹ, ti tỹ ti tỹ Topē vỹ mranh mũ ěn tovãnh kỹ,” he tóg *Jesus* ti.

Jãnkamy vãfor kãme

⁸ “Kỹ ũn tỹtã fag tóg ge nýtĩ tĩ gé, ha mẽ. ũ fi tóg jãnkamy tỹ 10 (ke) tỹ tũ nĩ. Kejēn ũn pir tóg fi mý vãfor mũ. Kỹ fi tóg néj grug kỹ fi ĩn kã mĩ prun kãn mũ gé, jãnkamy ěn kanēn jé. ⁹ Vãhã fi tóg ve mãn mũ sir. Kỹ fi tóg fi mré ke kar fag jé prēr mũ. Kỹ fi tóg fag mý: “inh mré to mý sér,” he mũ. “Inh jãnkamy vỹ vãfor ja nĩ, hã ra sóg ve mãn mũ,” he fi tóg mũ. ¹⁰ Kỹ tóg ge nĩ, kanhkã tá, ha mẽ. Topē tỹ jēgnē jafã ag mý tóg sér tãvĩ tĩ, ũ fi tỹ fi tỹ Topē vỹ mranh ěn tovãnh kỹ, ha mẽ,” he tóg, *Jesus* ti.

Ũ kósin vãfor kãme

11 Kĩ tóg: “ũ vỹ tóg kósín régre ja nĩgtĩ gé,” he mũ. 12 “Kĩ ti kósín tỹ ěgno tóg ti panh mũ: “ha ũri inh mũ isũ nĩm, ã tỹ inh mũ nén nĩm ke mũ ěn ti,” he mũ. Kĩ ti panh tóg ti krē mũ ti tũ vėnh kãpãm mũ sir. 13 Kãnhmar ti kósín kyrũ tóg ti tũ mãn kỹ ěmã ũ ra tĩ mũ. Tá tóg vãm kãn mũ, nén ũ kórég kar to. 14 Kejėn tóg tá prỹg han mũ sir, ěmã ěn tá. Kĩ tóg kókĩr mũ sir. 15 Kĩ tóg tá ke ũ mré vėmėn mũ, ti tỹ ti mũ vėnh rãnrãj nĩm jé. Kĩ tóg ti tỹ ti mũ ti męg tỹ porko ki rĩr jé ti jėnėg mũ sir, ti *saфра* ra. 16 Kĩ tóg ti męg jėn ko sór mũ, ti kókĩr tãvĩ nĩn kỹ. 17 Kĩ tóg kejėn krĩ há han mũ. To jykrén tóg mũ sir. “Inh panh mũ rãnrãj tĩ ag vỹ ěmĩ ko mág tĩ. Ag jėn tóg ag mũ kén tĩ. Jo sóg kókĩr kỹ ter sór mũ ha,” he tóg. 18 “Inh jé hỹn inh panh kukãm tĩg mãn ha,” he tóg. “Kỹ sóg ti mũ: “panh’,” henh ke mũ. “Kanhkã tá nĩ ěn vĩ mranh inh, ã vĩ ti ke gé. 19 Kĩ sóg vėnh mũ tỹ ã kósín tũ nĩ. Vėnhmũ sóg tỹ ã *camarada* nĩnh ke nĩ ha,” he jé sóg ke mũ,” he tóg mũ, to jykrén kỹ. 20 Kĩ tóg tĩ mũ sir, ti panh kukãm.

Hã ra ti panh tóg kuvar há tá ti kãtĩ ěn vég mũ. Kĩ tóg ti kato tĩg kỹ ti ki póm ke mũ sir. Ti ki nhun ke tóg mũ gé sir. 21 Kĩ ti kósín tóg ti mũ: “panh’,” he mũ. “Kanhkã tá nĩ ěn vĩ mranh inh, ã vĩ ke gé. Hã kỹ sóg vėnh mũ tỹ ã kósín tũ nĩ ha,” he tóg.

22 Hã ra tóg ti mũ: “vó, vėnh

pãte fón kỹ tóg nĩ,” he mũ. Kĩ tóg ti *camarada* ag mũ: “kur há tãvĩ ěn gé kãmũjėg,” he mũ. “Ti nĩgé kã rãg gé, nĩgé kã nĩm jafã tỹ, pėn né ěn ke gé. 23 Monh tãgy ěn venh mũjėg. Ti tãnh ra, ěg tỹ ko jé. 24 Inh kósín vỹ inh mũ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vė, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg. Kĩ tóg ag mũ sér tĩ sir, ag tỹ fėnhhta han kỹ.

25 Hã ra ti kósín sanh tóg ti japỹ tá rãnrãj tĩ. Kĩ tóg vãhã tá kãtĩg kỹ ti ĩn tá jun kỹ vãkyr męg mũ. Fag vėnh gringrén ěn vég tóg mũ. 26 Kĩ tóg ti *camarada* mũ: “fėnhhta tỹ ne nē hỹn’?” he mũ. 27 Kĩ tóg ti mũ: “ã jãvy vỹ jun, kỹ ã panh vỹ monh tãgy ěn tãnh,” he mũ. “Ti mũ tóg sér tĩ, ti tỹ ti ve mãn kỹ. Kaga tũ tóg jė, há tóg jė, hã kỹ tóg ã panh mũ sér tĩ,” he tóg. 28 Kĩ tóg jũ mũ sir. Kĩ tóg ĩn kã ra rã tũg mũ, jũ kỹ.

Kỹ ti panh tóg ti mũ jã han tĩ mũ. Ti mũ tóg: “ėg mré fėnhhta venh kãrã,” he mũ. 29 Hã ra tóg ti mũ: “nejé,” he mũ. “Prỹg tỹ hėn ri ke ki sóg ã rãnrãj ti han, ha mē. Inh pijé ã vĩ mranh ja nĩgtĩ’. Ge ra ã tóg inh mũ nén ũ nĩm ja tũ nĩ. Ā pijé inh mũ *cabrito* fėg tĩ’, sỹ inh mré ke ag mũ fėnhhta han jé. 30 Hã ra ã kósín ěn tóg jun mũ sir, kỹ ã tóg ti mũ monh tãgy ěn tãnh. Kórég ti nĩ. Ā tũ fón kãn tóg mũr, ũn tỹtã kórég fag to, hã ra ã tóg fėnhhta mág han mũ, ti kãtĩg kỹ,” he tóg.

31 Hã ra ti panh tóg: “vó,” he mũ. “Inh mré ã tóg jė nĩ, kỹ tóg inh mũ sér tĩ. Kỹ isũ kar vỹ

tỹ ã tũ nýtĩ, mỹr, ha mẽ. ³² Hã ra fénhta tag vỹ há nĩ, ha mẽ. Ëg mỹ tóg sér tãvĩ tĩ. ã jãvy vỹ inh mỹ ter ri ke han, hã ra tóg rĩr mãn ri ke han. Vãfor ja ti nĩ vễ, hã ra tóg kãtĩg mãn mũ,” he tóg, ti panh ti, ti kósin sanh mỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

16

Ëg tỹ Ëg tũ vễnh kãpãm ke

¹ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ, fag mỹ: “kejẽn ùn riko tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Kỹ ti tũ ki rĩr tĩ tóg nĩgtĩ gé. Kejẽn ag tóg ti tũ ki rĩr tĩ ên to vỹ mũ. Ti *lograr* he mẽ ti nêji nĩ. ² Kĩ tóg ti mỹ: “ã tỹ han mũ mẽ inh,” he mũ. “Sỹ ã rãnrãj tugnỹm ke vễ. Ki rĩr mãn ke tũ ã tóg nĩ ha,” he tóg mũ. ³ Kĩ tóg to jykren kỹ: “inh hỹn hẽ ri kenh mũ ha?” he mũ. “Inh *patrão* tỹ inh kutẽm kỹ inh hỹn ne konh ke mũ ha? Inh êpỹjé sóg krój nĩ. Kỹ sóg vễnh kar mỹ: “inh mỹ nén ù nĩm, inh mỹ jãnkamy nĩm,” he sór tũ nĩ gé. Inh mỹ'a tóg tĩ,” he tóg. ⁴ Kejẽn tóg: “vãhã inh ki kanhró nĩ ha,” he mũ. “Sỹ tag han kỹ ag tóg iso há nýtĩnh mũ, kỹ ag tóg inh mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” henh ke mũ,” he tóg. ⁵ Kĩ tóg ù tỹ ti *patrão* mỹ néve nýtĩ ên ag jé prẽr kãn mũ sir. Kỹ tóg ù mỹ: “ã néve tỹ hẽ ri ke nĩ?” he mũ. ⁶ Kĩ tóg ti mỹ: “*azeite lata* tỹ 100 (ke) ki inh néve jẽ,” he mũ. Kĩ tóg ti mỹ: “hỹn, ã vễnh rán ti, sỹ ã mỹ ã néve térem kỹ 50 (ke) rán jé,” he mũ. ⁷ Kĩ tóg ù mỹ: “jo ã?” he mũ gé. Kĩ tóg ti mỹ: “*trigo* sako tỹ 100 (ke) vễ,” he mũ. Kĩ tóg ti mỹ: “hỹn,

ã vễnh rán ti, sỹ ã mỹ térem kỹ 80 (ke) rán jé,” he mũ gé.

⁸ Kỹ ti *patrão* tóg mẽg mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “jykre mẽ ã tóg nĩ, kỹ ã tóg ù tỹ hẽn ri ke tỹ ã to há nĩ han, ã tỹ ag mỹ ag néve rem kỹ,” he mũ,” he tóg.

“Kỹ hã vễ. ù tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag tũ to jykren há han tĩ, inhhã, ha mẽ. Tỹ ag êprã ke nýtĩ, hã kỹ ag tóg tag ki nén to jykren há han tĩ, ù tỹ inh ki ge kỹ nýtĩ ag kãfór,” he tóg.

⁹ “Hã kỹ sóg ãjag mỹ tó mũ. ãjag tũ tỹ vễnh kãpãm nĩ, Kỹ ag tóg ãjag to há nýtĩnh mũ. Kejẽn ãjag tóg ãjag tũ ré kỹ mũnh mũ. Ên kã ãjag tóg mũ há han ke mũ gé. Kanhkã tá ag tóg ãjag mỹ: kunĩg, henh ke mũ.

¹⁰ ù tỹ nén ù sĩ ki rĩr há han kỹ tóg nén ù ki rĩr há han kãn ke mũ gé. Jãvo ù tỹ nén ù sĩ ki rĩr kónãn kỹ tóg nén ù ki rĩr kónãn kãn ke mũ gé sir.

¹¹ Ëg tỹ ga kri nén vég mũ vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ. ãjag tỹ hã ra ga kri ãjag tũ ki rĩr há han tũ nĩn kỹ ãjag tóg kanhkã tỹ tỹ nén ù tũ nýtĩnh mũ gé.

¹² ãjag tỹ êprã nén vég mũ vỹ tỹ Topẽ tũ nĩ. Ti hã mỹ ãjag tóg ki rĩr ke mũ. ãjag tỹ ti tũ ki rĩr há han tũ nĩn kỹ tóg sir ãjag mỹ ãjag tũ pẽ ên nĩm ke tũ nĩ gé, kanhkã tá,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg jagrẽ régre
(Mt 6.24)

¹³ “ã jagrẽ régre nĩn kỹ tóg vễnh mỹ tĩ. ã tỹ Topẽ hã tỹ jagrẽ nĩn kỹ jãnkamy tãn ên tỹ jagrẽ nĩ sór tũg nĩ. ã tỹ

jānkamy e ve sór kŷ ti hã vỹ tỹ
ã jagrẽ nĩnh mũ. Kŷ ã tóg Topẽ
tỹ ã mỹ nén tó mũ ãn to jykrén
há han ke tũ nĩ, ha vem nĩ,” he
tóg, *Jesus* ti.

Topẽ jykre

(*Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc
10.11-12*)

¹⁴ Hã ra *Fariseu* ag tóg mễg
mũ. Jānkamy mág hã to ag tóg
há nỹtĩ. Hã kŷ ag tóg ag tỹ
Jesus vĩ mẽ kŷ ti to é he mũ.

¹⁵ Hã ra tóg ag mỹ: “ẽprã ke ag
mỹ ãjag tóg tỹ ùn jykre há nỹtĩ
ve nĩ,” he mũ. “Hã ra Topẽ vỹ
ãjag tỹ nén to jykrén mũ ãn vég
nĩ, ti mỹ ãjag tóg kavėj nỹtĩ,”
he tóg. “Èprã ke mỹ nén sĩnvĩ
nĩ ve tóg Topẽ mỹ kórég nĩ,”
he tóg.

¹⁶ “*Moisés* tỹ ẽg mỹ Topẽ vĩ
tó ja ãn vỹ *João* tá krŷg, vãsỹ
Topẽ vĩ tó tĩ ag tỹ ẽg mỹ nén
tó ja kar ãn ti. *João* tá jun kŷ
vỹjyre tãg vẽ sir, hã vỹ: Topẽ
tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ, he mũ. Kŷ ù tỹ
hẽn ri ke ag tóg vãsãnsãn tĩ, ag
tỹ ve jé.

¹⁷ Hã ra Topẽ jykre si ãn tóg
tũ' henh ke tũ nĩ gé, *Moisés*
tỹ ẽg mỹ nén tó mũ ãn ti. Ga
vỹ tũ' henh ke mũ, kanhkã ti
ke gé. Jãvo Topẽ jykre vỹ tũ'
henh ke tũ nĩ,” he tóg.

¹⁸ “Èg prũg kŷ tóg ge nĩ, ha
mẽ. ã tỹ ã prũ fi fón kar kŷ ù
fi tỹ prũg mãn kŷ ã prũ tũ fi vẽ
sir. Kŷ ã tỹ ã prũ fi fón kar kŷ
ù tỹ fi tỹ prũg mãn kŷ fi mén
tũ vẽ gé sir,” he tóg, *Jesus* ti.

Û tỹ Topẽ vĩ mẽ jãvãnh ag tỹ
nũgme ki vár ke

¹⁹ Kŷ tóg ag mỹ: “kejẽn ù tóg
nĩgtĩ, ùn riko pẽ,” he mũ. “Kur

kaja e tu ti tũgtĩ, kur hapẽ.
Kurã kar ki tóg vễjẽn há ko tĩ.
Fénhta ri ke han tóg tĩ, kurã
kar ki.

²⁰ Kŷ ùn jagtar tóg nĩgtĩ gé.
Ti jiji hã vỹ: *Lázaro*, he mũ.
Vẽnh kaga fugfo han vãn ãn
han kŷ tóg nĩ, kŷ tóg nỹ nĩ, ùn
riko ãn ãn jãnkã kã. ²¹ Ën vỹ
kókĩr tũgtĩ, ti kaga to. Kŷ tóg ùn
riko jẽn vár ko sór tũgtĩ, hã ra
tóg ti mỹ nĩm tũg tĩ. Kasor hã
ne ti pẽnĩn e nỹtĩ. Vẽnh fugfo
han vãn ãn tugmãg ag tóg tĩ.
²² Kejẽn tóg ter mũ, ùn jagtar
ẽn ti. Kŷ Topẽ tỹ jẻgnẻ jafã ag
vỹ ti va mũ mũ, ti kuprĩg ti,
kanhkã ra. Tá *Abraão* tóg nĩ
nĩ, ẽg jóg' jóg ve ti, kŷ tóg ti
mrẻ nĩ nĩ sir, ti tỹ tỹ ti krẻ'krẻ
nĩn kŷ.

Kar ùn riko tóg ter mũ gé
sir. Kŷ ag tóg ga kã tá ti
pẻju mũ. ²³ Hã ra tóg nũgme
ki kutẻ mũ, ti kuprĩg ti. *In-
ferno* tá ti vễsỹrẻnh jagy han
mũ sir. Kejẽn tóg kanhkã ki
ẻvãn ãn mũ, kŷ tóg tá *Abraão*
vẻg mũ, *Lázaro* ke gé, kuvar
há tá. ²⁴ Kŷ tóg ag mỹ prẻr
mũ. “!..Ijóg'! !..*Abraão*'!” he
tóg. “!..Ijagãgtãn ra..!” he tóg.
“*Lázaro* jẻnẻ ra, ti tỹ ti nĩjuja ju-
nun mrãn kŷ inh nũnẻ mrãn
sĩ han jé. Inh mỹ tóg rỹjgy tãvĩ
tĩ, pĩ kã ki,” he tóg.

²⁵ Kŷ *Abraão* tóg ti mỹ: “inh
kósin,” he mũ. “Á tỹ ga kri tĩ
ja ãn ki ẻkrẻ. Tá ã tóg há tĩ
ja nĩgtĩ, jãvo *Lázaro* tóg jagtar
ja nĩgtĩ. Kŷ tóg tag ki há tĩ nĩ,
jo ã tóg vễsỹrẻnh jẻ nĩ, ã tỹ ti
jagãgtãn ja tũ nĩn kŷ. ²⁶ Kŷ ẻg
kuju ki tóg tỹ kãgnẻ nĩ, kŷ ù
tóg pãte rẻg ke tũ nĩ. Tag ki ke

pijé ên ra tĩg mũ', ên tá ke pijé tag ra kãtĩg mũ gé', kãgnó tag tugrĩn'." he tóg.

²⁷ Kĩ ùn riko ja tóg ti mĩ: "kĩ sóg ã mĩ nén ù tó sór mũ, ha mẽ," he mũ. "Ã mĩ inh jóg ìn ra Lazaro jẽnẽnh ke tũ? Tá inh mré ke ag vỹ nỹtĩ. ²⁸ 5 (ke) ag nỹtĩ, inh mré pygfa ja ag. Ti tỹ ag mĩ tónh tĩg jé, ag tỹ tag ki junjun tũ nĩ jé, ag tỹ inh mré vēsỹrénh tũ nĩ jé," he tóg.

²⁹ Kĩ *Abraão* tóg ti mĩ: "vó, tá ag tóg *Moisés* tỹ ãg mĩ nén tó ja ên mẽnh mũ, Topẽ vỹ tó tĩ kar ag vỹ ke gé. Hã kĩ ag tóg Topẽ vỹ jẽnẽnh mũ, ag tỹ mẽ sór kĩ," he mũ.

³⁰ Hã ra tóg: "vó, vēsẽr tỹ ag tá jun kĩ ag tóg jẽnẽ há han ke mũ vê, kĩ ag tóg ag jykre pãno ên tovãnh ke mũ vê," he mũ.

³¹ Hã ra tóg: "vó, ag tỹ *Moisés* vỹ jẽnẽ sór tũ nĩn kĩ ag tóg vēsẽr vỹ mẽnh ke tũ nĩ gé, ag tỹ Topẽ vỹ tó tĩ ag vỹ mẽ jãvãnh nỹtĩn kĩ," he mũ, *Abraão* ti, ùn riko ja ên mĩ," he tóg, *Jesus* ti.

17

Topẽ vỹ mranh tỹ jagy nĩ
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: "ũ tỹ hẽn ri ke ag vỹ ù tỹ iso há ên tỹ isovãnh han sór mũ, ha mẽ," he mũ. "Hã ra ag tóg tag to vēsỹrénh tãvĩ han ke mũ. Topẽ vỹ ag ve kónãnh tãvĩ han ke mũ. ² Û tỹ ùn sĩ tỹ inh ki rã tovãnh han mũ mỹ tóg há tĩ vê, ãg tỹ pó mág tỹ ag nunh to sa kĩ goj nig mág kuju ki ag vãm jé. Tag vỹ ag mỹ jagy tĩ vê. Hã ra ag tóg ti jagy tag

kãfór venh ke mũ. ³ To jykrén, vẽn ki rĩr kĩ.

Kejẽn ã régre vỹ Topẽ vỹ mranh mũ. Kĩ ti mỹ tóm nĩ, ti tỹ kygnẽ ti. Ti tỹ tovãnh sór kĩ ti mỹ vẽn pãte fón nĩ. ⁴ Hẽn ri ke mũn tóg ti tỹ Topẽ vỹ mranh ên han mãn', han mãn', he sór mũ. Kurã pir ki tóg mranh tỹ hẽn ri ke han sór mũ, hẽn ri ke mũn. Hã ra tóg tónh kãtĩg mãn', tónh kãtĩg mãn', he mũ gé. Kĩ ti mỹ vẽn pãte fón to krónh ke tũg nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ Topẽ ki rã há han ke

⁵ Kĩ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ti mỹ: "ãg tỹ Topẽ ki ge há han há tóg tĩ," he mũ. "Kĩ to ãg tar han nĩ," he ag tóg. ⁶ Kĩ tóg ag mỹ: "ãjag tỹ Topẽ ki ge kĩ tóg há tĩ," he mũ. "Ka tỹ krén to jykrén nĩ," he tóg. "Sĩ ti nĩ, ãg tỹ ti krãn ve ki. Hã ra tóg mog há han tĩ. Tag ri ke han nĩ, Topẽ ki rã kĩ. Kĩ ãjag tóg nén ù kar to tar nỹtĩnh mũ. Ka tag ve ra ha. ãjag tỹ ti mỹ: "ã jẽgja ki kã kãkutẽ kĩ goj ki vẽn krãn," hen kĩ tóg kenh mũ, ãjag tỹ Topẽ ki rã há han kĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Tỹ ãg Topẽ camarada nỹtĩ

⁷ "ãjag camarada jykre to jykrén nĩ," he tóg. "ãjag japỹ ki tóg rĩr tĩ, ke tũ nĩ kĩ ãjag mẽg ki. Rãkãnh kĩ tóg ti rãnrãj ja tá kãtĩ tĩ. Kĩ ãjag pijé ti mỹ: "kunĩg, jẽn jé," he tĩ'. ⁸ Ti mỹ ãjag tóg: "inh mỹ vjẽn han, ijẽn jé, isỹ kron jé," he tĩ. "Kar kĩ ã tóg jẽn ke mũ gé, kron ke mũ gé sir, ijẽn kar kĩ," he ãjag tóg tĩ, ãjag

camarada mÿ. ⁹ Kÿ ãjag tóg ti mÿ vÿ há han tũ nÿ gé, ti tÿ ãjag vÿ ki króm mũ ra. ãjag *camarada* vÿ mÿr, hã kÿ tóg ãjag vÿ ãn han ke mũ. ¹⁰ Kÿ ãjag *camarada* ag ri ke han nÿ, Topê mÿ, ha mẽ. ãjag tÿ Topê tÿ ãg mÿ nén tó mũ ãn han kãn kÿ, jagnê mÿ: “Topê *camarada* vÿ tÿ ãg nÿtÿ,” hem nÿ. “Ëg tÿ ti tÿ ãg mÿ nén tó mũ ãn han mũ ra tóg ver tÿ nén ù tũ nÿ,” hem nÿ, jagnê mÿ. “Ti vÿ han kãn tugrÿn ãg tóg há nÿtÿ,” he tũg nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tÿ ãn kagyga e ag tÿ há' he

¹¹ Kÿ tóg *Jerusalém* ra tÿg sór mũ. Hã kÿ tóg ga tÿ *Samaria* mré ga tÿ *Galiléia* fyr mÿ tÿ mũ. ¹² Tá tóg ãmã ù ki rã mũ. Hã ra ù tÿ 10 (ke) ag tóg ti kato kãmũ nÿ, vÿnh kaga kren vãnh hynhan kÿ nÿtÿ ag. Ag tÿ ti ve kÿ ag tóg kór há tá nÿtÿ nÿ. ¹³ Kÿ ag tóg jamã há ra prÿnprÿr kÿ: “!..*Jesus*’..!” he mũ. “!..*Senhor*’..! !..Ëg jagãgtãn ra..!” he ag tóg mũ. ¹⁴ Kÿ tóg ag mÿ: “Topê tũ ki rÿr tÿ ag mÿ vÿnh ven mũjÿg,” he mũ.

Ag mũn kÿ ag tóg hághá' he kãn mũ sir, ag tÿ tá junjun to hã. ¹⁵ Kÿ ag kã ãn pir tóg kyrã mũ, ti to. Topê mÿ tóg vÿ há han mũ, ti tÿ há' hen kÿ. Kÿ vÿnh kar vÿ ti vÿ mẽg mũ. ¹⁶ Ti tÿ tá jun kÿ tóg ti krêm mũg ke mũ. Ti mÿ tóg: “inh mÿ tóg há tÿ, ã tÿ isÿ há' hen kÿ,” he mũ. *Samaria* tá fóg ù vÿ, ù tÿ *Jesus* to kyrã mũ ãn ti.

¹⁷ Kÿ tóg: “ù tÿ 10 (ke) ag vÿ há' he kãn,” he mũ. “Hã ra ãn

pir ne kyrã'. Hÿn, ù ag, ù tÿ 9 (ke) ãn ag?” he tóg. ¹⁸ “Fóg tag hã vÿ ti pir mÿ kyrã, Topê to: ãn mág vÿ tÿ ti nÿ, he jé,” he tóg. ¹⁹ Kÿ tóg fóg ãn mÿ: “jÿgnê ra,” he mũ. “Ha tÿg,” he tóg. “ã tÿ inh ki rã hã kÿ ã tóg há' he mũ,” he tóg.

Topê tÿ tÿ ãg pã'i nÿ to vÿjykre

(Mt 24.23-28, 37-41)

²⁰ Kejÿn *Fariseu* ag tóg *Jesus* ki jëmÿnh kãmũ mũ. “Topê tÿ tÿ ãg pã'i nÿ ãn mÿ ver kór gy nÿ?” he ag tóg. Kÿ tóg ag mÿ: “ti vÿg tũ ãg tóg nÿ, ãg kãnê tÿ,” he mũ. ²¹ “Hã kÿ ãg tóg ti to: tag kã ti nÿ, tátá ti nÿ, henh ke tũ nÿ gé. Ha mẽ, ãjag kã mÿ ti hur vÿnh ven, ãjag tÿ ti vÿg tũ hã ra,” he tóg.

²² Kÿ tóg ti mré mũ tÿ ag mÿ: “kejÿn tóg ãjag tÿ Topê tÿ tÿ ãg pã'i nÿ venh hapê tÿnh mũ,” he mũ. “Ti tÿ kurã pir ki ãjag mÿ vÿnh ven ra tóg ãjag mÿ há tÿnh mũ vÿ, hã ra ãjag tóg venh ke tũ nÿ ver,” he tóg. ²³ “Kejÿn ag tóg ãjag mÿ: “tag ki ti jun,” henh ke mũ. “Ën tá tóg jÿ,” he jé ag tóg ke mũ gé. Kÿ venh mũ tũg nÿ hã ra. ²⁴ Inh kãtÿg mãn ke vÿ tÿ ta tÿ kóm kóm ke ri ke nÿnh mũ. Vÿnh kar vÿ inh ve kãn ke mũ. Tÿ sóg ãprã ke fi kósin nÿ,” he tóg. ²⁵ “Inh kãtÿg mãn ke to hã sóg hã ra vÿsÿrénh mág han ke mũ ver. Ûri ke ag vÿ iso é henh ke mũ ver,” he tóg.

²⁶ “Kÿ inh kãtÿg mãn ke kurã ãn kã ãprã ke ag tóg han kãn ke mũ, ag tÿ *Noé* tÿ ga mÿ tÿ mũ kã nén han ja ãn ti. ²⁷ Ta

kutē to hā ag tóg jēn ja nīgtī. Kronkron ja ag tóg nīgtī gé. Vēnh prūg kutēm ja ag nīgtī gé. Ēn kā *Noé* tóg kejēn *canoa* tỹ ĩn kā ra rā ja nīgtī. Ti tỹ kā ra rā kar kỹ, ta tóg sir kutē ja nī, kỹ ag tóg goj var ki kägtēn kãn ja nī. ²⁸ *Ló* tỹ ga mĩ tĩg ki tóg hā ri ke pē ja nī gé. Jēn ja ag tóg nīgtī gé. Kronkron ja ag tóg nīgtī gé. Nén vēne he ja ag tóg nīgtī gé. Ēkrān ja ag tóg nīgtī gé. Ęn hynhan ja ag tóg nīgtī gé. ²⁹ Ēn kā *Ló* tóg kejēn ěmā tỹ *Sodoma* tá kākutē ja nī, kỹ pĩ tóg kanhkā tá kātēre ja nī, ěmā ěn kri, pó tỹ *enxofre* nĩja ke gé. Kỹ ěn tóg ag kägtēn kãn ja nī. Topē tỹ ag vóg kónān ke to jykrén ja tũ ag tóg nīgtī. ³⁰ Ge ti nĩnh mũ gé, ěprā ke fi kósin tỹ vēnh ven mǎn ke kurā ěn kā. To jykrén ke tũ ag tóg nī gé, ti to há tũ ag. ³¹ Ũ tỹ kurā ěn kā ti ĩn to hā tĩn kỹn jé ti tũ mǎn rā sór tũg. Ũ tỹ ěpỹ tá tĩ ěn jé ti tũ to vỹn ke tũg. ³² *Ló* prũ fi to jykrén nĩ, ājag tỹ fi tỹ vēsỹjām ěvǎnh ěn ri ke han tũ nĩ jé. ³³ Ājag tỹ ājag jykre hā han sór kỹ ājag tóg nũgme ki vár ke mũ, ha vem nĩ. Ājag tỹ isugrĩn ājag jykre fi mǎn kỹ ājag krenkren ke vē, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hā kỹ sóg tag tó mũ, ha mē. Kutỹ ěn kā, ĩnh kātĩg mǎn ke kã kutỹ ěn kā ũn régre ag vỹ jagnē mré nũgnũr nỹtĩnh mũ. Kỹ sóg ag kã ũn pir jé prēr ke mũ, kỹ tóg ĩnh mré tĩg mũ, jāvo ti régre vỹ kã nỹnh mũ, ha vem nĩ. ³⁵ Ũn régre fag vỹ ěgtynyn nỹtĩnh mũ, jagnē mré,

ěn kã. Kỹ sóg ũn pir fi jé prēr ke mũ, kỹ fi tóg ĩnh mré tĩg ke mũ. Jāvo fi régre fi vỹ kã jēnh ke mũ, ha vem nĩ. ³⁶ Ũn régre ag vỹ ěpỹ tá rǎnhrāj mũnh mũ, ěn kã. Kỹ sóg ũn pir jé prēr ke mũ, kỹ tóg ĩnh mré tĩg ke mũ. Jāvo ti régre vỹ tá tĩnh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg: “hā ra tag vỹ tỹ hē tá ke nĩnh mũ hỹn’?” he mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “kurā ěn kã ājag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ,” he mũ. “Nén ũ ter nỹg ja ri ke ti nĩ. Hā tá tóg vēnh mǎn tĩ, jātā ti. Tag ri ke ti nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

18

Ěg tỹ Topē mré vĩ to krónh kenh ke tũ

¹ Kỹ tóg ag kanhrān mũ, ag tỹ kurā kar ki Topē mré vēmén jé, to krónh ke tũ nĩ jé. Kỹ tóg: ² “kejēn pǎ'i tóg nīgtī, ěmā ũ tá,” he mũ. “Topē kamēg vǎnh tóg nĩ, ti jykre pǎno nĩn kỹ. Kỹ tóg ti mré ke ag kamēg vǎnh pē nīgtī gé. Kórég pē ti nīgtī. ³ Ęn jamā tá ũ fi tóg nīgtī gé, ũn mén ter ja fi. Ęn fi vỹ kejēn ti mỹ: “ĩnh *lograr* he sór mũ ěn ag jo ĩnh ki rĩr,” he mũ. ⁴ Hā ra tóg mē jāvǎnh nĩ. Jatun mỹ tóg nĩ nĩ, kysā tỹ hēn ri ke ki. Kỹ fi tóg ti tá jun tỹ hēn ri ke han mũ gé. To krónh ke tũ fi nĩ. Kỹ tóg kejēn to jykrén mũ. “Topē kamēg vǎnh ĩnh nīgtī,” he tóg. “Ũ kamēg vǎnh ĩnh nīgtī gé. ⁵ Hā ra fi tóg isovǎnh tũ pē nĩ. Kurā kar ki fi tóg ĩnh mỹ to vĩnh kātĩ mũ.

Kỹ inh hỹn fi jy nĩgãn mũ ha, ke tũ nĩ mũ ra fi tóg ijũ han ke mũ, fi tỹ inh venh kãtĩg to krónh ke tũ nĩ kỹ, ha vem nĩ,” he tóg, pã'i kórég ti,” he tóg.

⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ti vĩ jẽmẽ ra,” he mũ. “Jykre pãno ti nĩ, hã ra tóg fi tỹ ti mỹ vĩ e ẽn to fi kren han sór mũ,” he tóg. ⁷ “Hã kỹ Topẽ vĩ ãjag krenkren han ke mũ gé. ãjag kuprẽg ja tóg nĩ mỹr, kỹ ti mré vẽmẽn nĩ. Kurã ki ti mré vĩm nĩ, kuty tá ke gé. ãjag kren han tũ nĩ ve ti nĩ, kejẽn. ⁸ Hã ra tóg ãjag krenkren han ke mũ, kãnhmar, ha vem nĩ. Ki hã sóg tó mũ,” he tóg. “Hã ra ag mỹ ẽprã ke fi kósin ẽn kãtĩg mãn kỹ ti mré mũ sór mũ vĩ?” he tóg.

Êg tỹ: “tỹ inh ãn há nĩ,” henh ke tũ

⁹ Û tỹ ti vĩ mẽg mũ ẽn ag kã mĩ ù ag tóg vẽso: “tỹ ẽg tóg ãn há nỹtĩ,” he tĩ. “Jo ù ag ne kórég nỹtĩ', inhhã,” he ag tóg tĩ. Ẽn ag kanhrãn sór tóg mũ. Kỹ tóg ag mỹ: ¹⁰ “kejẽn Fariseu ù tóg nĩgtĩ,” he mũ. “Topẽ ãn ra tóg tĩ mũ, tá ti mré vĩ jé. Ti mré ù tóg ra tĩ mũ gé, ù tỹ *governo* mỹ jãnkamy mãng tí ti. Ti mré vĩ sór tóg mũ gé. ¹¹ Kỹ Fariseu tóg: “Topẽ,” he mũ. “Inh mỹ tóg há tĩ, isỹ jykre kórég tũ nĩn kỹ. Û ag tóg nẽn ù pēju tĩ, ù ag tóg nẽn ù vẽn mỹ han tĩ inhhã, jãvo inh pijé han tĩ'. Ag prũ tũ fag mré ag tóg nỹgnỹ tĩ. Kỹ *governo* mỹ jãnkamy mãng tí tag ti vĩ kórég nĩ gé, inhhã. ¹² Ag jãvo sóg vỹjykre há han tĩ. *Semana*

kar ki sóg vãkre régre han tĩ, jẽg tũ nĩn kỹ. Isũ kar tỹ sóg *dízimo* han tĩ, ã mỹ,” he tóg, Fariseu ti, Topẽ mỹ. ¹³ Hã ra *governo* mỹ jãnkamy mãng tí ẽn tóg kuvar há tá jẽ nĩ, mỹ'ãg kỹ. Kỹ tóg kanhkã ki ẽvãnh tũ nĩ gé. Ti fe kri tóg kãgmĩg mũ, kỹ tóg: “Topẽ,” he mũ gé. “Ã vĩ mranh inh mỹr. ã mỹ inh jagãgtãn ke tũ hã ra?” he tóg.

¹⁴ “Ha mẽ, Topẽ vĩ ti mỹ vẽn pãte fón, hã kỹ tóg jatun mỹ vyr. Jãvo tóg Fariseu ẽn mỹ vẽn pãte fón tũ nĩ. Ge ti nĩgtĩ. Êg tỹ vẽso: “há inh nĩ,” hen kỹ Topẽ tóg ẽg mỹ vẽn pãte fón ke tũ nĩ. Êg tỹ hã ra vẽso: “jykre kórég inh nĩ,” hen kỹ Topẽ vĩ ẽg to há nĩ, kỹ tóg ẽg tỹ ãn mág han ke mũ gé sir, ẽg jykre kurynh kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ gĩr to há

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Kỹ fag tóg gĩr tatĩ kãmũ mũ ti to, ti tỹ ag.kri ti nĩgé fi jé. Hã ra ti mré mũ tĩ ag tóg fag to jũ mũ. ¹⁶ Hã ra tóg fag jé prẽr kỹ ag mỹ: “gĩr mỹ vĩ tũg nĩ,” he mũ. “Fag tỹ iso kãmũ kamẽg tũg nĩ,” he tóg. “Û tỹ ge hã vĩ tỹ ẽg *Senhor* tỹ Topẽ tũ nỹtĩ,” he tóg. ¹⁷ “Sỹ ke há vẽ. Gĩr ag vĩ iso há nỹtĩ. Ûn kãsir tag fag ri ke nỹtĩm nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg Topẽ tỹ tỹ ẽg pã'i nĩ venh ke tũ nĩ mỹr,” he tóg.

Ûn riko ag

(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸ Kỹ kejẽn pã'i ù tóg ti mỹ: “*Senhor*’, há ã tóg jẽ,” he mũ. “Sỹ rĩr krỹg ja tũ venh há tóg

tĩ. Sỹ ve jé inh hỹn vễjykre há tỹ ne han ke mũ?“ he tóg. ¹⁹ Kĩ tóg ti mỹ: “inh mỹ: “há ã tóg jê,” he sór tũg nĩ. Ęg pijé há nỹtĩ. Topê hã ne ti pir mỹ há nĩ’,” he mũ. ²⁰ “Topê tỹ nén to ěg jyvẽn mũ ěn ki kanhró ã tóg nĩ, hã vỹ: ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, ù tén tũg nĩ, nén ù péju tũg nĩ, ù to ón tũg nĩ, ã nỹ mré ã jóg kaměg nĩ, he mũ,” he tóg. ²¹ Hã ra tóg: “tag kar ki sóg króm kãn, isĩn kã,” he mũ. ²² Kĩ tóg ti mỹ: “nén ù pir vỹ tũ nĩ ver,” he mũ. “Ã tũ vãm kãn nĩ, ã tỹ ùn jagtar ag mỹ vìn jé, jãnkamy ti. Kĩ ã tóg kanhkã tá tũ mág nĩnh mũ sir. Kar kãtĩg nĩ, ã tỹ inh mré tũg jé,” he tóg. ²³ Kĩ tóg ti mỹ vẽn mỹ tĩ, ti riko pẽ nĩn kỹ.

²⁴ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ vẽn mỹ ěn ki kanhrãn mũ. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “jagy ti nỹ, ùn riko tỹ Topê tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he mũ. ²⁵ “Kãvãru pãnĩ sór vỹ préj nor fĩn kutěnh ke tũ nĩ,” he tóg. “Ti tỹ fĩn kutě há nĩ ra tóg há tĩ vễ, ùn riko tỹ Topê tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke ti,” he tóg.

²⁶ Kĩ ti vĩ mễg mũ ag tóg jagně mỹ: “kỹ ù hỹn kren ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. ²⁷ Kĩ tóg ag mỹ: “ěprã ke ag vỹ tá junjun ke tũ nĩ vễ,” he mũ. “Hã ra Topê hã tóg ěg tỹ tá junjun han ke mũ,” he tóg.

²⁸ Kĩ *Pedro* vỹ: “ha vé, ěg tỹ nén ù kar ré kỹ ěg tóg ã mré mũ mũ,” he mũ. ²⁹ Kĩ tóg ag mỹ: “sỹ ke há vễ. Û tóg kejěn ti jamã ré kỹ tĩ mũ, ti prũ fi, ti kãke, ti jãvy, ti han mũ fag, ti krě ré kỹ tóg tĩ mũ, Topê

tỹ tỹ ěg pã'i nĩ tugrĩn, ti tỹ ti vĩ ki króm jé,” he mũ. ³⁰ “Ěn vỹ tóg sir vẽn kaja jé nén kar ěn venh ke mũ, ag jěgja kã, ga kri, kar kỹ tóg vãhã sir ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ gé sir, kanhkã tá,” he tóg.

Jesus tỹ ti ter ke tó mãn

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Kĩ tóg ù tỹ 12 (ke) ag jé prěr mũ, vyrmỹ. “Ha vé, *Jerusalém* ra ěg mũnh mũ, kỹ sóg tá ve kãn ke mũ, vãsỹ Topê vĩ tó tĩ ag tỹ iso nén rán ja ěn ti,” he tóg. ³² “Fóg ag mỹ ag tóg inh fěg ke mũ, *Jerusalém* tá, ha vem nĩ, ag tỹ iso é he jé, ag tỹ inh vóg kónãn jé, ag tỹ iso sug jé gé, ³³ ag tỹ inh mrãnmrãn jé. Ag tỹ isén ke vễ. Hã ra sóg kurã tãgtũ tũg kỹ rĩr mãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ³⁴ Hã ra ag tóg ti vĩ tag to jykrén tũ nĩ. Ti vĩ tóg ag mỹ vẽn mỹ tĩ. “Ti tỹ ne tó nẽ hỹn’?“ he ag tóg mũ sir.

Jesus tỹ ùn kyvó tỹ há'he

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ag mũn kỹ ag tóg *Jericó* to hã mũ nĩ. Hã ra ùn kyvó tóg ěpry kri nĩ nĩ. “Inh mỹ jãnkamy nĩm,” he tóg tĩ, vẽn kar mỹ. ³⁶ Ěn vỹ vẽn kar tỹ ěpry jagma mũ mễg tĩ. Kĩ tóg ag mỹ: “ũ nẽ?“ he mũ. ³⁷ Kĩ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* vễ, *Nazaré* tá ke ěn vễ,” he mũ. ³⁸ Kĩ tóg prěr mũ sir. “!..*Jesus*!..! ..*Davi* krě'krě!..! ..!jagãgtãn ra..!“ he tóg mũ. ³⁹ Kĩ ti jãmĩ mũ ag vỹ ti mỹ vĩ jũ han mũ, “mẽ kã nĩ nĩ,” hen kỹ. Hã ra tóg prěr mãn', prěr mãn' he mũ.

“!..Davi krē'krē'..! !..Ijagāgtān ra..!” he tóg.

⁴⁰ Kŷ *Jesus* tóg krŷg he kŷ: “ti jé prēr,” he mŷ. Ti tŷ ti ki jun kŷ tóg ti mŷ: ⁴¹ “inh ā tŷ hē ri kenh mŷ?” he mŷ. Kŷ tóg: “sŷ venh há tóg tŷ,” he mŷ. ⁴² Kŷ tóg ti mŷ: “he, ha tā mŷ vé,” he mŷ. “Ā tŷ inh ki rā kŷ ā há' henh ke mŷ,” he tóg. ⁴³ Kŷ tóg vēsŷmēr ēvānh há' he mŷ sir. Ti hā mré tóg tŷ mŷ sir. Topē mŷ tóg vī há han mŷ. Kŷ tóg vēnh kar mŷ há tŷ. Topē mŷ ag tóg vī há han mŷ gé sir.

19

Jesus tŷ Zaqueu venh tŷg

¹ Kŷ tóg ěmā tŷ *Jericó* ki rā kŷ fŷn rām kŷ tŷg sór mŷ. ² Hā ra ū tóg tá nŷ nŷ, ti jiji hā vŷ: *Zaqueu*, he mŷ. *Governo* mŷ jānkamy māg tŷ ag pā'i vē. Kŷ tóg riko tāvī nŷ. ³ ěn tóg *Jesus* ve sór mŷ. Hā ra tóg rur jē, hā kŷ tóg vēnh e ag tigrŷn ti vég tŷ nŷ. ⁴ Hā kŷ tóg ti jy vēnhvāg tŷ mŷ, kŷ tóg ka tŷ krén to tāpry mŷ, ti tŷ kri nŷg kŷ ti ve jé. ⁵ Kŷ tóg ka ěn tá jun mŷ. Kŷ tóg kri ēvānh kŷ ti vég mŷ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Zaqueu*,” he mŷ. “Kur kātére to fŷrŷn. Isŷ ā ĩn krēm nŷr ke vē,” he tóg. ⁶ Kŷ tóg tere tŷ mrānh ke mŷ sir. *Jesus* mŷ tóg: “mŷ jé ha,” he mŷ. Ti mŷ tóg sér tŷ, *Jesus* tŷ ti ĩn krēm nŷr sór kŷ.

⁷ Hā ra vēnh e ěn tóg *Jesus* to jŷ kŷ ti mŷ: “Topē vŷ mranh tŷ vē, hā ra tóg ti ĩn krēm nŷr sór mŷ,” he mŷ.

⁸ Kŷ tóg ti ĩn krēm nŷ nŷ. Kŷ *Zaqueu* tóg vēso jykrén kŷ ti mŷ vēnh kāmén mŷ. “Ha vé,

isŷ kuju vin jé sóg ke mŷ, ūn jagtar ag mŷ. Ū ag *lograr* he ja sóg nŷgtŷ, ag tŷ ki, hā ra sóg ag mŷ ti káfór nŷm sór mŷ ha. Sŷ jānkamy pir ki ū *lograr* he jan ki sóg ti mŷ ū tŷ 4 (ke) vin sór mŷ,” he tóg mŷ.

⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ŷri ā tóg kren ke mŷ, ā mré ke fag mré hā. *Abraão* krē'krē vŷ tŷ ā nŷ gé,” he mŷ. ¹⁰ “Tŷ sóg ěprā ke fi kósin nŷ. Ūn vāfor mŷ ěn jāvānh jé sóg kātŷg, sŷ ag krenkren han jé, ūn jykre pāno ěn,” he tóg.

Jānkamy kāmē

(Mt 25.14-30)

¹¹ Hā ra ūn e ag tóg ti vŷ mēg mŷ. *Jerusalém* to hā tóg nŷ, hā kŷ ag tóg ti to: “Topē tŷ tŷ ěg pā'i nŷ hŷn vēnh ven ke mŷ, ti tŷ tá jun kŷ,” he mŷ. Kŷ tóg ag mŷ. “hā tŷ vē,” he sór mŷ. Hā kŷ tóg: ¹² “kejěn pā'i tóg nŷgtŷ,” he mŷ. “ěn tóg ga ū ra tŷg sór mŷ, kór há ra, tá ke ag tŷ ti tŷ pā'i mág han jé. Tag pāte tóg tá vŷn ke sór mŷ. ¹³ Ti tŷg ke to hā tóg ti *camarada* tŷ 10 (ke) ag mŷ jānkamy pir nŷm' nŷm' he mŷ. Ag mŷ tóg: “ha inh mŷ tŷ rānrāj,” he mŷ. “Kejěn sóg vŷn kenh mŷ, kŷ sóg ājag rānrāj tugnŷm ke mŷ, ti,” he tóg. Kar tóg tŷ mŷ sir.

¹⁴ Hā ra ti krēm ke ū ag vŷ ti to há tŷ nŷtŷ. Kŷ ag tóg ti nón vēnh vŷ jěněg mŷ. “Ā tŷ ěg kri tŷ pā'i nŷn kŷ tóg vēnh mŷ nŷ. ěg tŷ tag ve jāvānh tóg tŷ,” he ja ag tóg nŷgtŷ. ¹⁵ Kejěn tóg, vēsŷ pā'i mág han kŷ vŷn ke mŷ. Kŷ tóg ti *camarada* ag jé prēr mŷ sir, ti tŷ ūn mŷ jānkamy vin

ja ěn ag. ¹⁶ Kŷ ũ tóg ti tá jun kŷ ti mŷ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg. Hã ra sóg kri ũ tŷ 10 (ke) gŷjŷ hé,” he mŷ. ¹⁷ Kŷ tóg: “jykre há tâvĩ ã tóg nĩ,” he mŷ. “Nén sĩ ki rĩr há han ã tóg, hã kŷ ã tóg ěmã tŷ 10 (ke) ki rĩr ke mŷ ha,” he tóg. ¹⁸ Kŷ ũ tóg ti mŷ: “jãnkamy pir nĩm ã tóg, hã ra sóg kri ũ tŷ 5 (ke) gŷjŷ hé,” he mŷ gé. ¹⁹ Kŷ tóg ti mŷ: “ěmã tŷ 5 (ke) ki rĩr jé ã tóg ke mŷ ha,” he mŷ gé.

²⁰ Kŷ ũ tóg: “ha vé, ã tũ ti,” he mŷ. “Inh krĩ pãgja kã ki vin kŷ sóg kri tógfĩn kŷ nĩm han. ²¹ ã kamĕg ja inh nĩ, ã vĩ tar to. ã tŷ nén vin ja tũ ěn mãn sór ã tóg tĩ. ã tŷ nén krãn ja tũ kunũnh sór ã tóg tĩ,” he tóg. ²² Kŷ tóg ti mŷ: “ã vĩ tóg ã jykre pãno han mŷ, ha mĕ,” he mŷ. “Inh mŷ vĩ tar han tí? Inh mŷ sŷ nén vin ja kãfór mãn sór tí? Inh mŷ sŷ nén krãn ja tũ kunũnh sór tí?” ²³ Kŷ ã tŷ ne jé inh jãnkamy tŷ *banco* tá nĩm ja tũ nĩ nĕ? ã tŷ tá nĩm han ra sóg ti *juro* venh ke mŷ vē, kŷ sóg isũ kãfór mãn ke mŷ vē,” he tóg. ²⁴ Kŷ tóg tá nŷtĩ ag mŷ: “ti nĩgã ti tũ mã,” he mŷ. “Ũ tŷ jãnkamy tŷ 10 (ke) mãn ja ěn mŷ nĩm, ti tũ pir ti,” he tóg mŷ sir. ²⁵ Kŷ ag tóg ti mŷ: “mĕ! Hã ra tóg tũ mág nĩ ha,” he mŷ. ²⁶ Kŷ tóg: “hŷ,” he mŷ. “Hã kŷ sóg tó mŷ. Ũn tũ mág vŷ mãn mãn ke mŷ. Ũ tũ sĩ nĩ ěn tũ mãn kãn jé ag tóg ke mŷ gé,” he tóg. ²⁷ “Kŷ inh kato tĕ mŷ ag tatĩ kãmũm nĩ, ũ tŷ iso: “ti tŷ ěg kri tŷ pã'i jĕn kŷ tóg ěg mŷ kórég nĩ,” he mŷ

ěn ag. Ag kãgtén ra, inh rĩnve,” he tóg, pã'i ti,” he tóg.

Jesus tŷ Jerusalém tá jun (Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ Kar tóg tá kãkutĕ kŷ ěmã tŷ *Jerusalém* ra tĩ mŷ. ²⁹ Kŷ tóg ěmã tŷ *Betfagé* to hã jun mŷ, ěmã tŷ *Betânia* tá, pãnónh tŷ *Oliveiras* he mŷ ěn tá. Tá jun kŷ tóg ti mré mŷ tĩ régre ag mŷ: ³⁰ “ěmã ěn ra mŷm nĩ, ěg jo ěmã nĩ ěn ra,” he mŷ. “Tá junjun kŷ ãjag tóg *burrica* fi kósin venh mŷ. Kri nĩ ja tũ tóg jĕ ver. ěn kavãn kŷ ti pére kãmũm nĩ,” he tóg. ³¹ “Hĕn ri ke mŷn ag tóg ãjag mŷ: “ãjag tŷ ne jé ti kavãn nĕ?” he mŷ. Kŷ ag mŷ: “ěg *Senhor* vŷ ti ve sór mŷ,” he mŷ.

³² Kŷ ag tóg mŷ mŷ. Ti tŷ ag mŷ tó mŷ ve kãn ag tóg mŷ sir. ³³ Kŷ ag tóg ti kavãg mŷ. Kŷ tŷ ũn mĕg mŷ ag tóg ag mŷ: “ãjag tŷ ne jé *burrica* kósin tag kavãn nĕ?” he mŷ. ³⁴ Kŷ ag tóg: “ěg *Senhor* vŷ ti ve sór mŷ,” he mŷ. ³⁵ Kŷ ag tóg ti pére kãmũ kŷ ag kur tŷ ti kri vin mŷ, *Jesus* tŷ kri nĩ jé. ³⁶ Ti tŷg kŷ ag tóg ag kur kugjĕn mŷ sir, ěpry jagma. ³⁷ Gen kŷ ag tóg, pãnónh tŷ *Oliveiras* to re kŷ *Jerusalém* to hã mŷ nĩ sir.

Kŷ vãhã ag kar ěn tóg Topĕ mŷ vĩ há han mŷ, jamã há ra, fag mré hã. *Jesus* tŷ nén han mŷ ve ja ag tóg nĩgtĩ. Hã kŷ ag tóg ěn mĩ ěkrén kŷ Topĕ mŷ vĩ há han mŷ sir. ³⁸ “!..Sér tóg tĩ, ěg mŷ..!” he fag tóg mŷ. “!..ěg *Senhor* vŷ ěg ki jun..! !..ěg jóg mág tŷ ti jĕnĕn kŷ..!” he ag

tóg. “!..Kanhkã tá ke ag mÿ tóg sér te..! !..Topẽ mÿ êg tóg vÿ há han sór mũ, kynhmÿ nÿ ãn mÿ..!” he ag tóg, prẽnprẽr kÿ.

³⁹ Hã ra *Fariseu* ù ag tóg tá nÿtĩ gé, vẽn h e ãn kãmĩ. Kÿ ag tóg: “ã mré mũ tĩ ag mÿ: prẽnprẽr tũg ra, hé,” he mũ.

⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “vó, ag prẽnprẽr tũ nÿ ra pó hÿn prẽnprẽr mũ vẽn, ag mÿn sér tĩnh mũ vẽn,” he mũ.

Jesus tÿ Jerusalem to fÿ

⁴¹ Gen kÿ ag tóg *Jerusalem* tá junjun mũ sir. Êmã ãn ve kÿ tóg fÿ mũ. ⁴² “*Jerusalém* tá ke’,” he tóg. “Ki kanhrãn sór tũ ãjag tóg nÿ,” he tóg. “Ãjag tÿ ùri ki kanhrãn há tóg tĩ vẽn, hã ra ãjag tóg ke jãvãnh nÿtĩ.

Ãjag tÿ ki kanhrãn ra ãjag tóg krĩ kuprã nÿtĩnh mũ vẽn, mÿr, ha mẽ. Hã ra ãjag tóg jẽmẽ sór tũ nÿ. Kutu ãjag tóg nÿtĩ.

⁴³ Hã kÿ ãjag tóg vãhã kurã kórég pẽ venh ke mũ. ãjag kato tẽ ag vÿ ãjag to ráránh ke mũ. Komẽr hã ag tóg ãjag to grẽngrẽn kenh ke mũ. Kÿ ag tóg ãjag êmã jy ró pẽnĩn vÿrÿn kenh ke mũ sir.

⁴⁴ ãjag tÿ tũ' he kãn jé ag tóg ke mũ, ãjag krẽ ke gé. ãjag ãn kókén kãn jé ag tóg ke mũ gé. Kÿ ãn tÿ pó pijé jagnẽ kri nÿtĩnh mũ'. Kurã há ki ãjag tóg Topẽ vÿ mẽ jãvãnh nÿtĩ, ùri. Hã kÿ ãjag tóg ti kórég venh ke mũ,” he tóg. Fÿ pẽ han kÿ tóg tó mũ, êmã mĩ tũg kÿ.

Jesus tÿ Topẽ ãn tá ag pan

(*Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22*)

⁴⁵ Kÿ tóg Topẽ ãn tá jun kÿ ti jy ró kã ra rã mũ sir. Kÿ tóg ù tÿ tá nén ù vẽn he ti ag pan mũ. ⁴⁶ “Topẽ vÿ rá to jykrén nÿ,” he tóg. “Inh ãn jiji vÿ tÿ Topẽ mré vÿ jafã nÿ, hã ra ãjag tóg krẽm nén kar pigju mũgtĩ,” he tóg. Ag pan kÿ tóg ag mÿ tó mũ.

⁴⁷ Hã ki tóg kurã kar ki ag kanhrãn mũ, Topẽ ãn krẽm. Hã ra tóg Topẽ tũ to pã'i ag mÿ kórég nÿ, pã'i kar ag mÿ. Hã kÿ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁴⁸ Hã ra tóg ag mÿ ki króv tũ nÿ. Vẽn kar mÿ tóg mẽ sér tũ, ti vÿ ti, hã kÿ tóg vẽn mÿ tĩ sir, pã'i ag tÿ ti tén sór mũ ra.

20

Ûn nÿ Jesus jẽnẽ

(*Mt 21.23-27; Mc 11.27-33*)

¹ Kurã kar ki tóg Topẽ vÿ tó jẽ nÿ, vẽn vÿ sér ãn, Topẽ ãn krẽm. Kejẽn Topẽ tũ to pã'i ag tóg ti to kãmũ mũ, kófa ag ke gé.

² Ti mÿ ag tóg: “êg tÿ ã ki jẽmẽn há tóg tĩ,” he mũ. “Ã vễjykre tÿ ne tÿ tag han tĩ? Û nÿ ã jẽnẽ?” he ag tóg.

³ Kÿ tóg ag mÿ: “ãjag ki sóg jẽmẽn ke mũ gé, vẽn kato,” he mũ. ⁴ “*João* vÿ ag kygpég tĩ ja nÿgtĩ. Kÿ ti mÿ kanhkã tá vễjykre han', êprã vễjykre vó?” he tóg.

“Û nÿ ti jẽnẽ? Inh mÿ tó,” he tóg. ⁵ Kÿ ag tóg jagnẽ mré to jykrén mũ sir. “Êg tÿ ti mÿ: Topẽ tÿ ti jẽnẽ vẽn, hen kÿ tóg êg mÿ: ãjag tÿ ne jé ti vÿ kri fi ja tũ nÿ nẽ? henh ke mũ,” he ag tóg.

⁶ “Êg tÿ hã ra ti mÿ: êprã ke jykre ja vẽn, hen kÿ vẽn kar vÿ êg pin sór ke

mũ, pó tỹ, ha vem nĩ. *João* to ag tóg: Topẽ vĩ to tĩ pẽ ja vễ, he tĩ, hã kỹ ag tóg ẽg to jũnh ke mũ,” he ag tóg. ⁷ “Topẽ jykre han ja ti nĩ,” he sór tũ ag nĩ, kỹ ag tóg: “ẽprã vễjyre han ja ti nĩ,” he sór tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg ti mỹ: “ẽg pijé ki kanhró nỹtĩ’,” he mũ. ⁸ Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “kỹ sóg ãjag mỹ ù tỹ ijẽnẽg mũ tónh ke tũ nĩ gé,” he mũ.

Ûn camarada kórég ag
(*Mt 21.33-46; Mc 12.1-12*)

⁹ Kỹ tóg vễnh kar mỹ: “ẽg tỹ Topẽ kato tẽ kỹ tóg ge nỹnh mũ, ha mẽ,” he mũ. “Kejẽn ù tóg *uva* krãn ja nĩ, tỹ *vinho* han jafã ẽn. Kỹ tóg ù tỹ ki rĩr tĩ ag mré to jykrén kỹ ag mỹ tovãnh mũ sir. Kar tóg ga ù ra tĩ mũ. Hã ra tóg kãtĩg vãnh han mũ. ¹⁰ *Uva* ẽn kanẽn kỹ tóg ag mỹ ti *camarada* ù jẽnẽg mũ, ù tỹ ki rĩr tĩ ag mỹ, ag tỹ ti mỹ ti tũ jẽnẽ jé, ẽkré kanẽ ẽn ti. Hã ra ag tóg ti mỹ vin tũg mũ. Ti mrãnmrãn ag tóg mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ha tĩg, nén ù mǎg mẽ kã ã tóg vỹn kenh mũ,” he mũ. ¹¹ Kỹ tóg ti *camarada* ù jẽnẽ mǎn mũ gé sir. Hã ra ag tóg ti mrãnmrãn mũ gé. Ti mỹ féfén kar kỹ ag tóg ti mỹ: “ha tĩg, nén ù mǎg mẽ kã ã tóg vỹn kenh ke mũ,” he mũ gé sir. ¹² Kỹ tóg ag mỹ ù jẽnẽ mǎn mũ gé sir, hã ra ag tóg ti mrãnmrãn kỹ ti rỹnh rỹnh kỹ ti tũn mũ gé sir.

¹³ Kỹ *uva* kré tỹ tũn mũ tóg to jykrén mũ. “Inh hỹn hẽn ri kenh ha,” he tóg. “Inh kósin jẽnẽ jé sóg ke mũ ha, inh fe pẽ ẽn, hẽn ri ke mũn ag tóg ti kamẽg ke mũ,” he tóg. ¹⁴ Ti

kósin tỹ ag tá jun kỹ nén kré ki rĩr tĩ ag tóg ti vég mũ. Kỹ ag tóg ti to jykrén mũ, jagnẽ mré. “Kejẽn ẽkré tag vỹ tỹ ti tũ nỹnh mũ,” he ag tóg. “Mũ nỹ, ti tén jé, ti tũ tag tỹ tỹ ẽg tũ nỹn jé,” he ag tóg. ¹⁵ Kỹ ag tóg ró mã ra ti pére mũ kỹ tá ti tén mũ sir. Kỹn hỹn hẽn ri kenh ke mũ’, ẽkré tỹ tũn mũ ẽn ti?’“ he tóg, ¹⁶ “Kãtĩg jé tóg ke mũ, ẽkré ki rĩr tĩ ag kãgtén jé. Kỹ tóg *camarada* ù ag mỹ finh mũ sir, ti jakré ti,” he tóg.

Kỹ ag tóg mễg mũ, ti vỹ ti. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Ëg jé hã ra tag vég tũ nĩgtĩ,” he ag tóg mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ag ki ẽvãnh kỹ ag mỹ: “Topẽ vĩ rá tag to jykrén nĩ, ha mẽ,” he mũ. “Pó fón ag tóg, pó tỹ ìn han tĩ ag. Ag mỹ tóg kórég ja nĩ. Hã ra Topẽ tóg pó ẽn hã tỹ ìn nũna han mũ,” he tóg. ¹⁸ Û tỹ hẽn ri ke ag vỹ pó tag kri vár ke mũ, kỹ ag tóg kri vár kỹ tũ’ henh ke mũ. Kỹ pó tag vỹ ù tỹ hẽn ri ke ag kri kutẽnh ke mũ gé, kỹ tóg ag tỹ nám nám ke kãn mũ sir, ag kri kutẽ kỹ,” he tóg, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki,” he tóg, *Jesus* ti.

Ëg tỹ imposto kajãm

(*Mt 22.15-22; Mc 12.13-17*)

¹⁹ Kỹ Topẽ tũ to pã’i ag vỹ ti vỹ mễg mũ. Kỹ ag tóg: “ẽg hã to tóg kãmén ja nĩ, ẽg tỹ Topẽ kato vãsãnh tag vỹ ge nỹnh mũ, he mũ ẽn ti,” he mũ. Hã kỹ ag tóg ti se sór mũ. Hã ra ag tóg vễnh e ẽn kamẽg mũ. ²⁰ Kỹ ag tóg hã ra ti tỹ rĩr mũ. Ti to ag tóg vãjig mũ, ag tỹ ti vỹ to fóg tỹ pã’i mỹ: “ha ti vóg kónãnh,” he jé. Hã jé ag tóg ùn jykre

kuryj nýtĩ ve ag jěgněg mũ, ag tỹ *Jesus* ki jěmě jé. ²¹ Kỹ ag tóg ón kỹ *Jesus* mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Vějykre kuryj hã tóg ã tóg tĩ, hã kãmén ã tóg tĩ. Hã kỹ ěprã ke ag ve tóg ã mỹ tỹ nén ù tú nĩ. Hã kỹ ã tóg Topě japry to ěg kanhrãn há han tĩ,” he ag tóg. ²² “Kỹn mỹ há nỹ, ěg tỹ fóg tỹ pã'i mág tỹ *imperator* mỹ jãnkamy nĩm ti, *imposto* kajãm jé? Ěg mỹ hỹn nĩm mũ', nĩm ke tú nĩ vó?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg ag jykre régre nýtĩn ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg ón kỹ inh ki jěmě sór mũ’,” he mũ. ²⁴ “Inh mỹ jãnkamy ven. Û jiji nỹ kã nĩ? Û kãgrã nỹ kã nĩ?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: “pã'i mág kãgrã vë,” he mũ. ²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “kỹ pã'i mág mỹ ti tú nĩm, jo Topě mỹ ti tú nĩm gé,” he mũ. ²⁶ Hã kỹ ag tỹ ne to ti senh ke tóg tú tĩ, ti vĩ há han tĩn kỹ. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Věnh kar vỹ ti vĩ měg nýtĩ nĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ vĩ mãn tú nĩ sir.

Ûn kãgter mũ ag tỹ rĩnrĩr mãn ke

(*Mt 22.23-33; Mc 12.18-27*)

²⁷ Kỹ *Saduceu* ag tóg ti tá junjun mũ gé, ti ki jěmě jé. Hã ra *Saduceu* ag tóg: “ěg ter ja tá ěg tóg vỹn ke mãn ke tú nĩ. Rĩr mãn ke tú ěg tóg nĩ,” he tĩ. ²⁸ Ěn ag vỹ ón kỹ *Jesus* ki jěmě sór mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ gé. “*Moisés* vỹ ěg mỹ vějykre tag nĩm, hã vỹ: ã régre tỹ ti krě tú ra ter kỹ ã tỹ ti prũ fi tỹ prũg ke vë, he mũ. ã tỹ ã régre mỹ ã krě han ke vë, fi ki, he tóg mũ,” he ag

tóg. ²⁹ “Kỹ ù tỹ jagně mré pafa ja tỹ 7 (ke) ag vỹ nýtĩgtĩ. Ag kãke vỹ prũg mũ, hã ra tóg ti kósin tú ra ter mũ. ³⁰ Kỹ ti jãvy vỹ fi tỹ prũg mũ sir, hã ra tóg ti kósin tú ra ter mũ gé. ³¹ Kỹ ti jãvy ù tóg fi tỹ prũg mũ gé, hã ra tóg ter mũ gé, ti kósin tú ra. Gen kỹ ag tóg kãgter kãn mũ kejěn, ù tỹ 7 (ke) ěn ag. ³² Kỹ vãhã ag prũ fi vỹ ter mũ gé sir. ³³ Kỹ fag tỹ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kỹ fi hỹn mén tỹ 7 (ke) nĩnh mũ vë. Ag kar vỹ fi tỹ prũg ja nýtĩgtĩ. Hã kỹ tóg věnh mỹ nỹ, ag tỹ: “rĩnrĩr mãn jé ěg tóg ke mũ,” hen kỹ,” he ag tóg.

³⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ěprã ke ag vỹ kyprũg tĩ, kỹ fag vỹ ag tỹ mén tĩ gé,” he mũ. ³⁵ “Ag kã ù ag tóg ag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn ke mũ, ti kurã tá krỹg kỹ. Ěn ag vỹ prũg mãn ke tú nĩ sir, mén mãn ke tú fag tóg nĩ gé sir, rĩnrĩr mãn kỹ. ³⁶ Ter mãn ke tú ag tóg nĩ gé, mỹr, ha mẽ. Hã kỹ ag prũg mãn ke tú nĩ. Kỹ fag mén mãn ke tú nĩ gé. Topě tỹ jěgně jafã ag ri ke fag nýtĩnh mũ. Topě krě vỹ tỹ fag nýtĩ sir, fag tỹ fag kãgter ja tá rĩnrĩr mãn kỹ. ³⁷ Rĩnrĩr mãn jé ag tóg ke mũ, ùn kãgter mũ ag, ha vem nĩ. Hã kỹ *Moisés* tóg Topě to tag tóg ja nĩ, ha mẽ. Ti tỹ vãnh pũr nĩ ěn tá ti mré vēmén kar kỹ tóg Topě to: “*Abraão* mré *Isaque* mré *Jacó* ag tỹ ùn to: Topě, he mũ ěn vë,” he ja nĩ. ³⁸ Kãgter ag huri, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*, hã ra *Moisés* tóg Topě to: “*Abraão* tỹ ùn to: Topě, he mũ ěn vë,” he ja nĩ. Ti tỹ tỹ ag Topě nĩn

kỹ ag tóg rĩnrĩr nỹtĩ, ha mẽ, ag kãgter mũ ra. Ûn kãgter mũ ag kar vỹ Topẽ mỹ rĩnrĩr nỹtĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁹ Kĩ ù tỹ Topẽ vĩ rán tĩ ù ag tóg ti mỹ: “vĩ há han ã, ãg tỹ ãg ter ja tá vỹn kenh ke mũ tag to,” he mũ. ⁴⁰ Kĩ ù tóg ti ki jẽmẽ mãn sór tũ nĩ sir. Ti kamẽg ag tóg mũ. Hã kỹ ag tóg ti ki jẽmẽ mãn sór tũ nĩ ha.

Cristo mỹ tỹ ãprã ke nĩ, Topẽ kósin mỹ vó

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Kĩ *Jesus* tóg ag ki jẽmẽg mũ gé sir. Kĩ tóg ag mỹ: “Topẽ vĩ rán tĩ ag ne tóg: “*Cristo* vỹ tỹ *Davi* krẽ'krẽ nĩ,” he tĩ,” he mũ. ⁴² “Hã ra *Davi* tóg *Cristo* tó ja nĩ, ti tỹ Topẽ mỹ jãn kỹ. Kĩ tóg: “ãg jóg mág tỹ Topẽ vỹ inh *Senhor* mỹ: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá,” he ja nĩ. ⁴³ “Isỹ ã kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ã krẽm ag vin ke vẽ, kỹ ag sigse ri ke vẽ sir. Tag jãvãnh nĩ ver,” he ja ti nĩ, Topẽ ti, he ja tóg nĩ, *Davi* ti,” he tóg, *Jesus* ti. ⁴⁴ “Hã kỹ *Davi* tóg *Cristo* to: “inh *Senhor*,” he ja nĩgtĩ. Kĩ ti krẽ'krẽ mỹ tỹ ti kri ke nĩ nĩ?” he tóg mũ.

Hã ra ti kato tẽ ag tỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ.

Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag kamẽg jẽ ãg ke mũ

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Vẽnh kar tóg mẽg mũ, *Jesus* vĩ ti. Kĩ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: ⁴⁶ “ón kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag kamẽg nĩ,” he mũ. “Kur téj rĩg ag tóg tĩ,” he tóg. Kĩ tóg vẽnhan kar tỹ ag mỹ: “ã mỹ há?” he kỹ ag mỹ

sér tũgtĩ, ag tỹ ãmã kuju kã mĩ mũn kỹ. Vẽnhan kanhrãn jafã krẽm ag tóg vẽnhan kãpãm kỹ nỹtĩgtĩ. Fénhta ki ag tóg jẽn vén tĩ, ag tỹ tỹ pã'i nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁴⁷ “Hã ra ag tóg ùn mên ter ja fag tũ mãn kãn tĩ. Kar kỹ ag tóg ón kỹ Topẽ mré vĩ mág han mũgtĩ, ãg tỹ ag to: “ùn há vỹ tỹ ag nỹtĩ,” he jé. Hã to ag vỹsýrénh mág tãvĩ han ke mũ,” he tóg, *Jesus* ti.

21

Ûn mên ter ja fi tỹ fi tũ vin. (Mc 12.41-44)

¹ Kĩ tóg Topẽ ãn tá jẽ kỹ tã mĩ ãvãnh kỹ ùn riko ag vigvég mũ. Jãnkamy vin jafã ki ag tóg ag tũ vin tĩ. Topẽ mỹ ag tóg vin mág tĩ. ² Kĩ ùn mên ter ja fi vỹ tá jun mũ gé sir. Tỹ nén ù tũ fi tóg nĩ, hã ra fi tóg jãnkamy kãsir régre vin mũ, Topẽ mỹ. ³ Kĩ tóg fi to: “ve ra ha,” he mũ. “Ûn riko tỹ vin kãfór han fi tóg, fi tũ sĩ hã ra. Tỹ nén ù tũ fi tóg nĩ. Fi mên vỹ hur ter. ⁴ Kĩ fi tóg fi tũ vin kãn ja nĩ, fi jẽn mré hã. Jãvo ùn riko ag vỹ ag tũ ke hã tỹ Topẽ mỹ vin mág tĩ. Hã ki fi tóg ag tỹ nĩm kãfór han, fi tỹ nĩm sĩ pẽ han mũ ra. Ki hã sóg tó mũ mỹr,” he tóg.

Topẽ ãn kókén kỹ nĩnh ke (Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Ën kã ù ag tóg Topẽ ãn to vĩ há han mũ. “Sĩnvĩ pẽ ti jẽ,” he ag tóg mũ. “Ti pó ve ra ha. Mág ti nỹtĩ. Ti sĩnvĩ tóg e nỹtĩ gé,” he ag tóg.

⁶ Kĩ tóg: “mỹ ãgag mỹ sĩnvĩ?” he mũ. “Kejẽn tóg kókén kãn

kỹ nỹnh mũ, ha vem nĩ, kỹ pỏ
vỹ jagnẽ kri nỹtĩ mẫnh ke tũ nĩ
ha. Gũm ke kẫnh jẻ tỏg ke mũ,
tag ti,” he tỏg.

Vẻnh jagtar to rẫ
(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Kỹ ag tỏg ti mỹ: “kurẫ tỹ
ne kẫ ke nẻ hỹn’?” he mũ. “Ễg
hỹn hẻn ri ken kỹ ti kurẫ ki
kanhrỏ nỹtĩnh mũ? Topẻ hỹn
ne han vẻn ke mũ, ẻg tỹ kurẫ
ẻn ki kanhrỏ nỹtĩ jẻ?” he ag
tỏg.

⁸ Kỹ tỏg ag mỹ: “ker ừ vỹ
jẻmẻ hẻ’,” he mũ. “Ừ tỹ hẻn
ri ke ag vỹ ón kỹ ijiji tỏnh
kẫmũnh mũ. “Cristo vỹ tỹ inh
nĩ. Inh kurẫ vỹ hur jun,” he jẻ
ag tỏg ke mũ. Ag nỏn mũ tũg
nĩ. ⁹ Jagnẻ kato vẫsẫnsẫn mũ
ag tỹ vẻnh gẻnh mẻgmẻ jẻ ẫjag
tỏg ke mũ. Kamẻg tũg nĩ hẫ ra.
Vẻnh gẻnh tỹ hẻn ri ke han jẻ
ag tỏg ke mũ, kurẫ tỹ ẻgno to
hẫ. Ti kurẫ kẫ ke pijẻ’,” he tỏg.

¹⁰ Kỹ tỏg ag mỹ: “povo ag
tỹ jagnẻ kato vẫsẫnsẫn ke vẻ,
pẫ'i krẻm ke ag tỹ pẫ'i ừ krẻm
ke ag to jũnh ke vẻ,” he mũ.

¹¹ “Ga tỹ ragrag ke jagy tỹ hẻn
ri ke han ke vẻ gẻ, ẻn kẫ. Kỹ
vẻjẻn tỏg tũ' hẻnh ke mũ gẻ.
Vẻnh kaga kỏrẻg vỹ vẻnh vin-
ven ke mũ, ẻn kẫ sir. Nẻn ừ
vẻnh mỹ vỹ vẻnh vinven ke
mũ gẻ, kanhkẫ tá, kỹ vẻnh kar
vỹ kanẻ junjur ke mũ,” he tỏg.

¹² “Tag to hẫ ag tỏg ẫjag
sigsẻnh ke mũ gẻ. ẫjag vỏg
kỏnẫnh jẻ ag tỏg ke mũ gẻ. Vẻnh
kanhrẫnh jafẫ krẻm ag tỏg ẫjag
jykre vigẻnh ke mũ gẻ. Pẫ'i
mág ag mỹ ag tỏg ẫjag venven
ke mũ, pẫ'i tỹ *governador* ag

mỹ ke gẻ, ẫjag tỹ ijiji tỏ ja tu-
grĩn. ¹³ ẫjag tỹ inh vỹ tỏ jẻ, hẫ
jẻ ag tỏg ẫjag tỹ gẻnh ke mũ.
¹⁴ Ễn kẫ ẫjag tỹ nẻn ừ tỏnh ke to
jykẻn tũg nĩ, to krĩ kufy han
tũg nĩ gẻ. ¹⁵ Inh hẫ vỹ ẫjag vỹ
han ke mũ. Inh jykẻ nẻm jẻ
sỏg ke mũ ẫjag mỹ, ẫjag tỹ ag
mỹ tỏ há han jẻ. Kỹ tỏg ag tỹ
ẫjag vỹ kafẫnh sỏr mũ ra ag mỹ
vẻnh mỹ tĩnh mũ, ẫjag kato tẻ
ag tỹ ne tỏnh ke tỏg tũ tĩnh mũ,
ha vem nĩ.

¹⁶ Ễn kẫ ẫjag han mũ ẻn vỹ
ẫjag sẻnh ke mũ, ẫjag mrẻ pafa
mũ ag ke gẻ, ẫjag mrẻ ke ag
ke gẻ, ẫjag to há kar ag mỹr.
ẫjag kẫ mĩ ừ ag kẫgtẻn jẻ ag tỏg
ke mũ gẻ, ha vem nĩ. ¹⁷ Vẻnh
kar vỹ ẫjag to kỏrẻg tẫvỹ nỹtĩnh
mũ, ijiji tugrĩn. ¹⁸ Hẫ ra ẫjag
vẻkẻ vẻsỹrẻnh ke tũ nĩ, ẫjag
gẫnh pir vỹ fagrĩnh mỹ kutẻnh
ke tũ nĩ, ha vem nĩ. ¹⁹ To tar
nỹtĩm nĩ, ẫjag vẻsỹrẻnh ke to,
kỹ ẫjag tỏg rĩr krỹg ja tũ ẻn
vẻnh ke mũ,” he tỏg, *Jesus* ti.

Jerusalẻm kỏkẻn kỹ nỹnh ke
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰ “Kejẻn *soldado* ag tỏg
Jerusalẻm jy nỹtĩnh mũ, ag tỹ
ẻmẫ ẻn kỏkẻn jẻ. ẫjag tỹ tag
ve kỹ ẫjag tỏg ki kanhrỏ nỹtĩnh
mũ. Ag tỹ ti kỏkẻn kẫnh ke
kurẫ vỹ jun ke mũ, kurẫ ẻn
kẫ. ²¹ Kỹ vẻnh pigjunh mũm
nĩ, pẫnỏnh ra, ẫjag tỹ *Judẻia* ki
nỹtĩn kỹ. ẫjag tỹ ẻmẫ tá nỹtĩn
kỹ pẻtẻm nĩ, vẫnh kẫ ra. ẫjag
tỹ vẫnh kẫ tá nỹtĩn kỹ ẻmẫ ra
mũ tũg nĩ. ²² Topẻ tỹ ag vỏg
kỏnẫnh ke kurẫ vẻ sir, ag jykẻ
kỏrẻg to, hẫ kỹ tỏg vẫsỹ rẫnh
kỹ nĩ. Vẻnh rá ẻn ve jẻ ẫjag

tóg ke mũ, kurã ên kã. ²³ Kĩ ùn kufy fag vỹ vêsýrénh mág han ke mũ, kurã ên kã, gĩr pygfãm mũ fag ke gé. Êprã ke ag vêsýrénh mág tãvĩ han ke vë, Topê tỹ *povo* tag to jũ jagy han ke vë, kurã ên kã. ²⁴ Ājag kã mũ ùn e tãvĩ kãgter ke vë, rógro tỹ. Kĩ Ājag kã mũ ù ag vỹ sigse kũ mũnh mũ, *povo* kar kãmĩ. Kĩ *Jerusalém* vỹ kókén kãn kũ nĩnh ke mũ. Fóg ag vỹ sãnsãn ke mũ, Ājag jamã ti. Kejên fóg ag tỹ tũ' henh ke kurã vỹ jun ke mũ gé hã ra," he tóg, *Jesus* ti.

Topê kósín kãtĩg mãn ke
(*Mt 24.29-31; Mc 13.24-27*)

²⁵ "Kurã ên kã rã vënh mỹn ke vë, kysã ti ke gé, krĩg ti ke gé. Kĩ ga kri mũ ag vỹ kamëgmëg kãn ke mũ. Kanë junjur mág jé ag tóg ke mũ, *povo* kar ên ag. Kĩ goj vỹ krém kenh mũ, goj kafã tũ vỹ jũnh ke mũ, ti kurã jun kũ. ²⁶ Kĩ êprã ke ag fe vỹ vo kónãn ke mũ, ag tỹ jũrũn ke vỹ ag kãgtén ke mũ, ag tỹ ag tỹ nén ve ja tũ ên ven kũ. Ēg tỹ kanhkã tá nén vëg tũ kar ên vỹ ragrag ke kãn mũ mỹr, ha mẽ. ²⁷ Kĩ vãhã vënh kar vỹ inh kãtĩg venh ke mũ. Kanhkã góg kã mũ sóg kãtĩg ke mũ. Kĩ sóg tar nĩnh mũ, inh ve vỹ kókov nĩnh mũ. Ājag tỹ tag ve kũ Ājag tóg isỹ tỹ êpra ke fi kósín nĩ ên ki kanhró nỹtĩnh mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Ka tỹ figueira
(*Mt 24.32-35; Mc 13.28-31*)

²⁸ "Ājag tỹ isỹ Ājag mỹ nén tó mũ ên ve sĩ han kũ Ājag kanë

nĩm nĩ, ti tỹ Ājag mỹ sér pë tĩn kũ. Isỹ vãhã Ājag krenkren han ke vë sir, isỹ kurã ên kã jun kũ," he tóg.

²⁹ Kĩ tóg ag mỹ: "inh kãtĩg mãn ke vỹ ge nỹnh mũ, ha mẽ," he mũ. "Ka tỹ *figueira* to ki kanhrãn nĩ, ka ù to ke gé," he tóg. ³⁰ "Ti pë tánh kũ, ti féj tãg han kũ êkré tygtãnh kurã tóg kakó tĩ sir. ³¹ Ēn ri ke ti nĩ, Ājag tỹ inh kãtĩg mãn ke kurã ki kanhró nỹtĩ ti. Ājag tỹ sỹ Ājag mỹ nén tó ja ên ve kũ inh kãtĩg ke tóg kakó tãvĩ tĩ ha," he tóg. ³² Sỹ ke há vë, hã kũ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Ū tỹ nén kar ên vëg mũ ag vỹ inh kãtĩg mãn ke venh ke mũ, ũri, ag kãgter ke to hã," he tóg. ³³ "Kanhkã vỹ tũ' henh ke mũ, ga ti ke gé. Jãvo inh vỹ vỹ tũ' henh ke tũ nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Ēg tỹ vënh ki êmënh ke

³⁴ "Vënh ki êmë, Ājag tỹ fénhta tãvĩ to vënh kutãn tũ nĩ je, vënh kanhir e to ke gé. Kĩ vëjên to krĩ kufy han tũg nĩ gé, kur to, tag ki nén ũ kar to. Ke tũ nĩ mũ ra inh kãtĩg mãn ke kurã ên vỹ Ājag vatãnh tá jun ke mũ. ³⁵ Ājag tỹ to vënh kãn kũ nỹtĩ tũ nĩn kũ tóg Ājag mỹ sēsĩ tỹ êgje tỹ sa ri ke nĩ. Vënh vatãnh tá tóg tỹ sa tĩ. Ge ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn ke ti. Ga kri mũ ag kar vatãnh tá sóg jun ke mũ. ³⁶ Hã kũ Ājag kanë nĩm nĩ, nũr sór tũg nĩ. Inh kãtĩg ke kã jatu to ken hã vë, hã vỹ: nũr, he mũ. Topê mré vĩ to krónh ke tũg nĩ, Ājag tỹ nén ũ jagy ên vëg mũ ra tar nỹtĩ jé. Kĩ Ājag tóg êprã ke fi kósín rĩnja tá

nýtinh ke mũ sir. Mý'äg ke tũ ãjag nĩn sir, isỹ vẽn kar jykre tugnyĩm ke kurã ãn kã,” he tóg, *Jesus* ti.

³⁷ Hã ki tóg kurã kar ki Topẽ ãn krẽm ag kanhrãn tĩ. Kutyg ký tóg ãmã tá kãkutẽ ký pãnónh tỹ *Oliveiras* ra tĩ tĩ, tá nur jé. ³⁸ Ti tỹ tỹ vaj ký Topẽ ãn tá jun mãn ký ag tóg tá ti vĩ jẽmẽn kãmũ tĩ, ù tỹ hẽn ri ke ag.

22

Ag tỹ Jesus se sór

(*Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53*)

¹ ãn kã fénhta tóg kakó tĩ sir, ãmĩ jãgja tũ konh ke ti. Fénhta ãn jijin hã vỹ: *Páscoa*, he mũ. ² Ký Topẽ tũ to pã'i ag vỹ ãg kanhrãn tĩ ag mré *Jesus* to jykren mũ. Ag tỹ ti tén sór vẽn. Hã ra ag tóg *povo* kamẽg mũ.

Judas tỹ pã'i ag mỹ Jesus ven sór

(*Mt 26.14-16; Mc 14.10-11*)

³ ãn kã *Judas Iscariotes* he mũ ãn vỹ *Satanás* tỹ ti jagrẽ vég mũ sir, *Jesus* tỹ ãn vin mũ ag kã ù ãn ti. ⁴ Ký tóg Topẽ tũ to pã'i ag venh tĩ mũ sir. Ti tỹ ag mỹ *Jesus* ven sór vẽn, ag tỹ ti se jé.

⁵ Ký tóg ag mỹ sér pẽ tĩ sir. Ký ag tóg ti mỹ jãnkamy tó mũ. ⁶ Ký tóg: “he,” he mũ. Ký tóg to jykren mũ, ag mỹ: “ha ti kãgmĩ,” henh ke to. Ag tỹ vẽn kar vatánh tá ti se sór vẽn.

Pedro tỹ João mré fénhta tỹ Páscoa han

(*Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30*)

⁷ Ký tóg ãmĩ jãgja tũ ãn konh ke kurã tá krỹg mũ sir. Kurã ãn ki ag tóg mé sĩ tânhtĩ, ag tỹ kurã tỹ *Páscoa* kã ko jé. ⁸ Ký tóg *Pedro* jẽnẽg mũ, *João* mré. Ký tóg ag mỹ: “ha fénhta kãn mũjẽg,” he mũ. ⁹ Ký ag tóg ti mỹ: “kỹ ãg hẽ tá mé tânhtĩ mũ hỹn'?” he mũ. ¹⁰ Ký tóg ag mỹ: “ãmã ãn tá ãjag tóg ù venh mũ. Goj vyn ký tóg tĩnh mũ. ãn hã nón mũm nĩ,” he mũ. “Ti ãn tá junjun ký ti nón gem nĩ. ¹¹ Ký tá nĩ ãn mỹ: “ãg *Senhor* vỹ ã mỹ vẽn vĩ jẽnẽg mũ,” hem nĩ. “Inh hỹn hẽ tá *ovelha* konh ke mũ, ãn mré mũ tĩ ag mré?” he ti, ãg *Senhor* ti,” hem nĩ. “Mỹ ki vẽn kánkán jafã tũ?” he mũ. ¹² Ký tóg ãjag mỹ, krogrog tỹ kynhmỹ nỹ ãn ven ke mũ sir. Éhé ti nĩ, ký *mesa* to nýtĩ jafã vỹ tá nýtĩ gé. ãn tá ti kãn nĩ ãg mỹ,” he tóg. ¹³ Ký ag tóg mũ ký tá mé tânhtĩ mũ sir.

Santa Ceia

(*Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1 Co 11.23-25*)

¹⁴ Ký tóg ag tỹ konh ke óra tá krỹg mũ. Ký tóg, ti tỹ ãn vin ja ag mré tá nĩ nĩ. ¹⁵ Ký tóg ag mỹ: “sỹ *ovelha* tag konh hapẽ tóg tĩ vẽn ãjag mré, ãn vỹsrénh ke to hã,” he mũ. ¹⁶ “Hã ra sóg ko mãn ke tũ nĩ ha, ha vem nĩ. Topẽ tỹ tỹ ãg pã'i nĩ vỹ vẽn ven ke mũ. ãn kã sóg ko mãn ke mũ, kejẽn,” he tóg.

¹⁷ Ký tóg kópa vãg mũ sir. To tóg Topẽ mré vĩ mũ, ký tóg ag mỹ: “ha kron,” he mũ. “Ha vẽn kãpãm,” he tóg. ¹⁸ “Tag kron mãn ke tũ ãn hã, ke

gέ, ha vem nĩ. Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ěn hã kã sóg kron mãn ke mũ, ha vem nĩ," he tóg.

¹⁹ Kỹ tóg ěmĩ mǎg mũ sir. To tóg Topě mré vĩ mũ. Kupãn kỹ tóg ag mỹ kãnhkrég mũ. Kỹ tóg ag mỹ: "inh hã vế," he mũ. "Ājag jagfy sóg vėnh fėg ke mũ. Kỹ inh mũ ěkrén nĩ, ājag tỹ ěmĩ tag konh ken kỹ," he tóg.

²⁰ Ag tỹ ko kar kỹ tóg kópa vǎg mũ gé. Kỹ tóg ag mỹ: "kópa ki jě tag vỹ tỹ inh kyvénh ri ke nĩ," he mũ. "Ājag jagfy tóg inh ki kãkutėnh mũ. Inh jykre tǎg to ken hã vế, isỹ inh kyvénh tugrĩn ājag mỹ vėnh pǎte fón jé," he tóg.

²¹ "Hã ra ājag kã ũ tóg inh vatánh tá isónh ke mũ, inh kato tẽ ag mỹ. Inh mré tóg mesa tag to nĩ nĩ. ²² Tĩg jé sóg ke mũ, isỹ tỹ ěprǎ ke fi kósin nĩnh kỹ. Vǎsỹ Topě tóg to jykrén ja nĩ, hã kỹ sóg tĩg mũ. Hã ra tóg ũ tỹ isónh ke mũ ěn mỹ vĩ kónǎn tǎvĩ han ke mũ, Topě ti," he tóg. ²³ Kỹ ag tóg jagně mỹ: "ėg kã ũ tỹ hẽ nẽ hỹn'?" he mũ sir.

Ū tỹ hẽ nẽ tỹ ũn mǎg nĩ

²⁴ Ěn kã ag tóg jagně kǎfór nĩ sór mũ. Hã kỹ ag tóg jagně to jũ mũ. ²⁵ Kỹ Jesus tóg ag mỹ: "fóg ag pã'i ag vỹ ag krēm ke ag mỹ vĩ tar han tĩ, kỹ ag tóg ũ tỹ ag kǎfór ag mỹ: "ėg jóg," he tĩ, ti tỹ ag mỹ vĩ tar han mũ ra," he mũ. ²⁶ "Ag ri ke han tũg nĩ. Ājag mỹ tỹ ũn mǎg nỹĩ sór mũ'?" Kỹ tỹ ũn kǎsir ri ke nỹĩm nĩ, jagně mré," he tóg. "Ū tỹ inh jykre

ki tỹ pã'i nĩnh kỹ tóg tỹ ti krēm ke ag camarada ri ke nĩnh ke mũ, ag ki rĩr kỹ. ²⁷ Kejėn ěg tóg mesa to nỹĩ, kỹ ũ tóg mesa ki rĩr tĩgtĩ. Ū tỹ hẽ nỹ hỹn mesa ki rĩr ti'? Ag patrǎo mỹ', ti camarada mỹ vó'? Ti camarada vỹ ki rĩr tĩgtĩ. Jo sóg ājag ki rĩr tĩgtĩ, ājag camarada ri ke. ²⁸ Ājag hã ne inh mré mũgtĩ'. Isovǎnh ja tũ pẽ ājag tóg nỹĩ. Isỹ nén ũ jagy vėg mũ ěn ve kãn ājag tóg tĩ, inh mré. ²⁹ Inh panh vỹ isỹ pã'i han ke mũ, kỹ sóg ājag tỹ pã'i han ke mũ gé, ti kóm, ³⁰ ājag tỹ inh mré jėn jé tá. Kỹ ājag tóg ājag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹĩnh mũ, ājag tỹ povo tỹ Israel ag jykre tugnỹm jé, povo tỹ 12 (ke) ěn ag," he tóg, Jesus ti.

Jesus tỹ Pedro mỹ tó

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Kỹ tóg Pedro mỹ: "Simǎo', Simǎo'," he mũ. "Satanás vỹ ājag to vĩ, Topě mỹ. Ti tỹ ājag jykre ve sór vế. Trigo tỹ ěg tóg peneira ki kǎkag tĩ, ěg tỹ ti fǎr pan jé. Ěn ri ke han jé tóg ke mũ, ājag tỹ, Satanás ti. ³² Hã ra sóg hur ǎ jagfy vĩ, ǎ tỹ inh ki rǎ tovǎnh pẽ han tũ nĩ jé. Kỹ ǎ tóg kejėn ǎ jykre si to jykrén mãn ke mũ, ǎ tỹ inh jykre hã han jé. Ěn kã ǎ tóg ǎ mré ke ag jyvėn kỹ ag tỹ tar' henh ke mũ," he tóg.

³³ Hã ra Pedro tóg ti mỹ: "ǎ mré sóg se kỹ jėnh mũ, ǎ mré sóg ter ke mũ gé," he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: "vó," he mũ. "Ha vé, ũri ǎ tóg iso: "ti ki kagtĩg sóg nĩ," he tǎgtũ han ke mũ,

galo kyr ke to hã, ha vem nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ ag mỹ ti jagy tĩnh ke tó

³⁵ Kỹ tóg ag kar mỹ: “ãjag jẽgnẽ ja inh nĩ. Kỹ ãjag tóg nén ù ma mũ ja tũ nĩgtĩ, *bolsa* tũ, pẽn né tũ. Ën kã ãjag mỹ jagtar ja nĩgtĩ?” he mũ. Kỹ ag tóg: “vó,” he mũ. ³⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “hã ra tóg ùri ke tũ nĩgtĩ,” he mũ. “Hã kỹ ãjag jãnkamy ma mũjẽg, ãjag *bolsa* ma mũjẽg. ãjag tỹ nén ù tũ nỹtĩn kỹ ãjag kur vẽnẽ hem nĩ, rógro kajãm jé sir. ³⁷ Nén ù tóg iso rán kỹ nĩ, hã vỹ: ag mỹ tóg tỹ ùn jykre pãno nĩ, he mũ. Sỹ vãhã tag venh ke vẽ ha. Sỹ iso nén rán kỹ nĩ ãn ve kãn ke vẽ ha, vãhã,” he tóg.

³⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: “rógro régre vỹ ki nỹtĩ,” he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: “hã tũ vẽ,” he mũ.

Jesus tỹ ti panh mré vĩ

(*Mt 26.36-46; Mc 14.32-42*)

³⁹ Kỹ tóg ag mré ti tĩg jafã ãn ra tĩ mũ sir, hã vỹ: pãnónh tỹ *Oliveiras*, he mũ. ⁴⁰ Tá jun kỹ tóg ag mỹ: “ẽg tỹ nén jagy venh ke nẽ ha. Topẽ mré vĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé,” he mũ.

⁴¹ Kỹ tóg tĩg sĩ han mũ, kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ kỹ Topẽ mré vĩ mũ sir. ⁴² Kỹ tóg: “panh', mỹ ã tỹ inh vẽsỹrénh ke tag tỹ tũ' he jãvãnh? Hã ra isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han tũg nĩ. Á tỹ nén han ke mũ ãn hã han nĩ,” he mũ.

⁴³ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù vỹ ti mỹ vẽnẽ ven mũ sir, kanhkã tá, kỹ tóg ti tar han mũ. ⁴⁴ Hã ra tóg ti ter ke to kanẽ jur mũ,

hã kỹ tóg Topẽ mré vĩ mãn', vĩ mãn', he mũ. Kỹ ti kãrãn vỹ kyvénh mũ sir, kỹ tóg ga kri nãg' nãg' he mũ.

⁴⁵ Kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag to kãtĩ mũ. Hã ra ag tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ. Krónh' krónh' ke ja ag tóg nĩ, ag fe kaj tugrĩn. ⁴⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg nũgnũr nỹtĩ nĩ'. Nĩgnĩ ra, Topẽ mré vĩ, ãjag tỹ ti vĩ mranh tũ nĩ jé, ãjag tỹ nén ù jagy ve kỹ,” he mũ.

Ag tỹ Jesus se

(*Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11*)

⁴⁷ Ti tỹ ver tỹ vẽnẽn jẽ ra ùn e ag tóg junjun mũ sir, *Judas* mré, ù tỹ 12 (ke) ag kã ù ãn ti. Ti tỹ ag tatĩn kãtĩg hã vẽ, ag tỹ ti se jé. Kỹ tóg sir *Jesus* to grẽn ke kỹ ti ki nhun ke mũ. ⁴⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judas*,” he mũ. “Á ne tóg inh ki nhun ke kỹ iso: “ti hã vẽ,” he mũ', inh kato tẽ ag mỹ,” he tóg.

⁴⁹ Kỹ ti mré mũ ag tóg ti mỹ: “ẽg mỹ rógro tỹ ag fynh ke tũ'?” he mũ. ⁵⁰ Kỹ ag kã ù tóg porisa ù fynh mũ. Ti nĩgrẽg tỹ tóg rãm ke mũ, ti pẽgja tá. Topẽ tũ to pã'i krẽm ke ù vẽ. ⁵¹ Hã ra tóg: “ag vóg tũg ra, há ti nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ti nĩgrẽg mãn kỹ to tỹ grẽn ke mũ sir.

⁵² Pã'i tỹ hẽn ri ke ag vỹ tá junjun ja nĩ, Topẽ tũ to pã'i ag, kófa ag ke gé. Ag kar tỹ ti senh kãmũ ja vẽ. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “ãjag ne tóg rógro gẽnẽh kỹ iso kãmũ mũ', ka kyv gẽnẽh kỹ ke gé,” he mũ. “Inh pijé tỹ *bandido* nĩ’,” he tóg. ⁵³ “Kurã kar ki sóg Topẽ ãn krẽm ãjag mré nĩ ja nĩgtĩ, hã ra ãjag tóg tá ise sór ja tũ nĩ, ãjag tỹ ag

kamēg kŷ. Hã ra tóg ũri jun, ãjag kurã ti, Japo tŷ ti tŷ nén han sór mũ ên han jé, ãjag tŷ. Jykre ki kuty ti nĩ,” he tóg.

Pedro tŷ Jesus to ón

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Jo 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Kŷ ag tóg ti ség mũ sir. Ag tŷ ti pére mũ kŷ ag tóg Topê tũ to pã'i mág ĩn tá junjun mũ.

Hã ra *Pedro* vŷ kuvar há tá ag nón kãtĩ mũ. ⁵⁵ Đn vãso tá *soldado* ag tóg pĩ grug mũ, kŷ ag tóg tugtón nŷtĩ nĩ. Kŷ *Pedro* vŷ ag mré tón nĩ nĩ. ⁵⁶ Kŷ pã'i *camarada* ũ fi vŷ tá ti vég mũ. Kŷ fi tóg ti tugnŷm kŷ ag mŷ: “inh mŷ ti mré tũ tũ ũ vê,” he mũ. ⁵⁷ Hã ra *Pedro* tóg: “vó,” he mũ. “Ti ki kagtĩg sóg nĩ, jŷ,” he tóg.

⁵⁸ Kar kŷ ũ tóg ti tugnŷm mũ gé, kŷ tóg ti mŷ: “ag kã ũ vŷ tŷ ã nĩ,” he mũ. Hã ra tóg ti mŷ: “inh hã tũ vê, vŷ,” he mũ gé.

⁵⁹ Tag kar kŷ, óra pir tũg kŷ hên ri ke mũn, ũ tóg ti tugnŷm mũ gé. Kŷ tóg tá nŷtĩ ag mŷ: “ha vé, *Galiléia* tá ke vŷ tŷ ti nĩ,” he mũ. “Inh mŷ tóg tŷ ti mré ke ũ nĩ,” he tóg mũ gé. ⁶⁰ Hã ra *Pedro* tóg ti mŷ: “inh pijé ti ki kanhró nĩ, vŷ'. ã tŷ ne tó nê?” he mũ. Ti tŷ ver tŷ vēmén nĩ ra *galo* vŷ kyr mũ sir. ⁶¹ Kŷ êg *Senhor* vŷ vēsŷjãm *Pedro* ki êvãnh mũ. Kŷ *Pedro* vŷ to jykren mũ, êg *Senhor* tŷ ti mŷ: “iso ã tóg: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he tãgtũ han ke mũ, *galo* kyr ke to hã,” he ja ên mũ. ⁶² Kŷ tóg tá kãkutê mũ, kŷ tóg fŷ mág han mũ sir.

Ag tŷ Jesus vóg kónãh
(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Kŷ ũ tŷ *Jesus* ség mũ ag vŷ ti to é he mũ. Ti tânĥ ag tóg mũ gé. ⁶⁴ Ti kanê pãg kŷ ag tóg ti kakã ki tânĥ kŷ ti mŷ: “ã mŷ êg kã ũ tŷ hê nŷ ã tânĥ?” he mũ. “ã tŷ nén kar ki kanhró nĩn kŷ ã hŷn ki kanhró nĩ,” he ag tóg ti mŷ. ⁶⁵ Gen kŷ ag tóg ti mŷ vĩ kónãh tŷ hên ri ke han mũ, ti to é he kŷ.

Pã'i ag tŷ Jesus ki jêmê

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Tŷ vaj kŷ kófa kar ag tóg vênĥ mãn mũ, Topê tũ to pã'i ag mré hã, Topê vĩ to êg kanhrãn tĩ ag mré hã. Ag vênĥ mãn kŷ ag tóg ti jé prêr kŷ ag rĩnja tá ti fêg mũ, ag tŷ ón kŷ ti jykre ve jé. Ag tŷ ti tén sór vê. ⁶⁷ Hã kŷ ag tóg ti mŷ: “ã mŷ tŷ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Ha êg mŷ tó,” he ag tóg. Kŷ tóg ag mŷ: “ãjag pijé inh vĩ kri fig tĩ', isŷ ãjag mŷ tó mũ ra,” he mũ. ⁶⁸ “Isŷ ãjag ki jêmê sór mũ ra ãjag tóg inh mŷ tó tũ nĩgĩ gé. Kŷ ãjag tóg isovãnh tũ nĩ gé,” he tóg. ⁶⁹ “Hã kŷ êprã ke fi kósín vŷ Topê pëgja tá nĩnh ke mũ ha. Topê vŷ tar nĩ. Sŷ ti pëgja tá nĩnh ke vê ha,” he tóg.

⁷⁰ Kŷ ag kar tóg ti mŷ: “kŷ ã mŷ tŷ Topê kósín nĩ?” he mũ. Kŷ tóg ag mŷ: “ki hã ãjag tóg tó mũ,” he mũ. “Inh hã vê,” he tóg ag mŷ. ⁷¹ Kŷ ag tóg: “ti ki êg tóg nén ũ jêmê mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ. “Ti jênky ki kãkutê mẽ êg tóg huri. Topê to vĩ kónãh ti huri. Ti ter ke vê ha,” he ag tóg mũ sir.

23

Pilatos tỹ Jesus ki jēmē

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Hã ra tá ke kar ag vỹ *Jesus* pére mũ mũ, fóg tỹ pã'i tỹ *Pilatos* mỹ. ² Tá ag tóg ti mỹ: “vênh kar krĩn kónãn tóg tĩ, ag tỹ vễjyre há tovãnh jé,” he mũ. “Kỹ tóg ẽg mỹ: “pã'i mág tỹ *imperador* mỹ *imposto* nĩm tũg nĩ,” he tĩ gé. Kỹ tóg vêso: “tỹ inh *Cristo* nĩ, pã'i mág ti,” he tĩ gé,” he ag tóg mũ. ³ Kỹ *Pilatos* tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ.

⁴ Kỹ *Pilatos* tóg ag kar mỹ: “ti tỹ nén ù kórég han ja vég tũ sóg nĩ,” he mũ. ⁵ Hã ra ag tóg ti tovãnh jãvãnh pẽ nỹtĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hã ra tóg vênh kar krĩ rỹ han tũgtĩ,” he mũ. “Ga tỹ *Judéia* kar mĩ tóg tĩg ja nĩ, ga tỹ *Galiléia* mĩ ke gé, tag mĩ ke gé. Tĩg kỹ tóg vênh kar krĩn kónãn tũgtĩ,” he ag tóg.

Herodes tỹ Jesus ki jēmē

⁶ Kỹ *Pilatos* tóg: “ti mỹ tỹ *Galiléia* tá ke nĩ?” he mũ. ⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. Hã ra *Herodes* vỹ tỹ ga tỹ *Galiléia* tá pã'i mág nĩ. Hã kỹ *Pilatos* tóg ti hã mỹ ti jẽnẽg mũ. Ẽn kã tóg *Jerusalém* tá nĩ gé, *Herodes* ti.

⁸ Kỹ tóg *Herodes* tá jun mũ sir. Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti mỹ sér tĩ. Ti tỹ ti ve sór ja vễ. Ti kãme mẽ ja tóg nĩ, hã kỹ tóg ti ve sór ja nĩgtĩ. “Hẽn ri ke mũn tóg nén han vãnh han ke mũ, sỹ ve jé,” he tóg.

⁹ Ti tỹ tá jun kỹ tóg ti ki nén tỹ hẽn ri ke jēmẽ sór mũ, hã ra tóg ti mỹ vỹ tũg mũ. ¹⁰ Hã ra pã'i ag vỹ tá nỹtĩ nĩ, kỹ ag tóg ti kato vỹ mág han mũ sir, Topẽ vỹ to ẽg kanhrãn tĩ ag ke gé. Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ vỹ tũg mũ gé. ¹¹ Kỹ *Herodes* vỹ ti to é he mũ gé, ti mré ke kar ag ke gé, kỹ ag tóg ti nyg mũ. Kur kupri pẽ tỹ tóg ti kri fón mũ, ón kỹ. Kỹ tóg *Pilatos* mỹ ti jẽnẽ mãn mũ sir.

¹² Kurã ẽn kã *Pilatos* vỹ *Herodes* mỹ vỹ há han mũ. Jagnẽ to há' he mãn ag tóg mũ. Ag tỹ *Jesus* venh ke jo ag tóg jagnẽ kato tẽ ja nĩgtĩ.

Ag tỹ Jesus tén sór

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.6)

¹³ Kỹ *Pilatos* vỹ pã'i ag jé prěr mũ sir. ¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag ne inh mỹ ti fẽg,” he mũ, “kỹ ãjag ne ti to: “vênh kar krĩn kónãn tóg tĩ,” he mũ'. ãjag rĩnve sóg ti ki jēmẽ huri, hã ra sóg ve ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti to nén tó ja ti. Nén ù kórég han ja tũ tóg nĩ. ¹⁵ Kỹ *Herodes* vỹ vég tũ nĩ gé. Sỹ ti mỹ ti jẽnẽ ja vễ, ãjag ke gé. Hã ra tóg inh mỹ ti jẽnẽ mãn mũ gé. Ẽg hẽ ri ken kỹ ti tén mũ hỹn'? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. ¹⁶ Hã kỹ sóg ti mrãnmrãn kar ti tovãnh ke mũ,” he tóg.

¹⁷ Fénhta tỹ *Páscoa* ki tóg ag mỹ vễse pir tovãnh tĩ, prỹg kar ki. Ti jykre vễ. Hã kỹ tóg: “*Jesus* tovãnh jé sóg ke mũ,” he mũ. ¹⁸ Hã ra vênh kar ag tóg vãnh prẽnprěr mũ sir. “!..Ti tén ra..!” he ag tóg mũ. “!..*Barrabás* tovãnh ra..!”

he ag tóg. ¹⁹ *Barrabás* vỹ vĕnh génh to se ký jĕ nĩ. Ěmã tá tóg vĕnh génh han ja nĩgtĩ, ěn kã tóg ũ tén ja nĩgtĩ, hã to tóg se ký jĕ nĩ.

²⁰ Ký *Pilatós* vỹ ag mỹ vĩ mãn mũ. Ti tỹ *Jesus* tovãnh sórvĕ. ²¹ Hã ra ag tóg prĕnprĕr ký: “!..krunh to ti sã, krunh to ti sã..!” he mũ. ²² Ký tóg ag mỹ vĩ tãgtũ han mũ gé. “Ti kórég tỹ ne han ti? Sỹ végtũ tóg tĩ. Ti tỹ ne to ter ke nĕ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ. Hã ký sógti mrãnmrãn kar ký ti tovãnh ke mũ,” he tóg. ²³ Hã ra ag tóg prĕnprĕr tãvĩ han mũ sir, hã ký ag tóg ti kutãn mũ. Ti mỹ ag tóg: “!..krunh to ti sã..!” he tãvĩ han mũ. Ký tóg ag prĕnprĕr to ag mỹ han sórvĩ mũ sir. ²⁴ To tóg jykrén mũ, ký tóg ag mỹ: “he,” he mũ, ag tỹ ti kutãn to. ²⁵ Ký tóg ũ ěn kavãg mũ sir, ũ tỹ vĕnh génh to se ký jĕ ěn ti, ũ tỹ ũ tén ja ěn ti. Ký tóg ag mỹ *Jesus* ti fĕg mũ sir, ag tỹ ti ki ag tỹ nĕn han sórvĩ mũ ěn han jĕ. ²⁶ Ký ag tóg ti pére mũ mũ, krunh to ti sa jĕ.

Jesus tỹ krunh to sa

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

Ag mũn ký ag tóg ũ kãtĩg végtũ. Ěpỹ tá tóg kãtĩ mũ. Ti jijin hã vỹ: *Cirene tá Simão*, he mũ. Ti kri ag tóg *Jesus* krunh ti fig mũ, ti tỹ ti jĕ va tĩg jĕ, ti nón.

²⁷ Ký ũ tỹ hĕn ri ke ag vỹ *Jesus* nón mũ mũ, ũn tỹtã fag ke gé. Ěn fag vỹ vĕsỹrĕnh mũ. Kygfỹ mágt han fag tóg mũ sir. ²⁸ Hã ra *Jesus* tóg vĕsỹjãm ěvãnh ký fag mỹ: “*Jerusalém*

tã ke’,” he mũ. “Ijĕ kygfỹ tũgt nĩ,” he tóg. “Vĕjĕ kygfỹm nĩ, ãjag krĕ jĕ kygfỹm nĩ,” he tóg. ²⁹ “Ha vĕ, kurã kórég pĕ vỹjun ke mũ, ãjag mỹ. Ěn kã ũ ag tóg: “ũn kurĩ fag mỹn pãgsĩ nĩnh mũ, fag tỹ fag krĕ ter végtũ nĩnh ký,” hĕnh mũ. “ũn krĕ tũ fag mỹn pãgsĩ nĩnh mũ, ũ tỹ gĩr pygfãm tũ fag mỹ ke gé,” he jĕ ag tóg ke mũ. ³⁰ Ěn kã ag tóg pãnónh mỹ: “inh kri tỹ tam ké,” hĕnh ke mũ gé, ký ag tóg sórvĩ mỹ: “inh péju ra, vĕnh krĕm,” hĕnh ke mũ gé. ³¹ Ěgtato tĕ ag tỹ ka tánh gỹn ký ag hỹn ka tóg tovãnh ke tũ pĕ nĩ. Ka tánh ěn ri ke sógt nĩ. Jo ãjag tóg ka tóg ri ke nỹtĩ. Hã ký ãjag tóg inh vĕsỹrĕnh kãfór venh ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. *Jerusalém* fĩn rãm ký tóg ke mũ.

³² Ag tỹ *Jesus* pére mũn ký ag tóg ũn régre ag pére mũ mũ gé, ũn jykre pãno ag. Ag tỹ ka to ag sanh ke vĕ gé. ³³ Ký ag tóg pãnónh tá junjun mũ sir, ti jijin hã vỹ: Kri Kuka, he mũ. Tá ag tóg krunh to ti sãgt mũ sir. ũn jykre pãno ag tỹ ag tóg krunh to ag sãgt mũ gé, ti kóm, ký ũ vỹ ti pĕgja tá sa, jo ũ vỹ ti jakãnh tá sa.

³⁴ Ký *Jesus* vỹ: “panh’, ag mỹ vĕnh pãte fón nĩ,” he mũ. “Ag pijĕ ki kanhró nỹtĩ’, ag tỹ nĕn han mũ tag ki,” he tóg.

Ký *soldado* ag tóg ti kur tỹ jagnĕ mỹ vĕnh ken mũ, to ag tóg joga he mũ sir. ³⁵ Ký vĕnh e ag vỹ tá végt nỹtĩ. Hã ra pã’i ag tóg ti nygt mũ. Ký ag tóg jagnĕ mỹ: “ũ ag krenkren han ja tóg nĩgtĩ,” he mũ. “*Cristo* jĕ

věnh kren han, Topě tỹ ti fěg ja nĩn kỹ, ti tỹ ti kuprěg ja nĩn kỹ. Hã ra tóg věnh kren han ki kagtĩg nĩ,” he ag tóg mũ, ti to é he kỹ. ³⁶ Kỹ *soldado* ag vỹ ti nyg mũ gé. Ti rã hã nỹtĩ kỹ ag tóg ti mỹ *vinagre* ven mũ sir. ³⁷ Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. “Věnh kren han ra, ã tỹ tỹ pã'i nĩn kỹ,” he ag tóg mũ, ti to é he kỹ. ³⁸ Hã ra ag tóg ti to rán ja nĩ, ti tỹ krunh to sa ěn ti. Ti to rán hã vễ, hã vỹ: “*Judeu* ag pã'i mág hã vễ,” he mũ. Ti kri tóg krunh to rán kỹ sa.

³⁹ Kỹ ti kóm krunh to sa ù tóg ti to é he mũ gé, ùn jykre pãno ěn. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ?” he mũ. “Věnh kren han ra, kỹ ěg krenkren han nĩ gé,” he tóg mũ. ⁴⁰ Hã ra ti kóm krunh to sa ù tóg ti mỹ vĩ jũ han mũ. Ti mỹ tóg: “kỹ ã mỹ Topě kaměg tũ?” he mũ. “Věsỹrěnh ã tóg mũ gé, ti kóm.

⁴¹ Ěg tỹ ěg tỹ nén han ja kajãm vễ jãvo. Ěg jykre pãno to ěg vễsỹrěnh nỹtĩ nĩ. Ěg jãvo tóg jykre kuryj nĩ. Ti pijé nén ù kórég han ja nĩ,” he tóg. ⁴² Kỹ tóg *Jesus* mỹ: “*Senhor*’, inh ki ěkren nĩ, ã tỹ tỹ pã'i ki rãn kỹ,” he mũ. ⁴³ Kỹ tóg ti mỹ: “ha mẽ, ùri ã tóg inh mré ěmã há ěn tá nĩnh mũ, *Paraíso* he mũ ěn tá, kanhkã tá. Ki hã sóg tó mũ,” he mũ, *Jesus* ti.

Jesus ter

(*Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30*)

⁴⁴ Kejěnh rã tóg ěg nĩno kã sa nĩ sir. Hã ra tóg kuty' he mũ sir, ga kar mĩ hã. Kuty ěn tóg óra tãgtũ han mũ. ⁴⁵ Hã ra

Topě ĩn krěm kur mág pě vỹ jãnkã kã sa nĩ. Ěn vỹ jaran ke mũ. Kuju mĩ tóg jaran ke kãtère mũ sir, fĩn rãm kãn tóg mũ.

⁴⁶ Kỹ *Jesus* vỹ prěr mág pě han mũ. Kỹ tóg: “!..panh'!..” he mũ. “!..Sỹ ã mỹ věnh fěg vễ, inh kuprĩg ti..!” he tóg. Tag tóg kar tóg hun ke mũ sir.

⁴⁷ Hã ra fóg tỹ *capitão* tóg ti ter vég mũ. Kỹ tóg Topě mỹ vĩ há han mũ. “Věnh vĩ ja vễ, ùn há ja vễ,” he tóg mũ. ⁴⁸ Kỹ věnh e ěn vỹ ti ter vég mũ gé. Kỹ ag tóg ag tỹ nén han ja to jykrén mũ sir. Vãhã tóg ag mỹ e tĩ. “Topě hỹn ěg tỹ hě ri kenh mũ ha, ěg tỹ ti tén kỹ?” he ag tóg mũ sir. Tag tó kỹ ag tóg ag ĩn ra vỹnvỹn ke mũ.

⁴⁹ Hã ra ti to há ag vỹ ti vég nỹtĩ nĩ, kakó ki, ùn tỹtã fag ke gé. *Galiléia* tá ke fag tóg ti mré kãmũ ja nĩgtĩ gé. Ti ter ve kãn fag tóg mũ sir.

Ag tỹ věnh kej tá Jesus fi

(*Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42*)

⁵⁰ Kỹ ù tóg tá nĩ gé, věnh jyvěn tĩ ù. Ti jiji hã vỹ: *José*, he mũ. Tỹ tóg ěmã tỹ *Arimatéia* tá ke nĩ, ga tỹ *Judéia* tá. Jykre kuryj tóg nĩ, jykre há. ⁵¹ Ti pijé ag tỹ *Jesus* tén ke to jykrén mũ ěn kã: “he,” he ja nĩgtĩ'. Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩnh ke ve sór tóg mũ gé. ⁵² Ěn vỹ *Pilatos* venh tĩ mũ. Kỹ tóg ti mỹ *Jesus* to vĩ mũ, ti ter kar kỹ. ⁵³ Kỹ tóg krunh to ti kãtérem mũ. Kỹ tóg kur há tỹ ti pãg mũ sir. Kỹ tóg pãró nor kã ki věnh kej ěn tá ti fig mũ. Věnh kej tãg vễ, ag pijé ver kã kã ù fi ja

nĩgtĩ'. ⁵⁴ Hã ra *sexta-feira* vễ sir. Vẻnhkán ke kurã ki tóg rã ha, *sábado* ki. ⁵⁵ Kĩ ùn tỳtá fag vỹ ag nón mũ mũ, ti kej ve jé, ag tỹ ti finh mũ ja tá. Ti mré *Galiléia* tá kãmũ ja ẻn fag vễ. ⁵⁶ Ve kar kĩ fag tóg kyrãgrã kĩ nẻn ger há han mũ sir, ti tãg jafã ti, ti to tĩn jé. Hã ra fag tóg vẻnhkán mũ ver, vẻnhkán ke kurã kã, Topễ tỹ *Judeu* ag mỹ kurã nĩm ja ẻn ki króm jé.

24

Jesus rĩr mãn

(*Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10*)

¹ Kĩ *semana* kurã ve tóg tá krỹg mũ sir. Kĩ fag tóg kusãg pẻ ki ti kej venh mũ mũ. Vẻser ger há han jafã ẻn ma fag tóg mũ mũ. ² Hã ra fag tóg pỏ tỹ ti kej nĩfe kunũnh kĩ nĩ vég mũ. ³ Kĩ fag tóg ti kej tá junjun kĩ kã ra ge mũ. Hã ra fag tóg vẻser vég tũ nĩ, ẻg *Senhor* ti. ⁴ Kĩ tóg fag fe kaj tĩ sir. Kĩ vãhã ùn rẻgre ag vỹ kãge mũ gé, kur kupri rĩnh kĩ, kur kỏkov. Topễ tỹ jẻnẻ jafã ag vễ. ⁵ Kĩ fag tóg kanẻ junjur mũ sir. ẻprã fag tóg ẻvãnh mũ. Hã ra ag tóg fag mỹ: “ãjag ne tóg vẻser jãvãnh mũ', ti rĩr ja ra'” he mũ. ⁶ “Ki ti tũ nĩ, rĩr ti jẻ ha. Hã kĩ tóg ãjag mỹ tỏ ja nĩgtĩ, ãjag tỹ *Galiléia* tá nỹtĩ ẻn kã. ⁷ Kĩ tóg ãjag mỹ: “ẻprã ke fi kỏsin ẻn fẻg jẻ ag tóg ke mũ, ù tỹ Topễ vĩ mranh tĩ ag mỹ,” he ja nĩ. “Ka to ag tóg ti sanh ke mũ, hã ra tóg kurã tãgtũ ki rĩr mãn ke mũ,” he ja tóg nĩgtĩ, vẻso,” he ag tóg mũ.

⁸ Kĩ fag tóg *Jesus* tỹ nẻn tỏ ja ẻn mĩ ẻkrẻn mãn mũ sir. ⁹ Kĩ fag tóg ti kej tá kãpa kĩ mũ mũ sir, ù tỹ 11 (ke) ag mỹ tỏ jẻ, ti mrẻ mũ tĩ kar ag mỹ ke gé. ¹⁰ *Maria Madalena* fi vễ, kar kĩ *Joana* fi ke gé, *Maria* ù fi ke gé, *Tiago* mỹnh tag fi, ù fag ke gé. Fag hã ne *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ kãmẻn mũ, *apỏstolo* ag mỹ. ¹¹ Hã ra tóg ag mỹ tỹ vẻnh ó nỹ ve nĩ, hã kĩ ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ.

¹² Kĩ *Pedro* vỹ jẻgnẻ kĩ ti kej ra vẻnh vãg tĩ mũ. Tá jun kĩ tóg kã tá pãnh ke kĩ ti kur hã vég mũ sir, ti pãg ja ti. Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. Ti tỹ to jykrẻn tũ tóg tĩ sir. Kĩ tóg tĩg mãn mũ.

Ag tỹ Emaús ra mũ

(*Mc 16.12-13*)

¹³ Kurã ẻn kã ti mrẻ mũ tĩ rẻgre ag tóg ẻmã sĩ ra mũ mũ. *Jerusalẻm* tán kakỏ nĩ, 12 (ke) *quilômetros* hỹn. ẻmã ẻn jijin hã vỹ: *Emaús*, he mũ. ¹⁴ Ag mũn kĩ ag tóg jagnẻ mrẻ vẻmẻn mũ nĩ sir, ag tỹ nẻn ve ja ẻn to.

¹⁵ Vãhã *Jesus* tóg ag mrẻ tĩ mũ. ¹⁶ Hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ, ag tỹ ti vég mũ hã ra. ¹⁷ Kĩ tóg ag mỹ: “ãjag tỹ ne tỏ nẻ?” he mũ. “Vẻmẻn mág ãjag tóg mũ nĩ,” he tóg.

Kĩ ag tóg krỹg he mũ sir. Ve ù han ag tóg mũ, ag fe kaj t McGrĩn. ¹⁸ Kĩ *Cleopas* he mũ ẻn tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ mẻg tũ? Ừ tỹ fẻnhta venh kãmũ ja ag vỹ mẻ kãn. Ắ hã mỹ ã pir mỹ mẻg tũ?” he mũ. ¹⁹ “Ne nẻ?” he tóg. Kĩ ag tóg: “*Jesus* ti, *Nazarẻ* tá ke ẻn,” he mũ. “Topẻ vĩ

tó tĩ vē. Ēg tỹ nén han vānh hynhan ja tóg nĩgtĩ. Topē vĩ tó há han ja tóg nĩgtĩ, kỹ Topē vỹ ti mré han tĩ, *milagre* kar ti. Kỹ *povo* kar ag vỹ vég tĩ, kỹ tóg ěg kar mỹ e tĩ. ²⁰ Kỹ Topē tũ ki rĩr tĩ ag vỹ ti fēg, ěg pā'i kar ag, fóg tỹ pā'i tỹ ti tén jé, krunh to ti sa jé, hã kỹ tóg tũg mũ. ²¹ Ēg tỹ ti ve kỹ ěg tóg ti to: “ti hỹn ěg *povo* tỹ *Israel* ag krenkren han ke mũ,” he ja nĩ vē. Hã ra tóg ter ja nĩ. Ūri tóg kurā tāgtũ han, ti ter kri,” he ag tóg. ²² “Kỹ ěg kã ũ fag vỹ ěg mỹ nén ũ tó gé, kỹ tóg ěg mỹ e tĩ gé. Kusã pē ki fag tóg ti kej ra mũjēg. ²³ Hã ra fag tóg ti vég tũ nĩ, ti tỹ tá nỹ tũ nĩn kỹ. Kỹ fag tóg: “nén nē ve ěg,” he mũ gé. Topē tỹ jēnē jafā nēji, kỹ tóg nēji fag mỹ: “rĩr ti jē nĩ,” hé. ²⁴ Kỹ ěg kã ũ ag vỹ ra mũ mũ, ti kej ra. Kỹ ag tóg vég mũ gé. Hã ra ag tóg ti vég tũ pē nĩ,” he ag tóg.

²⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “ājag tỹ ne jé vāsỹ Topē vĩ tó tĩ ag vĩ kri fi ja tũ nĩ nē?” he mũ. “Krĩ tũ ājag nỹtĩ, to jykrén há han tũ ājag tóg nĩ,” he tóg. ²⁶ “*Cristo* vēsyrénh ke vē, vēsyrénh kar kỹ tóg tỹ ũn mág nĩnh ke mũ vāhã,” he tóg. ²⁷ Kỹ tóg ti to nén rán ja kāmén kãn mũ sir, *Moisés* tỹ rá ti, Topē vĩ tó tĩ ag kar tỹ rá ti.

²⁸ Ti tỹ ag mỹ kāmén tĩ ki ag tóg ěmã ěn tá junjun mũ sir. Kỹ tóg mã ra tĩg sór mũ. ²⁹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “ěg mré nĩm nĩ. Rāké tóg nỹ ha. Kutyg tóg rã ha,” he mũ. Kỹ tóg ag mré rã mũ. ³⁰ Ag mré jēn ke jo tóg ěmĩ mǎg mũ. Kỹ tóg Topē mré vĩ

mũ, kar tóg kupãn kỹ tỹ vēnh ken mũ. ³¹ Kỹ ag tóg vāhã ti ki kanhrãn mũ. Ti ve há han ag tóg mũ sir. Hã ra tóg ki tũ nĩ ha, ti ve mǎn tũ ag tóg nĩ.

³² Kỹ ag tóg jagnē mỹ: “ti tỹ ěg mré vēmén kỹ tóg ěg fe ki rã,” he mũ. “Ēg mỹ tóg ti to rán kỹ nĩ ěn kāmén kãn, ěg mũn kỹ. Ti hã ja vē,” he ag tóg mũ.

³³ Kỹ ag tóg vēsýmér *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mũ sir. Tá ag tóg ũ tỹ 11 (ke) ag vég mũ, ag mré ke ũ ag mré hã. ³⁴ Hã ra ěn ag tóg ag mỹ: “ěg *Senhor* vỹ rĩr mǎn,” he vén mũ. “*Simão Pedro* mỹ tóg vēnh ven, mỹr, ha mē,” he ag tóg mũ sir. ³⁵ Kỹ ag tóg ag mỹ: “hỹ, ti ve ěg ke gé,” he mũ gé. Kỹ ag tóg ag mỹ ag tỹ nén ve ja ěn tó mũ sir, ag tỹ ag mũ ki ti ve ja ti, ti tỹ ag mỹ ěmĩ kupãn ja ti ke gé. “Hã ki ěg tóg ti ki kanhrãn mũ,” he ag tóg mũ.

Jesus tỹ ag kar mỹ vēnh ven
(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18;
Jo 20.19-23; Hk 1.6-8)

³⁶ Ag tỹ ver tỹ vēmén nỹtĩ ra *Jesus* tóg vāhã ag mré jē nĩ, ti tỹ hē tá kārānh ke tũ hã ra. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag tóg jũrũn ke mũ. Ti kamēg ag tóg mũ. “Vēnh kuprĩg hỹn,” he ag tóg mũ, ti to. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ājag ne tóg jũrũn ke mũ’,” he mũ. “Ājag tỹ ne jé: vēnh kuprĩg hỹn, he nē, iso?” he tóg. ³⁹ “Inh nĩgé ve ra, inh pēn ve ra, inh hã vē. Inh mēgmē ra, isugnỹm han ra. Vēnh kuprĩg pijé fár nĩgtĩ’, ti pijé kuka nĩ’. Inh fár ve ra,

inh kuka ti,” he tóg. ⁴⁰ Vĩ kỹ tóg ag mỹ ti nĩgé ven mũ, ti pẽn ke gé. ⁴¹ Hã ra tóg ver ag mỹ e tĩ, ag fe tỹ mrin ke pẽn han kỹ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “mỹ ki vễjẽn tũ?” he mũ. ⁴² Kỹ ag tóg ti mỹ pirã grã nĩm mũ. ⁴³ Kỹ tóg mãn kỹ ko mũ, ag rĩnve.

⁴⁴ Kỹ tóg ag mỹ: “hã tó ja inh nĩ, ãjag mỹ, iser ke to hã, isỹ ãjag mré nĩ mũ ên kã,” he mũ. “Vãhã sóg ve kãn ja nĩgtĩ, *Moisés* tỹ iso nén rán ja ti, Topẽ vĩ tó tĩ ag kar tỹ nén rán ja ti ke gé, Topẽ to jãn ki ke gé,” he tóg. ⁴⁵ Kỹ tóg ag mỹ kãmén há han mũ. Hã kỹ ag tóg ti to nén rán ja ki kanhrãn kãn mũ. To jykrén há han ag tóg mũ sir.

⁴⁶ Kỹ tóg ag mỹ: “hã kỹ *Cristo* vỹ vễsỹrénh kỹ rĩr mãn gé, ti ter kar kỹ, kurã tãgtũ tũg kỹ. Tag ve kãn sóg huri,” he mũ. ⁴⁷ “Kỹ ù ag tỹ vễnh kar mỹ inh kãmén ke vễ. Ijiji tó jé ag tóg ke mũ. Vễnh kar mỹ ag tóg: “ãjag jykre pãno tovãnh ra. Kỹ Topẽ vỹ ãjag mỹ vễnh pãte fón ke mũ, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja ti,” henh ke mũ. *Povo* kar mỹ ag tóg tónh ke mũ, hã ra ag tóg tag ki tó vẽn ke mũ, *Jerusalém* ki.

⁴⁸ ãjag to ken hã vễ. Ve kãn ãjag tóg mỹr, hã kỹ ãjag tóg tónh ke mũ. ⁴⁹ ãjag mỹ sóg inh panh tỹ ãjag mỹ ti kuprĩg tó ja ên jẽnẻnh ke mũ. Hã kỹ tag ki nỹtĩm nĩ ver, êmã tỹ *Jerusalém* tag ki. Hẽ ra mũ tũg nĩ. Ti kuprĩg tỹ kanhkã tá kãtĩg kỹ ãjag tar han ke ên jãvãnh nĩ,” he tóg.

Jesus tỹ kanhkã ra tĩg
(*Mc 16.19-20; Hk 1.9-11*)

⁵⁰ Kỹ tóg ag jãmĩ tĩ mũ, êmã tỹ *Betânia* ra. Tá tóg ti nĩgé tỹ ag kri ven mũ. Kỹ tóg ag mỹ vĩ há han mũ sir. ⁵¹ Ag mỹ vĩ há han kar tóg ag ré kỹ tĩ mũ. Kanhkã ra tóg tãpry mũ. ⁵² Kỹ ag tóg ti to: “Topẽ vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ sir. Kỹ ag tóg *Jerusalém* mĩ kãmũ mãn mũ, vễsỹkã. Ag mỹ tóg sér pẽn tĩ vãhã, fag mré hã. ⁵³ Kurã kar ki ag tóg Topẽ ãn ra mũ tĩ, tá Topẽ mỹ vĩ há han jé, ti mỹ nén ù há kar tó jé, ti tỹ ag mỹ sér tĩn kỹ, fag mré hã.

Hã vễ.

JOÃO TỸ RÁ

Topê tỹ ti vĩ tỹ nén ù kar han

¹ Topê tỹ nén ù kar han tũg ki tóg nĩ ja nĩ, êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mũ ên ti. Hã to êg: *Jesus*, he mũ. Topê mré tóg nĩ nĩ. Topê vĩ tỹ ti nĩ gé. ² Nén kar han to hã tóg Topê mré nĩ nĩ. ³ Ti vĩ hã tỹ tóg nén ù kar hynhan, Topê ti. Ti pir mỹ tóg nén ù han tũ nĩ, ti hã mré tóg hynhan kãn. ⁴ Êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mu ên vĩ rĩr nĩ, hã kỹ tóg êg rĩnrĩr han ke mũ gé. Jẽngrê ri ke ti nĩ. Ti tỹ êg kanhrãn to ken hã vê. ⁵ Êg mỹ tóg jẽngrê han tĩ. Êg ki kuty ên tỹ tóg tũ' he tĩ. Kỹ Nén-Kórég vĩ ti tỹ tũ' he sór ja nĩ, hã ra tóg ti tỹ hẽ ri ke ja tũ nĩ.

⁶ Kỹ kejẽn Topê tóg êprã ke ù jẽnê, ti jiji hã vĩ: *João*, he mũ. ⁷ Ti mỹ tóg: “ag mỹ ù tỹ ag mỹ jẽngrê han ke mũ ên kãmén” he ja nĩ. Hã kỹ tóg ke mũ, êg kar tỹ ti vĩ mẽ kỹ kri fi jé. ⁸ *João* pijé êg mỹ jẽngrê han ja nĩ'. Ti tỹ êg mỹ: “ên hã vê,” henh kãtĩg ja vê. ⁹ Jẽngrê pẽ ên hã vê. Êprã tóg jun, ti tỹ êg kanhrãn jé, êprã ke kar.

¹⁰ Ga han tóg. Kỹ tóg êg mré kri tĩnh kãtĩg gé. Hã ra êprã ke ag tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĩ. ¹¹ Ti *povo* kar mĩ tóg tĩg ja nĩ, hã ra ti mré ke ag pijé ti ki ge sór ja nĩgtĩ'. ¹² Û ag tóg hã ra ti ki ge mũ. Ên ag to tóg: “Topê krê,” he mũ, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tãvĩ ag hã to. ¹³ Êg tỹ ti

ki ge kỹ nỹtĩ tũgrĩn êg tóg tỹ ti krê nỹtĩ. Êg mur tũgrĩn êg tóg ver tỹ ti krê tũ nỹtĩ. Êg panh tỹ êg mỹnh fi mré nỹ tũgrĩn êg tóg mur mũ gé. Topê tỹ êg han mãn tũgrĩn êg tóg tỹ ti krê nỹtĩ jãvo.

¹⁴ Êg tỹ ù to: Topê vĩ, he mũ ên vĩ êg ri ke mur, kỹ tóg tỹ êprã ke jẽ sir. Êg mré tóg tĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ti vé. Pã'i mág vĩ tỹ ti nĩ, ùn tar, tag ve inh. Êg to há tãvĩ ti nĩ. Kỹ tóg ki há tó tĩ gé. Tỹ tóg Topê kósin pir nĩ.

¹⁵ *João* vĩ ti kãmén ja nĩ gé. Ti kãmén há han tóg. Kỹ tóg: “inh nón kãtĩg ke mũ ên vĩ inh kãfór nĩ,” he ja nĩ. “Ti tỹ inh nón kãtĩg ke mũ ra tóg tỹ ijo ke nĩ. Ên tó inh huri ãjag mỹ. Ti hã vê,” he ja tóg nĩ.

¹⁶ Êg to há tãvĩ tóg nĩ, hã kỹ tóg êg mỹ nén ù há kar han, êg jagãgtãn kỹ. Êg jagãgtãn tag tovãnh ke tũ pẽ tóg nĩ. ¹⁷ *Moisés* vĩ êg mỹ Topê tỹ êg jyvẽn mũ ên tó ja nĩgtĩ, êg tỹ ti vĩ ki króm jé. Hã ra *Jesus* tóg êg mỹ: “Topê vĩ ãjag mỹ vẽn pãte fón sór mũ, ti tỹ ãjag to há nĩn kỹ,” he mũ. Ti hã ne êg mỹ vẽn vĩ sér ên tó mũ'. ¹⁸ Êg pijé Topê vég tĩ'. Kỹ êg kã mĩ ke ù vĩ ti ve ja tũ nĩ gé. Ti kósin pir hã vĩ êg mỹ ti kãmén tĩ. Ti hã vĩ ti jóg mré nĩ nĩ, Topê mré.

João Batista tỹ Jesus kãmén (Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Kejẽn *Judeu* ag pã'i ag vĩ *João* mỹ vẽn vĩ jẽnêg mũ. Topê tũ ki rĩr tĩ ag jẽnêg ag tóg mũ, *Levi* krê'krê ag mré,

ag tỹ ti mỹ: “ũ nỹ tỹ ã nĩ?” he jé. ²⁰ Kỹ tóg: “inh pijé tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ. Ag mỹ tóg tó há han.

²¹ Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ ã hỹn tỹ ù nĩ? Æ mỹ tỹ *Elias* nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó” he mũ gé.

Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topẽ vĩ tó tĩ ù nẽji kãtĩg ke mũ gé. Ti hã mỹ tỹ ã nĩ?” he mũ. Hã ra tóg: “vó,” he mũ gé.

²² Kỹ ag tóg: “ũ nỹ tỹ ã nĩ, ge kỹ? Pã'i ag vỹ ãg jẽgnẽ, ãg tỹ ã ki jẽmẽ jé. Æg hỹn ag mỹ ne tónh ke mũ?” Vẽso ã hẽri ke ti?” he mũ.

²³ Kỹ tóg ag mỹ *Isaiás* tỹ rá tó mũ, hã vỹ: “ũ tỹ ãmã tũ ja tá jẽ kỹ vẽn kar mỹ Topẽ jykre kãmén mũ ãn vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. “Û tỹ vẽn kar mỹ: “ãg *Senhor* japry kure ra, ti jamĩn kurynh ra,” he tĩ ãn vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg.

²⁴ Jãvo ù tỹ ti ki jẽmẽg mũ ag vỹ tỹ pã'i tỹ *Fariseu* ag mré ke nỹtĩ. ²⁵ Kỹ ag tóg: “ã tỹ hẽ ri ken kỹ ag kygpe sór nẽ, ã tỹ tỹ *Cristo* tũ hã ra?” he mũ. “Inh pijé tỹ *Elias* nĩ'. Inh pijé tỹ Topẽ vĩ tó tĩ ãn nĩ,” he ã tóg tĩ, hã ra ã tóg ag kygpég tĩ,” he ag tóg. ²⁶ Kỹ tóg: “goj tỹ sóg ag kygpég tĩ,” he mũ. “Hã ra ù tóg ãjag kã mĩ tĩnh mũ ha, ãjag tỹ ùn ki kagtĩg ù. ²⁷ Æn vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, hã ra tóg inh kãfór nĩ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnhraj tĩ nĩnh ke vẽ vẽ, sỹ ti pẽn né kunũnh ke vẽ vẽ. Hã ra sóg tỹ ti krẽm ke pẽ jẽ,” he tóg, *João* ti.

²⁸ Æmã tỹ *Betânia* tá ag tóg ti venh kãmũ ja nĩgtĩ, goj tỹ

Jordão mã tá. Tá tóg ag kygpég jẽ nĩ.

Topẽ cordeiro

²⁹ Tỹ vaj kỹ tóg *Jesus* vég mũ sir. Kỹ tóg ti to: “ti hã vẽ,” he mũ. “Æg tỹ Topẽ mỹ *cordeiro* tãnh ãn ri ke ti nĩ. Ti hã vỹ ãg kar tỹ Topẽ vĩ mranh ãn jagfỹ ter ke mũ. ³⁰ Sỹ ùn kãmén mũ ãn hã vẽ. Û tỹ ijo jẽ mũ vỹ inh nón kãtĩg ke mũ, he ja inh nĩ, ti to. Inh kãfór ti nĩ, ti tỹ tỹ inh jo ke nĩn kỹ. ³¹ Inh pijé ti ki kanhró ja nĩ', hã ra sóg *povo* tỹ *Israel* ag kar kygpé, ag tỹ ti ki kanhrãn kãn jé,” he tóg.

³² Kỹ tóg: “Topẽ kuprĩg ve inh,” he mũ gé. “Kanhkã tá kãtère kỹ tóg ti jẽnĩmanh kri nĩ nĩ. Tỹ tóg sórãg ve nĩ. ³³ Inh pijé *Jesus* ki kanhró nĩ vẽ'. Hã ra Topẽ tóg inh mỹ: “ha ag kygpenh tĩg,” he ja nĩ. Kỹ tóg inh mỹ: “ã tỹ inh kuprĩg ve kỹ ã tóg ti ki kanhró nĩnh mũ,” he ja nĩ gé. “Kanhkã tá kãtère kỹ tóg ag kã ùn pir kri góm kenh ke mũ. Æn vỹ inh kuprĩg tỹ ag kygpenh ke mũ,” he ja tóg nĩ inh mỹ, Topẽ ti, *Jesus* to. ³⁴ Tag ve inh, hã kỹ sóg ãjag mỹ: ti hã vỹ tỹ Topẽ kósin nĩ, he mũ,” he tóg.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag jé prẽr

³⁵ Tỹ vaj kỹ *João* tóg ti mré mũ tĩ régre ag mré vẽnén jẽ nĩ. ³⁶ Kỹ tóg *Jesus* tỹ mĩ tĩg vég mũ, kỹ tóg ag mỹ: “ãg tỹ Topẽ mỹ ãg mẽg tỹ *cordeiro* tãnh ãn ri ke ti nĩ,” he mũ.

³⁷ Ti vĩ tag tugrĩn ag tóg *Jesus* nón mũ mũ. ³⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ne nẽ?” he mũ. Kỹ ag tóg:

“*Rabi*’, ã hẽ tá ěmã nĩ?” he mũ. *Rabi* to ken hã vẽ, hã vỹ: ěg kanhrãn tĩ, he mũ. ³⁹ Kĩ tóg: “mũ jé ha, ve jé,” he mũ. Kĩ ag tóg ti mré mũ mũ sir. Ti mré ag kurã ěn tũg mũ. Rã ké ti nỹ ha, 4 óra hỹn hẽn ri ke mũn.

⁴⁰ Ag kã ù vỹ tỹ *André* nĩ, *Simão Pedro* jãvy. ⁴¹ Kĩ tóg vėsỹmér ti kãke venh tĩ kỹ ti mỹ: “*Messias* ve inh,” he mũ. *Messias* to ken hã vẽ, hã vỹ: *Cristo*, he mũ, hã vỹ: Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ, he mũ. ⁴² Kĩ tóg ti mré ti venh tĩ mũ. Kĩ *Jesus* vỹ ti ki ěvãnh mũ, kỹ tóg: “*Simão* vỹ tỹ ã nĩ, *João* kósin,” he mũ. “Sỹ ã jijin mãn ke vẽ, hã vỹ: *Cefas*, he mũ,” he tóg. *Cefas* to ken hã vẽ, hã vỹ: *Pedro*, he mũ, hã vỹ: pãró, he mũ.

Jesus tỹ Filipe mré Natanael jé prẽ

⁴³ Tỹ vaj kỹ tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩg sór mũ. Kĩ tóg *Filipe* mỹ: “inh mré kãtĩg,” he mũ. ⁴⁴ Hã ra *Filipe* vỹ tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *André* mré *Simão* jamã ěn tá ke. ⁴⁵ Kĩ tóg *Natanael* venh tĩ mũ. Ti mỹ tóg: “*Cristo* ve inh huri,” he mũ. “*Moisés* vỹ ti kãtĩg ke rán ja nĩgtĩ, ù ag ke gé. *Jesus* to ken hã vẽ, *Nazaré* tá ke ěn, *José* kósin ěn ti,” he tóg. ⁴⁶ Kĩ tóg: “hã ra sóg *Nazaré* tá ùn há ve ja tũ nĩ ver,” he mũ. Hã ra tóg ti mỹ: “ge ra ti venh kãtĩg,” he mũ. Kĩ tóg ti mré tĩ mũ.

⁴⁷ Ag tỹ *Jesus* tá junjun mũ ra tóg, ù tỹ tá nỹtĩ ag mỹ ti kãmén mũ. “Ùn kãtĩ ěn ve ra. *Israel* krẽ'krẽ pẽ vẽ, ùn há, ùn ón vãnh,” he tóg. ⁴⁸ Hã ra

Natanael tóg ti vỹ tag mẽg mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ã mỹ inh ki kanhró nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “*Filipe* tỹ ã jé prẽ to hã sóg ã vé, ã tỹ ka tỹ *figueira* krẽm jẽ ěn kã,” he mũ.

⁴⁹ Kĩ tóg ti mỹ e tĩ. “Topẽ kósin vỹ tỹ ã nĩ, *Rabi*’,” he tóg. “Ěg povo tỹ *Israel* kri pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tóg.

⁵⁰ Kỹ tóg: “isỹ ã mỹ: ã ve ja inh nĩ, ã tỹ ka krẽm jẽ ra, hen kỹ tóg ã mỹ e tĩ,” he mũ. “Hã ra tóg ver tỹ nén ù tũ nĩ. Isỹ kar kỹ nén han ke mũ vỹ ã mỹ e pẽ tãvĩ tĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ⁵¹ “Ha vé, ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kanhkã nor kỹ nĩ ve jé ãjag tóg ke mũ. Tá Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vỹ kãrenh ke mũ, iso, kar kỹ ag tóg ra mũ mãn ke mũ gé. Tỹ sóg ěprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

2

Jesus tỹ vẽn prũg venh tĩg

¹ Kurã tãgtũ tũg kỹ ù tóg vẽn prũg han mũ, ěmã tỹ *Caná* tá, ga tỹ *Galiléia* tá. *Jesus* mỹnh fi vỹ venh tĩg ja nĩ. ² Kỹ ag tóg *Jesus* mỹ tó mũ gé, ti tỹ fénhta venh kãtĩg jé, ti mré mũ tĩ ag mré. ³ Ag tỹ tá nỹtĩ ra vãhã *vinho* tóg tũ' he mũ. Kỹ ti mỹnh fi tóg ti mỹ: “*vinho* vỹ hur tũg,” he mũ. ⁴ Hã ra tóg fi mỹ: “*toreg*’, mỹnh’, inh mré ke tũ vẽ ver,” he mũ. ⁵ Hã ra fi tóg ù tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “ti tỹ ãjag mỹ nén ù tó kỹ han nĩ,” he mũ.

⁶ Hã ra goj né tỹ 6 (ke) vỹ tá nỹtĩ. Pó tỹ há vẽ, goj né ěn ti. Éhé ti nỹtĩ, *balde* fór tỹ 10 (ke) tỹ ěg tóg ùn pir fãn tĩ. *Judeu* ag

vỹ vênh kygpe e han tĩ, ag tỹ Topẽ mỹ há nỹtĩ jé. Hã jé goj né ên tóg tá nỹtĩ. ⁷ Kỹ *Jesus* tóg fénhta ki rĩr tĩ ag mỹ: “goj né ên fónfãn ra, goj runrun kỹ,” he mũ. Kỹ ag tóg fónfãn kãn mũ. ⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “goj tag tỹ fénhta to pã'i mỹ ven,” he mũ. Kỹ ag tóg ke mũ. ⁹ Kỹ tóg kãmêg mũ. Hã ra tóg tỹ *vinho* há tâvĩ nĩ sir, ag tỹ goj run ja ti. Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ, *Jesus* tỹ goj tỹ *vinho* han mũn ki. Û tỹ fénhta ki rĩr tĩ ag hã vỹ ki kanhró nỹtĩ, pã'i ên krêm ke ag.

Hã kỹ tóg ùn prũg mũ ên jé prêr kỹ ti mỹ: ¹⁰ “vêjykre vênh mỹ han ã,” he mũ. “Ag tỹ kronkron vén kỹ ã tóg ag mỹ *vinho* há tâvĩ nĩm ke mũ vê. Kar kỹ *vinho* pãgsĩ vỹ há nĩ vê. Hã ra ã tóg ag mỹ *vinho* pãgsĩ ên nĩm vén. Kỹ ã tóg *vinho* há tâvĩ tag nĩm sór mũ ha vãhã,” he tóg.

¹¹ *Jesus* tỹ êmã tỹ *Caná* tá nén han mũn hã vê, *Galiléia* tá. Êg tỹ nén han ki kagtĩg hynhan tóg tĩ, kỹ tóg tag han vén. Hã kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti ki ge pẽ han mũ sir, ag tỹ ti jykre tar ên ven kỹ.

¹² Kar kỹ tóg êmã tỹ *Cafarnaum* ra tĩ mũ, ti mỹnh fi mré, ti jãvy ag mré hã, ti mré mũ tĩ ag mré ke gé. Tá ag tóg nỹtĩg mág sĩ han.

Jesus tỹ Topẽ ãn ra tĩg

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Ên kã *Judeu* ag fénhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tĩ sir. Kỹ *Jesus* vỹ êmã tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ¹⁴ Ti

tỹ Topẽ ãn tá jun kỹ tóg ù tỹ monh vêne he tĩ ag vég mũ, *carneiro* vêne he tĩ ag ke gé, sórãg vêne he tĩ ag ke gé. Topẽ ãn krêm ag tóg ag nĩgóso hynhan tĩ. Kar kỹ jãnkamy *trocar* he tĩ ag tóg tá nỹtĩ gé. ¹⁵ *Jesus* tỹ ag ve kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ag tỹ Topẽ ãn kavénh mũn kỹ. Hã kỹ tóg mrãn ke jafã fy ên vyn kỹ tỹ ag pan mũ, Topẽ ãn tá, *carneiro* ti ke gé, monh ti ke gé. Û tỹ jãnkamy *trocar* he tĩ ag jãnkamy ên vãm tóg mũ gé, êprã. Kỹ tóg ag *mesa* tỹ vyryn ke mũ gé. ¹⁶ Û tỹ sórãg vêne he tĩ ag mỹ tóg: “ãjag tũ ma mũjêg,” he mũ. “Ính panh ãn krêm nĩgóso han sór tũg nĩ. *Bodega* pijé', inh panh ãn ti,” he tóg.

¹⁷ Ti mré mũ tĩ ag tỹ tag ve kỹ ag tóg ti to rán kỹ nĩ ên mĩ êkrég mũ, ha mē: “ã ãn tóg inh mỹ sĩnvĩ jê. Ag tỹn kavénh kỹ ag tóg inh krĩ rỹ han mũ. Kỹ tóg kejên isén ke mũ sir, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁸ Kỹ *Judeu* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tỹ ag pan mũ vég mũ gé. Kỹ ag tóg ti mỹ: “ã tỹ hê ri ke nê?” he mũ. “Û nỹ ã mỹ: tag han nĩ, hé? *Milagre* ù han nĩ, êg tỹ ù tỹ ã jênêg mũ ki kanhrãn jé,” he ag tóg.

¹⁹ Hã ra tóg ag mỹ: “ãjag tỹ Topẽ ãn tag kókén kỹ sóg ti jêgja ki ù han mãn ke mũ, kurã tãgtũ ki, ha vem nĩ,” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Û tỹ Topẽ ãn tag han mũ ag vỹ prỹg tỹ 46 (ke) ki rãnrãj kỹ ti han. Jãvo ã mỹ kurã tãgtũ ki ù han sór mũ', ãn ti'?” he ag tóg. ²¹ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ ti ter ke tó

ja nĩgtĩ. Vēnh kāmén ja ti nĩgtĩ, ti tỹ vēso: “Topē ĩn ri ke inh nĩ,” hen kỹ. ²² Ti tỹ kejēn ti ter kar kỹ rĩr mǎn kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti vĩ tag ki êkrén kỹ ki kanhrǎn mũ. Kỹ ag tóg Topē vĩ ki rán kỹ nĩ ěn to jykrén há han mũ vǎhǎ, ti vĩ to ke gé. Kỹ ag tóg ti ki ge há han mũ vǎhǎ.

Jesus tỹ vēnh kar jykre ki kanhró

²³ Fénhta tỹ Páscoa ěn kǎ ũ tỹ hēn ri ke ag vỹ ti ki ge mũ, *Jerusalém* tá, ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ. ²⁴ Hǎ ra tóg ag jykre ki kanhró nĩ. Ón kỹ ag tóg ti ki ge mũ, hǎ kỹ ag tóg to jykrén há han tũ nĩ sir. ²⁵ Kỹ ũ tỹ ti mỹ: “ũ ěn jykre vỹ ge nĩ,” hen kỹ tóg: “hỹ, ki kanhró inh nĩ,” he tĩ. Vēsóg ki tóg ag jykre ki kanhró nĩgtĩ.

3

Nicodemos tỹ Jesus mré vēmén

¹ ěn kǎ ũ tóg nĩgtĩ, ti jijin hǎ vỹ: *Nicodemos*, he mũ. *Judeu* ag pǎ'i ũ vē, *Fariseu* ũ vē. ² ěn vỹ *Jesus* ve sór mũ, kỹ tóg kuty ra ti venh tĩ mũ, ti mré vēmén jé. Kỹ tóg ti mỹ: “Topē vỹ ǎ jēnē. Hǎ kỹ ǎ tóg ěg tỹ nén han vǎnh ěn hynhan tĩ. Topē tỹ ǎ mré han tũ nĩ ra ǎ tóg han ki kagtĩg nĩnh mũ vē,” he mũ.

³ Kỹ *Jesus* tóg: “ũn mur mǎn kỹ nỹtĩ ag hǎ vỹ Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke mũ. Ki hǎ sóg tó mũ mỹr,” he mũ.

⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “kỹ ũn sanh hỹn hē ri kenh mũ, ti mur mǎn jé?” he mũ. “Ti mỹ vēsỹ s' he mǎn kỹ ti mỹnh fi nug ki rǎ mǎn ke mũ?” he tóg.

⁵⁻⁶ Hǎ ra tóg: “vó,” he mũ. “Ěprǎ ke ag krē vỹ tỹ ěprǎ ke nỹtĩ, ag mỹnh fag ri ke. Jǎvo Topē kuprĩg tỹ ũ han kỹ tóg Topē kuprĩg tỹ jagrē nĩ. Mur mǎn to ken hǎ vē, hǎ vỹ: inh ki rǎ, he mũ. Goj tỹ ke vē, Topē kuprĩg tỹ ke vē gé. Ũ tỹ gen kỹ mur mǎn ja tũ nĩn kỹ tóg Topē tỹ tỹ ěg pǎ'i nĩ venh ke tũ pē nĩ. ⁷ Hǎ ra tóg ǎ mỹ e tĩ, sỹ ǎ mỹ: mur mǎn jé ǎ tóg ke mũ, hen kỹ. ⁸ Kǎka to jykrén nĩ. Ti tỹ mĩ tĩg sór mũ ěn mĩ tóg tĩ tĩ. Ti tỹ krog he ěn hǎ mēg ěg tóg tĩ, hǎ ra ěg tóg ti vég tũ nĩgtĩ. Ge ti nĩgtĩ. Topē kuprĩg vég tũ ěg tóg nĩgtĩ, hǎ ra tóg ěg mỹ ti jykre tǎg nĩm tĩ,” he tóg.

⁹ Kỹ *Nicodemos* tóg: “tag hỹn hē ri ke tĩ?” he mũ. ¹⁰ Kỹ tóg: “*Israel* ag kanhrǎn ǎ tóg tĩ, hǎ ra ǎ tóg sỹ ǎ mỹ nén tó mũ tag ki kagtĩg nĩ,” he mũ. ¹¹ “Ki hǎ sóg tó mũ. Sỹ nén ũ ki kanhrǎn mũ ěn hǎ tó sóg tĩ. Isỹ nén ũ ve ja ěn hǎ kāmén sóg tĩ. Hǎ ra ǎjag tóg mē jǎvǎnh nỹtĩ”. ¹² Isỹ ǎjag mỹ ga kri vējykre kāmén mũ ra ǎjag tóg jēmē sór tũ nĩgtĩ. Kỹ ǎjag hỹn hē ri kenh ke mũ', sỹ ǎjag mỹ kanhkǎ tá vējykre kāmén kỹ?” he tóg. ¹³ “Ha vé, ǎjag kǎ mĩ ũ vỹ kanhkǎ ra tǎpny tũ nĩ, tá vējykre ěn ve jé. ǎjag jǎvo isóg tá kǎkutē ja nĩ, hǎ kỹ sóg tó tĩ. Ijamǎn hǎ vē. Tỹ sóg ěprǎ ke fi kósin nĩ,” he tóg.

¹⁴ “*Moisés* vỹ pỹn kǎgrá tỹ ka to sa ja nĩgtĩ, pỹn tỹ ũn kyprǎg mũ ag tỹ ki ěvanh tu-grĩn krenkren jé, ga kórég ěn tá. Tag ri ke han jé ag tóg ke mũ, isỹ. ¹⁵ Kỹ ũ tỹ inh ki rǎ mũ

ên vỹ kren ke mũ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Hã jé ag tóg ka to isanh ke mũ. ¹⁶ Topê vỹ ga kri mũ ag to há nĩ. Hã kỹ tóg ti kósin pir fêg, vênh kar tỹ ti ki ge jé, ãjag tỹ tũ' he tũ nĩ jé, ãjag tỹ êg rĩr krỹg ja tũ ên ve jé. ¹⁷ Topê vỹ ti kósin jênê, ti tỹ ãjag krenkren han jé, êprã ke kar. Ti pijé isỹ ãjag vóg kónãn jé inh jênê',” he tóg.

¹⁸ “Ũ tỹ inh ki rã mũ to tóg jũnh ke tũ nĩ. Jãvo tóg ũ tỹ inh ki ge tũ ên ag hã to jũnh ke mũ, isỹ tỹ ti kósin pir nĩn kỹ”, he tóg.

¹⁹ “Ti tỹ ũ tỹ inh ki ge tũ ag to jũ vỹ ge nĩ, ha mē. Ga kri mũ ag kanhrãn sóg tĩ, hã ki sóg ãjag mỹ jêngrê ri ke nĩ. Hã ra ũ ag tóg mē sór tũ nĩgtĩ. Kutỹ mĩ ag tóg mũ sór mũ, jêngrê tóg ag mỹ kórég nĩ, ag jykre pãno nỹtĩn kỹ. ²⁰ Ũ tỹ vỹjykre pãno han mũ kar vỹ kurã to kórég nỹtĩ, kỹ ag tóg kurã ki vênh ven sór tũ nĩ, vênh kar tỹ ag jykre pãno venh ha mē tĩn kỹ. ²¹ Ũ tỹ Topê vỹki króm mũ ag vỹ kurã ki vênh ven sór tĩ. Kurã tóg ag mỹ sér tĩ, vênh kar tỹ ag jykre há ven jé. Topê vỹ ag tar han tĩ, ag tỹ nén ũ há han jé. Hã ve jé ag tóg ke mũ, vênh kar,” he tóg, *Jesus* ti.

João Batista tỹ Jesus kãmén mãn

²² Ên kã kejên *Jesus* tóg ti mré mũ tĩ ag mré ga tỹ *Judéia* ra tĩ mũ. Kỹ ag tóg tá nỹtĩ. Vênh kar kygpég ag tóg mũ. ²³ Hã ra *João* vỹ ag kygpég mũ gé, ên kã, vãnħ tỹ *Enom* tá.

Salim tóg tá kakó nĩ. Tá goj vỹ éhé nĩ. Hã kỹ tóg ag tỹ tá vênhmãn kỹ ag kygpég mũ. ²⁴ Ên kã tóg ver se kỹ jê tũ nĩ.

²⁵ Kejên *Judeu* ũ tóg tá nĩ gé, hã ra tóg *João* mré mũ tĩ ag vỹ kafãn mũ, vênh kype kỹ nỹtĩnh ke to. ²⁶ Kỹ ti mré mũ ag tóg *João* mỹ: “ũ tỹ *Jordão* mătã ã mré nĩ ja ên vỹ ag kygpég jê nĩ, ã tỹ êg mỹ ũn kãmén ja ên ti. Hã ra vênh kar vỹ ti mré mũ mũ ha, hã kỹ ag tóg ã venh kãmũ mãn tũ nĩ ha,” he mũ. Ag tỹ *Jesus* to vê.

²⁷ Hã ra *João* tóg ag mỹ: “há ti nĩ,” he mũ. “Topê tỹ êg mỹ nén nĩm mũ ên hã vég êg tóg tĩ,” he tóg. ²⁸ “Mĩ êkren nĩ, sỹ ãjag mỹ nén tó ja ti, hã vỹ: inh pijé tỹ *Cristo* nĩ’, he mũ. Sỹ ti jo tũg ke hã jé tóg inh jênê, Topê ti, he ja sóg nĩ ãjag mỹ,” he tóg. ²⁹ “Vênh prũg to jykrén nĩ. Ũn prũg mũ hã vỹ ti prũnh ke fi mré nĩ nĩ. Kỹ ti régre tóg ũn prũg mũ ên rã hã jê, kỹ tóg ti vỹ mēg mũ, hã ra tóg ti mỹ mē sér pē tĩ. Ge ti nĩ, inh mré. Inh mỹ tóg sér tĩ, vênh kar tỹ *Jesus* mré mũn kỹ, ti tỹ tỹ ũn prũg mũ ri ke nĩn kỹ. ³⁰ Ũn e tỹ ti mré mũn kỹ tóg há tĩ. Kỹ tóg tỹ ũn mág nĩnh mũ ha. Jãvo sóg tỹ nén ũ tũ nĩnh mũha,” he tóg, *João* ti.

Jesus tỹ kynhmỹ kãtĩg

³¹ “Ũn tỹ kynhmỹ kãtĩ mũ ên vỹ vênh kar kafór nĩ. Êprã ke ag vỹ tỹ êprã ke nỹtĩ, kỹ ag tóg êprã ke jykre tỹ vēmén tĩ. Ũ tỹ kanhkã tá kãtĩ mũ ên vỹ tỹ vênh kar kri ke jê. ³² Kỹ tóg ti tỹ tá nén ve ja ên hã tó

mũ, ti tỹ tá nén mẽ ja ên, hã ra ag tóg ti vĩ mẽ sór tũ nĩ. ³³ Ũ tỹ ti vĩ mẽg mũ ag hã ra Topê to: “ki hã tóg tó tí,” he mũ. ³⁴ Topê tỹ ũn jênêg mũ ên vỹ ti vĩ kãmén mũ. Topê kuprĩg vỹ *Jesus* tar han mũ, ti tỹ tỹ ti jagrê pẽ nĩn kỹ, ti tỹ ti ve mág han kỹ. ³⁵ Topê vỹ ti kósin to há távĩ nĩ, kỹ tóg ti mỹ nén (ũ) kar tovãnh, ti hã tỹ ki rĩr jé. ³⁶ Hã kỹ ũ tỹ ti kósin ki rã mũ vỹ ter mãn ke tũ nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ. Ũ tỹ ti vĩ han sór tũ ên vỹ rĩr krỹg ja tũ tag venh ke tũ pẽ nĩ. Topê vỹ ti vóg kónãn ke mũ. Kỹ ti jagtar ke tóg tũ' henh ke tũ nĩ,” he tóg, *João* ti.

4

Jesus tỹ Samaria tá ke fi mré vēmén

¹ Kỹ *Fariseu* ag vỹ mẽg mũ, ũn tỹ hẽn ri ke ag tỹ *Jesus* mré mũ mũ ên ti. ũn e ag kygpég tóg mũ gé, *Jesus* ti, *João* tỹ ũn kygpe ja ag kãfór. ² Hã ra *Jesus* vỹ ag kygpe ja tũ nĩ. Ti mré mũ tĩ ag hã vỹ ag kygpe ja nĩgtĩ. ³ Kỹ *Jesus* tóg mẽg mũ, *Fariseu* ag tỹ ti tỹ tỹ ũn mág nĩ mẽ ja ên ti. Hã kỹ tóg ga tỹ *Judéia* tá kãkutê kỹ ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mré. ⁴ *Galiléia* ra tĩg jé tóg ver ga tỹ *Samaria* fĩn rãm mũ. ⁵ Tá tóg êmã ũ tá jun mũ, hã vỹ *Sicar*, he mũ. *Israel* jógjóg ve tỹ *Jacó* japỹg' he ja vỹ tá kakó nĩ. Ēpỹ ên fi ja tóg nĩ, ti kósin tỹ *José* mỹ. ⁶ Kỹ *Jacó* poço vỹ tá nĩ gé. *Jesus* tỹ poço ên tá jun kỹ tóg tá vẽnkhán kỹ nĩ nĩ, poço ên

rã hã. Rã tỹ êg nĩno kã sa ra ke ja vẽ.

⁷ Kỹ tá ke ũ fi tóg tá jun mũ, goj run jé. Kỹ tóg fi mỹ: “inh mỹ goj jun, sỹ kron jé,” he mũ.

⁸ Ti mré mũ tĩ ag vỹ êmã ra kagáv ja nĩ, vějên kũpra he jé. Hã kỹ tóg ti pir mỹ tá nĩ nĩ.

⁹ Ha ra tóg fi mỹ e tĩ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Judeu* vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg inh mỹ goj to vĩ mũ', isỹ tỹ *Samaria* tá ke nĩ ra',” he mũ. *Judeu* ag vỹ *Samaria* tá ke ag to é he tĩ.

¹⁰ Kỹ tóg fi mỹ: “Topê tỹ ã mỹ nén han sór mũ tag ki kagtĩg ã nĩ ver,” he mũ. “Kỹ ã tóg inh ki kagtĩg nĩ gé. Ā tỹ inh mỹ: “inh mỹ goj nĩm,” henh ke vẽ vẽ, kỹ sóg ã mỹ goj ror tỹ goj nĩm ke mũ vẽ,” he tóg mũ.

¹¹ Kỹ fi tóg: “runja tũ ã nĩ, kỹ ã hỹn hẽ ri kenh mũ, ã tỹ goj ror tỹ goj ên run jé? Tėj gy ti nĩ, poço ti,” he mũ. ¹² “Ēg jógjóg ve tỹ *Jacó* vỹ poço tag han, kỹ ag tóg goj kron, ti krê ke gé, ti mẽg ke gé. Ā mỹ ti kãfór nĩ, hã kỹ ã mỹ goj ror tỹ run sór mũ?” he fi tóg.

¹³ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ goj tag kron kỹ ã tóg kãnhmar kron mãn sór mũ,” he mũ. ¹⁴ “Isỹ ã mỹ goj nĩm kỹ ã tóg kron pir han kar kỹ há nĩ ha. Kron mãn sór ke tũ ã nĩ sir. Ā kã ki tóg goj ror han ke mũ. Kỹ goj tag vỹ ã ter ke tũ han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁵ Kỹ fi tóg: “inh mỹ nĩm ge. Kỹ sóg tag ki run mãn ke tũ nĩ ha. Kỹ sóg kron sór mãn ke tũ nĩ ha,” he mũ.

¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “kỹ ã mén jé prerm nĩ ge, ã tỹ ti mré inh

venh kätig jé,” he mũ. ¹⁷ “Hã ra sóg mén tũ nĩ,” he fi tóg. “Hỹ, mén tũ ã nĩ, ki hã ã tóg tó mũ. ¹⁸ ã mén ag vỹ tỹ ù tỹ 5 (ke) ja nĩgtĩ, kỹ ã tỹ ùri ùn mré nĩ tag pijé tỹ ã mén nĩ’. Ki hã ã tóg tó mũ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ fi tóg: “Topẽ vỹ tó tĩ vỹ tỹ ã nĩ, vég isóg nĩ nĩ,” he mũ. “Kỹ inh mỹ tag tó, ha mẽ. Ëg jógjóg ve ag vỹ tag ki Topẽ mré vēmén’ he ja nĩgtĩ, pãnónh tag kri, kỹ Ëg tóg ùri ke tĩ gé. ²⁰ Hã ra tóg ãjag mỹ há tũ nĩ, ãjag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. “*Jerusalém* hã tá Ëg Topẽ mré vēmén ke mũ, hã tá Ëg tóg ti mỹ: ùn mág vỹ tỹ ã nĩ, henh ke mũ,” he ãjag tóg tĩ. Kỹ Ëg hỹn hẽ tá Topẽ mré vēmén ke mũ?” he fi tóg.

²¹ Hã ra tóg: “ha mẽ, kãnhmar ãjag tóg pãnónh tag kri Ëg jóg tỹ Topẽ mré vēmén mãn ke tũ nĩ ha. Kỹ Ëg *Jerusalém* tá ti mré vēmén mãn ke tũ nĩ gé. ²² Topẽ mré ãjag tóg vēmén sór tĩ. Hã ra ãjag tóg ãjag tỹ ùn mré vēmén mũ ki kagtig nỹtĩ. ãjag jãvo Ëg tóg ti ki kanhró nỹtĩ, ù tỹ vãnh kar krenkren han ke mũ ãn tỹ tỹ *Judeu* krẽ’krẽ ag kã ù nĩn kỹ. ²³ Kãnhmar vãnh kar vỹ Topẽ mré vēmén há nỹtĩnh ke mũ. Kakó ti tĩ ha, kurã tag. Kỹ ù tỹ ti mré vēmén mũ ag vỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. Hã kỹ ag tóg ti mré vēmén há han ke mũ. Û tỹ ge hã ve sór ti mũ, Ëg jóg mág ti,” he tóg. ²⁴ “Ëg pijé Topẽ vég tĩ’. Hã ra tóg Ëg mré nĩ nĩ. Ëg tỹ ti mré vēmén sór kỹ Ëg tóg, ti kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩnh mũ, Ëg tỹ ti mré vēmén

há han jé. Ëg tỹ ti mỹ: “ùn mág vỹ tỹ ã nĩ,” hen kỹ Ëg tóg ti mỹ ón ke tũ nĩ. Vãnh vỹ há hã tó jé Ëg tóg ke mũ,” he tóg.

²⁵ Kỹ fi tóg: “hỹ, *Messias* ãn vỹ kätig ke mũ, Ëg tỹ ù to: *Cristo*, he mũ ãn. Ti hã vỹ Ëg mỹ tag kar kãmén kãn ke mũ,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “ù tỹ ã mré vēmén jẽn hã vỹ,” he mũ sir. “Inh hã vỹ,” he tóg.

Jesus mré mũ tĩ ag tỹ tá jun mũ

²⁷ Ti tỹ fi mỹ tag tó kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti tá junjun mũ. Kỹ ag tóg ti tỹ fi mré vēmén mũ vég mũ, kỹ tóg ag mỹ e tãvĩ tĩ. Hã ra ag tóg ti mỹ nén ù tó tũ nĩ. “Á tỹ ne mẽ sór nẽ, fi ki? Á tỹ fi mỹ ne tó nẽ?” he tũ ag tóg nĩ.

²⁸ Hã ra fi tóg fi runja ré kỹ tĩ mũ, fi jamã ra. Kỹ fi tóg tá ke ag mỹ, fag mỹ: ²⁹ “mũ nỹ, ù ve jé. Inh mỹ tóg sỹ nén han ja tó kãn. Ti mỹ tỹ *Cristo* tũ nĩ vỹ?” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg fi mré kãmũ mũ sir, ti ve jé.

³¹ Fi tĩg kar kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vějèn ti ko ra,” he mũ. ³² Hã ra tóg ag mỹ: “ijẽn vỹ nĩ nĩ, hã ra tóg ãjag jẽn ri ke tũ nĩ,” he mũ. ³³ Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ù nỹ ti mỹ vějèn nĩm hỹn?” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg: “ijẽn to ken hã vỹ, hã vỹ: isỹ Topẽ rãnhraj han kãn ke, he mũ. Isỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn vỹ han ke vỹ. ³⁵ ãjag mỹ ti kysã tỹ 4 (ke) nĩ ver, Ëg tỹ Ëg jakré kanẽ venh ke ti. Ha *Sicar* tá kãmũ mũ ag vigvé. Ûri ag tóg inh ki ge sór mũ, kỹ ag tóg inh mỹ Ëg jakré tóg nỹ

ên ri ke nýtĩ. ³⁶⁻³⁷ “Ū vỹ krãn tĩ, kar kỹ ũ vỹ ti kanẽ mǎg tĩ,” he ãg tóg tĩ. Ki hã tó vê, tag, ãg tỹ êprã ke ag tỹ inh ki genh ke to jykrén kỹ. Kỹ tóg ũ tỹ ag mỹ tó mǎn mũ mỹ sér tĩ, ti tỹ ag tỹ inh ki ge mũ ven kỹ. Ti rãnrãj kaja vég tóg mũ sir. Hã ra tóg ũ tỹ ag mỹ tó vén ja ên mỹ sér tĩ gé, ag tỹ inh ki ge mũ ti. Ti rãnrãj kaja vég ti tĩ gé. ³⁸ Fi mỹ sóg Topẽ vĩ tó, kỹ fi tóg fi mré ke nýtĩ fag mỹ tó. Hã ra sóg ãjag mỹ: ha fag mỹ tó mǎn, fag tỹ inh ki ge jé, he mũ. Kỹ ãjag tóg ũ jakré kym ri ke han mũ, ãjag tỹ *Sicar* tá ke ag tỹ inh ki ge mũ ven kỹ,” he tóg, *Jesus* ti.

Tá ke ag tỹ *Jesus* ki ge mũ

³⁹ Hã ra ùn týtá ên fi tóg fi mré ke kar fag mỹ: “inh mỹ tóg sỹ nén han ja tó kǎn,” he ja nĩ. Kỹ ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fi vĩ tugrĩn. ⁴⁰ Kỹ ag tóg *Jesus* tá junjun kỹ: “hẽ ra tĩ tũg nĩ. Ëg mré nĩm nĩ,” he mũ. Kỹ tóg ag mré kurã régre tũg mũ. ⁴¹ Kỹ ũ tỹ hên ri ke ag tóg ti vĩ jẽmẽ kỹ ti ki ge mũ sir. ⁴² Fi mỹ ag tóg: “ã vĩ tugrĩn ãg tóg ti ki ge ja nĩ. Hã kỹ ãg tóg ũri ti vĩ mẽg mũ. Kỹ ãg tóg ti vĩ tugrĩn ti ki ge pẽ han kỹ nýtĩ, ũri. Ti ki kanhró ãg tóg nýtĩ ha. Vênh kar kren han tí ên vẽ mýr,” he mũ.

Jesus tỹ pã'i kósin tỹ há' he

⁴³ Ti tỹ ag mré kurã régre tũg kar tóg ga tỹ *Galiléia* ra tĩ mũ sir. ⁴⁴ “Ū tỹ Topẽ vĩ tó ti ên jamã tá ke ag ne tóg Topẽ vĩ tó tĩ ên to é he tĩ,” he ja tóg nĩ. ⁴⁵ Hã ra ag tóg, ti tỹ tá jun kỹ ti mỹ vĩ há han mũ. Ti ve ja ag

tóg nĩ, *Jerusalém* tá, fénhta tỹ *Páscoa* ên tá. Kỹ ag tóg ti tỹ tá nén hynhan ja ên ve kǎn. Hã kỹ ag tóg ti mỹ vĩ há han mũ.

⁴⁶ Kỹ tóg êmã tỹ *Caná* ra tũg mǎn mũ. Tá tóg goj tỹ *vinho* han ja nĩgtĩ.

Cafarnaum tá pã'i mág tóg nĩgtĩ. Ti kósin vỹ kaga nỹ nĩ. ⁴⁷ Kỹ tóg *Jesus* tỹ *Judéia* tá kãtĩg ja ti mẽg mũ. Kỹ tóg ti venh kãtĩ mũ. “Inh mré inh kósin venh kãtĩg,” he tóg mũ.

“Kaga jagy tóg nỹ nĩ, kỹ tóg inh mỹ ti ter ha mẽ tĩ. Á mỹ ti tỹ há' henh ke tũ?” he tóg. ⁴⁸ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “isỹ ãg tỹ nén han vǎnh han mũ hã ve sór ãjag tóg mũ, ãjag tỹ hên ri ke mũn inh ki ge jé,” he mũ.

⁴⁹ Hã ra pã'i ên tóg *Jesus* ti mỹ: “vó, kur inh mré tũg, ti ter tũ nĩ jé,” he mũ. ⁵⁰ Kỹ *Jesus* tóg: “ha ã hã tũg. Há tóg nĩ ha, ã kósin ti,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* vĩ tag kri fi kỹ tĩ mũ sir.

⁵¹ Ti tũg kỹ tóg ti *camarada* ag kato tẽ mũ. Tỹ vaj kỹ ke vê. Ti ãn tá ag tóg kãmũ mũ, kỹ ag tóg ti mỹ: “ã kósin tóg há' hé huri,” he mũ. ⁵² Kỹ tóg: “ti rã tỹ hẽ kã sa ra há' hé?” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “rãké tá, *meio dia* pãte sĩ ki ti rỹ tóg tũ' hé,” he mũ. ⁵³ Óra ên kã *Jesus* tóg ti mỹ: “ã kósin vỹ há nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg to jykrén há han mũ sir, pã'i ên ti. Kỹ tóg *Jesus* ki rã mũ, ti prũ fi ke gé, ti krẽ kar ag ke gé, ti *camarada* kar ag ke gé. ⁵⁴ *Jesus* vỹ *milagre* ên han, ti tỹ ga tỹ *Judéia* tá kãtĩg kỹ ga tỹ *Galiléia* ra tũg ja nĩn kỹ. Kỹ tóg tỹ régre nýtĩ, ti tỹ tá ãg tỹ nén ũ han vǎnh hynhan mũ ti.

5

Jesus tỹ ãn grĩngrĩn kỹ nỹ tỹ há' he

¹ Tag pãte Judeu ag tỹ fénhta há ù tóg kejẽn kutẽ mũ, kỹ *Jesus vỹ Jerusalém* ra tĩ mũ.

² Tá goj nig tóg nĩgtĩ, ãmã jy ró jãnkã rã hã. Jãnkã ãn jijin hã vỹ: *carneiro* jo jãnkã, he mũ. Goj ãn pẽnĩn vẽn hã kaga jo ãn tỹ 5 (ke) vỹ nỹtĩ. Goj ãn jijin hã vỹ: *Betesda*, he mũ. ³ ãn tá vẽn hã kaga tỹ hẽn ri ke ag vỹ nỹtĩgtĩ, ãn kyvó ag, ãn tĩg vãn hã ag, ãn grĩn grĩn kỹ nỹtĩ ag ke gé. ⁴ Goj tỹ vũnvũn he jãvãn hã ag tóg nỹtĩ. Kejẽn Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ goj ki rã kỹ tỹ vũnvũn he tĩ. ãn kã ù tỹ kã ra rã vén mũ ãn tóg há' he tĩ. Vẽn hã kaga kar tỹ tóg há' he tĩ, goj vũnvũn ãn, ù tỹ ki ge vén mũ ag kar tỹ.

⁵ ãn tá ãn kaga ù tóg nĩgtĩ. Kaga nĩ ki tóg 38 (ke) *anos* han mũ. ⁶ Kỹ *Jesus* tóg tá jun kỹ ti vég mũ, ti tỹ tá nỹn kỹ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ vãsỹ tá kaga nỹ ki. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ há' he sór tũ?” he mũ. ⁷ Hã ra tóg ti mỹ: “vó”, hã ra tóg tũ tĩ, ù tỹ goj kã kã inh fẽg ke ti,” he mũ. “Goj tỹ vũnvũn he kỹ ag tóg ijo kã ra ge tĩ, ijo tá jun kỹ,” he tóg.

⁸ Kỹ tóg: “jẽg ra, ã kỹmỹ va tĩg,” he mũ. ⁹ Vêsỹmér tóg há' he mũ, kỹ tóg ti kỹmỹ va tĩ mũ sir. Vẽn hã kã ke kurã ki ke vẽn, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he mũ ti.

¹⁰ Ti tỹ vẽn hã kã ke kurã ki ti kỹmỹ va tĩg kỹ pã'i ag tóg ti mỹ: “vẽn hã kã ke kurã ki ãg tóg nẽn ù va tĩg ke tũ nĩ vẽn,” he mũ. ¹¹ Kỹ tóg: “ù tỹ isỹ há' he mũ ãn vỹ inh mỹ: “ã kỹmỹ va

tĩg,” hé, hã kỹ sóg va tĩ mũ,” he mũ. ¹² Kỹ ag tóg ti mỹ: “ù nẽ?” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ki kagtĩg nĩ. *Jesus* vỹ ti tỹ há' he kar tĩg ja nĩ, vêsỹmér. E ag nỹtĩ, goj ãn tá. Kỹ tóg ti jijin mẽ ja tũ nĩ.

¹⁴ Kar kỹ tóg Topẽ ãn tá ti ve mãn mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hã vé, ã tỹ inh há' hé. Topẽ vỹ mranh mãn sór tũg nĩ. ã tỹ ti vỹ mranh mãn mũ ra ã tóg ã kaga kãfór venh ke mũ, hã vem nĩ,” he mũ.

¹⁵ Hã ra tóg tĩ mũ, pã'i ag mỹ ti tóg jé. ¹⁶ Kỹ ag tóg ti tén sór mũ sir, ti tỹ vẽn hã kã ke kurã ki ãn kaga ãn tỹ há' hen kỹ. ¹⁷ Hã ra tóg pã'i ag mỹ: “inh panh vỹ rãnrãj nĩ nĩ, ãg jóg mág ti. Kỹ sóg ver ti kóm isũ han ke mũ gé,” he mũ. ¹⁸ Kỹ ag tóg ti to jũ jagy han kỹ ti tén sór mũ sir. Vẽn hã kã ke kurã ãn ki tóg ti tỹ nẽn han ke tũ ãn han ja nĩ, *Judeu* ag jykre tovãn hã kỹ. Hã ra tóg Topẽ to: “inh panh” he ja nĩ gé. Ti tỹ vẽn so: “Topẽ ri ke inh nĩ,” he vẽn.

Jesus tỹ ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩ kãmén

¹⁹ Kỹ tóg ag mỹ vẽn hã kãmén mũ. “Ki hã sóg tóg mũ, hã mẽn. ãg jóg mág kósin vỹ ti pir mỹ nẽn ù han ki kagtĩg nĩ. Ti panh vég ti tĩ, kỹ tóg ti tỹ ti panh ki nẽn vég mũ ãn hã han tĩ. ãg jóg mág tỹ nẽn han mũ ãn hã han tóg tĩ gé. ²⁰ Ti kósin to tóg há távĩ nĩgtĩ. Hã kỹ tóg ti mỹ ti tỹ nẽn han mũ ãn ven kãn mũ. Ti tỹ nẽn han mũ ù ve ãjag huri. Hã ra ãjag tóg ti kãfór venh ke mũ ver, hã vem nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ e tĩnh mũ.

²¹ Ëg jóg mág tóg ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn tĩ. Ën ri ke han jé tóg ke mũ gé, ti kósin ti. Ti tỹ ùn rĩn mãn sór mũ ãn rĩn mãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ²² Kĩ ãg jóg mág vỹ vẽn kar jykre tugnyĩm ke mũ. Hã ra tóg ti kósin mũ tag tovãnh, ²³ vẽn kar tỹ ti to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he jé, ag tỹ ãg jóg mág to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ tag ri ke. Û tỹ ti kósin mũ: “ùn mág vỹ tỹ ã nĩ,” he tũ nĩn kĩ tóg ãg jóg mág mũ tag tónh ke tũ nĩ gé. Ti hã vỹ ti kósin jẽnẽ ja nĩgtĩ. Inh hã vẽ, ti kósin ti,” he tóg, *Jesus* ti.

²⁴ “Ajag mũ sóg tag tó mũ, ha mẽ. Kĩ hã sóg tó mũ, ha mẽ. Û tỹ inh vĩ jẽmẽg mũ ãn vỹ ter ke tũ nĩ. Rĩr krỹg ja tũ ve jé tóg ke mũ, ti tỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ki rã kĩ jẽn kĩ. Ën to tóg jũnh ke tũ nĩ, Topẽ ti. Ti ter ke vẽ vẽ, hã ra tóg ter ke tũ nĩ. ²⁵ Kĩ hã sóg tó mũ, ha mẽ. Kãnhmar ùn kãgter mũ ag vỹ Topẽ kósin vĩ mẽnh ke mũ, kĩ ùn tỹ ti vĩ mẽg mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ. Kakó tãvĩ ti tĩ ha, ag rĩnrĩr mãn ke kurã ti. ²⁶ Inh panh vỹ ti pir mũ vẽn kar rĩnrĩr han ki kanhró nĩ. Hã ra tóg inh mũ ti jykre tag nĩm gé, sỹ vẽn kar rĩnrĩr han mãn jé gé, isỹ tỹ ti kósin nĩn kĩ. ²⁷ Kĩ tóg inh mũ: “ẽprã ke kar jykre tugnyĩm nĩ,” he ja nĩgtĩ, isỹ tỹ ẽprã ke fi kósin nĩn kĩ. ²⁸ Tag hỹn tóg ajag mũ e tĩ, sỹ ajag mũ: vẽn kar rĩnrĩr han jé sóg ke mũ, hen kĩ. Sỹ ke há vẽ, hã ra. Kejẽn ùn kãgter mũ kar ag vỹ inh vĩ mẽnh ke mũ, kĩ ag tóg ag kej tá kãpa kãn ke mũ. ²⁹ Kĩ

ùn tỹ vỹjyre há han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mãn kĩ, rĩr krỹg ja tũ ãn venh ke mũ. Jãvo ùn tỹ vỹjyre pãno han mũ ag vỹ, rĩnrĩr mãn sĩ han kĩ, nũgme ki vár kãn ke mũ,” he tóg.

³⁰ “Inh pijé isỹ vêsóg ki nén to jykren mũ ãn han tĩ’. Inh panh tỹ inh mũ nén tó mũ ãn hã tó sóg tĩ, isỹ vẽn kar jykre tugnyĩm ken kĩ. Hã kĩ sóg ki hã tó tĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

Û tỹ *Jesus* kãmén mũ

³¹ Kĩ tóg: “isỹ vêsó: ãg jóg mág vỹ inh jẽnẽ, he mũ ra ajag tóg inh mũ: “ã ón nẽ,” henh ke mũ vẽ,” he mũ. ³² “Û vỹ iso: “Topẽ vỹ ti jẽnẽ,” he mũ. Hã ra tóg ki hã tó mũ. ³³ *João* ki jẽmẽ sór ja ajag tóg nĩ, hã kĩ ajag tóg ti mũ vẽn vĩ jẽnẽ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ajag mũ inh kãmén há han ja nĩgtĩ. ³⁴ Hã ra tóg inh mũ tỹ nén ù tũ nĩ, ẽprã ke tỹ iso: “Topẽ vỹ ti jẽnẽ,” hen kĩ. Hã ra sóg ajag mũ *João* vĩ tó mũ, ajag tỹ ti vĩ kri fi jé, ajag tỹ inh ki ge jé, ajag krenkren jé,” he tóg.

³⁵ “*João* vỹ ajag mũ néj gru ri ke ja nĩ, ajag mũ kurã sĩ han kĩ, ti tỹ ajag mũ Topẽ vĩ kãmén ja nĩn kĩ. Kĩ tóg ajag mũ sér tĩ ja nĩ. Hã ra tóg kurã e han ja tũ nĩ. ³⁶ Ajag mũ tóg inh kãmén ja nĩ. Hã ra nén ù vỹ inh kãmén tĩ gé, kĩ tóg *João* vĩ kãfór nĩ. Inh panh vỹ inh mũ: “ẽprã ke ag tỹ nén han vãn hynhan nĩ, *milagre* ti,” he ja nĩ, hã kĩ sóg hynhan tĩ. Ajag tỹ *milagre* tag ven kĩ ajag tóg inh ki kanhrãn ke mũ vẽ. ³⁷ Kar kĩ ãg jóg mág vỹ, inh kãmén tĩ

gé. Ti vī jēmēg tū ājag nī. Kŷ ājag tóg ti vég tū nī gé. ³⁸ Kŷ ājag tóg ti vī to jykrén há han tū nī gé, ājag tŷ inh ki ge sór tū nŷtīn kŷ. Ti hā vŷ inh jēnē. ³⁹ Topē vī to ājag tóg ke tī. Há ti nī. “Ēg tŷ Topē vī rá to ken kŷ ěg hŷn rŷr krŷg ja tū venh ke mŷ,” he ājag tóg tī. Inh hā vŷ ki rán kŷ nī, ha mē. Hā kŷ ki ve há han nī. ⁴⁰ Hā ra ājag tóg inh ki ge sór tū nī. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtī ra ājag rŷnrŷr kŷ nŷtīn mŷ vē,” he tóg.

⁴¹ “Ēprā ke ag tŷ inh mŷ vī há han tū ra tóg inh mŷ tŷ nén ũ tū nī. ⁴² Hā ra sóg ājag jykre ki kanhró nī. Ājag pijé Topē to há nŷtī. ⁴³ Ājag mŷ sóg: “ěg jóg mág vŷ inh jēnē,” henh kātīg ja nī. Hā ra ājag tóg inh vī mē sór tū nŷtī. Ũ tóg kejēn ājag mré vēmén kātīg ke mŷ, Topē tŷ ti jēmēg tū (hā) ra. Ēn vī jēmē jé ājag ke mŷ, ha vem nī. ⁴⁴ Inh ki ge sór tū ājag nŷtī, ājag tŷ ěprā ke ag vī jēmēn kŷ. Ag tŷ ājag mŷ vī há han kŷ tóg ājag mŷ sér tī. Kŷ ājag tóg Topē tŷ ājag mŷ nén tónh ke mŷ mī ěkrég tū nŷgtī. “Inh jykre mŷ ti mŷ há nī vŷ?” he sór tū ājag nī. ⁴⁵ Ājag hŷn iso: “ti hŷn ěg to vī kónān sór mŷ, ěg jóg mág mŷ,” he tī. Hā tū vē. Ũ tŷ ājag to vī kónān ke mŷ hā vŷ tŷ *Moisés* ti nī, ājag tŷ ũ to: “ti hŷn ěg to há tāvī nī,” he mŷ ěn ti. ⁴⁶ Ājag tŷ *Moisés* vī kri fi (hā) ra ājag tóg inh vī kri finh ke mŷ vē. *Moisés* vŷ iso *livro* han ja nī, ha mē. ⁴⁷ Hā ra ājag tóg ti vī rá kri fi sór tū nī. Hā kŷ ājag tóg inh vī kri fi sór tū nī gé,” he

tóg, *Jesus* ti, pā'i ag mŷ vēnh kāmén kŷ.

6

Jesus tŷ ũn e jēn

(*Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17*)

¹ Tag pāte tóg kejēn goj nig mág tŷ *Galiléia* fin rām mŷ. Goj ěn jiji ũ hā vŷ: *Tiberiades* tŷ goj, he mŷ. ² Kŷ ũ tŷ hēn ri ke ag vŷ ti venh kāmŷ mŷ, ti nón, ũn e tāvī ag. Ti tŷ nén han vānh hynhan mŷ ěn ve ja ag tóg nī, ti tŷ ũn kagyga ag tŷ há' he mŷ ti. ³ Hā ra tóg pānónh tá ti mré mŷ tī ag mré nī nī. ⁴ Fénhta tŷ *Páscoa* ěn vŷ kakó tī ha. ⁵ Kŷ tóg ũn e ěn ki ěvānh mŷ. Kŷ tóg *Filipe* mŷ: “ěg hŷn hē tá vējēn venh ke mŷ, ěg tŷ ag mŷ ven jé?” he mŷ. ⁶ Ti tŷ ti jykre ve sór vē. Jāvo tóg ti tŷ nén han ke mŷ ki kanhró nī.

⁷ Kŷ *Filipe* tóg: “ěg tŷ ag mŷ nén ũ sī ven jé ěg hŷn jānkamy tŷ hēn ri ke to kŷpra henh ke mŷ, ge ra tóg kākyn kenh ke mŷ, ha vem nī,” he mŷ.

⁸ Kŷ ag mré tī tŷ *André* he mŷ ěn, *Simão* jāvy ěn tóg *Jesus* mŷ: ⁹ “kŷrŷ ũ tóg *cevada* tŷ ěmī tŷ 5 (ke) ma kātīg ja nī, kākufár régre mré. Hā ra tóg tŷ nén ũ tū pē nī. E tāvī ag nŷtī,” he mŷ.

¹⁰ Hā ra tóg: “ag mŷ: nŷgnī ra, hé,” he mŷ. Kŷ ag tóg nŷgnī mŷ. Tá tóg re gŷnh nī. Ũn tŷ 5 *mil* (ke) ag hŷn tá nŷtī, ěg tŷ ag tāvī tón kŷ. Hā ra fag tóg tá nŷtī gé, gŷr tŷ hēn ri ke ke gé. ¹¹ Ag nŷgnī kŷ tóg ěmī ěn mág mŷ, kŷ tóg Topē mŷ: “há ti nī,” he mŷ. Kŷ tóg ag mŷ kānhkrég mŷ sir, kākufár ěn ke gé. Kŷ

vênh kar vỹ ko mũ sir. ¹² Ag funfór nỹtĩn kỹ tóg ti mré mũ tĩ ag mỹ: “ag tỹ ko ja tũ ên génh mũjêg, ti vãngfor tũ nĩ jé,” he mũ. ¹³ Kỹ ag tóg kěj tỹ 12 (ke) fãn mũ, êmĩ tỹ 5 (ke) ên ke tỹ.

¹⁴ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ, ag tỹ *milagre* tag ven kỹ. Kỹ ag tóg ti to: “Topê vĩ tó tĩ ên hã vê, êg tỹ ùn jãvãnh mũ ên,” he mũ.

¹⁵ Kỹ ag tóg ti tỹ pã'i mág han sór mũ. Hã ra tóg ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ti pir mỹ pãnónh ra vênh péjunh tĩ mũ.

Jesus tỹ goj nig mág kri tĩg
(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Kutyg rã ra ti mré mũ tĩ ag tóg goj nig mág ra mũ mũ. ¹⁷ Kejên tóg kuty pê nỹ, hã ra tóg ver ag to vỹn ke ja tũ nĩ. Kỹ ag tóg *canoa* kã mĩ goj fĩn rãm kỹ *Cafarnaum* ra mũ sór mũ. ¹⁸ Ag mũ ki kóho jũ vỹ kãtĩ mũ, kỹ goj vỹ krém ke mũ. ¹⁹ Mũ sĩ han ja ag nĩ ver, 5 (ke) *quilômetros*, hỹn, ke tũ nĩ kỹ 6 (ke), goj kri. Vãhã ag tóg ti vэг mũ sir, ti tỹ goj kri tĩg kỹ. Ag ki tóg jun mũ. Kỹ ag tóg jũrũn ke mũ. ²⁰ Hã ra tóg ag mỹ: “inh hã vê, mũmêg tũg nĩ,” he mũ. ²¹ Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ. Kỹ tóg ag mré *canoa* kã ra rã mũ sir. Ti tỹ ag mré nĩn kỹ ag tóg kãnhmar kafã ù tá junjun mũ.

Vênh kar tỹ Jesus ve sór

²² Hã ra vênh e ên vỹ kafã ù tá nỹtĩ ver. Tỹ vaj kỹ ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, tá. Ti jãvãnh nỹtĩn ki ag tóg jagnê mỹ: “*canoa* pir vỹ kã nỹ ja nĩ, kuty tá. Kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ *canoa* ên ki ge kỹ mũ ja nĩ, hã ra tóg ag mré tĩg ja

tũ nĩ,” he mũ. ²³ Kỹ *canoa* ù tóg ag ki junjun mũ, êmã tỹ *Tiberiades* tá kãmũ ù. *Jesus* tỹ tá êmĩ to Topê mré vĩ ja ên tá ag tóg junjun mũ, vênh e tỹ ko tá ja ên tá. ²⁴ Ag tỹ ti vэг tũ nĩn kỹ ag tóg *canoa* tỹ tá junjun mũ ki ge kỹ mũ mũ sir, *Cafarnaum* ra, ti ve jé.

Kanhkã tá êmĩ

²⁵ Ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg tá ti vэг mũ sir, goj nig mág kafã ù tá. Kỹ ag tóg ti mỹ: “hê ri ken kỹ ã ki jun?” he mũ.

²⁶ Kỹ tóg: “ha mẽ, ãjag tỹ êmĩ ko ja tugrĩn ãjag tóg inh ve sór mũ. Sỹ *milagre* hynhan tĩ ên vэг ãjag tóg tĩ, hã ra ãjag tóg to jykrén há han tũ nĩgtĩ. ãjag tógá nỹtĩ tag hã ve sór ãjag tóg mũ. ²⁷ Êg tỹ tag ki vějên vэг mũ ên vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ, kỹ tag to vãsãn sór tũg nĩ. Vějên ù jé vãsãn nĩ, êmĩ tỹ ãjag rĩnrĩr pê han ke mũ ên jé. Sỹ ãjag mỹ êmĩ ên nĩm sór vê. Êg jóg tỹ Topê tỹ inh mỹ vênh rãnhraj nĩm jan hã vê. Tỹ sóg êprã ke fi kósin nĩ mỹr,” he tóg.

²⁸ Kỹ ag tóg ti mỹ: “kỹ êg hỹn hê ri kenh ke mũ, êg tỹ Topê jykre han jé?” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg: “Topê tỹ ùn jênêg mũ ên ki gem nĩ, inh ki. Ti jykre hã vê,” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg: “kỹ ã hỹn ne han ke mũ, êg tỹ ve kỹ ã ki gen jé?” he mũ. “Ã hỹn ne han há nĩgtĩ? ³¹ Êg jógjóg ve ag vỹ kanhkã tá êmĩ ên kó, *maná* he mũ ên, ag tỹ ga kórég ên mĩ mũn kỹ. “Kanhkã tá tóg ag mỹ êmĩ jênê, ag tỹ ko jé,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Jãvo

ã hÿn ãg mÿ ne han ke mÿ?“
he ag tóg, ti vÿ kãfã kÿ.

³² Kÿ tóg: “Moisés pijé ãjag
mÿ kanhkã tá ãmÿ pã nÿm ja
nÿ!” he mÿ. “Ki hã sóg tó mÿ,
ha mẽ. Û tÿ ãjag mÿ kanhkã
tá ãmÿ pã nÿm mÿ ãn vÿ tÿ
inh panh nÿ. ³³ Topẽ jamÿ vÿ
kanhkã tá kãtère mÿ. ãn vÿ
ẽprã ke kar rÿnrÿr han mÿ,” he
tóg.

³⁴ Kÿ ag tóg: “ãg mÿ ãmÿ
ãn nÿm, kurã kar ki,” he mÿ.
³⁵ Kÿ tóg: “inh hã vÿ tÿ ãmÿ ãn
ri ke?? nÿ. Inh hã vÿ ãjag rÿnrÿr
han ke mÿ,” he mÿ. “Û tÿ iso
kãtÿ mÿ ãn vÿ kókÿr mãn ke tÿ
nÿ. Û tÿ inh ke rã mÿ vÿ goj
kron mãn sór ke tÿ nÿ gé,” he
tóg.

³⁶ “Hã ra ãjag tóg inh vég mÿ
ra inh ki ge sór tÿ nÿ. ³⁷ Inh
panh vÿ ù ag kuprẽg mÿ, ag
tÿ tÿ isÿ nÿtÿ jé. Û tÿ iso kãmÿ
kar vÿ inh mÿ há nÿtÿ. Inh
pijé ù mÿ: “inh mré kãtÿ tÿg,”
henh ke mÿ! ³⁸ Inh pijé isÿ
vẽsóg ki nãn to jykrãn mÿ ãn
han sór mÿ! Û tÿ inh jãnẽg
mÿ tÿ inh mÿ nãn tó mÿ ãn hã
han sóg tÿ, hã jé sóg kanhkã tá
kãtère ja nÿ. ³⁹ “Isÿ ã mÿ ùn
jãnẽnh ke mÿ ãn ki rÿr há han
nÿ, ag vãgfor tÿ nÿ jé,” he ja tóg
nÿ inh mÿ, inh panh ti. Hã kÿ
sóg ag rÿnrÿn mãn ke mÿ, kurã
tÿ ãgno kã. ⁴⁰ Hÿ, tag vÿ inh
panh mÿ há nÿ. Û tÿ ti kósin to
kãmÿ mÿ ãn mÿ tóg rÿr krÿg ja
tÿ ven ke mÿ, ù tÿ inh ki ge kÿ
nÿtÿ ag kar mÿ. Kÿ sóg kurã tÿ
ãgno kã ag rÿnrÿn mãn kãn ke
mÿ, ha vem nÿ,” he tóg, *Jesus*
ti.

Ëg tÿ Jesus nÿ konh ke

⁴¹ Kÿ ag tóg ti kato vÿ mÿ,
ti vÿ to, ti tÿ ag mÿ: “ãmÿ
tÿ kanhkã tá kãtère mÿ ãn ri
ke?? inh nÿ,” hen kÿ. ⁴² “Ti ki
kanhró ãg nÿtÿ. *José* kósin vẽ.
Ti han mÿ fag ki kanhró ãg
nÿtÿ. Hã ra tóg vẽso: “kanhkã
tá sóg kãtère,” he sór mÿ!,” he
ag tóg.

⁴³ Hã ra tóg: “iso vÿ kónãn
tÿg nÿ, jagnẽ mÿ,” he mÿ.
⁴⁴ “Inh panh tÿ ùn krÿn mÿ ag
hã vÿ iso kãmÿnh mÿ. Û tÿ
iso kãmÿ mÿ ag rÿnrÿn mãn jé
sóg ke mÿ, kurã tÿ ãgno kã.
⁴⁵ Topẽ vÿ tó tÿ ù vÿ tag rãn ja
nÿ, ha mẽ: “Topẽ vÿ vãnẽh kar
kanhrãn ke mÿ,” he ja ti nÿ.
Hã kÿ ù tÿ inh panh vÿ mẽg
mÿ ag hã tóg iso kãmÿnh ke
mÿ. ⁴⁶ Ëprã ke ù pijé inh panh
ve ja nÿ! Û tÿ Topẽ tá kãtÿ mÿ
ãn hã vÿ ti ve ja nÿ, inh,” he
tóg.

⁴⁷ “Sÿ ãjag mÿ ki hã tó mÿn
hã vẽ. Û tÿ inh ki rã mÿ ãn
vÿ rÿr krÿg ja tÿ ãn venh ke
mÿ. ⁴⁸ Inh hã vÿ ãmÿ pã ri ke
nÿ, inh hã vÿ ãjag rÿnrÿr han ke
mÿ. ⁴⁹ ãjag jógjóg ve ag vÿ, ag
tÿ ga kórég mÿ mÿn kÿ kanhkã
tá ãmÿ ãn ko ja nÿgtÿ, *maná* he
mÿ ãn. Ag tÿ ko mÿ (hã) ra ag
tóg kãgter kãn. ⁵⁰ Û tÿ ãmÿ tÿ
ãg rÿnrÿr han mÿ ãn ko kÿ, ù tÿ
kanhkã tá kãtère ja ãn ki rã kÿ
tóg ter ke tÿ pã nÿ. ⁵¹ ãmÿ ãn hã
vÿ tÿ inh nÿ, inh hã vÿ kanhkã
tá kãtère, inh hã vÿ ãjag rÿnrÿr
han ke mÿ. ãjag tÿ ãmÿ tag ko
kÿ ãjag ter ke tÿ pã nÿ. Isÿ vãnẽh
kar mÿ vãnẽn nÿm ke mÿn hã
vẽ, hã vÿ: inh nÿ, he mÿ. ãjag

tỹ inh nĩ ko' hen kỹ ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh mũ,” he tóg.

⁵² Kỹ ag tóg jagně mỹ: “ti mỹ ěg mỹ ti nĩ nĩm ke mũ, ěg tỹ ko jé?” he mũ. “Věnh mỹ ti nĩ, tag,” he ag tóg.

⁵³ Kỹ tóg: “isỹ ãjag mỹ ke há vế,” he mũ. “Ãjag tỹ inh nĩ ko sór tũ nĩn kỹ, ãjag tỹ inh kyvénh kron sór tũ nĩn kỹ ãjag rĩnrĩr ke tũ pē nĩ. Tỹ sóg ěprā ke fi kósin nĩ,” he tóg. ⁵⁴ “Ũ tỹ inh nĩ ko kỹ, ũ tỹ inh kyvénh kron kỹ tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kỹ sóg ti rĩn mǎn ke mũ, kurā tỹ ěgno kǎ. ⁵⁵ Inh nĩ vỹ tỹ vėjēn pē nĩ, inh kyvénh vỹ tỹ ěg tỹ kron jafā pē nĩ gé.

⁵⁶ Ũ tỹ inh nĩ kon kỹ, ti tỹ inh kyvénh kron kỹ tóg inh ki rǎ kỹ jē nĩ. Kỹ sóg ti kǎ kǎ nĩ gé. Jagně mré ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ.

⁵⁷ Inh panh vỹ rĩr nĩ. Ti hǎ vỹ inh jēnē. Ti tigrĩn sóg rĩr jē. Kỹ ũ tỹ inh ki rǎ mũ ěn vỹ isugnĩn rĩr ke mũ gé. ⁵⁸ Ěmĩ tỹ kǎnhkǎ tá kǎtère mũn hǎ vế. Ājag jógjóg ve ag tỹ ěmĩ ko ja ěn ri ke tũ ti nĩ. Ag hǎ vỹ ag tỹ ko mũ ra kǎgter kǎn ja nĩgtĩ. Ũ tỹ ěmĩ pē tag ko kỹ tóg ter mǎn ke tũ nĩ. Inh ki rǎ to ken hǎ vế,” he tóg.

⁵⁹ *Cafarnaum* tá tóg ag kanhrǎn mũ, ag tỹ vėnh kanhrǎn jafā ěn krēm.

Ũ ag tỹ *Jesus* tovǎnh

⁶⁰ Kỹ ti vỹ tóg ti mré mũ tĩ ũ ag mỹ e tĩ. Kỹ ag tóg: “mě jagy ti tĩ. Ěg tỹ mē jǎvǎnh tóg tĩ,” he mũ.

⁶¹ Hǎ ra tóg ki kanhró nĩ. Hǎ kỹ tóg ag mỹ: “tag mỹ ãjag mỹ mē há tũ?” he mũ. ⁶² “Kỹ ãjag

hỹn hē ri kenh ke mũ, ãjag tỹ isỹ kǎnhkǎ ra tĩg mǎn ěn ve kỹ, isỹ tỹ ěprā ke fi kósin nĩn kỹ?” he tóg. ⁶³ “Ũ tỹ ěg rĩnrĩr han mũ vỹ tỹ Topē kuprĩg ti nĩ. Isỹ ãjag tỹ inh nĩ ko' henh ke tag to ken hǎ vế, hǎ vỹ: inh ki rǎ, he mũ. Inh vỹ tag ki króm tigrĩn ãjag rĩnrĩr nỹtĩnh ke mũ. ⁶⁴ Hǎ ra ãjag tóg inh vỹ kri fi sór tũ nỹtĩ,” he tóg. Ũ tỹ ón kỹ ti ki ge mũ ěn ag ki kanhró tóg nĩ, vėsóg ki. Kỹ tóg ũ tỹ pǎ'i ag mỹ ti tónh ke mũ ěn ki kanhró nĩ gé. ⁶⁵ Kỹ tóg ag mỹ: “hǎ kỹ sóg ãjag mỹ: inh panh tỹ ũn krĩn mũ ag hǎ vỹ iso kǎmũnh ke mũ, he ja nĩ,” he mũ.

⁶⁶ Ti vỹ tag tigrĩn ti mré mũ tĩ ũ ag tóg ti tovǎnh mũ sir. Ti mré ag mũ mǎn tũ nĩ. ⁶⁷ Kỹ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ãjag hỹn isovǎnh sór mũ gé,” he mũ.

⁶⁸ Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “ěg tỹ ã tovǎnh mũ ra ěg hỹn ũ mré mũnh ke mũ'? Ā hǎ vỹ ěg mỹ Topē vỹ tó tĩ, kỹ ěg tóg rĩr krỹg ja tũ vėnh ke mũ, ěg tỹ ã vỹ kri fi kỹ,” he mũ. ⁶⁹ “Ā ki ěg ge kỹ nỹtĩ, kỹ ěg tóg ã ki kanhró nỹtĩ. *Cristo* vỹ tỹ ã nĩ, Topē hǎ vỹ ã jēnē ěg to,” he tóg.

⁷⁰ Kỹ tóg ũ tỹ 12 (ke) ag mỹ: “ãjag kuprēg inh, hǎ kỹ ãjag tóg tỹ ũ tỹ 12 (ke) nỹtĩ. Hǎ ra ãjag kǎ mĩ ũn pir vỹ tỹ Japo tũ nĩ jǎvo,” he mũ. ⁷¹ Ti tỹ *Judas* ěn tó vế, *Simão Iscariotes* kósin ěn. Ěn vỹ kejēn ti tovǎnh kỹ pǎ'i ag mỹ ti fēg mũ, ag tỹ ti se jé. Hǎ ra *Jesus* tóg ti tỹ nén han ke mũ ěn ki kanhró ja nĩ.

7

Jesus jāvy ag tỹ ti ki ge sór tũ

¹ Tag pāte *Jesus* tóg *Galiléia* mĩ tĩ mũ. *Judéia* ra tĩg sór tũ tóg nĩ ver, ag tỹ tá ti tén sór kỹ, *Judeu* ag pā'i ag.

² Kejĕn tóg *Judeu* ag fénhta ũ tá krỹg mũ. Fénhta ěn kurā ki ag tóg pājó krĕm nỹtĩ, *Jerusalém* tá. ³ Kỹ *Jesus* jāvy ag tóg ti mỹ: “Ĕmā mág ra tĩg nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Ā tỹ tag hā ki *milagre* hynhan kỹ tá ģ mré ke ag tóg vég tũ nĩgtĩ.

⁴ Ĕg tỹ tỹ ũn mág nĩn kỹ ěg tóg vĕnh kar rĩnve ěg tỹ nĕn han ke mũ ěn han tĩ. Hā ra ģ tóg ag vatánh tá *milagre* hynhan tĩ,” he ag tóg mũ. ⁵ Ag pijé ti ki ge kỹ nỹtĩ', hā kỹ ag tóg ti to é he mũ.

⁶ Hā ra *Jesus* tóg ag mỹ: “inh kurā vỹ jun ja tũ nĩ ver, hā kỹ sóg tĩg sór tũ nĩ ver,” he mũ. “Ājag hỹn kurā tũ nỹtĩ, jāvo sóg kurā nĩ. ⁷ Ũ tỹ iso jũ mũ ag pijé ājag to kórég nỹtĩ'. Inh ģ to tóg kórég nỹtĩ, isỹ ag mỹ: ājag jykre vỹ kórég nĩ, hen kỹ. ⁸ Ha fénhta venh mũjĕg inhhā. Inh pijé tĩg sór mũ', ver'. Inh kurā vỹ jun ja tũ nĩ ver,” he tóg. ⁹ Kỹ tóg ver ga tỹ *Galiléia* mĩ tĩ mũ.

Jesus tỹ fénhta venh tĩg

¹⁰ Ti jāvy ag mũ kar kỹ tóg kejĕn *Jerusalém* ra tĩ mũ gé, vĕnh kar vatánh tá, vĕnh péju kỹ. ¹¹ Kỹ pā'i ag tóg fénhta ki ti jāvānh mũ: “ti hĕ kã nĩ?” hen kỹ. ¹² Vĕnh kar ag tóg ti to vĩ mũ. Ũ ag tóg: “ũn há vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ. Jāvo ũ ag tóg:

“vó, ěg mỹ tóg ón tĩ,” he mũ gé. ¹³ Hā ra ag tóg jamā há ra ti to vĕmén tũ nĩgtĩ, pā'i ag kamĕg kỹ.

¹⁴ Fénhta kuju ki *Jesus* tóg kejĕn Topĕ ĩn ra tĩ mũ, ag kanhrān jé. ¹⁵ Kỹ ti vĩ tóg vĕnh kar mỹ e tĩ. “Vĕnh kanhrān mág han ja tũ ti nĩ, hā ra tóg ki kanhró pĕ nĩ,” he ag tóg mũ ti to, pā'i ag.

¹⁶ Kỹ *Jesus* tóg: “isỹ ājag mỹ Topĕ vĩ tó vĕ,” he mũ. “Inh jykre pijé'. Ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ěn jykre vĕ. ¹⁷ Ũ tỹ Topĕ vĩ ki króm sór mũ ag vỹ ki kanhró nỹtĩnh mũ, sỹ ti jykre tó mũn ki. Isỹ vĕsóg ki sỹ nĕn to jykrĕn mũ tó pijé'. ¹⁸ Ũ tỹ vĕsóg ki ti tỹ nĕn to jykrĕn mũ ěn tó kỹ tóg tỹ ũn mág nĩ sór mũ. Hā ra sóg ũ tỹ inh jĕnĕg mũ ěn to: ũn mág vỹ tỹ ti nĩ, he mũ. Inh pijé vĕjykre vĕnh mỹ tó tĩ'. ¹⁹ *Moisés* vỹ ājag jyvĕn ja nĩgtĩ. Ājag tỹ ne jé ti vĩ han tũ nĩ nĕ? Isỹ ti vĩ ki króm mũ ra ājag tóg isĕn sór mũ',” he tóg.

²⁰ Kỹ ũn e ěn ag tóg ti mỹ: “krĩ vĕnh mỹ ģ tóg nĩ, ģ tén sór tũ ěg nĩ,” he mũ.

²¹ Hā ra *Jesus* tóg ag mỹ: “*milagre* pir han ja inh nĩ, vĕnhkán ke kurā ěn ki, kỹ tóg ājag mỹ e tĩ,” he mũ. ²² *Moisés* tóg ěg mỹ: “gĩr mur pāte kurā tỹ 8 (ke) ki ti gré fár kym nĩ,” he ja nĩ. Hā kỹ ājag tóg tỹ vĕnh kán ke kurā ra kym tĩ. Kórég tũ ti nĩ. Hā ra ũ tỹ ti krĕ gré fár kym vén mũ pijé tỹ *Moisés* nĩ ja nĩ'. Ti jógjóg ve ja vĕ. ²³ Ājag tỹ *Moisés* vĩ ki króm jé ājag tóg vĕnhkán ke kurā ki rānrhā tĩ.

Hã ra ãjag tóg iso jũ sór mũ, isỹ vënhkán ke kurã ki ùn kaga pir tỹ há' hen kỹ. ²⁴ Ón kỹ ãjag tóg iso jũ sór mũ. Inh jykre vỹ ãjag mỹ kórég nĩ ve nĩ. ãjag tỹ to jykrén há han ra ãjag tóg inh jykre há nĩ venh mũ vë,” he tóg.

Ag tỹ Jesus to: “ti mỹ tỹ Cristo nĩ vỹ?” he

²⁵ Kỹ *Jerusalém* tá ke ag tóg *Jesus* to: “ti tén sór ja ag tóg nĩ,” he mũ. ²⁶ “Hã ra tóg jatun mỹ vënh kar mré vëmén jë nĩ. Pã'i ag mỹ ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topẽ tỹ ùn jënëg mũ vỹ tỹ ti nĩ,” he tũ nĩ vỹ?” he ag tóg mũ. ²⁷ “*Cristo* ên kâtig kỹ êg tóg ti tỹ hẽ tá kâtĩ mũ ki kagtig nỹtinh mũ. Hã ra tóg tỹ *Nazaré* tá ke nĩ, kỹ ti hỹn tỹ *Cristo* tũ nĩ,” he ag tóg mũ.

²⁸ Hã ra *Jesus* tóg Topẽ ãn tá vënh kar kanhrãn mũ. Kỹ tóg jamã há ra: “ti tỹ hẽ tá kâtĩ mũ ki kanhró êg tóg nỹtĩ, he ãjag tóg mũ, iso. Hã ra ãjag tóg ù tỹ inh jënëg mũ ên ki kagtig nỹtĩ. ²⁹ Inh hã vỹ Topẽ ki kanhró nĩ. Ti hã tá sóg kátère, ti tỹ inh mỹ: “ha ag venh tĩg,” hen kỹ,” he tóg.

³⁰ Kỹ ag tóg ag tỹ ti se sór mũ ra ti vóg tũ nĩ ver. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver. ³¹ Ag jãvo ùn e ag tóg ti ki ge mũ sir. Ti to ag tóg: “*Cristo* kâtig kỹ ti nëji *milagre* hynhan ke mũ. Ti tỹ *milagre* hynhan vỹ e nỹtĩ. Êg mỹ tóg tỹ *Cristo* nĩ,” he mũ.

Pã'i ag tỹ Jesus se sór

³² Kỹ *Fariseu* ag tóg ag vỹ tag mẽg mũ. Kỹ ag tóg pã'i ag mré ti senh ke to vëmén mũ. Kỹ

ag tóg porisa ag jënëg mũ, ag tỹ ti se jé. ³³ Hã ra *Jesus* tóg: “ãjag mré sóg nĩ sĩ han ke mũ ver,” he mũ. “Tag pãte sóg tĩg ke mũ, isỹ ù tỹ inh jënëg mũ ên ve jé. ³⁴ Ên kã tóg ãjag tỹ inh venh há tĩnh mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ. Ên tá junjun ke tũ ãjag tóg nĩ, isỹ hën ra tĩg ke mũ ên tá,” he tóg.

³⁵ Kỹ ag tóg jagnë mỹ: “ti hỹn hẽ ra tĩg sór mũ?” he mũ. “Êg hỹn hẽ tá ti venh ke tũ nĩ? Ti hỹn hën ri ke mũn ga tỹ *Grécia* ra tĩg sór mũ, tá êg mré ke ag kanhrãn jé. ³⁶ Ne to ke nê, hỹn, hã vỹ: “ãjag tỹ inh venh há ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ, he mũ?” he ag tóg mũ. *Jesus* vỹ vỹ ag mỹ e tĩ, hã kỹ ag tóg ti tỹ nén tó mũ ki kagtig nỹtĩ.

Topẽ kuprĩg tỹ goj ri ke nĩ

³⁷ Vãhã tóg fénhta tỹ kurã tỹ êgno tá krỹg mũ. Kurã mág pẽ vë, hã kỹ ag tóg e tãvĩ nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ *Jesus* tóg jë kỹ vënh kar mỹ prër kỹ: “!..ãjag tỹ goj kron sór kỹ inh mỹ to vỹ, isỹ ãjag mỹ goj há ven jé..!” he mũ. ³⁸ “!..Topẽ vỹ ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mē: !..ãjag tỹ inh ki ge kỹ tóg ãjag kã ki goj ror han ke mũ, isỹ ãjag mỹ goj nĩm ke ti.. !..kỹ goj tag vỹ ãjag rĩnrĩr pẽ han ke mo..!” he tóg. ³⁹ Ti tỹ ag mỹ Topẽ kuprĩg tón hã vë, hã to tóg: goj, he mũ. Topẽ kuprĩg tỹ tóg ag jagrën ke mũ, ù tỹ ti ki ge mũ ag. Hã ra tóg fénhta ên kã ag mỹ ti jënë ja tũ nĩ ver, ti tỹ ver ti ter kar kỹ rĩr mãn ja tũ nĩn kỹ, ti tỹ ti panh ra tĩg mãn ja tũ nĩn kỹ ver.

Ag tỹ Jesus ki kagtĩg

40 Kỹ Jesus vĩ mẽg mũ ù ag tóg ti to: “Topẽ vĩ tó tĩ pẽ ãn vễ,” he mũ. 41 Kỹ ù ag tóg ti to: “Cristo vĩ tỹ ti nĩ, Topẽ tỹ ãg mỹ ùn jẽnẽg mũ ãn vĩ tỹ ti nĩ,” he mũ gé. Hã ra ù ag tóg: “Cristo mỹ hỹn ga tỹ Galilêia tá kãtĩ mũ vĩ?” he mũ. 42 “Topẽ vĩ rá ki tóg: “Davi krẽ'krẽ vĩ tỹ ti nĩ, Cristo ti,” he mũ, “ẽmã tỹ Belém tá ke vĩ tỹ ti nĩ, Davi jamã ja ãn tá,” he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã kỹ tóg ãg mỹ tỹ Cristo tũ nĩ,” he ag tóg. 43 Hã kỹ ag tóg vễnh kãpãm kỹ nỹtĩ, ti tugnĩn. 44 Kỹ ag kã ù ag vĩ ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ti kamẽg kỹ.

Pã'i ag tỹ Jesus ki ge sór tũ

45 Kỹ porisa ag tóg pã'i ag to vĩnvỹn ke mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ: “hỹn, ti?” he mũ. 46 Kỹ ag tóg: “hã ra tóg vĩ há tãvĩ han mũ. Vễnh vĩ tỹ ge mẽ ja tũ ãg nỹtĩ, hã kỹ ãg tóg ti kãgmĩ ja tũ nĩ,” he mũ. 47 Kỹ pã'i ag tóg: “kỹ ãjag mỹ ti vĩ kri fi sór mũ', ti ón mũ ra?” he mũ. 48 “Ëg mỹ ti vĩ kri fig mũ'? Vó, kri fig tũ ãg nĩ. 49 Û tỹ kri fig mũ ag tóg Topẽ vĩ rá ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ Topẽ tóg ag mỹ vĩ kónãn ke mũ, ha vem nĩ,” he ag tóg mũ.

50 Hã ra Nicodemos vĩ ag mré nĩ gé, ù tỹ kuty tá Jesus mré vễmẽn ja ãn ti. Kỹ tóg ag mỹ: 51 “Ëg tỹ ti vóg kónãn sór kỹ ãg tóg ti ki jẽmẽ vén ke mũ,” he mũ. “Ti tỹ nẽn han ja to jykrén há han jẽ ãg tóg ke mũ, ãg tỹ kar kỹ ti vóg kónãn jẽ.

Topẽ tỹ ãg mỹ vĩjykre nĩm jan hã vễ,” he tóg.

52 Hã ra pã'i ag tóg: “ã hỹn tỹ Galilêia tá ke nĩ gé', hã kỹ ã tóg ti jy nĩgãn sór mũ',” he mũ. “Topẽ vĩ ki ve há han nĩ, kỹ ã tóg venh ke mũ. Galilêia tá ke ù vĩ Topẽ vĩ tónh ke tũ pẽ nĩ,” he ag tóg mũ.

8

Jesus tỹ ùn tỹtã kórég fi mỹ vễnh pãte fón

1 Hã ra Jesus tóg pãnónh tỹ Oliveiras ra tĩ mũ, tá nũr jẽ. 2 Kurã ke ra tóg Jerusalém ra tĩg mãn kỹ Topẽ ãn tá nĩ mãn mũ sir, kỹ vễnh kar ag tóg ti vĩ mẽnh kãmũ mũ. Tá nĩ kỹ tóg ag kanhrãn mũ. 3 Kỹ Topẽ vĩ to ãg kanhrãn tĩ ag vĩ ùn tỹtã fi pére kãmũ mũ. Fi ve ja ag tóg nĩ, fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kỹ. Vễnh kaju kã ag tóg fi fẽg mũ. 4 Kỹ ag tóg Jesus mỹ: “Senhor, fi ve ãg, fi tỹ fi mén tũ mré nỹ ti,” he mũ. 5 “Moisés vĩ ãg mỹ: “ãjag kã mĩ ù fi tỹ fi mén tũ mré nỹn kỹ fi tén nĩ, pó tỹ fi pin kỹ,” he ja nĩ. Jo ã hỹn hẽ ri ke tĩ?” he ag tóg. 6 Ag tỹ ón kỹ ti vĩ mẽ sór vễ, ag tỹ ti vĩ to ti se jẽ. Hã ra tóg pãnh ke kỹ nĩ kỹ ga kri rán mũ, ti nĩgẽ tỹ. Vĩ tũ tóg nĩ.

7 Hã ra ag tóg ti tovãnh sór tũ nĩ. Kỹ tóg vãhã ag ki ãvãnh kỹ ag mỹ: “ãjag kã mĩ ù tỹ Topẽ vĩ mranh ja tũ nĩn kỹ ti jẽ fi pin vén,” he mũ. 8 Kỹ tóg pãnh ke mãn kỹ ga kri rán mãn mũ.

9 Kỹ ti vĩ tóg ag mỹ e tĩ. Ag kar tóg ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja ãn mĩ ãkrég mũ sir, hã kỹ ag

tóg mũ kãn mũ sir. Ûn sanh há ag vỹ mũ vén mũ, kar kỹ vãnh kar ag tóg koměr hã mũ kãn mũ. Vãhã *Jesus* vỹ ti pir mỹ nĩ, fi mré. Fi hã vỹ tá jẽ nĩ, ti mré. ¹⁰ Kĩ tóg fi ki ãvãnh kỹ fi mỹ: “ag hẽ ra kagáv? Ag mỹ ã vóg kónãn tũ?” he mũ. Ag mũ kar kỹ tóg fi mỹ ke mũ.

¹¹ Kĩ fi tóg: “hỹ,” he mũ. Kĩ tóg fi mỹ: “kỹ inh hỹn ã vóg kónãn ke tũ nĩ gé,” he mũ. “Ha tĩg, jatun mỹ. Hã ra Topẽ vỹ mranh mãn sór tũg nĩ,” he tóg. Ûn tỹ tá kórég ên fi vóg kónãn sór ja tũ ti nĩ, *Jesus* ti.

Jesus tỹ jẽngrẽ ri ke nĩ

¹² Kĩ *Jesus* tóg Topẽ ãn krêm nĩ kỹ vãnh kar kanhrãn mãn mũ. “Jẽngrẽ ri ke inh nĩ,” he tóg. “Ăjag tỹ inh mré mũn kỹ ajag tóg kuty mĩ mũ tũ nĩgtĩ. Jẽngrẽ mĩ ajag tóg mũgtĩ, kurã mĩ. Ajag tỹ vỹjyre tãg han ke to ken hã vẽ,” he tóg.

¹³ Hã ra *Fariseu* ag tóg ti vỹ kafãn mũ, kỹ ag tóg: “vãnh kãmén ã tóg mũ ha. Ęg tỹ vãnh kãmén kỹ Ęg tóg ón kỹ vỹ tĩ,” he mũ. ¹⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “hỹ, vãnh kãmén inh tĩ, hã ra sóg ki hã tó tĩ,” he mũ. “Isỹ hẽ tá kãtĩ mũ ên ki kanhró inh nĩ, isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ti ke gé. Hã ra ajag tóg inh ki kagtĩg nỹtĩ. Ęprã ke vỹ tỹ ajag nỹtĩ. ¹⁵ Kãnhmar ajag tóg ã to: “jykre kórég ti nĩ,” he tĩ. Ajag jãvo sóg vãnh kar jykre to nén ã tó tũ nĩ ver. ¹⁶ Isỹ hã ra ã jykre to nén ã tó sór kỹ sóg tó há han ke mũ vẽ. Inh pijé inh pir mỹ nén ã to jykrén tĩ'. Û tỹ inh jẽnẽg mũ vỹ inh mré nén

ũ kar to jykrén tĩ. ¹⁷ Kỹ tóg ãn régre ag tỹ vãnh vỹ pir han kỹ ajag mỹ tỹ ki hã ke nĩ. Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. ¹⁸ Hã kỹ sóg vãnh kãmén mũ. Hã ra inh panh tóg inh jẽnẽ, kỹ ti hã tóg inh kãmén mũ gé. Régre Ęg nỹtĩ, he tóg.

¹⁹ Kỹ ag tóg: “hỹn, ã panh ti?” he mũ. Kỹ tóg: “ajag pijé inh ki kanhró nỹtĩ’,” he mũ. “Hã kỹ ajag tóg inh panh ki kagtĩg nỹtĩ gé. Ajag tỹ inh ki kanhró nỹtĩ ra ajag tóg inh panh ki kanhró nỹtĩnh ke mũ gé vẽ vẽ,” he tóg.

²⁰ Ti tỹ ag mỹ vãnh kãmén hã vẽ. Topẽ ãn krêm nĩ kỹ tóg ag mỹ vãnh kãmén mũ, jãnkamy vãn jafã rã hã nĩ kỹ. Kỹ pã'i ag tóg ti se sór mũ, hã ra ag tóg ti kãgmĩg tũ nĩ, ag tỹ ti kamẽg kỹ. Ti ter ke kurã vỹ jun ja tũ nĩ ver, hã kỹ ag tóg ti tỹ hẽ ri ke tũ nĩ ver.

Jesus tỹ hẽn ra tĩg ke

²¹ Kỹ tóg ag mỹ: “tĩg jé sóg ke mũ, kỹ ajag tóg inh ve sór ke mũ, hã ra ajag tóg inh venh ke tũ nĩ,” he mũ. “Inh vэг tũ ki ajag tóg kãgter ke mũ, kỹ ajag tỹ Topẽ vỹ mranh ja ên vỹ ajag kã kã nĩnh mũ. Ajag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ên ki kanhró nỹtĩ'. Tá jun ke tũ ajag nĩ gé,” he tóg. ²² Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti mỹ vèsén sór tũ nĩ vỹ, hã kỹ tóg: “ajag pijé isỹ hẽn ra tĩg ke mũ ên tá jun ke mũ’,” he mũ?” he ag tóg. ²³ Hã ra tóg: “ẽprã ke vỹ tỹ ajag nỹtĩ. Ajag jãvo sóg tỹ kanhkã tá ke nĩ. Ga tag ki ke vỹ tỹ ajag nỹtĩ, jãvo inh pijé tỹ ga tag ki ke nĩ’,” he mũ.

24 “Hã kÿ sóg ãjag mÿ: kãgter jé ãjag tóg ke mÿ, kÿ ãjag tÿ Topê vÿ mranh ja ên vÿ ãjag kã kã nÿnh mÿ, he ja nÿ. Ha vé, ãjag tÿ inh ki ge sór tÿ nÿnh kÿ tóg ãjag kã kã nÿnh mÿ, ãjag tÿ Topê vÿ mranh ja ên ti. Û ên vÿ tÿ inh nÿ, he ja inh nÿ ãjag mÿ. Kÿ: hÿ, hem nÿ,” he tóg, *Jesus* ti.

25 Kÿ ag tóg ti mÿ: “tÿ ã ù nÿ?” he mÿ. Kÿ tóg: “vãsÿ sóg ãjag mÿ tó huri, isÿ ãjag mré vémén vén kÿ,” he mÿ. “Ãjag mÿ sóg vènh kãmén tÿgtÿ. 26 Hã ra sóg ãjag mÿ tó kãn ja tÿ nÿ ver. Sÿ ãjag mÿ vÿ kónãn ke vÿ kã nÿ gé ver. Hã ra sóg ù tÿ inh jènêg mÿ ên vÿ hã tó tÿ, ti tÿ inh mÿ tó ja kar ên ti. Ki hã tóg tó tÿ, he tóg. 27 Hã ra tóg ag tÿ to jykrén tÿ tÿgtÿ, ti tÿ ag mÿ ti panh tó mÿ ra.

28 Kÿ tóg ag mÿ tó mãn mÿ. “Ãjag tÿ ka to isa kÿ, ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãn ke mÿ,” he tóg. “Tÿ sóg êprã ke fi kósin nÿ. Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhró nÿtÿnh ke mÿ, isÿ tÿ ù ên nÿ ti. Inh pijé vêsóg ki nén ù to jykrén tÿ'. Inh panh tÿ inh mÿ nén tó mÿ ên hã tó sóg tÿ. 29 Kÿ ù tÿ inh jènêg mÿ vÿ inh mré nÿ nÿ. Ti mÿ nén há nÿ ên hã han sóg tÿ, hã kÿ tóg inh mré nÿ nÿ,” he tóg. 30 Ag tÿ ti vÿ tag mÿ kÿ ùn e ag vÿ ti ki ge mÿ, kurã ên kã.

Jesus tÿ êg tar han ke

31 Kÿ *Jesus* tóg ù tÿ ti ki ge kÿ nÿtÿ ag mÿ: “inh vÿ tovãnh tÿg nÿ, kÿ ãjag tóg tÿ inh mré ke pè nÿtÿ,” he mÿ. 32 “Kÿ ãjag tóg Topê vÿ pè ki kanhró nÿtÿnh mÿ. Topê vÿ pè ki kanhró

tugrÿn ãjag tóg *patrão* kórég ve mãn ke tÿ nÿ,” he tóg.

33 Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Abraão* krê'krê vÿ tÿ êg nÿtÿ,” he mÿ. “Êg pijé tÿ ù *camarada* nÿtÿ', ùri, vãsÿ ke gé. Ne to ke nê, hã vÿ: *patrão* kórég ve mãn ke tÿ ãjag nÿ, he mÿ tag ti?” he ag tóg.

34 Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mÿ,” he mÿ. “Ãjag tÿ Topê vÿ mranh kÿ ãjag tóg tÿ ti vÿ mranh jafã nÿtÿ, kÿ tóg êg tÿ *patrão* kórég vég mÿ ri ke nÿ. 35 Ti *camarada* ag pijé ti ãn krêm êmã nÿtÿgtÿ'. Ti kósin hã vÿ ti ãn krêm nÿgtÿ jãvo. 36 Kÿ Topê kósin tÿ ãjag tÿ Topê krê han kÿ ãjag tóg, *patrão* kórég ve mãn ke tÿ nÿ ha. 37 *Abraão* krê vÿ tÿ ãjag nÿtÿ. Ki kanhró inh nÿ. Hã ra ãjag tóg isén sór mÿ, ãjag tÿ inh vÿ to há tÿ nÿtÿnh kÿ. 38 Inh panh tÿ inh mÿ nén tó mÿ ên hã tó sóg tÿ. Kÿ ãjag tóg ãjag panh tÿ ãjag mÿ nén tó mÿ ên hã tó tÿ gé,” he tóg.

39 Kÿ ag tóg ti mÿ: “hÿ, *Abraão* vÿ tÿ êg panh nÿ,” he mÿ.

Kÿ *Jesus* tóg: “ãjag tÿ tÿ *Abraão* krê nÿtÿnh kÿ ti jykre han nÿ ge,” he mÿ. 40 “Hã ra ãjag tóg isén sór mÿ. ãjag mÿ sóg Topê vÿ pè tó ja nÿ, Topê tÿ inh mÿ nén tó mÿ ên ti, hã ra ãjag tóg isén sór mÿ. *Abraão* vÿ tag han ja tÿ nÿ. 41 Vyrmÿ ãjag panh tÿ hã han ãjag tóg tÿ,” he tóg.

Kÿ ag tóg: “panh êg nÿtÿ, hã vÿ: Topê, he mÿ. Êg pijé panh tÿ nÿtÿ,” he mÿ.

42 Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “Topê tÿ tÿ ãjag panh nĩ ra ãjag tóg iso há nÿtĩnh mũ vễ,” he mũ. “Inh panh tá sóg kátère, hã kÿ sóg ãjag mré nĩ nĩ. Inh pijé vễsóg ki to jykrén kÿ kátère mũ'. Ti hã vÿ inh jẽnẽ. 43 Hã ra ãjag tóg inh vĩ ki kagtĩg nÿtĩ. Mẽ sór tũ ãjag nÿtĩ, hã kÿ ãjag tóg ki kagtĩg nÿtĩ. 44 Japo krẽ vÿ tÿ ãjag nÿtĩ, kÿ ãjag tóg ti tÿ nén tó mũ ẽn hã han tĩ. Topê tÿ ẽprã ke ag hynhan ẽn kã tóg ag kãgtén sór tĩgtĩ, Japo ti. Vãsÿ ti jykre vễ, kÿ tóg ùri tÿ ti jykre nĩ gé ver. Ti pijé ki hã tó tĩ'. Ki hã tó to ti kórég pẽ nĩ, Japo ti. Vẽn h ó vÿ tÿ ti tũ pẽ nĩ. Ti hã vÿ tÿ ùn ón tĩ ag jóg kar nĩ. 45 Ti jãvo sóg ki hã tó tĩ. Hã ra ãjag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩgtĩ. 46 Inh hÿn ne ki Topê vĩ mranh? Ha inh mÿ tó. Mranh ja tũ sóg nĩ. Hã ra sóg ãjag mÿ Topê vĩ pẽ tó tĩ. ãjag hẽ ri ken kÿ inh vĩ kri fi sór tũ nĩ? 47 Topê krẽ ag vÿ Topê vĩ mễg tĩ. Jãvo ãjag tóg inh vĩ jẽmẽ sór tũ nĩ'. Hã kÿ ãjag pijé tÿ Topê krẽ nÿtĩ',” he tóg.

Jesus tÿ Abraão kãfór nĩ

48 *Kÿ Judeu* ag tóg ti mÿ: “*Samaria* tá ke ag ri ke ã tóg Topê vĩ ki kagtĩg nĩ, kÿ ã jagrẽ kórég nĩ gé,” he mũ.

49 Hã ra tóg: “inh pijé jagrẽ kórég nĩ',” he mũ. “Inh panh to sóg: ùn mág vÿ tÿ ti nĩ, he tĩ. Hã ra ãjag tóg iso é he tĩ. 50 Inh pijé vễsÿ ùn mág han sór mũ'. Û tÿ isÿ ùn mág han ke mũ vÿ nĩ nĩ, ẽn vÿ vẽn h kar jykre tugnÿm ke mũ. 51 Ki hã

sóg tó mũ, ha mẽ. ãjag tÿ inh vĩ kri fi kÿ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he tóg.

52 *Kÿ Judeu* ag tóg ti mÿ: “jagrẽ kórég ã nĩ,” he mũ. “Vãhã tóg ve há tĩ, ã jagrẽ kórég ti. *Abraão* vÿ ter, kÿ Topê vĩ tó tĩ ag kar vÿ kãgter. Hã ra ã tóg ón kÿ: “ãjag tÿ inh vĩ kri fi kÿ ãjag kãgter ke tũ pẽ nĩ,” he mũ. 53 ã mÿ vễsÿ ẽg jógjóg ve tÿ *Abraão* kãfór han sór mũ', ã tÿ ẽg mÿ: kãgter ke tũ ãjag nĩ, hen kÿ? Ter ja ti nĩ, *Abraão* ti, kÿ Topê vĩ tó tĩ ag kar vÿ kãgter kãn gé. Vễsÿ ùn mág han ve ã tóg nĩ,” he ag tóg, *Jesus* mÿ.

54 *Kÿ tóg* ag mÿ: “isÿ vễsÿ ùn mág han kÿ sóg ón kÿ ke mũ vễ,” he mũ. “Hã ra inh panh hã vÿ isÿ ùn mág han ke mũ, ãjag tÿ ù to: ẽg jóg mág, he mũ ẽn ti. 55 Hã ra ãjag tóg ti ki kagtĩg nÿtĩ, ãjag jãvo sóg ti ki kanhró nĩ. Isÿ ãjag mÿ: ti ki kagtĩg inh nĩ, hen kÿ sóg ãjag ón tag ri ke han mũ vễ. Hã ra sóg ti ki kanhró nĩ, kÿ sóg ti vĩ ki króm tĩ gé. 56 ãjag jógjóg ve tÿ *Abraão* vÿ inh kurã ve sór ja nĩgtĩ, kÿ tóg kejẽn vé, kÿ tóg ti mÿ sér pẽ tĩ, ti tÿ inh kurã ven kÿ,” he tóg.

57 *Kÿ Judeu* ag tóg ti mÿ: “50 (ke) *anos* han tũ ã nĩ ver,” he mũ. “Hã ra ã tóg: *Abraão* ve inh, he mũ. Vĩ vẽn h mÿ han ã tóg,” he ag tóg.

58 Hã ra tóg: “ki hã sóg tó mũ, ha mẽ,” he mũ. “*Abraão* mur tũ ra sóg nĩ nĩ,” he tóg. 59 *Kÿ* ag tóg jũgũ mũ, ti tÿ vễso: “Topê vÿ tÿ inh nĩ,” hen kÿ. Hã kÿ ag tóg pó mãn kÿ ti pin sór mũ. Hã ra *Jesus* tóg

fag mÿ: “ãjag kósin hã mÿ?” he mÿ. “Ti mÿ ti mur mÿ kã kyvó ja nĩ? Kÿn hÿn hẽ ri ké, ti tÿ ùri êvãnh há nĩ jé?” he ag tóg mÿ.

20 Kÿ fag tóg: “hÿ, ãg kósin hã vẽ,” he mÿ. “Ti mur mÿ kã tóg kyvó ja nĩ. 21 Hã ra tóg ùri êvãnh há nĩ. Hẽ ri ken kÿ? Ha? Û nÿ ti han? Ti ki jëmêm nĩ. Sanh há ti nĩ ha. Æjag mÿ ti tónh mÿ,” he fag tóg.

22 Hã ra fag tóg pã'i ag kamẽg mÿ, hã kÿ fag tóg: “ti ki jëmêm nĩ,” he mÿ. Pã'i ag tóg *Jesus* to: “ãjag kã mÿ ù tÿ ti to: *Cristo* vÿ tÿ ti nĩ, hen kÿ ãg ti kutêm ke mÿ, ti tÿ tÿ ãg mré ke tũ nĩ jé, ti tÿ ãg mré vẽnhmãn tũ nĩ jé, ãg vẽnh kanhrãn jafã krêm,” he ja nĩgtĩ. 23 Hã kÿ ùn kyvó ja ãn han mÿ fag vÿ *Jesus* to nén ù tó sór tũ nĩ.

24 Kÿ ag tóg ùn kyvó ja ãn jé ke mãn mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ker ón hẽ', Topẽ vÿ ã vÿ mẽg mÿ,” he mÿ. “Û tÿ ã tÿ há' he mÿ ãn vÿ kórég nĩ. Topẽ vÿ mranh ti tĩ,” he ag tóg mÿ ti mÿ. 25 Kÿ tóg: “mẽ', ti mÿ Topẽ vÿ mranh tĩ? Sÿ ki kagtÿg tóg tĩ,” he mÿ. “Nén ù pir hã ki kanhró sóg nĩ. Kyvó ãnh vẽ vẽ, hã ra sóg êvãnh há nĩ ha,” he tóg mÿ.

26 Kÿ ag tóg ti mÿ: “ti hẽ ri ké, ti tÿ ã tÿ há' he jé?” he mãn mÿ. 27 Hã ra tóg ag mÿ: “ãjag mÿ ãnh hur tó, hã ra ãjag tóg mẽ sór tũ nĩ,” he mÿ. “Æjag tÿ ne jé jëmêm mãn sór nẽ? Æjag mÿ ti mré mÿ sór mÿ gé?” he tóg.

28 Kÿ ag tóg ti nyg mÿ. “Æ hã vÿ tÿ ti mré ke nĩ. Jãvo ãg tóg tÿ *Moisés* mré ke nÿtĩ,” he ag tóg, pã'i ag. 29 “Topẽ vÿ *Moisés* mré vêmén ja nĩgtĩ, tag ki kanhró ãg tóg nÿtĩ. Hã ra ãg pijé ãn ki kanhró nÿtĩ'. Ti hÿn tÿ hẽ tá ke nĩ?” he ag tóg, *Jesus* to.

30 Kÿ ùn kyvó ja ãn tóg ag mÿ: “mẽ',” he mãn mÿ. “Æjag mÿ ti ki kagtÿg nÿtĩ, ti tÿ tÿ hẽ tá ke nĩn ki? Isÿ tóg há' hé mÿr, ãnh kanẽ tÿ. 31 Hã ra Topẽ tóg ãg vÿ mẽg tũ nĩgtĩ, ãg tÿ tÿ ti vÿ mranh tĩ nÿtĩn kÿ. Û tÿ Topẽ kamẽg mÿ ãn vÿ hã mẽg ti tĩ. Û tÿ ti vÿ ki króm mÿ ãn vÿ hã mẽg ti tĩ, Topẽ ti. 32 ãnh mur mÿ kã ãnh kyvó nĩ ja nĩ. Û tÿ ge tÿ há' he mÿ tag ve ja tũ ãnh nĩ ver. Hã ra tóg isÿ há' hé. 33 Ti tÿ Topẽ tá kãtĩ tũ nĩ ra tóg nén ù há han ki kagtÿg nĩnh mÿ vẽ,” he tóg, pã'i ag mÿ.

34 Kÿ ag tóg ti to jũ mÿ. “Topẽ vÿ mranh kÿ ã tóg mur, hã ra ã tóg ãg kanhrãn sór mÿ,” he ag tóg. Kÿ ag tóg ti kutêm mÿ, vẽnh kanhrãn jafã krêm.

Jesus tÿ ùn kyvó ja ãn mré vêmén

35 Hã ra *Jesus* tóg mẽg mÿ, ag tÿ ti kutêm ja ti. Kÿ tóg ti venh tĩ mÿ. Kÿ tóg ti mÿ: “ã mÿ êprã ke fi kósin ãn ki rã sór tũ?” he mÿ. 36 Kÿ tóg: “kÿ ùn nẽ ge? Sÿ ti ki rã sór vẽ,” he mÿ.

37 Kÿ tóg ti mÿ: “ti ve ã huri,” he mÿ. “Û tÿ ã mré vêmén jẽ mÿ hã vÿ tÿ ti nĩ, ãnh hã vÿ tÿ ti nĩ,” he tóg.

³⁸ Kÿ ùn kyvó ja tóg ti mÿ: “*Senhor*,” he mÿ. “Ã ki rã kÿ inh jê nÿ,” he tóg. Kÿ tóg ti krêm mÿg ke kÿ ti mÿ: “Topê kósin vÿ tÿ ã nÿ,” he mÿ.

³⁹ Kÿ tóg ti mÿ: “ga tag ki sóg jun, sÿ vënh kar jykre tugnyÿm jé,” he mÿ. “Ûn kyvó ag tÿ êvãnh há han jé sóg ke mÿ. Ag tÿ iso jykrén há han ke to ken há vë. Kÿ sóg ù tÿ ve há han mÿ ag kyvó han ke mÿ gé. Ag tÿ iso jykrén há han ki kagtÿg to ken há vë,” he tóg.

⁴⁰ Hã ra pã'i ù ag tóg ti vÿ mÿg mÿ. Kÿ ag tóg ti mÿ: “ã tÿ êg to ke mÿ?” Kÿ êg mÿ kyvó nÿtÿ gé?” he mÿ.

⁴¹ Kÿ *Jesus* tóg: “Hÿ,” he mÿ. “Ãjag tÿ: kyvó êg nÿtÿ, ki kagtÿg êg nÿtÿ, hen kÿ Topê tóg ãjag to jÿnh ke tÿ nÿ vë. Hã ra ãjag tóg: êvãnh há êg nÿtÿ, ki kanhró êg nÿtÿ, he tÿ. Hã kÿ Topê tóg ãjag to jÿnh ke mÿ. Vënh pãte fón ke tÿ ti nÿ, ãjag tÿ ti vÿ mranh ja ti,” he tóg.

10

Vënh mÿg tÿ carneiro kãme

¹ Kÿ *Jesus* tóg: “ha mÿ,” he mÿ. “Êg tÿ êg mÿg tÿ *carneiro* jy ró han kÿ êg tóg, ti jãnkã ra rã tÿ. Jãvo ù tóg kejën, ró to tâpÿrÿ kÿ pãte rã sór tÿ, ti tÿ *carneiro* péju sór kÿ. ² Ti jãvo ù tÿ *carneiro* ki rÿr tÿ vÿ jãnkã ra rã mÿ. ³ Jãnkã ki rÿr tÿ ên vÿ ti mÿ ró nón tÿ, jãnkã ti. Kÿ tóg *carneiro* jygi tó kãn mÿ sir. Ti vÿ ki kanhró fag nÿtÿ. ⁴ Kÿ tóg fag jo tÿ mÿ, re ra. Kÿ tóg ti mÿg fag jé prër kãn mÿ sir, kÿ fag tóg ti nón mÿ mÿ, fag

tÿ ti ki kanhró nÿtÿn kÿ. ⁵ Fag pijé ù nón mÿnh ke mÿ', fag tÿ ùn ki kagtÿg nón. Û jo fag vënh pigjunh ke mÿ, fag tÿ ùn ki kagtÿg ên jo. Fag pijé ti vÿ ki kanhró nÿtÿ,” he tóg. ⁶ *Jesus* tÿ ag mÿ vënh mÿg kãmén há vë. Ti mÿ êg tóg vënh mÿg tÿ *carneiro* ri ke nÿtÿ, êg tÿ ti nón mÿn kÿ. Hã ra tóg pã'i ag tÿ ti vÿ to jykrén tÿ tÿ.

Vënh mÿg kãme ù

⁷ Hã ra *Jesus* tóg ag mÿ: “ki há sóg tó mÿ,” he mãn mÿ. “*Carneiro* jy ró jãnkã ri ke inh nÿ,” he tóg. ⁸ “Û tÿ inh jo kãmÿ mÿ ag vÿ tÿ *carneiro* pigju(g) tÿ ag nÿtÿ ja nÿgtÿ, tÿ ag ùn jÿ (ka)mÿ ag nÿtÿ ja nÿgtÿ. Hã ra *carneiro* fag vÿ ag vÿ mÿ ja tÿ nÿgtÿ. ⁹ Inh há vÿ fag mÿ jãnkã ri ke nÿ. Û tÿ inh ki rã mÿ vÿ kren ke mÿ, kÿ tóg ti tÿ jãnkã ra rã ri ke nÿ. Kã ra tóg rã tÿ. Kar kÿ tóg tá kãkutê tÿ gé, ti tÿ vëjën há ve je. ¹⁰ Vënh mÿg tÿ *carneiro* pigju(g) tÿ ên vÿ *carneiro* pigju há jé kãtÿ tÿ, fag kãgtén jé, fag kókén jé. Ti jãvo sóg fag ki rÿr há han há jé kãtÿg, fag tÿ jagtar tÿ nÿ jé, fag mÿ sér tÿ jé,” he tóg.

¹¹ “Û tÿ *carneiro* ki rÿr há han tÿ ri ke inh nÿ gé. Ti há vÿ ti mÿg jagfy ter ke mÿ, fag krenkren jé. ¹² Kÿ ù *camarada* vÿ tag ri ke tÿ nÿgtÿ. Mÿg kamÿg jé tóg ke mÿ. Ti tÿ mÿg ve kÿ tóg vënhvãg tÿg ke mÿ, ti *patrão* mÿg tovãnh kÿ. Kÿ mÿg vÿ fag kugmÿnh ke mÿ. Kÿ fag tóg vënh kãpugpóv ke mÿ gé, mÿg tugrÿn. Ti *camarada* mÿg pijé', ti *patrão* mÿg vë, há

kỹ tóg fag jy nĩgãh há han tũ nĩ. ¹³ Mĩg ve kỹ tóg vẽn h vãng tĩ mũ. Jãnkamy hã to tóg rãnrãj jẽ nĩ, hã kỹ tóg mĩg kamẽg mũ. ¹⁴ Ti jãvo sóg *carneiro* ki rĩr há han tĩ. Inh mẽg ki kanhró sóg nĩ, kỹ fag tóg inh ki kanhró nỹtĩ gé. ¹⁵ Ri ke ti nĩ gé, inh panh mré. Inh ki kanhró tóg nĩ, kỹ sóg ti ki kanhró nĩ gé. Kỹ sóg inh mẽg jagfy ter ke mũ.

¹⁶ Inh mẽg ù vỹ nỹtĩgtĩ gé ver, inh mẽg tỹ hẽ tá ke fag. Æjag *povo* kã mĩ ke pijé'. Ên jé prẽr jé sóg ke mũ gé, kỹ fag tóg inh mré kãmũnh ke mũ gé. Inh vĩ mẽ jé fag ke mũ gé. Kỹ fag tóg tỹ tag ki inh mẽg fag mré ke nỹtĩnh mũ. Kỹ sóg fag kar jy ró pir han ke mũ, inh pir mỹ sóg fag ki rĩr ke mũ," he tóg.

¹⁷ "Inh panh vỹ iso há nĩ, isỹ inh mẽg jagfy ter ken kỹ, kar kỹ sóg rĩr mãn ke mũ. ¹⁸ Iser sór tũ nĩ ra ù pijé isén ke mũ vẽ'. Hã ra sóg fag jagfy ter sór mũ. Iser sór kỹ sóg ter ke mũ. Inh rĩr mãn sór kỹ sóg rĩr mãn ke mũ gé. Inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũnh hã vẽ," he tóg.

¹⁹ *Judeu* ag tỹ ti vỹ tag mẽ kỹ ag tóg vẽn kãpãm kỹ nỹtĩ mãn mũ gé. ²⁰ Ûn e tóg ti to: "jagrẽ kórég ti nĩ, krĩ vẽn h mỹ ti nĩ, ti vỹ mẽ sór tũg nĩ," he mũ. ²¹ Hã ra ù ag tóg: " ù pijé ti jagrẽ kórég hã ra vẽn hĩ há tó tĩ'," he mũ. "Ûn kyvó tỹ há' he ki kagtĩg tóg nĩ gé, ùn jagrẽ kórég ti," he ag tóg mũ, ù tỹ *Jesus* to há nỹtĩ ag.

Judeu ag tỹ Jesus tén mãn

sór

²² Kejẽn tóg *Judeu* ag tỹ fénhta há' ù tá krỹg mũ. Vãsỹ ù tỹ *Judeu* ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ Topẽ ãn kókén ja nĩgtĩ, hã ra *Judeu* ag tóg kejẽn ti ãn han mãn. Ag tỹ ãn han mãn to fénhta hã vẽ sir. Prỹg kar ki ag tóg kusa kã han tĩ. ²³ Hã ra *Jesus* tóg vẽn hĩg ja nĩ, kỹ tóg Topẽ ãn mĩ pasa tĩ nĩ, *Salomão* tỹ jãnkã han ja ên tá. ²⁴ Kỹ *Judeu* ag tóg ti vẽn hãmũ mũ, ag tỹ ón kỹ ti ki jẽmẽ jé. "Ã hẽ ri ke kã ãg mỹ vẽn hãmén há han ke mũ?" he ag tóg mũ. "Ã mỹ tỹ *Cristo* nĩ? Topẽ tỹ ãg mỹ ùn jẽnẽnh ke mũ ên mỹ tỹ ã nĩ?" he ag tóg mũ, ón kỹ.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: "ãjag mỹ sóg hur tó, hã ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ," he mũ. "*Milagre* hynhan sóg tĩ gé, inh panh tỹ inh mỹ nén tó ja ên. Ên ve kỹ ãjag tóg inh ki kanhró nỹtĩnh mũ vẽ. ²⁶ Hã ra ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. Æjag pijé inh mẽg tỹ *carneiro* ri ke nỹtĩ', hã kỹ ãjag tóg kri fi sór tũ nĩ. ²⁷ Inh mẽg fag vỹ inh vỹ mẽg tĩ, fag ki kanhró sóg nĩ, hã kỹ fag tóg inh mré mũgtĩ. ²⁸ Fag jagfy sóg ter ke mũ, kỹ fag tóg kãgter ke tũ nĩ. Mĩg vỹ fag kugmĩnh ke tũ pẽ nĩ gé, isỹ fag jy nĩgãh kỹ. ²⁹ Inh panh tỹ inh mỹ ùn vin mũ fag hã vẽ, inh mẽg fag. Vẽn h kar kãfór ti nĩ. Kỹ ù pijé ti tũ ag pigju tĩ', ti tỹ tỹ vẽn h kar kri ke nĩn kỹ. ³⁰ Inh panh mré sóg tỹ ùn pir nĩ," he tóg.

³¹ Ag tỹ ti vỹ tag mẽ kỹ ag tóg pó tỹ hẽn ri ke mãm mũ sir, pã'i ag, ag tỹ tỹ ti pin kỹ ti tén jé.

³² Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “nén ũ há hã hynhan ja inh nĩ,” he mũ. “Inh panh tỹ inh mý: “tag han ra,” he mũ ên hã han inh tĩ. Sỹ nén han ja tỹ hẽ nỹ hỹn ãjag mý kórég nĩ’, hã kỹ ãjag tóg isén sór mũ?” he tóg.

³³ Hã ra ag tóg ti mý: “êg pijé nén ũ há to ã tén sór mũ’,” he mũ. “Êprã ke vỹ tỹ ã nĩ, êg mré ke vỹ tỹ ã nĩ, hã ra ã tóg vëso: “Topê kósin vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ. ã tỹ Topê to ví kónãn hã vë. Tag to êg tóg ã tén ke mũ, pó tỹ ã pin kỹ,” he ag tóg mũ.

³⁴ Kỹ tóg ag mý: “Topê vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki tóg êprã ke ag to: “Topê ri ke ag nýtĩ,” he tí.

³⁵ Kỹ tóg ũ tỹ ti ví mẽg mũ ên ag mý: “Topê ri ke ãjag nýtĩ,” he ja nĩ, Topê ti. Hã ra tóg ón tũ nĩgtĩ. ³⁶ Hã kỹ tóg vënh mý tũ nĩ gé, sỹ ãjag mý: Topê kósin vỹ tỹ inh nĩ, hen kỹ. Inh panh vỹ inh kuprêg, kỹ tóg inh jënë gé, isỹ ãjag ki jun jé. Topê to ví kónãn pijé’. ³⁷ Isỹ inh panh ví ki króm tũ nĩ ra tóg há nĩnh mũ vë, ãjag tỹ inh ví kri fi sór tũ nýtĩ tí. ³⁸ Hã ra sóg ti ví ki króm tí. Kỹ inh ví tỹ ãjag mý kórég nĩn kỹ isỹ *milagre* hynhan mũ ên vem nĩ. Hã ki tóg ve há tí, isỹ inh panh ri ke nĩ ti, kỹ tóg inh ri ke nĩ gé,” he tóg.

³⁹ Kỹ ag tóg ti ví to ti se sór mãn mũ sir, hã ra tóg kren mãn mũ gé.

⁴⁰ Kỹ tóg vënh péju kỹ tí mũ, goj tỹ *Jordão* mãra. *João* vỹ ên tá vënh kar kygpég jẽ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag kygpe vén kỹ. Ên ra tóg tí mũ sir, kỹ tóg tá nĩ nĩ, ti mré mũ tí ag mré. ⁴¹ Kỹ ũ tỹ

hẽn ri ke ag vỹ tá ti venh kãmũ mũ. Ti to ag tóg jagnẽ mý: “ha vé, *João* vỹ *milagre* han ja tũ nĩ,” he mũ. “Hã ra tóg *Jesus* kãmén. Tó há han ja tóg nĩ. Ki hã tóg tó ja nĩ,” he ag tóg. ⁴² Kỹ tá ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg ti ki ge mũ sir.

11

Lázaro ter

¹ Kejẽn ũ tỹ *Jesus* to há ũ tóg kaga nỹ nĩ, êmã tỹ *Betânia* tá. Ti jijin hã vỹ: *Lázaro*, he mũ. Ti ve fi vỹ tỹ *Maria* fi nĩ, *Marta* fi ke gé. *Betânia* tá fag êmã nýtĩ gé. ² *Maria* ên fi vỹ kar kỹ kejẽn *Jesus* pẽn kri nén ger há kujêg mũ, kỹ fi tóg fi gãnh tỹ ti pẽn kykũg mũ gé. Ên fi mré pafa mũ vỹ kaga nỹ nĩ.

³ Kỹ ti ve fag vỹ *Jesus* mý vënh ví jënëg mũ. “Á tỹ ũ to há nĩ ên vỹ kaga nỹ nĩ,” he fag tóg.

⁴ Kỹ tóg ti mré mũ tí ag mý: “ti pijé vënh kaga tag to ter ke mũ,” he mũ. “Topê tỹ tỹ ãn mág nĩ vỹ vënh ven ke mũ, ti kaga tugrĩn, ti kósin tỹ tỹ ãn mág nĩ ti ke gé,” he tóg. ⁵ *Jesus* vỹ *Marta* fi to há tâvĩ nĩ, fi jãvy fi to ke gé, *Lázaro* to ke gé.

⁶ Hã ra *Jesus* tóg, ti tỹ *Lázaro* kaga mẽg mũ ra ver ti venh tí tũ nĩ. Ti tỹ hẽ tá nĩ ên tá tóg ver kurã régre han. ⁷ Tag pãte tóg ti mré mũ tí ag mý: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ. ⁸ Kỹ ag tóg ti mý: “*Senhor*, êg tỹ tá nýtĩn kỹ pã’i ag tóg ã tén sór ja nĩ, pó tỹ ã pin kỹ. Ra tĩg sór tũg nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg: “jatun mý sóg tĩg mũ, isũ han jé,” he mũ. “Êg tỹ kurã ki hẽn ra mũn kỹ êg tóg krĩm ke tũ nĩgtĩ. Ve há

han ãg tĩ. ¹⁰ Ëg tỹ hã ra kuty ra hên ra mũn kỹ ãg tóg krĩm ke tĩ,” he tóg.

¹¹ Kĩ tóg ag mỹ: “ũ tỹ ãg to há nĩ ãn vỹ nũr nỹ, *Lázaro* ti,” he mũ. “Isỹ ti tỹ mrin ke han tĩg ke nẽ ha,” he tóg. ¹² Kĩ ag tóg ti mỹ: “ti nũr nỹn kỹn kren ke mũ,” he mũ. ¹³ Hã ra tóg ti ter to ja nĩ. Jó ag tóg: “ti nũr vẽ, ti vẽnkhãn vẽ,” he mũ, to jykrén kỹ. ¹⁴ Kĩ tóg ag mỹ: “ter ti huri,” he mũ. ¹⁵ “*Ájag* tugrĩn tóg inh mỹ sér tĩ, isỹ ti ter ve ja tũ nĩn kỹ. *Ájag* tỹ isỹ nén han mũ ven kỹ *ájag* tóg inh ki ge há han ke mũ. Mũ jé ha, ti ve jé,” he tóg.

¹⁶ Kĩ *Tomé* he mũ ãn, ag tỹ ã to: “*ũn* vẽnĩ,” he tĩ ãn vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ: “mũ jé ha, ti mré, ãg tỹ ti mré kãgter jé,” he mũ. Kĩ ag tóg mũ mũ sir.

Jesus tỹ vẽn kar rĩnrĩr han ke

¹⁷ Kĩ ag tóg *Betânia* tá jun-jun mũ. Hã ra *Lázaro* vỹ vẽn ke jé tá nỹ nĩ. Kurã tỹ 4 (ke) vẽn sir, ag tỹ vẽn ke jé tá ti fón ja kri. ¹⁸ Hã ra ag tóg *Jerusalém* kakó ki nỹtĩ, 3 (ke) *quilômetros* hỹn, ãmã tỹ *Betânia* ki. ¹⁹ *Judeu* tỹ hên ri ke fag vỹ *Marta* fi venh kãmũ ja nĩ, *Maria* fi ke gé, fag mré kygfỹ jé, vẽser kri. ²⁰ Kĩ *Marta* fi tóg ti kãtĩg mẽg mũ. Kĩ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. Jãvo *Maria* fi tóg fi ĩn krẽm nĩ nĩ. ²¹ Kĩ *Marta* fi tóg ti kato tẽ kỹ ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “*Á* tỹ kãnĩ ra ti ter ke tũ nĩ vẽ,” he fi tóg. ²² “Hã ra sóg ã ki kanhró nĩ. *Á* tỹ *Topẽ* mỹ nén ã

to vĩn kỹ tóg ã mỹ nĩm ke mũ,” he fi tóg.

²³ Kĩ tóg fi mỹ: “*ã* mré ke vỹ rĩr mãn ke mũ,” he mũ. ²⁴ Kĩ fi tóg: “*hỹ*,” he mũ. “*Vẽn* kar rĩnrĩr mãn ken kỹ tóg rĩr mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã tỹ ãgno kã ke vẽ,” he fi tóg.

²⁵ Hã ra *Jesus* tóg fi mỹ: “*inh* hã vỹ vẽn kar rĩnrĩr mãn han tĩ,” he mũ. “*Vẽn* kar rĩnrĩn mũ vỹ tỹ inh nĩ. *ũ* tỹ inh ki rã mũ ãn vỹ rĩr ke mũ, ti ter kỹ nỹ (hã) ra. ²⁶ Kĩ *ũn* rĩr jẽ tóg, ti tỹ inh ki rã kỹ ter mãn ke tũ pẽ nĩ. *Á* mỹ inh vĩ tag kri fig mũ’?” he tóg.

²⁷ “*Hỹ*, *Cristo* vỹ tỹ ã nĩ, *Topẽ* kósin ti, *ũ* tỹ ga kri jun ke mũ ãn ti. Tag vỹ inh mỹ tỹ hã nĩ,” he fi tóg. ²⁸ Kĩ fi tóg tĩ mũ, fi jãvy fi jé prẽr jé.

Jesus fỹ

Kĩ *Marta* fi tóg *Maria* fi tá jun kỹ fi mỹ: “*ãg* *Senhor* vỹ jun, kỹ tóg ã ve sór mũ,” he mũ. ²⁹ Kĩ fi tóg tim ke tĩ mũ, ti ve jé. ³⁰ Hã ra tóg ãmã ãn ra rã ja tũ nĩ ver. Ver tóg tá nĩ nĩ, *Marta* fi tỹ hẽ tá ti mré vẽnĩn ja ãn tá. ³¹ Kĩ *Judeu* fag vỹ vẽn mũ, *Maria* fi tỹ tim ke tĩg ãn ti. Fi mré kygfỹ jé fag kãmũ ja nĩ. Fag tỹ fi tĩg ve kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ gé. “*Fi* hỹn ti ke jé ra tĩg sór mũ, tá fỹ jé,” he fag tóg mũ, hã kỹ fag tóg fi nón kãmũ mũ.

³² Kĩ *Maria* fi tóg *Jesus* tá jun mũ. Fi tỹ ti ve kỹ fi tóg ti pẽn krẽm mũg ke mũ. Ti mỹ fi tóg: “*Senhor*, ã tỹ kã nĩ ra ti ter ke tũ nĩ vẽ,” he mũ gé. ³³ Kĩ tóg fi fỹ vẽn mũ, *ũ* tỹ hên

ri ke fag ke gé, fi nón kāmũ mũ fag. Kĩ tóg ti mĩ e tãvĩ tĩ. ³⁴ “Ti hẽ kã nỹ?” he tóg mũ sir. Kĩ ag tóg ti mĩ: “mũ nỹ, ti ve jé,” he mũ. ³⁵ Kĩ *Jesus* tóg fỹ mũ. ³⁶ Kĩ ag tóg: “ha vé, ti to há tãvĩ tóg nĩ, hã kũ tóg fỹ mũ,” he mũ. ³⁷ Hã ra ag kã mĩ ù tóg: “ti tỹ há’ he ja tũ tóg nĩ,” he mũ. “Ûn kyvó kanẽ tỹ há’ he ja tóg nĩ, ti tỹ hẽ ri ken kũ ti tỹ há’ he ja tũ nĩ nẽ, ti ter tũ nĩ jé? Ti mĩ tỹ hẽ ri ke tũ nĩ vỹ, ti kaga tỹ?” he ag tóg, *Jesus* to.

Jesus tỹ Lázaro rĩn mãn

³⁸ Kĩ tóg *Jesus* mĩ e tãvĩ tĩ. Kĩ tóg vẽn̄h kej ěn ra tĩ mũ. Hã ra ti kej vỹ tỹ pãró nor tỹ há nĩ, kũ ti kej tóg pó mág tỹ nĩfénh kũ nĩ. ³⁹ Kĩ tóg ag mĩ: “ha pó tag kunũ,” he mũ. Kĩ *Marta* fi, ùn ter kũ nỹ ěn ve fi vỹ ti mĩ: “*Senhor*, ti hỹn ger nỹ ha. Kurã tỹ 4 (ke) vẽn̄ ha, ěg tỹ ti fón ja kri,” he mũ. ⁴⁰ Hã ra *Jesus* tóg fi mĩ: “ã mĩ sóg: ã tỹ inh ki rã há han kũ ã tóg venh ke mũ, Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, he ja nĩ,” he mũ. ⁴¹ Kĩ ag tóg pó ěn kunũg mũ.

Kĩ tóg kanhkã ki ěvãnh kũ: “panh’, inh mĩ tóg há tĩ. Inh vĩ tag jẽmẽg ã tóg mũ,” he mũ. ⁴² “Jẽmẽg ã tóg tĩ, inh vĩ ti, hã kũ ã tóg sỹ ã mĩ vĩ tag jẽmẽg mũ gé. Hã ra sóg jamã há ra ã mré vĩ mũ, ù tỹ ki nỹtĩ kar fag tỹ inh vĩ mẽ jé, fag tỹ inh ki ge jé, fag tỹ iso: “Topẽ tỹ ti jẽnẽ vẽn̄,” he jé,” he tóg.

⁴³ Kĩ tóg jamã há ra prẽr mũ. “!..*Lázaro*, kuneg..!” he tóg. ⁴⁴ Kĩ ùn ter ja ěn tóg kãtĩ mũ sir. Ti kej kã tá tóg kãkutẽ

mũ sir, mỹr, ha mẽ. Ti pẽn vỹ sigse kũ nỹtĩ, ti nĩgé ke gé, kũ ti kakã vỹ pãg kũ nĩ gé. Kĩ *Jesus* tóg ag mĩ: “ha ti kavã, ti tĩg jé,” he mũ. Kĩ ag tóg ti kavãn kãn mũ sir.

⁴⁵ Kĩ ù tỹ *Maria* fi mré kygfỹ jé kãmũ mũ tỹ hẽn̄ ri ke fag vỹ *Jesus* ki ge mũ sir, fag tỹ ti tỹ ti rĩn mãn mũ ěn ven kũ. ⁴⁶ Hã ra ù ag tóg pã’i ag mĩ ti tónh mũ mũ.

Ag tỹ Jesus tén ke to jykrén
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁷ Kĩ Topẽ tũ to pã’i ag vỹ vẽn̄h jyvẽn̄ tĩ kar ag jé prẽr mũ. “Ěg hỹn ti tỹ hẽ ri kenh ke mũ?” he ag tóg mũ, *Jesus* to. “*Milagre* hynhan tóg tĩ. ⁴⁸ Ěg tỹ ti kato vãsãn tũ nĩn kũ vẽn̄h kar vỹ ti ki genh ke mũ. Kĩ fóg tỹ *Romano* ag vỹ ěg kato vãsãnsãn ke mũ. Topẽ ĩn kókén jé ag tóg ke mũ, kũ ag tóg ěg kãgtén kãn ke mũ gé, ha vem nĩ,” he ag tóg.

⁴⁹ Hã ra pã’i ag kã mĩ ù vỹ tỹ *Caifás* nĩ. Ěn vỹ tóg ag mĩ: “to jykrén há han tũ ãjag nĩ,” he mũ. ⁵⁰ “Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Ûn pir ter ke tóg kórég nĩ, hã ra tóg *povo* kãgter kãn kórég jakrẽm nĩ. Kĩ ti hỹn ěg *povo* jagfỹ ter ke mũ, *Jesus* ti,” he tóg. ⁵¹ Hã ra tóg vėsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ. Prỹg ěn ki tóg tỹ Topẽ tũ to pã’i mág nĩ, hã kũ Topẽ kuprĩg vỹ ti krĩn ja nĩ, ti tỹ *Jesus* to: “ěg *povo* jagfỹ tóg ter ke mũ,” he jé. ⁵² Hã ra *Judeu* ag tãvĩ jagfỹ ke pijé’. Topẽ krẽ kar jagfỹ ke ja vẽn̄. Ti tỹ vẽn̄h kar tỹ ùn pir han sór ja vẽn̄, *Jesus* ti, hã jé tóg ěg jagfỹ

ter ja nĩ, ù tỹ *povo* kar kã mĩ ti ki genh ke mũ ag kar jagfy.

⁵³ Pã'i ag tỹ tỹ vēmén kãr kỹ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ sir. ⁵⁴ Hã kỹ *Jesus* tóg vènh péju kỹ tĩ mũ, ga kórég ra, êmã tỹ *Efraim* ra. *Judeu* ag mĩ tóg tũg mãn tũ nĩ sir. *Efraim* hã tá tóg nĩ nĩ ver, kỹ ti mré mũ tĩ ag vỹ ti mré tá nỹtĩ gé.

⁵⁵ Hã ra *Judeu* ag tỹ fénhta tỹ *Páscoa* han ke ù vỹ kakó tĩ ha. Kỹ ù tỹ hèn ri ke ag tóg fenhta to hã *Jerusalém* ra mũ mũ, ag jykre ki vènh jãnhkrigkrig jé. ⁵⁶ Tá ag tóg *Jesus* jãvãnh mũ, Topê Ìn tá nỹtĩ kỹ. Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti hỹn hẽ ri ke mũ? Ti mỹ fénhta venh kãtig mũ vỹ?” he mũ. ⁵⁷ Hã ra Topê tũ to pã'i ag vỹ vènh kar mỹ vènh vĩ jènẽ ja nĩgtĩ. “Àjag tỹ ti ve kỹ ãg mỹ tónh kãmũm nĩ,” he ja ag tóg nĩ. Ag tỹ ti se sór vè.

12

Betânia tá

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Fénhta tỹ *Páscoa* to hã ke vè sir, kurã tỹ 6 (ke) vỹ jy nỹ ha. Kỹ *Jesus* tóg *Betânia* ra tĩg mãn mũ, *Lázaro* jamã ra, ùn rĩr mãn mũ ãn jamã ra. ² Tá fag tóg *Jesus* mỹ fénhta han mũ. Kỹ *Marta* fi tóg vèjèn ki rĩr mũ. *Lázaro* vỹ *Jesus* mré nĩ nĩ, mesa to. ³ Kỹ *Maria* fi tóg nén ger há ma kãtĩ mũ, garafa fór, ùn kaja e. Ën tỹ fi tóg *Jesus* pèn kri kujëg mũ, kỹ fi tóg fi gãnh tỹ kykũg mũ, ti pèn ti. Kỹ ger há ãn tóg Ìn kar ãn kri rũm ke mũ.

⁴ Kỹ tóg *Judas Iscariotes* mỹ e tĩ, ù tỹ *Jesus* mré mũ ãn ag kã

ù tag mỹ, ù tỹ pã'i ag mỹ *Jesus* ven ke mũ tag mỹ. Fi tỹ ger há tỹ ti pèn to tĩn kỹ tóg ti mỹ e tĩ, kỹ tóg fi to: ⁵ “fi tỹ ger há ãn fón ke vè vè, jãnkamy tỹ hèn ri ke to. Fi tỹ ùn jagãgtar ag mỹ jãnkamy ãn tỹ vènh kãpópãm jé vè vè,” he mũ. ⁶ Hã ra tóg *Jesus* mỹ jãnkamy ki rĩr tĩ. Kỹ tóg ti jãnkamy péju tĩ. Hã kỹ tóg fi to tag tó ja nĩ. Ti tỹ ùn jagãgtar ag to jykrén ja pijé'. Ti tỹ jãnkamy ãn mãn sór ja vè. ⁷ Hã ra *Jesus* tóg ti mỹ: “fi to vĩ tũg,” he mũ. “Fi tỹ nén ger há ãn nĩm han ja vè, fi tỹ iser jé ãn kri kujën jé, isỹ ãn kej kã kã nỹ jé. Ki hã fi tóg han ja nĩ. ⁸ ùn jagãgtar ag vỹ àjag mré nỹtĩ, tũ' henh ke tũ ag tóg nĩ. Ag jãvo sóg kãnhmar àjag mré nĩ mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

Ag tỹ Lázaro tén sór

⁹ Kỹ *Judeu* tỹ hèn ri ke ag vỹ mæg mũ, *Jesus* tỹ *Betânia* tá nĩ ti, kỹ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Hã ra ag tóg *Lázaro* ve sór mũ gé, ùn rĩr mãn mũ ãn ti. ¹⁰ Pã'i ag tóg *Lázaro* tén sór mũ gé sir. ¹¹ *Judeu* tỹ hèn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ, ti tỹ *Lázaro* rĩn mãn ja tugrĩn, hã kỹ ag tóg ti tén sór mũ.

Jesus tỹ Jerusalém ra tĩg

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Tỹ vaj kỹ *Jesus* tóg *Jerusalém* ra tĩ mũ. Kỹ ùn e ag tóg ti tĩg mæg mũ sir, ù tỹ fénhta venh kãmũ mũ ãn ag. ¹³ Kỹ ag tóg ti ve jé kãpa mũ. Tãnh féj génh kỹ ag tóg ti venh kãmũ mũ. Kỹ ag tóg: “!..Viva..!” he mũ. “!..Sér tóg

tĩ ãg mĩ..! !..Ëg jóg mág vỹ ti jẽnẽ..! !..*Israel* kri pã'i mág pẽ vẽ..!" he ag tóg, prẽnprẽr kỹ. ¹⁴ Hã ra *Jesus* vỹ *burrigo* sĩ ve ja nĩ, kỹ tóg kri nĩ kỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. Hã ra tóg rán kỹ nĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki, ti tỹ *burrigo* sĩ kri tĩg ke ti, ha mẽ: ¹⁵ "Kamẽg tũg nĩ, *Sião* tá ke kar'," he tóg. "Ájag pã'i mág vỹ ùri jun ke mũ ha. *Burrigo* sĩ kri tóg jun ke mũ ha," he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rán ki, *Jesus* to.

¹⁶ Kurã ên kã ag tóg ti rá tag to jykrén ja tũ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag. Ti tỹ kanhkã ra vỹn ke kar kỹ hã ag tóg kejẽn to jykrén mũ, ti to rán kỹ nĩ ên to.

¹⁷ Û tỹ *Jesus* mỹ prẽnprẽn mũ ag kã mĩ ù ag tóg *Lázaro* ve ja nĩ, *Jesus* tỹ ti rĩn mãn kỹ. Ti tỹ vẽnh kej kã kã nỹ ra *Jesus* tóg ti jé prẽn kỹ ti rĩn mãn ja nĩ. Û tỹ tag vég mũ ên ag vỹ jagnẽ mỹ kãmén mũ sir. ¹⁸ Hã kỹ ùn e ên ag tóg *Jesus* kato pétẽ mũ, ti tỹ jun ke kỹ. Û ter kỹ nỹ rĩr mãn ên ve ja tũ ag tóg nỹtĩ, kỹ tóg ag mỹ e tĩ. ¹⁹ Kỹ pã'i ag tóg jagnẽ mỹ: "ha vé, ag pijé ãg vĩ jẽmẽ sór mũ'. Ti hã mré ag tóg mũ mũ," he mũ, ti to jũgũ kỹ.

Fóg tỹ Grego ag tỹ Jesus ve sór

²⁰ Fénhta vẽnh kãmũ mũ ag vỹ e nỹtĩ. Ag kã mĩ ù vỹ tỹ ga tỹ *Grécia* tá ke nỹtĩ gé. ²¹ Ên ag vỹ *Jesus* ve sór mũ. Hã kỹ ag tóg *Filipe* mré vĩ mũ. Tỹ tóg ga tỹ *Galiléia* tá êmã tỹ *Betsaida* tá ke nĩ, *Filipe* ti. Kỹ fóg tỹ *Grego* ên ag tóg ti mỹ: "ãg tỹ *Jesus* vẽnh há tóg tĩ," he mũ.

²² Kỹ tóg *André* mỹ tónh tĩ mũ, kỹ ag tóg jagnẽ mré *Jesus* mỹ tónh mũ mũ.

²³ Hã ra *Jesus* tóg ag mỹ: "inh kurã vỹ hur jun. Topẽ vỹ isỹ ùn mág han ke mũ ha. Tỹ sóg êprã ke fi kósín nĩ," he mũ. ²⁴ "Kĩ hã sóg tó mũ. Isén jé ag tóg ke mũ, ùn e ag tỹ isugrĩn rĩnrĩr nỹtĩ jé. Ëg tỹ nén ù fy krãn ri ke ti nĩ. Ti krãn ãg tóg tĩ, ga ki, kỹ tóg vag tĩ, nén ù fy fár ti. Hã ra ti fy ên tóg rĩr mãn kỹ mur mũ, kỹ tóg mog kỹ kanẽ e han mũ. Ëg tỹ ti krãn tũ nĩ ra tóg kanẽn ke tũ nĩ vẽ. ²⁵ Ên ri ke tóg nĩ, ãg mré hã. Ëg hã vỹ tỹ nén ù fy ri ke nỹtĩ gé. Ëg tỹ êprã rĩr nĩ tag to: "nén ù tũ vẽ," hen kỹ ãg tóg ãg rĩr krỹg ja tũ ên vẽnh ke mũ. Jãvo ãg tỹ êprã rĩr nĩ tag tãvĩ ve sór kỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ên vẽnh ke tũ nĩ sir. ²⁶ Ájag tỹ inh rãnrãj han sór kỹ inh ri ke han nĩ, kỹ ájag tóg tỹ inh mré ke nỹtĩnh mũ. Kỹ ájag tóg inh mré kanhkã tá nỹtĩnh ke mũ gé. Kỹ inh panh vỹ ájag tỹ ùn mág han ke mũ gé," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ ti ter ke tó

²⁷ "Ûri tóg inh mỹ e tĩ," he tóg. "Krĩ kufy jagy isóg nĩ. Ge ra sóg inh panh mỹ: inh kren han nĩ, inh jagtar tũ nĩ jé, he sór tũ nĩ. Inh vêsỹrénh hã jé sóg kãtĩg, ti tỹ inh mỹ jagy pẽ (hã) ra. ²⁸ Tag tó jé sóg ke mũ, inh panh mỹ, hã vỹ: vẽnh kar mỹ ven nĩ, ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ti, he mũ," he tóg.

Ti tỹ tag tó kỹ vãhã Topẽ tóg ti mỹ vĩ mũ, kanhkã tá nĩ kỹ.

Kỹ tóg jamã há ra ti mý: “ag mý sóg ven huri. Hã ra sóg ag mý ven mãn ke mũ gé, isý tỹ ùn mág nĩ ti,” he mũ. ²⁹ Kỹ ùn e ag tóg mæg mũ, Topẽ vĩ ti, ag tỹ êprã nýtĩ ra. Kỹ ag tóg ti vĩ to: “ta tỹ tỹrỹr he hỹn,” he mũ. Ag tỹ ki kagtĩg nýtĩn kỹ ag tóg Topẽ vĩ to: “ta hỹn,” he mũ. Hã ra ù ag tóg: “Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù hỹn ti mré vēmén,” he mũ gé.

³⁰ Hã ra *Jesus* tóg ag mý: “Topẽ pijé isugrĩn vĩ ja nĩ. Ājag tugnĩn ke ja vễ,” he mũ. ³¹ “Topẽ tỹ êprã ke ag jykre to: “kórég ti nĩ,” he vễ. Ti tỹ tag ki ùn mág ên kutêm ke vễ, Japo he mũ ên ti. ³² Hã jé ag tóg kynhmỹ isanh ke mũ. Ên kã sóg ù tỹ inh ki ge sór mũ kar krĩn ke mũ, *povo* ag kar kã mĩ, ha vem nĩ,” he tóg. ³³ Ti tỹ ti mré mũ tĩ ag mý ti ter ke kãmén hã vễ, ag tỹ krunh to ti sanh ke ti.

³⁴ Kỹ vễnh kar ag tóg ti mý: “hã ra ag tóg êg mý: “*Cristo* vỹ ter ke tũ nĩ,” he tĩ. Topẽ vĩ ki ti nễji rãn kỹ nĩ,” he mũ. “Jãvo ã tóg êg mý: êprã ke fi kósin ên tỹ ag tóg kynhmỹ ti sanh ke mũ, he mũ. Ủ to ke nễ, hỹn, êprã ke fi kósin ên?” he ag tóg.

³⁵ Kỹ tóg ag mý: “ver sóg ãjag mré nĩ nĩ, sỹ ãjag mý kurã han jé,” he mũ. “Kurã ki inh japry jagma mũm nĩ. Kãnhmar ti kuty nỹnh mũ. Ājag tỹ kuty ra inh jamĩn jagma mũ sór kỹ ãjag tóg vãgfor mũnh ke mũ. ³⁶ Isý ver ãjag mré nĩn kỹ inh ki ge sórm nĩ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nýtĩ jé. Kỹ ãjag tóg kurã ki nýtĩ, isý tỹ

jẽngrẽ ri ke nĩn kỹ,” he tóg. Ti tỹ tag tó kar kỹ tóg vễnh pēju jé tĩ mũ.

Judeu ag tỹ *Jesus* ki ge sór tũ

³⁷ *Jesus* vỹ ag rĩnve nén tỹ hẽn ri ke hynhan ja nĩgtĩ, *milagre* tỹ hẽn ri ke, hã ra ag tóg ti ki ge sór ja tũ nĩgtĩ. ³⁸ Hã ra *Isaiás* vỹ tag rãn ja nĩgtĩ gé. “Êg jóg mág, isý ag mý ã kãmén mũ ra ag tóg inh vĩ kri fi sór tũ nĩ. Ag tỹ ã tỹ nén han mũ ên vэг mũ ra ag tóg: “Topẽ jykre vỹ tar nĩ,” he ja tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ge nĩgtĩ gé, *Jesus* tỹ ag mý Topẽ vĩ tó mũ ra, ti tỹ ag mý *milagre* hynhan mũ ra.

³⁹ Ti ki ge jãvãnh ag, hã kỹ *Isaiás* tóg ag to tag tó ja nĩ gé, ha mẽ: ⁴⁰ “Topẽ vỹ ag kyvó han, nĩgræg kutu, hã kỹ ag tóg mæg tũ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg to jykren sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ag tỹ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ gé, *Isaiás* ti. ⁴¹ *Isaiás* vỹ *Jesus* ve ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti, ùn tar ti. *Jesus* mur ke to hã ke ja vễ, vãsỹ. Ti tỹ ti ve hã kỹ tóg ti to tag tó ja nĩgtĩ.

⁴² Hã ra ù ag tóg ti ki ge kỹ nýtĩ gé, pã'i ù ag mré hã. Hã ra ag tóg tó sór tũ nĩgtĩ. Pã'i tỹ *Jesus* to kórég ag kamæg ag tóg tĩ, hã kỹ ag tóg tó sór tũ nĩ. “Êg vễnh kanhrãn jafã tá ag êg pan ke mũ, êg tỹ êg mré ke ag mré tá vễnh mãn kỹ nýtĩ tũ nĩn jé,” he ag tóg mũ. ⁴³ Êprã ke ag tỹ ag to vĩ há han mũ tag vỹ ag mý sér tĩ, kỹ Topẽ tỹ

ag mý vĩ há han mũ vỹ ag mý pagsĩ nĩ.

Ag jykre kórég vènh ven ke

⁴⁴ Kĩ *Jesus* vỹ jamã há ra vènh kar mý: “ãjag tỹ inh ki ge kũ ãjag tóg ù tỹ inh jènèg mũ ên ki ge mũ gé,” he mũ.

⁴⁵ “Ãjag tỹ inh ve kũ ãjag tóg ù tỹ inh jènèg mũ ên ti vég mũ gé. ⁴⁶ Sỹ ãjag mý kurã han hã jé sóg kãtĩg. ãjag tỹ inh ki ge kũ sóg ãjag mý kuty ên tỹ tũ' he mũ.

⁴⁷ ãjag tỹ ón kũ inh vĩ mẽg mũ ra sóg ãjag mý: kórég ãjag nỹtĩ, henh ke tũ nĩ. Inh pijé ãjag mý: kórég ãjag nỹtĩ, he jé kãtĩg'. Sỹ ãjag krenkren han hã jé sóg kãtĩg. ⁴⁸ ãjag tỹ iso é he kũ, ãjag tỹ inh vĩ to é he kũ ãjag jykre kórég ên tóg vènh ven mũ, ha vem nĩ. Isỹ ãjag mý inh vĩ tó mũ ra ãjag tóg inh vĩ kri fi jãvãnh nỹtĩ. Hã tigrĩn tóg vènh ven ke mũ, ãjag jykre kórég ti, kurã tỹ êgno kã hã.

⁴⁹ Inh pijé isỹ vèsóg ki nèn to jykren mũ ên tó tĩ'. Inh panh vĩ hã tó sóg tĩ, ù tỹ inh jènèg mũ ên vĩ ti. Ên vỹ inh mý: “tag tóm nĩ, tag tó tũg nĩ,” he tĩ. ⁵⁰ Ti tỹ inh mý nèn tó mũ vỹ ãjag rĩnrĩr han ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kũ sóg inh panh tỹ inh mý nèn tó mũ ên hã tó tĩ, tag tãvĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

13

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag pẽn kugpe

¹ Hã ra fénhta tỹ *Páscoa* vỹ kakó tãvĩ tĩ sir, hã ra tóg tá krỹg tũ nĩ ver. Kĩ *Jesus* vỹ ki kanhró nĩ, ti tỹ ùri ter ke ên

ti. Ti kurã vỹ jun ja nĩ, ti tỹ ti panh ra tĩg jé. Ti mré mũ tĩ ag to tóg há tãvĩ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kũ. Kỹ tóg ti ter ke kurã ên kã ag to há tãvĩ nĩ gé, tag ki, êprã.

² Kỹ tóg rãkãnh kũ ag mré jèg mũ. Hã ra Japo vỹ *Judas* krĩn huri, ti tỹ pã'i ag mý *Jesus* ven tĩg jé, ag tỹ ti se jé. *Judas Iscariotes* ên vè, *Simão* kósin ên. ³ Hã ra *Jesus* tóg ki kanhró nĩ, ti tỹ Topê tá kãtĩg ja ên ki, kũ tóg ki kanhró nĩ gé, ti tỹ ra tĩg mãn ken ki. Kỹ Topê tóg ti tar han mũ gé, ti tỹ nèn ù kar ki ag mý tỹ ùn mág jẽ jé. Ên ki kanhró tóg nĩ gé. ⁴ Tag kar to jykren kũ tóg vãhã jègnè mũ sir, jèn kar kũ. Jègnè kũ tóg ti *capa* kunũnh kũ vènh pèfin jafã tỹ vènh pèfig mũ. ⁵ Goj tỹ tóg pènky kã ki kujèg mũ, kũ tóg ti mré mũ tĩ ag pẽn kugpèg mũ. Vènh pèfin jafã ên tỹ tóg ag pẽn kykũg mũ. ⁶ Kỹ tóg *Simão* tá jun mũ gé, ti pẽn kugpe jé. Hã ra tóg ti mý: “ã pijé inh pẽn kugpenh mũ,” he mũ.

⁷ Hã ra tóg ti mý: “ã pijé ki kanhró nĩ, sỹ ã mý nèn han mũ ti,” he mũ. “Kar kũ ã tóg kejèn to jykren ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

⁸ Hã ra *Simão* tóg ti mý: “vó, inh pẽn kugpenh ke tũ ã tóg nĩ,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg ti mý: “isỹ ã pẽn kupég tũ nĩn kũ ã pijé tỹ isũ nĩnh mũ,” he mũ.

⁹ Kỹ *Simão* tóg ti mý: “inh kupe kãn nĩ, ge kũ, inh pẽn, inh krĩ, inh nĩgé ke gé,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg ti mý: “ĕg mro kar kŷ ĕg jãnhkri nýtĩ, kŷ ĕg tóg ĕg pĕn hã kugpég tĩ,” he mũ. “Jãnhkri ãjag nýtĩ, hã ra ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he tóg. ¹¹ Ũ tỹ pã'i ag mý ti ven ke mũ ĕn ki kanhró tóg nĩ, hã kŷ tóg ag mý: “ãjag kã mĩ ùn pir vỹ jãnhkri tũ nĩ,” he mũ.

¹² Kŷ tóg ag pĕn kugpe kãn mũ sir. Kar kŷ tóg ti kur rĩnh mãn mũ, kŷ tóg nĩ mãn mũ. Kŷ tóg ag mý: “ãjag mý sỹ nĕn han mũ ki kanhró nýtĩ?” he mũ. ¹³ “Iso ãjag tóg: *Senhor*, he tĩ. Tó há han ãjag tĩ. Tỹ sóg ãjag *Senhor* nĩ. ¹⁴ Kŷ sóg tỹ ãjag kanhrãn tĩ nĩ gé. Hã ra sóg ãjag pĕn kugpé. Hã kŷ tóg há tĩ, ãjag tỹ jagnĕ mý jagnĕ pĕn kugpe kŷ, inh ri ke han kŷ. ¹⁵ Sỹ ãjag kanhrãn sór vĕ, hã kŷ sóg ãjag mý ãjag pĕn kugpé. Inh ri ke han nĩ. ¹⁶ Ki hã sóg tó mũ, ha mĕ. *Camarada* pijé ti *patrão* kãfór nĩ'. Kŷ ĕg tỹ ù jĕnĕn kŷ tóg ù tỹ ti jĕnĕg mũ ĕn kãfór tũ nĩ gé. ¹⁷ Tag ki kanhró ãjag nýtĩ, kŷ tóg há tĩ, ãjag tỹ inh ri ke han kŷ. ¹⁸ ãjag kã mĩ ù tóg tag han ke tũ nĩ, ki kanhró sóg nĩ. ãjag kuprĕg inh, kŷ sóg ãjag ki kanhró nĩ. Tag vỹ ãjag kã mĩ ù to rán kŷ nĩ, ha mĕ: “ũ tỹ inh mré inh jamĩ ko mũ ĕn vỹ isovãnh ke mũ ha,” he tóg, Topĕ vỹ rãn kŷ nĩ ki. Isỹ tag ve jé sóg ãjag kuprĕg. ¹⁹ Ũri sóg ãjag mý tó mũ, ti tỹ isovãnh ke to hã, ãjag tỹ ĕn ve kŷ inh ki ĕkrég' he jé. ĕn ve kŷ inh ki ge kŷ nýtĩm nĩ jãvo. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ, ha mĕ. Isỹ ãjag jĕgnĕnh ke vĕ. Kŷ ù tỹ

ãjag mý vỹ há han kŷ tóg inh mý vỹ há han ke mũ gé, hã ra tóg ù tỹ inh jĕnĕg mũ ĕn mý vỹ há han ke mũ gé,” he tóg.

Ũ tỹ pã'i ag mý Jesus ven ke (Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ *Jesus tỹ tag tó kar kŷ tóg ti mý e tĩ. Krĩ kufy jagy ti nĩ, kŷ tóg ti mré mũ tĩ ag mý: “ki hã sóg tó mũ,” he mũ. “ãjag kã mĩ ù vỹ pã'i ag mý inh ven ke mũ,” he tóg. ²² Kŷ tóg ag mý e tĩ. Ki kagtĩg ag nýtĩ, kŷ ag tóg véké jagnĕ ki ĕvãnh mũ.*

²³ Hã ra ù tóg *Jesus* rã hã nĩ nĩ, ĕn kã, ti tỹ ti to há nĩn kŷ. ²⁴ Kŷ *Simão* tóg ti mý ti nĩgé ven mũ, ti tỹ ti mý: “ũ to ke nĕ?” he jé. ²⁵ Kŷ tóg ti to grĕn ke kŷ ti mý: “*Senhor*, ù to ke nĕ?” he mũ. ²⁶ Kŷ *Jesus* tóg ti mý: “ĕmĩ tỹ sóg ti kume kã tỹ pun ke kŷ ti mý nĩm ke mũ. ĕn hã vĕ,” he mũ. Kŷ tóg ĕmĩ mãn kŷ ti kume kã tỹ pun ke mũ sir, kŷ tóg *Judas* mý nĩm mũ, *Simão Iscariotes* kósin ĕn mý. ²⁷ Kŷ *Judas* tóg ko mũ. Ti tỹ ko kar mũ ra vĕsŷmĕr *Satanás* tóg ti kã ra rã ja nĩ sir. Kŷ *Jesus* tóg ti mý: “ã tỹ nĕn han sór mũ ĕn han tĩg nĩ, to fũrũn nĩ,” he mũ. ²⁸ Hã ra ù ag tóg ki kagtĩg nýtĩ, *Jesus* tỹ ti mý nĕn tó mũ ĕn ki. ²⁹ *Judas* vỹ ag jãnkamy ki rĩr tĩ. Hã kŷ ag kã mĩ ù tóg: “ti hŷn ti mý: “ĕg mý fĕnhhta to kũpra ù han tĩg, he mũ, ke tũ nĩ kŷ ti tỹ ùn jagtar ag mý nĕn ù nĩm ke hŷn,” he ag tóg mũ. ³⁰ Hã ra *Judas* tóg ĕmĩ ĕn ko kar kŷ króm ke kãkutĕ mũ, re mĩ. Hã ra tóg kuty nỹ.

Vějykre tãg

³¹ *Judas* tĩg kar kŷ *Jesus* tóg ti mré mũ tí ag mŷ: “vãhã tóg vënh ven ke mũ, isŷ tŷ ùn mág nĩ ti,” he mũ. “Tŷ sóg êprã ke fi kósin nĩ. Hã ra sóg vënh kar mŷ *Topê* tŷ tŷ ùn mág nĩ tag ven ke mũ gé. ³² Isŷ vënh kar mŷ *Topê* tŷ tŷ ùn mág nĩ ven kŷ *Topê* tóg vënh kar mŷ isŷ tŷ ùn mág nĩ ti ven ke mũ gé. *Vësŷmér* tóg tag han ke mũ, *Topê* ti, ha vem nĩ,” he tóg.

³³ “Inh *jãvy'*, ãjag mré sóg nĩ sĩ pë han mũ ver. Inh *jãvãnh* jé ãjag tóg ke mũ, hã ra ãjag tóg inh venh ke tũ nĩ. Tag tó inh, *Judeu* ag mŷ, hã ra sóg ãjag mŷ tag hã tó mũ gé, hã vŷ: ãjag pijé isŷ hën ra tĩg ke mũ ên ki kanhró nŷtĩ', he mũ. ³⁴ Kŷ sóg ãjag mŷ vėjykre tãg nĩm sór mũ, hã vŷ: jagnë to há, he mũ. ãjag to há tãvĩ sóg nĩ gé. Tag ri ke han nĩ, jagnë mŷ. *Vějykre* tãg hã vë. ³⁵ ãjag tŷ jagnë to há nŷtĩn kŷ vënh kar vŷ ãjag jykre ki kanhrãn ke mũ. “Ti mré ke vŷ tŷ ag nŷtĩ,” he jé ag tóg ke mũ ãjag to, ag tŷ ãjag jykre há ve kŷ,” he tóg.

Jesus tŷ *Simão* mŷ nén tó mũ

(*Mt* 26.31-35; *Mc* 14.27-31; *Lc* 22.31-34)

³⁶ Kŷ *Simão* tóg *Jesus* mŷ: “*Senhor*, ã tŷ hë ra tĩg sór nê?” he mũ. Kŷ tóg: “ên ra ã tĩg ke tũ nĩ ver, inh mré,” he mũ. “Kar kŷ ã tóg kejën ên ra tĩg ke mũ gé, inh nón,” he tóg.

³⁷ Kŷ *Simão* tóg ti mŷ: “isŷ ã mré tĩg há tóg tĩ. Isŷ ã tugrĩn ter kŷ tóg inh mŷ tŷ nén ù tũ nĩnh mũ,” he mũ. ³⁸ Hã ra tóg:

“vó, ùri ã tóg ón kŷ iso: ti ki kagtĩg sóg nĩ, he tãgtũ han ke mũ, *galo* kynkyr ke to hã. Ki hã sóg tó mũ, ha vem nĩ,” he mũ.

14*Kanhkã to êpŷy*

¹ Kŷ tóg ag mŷ: “krĩ kufŷ han tũg nĩ,” he mũ gé. “Inh ki rã há han nĩ, kŷ *Topê* ki rã há han nĩ gé. ² Inh panh jamã tá ãjag ĩn vŷ e nŷtĩ, ki hã sóg tó mũ. Ti tŷ tá tũ nŷtĩ ra sóg tónh ke tũ nĩ vë. Ra tĩg jé sóg ke mũ, isŷ ãjag mŷ ãjag ĩn kãnkãn jé. ³ Isŷ kãnkãn kar kŷ sóg tá kãtĩg mãn ke mũ gé, sŷ ãjag tatĩn tĩg jé, kŷ ãjag tóg inh mré tá nŷtĩnh mũ. ⁴ Ti to êpŷy ki kanhró ãjag nŷtĩ, sŷ hë ra tĩg ke to êmĩn ti,” he tóg.

⁵ Kŷ *Tomé* tóg: “êg pijé ã tŷ hën ra tĩg ke mũ ki kanhró nŷtĩ',” he mũ. “Hã kŷ êg tóg ti to êpŷy ki kagtĩg nŷtĩ gé,” he tóg. ⁶ Kŷ *Jesus* tóg ag mŷ: “ti to êmĩn vŷ tŷ inh nĩ,” he mũ. “Vënh vĩ há hã tó sóg tĩ. Inh hã vŷ ãjag rĩnrĩr han ke mũ. Û tŷ hã ra inh ki rã tũ nĩn kŷ tóg inh panh venh ke tũ pë nĩ. ⁷ ãjag tŷ inh ki kanhró nŷtĩn kŷ ãjag tóg inh panh ki kanhró nŷtĩ gé. Inh ki kanhrãn ãjag tóg huri, inh ve ãjag tóg huri,” he tóg.

⁸ Kŷ *Filipe* tóg ti mŷ: “êg mŷ êg jóg mág ti ven nĩ. Êg tŷ ti venh há tóg tĩ,” he mũ. ⁹ Kŷ tóg: “ã mŷ inh ki kagtĩg nĩ ver', isŷ ãjag mré tĩg mág ja ra?” he mũ. “Á tŷ inh ve kŷ ã tóg inh panh ti vëg mũ gé. Hã ra ã tóg inh mŷ: êg mŷ ti ven nĩ, he

mũ. ¹⁰ Inh panh mré sóg tỹ ãn pir nĩ, kỹ tóg inh mré tỹ ãn pir nĩ gé. ã mỹ tag kri fig tũ'? Inh pijé isỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ tó tí'. Inh panh tỹ nén tó mũ hã tó sóg tí, ti tũ hã han sóg tí. Kỹ tóg inh mré nén kar han tí. ¹¹ Inh vĩ kri fim nĩ, isỹ ã mỹ: inh panh mré sóg tỹ ãn pir nĩ, hen kỹ. ã tỹ hã ra inh vĩ kri fi sór tũ nĩn kỹ isỹ nén han mũ ên ki êvãnh nĩ, ã tỹ to jykrén há han jé. ¹² Ki hã sóg tó mũ, ha mẽ. ã tỹ inh ki rã há han mũ ên vỹ isỹ nén han mũ ri ke han ke mũ gé, hã ra tóg isỹ nén han mũ kãfór han ke mũ, ha vem nĩ, isỹ ãn inh panh venh tĩg ken kỹ. ¹³ Kỹ sóg ãjag tỹ inh mỹ nén ã to vĩ mũ ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ. Isỹ vẽn kar mỹ inh panh tỹ tỹ ãn mág nĩ ven ke vễ, hã jé sóg ãjag mỹ ãjag tỹ nén to vĩ mũ ên hynhan ke mũ. ¹⁴ Kỹ, ãjag tỹ inh mỹ nén ã to vĩn kỹ sóg ên hynhan kãn ke mũ, isỹ tỹ ãjag kãke nĩn kỹ, ha vem nĩ," he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ Topẽ kuprĩg jẽnẽnh ke

¹⁵ "ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ isỹ ãjag mỹ nén tó mũ han nĩ. ¹⁶ Kỹ isóg inh panh mỹ ti kuprĩg to vĩnh ke mũ, ti tỹ ãjag mỹ ti jẽnẽ jé, ti tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ jé, ti tỹ ãjag tar han jé, kỹ tóg ãjag tovãnh mãn ke tũ nĩ. ãjag mỹ tóg ki hã tónh ke mũ. ¹⁷ Hã ra tóg ã tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag mỹ nén ã tónh ke tũ nĩ, ag tỹ ti ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Ag jãvo ãjag tóg ti ki kanhró nỹtĩ. ãjag

kã tá tóg ãjag mré nĩ nĩ, Topẽ kuprĩg ti," he tóg.

¹⁸ "Inh pijé ãjag tovãnh ke mũ'. Isĩ mũ ra sóg vỹn kenh ke mũ, ãjag to. ¹⁹ Kãnhmar ã tỹ inh ki ge jãvãnh ên ag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ. Ag jãvo ãjag tóg inh ve mãn ke mũ. Rĩr inh nĩ nĩ, kỹ ãjag tóg inh ri kén rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ²⁰ Kurã ên kã ãjag tóg inh ki kanhrãn há han ke mũ, isỹ inh panh mré tỹ ãn pir nĩ ên ti. Kỹ ãjag tóg inh mré tỹ ãn pir nỹtĩnh ke mũ gé, ha mẽ," he tóg.

²¹ "ã tỹ inh vĩ hã ki kanhrãn kỹ ki króm mũ ên hã vỹ iso há nĩ. Kỹ ã tỹ iso há nĩ ên to inh panh tóg há tãvĩ nĩ gé. Ên to sóg há tãvĩ nĩ gé. Ên vỹ inh venh ke mũ," he tóg.

²² Kỹ *Judas* tóg ti ki jẽmẽg mũ. *Judas Iscariotes* pijé', *Judas* ã vễ. Ên vỹ *Jesus* mỹ: "ẽg mỹ ã tóg vẽn ven sór mũ, hã ra ã tóg ã tỹ ã ki ge sór tũ ag mỹ vẽn ven sór tũ nĩ," he mũ.

²³ Kỹ *Jesus* tóg: "ã tỹ iso há nỹtĩ ag vỹ inh vĩ ki króm ke mũ," he mũ. "ã tỹ inh vĩ ki króm mũ to inh panh tóg há nĩ, kỹ tóg ti mré êmãn ke mũ. Kỹ sóg ti mré êmãn ke mũ gé. ²⁴ ã tỹ iso há tũ ên vỹ inh vĩ han sór ke tũ nĩ gé. Inh pijé inh vĩ hã tó tí'. ã tỹ inh jẽnẽg mũ ên vĩ hã tó sóg tí, inh panh vĩ ti," he tóg.

²⁵ "ãjag mré sóg nĩ nĩ ver, kỹ sóg ãjag mỹ tag kãmén mũ. ²⁶ Isĩg kar kỹ sóg vễsỹmér ã tỹ ãjag tar han ke mũ ên jẽnẽnh ke mũ, hã vỹ: Topẽ kuprĩg, he mũ. Inh panh vỹ ãjag mỹ ti

jěněnh ke mũ. Ĕn vỹ nén ũ kar to ājag kanhrān há han ke mũ. Kĩ tóg ājag mỹ tó mǎn ke mũ gé, sỹ ājag mỹ nén tó mũ kar ti, ājag tỹ kǎ jatun tũ nĩ jé,” he tóg.

²⁷ “Ājag krĩ kǎnhvy han jé sóg ke mũ. Sỹ ājag mỹ nén nĩm ke mũn hǎ vễ. Hǎ ra tóg ũ tỹ inh ki ge jǎvǎnh ag krĩ kǎnhvy sĩ ĩn ri ke tũ nĩ. Krĩ kǎnhvy pẽ ājag nỹtĩnh ha. Hǎ kĩ krĩ kufy han tũg nĩ. Kanẽ jur han tũg nĩ gé. ²⁸ Inh vĩ tag mẽ ājag tóg huri, isỹ ājag mỹ: tĩg jé sóg ke mũ, kar kĩ sóg ājag to vỹn kenh ke mũ gé, he mũ ti. Ājag tỹ iso há nỹtĩ ra tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ vễ, isỹ inh panh venh tĩg ke ti. Inh panh vỹ inh kǎfór nĩ. ²⁹ Ũri sóg ājag mỹ tag kǎmén mũ, ājag tỹ ĩn venh ke to hǎ. Kĩ ājag tỹ ĩn ven kĩ inh mĩ ĩkrén nĩ. Ĕn kǎ inh ki ge kĩ nỹtĩm nĩ. ³⁰ Isỹ ājag mré vēmén tag vỹ rur nĩ ha. Ĕprǎ pǎ'i mág jun ke nẽ ha. Hǎ ra ti pijé tỹ inh kri ke nĩ'. ³¹ Hǎ ra sóg ĩprǎ ke kar ag mỹ inh jykre ven sór mũ, isỹ inh panh to há tǎvĩ nĩ ti. Hǎ kĩ sóg inh panh tỹ inh mỹ nén tó mũ ĩn han kǎn tĩ. Mũ jé ha, re ra,” he tóg.

15

Jesus tỹ uva fa ri ke nĩ

¹ Ag mũn kĩ *Jesus* tóg ag mỹ: “*uva fa ri ke inh nĩ*,” he mũ. “Inh panh vỹ ũ tỹ *uva* ki rĩr tĩ ĩn ri ke nĩ. ² Kĩ ājag *uva* tóg pẽ ri ke nỹtĩ. Ũ tỹ inh vĩ han sór tũ ĩn ag hǎ vỹ tỹ *uva* pẽ kanẽn vǎnh ĩn ri ke nỹtĩ. Ĕn kym kĩ

tóg fón tĩ, inh panh ti. Kĩ tóg ũn kanẽn há han mũ ĩn ki rĩr há han tĩ, ĩn féj rógrǎm tóg tĩ, ti tỹ kanẽ e han jé. ³ Ājag tỹ há' he tóg huri, ājag tỹ inh vĩ kri fi tugrĩn. ⁴ Isovǎnh tũg nĩ, kĩ sóg ājag tovǎnh ke tũ pẽ nĩ gé. *Uva* pẽ tỹ *uva* fa to nỹtĩn kĩ tóg kanẽ há han tĩ. Ĕn ri ke ti nĩ, ājag tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩ tag ti. Ājag tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩn kĩ vễjyre há hǎ han kĩ nỹtĩm nĩ,” he tóg.

⁵ “*Uva fa ri ke inh nĩ*, kĩ ājag tóg *uva* pẽ ri ke nỹtĩ gé. Ājag tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩn kĩ ājag tóg kanẽ e han ke mũ, hǎ ra ājag pijé ājag pir mỹ nén ũ há han ke mũ'. Inh hǎ ne ājag tar han ke mũ'. ⁶ Ũ tỹ isovǎnh mũ ĩn fón jé tóg ke mũ, inh panh ti. Ĕg tỹ *uva* pẽ kórég kym kĩ fón ĩn ri ke tóg nĩ. Ĕg tỹ ti pẽ kym kĩ fón kĩ tóg tóg mũ, kĩ ĩg tóg pũn tĩ sir. Ĕn ri ke han jé tóg ke mũ, inh panh ti, ũ tỹ isovǎnh mũ ĩn tỹ. ⁷ Ājag tỹ isovǎnh tũ nĩn kĩ, ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó mũ ĩn to jykrén kĩ nỹtĩn kĩ, kĩ inh mỹ nén kar to vĩm nĩ. Han jé sóg ke mũ, ājag mỹ, ājag tỹ inh mỹ nén to vĩ mũ ĩn ti, ha vem nĩ. ⁸ Ājag tỹ vễjyre há han kĩ tóg *uva* pẽ tỹ kanẽ e han ri ke nĩ. Kĩ vễnh kar tóg ājag jykre ve kĩ Topẽ to: “ũn há vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. Hǎ ki ag tóg ki kanhró nỹtĩnh mũ, ājag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩ ti. ⁹ Inh panh vỹ iso há tǎvĩ nĩ. Ge inh nĩgtĩ gé, ājag to. Ājag to ha pẽ sóg nĩ gé. Inh ki ge kĩ nỹtĩm nĩ, sỹ ājag to há tǎvĩ nĩ jé. ¹⁰ Ājag tỹ isỹ ājag mỹ nén tó

mũ ki króm kÿ ãjag tóg inh ki ge kÿ nÿtĩ nĩ, kÿ sóg ãjag to há nĩ gé. Hã kÿ sóg inh panh vĩ hã ki króm kãn mũ, kÿ tóg iso há tãvĩ nĩ.

¹¹ Inh mÿ tóg sér tĩ. Kÿ sóg ãjag mÿ tag tó mũ, ti tÿ ãjag mÿ sér tĩn jé gé, ti tÿ inh mÿ sér tĩ ãn ri ke tĩn jé gé. Hã jé sóg ãjag mÿ inh jykre kãmén mũ. ¹² Sÿ ãjag mÿ vëjykre nĩm mũn hã vë, ha mē: jagnē to há nÿtĩm nĩ, sÿ ãjag to há nĩ ãn ri ke han nĩ, he sóg mũ. ¹³ Û tÿ ti mré ke ù ag jagfy ter sór mũ ãn vÿ ag to há ja nĩgtĩ. Û tÿ ãg to há kãfór pē ãn venh ke tũ ãg tóg nĩ, ãprã. ¹⁴ Inh mré ke pē vÿ tÿ ãjag nÿtĩ, ãjag tÿ inh vĩ ki króm kÿ. ¹⁵ Hã kÿ sóg ãjag to: inh *camarada* ag, he tũ nĩgtĩ gé. Ëg pijé ãg *camarada* ag mÿ ãg tÿ nén to jykrén mũ ãn kãmén tĩ'. Ëg mré ke ag hã mÿ ãg tóg kãmén tĩ. ãjag mÿ sóg inh panh tÿ inh mÿ nén tó mũ ãn kãmén kãn huri, hã kÿ sóg ãjag to: inh mré ke ag, he mũ. ¹⁶ ãjag pijé inh kuprëg'. Inh hã ne ãjag kuprëg'. Kÿ sóg ãjag mÿ: kanē e han nĩ, he mũ ha, hã vÿ: vëjykre há, he mũ. Vëjykre há hã vÿ tũ' henh ke tũ nĩ. ãjag tÿ ãn han kÿ jatun mÿ Topē mÿ nén kar to vĩm nĩ, inh jiji tó kÿ. Kÿ tóg ãjag tÿ ti mÿ nén to vĩ mũ ãn han ke mũ. ¹⁷ Sÿ ãjag mÿ nén tó mũn hã vë, hã vÿ: jagnē to há nÿtĩm nĩ, sÿ ãjag to há nĩ ãn ri ke, he mũ," he tóg, *Jesus* ti.

Û tÿ ãg to jũnh ke ag

¹⁸ "Û tÿ inh ki ge tũ ag vÿ iso jũ vén ja nĩgtĩ, kÿ ag tóg

ãjag to jũ nÿtĩ gé. Tag mĩ ãkrén nĩ, ag tÿ ãjag to jũnh ken kÿ. ¹⁹ ãjag pijé tÿ ag mré ke nÿtĩ'. ãjag tÿ tÿ ag mré ke nÿtĩ ra ag tóg ãjag to há nÿtĩnh ke mũ vë. Hã ra ãjag tóg tÿ ag mré ke tũ nÿtĩ. ãjag kuprëg inh, ag kã mĩ, ãjag tÿ tÿ inh mré ke nÿtĩ jé. Hã kÿ ag tóg ãjag to jũ nÿtĩ. ²⁰ Vãsÿ sóg ãjag mÿ: "ãjag pijé inh kãfór nÿtĩ'," he ja nĩgtĩ. Tag mĩ ãkrén nĩ. Inh *camarada* ri ke ãjag nÿtĩ, jãvo sóg tÿ ãjag *patrão* ri ke nĩ. Ag kã mĩ ù tóg inh vóg kónãn ke mũ. ãn vÿ ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Ag kã mĩ ù tóg inh vĩ ki króm tĩ. ãn ag vÿ ãjag vĩ ki króm ke mũ gé. ²¹ Hã ra ag tóg ãjag vóg kónãn ke mũ gé, ãjag tÿ tÿ inh mré ke nÿtĩn kÿ. Ag pijé ù tÿ inh jënëg mũ ãn ki kanhró nÿtĩ'. ²² Inh kãtĩ tũ nĩ ra, isÿ ag mÿ inh vĩ tó tũ nĩ ra ag tóg: "hã ra ãg tóg ki kagtig nÿtĩ," henh ke mũ vë. Hã ra sóg ag mÿ tó, hã kÿ ag tóg ki kanhró nÿtĩ. ²³ Û tÿ iso jũ nÿtĩ ãn ag vÿ inh panh to jũ nÿtĩ gé. ²⁴ Nén ù han vanh hynhan sóg tĩ, ag rĩnve, kÿ ù vÿ tag han ja tũ pē nĩ, ijo. Isÿ tag han tũ nĩ ra ag tóg: "vëg tũ ãg nĩ," henh ke mũ vë. Hã ra ag tóg vé. Ag tÿ vëg mũ ra ag tóg ge ra iso jũ nÿtĩ, kÿ ag tóg inh panh to jũ nÿtĩ gé. ²⁵ Hã ra tóg ag to rán kÿ nĩ, Topē vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. "Nén ù tũ to ag tóg iso jũ sór mũ," he tóg, Topē vĩ rá ki. Hã kÿ ag tóg ke tĩ," he tóg.

²⁶ "Hã ra tóg kãtĩg ke mũ, ù tÿ ãjag tar han ke mũ ti. Topē kuprĩg to ken hã vë. Ti hã vÿ

ki hã tónh ke mũ, inh panh kuprĩg ti. Ën hã vỹ ãjag mỹ inh kãmén ke mũ. ²⁷ Kĩ ãjag tóg vènh kar mỹ inh kãmén ke mũ gé, ãn kã. Inh mré ãjag tóg mũ ja nĩ, isỹ ãjag mỹ tó vén mũn kã,” he tóg.

16

¹ “Ãjag mỹ sóg tag kãmén kãn mũ, ãjag tỹ ki kanhró nỹtĩ jé, ãjag tỹ isovãnh sór tũ pẽ nĩ jé, ãjag jagtar ke kurã ãn kã.

² ãjag pan jé ag tóg ke mũ, pã'i ag, ãjag tỹ vènh kanhrãn jafã ra mũ mãn tũ nĩ jé. Kĩ ag tóg ãjag kãgtén ke mũ gé. ãjag kãgtén kĩ ag tóg ón kỹ: “Topẽ vỹ ãg mỹ tó, hã kĩ ãg tóg ag kãgtén mũ,” henh ke mũ. ³ Ag tỹ ãg jóg mág ki kagtĩg nỹtĩn kĩ ag tóg tag han ke mũ. Inh ki kagtĩg ag tóg nỹtĩ gé. ⁴ Ûri sóg ãjag mỹ tó mũ. Kĩ ãjag tóg, ãjag tỹ tag ve kỹ: ãg mỹ tóg tó ja nĩ, ãg tỹ ùri nén vég mũ tag ti, henh ke mũ,” he tóg.

Topẽ kuprĩg kãtĩg ke

Vãsỹ sóg ãjag mré tĩ nĩ vẽ, hã ra sóg ãjag mỹ tag tó ja tũ nĩ ver. ⁵ Ûri sóg tĩg ke mũ, isỹ ù tỹ inh jẽnẽg mũ ãn ve jé. Kĩ ãjag pijé inh mỹ: “ã tỹ hẽ ra tĩg ke nẽ?” henh ke mũ'. ⁶ ãjag mỹ tóg e tĩ, sỹ ãjag mỹ isĩg ke tag tó ja nĩn kỹ, kĩ ãjag tóg fe kaj nỹtĩ. ⁷ Há ti nĩ hã ra, isĩg ke ti, ha mẽ. Isĩ tũ nĩn kỹ ù tỹ ãjag tar han mũ ãn vỹ kãtĩg ke tũ nĩ, Topẽ kuprĩg ti. Hã ra sóg isĩg kĩ ãjag mỹ ti jẽnẽnh ke mũ. ⁸ Ën vỹ ti kãtĩg kĩ vènh kar mỹ: “Topẽ ví mranh ã huri,” henh ke mũ, kĩ tóg ag mỹ Topẽ tỹ

ag vóg kónãn ke ãn tónh ke mũ gé. ⁹ “Jesus ki ã tóg rã tũ nĩ, hã kĩ ã tóg Topẽ ví mranh tĩ,” he jé tóg ke mũ, ti kuprĩg ti. ¹⁰ Kĩ tóg ag mỹ vỹjyre kuryj tónh ke mũ gé. Jãvo sóg tĩg ke mũ, inh panh kukãm, kĩ ag tóg inh venh ke tũ nĩ. ¹¹ Tag ki ùn mág pẽ tỹ tỹ Nén-Kórég ãn to tóg: “kórég ti nĩ,” hé huri, Topẽ ti. Hã to ãg tóg ti tỹ ùn vóg kónãn ke mũ ãn ag ki kanhró nỹtĩ,” he tóg.

¹² “Sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ vỹ ver e nỹtĩ, hã ra tóg ver ãjag mỹ mẽ jagy tĩ, hã kĩ sóg tónh ke tũ nĩ. ¹³ Topẽ kuprĩg vỹ ãjag to kãtĩg ke mũ, kĩ tóg komẽr hã ãjag mỹ tó kãn ke mũ, nén tỹ ki hã tó ãn ti. Ti pijé ti tỹ nén to jykrén mũ ãn tónh ke mũ'. Inh panh tỹ inh mré nén to jykrén mũ ãn hã tó jé tóg ke mũ. Kĩ tóg ãjag mỹ ãjag tỹ kar kĩ nén venh ke ãn tónh ke mũ gé. ¹⁴ Ti hã vỹ iso: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Inh ví hã tó jé tóg ke mũ ãjag mỹ, hã kĩ tóg isỹ tỹ ùn mág nĩ tónh ke mũ, Topẽ kuprĩg ti. ¹⁵ Inh panh tỹ nén tó mũ ãn hã tó sóg tĩ. Kĩ tóg ãn hã tónh ke mũ gé. Hã kĩ sóg ãjag mỹ: inh ví hã tó jé tóg ke mũ, he mũ,” he tóg, Jesus ti.

Jesus tỹ ter kar kĩ rĩr mãn ke

¹⁶ “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ gé,” he tóg. ¹⁷ Kĩ ti mré mũ tĩ ag tóg jagnẽ mỹ: “ti hỹn ne tó sór mũ, hã kĩ tóg: “kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha, kejẽn ãjag tóg kurã ù ki inh ve

mãn ke mũ gé,” he mũ?” he ag tóg. ¹⁸ “Ne to ke nẽ hỹn, hã vỹ: kãnhmar, he mũ? Ëg pijé ti tỹ nén tó mũ ãn ki kanhró nỹtĩ,” he ag tóg, jagnẽ mỹ.

¹⁹ Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ ti ki jẽmẽ sór mũ ki kanhró nĩ. Hã kỹ tóg ag mỹ: “inh vĩ mỹ ãjag mỹ e?” he mũ. “Kãnhmar ãjag tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. Kejẽn hã ãjag tóg kurã ù ki inh ve mãn ke mũ. ²⁰ Ki hã sóg tó mũ. Kygfỹ jé ãjag tóg ke mũ. Vẽsỹrénh jé ãjag tóg ke mũ. Hã ra tóg ù tỹ inh ki ge tũ ag hã mỹ sér tĩnh mũ. Tag pãte tóg ãjag mỹ sér tĩ mãn ke mũ gé. ²¹ Ûn tỹtã fi tỹ gĩr venh ken kỹ tóg fi mỹ jagy tĩ. Fi kósin tỹ fi ki mur kar kỹ tóg hã ra fi mỹ sér tĩ. Kỹ fi tóg fi kaga ãn mũ ãkrén mãn tũ nĩgtĩ. ²² Ge ve jé ãjag tóg ke mũ. Ûri tóg ãjag mỹ jagy tĩ. Hã ra sóg ãjag ve mãn ke mũ. Kỹ ãjag fe tóg mrin kenh ke mũ, ãjag tỹ inh ven kỹ. Kỹ ù tóg ãjag fe kaj han mãn ke tũ nĩ ha, inh kãtĩg mãn kỹ. ²³ Ën kã ãjag tóg inh mỹ nén ù to vĩ mãn ke tũ nĩ ha, isỹ ãjag mré nĩn kỹ. Ki hã sóg tó mũ mỹr. ãjag tỹ inh panh mỹ nén ù to vĩn kỹ tóg ãjag mỹ vin kãn ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. ²⁴ Ver ãjag tóg ti mỹ nén ù to vĩ ja tũ nĩ, ãjag tỹ ti mỹ: “ti mré ke vỹ tỹ ãg nỹtĩ,” he mũ ra. Ti mỹ nén ù to vĩn nĩ, kỹ tóg ãjag mỹ hynhan kãn ke mũ, ãjag tỹ nén to vĩ mũ ãn ti. Kỹ tóg ãjag mỹ sér tãvĩ tĩnh mũ,” he tóg.

Jesus tỹ tỹ ãprã ke kar kri ke nĩ

²⁵ “Sỹ ãjag mỹ inh panh kãmén kỹ sóg ver: tag ri ke ti nĩ, he tĩ. Kãnhmar sóg jamã há ra ãjag mỹ ti kãmén ke mũ, kỹ sóg ãjag mỹ: tag ri ke ti nĩ, he mãn ke tũ nĩ sir. ²⁶ Kurã ãn kã ãjag tóg vêsóg ki ti mỹ nén ù kar to vĩnh ke mũ, ãjag tỹ tỹ inh mré ke nỹtĩn kỹ. Kỹ sóg ãjag jagfy vĩ mãn ke tũ nĩ ha. ãjag hã vỹ ti mré vãmén ke mũ ha. ²⁷ Inh panh vỹ ãjag to há tãvĩ nĩgtĩ, ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ, ãjag tỹ iso: “Topẽ vỹ ti jẽnẽ,” hen kỹ. ²⁸ Ti tỹ inh jẽnẽn hã kỹ sóg ga tag ki jun mũ. Hã ra sóg ùri inh mur ja ré kỹ tĩg ke mũ ha, inh panh kukãm,” he tóg.

²⁹ Kỹ ti mré mũ tĩ ag tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg ãg mỹ kãmén há han mũ ha. Vãhã ã tóg ãg mỹ: ge ti nĩ, he mãn tũ nĩ ha. ³⁰ Nén ù kar ki kanhró ã tóg nĩ, vég ãg tóg mũ. Ëg tỹ ã ki nén ù jẽmẽ sór kỹ ã tóg ki kanhró nĩ. Ëg tỹ ã mỹ nén ù tó tũ ra ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ki ãg tóg vég mũ, ã tỹ Topẽ tá kãtĩg ja ti,” he ag tóg mũ.

³¹ Kỹ tóg: “vãhã ãjag tóg inh ki ge kỹ nỹtĩ ha,” he mũ. ³² “Hã ra ãjag tóg kãnhmar inh ré kỹ mũ kãn ke mũ ha, ãjag ãn ra. Vẽnh kã pugpóv kãn jé ãjag tóg ke mũ, ùri. Hã ra sóg pir pẽ tũ nĩ, ãjag tỹ inh ré kỹ mũ kãn mũ (hã) ra. Inh panh vỹ ãgno kã inh mré jẽnh mũ. ³³ Tag kãmén inh ãjag mỹ, ãjag tỹ krĩ kãnhvy nỹtĩ jé, ãjag tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ tugrĩn. Tag ki ãjag tóg nén ù jagy kar vég tĩ ver. Hã ra to krĩ kufy han tũg nĩ. Ëprã ke kar kri ke vỹ tỹ inh nĩ, ãprã

ke kri pã'i ên. Japo ên kutêm inh huri," he tóg, *Jesus* ti.

17

Jesus tỹ Topẽ mré vēmén

¹ *Jesus* tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tag kãmén kãn kar kỹ tóg kanhkã ki êvãnh mũ, kỹ tóg: "panh', inh óra tán krỹg huri," he mũ. "Ag mỹ isỹ tỹ ùn mág nĩ ven nĩ, isỹ tỹ ã kósin nĩn kỹ. Kỹ sóg ag mỹ ã tỹ tỹ ùn mág nĩ ven ke mũ gé. ² Êprã ke kar kri ã tóg inh fêg, isỹ ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ag mỹ rĩr krỹg ja tũ ven jé, fag mỹ ke gé. ³ Û tỹ ã tỹ tỹ Topẽ nĩ ki kanhrãn mũ ên vỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, ù tỹ ã to: "Topẽ ù vỹ tũ nĩ," he mũ kar ag, fag kar ke gé. Kỹ ag tóg, isỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ ki kanhró nỹtĩ gé, ã hã tỹ inh jẽnẽ ên ki. ⁴ Ag hã mỹ sóg ã tỹ tỹ ùn mág nĩ tag ven, êprã ke ag mỹ, fag mỹ ke gé. ã tỹ inh mỹ nén tó mũ ên han kãn inh. ⁵ Vãsỹ, êg tỹ ga tag han tũg ki sóg ã mré nĩ ja nĩgtĩ, ên kã sóg tỹ ùn mág pẽ nĩ ja nĩgtĩ, ã mré. Ên han mãn nĩ, inh mỹ. Isỹ tỹ ùn mág pẽ nĩ han mãn nĩ, panh'.

⁶ Û ag kuprêg ja ã nĩ, ag tỹ inh ki ge jé. Ên ag mỹ sóg ã kãmén ja nĩgtĩ. ã tũ ag vê, hã ra ã tóg inh mỹ ag vin, fag ke gé. ã vĩ ki króm ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁷ Ûri ag tóg ki kanhró nỹtĩ, isỹ ã tũ hã han mũ ên ki. ã hã ne inh mỹ nén kar ên tó tĩ'. Tag vég ag tóg tĩ, fag ke gé. ⁸ Ag mỹ sóg ã vĩ ti tó tĩ, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ. Kỹ ag tóg vég mũ, ã tỹ inh jẽnẽ ên ti. Kỹ ag tóg

iso: "Topẽ tỹ ùn jẽnẽg mũ ên vê," he mũ, fag ke gé.

⁹ ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag hã jagfy sóg vĩ tĩ, fag jagfy ke gé. Û tỹ inh ki ge tũ ên ag jagfy sóg vĩnh ke tũ nĩ. ã tũ fag hã jagfy sóg vĩ tĩ. ¹⁰ Ha vé, isũ kar vỹ tỹ ã tũ nỹtĩ, kỹ ã tũ kar vỹ tỹ isũ nỹtĩ gé. Ag hã tugrĩn sóg tỹ ùn mág nĩ, ù tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ên ag hã tugrĩn, fag ke gé. ¹¹ Inh mur ja ré kỹ sóg tũg mũ, ijãvo ag tóg êgno ki nỹtĩnh mũ sir, isũ mré ã tũ ag. Ag jãvo sóg, ã venh tũg mũ ha.

Inh panh mág, há tãvĩ ã tóg nĩ. Fag jy nĩgãn nĩ, ã jykre ki. ã hã ne inh mỹ ag vin'. ã mré sóg tỹ ùn pir nĩ. Kỹ ag tỹ jagnẽ mré tỹ ùn pir nỹtĩ han nĩ gé, fag tỹ ke gé. ¹² Isỹ ag mré nĩn kỹ sóg ag jy nĩgãn tĩ, ã jykre ki, ã tỹ inh mỹ ùn vin mũ ên ag kar jy, fag jy ke gé. Ag ki rĩr há han inh, kỹ ag kã ù tóg vãfor ja tũ nĩ. Ûn pir tóg hã ra vãfor kỹ nĩ inhhã, hã ra tóg ti to rán kỹ nĩ, hã kỹ tóg ke mũ. ¹³ Ûri sóg ã kukãm tũg mũ, hã ra sóg ver tag ki ag mỹ kãmén mũ, ti tỹ ag mỹ sér tĩ jé, ti tỹ inh mỹ sér tĩ tag ri ke tĩ jé, fag mỹ. ¹⁴ Ag mỹ sóg hur ã vĩ kãmén. Kỹ ù tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ag to jũ mũ, ag tỹ tỹ ag mré ke tũ nỹtĩn kỹ. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé', ù tỹ ag to jũ mũ ên ag mré, fag ke gé. ¹⁵ Hã ra sóg ã mỹ: ha ag jé prêr, he tũ nĩ, fag tỹ ga tovãnh jé, he tũ sóg nĩ. Nén-Kórég jo ag jy nĩgãn nĩ, he sóg mũ ã mỹ. ¹⁶ Ag pijé tỹ inh ki ge tũ ag mré ke nỹtĩ'. Tỹ sóg ag mré ke tũ nĩ gé, ù tỹ inh ki ge jãvãnh ên fag

mré. ¹⁷ Ā vī ki ag kanhrān nī, ā tỹ ũn kuprēg mū ēn ag, fag tỹ komēr hā ā ri ke nỹtī jé. Ā vī ēn vỹ tỹ vēnh vī há tāvī nī. ¹⁸ Inh jēnē ā tóg, sỹ ga kri mur jé. Kỹ sóg ā kóm ag mré fag jēgnēnh mū, ag tỹ ēprā ke kar ēn ag mỹ inh kāmén jé, fag ke gé. ¹⁹ Ag jagfy sóg ā mỹ vēnh fēg ke mū, ag tỹ inh mré ā mỹ vēnh vin kỹ nỹtī jé.

²⁰ Hā ra sóg nén ũ to vī sór mū gé, sỹ ā mỹ ag kāmén kar kỹ. Ũ ag tóg ag vī mē kỹ inh ki genh ke mū. Ēn fag to sóg vī sór mū gé. ²¹ Ag kar tỹ tỹ ũn pir nỹtính ken kỹ tóg há tī, ā tỹ inh mré tỹ ũn pir nī ēn ri ke, isỹ ā mré tỹ ũn pir nī ēn ri ke. Fag tỹ ēg mré tỹ ũn pir nỹtính kỹ tóg há tī. Kỹ vēnh kar vỹ venh ke mū, ā tỹ nén to inh jēnēg mū ti. ²² Isỹ ā tóg ũn mág han. Kỹ sóg ag tỹ ũn mág han ke mū gé, fag tỹ jagnē mré tỹ ũn pir nỹtī jé, ā tỹ inh mré tỹ ũn pir nī tag ri ke. ²³ Inh mré ke vỹ tỹ ag nỹtī, kỹ sóg tỹ fag mré ke nī gé, kỹ ēg kar vỹ tỹ ũn pir ri ke nỹtī. Ēg tỹ tỹ ũn pir nỹtī tugrīn vēnh kar tóg venh ke mū, ā tỹ inh jēnē ēn ti. Ũn tỹ inh ki ge kỹ nỹtī ēn ag to há tāvī ā tóg nī, ā tỹ iso há nī tag ri ke. Tag ve jé fag tóg ke mū, ēprā ke ag.

²⁴ Panh', vāsỹ ā tóg iso há nĩgtī vē, ēg tỹ ga tag han tũg ki. Hā kỹ ā tóg isỹ ũn mág pē han. Kỹ tóg inh mỹ há tính mū, ag tỹ inh mré nỹtính kỹ, ā tỹ inh mỹ ũn vin mū ēn fag. Ag tỹ inh mré nỹtính kỹ ag tóg venh ke mū, ā tỹ isỹ ũn mág han ja

ti. ²⁵ Panh', jykre kuryj ā tóg nī. Ũ tỹ inh ki ge tũ ag vỹ ā ki kagtīg nỹtī, fag jāvo sóg ā ki kanhró nī. Kỹ tag ki inh mré nỹtī ag vỹ ki kanhró nỹtī gé, ā tỹ nén to inh jēnēg mū ti. ²⁶ Ag mỹ sóg ā kāmén huri, kỹ sóg fag mỹ ā kāmén mán ke mū gé, ag tỹ jagnē to há nỹtī jé, fag tỹ ā tỹ iso há tag ri ke nỹtī jé. Kỹ sóg ag mré ēmān ke mū gé,” he tóg, *Jesus* ti, ti panh mré vēmén kỹ.

18

Ag tỹ Jesus se

(*Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53*)

¹ *Jesus* tỹ ti panh mré vī kar kỹ tóg ti mré mū tī ag mré tī mū sir. Goj tỹ *Cedrom* kafā ũ ra ag tóg pa mū sir. Tá ka tóg krānkrān kỹ nỹtī. Ka kré ēn krēm ag tóg nĩgnī mū sir. ² Hā ra *Judas* tóg ti tĩg ēn ki kanhró nī gé. Tá tóg ti mré mū tī ag mré vēmén tỹ hēn ri ke han ja nī, *Jesus* ti, hā kỹ *Judas* tóg ag tỹ ra mũnh ke ki kanhró nī, ũ tỹ pā'i ag mỹ ti ven ke mū ēn ti. ³ Kỹ tóg ag nón tá jun mū sir, *soldado* ag mré, porisa ag mré hā ke gé, pā'i ag tỹ ag jēgnēn kỹ. *Fariseu* ag vỹ pā'i ag mré porisa ag jēgnē ja nĩ gé. Néj e gé ag tóg kāmū mū, pĩ jónhkó ke gé, ka kykyv mré hā. ⁴ Hā ra *Jesus* tóg ki kanhró nī, ti jagtar ken ki, kỹ tóg ag kato tĩg kỹ ag mỹ: “ājag tỹ ũ tỹ hē ve sór nē?” he mū. ⁵ Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ēn,” he mū. Kỹ tóg ag mỹ: “inh hā vē,” he mū. Hā ra *Judas* tóg ag mré kātĩg ja nī

gé. ⁶ *Jesus* tỹ ag mỹ: “inh hã vễ,” hen kỹ ag tóg ti jo ranh ke mũ. Rom ke ag tóg mũ sir, ẽprã. ⁷ Kỹ tóg ag mỹ vĩ mãn mũ. “Ãjag tỹ ù ve sór nễ?” he tóg. Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Jesus* ti, *Nazaré* tá ke ẽn,” he mãn mũ. ⁸ Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ sóg: inh hã vễ, hé huri. Kỹ ãjag tỹ ise sór kỹ inh mré ke tag ag tugvãnh nĩ,” he mũ. ⁹ Hã ra tóg tag tó, ti tỹ to hã ti panh mỹ: “ã tỹ inh mỹ ùn vin ja ẽn ag vĩ ki nỹtĩ, ag kã ki ù vĩ vãfor ja tũ nĩ,” he ja nĩn kỹ. Ti tỹ ag jy nĩgãn jé tóg porisa ag mỹ: “ag tugvãnh ra,” he mũ, ti mré mũ tĩ ag to.

¹⁰ Hã ra *Simão Pedro* tóg ti rógro ẽn vyn kỹ porisa ag kã ù nĩgrẽg kym mũ. Ti pẽgja tá ti nĩgrẽg jẽ ẽn tỹ tóg kym ke mũ. Topẽ tũ to pã'i mág *camarada* vễ, ti tỹ ù nĩgrẽg kym mũ ẽn ti, ti jijin hã vĩ: *Malco*, he mũ. ¹¹ Kỹ *Jesus* tóg *Pedro* mỹ: “ã rógro fẽg han ra,” he mũ. “Inh panh tỹ inh mỹ: “vễsỹrẻnh jé ã tóg ke mũ,” he ja vễ, hã kỹ sóg ag mỹ vẻnh fẽg ke mũ ha. Vẻnh nẻnh ke tũ sóg nĩ,” he tóg.

Pã'i tỹ Anás tỹ Jesus ve

¹² Kỹ *soldado* ag mré, porisa ag tóg, ag pã'i mré, *Jesus* mrĩnh mũ sir, vãfe tỹ. ¹³ Kỹ ag tóg ti pẻre mũ mũ, *Anás* ỉn ra. *Cai fás* kakrã vễ, *Anás* ti, hã ra *Cai fás* vĩ tỹ Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág nĩ, prỹg ẽn kã. ¹⁴ Hã ra *Cai fás* ẽn vĩ pã'i ag mỹ: “ùn pir tỹ ẻg *povo* jagfy ter kỹ tóg pãgsĩ nĩ,” he ja

nĩ. Ẽn kakrã ỉn ra ag tóg *Jesus* pẻre mũ mũ.

Simão tỹ Jesus to ón vén

(*Mt* 26.57-58, 69-70; *Mc* 14.53-54, 66-68; *Lc* 22.54-57)

¹⁵ Kỹ *Simão Pedro* tóg *Jesus* nón tĩ mũ, *Jesus* mré ke ù mré ke gé. Hã ra *Jesus* mré ke ù ẽn tóg Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág ẽn ki kanhró nĩ, hã kỹ tóg *Jesus* nón *Anás* ỉn kã ra rã mũ, ỉn vãso ra. ¹⁶ Hã ra *Pedro* tóg re tá jẽ nĩ, ỉn jãnkã rã hã. Kỹ *Jesus* mré ke ù ẽn tóg ver ù tỹ jãnkã ki rĩr mũ ẽn fi mré vẻmẻn mũ, kỹ fi tóg *Pedro* mỹ: “ha kãrã,” he mũ, ti mré ke ù ẽn tỹ pã'i mág ki kanhró nĩ tũgrĩn. ¹⁷ Kỹ fi tóg ti mỹ: “ã hỹn tỹ *Jesus* mré ke nĩ,” he mũ, ù tỹ jãnkã ki rĩr jẽ ẽn fi. Hã ra tóg ón kỹ fi mỹ: “vó,” he mũ.

¹⁸ Hã ra *Anás camarada* ù ag vĩ tá nỹtĩ gé, porisa ag mré. Ẽn vãso ki ag tóg pĩ han kỹ nỹtĩ, ti kusa jagy tĩn kỹ. Pĩ to ag tóg tugtón nỹtĩ. Kỹ *Pedro* tóg ag mré tón nĩ gé, pĩ ẽn ti to.

Anás tỹ Jesus ki jẻmẻ sór

(*Mt* 26.59-66; *Mc* 14.55-64; *Lc* 22.66-71)

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg *Jesus* mỹ: “inh mỹ ã mré mũ tĩ ag kãmẻn. ã tỹ nẻn kãmẻn tĩ ẽn ti kãmẻn nĩ gé, inh mỹ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg: “vẻnh kar mỹ sóg jamã há ra tó tĩ,” he mũ. “Vẻnh kanhrãn jafã krẻm sóg tó tĩ, Topẽ ỉn krẻm ke gé. *Judeu* kar tỹ vẻnhmãn kỹ nỹtĩn kỹ sóg ag mỹ kãmẻn tĩ. Inh pijẻ vẻnh pẻju kỹ tó tĩ”. ²¹ Hã ra ã tóg inh ki jẻmẻ sór mũ'. Inh vĩ mẻg mũ ẽn ag ki jẻmẻm nĩ. Ki

kanhró ag tóg nýtĩ, isỹ ag mỹ nén tó ja ěn ki,” he tóg.

²² Ti tỹ tag tó kỹ porisa ũ tóg *Jesus* tãnh mũ, kỹ tóg ti mỹ: “pã'i mág vễ mỹr, hã ra ã tóg ti mỹ vĩ mũ,” he mũ. ²³ Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ inh hỹn vễnh vĩ kórég tỹ ne tó?” he mũ. “Ha inh mỹ tó. Vĩ há han inh, ã tỹ hã ra ne tugnĩn isãnh nẽ?” he tóg.

²⁴ Tag pãte *Anás* tóg *Jesus* jẽnẽg mũ sir, *Caifás* mỹ, Topẽ tũ to pã'i ag pã'i mág ěn mỹ. Ti mrĩnh kỹ jẽ kỹ tóg ti jẽnẽg mũ.

Pedro tỹ *Jesus* to ón mãn

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Hã ra *Pedro* tóg ver tón nĩ nĩ, pĩ to. Kỹ tá nýtĩ ag tóg ti mỹ: “ã hỹn tỹ ti mré ke nĩ gé,” he mũ. Hã ra tóg ón kỹ: “vó,” he mãn mũ. ²⁶ Kỹ pã'i mág mỹ rãnhraj tĩ ũ vỹ tá nĩ gé. *Pedro* tỹ ũ nĩgrẽg kym ja ěn kanhkã ũ vễ. ěn vỹ ti mỹ: “ã ve inh, ka kré krẽm. Tá ã tóg ti mré jẽ ja nĩ,” he mũ. ²⁷ Hã ra tóg ón kỹ ti mỹ: “vó,” he mãn mũ. ěn kã *galo* vỹ vãhã kynkyr mũ.

Pilatós tỹ *Jesus* ki jẽmẽ

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Kusã pẽ ki ag tóg, *Caifás* ĩn tá *Jesus* pére kã mũ kỹ, pã'i tỹ *governador* ĩn ra ti pére mũ mũ, ti vễmẽn jafã ra, *palácio* ěn ra. Hã ra ag tóg kã ra ge sór tũ nĩ. Ag tỹ fénhta tỹ *Páscoa* han ke vỹ kakó tĩ ha, hã ra ũ tỹ pã'i tỹ *governador* ĩn kã ra ge mũ vỹ fénhta tỹ *Páscoa* ěn ko tũ nĩgtĩ. Ag jykre vễ. Hã ra ag tóg ko sór mũ, hã kỹ ag tóg kã ra ge sór tũ nĩ sir. ²⁹ Kỹ *Pilatós* tóg re mĩ kãkutẽ mũ, ag mré

vễmẽn jẽ. Kỹ tóg ag mỹ: “ti hẽ ri ké? Ti vễjykre kórég tỹ ne han'?” he mũ. ³⁰ Kỹ ag tóg: “vễjykre kórég han ti tĩ. Ti há nĩ ra ěg tóg ã mỹ ti ven ke tũ nĩ vễ,” he mũ. ³¹ Kỹ tóg pã'i ag mỹ: “ãjag jykre hã han nĩ,” he mũ. Hã ra ag tóg ti mỹ: “ti ter ke vễ, kỹ ã hã vỹ ěg mỹ: “ha ti tén,” henh ke mũ,” he mũ. ³² Hã ra *Jesus* tóg ag tỹ fóg tỹ pã'i mỹ ti fẽg ke tag tó ja nĩ, fóg ag tỹ krunh to ti sa kỹ ti tén ke ti. Hã kỹ ag tóg *Pilatós* mỹ ti ven mũ.

³³ Kỹ *Pilatós* tóg ti ĩn kã ra rã mãn mũ, *Jesus* mré vễmẽn jẽ. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ tỹ *Judeu* ag pã'i mág nĩ?” he mũ. ³⁴ Kỹ tóg ti mỹ: “ũ nỹ ã mỹ tag tó? ã tỹ vễsóg ki to jykren mỹ vó, pã'i ag tỹ ã mỹ tó mỹ vó?” he mũ. ³⁵ Kỹ *Pilatós* tóg: “inh pijẽ tỹ *Judeu* nĩ,” he mũ. “ã kanhkã ag vỹ inh mỹ ã fẽg, ã *povo* to pã'i ag. ã hẽ ri ké?” he tóg.

³⁶ Kỹ *Jesus* tóg: “inh pijẽ tỹ ga tag kri pã'i mág nĩ,” he mũ. “Isỹ tỹ tag ki ùn mág nĩ ra inh krẽm ke ag tóg *Judeu* ag mré jagnẽ génh ke mũ vễ, kỹ ag tóg isenh ke tũ nĩ vễ. Isỹ tỹ ùn mág nĩ vỹ tỹ vyr mỹ ke nĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ *Pilatós* tóg: “kỹ ã mỹ hã ra tỹ pã'i mág nĩ?” he mũ. Kỹ tóg: “ki hã ã tóg tó mũ,” he mũ. “Isỹ ki hã tó hã jẽ sóg ga kri mur kỹ, ga kri tĩ nĩ. Kỹ ũ tỹ ki hã tó to há nýtĩ ěn ag kar vỹ inh vĩ jẽmẽg mũ,” he tóg. ³⁸ Kỹ *Pilatós* tóg: “ne nỹ tỹ ki hã tó nĩ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he mũ.

Jesus ter ke

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20;

Lc 23.13-25)

Kỹ tóg re ra tũg mǎn mũ, pǎ'i ag mré vēmén jé, kỹ tóg ag mỹ: “ti pijé vễjyre kórég han tĩ,” he mũ. ³⁹ “Páscoa kar ki sóg ãjag mỹ vễse ù kavãg tĩ. Kỹ inh hỹn ãjag mỹ ãjag tỹ ù to: “Judeu ag pǎ'i,” he mũ tag kavãn ke mũ,” he tóg. ⁴⁰ Hã ra ag kar tóg prênprêr mũ sir. “!..Jesus pijé!..! Barrabás kava ra..!” he ag tóg mũ sir, prênprêr kỹ. Hã ra Barrabás ên vỹ tỹ ùn jykre kórég pẽ nĩ.

19

¹ Kỹ Pilatos tóg soldado ag mỹ: “ha ti mrãnmrãn , ge kỹ,” he mũ. ² Kỹ ag tóg ti mrãnmrãn mũ. Kar kỹ ag tóg sónh pĩrĩn kỹ tỹ ti krĩ tógfĩg mũ sir. Kỹ ag tóg kur kusũg tỹ ti kri fón mũ gé sir. ³ Ti ki junjun kỹ ag tóg ti mỹ: “viva, Judeu ag pǎ'i,” he mũ, ti nyg kỹ. Kar ag tóg ti tãnh mũ gé sir.

⁴ Kỹ Pilatos tóg re ra kutẽ mǎn mũ gé sir. Kỹ tóg vễnh kar mỹ: “ha vé ha, ti jykre kórég mẽ ja tũ sóg nĩ vễ. Kỹ sóg ãjag mỹ ti ven mũ. Nén ù vễnh mỹ han tũ ti nĩ vễ,” he mũ.

⁵ Kỹ Jesus tóg kãkutẽ mũ, hã ra tóg sónh tỹ ti krĩ tógfĩn kỹ kãkutẽ mũ, kur kusũg ên tu kỹ ke gé. Kỹ Pilatos tóg vễnh kar mỹ: “ti ve ra,” he mũ, ag tỹ hẽn ri ke mũn ti tovãnh jé, ag tỹ ti jagtar ên ve kỹ.

⁶ Pǎ'i ag tỹ ti ve kỹ, porisa ag tỹ ti ve kỹ ag tóg prênprêr mũ gé sir. “!..Ka to ti sã..! !..Ka to ti sã..!” he ag tóg mũ sir, prênprêr kỹ. Kỹ Pilatos tóg ag

mỹ: “kỹ ãjag hỹn inhhã ka to ti sa sór mũ'". Ti pijé nén ù kórég han mũ',” he mũ.

⁷ Kỹ ag tóg: “hã ra tóg: “tỹ inh Topẽ kósin nĩ,” he tĩ, êg mỹ,” he mũ. “Êg tỹ ù tỹ ge tén ke vễ. Hã tó ja ti nĩ, êg mỹ, Topẽ ti, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ,” he ag tóg mũ sir.

⁸ Kỹ tóg Pilatos tỹ ti tỹ tỹ Topẽ kósin nĩ mẽ kỹ ti mỹ e tãvĩ tĩ. ⁹ Kỹ tóg ti ãn kã ra rã mǎn kỹ Jesus mỹ: “tỹ ã hẽ tá ke nĩ?” he mũ. Hã ra Jesus tóg ti mré vēmén mǎn sór tũ nĩ. ¹⁰ Kỹ Pilatos tóg ti mỹ: “ã mỹ inh mré vēmén ke tũ? Isỹ ã kavãn sór kỹ sóg ã kavãn mũ. Isỹ ka to ã sa sór kỹ sóg to ã sanh mũ gé. Tag to jykrén,” he mũ. ¹¹ Hã ra Jesus tóg: “Topẽ tỹ ã tỹ pǎ'i han tũ nĩ ra ã tóg tag han ki kagtũg nĩnh mũ vễ,” he mũ. “Hã kỹ ù tỹ ã mỹ inh fẽg mũ ên vỹ ã tỹ Topẽ vỹ mranh mũ tag kãfór nĩ ha,” he tóg.

¹² Kỹ tóg Pilatos mỹ e pẽ tãvĩ tĩ, kỹ tóg ti kavãn sór mũ sir. Hã ra Judeu ag tóg ti mỹ: “ã tỹ tag kavãn kỹ ã pijé tỹ êg pǎ'i mág tỹ Imperador ên mré ke nĩ'. Û tỹ vễsỹ pǎ'i mág han mũ ên vỹ Imperador kato tẽ mũ,” he mũ. ¹³ Kỹ Pilatos tóg ag vỹ tag mẽ kỹ Jesus jé prêr mũ, ti tỹ ti mré re ra kutẽ jé. Kỹ tóg ti nĩgja kri nĩ mũ, ti tỹ kri nĩ kỹ hẽ tá vễnh kar jykre vэг tĩ ên kri. Tá ag tóg pó nễ ja nĩgtĩ, hã kỹ ag tóg to: “Pó Nễ,” he tĩ, hã vỹ: “Gabatá,” he mũ, Hebreu vỹ ki. ¹⁴ Rã tỹ êg nĩno kã sa ra ke vễ. Tỹ vaj kỹ ag tóg fénhta tỹ Páscoa ên han sór mũ,

hã kÿ ag tóg ùri vễjên tÿ hễn ri ke kãn mữ. Ên kã *Pilatos* tóg *Judeu* ag mÿ: “ãjag pã'i mág hã vễ ha,” he mữ. ¹⁵ Hã ra ag tóg prênprêr kÿ: “!..ti tén ra, ti tén ra, ka to ti sã..!” he mữ sir.

“Kÿ inh mÿ ãjag pã'i mág tÿ krunh to sanh mữ?” he tóg, *Pilatos* ti. Kÿ pã'i ag tóg ti mÿ: “pã'i mág êg nÿtĩ, hã vÿ: *Imperador*, he mữ,” he mữ. ¹⁶ Kÿ *Pilatos* tóg ag mÿ: “ha krunh to ti sanh mữjêg ge,” he mữ sir.

Ag tÿ Jesus tÿ krunh to sanh ke

(*Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43*)

¹⁷ Kÿ ag tóg *Jesus* mÿ krunh fig mữ, ti tÿ vyn kÿ pãnónh tÿ *Calvário* ra tÿg jé, ag tÿ *Hebreu* vĩ ki to: *Gólgota*, he mữ ên ra. ¹⁸ Tá ag tóg krunh to ti sãg mữ sir. Ti mré ag tóg ùn régre ag tÿ krunh to ag sãg mữ gé, kÿ ù vÿ ti pějja tá krunh to sa, jãvo ù vÿ ti jakãnh tá krunh to sa gé. ¹⁹ Hã ra *Pilatos* tóg *Jesus* to vễnh rá han ja nĩ, kÿ ag tóg ti krĩg mÿ vễnh rá ên sa ja nĩ, hã vÿ: “*Nazaré* tá *Jesus* vễ, *Judeu* ag pã'i tÿ *rei* vễ,” he mữ, vễnh rán ki. *Hebreu* vĩ ki tóg rán kÿ nĩ, *Latim* vĩ ki ke gé, *Grego* vĩ ki ke gé. ²⁰ Kÿ *Judeu* tÿ hễn ri ke ag tóg vég mữ sir, vễnh rá ti. *Jerusalém* vÿ tá kakó nĩ, *Jesus* tÿ hễ tá krunh to sa kÿ jê ên ti tá. ²¹ Kÿ pã'i ag tóg *Pilatos* mÿ: “*Judeu* ag pã'i tÿ *rei* vễ, he ja ã nĩ, vễnh rán ki,” he mữ. “Hã ra tóg ki krov tũ nĩ. Vêso tóg: “tÿ sóg *Judeu* ag pã'i tÿ *rei* nĩ,” he ja nĩ. Kÿ tag hã rán nĩ,” he ag tóg. ²² Hã ra *Pilatos* tóg: “vó,

rán inh huri, kÿ tóg rán kÿ nĩ ha,” he mữ.

²³ Kÿ *soldado* ag tóg *Jesus* tÿ ka to sãg mữ. Kÿ ag tóg ti kur mãn kÿ vễnh kãpãm mữ. Û tÿ 4 (ke) ag vễ, *soldado* ag, hã kÿ ag tóg ti kur tÿ vễnh kãpãm tÿ 4 (ke) han mữ. Hã ra ti vễnh kri fêg ja vÿ kur pir tÿ há nĩ. Kurÿr tũ ti nĩ. ²⁴ Kÿ ag tóg ti kapa há ve kÿ jagnê mÿ: “êg hÿn tag kym ke tũ nĩ, to joga he jé êg tóg ke mữ. Û tÿ mǎg mữ ên hã vÿ tunh mữ,” he mữ. Hã ra ag tÿ ti kur to joga he mữ ên tóg rán kÿ nĩ gé, Topê vĩ rá ki, ha mẽ. “Inh kur tÿ vễnh kãpãm ag tóg, hã ra ag tóg inh kur tÿ vễnh kri fêg ja to joga he mữ,” he ja tóg nĩ, Topê vĩ rá ki, hã kÿ ag tóg ke mữ.

²⁵ Hã ra *Jesus* mÿnh fi vÿ tá jê nĩ, krunh rã hã, fi jãvy fi mré. Kar kÿ *Maria Madalena* fi vÿ tá jê nĩ gé, kar kÿ *Maria* ù fi ke gé, *Clopas* prũ fi. ²⁶ Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fag vég mữ sir. Ti mré tĩ mữ ù vÿ fi to grẽn ke kÿ jê nĩ, *Jesus* tÿ ù to há ên ti. Kÿ *Jesus* tóg ti mÿnh fi mÿ: “tag vÿ tÿ ã kósin nĩnh mữ ha,” he mữ, ti mré tĩ mữ ên to. ²⁷ Jãvo tóg ti mÿ: “fi hã vÿ tÿ ã mÿnh nĩnh mữ ha,” he mữ gé. Hã kÿ ti mré tĩ mữ ên tóg fi mÿ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he mữ, kÿ fi tóg ti ìn krêm nĩ nĩ, ti tÿ *Jesus* jějja ki fi jê'ÿn jé.

Jesus ter

(*Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49*)

²⁸ Kÿ *Jesus* tóg sir ti tÿ nén hynhan ke mữ ên hynhan kãn ja nĩ. Hã to jykren kÿ tóg ti to nén rán kÿ nĩ ên hynhan

kãn sór mũ, hã kÿ tóg: “inh og há tóg tĩ,” he mũ sir. ²⁹ Tá runja ù vÿ nĩ nĩ, hã ra *vinho* kaja pir vÿ ki nĩ, runja ên ki. Kÿ ag tóg *esponja tÿ vinho* ki tÿ pun ke mũ. Kÿ ag tóg ka tÿ *hissopo* jurÿn kÿ nén kugpe jafã ên kusón kÿ tÿ *vinho* kã ra rãg kÿ ti mÿ jun mũ sir. ³⁰ Kÿ tóg ki ùnh ùnh he mũ sir. Kÿ tóg: “ke kãn inh huri,” he mũ. Kÿ ti krĩ tóg héré' he mũ. Ter tóg mũ sir.

Soldado ù tÿ Jesus kusón

³¹ Kÿ *Judeu* ag tóg *Pilatos* mÿ to vĩ mũ, *soldado* ag tÿ ù tÿ ka to sa kÿ nÿtĩ ag fa mrynhmranh jé, ag tÿ kãnhmar kãgter jé. Tÿ vaj kÿ ag mÿ fénhta mág vë, hã kÿ tóg ag mÿ kórég nĩ, ù tÿ ag fénhta kurã ki krunh to sa kÿ ter mũ ti. Hã kÿ ag tóg *Pilatos* mÿ ag kãgtén ke to vĩ mũ, ag tÿ ka to ag kãrem jé. ³² Kÿ *soldado* ag tóg ù tÿ *Jesus* mré krunh to vin kÿ nÿtĩ ag fa mrynhmranh mũ mũ. ³³ Kÿ ag tóg *Jesus* fa mrynhmranh sór mũ gé, hã ra tóg hur ter, hã kÿ ag tóg mrynhmranh tũ nĩ sir. ³⁴ Kÿ *soldado* ù tóg ti rógro tÿ ti jên'yr ki kusón mũ, kÿ ti kyvénh tóg ki kãkutẽ mũ, kyvénh jãpri mré.

³⁵ Tag ve inh, mÿr, ha mẽ, hã kÿ sóg ãjag mÿ tó mũ. Sÿ ki hã tó vë. Sÿ ãjag mÿ tag kãmén vë, ãjag tÿ inh vĩ tag kri fi jé, ãjag tÿ ti ki ge sór jé. ³⁶ Hã ra tóg rán kÿ nĩ gé, ag tÿ ti kusón ke tag ti. “Ag pijé ti kuka mrynhmranh ke mũ',” he tóg, Topẽ vĩ tÿ rán kÿ nĩ ki. ³⁷ Kÿ tag tóg rán kÿ nĩ gé, hã mẽ. “Ag tÿ ùn kusón mũ ên ve

jé ag tóg ke mũ,” he tóg mũ gé, Topẽ vĩ ki, *Jesus* to.

Ag tÿ vënh kej ra ti va mũ
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Kÿ *Jesus* to há ù tóg nĩgtĩ, *Arimatéia* tá *José*. Ên vÿ ti mré tĩg ja tũ nĩgtĩ, ti tÿ pã'i ag kamëg kÿ, hã ra tóg *Jesus* to há nĩ. Hã kÿ tóg sir *Pilatos* venh tĩ mũ, kÿ tóg ti mÿ: “sÿ *Jesus* tÿ ka to ti kãtérem há tóg tĩ,” he mũ. Kÿ *Pilatos* tóg ti mÿ: “he,” he mũ. Kÿ tóg *Jesus* tÿ krunh to ti kãtérem tĩ mũ sir. ³⁹ Kÿ *Nicodemos* vÿ kãtĩ mũ gé, ù tÿ kuty tá *Jesus* mré vëmén mũ ên ti. Ên vÿ nén ger há ma kãtĩ mũ, 45 (ke) *quilos* vë mÿr. Ka tÿ *mirra* jënjo ger há vë, kar kó'ër jënjo mré. Ên ma tóg kãtĩ mũ, *Nicodemos* ti. ⁴⁰ Kÿ ag tóg *Jesus* ti kãtérem mũ sir, krunh to, *José* mré *Nicodemos* ti. Ti pãg ag tóg mũ sir, kur tÿ, kÿ ag tóg nén ger há ên tÿ ti pãg ke ên kã kã nĩm mũ gé. *Judeu* ag jykre ù vë, ag tÿ vënh kej tá ù fi kÿ. ⁴¹ Ka kré ù vÿ *Gólgota* tá kakó nĩ, tá tóg vënh kej tãg nĩ, pãró nor ti, ù tÿ ag tóg ver kã kã fi ja tũ nĩ. ⁴² Ên kã kã ag tóg ti fig mũ, ti kakó nĩn kÿ. Hã ra tóg rãké nÿ ha, kÿ ag fénhta tóg kakó' he mũ ha, hã kÿ ag tóg vënh kej tãg ên kã kã *Jesus* fig mũ sir.

20

Jesus rÿr mãn
(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Tÿ vaj ùn kÿ, *semana* ki kurã ve ki *Maria Madalena* fi tóg *Jesus* kej venh tĩ mũ. Kusã

pê ki fi tóg ti kej ra tĩ mũ, kurã sãn hã mỹ. Tá jun kỹ fi tóg pó tỹ ti kej nĩfe kunũnh kỹ nĩ ên vég mũ. ² Kỹ fi tóg *Simão Pedro* to vẽn hvãg tĩ mũ sir, *Jesus* mré tĩ tĩ ù to ke gé, ù tỹ *Jesus* to há tãvĩ ên to. Kỹ fi tóg ag mỹ: “êg *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. “Ti kej kã ki tóg tũ nĩ. Ag hỹn hẽ ra ti va kagáv,” he fi tóg. ³ Kỹ ag tóg venh mũ mũ gé, *Pedro* ti, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ên ke gé. ⁴ Pétẽ ag tóg mũ mũ, hã ra ù ên tóg *Pedro* kã raran ke mũ, kỹ tóg tá jun vén mũ. ⁵ Kỹ tóg pãró nor ên ki pãnh ke kỹ kã tá kur ên vég mũ, ti pãg ja ti, hã ra tóg kã ra rã ja tũ nĩ. ⁶ Kỹ *Pedro* tóg ti nón tá jun mũ gé, hã ra tóg inhhã kã ra rã mũ, ti kej kã ra. Kỹ tóg kur ên vég mũ gé sir. ⁷ Ti krĩ pãg ja vỹ vyr mỹ nĩ nĩ, kãnhpẽn kỹ. ⁸ Kỹ ù ên tóg ti nón kã ra rã mũ gé sir, kỹ tóg ti tỹ ven kỹ: “hã ja vẽ,” he mũ. ⁹ Vãhã ag tóg ki kanhró nỹtĩ. Tag to hã ag tóg ti vĩ to jykrén há han ja tũ nĩ ver, ti to nén rán kỹ nĩ ên to, ti tỹ ti ter kar kỹ rĩr mãn ke ên to.

¹⁰ Ag tỹ ti kej tỹ kuprã nỹ ve kar kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ, ag ìn ra.

Jesus tỹ Maria Madalena fi mỹ vẽn ven

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Hã ra *Maria Madalena* fi tóg tá jẽ nĩ, ti kej nor nĩ ên tá. Fỹ fi tóg jẽ nĩ. Fĩ fỹ kỹ fi tóg ti kej ki pãnh ke kỹ kã tá êvãnh mũ sir. ¹² Kỹ fi tóg ùn régre ag vég mũ. Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag vẽ. Kur kupri rĩnh kỹ ag nĩgnĩg kỹ nỹtĩ, *Jesus* nỹgja tá, ti

kej kã tá. Û tóg ti krĩ nĩgja tá nĩ, kỹ ù tóg ti pẽn nỹtĩgja tá nĩ gé. ¹³ Kỹ ag tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẽ, jỹ?” he mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ: “inh *Senhor* va ag tóg mũ ja nĩ,” he mũ. ¹⁴ Kỹ fi tóg vẽn pãte êvãnh mũ, hã ra *Jesus* tóg tá jẽ nĩ. Hã ra fi tóg ti ki kagtĩg nĩ. ¹⁵ Kỹ tóg fi mỹ: “ã tỹ ù jãvãnh kỹ fỹ nẽ, jỹ?” he mũ gé. Hã ra fi tóg ti to: “ti hỹn tỹ ka kré tag ki rĩr tĩ jẽ,” he mũ. Hã kỹ fi tóg ti mỹ: “ã mỹ ag tỹ hẽn kã tá ti va mũ vég tũ, vỹ?” he mũ. ¹⁶ Kỹ tóg fi mỹ: “*Maria*,” he mũ, fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg vãhã ti ki kanhrãn mũ sir, ti tỹ fi mỹ fi jiji tó kỹ. Kỹ fi tóg ti mỹ: “*Raboni*,” ã hã mỹ?” he mũ. *Hebreu* vĩ ki fi tóg tó mũ. Êg vĩ ki êg tóg tag to: “*Senhor*,” he tĩ.

¹⁷ Hã ra tóg fi mỹ: “inh vóg tũg nĩ ver,” he mũ. “Isỹ inh panh ra tãprynh ke vẽ. Inh kanhkã ag mỹ tónh tũg nĩ, hã ra. Ag mỹ: “isỹ inh panh venh tũg ke vẽ, hã ra tóg tỹ ãjag panh nĩ gé, he tóg,” hem nĩ. “Isỹ inh Topẽ to tãprynh ke vẽ, hã ra tóg tỹ ãjag Topẽ nĩ gé, he ti,” hem nĩ, ag mỹ,” he tóg *Jesus* ti, *Maria Madalena* fi mỹ.

¹⁸ Kỹ fi tóg tĩ mũ, ti mré mũ tĩ ag mỹ tó jé. “Êg *Senhor* ve inh,” he fi tóg mũ. Kỹ fi tóg ag mỹ tó kãn mũ sir.

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ vẽn ven

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Kurã ên kã, *semana* ki kurã ve ên tỹ rãkãnh kỹ ag tóg vẽn hmãn kỹ nỹtĩ, ìn ù krêm, ti mré mũ tĩ ag. Hã ra ag

tóg jänkã nífénh ja nĩ, save tỹ, ag tỹ êprã pã'i ag kamêg kỹ. Hã ra *Jesus* tóg vãhã vènh ven mũ, ag kã ki, kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ ti nĩgé nug ven mũ, ti jën'yr ti ke gé. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir, ag tỹ êg *Senhor* ven kỹ, fag mỹ ke gé. ²¹ Kỹ tóg ag mỹ ke mãn mũ. “Mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he tóg. “Inh panh tỹ inh jënê vê. Kỹ sóg ùri ãjag jêgnêg mũ gé, ti tỹ inh jënê ri ke,” he tóg. ²² Tag tó kar tóg ag ki hu he mũ, ag kar ki, fag ki ke gé. Kỹ tóg fag mỹ: “Topê kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrê nỹtĩ ha,” he mũ. ²³ “Ãjag tỹ ù mỹ: “ã tỹ Topê vỹ mranh ja ên tỹ tóg vènh pãte fón mũ,” hen kỹ tóg vènh pãte fón kỹ nĩ nĩ. ãjag tỹ ù mỹ: “ã mỹ ti vènh pãte fón ke tũ nĩ,” hen kỹ tóg vènh pãte fón ke tũ nĩ,” he tóg, ti tỹ ag mỹ vènh ven vén kỹ.

Tomé tỹ vãhã Jesus ve

²⁴ Hã ra *Tomé* vỹ ag mré nĩ ja tũ nĩ, ag tỹ *Jesus* vég mũ ên kã. *Tomé* ên vê, ag tỹ ù to: “ũn vègni,” he mũ ên, *Jesus* mré tĩ tĩ ù ên ti. ²⁵ Ag tỹ *Tomé* ên ve kỹ ag tóg ti mỹ: “êg *Senhor* ve êg,” he mũ. Hã ra tóg ag mỹ: “tĩ nĩgé nug ve sór inh mũ, isỹ ag tỹ prégu tỹ ti nĩgé nugnón ja ên mẽ jé, inh nĩgé tỹ,” he mũ. “Kỹ sóg ti jën'yr ki mènkh ke mũ gé, sỹ ti kusón ja ên mẽ jé. Ke tũ nĩ (mũ) ra isóg ti rĩr mãn kri nĩm ke tũ pẽ nĩ,” he tóg, *Tomé* ti.

²⁶ Kurã tỹ 8 (ke) tũg kỹ ag tóg vènh mãn kỹ nỹtĩ gé, kỹ *Tomé* vỹ ag mré nĩ gé. Đn

jänkã vỹ ki saven kỹ jê. Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ vènh ven mãn mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “mỹ sér nỹtĩm nĩ,” he mũ. ²⁷ Kỹ tóg vèsýmér *Tomé* mỹ: “ã nĩgé tỹ inh nĩgé nugnor mẽ,” he mũ. “Ã nĩgé tỹ inh jën'yr kusón ja ên ti mẽ gé. Kri nĩm nĩ, to: vènh ó vê, he mãn tũg nĩ,” he tóg. ²⁸ Kỹ *Tomé* tóg ti mỹ: “inh *Senhor*, Topê’,” he mũ. ²⁹ Kỹ tóg ti mỹ: “vãhã ã tóg kri fi sór mũ ha, ã tỹ inh ve kỹ,” he mũ. “Û tỹ ti tỹ inh vég tũ ra kri nĩm mũ ên mỹ tóg vỹ hapê han ke mũ, Topê ti,” he tóg.

Êg tỹ Jesus ki ge jé vènh rá

³⁰ *Jesus* vỹ êg rĩnve êg tỹ nén han vãnh hynhan kãn ja nĩgtĩ, nén tỹ hèn ri ke, hã ra sóg rán kãn ja tũ nĩ. ³¹ Sỹ vènh rá tag han vê, ù tỹ vég mũ kar ên tỹ *Jesus* ki ge sór jé, ti to: “*Cristo* vỹ tỹ ti nĩ, Topê kósin vỹ tỹ ti nĩ,” he jé. Kỹ ag tóg ti ki ge kỹ rĩr krỹg ja tũ ên venh ke mũ, ti tugrĩn, fag mré hã, mỹr, ha mẽ.

21

Jesus tỹ ti mré mũ tĩ ù ag mỹ vènh ven mãn

¹ Tag pãte *Jesus* tóg kejên goj nig mág tỹ *Galiléia* tá ti mré mũ tĩ ag mỹ vènh ven mãn mũ, ha mẽ. ² *Simão Pedro* vỹ tá nĩ, *Tomé* ti ke gé, ag tỹ ù to: “ũn vègni,” he mũ ên ti, kar kỹ *Natanael* ti ke gé, êmã tỹ *Caná* tá ke ên, ga tỹ *Galiléia* tá ke ên, kar kỹ *Zebedeu* krê ag vỹ tá nỹtĩ gé, *Jesus* mré mũ tĩ régre ù ag ke gé. ³ Kỹ *Pedro* vỹ ag mỹ: “isỹ pirã kugmĩnh tũg ke vê,” he mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ:

“ã mré ěg mũnh mũ,” he mũ gé. Kĩ ag tóg *barco* ki ge kĩ mũ mũ, goj kri. Hã ra ag tóg nén ù kãgmĩg tũ pẽ nĩ, kuty ěn kã.

4 Tỹ vaj kĩ kusãg pẽ ki, rã tỹ jun ke mũ ra *Jesus* vỹ goj fyr tá jẽ nĩ, hã ra ag tóg ti ki kagtĩg nỹtĩ ver. 5 Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag mỹ pirã ù kãgmĩg tũ?” he mũ. Kĩ ag tóg ti mỹ: “hỹ,” he mũ. 6 Kỹ tóg ag mỹ: “*rede* tỹ *barco* pẽgja tá fón, kĩ ãjag tóg kugmĩnh ke mũ, pirã ti,” he mũ. Kĩ ag tóg ke mũ. Kĩ tóg fór mũ, *rede* ti, kĩ ag tóg kãtãnfyn kórég nỹtĩ, ti kufy tĩn kĩ, pirã e nỹtĩn kĩ. 7 Kỹ *Jesus* tỹ ù to hapẽ ěn tóg *Pedro* mỹ: “ěg *Senhor* hã vỹ,” he mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti kur rĩnh mãn mũ. Kunũnh ja ti nĩ, ti kur ti. Ti kur rĩnh kĩ tóg *barco* ki kãkutẽ kĩ goj kã mĩ tĩ mũ sir, *Jesus* kukãm. 8 Hã ra ag tóg ti nón *barco* kã mĩ mũ mũ gé. *Rede* ěn raran ag tóg mũ mũ. Kakó ti nĩ ha, goj fyr ti, 100 (ke) *metros* hỹn.

9 Ag tỹ *barco* kã tá kãpa kĩ ag tóg *Jesus* jãká vég mũ sir. Pirã kugjin tóg nĩ nĩ, kĩ ěmĩ tóg tá nĩ gé. 10 Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag pirã gé kãmũjẽg,” he mũ. 11 Kỹ *Pedro* tóg *barco* kã ra rã kĩ *rede* ěn raran tĩ mũ, goj fyr kukãm. Hã ra tóg fór nĩ, *rede* ti, pirã tỹ, 150 (ke) hỹn, pirã mág tãvĩ. Hã ra *rede* tóg jar ja tũ nĩ, ti e tãvĩ nỹtĩ ra. 12 Kỹ *Jesus* tóg ag mỹ: “konh kãmũjẽg,” he mũ. Hã ra tóg ag tỹ ti mỹ: “ã tỹ ù nĩ?” he jãvãnh tĩ. Ki kanhró ag tóg nỹtĩ, ti tỹ tỹ ěg *Senhor* nĩn ki. 13 Kỹ tóg

ag mỹ ěmĩ ěn vỹnh kãpãm mũ sir, pirã ti ke gé.

14 *Jesus* tỹ ag mỹ vỹnh ven tãgtũ vỹ ha, ěn kã, ti ter kar kĩ rĩr mãn kar kĩ.

Jesus tỹ Pedro mré vēmén

15 Ag jẽn kar kĩ *Jesus* tóg *Simão Pedro* mỹ: “*Simão*’, *João* kósin’ , ã mỹ iso há tãvĩ nĩ, ã mré ke ag tỹ iso há nỹtĩ ěn kãfór?” he mũ. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hã vỹ. Ki kanhró ã tóg nĩ, isỹ ã to hapẽ nĩn ki,” he mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ù tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩ ag mỹ inh vỹ tóm nĩ,” he mũ.

16 Kỹ tóg ti mỹ: “*Simão*’, *João* kósin’ , ã mỹ iso há nĩ?” he mãn mũ gé. Kỹ tóg ti mỹ: “hỹ, hã vỹ. Ki kanhró ã tóg nĩ, isỹ ã to há nĩn ki,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ù tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩ ag mỹ inh vỹ tóm nĩ,” he mãn mũ gé.

17 Kỹ tóg ti ki jẽmẽ mãn mũ gé, jẽmẽ tãgtũ han kĩ. “*Simão*’, *João* kósin’ , ã mỹ iso há nĩ?” he mãn tóg. Kỹ tóg ti mỹ e tĩ, ti tỹ ti mỹ ke tãgtũ han kĩ. Kỹ tóg: “nén kar ki kanhró ã tóg nĩ. Ki kanhró ã tóg nĩ. Hã kĩ ã tóg isỹ ã to há nĩ ki kanhró nĩ,” he mãn mũ. Kỹ *Jesus* tóg: “kỹ ù tỹ inh ki ge kĩ nỹtĩ ag mỹ inh vỹ tóm nĩ,” he mãn mũ. 18 “Ã mỹ sóg ki hã tó mũ, ha mẽ. Ã kyrũ kã ã tóg ã kur rĩnh kĩ ã tỹ hẽn ra tĩg sór mũ ěn ra tĩ’ he ja nĩgtĩ. Kejẽn ã kófa nĩnh ke mũ. ěn kã ã tóg ag mỹ ã nĩgẽ tỹ vỹnh kri tỹ tam kenh mũ, kĩ ag tóg ã senh mũ, ha vem nĩ, kĩ ag tóg ã pére mũnh mũ, ã tỹ hẽ ra tĩg sór tũ ěn ra,” he tóg, *Pedro* mỹ. 19 Ti tỹ ti mỹ ag tỹ ti

tén ke tó vễ. Hã ra ag tóg Topê tỹ tỹ ùn mág nĩ venh ke mũ, ag tỹ *Pedro* tén ke tigrĩn.

Tag pãte tóg ti mỹ: “mũ jé ha, inh mré,” he mũ gé sir, *Jesus* ti.

Jesus tỹ *João* to *Pedro* mỹ vĩ

²⁰ Ag mũn kỹ *Pedro* tóg vễsỹjãm êvãnh kỹ ù tỹ *Jesus* nón kãtĩ mũ ên vэг mũ gé, *Jesus* tỹ ù to ha tãvĩ ên. Ag jẽn rén ja ên tá tóg *Jesus* rã hã nĩ ja nĩ. Ên kã tóg *Jesus* mỹ: “ũ nỹ hỹn ã ven ke mũ, pã'i ag mỹ?” he ja nĩ. Ên hã vỹ *Jesus* nón tí mũ, *Pedro* tỹ ti mré tí ra. ²¹ *Pedro* tỹ ti tỹ ag nón kãtĩ ên ve kỹ tóg *Jesus* mỹ: “jãvo ù tỹ êg nón kãtĩ tag ti?” he mũ. ²² Kỹ tóg: “sỹ ti mỹ nén tó mũ vỹ vyr mỹ nĩ, kỹ sỹ ã mỹ nén tó mũ vỹ vyr mỹ nĩ gé,” he mũ. “Sỹ ti mỹ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isỹ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór ra sóg ti mỹ kenh ke mũ vễ. ã hã mỹ sóg ã tũ tó mũ, hã kỹ sóg ã mỹ: mũ jé ha, inh mré, he mũ,” he tóg.

²³ *Jesus* vĩ tag tigrĩn vễnh kar tóg ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tí, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag. Hã ra *Jesus* pijé ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ!. Ti to tóg: “sỹ ti mỹ: ter ke tũ ã tóg nĩ, isỹ vỹn ke ve jé ã tóg ke mũ, he sór kỹ sóg ti mỹ tag tónh ke mũ vễ,” he ja nĩ, *Pedro* mỹ, ù ên to. Hã kỹ ti to: “ter ke tũ ti nĩ,” he tũg nĩ.

João tỹ vễnh kãmén

²⁴ *João* vỹ tỹ inh nĩ. Inh hã vỹ tag ve kãn ja nĩ, hã kỹ sóg rán. Ki hã tó sóg tí. Vễnh kar vỹ tag ki kanhró nỹtĩ. ²⁵ Hã ra

sóg *Jesus* tỹ nén hynhan mũ ên rán kãn ja tũ nĩ. Ti tỹ nén hynhan mũ ên vỹ e nỹtĩ, e tãvĩ. Êg tỹ tag rán kãn sór ra êg tóg vễnh rá tỹ hên ri ke hynhan ke mũ vễ. Sĩ ti nĩ, êg ga ti, kỹ êg tỹ hẽ tá vễnh rá tag vin han ke tóg tũ tĩnh mũ vễ.

Hã vễ.

HAN KĀME

APÓSTOLO AG TỠ NÉN HAN KĀME

¹ *Teófilo*, inh *Livro* ve ki sóg ã mỹ *Jesus* tỹ nén han mũ kar tó ja nĩ, ti tỹ nén han vén mũ ên ti, ti tỹ nén han rén ên ti ke gé. Ti tỹ êg kanhrãn mũ ên rán sóg huri ke gé. ² Kỹ sóg ti tỹ kanhkã ra tâpny mũ rán huri ke gé. Ti tỹ kanhkã ra tâpny to hã tóg ti tỹ ùn kuprêg mũ ag mré vēmén ja nĩ ver. Topê kuprĩg tỹ ti mỹ nén tó mũ ên tó tóg mũ ag mỹ. ³ Ti ter kar kỹ *Jesus* tóg ag mỹ vènh ven tỹ hên ri ke han ja nĩ, kurã tỹ 40 (ke) ki, ti tỹ ùn kuprêg ja ên ag mỹ. Ag tỹ ti ve kỹ ti mré vēmén kỹ ag tóg ti rĩr jê ki kanhrãn mũ, *apóstolo* ag. Ag mỹ tóg Topê tỹ tỹ êg pã'i nĩ kãmén mũ.

⁴ Kejên tóg ag mré nĩ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ: “ver *Jerusalém* tá kãpa tũg nĩ,” he mũ. “Tá nỹtĩ kỹ Topê tỹ ãjag mỹ nén tó ja jãvãnh nĩ, isỹ ãjag mỹ nén tó ja ên ti,” he tóg. ⁵ “*João* vỹ goj tỹ êg kygpe ja nĩgtĩ,” he tóg. “Hã ra ãjag tóg kãnhmar Topê kuprĩg tỹ jagrê nỹtĩnh ke mũ. Sỹ ãjag kygpenh ken hã vê,” he tóg, *Jesus* ti.

Jesus tỹ kanhkã ra tĩg

⁶ Kejên ag tóg vènh mãn mãn mũ sir, *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag. Kỹ tóg ag mré nĩ nĩ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “*Senhor*,” he mũ. “Á mỹ ùri êg *povo* tỹ *Israel* tỹ pã'i mág fêg mãn mũ,” he ag tóg ti mỹ.

⁷ Hã ra tóg ag mỹ: “vó, Topê hã vỹ ki kanhró nĩ. ãjag tũ pijé’,” he mũ. “Kurã ên ki kanhrãn ke tũ ãjag tóg nĩ, Topê tỹ ãjag pã'i mág fêg mãn ke kurã ti,” he tóg. ⁸ “Hã ra Topê kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrê nĩnh ke mũ. Kỹ ti hã vỹ ãjag tar han ke mũ, ãjag tỹ inh kãmén jé. *Jerusalém* tá ãjag tóg inh kãmén ke mũ, ga tỹ *Judéia* tá ke gé, ga tỹ *Samaria* tá ke gé, ga fyn ja tá hã ke gé mỹr,” he tóg, *Jesus* ti. ⁹ Ti tỹ tag tó kar kỹ tóg vãhã kynhmỹ tâpny mũ sir ag rĩnve, kỹ kanhkã góg vỹ ti kri rũm ke mũ sir, ti ve mãn tũ ag tóg nĩ sir. ¹⁰ Kỹ ag tóg kanhkã tugny mũ, ag tỹ ti tĩg ven kỹ.

Hã ra vãhã ùn régre ag tóg tá nỹtĩ, kur kupri rĩnh kỹ. Topê tỹ jègnê jafã ag vê. ¹¹ Kỹ ag tóg ag mỹ: “ha vé,” he mũ. “ãjag ne tóg kanhkã tá êvãnh nỹtĩ nĩ’. *Jesus* vỹ vỹn kenh ke mũ. Ti tĩg ja ên ri ke han jé tóg ke mũ. Ti tỹ kanhkã ra tâpny vê, hã ra tóg tá kãtère mãn ke mũ gé,” he ag tóg.

Ag tỹ Matias fêg

¹² Kỹ ag tóg vỹnvỹn ke mũ sir, *Jerusalém* ra, krĩ tỹ *Oliveiras* tá kãmũ kỹ.

¹³ Û tỹ tá kãmũ mũ ag hã vê, hã vỹ: *Pedro, João, Tiago, André, Filipe, Tomé, Bartolomeu, Mateus, Tiago* ù, *Alfeu* kósin ên, *Simão, Judas* ù, *Tiago* kósin ên, he mũ, *Jesus* tỹ ùn vin mũ ên ag. ¹⁴ Tá junjun kỹ ag tóg Topê mré vĩ mũ, ag tỹ hê tá nỹtĩ ên tá, ùn tỹtã fag mré hã, *Maria* fi ke gé, *Jesus* mỹnh ên

fi, ti jāvy ag mré hā ke gé, ha mẽ.

¹⁵ Kejēn *Jesus* mré ke tỹ hēn ri ke ag vỹ tá nỹtĩ nĩ, vēnh mǎn kỹ, ũ tỹ 100 kri 20 (ke) hỹn.

¹⁶ Kỹ *Pedro* tóg: “ha vé, inh kanhkā’,” he mũ. “Vāsỹ tóg rán kỹ nĩ. Topē kuprĩg tóg *Davi* krĩn ja nĩgtĩ, ti tỹ *Judas* to rán jé, hā ra tóg ki hā tó ja nĩ, vēnh rán ki,” he tóg. “Ũ tỹ *Jesus* kǎgmĩnh ke mũ ag jāmĩ tóg kǎtĩg ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁷ Hā ra tóg tỹ ěg mré ke ja nĩ, kỹ ti tỹ nēn han mũ tóg ěg tỹ nēn han mũ ri ke ja nĩ gé. ¹⁸ Hā ra tóg *Jesus* kato jǎnkamy mǎn ja nĩ, kỹ tóg jǎnkamy ěn tỹ ěpỹ kajām ja nĩgtĩ. Hā ra tóg ti nunh kǎ vēnh jāján ja nĩ, kỹ tóg tam ke kỹ kutē ja nĩ, kỹ ti nug tóg jar ja nĩ, kỹ ti nug tóg kǎkutē ja nĩ, kỹ tóg ter ja nĩ, *Judas* ti. ¹⁹ Kỹ *Jerusalém* tá ke kar ag tóg mēg mũ sir, hā kỹ ag tóg ti japỹ to: *Acelandama*, he mũ, hā vỹ: ěpỹ kyvēnh, he mũ, ěg vỹ ki,” he tóg.

²⁰ “Ěg tỹ Topē mỹ jǎnjǎn jafǎ ki tag tóg rán kỹ nĩ, hā mẽ: ěn jamā vỹ vag ke mũ, ũ pijé ki ěmǎn mǎn mũ’, he tóg, vēnh rán ki, *Judas* to. Kỹ ũ vỹ ge nĩ gé, hā mẽ: ũ tỹ ti jēg ja kǎ jē kỹ ti rǎnrǎj han ke vē, he tóg mũ gé. ²¹ Hā kỹ, mũ nỹ, ti jēgia ki ũ fēg jé, ũ tỹ ěg mré *Jesus* tỹ ga mĩ tĩ vég mũ, ²² ũ tỹ *João* tỹ *Jesus* kype vég mũ, ũ tỹ *Jesus* tỹ nēn han mũ ve kǎn mũ, ti tỹ kanhkā ra tĩg mré hā. ěn tóg sir ěg mré ti rĩr mǎn tónh ke mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

²³ Kỹ ag tóg ũn régre ag vin mũ, hā vỹ: *José*, he mũ, ti jiji

ũ hā vỹ: *Barsabás*, he mũ. Ti mré ag tóg *Matias* fēg mũ gé. ²⁴ Kỹ ag tóg Topē mré vỹ mũ, ha mẽ. “Ěg jóg’, ěg tỹ nēn to jykrēn mũ ki kanhró ā tóg nĩ. Ā hỹn ũ tỹ hē kuprēg, ²⁵ ti tỹ ěg mré ā rǎnrǎj tag han jé, ti tỹ tỹ ěg mré *apóstolo* jē jé? *Judas* vỹ ti rǎnrǎj tovǎnh. Kỹ ũ tỹ hē nỹ ti jēg ja kǎ jēnh mũ ha?” he ag tóg mũ, Topē mỹ. ²⁶ Kỹ ag tóg to joga he mũ sir, hā ra *Matias* tóg *Judas* jēgja kǎ jē mũ. Hā kỹ tóg tỹ ũ tỹ 11 (ke) ag mré ke nĩ sir. Tỹ tóg *apóstolo* jē sir.

2

Topē kuprĩg tỹ tỹ ěg jagrē

¹ Vǎhā tóg fénhta tỹ *Pentecostes* kurā tá krỹg mũ. Kỹ vēnh kar vỹ vēnh mǎn kỹ nỹtĩ nĩ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ěn ag.

² Kỹ vǎhā kanhkā tá kóho ri ke tóg mẽ há tĩ. Króg, he tóg mũ. Kỹ ĩn tóg kóho ri ke ěn tỹ fór mũ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag nỹtĩ ěn tá.

³ Kỹ ag tóg nēn nē vég mũ, hā ra tóg tỹ pĩ gru hā pē nĩ. Vēnh kǎpópǎm kỹ tóg nĩ nĩ. Kỹ tóg ag kri nĩ’ nĩ’ he kǎn mũ, pĩ gru hā pē ěn ti. ⁴ Kỹ Topē kuprĩg tóg ag ki ge kǎn mũ. Kỹ ag tóg vēnh vỹ ũ tugtó mũ, Topē kuprĩg tỹ ag krĩn kỹ, ti tỹ tỹ ag jagrē nĩn kỹ.

⁵ Hā ra *Jerusalém* tá ke ũ ag tóg Topē to há nỹtĩ gé. *Judeu* ag vē gé, hā ra ag tóg *povo* tỹ hēn ri ke mĩ mogmog ja nĩ. Hā kỹ ag vỹ tóg tó tỹ hēn ri ke nĩ.

⁶ Ag tỹ kóho ri ke ěn mẽ kỹ ag tóg vēnh mǎn mũ. Kỹ ag tóg

ag vī e ěn ki *Pedro* ag tỹ nén tó mũ mĕg mũ. ⁷ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. Ag fe tỹ hĕn ri ken kỹ ag tóg: “ha vé, *Galiléia* tá ke ag vē mỹr,” he mũ. “*Galiléia* tá ke ag vỹ vyr mỹ vĩ nỹtĩ. ⁸ Hã ra ěg tóg ěg vĩ pĕ ki ag vĩ mĕg mũ,” he ag tóg. ⁹ “Ĕg kã ù ag tóg *Pártia* tá kãmũ mũ, kỹ ù ag tóg *Média* tá kãmũ mũ gé, ù ag tóg ga tỹ *Elão* tá kãmũ mũ, ù ag tóg ga tỹ *Mesopotâmia* tá kãmũ mũ, ù ag tóg *Judéia* tá kãmũ mũ, ù ag tóg *Capadócia* tá kãmũ mũ, kar kỹ *Ponto* tá, *Ásia* tá, ¹⁰ *Frígia* tá, *Panfília* tá, *Egito* tá, ga tỹ *Líbia* tá, ěmã tỹ *Cirene* ěn mã tá. Û ag tóg ěmã tỹ *Roma* tá kãmũ mũ gé. ¹¹ Û ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, kar kỹ ù ag tóg tỹ fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ nỹtĩ gé. Û ag tóg goj vãso tỹ *Creta* tá kãmũ mũ, ù ag tóg ga tỹ *Arábia* tá kãmũ mũ gé. Ĕg kar tóg ěg vĩ pĕ ki ag tỹ Topĕ kãmén mũ mĕg mũ,” he ag tóg. ¹² Ag mỹ e tĩn kỹ ag tóg jagnĕ mỹ: “ne nĕ hỹn’?” he mũ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ, ag tỹ ge ve ja tũ nỹtĩn kỹ.

¹³ Û ag tóg hã ra nyg mũ. “Kronkron kỹ ag kãgter nỹtĩ mỹr,” he ag tóg.

Pedro tỹ ag mỹ Topĕ vĩ tó

¹⁴ Kỹ *Pedro* tóg ù tỹ 11 (ke) ag mré jĕgnĕ kỹ jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã’,” he mũ. “*Jerusalém* tá ke’! Jĕmĕ há han ra, sỹ ãjag mỹ nén tó mũ ti,” he tóg. ¹⁵ “Ãjag ne tóg: kronkron kỹ ag kãgter nỹtĩ, he mũ. Hã tũ vē hã ra,” he tóg.

¹⁶ “Hã ra tóg vãsỹ rán kỹ nĩ, ěg tỹ ùri nén vég mũ ti. Topĕ

vĩ tó tĩ tỹ *Joel* tóg vãsỹ tag rán ja nĩ, ha mĕ: ¹⁷ “kurã tỹ ěgno to hã sóg inh kuprĩg jĕnĕnh mũ, vēnh kar mỹ, ti tỹ tỹ ag mré fag jagrĕ nĩ jé, he ja tóg nĩ, Topĕ ti. Kỹ ãjag krĕ ag tỹ fag mré Topĕ vĩ mĕ kỹ tónh ke vē. Kyrũ ag tỹ nén nĕ venh ke vē. Kófa ag tỹ vēnh pétinh ke vē. ¹⁸ Sỹ inh kuprĩg tỹ inh mré rãnrãj mũ ag jagrĕ han ke vē, fag ke gé. Kỹ fag tóg ag mré inh vĩ tónh ke mũ gé, he tóg, Topĕ ti,” he tóg, *Joel* ti. ¹⁹ “Ãjag tỹ nén han vãnh han jé sóg ke mũ gé, ãjag mỹ, kanhkã tá, ga tá ke gé, ěprã, kyvénh mỹr, pĩ mỹr, nĩja mỹr. ²⁰ Kỹ rã tỹ kutyg ke vē, kysã kyvénh ke vē gé. Kar kỹ Topĕ kurã vē sir, kurã mág ěn ti. ²¹ Kỹ ù tỹ Topĕ mỹ nén kar to vĩ mũ ěn kren ke vē sir,” he tóg, Topĕ ti. *Joel* tỹ rán hã vē, vãsỹ,” he tóg.

²² “Inh kanhkã’, *Nazaré* tá *Jesus* ěn vē mỹr. Ti hã tóg nén han vãnh hynhan ja nĩgtĩ. Topĕ jykre hynhan ja tóg nĩgtĩ, Topĕ tỹ ti jĕnĕn kỹ. Hã ra Topĕ tóg ti mỹ tó ja nĩ, ti tỹ *milagre* ěn hynhan jé, ãjag tỹ ve kỹ ti to jykrén há han jé,” he tóg. ²³ “Hã ra Topĕ tóg ãjag mỹ ti fĕg ja nĩ. Hã kỹ ãjag tóg ka to ti sa ja nĩ. Ti tén ja ãjag tóg nĩ. Kỹ ù tỹ ka to ti sãg mũ ěn ag jykre vỹ pãno tãvĩ nĩ. ²⁴ Hã ra Topĕ tóg ti rĩn mãn ja nĩ, hã kỹ tóg vēser jagtar ěn tỹ tũ’ he ja nĩ, ti mỹ. Hã kỹ tóg vēser jamã tá nĩg mág ja tũ nĩ, *Jesus* ti,” he tóg.

²⁵ “Hã kỹ *Davi* tóg *Jesus* jo tag tó ja nĩ, kỹ tóg *Jesus* tỹ ti jóg mré vĩ ri ke nĩ. Ti to tóg:

ĕg jóg', he ja nĩ. Ā vég isóg nĩ nĩ. Inh pĕgja tá Ā tóg nĩ nĩ, hã kŷ sóg krónh ke tũ nĩ. ²⁶ Hã kŷ inh fe tóg mrin ke mũ. Vĩ sér han isóg nĩ nĩ. Iser kŷ inh fár tóg nŷnh ke mũ, hã ra sóg to krĩ kufy tũ nĩ. ²⁷ Inh kuprĩg vŷ vĕnh kuprĩg jamã tá nĩg mág han ke tũ nĩ. Inh fár vŷ vag ke tũ nĩ gé, sŷ tŷ Ā tŷ kuprĕg ja nĩn kŷ. ²⁸ Inh kanhrãn Ā tóg nĩ nĩ, isŷ kanhkã to ĕpŷy ĕn ve há han jé. Isŷ Ā mré nĩn kŷ tóg inh mŷ sér tãvĩ tĩ, he ja tóg nĩgtĩ, *Davi* ti, "he tóg.

²⁹ "Inh kanhkã.' *Davi* to jykŕén há han. Ti tŷ vĕnh kãmén tũ vĕ. Vãŷ tóg ter mŷr, hã kŷ ĕg tóg ti kej vég tĩ, ŷri. ³⁰ Ti tŷ ga mĩ tĩ mũn kã tóg Topĕ vĩ tó tĩ ja nĩgtĩ, *Davi* ti. Kŷ Topĕ tóg ti mŷ: Ā krĕ'krĕ ag kã ũ vŷ tŷ pã'i mág nĩnh mũ, he ja nĩgtĩ. Ti tŷ *Cristo* kãtĩg ke tó jan hã vĕ. ³¹ Hã kŷ tóg *Cristo* rĩr mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti tŷ: inh fár vŷ vag ke tũ nĩ, hen kŷ. *Cristo* pijé vĕser jamã tá nĩg mág han', kŷ ti fár vŷ vag ja tũ nĩ gé," he tóg, *Pedro* ti.

³² "*Cristo* vĕ, hã vŷ: *Jesus*, he mũ. Topĕ vŷ ti rĩn mãn, kŷ ĕg kar tóg ti ve ja nĩgtĩ," he tóg.

³³ "Topĕ tóg ti mŷ: kunĩg, inh pĕgja tá nĩ, he ja nĩ. Kŷ tóg ti mŷ ti tŷ ĕg mŷ nén tó ja ĕn nĩm, hã vŷ: Topĕ kuprĩg, he mũ. Hã kŷ tóg ĕg mŷ tŷ ĕg jagrĕ han mũ, *Jesus* ti. Hã kŷ Ā jag tóg ŷri tag vég mũ," he tóg.

³⁴ "*Davi* hã tóg rĩr mãn ja tũ nĩ ver, kanhkã ra tóg tãpŷy ja tũ nĩ ver, ge ra tóg tag tó ja nĩ, ha mĕ: "ĕg jóg mág vŷ inh

Senhor mŷ tag tó ja nĩ, hã vŷ: nĩ ra ver, inh pĕgja tá, ³⁵ sŷ Ā kato vãŷãnsãn mũ ag tŷ Ā krĕm vin jé. Kŷ ag sigse vĕ sir," he ja tóg nĩ. *Davi* tŷ tón hã vĕ," he tóg.

³⁶ "*Jesus* tag, Ā jag tŷ ka to ŷn sãg mũ tag hã vŷ tŷ ĕg *Senhor* nĩ. Topĕ vŷ ti to: tŷ tóg *Cristo* nĩ, tŷ tóg vĕnh kar *Senhor* nĩ, he mũ. Ēg *povo* tŷ *Israel* tŷ vĕnh vĩ tag kri finh ke vĕ," he tóg, *Pedro* ti, ũ tŷ vĕnh mãn kŷ nŷtĩ ag mŷ.

³⁷ Ag tŷ ti vĩ tag mĕ kŷ ti jykŕe tóg ag kã ra rã mũ sir. Kŷ ag tóg ti mŷ: "kŷ ĕg hŷn hĕ ri kenh mũ, vŷ?" he mũ, *Jesus* tŷ ŷn vin mũ kar ag mŷ ke gé.

³⁸ Kŷ *Pedro* tóg ag mŷ: "Ā jag jykŕe pãno tovãnh ra. Kŷ ĕg tóg Ā jag kygpenh ke mũ, *Jesus Cristo* jiji tó kŷ," he mũ. "Kŷ Topĕ tóg Ā jag mŷ Ā jag tŷ ti vĩ mranh ja tŷ vĕnh pãte fón ke mũ. Kŷ Ā jag tóg Topĕ kuprĩg tŷ jagrĕ nŷtĩnh mũ gé. ³⁹ Ti tŷ Ā jag hã mŷ ti nĩm ke vĕ, Ā jag krĕ mŷ ke gé. Ti tŷ ŷn mŷ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ kar ag mŷ tóg nĩm tĩ, Topĕ ti, ĕg jóg mág ti, ag tŷ ver kuvar há tá mũ hã ra," he tóg, *Pedro* ti.

⁴⁰ Vĩ tŷ hĕn ri ke han tóg, *Jesus* kãmén kŷ. Ag jyvĕn tóg mũ gé, kŷ tóg ag mŷ: "*Jesus* mŷ: inh kren han nĩ, hem nĩ," he mũ. "Ēg kar vŷ vĕjykŕe pãno han kãn, hem nĩ," he tóg.

⁴¹ Ū tŷ ti vĩ han mũ ag kygpĕg ag tóg mũ sir. Kurã ĕn kã ŷn kygpe kŷ nŷtĩ ag vŷ tŷ ũ tŷ 3 *mil* (ke) nŷtĩ hŷn, hĕn ri ke mũn. ⁴² Ēn ag vŷ kurã kar ki *Jesus* tŷ ŷn vin mũ ag vĩ jĕmĕ

jé vĕnh mǎn tĩ, jagnĕ ve jé ke gé. Kĩ ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũ sir. Kĩ ag tóg ti mré vĩ mũ gé, kurã kar ki.

Jesus ki ge mũ ag jykre

⁴³ Kĩ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ĕg tỹ nĕn han vǎnh tỹ hĕn ri ke han tĩ nỹtĩgtĩ. Hã kỹ vĕnh kar tóg Topĕ kamĕg tĩ. ⁴⁴ Jǎvo ù tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jagnĕ mré vĕjykre pir han mũgtĩ, fag ke gé. Kĩ ag tỹ nĕn vỹ tỹ jagnĕ tú ri ke nỹtĩ. ⁴⁵ Û ag tóg ag tỹ nĕn ù vĕne he mũ gé, jǎnkamy to, kỹ ag tóg ùn jǎnkamy tú ag mỹ vĕnh kǎpópǎm tĩ. ⁴⁶ Kurã kar ki ag kar tóg Topĕ ìn ra mũ tĩ, ag tỹ ti mré vĩ jé, fag ke gé. Ag ìn kǎ ki ag tóg *Jesus* jamĩ ko mũgtĩ gé. Ag mỹ tóg sér tĩ sir, fag mỹ ke gé. ⁴⁷ Kĩ ag tóg Topĕ mỹ: “há ti nĩ,” he tĩ gé. Jo vĕnh kar tóg ag to há nỹtĩ gé. Kỹ Topĕ tóg kurã kar ki ù ag mỹ krĩ há nĩm tĩ gé, kỹ ag tóg ti ki ge mũ. Hã kỹ ag tóg komĕr hã e nỹtĩ, fag ke gé.

3

Ûn kǎnhgrĩ tỹ há' he

¹ Kejĕn *Pedro* mré *João* ag tóg Topĕ ìn ra mũ mũ, *meio dia* pǎte 3 óra ki. *Judeu* ag tỹ Topĕ mré vĩ jafǎ vĕ, hã vỹ: 3 óra, he mũ.

² Topĕ ìn tá ù tóg nĩ nĩ, ùn kǎnhgrĩ. Ti mũr mũ kǎ tóg ge nĩ. Tá tóg: “ình mỹ nĕn ù nĩm,” he nĩgtĩ, ù tỹ Topĕ ìn kǎ ra ge mũ ag mỹ.

Ĕn va ag tóg kǎmũ mũ, jǎnkǎ tá ti nĩm jé. Kỹ *João* mré *Pedro* ag tóg Topĕ ìn tá junjun mũ.

³ Ûn kǎnhgrĩ tỹ *Pedro* ag ve kỹ tóg ag mỹ nĕn ù to vĩ mũ. ⁴ Kỹ ag tóg ti tugnỹm mũ. Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “ĕg ki ĕvǎnh,” he mũ. ⁵ Kỹ tóg ag ki ĕvǎnh mũ. “Ag hỹn ình mỹ jǎnkamy nĩm ke mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “jǎnkamy tóg ình mỹ tú tĩ,” he mũ. “Sỹ nĕn ma tĩ hã tỹ sóg ã mỹ nĩm mũ, hã vỹ: *Jesus Cristo* jiji há tó kỹ, sóg ã mỹ: ha jĕg, he mũ,” he tóg, *Pedro* ti, ùn kǎnhgrĩ mỹ. ⁷ Kỹ tóg ti pĕgja tá ti kǎgmĩ kỹ ti fĕg mũ.

Kỹ vǎhã ti pĕn tóg tar' he mũ sir, ti pĕn nǎgnán ti. ⁸ Hũm he tóg mũ sir. Jĕg há' he tóg mũ. Vǎhã tóg tĩ mũ sir. Kỹ tóg ag mré Topĕ ìn kǎ ra ra mũ sir. Tá tóg hũm hũm he mũ. Topĕ mỹ tóg vĩ há han mũ sir.

⁹ Kỹ vĕnh kar tóg ti vég mũ, ti tỹ hũm hũm hen kỹ, ti tỹ Topĕ mỹ vĩ há han kỹ. ¹⁰ Kỹ ag tóg ti ki kanhrǎn mũ. “Topĕ ìn jǎnkǎ tá nĩ ĕn hã vĕ mỹr, vĕnh kar mỹ: ình mỹ nĩm, he tĩ ĕn hã vĕ mỹr,” he ag tóg ti to. Kỹ tóg ag mỹ e tĩ sir. Ag fe tóg jũrũn ke mũ sir.

Pedro tỹ Topĕ jykre kǎmĕn

¹¹ Hã ra tóg *Pedro* mré *João* ag mré tĩ mũ, ùn kǎnhgrĩ ja ĕn ti. Hã kỹ vĕnh kar tóg ag to vĕnh mǎn mũ, Topĕ ìn krĕm, pǎ'i tỹ *Salomão* he mũ ĕn sala tá. Ag mỹ tóg e tĩ, ti tỹ há' hen kỹ.

¹² *Pedro* tỹ ùn e ĕn ag ve kỹ tóg ag mỹ: “ình kanhkǎ', ãjag fe hã ne tóg jũrũn ke mũ',” he mũ. “Ĕg tỹ vĕsóg ki ti tỹ há' he tú vĕ. Topĕ tỹ ti tỹ há' he vĕ

mÿr. Ēg tÿ vĕjykre kuryj han mÿ ra Ēg tóg ge han ki kagtĭg nÿtĭ,” he tóg.

13 “Ēg jógióg ve ag vÿ Topĕ to há ja nÿtĭgtĭ, *Abraão* ti, *Isaque* ti, *Jacó* ti ke gé. Topĕ ĕn vĕ mÿr, ũ tÿ ti tÿ há' he mÿ ti. Topĕ ĕn vÿ ti kósin tÿ ũn mág han. Ti há vÿ tÿ *Jesus* nĭ. Hã ra ājag tóg fóg tÿ pã'i tÿ *Pilatós* mÿ ti fĕg ja nĭgtĭ, kÿ tóg: ti kavãn jé sóg ke mÿ, he mÿ vĕ.

14 Hã ra ājag tóg ũ tÿ vĕjykre kuryj han mÿ to, nejé, he ja nĭgtĭ, Topĕ tÿ ũn kuprĕg mÿ ĕn to, *Jesus* ĕn to. Hã ra ājag tóg ũ tÿ ũn tén mÿ to: ti kava ra, he ja nĭgtĭ. 15 Ũ tÿ Ēg rĭnrĭr han mÿ ĕn tén ja ājag tóg nĭgtĭ mÿr. Hã ra Topĕ tóg ti rĭn mãn ja nĭ, ti ter mÿ há ra, kÿ Ēg tóg ti ve ja nĭgtĭ,” he tóg.

16 “Kÿ Ēg tóg *Jesus* ki ge mÿ. Hã kÿ *Jesus* tóg ũn kãnhgrĭ ja tag tÿ tar' he mÿ, ājag tÿ ũn vég mÿ tag ti. *Jesus* vÿ ti tÿ ti ki rã han. Hã kÿ tóg ti tÿ *Jesus* ki rã kÿ há' he mÿ sir, ājag rĭnve,” he tóg.

17 “Inh kanhkã', ājag tÿ ki kagtĭg nÿtĭn hã kÿ ājag tóg *Jesus* tén ja nĭgtĭ, pã'i ag mré.

18 Hã kÿ Topĕ tóg vãsÿ rán kÿ nĭ ĕn han. Topĕ vĭ tó tĭ ag kar tóg vãsÿ *Jesus* jagtar ke ti tó ja nĭgtĭ, Topĕ tÿ ag mÿ: ha tó, hen kÿ. “Topĕ tÿ ũn jĕnĕg mÿ ĕn tÿ jagtar ke vĕ, *Cristo* ti,” he ja ag tóg nĭgtĭ.

19 Kÿ ājag jykre pãno tovãnh nĭ. Topĕ jykre ki gem nĭ, Topĕ tÿ ājag tÿ ti vĭ mranh tÿ tũ' he jé. 20 Kÿ ājag tóg tÿ Topĕ mré ke nÿtĭnh mÿ. Kÿ tóg ājag krĭ tÿ kãnhvy' henh ke mÿ. Kar

kÿ tóg ājag mÿ ti jĕnĕ mãn ke mÿ gé, ti tÿ ājag mÿ ũn jĕnĕnh ke mÿ ĕn ti, *Cristo* ti, há vÿ: *Jesus*, he mÿ. 21 Ti tÿ kanhkã tá nĭ vĕ ver. Ti tÿ ti kurã pétĕm kÿ tóg vãhã tá vÿn kenh ke mÿ, Topĕ tÿ nĕn kar han mãn ke kurã ĕn kã.

Hã kÿ Topĕ tóg vãsÿ ti vĭ tó tĭ ag mÿ tó ja nĭgtĭ, ag tÿ vĕnh kar mÿ ti vĭ tó jé, ti tũ ag kar mÿ. 22 Hã kÿ *Moisés* vÿ tag tó ja nĭ, ha mĕ: Topĕ vÿ ājag mÿ ti vĭ tó tĭ ũ jĕnĕnh ke mÿ, ti tÿ ājag mÿ Topĕ vĭ tó jé, inh ri kén. Ēn vĭ jĕmĕm nĭ. 23 Ũ tÿ ti vĭ jĕmĕ jãvãnh ĕn ter ke vĕ, ĕn pijé tÿ Topĕ tũ nĭ', he ja tóg nĭgtĭ, *Moisés* ti, “he tóg.

24 “Topĕ vĭ tó tĭ ag kar vÿ tó ja nĭgtĭ, Ēg tÿ ũri vég mÿ tag ti. *Samuel* vÿ tag tó vén ja nĭgtĭ, kar kÿ ti nón ke ag tóg vãhã tag tó ja nĭ gé.

25 Topĕ vĭ tó tĭ ĕn krĕ vÿ tÿ ājag nÿtĭ. Ājag jógióg ve ag há mré tóg jykrén ja nĭgtĭ, Topĕ ti, *Abraão* há mré. Hã kÿ tóg *Abraão* mÿ: ã kósin ũ há tugrĭn sóg vĕnh kar to há nĭnh mÿ, he ja nĭgtĭ, Topĕ ti. 26 Ājag há mÿ tóg ti kósin jĕnĕ, ti rĭn mãn kÿ. Ājag há mÿ tóg tó vén, ājag tÿ tÿ *Judeu* nÿtĭn kÿ. Ājag tÿ ājag jykre pãno tovãnh jé,” he tóg, *Pedro* ti, *João* mré.

4

Pã'i ag tÿ Pedro mré João to jũ

1 Ag tÿ ver vĕmĕn nÿtĭ ra pã'i ag tóg tá junjun mÿ, Topĕ ĩn to pã'i ag, ũ tÿ: “Ēg hÿn rĭnrĭr mãn ke tũ nĭ, Ēg ter kar kÿ,” he mÿ ag mré há. 2 Kÿ ag tóg

Pedro ag to jūgjũ mũ, ag tỹ: “*Jesus* vỹ rĩr mǎn. Kỹ ẽg tóg ti ri kén rĩr mǎn ke mũ gé, ẽg ter kỹ,“ hen kỹ. ³ Hã kỹ ag tóg *Pedro* ag sigség mũ. Vẽseja kã tá ag tóg ag vãm mũ, ag tỹ tá nũgnũr pir han jé. Rãké ti nỹ ha, hã kỹ ag tóg: “ha ver kã tá nũgnũr,“ he mũ.

⁴ Hã ra ù tỹ hẽn ri ke ag tóg *Pedro* ag vĩ mẽ kỹ kri fi ja nĩgtĩ. Û tỹ 5 mil (ke) ag vễ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag, ùn tỹtã fag mré tó tũ.

⁵ Tỹ vaj kỹ pã'i ag tóg vễnh mǎn mũ, kófa ag mré hã, Topẽ vĩ to ẽg kanhrãn tĩ ag mré hã, *Jerusalém* tá. ⁶ Topẽ tũ to pã'i mág jiji hã vỹ: *Anás*, he mũ. Ag pã'i mág ù jijin hã vỹ: *Caifás*, he mũ. Pã'i mág kanhkã ù jiji hã vỹ: *João*, he mũ, kỹ ù jijin hã vỹ: *Alexandre*, he mũ. Pã'i kar ag vỹ tá vễnh mǎn kỹ nỹtĩ. ⁷ Vễnh kuju ki ag tóg *Pedro* ag vin mũ, kỹ ag tóg: “ù nỹ ãjag mỹ vễjykre tag nĩm, ãjag tỹ ùn kãnhgrĩ ẽn tỹ há' he jé? Û jykre tỹ ãjag ti tỹ há' hé?“ he ag tóg mũ.

⁸ Kỹ vǎhã Topẽ kuprĩg tóg *Pedro* krĩn mũ. Kỹ tóg: “ha vé, ⁹ nén ù há to ãjag tóg ẽg sigség mũ, ẽg tỹ ùn kãnhgrĩ tỹ há' he mũ ẽn to,“ he mũ. “Kỹ ãjag tóg vǎhã ẽg jykre jẽmẽ sór mũ ha. ¹⁰ ãjag mỹ sóg ẽg jykre tónh mũ, *Judeu* kar tỹ ki kanhró nỹtĩ jé. *Jesus* tigrĩn tóg há' hé, *Nazaré* tá ke ẽn tigrĩn tóg tar jẽ nĩ, ãjag tỹ ù tỹ ka to sãg mũ ẽn hã tigrĩn. Topẽ tóg ti rĩn mǎn ja nĩ, ù tỹ krunh to ter mũ ẽn ti,“ he tóg. ¹¹ “*Jesus* ẽn hã to tag tóg rǎn kỹ nĩ, ha mẽ:

ãjag tỹ pó tỹ ìn han kỹ ãjag tóg pó ù fón, ti tỹ ãjag mỹ kórég nĩn kỹ. Hã ra Topẽ tóg pó ẽn hã tỹ ìn nũna han mũ, he ja tóg nĩ.

¹² Û pijé ẽg kren han ke mũ vễ'. Hã ra Topẽ tóg *Jesus* fẽg, ti hã tỹ ẽprã ke kar ag krenkren han jé, fag ke gé. Ẽg kren han ke mũ ù venh ke tũ ẽg nĩ mỹr,“ he tóg, *Pedro* ti.

¹³ Kỹ tóg ag mỹ e tĩ. “Ẽg kamẽg tũ ag tóg nĩ mỹr,“ he ag tóg, *Pedro* ag to. “*Escola* ki ge mág ja tũ ag nỹtĩ vễ,“ he ag tóg. To jykrén kỹ ag tóg: “*Jesus* mré ke ag vễ,“ he mũ.

¹⁴ Hã ra ùn kãnhgrĩ ja ẽn tóg tá jẽ, ag mré. Kỹ ag tỹ ne tỹ ag kato vĩnh ke tóg tũ tĩ sir. ¹⁵ Kỹ ag tóg *Pedro* ag mỹ: “ha ver kãpa jẽg,“ he mũ. Kỹ pã'i ẽn ag tóg ver jagnẽ mré to jykrén mũ. ¹⁶ Kỹ ag tóg: “Ẽg hỹn ag tỹ hẽ ri kenh mũ ha?“ he mũ. “*Jerusalém* tá ke kar vỹ ag tỹ nén han mũ ki kanhró nỹtĩ. Kỹ ag jykre tóg vễnh kar mỹ há nỹ. Kỹ ẽg tỹ ag to: ag ón vễ, hen kỹ tóg vễnh mỹ nĩ sir,“ he ag tóg. ¹⁷ “Ag tỹ hã ra vễnh kar mỹ *Jesus* tó kỹ tóg vễnh mỹ nỹ gé. Kỹ ẽg tỹ ag mỹ: ha tó mǎn tũg, henh ke vễ, ãjag tỹ ti tó mǎn kỹ ẽg tóg ãjag vóg kónãn ke mũ ha, he jé ẽg tóg ke mũ,“ he ag tóg. ¹⁸ Kỹ ag tóg *Pedro* ag jé prěr mǎn mũ. Kỹ ag tóg: “Ker ù mỹ tó mǎn hẽ'. Ker *Jesus* tỹ vĩ mǎn hẽ,“ he mũ.

¹⁹ Hã ra *Pedro* tóg *João* mré ag mỹ: “Topẽ tóg ẽg mỹ: ha vễnh kar mỹ tó, he ja nĩ. Hã ra ãjag tóg: “ker tó hẽ,“ he mũ. Ẽg hỹn ù tỹ hẽ vĩ han mũ,

Topē vī vó, ājag vī vó? Ne nỹ hỹn Topē mỹ há nĩnh mũ? Ēg mỹ tó. ²⁰ Ēg pijé tó tũg mũ', ěg tỹ nén vėg mũ ti, *Jesus* tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ti," he ag tóg.

²¹ Hã ra pã'i ag tóg: "ker tó hẽ', ker tó hẽ'," he măn mũ gé. Kỹ ag tóg ag kygvãg mũ sir. Ag tỹ ag vóg kónãn há ra ag tóg ke tũ nĩ, vėnh kar tỹ ag to há nỹtĩn kỹ, vėnh kar tỹ Topē to: "há ti nĩ, hã kỹ tóg ùn kãnhgrĩ ěn tỹ há' he mũ'," hen kỹ.

²² Hã ra ùn kãnhgrĩ ja ěn tóg tĩ nĩ sir. ⁴⁰ (ke) *anos* kãfór han tóg, kỹ Topē tóg ti tỹ há' hé.

Jesus mré ke ag tỹ Topē mré vĩ

²³ *Pedro* ag tỹ kygvar kỹ ag tóg ag mré ke ag to mũ mũ. Kỹ ag tóg pã'i tỹ ag mỹ nén tó mũ ěn kãmén mũ, kófa ag tỹ: "ker *Jesus* tó hẽ'," he mũ ěn ti. ²⁴ Kỹ vėnh kar ag tóg Topē mỹ vĩ há han mũ. Kỹ ag tóg: "ěg jóg mág', tỹ ã tóg vėnh kar kri ke nĩ," he mũ. "Kanhkã han ã mỹr, ga ti, goj ti ke gé, mĩ mũ kar ke gé. ²⁵ Ēg jógjóg tỹ *Davi* krĩn ja ã tóg nĩgtĩ, ã kuprĩg tỹ. Kỹ tóg *Jesus* tó ja nĩgtĩ, kỹ tóg: fóg kar ag ne tóg jũgũ mũ, kanhgág ag ke gé, he ja nĩgtĩ. ²⁶ *Nação* kar ag pã'i ag vỹ vėnh génh kỹ nỹtĩ, ěg pã'i ag ke gé, Topē kato tėgtė jé, Topē tỹ ùn kuprėg mũ ěn ag kato, he ja tóg nĩgtĩ. ²⁷ Hã ra tóg ki hã tó ja nĩ. Ēmã tag ki ag tóg vėnh génh kỹ nỹtĩ, ã kósin tỹ *Jesus* kato, ùn kuryj nĩ ěn kato. Pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ ti kato tẽ mũ gé, pã'i tỹ *Pilatos* ke gé, fóg ag kar, *Judeu* ag kar

ke gé. ²⁸ Ā tỹ vãsỹ nén tó mũ ěn han ag tóg mũ sir. ²⁹ Pã'i ag tỹ ěg mỹ nén tó mũ mẽ ã tóg, ag tỹ ěg mỹ: "ker tó hẽ'," he mũ tag ti. Kỹ ěg tỹ tar' hem nĩ, ěg tỹ ag kamėg tũ nĩ jé, ěg tỹ ã vĩ tó jé, ěg tỹ tỹ ã mré rãnhraj tĩ nỹtĩn kỹ. ³⁰ Kỹ ěg mré *milagre* hynhan nĩ gé. Ûn kaga ag tỹ há' hem nĩ, ěg tỹ nén han vãnh han nĩ, ěg tỹ ã mỹ to vĩn kỹ, ěg tỹ ã kósin jiji tó kỹ, ùn kuryj nĩ ěn," he ag tóg, Topē mỹ.

³¹ Ag tỹ ti mré vĩ kar kỹ ga tóg jũrũn ke mũ sir, ag tỹ vėnhmãn kỹ nỹtĩ hã ra. Kỹ Topē kuprĩg tóg ag krĩn mũ gé. Kỹ ag tóg mũmėg tũ nĩn kỹ Topē vĩ kãmén mũ sir.

Jesus ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre pir

³² Û tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg jykre pir nỹtĩ. Û pijé ti tỹ nén to: "isũ vė," he tĩ'. Ag tỹ nén kar to ag tóg: "ěg tũ vė," he tĩ, fag ke gé. ³³ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg fag mré ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩr mãn tugtó mũ, to tar pẽ nỹtĩn kỹ. Kỹ Topē tóg ag ki rĩr há han mũ gé sir. ³⁴ Ag mré ke ù pijé jagtar nỹtĩ'. Ag kã mĩ ù tóg ěpỹ nỹtĩ, kar ù tóg ĩn nỹtĩ gé. Ag tũ ěn vėne he ag tóg mũ, kỹ ag tóg ti kaja ma kãmũ mũ, ³⁵ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag mỹ nĩm jé, jãnkamy ti. Kỹ ùn jagtar ag tóg jãnkamy ěn to ag tỹ nén ve sór mũ ěn mãn mũ sir, fag ke gé.

³⁶ Kỹ ù tóg nĩ gé, ti jiji hã vỹ: *José*, he mũ. *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg ti to: *Barnabé*, he tĩ. *Levi* krė'krė ù vė. Goj vãso tỹ *Chipre* tá ke vė.

³⁷ Ēn hã vỹ ěpỹ nĩ, kỹ tóg ti japỹ fón mũ, kỹ tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mỹ ti kaja ma kãtĩ mũ. Kỹ ag tóg jagnẽ mỹ kãnhkrég mũ sir.

5

Ananias fag tỹ *Topẽ* mỹ ón

¹ Kỹ ũ tóg nĩ gé, ti jiji hã vỹ: *Ananias*, he mũ. Jãvo ti prũ fi jiji hã vỹ: *Safira*, he mũ. Ēn fag vỹ tóg fag japỹ fón mũ gé. ² Kỹ tóg ti prũ fi mỹ: “ti kaja vẽn h kãpóv péju kỹ ěg tóg nĩm ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mỹ nĩm mũ. “Ěg japỹ kaja kar hã vẽ,” he tóg mũ ón kỹ.

³ Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “*Satanás* hã ne tóg ã krĩn ja nĩ', hã ra ã tóg ti mỹ: nejé, he ja tũ nĩ,“ he mũ. “Hã kỹ ã tóg *Topẽ* kuprĩg mỹ ón. Hã kỹ ã tóg ti kaja vẽn h kãpóv péju kỹ nĩm ja nĩ',” he tóg. ⁴ “Á japỹ vẽ mỹr, ha mẽ, kỹ ti kaja vỹ tóg tỹ ã tũ nĩ gé sir. Kỹ ã tỹ ma kãtĩ tũ nĩ ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ vẽ. Hã ra ã tóg ã ón ke to jykrén ja nĩgtĩ. Hã kỹ ã tóg ěg mỹ ón,“ he tóg, *Pedro* ti.

⁵ *Ananias* tỹ ti vĩ mẽ kỹ tóg kutẽ mũ. Ti ter vẽ sir. Kỹ tóg ũ tỹ mẽg mũ ag kar mỹ e tĩ. Ag fe tóg jũrũn ke mũ. ⁶ Kỹ kyrũ ag tóg jẽgnẽgnẽ kỹ ti fi han mũ. Kar kỹ ag tóg ti kénh mũ mũ sir.

⁷ 3 óra tũg kỹ ti prũ fi tóg mĩ kãtĩ mũ gé. Hã ra fi tóg fi mén ter mẽ ja tũ nĩ ver. ⁸ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “ãjag mỹ ti kaja tag to fón, ãjag japỹ ti?” he mũ.

Kỹ fi tóg: “hỹ, ti kaja tag to ěg tóg fón,” he mũ, ón kỹ.

⁹ Kỹ *Pedro* tóg fi mỹ: “ãjag ne tóg jagnẽ mré to jykrén ja nĩ gé',” he mũ. “*Topẽ* kuprĩg mỹ ãjag ón mỹr. Ũ tỹ ã mén kénh mũ ag vỹ hur kãmũ jẽg. Kỹ ag tóg ã va mũnh mũ gé,” he tóg.

¹⁰ Kỹ fi tóg kutẽ kỹ hun ke mũ gé sir. Kyrũ ag tỹ junjun kỹ ag tóg fi ter vэг mũ gé. Kỹ ag tóg fi kénh mũ mũ gé, fi mén mré. ¹¹ Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag fe tóg jũrũn ke mũ, ũ tỹ mẽg mũ kar ag ke gé.

Hã kỹ *Ananias* fag tóg *Topẽ* mỹ ón tugrĩn kãgter ja nĩ.

Ag tỹ Jesus tỹ ũn vin mũ ag vóg kónãn

¹² *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag tóg nén ve vãn h tỹ hẽn ri ke hynhan mũgtĩ, vẽn h kar mỹ. Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ kurã kar ki vẽn h mãn tĩ, pã'i tỹ *Salomão* he mũ ěn sala tá, *Topẽ* ĩn krẽm. ¹³ *Jesus* ki ge tũ ag tóg venh kãmũ tũ nĩgtĩ, ag tỹ ag kamẽg kỹ. Hã ra tóg vẽn h kar mỹ há nĩ sir, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jykre ti. ¹⁴ Kurã kar ki ũ tóg to jykrén' he mũ, *Jesus* ki rã jé, ũ tỹ hẽn ri ke ag, fag ke gé. Hã ki ag tóg e nỹtĩ sir, *Jesus* ki ge mũ ěn ag.

¹⁵ Kejẽn ag tóg ũn kagyga gé kãmũ mũ gé vãhã, ěpřy kri. Tá ag tóg nỹgnỹ kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg *Pedro* jãvãn h mũ. “Ti kãnhvэг tỹ ěg mĩ tĩg kỹ ũ tóg hẽn ri ke mũnh há' henh mũ,” he ag tóg. Kỹ ag tóg hághá' he mũ.

¹⁶ Ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jerusalém* tá vẽn h mãn mũ, ěmã kar tá kãmũ ěn ag. Ũn kagyga ag gé ag tóg kãmũ mũ,

ũn jagrē kórég ag ke gé. Kǵ ag tóg hághá' he kǵn mũ sir.

17 Kǵ Topē tũ to pǵ'i mág tóg jũ pē han mũ, ti mré pǵ'i kar ag ke gé. 18 Kǵ ag tóg *Jesus* tǵ ũn vin mũ ag sigség mũ, vĕse ja mág tá.

19 Hǵ ra kuty tá Topē tǵ jĕnĕ jafǵ tóg tĕre kǵ vĕse ja jǵnkǵ nugnón mũ. Ag gé tóg tĩ mũ, ag kygvǵn kǵ, kǵ tóg ag mǵ: 20 “ha mũ jĕg, Topē ĩn ra, ājag tǵ vĕnh kar mǵ Topē vĩ tó jĕ, Topē tǵ ĕg rĩnrĩn mǵn ke ĕn ti,” he mũ.

21 Tǵ vaj kǵ ag tóg kusǵg pē ki Topē ĩn ra mũ mũ, tá Topē vĩ tó jĕ.

Hǵ ra Topē tũ to pǵ'i mág tóg ti mré ke ag jĕgnĕg mũ, ag tǵ kófa ag jĕ prĕr jĕ, pǵ'i kar ag ke gé. Kǵ ag tóg vĕse ja ra porisa ag jĕgnĕg mũ, ag tǵ vĕsigse ag tatĩ kǵmũ jĕ. 22 Ag tǵ tá junjun mũ ra ag tóg vĕse ja kǵ tá tũgtũ nĩ. 23 Kǵ ag tóg: “vĕse ja tóg nĩfĕnh kǵ jĕ nĩ,” he mũ. “Kǵ ũ tǵ ki rĩr mũ ag tóg tá nǵtĩ gé, ti jǵnkǵ tá. ĕg tǵ nón mũ ra tóg kuprǵ jĕ,” he ag tóg mũ, pǵ'i ag mǵ.

24 Kǵ tóg ag mǵ epē tĩ. Kǵ tóg ag krĩ tũ tĩ sir. 25 Kǵ ũ tóg tá jun kǵ: “Topē ĩn krĕm ag nǵtĩ, ājag tǵ ũn sigség mũ ag,” he mũ. “Tá ag tóg vĕnh kar mǵ Topē vĩ tó nǵtĩ,” he tóg.

26 Kǵ porisa ag pǵ'i tóg ag mré tĩ mũ, ag tatĩ kǵmũ jĕ. Komĕr hǵ ag tóg ag mré vĩ mũ. “ĕg tǵ ag mǵ vĩ tar han kǵ ũ tǵ ag vĩ mĕg nǵtĩ ag tóg hĕn ri ke mũn ĕg pin ke mũ, pó tǵ,” he ag tóg.

27 Kǵ *Jesus* tǵ ũn vin mũ ag kar tóg porisa ag mré mũ mũ. Kǵ Topē tũ to pǵ'i mág tóg ag mǵ: 28 “ājag mǵ ĕg tóg: ker ĕn jiji tó mǵn hĕ', he ja nĩgtĩ',” he mũ. “Ge ra ājag tóg *Jerusalém* tá ke kar ag mǵ tugtó ja nĩgtĩ. Ājag hǵn ti ter to ĕg jagtar han sór mũ,” he tóg.

29 Kǵ *Pedro* tóg: “Topē tǵ ĕg mǵ nĕn tó mũ ĕn han jĕ ĕg tóg ke mũ, ĕprǵ ke ag tǵ ĕg mǵ: ke tũg nĩ, he mũ ra,” he mũ. 30 “ĕg jógjóg ag vǵ Topē to há nǵtĩgtĩ. Ag tǵ ũ to há nǵtĩ ĕn vǵ *Jesus* ti rĩn mǵn ja nĩgtĩ, ājag tǵ ũn tĕn mũ ĕn ti, ka to ũn sǵg mũ ĕn ti. 31 Kǵ Topē tóg ti tǵ pǵ'i mág han mũ, ti tǵ ti mǵ: kunĩg, ĩnh pĕgja tá nĩ, hen kǵ. *Jesus* tǵ tóg ĕg kar krĩn sór mũ, ĕg kar tǵ vĕjykre pǵno tovǵnh jĕ, ti tǵ ĕg tǵ ti vĩ mranh tǵ vĕnh pǵte fón jĕ. 32 Nĕn kar ĕn ve ja ĕg tóg nĩgtĩ, hǵ kǵ ĕg tóg ti vĩ tó mũ sir. Kǵ Topē kuprĩg tóg ĕg kanhrǵn mũ gé. Topē vǵ ũ tǵ ti vĩ han mũ kar ag mǵ ti kuprĩg jĕnĕg mũ,” he tóg, *Pedro* ti.

33 Kǵ pǵ'i ag fe tóg gǵm ke mũ, kǵ ag tóg ag kǵgtĕn ke to jykrĕn mũ, *Jesus* tǵ ũn vin mũ ĕn ag to. 34 Kǵ vǵhǵ ũ tóg jĕgnĕ mũ, ti jiji hǵ vǵ: *Gamaliel*, he mũ. Vĕnh kar mǵ tóg tǵ ũn jykre há nĩ. Kǵ tóg: “ver ag kǵpan nĩ,” he mũ. 35 Kǵ tóg ag mǵ: “ĩnh kanhkǵ', ājag tǵ nĕn han ke mũ to jykrĕn nĩ ver,” he mũ. 36 “*Pedro* ag jo ke ũ tóg jĕ ja nĩ gé, ti jiji hǵ vǵ: *Teudas*, he mũ. Ti hǵ ne tóg vĕsǵ pǵ'i mág han ja nĩ, kǵ ũ tǵ 100 tǵ 4 (ke) ag vǵ ti nón mũ kǵ ti tĕn ja

nĩgtĩ sir. Kĩ ũ tĩ ti vĩ han mũ ag tóg tã mũ ja nĩ, kĩ tóg tũ' he mũ. ³⁷ Kar kĩ ũ vĩ jẽ ja nĩ gé, ti jiji hã vỹ: *Judas*, he mũ. *Galilèia* tá ke ên vễ. Ag tỹ vễnh kar jigji ránrán mũ ra tóg tá jẽ ja nĩ, kĩ ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg ti nón mũ kĩ ti tén ja nĩgtĩ gé, kĩ ũ tỹ ti vĩ han mũ ag tóg krig' ke kãn ja nĩ," he tóg.

³⁸ "Isỹ nén to jykrén mũn hã vễ, ha mẽ: *Pedro* ag tovãnh nĩ ver. Ag mỹ: ha mũ jẽg, hem nĩ ver. Ag tũ tỹ tỹ êprã ke ag jykre nĩn kĩ tóg tũ' henh ke mũ mỹr, vėsóg ki, ha mẽ. ³⁹ Ti tỹ hã ra tỹ Topẽ jykre nĩn kĩ ãjag tóg tỹ tũ' henh ke tũ nĩ. ãjag tỹ ge ra ag to jũ nỹtĩn kĩ ãjag tóg vãhã Topẽ kato tẽ mũ," he tóg, *Gamaliel* ti.

⁴⁰ Kĩ ag tóg ti mỹ: "he," he mũ. Kĩ ag tóg *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag jé prẽr mãn mũ. Ag mrãnmrãn ag tóg mũ. Kĩ ag tóg: "ker *Jesus* tó mãn hẽ'," he mãn mũ, "ha mũ jẽg," he ag tóg, ag mỹ.

⁴¹ Kĩ ag tóg mũ mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag. Ag mỹ tóg sér tĩ, ha mẽ. Ag tỹ *Jesus* ri kén jagtar mũ ra tóg ag mỹ sér tĩ.

⁴² Kurã kar ki ag tóg Topẽ ĩn tá *Jesus* tó tĩ, ti to: "Topẽ vĩ ti jẽnẽ," hen kĩ. Vễnh kar ĩn tá ag tóg ti kãmén mũ gé, ũ tỹ ag kógfyn kĩ. To ag tóg krónh ke tũ nĩgtĩ sir.

6

Ag tỹ ũ tỹ 7 (ke) ag vin

¹ Kĩ ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ. ũ ag tóg *Grego* vĩ tó tĩ, kĩ ũ ag tóg *Hebreu* vĩ tó

tĩ. Hã ra ag kar tóg jagnẽ mré jẽg tĩ.

Ag e nỹtĩn kĩ ũ tỹ *Grego* vĩ tó mũ ag tóg kejẽn vĩ kónãn mũ, *Hebreu* vĩ tó tĩ ag kato. "Ũ tỹ *Hebreu* vĩ tó mũ ag vĩ ěg ki króm tũ nĩ mỹr. Ag kã ũn mén ter ja fag vĩ kurã kar ki vễjẽn há vég tĩ, ag tỹ fag mỹ vin kĩ. Jãvo ag tóg ěg kã ũn mén ter ja ěn fag kã jatu nỹtĩ. Hã kĩ fag tóg jagtar nỹtĩ," he ag tóg.

² Kĩ ũ tỹ 12 (ke) ag tóg mễg mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag. Kĩ ag tóg *Jesus* mré mũ kar ag jé prẽr mũ. Kĩ ag tóg: "Ěg tũ hã vễ, hã vĩ ěg tỹ tỹ Topẽ vĩ tó tĩ nỹtĩ," he mũ. "Ěg tỹ vễjẽn ki rĩr kĩ ěg tóg kutar nỹtĩ. ³ Kĩ ũ tỹ 7 (ke) ag vin nĩ, ũn kãme kórég tũ ag, ũn jykre há ag, ũ tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ ěn ag," he ag tóg. "Ěn ag mỹ ěg tóg vễnh rãnrãj tag nĩm ke mũ, ag tỹ vễjẽn ki rĩr jé. ⁴ Kĩ ěg tóg tag tỹ vễnh kutãn mãn ke tũ nĩ. Jatun mỹ ěg tóg Topẽ mré vēmén ke mũ. Ti vĩ tó jé ěg tóg ke mũ," he ag tóg, *Pedro* ag.

⁵ Ag vĩ vĩ vễnh kar mỹ há nĩ ha, kĩ ag tóg *Estêvão* fễg mũ sir, ũ tỹ *Jesus* ki rã kĩ jẽ ěn ti, kĩ Topẽ kuprĩg vĩ tỹ ti jagrẽ nĩ. Ti mré ag tóg *Filipe* fễg mũ gé, *Prócoro* ke gé, *Nicanor* ke gé, *Timom* ke gé, *Pármenas* ke gé, *Nicolau* ke gé, ěmã tỹ *Antioquia* tá ke tag ti, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ tag ti. ⁶ Ěn ag vin ag tóg mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag jo. Kĩ ag tóg ag to Topẽ mré vĩ mũ, ag nĩgé tỹ ag mẽ kĩ. Hã kĩ ag tóg ag mỹ

vēnh rānhrāj ěn nīm mũ, ag tỹ vỹjěn ki rĩr jé.

⁷ Kỹ Topĕ vĩ tóg vĕnh kar kri rũm ke mũ sir. Ũ tỹ *Jesus* mré mũ ag vỹ tóg hĕn ri ke nỹtĩ, *Jerusalém* tá. Kỹ Topĕ tũ ki rĩr tĩ ũ ag tóg *Jesus* vĩ kri fi kỹ ti ki ge mũ gé sir.

Ag tỹ *Estêvão* se

⁸ *Estêvão* vỹ hã ra krĩ há nĩ, Topĕ tỹ ti mỹ vỹjkre nĩm kỹ. Kỹ tóg ěg tỹ nĕn han vānh tỹ hĕn ri ke hynhan mũ, vĕnh kar mỹ. ⁹ Hã ra ũ ag tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrān jafã tá ti vĩ kafān mũ. Ĕmã tỹ *Cirene* tá ke ag vĕ, ěmã tỹ *Alexandria* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag ke gé, ga tỹ *Ásia* tá ke ag ke gé.

¹⁰ Hã ra ag tóg ti tỹ hĕ ri ke tũ nĩ, ti krĩ há nĩn kỹ, ti tỹ Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nĩn kỹ. ¹¹ Kỹ ag tóg ũ ag krĩn mũ, ag tỹ ti kato vĩ jé, kỹ ag tóg: “ti vĩ mẽ ěg mỹr,” he mũ. “*Moisés* to vĩ kónān tóg mỹr, Topĕ to ke gé,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to.

¹² Hã kỹ vĕnh kar tóg ti to jũgũ mũ, kófa ag mré hã, Topĕ vĩ to ěg kanhrān tĩ ag mré hã. Kỹ ag tóg ti kãgmĩ kỹ ti ség mũ. Kỹ ag tóg pã'i ag to ti pére kãmũ mũ.

¹³ Ũ tỹ ón kỹ ti kato vĩnh ke mũ ag jé ag tóg prĕr mũ gé, pã'i ag. Kỹ ag tóg: “Topĕ ĩn to tóg vĩ kónān tĩ, Topĕ tỹ ěg mỹ nĕn tó ja ěn to ke gé. Hã ra tóg ti vĩ kónān to krónh ke tũ nĩgtĩ,” he ag tóg. ¹⁴ “Ti vĩ mẽ ěg mỹr. *Jesus* kãmén tóg tĩgtĩ, *Nazaré* tá ke ěn ti. Topĕ ĩn kókén jé tóg ke mũ, *Jesus* ti, he tóg tĩgtĩ, kỹ tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vỹjkre nĩm mũ ěn tỹ tũ' he sór mũ gé,

ěg mỹ vỹjkre ũ nĩm kỹ,” he ag tóg ón kỹ, *Estêvão* to.

¹⁵ Kỹ pã'i ag kar tóg ti tugnỹm mũ, hã ra ti ve tóg tỹ Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ve ri ke nĩ sir.

7

Estêvão tỹ vĕnh kãmén

¹ Kỹ Topĕ tũ to pã'i mág tóg ti mỹ: “Ki hã ke mỹ'?” he mũ.

² Kỹ *Estêvão* tóg ag mỹ: “ijóg',” he mũ. “Inh kanhkã',” he tóg. “Ĕg jóg tỹ Topĕ vỹ tóg vĕnh kar kãfór nĩ. Ti hã ne ěg jógjóg tỹ *Abraão* mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ver ga tỹ *Mesopotâmia* tá nĩ ki, ti tỹ ver ěmã tỹ *Harã* ra tĩ tũ ki.

³ Kỹ tóg ti mỹ: “ã jamã tá kutĕ,” he ja nĩ. “Ă kanhkã ag kar ré kỹ tĩg. Ga ũ ra tĩg, isỹ tá ã mỹ: tag kã nĩm nĩ, he jé,” he ja tóg nĩ ti mỹ, Topĕ ti.

⁴ Hã kỹ tóg ga tỹ *Caldéia* tá kãkutĕ mũ, *Harã* tá ěmān jé. Ti panh ter kar kỹ Topĕ tóg ti mỹ: “ga tag ra tĩg sir,” he mũ.

Ĕg jamān hã vĕ, *Abraão* jamã ja ti,” he tóg. ⁵ “Ge ra Topĕ tóg ti mỹ ga ěn nĩm ja tũ nĩ ver. Ti mỹ tóg hã ra: ã tũnh ke vĕ, kar kỹ, ã krĕ tũnh ke vĕ gé, he ja nĩ. Hã ra tóg ver kósin ja tũ nĩ, Topĕ tỹ ti mỹ: ã krĕ tũnh ke vĕ, he mũ ěn kã.

⁶ Kỹ Topĕ tóg ti mỹ: ã krĕ ag tỹ fóg ũ ag mré mũnh ke vĕ, fóg ěn ag jamã ra, he mũ. Ag tỹ ag mré rānhrāj ke vĕ, kỹ ag tóg ag vóg kónān ke mũ, prỹg tỹ 100 tỹ 4 (ke) ki, he tóg. ⁷ Hã ra sóg ũ tỹ ag vóg kónān mũ ěn ag vóg kónān ke mũ gé, kar kỹ, he tóg. Isỹ ag vóg kónān kar kỹ

ã krê ag tóg tá kãpanh mũ. Kĩ ag tóg ga tag ki isũ ti han mũ, he tóg, Topẽ ti. Ti tỹ *Abraão* mỹ ken hã vễ,” he tóg, *Estêvão* ti.

8 “Kỹ tóg ti mỹ vễjykre nĩm mũ, ti tỹ ti krê ag gré fár junun kym jé. Topẽ tỹ ag rán han hã vễ. Kar kỹ *Abraão* tóg *Isaque* han mũ. Ti tỹ kurã tỹ 8 (ke) han kỹ tóg ti mỹ kym mũ. *Isaque* tỹ *Jacó* han kỹ tóg hã han mũ gé, kỹ *Jacó* tóg hã han mũ gé, ti tỹ ti krê tỹ 12 (ke) ẽn ag han kỹ, ẽg tỹ ù to: “ẽg jógjóg kar“, he mũ ẽn ag. 9 Hã ra ẽg jógjóg ẽn ag tóg ag jãvy tỹ *José* to jũgũ ja nĩgtĩ, ag tỹ ti tũ to ẽn kỹ. Hã kỹ ag tóg ti vễne he mũ, ù tỹ ga tỹ *Egito* ra mũ mũ ag mỹ. Hã ra Topẽ tóg ti ki rĩr mũ. 10 Kỹ tóg ti jy nĩgãn mũ, ti tỹ vễnh jagtar vэг mũ ra. Ti jykre há nĩn kỹ tóg *Egito* tá ke ag pã'i mág mỹ há tĩ, ag tỹ ù to: *Faraó*, he mũ ẽn mỹ. Hã kỹ tóg ti tỹ pã'i mág han mũ, *José* ti tỹ, ti tỹ *Egito* tá ke kar ẽn ag ki rĩr jé sir.

11 Kejẽn tóg prỹg tĩ sir, ga tỹ *Egito* mĩ hã, ga tỹ *Canaã* mĩ hã ke gé. Kỹ vễnh kar tóg kókĩnkĩr mũ, prỹg tĩn kỹ. Kỹ ẽg jógjóg ẽn ag tóg kókĩnkĩr mũ gé. 12 Kỹ ù tóg *Jacó* mỹ: “*Egito* tá ti vễjẽn nĩ inhhã,” he mũ. Kỹ tóg ẽg jógjóg ag jẽgnẽg mũ, ag tỹ *Egito* ra mũ vèn jé. 13 Ag tỹ ra mũ mãn kỹ *José* tóg vãhã ag mỹ: “inh hã vễ,” he mũ, ti kãke ag mỹ. Hã kỹ *Faraó* tóg *José* kanhkã ag ki kanhró nĩ gé sir. 14 Kỹ *José* tóg ti panh tỹ *Jacó* jé prẽr mũ, ti tỹ vễnh kar tatĩn kãtĩg jé. Û tỹ 70 kri 5

(ke) ag vễ, ti kanhkã ag. 15 Kỹ tóg *Egito* ra tĩ mũ. Tá tóg ter mũ kejẽn. Kar kỹ ẽg jógjóg ag vỹ tá kãgter kãn ja nĩgtĩ gé. 16 Hã kỹ ag tóg ẽmã tỹ *Siquém* tá kénh kỹ nỹtĩ. *Abraão* vỹ tóg vễnh kej ẽn to jãnkamy nĩm ja nĩgtĩ, *Emor* krê ag mỹ,” he tóg, *Estêvão* ti.

17 “Vãhã tóg kurã pêtẽm mũ sir, Topẽ tỹ *Abraão* mỹ: ã krê mỹ sóg ga ẽn nĩm mũ, he ja kurã ẽn ti. Kỹ ag tóg *Egito* tá vễnh grun mũ.

18 Kejẽn ù tóg tá tỹ pã'i jẽ, *Egito* tá. Hã ra tóg *José* mẽ ja tũ nĩ, pã'i tag ti. 19 Ẽn tóg ẽg kanhkã ag to jũ mũ. Ẽg jóg ag vóg kónãn tóg mũ gé. Kỹ tóg ag mỹ: “ãjag krê mur mũ ra ti gré nỹn kỹ ti fón nĩ, ti ter jé,” he mũ.

20 Ẽn kã vãhã *Moisés* tóg mur mũ, kỹ tóg sĩnvĩ pẽ nĩ. Kỹ ti han mũ fag tóg ti tén tũg mũ. Kysã tãgtũ ki fag tóg ti ki rĩr mũ, vễnh kar vatánh tá. 21 Kysã tãgtũ tũg kỹ fag tóg sir ti fón mũ. Hã ra *Faraó* ẽn kósin fi tóg ti ve kỹ ti vãg mũ, ti jẽ'ỹn jé. Kỹ tóg tỹ fi kósin ri ke nĩ, *Moisés* ti. 22 Kỹ tóg nén kar ki kanhrãn mũ, *Egito* tá vễjykre kar ẽn ki. Kỹ ti jykre vỹ vễjykre tỹ hẽn ri ke nĩ, kỹ ti vỹ vễnh vỹ tỹ hẽn ri ke nỹ gé,” he tóg.

23 “Vãhã tóg prỹg tỹ 40 (ke) han mũ. Kỹ tóg ti kanhkã pẽ ag to jykrén mũ, ti *povo* tỹ *Israel* to, ag tỹ nén han mũ venh tĩg jé. 24 Kỹ tóg ù vэг mũ, *Egito* tá ke ù. Ti tỹ *Judeu* vóg kónãn vэг tóg mũ, nén ù tũ to. Kỹ tóg ti kajãm mũ. *Egito* tá ke ẽn tén

tóg mǔ. ²⁵ Inh kanhkā ag h̄yn to jykrén k̄y ki kanhrān mǔ, Topē t̄y isugrīn ag kren han ke ti, he tóg, *Moisés* ti. Hā ra ag tóg to jykrén tū n̄ytī, ti kanhkā ag,” he tóg.

²⁶ “T̄y vaj k̄y tóg ag to tīg mǎn mǔ, ti kanhkā ag to. K̄y ũn régre ag tóg jagnē to jū n̄ytī. K̄y tóg ag t̄y jagnē to há han sór mǔ. Hā k̄y tóg ag m̄y: t̄y ājag tóg jagnē kanhkā n̄ytī vē, hā ra ājag tóg jagnē vóg kónān sór mǔ, he mǔ.

²⁷ K̄y ũ t̄y ti régre vóg kónān mǔ ěn tóg ti fón', ti fón', he k̄y ti m̄y: ā pijé t̄y ěg pā'i n̄i', ā pijé ěg jyvēn mǔ', he mǔ. ²⁸ Ā h̄yn isén sór mǔ, ā t̄y rāké tá *Egito* tá ke ěn tén ri ke han sór ā h̄yn mǔ, he tóg ti m̄y,” he tóg.

²⁹ “K̄y *Moisés* tóg ti v̄i mē k̄y vēnh péju k̄y t̄i mǔ. K̄y tóg ga t̄y *Midiā* ra t̄i mǔ. *Povo* ũ ag m̄i tóg t̄i mǔ gé. Tá tóg pr̄ug k̄y kósín régre han mǔ. ³⁰ Pr̄yg t̄y 40 (ke) t̄ug k̄y Topē t̄y jēnē jafā v̄y ti m̄y vēnh ven mǔ, ti t̄y ěmā tū ja m̄i t̄i mǔ ra, kr̄i t̄y *Sinai* tá. Vānh gru ki tóg ti vég mǔ. ³¹ K̄y tóg ti m̄y e t̄i. K̄y tóg ra t̄i mǔ, ti ve há han jé. K̄y tóg vēnh v̄i mēg mǔ. Topē v̄i vē. ³² K̄y tóg ti m̄y: t̄y sóg ā jógjóg ag Topē n̄i, *Abraão* Topē, *Isaque* Topē, *Jacó* Topē, he mǔ.

Hā ra *Moisés* tóg jūrūn ke mǔ, ti kamēg k̄y. K̄y tóg tá ěvānh jāvānh n̄i.

³³ Hā ra Topē tóg ti m̄y: ā pēn né nū ra. Inh jo ā tóg jē n̄i m̄y, hā ra sóg vēnh kar káfór n̄i. Hā k̄y nū, he mǔ. ³⁴ *Egito* tá ke ag t̄y isū ag vóg kónān

vég isóg n̄i n̄i. Ag vēnh krēkrēr mēg sóg n̄i n̄i. K̄y sóg téré, s̄y ag kygvān jé. Hā k̄y sóg ā jēnēg mǔ, ga t̄y *Egito* ra. Ha t̄ig, he tóg, Topē ti, *Moisés* m̄y,” he tóg.

³⁵ “*Moisés* ěn hā jēnē ja tóg n̄i, ti t̄y ti kanhkā ag krenkren han jé, ti t̄y t̄y pā'i n̄i jé. Hā to Topē t̄y jēnē jafā tóg ti m̄y vēnh ven, vānh gru ki. Hā ra ti kanhkā ag tóg ti to é he ja n̄igtī, ti m̄y: ā pijé t̄y ěg pā'i n̄i', ā pijé ěg jyvēn mǔ', hen k̄y.

³⁶ *Moisés* tóg sir ěg t̄y nén han vānh hynhan, ga t̄y *Egito* tá, goj kafā tū tá ke gé, goj kusūg he mǔ ěn tá ke gé. K̄y ag tóg ěmā tū m̄i mǔ mǔ, pr̄yg t̄y 40 (ke) ki, ti kanhkā ag. K̄y tóg tá ěg t̄y nén han vānh hynhan mǔ gé, ti t̄y ag jo t̄in k̄y,” he tóg.

³⁷ “*Moisés* tóg *povo* t̄y *Israel* ag m̄y: Topē v̄y ājag m̄y ti v̄i tó t̄i ũ jēnēnh mǔ, ājag mré ke ũ, ti t̄y ājag m̄y Topē v̄i tó jé, inh ri kén, he ja n̄igtī. ³⁸ *Moisés* ěn hā ne tóg *povo* t̄y *Israel* ag mré ěmā tū m̄i t̄i ja n̄igtī. Ag t̄y kejēn pānónh t̄y *Sinai* tá n̄yt̄in k̄y tóg Topē t̄y jēnē jafā mré v̄i mǔ. K̄y Topē tóg ti m̄y vējykre n̄im mǔ, ěg t̄y ki króm k̄y ěg r̄ir kr̄yg ja tū ve jé,” he tóg.

³⁹ “*Moisés* v̄i han vānh ag n̄ytī, ěg jógjóg ag. K̄y ag tóg ti tovānh k̄y ga t̄y *Egito* ra mǔ mǎn sór mǔ, kyrāgrā k̄y. ⁴⁰ K̄y ag tóg *Moisés* jāvy t̄y *Arão* mré v̄i mǔ. Ti m̄y ag tóg: “ěg m̄y vēnh kāgrá t̄y topē han, ěg t̄y vēnh jo ag gé mǔ jé,” he mǔ. *Moisés* tóg ěg jo t̄ig ja n̄i. ěg kāpan ja tóg n̄i, ga t̄y *Egito* tá,

hã ran hẽ ra vyr hÿn'? he ag tóg ti mÿ. Kÿ tóg ag mÿ: he, he mÿ. ⁴¹ Kÿ ag tóg monh sÿ kãgrá han mÿ. Kÿ ag tóg vẽn kãgrá ẽn mÿ ag mẽg kugprũg mÿ. Ag mÿ tóg sÿnvĩ nĩ. Kÿ tóg ag mÿ sër tĩ sir.

⁴² Hã ra Topẽ tóg vẽn kaja jé ag tovãnh mÿ gé, hã kÿ ag tóg rã to jãnjan mÿ, kysã to, krĩg kar to ke gé. Hã kÿ Topẽ vĩ tó tĩ ù tóg ag to rán mÿ gé, kÿ tóg: *Judeu'*, he mÿ. Ājag tÿ prÿg tÿ 40 (ke) ki ẽmã tũ ja mĩ mÿn kÿ ājag tóg inh mÿ nén ù pÿn ja tũ nĩgtĩ, hã ra ājag tóg topẽ ù ag mÿ kugprũn ja nĩgtĩ, he tóg. ⁴³ Ōn kÿ topẽ tÿ *Moloque* kãgrá va ājag tóg mÿ ja nĩgtĩ, krĩg kãgrá ke gé, hã vÿ: *Renfã*, he mÿ. Ẽn to ājag tóg jãnjan ja nĩgtĩ. Hã kÿ sóg ājag vóg kónãn kÿ *Babilônia* tá ke ag jẽgnẽnh mÿ, ag tÿ ājag tatĩ mÿ jé, he tóg, Topẽ ti, ti vĩ tó tĩ tÿ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁴ “Ēg jóg ag tÿ ẽmã tũ ja mĩ mÿn kÿ ag tóg kur tÿ Topẽ pẽ ĩn han ja nĩgtĩ, ag tÿ tá Topẽ mré vēmén jé. Topẽ vÿ *Moisés* mÿ ti tÿ nén han ke tó ja nĩgtĩ, ti tÿ kur tÿ Topẽ ĩn han jé. ⁴⁵ Ag krẽ tóg sir ag ri kén ĩn tÿ kur ẽn ma mÿ ja nĩgtĩ gé, ag tÿ Topẽ tÿ ag mÿ ẽmã tó mÿ ẽn ra mÿn kÿ.

Moisés ter kar *Josué* tóg sir ag jo tĩ mÿ. Hã ra Topẽ tóg ga ẽn tá ke ag kãpan mÿ, ẽg jógjóg ag jo.

Kejẽn *Davi* tóg tÿ ag pã'i nĩ sir, prÿg tÿ hẽn ri ke tũg kar kÿ. Hã ra ĩn tÿ kur ẽn tóg ver jẽ nĩ. ⁴⁶ Topẽ vÿ *Davi* to há nĩ. Kÿ *Davi* tóg ti mÿ: sÿ ã mÿ ĩn há

han há tóg tĩ vẽ. Ā hã ne tóg tÿ ijógjóg tÿ *Jacó* Topẽ nĩ, he mÿ. Kÿ tóg ã tÿ ĩn tÿ kur krẽm nĩn kÿ inh mÿ há tũ nĩ, he tóg, ti mÿ.

⁴⁷ Hã ra *Davi* tóg han tũ nĩ ver. Ti kósin tÿ *Salomão* hã tóg ĩn ẽn han mÿ,” he tóg, *Estêvão* ti.

⁴⁸ Kÿ tóg ag mÿ: “hã ra vẽn kar kãfór ẽn tóg ẽg tÿ ti jo ĩn han mÿ ẽn krẽm nĩ tũ nĩgtĩ mÿr,” he mÿ. “Hã kÿ Topẽ vĩ tó tĩ ù tóg ti to tag tó ja nĩ, ha mẽ. ⁴⁹ Kanhkã tãn vÿ tÿ inh nĩ, he tóg. Inh nĩg jan hã vẽ. Kÿ ga vÿ tÿ isũ nĩ gé. Sÿ tá vẽnkhán sór nĩn kÿ sóg kenh ke mÿ. Isũ kar vẽ. Kÿ ājag tÿ inh mÿ ĩn han sór kÿ ājag hÿn hẽ ri kenh mÿ'? Pêtẽm ke tũ ājag nĩ, ājag tÿ inh mÿ vẽnkhán jafã han mÿ ra. ⁵⁰ Inh hã ne tóg nén kar hynhan ja nĩ inhhã, he tóg, Topẽ ti, ti vĩ tó tĩ tÿ,” he tóg.

⁵¹ Kÿ tóg: “krĩ tũ ājag nÿtĩ', ki kanhrãn jãvãnh ājag tóg nÿtĩ', ājag nĩgrẽg tóg kutu nĩ',” he mÿ. “Topẽ kuprĩg kato ājag tóg vãsãnsãn tĩ'. Ājag jógjóg ag mré ājag tóg ti kato vãsãnsãn tĩ'. ⁵² Ājag jógjóg ag ne tóg Topẽ vĩ tó tĩ ag kar vóg kónãn ja nĩgtĩ'. Ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ'. Hã ra ẽn ag tóg ù tÿ vëjykre kuryj han mÿ ẽn kãmén ja nĩgtĩ, hã vÿ: *Jesus*, he mÿ. Jãvo ājag tóg ẽn kato vĩ ja nĩgtĩ, fóg mÿ. Kÿ ājag tóg ti tén ja nĩgtĩ, *Cristo* ti,” he tóg.

⁵³ “Topẽ hã ne ājag mÿ ti vĩ nĩm ja nĩ', ti tÿ jẽgnẽ jafã ag tÿ. Hã ra ājag tóg ti vĩ mranh ja

nĩgtĩ,” he tóg. *Estêvão* tỹ pã'i ag mỹ tón hã vë.

Ag tỹ Estêvão tén

⁵⁴ Ũ tỹ tá nỹtĩ ag tỹ ti vĩ mẽ kỹ ag fe tóg gỹm ke mũ. Kỹ ag tóg ag jã tỹ gángán ke mũ. ⁵⁵ Hã ra Topẽ kuprĩg tóg *Estêvão* krĩn mũ, kỹ tóg kanhkã ki êvãnh kỹ Topẽ vég mũ, ti kókov ti. *Jesus* vég tóg mũ gé. Topẽ pëgja tá tóg jẽ nĩ. ⁵⁶ Kỹ tóg: “ha vé,” he mũ. “Kanhkã tá sóg vég mũ, kỹ êprã ke fi kósin tóg Topẽ pëgja tá jẽ nĩ,” he tóg.

⁵⁷ Kỹ ag tóg prënrër mũ sir, ag nĩgrëg nĩgfénh kỹ. Ag kar tóg ti to vënh génh han mũ. ⁵⁸ Kỹ ag tóg ti ség mũ. *Jerusalém* tá ag tóg ti kutëm mũ gé. Kỹ ag tóg ti pin mũ, pó tỹ. Ag kur vãvãm ag tóg mũ, kỹ kyrũ tóg ki rĩr mũ, ag kur ki. Kyrũ ên jiji hã vỹ: *Saulo*, he mũ.

⁵⁹ Kỹ ag tóg *Estêvão* pin mũ sir, pó tỹ. Hã ra *Estêvão* tóg jamã há ra : “!..inh *Senhor*’..!” he mũ. “!..*Jesus*’..!” he tóg. “!..Inh kuprĩg jãvãnh ra..!” he tóg mũ. ⁶⁰ Kỹ tóg ti jakrĩ tỹ jẽ kỹ prër mũ: “!..inh *Senhor*’..! ..Ag tỹ inh pin tỹ ag mỹ vënh pãte fón ne..!” he tóg mũ. Kar kỹ tóg hun ke kỹ ter mũ sir.

8

Saulo tỹ ag vóg kónãn

¹ Jãvo tóg *Saulo* ên mỹ há tĩ, ag tỹ ti tén kỹ. Kurã ên kã ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar vóg kónãn jagy han mũ, *Jerusalém* tá. Kỹ ag tóg jagtar tãvĩ nỹtĩ. Kỹ ag tóg vënh kãpugpóv kãn mũ sir. Ga tỹ *Judéia* kar mũ ag

tóg mũ mũ, ga tỹ *Samaria* mũ ke gé.

² Ũ tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg fe kaj nỹtĩ, *Estêvão* ter kỹ. Kỹ ag tóg kygfỹ mág kỹ ti kénh mũ.

³ Hã ra *Saulo* tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vóg kónãn jagy han mũ. Ti tỹ ag tũg sór vë. Hã jé tóg ĩn kar kã ra rã tĩ. Ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ũ ven kỹ tóg vëse ja kã tá ti fón tĩ, ũn gré ag, ũn tỹtã fag ke gé.

Samaria tá Topẽ vĩ tó

⁴ Ũ tỹ vënh kãpugpóv mũ ên ag vỹ vënh kar mỹ vënh vĩ sér tugtó mũgtĩ, Topẽ vĩ ti. ⁵ Kỹ *Filipe* tóg tĩ mũ gé. Ga tỹ *Samaria* ra tóg tĩ mũ, kỹ tóg ěmã ũ ki ra mũ, *Cristo* kãmén jé. ⁶ Kỹ vënh kar tóg ti vĩ mẽgmëg mũ. Jëmë há han ag tóg mũ, *Filipe* vĩ ti. Hã ra tóg ěg tỹ nén han vãnh hynhan mũ gé. ⁷ Vëjagrë kórég tỹ hën ri ke pan tóg mũ. Ti tỹ ag pan kỹ ag tóg jamã há ra prër mũ, kỹ ag tóg kãpa mũ. Ũn kãnhgrĩ ag tỹ há' he tóg mũ, ũn vagvá ag tỹ ke gé. ⁸ Kỹ tóg vënh kar mỹ sér tĩ sir, ěmã ên tá.

⁹ Hã ra tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ, *Simão* he mũ. Kujá vë, kỹ tóg nén vënh mỹ hynhan tĩgtĩ. Kỹ tóg ag tỹ ti tỹ nén han mũ ve kỹ ag mỹ e tĩ. Vëso tóg: “ag kãfór inh nĩ,” he tĩ, ag tỹ ti kamëg jé. ¹⁰ Hã kỹ vënh kar tóg ti kamëg tĩ sir. Ti to ag tóg: “Topẽ jykre han tóg tĩgtĩ, Topẽ jykre mág pë ěn,” he tĩ. ¹¹ Kysã tỹ hën ri ke ki tóg nén vënh mỹ hynhan tĩ, kỹ tóg vënh kar mỹ e tĩ, hã kỹ ag tóg ti kamëg tĩ sir, kujá ěn ti.

12 Vāhā ag tóg *Filipe* vī kri fig mū, ti tỹ *Jesus Cristo* tón kỹ. Topě tỹ tỹ ěg pā'i nĩ kāmén tóg mū. Kỹ tóg ũ tỹ ti vī kri fig mū ag kygpég mū, fag ke gé. 13 Kỹ *Simão* ěn tóg ti vī kri fig mū gé. Kỹ *Filipe* tóg ti kypég mū gé. Kỹ tóg ti mré nĩ nĩ. Kỹ tóg *Filipe* tỹ ěg tỹ nén han vānh hynhan mū vég mū, Topě jykre tỹ. Kỹ tóg ti mỹ e tāvĩ tĩ sir.

14 Kỹ vāhā *Jesus* tỹ ũn vin mū ag tóg kejěn mēg mū, *Samaria* tá ke ag tỹ Topě vī kri fig mū ěn ti. *Jerusalém* tá ag tóg mēg mū, kỹ ag tóg *João* mré *Pedro* jēnēg mū, ag tỹ ve jé. 15 *Pedro* ag tỹ tá junjun kỹ ag tóg ag to Topě mré vī mū, Topě tỹ ti kuprīg tỹ ag jagrēn jé. 16 Tá ke ũ tóg tỹ jagrē tũ ja nĩ ver. Kygpe kỹ ag nỹtĩ inhā, *Jesus* jiji tó kỹ, ěg *Senhor* jiji tó kỹ. 17 Kỹ *Pedro* ag tóg ag nĩgé tỹ ag mēgmēg mū, kỹ Topě kuprīg tóg ag kã ra rã mū sir.

18 Hã ra *Simão* tóg vég mū. Kỹ tóg *Pedro* ag mỹ jãnkamy ven mū. 19 Kỹ tóg ag mỹ: “inh mỹ vējykre tag nĩm nĩ, jãnkamy tag to, sỹ ũ mē kỹ Topě kuprīg tỹ ag kã ra rã jé. Sỹ tag venh há tóg tĩ,” he mū.

20 Hã ra *Pedro* tóg ti mỹ: “ã jãnkamy mré ã nũgme ki kutēnh mū. Topě tỹ nĩm ja vē mỹr, hã ra ã tóg jãnkamy to mãn sór mū,” he mū. 21 “Ã pijé Topě jykre tag ki kanhró nĩ', kỹ Topě tóg ã mỹ nĩm ke tũ nĩ. ã jykre pijé kuryj nỹ', Topě mỹ. 22-23 Fe kórég tāvĩ ã nĩ mỹr. ã jykre pãno tag

to vānh ra. Topě mré vī. Hēn ri ke mūn tóg ã mỹ vēnh pãte fón mū,” he tóg, *Pedro* ti.

24 Kỹ *Simão* tóg ti mỹ: “iso Topě mré vī, inh jagtar jē tũ nĩ jé, ã tỹ inh mỹ tó mū tag ti,” he mū.

25 Hã ra *Pedro* ag tóg mū mãn mū gé, ag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* vī tó kar kỹ. Ag tỹ nén ve ja ěn tó kãn ag tóg, *Jesus* tỹ nén han ja ti. Kỹ ag tóg *Jerusalém* ra vỹnvỹn ke mū sir. Ag mūn kỹ ag tóg ga tỹ *Samaria* mĩ Topě vī sér ěn tugtó mū gé.

Filipe tỹ ũ kype

26 Hã ra Topě tỹ jēnē jafã tóg *Filipe* mỹ: “kanhkã fyr ra tĩg, ěpyr jagma tĩg,” he mū. “*Jerusalém* tán kãtĩ, *Gaza* mĩ, hã ra tóg ěmã tũ mĩ kutē mū. Ěpyr ěn jagma tĩg,” he tóg mū.

Kỹ tóg tĩ mū sir. 27 Tá jun kỹ tóg ga tỹ *Etiópia* tá fóg vég mū. Pã'i mág tỹ *Candace* fi mỹ rãnrãj tĩ vē, hã kỹ tóg kurĩ nĩ. Fi tỹ nén kar vég tóg tĩ. *Jerusalém* ra tóg tĩg ja nĩ. Tá tóg Topě mỹ fénhta ve ja nĩ. 28 Hã ra tóg ti jamã ra vỹn ke mū sir, karósa kã mĩ. Tĩg kỹ tóg Topě vī to ke mū, *Isaiás* tỹ rá ěn ti.

29 Kỹ Topě kuprīg tóg *Filipe* mỹ: “karósa ěn kukãm tĩg,” he mū. 30 Kỹ *Filipe* tóg fũrũn tĩ mū, kỹ tóg ti tỹ vēnh rá to ke mēg mū, *Isaiás* tỹ rá ěn to. Kỹ tóg ti mỹ: “ã mỹ ã tỹ nén to ke mū tag ki kanhró nĩ'?” he mū.

31 Hã ra tóg: “vó, ũ tóg inh mỹ kāmén ja tũ nĩ ver. ã mỹ inh mỹ kāmén ke tũ nĩ'?” he mū. “To kãtãpyr, inh mré nĩ jé,” he tóg.

9

³² Ti tỹ to ken hã vễ, ha mễ: “*ovelha* ri ke han tóg, ù ên ti. *Ovelha* pére êg mũ tĩ, ti tãnh jé, hã ra tóg vĩ tũ nĩgtĩ mỹr. Êg tỹ ti kyki ronh mũ ra tóg jatun mỹ jêg tĩ gé. ³³ Û ên tỹ Topê vĩ mranh tũ hã ra ag tóg ti vóg kónãn, ag tỹ ti jyvên tũ ra. Ti mré ke ag jykre pãno tó kãn ke tũ êg tóg nĩ mỹr. Ti tén ag tóg, kỹ tóg ter mũ sir,” he tóg, vễnh rá ti.

³⁴ Kỹ tóg *Filipe* mỹ: “ù to ke nễ hỹn’? Topê vĩ tó tĩ tỹ ne tó nễ hỹn’? Ti tỹ vễso ke mỹ’, ù to ke mỹ vó?” he mũ.

³⁵ Kỹ *Filipe* tóg ti mỹ vễnh rá tag kãmén mũ sir. *Jesus* kãmén tóg mũ. Ti mỹ tóg vễnh vĩ há ên tó mũ. Hã ra tóg mễ há han mũ.

³⁶ Ge ag tóg mũ mũ, êpry jagma. Kỹ ag tóg goj tá junjun mũ. Kỹ pã’i ên tóg: “tag ki tóg goj nĩ. Ả tỹ ki inh kype jé tóg há nĩ,” he mũ.

³⁷ Kỹ *Filipe* tóg ti mỹ: “ã tỹ ã fe tỹ ti ki rã kỹ nĩn kỹ tóg há nĩ,” he mũ.

Kỹ tóg: “ti ki sóg rã kỹ nĩ. *Jesus Cristo* tóg tỹ Topê kósin nĩ mỹr,” he mũ. ³⁸ Kỹ tóg karósa vóg tĩ mỹ: “ver krỹg hé,” he mũ. Kỹ ag tóg goj kã ra ge mũ. Kỹ *Filipe* tóg ti kypég mũ sir.

³⁹ Ag tỹ goj kã tá kãpa kỹ *Filipe* tóg tũ’ he mũ, Topê kuprĩg tỹ ti ma tĩg kỹ. Kỹ pã’i ên tóg ti ve mãn tũ nĩ sir. Kỹ tóg tĩ mũ, ti jamãn ra. Ti mỹ tóg sér tĩ sir.

⁴⁰ Hã ra *Filipe* tóg êmã tỹ *Azoto* tá nĩ nĩ. Tĩg kỹ tóg *Jesus* kãme sér ên tó tĩ mũ, êmã kar mĩ. Kỹ tóg kejên êmã tỹ *Cesaréia* tá jun mũ.

Saulo tỹ Jesus ki rã
(*Hk 22.6-16; 26.12-18*)

¹ Hã ra *Saulo* tóg ver ù tỹ êg *Senhor tỹ Jesus* mré mũ mũ ag vóg kónãn sór mũ. Ag to tóg krĩ rỹ nĩ ver. Ti tỹ ag kãgtén sór vễ. Hã to tóg Topê tũ to pã’i mág venh tĩ mũ. ² Kỹ tóg ti mỹ vễnh rá to vĩ mũ, ti tỹ êmã tỹ *Damasco* ra tĩg jé. Tá tóg vễnh rá ên tỹ pã’i ag mỹ ven sór mũ, ag tỹ ti mỹ: “ha ag venh tĩg,” he jé. Ti tỹ *Jesus* mré ke ù ve kỹ se sór vễ. *Jerusalém* ra tóg ag tatĩ tĩg sór mũ, ti tỹ ùn sigség mũ ag, fag ke gé. ³ Hã jé tóg *Damasco* ra tĩ mũ. Ti tỹ to hã tĩ ra vãhã jẽngrẽ tar tóg vễnh ven mũ, kanhkã tá. Rã kãfór tóg nĩ, hã ra tóg *Saulo* ki kómkóm ke mũ sir. ⁴ Kỹ tóg kutẽ mũ, ga kri. Kỹ tóg vễnh vĩ mễg mũ. Kỹ tóg: “*Saulo*, *Saulo*,” he mũ. “Ả tỹ ne jé isũ ag vóg kónãn nễ?” he tóg, vễnh vĩ ti.

⁵ Kỹ *Saulo* tóg êg *Senhor* ti mỹ: “ã tỹ ù nĩ?” he mũ.

Kỹ tóg ti mỹ: “tỹ sóg *Jesus* nĩ, ã tỹ ùn vóg kónãn sór tĩ ên vĩ tỹ inh nĩ,” he mũ. ⁶ “Jẽgnẽ ra, êmã tag ki rã, tá ù tóg ã mỹ tónh mũ, ã tỹ nén han ke ti,” he tóg.

⁷ Ti mré mũ ag vĩ vễnh vĩ tag mễg mũ gé, hã ra ag tóg nén ù vэг tũ nĩ. Kỹ ag tóg jũrũn ke mũ. ⁸ Kỹ *Saulo* tóg jẽgnẽ mũ sir. Kỹ tóg tã mĩ êvãnh sór mũ, hã ra tóg nén ù vэг tũ nĩ. Kỹ ag tóg ti nĩgẽ kãgmĩ kỹ ti pére mũ mũ, êmã ên ra. ⁹ Kurã tãgtũ ki tóg êvãnh

tũ nĩ, kŷ tóg jĕg tũ nĩ gé, kron tũ ti nĩ gé.

¹⁰ *Damasco* tá ke ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Ananias*, he mũ. *Jesus* mré ke ũ vē. Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ vēnh ven mũ. Kŷ tóg: “*Ananias*,” he mũ.

Kŷ *Ananias* tóg ěg *Senhor* ti mŷ: “inh hã vē,” he mũ.

¹¹ Kŷ *Jesus* tóg ti mŷ: “ĕpy kuryj he mũ ěn ra tŷg,” he mũ. “*Judas* he mũ ěn ĩn kã ra rã. Tá ũ tóg nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Saulo*, he mũ. Ěmã tŷ *Tarso* tá ke vē. Ěn mré vĩm nĩ,” he tóg. “Ha vé, inh mré tóg vĩ nĩ nĩ. ¹² Kŷ tóg ũ vég nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Ananias*, he mũ. Ā hã vē. Ā tŷ ti ĩn kã ra rãnh ke vē. Ā tŷ Ā nĩgé tŷ ti mĕnh ke vē. Kŷ tóg ve mãn ke mũ. Tag vég tóg nĩ nĩ,” he tóg, *Ananias* mŷ.

¹³ Kŷ tóg ěg *Senhor* ti mŷ: “vēnh kar tóg ti kãmén tĩ hã ra, Ā tŷ inh mŷ ũ tó mũ tag ti,” he mũ. “*Jerusalém* tá tóg Ā tũ ag vóg kónãn. ¹⁴ Kŷ tóg vēnh rá ma kãtĩ mũ, *Topĕ* tũ to pã'i mág tŷ ti mŷ han kŷ. Kŷ tóg ũ tŷ Ā mré vĩ mũ kar sigse sór mũ, ěmã tag ki,” he tóg, *Ananias* ti.

¹⁵ Hã ra tóg: “ti venh tŷg,” he mũ. “Ti kuprĕg isóg, ti tŷ ijiji tó jé, fóg ag kar mŷ, kanhgág ag kar mŷ ke gé, *povo* tŷ *Israel* ag mŷ ke gé,” he tóg. ¹⁶ “*Isugrĩn* tóg jagtar ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kŷ *Ananias* tóg tĩ mũ. Ti tŷ ĩn ěn tá jun kŷ tóg ti nĩgé tŷ ti mĕg mũ, kŷ tóg ti mŷ: “*Saulo*’, *régre*’, ěg *Senhor* vŷ inh jĕnĕ, *Jesus* ti, sŷ Ā ve jé,” he mũ. “Ti ve Ā mŷr, ĕpy kri, Ā tŷ

tag ki jun mũn kã. Hã kŷ sóg kãtĩ mũ, Ā tŷ ve mãn jé, *Topĕ* kuprĕg tŷ tŷ Ā jagrĕ nĩ jé,” he tóg.

¹⁸ Kŷ tóg vãhã ti kanĕ kã tá kãpa mũ, pirã fár ri ke. Kŷ tóg ve há' he mãn mũ sir. Kŷ tóg jĕgnĕ mũ sir. Kŷ tóg ti kypég mũ sir, *Ananias* ti. ¹⁹ Kŷ tóg jĕg mũ gé sir. Kŷ tóg vãhã tar' he mũ sir. *Damasco* tá tóg nĩ nĩ ver, *Jesus* mré mũ tĩ ag mré. ²⁰ Kŷ tóg vēsŷmér *Jesus* kãmén mũ, *Judeu* ag vēnh kanhrãn jafã krĕm. “Tŷ tóg *Topĕ* kósin nĩ,” he tóg mũ vãhã, *Jesus* to. ²¹ Ũ tŷ ti vĩ mĕg mũ kar ag mŷ tóg e tĩ. “*Jerusalém* tá tóg ag vóg kónãn tĩ, ũ tŷ *Jesus* tó mũ ag. Kŷ tóg tag ki jun mũ gé, ag sigse jé, ti tŷ *Topĕ* tũ to pã'i mág ag mŷ ag tatĩ tŷg jé,” he ag tóg, *Saulo* to.

²² Hã ra tóg fe tar nĩ. Kŷ tóg *Judeu* ag kanhrãn mũ, ěmã tŷ *Damasco* tá. Ag mŷ tóg *Jesus* kãmén mũ. “Tŷ tóg *Cristo* nĩ, *Jesus* ti,” he tóg. Kŷ tóg ag tŷ ti vĩ kafãn sór mũ ra ag mŷ vēnh mŷ tĩ sir.

Saulo tŷ *Jerusalém* ra tŷg

²³ Kurã tŷ hĕn ri ke tŷg kŷ *Judeu* ag tóg kejĕn jagnĕ mré *Saulo* tén ke to jykren mũ.

²⁴ Hã ra *Saulo* tóg mĕg mũ. Ěmã ěn to ró jãnkã tá ag tóg vãjig nŷtĩ, ti jo, kurã kar ki, kuty kar ki ke gé, ag tŷ tá ti tén jé. ²⁵ Kŷ ti mré ke ag vŷ kejĕn kuty ũ kã kĕj kã kã ti nĩm kŷ ti térem mũ, ěmã ěn to ró to, ti kren han jé. Kŷ tóg vãhã *Jerusalém* ra tĩ mũ sir.

26 Ti tỹ tá jun kỹ tóg *Jesus* mré ke ag mré nĩ sór mũ. Hã ra ag tóg ti kaměg mũ. “Ti ón hỹn,” he ag tóg ti to, ti tỹ ag vóg kónãñ ja nĩn kỹ. 27 Kỹ *Barnabé* tóg ti mré vĩ kỹ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag to ti pére tĩ mũ. Kỹ tóg ag mỹ ti tỹ *Jesus* ve ja ěn kāmén mũ, ěpřy kri. “Kar kỹ tóg *Damasco* tá ke ag mỹ *Jesus* kāmén ja nĩ gé, ti tỹ mũměg tũ nĩn kỹ,” he tóg. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir. 28 Kỹ *Saulo* tóg ag mré tĩ nĩ, *Jerusalém* tá. Tá tóg *Jesus* kāmén mũ gé, ti tỹ mũměg tũ nĩn kỹ.

29 Kỹ tóg *Judeu* ag mré vĩ mũ gé, ù tỹ *Grego* vĩ tó tĩ ag mré ke gé. Ag tỹ ti vĩ kafãñ kỹ tóg ag mré vĩ mũ. Kỹ ag tóg ti tén ke to jykrén mũ. 30 Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg měg mũ gé. Kỹ ag tóg ěmã tỹ *Cesaréia* ra ti pére mũ mũ. Tá junjun kỹ ag tóg ěmã tỹ *Tarso* ra ti jěněg mũ, ti jamã ra.

31 Jãvo *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kar vỹ jatun mỹ nỹtĩ nĩ sir, ga tỹ *Judéia* tá, ga tỹ *Galiléia* tá ke gé, ga tỹ *Samaria* tá ke gé. Kỹ ag tóg jatun mỹ vėnh kanhrãñ mũ, Topě jykře tỹ. Topě vĩ ki ag tóg króm mũ. Topě kupřĩg vỹ ag krĩn mũ. Kỹ ag krĩ vỹ kãnhvy' he mũ. Kỹ ùn e ag tóg *Jesus* ki ge mũ gé sir, fag mré hã.

Enéias

32 Kejěn *Pedro* tóg vėnh kar ag vigvenh tĩ mũ. Kỹ tóg ěmã tỹ *Lida* ra tĩ mũ gé, tá Topě tũ ag vigve jé. 33 Tá ù tóg nỹ nĩ, ti jijin hã vỹ: *Enéias*, he mũ. Kãnhgrĩn kỹ tóg nỹ nĩ. 8 anos

(ke) han tóg, kãnhgrĩn kỹ nỹ ki.

34 Kỹ *Pedro* tóg ti mỹ: “*Enéias*, *Jesus Cristo* vỹ ã han. Jěgně ra, ã nỹg ja fi han ra,” he mũ.

35 Kỹ tóg vėsỹmér jěgně mũ. Kỹ *Lida* tá ke kar ag vỹ ti vėg mũ, ěmã tỹ *Sarona* tá ke kar ag ke gé. Kỹ ag tóg ti ve kỹ *Jesus* ki ge mũ gé sir.

Dorcas fi

36 Ěmã tỹ *Jope* tá ù fi tóg nĩ nĩ, *Jesus* mré ke ù fi, fi jiji hã vỹ: *Tabita*, he mũ, hã vỹ: *Dorcas*, he mũ, fóg tỹ *Grego* vĩn ki. Ěn fi hã vỹ nén há kar han mũ. Ûn jagtar fag mỹ fi tóg nén ù vin tĩ.

37 Kejěn fi tóg kaga mũ, kỹ fi tóg ter mũ sir. Kỹ fag tóg fi kype kỹ ĩn to jãpřy jafã tá fi fig mũ, kynhmỹ.

38 Jo *Jope* tóg *Lida* to hã nĩ, hã ra *Pedro* tóg *Lida* tá nĩ nĩ. Kỹ *Jope* tá ke ag tóg ti ki kanhró nỹtĩ.

Kỹ ag tóg ùn régre ag jěgněg mũ, ag tỹ ti mỹ: “kur kãtĩg mě han,” he jé. 39 Kỹ tóg vėsỹmér tĩ mũ. Kỹ tóg tá jun mũ. Hã ra *Dorcas* fi tóg ĩn to jãpřy jafã tá nỹ nĩ. *Pedro* jun kỹ ag tóg ĩn to jãpřy jafã to jãpřy mũ, ti mré. Kỹ ùn mén ter ja ěn fag kar vỹ ti to kãmũ mũ. Kygfỹ kỹ fag tóg ti mỹ fag kur venven mũ, *camisa*, *vestido* ke gé, *Dorcas* fi tỹ fag mỹ kugřyn ja ěn ti.

40 Kỹ *Pedro* tóg vėnh kar mỹ: “ha pa jěg,” he mũ. Kỹ tóg ti jakřĩ tỹ jěg kỹ Topě mré vĩ mũ. Kỹ tóg vėser fi mỹ: “*Tabita*’, nĩ ra,” he mũ. Kỹ fi tóg mřin ke mũ. Kỹ fi tóg nĩ mũ, fi tỹ *Pedro*

ven kŷ. ⁴¹ Kŷ tóg fi nĭgĕ kĕgmĭ kŷ fi fĕg mŭ. Kŷ tóg vĕnh kar jé prĕr mŭ, Topĕ tŭ kar, ũn mén ter ja ĕn fag mré hĕ. Kŷ tóg fag mŷ fi ven mŭ.

⁴² Kŷ *Jope* tá ke kar ag vŷ mĕg mŭ sir, fi rĭr mĕn ĕn ti. Kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ *Jesus* ki ge mŭ sir, fag ke gé.

⁴³ Kŷ *Pedro* tóg ĕmĕ tŷ *Jope* tá nĭ nĭ ver, *Simĕo* he mŭ ĕn mré, ũ tŷ nĕn fĕr tŷ tĕnĕj he tĭ ĕn mré.

10

Capitĕo tŷ Cornĕlio

¹ ĕmĕ tŷ *Cesarĕia* tá ũ tóg nĭ nĭ, ti jĭji hĕ vŷ: *Cornĕlio*, he mŭ. *Soldado* tŷ 100 (ke) ag to pĕ'i vĕ, ag tŷ ũ to: ga tŷ *Itĕlia* tá ke ag, he mŭ ĕn ag to *capitĕo* vĕ. ² ĕn vŷ Topĕ to há nĭ, ti mré ke kar ke gé. Kŷ tóg Topĕ kamĕg tĭ. *Povo* tŷ *Israel* ag kĕ mĭ tóg ũn jagĕgtar ag jagĕgtĕn tŷgtĭ, ti tŷ tŷ *Judeu* ag mré ke tŭ hĕ ra. Topĕ mré tóg vĭ tĭ gé. ³ ĕn tóg nĕn nĕ vĕg mŭ, 3 óra ki, ti nŭr tŭ ra. Kŷ tóg Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ jun vĕg mŭ. Kŷ tóg ti mŷ: "*Cornĕlio*," he mŭ, Topĕ tŷ jĕnĕ jafĕ ti.

⁴ Ti tŷ ti ve kŷ ti fe tóg jŭrŭn ke mŭ, kŷ tóg: "ne nĕ?" he mŭ.

Hĕ ra tóg ti mŷ: "Topĕ vŷ ĕ vĭ mĕg mŭ. Ā tŷ ũn jagĕgtar ag mŷ nĕn nĭm tĭ ĕn vĕg tóg mŭ gé. Hĕ kŷ tóg ĕ to jykrĕn mŭ," he tóg. ⁵ "Kŷ ũ jĕgnĕm nĭ, ag tŷ *Jope* ra mŭ jé. Tá ũ tóg nĭ nĭ, ti jĭji hĕ vŷ: *Simĕo*, he mŭ, kŷ ti jĭji ũ hĕ vŷ: *Pedro*, he mŭ. ĕn jé prĕrm nĭ. ⁶ *Simĕo* mré tóg nĭ nĭ, ũ tŷ nĕn fĕr tŷ tĕnĕj he tĭ ĕn

mré, kŷ ti ĭn vŷ goj kafĕ tŭ fyr tá jĕ," he tóg.

⁷ Kŷ tóg tĭ mŭ sir. Kŷ *capitĕo* ĕn tóg ti mré rĕnhĕrĕj tĭ rĕgre ag jé prĕr mŭ, *soldado* pir mré, ũ tŷ Topĕ kamĕg tĭ ũ. ⁸ Kŷ tóg ag mŷ ti tŷ nĕn ve ja tó mŭ, kŷ tóg *Jope* ra ag jĕgnĕg mŭ.

⁹ Tŷ vaj kŷ ag tóg ĕmĕ ĕn to hĕ nŷtĭ, *meio dia* ki. Kŷ *Pedro* tóg ĭn to tĕpŕy mŭ, tá Topĕ mré vĭ jé. ¹⁰ Kŷ tóg kókĭr mŭ. Kŷ tóg fag mŷ vĕjĕn to vĭ mŭ. Fag tŷ ver ti mŷ han mŭ ra tóg nĕn nĕ vĕg mŭ. ¹¹ Kŷ tóg kanhkĕ nor kŷ nĭ vĕg mŭ. Tá nĕn ũ tóg kĕtĕre mŭ. Tŷ tóg kur mĕg ve nĭ. Ti péno tóg kygje kŷ nŷtĭ. ĕn tóg ga kri kĕtĕre mŭ. ¹² Hĕ ra misu kar tóg kur ĕn kĕ ki nŷtĭ nĭ. Fa tŷ 4 (ke) kar tóg nŷtĭ, ũ tóg ti nug kri mŷgtĭ gé, sĕsĭ kar ke gé. ¹³ Kŷ vĕnh vĭ tóg mĕ há tĭ, kŷ tóg: "tĕg'," he mŭ. "Tĕnh kŷ kó, vŷ," he tóg.

¹⁴ Kŷ *Pedro* tóg ĕg *Senhor* ti mŷ: "ne jé, nĕn ũ jĕgry ko ja tŷ sóg nĭ mŷr. ĕg *povo* jykre tŷ vĕ, ĕg tŷ misu ĕn kon kŷ," he mŭ.

¹⁵ Kŷ tóg ti mŷ vĭ mĕn mŭ sir, vĕnh vĭ ti, kŷ tóg: "Topĕ tóg hĕ ra to: há ti nĭ, he mŭ. Kŷ jĕgryg tŷg nĭ," he tóg.

¹⁶ Ge tĕgtŭ han tóg, kŷ nĕn nĕ ĕn tóg vĕg tŷ' he mŭ sir, kanhkĕ tá.

¹⁷ Hĕ ra tóg *Pedro* mŷ e tĭ. Ti tŷ to jykrĕn tŷ tóg tĭ, ti tŷ vĕg mŭ to. Ti tŷ ver to jykrĕn mŭ ra ag tóg junjun mŭ, *Cornĕlio* tŷ ũn jĕgnĕg mŭ ag. ũ tóg ag mŷ: "ĭn ĕn vĕ," he ja nĭ.

18 Kÿ ag tóg ró to jëgjë kÿ jamã há ra: “*Simão Pedro* ag mÿ ki nÿtĩ?” he mÿ.

19 Hã ra *Pedro* tóg ver ti tÿ vég mÿ ên to jykrén nĩ nĩ. Kÿ Topê kuprĩg tóg ti mÿ: “ha vé, ùn régre ag vÿ ã jé prër mÿ,” he mÿ. 20 “Jëgnë ra, kâtére ra, tÿg ra ag mré! To jykrén tÿg. Isÿ ag jëgnë vé,” he tóg, *Pedro* mÿ, Topê kuprĩg ti.

21 Kÿ tóg ag to kâtére mÿ, kÿ tóg ag mÿ: “inh hã vé, inh jé prër ja ãjag tóg nĩ. Æjag tÿ ne to kãmũ nê?” he mÿ.

22 Kÿ ag tóg ti mÿ: “*Capitão* tÿ *Cornélio* tÿ ëg jëgnë vé,” he mÿ. “Ùn jykre kuryj vé, kÿ tóg Topê kamëg tĩ. *Judeu* kar ag tóg ti to há nÿtĩ, ti to ag tóg vÿ há han tĩ. Topê tÿ jënë jafã vÿ ti mÿ tó ja nĩ, ti tÿ ã jé prër jé, ã tÿ ti ãn ra tÿg jé, ti mÿ Topê kãmén jé,” he ag tóg.

23 Kÿ tóg ag mÿ: “kãge jëg ra,” he mÿ. Kÿ ag tóg tá nũgnÿr mÿ. Tÿ vaj kÿ tóg ag mré tĩ mÿ. Kÿ *Jope* tá ke ù ag tóg ti mré mÿ mÿ gé. 24 Tÿ vaj kÿ ag tóg *Cesaréia* tá junjun mÿ. Tá *Cornélio* tóg ag jãvãnh mÿ. Ti kanhkã kar ag kógfyn ja tóg nĩ. Hã kÿ ag tóg tá nÿtĩ sir.

25 *Pedro* tÿ tá jun kÿ *Cornélio* tóg ti kato kâtĩg kÿ ti jo mÿg ke mÿ, “ti hÿn tÿ Topê nĩ,” hen kÿ.

26 Hã ra tóg ti fëg mÿ, kÿ tóg: “ke tÿg ra, tÿ sóg ëprã ke nĩ gé,” he mÿ. 27 Kÿ tóg ti mÿ vÿ há han mÿ. Kÿ tóg ãn kã ra rã kÿ ùn e ag vigvég mÿ. 28 Kÿ tóg ag mÿ: “*Judeu* ag vÿ fóg mré nĩ tũ nĩgtĩ. Æg jykrén hã

vë,” he mÿ. “Kÿ ëg tóg fóg ãn kã ra rã tũ nĩgtĩ gé sir. Hã ra Topê tóg inh kanhrãh, ti jykre tãg tÿ. Kÿ sóg vënh kar ãn kã ra rãnh mÿ, jëgryg tũ nÿn kÿ. 29 “Hã kÿ sóg jatun mÿ kâtĩg, vësÿmér, ãjag tÿ inh jé prër kÿ. Kÿ tóg sÿ ãjag ki jëmënh há tĩ. Æjag tÿ hë ri ke jé inh jé prër nê?” he tóg ag mÿ, *Pedro* ti.

30 Kÿ *Cornélio* tóg ti mÿ: “4 dias vé ha, ùri,” he mÿ. “Kÿ sóg inh ãn krëm Topê mré vÿnh ke nĩ nĩ, jëg tũ nÿn kÿ. 3 óra vé. Kÿ sóg ù vég nĩ nĩ. Ti kur tóg kókov nĩ. 31 Kÿ tóg inh mÿ: “*Cornélio*,” he mÿ. “Topê vÿ ã vÿ mëg mÿ. Æ tÿ ùn jagtar ag mÿ nén vin ên vég tóg mÿ,” he tóg. 32 “Kÿ *Jope* ra ù jënë. Tá *Simão* jé prër, ù tÿ *Pedro* he mÿ ên ti. Nén fár tÿ tãnjã he tĩ ên ãn krëm tóg nĩ nĩ, hã vÿ: *Simão*, he mÿ. Ti ãn vÿ goj kafã tũ fyr tá jë nĩ,” he tóg inh mÿ, Topê tÿ jënë jafã ti,” he tóg, *capitão* ti. 33 “Kÿ sóg vësÿmér ã to ù ag jëgnë. Kÿ ã tóg kâtĩ mÿ. Kÿ tóg há tĩ, ã kâtĩg ti. Hã to ëg tóg vënh mãn, Topê jo. Topê tÿ ã mÿ nén tó ja kãmén ra ëg mÿ. Æg tÿ mënã há tóg tĩ,” he tóg, *Cornélio* ti, *Pedro* mÿ.

Pedro tÿ *Cornélio* mÿ Topê vÿ tó

34 Kÿ *Pedro* tóg ag mÿ kãmén mÿ, kÿ tóg: “vãhã sóg to jykrén mÿ, Topê mÿ nén ù tũ vé, *Judeu* he mÿ ên ag, fóg he mÿ ên ag ke gé, kanhgág ag ke gé, *Judeu* jykre han tũ kar ag. 35 Ù tÿ ti kamëg mÿ hã vÿ ti mÿ há nÿtĩ, ù tÿ vëjykre kuryj han mÿ ag kar, *povo* kar kã

mī. ³⁶ *Povo tỹ Israel* ag mỹ tóg ti vī ěn jĕnĕ ja nĩ. Ěg mỹ tóg tóg, ěg tỹ jatu nỹtĩ jé, ti tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn ěg to há nĩn kỹ. *Jesus* ěn vỹ tỹ vĕnh kar *Senhor* nĩ.

³⁷ Vĕnh vī ěn mẽ kĀn ājag tóg huri. *Judĕia* kar kri tóg rĩm ke ja nĩ. *JoĀo* tóg vĕnh kar mỹ: ājag jykre tovĀnh ra, he ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ag kygpe ja nĩgtĩ. Kar kỹ *Jesus* tóg *Galilĕia* mĩ tĩg vĕn mũ, *Nazaré* tá ke ěn ti. ³⁸ Kỹ *Topĕ* tóg *Jesus* mỹ ti kuprĩg jĕnĕ ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ vĕjykre nĩm ja nĩ. Ga kar mĩ tóg tĩg ja nĩgtĩ. Nĕn há kar han ja tóg nĩgtĩ. Japo tỹ ũn vóg kónĀn mũ ag tỹ tóg há' he ja nĩgtĩ gé. *Topĕ* hĀ ne ti mré han ja nĩgtĩ hĀ ra'.

³⁹ Nĕn kar ěn ve ja ěg tóg nĩgtĩ, ti tỹ nĕn han mũ kar, ga tỹ *Judĕia* tá, *Jerusalém* tá ke gé. Ěn tỹ ag tóg krunh to ti sa ja nĩgtĩ, ti tĕn ja ag tóg nĩgtĩ. ⁴⁰ KurĀ tĀgtũ tũg kỹ *Topĕ* tóg ti rĩn mĀn ja nĩgtĩ, kỹ tóg ěg mỹ vĕnh ven ja nĩgtĩ," he tóg.

⁴¹ "Ti pijé ũn e mỹ vĕnh ven. Ěg hĀ mỹ tóg vĕnh ven. HĀ to *Topĕ* tóg ěg kuprĕg ja nĩgtĩ. Ti mré ěg tóg jĕn ja nĩgtĩ, kron ja nĩgtĩ gé, ti tỹ ti ter kar rĩr mĀn kỹ," he tóg. ⁴² "Kỹ tóg ěg mỹ: vĕnh kar mỹ inh kĀmĕn nĩ, he ja nĩgtĩ. *Topĕ* vỹ ti tỹ vĕnh kar kĀfór han, hem nĩ, he ja tóg nĩgtĩ. Kỹ tóg vĕnh kar jykre tugnỹm ke mũ sir, ũn rĩnrĩr mũ kar ag jykre, ũn kĀgter mũ kar ag jykre ke gé, hem nĩ, iso, he ja tóg nĩgtĩ ěg mỹ, *Jesus* ti," he tóg.

⁴³ "VĀsỹ *Topĕ* vī tóg tĩ ag kar vỹ ti kĀmĕn ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg: "ũ tỹ ti ki rĀ mũ mỹ tóg vĕnh pĀte fón ke mũ, *Topĕ* ti, ti tỹ ti vī mranh mũ ti," he ja nĩgtĩ. "*Cristo* tugrĩn tóg vĕnh pĀte fón ke mũ," he ja ag tóg nĩgtĩ," he tóg, *Pedro* ti.

Topĕ kuprĩg tỹ tỹ ag jagrĕ nĩ

⁴⁴ *Pedro* tỹ tag tóg kỹ vĀhĀ *Topĕ* kuprĩg tóg ag ki rĀ mũ, ũ tỹ ti vī mẽg mũ ag ki. ⁴⁵ Kỹ tóg *Judeu* tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ e tĩ, ũ tỹ *Pedro* mré kĀmũ ag mỹ. "Topĕ kuprĩg tóg tỹ ag jagrĕ nĩ'," he ag tóg. "Ag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra tóg ag ki rĀ mũ'. ⁴⁶ Vĕnh vī ũ tugtóg ag mũ mỹr. Vĕnh vī ěn ki ag tóg *Topĕ* mỹ: há Ā tóg nĩ, he mũ," he ag tóg.

⁴⁷ Kỹ *Pedro* tóg: "ũ tóg ag to: ag kygpenh ke tũ ěg nĩ, hĕnh ke tũ nĩ. *Topĕ* kuprĩg tỹ ag jagrĕ nỹtĩ. Ěg ki rĀ ri ke han tóg ag ki, *Topĕ* kuprĩg ti. Kỹ ěg hỹn ag kygpenh mũ ha," he mũ. ⁴⁸ Kỹ tóg ũ mỹ: "ag kygpe ra, *Jesus Cristo* jiji tóg kỹ," he mũ sir.

Ti tỹ ag kygpe kar kỹ ag tóg *Pedro* mỹ: "ver ěg mré nĩ," he mũ. Kỹ tóg ag mré nĩ sĩ han kar kỹ tĩ mũ sir.

11

Pedro tỹ *Jerusalém* tá ti tỹ nĕn han mũ tóg

¹ Kỹ *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag kar vỹ mẽg mũ, fóg ag tỹ *Topĕ* vī kri fig mũ ti, *Judĕia* kar mĩ hĀ. ² Kỹ *Pedro* tóg *Jerusalém* ra vỹn ke mũ. Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg ti mỹ: "vĕnh kar vỹ ag gré fār junun kym ke mũ,

ag tỹ Topẽ jykre han sór kỹ,” he mũ. ³ “Ëg jāvo ã tóg ùn fár kym ja tũ ag mré jẽn ja nĩ, ag ìn ki,” he ag tóg.

⁴ Kỹ *Pedro* tóg ag mỹ: ⁵ “ẽmã tỹ *Jope* tá sóg nĩ ja nĩ, kỹ sóg Topẽ mré vĩ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ sóg nén nẽ vég mũ,” he mũ. “Tỹ tóg kur mág ri ke nĩ. Ti péno kygje tóg kanhkã tá kátère mũ. Kỹ tóg inh ki jun mũ. ⁶ Kỹ sóg kã ki êvãnh mũ, kỹ sóg misu kar vég mũ, fa tỹ 4 (ke) tóg nỹtĩ, nẽn tân ag mré hã, ag nug kri mũ tĩ ag mré hã, sēsĩ kar mré hã. ⁷ Kỹ sóg vẽnũ vĩ mẽg mũ, kỹ tóg: “tág', vỹ,” he mũ. “Tãnh kỹ kó,” he tóg. ⁸ Kỹ sóg ti mỹ: “nejé. Nén ù jẽgry ko ja tũ sóg nĩ. Ëg jykre tũ vẽ, ãg tỹ misu ên kon kỹ,” he mũ. ⁹ Kỹ tóg inh mỹ: Topẽ tóg hã ra to: há ti nĩ, he mũ, kỹ jẽgryg tũg nĩ, he tóg. ¹⁰ Ge tãgtũ han tóg, kỹ nén nẽ ên tóg vég tũ' he mũ sir, kanhkã tá. ¹¹ Hã ra ùn tãgtũ ag vỹ vēsỹmér tá junjun mũ, inh nĩ ên tá. Ëmã tỹ *Cesaréia* tá ag kãmũ ja nĩgtĩ, fóg tỹ iso ag jẽgnẽn kỹ. ¹² Kỹ Topẽ kuprĩg tóg inh mỹ: “ha jatun mỹ ag mré tĩg,” he mũ. Kỹ tag ag tóg inh mré mũ mũ, ù tỹ 6 (ke) tag ag, *Jesus* mré ke tag ag. Kỹ ãg tóg fóg ên ìn kã ra ge mũ sir.

¹³ Kỹ tóg ãg mỹ ti tỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ve ja tó mũ. Ti ìn kã tá tóg jẽ ja nĩ. Kỹ tóg nẽji ti mỹ: *Jope* ra ù ag jẽgnẽ, he mũ. Tá *Simão* jé prẽr, *Pedro* he mũ ên, he tóg nẽji ti mỹ. ¹⁴ Ën vỹ ã mré vĩnh mũ. Kỹ ã tóg kren ke mũ, ã mré ke kar fag ke gé, he ja tóg nĩ nẽji ti mỹ,” he tóg.

¹⁵ “Kỹ sóg ag mỹ kãmén mũ. Kỹ Topẽ kuprĩg tóg vãhã ag ki rã mũ. Ti tỹ ãg ki rã ri ke han tóg mũ, kurã ên kã. ¹⁶ Kỹ sóg *Jesus* vĩ to jykren mũ, ti tỹ ãg mỹ: *João* tóg goj tỹ ag kygpe ja nĩgtĩ, hã ra Topẽ kuprĩg tóg ag kã ra rãnh mũ, tỹ vẽnũ kype ri ke vẽ sir, he ên to. ¹⁷ Kỹ Topẽ vỹ ag jagrẽn mũ, ti kuprĩg tỹ. Ti tỹ ãg jagrẽn ri ke vẽ, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ. Hã kỹ sóg Topẽ kato tẽ jãvãnh ja nĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹⁸ Ag tỹ tag mẽ kỹ ag krĩ tóg kusa' he mũ. Kỹ ag tóg: “Topẽ vỹ fóg ag krĩn mũ gé, ag tỹ ag jykre kórég tovãnh jé, ag tỹ ãg rĩr krỹg ja tũ ve jé,” he mũ.

Antioquia tá ke ag tỹ Topẽ vĩ kri fi

¹⁹ Ag tỹ *Estêvão* tén kar kỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg vẽnũ kãpugpóv kãn mũ, ag tỹ ag vóg kónãn kỹ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Fenícia* ra mũ mũ, goj vãso tỹ *Chipre* ra, ãmã tỹ *Antioquia* ra ke gé. Ag mũn kỹ ag tóg *Judeu* ag hã mỹ Topẽ vĩ tó mũ.

²⁰ *Kejẽn Chipre* tá ke ù ag tóg ãmã tỹ *Antioquia* ra mũ mũ, *Cirene* tá ke ag ke gé. Ën ag tóg fóg tỹ *Grego* vĩ tó tĩ ag mỹ *Jesus Cristo* kãmén mũ, vẽnũ vĩ sér tag ti. ²¹ Kỹ Topẽ tóg ag mré ag krĩn mũ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, Topẽ jykre han jé. ²² Kỹ *Jerusalém* tá ù tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg mẽg mũ, fóg ag tỹ *Jesus* vĩ kri fig mũ ti. Kỹ ag tóg *Barnabé* jẽnẽg mũ, ti tỹ *Antioquia* ra tĩg jé, tá ve jé.

12

23 Ti tỹ tá jun kỹ ti fe tóg mrin ke mũ, Topẽ tỹ ag jagãgtãn kỹ. Kỹ tóg ag jyvẽn mũ, ag tỹ *Jesus* ki rà to krónh ke tũ nĩn jé, ag tỹ fe tar nỹtĩn jé. 24 *Barnabé* vỹ tỹ ùn vĩ há nĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tóg jagrẽ nĩ. Jykre pir han kỹ tóg nĩ nĩ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag vỹ *Jesus* ki ge mũ gé sir, ti tỹ ag jyvẽn kỹ.

25 Kỹ *Barnabé* tóg ãmã tỹ *Tarso* ra tĩ mũ, *Saulo* jãvãnh jé, tá. 26 Ti tỹ ti ve kỹ tóg ti pére tĩ mũ, *Antioquia* ra. Tá ag tóg prỹg pir han. *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tỹ vẽnh mãn kỹ ag tóg ag kanhrãn tĩ, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kỹ ùn e vỹ ag vĩ jẽmẽg tĩ. *Antioquia* tá ag tóg *Jesus* mré mũ ag to: “*Cristo* mré ke ag,” he vén ja nĩ. Kỹ ãg jiji vẽ sir, hã vỹ: *Cristo* mré ke ag, he mũ.

27 Kejẽn *Jerusalém* tá ke ù ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ, Topẽ vĩ tó tĩ ag. 28 Ag kã ù jijin hã vỹ: *Ágabo*, he mũ. Ën vỹ Topẽ kuprĩg tỹ ti krĩn kỹ: “kejẽn ãg tóg prỹg venh ke mũ, kãnhmar,” he mũ, “ga kar mĩ hã,” he tóg. Kỹ tóg *Cláudio* tỹ tỹ pã'i tỹ *imperador* nĩn kỹ ge nĩ. 29 Prỹg tĩnh ken kỹ *Jesus* mré ke ag tóg *Judéia* tá ke ag to jykren mũ sir. Kỹ ag tóg: “ãg hỹn ag mỹnén ù jẽnẽnh mũ, ag tỹ kon jé,” he mũ. Kỹ ag tóg ag tũ kjuu vin han mũ, ag tỹ *Judéia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ jẽnẽ jé. 30 Kỹ ag tóg *Barnabé* jẽnẽg mũ, *Saulo* ke gé, ag tỹ gé(g) mũ jé, *igreja* to kófa ag mỹ vin jé, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ kãnhkrén jé.

Ag tỹ Pedro se

1 Kejẽn pã'i mág tỹ *Herodes* vỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ù ag sigség mũ, ag vóg kónãn jé. 2 Kỹ tóg *soldado* jẽnẽg mũ, ti tỹ *Tiago* tén jé, *João* kãke ãn. Kyfé téj tỹ tóg ti tén mũ, rógro téj tỹ. 3 Kỹ tóg *Judeu* ag mỹ há tĩ, kỹ *Herodes* tóg *Pedro* kãgmĩg mũ gé sir. Fénhta kã ki tóg ti kãgmĩg mũ. Fénhta ãn ki ag tóg pũ jẽgĩa tũ ko tĩ. *Judeu* ag jykre vẽ.

4 Kỹ *Soldado* ag tóg *Pedro* tỹ vese ja kã ki ti fón mũ. *Soldado* tỹ 16 (ke) ag vỹ ti ki rĩr mũ. Û tỹ 4 (ke) tỹ ti ki rĩr kar kỹ ù tỹ 4 (ke) ù ag vỹ ag nỹtĩg ja ki nỹtĩ he tĩ, ag ri kén. “Fénhta tỹ *Páscoa* kar kỹ sóg ag mỹ ti ven mũ, ag tỹ ti vóg kónãn jé,” he tóg, *Herodes* ti. 5 Kỹ *Pedro* tóg se kỹ jẽ nĩ. Hã ra *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg ti to Topẽ mré vĩ mũ. To ag krónh ke tũ nĩ.

Pedro tỹ kavari nĩ

6 Tỹ vaj kỹ *Herodes* vỹ ag mỹ ti ven sór mũ. Kuty ãn kã *Pedro* tóg *soldado* régre ag kjuu ki nũr mũ. *Ferro* régre tỹ tóg se kỹ nỹ, ag mré. *Soldado* ù ag tóg vese ja jãnkã ki rĩr mũ.

7 Kỹ vãhã Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ti mré jẽ nĩ. Kỹ tóg ãn ãn krẽm jẽnẽgrẽ nĩ, kuty hã ra. Ën tóg *Pedro* ki pérén ke mũ, ti kãvy ki. Ti rĩn kỹ tóg ti mỹ: “kur nĩ,” he mũ. Kỹ ti nĩgé se ja tóg varan ke mũ, *ferro* ãn ti. 8 Kỹ tóg ti mỹ: “vêsóg fĩ ra,” he mũ. “Ã pẽn né tu ra gé,” he tóg. Kỹ tóg ke mũ sir. Kỹ tóg

ti mÿ: “Ǻ kur rÿ tu kÿ inh nón kâtġ,” he mÿ.

⁹ Kÿ tóg kākutē mÿ. Ti nón tóg tĭ mÿ, *Pedro* ti. Hã ra tóg ti mÿ tÿ nén ũ ve jē, ti tÿ vэг mÿ ti. Ti mÿ tóg tÿ ti vєnhpєti ve nĭ, Topē tÿ jēnē jafã tÿ nén han mÿ ti. ¹⁰ Jãnkã ki rĭr vєn mÿ ěn pãtєn ag tóg mÿ, jãnkã ki rĭr mÿ ũ ke gé. Kÿ ag tóg jãnkã mág tá junjun mÿ, *ferro* tÿ han kÿ jē ěn. Jãnkã ěn vÿ vєsógki nor' he mÿ, ag jo. Kÿ ag tóg kãpa mÿ sir. Ēpry jagma ag tóg mÿ mÿ. Hã ra vãhã Topē tÿ jēnē jafã tóg tĭ mÿ sir. ¹¹ Kÿ *Pedro* tóg vãhã mrin ke mÿ, kÿ tóg: “vãhã sóg ki kanhró nĭ,” he mÿ. “Topē vÿ ti tÿ jēnē jafã jēnē ja nĭ, kÿ tóg inh kren han mÿ, pã'i tÿ *Herodes* jo. *Judeu* kar ag tóg inh jagtar nĭnh ke jãvãnh mÿ, hã ra sóg venh ke tũ nĭ,” he tóg.

¹² To jykrén kÿ tóg *Maria* fi ĩn ra tĭ mÿ, *João* mÿnh ěn fi, ag tÿ ũ to: *Marcos*, he mÿ ěn mÿnh fi. Fi ĩn krēm ag tóg vєnh mãn kÿ nÿtĭ nĭ. Topē mré ag vĭ nÿtĭ nĭ, ũ tÿ hєn ri ke ag. ¹³ Kÿ tóg ĩn jãnkã tÿ tórón' tórón' ke mÿ. Kÿ fi mÿ rãnhraj tĭ fi tóg venh kãtĭ mÿ. Fi jiji hã vÿ: *Rode*, he mÿ. ¹⁴ Kÿ fi tóg *Pedro* vĭ ki kanhrãn mÿ, hã ra fi tóg ti jy nón tũ nĭ. Róm tũ fi nĭ, jãnkã ti, fi fe tÿ mrin ke mÿ ra. Fi tÿ ĩn kã ra rã kÿ fi tóg vєnh kar mÿ: “*Pedro* vÿ ró to jē,” he mÿ.

¹⁵ Kÿ ag tóg fi mÿ: “krĭ vєnh mÿ ã nĭ,” he mÿ. Hã ra fi tóg: “vó, ti hã vє,” he mÿ. Kÿ ag tóg

fi mÿ: “ti ki rĭr tĭ ěn hÿn,” he mÿ.

¹⁶ Kÿ *Pedro* tóg ver re tá jē nĭ, jãnkã tÿ tórón' tórón' ke mãn kÿ. Kÿ ag tóg ti jy nón mÿ. Ti vэг ag tóg mÿ sir, kÿ tóg ag mÿ e tĭ. ¹⁷ Kÿ *Pedro* tóg ag mÿ ti nĭgé tÿ ge mÿ, ag tÿ katy' he jé. Kÿ tóg ag mÿ Topē tÿ ti kavãn tó mÿ sir. Topē tÿ vєse ja kã tá ti kākutēm kãmén tóg mÿ sir. Kÿ tóg ag mÿ: “*Tiago* mÿ tóm nĭ, *Jesus* mré ke kar ag mÿ ke gé,” he mÿ. Kÿ tóg *Jerusalém* tá kutē kÿ ěmã ũ ra tĭ mÿ sir.

¹⁸ Tÿ vaj kÿ *soldado* ag fe tóg jÿrÿn ke mÿ. “*Pedro* hÿn hē kã tá vyr,” he ag tóg mÿ, ti jãvãnh kÿ. ¹⁹ Kÿ *Herodes* tóg ũ ag jėgnėg mÿ gé, ti kãgmĭ jé. Hã ra ag tóg ti vэг tũ nĭ gé. Kÿ *Herodes* tóg *Pedro* ki rĭr mÿ ag ki jēmē mãn mÿ. Kar kÿ tóg *soldado* ũ ag mÿ: “ag kãgtén ra, ti ki rĭr mÿ ěn ag,” he mÿ. Kÿ ag tóg ag kãgtén mÿ sir.

Kar kÿ *Herodes* tóg *Judėia* tá kutē kÿ ěmã tÿ *Cesarėia* ra tĭ mÿ sir, tá nĭ jé.

Herodes ter

²⁰ *Herodes* tóg ěmã tÿ *Tiro* tá ke ag to jũ mÿ, ěmã tÿ *Sidom* tá ke ag to ke gé. ěn ag tóg *Herodes* nĭgja tá junjun mÿ. Kÿ ag tóg pã'i sĭ mré vĭ mÿ, ti jiji hã vÿ: *Blasto*, he mÿ. *Herodes* vÿ ti tÿ pã'i han ja nĭ. ěn mÿ ag tóg to vĭ mÿ, ti tÿ ag jagfy vĭ jé, *Herodes* mré. Ti tÿ ag to jũ nĭn kÿ ag tóg tá vėjєn ve mãn tũ nĭ sir. Hã kÿ ag tóg ti fe tÿ há' he sór mÿ, ti tÿ ag mÿ vėjєn vєne he mãn jé.

²¹ Kŷ *Herodes* tóg ag mŷ kurā nīm mŷ. Kŷ tóg ti kur sīnvī ěn tu mŷ, pā'i kur ěn ti. Kŷ tóg ti nīgja kri nī kŷ ag mŷ vī mág han mŷ. ²² Kŷ vĕnh kar tóg ti to: “ěprā vĕnh vī pijé’,” he mŷ. “Topĕ vī vē, ti vī ti,” he ag tóg mŷ. ²³ Kŷ vĕsŷmĕr Topĕ tŷ jĕnĕ jafā tóg ti vóg kónān mŷ sir, ti tŷ ag mŷ: “vó,” he tŷ nīn kŷ. “Inh pijé tŷ Topĕ nī’,” he ja tŷ tóg nī. Kŷ ti nug ga vŷ ti kagrāg mŷ, hā kŷ tóg ter mŷ.

Barnabé tŷ Saulo mré Topĕ vī tóh tŷg

²⁴ Jó ũ tŷ hĕn ri ke ag vŷ Topĕ vī mĕg mŷ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŷ.

²⁵ Kŷ *Barnabé* vŷ *Saulo* mré ag tŷ nĕn gé kāmŷ mŷ ěn vin mŷ, *Jerusalém* tá ke ag mŷ. Prŷg tŷn kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtī ag tóg *Jerusalém* tá ke ag mŷ vĕjĕn jĕgnĕ ja nŷgtī. Ag mŷ vĕjĕn ěn vin kar kŷ ag tóg vŷnvŷn ke mŷ sir, *Barnabé* ti, *Saulo* ti ke gé. Kŷ ag tóg *João Marcos* pére mŷ mŷ.

13

¹ *Antioquia* tá ũ ag tóg nŷtī, Topĕ vī tó tŷ ũ ag, *Jesus* jykre tŷ vĕnh kanhrān nŷtī ag ke gé. Kŷ ũ jijin hā vŷ: *Barnabé*, he mŷ, kar ũ jijin hā vŷ: *Simão Negro*, he mŷ. Ũ tóg tŷ *Lúcio* nī, *Cirene* tá ke tag ti. Kŷ ũ tóg tŷ *Manaém* nī, pā'i tŷ *Herodes* mré mog mŷ tag ti. Kŷ ũ tóg tŷ *Saulo* nī gé.

² Kejĕn ag tóg jagnĕ mŷ Topĕ jykre tó mŷ, ag jĕg tŷ nīn kŷ. Kŷ Topĕ kuprŷg tóg ag mŷ: “*Barnabé* fĕg ra, *Saulo* mré,” he mŷ, “ag tŷ inh rānhrāj han

jé, isŷ nĕn to jykren mŷ ěn ti, ag tŷ inh jykre tó jé, vĕnh kar mŷ,” he tóg.

³ Kŷ ag tóg ag jĕg tŷ nīn kŷ Topĕ mré vī mān mŷ. Ag nŷgé tŷ ag tóg ag mĕg mŷ, kŷ ag tóg: “ha mŷ jĕg,” he mŷ.

Kujá tŷ Elimas

⁴ Kŷ Topĕ kuprŷg tóg ag jĕgnĕg mŷ, kŷ ag tóg ěmā tŷ *Selúcia* ra mŷ mŷ. Tá junjun kŷ ag tóg goj vāso tŷ *Chipre* ra mŷ mŷ, *canoa* mág kā mŷ.

⁵ Kŷ ag tóg ěmā tŷ *Salamina* tá junjun mŷ. Tá ag tóg Topĕ vī kāmĕn mŷ, *Judeu* ag tŷ vĕnh kanhrān jafā krĕm. *João Marcos* vŷ ag mré tŷ mŷ gé. Ag mré rānhrāj mŷ vē.

⁶ Goj vāso mŷ ag tóg pa mŷ. Kŷ ag tóg ěmā tŷ *Pafos* tá junjun mŷ, Topĕ vī kāmĕn kŷ. Tá ũ tóg nī nī, kujá ũ. Ón kŷ tóg Topĕ vī tó sór mŷ. *Judeu* ũ vē, ti jiji hā vŷ: *Bar Jesus*, he mŷ.

⁷ *Governador* mré tóg nī nī. Ti jiji hā vŷ: *Sérgio Paulo*, he mŷ. Krŷ há ti nī, *governador* ti, kŷ tóg *Barnabé* ag jé prĕr mŷ. Ti tŷ Topĕ vī jĕmĕ sór vē.

⁸ Kŷ kujá ěn tóg ag vī kato tĕ mŷ, ti tŷ Topĕ vī kri fig tŷ nī jé. Kujá ěn jiji ũ hā vŷ: *Elimas*, he mŷ.

⁹ Kŷ vāhā Topĕ kuprŷg tóg *Saulo* krŷn mŷ. *Saulo* jiji ũ hā vŷ: *Paulo*, he mŷ.

Topĕ kuprŷg tŷ ti krŷn kŷ tóg kujá ěn ki kanĕ jŷ han kŷ ti ki ěvānh mŷ. ¹⁰ Kŷ tóg: “tŷ ā tóg ũn ón mé nī,” he mŷ. “Jykre pāno ā nī. Japo kósin vŷ tŷ ā nī, vĕjykre kuryj kato tĕ ā nī. Hā kŷ ā tóg vĕjykre pāno to krónh ke tŷ nŷgtī. ¹¹ Ha vé, Topĕ vŷ ā

vóg mǔ, kǔ ã tóg kyvān ha. Rã venh ke tũ ã nĩ ha, kurã tỹ hēn ri ke ki,” he tóg, *Paulo* ti.

Kỹ tóg vēsýmér ti mỹ kuty' he mǔ. Kyvó tóg nĩ sir. Kỹ tóg jēmīg mǔ. Ũ jé tóg prēr mǔ, ti tỹ ti pére tīg jé.

¹² *Governador* tỹ tag ve kǔ tóg ti mỹ e tĩ. Kỹ tóg *Jesus* ki rã mǔ. Topě jykre tóg ti mỹ tar ja nĩ.

Paulo tỹ ěmã tỹ *Antioquia* tá *Topě* vĩ tó

¹³ Kỹ vāhã *Paulo* ag tóg *Pafos* tá pa mǔ. *Canoa* mág kã mĩ ag tóg mǔ mǔ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Panfília* tá junjun mǔ, ěmã tỹ *Perge* tá. Hã ra *João Marcos* tóg kyrã mǔ. Ag ré kǔ tóg *Jerusalém* ra vỹn ke mǔ.

¹⁴ Jó ag tóg *Perge* tá pa mǔ, ga tỹ *Pisídia* ra mǔ jé, ěmã tỹ *Antioquia* ra. Tá junjun kǔ ag tóg vēnhkán ke kurã ki *Judeu* ag tỹ vēnh kanhrān jafã kã ra ge mǔ.

¹⁵ Ũ tóg tá Topě tỹ ěg mỹ vějykre nĩm ja ěn to ke mǔ, rán kǔ nĩ ěn to. Ti tỹ ěg jyvēn tó tóg mǔ gé, vāsỹ Topě vĩ tó tĩ ag tỹ rán ja ěn ti. Kar kǔ pã'i ag tóg *Paulo* ag jé prēr mǔ. Kỹ ag tóg: “kanhkã', ājag tỹ ěg jyvēn sór kǔ tóg há nĩ,” he mǔ.

¹⁶ Kỹ *Paulo* tóg jēgnē mǔ. Ti nĩgé tỹ tóg ag mỹ ge mǔ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mỹ: “ha mē, *Judeu* kar'. Jēmē ra, ũ tỹ Topě kamēg mǔ kar, ājag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra,” he mǔ. ¹⁷ “Topě hã vỹ ěg jógjóg ag kuprēg ja nĩgtĩ. Ag tỹ tóg *povo* mág han, ag tỹ ver *Egito* tá nỹtĩn kǔ. Kar kǔ tóg tá ag kãpan mǔ, ti jykre tar ěn tỹ. ¹⁸ Ag to tóg fen mág

mǔ, ag tỹ ěmã tũ ja mĩ mũn kǔ, prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki. ¹⁹ *Povo* tỹ 7 (ke) tỹ tóg tũ' he mǔ, ga tỹ *Canaã* tá. Kỹ tóg ěg jógjóg ag mỹ ag ga ěn fig mǔ, tỹ ag tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ tóg ag mỹ pã'i ag vin mǔ gé, ag jyvēn ke mǔ ag, 100 tỹ 4 kri 50 *anos* ki. Kar kǔ *Samuel* vỹ Topě vĩ tó tĩ nĩ gé. ²¹ Kỹ ag tóg pã'i mág ve sór mǔ. Kỹ ag tóg Topě mỹ to vĩ mǔ. Hã kǔ Topě tóg *Saul* fēg mǔ, *Quis* kósin ěn. *Benjamim* krē'krē ũ vē, *Saul* ti. 40 *anos* ki tóg tỹ pã'i mág nĩ. ²² Ti tỹ ěn kutēm kar kǔ tóg *Davi* fēg mǔ, Topě ti. *Davi* to tóg vĩ há han mǔ, kǔ tóg: “*Davi* ve sóg, *Jessé* kósin,” he mǔ. “Nén há han tóg tĩgtĩ. Kǔ sóg ti to há nĩ. Ěn hã vỹ inh jykre kar han ke mǔ,” he tóg, Topě ti, *Davi* to,” he tóg, *Paulo* ti.

²³ “*Davi* krē'krē ũ vē, hã vỹ: *Jesus*, he mǔ. Topě vỹ vāsỹ ti kãtīg ke tó ja nĩgtĩ. Kǔ tóg vāhã *Jesus* jēnē ja nĩ, ěg *povo* tỹ *Judeu* to, ti tỹ ěg kren han jé. ²⁴ *João* vỹ ti kãtīg ke jo vēnh kar mỹ: “ājag jykre tovānh ra, isỹ ājag kygpe jé,” he ja nĩgtĩ, ěg *povo* tỹ *Judeu* kar mỹ. ²⁵ *João* rãnrāj tỹ tũ' henh ken kǔ tóg ag mỹ: iso ājag tóg *Cristo* he sór mǔ, he ja nĩgtĩ. Hã tũ vē. Inh pijé tỹ *Cristo* nĩ'. Ha vé, inh nón tóg kãtīg ke mǔ, inh *Senhor* ti, hã vỹ: *Jesus*, he mǔ. Sỹ tỹ ti mỹ rãnrāj tĩ nĩnh ke vē vē, sỹ ti pēn né kunũ jé, hã ra sóg tỹ ti krēm ke pē jē, he ja tóg nĩ, *João* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁶ “Inh kanhkã', *Abraão* krē', ũ tỹ Topě kamēg mǔ',

fóg kã mĩ'. Topě vỹ ěg hã mỹ vĕnh vĩ tag jĕnĕ, ěg krenkren jé. ²⁷ *Jerusalém* tá ke ag vỹ *Jesus* ki kagtĩg ja nỹtĩgĩ. Ti tỹ tỹ Topě kósin nĩn ki kagtĩg ja ag tóg nỹtĩgĩ, ag pã'i ag ke gé. Hã kỹ ag tóg vãsỹ rán kỹ nĩ ěn han. Vĕnhkán ke kurã ki ag tóg vég tí, Topě vĩ tó tí ag tỹ nĕn rán ja ti. Hã ra ag tóg sir ag tỹ nĕn tó mũ ěn ki króm, ag tỹ *Jesus* to: “ter jé tóg ke mũ, “ hen kỹ. ²⁸ Nĕn ũ kórég han ja tũ ti nĩ, kỹ ti ter ke tũ vĕ vĕ, hã ra ag tóg *Pilatos* mỹ: “ěg tỹ ti tén há tóg tí vĕ,” he ja nĩgtĩ. ²⁹ Ag tỹ ti to rán kỹ nĩ ěn ki króm kãn kỹ ag tóg krunh ěn to ti térem ja nĩgtĩ, kỹ ag tóg vĕnh kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ.

³⁰ Hã ra Topě tóg ti rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. ³¹ Kỹ tóg ti mré ke ag mỹ vĕnh ven ja nĩgtĩ sir, *Jesus* ti, ũ tỹ ti mré *Jerusalém* ra mũ ja ag mỹ, *Galiléia* tá kãmũ kỹ. ěn ag tóg ti kãmén mũ sir, vĕnh kar mỹ. ³² Vĕnh vĩ tag tó ěg tóg mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

³³ “Ěg jógjóg ag vỹ Topě vĩ ěn mĕ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ũri han mũ, Topě ti, ti tỹ vãsỹ nĕn tó ja ěn ti. Ěg jógjóg ag krĕ'krĕ ag mỹ tóg han mũ, ti tỹ vãsỹ nĕn tó ja ěn ti. Hã kỹ tóg *Jesus* rĩn mãn, ti ter kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: “tỹ Ā tóg inh kósin jĕ. ũri sóg Ā han,” he ja nĩgtĩ. Topě mỹ jãn jafã tỹ 2 ki tóg rán kỹ nĩ,” he tóg.

³⁴ “Hã ra tóg ti tỹ ti rĩn mãn ke tó ja nĩgtĩ gé, ti mur ke to hã. Ti vag ke tũ ěn tó ja tóg nĩgtĩ gé, kỹ tóg: “sỹ *Davi* mỹ nĕn tó ja ěn han jé sóg ke mũ,”

he ja nĩgtĩ. “Ājag mỹ sóg han mũ, sỹ ti mỹ nĕn tó ja ěn ti,” he ja tóg nĩgtĩ, Topě ti,” he tóg.

³⁵ “Kỹ tóg tag tó ja nĩgtĩ gé: “Ā tũ vỹ vag ke tũ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ gé, Topě ti,” he tóg.

³⁶ “Hã ra *Davi* vỹ ter ja nĩgtĩ, ti jógjóg ag nón. Kỹ tóg vag ja nĩ inhã. Topě tỹ ti mỹ nĕn tó mũ ki tóg króm ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ter kỹ vag ja nĩgtĩ inhã. ³⁷ Ti jãvo *Jesus* tóg vag ja tũ nĩ inhã, Topě tỹ ti rĩn mãn kỹ,” he tóg.

³⁸ “Ha vé, inh kanhkã! *Jesus* tugrĩn Topě vỹ Ājag mỹ vĕnh pãte fón sór mũ, Ājag tỹ ti vĩ mranh ja ti. Hã kỹ sóg Ājag mỹ tó mũ. ³⁹ Ājag tỹ *Moisés* vĩ mĕg mũ ra Ājag jykre tóg kuryj ja tũ nĩ ver. Ājag tỹ hã ra *Jesus* ki ge kỹ tóg Ājag kugrynh ke mũ sir, Topě ti. ⁴⁰ Hã ra ti to é he tũg nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Ājag tóg venh ke mũ, vãsỹ Topě vĩ tó tí tỹ nĕn tó ja ěn ti, ⁴¹ hã vỹ: iso Ājag tóg é he mũ, he mũ. Sỹ nĕn han mũ ve jé Ājag tóg ke mũ, kỹ Ājag tóg kanĕ jur ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topě ti. Ājag tỹ kri finh ke tũ vĕ vĕ, ũ tỹ Ājag mỹ tó mũ ra. Hã ra Ājag tóg venh ke mũ, he ja tóg nĩgtĩ, Topě vĩ tó tí ti,” he tóg, *Paulo* ti.

⁴² Ag tỹ *Paulo* vĩ mĕ kar kỹ ag tóg ĩn ěn kã tá kãpa mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ: “vĕnh kán ke kurã ũ kã ěg mỹ kãmén mãn nĩ,” he mũ. ⁴³ Kỹ *Judeu* tỹ hĕn ri ke ag tóg *Paulo* ag nón mũ mũ. Fóg ag tóg ag nón mũ mũ gé, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag, ũ tỹ Topě kamĕg mũ ag. Kỹ *Paulo* ag tóg ag jyvĕn mũ, ag

tỹ Topě to tar nỹtĩ jé, ag tỹ ti tỹ ěg jagãgtãn to jykrén kỹ nỹtĩ jé.

⁴⁴Věnhkán ke kurã ù kã ěmã ěn tá ke kar ag vỹ věnh mãn mũ, Topě vỹ jěmě jé. ⁴⁵Kỹ Judeu ag tóg ùn e ěn ag vég mũ. Kỹ ag tóg jũgĩũ mũ, věnh kar tỹ Paulo ag to há nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ag tóg Paulo vỹ kafãn mũ sir, ti tỹ ag mỹ Topě vỹ tón kỹ. Ti to ag tóg vỹ vỹ he mũ gé.

⁴⁶Hã ra Paulo ag tóg ag kaměg tũ nĩ. Ag mỹ ag tóg: “ãjag hã mỹ ěg tóg tó vén, Topě vỹ ti,” he mũ, “ti tỹ ěg mỹ: Judeu ag mỹ tó vén, hen kỹ. Hã ra ãjag tóg mẽ jãvãnh nỹtĩ, kỹ ãjag tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke tũ nĩ. Hã kỹ ěg tóg sir fóg ag hã mỹ tónh ke mũ, Topě vỹ ti,” he ag tóg. ⁴⁷“Topě vỹ ěg mỹ: ãjag tỹ sóg néj gru ri ke han mũ, he mũ, fóg kar ag tỹ ãjag ki Topě ve jé, kanhgág ag ke gé. ãjag ki ag tóg mẽnh ke mũ, Jesus tỹ ag krenkren han ke ti, fag ke gé, ga fyn ja mĩ hã, he ja tóg nĩ ěg mỹ, Topě ti,” he ag tóg, Paulo ag.

⁴⁸Fóg ag tỹ tag mẽ kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir. Kỹ ag tóg Topě vỹ to há nỹtĩ, ti mỹ vỹ há han kỹ. Kỹ ag tóg Jesus ki ge mũ, Topě tỹ ùn kuprěg mũ ag, ag tỹ ěg rĩr krỹg ja tũ ve jé. ⁴⁹Kỹ ga ěn tá ke kar ag vỹ Topě vỹ jěměg mũ.

⁵⁰Hã ra Judeu ag tóg ùn tỹtá há ù fag mré vỹ mũ, fóg tỹ Judeu jykre han mũ fag. Pã'i ag mré ag tóg vỹ mũ gé. Paulo ag kato ag tóg vỹ mũ. Kỹ ag tóg ag vóg kónãn mũ. “Ha mũ jěg,

ěmã ù ra,” he ag tóg mũ sir, ag vóg kónãn kar kỹ.

⁵¹Kỹ Paulo ag tóg ag pěn kykũkũg mũ, ag mỹ: “Topě tovãnh ãjag huri,” he jé. Kỹ ag tóg ěmã tỹ Icónio ra mũ mũ sir. ⁵²Jesus mré ke ag mỹ tóg hã ra sér tĩ. Topě kuprĩg vỹ tỹ ag jagrě nĩ, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ sir.

14

Ěmã tỹ Icónio tá Topě vỹ tó

¹Ag tỹ Icónio tá junjun kỹ ag tóg sir Judeu ag tỹ věnh kanhrãn jafã kã ra ge mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ Topě vỹ kãmén mũ. Kỹ Judeu tỹ hěn ri ke ag tóg Jesus ki ge mũ gé, fóg tỹ hěn ri ke ag ke gé. ²Kỹ Judeu tỹ Jesus ki ge jãvãnh ag tóg fóg ag krĩn kónãn mũ sir, Jesus mré ke ag to.

³Hã ra Paulo ag tóg tá nỹtĩg mág mũ. Kỹ ag tóg Topě vỹ tó mũ, ag tỹ ag kaměg tũ nĩn kỹ, Topě vỹ kri fi kỹ. Kỹ Topě tóg ag mỹ ti jykre nĩm mũ, ag tỹ ěg tỹ nén han vãnh hynhan jé. Hã kỹ věnh kar tóg Topě jykre ki kanhró nỹtĩ sir.

⁴Kỹ věnh kar tóg věnh kãpugpóv kỹ nỹtĩ nĩ. ù ag tóg Judeu ag to há nỹtĩ, jó ù ag tóg Jesus tỹ ùn vin mũ ag tó há nỹtĩ. ⁵Kỹ Judeu ag tóg fóg ag mré jykrén mũ, fóg tỹ pã'i ag mré, ag tỹ Paulo ag vóg kónãn jé, ag tỹ pó tỹ ag pin jé. ⁶Hã ra Paulo ag tóg měg mũ, kỹ ag tóg ěmã tỹ Listra ra mũ mũ, ěmã tỹ Derbe ra ke gé. Ěmã tỹ Licaônia rã hã ěmã ag vē. ⁷Ěmã ěn mũ mũn kỹ ag tóg tá Jesus vỹ tugtó mũ sir.

Ag tỹ ěmã tỹ *Listra tá Paulo* vóg kónã

⁸ *Listra tá* ke ũ tóg nĩ nĩ, ũn tĩg vãnh. Ti pẽn vỹ kãnhgrĩ nỹtĩ. Ge tóg nĩ, ti mur mũn kã.

⁹ Ěn tóg sir *Paulo* vĩ mĕg mũ. Kỹ *Paulo* tóg ti tugnỹm mũ. Kỹ tóg ti tỹ *Jesus* vĩ kri fig mũ vég mũ, *Jesus* tỹ ti tỹ há' he jé. ¹⁰ Kỹ tóg jamã há ra ti mỹ: “jĕgnĕ ra, vĕnh ra hã jĕg,” he mũ. Kỹ tóg vãhã hũm he mũ. Kỹ tóg mĩ tĩ mũ.

¹¹ Kỹ tóg vĕnh kar ěn mỹ e tĩ, ag tỹ *Paulo* tỹ nĕn han mũ ven kỹ. Kỹ ag tóg ag vĩ ki jagnĕ mỹ ke mũ, vĩ tỹ *Licaônica* he mũn ki. Jamã há ra ag tóg: “topĕ ag vỹ ěg ki junjun,” he mũ. “Ěg ri ke ag nỹtĩ, topĕ ag,” he ag tóg, *Paulo* ag to. ¹² Kỹ ag tóg *Barnabé* to: *Júpiter*, he mũ. *Paulo* to ag tóg: *Mercúrio*, he mũ sir, ti vĩ mág to. Ón kỹ ag topĕ jĩgji vĕ, hã vỹ: *Júpiter* mré *Mercúrio*, he mũ.

Hã ra *Paulo* ag tóg ag vĩ ki kagtĩg nỹtĩ.

¹³ *Júpiter* ĩn vỹ ěmã fyr tá jĕ nĩ, kỹ ti tũ ki rĩr tĩ tóg tá nĩ gé. Kỹ tóg monh gé tĩ mũ, ka fej tỹ *coroa* ke gé. Ěmã jy ró jãnkã mãra tóg gé tĩ mũ. Tá tóg monh kugprũn sór mũ, *Barnabé* mỹ, *Paulo* mỹ ke gé.

¹⁴ Hã ra *Paulo* ag tóg mĕg mũ, kỹ ag tóg ag kur janjãn mũ, jũgiũ kỹ. Ũ tỹ vĕnh mãn kỹ nỹtĩ ag to ag tóg pétĕ mũ. Prĕr kỹ ag tóg ag mỹ: ¹⁵ “ne nĕ?” he mũ. “Tỹ ěg ěprã ke nỹtĩ, ājag ri ke. Hã ra ěg tóg ājag mỹ kãmĕn sór mũ, ājag tỹ ón kỹ topĕ tag ag tugvãnh jé.

Topĕ pĕ ki gem nĩ, ũn rĩr nĩ ěn ki. Kanhkã han tóg, ga ke gé, goj ke gé, mĩ mũ kar ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Vãsv Topĕ tóg *nação* ag mỹ nĕn ũ tó ja tũ nĩgtĩ, kỹ ag tóg ag jykre mĩ mũgtĩ. ¹⁷ Ge ra tóg ag ki rĩr há han mũ, Topĕ ti, ag tỹ tag to vãhã ti ki kanhrãn jé. Hã jé tóg ta jĕnĕ, kỹ ājag jakré tóg mogmog mũ. Kỹ ājag tóg konh ke mũ. Kỹ ājag fe tóg há' he mũ sir. ājag mỹ tóg sér tĩ sir, ti tỹ ājag mỹ vĕjĕn han kỹ, Topĕ ti,” he ag tóg, *Paulo* ag.

¹⁸ Ag vĩ ki ag tóg ag mỹ nĕn ũ kugprũn tovãnh mũ. Ag mỹ ag tóg nĕn ũ kugprũn kren ja nĩgtĩ, tá.

¹⁹ Kar kỹ ěmã tỹ *Antioquia* tá ke ag tóg tá junjun mũ, ěmã tỹ *Icônio* tá ke ag ke gé. *Judeu* ag vĕ. Ěn ag tóg vĕnh kar krĩn kónãn mũ, kỹ ag tóg *Paulo* pin mũ, pó tỹ. “Ter ti huri,” he ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg ti raran kỹ ěmã fyr tá ti fón mũ sir. ²⁰ Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ti venh kãmũ mũ, hã ra tóg jĕgnĕ mũ. Ěmã ěn kã ra tóg rã mãn mũ.

Tỹ vaj kỹ tóg hã ra ěmã tỹ *Derbe* ra tĩ mũ, *Barnabé* mré. ²¹ Tá ag tóg *Jesus* kãmĕ sér tó mũ gé. Kỹ ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ sir, fag mré hã.

Paulo ag tỹ ěmã tỹ *Antioquia* ra vỹnvỹn ke

Kar kỹ ag tóg ěmã tỹ *Listra* ra vỹnvỹn ke mũ, ěmã tỹ *Icônio* ra ke gé, *Antioquia* ra ke gé, ag tỹ hĕ tá kãmũ ja ěn ra. ²² Vỹnvỹn ke kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag jyvĕn mũ sir, ag tỹ *Jesus* vĩ kri fi to krónh ke tũ nĩ

jé, ag tỹ to fe tar nỹtĩ jé ke gé. “Ēg tỹ Topě tỹ tỹ ěg pā'i nĩ ve sór kỹ ěg tóg vėnh jagtar jagy venh ke mũ,” he ag tóg. ²³ Kỹ ag tóg ag mỹ *igreja* to kófa ag kuprėg mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr jé. Ag to ag tóg Topě mré vĩ mũ gé, nén ũ ko mẽ kã. Kỹ ag tóg: “Topě vỹ ājag ki rĩr há han mũ,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ mũ sir. ²⁴ Kỹ ag tóg ga tỹ *Pisidia* fĩn rãm kỹ ga tỹ *Panfília* tá junjun mũ. ²⁵ Ēmã tỹ *Perge* tá ag tóg Topě vĩ tó mũ gé sir. Kar kỹ ag tóg ěmã tỹ *Atália* ra mũ mũ. ²⁶ Tá junjun kỹ ag tóg *Antioquia* ra mũ mũ gé, *canoa* mág kã mĩ. Ēn hã tá ag tóg pa ja nĩ. Tá ke ag tóg ag to Topě mré vĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag jy nĩgãn jé. Kỹ ag tóg ti rãnrãj ěn han kãn mũ. Kỹ ag tóg *Antioquia* ra vỹnvỹn ke mũ. ²⁷ Tá junjun kỹ ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar jé prěr mũ. Kỹ ag tóg ag mỹ Topě tỹ nén han mũ kar kãmén mũ. “Fóg ag ne tóg *Jesus* ki ge mũ gé, Topě tỹ ag krĩn kỹ,” he ag tóg mũ, ag mỹ.

²⁸ Kỹ ag tóg tá nỹtĩ, kysã tỹ hėn ri ke ki. *Jesus* mré ke ag mré ag tóg nỹtĩgtĩ, *Paulo* ag.

15

Ag tỹ Topě jykre to jykren

¹ Kejėn *Judėia* tá ke ũ ag tóg *Antioquia* tá junjun mũ. Kỹ ag tóg *Jesus* mré ke ag mỹ: “ājag gré fár junun kym nĩ,” he mũ. “*Moisés* tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he ag tóg.

² Hã ra *Paulo* ag tóg: “vó,” he mũ. Kỹ ag tóg jagnė vĩ

kafãn mũ sir. Kỹ *Jesus* mré ke kar ag tóg *Paulo* ag mỹ: ag mré mũm nĩ, *Jerusalém* ra,” he mũ. “Tá *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré vĩm nĩ, *igreja* to kófa ag mré. Ag mỹ: ěg hỹn hė ri kenh mũ, vėnh gré fár junun kym ke to? hem nĩ,” he ag tóg.

³ Kỹ *Paulo* ag tóg: “ěg mũnh ke nė ha,” he mũ. Ũ tỹ ag gré fár junun kym sór mũ ag mré ag tóg mũ mũ. Kỹ ag tóg ga tỹ *Fenícia* fĩn pa mũ sir, ga tỹ *Samaria* fĩn ke gé. Ag mũn kỹ ag tóg *Jesus* mré ke kar ag mỹ fóg ag tỹ *Jesus* ki ge kãmén mũ. Kỹ tóg vėnh kar mỹ sér tĩ sir. ⁴ Kỹ ag tóg *Jerusalém* tá junjun mũ. Kỹ tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tóg vėnh mãn mũ, *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag mré hã, kófa ag mré hã. Kỹ ag tóg ag mỹ Topě tỹ nén han mũ kar kãmén mũ.

⁵ Hã ra *Fariseu* ũ ag tóg tá nỹtĩ gé, ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag. Ēn ag tóg ag mỹ: “ěg mỹ tóg há nỹnh mũ, ag tỹ ag gré fár junun kym kỹ, ag tỹ *Moisés* tỹ ěg mỹ vėjykre nĩm ja ki kanhrãn kỹ,” he mũ sir, fóg ag to, ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ ag to.

⁶ Kỹ vãhã *Jesus* tỹ ũn vin mũ ag vỹ kófa ag mré vėnh mãn mũ, vyr mỹ, to vėmén jé. ⁷ Kỹ ag tóg to vėmén mág han mũ sir. Kỹ kejėn *Pedro* tóg ag mỹ: “inh kanhkã!, vãsỹ Topě tóg inh kuprėg ja nĩ, isỹ fóg ag mỹ *Jesus* vĩ tó jé, ag tỹ jėmė kỹ krenkren jé. Tag ki kanhró ājag tóg nỹtĩ,” he mũ. ⁸ “Kỹ Topě tóg ag mỹ ti kuprĩg jėnėg mũ. Ag fe ki kanhró tóg nĩ, hã kỹ tóg ag mỹ ti jėnėg mũ. Hã ki

tóg ěg mý ven mũ, ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ ti, ěg ri ke. ⁹ Hã kỹ Topẽ tóg ag to: vyr mý ke ag vễ, he tũ nĩgtĩ. Ag tỹ ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ tóg ag fe tỹ jãnhkri' he mũ, fóg ag fe tỹ. ¹⁰ Topẽ tỹ há vễ. To: vễnh mý ti nĩ, he tũg nĩ. Ag mý ãjag tóg vễjykre jagy ěn nĩm sór mũ, ti tỹ ěg mý han jagy ja ra. Ěg jógjóg ag mý tóg han jagy ja nĩ, kỹ tóg ag mý ag tỹ ki króm tũ nĩnh ha mẽ tĩ, ěg mý ke gé. Hã ra ãjag tóg ag mý nĩm sór mũ. ¹¹ Ke tũg nĩ. *Jesus* tỹ ěg jagãgtãn kỹ tóg ěg kren han mũ, ěg tỹ ti vĩ kri fi kỹ. Kỹ ěg tóg fóg ag ri ke tãvĩ nýtĩ,” he tóg, *Pedro* ti.

¹² Kỹ vễnh kar ag tóg ěmẽ kã nýtĩ nĩ. Kỹ ag tóg *Barnabé* tỹ ag mý nén tó mũ mẽg mũ, *Paulo* tỹ ag mý nén tó mũ ti ke gé. Ag tỹ ěg tỹ nén han vãnh hynhan mũ tó ag tóg mũ. Ag tỹ Topẽ jykre ki fóg ag mý nén hynhan mũ tó ag tóg mũ gé sir.

¹³ Ag tỹ tó kãn kỹ *Tiago* tóg sir ag mý: “ha mẽ, inh kãnhkã,” he mũ. ¹⁴ “*Simão* vỹ ěg mý tó ja nĩ, Topẽ tỹ nén han ve ti, ti tỹ fóg ag mý Topẽ vĩ tó ve ěn ti. Kỹ ag tóg tỹ Topẽ tũ nýtĩ sir. *Jesus* mré ke vỹ tỹ ag nýtĩ, ag tỹ ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ. ¹⁵ Hã ra tóg vãsỹ rán kỹ nĩ. Topẽ vĩ tó tĩ tóg tag rán ja nĩgtĩ, ha mẽ: ¹⁶ kãtĩg jé sóg ke mũ, he tóg, Topẽ ti. *Davi* krẽm *Judeu* ag tóg e pẽ ja nýtĩgtĩ. Hã ra *Davi* jykre tóg tũ' he mũ. Kỹ tóg ĩn vag ri ke nĩ sir. Đn tãg han jé sóg ke mũ, hã vỹ: *Davi* krẽ'krẽ ù vỹ tỹ pã'i nĩnh mũ, he mũ. Isỹ han ken hã vễ. ¹⁷ Ti

tỹ sóg ùn mág pẽ han ke mũ, *povo* kar kã mĩ ke ag tỹ tỹ isũ nýtĩ jé, fóg ag, kãnhgág ag, isỹ ùn kuprẽg mũ ag, fag ke gé,” he tóg. ¹⁸ “Topẽ tỹ tón hã vễ. Û tỹ vãsỹ tag kãmén mũ tỹ tón hã vễ, he tóg, Topẽ vĩ tó tĩ ti. Hã kỹ ěg tóg tag ki kãnhró tãvĩ nýtĩ,” he tóg, *Tiago* ti.

¹⁹ “Isỹ nén to jykrén mũn hã vễ, ěg tỹ ag mý ěg jykre jagy ěn tó tũ nĩn jé, ù tỹ fóg kar kã mĩ Topẽ jykre han sór mũ ag mý, kãnhgág ag mý ke gé, fag mý ke gé,” he tóg. ²⁰ “Ěg tỹ ag mý tónh ken hã vễ, ha mẽ: vễnh kãgrá to fénhta ko tũg nĩ, ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, nén ù tỹ vễsógki ter mũ ko tũg nĩ, nén ù kyvẻnh ko tũg nĩ gé,” he tóg. ²¹ “*Moisés* jykre tag kãmén ag tóg tĩ, ěg mré *Judeu* ag, ěmã kar ki. Vễnh kãn ke kurã ki ag tóg ti tỹ rán mũ to ke tĩ, hã kỹ vễnh kar tóg ki kãnhró nýtĩ,” he tóg, *Tiago* ti.

Apóstolo ag tỹ carta rán mũ

²² Kỹ *Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tóg to jykrén mũ, kófa ag ke gé, *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ ag kar ke gé. Kỹ ag tóg ù ag kuprẽg mũ, ag tỹ *Antioquia* ra mũ jé, *Paulo* mré, *Barnabé* mré. Ag tỹ ùn kuprẽg mũ ag hã vễ, hã vỹ: *Judas*, he mũ, ti jiji ù hã vỹ: *Barsabás*, he mũ. *Silas* kuprẽg ag tóg mũ gé. Ěn ag tóg tỹ *Jesus* mré ke ag pã'i nýtĩ.

²³ Ag mý ag tóg vễnh rán nĩm mũ gé. Ag tỹ rán hã vễ, ha mẽ: “*Jesus* tỹ ùn vin mũ ag tỹ rán hã vễ, kófa ag ke gé, *Jesus* mré ke ag. Ěg tỹ ěmã tỹ *Antioquia* tá ke ag mý rán hã vễ, fóg

tỹ *Jesus* mré ke ag mỹ, ga tỹ *Síria* tá ke ag mỹ, ga tỹ *Cilícia* tá ke ag mỹ ke gé. Ājag mỹ há?

²⁴ Ēg kã ù ag tỹ ājag tá junjun mē ēg tóg. Ājag krīn ù han ag tóg mũ, kỹ ājag krī tóg kufy' he mũ. Hã ra ēg tóg ag mỹ: “ha vējykre tag tó,” he ja tũ nĩgtĩ. ²⁵ Kỹ ēg tóg vēnh mãn, ēg tỹ to jykrén jé. Kỹ ēg kar tóg to jykrén kỹ tag ag kuprēg, ēg tỹ ājag to ag jēgnē jé, ag tỹ *Barnabé* mré mũ jé, *Paulo* mré. Ēg tỹ ù to há tāvĩ ag vē. ²⁶ Ag hã ne tóg fe tar nỹtĩgtĩ'. Kỹ ag tóg ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vĩ tó mũgtĩ, ù tỹ hēn ri ke tỹ ag kãgtén sór mũ hã ra. ²⁷ Ēg tỹ ag to há nỹtĩn kỹ ēg tóg *Judas* jēnēg mũ, *Silas* ke gé, ag tỹ ājag mỹ ēg tỹ rán mũ tag kãmén jé.

²⁸ Ājag mỹ ēg vējykre jagy ēn nĩm tũ nĩ. Topē kuprīg vỹ ēg mỹ tó tũ nĩ. Tag hã han jé ājag tóg ke mũ, ha mē. ²⁹ Vēnh kãgrá to fénhta ko tũg nĩ, nén ù kyvénh ko tũg nĩ gé. Nén ù tỹ vēsóg ki ter mũ ēn ko tũg nĩ gé. Ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nĩ gé. Ājag tỹ tag ki króm kỹ tóg há tĩ. Jatun mỹ nỹtĩm nĩ. “Vēnhrán hã vē.

³⁰ Kỹ ag tóg ag mỹ: “ha mũ jēg ge,” he mũ. Kỹ ag tóg mũ kỹ *Antioquia* tá junjun mũ. Tá ag tóg *Jesus* ki ge mũ kar jé prēr mũ sir, ag tỹ to vēnh mãn jé. Kỹ ag tóg ag mỹ vēnh rá ēn nĩm mũ. ³¹ Kỹ ag tóg to ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ há tĩ, ag tỹ vēnh jyvē rá ēn ven kỹ. Kỹ ag krī tóg kãnhvy' he mũ sir.

³² Kỹ *Judas* vỹ *Silas* mré

vēnh kar jyvēn mũ gé. Topē vĩ tó tĩ ag vē. Hã kỹ ag tóg ag jyvēn tỹ hēn ri ke han mũ. Ag fe tỹ ag tóg tar' he mũ. ³³ Tá ag tóg *semana* tỹ hēn ri ke han mũ. Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg ag mỹ: “ha jatun mỹ *Jerusalém* ra vỹnvỹn ké, ù tỹ ājag jēgnēg mũ ēn to,” he mũ. ³⁴ Hã ra tóg *Silas* mỹ há nĩ, kỹ tóg tá nĩ nĩ sir. Tĩ tũ tóg nĩ sir.

³⁵ Kỹ *Paulo* mré *Barnabé* ag tóg *Antioquia* tá nỹtĩ nĩ. Topē vỹ tỹ ag tóg ag kanhrãn mũ, ag mỹ kãmén kỹ. Kỹ ù tỹ hēn ri ke ag tóg ag ri kén Topē vĩ tó mũ gé.

Paulo tỹ ti pir mỹ tĩg, *Barnabé* tỹ ti pir mỹ tĩg

³⁶ Si há tũ ra *Paulo* tóg *Barnabé* mỹ: “mũ nỹ, ēmã ēn kar mĩ mũ mãn jé, ēg tỹ tá *Jesus* vĩ tó ja mĩ,” he mũ. “Isỹ *Jesus* mré ke ag venh há tóg tĩ. Ag mỹ hēn ri ke mũn mũ há han mũ vỹ? he sóg tĩ,” he tóg.

³⁷ Kỹ *Barnabé* tóg *João Marcos* pére tĩg sór mũ. ³⁸ Hã ra tóg *Paulo* mỹ kórég nĩ, *Marcos* tỹ ag ré kỹ tĩg ja nĩn kỹ, ga tỹ *Panfília* tá. “Ū tỹ ēg mré Topē rãnhraj han ja tũ ēn pére sóg tĩg mãn ke tũ nĩ ha,” he tóg.

³⁹ Hã to ag tóg jagnē to jũgũ mũ. Kỹ ag tóg vēnh kãpugpóv kỹ mũ mũ. Kỹ *Barnabé* tóg *Marcos* mré goj vãso tỹ *Chipre* ra tĩ mũ, *canoa* mág kã mĩ.

⁴⁰ Jo *Paulo* tóg *Silas* kuprēg mũ, ti tỹ ti mré tĩg jé. Kỹ tóg tĩ mũ sir. *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* to Topē mré vĩ mũ, ti tỹ ti jy nĩgãn jé. ⁴¹ Kỹ ag tóg ga tỹ *Síria* mĩ pa mũ, ga tỹ *Cilícia* mĩ

ke gé. *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ kar jyvĕn tóg mŷ, *Paulo* ti.

16

Timóteo tŷ *Paulo* mré tĩg

¹ Kŷ *Paulo* ag tóg ěmā tŷ *Derbe* tá junjun mŷ, ěmā tŷ *Listra* tá ke gé. Hā ra ũ tóg tá nĩ nĩ, *Jesus* mré ke ũ, ti jiji hā vŷ: *Timóteo*, he mŷ. Ti mŷnh fi tóg tŷ *Judeu* nĩ¹, hā ra fi tóg *Jesus* ki rā ja nĩgtĩ. Ti panh tóg tŷ fóg nĩ.

² Kŷ *Listra* tá *Jesus* mré ke ag tóg *Timóteo* to vĩ há han mŷ, *Icônio* tá ke ag ke gé. ³ Kŷ *Paulo* tóg ti pére tĩg sór mŷ, kŷ tóg ti gré fār junun kym mŷ. Ag mŷnh ke tá *Judeu* kar ag tóg ti panh tŷ tŷ fóg nĩ ki kanhró nŷtĩ. Hā kŷ *Paulo* tóg ti fār kym mŷ sir.

⁴ Kŷ ag tóg ěmā ěn mĩ mŷ mŷ. Kŷ ag tóg ag mŷ *Jesus* tŷ ũn vin mŷ ag tŷ rá kāmén mŷ sir, *igreja* to kófa ag tŷ *Jerusalém* tá nén rán ja ti. ⁵ Hā kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag tóg tar nŷtĩ sir. Vĕnh mĕn ag tóg tĩ, ag tŷ *Topĕ* vĩ mĕ jé. Komĕr hā ag tóg e nŷtĩ sir.

Paulo tŷ nén nĕ vég mŷ

⁶ Kŷ *Paulo* ag tóg ga tŷ *Frígia* mĩ pa mŷ, ga tŷ *Galácia* mĩ ke gé. Kŷ ag tóg ga tŷ *Ásia* tá *Topĕ* vĩ tó sór mŷ, hā ra *Topĕ* kuprĩg tóg ag mŷ nenh mŷ. ⁷ Kŷ ag tóg ga tŷ *Misia* tá junjun mŷ. Kŷ ag tóg ga tŷ *Bitínia* ra mŷ sór mŷ, hā ra *Topĕ* kuprĩg tóg ag mŷ nenh mŷ gé. ⁸ Kŷ ag tóg *Misia* rā mŷ kŷ ěmā tŷ *Tróade* tá junjun mŷ. ⁹ Kŷ kuty ěn kĕ *Paulo* tóg

nén nĕ vég mŷ, ti vĕnhpĕti ki. Ga tŷ *Macedônia* tá ke vég tóg mŷ. Ti jo tóg jĕ nĩ. Kŷ tóg ti mŷ: “*Macedônia* to kĕtĩg, ěg kanhrān jé,” he mŷ. Kŷ tóg rĩr mŷ sir.

¹⁰ Ti tŷ nén nĕ ěn ve kar kŷ ěg tóg vĕsŷmér *Macedônia* ra mŷ sór mŷ sir. “*Jesus* hŷn ěg mŷ: ha mŷ jĕg, hé. Ag mŷ inh vĩ tó, he ti hŷn,” he ěg tóg. ¹¹ Kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Tróade* ki pa mŷ. Vĕsŷmér ěg tóg goj vĕso tŷ *Samotrácia* ra mŷ mŷ. Tŷ vaj kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Neápolis* ra mŷ mŷ. ¹² Tá pa kŷ ěg tóg ěmā tŷ *Filipos* ra mŷ mŷ. Ga tŷ *Macedônia* ki ěmā ve vĕ. ěg tŷ tá junjun vĕn jan hā vĕ. Fóg tŷ *Romano* ag jamā ũ vĕ. Tá ěg tóg kurā tŷ hĕn ri ke han mŷ.

Lídia fi tŷ *Jesus* ki rā

¹³ Vĕnh kán ke kurā ki ěg tóg ěmā to ró mĕra mŷ mŷ, goj ra. “Tán hŷn *Topĕ* mré vĩ jafā nĩ,” he ěg tóg. Tá ěg tóg nĩgnĩ mŷ sir. Hā ra ũn tŷtá fag tóg tá nŷtĩ nĩ, kŷ ěg tóg fag mré vĩ mŷ.

¹⁴ Tá ũ fi tóg nĩ nĩ, fi jiji hā vŷ: *Lídia*, he mŷ. Kur kósóg vĕne he fi tóg nĩ nĩ. Tŷ fi tóg ěmā tŷ *Tiatira* tá ke nĩ. *Topĕ* kamĕg fi tóg tĩ. ěn fi vŷ *Paulo* vĩ mĕg mŷ sir. Kŷ *Topĕ* tóg fi mŷ krĩ há nĩm mŷ, kŷ fi tóg *Paulo* vĩ jĕmĕ kŷ *Jesus* ki rā mŷ. ¹⁵ Kŷ ěg tóg fi kypég mŷ, fi mré ke kar fag mré hā. Kŷ fi tóg ěg mŷ: “inh mré inh ĩn ki nŷtĩm nĩ, sŷ ājag ki rĩr jé,” he mŷ. Vĩ ki fi tóg ěg kutān mŷ. Kŷ ěg tóg fi mŷ: “he,” he mŷ.

Paulo ag tỹ Filipos tá sigse kỹ nỹtĩ

16 Ēg tỹ kejĕn Topĕ mré vĩ jafā ra mũ mǎn kỹ ũ fi tóg ěg kato tĕ mũ. Ũ mỹ rǎnrǎj tĩ fi vĕ. Hǎ ra fi tóg jagrĕ kórég nĩ, kỹ fi jagrĕ tóg vĕnh kar mỹ ag tỹ nĕn venh ke mũ tó tĩ. Fi tỹ ũn mỹ rǎnrǎj tĩ ag tóg fi tugnĩn jǎnkamy mág vĕg tĩ.

17 Ēn fi vỹ ěg nón tĩ mũ, kỹ fi tóg jamā hára: “Topĕ pĕ mré rǎnrǎj mũ ag vĕ mỹr,” he mũ. “Vĕnh kar kǎfór mré rǎnrǎj mũ ag vĕ mỹr. Ag hǎ ne tóg ājag mỹ vĕnh vĩ há tó tĩ’, ājag tỹ to krenkren jé’,” he fi tóg ěg to. 18 Kurā tỹ hĕn ri ke han fi tóg. Kỹ tóg *Paulo* mỹ ũ nỹ, kỹ tóg kyrā kỹ fi jagrĕ mỹ: “*Jesus Cristo* jiji tỹ sóg ā mỹ tó mũ, ā tỹ fi tovǎnh jé,” he mũ. Kỹ tóg vĕsỹmĕr fi tovǎnh mũ sir.

19 Hǎ ra tóg fi tỹ ũn mỹ rǎnrǎj tĩ ag mỹ ũ nỹ, ag tỹ fi tugrĩn gỹjỹ ve mǎn tũ nĩn kỹ. Kỹ ag tóg *Paulo* ség mũ, *Silas* ke gé. Pǎ'i ag mỹ ag tóg ag ven mũ, ěmǎ kjuju ki. 20 Kỹ ag tóg pǎ'i ag mỹ: “*Judeu* tag ag ve ra ha,” he mũ. “Vĕnh kar jũgĩ han ag tóg mũ nĩ mỹr, ěg jamā tag mĩ. 21 Vĕjykre vĕnh mỹ tó ag tóg mũ, ěg tỹ nĕn han ke tũ tó ag tóg mũ. Tỹ ěg tóg *Romano* nỹtĩ, kỹ ag jykre tóg ěg mỹ ũ nỹ,” he ag tóg. 22 Tá ke kar ěn tóg ag to kórég nỹtĩ, kỹ ag tóg ag kato vĩ mũ gé.

Kỹ pǎ'i ag tóg porisa ag mỹ: “ag kur nũnh kỹ ag mrǎnmrǎn,” he mũ. 23 Ag mrǎnmrǎn tỹ hĕn ri ke han ag tóg mũ, ka tĕj tỹ. Kar ag tóg vĕse ja kǎ ki ag vǎm mũ.

Vĕse ja ki rĩr tĩ mỹ ag tóg: “ag nĩgfĕnh há han nĩ, ag tỹ kǎpa tũ nĩ jé,” he mũ. 24 Kỹ tóg vĕse ja kjuju tá ag vǎm mũ. Ka tỹ tóg ag sigség mũ sir.

25 Kutu kjuju ki *Paulo* tóg *Silas* mré Topĕ mré vĩ mũ. Ti mỹ ag tóg jǎnjǎn mũ. Kỹ vĕsigse ag kar vỹ jĕmĕg mũ sir. 26 Kỹ vǎhǎ ga tóg jũrũn ke mũ. Vĕse ja krĕm tóg jũrũn ke mũ. Kỹ vĕsỹmĕr jǎnkǎ kar vỹ nognor kr kǎn mũ. (Rómróm kǎn tóg mũ.) Kỹ vĕsigse ag kar se ja tỹ *ferro* ěn tóg kygvar' he kǎn mũ. 27 Kỹ vĕse ja ki rĩr tĩ ěn tóg rĩr mũ. Hǎ ra vĕse ja jǎnkǎ kar vỹ nognor kỹ nỹtĩ nĩ. (Rómróm kỹ tóg nỹtĩ nĩ.) Kỹ tóg ti rógro ěn kunũnh kỹ vĕnh kusón sór mũ. “Vĕsigse kar ag hỹn vĕnh pigju kǎn,” he tóg.

28 Hǎ ra *Paulo* tóg jamā há ra: “ker vĕnh vóg kónǎn hĕ'. Ēg kar vỹ ki nỹtĩ,” he mũ.

29 Kỹ tóg néj gru to vĩ mũ, ũ tỹ ag ki rĩr tĩ ěn ti. Kỹ tóg vĕse ja kǎ ra *Paulo* to vĕnhvǎg rǎ mũ, jũrũn ke kỹ. *Paulo* jo tóg mũg ke mũ, *Silas* jo ke gé, ag tỹ ti mỹ ti kǎfór nỹtĩn kỹ. 30 Ag gé(g) tóg tĩ mũ, vĕse ja kǎ tá kǎkutĕ kỹ, kỹ tóg ag mỹ: “inh hỹn hĕ ri kenh mũ?” he mũ. “Topĕ vĩ mranh sóg, hǎ ra tóg ti tỹ inh kren han há tĩ,” he tóg.

31 Kỹ *Paulo* ag tóg ti mỹ: “ā tỹ *Jesus Cristo* ki rǎ kỹ ā tóg kren mũ, ā mré ke kar ag mré hǎ,” he mũ. 32 Kỹ ag tóg ti mỹ *Jesus* vĩ kǎmĕn mũ, ti mré nỹtĩ ag mỹ ke gé. 33 Kỹ tóg ag ki rĩr mũ vĕsỹmĕr, kutu ke nỹ ra. Ag tỹ ag mrǎnmrǎn ja ěn kupég

tóg mǔ, ag mǔ. Kǔ ag tóg vĕnh kaja jé ti kypég mǔ gé, ti mré nǔtǔ ag mré, ag tǔ *Jesus* ki ge kǔ. ³⁴ Kǔ tóg ti ĩn ra ag tatǔn tǔ mǔ. Ag jĕn tóg mǔ. Ti mǔ tóg sér tǔ, ti tǔ *Jesus* ki rǎ kǔ. Ti mré nǔtǔ kar ag mǔ tóg sér tǔ gé sir, fag ke gé.

³⁵ Tǔ vaj kǔ pǎ'i ag tóg porisa ag mǔ vĕnh vǔ nǔm kǔ ag jĕgnĕg mǔ. “Ĕn ag mǔ: ha mǔ jĕg, hem nǔ,” he ag tóg, ũ tǔ vĕse ja ki rǔr tǔ ĕn mǔ. ³⁶ Kǔ tóg *Paulo* ag mǔ: “pǎ'i ag vǔ ĩnh mǔ vĕnh vǔ jĕnĕ, isǔ ājag mǔ: ha mǔ jĕg, he jé. Hǎ kǔ jatun mǔ mǔ jĕg,” he mǔ.

³⁷ Kǔ *Paulo* tóg ti mǔ: “tǔ ĕg *Romano* nǔtǔ, ag mré, hǎ ra ag tóg vĕnh ó to ĕg mrǎnmrǎn ja nǔ,” he mǔ. “Kǔ vĕnh kar vǔ ve kǎn. Ĕg ki jĕmĕg mĕ kǎ ag tóg vĕse ja kǎ ki ĕg vǎm. Jó ag tóg vĕnh kar vatánh tá ĕg mǔ: hǎ mǔ jĕg, he sór mǔ. Mǔnh ke tǔ ĕg nǔ. Ag hǎ tóg kǎmǔ kǔ ĕg tatǔ mǔnh mǔ, pǎ'i ag,” he tóg.

³⁸ Kǔ porisa ag tóg pǎ'i ag mǔ tag tó mǔ sir. Kǔ tóg ag mǔ e tǔ. Ag tǔ *Romano* ũ vóg kónǎn ke tǔ vĕ vĕ, hǎ kǔ pǎ'i ag fe tóg jǔrǔn ke mǔ. ³⁹ “Ĕg mǔ vĕnh pǎte fón nǔ, ĕg tǔ ājag sigse ja tǔ,” he ag tóg mǔ. Kǔ ag tóg ag tatǔ mǔ mǔ. “Ājag tǔ ĕg jamǎ ki pa kǔ tóg há tǔ,” he ag tóg mǔ sir ag mǔ.

⁴⁰ Ag tǔ vĕse ja ki pa kǔ ag tóg *Lidia* fi ĩn ra mǔ mǔ sir. *Jesus* mré ke ag vég ag tóg mǔ. Kǔ ag tóg ag jyvĕn mǔ. Kar kǔ ag tóg ĕmǎ ĕn ki pa mǔ sir.

Ĕmǎ tǔ *Tessalônica* tá

¹ Kǔ ag tóg ĕmǎ tǔ *Anfipolis* mǔ pa mǔ, ĕmǎ tǔ *Apolônica* mǔ ke gé. Kǔ ag tóg *Tessalônica* tá junjun mǔ. Tá *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ tóg jĕ. ² Kǔ *Paulo* tóg ti tǔ nĕn han tǔ ĕn han mǔ sir. *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ kǎ ra tóg rǎ mǔ. Ag mré tóg vǔ mǔ, vĕnh kǎn ke kurǎ tǎgtǔ ki. Topĕ vǔ tó tóg mǔ sir ag mǔ, vǎsǔ rǎn kǔ nǔ ĕn ti. ³ Ag mǔ tóg *Cristo* kǎmĕn mǔ, ti jagtar ja ti, ti ter kar rǔr mǎn ja ĕn ti. “*Jesus* hǎ vĕ, hǎ vǔ: *Cristo*, he mǔ. Vǎsǔ tóg rǎn kǔ nǔ, *Cristo* jagtar ke ti, ti rǔr mǎn ke ti ke gé,” he tóg.

⁴ Kǔ tóg ũ ag mǔ ge nǔ, *Judeu* kǎ mǔ ũ ag mǔ. Kǔ ag tóg *Paulo* mré mǔgtǔ, *Silas* mré ke gé. Kǔ fóg tǔ hĕn ri ke ag tóg to há nǔtǔ gé sir, ũ tǔ Topĕ kamĕg mǔ ag, ũn tǔtǎ há fag ke gé.

⁵ Hǎ ra tóg *Judeu* ũ ag mǔ ũ nǔ. Hǎ kǔ ag tóg ũn kórĕg ag mǔ: “kǎmǔ jĕg ra,” he mǔ, ũn rǎnhrǎj vǎnh ag mǔ. Vĕnh génh kǔ ag tóg vĕnh kar jǔgjǔ han mǔ. Kǔ ag tóg *Jasão* he mǔ ĕn ĩn jy nǔtǔ nǔ sir. *Paulo* ag jǎvǎnh ag tóg mǔ, ag tǔ vĕnh kar jǔgjǔ ĕn ag mǔ ag ven jé. ⁶ Hǎ ra ag tóg ag vég tǔ nǔ. Kǔ ag tóg *Jasão* pére mǔ mǔ, *Jesus* mré ke ũ ag mré. Pǎ'i ag mǔ ag tóg ag vin mǔ. Kǔ ag tóg jamǎ hǎra prĕnprĕr mǔ. “Ũ tǔ ĕmǎ kar mǔ vĕnh kar jǔgjǔ han mǔ ag tóg tag ki junjun mǔ mǔr,” he ag tóg mǔ. ⁷ “*Jasão* tóg ag mǔ: kǎge jĕg ra, hé. Hǎ ra ag kar tóg pǎ'i mǎg tǔ *imperador* vǔ mranh ja nǔgtǔ. Vyr mǔ ĕg pǎ'i mǎg nǔtǔ,

hã vỹ: *Jesus*, he mũ, he ag tóg, *Paulo* ag,” he ag tóg mũ. Ag tỹ *Paulo* to ón hã vỹ.

⁸ Kỹ ù tỹ mễg mũ ag vỹ fe ù nỹtĩ sir, ěmã ěn tá pã'i ù ag, tá ke kar ag ke gé. ⁹ Kỹ pã'i ag tóg *Jasão* ag mỹ: “ěg mỹ jãnkamy nĩm ge, ěg tỹ to ve jé, ãjag tỹ *imperador* kato tẽn h ke tũ ti,” he mũ. Ag tỹ ag mỹ nĩm kar kỹ ag tóg ag mỹ: “ha mũ jěg,” he mũ sir.

Ěmã tỹ *Beréia* tá

¹⁰ Kutý ěn kã *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mỹ: “ha tĩg, *Beréia* ra,” he mũ. *Silas* mỹ ag tóg ke mũ gé. Kỹ ag tóg mũ mũ.

Ag tỹ *Beréia* tá junjun kỹ ag tóg *Judeu* ag vẽn h kanhrãn jafã kã ra ge mũ, ag mỹ *Topě* vĩ tó jé.

¹¹ *Beréia* tá ke ag tóg jykre há nỹtĩ. Ag pijé *Tessalônica* tá ke ag ri ke nỹtĩ'. Kỹ ag tóg *Paulo* ag vĩ kri fig mũ. Ag mỹ tóg há tĩ sir. Kurã kar ki ag tóg *Topě* vĩ to vẽn h kanhrãn mũ, ag tỹ to: “ki hã tóg tó tĩ,” hen kỹ. ¹² Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg *Jesus* ki ge mũ, fóg ag mré hã, ùn týtá há fag mré hã.

¹³ Kỹ *Judeu* ag tóg mễg mũ, *Tessalônica* tá. *Paulo* tỹ *Beréia* tá *Topě* vĩ tó mễg ag tóg mũ sir. Kỹ ag tóg *Beréia* tá junjun mũ, ag tỹ tá vẽn h kar jũgũ han jé. ¹⁴ Kỹ *Jesus* mré ke ag tóg *Paulo* mỹ: “ha tĩg, *canoa* mág kã mĩ,” he mũ. Hã ra *Silas* vỹ tĩ tũ nĩ, *Timóteo* ke gé. *Beréia* tá ag nỹtĩ. ¹⁵ Kỹ ù ag tóg *Paulo* pére mũ mũ. Ěmã tỹ *Atenas* ra ag tóg ti mré mũ mũ. Ag tỹ tá vỹnvỹn ken h ken

kỹ *Paulo* tóg ag mỹ ke mũ, ag tỹ *Silas* jé prěr jé, *Timóteo* jé ke gé, ag tỹ věsýmér ěmã tỹ *Atenas* ra ti nón mũ jé.

Ěmã tỹ *Atenas* tá

¹⁶ Kỹ *Paulo* tóg *Atenas* tá nĩ nĩ, *Silas* mré *Timóteo* jãvãnh kỹ. Hã ra tóg sir krĩ ù nĩ, ti tỹ tá vẽn h kãgrá tỹ hẽn ri ke ven kỹ. ¹⁷ Kỹ tóg *Judeu* ag tỹ vẽn h kanhrãn jafã krēm *Judeu* ag mré vĩ mũ, fóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag mré ke gé. Kurã kar ki tóg ěmã kuju tá vẽn h kar mré vĩ mũ gé sir.

¹⁸ Kỹ ù ag tóg ti mré vĩ mũ, ù tỹ *Epicuro* tỹ nén rán ja to jykren mũ ag, ù tỹ *Estóico* he mũ ag tỹ nén rán ja to jykren mũ ag ke gé. Kỹ ag tóg ti to: “vĩ mễ tóg nĩ,” he mũ. “Ti hỹn tóg ne tó’?” he ag tóg. Kỹ ù ag tóg ti to: “topě ù tugtó ti hỹn, kór há tá topě,” he mũ. Hã ra *Paulo* tóg *Jesus* kãme sér tó mũ. *Jesus* rĩr mãn tó tóg mũ.

¹⁹ Kỹ ag tóg sór tỹ *Areópago* ra ti pére mũ mũ. Tá pã'i ag tóg ag jyvẽn tĩ. Kỹ pã'i ag tóg ti mỹ: “ã tỹ vějykre tó mũ tag kãmén há han ra, ěg mỹ,” he mũ. ²⁰ “Ge mễ ja tũ ěg nỹtĩ. Kỹ ěg mỹ kãmén há han nĩ,” he ag tóg.

²¹ Hã ra *Atenas* tá ke ag tóg vẽn h vĩ tãg mễ to há nỹtĩ. Ag tỹ vẽn h vĩ mễ ja tũ mễ kỹ ag fe tóg mrin ke tĩ.

²² Kỹ *Paulo* tóg sór tỹ *Areópago* kri jě kỹ ag mỹ: “*Atenas* tá ke', topě tỹ hẽn ri ke kaměg ãjag tóg tĩ. Tag ve sóg,” he mũ. ²³ “Ājag jamã mĩ sóg tĩ, kỹ sóg ãjag topě ĩn kãsir

kar vigvé. Kŷ sóg topě ĩn sĭ ũ vé, kŷ tóg: ěg tŷ topě ki kagtĭg ĩn, he mŭ, ti rá ti. Ājag tŷ Topě ki kagtĭg ěn tó sóg tĭ. Ājag tŷ ti ki kagtĭg nŷtĭ ra ājag tóg ti mŷ nén ũ kugprŭg tĭ.

²⁴ Topě ěn vŷ *mundo* kar han, mĭ mŭ kar ke gé. KanhkĀ tĀn vē mŷr, kŷ tóg tŷ ga to pĀ'i nĭ gé. HĀ kŷ tóg ěg tŷ ti ĩn han krēm nĭ tŭ nĭgtĭ. ²⁵ Kŷ ěg tóg ti ki rĭr ke tŭ nĭ gé, ti jagtar tŭ nĭn kŷ. Vēnh kar rĭn tóg nĭgtĭ, kŷ tóg vēnh kar tŷ hĀmhĀm ke han tĭ. Vēnh kar tŷ nén ve sór mŭ kar nĭm tóg tĭ. ²⁶ Kŷ tóg vēnh kyvénh pir tŷ ěprĀ ke kar hynhan, *naçāo* kar, ga kar mĭ mŭ ag. Tŷ ěg vēnh kyvénh pir nŷtĭ. Kŷ tóg ěg mŷ ěg mur ke kurĀ nĭm mŭ gé, ěg ter ke kurĀ ti ke gé. ěg mŷ tóg ěg jamĀ nĭm mŭ gé, Topě ti. ²⁷ Vēnh kar hynhan tóg, ěg tŷ ti to há nŷtĭ jé, ěg tŷ ti ki kanhró nŷtĭ jé. Ti pijé kuvar gy nĭ'. Kakó ti nĭ. ²⁸ Ti tŷ ěg han ja vē mŷr, hĀ kŷ ěg tóg rĭnrĭr nŷtĭ, ti tugrĭn. Ti tugnĭn ěg tóg mŭgtĭ. HĀ kŷ ājag kĀ mĭ vēnhrĀn tĭ ag tóg: tŷ ěg Topě krē nŷtĭ, he ja nĭgtĭ. ²⁹ ěg tŷ tŷ ti krē nŷtĭn kŷ ěg tóg ti ki kanhró nŷtĭ gé. *Ouro* ri ke tŭ ti nĭ. Ti pijé *prata* ri ke nĭ'. Ti pijé pó ri ke nĭ'. Ti pijé tŷ vēnh kĀgrĀ nĭ'. ěprĀ ke tŷ nén to jykrēm mŭ ri ke tŭ ti nĭ. Topě vē, Topě," he tóg, *Paulo* ti.

³⁰ "HĀ ra tóg ěg to fen mág mŭ, ěg tŷ ti ki kagtĭg nŷtĭn kŷ. HĀ kŷ tóg vĀhĀ vēnh kar mŷ vēnh vĭ jēnēg mŭ, ěg tŷ ěg jykre pĀno tovĀnh jé. ³¹ KurĀ nĭm tóg huri, kŷ tóg kurĀ ěn

ki ěprĀ ke jykre kar tugnŷm ke mŭ. Ũn pir kuprēg tóg, ti tŷ ti jagfy ěg kar jykre tugnŷm jé. ěn tóg ter ja nĭ, hĀ ra Topě tóg ti rĭn mĀn ja nĭ, ěg tŷ ti ki kanhkó nŷtĭ jé," he tóg, *Paulo* ti.

³² Ti tŷ ag mŷ ti ter kar rĭr mĀn tón kŷ ũ ag tóg to é he mŭ. Jó ũ ag tóg: "kurĀ ũ kĀ ěg hēn ri ke mŭn ā vĭ mē mĀn sór mŭ," he mŭ. ³³ HĀ kŷ *Paulo* tóg tĭ mŭ sir, ag ré kŷ. ³⁴ Kŷ ũ ag tóg ti nón mŭ mŭ, kŷ ag tóg *Jesus* ki ge mŭ sir. Ag kĀ ũ vŷ tŷ *Dionisio* nĭ. *Areópago* tá ag jyvĕn tĭ ag kĀ ũ vē. Kŷ ũ fi tóg *Jesus* ki rá mŭ gé. Fi jiji hĀ vŷ: *Damáris*, he mŭ. Kŷ ũ ag vŷ ti ki ge mŭ gé sir.

18

ĚmĀ tŷ *Corinto* tá

¹ Kŷ *Paulo* tóg *Atenas* ki kutě kŷ *Corinto* ra tĭ mŭ.

² Tá *Judeu* ũ tóg nĭ nĭ, ti jiji hĀ vŷ: *Áquila*, he mŭ. *Ponto* tá ke vē. Ga tŷ *Itália* tá tóg kĀtĭg ja nĭ, ti prŭ fi mré. Fi jiji hĀ vŷ: *Priscila*, he mŭ. PĀ'i mág tŷ *imperador* tŷ *Cláudio* he mŭ tóg *Judeu* kar ag mŷ: "ěmĀ tŷ *Roma* ki pa jĕg," he ja nĭgtĭ. HĀ kŷ fag tóg ěmĀ tŷ *Corinto* tá junjun ja nĭgtĭ.

³ Kŷ *Paulo* tóg fag mré nĭ nĭ sir. Fag mré tóg rĀnhrĀj mŭ sir. Kŭr tŷ fag tóg ĩn han mŭgtĭ, *Paulo* kóm. ⁴ Kŷ tóg vēnhkĀn ke kurĀ kar ki ag mŷ Topě vĭ tó mŭ, *Judeu* ag vēnh kanhrĀn jafĀ krēm. ⁵ Kŷ *Silas* vŷ *Macedônia* tá kĀtĭ mŭ, *Timóteo* mré. Kŷ *Paulo* tóg Topě vĭ tó tĀvĭ nĭ nĭ. Đn tŷ kur

han mǎn tũ tóg nĩ. *Judeu* ag mǎ tóg *Jesus* kāmén mǎ, fóg ag mǎ ke gé.

⁶ Hǎ ra ag tóg ti kato vĩ mǎ. Kĩ ag tóg *Jesus* to é he mǎ. Kĩ *Paulo* tóg ti kur rǔmrǔm mǎ, ag mǎ: “vĕnh hǎ ki ājag tóg vǎgfor ke mǎ, nũgme ki vǎr kǎ,” he jé. “Ājag mǎ sóg *Jesus* tó, hǎ ra ājag tóg mĕ jǎvǎnh nỹtĩ. Kĩ ājag tỹ vĕsóg ki vĕsỹrĕnh ke vĕ. Kĩ sóg fóg ag kar hǎ mǎ tónh tĩg ha, kanhgág ag kar mǎ ke gé,” he tóg mǎ. ⁷ Hǎ kǎ tóg tá kutĕ kǎ fóg ĩn kǎ ra rǎ mǎ, ti jiji hǎ vỹ: *Tício Justo*, he mǎ. Topĕ kamĕg ti tĩ. Ti ĩn vỹ *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ rǎ jĕ gé. Kĩ *Paulo* tóg ti mré nĩ nĩ sir.

⁸ Hǎ ra *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ to pǎ'i vỹ *Jesus* ki rǎ mǎ, ti jiji hǎ vỹ: *Crispo*, he mǎ. Ti mré ke kar vỹ *Jesus* ki ge mǎ gé, *Corinto* tá ke tỹ hĕn ri ke. Kĩ ag tóg kygpe kǎ nỹtĩ sir.

⁹ Kejĕn *Paulo* tóg kuty kǎ nĕn nĕ vég mǎ. Topĕ tỹ ti mǎ vĕnh ven vĕ, kǎ tóg ti mǎ: “kamĕg tũg ra,” he mǎ. “Īnh vĩ kāmén ra, kǎ nĩ tũg,” he tóg. ¹⁰ “Ā mré sóg nĩnh mǎ. Ũ pijé ā vóg kónǎn mǎ'. Ĕmǎ tag ki ũ tỹ hĕn ri ke ag vỹ tỹ isũ nỹtĩnh mǎ, fag mré hǎ,” he tóg, Topĕ ti.

¹¹ Kĩ *Paulo* tóg prỹg pir kri kysǎ tỹ 6 (ke) ki tá nĩ nĩ. Ag mǎ tóg Topĕ vĩ kāmén tĩ nĩ sir, tá.

¹² Kejĕn *Gǎlio* he mǎ tóg tỹ *governador* nĩ, ga tỹ *Grécia* ki. Kĩ *Judeu* ag kar tóg *Paulo* kato vǎsǎnsǎn mǎ. Kĩ ag tóg ti kǎgmĩ kǎ pǎ'i mág mǎ ti ven

mǎ mǎ. ¹³ Kĩ ag tóg *governador* mǎ: “tag tóg ĕg jykre tỹ tũ' he sór mǎ'. Vĕnh kar tóg ti vĩ tugnĩn *Jesus* ki ge mǎ,” he mǎ.

¹⁴ Kĩ *Paulo* tóg vĩ sór mǎ, hǎ ra *Gǎlio* tóg *Judeu* ag mǎ: “ti tỹ nĕn ũ kórĕg han ra sóg ājag jagfy vĩnh mǎ vĕ,” he mǎ. ¹⁵ “Hǎ ra ājag tóg ājag jykre to ti to jũ mǎ, ājag jiji to, ājag vĕnh rá to. Isũ pijé', ājag tũ tag ti'. Ājag hǎ ne tag to jykrĕn ke mǎ ĩnhhǎ'. Īnh pijé ājag tũ to jykrĕn sór mǎ', “ he tóg. ¹⁶ Kĩ tóg ag mǎ: “ha mǎ jĕg,” he mǎ sir, vĩ tar han kǎ.

¹⁷ Kĩ tá nỹtĩ ag tóg *Sóstenes* kǎgmĩg mǎ. *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ to pǎ'i vĕ. Ti kǎgmĩ kǎ ag tóg ti mrǎnmrǎn mǎ, pǎ'i mág ĕn ĩn tá, hǎ ra *Gǎlio* tóg ki ĕmĕ sór tũ nĩ.

Paulo tỹ *Antioquia* ra vỹn ke

¹⁸ Kĩ *Paulo* tóg tá nĩ sir, kurǎ tỹ hĕn ri ke ki. Kĩ tóg kejĕn *Jesus* mré ke ag mǎ: “isĩg vĕ ha,” he mǎ. Kĩ *Áquila* tóg ti mré tĩ mǎ, ti prũ tỹ *Priscila* fi mré. Ag tỹ ga tỹ *Sírĩa* ra mũnh ke vĕ. Ĕmǎ tỹ *Cĕncrĕia* tá ag tóg *canoa* mág ki ge sór mǎ, ra mǎ jé. To hǎ tóg vĕnh jǎrĕg mǎ, *Paulo* ti, Topĕ mǎ *promessa* han kǎ. ¹⁹ Kĩ ag kar tóg *canoa* mág kǎ mĩ ĕmǎ tỹ *Ĕfeso* ra mǎ mǎ. Hǎ ra *Áquila* fag vỹ tá nỹtĩ. Mǎ mǎn tũ fag nĩ sir.

Kĩ *Paulo* tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrǎn jafǎ kǎ ra rǎ mǎ, *Judeu* ag mré vĩ jé. ²⁰ Ag tỹ ti

vī mẽ kŷ tá ke ag tóg ti mŷ: “ĕg mré nĩ nĩ,” he mũ.

Hã ra tóg ag mŷ: “hã ra sóg ver tĩg mũ ha,” he mũ. ²¹ “Kãnhmar sóg vŷn kenh ke mũ hã ra, Topẽ mŷ há nĩn kŷ,” he tóg. Kŷ tóg ĕmã tŷ *Ēfeso* tá kutẽ mũ. ²² Kŷ tóg ĕmã tŷ *Cesaréia* tá jun mũ. Kŷ tóg *Jerusalém* ra tĩg kŷ *Jesus* ki ge mũ kar vigvég mũ, ũ tŷ Topẽ vĩ mẽ jé vĕnh mãn tĩ ag. Kar kŷ tóg *Antioquia* ra tĩ mũ. ²³ Tá tóg nĩg sí han mũ. Kar kŷ tóg tá kutẽ kŷ ga tŷ *Galácia* mĩ tĩ mũ, ga tŷ *Frígia* mĩ ke gé. *Jesus* mré ke ag jyvĕn tóg mũ sir, ag tŷ tar nŷtĩ jé.

Apolo tŷ Topẽ vĩ tó

²⁴ Kejĕn *Judeu* ũ tóg ĕmã tŷ *Ēfeso* tá jun mũ, ti jiji hã vŷ: *Apolo*, he mũ. Ēmã tŷ *Alexandria* tá tóg mur ja nĩ. Vĩ há ti nĩ. Topẽ vĩ tó tóg tĩ gé, vãsŷ rán kŷ nĩ ĕn to tóg tar nĩ.

²⁵ Ēn tóg *Jesus* japry ki kanhró nĩ. Mũmĕg vãnh nĩn kŷ tóg *Jesus* vĩ tó tĩ mũ. To tóg krónh ke vãnh nĩ. Hã ra tóg *João* tŷ ag kygpég mũ ĕn hã ki kanhró nĩ. Ēg tŷ *Jesus* jiji tó kŷ kygpe kŷ nŷtĩ tag ki kagtĩg tóg nĩ ver.

²⁶ Ēn tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrãn jafã krĕm ag kanhrãn mũ sir, ti tŷ mũmĕg vãnh nĩn kŷ. *Áquila* fag tŷ ti vĩ mẽg kŷ fag tóg ti mŷ: “ĕg venh kãtĩg nĩ,” he mũ. Kŷ fag tóg ti mŷ Topẽ japry kãmén kãn mũ, ti jamĩn ti. ²⁷ Kar tóg ga tŷ *Grécia* ra tĩg sór mũ. Kŷ *Jesus* mré ke ag tóg ti mŷ: “há ti nŷ, ha tĩg ge,” he mũ. Kŷ ag

tóg *Jesus* mré ke ag mŷ vĕnh rá jĕnĕg mũ, ag tŷ ti mŷ: “kãrã ra,” hen jé. Tá jun kŷ tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag jyvĕn mũ, kŷ ag tóg ti tŷ ag jyvĕn kŷ to tar nŷtĩ sir, Topẽ tŷ ũn jagãgtãn mũ ag. ²⁸ *Judeu* ag mré tóg vĩ tĩ, vĕnh kar jo. Ag mŷ tóg Topẽ vĩ tó tĩ, vãsŷ rán kŷ nĩ ĕn ti. Kŷ tóg ag mŷ *Cristo* kãmén mũ sir. “*Cristo* vŷ tŷ *Jesus* ti nĩ,” he tóg mũ, ag mŷ, *Apolo* ti.

19

Paulo tŷ ĕmã tŷ Ēfeso tá nĩ

¹ Kŷ *Apolo* tóg *Corinto* tá nĩ nĩ sir. Hã ra *Paulo* tóg ga ĕn mĩ tĩg ja nĩgtĩ, pãnónh kri kyjer ĕn mĩ. Kŷ tóg *Ēfeso* tá jun mũ sir.

² Tá ũ ag tóg *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ. Kŷ *Paulo* tóg ag mŷ: “ãjag mŷ Topẽ kuprĩg tŷ jagrĕ nŷtĩ”, ãjag tŷ *Jesus* ki gen kŷ?” he mũ. Kŷ ag tóg ti mŷ: “kŷ ne nĕ ge, Topẽ kuprĩg ti?” he mũ. ³ Kŷ *Paulo* tóg: “ãjag tŷ vĕnh kygpe kŷ ãjag hĕ ri ké?” he mũ. Kŷ ag tóg: “*João* tŷ ag kygpe ri ke ti nĩ,” he mũ. ⁴ Kŷ tóg: “*João* tóg ag kygpe ja nĩgtĩ, ag tŷ ag jykre pãno tovãnh kŷ,” he mũ. “Kŷ tóg vĕnh kar mŷ: ũ tŷ inh nón kãtĩg ke mũ ĕn ki gem nĩ, hã vŷ: *Jesus*, he mũ, he ja nĩ,” he tóg, *Paulo* ti. ⁵ Kŷ tóg ag kygpég mũ sir, *Jesus* jiji tó kŷ. ⁶ Kŷ tóg ti nĩgé tŷ ag mĕg mũ, kŷ Topẽ kuprĩg tóg ag ki rã mũ sir. Vĕnh vĩ ũ tugtó ag tóg mũ sir. Kŷ ag tóg Topẽ vĩ tó mũ gé. ⁷ Ũ tŷ 12 (ke) ag hŷn, vĕnh vĩ ũ tugtó mũ ĕn ag.

⁸ Kŷ *Paulo* tóg *Judeu* ag vĕnh kanhrãn jafã kã ra rã mũ.

Mũmēg vānh nīn kŷ tóg Topē tŷ tŷ ěg pā'i nī kāmén mũ. Kysā tāgtũ ki tóg ag mŷ kāmén mũ. ⁹ Hã ra ũ ag tóg ti vī to fe ũ nŷtĩ sir, ag tŷ kri fi jāvānh nŷtĩn kŷ. Kŷ ag tóg to é he kŷ to vī kónān mũ, vēnh kar jo. Kŷ tóg ag mré vī mǎn tũ nĩ sir. *Jesus* mré mũ ag mŷ tóg: “vyr mŷ ěg nŷtĩnh mũ,” he mũ. Kŷ tóg ag hã kanhrān mũ sir, *professor tŷ Tirano escola krēm*.

¹⁰ Prŷg régre ki tóg tá nĩ nĩ, *Paulo* ti. Hã kŷ ga tŷ *Ásia* tá ke kar ag vŷ *Jesus* vī mēg mũgtĩ, *Judeu* ag kar, fóg ag kar ke gé. ¹¹ Kŷ Topē tóg *Paulo* mŷ vĕjykre nĩm mũ gé. Kŷ tóg ěg tŷ nén han vānh tŷ hĕn ri ke han mũ. ¹² Kejĕn ag tóg *Paulo* kur mǎn kŷ ũn kaga ag mŷ ven mũ. Kŷ ag tóg ag tŷ mēgmĕ kŷ hágha' he mũ. Kŷ vĕjagrĕ kórég ag vŷ gen kŷ pa mũ gé.

Kujá ag

¹³ Hã ra *Judeu* ag kujá ag vŷ tá nŷtĩ gé. Kujá ěn ag tóg ěmǎ kar kri rŭm ke tĩ. Kejĕn ag tóg ag tŷ vĕjagrĕ kórég ve kŷ ón kŷ *Jesus* jiji tó tĩ. Kŷ ag tóg ũ mŷ: “*Jesus* jykre tŷ sóg ā kutĕm ke mũ, *Paulo* tŷ ũn kāmén tĩ ěn jykre tŷ,” he mũ. ¹⁴ Topē tũ to pā'i mág tŷ *Ceva* krĕ tŷ 7 (ke) ag vĕ.

¹⁵ Ag tŷ ũn jagrĕ kórég mŷ *Jesus* jiji tó kŷ tóg ag mŷ: “*Jesus* ki kanhró sóg nĩ, *Paulo* mĕ inh huri ke gé, hã ra ājag tóg tŷ ũ nŷtĩ?” he mũ. ¹⁶ Kŷ ũn jagrĕ kórég ěn tóg ag to hŭm he mũ. Ag kygrĕg tóg mũ, hã ra ag tóg ti tŷ hĕ ri ke tũ nĩ. Ag kur tóg jynjar kǎn mũ.

Kŷ ag tóg kator pétĕ mũ sir, kygvĕnh kŷ. ¹⁷ Kŷ *Ēfeso* tá ke kar ag tóg mēg mũ, *Judeu* kar, fóg ag kar ke gé. Kŷ ag tóg mũmĕgmĕg mũ sir. Kŷ *Jesus Cristo* jiji tóg ag mŷ tar nĩ. Ag mŷ tóg nén kar kǎfór nĩ.

¹⁸ Kŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag tóg ag jykre kórég tugtó mũ sir, jagnĕ mŷ. ¹⁹ Ũ ag tóg kujá tũ han ja nĭgtĩ. Kŷ ag tóg ag vĕnh rá gé kǎmũ mũ, kujá tŷ vĕnh rá ěn ti. Kŷ ag tóg kugprŭn kǎn mũ sir, vĕnh kar rĩnve. Ag tŷ ti kaja nĩkrĕn kŷ tóg kaja e ja nĩ, jǎnkamy tŷ 50 mĩl (ke) hŷn. ²⁰ Hã kŷ Topē vī tóg sir vĕnh kar kri rŭm ke mũ. Kŷ ũ tŷ hĕn ri ke ag tóg kri fig mũ sir.

Ēfeso tá vĕnh génh

²¹ Kar kŷ *Paulo* tóg ga tŷ *Macedônia* mĩ kutĕ sór mũ, ga tŷ *Grécia* mĩ, *Jerusalém* ra tŷg jé. “Isŷ *Jerusalém* ra tŷg kar kŷ sóg ěmǎ tŷ *Roma* ra tŷg sór mũ gé,” he tóg. ²² Kŷ tóg ga tŷ *Macedônia* ra ũn régre ag jĕgnĕg mũ, ti mré rǎnhrāj mũ ag, hã vŷ: *Timóteo* mré *Erasto*, he mũ. Javo ti hã tóg ga tŷ *Ásia* tá nĩ nĩ ver.

²³ Kejĕn ag tóg jagnĕ kato tĕgtĕ mũ, *Jesus* japry tugrĩn. ²⁴ Ũ tóg *Ēfeso* tá nĩ nĩ, ti jiji hã vŷ: *Demétrio* he mũ. Ũ tŷ topĕ tŷ *Artemis* he mũ fi jo ĩn sĩ kǎgrá han mũ vĕ, *prata* tŷ. Ti mré rǎnhrāj mũ tŷ hĕn ri ag tóg vĕnh rǎnhrāj ěn ki nén há vég tĩ. Ag gŷjŷ vĕ.

²⁵ Kŷ tóg ti mré rǎnhrāj mũ ag jé prĕr kǎn mũ. Kŷ tóg ag mŷ: “ha vé, vĕnh rǎnhrāj tag

ki ěg tóg nén ũ há vég mŭgtĩ,” he mŭ. ²⁶ “Hã ra *Paulo* tag tóg ũ tỹ hẽn ri ke krĩn mŭ sir, ga tỹ *Ásia* mĩ hã. Ag mỹ tóg: vẽn nĩgẽ tỹ han ja pijẽ tỹ *Topẽ* nĩ, he tĩ. Kỹ ag tóg ti vĩ kri fig tĩ sir. ²⁷ Kỹ ěg gỹjỹ tag tóg tũ' he sór mŭ sir, ti tigrĩn. Hã ra *Artemis* fi jo ĩn tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ha ke gé, ti sĩnvĩ nĩ ra. Kỹ fi tóg tỹ nén ũ tũ nĩ gé sir, fi tỹ tỹ ũn mág nĩ ra. *Ásia* kar mĩ ag tóg fi to jãnjan tĩ, ga kar mĩ. Hã ra *Paulo* tóg fi tỹ tũ' henh ha,” he tóg, *Demétrio* ti.

²⁸ Kỹ ag fe tóg gỹm ke mŭ sir. Kỹ ag tóg jamã hára prẽnprẽn kỹ: “!..topẽ tỹ *Artemis* fi vỹ ěg kãfór ne..! !..Tỹ fi *Éfeso* ag tũ ne..!” he mŭ sir. ²⁹ Kỹ ěmã ěn ki ke ag tóg jagnẽ kato tẽgtẽ mŭ sir. Kỹ vẽn kar tóg ĩn mág ěn ra pẽtẽ mŭ, ĩn kri ĩn tũ ěn ra. *Gaio* he mŭ ěn pẽre ag tóg mŭ mŭ, ti kãgmĩ kỹ, *Aristarco* ke gé. *Macedônia* tá ag tóg *Paulo* mré kãmũ ja nĩgtĩ. ěn ag kugmĩ kỹ ag tóg ag tatĩ mŭ mŭ.

³⁰ Kỹ *Paulo* tóg ra tĩg sór mŭ, ag mré vĩ jé. Hã ra ti mré ke ag tóg ti mỹ: “tĩ tũg ra,” he mŭ. ³¹ Kỹ ga tỹ *Ásia* tá pã'i ag tóg ti mỹ vẽn vĩ jẽnẽg mŭ gé, ti tỹ ĩn mág ěn ra tĩ tũ nĩ jé. Ti to ag tóg há nỹtĩ.

³² Đn mág ěn tá ag tóg vẽn mãn kỹ nỹtĩ nĩ, ũ tỹ hẽn ri ke ag. Kỹ ũ ag tóg nén ũ tó tĩ, prẽnprẽn kỹ, jó ũ ag tóg nén ũ ũ tó tĩ gé, prẽnprẽn kỹ. Kỹ ag tóg: “ěg tỹ hẽn ri ke jé vẽn mãn ne hỹn'?” he mŭ. ³³ Kỹ *Judeu* ag tóg vẽn kar mỹ ũ ven mŭ

gé, *Alexandre* he mŭ ěn. Kỹ tóg ti nĩgẽ tỹ ge mŭ, ag tỹ katy' he jé. Kỹ tóg ag mỹ kãmén sór mŭ. ³⁴ Kỹ ag tóg ti tỹ tỹ *Judeu* nĩ vég mŭ sir. Hã ra tá fóg ag tóg *Judeu* ag to jũgiũ nỹtĩ. Kỹ vẽn kar tóg prẽnprẽn kỹ: “!..*Éfeso* tá ke fi vỹ vẽn kar kãfór ne..! !..*Artemis* he mŭ fi vỹ vẽn kar kãfór ne..!” he mŭ. Óra régre han ag tóg mŭ sir, prẽnprẽn kỹ.

³⁵ Hã ra *governo* tỹ pã'i ũ tóg ag fe tỹ há' he sór mŭ. Kỹ tóg ag mỹ: “*Éfeso* tá ke',” he mŭ. “Vẽn kar vỹ *Artemis* fi ki kanhró nỹtĩ,” he tóg. “*Éfeso* tá ěg tóg fi ki rĩr mŭ. Fi kãgrá nẽji tóg kanhkã tá kãtẽre ja nĩ,” he tóg. ³⁶ “Ũ tóg tag kato vĩ tũ nĩgtĩ. Hã kỹ jatu' hé. Krĩ rỹ han tũg ra,” he tóg. ³⁷ “Tag ag tatĩ ãjag tóg kãmũ ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg topẽ fi ĩn tá nén ũ pẽju ja tũ nĩgtĩ. ěg topẽ fi to ag tóg vĩ kónãn ja tũ nĩgtĩ gé,” he tóg. ³⁸ “*Demétrio* mỹ ag kato vĩ sór mŭ'? Vẽn kãgrá han mŭ ag mỹ ti mré ag vĩ kafãn sór mŭ'? Kỹ kófa ag mỹ tóm nĩ ge, vỹjyvẽn ke kurã ěn kã. Ag kato vĩm nĩ ge,” he tóg. ³⁹ “*Ájag* tỹ hã ra nén ũ tó sór kỹ ãjag tóg ěg tũ ki kanhró nỹtĩ. Kurã nĩm jé ěg tóg ke mŭ, kỹ ěg vẽn mãn kỹ venh mŭ,” he tóg. ⁴⁰ “Hã ra ěg tỹ ón kỹ vẽn génh kỹ, ũ ag hỹn ěg to: pã'i mág tỹ *imperador* kato ag tẽ sór mŭ, he mŭ. Nén ũ tũ to ãjag tóg vẽn mãn mŭ. Ũ tỹ ěg mỹ: ne nẽ? he mŭ ra ěg tỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ,” he tóg, pã'i ti. ⁴¹ Kar kỹ tóg ag mỹ: “ha mŭ jẽg,” he

mũ. Kĩ ag tóg mũ mũ sir.

20

Paulo tỹ ga tỹ Macedônia mũ tĩg

¹ Věnh kar tỹ jatu hen kỹ *Paulo* tóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag jé prěr mũ, ag jyvěn jé. Kỹ tóg ag mỹ: “sỹ tĩg ke nē ha,” he mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Macedônia* ra tĩ mũ sir. ² Kỹ tóg ga ěn mũ tĩg kỹ fĩn rãm mũ. *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag jyvěn tóg mũ. Kỹ tóg tĩg mãn kỹ ga tỹ *Grécia* tá jun mũ. ³ Tá tóg kysã tãgtũ tũg mũ. Kỹ tóg *canoa* mág kã mũ ga tỹ *Síria* ra vỹn ke sór mũ. Hã ra tóg *Judeu* ag tỹ *canoa* tỹ krỹg' he ja tá ti vóg kónãn sór mũ mēg mũ. Kỹ tóg ga tỹ *Macedônia* mũ kutě mũ, ga tỹ *Síria* ra vỹn ken jé. ⁴ Ti mré ũ ag tóg mũ mũ, hã vỹ: *Sópatro*, he mũ, *Pirro* kósın tag ti. *Beréia* tá ke vē. Kỹ *Tessalônica* tá *Artistarco* tóg ti mré tĩ mũ, *Segundo* ke gé. *Derbe* tá *Gaio* tóg ti mré tĩ mũ, *Timóteo* ke gé. *Ásia* tá *Tíquico* tóg ti mré tĩ mũ, *Trófimo* ke gé.

⁵ Ěn ag kar vỹ ěg jo mũ mũ, ěmã tỹ *Trôade* ra. Tá ag tóg ěg jãvãnh mũ sir.

⁶ Jãvo ěg tóg ěmã tỹ *Filipos* tá fénhta tỹ pũ jěgja tũ ko kar kỹ mũ mũ. Kỹ ěg tóg kurã tỹ 5 (ke) tũg kỹ ěg jo mũ mũ ag nón *Trôade* tá junjun mũ. Tá ěg tóg kurã tỹ 7 (ke) tũg mũ sir.

Ěmã tỹ Trôade tá

⁷ *Semana* tỹ kurã ve ki ěg tóg věnh mãn mũ sir, *Domingo* kã, *Jesus* jamĩ kó jé. Kỹ *Paulo* tóg tỹ vaj kỹ tĩg sór

mũ, hã kỹ tóg ag mré vēmén mág mũ. Kỹ ěg tóg *meia noite* pétēm mũ, vēmén nỹtĩ ki. ⁸ Ěn to jãpry jafã tá ěg nỹtĩ, kỹ něj tỹ hěn ri ke vỹ tá grugrug kỹ nỹtĩ nĩ.

⁹ Kỹ kyrũ tóg tá nĩ nĩ, ti jiji hã vỹ: *Ěutico*, he mũ. Jãnkã ror kã tóg nĩ nĩ, janěra kã. Jó *Paulo* tóg vēmén jě nĩ. Hã ra kyrũ tóg nũr mũ sir. Kỹ tóg janěra ki kutě mũ. Ag tỹ re kỹ ti vég mũ ra tóg ter ja nĩ sir.

¹⁰ Kỹ *Paulo* tóg tere mũ gé sir. Ti kri tóg pãnh ke mũ. Kỹ tóg ti kãgũg mũ, ti nĩgnó tỹ. Kỹ tóg ag mỹ: “fe kaj tũg ra,” he mũ. “Ti kuprĩg vỹ ti kã kã nĩ nĩ,” he tóg. ¹¹ Kỹ tóg tãpry mũ. *Jesus* jamĩ kãnhkrég tóg mũ sir, kỹ tóg ko mũ gé. Ag mỹ tóg vēmén mág han mãn mũ gé. Hã tóg kurãg mũ sir. Kỹ tóg ěmã ěn ki kutě kỹ tĩ mũ.

¹² Hã ra ag tóg kyrũ ěn pére kãmũ mũ. Rĩr tóg nĩ nĩ, kỹ ag fe tóg há' he mũ sir.

Ěmã tỹ Mileto ra

¹³ Kỹ ěg tóg ti jo *canoa* mág kã ra ge kỹ ěmã tỹ *Assôs* ra mũ mũ. Tá *Paulo* tóg ěg mré *canoa* kã ra rã sór mũ gé, ti tỹ ěg mré tĩg jé. “Ijo ra mũ jěg, jãvo sóg inh pěn kã ra tĩg mũ,” he ja tóg nĩ. ¹⁴ Ěg tỹ ěmã tỹ tá pa kỹ tóg ěg mré, *canoa* ěn ki rã mũ. Kỹ ěg tóg ěmã tỹ *Mitilene* tá junjun mũ sir. ¹⁵ Tá pa kỹ ěg tóg tỹ vaj kỹ goj vãso tỹ *Quios* kakãm krỹg mũ. Tỹ vaj kỹ ěg tóg goj vãso tỹ *Samos* to hã nũgnũr mũ, kỹ ěg tóg tỹ vaj kỹ ěmã tỹ *Mileto* tá junjun mũ sir, goj tãvĩ kã mũ mũn kỹ.

¹⁶ *Paulo* tóg: “*Éfeso* ra ěg mũnh ke tũ nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Ěg tỹ *Jerusalém* kukām mũnh ke vĕ. Hã kỹ ěg tóg *Ásia* ki nỹtĩnh ke tũ nĩ. Fénhta tỹ *Pentecostes* ki tóg sỹ *Jerusalém* tá nĩnh há tĩ,” he ja tóg nĩgtĩ.

Paulo tỹ *Jesus* mré ke ag mré vĩ

¹⁷ *Mileto* tá nĩ kỹ *Paulo* tóg *Éfeso* ra vĕnh vĩ jĕnĕg mũ, *igreja* to kófa ag mỹ, *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ kar ag tỹ ti venh kāmũ jé, fag mré há. ¹⁸ Ag tỹ tá junjun kỹ tóg ag mỹ: “Inh kãtĩg ven kã ājag tóg inh vé, isỹ ga tỹ *Ásia* tá jun vén mũn kã,” he mũ. ¹⁹ “Ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ nĕn nĩm ja han isóg tĩ. Vĕsỹ ũn mág han tũ sóg nĩ. Kejĕn sóg fỹ tĩ gé, sỹ vĕjykre pãno ven kỹ. *Judeu* ag tóg iso jũgĩũ tĩ gé, kỹ sóg vĕsỹrénh tĩ gé,” he tóg.

²⁰ “Nĕn há kar tó sóg tĩ. Inh pijé ājag mỹ tó tũ nĩgtĩ'. Ěg vĕnh mãn ki sóg tó ja nĩgtĩ, ājag ĩn krĕm ke gé. ²¹ *Judeu* ag mỹ sóg tó ja nĩgtĩ, inh mré ke ag mỹ, fóg ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh jé, Topĕ jykre han jé, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge jé,” he tóg.

²² “Ha vé, *Jerusalém* ra sóg tĩg mũ ha, Topĕ kuprĩg tỹ inh mỹ: ha tĩg, hen kỹ. Isỹ tá nĕn venh ke mũ ki kagtĩg sóg nĩ ver. ²³ “Hã ra Topĕ kuprĩg tóg inh mỹ: ã se jé ag tóg ke mũ, ã vóg kónãnh jé ag tóg ke mũ, he tĩ. Isỹ hĕ tá jun kỹ tóg inh mỹ inh vĕsỹrénh ke tó tĩ. ²⁴ Hã ra tóg inh mỹ tỹ nĕn ũ tũ nĩ, ag tỹ isĕn ke mũ ra. Sỹ inh rãnhřãj

kãnh há tóg tĩ, *Jesus Cristo* tỹ inh mỹ vĕnh rãnhřãj nĩm ja ĕn ti, hã vỹ: sỹ vĕnh kar mỹ *Jesus* kãme sér ĕn tó jé, he mũ,” he tóg.

²⁵ “Ha vé, inh ve mãn ke tũ ājag tóg nĩ ha, ki kanhró sóg nĩ. Ũ tỹ hĕn ri ke ag mỹ sóg Topĕ tỹ tỹ ěg pã'i nĩ tó ja nĩgtĩ. Hã ra ag kar ĕn tóg inh ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁶ Hã kỹ sóg ājag mỹ tó mũ. Ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ nĩnh kỹ tóg iso: inh mỹ tóg tó ja tũ nĩ, henh ke tũ nĩ. ²⁷ Ājag mỹ sóg tó kãnh. Topĕ jykre kar ti. Inh pijé ājag mỹ nĕn ũ tó tũg ja nĩ. ²⁸ Vĕnh ki rĩrm nĩ, vĕso jykrĕn kỹ. Kỹ *Jesus* ki ge mũ kar ag ki rĩrm nĩ gé. Topĕ kuprĩg vỹ ājag tỹ ag to pã'i hynhan, kỹ ag ki rĩr há han nĩ. Ti kyvĕnh tỹ tóg ājag kygãm mỹr, *Jesus* ti. Ti mỹ ājag tóg tỹ ti mĕg ri ke nỹtĩ. Kỹ ti mĕg ĕn jĕn nĩ. ²⁹ Isĩg kỹ ũ ag tóg ājag ki junjun ke mũ, kỹ ag tóg mĩg ri ke nỹtĩ, ti mĕg mãn sór kỹ, hã vỹ: *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kókĕn sór mũ, he mũ. ³⁰ Ājag kã mĩ ũ tóg vĕnh ó tónh ke mũ gé, *Jesus* mré mũ ag tỹ ag mré mũ kónãnh han jé. ³¹ Hã kỹ vĕnh ki rĩr. Iso jykrĕn. Prỹg tãgtũ ki sóg ājag jyvĕn, kurã ki, kuty ki ke gé. Ājag kar jyvĕn sóg. Ājag jyvĕn kỹ sóg fỹ tĩ gé, kejĕn. ³² Hã ra sóg Topĕ mỹ: ag ki rĩr, he mũ, ājag to. Topĕ vỹ ti vĩ tỹ ājag ki rĩr ke mũ gé, ti tỹ ājag jagãgtãnh kỹ. Ti hã vỹ ājag tar han ke mũ. Ājag mỹ tóg ĕmã há tãvĩ nĩm ke mũ gé, kar kỹ, ti tũ kar ag mré há,” he tóg.

³³ “Inh pijé ājag mý: inh mý jānkamy nīm, inh mý kur nīm, he mū’.³⁴ Isý nén ũ génh jé sóg rānrāj tī, inh nīgé tý. Ký inh rānrāj ki inh mré ke ag vỹ ag tũ ti vigvég tĩ gé, inh kóm.³⁵ Hã ki sóg ājag mý *Jesus* jykre ti ven mū. Ēg tý ěg rānrāj ki ěg tũ ven ký ěg tóg ũn krónhkrój ag mý nén ũ vin ke mū gé, ěg tý ti jykre han ký. Ēg *Senhor* tý *Jesus* ví mĩ sóg ěkrég tĩ. Ti hã tóg ěg mý tag tó ja nĩgtĩ, ký tóg: “ũ tý ěg mý nén ũ nīm ký tóg pāgsĩ nĩ. Ēg tý ũ mý ěg tũ nīm ký tóg hã ra há nĩ,” he ja nĩgtĩ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

³⁶ Ti tý tó kãn ký tóg ti jakrĩ tý jě mū, ký tóg Topě mré ví mū, vėnh kar to.³⁷ Ký ag tóg kygfỹ mū. *Paulo* nunh jāgmỹ ag tóg ag nĩgnó fón mū. Ti ki ag tóg nhun ke mū.³⁸ Ag mý tóg e tĩ, ti tý ag mý: “inh ve mãn ke tũ ājag nĩ ha,” hen ký. Ký ag tóg *canoa* mág ra ti mré mū mū sir.

21

Jerusalém ra

¹ Vãhã ěg tóg ag mý: “ěg mū sór vē,” he mū. Ký tóg ěg tý ag ré ký mū ký ag mý jagy tĩ. Ge ra ěg tóg tá pa mū. Ký ěg tóg vėsýmér *canoa* mág kã mĩ mū mū, goj vãso tý *Cós* kukãm. Tý vaj ký ěg tóg goj vãso tý *Rodes* tá junjun mū. Kar ěg tóg ěmã tý *Pátara* tá junjun mū sir.² Tá ěg tóg *canoa* mág ũ vég mū gé, ũ tý ga tý *Fenícia* ra tí mū ěn. Ký ěg tóg ki ge ký kã mĩ mū mū sir.³ Goj vãso tý *Chipre* vég ěg tóg mū, ěg jakãnh tá.

Ký ěg tóg ga tý *Síria* kukãm mū mū. Ēmã tý *Tiro* tá ěg tóg krỹg mū. Ag tý *canoa* tý nén rĩnh ký tĩ ěn tý tá vin han ke vē, ěmã tý *Tiro* tá.⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mré ke ag vég mū. Hã ký ěg tóg kurã tý 7 (ke) ki tá nýtĩ nĩ. Topě kuprĩg tý ag krĩn ký ag tóg *Paulo* mý ke mū, ti tý *Jerusalém* ra tí tũ nĩ jé.⁵ Ge ra ěg tóg kurã tý 7 (ke) tũg ký mū mãn mū. Hã ra ag tóg ěg mré mū sĩ han mū, ag prũ fag mré hã ke gé. Ēmã tá ag tóg pa mū, ěg mré, ký ěg tóg goj fyr tá ěg jakrĩ tý nýtĩ ký Topě mré ví mū.⁶ Ký ěg tóg: “ěg mũnh ken vē ha,” he mū. Ký ěg tóg *canoa* kã ra ge mū. Jó ag tóg ag jamã ra vỹnvỹn ke mū gé.

⁷ Ký ěg tóg ěmã tý *Tiro* tá pa ký mū mãn ký ěmã tý *Ptolemaida* tá junjun mū. *Jesus* mré ke ag vég ěg tóg mū sir tá. Ag mré ěg tóg kurã pir han mū.

⁸ Tý vaj ký ěg tóg tá pa ký ěmã tý *Cesaréia* ra mū mū, ěg pėn kã. Tá ěg tóg *Jesus* ví tó tí ũ ĩn krēm nýtĩ mū, ti jiji hã vỹ: *Filipe*, he mū. Ũ tý 7 (ke) tý vėjėn vėnh kãpópãm ja ěn ag kã ũ vē.⁹ Ti krě fag tóg 4 (ke) nĩ, ũn mén ja tũ fag. Ēn fag vỹ Topě ví tó mũgtĩ.

¹⁰ Si há tũ ra *Judéia* tá ke ũ tóg kãtĩ mū, ũ tý Topě ví tó tí ti, ti jiji hã vỹ: *Ágabo*, he mū.¹¹ Ēn tóg *Paulo* vėsógfĩn ja tý ti nĩgé sigség mū, ti pėn ke gé. Ký tóg: “Topě kuprĩg tý tón hã vē, ha mẽ: ũ tý vėsógfĩn ja tag tý tũ nĩ ěn se jé ag tóg ke mū, *Judeu* ag. Ký ag tóg fóg ag mý ti fėg

ke mū, he tóg, Topē kuprīg ti,” he tóg, *Ágabo* ti.

¹² Hã kÿ ěg tóg *Paulo* mÿ: “*Jerusalém* ra tĩ tũg nĩ,” he mū. Kÿ tá ke ag tóg ge mū gé sir, ěg mré. ¹³ Hã ra *Paulo* tóg: “ãjag ne tóg kygfÿ mū’, he mū. Inh fe ka han ãjag tóg mū. Ag tÿ iség mū ra tóg inh mÿ tÿ nén ũ tũ nĩ, ag tÿ isén mū ra ke gé, ag tÿ *Jerusalém* tá inh vóg kónãn mū ra, ěg *Senhor* tÿ *Jesus* tugnĩn,” he tóg.

¹⁴ Kÿ ěg tóg vĩ mãn tũ nĩ sir. “*Jesus* tÿ nén han mū vÿ tóg há nĩ,” he ěg tóg mū sir. ¹⁵ Kar kÿ ěg tóg *Jerusalém* ra mū mū. ¹⁶ *Cesaréia* tá ke ũ ag tóg ěg mré mū mū gé, *Jesus* mré ke ũ ag. Ěg mÿ ag tóg ũ ven mū, ěg tÿ ti ĩn krēm nÿtĩ jé. Ti jiji há vÿ: *Menasom*, he mū. Goj vãso tÿ *Chipre* tá ke vē. Vãšÿ tóg *Jesus* ki rã ja nĩgtĩ.

Paulo tÿ Tiago mré vēmén

¹⁷ Ěg tÿ *Jerusalém* tá junjun kÿ *Jesus* mré ke ag fe tóg mrin ke mū sir.

¹⁸ Tÿ vaj kÿ *Paulo* tóg ěg mré *Tiago* venh tĩ mū. Kÿ *igreja* to kófa ag kar tóg tá vėnh mãn mū gé. ¹⁹ Kÿ tóg ag mÿ Topē tÿ nén han mū kar tugtó kãn mū, Topē tÿ fóg kar krĩn mū ti, ti tÿ ag mÿ Topē vĩ tón kÿ. ²⁰ Kÿ ag tóg Topē mÿ vĩ há han mū. Kÿ ag tóg *Paulo* mÿ: “régre’, *Judeu* tÿ hěn ri ke ag vÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ, ũ tÿ *mil* tÿ hěn ri ke ag. Ěn ag kar tóg *Moisés* tÿ ěg mÿ vējykre nĩm ja ěn han tĩ,” he mū. ²¹ “Hã ra ũ ag tóg ag mÿ ã to ón ja nĩgtĩ. *Judeu* tÿ fóg mĩ mū kar krĩn kónãn ã nēji

tĩ, ag tÿ *Moisés* tÿ ěg mÿ nén nĩm ja tovãnh jé. Ājag krē gré fár junun kym tũg nĩ. *Moisés* tÿ ěg mÿ nén nĩm ja han mãn tũg nĩ, he ã nēji tĩ,” he ag tóg, *Paulo* mÿ. ²² “Kÿ ěg ne han mū ha’? Ũ tÿ hěn ri ke ag vÿ vėnh mãn ke mū, ag tÿ ã kãtĩg měn kÿ. ²³ Tag han nĩ, ha mē. Tag ki ũ tÿ 4 (ke) ag vÿ Topē mÿ *promessa* han kÿ nÿtĩ. ²⁴ Ag mÿ: “inh mré nÿtĩm nĩ,” hem nĩ. Ag mré vėnh jãnhkri han nĩ. Ag tÿ vējãre kÿ ag jo kajãm nĩ. Kÿ vėnh kar tóg ã jykre há ki kanhrãn mū sir. Ũ ěn ag tÿ ã to ón mū ve jé ag tóg ke mū, ã tÿ *Moisés* tÿ ěg mÿ nén nĩm ja ěn han kÿ,” he ag tóg mū, *Paulo* mÿ.

²⁵ “Jó ěg tóg fóg tÿ *Jesus* ki ge mū ag mÿ vėnh rá jėnē ja nĩgtĩ. Ag mÿ ěg tóg: *Moisés* tÿ ěg mÿ nén nĩm ja ěn han ke tũ ãjag nĩ. Ājag tÿ nén han ken hã vē, ha mē: vėnh kãgrá to fėnhta ko tũg nĩ. Nén ũ kyvėnh ko tũg nĩ gé. Nén ũ tÿ vēsóg ki ter mū ko tũg nĩ gé. Ājag prũ tũ fag mré nÿ tũg nĩ gé, he ja ěg tóg nĩgtĩ ag mÿ,” he ag tóg, kófa ag, *Paulo* mÿ.

²⁶ Kÿ *Paulo* tóg ũ tÿ 4 (ke) ěn ag mÿ: “inh mré nÿtĩm nĩ,” he mū. Tÿ vaj kÿ tóg ag mré vėnh jãnhkri mū, *Judeu* ag jykre ki. Kÿ tóg Topē ĩn to tĩg kÿ ũ tÿ ki rĩr tĩ ag mÿ: “ag mré sóg vėnh jãnhkri mū, kurã tÿ 7 (ke) ki,” he mū sir.

Ag tÿ Paulo se

²⁷ Kurã tÿ 7 (ke) ěn tũ ken kÿ *Judeu* tÿ *Ásia* tá ke ag tóg Topē ĩn tá *Paulo* vėg mū sir. Kÿ ag

tóg jūgǵũ mũ. Ti kǎgmǐg ag tóg mũ, kǵ ag tóg prēnprēr mũ sir. ²⁸ “!..*Judeu'*, kāmũ jēg ra..!” he ag tóg. “!..Ū tǵ vēnh kar krīn kónān mũ ěn ve ra..! !..Ēg povo to tóg vī kónān mo..! !..Topē ĩn to tóg vī kónān mo..! !..Kǵ tóg fóg ag mǵ: Topē ĩn kǎ ra ge jēg, he ja ne..!” he ag tóg. ²⁹ Fóg tǵ *Trófigo* ěn ve ja ag tóg nǐgtǐ, *Ēfeso* tá ke ěn, *Paulo* mré tǐ mũ ěn. *Jerusalém* tá ag tóg ti ve ja nǐgtǐ, kǵ ag tóg ón kǵ: “*Paulo* hǵn ti pére vyr, Topē ĩn kǎ ra,” he mũ.

³⁰ Kǵ ěmā ěn tá ke kar ag vǵ jagnē kato tēgtē mũ sir, jūgǵũ kǵ. Ag tǵ *Paulo* kǎgmǐ kǵ ag tóg Topē ĩn kǎ tá ti kutēm mũ. Kǵ ũ tǵ ki rǐr tǐ ag tóg ĩn nǐgfénh mũ sir. ³¹ Kǵ ag tóg ti rēg mũ, *Paulo* ti.

Hǎ ra *soldado* ag pǎ'i mág vǵ mēg mũ. ³² Kǵ *soldado* ag tóg ti mré ti to pétē mũ. *Judeu* ag tǵ *soldado* ag ve kǵ ag tóg sir *Paulo* tovānh mũ. ³³ Hǎ ra pǎ'i mág tóg: ti kǎgmǐ ra! Ti se ra!” he mũ. “Ū nē? Ti tǵ ne han nē?” he tóg. ³⁴ Hǎ ra ũ ag tóg ti mǵ nén ũ tó, jó ũ ag tóg ti mǵ nén ũ tó, kǵ tóg ki kanhrān tũ nǐ sir. Kǵ tóg *soldado* ag mǵ: “ĕg ĩn kǎ ra ti rǎg,” he mũ.

³⁵ Ag tǵ sǎnsǎn he jafǎ tá junjun kǵ ag tóg ti vǎg mũ. Vēnh kar tǵ ti to jūgǵũ kǵ ag tóg ti vǎg mũ. ³⁶ Vēnh kar tóg ag nón mũ kǵ: “!..ti rē ra..!” he mũ, prēnprēr kǵ.

Paulo tǵ ag mǵ vēnh kāmén mũ

³⁷ Ag tǵ ĩn kǎ ra ti rǎg sór kǵ *Paulo* tóg *soldado* ag pǎ'i mág mǵ: “sǵ ā mré vēmén há tóg

tǐ,” he mũ. *Grego* vī ki tóg ti mǵ ke mũ. Fóg tǵ pǎ'i vē, hǎ kǵ tóg *Grego* vī hǎ tó tǐ.

³⁸ Kǵ tóg ti mǵ: “ā hǎ ne tóg *Grego* vī tó há nǐ,” he mũ. “Kǵ ā mǵ tǵ *Egito* tá ke ěn tũ nǐ, ũ tǵ vēnh génh han mũ ěn', ũ tǵ *mil* tǵ 4 (ke) mré tǐ mũ ěn, *governo* kato tē mũ ěn ag mré, ěmā tũ mǐ tǐ mũ ěn?” he tóg.

³⁹ Kǵ tóg ti mǵ: “hǵ,” he mũ. “Tǵ sóg *Judeu* nǐ. Tǵ sóg ěmā tǵ *Tarso* tá ke nǐ. Ga tǵ *Cilícia* tá ěmā mág kǎfór vē, inh mur ja ti. Isǵ *povo* tag mré vǐnh há tóg tǐ,” he tóg. ⁴⁰ Kǵ tóg ti mǵ: “ha vǐ ge,” he mũ.

Kǵ *Paulo* tóg sǎnsǎn he jafǎ kri jē kǵ *Hebreu* vī ki ag mǵ:

22

¹ “inh kanhkǎ', ijóg', isǵ ājag mǵ inh jykre kāmén ke vē,” he mũ.

² Kǵ ag tóg ti tǵ *Hebreu* vī ki ag mǵ vǐ mēg mũ sir, kǵ ag tóg katy' he mũ sir.

³ Kǵ tóg ag mǵ: “tǵ sóg *Judeu* nǐ. ěmā tǵ *Tarso* tá inh mur, ga tǵ *Cilícia* tá,” he mũ. “Ēmā tag ki sóg hǎ ra mog, kǵ *Gamaliel* tóg inh kanhrān. Inh mǵ tóg ĕg jógióg ag jykre tó kǎn, kǵ sóg to tar ja nǐ. Topē jykre to sóg tar pē ja nǐgtǐ, ājag tǵ ũri han mũ ri ke. Topē jykre hǵn, he sóg tǐ gé, ĕg jykre ěn to, hǎ ra sóg kygnē. ⁴ Hǎ kǵ sóg *Jesus* mré ke ag to jũ pē ja nǐgtǐ. Ag kǎgtén sór ja inh nǐgtǐ, ũn tǵtǎ fag ke gé. Ag sigse ja sóg nǐgtǐ. ⁵ Topē tũ to pǎ'i mág vǵ ki kanhró nǐ, kófa ag kar ke gé. Ag hǎ tóg inh mǵ vēnh rá han ja nǐgtǐ, sǵ

Damasco ra tīg jé, tá ěg mré ke ag mý ven jé. Tá sóg *Jesus* mré ke ag sigse sór ja nĩ gé, *Jerusalém* mĩ ag taťi kătĩg jé, tag ki ag vóg kónān jé,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti tỹ *Jesus* ki rā
kāmén
(*Hk 9.1-19; 26.12-18*)

⁶ “Isĩg kỹ sóg *Damasco* tá jun mũ. Kỹ vāhā jēngrē tar pē tóg inh ki kómkóm ke mũ. Kanhkā tá ke vē. Rā tỹ ěg nĩno kā sa ra tóg ke mũ. ⁷ Kỹ sóg kutē mũ. Kỹ sóg vēnh vĩ mēg mũ, kỹ tóg inh mỹ: “*Saulo*’, *Saulo*’, ā tỹ ne jé isũ ag vóg kónān nē?” he mũ. ⁸ Kỹ sóg: “ā tỹ ũ nĩ?” he mũ. Kỹ tóg inh mỹ: “tỹ sóg *Jesus* nĩ, *Nazaré* tá ke ěn,” he mũ, “ā tỹ ũn vóg kónān sór tĩ ěn hā vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg. ⁹ Inh mré mũ ag vỹ jēngrē ěn vég mũ. Hā ra ag tóg ũ tỹ inh mỹ vĩ mũ ěn vĩ mēg tũ nĩ.

¹⁰ Kỹ sóg ti mỹ: “kỹ sỹ hē ri kenh ke nē?” he mũ. Kỹ tóg inh mỹ: “*Damasco* ki rā. Tá ũ tóg ā mỹ tó kān mũ, ā tỹ nén han ke ti,” he mũ. ¹¹ Hā ra sóg nén ũ vég tũ nĩ, jēngrē ěn tar tāvĩ nĩn kỹ. Kỹ inh mré mũ ag tóg inh nĩgē kǎgmĩ kỹ inh pére mũ mũ. Hā ki ěg tóg *Damasco* tá junjun mũ sir.

¹² Kỹ ũ tỹ *Ananias* he mũ ěn tóg inh venh kătĩ mũ. *Moisés* tỹ ěg mỹ vējykre nĩm ja ěn han kān tóg tĩ. *Damasco* tá ke kar vỹ ti to vĩ há han mũgtĩ, *Judeu* ěn ag kar. ¹³ ěn tóg inh venh kătĩ mũ, kỹ tóg inh mỹ: “régre’, *Saulo*’, inh ki ěvānh,” he mũ. Kỹ sóg vēsýmér ti vég mũ sir. ¹⁴ Kỹ tóg inh mỹ: “ěg

jógióg ag *Topē* vỹ ā kuprēg, vāsỹ, ā tỹ ti jykre ki kanhró nĩ jé, ā tỹ ũn kuryj nĩ ěn ve jé, *Cristo* ěn. Ti hā tóg ā mré vĩnh mũ,” he mũ. ¹⁵ “Ā tỹ vēnh kar mỹ ā tỹ nén vég mũ tónh ke vē, ā tỹ nén mēg mũ ti. ¹⁶ Kỹ ěmē kā nĩ tũg nĩ. Jēgnē ra, ā tỹ kype kỹ jē jé, *Topē* tỹ ā tỹ ti vĩ mranh tỹ tũ’ he jé. Ti mré vĩ, ti jiji tó kỹ,” he tóg inh mỹ, *Ananias* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti rānhrāj kāmén

¹⁷ “Isỹ kejēn *Jerusalém* ra vỹn ke kỹ sóg *Topē* ĩn krēm ti mré vĩ mũ. Kỹ sóg nén nē vég mũ. ¹⁸ Ti hā vē, ěg *Senhor* hā vē. Kỹ tóg inh mỹ: kur *Jerusalém* tá kutē. Ā vĩ mēnh ke tũ ag nĩ, ā tỹ ag mỹ inh kāmén mũ ra, he mũ.

¹⁹ Kỹ sóg ěg *Senhor* ti mỹ: hā ra ag tóg isỹ nén han ja ki kanhró nỹtĩ. Ag sigse ja isóg nĩgtĩ. Vēnh kanhrān jafā krēm sóg ag mrānmrān ja nĩgtĩ gé, ũ tỹ ā ki ge kỹ nỹtĩ ag, he mũ. ²⁰ Kỹ sóg ag tỹ *Estêvão* tén kỹ, ag tỹ ũ tỹ ā vĩ tó mũ ěn tén kỹ tá jē ja nĩ gé. Kỹ tóg inh mỹ há ja tĩ, ag tỹ ti tén kỹ. Ag kur ki sóg rĩr ja nĩgtĩ gé, he sóg, ěg *Senhor* mỹ.

²¹ Hā ra tóg inh mỹ: vó, ha tĩg. Kór há ra sóg ā jēñēnh mũ, fóg kar to, kanhgág kar to ke gé, he mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Hā ra vēnh kar ěn ag tóg ěmē kā nỹtĩ nĩ. Ag tỹ ti vĩ tag mē kỹ ag tóg prēnprēr mũ sir. “!..Ti tén ra..! !..Ũ tỹ ge vỹ kórég ne..! !..Ti rĩr nĩn kỹ tóg ěg mỹ tỹ ũ nỹnh mo..!” he ag tóg. ²³ Ag kur vām ag tóg mũ,

ga funfur tỹ ag tóg tũm ke mũ sir, ag jũgũ kỹ.

²⁴ Kỹ *soldado* ag pã'i mág vỹ: “In kã ra ti rãg,” he mũ. “Ti mrãnmrãn ra. Hã tỹ ti ki jẽmẽ. Ag tỹ hẽ ri ken kỹ ã to vĩ kónãn nẽ? hem nĩ ti mỹ,” he tóg, *soldado* ag mỹ. Hã ra ag tóg *Paulo* tỹ nén tó mũ ki kagtĩg nỹtĩ.

²⁵ Kỹ ag tóg ti ség mũ, nén fár tỹ, ag tỹ ti mrãnmrãn jé. Hã ra *Paulo* tóg *capitão* ẽn mỹ: “mỹ ã mỹ há', ag tỹ inh mrãnmrãn ke ti? Tỹ sóg *Romano* nĩ, hã ra ag tóg inh mrãnmrãn sór mũ, ù tỹ inh ki jẽmẽg tũ ra,” he mũ. ²⁶ Kỹ tóg *capitão* mỹ e tĩ, kỹ tóg pã'i mág mỹ tónh tĩ mũ. Ti mỹ tóg: “ã tỹ ne han ke nẽ ha? *Romano* vẽ mỹr,” he mũ. ²⁷ Kỹ pã'i mág tóg ti to kãtĩ kỹ ti mỹ: “kỹ ã mỹ tỹ *Romano* nĩ'?” he mũ. Kỹ tóg: “hỹ,” he mũ. ²⁸ Kỹ tóg ti mỹ: “isỹ tỹ *Romano* nĩ jé sóg jãnkamy tỹ hẽn ri ke tỹ kajãm,” he mũ. Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “inh mur mũ kã sóg tỹ *Romano* nĩ hã ra,” he mũ. ²⁹ Kỹ ag tóg ti tovãnh mũ sir, ù tỹ ti mrãnmrãn ke mũ ẽn ag. Hã ra tóg pã'i mág mỹ e tĩ. Ti tỹ ùn tỹ tỹ *Romano* nĩ senh ke tũ vẽ vẽ, hã kỹ tóg ti mỹ e tĩ.

Judeu tỹ pã'i ag tỹ *Paulo* vĩ mẽg mũ

³⁰ Tỹ vaj kỹ pã'i mág tóg *Judeu* ag ki jẽmẽ mãn sór mũ, ag tỹ *Paulo* to jũ ẽn ti. Kỹ tóg ti kavãg mũ. Kỹ tóg Topẽ tũ to pã'i mág ag jé prẽr mũ, vẽn jyvẽn tĩ kar ag ke gé. Kỹ tóg *Paulo* pẽre tĩ mũ, ag jo ti fẽg jé.

23

¹ Kỹ *Paulo* tóg vẽn jyvẽn ti ag vэг mũ, kỹ tóg: “inh kanhkã', vỹjkre há kar han isóg tĩ, kurã kar ki, ùri ke gé, isỹ Topẽ mĩ ẽkren kỹ,” he mũ.

² Kỹ Topẽ tũ to pã'i mág ẽn, *Ananias* he mũ ẽn vỹ: “ti jẽnky ki tãnh,” he mũ.

³ Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “Topẽ vỹ ã vóg kónãn ke mũ. Jykre régre ã nĩ,” he mũ. “Inh jyvẽn sór ã tóg mũ. Hã ra ã tóg Topẽ vĩ mranh, ã tỹ ag mỹ: ti tãnh ra, hen kỹ,” he tóg.

⁴ Kỹ tá nỹtĩ ag tóg ti mỹ: “Topẽ mỹ rãnhraj tĩ mỹ ã tóg vĩ kónãn mũ, Topẽ tũ to pã'i mág mỹ,” he mũ. ⁵ Kỹ tóg: “mẽ',” he mũ. “Ti tỹ tỹ pã'i mág nĩ ki sóg kagtĩg ja nĩ. Sỹ ki kanhró nĩ ra sóg ti mỹ vĩ kónãn ke tũ nĩ vẽ. Topẽ vĩ ki tag tóg rán kỹ nĩ, hã vỹ: ã *povo* tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ to vĩ kónãn tũg nĩ, he mũ,” he tóg.

⁶ Hã ra *Paulo* tóg vẽn jyvẽn tĩ ag vэг mũ. ù ag tóg tỹ *Saduceu* nỹtĩ, kỹ ù ag tóg tỹ *Fariseu* nỹtĩ. Vyrmỹ ag jykre nỹtĩ. Kỹ *Paulo* tóg jamã há ra ag mỹ: “inh kanhkã', tỹ sóg *Fariseu* nĩ, kỹ inh panh tóg tỹ *Fariseu* nĩ gé. Topẽ vỹ ùn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ke mũ, tag kri sóg fĩg tĩ, hã kỹ ãjag tóg iso jũgũ mũ,” he mũ.

⁷ Ti tỹ tag tó kar kỹ *Fariseu* ag tóg *Saduceu* ag mré jagnẽ vĩ kafãn mũ, jũgũ kỹ. Kỹ ag tóg vẽn kãpugpóv mũ. ⁸ *Saduceu* ag mỹ tóg tũ tĩ, Topẽ tỹ ẽg ter mũ rĩn mãn mũ ti. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag mỹ tũ tĩ gé. Kỹ vẽn kuprĩg tóg ag

mỹ tũ tĩ gé. Hã ra tóg *Fariseu* ag mỹ nỹtĩ, vãnh kuprĩg, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã, ti tỹ ẽg rĩn mãn ke ti. Hã kỹ ag tóg jagnẽ vĩ kafãn mũ sir. ⁹ Kỹ ag tóg jagnẽ to jũgũ kỹ prẽnprẽn mũ. *Fariseu* ag kã mĩ ù ag tóg jẽgnẽgnẽ kỹ, *Saduceu* ag vĩ kafãn kỹ: “nén ù kórég han tũ ti nĩ,” he mũ. “Hẽn ri ke mũn ti hỹn nén ù vé, vãnh kuprĩg, ke tũ nĩ kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã,” he ag tóg. ¹⁰ Kỹ vãnh génh tóg kutẽ ve nĩ. Kỹ *soldado* ag pã'i mág tóg *Paulo* to jykrén mũ. “Ag hỹn gen kỹ ti janjãn ke mũ,” he tóg. Kỹ tóg *soldado* ag mỹ: “kur mũ jẽg, ti kãgmĩ jé, ẽg tỹ ìn kã ra ti rãg jé,” he mũ.

¹¹ Tỹ kuty kỹ *Jesus* tóg *Paulo* mré vĩ mũ. “Kamẽg tũg ra. *Jerusalém* tá ã tóg ình vĩ tó há han. Ge jé ã tóg ke mũ, ẽmã tỹ *Roma* tá,” he tóg.

Ag tỹ *Paulo* tén sór

¹² Tỹ vaj kỹ *Judeu* ag tóg jagnẽ mỹ: “*Paulo* tén jé ẽg tóg ke mũ. Jẽn ke tũ ẽg nĩ, ẽg tỹ ti tén ke jo, ke tũ nĩ mũ ra Topẽ tóg ẽg vóg kónãn ke mũ,” he mũ. ¹³ Û tỹ 40 (ke) kãfór ag vẽ, jagnẽ mré jykrén mũ ag. ¹⁴ Ẽn ag vỹ Topẽ tũ to pã'i ag mré vĩnh kãmũ mũ. “Jagnẽ mré ẽg jykrén. Nén ù kãmẽnh ke tũ ẽg nĩ, ẽg tỹ ti tén ke jo,” he ag tóg. ¹⁵ “Kỹ *soldado* ag pã'i mág mré vĩnh mũm nĩ. Ti mỹ: ẽg tỹ ti tỹ nén ù kórég han mũ to jykrén mãn ke vẽ. Kỹ ẽg mỹ ti ven mãn nĩ, hem nĩ. Ti tỹ: he, hen kỹ ẽg tóg ti tén ke mũ,” he ag tóg.

¹⁶ Hã ra *Paulo* ve fi kósin tóg mẽg mũ. Kỹ tóg ti mỹ tónh tĩ mũ. ¹⁷ Kỹ *Paulo* tóg *capitão* ù jé prẽn kỹ ti mỹ: “pã'i mág mỹ kyrũ tag pére tĩg, ti tỹ ti mỹ nén ù tó jé,” he mũ.

¹⁸ Kỹ *capitão* tóg kyrũ pére tĩ kỹ pã'i mág mỹ ti ven mũ. “Ti tỹ nẽji ã mré vĩ sór vẽ,” he tóg.

¹⁹ Kỹ pã'i mág tóg vãnh pēju kỹ ti mré vēmén kỹ ti mỹ: “ã ình mỹ ne tó sór mũ?” he mũ.

²⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “*Judeu* ag tóg to jykrén, ag tỹ ã mỹ to vĩ jé, ã tỹ vaj kỹ *Paulo* jẽnẽ jé, vãnh jyvẽn tĩ ag to,” he mũ. “Ón kỹ ag nẽji ã mỹ: ẽg tỹ ti mré vēmén mãn há tóg tĩ, henh ke mũ,” he tóg. ²¹ “Ag mỹ: he, he tũg nĩ. Û tỹ 40 (ke) ag tóg, ti jo vãjig mũ. Ti tén ke jo ag nẽji nén ù konh ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra Topẽ nẽji ag vóg kónãn mũ,” he tóg, kyrũ ti, pã'i mág mỹ.

²² Kỹ tóg ti mỹ: “ũ mỹ: ti mỹ sóg tó, he tũg nĩ. Ha jatun mỹ tĩg,” he mũ.

Ag tỹ *Governador* mỹ *Paulo* pére mũ

²³ Kỹ pã'i mág tóg *capitão* régre ag mỹ: “ãjag tũ kãnkãn ra! Ẽmã tỹ *Cesaréia* ra ãjag mũnh mũ, kuty tag kã 9 óra ki,” he mũ. “Kỹ *soldado* tỹ 200 (ke) ag vỹ ãjag mré mũnh mũ, kãvãru kri mũ tỹ 70 (ke) ag ke gé. Kỹ ù tỹ 200 (ke) ù ag vỹ rógro pu gé mũnh mũ,” he tóg. ²⁴ “Kỹ kãvãru ù kri vin nĩ gé, *Paulo* tỹ kri nĩ jé. *Governador* tỹ *Félix* mỹ ti pére mũjẽg, ti tỹ jatun mỹ tá jun jé,” he tóg.

²⁵ Kĩ tóg *Félix* mĩ rán mũ, kĩ tóg:

²⁶ “*Cláudio Lísias* tĩ rá vë,” he mũ. “*Isĩ Governador* tĩ *Félix* mĩ rán hã vë, ã tĩ inh kãfór nĩn kĩ. ã mĩ sóg: ã mĩ há? he mũ.

²⁷ Tag vỹ tĩ *Judeu* ag vëse jë. Ti tén kren ag tóg. Hã ra sóg ti tĩ tĩ *Romano* nĩ jëmë, kĩ sóg inh *soldado* ag mré ti kren han. ²⁸ Hã ra sóg ti kato tẽ mũ ag ki jëmë sór mũ. Ag tĩ hë ri ken kĩ ti to jũgũ nẽ? he sóg. Hã kĩ sóg vënh jyvën tĩ ag mĩ ti ven mũ. ²⁹ Kĩ sóg vëg mũ. Ag jykre tugrĩn ag tóg ti to jũgũ mũ. Û tén ja tũ ti nĩ. Ti tĩ nén ù to ter ke han tũ ti nĩ gé. Kĩ tóg ti tĩ nén ù to se kĩ nĩnh ke han tũ nĩ gé. ³⁰ Hã ra sóg nén ù mẽ gé. Ti to ag tóg vājig mũ sir, hã kĩ sóg vësýmér ti jënëg mũ, ã to. Ti kato vĩ mũ ag mĩ sóg: ti hã mré vĩm nĩ, he mũ gé,” he tóg, vënh rán ki.

³¹ Kĩ *soldado* ag tóg *Paulo* pére mũ mũ. Kuty tá mũ kĩ ag tóg ãmã tĩ *Antipátride* tá junjun mũ. ³² Tĩ vaj kĩ ù tĩ ag pën kã mũ mũ ag tóg kyrãgrã mũ. Kãvãru kri mũ ag hã tóg ti pére mũ mũ, inhhã. ³³ Ën ag vỹ *Cesaréia* tá junjun mũ. *Governador* mĩ ag tóg vënh rá ãn nĩm mũ. Kĩ ag tóg ti mĩ *Paulo* ven mũ.

³⁴ Kĩ *Félix* ãn tóg vënh rá vëg mũ, kĩ tóg *Paulo* mĩ: “tĩ ã ga tĩ hë tá ke nĩ?” he mũ. Kĩ tóg ti mĩ: “ga tĩ *Cilícia* tá,” he mũ. ³⁵ Kĩ tóg: “ã kato vĩ mũ ag tĩ junjun kĩ sóg ã ki jëmënh mũ,” he mũ. Kĩ tóg *soldado*

ag mĩ: “*Herodes* tĩ vënh jyvën jafã krëm ti nĩm,” he mũ.

24

Ag tĩ *Paulo* kato vĩ

¹ Kurã tĩ 5 (ke) tũg kĩ pã'i tĩ *Ananias* vỹ tá jun mũ, *Cesaréia* tá. Topẽ tũ to pã'i mág vë. Kófa ag vỹ junjun mũ gé, ti mré. Ag kã mũ ù vỹ tĩ *advogado* nĩ, ti jiji hã vỹ: *Tértulo*, he mũ. Kĩ ag tóg *governador* mĩ *Paulo* tó mũ, ón kĩ ti kato vĩ kĩ. ² Kĩ tóg *Paulo* jé prër mũ.

Kĩ *Tértulo* tóg: “*Félix*’, há tãvĩ ã tóg jë. Ëg ki ã tóg rĩr há tãvĩ han tí, kĩ ã tóg jatun mĩ nỹtĩ. ã tĩ nén to jykren mũ kar tóg ãg mĩ há nĩ,” he mũ. ³ “Hã kĩ ãg tóg ã to há tãvĩ nỹtĩ. ã to ãg jykren há han tí. Kurã kar ki ãg tóg ã to vĩ há han tí. ⁴ Kĩ ãg tóg ã mré nén ù sí to vĩnh kãmũ mũ. Kutar ã nĩ, ãg ki rĩr há han kĩ, hã kĩ ãg tóg ã mré vĩ mág han sór tũ nĩ. Ëg to há ã nĩ, hã kĩ ã tóg ãg vĩ mẽ sór mũ,” he tóg.

⁵ “Tag ti vỹ vĩ kónãn tĩ. *Judeu* kar ag krĩn kónãn tóg tí, kĩ ag tóg tí tugrĩn vënh kãpugpóv kĩ nỹtĩ. Ga kar mĩ tóg ke tí. Kĩ tóg tĩ *Nazaré* tá ke ãn mré ke ag pã'i mág nĩ gé,” he tóg, *Paulo* to. ⁶ “Kĩ tóg Topẽ ĩn kavénh sór mũ gé, hã kĩ ãg tóg ti kãgmĩ. Ëg tĩ ãg jykre ki ti jyvën ke vë vë,” he tóg. ⁷ “Hã ra *Lísias* tóg kãtĩ mũ, *soldado* ag pã'i mág ãn ti. Kĩ tóg ãg kuju ki ti kãgmĩ kĩ ti tĩ hãn ke mũ, jũ kĩ,” he tóg. ⁸ “Kĩ tóg ti kato vĩ mũ ag mĩ ké, ag tĩ ã vënh kãmũ jé. ã tĩ vëse tag

ki jēmē kȳ ã tóg venh ke mū. Ki hã ěg tóg tó tĩ. Ā mȳ ti tónh ke mū,” he tóg, *Tértulo* ti. Ti tỹ *Paulo* to ón hã vē.

⁹ Kȳ *Judeu* ag tóg: “ti tỹ ki hã tó vē,” he mū gé.

Paulo tỹ vēnh kāmén

¹⁰ Kȳ *Félix* tóg *Paulo* mȳ ti nĩgé ven mū, ti vĩ jé. Kȳ tóg: “prỹg tỹ hēn ri ke ki ã tóg tỹ pã'i mág nĩ, *Judeu* ag mȳ. Hã kȳ tóg sỹ ã mȳ inh jykre tón kȳ inh mȳ sér tĩ,” he mū.

¹¹ “Kurã tỹ 12 (ke) pātén tũ tóg nĩ, sỹ *Jerusalém* tá jun ti. Sỹ tá Topě tũ han jé sóg ra tĩg ja nĩgtĩ. Vēnh kar vỹ tá inh ve ja nĩgtĩ. Ag hỹn ã mȳ tónh ke mū, ã tỹ ag ki jēmēn kȳ. ¹² Hã ra sóg jatun mȳ isũ han tĩ ja nĩ. Topě ĩn krēm sóg ũ vĩ kafãn ja tũ nĩ. Vēnh génh han ja tũ sóg nĩ gé. Nén ũ kórég han ja tũ sóg nĩ gé. ¹³ Ag tỹ inh kato vĩ mū pijé tỹ ki hã ke nĩ'. Ā tỹ ve há han kȳ ã tóg ki kanhrãn nĩnh mū. ¹⁴ Kȳ sóg ã mȳ ki hã tónh ke mū ha. Inh jógióg ag tỹ Topě jykre han ja ěn hã han isóg tĩ gé, ag ri kén. Kȳ sóg vãsỹ Topě vĩ rán kȳ nĩ ěn kri fig tĩ gé, ũ tỹ Topě vĩ tó tĩ ag tỹ nén rán ja ěn ti, *Moisés* mré hã. Hã ra sóg vējykre tãg tag han mū gé, Topě tỹ ũri ěg mȳ nén tó mū ti,” he tóg. ¹⁵ “Hã ra sóg ag ri kén Topě tỹ nén han ke mū ěn ve sór mū. Ti tỹ ěg ter kar kȳ ěg rĩn mãn ke ěn ve sór isóg mū. ũn jykre kuryj ag rĩn mãn jé tóg ke mū, ũn jykre pãno ag ke gé,” he tóg. ¹⁶ “Kȳ sóg tĩg há han sór mū, ũ tỹ iso: nén ũ kórég han ti huri, he tũ

nĩn jé. Topě rĩnve sóg tĩg há han sór mū,” he tóg.

¹⁷ “Vãhã sóg *Jerusalém* tá jun mãn. Prỹg tỹ hēn ri ke ki sóg tá jun ja tũ nĩ vē. Hã ra sóg ra vyr, isỹ inh *povo* ki ũn jagtar fag mȳ nén ũ vin jé, isỹ Topě mȳ nén ũ pũn jé ke gé. ¹⁸ Vēnh jãnhkriq ja sóg nĩ, ěg jykre ki. Kȳ sóg jatun mȳ Topě ĩn kã ra rã ja nĩ. Vēnh génh han tũ sóg nĩ. ¹⁹ Hã ra *Judeu* tỹ *Ásia* tá ke ag vỹ tá inh ve ja nĩgtĩ gé. ěn ag tỹ tag ki inh kato vĩ kȳ tóg há tĩ vē. ²⁰ Hã ra ũ tỹ ki nỹtĩ ag tỹ ã mȳ inh jykre kórég tónh ke vē. Vēnh jyvēn tĩ ag vỹ inh ki jēmē ja nĩ, kȳ tag ag vỹ tá nỹtĩ ja nĩ. Hã ra ag tóg tá isỹ nén ũ vēnh mȳ han ve ja tũ nĩ. ²¹ Vēnh vĩ pir hã tỹ sóg jamã hára tó ja nĩ, ag rĩnve, hã vỹ: Topě tỹ ũn ter mū rĩn mãn ke ěn kri sóg fig mū, hã kȳ ã jag tóg ũri iso jũgũ mū, he ja sóg nĩ ag mȳ,” he tóg, *Paulo* ti.

²² Kȳ *Félix* tóg kurã ũ kã ti ve mãn sór mū. *Jesus* jykre ki kanhró tóg nĩ. Hã kȳ tóg: “pã'i tỹ *Lísias* kãtĩg kȳ sóg ã jag ki jēmē kãn mū,” he mū. ²³ Kȳ tóg *capitão* mȳ: “ti fēg han ra. Ti jagãgtãn ra. Ti mré ke ag tỹ ti mȳ nén ũ nĩm kȳ tóg há nĩ. Ti mȳ nenh tũg nĩ,” he mū.

Félix tỹ Paulo ki jēmē mãn

²⁴ Si há tũ ra *Félix* vỹ *Paulo* vĩ mē mãn sór mū, ti prũ tỹ *Drusila* fi mré. *Judeu* fi vē. Kȳ tóg ti jé prēr mū sir, ti tỹ fag mȳ *Jesus Cristo* ki rã kãmén há han jé.

²⁵ Kȳ tóg fag mȳ vējykre kuryj kãmén há han mū sir.

Ēg tỹ vēso jykrén kỹ nén ũ vėnh mỹ han ke tũ kāmén tóg mũ gé. Topě tỹ kar kỹ ěg jykre tugnỹm ke tó tóg mũ. Kỹ *Félix* tóg jũrũn' ke mũ sir, ti tỹ ti jykre pāno to jykrén kỹ. Kỹ tóg ti mỹ: “ha ver tĩg. Kejěn sóg ā ki jēmē mǎn mũ gé,” he mũ. ²⁶ Hã ra tóg *Paulo* ki jǎnkamy mǎn sór mũ gé, ti tỹ ti kavǎn jé. Hã kỹ tóg kǎnhmar ti jé prěr mǎn', ti jé prěr mǎn' he mũ, ti mré vēmén jé.

²⁷ Hã ki prỹg régre tóg tũg mũ sir. Kỹ *Félix* jėgja kǎ ũ tóg jė mũ sir, hã vỹ: *Pórcio Festo*, he mũ. Kỹ *Félix* tóg *Judeu* ag to vĩ há han sór mũ, ag tỹ ti to jykrén há han jé, ti nón. Hã kỹ tóg *Paulo* kavǎg tũ nĩ. Se kỹ tóg jé nĩ.

25

Paulo tỹ pā'i mág tỹ Imperador ve sór

¹ Hã kỹ *Festo* vỹ tỹ *Governador* nĩ sir. Ti tỹ kurǎ tǎgtũ ki tỹ pā'i mág nĩn kỹ tóg ěmǎ tỹ *Cesaréia* tá kutě kỹ ěmǎ tỹ *Jerusalém* ra tĩ mũ. ² Tá Topě tũ to pā'i mág ag vỹ *Paulo* kato vĩ mág han mũ. Kỹ ag tóg *Governador* mỹ: ³ “ā tỹ ěg to há nĩn kỹ vėnh vĩ jėnēm nĩ, *Paulo* tỹ *Jerusalém* mĩ kǎtĩg jé,” he mũ. Hã ra ag tóg ěpry kri ti tén sór mũ.

⁴ Hã ra tóg ag mỹ: “*Cesaréia* tá tóg se kỹ jė. Jó sóg kǎnhmar ra tĩg mũ gé,” he mũ. ⁵ “Tá sóg ājag mré ti jykre kórég venh mũ,” he tóg. ⁶ Kỹ tóg *Jerusalém* tá nĩ sĩ han mũ ver, kurǎ tỹ 8 (ke) hỹn hěn ri ke mũn, ke tũ nĩ kỹ kurǎ tỹ 10 (ke) hỹn. Kỹ

tóg *Cesaréia* ra vỹn ke mũ. Tá jun kỹ tóg tỹ vaj kỹ ti tỹ kri nĩg kỹ ag jyvėn jafǎ kri nĩ mũ. Kỹ tóg *soldado* mỹ: “*Paulo* pére kǎtĩg,” he mũ. ⁷ Ti kǎtĩg kỹ pā'i ag tóg ti jy nỹtĩ mũ, *Jerusalém* tá kāmũ kỹ. Ti kato ag tóg vĩ tỹ hěn ri ke han mũ. Ti jykre pāno tugtó ag tóg mũ sir, ón kỹ, hã ra tóg ag mỹ ki krov tũ nĩ.

⁸ Kỹ *Paulo* tóg vėnh kāmén kỹ ag mỹ: “*Judeu* ag jykre mranh ja tũ sóg nĩ. Topě ĩn kavėnh ja tũ sóg nĩ gé. Kỹ sóg ěg kar pā'i mág tỹ *Imperador* vĩ mranh ja tũ nĩ gé,” he mũ.

⁹ Hã ra *Festo* tóg *Judeu* ag mỹ nén ũ há han sór mũ. Hã kỹ tóg ti mỹ: “mỹ ā tỹ *Jerusalém* ra tĩg jé há? Sỹ tá ā jykre venh há tóg ti,” he mũ.

¹⁰ Hã ra tóg *Paulo* mỹ ag tỹ tá ti tén ha mē tĩ, hã kỹ tóg: “nejé,” he mũ. “Ēg pā'i mág tỹ *Imperador* jėgja ki ā tóg inh ki jēmėg mũ. Ā tỹ tag ki inh jykre venh ke vė,” he tóg. “*Judeu* ag mỹ sóg vėjykre pāno han ja tũ nĩ. ¹¹ Isỹ ũ tén kỹ sỹ to ter ke vė vė. Hã ra ag tóg ón kỹ inh kato vĩ mũ. Hã kỹ tóg ā tỹ ag mỹ inh fėg kỹ vėnh mỹ tĩ. Ēg pā'i tỹ *Imperador* hã tóg ti pin kỹ inh jykre venh ke mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

¹² Kỹ *Festo* tóg ti mré jykrén mũ ag mré vĩ mũ, kỹ tóg ti mỹ: “ā tỹ *Imperador* ve sór kỹ ā tóg ti venh tĩg ke mũ, *Roma* ra,” he mũ.

Pā'i tỹ Agripa tỹ Paulo mré vĩ

¹³ Si há tũ ra *Judeu* ag pā'i mág tỹ *Agripa* vỹ *Cesaréia* tá

jun mǔ, ti ve tǔ *Berenice* fi mré. Fag tǔ *Festo* fag to pygsa vē. ¹⁴ Kejēn *Festo* tóg ti mǔ *Paulo* kāmén mǔ. “*Félix* vǔ vēse ũ kavān ja tǔ nǐ,” he tóg. ¹⁵ “*Kǔ Judeu* ag pā'i mág ag tóg inh mǔ ti kāmén. *Jerusalém* tá ag tóg ti kato vǐ, isǔ ag mǔ: ha ti vóg kónān, he jé,” he tóg. ¹⁶ “*Kǔ sóg* ag mǔ: ěg jykre tóg ge tǔ nǐ, he mǔ. Tǔ ěg *Romano* nǔtǐ. *Kǔ* ěg pijé kānhmar ũ to: ti tén ra, he tǐ', he sóg. Ti kato vǐ mǔ ag tǔ ti rǐnve inh mǔ ti jykre kórég tónh ke vē. Kar kǔ tóg vēnh kāmén ke mǔ. Tag pāte ěg tóg ti vóg kónān ke mǔ. ěg jykren hǎ vē, he sóg ag mǔ,” he tóg. ¹⁷ “*Hǎ kǔ* ag tóg tag ki junjun ja nǐ. *Kǔ sóg* vēsǔmér ag ve ja nǐ, tǔ vaj kǔ. Inh nǐg jafā kri nǐ kǔ sóg *Paulo* jé prēr ja nǐ. ¹⁸ *Kǔ* ag tóg ti kato vǐ ja nǐ. *Hǎ* ra ag tóg isǔ nén to jykrén mǔ tó ja tǔ nǐ. ¹⁹ Ag *Topē* jykre hǎ tó ag tóg mǔ. ũn ter mǔ tó ag tóg mǔ, ag tǔ ũn to: *Jesus*, he mǔ ěn ti. *Hǎ* ra *Paulo* tóg ti to: rǐr ti jē nǐ, he mǔ,” he tóg. ²⁰ “*Kǔ tóg* sǔ to jykrén tǔ tǐ. *Kǔ sóg Paulo* mǔ: ā mǔ *Jerusalém* ra tǐg ke tǔ nǐ? hé. ²¹ *Hǎ* ra *Paulo* tóg *Imperador* ve sór mǔ, ti hǎ tǔ ti jykre ve jé. *Hǎ kǔ sóg* ver ti fēg han. Kejēn sóg *Imperador* ra ti jēnh mǔ,” he tóg, *Festo* ti, *Agripa* mǔ.

²² *Kǔ tóg* ti mǔ: “sǔ ti vǐ mēnh há tóg tǐ,” he mǔ. *Kǔ tóg*: “vaj kǔ ā tóg ti vǐ mēnh mǔ,” he mǔ.

²³ Tǔ vaj kǔ *Agripa* vǔ kǎtǐ mǔ, *Berenice* fi mré. Kur sǐnvǐ rǐnh kǔ fag nǔtǐ, pā'i mág kur

ti. *Tenente* ag mré fag tóg kāmǔ mǔ, ũn mág ag mré ke gé. Đn mág kǎ ra ag tóg ge mǔ. *Kǔ Festo* tóg *Paulo* jé prēr mǔ sir.

²⁴ *Kǔ tóg*: “pā'i tǔ *Agripa*', tag ki ke kar', tag ti ve ra ha,” he mǔ. “*Judeu* kar ag tóg *Jerusalém* tá inh mré ti to vǐ. Tag ki junjun kǔ ag tóg inh mré ti to vǐ mǔ gé. Prērprēr ag tóg, ti ter jé,” he tóg. ²⁵ “*Hǎ* ra tóg nén ũ vēnh mǔ han ja tǔ nǐ, ti tǔ to ter jé. *Kǔ tóg Imperador* ve sór mǔ. *Hǎ kǔ sóg* ti jēnh ke mǔ,” he tóg. ²⁶ “*Hǎ* ra tóg sǔ ti to nén rán ke mǔ ki krov tǔ nǐ ver. *Hǎ kǔ sóg* ti jé prēr, ā tǔ ti ve jé, inh mré. Ā tǔ ti ki jēmē kǔ sóg sǔ nén rán ke mǔ ki kanhró nǐnh mǔ. ²⁷ Sǔ ti to nén ũ rán tǔ ra ti jēnh kǔ tóg vēnh mǔ nǔnh mǔ,” he tóg, *Festo* ti.

26

Paulo tǔ vēnh kāmén mǎn

¹ *Kǔ Agripa* tóg *Paulo* mǔ: “ā tǔ vēnh kāmén kǔ tóg há tǐ,” he mǔ. *Kǔ tóg*: ² “Ā hǎ ne tóg *Judeu* jykre kar ki kanhró nǐ',” he mǔ. “*Hǎ kǔ tóg* inh mǔ há tǐ, ā tǔ ũri inh jagfy vǐ kǔ,” he tóg. ³ “*Judeu* ag tǔ inh kato vǐ kāmén kǎn jé sóg ke mǔ. ⁴ *Judeu* kar vǔ inh ki kanhró nǔtǐ, isǐ kǎ. Inh mur ja tá ag inh vé, isǔ *Jerusalém* tá nǐn kǔ ke gé. ⁵ Isǐ kǎ sóg ěg jykre han kǎn mǔ. Ki kanhró ag tóg nǔtǐ. Tǔ sóg *Fariseu* nǐ, jó *Fariseu* ag vǔ ěg jykre kar to tar nǔtǐ. ⁶ Ge ra ag tóg inh kato vǐ mǔ. *Topē* vǔ ěg jógióg ag mǔ: “rǐr mǎn jé ājag tóg ke mǔ, ājag ter kǔ,” he

ja nīgtī. Ti vī tag kri sóg nīm mū, hā kī ag tóg inh kato vī mū. ⁷ Povo tỹ 12 (ke) vỹ tỹ ěg nỹtī. ěg kar vỹ Topě jykre han tī, kurā kar ki. ěg tỹ ter kar rīr mǎn jé, hā jé ěg tóg Topě jykre han tī, pǎ'i tỹ *Agripa'*. Sỹ Topě vī kri fi hā tugrīn *Judeu* ag tóg inh kato vī mū. ⁸ Mỹ ā mỹ vĕnh mỹ, Topě tỹ ũn ter mū rīn mǎn ke ti? Vĕnh mỹ tũ tóg nī,” he tóg.

⁹ “Hā ra sóg vāsỹ *Jesus* kato tē ja nīgtī gé. ũ tỹ ti ki ge kī nỹtī ag vóg kónān jagy han ja sóg nīgtī vē, fag mré hā. ¹⁰ *Jerusalém* tá sóg *Jesus* tũ ag sigse ja nīgtī gé. Topě tũ to pǎ'i mág ag vỹ inh mỹ tag to vĕnh rá han ja nīgtī. Ag tỹ *Jesus* mré ke ag kǎ mī ũ tén kī tóg inh mỹ há ja tīgtī gé. ¹¹ ěg vĕnh kanhrān jafā krĕm isóg ag vóg kónān ja nīgtī gé, ag tỹ *Jesus* tovānh jé, ag tỹ ti mỹ vī kónān jé. Ag to sóg jũ tǎvī ja nīgtī gé, inh fe tỹ gỹm ken kī. Kī sóg ěmā ũ ra ag nón tīg ja nīgtī gé, ag vóg kónān jé,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti tỹ *Jesus* ki rā kāmén
(*Hk* 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Hā kī sóg ěmā tỹ *Damasco* ra tīg ja nīgtī gé. Topě tũ to pǎ'i mág ag vỹ inh mỹ to vĕnh rá han ja nīgtī, inh mỹ: ha tīg, hen kī. ¹³ ěpy kri sóg jĕngrĕ tar vé, rā tỹ ěg nīno kǎ sa ra, kanhkā tá. Rā kǎfór vē, jĕngrĕ ěn, ha mĕ. Inh ki tóg kómkóm ké, inh mré mū ag ki ke gé. ¹⁴ Kī ěg kar tóg vár mū, ga kri. Kī sóg vĕnh vī

mĕ. *Hebreu* vī ki tóg inh mỹ: *Saulo'*, *Saulo'*, he mū. Ā hā ne tóg isũ ag vóg kónān tī', he tóg. Ā vóg isóg mū, ka junun kri *ferro* ěn tỹ, kī tóg ā tỹ inh kato vāsān kī ā mỹ kaga jagy tīnh mū, ha vem nī, he tóg inh mỹ.

¹⁵ Kī sóg ti mỹ: “ā tỹ ũ nī?” he mū. Kī tóg inh mỹ: “tỹ sóg *Jesus* nī,” he mū. “Ā tỹ ũn vóg kónān sór tī ěn vỹ tỹ inh nī,” he tóg. ¹⁶ “Jĕg ra,” he tóg. “Ā mỹ sóg vĕnh ven, ā tỹ inh kāmén jé. Ā mỹ sóg vĕnh ven mǎn ke mū gé, kejĕn. Tag kar tó jé ā tóg ke mū. ¹⁷ Ā *povo* mỹ sóg ā jĕnĕnh mū, fóg ag mỹ ke gé, kanhgág ag mỹ ke gé. Hā ra sóg ā jy nīgān ke mū,” he tóg. ¹⁸ “Ag kanĕ nugnón sór inh mū. Ag tỹ vējykre pāno han kī tóg ag kǎ ki kuty nī sir, hā ra sóg ag kǎ ki jĕngrĕ han sór mū. Japo krĕm ag nỹtī. Hā ra sóg ag kygvān sór mū. Ag tỹ inh vī mranh tỹ sóg vĕnh pāte fón sór mū, ag tỹ ũ tỹ inh ki ge kī nỹtī ag mré kanhkā tá junjun jé, he tóg inh mỹ, *Jesus* ti,” he tóg, *Paulo* ti.

Paulo tỹ ti rānhrāj kāmén

¹⁹ “Kī sóg ti vī mranh tũ nī, *Agripa'*,” he tóg. “Kanhkā tá nī kī tóg inh mré vī ja nīgtī, *Jesus* ti, kī sóg ti vī han. ²⁰ *Damasco* tá ke ag mỹ sóg tó vén, kar *Jerusalém* tá ke ag mỹ ke gé, ga tỹ *Judĕia* tá ke kar ag mỹ ke gé. *Judeu* kar ag mỹ sóg tó mū. Kar sóg fóg ag mỹ tó mū gé sir, kanhgág ag mỹ ke gé, ag tỹ ag jykre pāno tovānh jé, ag tỹ Topě jykre han jé sir,

vēnh kar tỹ ag jykre há ve jé,” he tóg.

²¹ “Isỹ tag han to *Judeu* ag tóg Topē ĩn krēm inh kǎgmĩ ja nĩgtĩ, isén jé. ²² Hǎ ra Topē tóg ijy nĩgǎn mũ. Hǎ kỹ sóg ũri jē nĩ. Tĩ vĩ tó inh mũ, ũn mág ag mỹ, ũn kǎsir ag mỹ ke gé. Vǎsỹ Topē vĩ tó tĩ ag mré sóg tó mũ, *Moisés* mré hǎ. ²³ *Cristo* jagtar ke tó ja ag tóg nĩgtĩ, ti ter kar kỹ rĩr mǎn vén ke ti, ěg jo. Kỹ tóg ěg *povo* mỹ jēngrē ri ke nĩ sir, fóg kar ag mỹ ke gé, kanhgág kar ag mỹ ke gé,” he tóg.

²⁴ Ti tỹ tó kǎn tũ ra *Festo* tóg jamǎ hára: “krĩ tũ ǎ nĩ, *Paulo*! ǎ tỹ vēnh rá ve mág kỹ tóg ǎ krĩ tũ tĩ,” he mũ.

²⁵ Hǎ ra tóg ti mỹ: “inh krĩ vỹ há nĩ, *Festo*,” he mũ. “Ki hǎ sóg tó mũ, to jykrén há han kỹ. ²⁶ *Agripa* vỹ ki kanhró nĩ. Hǎ kỹ sóg ti ve kỹ mỹ’ǎg tũ nĩ. Mē ti huri. Kỹ vēnh kar vỹ ti mré ki kanhkó nỹtĩ gé.

²⁷ *Agripa*’, ǎ mỹ Topē vĩ tó tĩ ag tỹ nén tó mũ kri fig mũ? Kri nĩm ǎ tóg mũ, ki kanhró sóg nĩ,” he tóg.

²⁸ Kỹ *Agripa* tóg ti mỹ: “kỹ ǎ mỹ isỹ *Cristo* ki rǎ ve sór mũ?” he mũ.

²⁹ Kỹ *Paulo* tóg ti mỹ: “hỹ, hǎ to sóg Topē mré vĩ mũ,” he mũ. “ǎ tỹ inh mré *Jesus* ki rǎ kỹ tóg há tĩ vē, ǎ mré inh vĩ mēg mũ ag ke gé. Isỹ se kỹ jē tag hǎ to sóg ǎ mỹ: inh ri kem nĩ, henh ke tũ nĩ,” he tóg.

³⁰ Kỹ *Agripa* vỹ jēgnē mũ sir, *Festo* ke gé, *Berenice* fi ke gé, ag mré nỹtĩ kar ag ke gé.

³¹ Kỹ ag tóg kǎpa mũ. Kỹ ag tóg

jagnē mỹ: “nén ũ kórég han ja tũ ti nĩ. Ge ra tóg se kỹ jē, hǎ ra,” he mũ. ³² Kỹ *Agripa* tóg *Festo* mỹ: “ti tỹ kavar kỹ jēn hǎ vē vē, hǎ ra tóg pǎ’i mág tỹ *Imperador* ve sór mũ,” he mũ.

27

Ēmǎ tỹ Roma ra

¹ Hǎ kỹ *Festo* tóg kejēn *Paulo* mỹ: “ǎ tỹ ga tỹ *Itália* ra tĩg ke nē ha,” he mũ. Kỹ tóg pǎ’i tỹ *Júlio* mỹ ti fēg mũ. *Soldado* ag *capitão* vē, ũ tỹ tỹ *Imperador* mré ke ěn ag. Tĩ mỹ tóg vēse ũ ag vin mũ gé.

² Kỹ ěg tóg *canoa* mág kǎ ra ge mũ sir. Ēmǎ tỹ *Adramítio* tá ke vē, *canoa* mág ěn ti. Ag tỹ ga tỹ *Ásia* fyr ra mũ sór vē. Kỹ ěg tóg goj kǎ mĩ mũ mũ, tá pa kỹ. *Aristarco* tóg ěg mré tĩ mũ, ěmǎ tỹ *Tessalônica* tá ke ěn ti, ga tỹ *Macedônia* tá.

³ Tỹ vaj kỹ ěg tóg ěmǎ tỹ *Sidom* tá krỹg mũ sir. Kỹ *Júlio* tóg *Paulo* mỹ vĩ há han kỹ ti mỹ: “ǎ mré ke ag venh tĩg, ag tỹ ǎ ki rĩr jé,” he mũ.

⁴ Tá pa kỹ kǎka tóg ěg kato tē mũ. Hǎ kỹ ěg tóg goj vǎso tỹ *Chipre* kakǎm mũ mũ. Ěg jakǎnh tá tóg nĩ. ⁵ Kỹ ěg tóg goj kafǎ tũ kǎ mĩ mũ mũ, ga tỹ *Cilícia* fyr to, ga tỹ *Panfília* fyr to ke gé. Kỹ ěg tóg ěmǎ tỹ *Mirra* tá junjun mũ sir, ga tỹ *Lícia* tá. ⁶ Tá *capitão* tóg *canoa* mág ũ vég mũ. Ēmǎ tỹ *Alexandria* tá ke vē. Kỹ tóg ga tỹ *Itália* ra tĩg sór mũ. Kỹ tóg ěg mỹ: “ěn kǎ ra ge jēg,” he mũ. ⁷ Kỹ ěg tóg kǎ mĩ mũ mũ. Komēr hǎ ěg tóg mũ mũ,

kurā tỹ hēn ri ke ki. Kỹ ěg tóg vāhā goj vāso tỹ *Cnido* tá junjun mũ. Hā ra kāka tóg ěg kato tē mũ gé. Kỹ ěg tóg tá fīn rām tũ nĩ. Kỹ ěg tóg goj vāso tỹ *Creta* kakām mũ mũ, kāka tỹ ěg tỹ vīrīn ke kỹ. Krī tỹ *Salmona* kakām ěg tóg mũ mũ, kāka krēfīn. ⁸ *Creta* fyr to hā tīg tóg jagy tĩ. Kỹ ěg tóg vāhā komēr hā “*canoa* sag ja há” he mũ tá junjun mũ. Ęmā ũ vỹ tá kakó nĩ, ti jiji hā vỹ: *Laséia*, he mũ. ⁹ Hā ra ěg tóg komēr hā mũ ja nĩgtĩ, hā kỹ kusa tóg kakó tĩ ha. Kỹ tóg goj kã mĩ tīg kórég tĩ, kóho tugrīn. Fénhta ũ pātén tóg huri, *Judeu* ag tỹ vākre jafā ti. Hā kỹ *Paulo* tóg ag mỹ: ¹⁰ “goj tóg kã mĩ tīg kórég tĩ ha. Kỹ ěg tóg jagtar mũ ha. Kỹ tóg inh mỹ *canoa* tỹ nīnunh mỹ tīg ha mē tĩ,” he mũ. “Kỹ ājag tũ vỹ vāgfor mũ sir. Jó ěg hēn ri ke mūn kãgter ke mũ gé. Tag ki nỹtīn kỹ ěg kusa kã panh mũ,” he tóg.

¹¹ Hā ra *capitão* tóg *canoa* tỹ tũn mũ vĩ mēg mũ sir. *Canoa* vóg mũ vĩ mēg tóg mũ gé. Hā kỹ tóg *Paulo* vĩ mēg tũ nĩ sir. ¹² *Canoa* sag ja ěn tóg há sĩ nĩ, hā kỹ ag tóg tá kusa kã pa vānh nỹtĩ. Hā kỹ ũn e ag tóg tá pa sór mũ, ag tỹ ěmā tỹ *Fenice* tá kusa kã pa jé. Goj vāso tỹ *Creta* tá ěmā ũ vỹ, *canoa* sag ja há ũ vỹ.

Kóho mág

¹³ Hā ra kāka sĩ tóg komēr hā kraug he mũ sir. Kỹ tóg ag mỹ há tĩ. Hā kỹ ěg tóg tá pa kỹ *Creta* fyr kakó ra mũ mũ sir. ¹⁴ Vāhā kóho jũ tóg *canoa* kato tē mũ sir, ti jiji hā vỹ:

Nordeste, he mũ. *Creta* tán kātĩ mũ. ¹⁵ Hā ra ěg tóg kóho jũ tag kato *canoa* vóg tỹ hē ri ke tũ nĩ, kỹ ěg tóg ti vóg tovānh mũ sir. Kỹ kóho tóg *canoa* va tĩ mũ. ¹⁶ Kỹ ěg tóg goj vāso sĩ to hā mũ mũ, ti jiji hā vỹ: *Cauda*, he mũ. Hā ra ěg tóg *canoa* sĩ nỹgnỹn kãmũ ja nĩ, ti se kỹ. *Cauda* tá ěg tóg *canoa* mág kri ti fi han sór mũ, hā ra ěg tóg to jagtar mũ, kóho to. ¹⁷ Vāhā ag tóg ti kātānfyn mũ. Kar ag tóg *canoa* mág tógfīg mũ, ti tỹ vām ke tũ nĩ jé. Hā ra ag tóg rỹnhryj kamēg mũ, rỹnhryj tỹ *Sirte* he mũ ěn. Ga tỹ *Libia* fyr tá ti nỹ. Hā kỹ ag tóg kur tỹ *canoa* kri sa ěn kunũg mũ sir, kāka tỹ ti tũn tũ nĩ jé.

¹⁸ Hā ra ěg tóg kóho jũ to jagtar mũ. Kỹ ag tóg tỹ vaj kỹ *canoa* tỹ rīg tĩ ěn kuju vām mũ sir, goj ki. ¹⁹ Tỹ vaj ũn kỹ ěg tóg jagāgtar pē nỹtĩ, kỹ ěg tóg vāvām kãn mũ sir, *canoa* kã ki nỹtĩ ěn, ti *tralha* ti. Ęg kar tóg ag mré vāvām mũ sir. ²⁰ Kurā tỹ hēn ri ke ki ěg tóg rā vėg tũ nĩ, krīg ke gé. Kóho jũ ěn tóg ěg kato tē mũ. Kỹ tóg ěg mỹ ěg kãgter ha mē tĩ. “Ęg hỹn krenkren ke tũ nĩ ha,” he ěg tóg.

²¹ Hā ra ěg tóg jėg tũ ja nĩ, kurā tỹ hēn ri ke ki. Kỹ *Paulo* tóg ag to tīg kỹ: “ājag tỹ inh vĩ kri finh ke vė vė,” he mũ. “Ęg tỹ *Creta* tá kãpa tũ nĩ ra ěg jagtar ke tũ nĩ vė, kỹ ājag tóg ājag tỹ nén ũ kren ke tũ nĩ vė. ²² Hā ra ājag fe ti tỹ rỹnh kem nĩ. Ęg kar vỹ krenkren mũ. *Canoa* hā vỹ tũ' henh mũ'. ²³ Kutý tag kã Topē tỹ

jěně jafã tóg inh mré vī mũ. Inh *Senhor* hã vễ, ù tỹ ti jěněg mũ ti, hã vỹ: Topê, he mũ,” he tóg. ²⁴ “Ti tỹ jěně jafã tóg inh mỹ: kamêg tũg nĩ, *Paulo*, he mũ. Pã'i mág tỹ *Imperador* ve jé ã tóg ke mũ, kỹ Topê tóg ã mré mũ ag kar vin, ag tỹ ã mré krenkren jé, he tóg. ²⁵ Kỹ ãjag fe ti tỹ há' hem nĩ. Topê vĩ kri sóg fig mũ. Ti tỹ inh mỹ tó mũ vỹ ge nĩ. ²⁶ Jó tóg êg tỹ *canoa* tỹ goj vãso to tĩn há tĩ,” he tóg, ag mỹ, *Paulo* ti.

²⁷ *Semana* régre vễ sir, êg tỹ goj kafã tũ mĩ mũ kri. Goj kafã tũ ên jiji hã vỹ: *Mediterrâneo*, he mũ. Kuty kuju ki *canoa* vóg tĩ ag tóg: “ga hỹn kakó nĩ ha,” he mũ. ²⁸ Kỹ ag tóg goj kãmun mũ sir. Kỹ tóg 36 *metros* he mũ. Kãnhmar ag tóg kãmun mãn, kỹ tóg 27 *metros* he mũ sir. ²⁹ Kỹ ag tóg pãró kamêg mũ, êg tỹ kã tag kenh ha mê tĩn kỹ. Kỹ ag tóg *canoa* nér tá ti se jafã tỹ 4 (ke) vin mũ. *Ferro* ù vễ, ti se jafã ti. Ti tỹ rỹnhryj kã kã nỹ kỹ *canoa* tóg tá krỹg he mũ. Kỹ tóg ag tỹ kurã venh há tĩ, *canoa* vóg tĩ ag. ³⁰ Kỹ ag tóg *canoa* sĩ ên térem mũ, goj ki. *Canoa* se jafã tỹ ag tóg kã ki vin mũ, ag tỹ ón kỹ *canoa* krĩ tá vin jé. Hã ra ag tóg *canoa* mág ré kỹ ga ra mũ sór mũ.

³¹ Hã ra *Paulo* tóg vég mũ. Kỹ tóg *capitão* mỹ: “ag tỹ pa kỹ ãjag tóg krenkren ke tũ nĩ,” he mũ.

³² Kỹ *soldado* ag tóg vãfe kym mũ sir, ag tỹ vãfe tỹ *canoa* sĩ térem kỹ. Kỹ *canoa* sĩ ên tóg kutê mũ sir.

³³ Tỹ vaj ken kỹ *Paulo* tóg vễnh kar jyvễn mũ, ag jễn jé. Kỹ tóg: “*semana* régre vễ ha, ãjag fe von kỹ. Nén ù kãmêg tũ ãjag nỹtĩ ver,” he mũ. ³⁴ “Pũ ko ra, ãjag tỹ tar há ki krenkren jé. Û vỹ ter ke tũ nĩ, kỹ ù vỹ kaganh ke tũ nĩ gé,” he tóg. ³⁵ Kar kỹ tóg pũ mãng mũ sir. Vễnh kar rĩnve tóg Topê mré vĩ mũ, kỹ tóg kupãn kỹ ko mũ sir.

³⁶ Kỹ vễnh kar tóg fe tar nỹtĩ sir. Kỹ ag tóg ko mũ gé sir. ³⁷ 276 (ke) êg nỹtĩ, *canoa* mág ên kã ki.

³⁸ Êg tỹ ko kar kỹ ag tóg goj ki *trigo* kugjêg mũ, *canoa* tỹ kãnhvy' hen jé.

³⁹ Tỹ vaj kỹ ag tóg vég mũ sir, hã ra ag tóg goj vãso ên ki kagtũg nỹtĩ. Kỹ ag tóg tá rỹnhryj vég mũ sir. Tá kóho tóg sĩ nĩ. Kỹ ag tóg ra *canoa* tĩn sór mũ. ⁴⁰ Kỹ ag tóg *ferro* ên kykym mũ sir, goj kã ki. Kỹ ag tóg *canoa* vóg jafã kygvãg mũ gé. *Canoa* krĩ tá ag tóg kur kujén mũ, kóho kato. ⁴¹ Hã kỹ êg tóg rỹnhryj ên to mũ mũ sir. Kỹ goj régre tóg jagnê ki jun kỹ nĩ. Kỹ *canoa* tóg rỹnhryj kã ra rã mũ sir. Ti krĩ tóg krêm rã mũ, kỹ tóg sir tar mũ. Kỹ *canoa* nér tóg kam ke mũ sir, goj jũ kỹ. Kỹ tóg mráj kãn mũ.

⁴² Kỹ *soldado* ag tóg vễnh sigse ag kãgtén sór mũ, ag tỹ mrogmro kỹ vễnh pigju tũ nĩn jé, ag krenkren tũ nĩn jé. ⁴³ Hã ra *capitão* tóg *Paulo* kren han sór mũ. Kỹ tóg ag mỹ: “ke tũg ra. ãjag tỹ tũgnũm há nỹtĩn kỹ goj kã ra ge vén inhã, ãjag tỹ ga ra ge vén jé,”

he mǔ. ⁴⁴ “Ājag tǔ tǔgnǔm kórég nǔtǔn kǔ ka kri nǔm nǔ, *canoa* mránhmráj kri,” he tóg, *capitão* ti.

Hã kǔ ěg kar tóg ga tá junjun mǔ, krenkren kǔ.

28

Goj vǎso tǔ Malta tá

¹ Ěg tǔ ga tá nǔtǔn kǔ ěg tóg ga jiji mǛg mǔ, hã vǔ: *Malta*, he mǔ. ² Tá ke ag tóg ěg jagǎgtǎn mǔ. Kǔ ag tóg pǔ han mǔ. Ěg mǔ ag tóg: “kǎge jǛg ra,” he mǔ, ta kutǔ kǔ, kusa jagy tǔn kǔ.

³ Kǔ *Paulo* tóg pǔnh tǔ mǔ, kǔ tóg pǔ ki nǔn mǔ. Hã ra pǔn tóg pǔ kǎ kǎ nǔ ja nǔ. Rǔ mǛ kǔ tóg tim ke kǔ *Paulo* prǎg mǔ, ti nǔgǛ ki. ⁴ Kǔ tá ke ag tóg pǔn ěn vǛg mǔ, ti tǔ ti nǔgǛ to sa kǔ. Kǔ ag tóg jagnǔ mǔ: “ũ tén tǔ hǔn vǔ. Goj tán kren, hã ra tóg ti tǔ nén han jan kajǎm mǔ,” he mǔ, *Paulo* to.

⁵ Kǔ tóg pǔn tǔ pǔ ki kǎvén mǔ. Hã ra tóg kaga tǔ nǔ, ti nǔgǛ ti, Topǔ tǔ ti tǔ há' hen kǔ.

⁶ Hã ra ag tóg ti tugnǔm mǔ, ti kǎnhpar ve jé, ke tǔ nǔ kǔ ti ter kǔ kutǔ ve jé. Hã kǔ ag tóg ti vǛg nǔtǔ, óra tǔ hǛn ri ke ki. Hã ra tóg hǛn ri ke tǔ nǔ. Kǔ tóg ag mǔ e tǔ, kǔ ag tóg ti to jykrén mǎn mǔ. “Topǔ hǔn,” he ag tóg mǔ, ón kǔ, *Paulo* to.

⁷ Goj vǎso tá ke ěn ag kǎfór vǔ tǔ *Públio* nǔ. Tá tóg ĩn nǔ, ti japǔ tá. Ěg tǔ tugtón nǔtǔ tag tá tóg kakó nǔ, ti ĩn ti. Kǔ tóg ěg mǔ: “kǎge jǛg ra,” he mǔ. Tǔ mré ěg tóg kurǎ tǎgtǔ han mǔ.

⁸ Hã ra *Públio* panh tóg kaga nǔ nǔ, jǎgfa kyvénh han kǔ. Kǔ

tóg to rǔg nǔ nǔ gé. Kǔ *Paulo* tóg ti venh rǎ mǔ. Kǔ tóg ti to Topǔ mré vǔ mǔ. Ti nǔgǛ tǔ tóg ti mǛg mǔ, kǔ tóg há' he mǔ sir. ⁹ Tǔ han kǔ vǛnh kagyga kar ag vǔ tá junjun mǔ sir, goj vǎso ěn tá. Kǔ tóg ag tǔ há' he kǎn mǔ gé, *Paulo* ti.

¹⁰ Kǔ ag tóg ěg ki rǔr há han mǔ. Ěg tǔ kar kǔ *canoa* ũ kǎ ra ge kǔ ag tóg ěg mǔ ěg tǔ nén ve sór mǔ kar ěn vin mǔ.

Roma ra

¹¹ Kysǎ tǎgtǔ tǔg kǔ ěg tóg *canoa* ũ kǎ ra ge mǔ sir. Ěmǎ tǔ *Alexandria* tá ke vǔ gé. Tá tóg kusa fǔn rǎm ja nǔ. Tǔ rá vǔ tǔ ti vǛgni kǎgrǎ nǔ. *Romano* ag topǔ ũ vǔ, ti vǛgni kǎgrǎ ti.

¹² Tá pa kǔ ěg tóg ěmǎ tǔ *Siracusa* tá krǔg mǔ. Kǔ ěg tóg tá kurǎ tǎgtǔ tǔg mǔ. ¹³ Tá pa kǔ ěg tóg ěmǎ tǔ *Régio* tá junjun mǔ. Tǔ vaj kǔ kǎka tóg ěg vóg há han mǔ. Hã kǔ ěg tóg kurǎ régre tǔg kǔ ěmǎ tǔ *Pozuoli* tá junjun mǔ sir. ¹⁴ Tá ěg tóg *Jesus* mré ke ag vǛg mǔ, kǔ ag tóg ěg mǔ: “ěg mré *semana* tǔg nǔ ver,” he mǔ. Kar kǔ ěg tóg ěmǎ tǔ *Roma* ra mǔ mǔ sir. ¹⁵ *Roma* tá ke ag tóg ěg kǎmǔ mǔ ja nǔ, *Jesus* mré ke ag. Kǔ ag tóg ěg venh kǎmǔ mǔ. Ěmǎ tǔ *Ápio* he mǔ ěn tá ag tóg ěg kato tǛgtǔ mǔ, ěmǎ tǔ *Venda* Tǎgtǔ he mǔ ěn tá ke gé. *Paulo* tǔ ag ve kǔ ti fe tóg mrin ke mǔ. Kǔ tóg Topǔ mǔ vǔ há han mǔ. Tǔ krǔ tóg kǎnhvy' he mǔ sir.

¹⁶ Ěg tǔ ěmǎ mág tǔ *Roma* tá junjun kǔ *Paulo* tóg vyr mǔ nǔ nǔ. VǛse ũ ag mré tóg nǔ tǔ nǔ. *Soldado* pir hã tóg ti ki rǔr mǔ.

Capitão tóg ti mý tag to: “he,” he ja nĩ.

Roma tá

¹⁷ Kurā tāgtũ tũg kŷ *Paulo* tóg *Judeu* ag pã'i ag jé prēr mũ. Kŷ tóg ag mý: “inh kanhkã', se kŷ inh jẽ, *Jerusalém* tá,” he mũ. “Kŷ ag tóg tá fóg tŷ *Romano* ag mý inh fẽg, isŷ nén ũ kórég han tũ hã ra, isŷ ěg jykre mranh tũ hã ra,” he tóg. ¹⁸ “Fóg tŷ *Romano* ag tóg inh kavān sór mũ vē, ag tŷ inh ki jēmẽ kar kŷ. Isŷ nén han ja tũ to sóg ter ke tũ nĩ vē. ¹⁹ Hã ra *Judeu* ag tóg inh kato vĩ, hã kŷ sóg sir pã'i mág tŷ *Imperador* ve sór mũ, ag tŷ isén tũ nĩ jé. Hã ra sóg ěg *povo* kavénh sór tũ nĩ, *Imperador* jo,” he tóg. ²⁰ “Hã kŷ sóg ājag jé prēr mũ, sŷ ājag ki jēmẽ jé. ěg *povo* tŷ *Judeu* kar vŷ *Cristo* ve sór mũ. Sŷ *Cristo* kāmén hã to sóg se kŷ jẽ nĩ,” he tóg, *Paulo* ti.

²¹ Kŷ ag tóg ti mý: “ũ tóg ěg mý ā to vēnh rá han ja tũ nĩ, *Judéia* tá,” he mũ. “Kŷ ěg kanhkã ũ tóg ěg ki jun ja tũ nĩ gé, ti tŷ ěg mý ā tŷ nén ũ kórég han mũ ěn tó jé. ²² Hã ra tóg ěg tŷ ā ki jēmēnh há tĩ, ā tŷ nén to jykren mũ ti. Vějykre tãg tag kato ag tóg vĩ tĩ, vēnh kar ag. Hã kŷ tóg ěg tŷ ā ki jēmēnh há tĩ,” he ag tóg ti mý.

²³ Kŷ ag tóg ti mý kurā nĩm mũ. Kŷ ũn e ag tóg vēnh mǎn mũ sir, ti tŷ ĩn krēm nĩ ěn tá. Ag mý tóg Topẽ tŷ tŷ ěg pã'i nĩ kāmén mũ. *Jesus* kāmén tóg mũ, ag tŷ hěn ri ke mũn ti ki ge jé. *Moisés* tŷ ag mý vějykre nĩm ja ěn kāmén tóg mũ gé sir. Kusã ki kāmũ kŷ ag tóg tŷ

vēmén nŷtĩ ki kutyg mũ. ²⁴ Kŷ tóg ũ ag mý há nŷ. Kŷ ag tóg kri fig mũ. Hã ra tóg ũ ag mý há tũ nĩ. ²⁵ Hã kŷ ag tóg vēnh kãpugpóv kŷ nŷtĩ. Kŷ *Paulo* tóg ag mý: “Topẽ kuprĩg tóg tó há han ja nĩ, ti tŷ Topẽ vĩ tó tĩ tŷ *Isaiás* mý: ag mý tag tó, hen kŷ,” he mũ. ²⁶ “Ěg jógjóg ag mý tóg: *povo* tag mý: mẽ jé ājag tóg ke mũ, ón kŷ, hã ra ājag tóg to jykren ke tũ nĩ, hem nĩ, he ja nĩ. ²⁷ Kŷ ag tóg ki kagtĩg nŷtĩnh mũ. Kri tũ ag nŷtĩ. Nĩgrẽg kutu ag tóg nŷtĩ gé. Kanẽ kyvó ag tóg nŷtĩ gé, ag tŷ nén ũ ve sór tũ nĩn kŷ. Jēmẽ sór tũ ag nŷtĩ, ag tŷ to jykren sór tũ nĩn kŷ. Hã kŷ ag tóg inh ki ge sór tũ nĩ gé, kŷ sóg ag tŷ há' henh ke tũ nĩ gé,” he ja tóg nĩ, Topẽ ti, *Isaiás* mý,” he tóg.

²⁸ “Ājag tŷ mẽ jāvānh nŷtĩn kŷ fóg ag vŷ mẽnh mũ, kanhgág ag ke gé, Topẽ tŷ ag krenkren han sór mũ ti. Kŷ ag tóg ti mý: he, henh ke mũ,” he tóg, *Paulo* ti.

²⁹ Kŷ *Judeu* ag tóg ti ré kŷ mũ mũ sir, jagnẽ vĩ kafān kŷ.

³⁰ *Paulo* vŷ prŷg régre tũg mũ, ti ĩn krēm nĩn kŷ. *Alugar* hen kŷ tóg jẽ nĩ, ĩn ěn ti, kŷ tóg kajām mũ, ti jãnkamy tŷ. Kŷ tóg ũ tŷ ti mré vĩ sór mũ mý: “kãrã ra,” he ti. ³¹ Vēnh kar mý tóg Topẽ tŷ tŷ ěg pã'i nĩ kāmén mũ sir, fe tar han kŷ. ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* kāmén tóg mũ sir. Ũ tóg ti mý: “vĩ tũg ra,” he tũ nĩ, ti se kŷ nĩ hã ra.

PAULO TÏ CARTA HAN: ROMA TÁ KE AG MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vĕ. IsÏ ěmã tÏ Roma tá ke ag mÏ rán hã vĕ.

Jesus Cristo mÏ rãnrãj tÏ vÏ tÏ inh nĭ. Ti hã tóg inh fĕg, isÏ tÏ apóstolo nĭ jé. KÏ tóg inh kuprĕg gé, isÏ vĕnh kar mÏ vĕnh vĭ sér kãmén jé, Topĕ tÏ ěg mÏ vĕnh vĭ jĕnĕ ja ěn ti. ² Topĕ vÏ vãsÏ ti vĭ tó tĭ ag mÏ: “ha inh kósin kãmén,” he ja nĭgtĭ, ³ hã vÏ: ěg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* he mÏ. TÏ tóg vãsÏ pã'i mág tÏ *Davi* krĕ'krĕ ag kã ũ nĭ. ⁴ KÏ tóg tÏ ěprã ke nĭ, *Davi* ri ke. Hã ra tóg tÏ Topĕ kósin nĭ gé, hã kÏ tóg ti ter kar kÏ ti rĭn mãn ja nĭ. Topĕ vÏ ti tÏ ũn mág han mÏ gé sir, ěg *Senhor* tÏ *Jesus* tÏ.

⁵ Topĕ hã ne isar han', *Jesus* tigrĭn. Ti hã ne inh fĕg', isÏ tÏ apóstolo nĭn jé, isÏ fóg ag kar mÏ ti kãmén jé, kanhgág ag mÏ ke gé, ag tÏ ti ki ge jé, ti vĭ kri fi jé, ti jiji mĕ kÏ.

⁶ ũ tÏ inh vĭ mĕg mÏ vÏ tÏ ěg nÏtĭ gé. Topĕ vÏ ěgag kuprĕg, hã kÏ ěgag tóg tÏ *Jesus Cristo* tÏ nÏtĭ. ⁷ KÏ sóg ěgag mÏ vĕnh rá jĕnĕg mÏ, Topĕ tÏ ěgag to há nĭn kÏ. *Roma* tá ěgag tóg nÏtĭ. Hã kÏ sóg ěg jóg tÏ Topĕ mÏ: “ag tar han nĭ, ag mÏ vĕjykre kusa nĭm nĭ,” he tĭ. ěg *Senhor* tÏ *Jesus Cristo* mÏ sóg ěgag tó tĭ gé.

Paulo tÏ Roma tá ke ag ve sór

⁸ Ha mĕ, vĕnh kar vÏ ěgag tÏ ti ki ge kÏ nÏtĭ tag mĕ huri, kÏ sóg ěgag to Topĕ mÏ vĭ há han tĭ, *Jesus Cristo* tigrĭn. Ti hã mré sóg vĕmén tĭ. ⁹ Ti hã mÏ sóg rãnrãj tĭ. To krónh ke tÏ sóg nĭgtĭ, hã kÏ sóg ti kósin kãmé sér ěn tó tĭ. Ti hã mré sóg ěgag jagfy vĭ tĭ gé, kÏ tóg ki kanhró nĭ. Kurã kar ki sóg ěgag kãmén tĭgtĭ. ¹⁰ IsÏ ti mré vĕmén kÏ sóg ěgag tó tĭ, sÏ kejĕn ěgag ve sór kÏ. Ti tÏ kejĕn ti mÏ há nĭn kÏ tóg inh mÏ: he, henh ke mÏ. ¹¹ SÏ ěgag mÏ Topĕ kuprĭg tÏ inh kanhrãn ja ěn kãmén sór vĕ, ěgag tÏ inh vĭ jĕmĕ kÏ tar nÏtĭ jé. ¹² KÏ ěg tóg jagnĕ tar han ke mÏ sir, ěg tÏ jagnĕ jykre ven kÏ, ěgag tÏ isÏ *Jesus* ki rá kÏ nĭ ven kÏ, isÏ ěgag tÏ ti ki ge kÏ nÏtĭ ven kÏ ke gé.

¹³ Inh kanhkã', inh mÏ tóg ěgag tÏ tag ki kanhró nÏtĭnh há tĭ, ha mĕ: ěgag venh tĭg ke to sóg jykrén tÏ hĕn ri ke han huri, hã ra tóg inh mÏ ki króm ke ja tÏ nĭ ver. IsÏ ěgag mÏ Topĕ vĭ kãmén sór vĕ, *Roma* ki ke ũ ag mÏ ke gé, ag kã mĭ ũ tÏ Topĕ ki ge jé. ¹⁴ Fóg kar ag mÏ sóg Topĕ vĭ tó tĭ, kanhgág ag mÏ ke gé, ũ tÏ nĕn ũ ki kanhró ag mÏ, ũ tÏ nĕn ũ ki kagtĭg ag mÏ ke gé. Topĕ vÏ inh mÏ: “ha ag mÏ tó, fag mÏ ke gé,” he ja nĭgtĭ. ¹⁵ Hã kÏ sóg *Roma* tá tó sór mÏ gé, Topĕ vĭ sér ěn ti.

Topĕ jykre tar

¹⁶ Inh pijé Topĕ vĭ sér tag to mÏ'ãg sór mÏ'. Topĕ hã ne tag to ěg kren han tĭ', ěg tÏ kri

fin kÿ. Topê jykre tar hã vê. Judeu ag kren han sór tóg mũ, kar kÿ fóg kar ke gé, kanhgág kar ke gé, fag ke gé. ¹⁷ Tag hã ki êg tóg Topê jykre ki kanhró nÿtính mũ, Topê vĩ sér hã ki. Êg tÿ ti ki rã hã kÿ êg tóg ti mÿ kuryj nÿtĩ. Hã kÿ tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ: “êg tÿ Topê ki rã hã tugnĩn êg tóg ti mÿ kuryj nÿtính ke mũ. Kÿ êg rĩnrĩr mãn ke mũ,” he ja tóg nĩ.

Êprã ke ag jykre pãno

¹⁸ Hã ra Topê tóg jũ nĩ gé, kanhkã tá. Û tÿ ti ki êkrég tũ ag to tóg jũ mũ. Topê vÿ ag mÿ tÿ nén ù tũ nĩ, hã kÿ ag tóg vễjyre kuryj han sór tũ nĩgtĩ. ¹⁹ Topê jykre há nĩn ki kanhró ag tóg nÿtĩ vê, ag tÿ ki kanhrãn sór kÿ. Topê vÿ êg kar mÿ tag ven tĩ.

²⁰ Êg pijé Topê vég tĩ!. Hã ra tóg nén ù kar han, êg tÿ nén vég mũ kar. Ên vigve kÿ êg tóg ti jykre mág nĩ ên ki kanhró nĩ sir. “Û tÿ tag han mũ vÿ tÿ ùn mág nĩ. Ti jykre vÿ tar nĩ,” he jé êg tóg ke mũ. “Hã ra ag tóg ki kanhrãn jãvãnh nÿtĩ, hã kÿ Topê tóg ag to jũnh ke mũ. ²¹ Ti tÿ tÿ Topê nĩn ki kanhró ag tóg nÿtĩ vê. Hã ra ag tóg ti to: “Topê vê,” he tũ nĩgtĩ. Ti tÿ tÿ ùn mág nĩ tag tó sór tũ ag tóg nĩgtĩ. Ti mÿ ag tóg: “inh mÿ tóg há tĩ,” he tũ nĩgtĩ gé, ti tÿ ag ki rĩr há han mũ ra. Nén ù há to jykrén ki kagtĩg ag nÿtĩ. ²² “Ki kanhró mág inh nĩ,” he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg krĩ vênh mÿ nÿtĩ ha. ²³ Kÿ ag tóg Topê pê tag jêgja kã, ùn ter vãnh tag jêgja kã êprã ke kãgrá

fêg mũ sir, êprã ke ag kãgter tĩ ra. Sêsi kãgrá vin ag tĩ gé, misu tÿ fa tÿ 4 (ke) ag kãgrá ke gé, pÿn kãgrá ke gé. Tag vÿ ag mÿ tÿ topê nÿtĩ sir.

²⁴ Hã kÿ Topê tóg ag tugvãnh mũ sir, ag tÿ ag tÿ nén to én mũ ên han sór nÿtính kÿ. Jagnê kavénh ag tóg mũ sir. ²⁵ Topê vĩ kri fi jãvãnh ra ag tóg vênh ó hã kri fig tĩ. Ag tÿ ù tÿ nén ù kar han ja ên to: “Topê vê,” henh ke vê vê, hã ra ag tóg ti tÿ nén han ja to: “Topê vê,” he sór mũ, ón kÿ. Û tÿ nén ù kar han mũ hã ne ti pir mÿ tÿ ùn mág nĩ!, ti hã mÿ êg tóg vĩ há han ke mũ!. To krónh kenh ke tũ êg nĩ. Hã vê.

²⁶ Ag tÿ Topê tÿ nén han ja to: “Topê vê,” hen kÿ Topê tóg ag tugvãnh gé, ag tÿ ag tÿ nén to én mũ ên han jé, êg kavénh tĩ ên. Ag prũ fag tÿ ag mré nÿ tũg kÿ fag tóg jagnê hã mré ti vênh mÿ han mũ sir, mÿr, ha mẽ. ²⁷ Kÿ fag mén ag tóg ag prũ fag mré nÿ tovãnh kÿ jagnê to én mũ gé sir. Jagnê to én kÿ ag tóg jagnê mré nÿ kÿ ti kórég han mũ gé sir, jagnê kavénh kÿ. Hã kÿ ag tóg ag tÿ Topê tovãnh to jagtar nÿtính mũ. Ti tÿ ag vóg kónãn hã vê.

²⁸ Ve ra ha. Topê ki êkrén jãvãnh ag tóg nÿtĩ, ti to é he kÿ. Hã kÿ tóg ag tugvãnh ja nĩgtĩ gé sir, vênh kato, ag tÿ vễjyre pãno han sór kÿ. “Ha han, ge kÿ sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topê ti. ²⁹ Vễjyre pãno tÿ ag tóg fór nÿtĩ ha, ti kórég távĩ tÿ. Nén kar to én (ka)mê ag nÿtĩ. Vễjyre kuryj han vãnh ag nÿtĩ. Jagnê tũ to én, jagnê

kāgtén, jagnē vī kafān, jagnē mý un'ón, jagnē krīn kónān, jagnē to vī kónān, ³⁰ jagnē to un'ón, Topē kato tē mág, jagnē vóg kónān ke gé. “Ag kāfór vỹ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, kỹ ag tóg vĕso nén ũ há tó tĩ, ón kỹ. “Inh hỹn vĕjykre pāno tỹ ne han mũ, ũri?” he ag tóg tĩ, kurā kar ki. Ag mýnh fag vỹ han vānh ag tóg nỹtĩ gé, ag panh ag vỹ ti, fag ke gé. ³¹ Krĩ tũ ag nỹtĩ. Ón kỹ ag tóg jagnē mré nén kar to jykrén tĩ, ag tỹ ki króm ke tũ ra. Jagnē to há nỹtĩ ki kagtĩg ag nỹtĩ, kỹ ag tóg jagnē jagāgtān ki kagtĩg nỹtĩ gé, fag ke gé. ³² Topē vỹ ũ tỹ tag han mũ to: “kāgter jé ag tóg ke mũ,” he ja nĩgtĩ. Ag tỹ tag ki kanhró ra ag tóg han tĩ sir. Kỹ ag tóg ũ tỹ tag han mũ to há nỹtĩ gé, mýr, ha mē.

2

Topē tỹ vĕjykre pāno to jũ

¹ Fóg mré kanhgág ag vỹ vĕjykre kórég tag han kān tĩ, kỹ ag tóg *Judeu* ag mý kórég nỹtĩ. Hā ra *Judeu* ag vỹ ti kórég han tĩ gé, ag tỹ ón kỹ ag to: “kórég ag nỹtĩ,” he mũ ra. Hā kỹ ag tóg ag jykre tugrīn ti kórég venh ke mũ gé, fag ke gé. ² Topē vỹ ti jykre kuryj tugrīn ũ tỹ tag han mũ vóg kónān ke mũ. Ti tỹ ke há vĕ. ³ Ũn jykre kórég ag tóg ag mý kórég nỹtĩ, *Judeu* ag mý, hā ra ag tóg hā han tĩ gé. Kỹ ag hỹn hē ri kenh mũ, Topē tỹ ag vóg kónān tũ nĩ jé? Ag vóg kónān jé tóg ke mũ, ha vem nĩ, fag ke gé. ⁴ Ver tóg ěg to há nĩ, ver tóg ěg to fen nĩnh mũ, ver tóg jũ

vānh nĩ, Topē ti. Ti tỹ ěg tỹ ěg jykre kórég tovānh ve sór vĕ, hā kỹ tóg ver ěg to há tāvĩ nĩ. Hā ra tóg ag mý tỹ nén ũ tũ nĩ ve nĩ. ⁵ Kutu ag nỹtĩ, vĕjykre pāno tovānh jāvānh ag nỹtĩ, hā kỹ Topē tỹ ag to jũ tóg komēr hā mág rā nĩ. Kejĕn tóg ti tỹ vĕnh kar jykre venh ke kurā pétĕm ke mũ sir. Kỹ ag tóg, Topē tỹ ag vóg kónān venh ke mũ, fag ke gé. Kỹ vĕnh kar vỹ ti jykre kuryj venh ke mũ, ti tỹ ěg mý ki hā tó mũ ti. ⁶ Ti hā ne ěg mý, ěg tỹ nén han ja ěn kaja nĩm ke mũ'. ⁷ ěn kā tóg ěg mý ěg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ũn jykre kuryj ag mý, fag mý ke gé. ěg tỹ ti jykre há to tar nỹtĩn kỹ tóg ěg mý ěg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ, ěg tỹ tá tỹ ũn mág nỹtĩ jé. ⁸ Hā ra tóg ũ vóg kónān ke mũ gé. ũ ag tóg ag tỹ nén han sór mũ ěn hā han tĩ. Vĕnh vī há kri fi jāvānh ag nỹtĩ, ag tỹ vĕjykre pāno han sór kỹ. Hā kỹ tóg ag vóg kónān ke mũ, fag ke gé. ⁹ ũ tỹ vĕjykre pāno han mũ kar vỹ kanĕ junjur ke mũ, jagtar jagy han kỹ. Ag tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra ag tóg jagtar ke mũ, kar kỹ fóg kar ag ke gé, kanhgág kar ag ke gé, fag ke gé. ¹⁰ ũ tỹ vĕjykre kuryj han mũ tỹ tóg ũn mág hynhan ke mũ hā ra, to tóg vī há han ke mũ. ěg mý tóg vĕjykre kusa nĩm ke mũ, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra, kar kỹ fóg ag mý ke gé, kanhgág ag mý ke gé, fag mý ke gé.

¹¹ Ha vé, Topē mý ti tỹ nén ũ tũ nĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Ti mý ěg tóg tỹ ũn pir

nýtí. ¹² Ū ag tóg Topě vī mẽ ja tũ nýtí. Kŷ ag tóg ti kórég kar han mũ sir, fag ke gé. Kŷ ag tóg nŷgme ki vár ke mũ sir, *inferno* ki, ag jykre kórég to. Ag jávo *Judeu* ag vŷ Topě vī mẽ ja nŷgtí. Hã ra ag tóg ti kórég han tí gé. Kŷ Topě tóg ag vóg kónãn ke mũ gé sir. ¹³ Ha vé, ěg tŷ Topě vī mẽg mũ ra han tũ nŷn kŷ ěg Topě mŷ há tũ nýtí. ěg tŷ ti vī ki króm kŷ ěg tóg ti mŷ kuryj nýtí. ¹⁴ Fóg ag mré kanhgág ag vŷ Topě vī mẽ ja tũ nýtí ver, ū tŷ *Judeu* jykre han tũ kar ag. Ge ra vĕjykre há tóg ag mŷ sér tí, ag tŷ Topě vī mẽ ja tũ ra. Kŷ ag tŷ vĕjykre há han sór mũ tag vŷ ag mŷ tŷ ag tŷ ki króm nŷ. ¹⁵ Topě tŷ nén tó ja ěn vŷ ag kã kã nŷ, hã kŷ ag tóg han sór mũ, ag tŷ mẽ ja tũ ra. Hã kŷ tóg ag mŷ sér tí, ag tŷ nén ū há han kŷ. Jávo tóg ag mŷ e tí, ag tŷ ti kórég han kŷ. Ag tŷ Topě vī mẽ ja tũ ra ag tóg vĕjykre há ki kanhró nýtí. ¹⁶ Kejĕn Topě tóg *Jesus Cristo* mŷ: “ag jykre ve kãn nŷ, fag jykre ke gé,” henh ke mũ, ti kurã ěn kã. Kŷ vĕnh kar jykre vŷ vĕnh ven ke mũ, ag jykre kórég mré hã, ag tŷ vĕnh kar vatánh tá nén han ja tí, fag jykre ke gé. Tag hã tó sóg tí, sŷ vĕnh kar mŷ ti vī sér kãmén kŷ.

Judeu ag tŷ Topě vī mranh ja

¹⁷ Ha vé, *Judeu* ag mŷ tóg sér tí, ag tŷ tŷ *Judeu* nŷtŷn kŷ. “Topě ne ěg jyvĕn ja nŷgtí, kŷ ěg nŷgme ki vár ke tũ nŷ,” he ag tóg tí. “Topě to ěg há nŷtí,” he ag tóg tí gé. ¹⁸ Ti tŷ ěg ki

nén ve sór mũ ki kanhró ag tóg nŷtí. Ti vī ki tóg rán kŷ nŷ. Hã kŷ ag tóg ěn ve kŷ vĕjykre kuryj ki kanhró nŷtí. ¹⁹ Hã kŷ ū tŷ ki kagtŷ ag tóg ag mŷ ūn kyvó ag ri ke nŷtí. Kŷ ag tóg ag mŷ jĕngrĕ han sór tí, ag mŷ Topě vī tó kŷ. ²⁰ Ū tŷ ki kagtŷ ag kanhrãn ag tóg tí, ón kŷ, fag ke gé, gŷr ag ke gé. “Topě vī vŷ há nŷ, vĕjykre há vĕ, ki hã tóg tó tí, hã to ěg Topě ki kanhrãn tí,” he ag tóg tí, ón kŷ. ²¹ Ū mŷ ag tóg: “nén ū péju tũg nŷ,” he tí. Hã ra ag tóg ū tũ péju tí. ²² Ón kŷ ag tóg: “ã prũ tũ fi mré nŷ tũg nŷ, ã mén tũ mré nŷ tũg nŷ gé,” he tí. Hã ra ag tóg fag mré nŷgnŷ tí. Ón kŷ ag tóg vĕnh kãgrá tŷ topě to: “Topě pijé’,” he tí. Hã ra ag tóg vĕnh kãgrá ag jo ĩn krĕm ag tũ péju tí. ²³ “Topě vŷ ěg jyvĕn ja nŷgtí,” he ag tóg tí. Hã ra ag tóg ti vī mranh tí. Topě kavĕnh ag tóg tí. ²⁴ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nŷ, *Judeu* ag to, ha mẽ: “ãjag jykre kórég ve kŷ fóg ag mré kanhgág ag vŷ Topě jykre to: kórég ti hŷn nŷ, he tí,” he ja tóg nŷgtí, *Judeu* ag to, Topě vī rán ki.

²⁵ Há ti nŷ, ěg tŷ tŷ *Judeu* nŷtí ti, ěg tŷ Topě vī ki króm kŷ. ěg tŷ hã ra ti vī mranh kŷ tóg ěg mŷ nén ū há han ke tũ nŷ, ěg tŷ tŷ *Judeu* nŷtí ra. Fóg ri ke vŷ tŷ ěg nŷtí, kanhgág ri ke, ěg tŷ ti vī mranh kŷ. ²⁶ Kejĕn fóg ū tóg sir Topě vī ki króm mũ, kanhgág ū hĕn ri ke mũn. Kŷ tóg Topě mŷ tŷ *Judeu* ri ke nŷ sir, tí tŷ Topě vī ki króm to. ²⁷ Hã kŷ fóg ag mré kanhgág ag vŷ *Judeu*

ag jykre kórég tónh ke mũ, ha vem nĩ, ag tỹ Topẽ vĩ ki króm kỹ. Topẽ vĩ mranh ag tóg tĩ, ag tỹ Topẽ vĩ rá vég nỹtĩ ra. Hã tó jé ag tóg ke mũ, fóg ag, kanhgág ag ke gé. ²⁸⁻²⁹ Ón kỹ ag tóg tỹ *Judeu* nỹtĩ, ag pijé tỹ Topẽ tũ pẽ nỹtĩ'. Ón kỹ ag gré fár junun vĩ kym kỹ nĩ, Topẽ tỹ ag mỹ: “kym ra,” he ja nĩn kỹ. Kỹ ag tóg tag tugnĩn jagnẽ mỹ: “Topẽ tũ vĩ tỹ ẽg nỹtĩ,” he tĩ. Hã ra ù tỹ tỹ Topẽ tũ nỹtĩ ag vĩ ag fe tỹ ti ki rã tĩ, kỹ ag jykre vĩ kuryj kar nĩ'. Topẽ kuprĩg ne ẽg jykre kurynh tĩ'. Kỹ Topẽ tóg ẽg mỹ vĩ há han tĩ gé sir, ẽg jykre há nỹtĩn kỹ. Ti pijé ẽprã ke ri ke ón kỹ vĩ há han tĩ', ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ. Ẽg hã vĩ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ'.

3

¹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹn mỹ há tũ nĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* ag krẽ nỹtĩn kỹ?” he sór mũ. “Ẽg gré fár junun kym kỹ nĩn kỹn mỹ tỹ nén ù tũ nĩ?” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tãvĩ ti nĩ gé. Ẽg hã mỹ tóg ti vĩ ti tó ja nĩgtĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* krẽ nỹtĩn kỹ. ³ Ẽg kã mĩ ù tóg ti vĩ kri fig tũ nĩgtĩ. Hã ra Topẽ pijé ag tugnĩn ti tỹ nén tó ja ẽn han ke tũ nĩ'. Ẽg tỹ ti vĩ han tũ ra tóg ti tỹ nén tó mũ ẽn han tĩ, Topẽ ti, ẽg jãvo. ⁴ Ón vãn h ti nĩgtĩ. Ẽprã ke ag ne ónón tĩ'. Hã ra Topẽ tóg ón ke tũ pẽ nĩ. Hã kỹ tag tóg rãn kỹ nĩ, hã vĩ: “vẽnh kar vĩ venh ke mũ, ã tỹ ã vĩ han tĩ ẽn ti,” he mũ. “Ủ tỹ ã jykre tugnỹm kỹ tóg venh ke

mũ sir,” he ja tóg nĩ, Topẽ mỹ. Hã ra tóg ge nĩ.

⁵ Kỹ *Judeu* ag hỹn ón kỹ inh mỹ: “kỹn hỹn há nĩ, ẽg jykre pãno ti,” he sór mũ. “Hã ra Topẽ tóg to ẽg vóg kónãn sór mũ, ti tỹ tỹ nén ù há nĩ ra. Tag tugnĩn tóg jykre pãno nĩ ve nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Ẽprã ke ag vĩ hã vẽ. ⁶ Hã ra tóg kygnẽ kỹ nĩ. Topẽ jykre hã ne há nĩ', inhhã. Ti jykre há nĩn kỹ tóg ẽprã ke jykre to: “há tũ ti nĩ,” henh ke mũ.

⁷ Hã ra *Judeu* ù ag tóg ón kỹ: “vẽnh mỹ ẽg ki króm kỹ nỹtĩ vẽ,” he tĩ gé. “Ẽg ón tugnĩn Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ tag vĩ vẽn ven mũ. Hã kỹ ti tỹ ẽg ón mũ tag to: “inh vĩ mranh ja ãjag tóg nĩgtĩ,” hen kỹ tóg hã tũ tó mũ, Topẽ ti,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. ⁸ “Ti kórég han jé ẽg tóg ke mũ, Topẽ tỹ ẽg jykre kórég tỹ nén ù há han jé,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Kỹ ag tóg iso ón kỹ: “tag tó ti tĩ, *Paulo* ti,” he tĩ gé. Ủ tỹ tag tó mũ ag vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topẽ ti, ti jykre kuryj nĩn kỹ, ha vem nĩ.

Ẽg kar tỹ Topẽ vĩ mranh kãn

⁹ Kỹ isỹ *Judeu* ag to ne tó nẽ? Ẽg mỹ fóg ag kãfór nỹtĩ, ẽg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ? Vó, ag kãfór tũ ẽg nỹtĩ. Topẽ vĩ mranh kãn ẽg mỹr, *Judeu*, fóg, kanhgág, ag, fag, ẽg kar mỹr. Tag tó inh huri. Hã ra tóg ge nĩ. ¹⁰ Hã kỹ tag tóg rãn kỹ nĩ gé, ha mẽ: “ủn jykre kuryj vĩ tũ tĩ, ùn jykre kuryj venh ke tũ pẽ ẽg nĩ. ¹¹ Vẽjykre há han ki kagtĩg kar ẽg nỹtĩ. Ủ tỹ Topẽ

jykre han sór mũ vỹ tũ tĩ. ¹² Ēg kar vỹ Topē japry tovānh kǎn kỹ nỹtĩ. Jykre kórég kar ěg nỹtĩ. Vějykre kuryj han vānh ěg nỹtĩ. Ūn jykre há venh ke tũ pē ěg nĩ,” he tóg. ¹³ “Un'ón (ka)mē kar ěg nỹtĩ, jagnē to. Ēg tỹ nén ũ ter rǎ tĩg kỹ ti ger tóg fun ke tĩ. Ēg ón vỹ nén ũ ter ger tag ri ke nĩ. Jagnē mỹ ěg tóg ónón tĩ gé. Ēg vĩ jũ tỹ ěg tóg jagnē kǎgtén ri ke han tĩ gé. Kỹ tóg pỹn veneno ri ke nĩ. ¹⁴ Vēnh vĩ jũ tỹ ěg fór nỹtĩ. Kỹ ěg tóg vēnh kar mỹ vĩ kónān tĩ,” he tóg. ¹⁵ “Jagnē kǎgtén (ka)mē ěg nỹtĩ, tag hǎ tóg ěg mỹ sér tĩ. ¹⁶ Ēg tỹ hēn mũ kỹ ěg tóg nén ũ kar kókég tĩ. Hǎ kỹ ěg mré ke fag vỹ jagtar nỹtĩ, ěg to. ¹⁷ Ēg pijé vějykre kusa ve sór tĩ'. ¹⁸ Topē kamēg sór vānh ěg nỹtĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, Topē vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hǎ ra tóg ge nĩ.

¹⁹ Hǎ ra ěg kar vỹ tag ki kanhró nỹtĩ, ha mē. Ēg hǎ mỹ ti rán kỹ nĩ, Topē vĩ ti, ěg tỹ ki króm jé. Hǎ ra ěg tóg mranh kǎn. Kỹ Topē tỹ ěg mỹ: “ti kórég han ǎ,” he mũ ra, ěg tỹ ti mỹ ne tónh ke tóg tũ tĩ. Hǎ jé tóg ěg mỹ ti vĩ jēnē ja nĩgtĩ, ěg tỹ to ěg kórég nĩ tag ki kanhrān jé. ²⁰ Topē vĩ ki króm kǎn ja tũ ěg tóg nỹtĩ, hǎ kỹ ěg kuryj tũ nỹtĩ, Topē mỹ. Hǎ ra ěg tóg Topē tỹ vāsỹ ěg jyvēn ja ěn mē kỹ ti vĩ mranh ki kanhrān mũ, ti tỹ ěg mỹ: “tag han tũg ra,” hen kỹ. Ge ra ěg tóg mranh tĩ.

Topē tỹ ěg kren han sór

²¹⁻²² Vāhǎ Topē jykre kuryj tóg vēnh ven ja nĩgtĩ. Ti hǎ ne ěg mỹ vēnh pǎte fón mũ sir', inhhǎ', ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvēn ja ěn mranh ja ra. Ti jykre kuryj hǎ vē. Vāsỹ tóg tó ja nĩ, ti tỹ tag han ke ti. Vāsỹ ti vĩ tó tĩ ag, *profeta* ěn ag tóg tó ja nĩgtĩ gé, ti jykre tǎg ke ti. Ū tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar mỹ tóg vēnh pǎte fón tĩ. Kỹ ěg kar tóg jagnē ri ke nỹtĩ ha, ěg tỹ ti ki ge kỹ. ²³ Topē vĩ mranh kǎn ěg. Vějykre kuryj han ki kǎgtĩg ěg nỹtĩ. ²⁴ Hǎ ra tóg ěg jagǎgtǎn kỹ ěg mỹ vēnh pǎte fón sór mũ. Fagrĩnh mỹ ke vē. Kaām ke tũ ěg tóg nĩ. *Jesus Cristo* tugnĩn tóg ěg kren han sór mũ. ²⁵ Topē ne *Jesus* fēg', ti hǎ tỹ ěg tỹ Topē vĩ mranh tỹ tũ' he jé, ti kyvēnh tỹ ěg jagfỹ ti ki kǎkutē kỹ. Kỹ ěg tóg ti ki rǎ kỹ há nỹtĩ sir. Topē jykre kuryj hǎ vē sir. *Jesus* to ěg ki kanhrān mũ, vějykre kuryj ti. Hǎ kỹ Topē tóg, ěg tỹ vāsỹ ti vĩ mranh ja ěn to ěg vóg kónān ja tũ nĩ ver, ěg to fen kỹ, ²⁶ ti tỹ ũri ěg mỹ ti jykre tǎg ven sór kỹ. Ti tỹ ěg mỹ vēnh pǎte fón kỹ ěg tóg ti mỹ kugryj nỹtĩ sir, ěg tỹ *Jesus* ki gen kỹ. Topē jykre kuryj hǎ vē sir.

²⁷ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ ěg mỹ Topē mỹ há tũ nỹtĩ, ěg tỹ ti vĩ ki króm sór mũ ra?” he sór mũ. Hỹ, hǎ vē. Kórég ěg nỹtĩ, hǎ kỹ ěg tóg ti vĩ ki króm sór mũ ra mranh tĩ. Ēg tỹ ti ki ge kỹ tóg ěg mỹ vēnh pǎte fón tĩ. Kỹ ěg há nỹtĩ. ²⁸ Tag ki kanhró ěg nỹtĩ, ha mē. Ēg tỹ Topē tỹ vāsỹ ěg mỹ tó ja ěn

han sór mũ ra ãg jykre pãno vỹ ãg kã kã nĩ nĩ. ãg tỹ *Jesus* ki gen kỹ tóg ãg mũ vãnh pãte fón ke mũ hã ra. ²⁹ Topẽ pijé *Judeu* ag tãvĩ vэг nĩ nĩ'. Fóg ag vэг ti nĩ gé, kanhgág ag ke gé, fag ke gé. ³⁰ Pir ti nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg ù tỹ ti ki ge mũ ag mũ vãnh pãte fón tĩ, *Judeu* ag mré hã, fóg ag mré hã, kanhgág ag mré hã. ãg kar mũ tóg vãnh pãte fón tĩ, ag mũ, fag mũ ke gé.

³¹ Kỹ ãg mũ ti ki ge kỹ Topẽ tỹ vãsỹ ãg mũ vỹjyre nĩm ja ãn tỹ tũ' he tĩ, Topẽ tỹ *Judeu* ag jyvẽn ja ãn ti? Vó. Vãhã ãg ki króm há han ki kanhró nỹtĩ.

4

Topẽ tỹ Abraão mũ vãnh pãte fón

¹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mũ: “ãg jógjóg ve pẽ tỹ *Abraão* hỹn hẽ ri ke tí?” he sór mũ. ²⁻³ “Nén ù há kar han ti tĩ, *Abraão* ti, hã tugrĩn tóg Topẽ mũ tỹ ùn há nĩ,” he sór ag hỹn mũ. Vó, hã tũ vẽ. Ti ki rã tugnĩn ke vẽ. Hã kỹ tag vỹ ti to rán kỹ nĩ, ha mẽ: “*Abraão* vỹ Topẽ ki rã, hã kỹ tóg Topẽ mũ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti ki rã tugrĩn,” he tóg mũ, Topẽ vỹ rán ki. Ti tỹ nén ù há han tugrĩn Topẽ mũ tỹ ùn há nĩ ra tóg vêsó: “tỹ sóg ùn há nĩ, ag kar kãfór,” henh ke mũ vẽ, vêsỹ ùn há han sór kỹ. Hã ra ãg vêsỹ ùn há han ki kagtũg nỹtĩ.

⁴ Hã vé, ãg rãnrãj to ãg tóg ãg rãnrãj kaja vэг tĩ. Fagrĩnh mũ ke tũ vẽ, ãg rãnrãj kaja ti. ⁵ Topẽ jykre vỹ ge tũ nĩgtĩ. ãg tỹ ti ki ge kỹ ãg tóg ti mũ tỹ ùn

há nỹtĩ. ãg tỹ ti ki ge tugrĩn tóg ãg mũ vãnh pãte fón tĩ, ãg tỹ ti vỹ mranh ja ti. ãg rãnrãj pijé'. Topẽ tỹ nén han mũn hã vẽ.

⁶ Hã kỹ vãsỹ ãg pã'i tỹ *Davi* vỹ to ja nĩgtĩ gé. ù tỹ vỹjyre pãno han tĩ to tóg vỹ há han ja nĩ, ti tỹ Topẽ ki rã kỹ. Topẽ tỹ ãg mũ vãnh pãte fón to *Davi* tóg tag to ja nĩgtĩ, ha mẽ: ⁷ “Topẽ vỹ ãg ve há han ke mũ, hã kỹ tóg ãg mũ ãg tỹ ti vỹ mranh ja ãn tỹ vãnh pãte fón tĩ. Kỹ ãg ve mãn ke tũ nĩ ha, ãg jykre pãno ja ãn ti, ti tỹ vãnh pãte fón kỹ nĩn kỹ. ⁸ Topẽ vỹ ãg ve há han ke mũ, hã kỹ tóg ãg mũ ãg tỹ ti vỹ mranh ja ãn kaja kórég ãn ven ke tũ pẽ nĩ,” he ja tóg nĩgtĩ, *Davi* ti.

⁹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mũ: “*Davi* hỹn ù tỹ hẽ to tag to ja nĩgtĩ?” he sór mũ. “*Judeu* jykre han mũ ag to ke mũ vó, ag jykre han tũ ag to ke mũ vó?” he sór ag hỹn mũ. ãg kar to ke vẽ. Ha vé, *Abraão* to sóg: “ti tỹ Topẽ ki rã tugrĩn tóg tỹ Topẽ mũ ùn há nĩ,” he ja nĩ. ¹⁰ Kỹ ti jykre tỹ Topẽ mũ kuryj nĩ ãn kã ti mũ *Judeu* ag jykre han kỹ tĩ nĩ', *Abraão* ti? Vó, ãn kã ti ãg jykre han tũ nĩ ver. ãn kã tóg ti gré fár junun kym ja tũ nĩ ver. ¹¹ Topẽ vỹ ti mũ vãnh pãte fón, ti tỹ ti ki rã tugrĩn. Ti mũ vãnh pãte fón kar kỹ tóg ti mũ ãg jykre tag nĩm ja nĩ, ti tỹ ti gré fár junun kym jé sir. Hã kỹ tóg tỹ ù tỹ Topẽ ki ge mũ kar jóg nĩ sir, *Abraão* ti, ãg tỹ *Judeu* ag jykre han tũ ra, ãg tỹ ãg fár kym tũ ra ke gé. Topẽ ki ge kỹ ãg tóg Topẽ mũ tỹ ùn há nỹtĩ,

Abraão ri ke. ¹² Kĩ tóg tỹ *Judeu* jykre han mũ ag jógjóg ve pẽ nĩ gé sir, *Abraão* ti, ag tỹ ti mré Topẽ ki ge kũ. *Judeu* jykre han to hã tóg Topẽ ki rã. Kĩ tóg ẽg tỹ Topẽ ki ge kũ tỹ ẽg jóg pẽ nĩ gé sir. ¹³ Topẽ vỹ *Abraão* mỹ: “ã krẽ vỹ ga kar mũ mũnh mũ, kũ tóg tỹ ag tũ kar nĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ Topẽ vỹ kri fi tugrĩn tóg ti mỹ tag tó. Vějykre pãno ki króm tugrĩn ke pijé'. Ti tỹ Topẽ ki rã kũ tóg ti mỹ tỹ ùn há nĩ, hã kũ Topẽ tóg ti mỹ tag tó ja nĩ.

Topẽ tỹ ù tỹ ti ki ge kũ nỹtĩ ag to há

¹⁴⁻¹⁵ Ha vé, ẽg tỹ Topẽ tỹ vãsỹ ẽg mỹ vějykre nĩm ja ẽn han sór mũ ra ẽg tóg mranh tĩ. Kũ Topẽ tóg ẽg vóg kónãn ke mũ vë sir. Hã kũ ẽg tóg ti tỹ ẽg mỹ nén ù há tó ja ẽn venh ke tũ pẽ nĩ vë sir. Kũ tóg ẽg mỹ: “ha inh ki rã,” henh ke tũ nĩ gé vë vë. ¹⁶ Hã ra tóg ẽg mỹ: “ha inh ki rã, sỹ ãjag mỹ nén ù há ẽn han jé, ãjag tỹ inh ki ge tugrĩn,” he ja nĩgtĩ. Ti tỹ ẽg jagãgtãn hã vë. Ti pijé *Judeu* jykre han mũ ag tãvĩ mỹ vin sór mũ'. Û tỹ *Abraão* ri ke Topẽ ki ge mũ ag mỹ tóg vin sór mũ gé, fag mỹ ke gé. Ẽg kar jógjóg ve vỹ tỹ ti nĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Topẽ hã ne ti mỹ: “ã krẽ tỹ sóg povo e hynhan ke mũ,” he ja nĩ'. Hã kũ tóg tỹ ẽg kar jógjóg ve pẽ nĩ. Rán kũ ti nĩ, Topẽ vỹ rá ki.

Hã kũ tóg *Abraão* mỹ ti kósin ke tó ja nĩgtĩ, ti kófa pẽ ra. Ver tóg kósin ja tũ nĩ. Hã ra tóg

Topẽ vỹ tag kri fi ja nĩgtĩ. “Ûn kãgter mũ ag rĩnrĩn mãn ki kanhró tóg nĩ, Topẽ ti. Kũ tóg nén kar han ki kanhró nĩgtĩ gé,” he ja tóg nĩgtĩ.

¹⁹⁻²⁰ Topẽ tỹ *Abraão* mỹ ti kósin ke tag tó kũ tóg 100 (ke) anos pétẽm. Si há ti nĩ ja nĩgtĩ, ti prũ tỹ *Sara* fi ke gé. Gĩr han vãn h fag nỹtĩ. Ẽn hã kã Topẽ tóg ti mỹ ti tỹ krẽ e hynhan ke tó ja nĩgtĩ. Kũ tóg ti vỹ kri fi ja nĩgtĩ. To krónh ke ja tũ tóg nĩgtĩ. “Hỹ mỹ vỹ?” he ja tũ ti nĩgtĩ, Topẽ vỹ tag to. Ti vỹ kri fi kũ tóg Topẽ to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he ja nĩgtĩ. ²¹ “Topẽ vỹ ti tỹ nén tó ja han ki kanhró nĩ,” he ja ti nĩ, *Abraão* ti, to krónh ke tũ nĩ kũ. ²² Tag hã tugrĩn tóg Topẽ mỹ tỹ ùn há nĩ, ti tỹ ti fe tỹ ti ki rãn kũ.

²³ “Topẽ mỹ tóg tỹ ùn há nĩ,” he mũ tag tóg ẽg to rán kũ nĩ gé. Ti hã mỹ ke pijé'. ²⁴ Topẽ mỹ ẽg tóg tỹ ùn há nỹtĩnh ke mũ gé, *Abraão* ri ke, ẽg tỹ ti ki ge kũ. Hã kũ tóg ẽg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩn mãn ja nĩgtĩ, ti ter mũ ra. ²⁵ Ẽg jagfy tóg ter ja nĩ, *Jesus* ti, ti tỹ ẽg tỹ Topẽ vỹ mranh tỹ tũ' he jé. Hã jé Topẽ tóg ti fẽg ja nĩ. Kũ tóg ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ẽg mỹ vẽn h pãte fón jé, ẽg tỹ ti vỹ mranh ja ti.

5

Topẽ tỹ ẽg to jũ mãn ke tũ

¹ Kũ tóg ẽg mỹ vẽn h pãte fón mũ sir, ẽg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kũ nỹtĩnh kũ. Kũ ẽg tóg jatun mỹ nỹtĩ, Topẽ tỹ ẽg to jũ mãn tũ nĩnh kũ, ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn. ² Ti hã tugnĩn

Topě tóg ěg jagāgtān tī. Tag tigrīn ěg tar nýtī sir. Kýtóg ěg mýtír tī gé. Topě výt ěg týt ūn mág han ke mūt. Ti týt týt ūn mág nī ěn ri ke. Kýtóg ěg mýtír tīnh mūt sir. ³ Ver ěg tóg ti jagy végt tī, tag ki. Hā ra tóg ěg mýtír tī gé, ěg týt ti jagy végt mūt ra. ěg týt ti jagy végt mūt tag ne ěg tar han ke mūt', komēr hā. ⁴ ěg tar nýtīn kýt ěg ti tovānh sór ke tūt ki kanhró nýtī sir. ěg týt ti tovānh sór tūt nīn kýt ěg tóg Topě týt ěg mýtír nén tó ja kar venh ke mūt, ti týt ěg mýtír nén ū há ven ke ěn ti, tá. ⁵ ěg pijé venh ke tūt nīt'. ěg mýtír tóg ti kuprīg jēnē huri, ti týt týt ěg jagrē nīt jé. ěg jagrē tag výt ěg mýtír: "Topě výt ā to há nīt," he tī. Ti hā tigrīn ěg ki kanhró nýtī, ěg týt Topě týt ěg mýtír nén tó ja ěn venh ken ki.

⁶ Jykre pāno ěg nýtī. Krój ěg nýtī. Hā ra *Cristo* ne ěg jagfy ter ja nīgtīt'. ⁷ Ti jāvo ěg tóg jagnē jagfy ter ke tūt nīt. Ūn jykre há jagfy ter ke tūt ěg nīt. ⁸ ěg jāvo *Cristo* výt ěg jagfy ter ja nīt, ěg týt týt Topě vīt mranh jafā nýtī ra. Hā ki ěg ki kanhró nýtī, Topě týt ěg to há tāvīt nīt. ⁹ Kýtóg Topě tóg ěg mýtír vēnh pāte fón mūt sir, *Jesus* týt ěg jagfy ter ja tugnīt, ti kyvénh tigrīn. Kýtóg Topě týt vēnh kar to jūnh ke kurā ěn ki ěg kren han ke mūt gé, ha mē. ¹⁰ ěg týt ver ti kato tē nýtī ra Topě kósin tóg ěg jagfy ter, kýtóg Topě tóg ěg to há nīt. ěg to jūt māt tūt ti nīt. Kýtóg kurā ěn kā ěg kren han ke mūt gé, ti rīt jēn kýt, ti kósin ti. ¹¹ Kurā ěn kā

tóg ěg kren han ke mūt, hā ra tóg ūri ěg to há nīt gé. Kýtóg ěg mýtír tīt. ěg *Senhor* týt *Jesus Cristo* tugnīt ke vē. Ti hā ne Topě týt ěg to há nīnh ke han'. Ti hā ne Topě týt ěg to jūt tūt he mūt'.

Adāo mré Jesus

¹² Ha vé, ūn pir výt Topě vīt mranh vén. Kýtóg Topě vīt mranh výt kā nīt nīt sir. Ti vīt mranh tigrīn tóg ter ja nīt gé. Ū týt ti vīt mranh vén ja ěn ri ke ěg nýtī. Topě vīt mranh kān ja ěg tóg nīt gé. Kýtóg tóg kāgter kān ke mūt gé, Topě vīt mranh kýt. ¹³ Topě týt ěg jyvēn to hā ag tóg ti vīt mranh ja nīgtīt gé. Hā ra ag tóg vējykre kórég to: "Topě vīt mranh vē," he ja tūt nīt ver, ag týt Topě týt ěg jyvēn ěn mē ja tūt nīt kýt, *Moisés* týt Topě vīt rán ja to hā. ¹⁴⁻¹⁵ Ge ra ag tóg kāgter ja nīt, ěn to. *Adāo* výt ter, ti nón ke ag výt kāgter, *Moisés* mur to hā. *Adāo* ne Topě týt ti mýtír ka kanē to: "ko tūt nīt," he ja ěn ko ja nīgtīt'. Ti nón ke ag výt Topě vīt mranh gé, hā ra ag pijé *Adāo* týt Topě vīt mranh ja ěn ri ke hynhan ja nīgtīt'. Ge ra ag tóg kāgter kān. Kýtóg ūri kāgter tīt gé, ěg týt ūn ve nón Topě vīt mranh kýt.

Jāvo ti nón ke ěn, *Jesus* ěn hā výt ěg mýtír vējykre há nīm ke mūt. Ti tugnīt Topě výt ūn e tāvīt jagāgtān ke mūt sir. ěg mýtír tóg nén týt hēn ri ke hynhan ke mūt sir. Kýtóg *presente* há tāvīt ri ke nīt sir. Kýtóg *Jesus* týt ěg mýtír vējykre há nīm mūt ěn výt ūn ve týt ěg mýtír vējykre kórég nīm ja ěn kāfór nīt. ¹⁶ Ūn pir týt

Topê vî mranh vén ên tugnîh ãg kãgter kãn ke mũ. Topê vî mranh pir tigrîh tóg ãg vóg kónãn kãn ke mũ. Hã ra tóg ãg mũ *presente* ri ke han sór mũ ha. ãg jagãgtãn tóg tĩ, ãg tỹ ti vî mranh tỹ hãn ri ke han ja ra, kỹ tóg ãg mũ vãnh pãte fón mũ gé sir. ¹⁷ Ûn pir tỹ Topê vî mranh vén ja tugnîh ãg kar vỹ kãgter kãn ke mũ. Hã ra tóg ãn pir ù tigrîh ãg jagãgtãn ke mũ ha, kỹ tóg ãg mũ vãnh pãte fón mũ. Kỹ tóg ãg kugrynh ke mũ. ãg mũ *presente* ri ke han hã vễ. Kỹ ãg tóg rĩnrĩr mãn ke mũ gé. Kỹ ãg tóg tá tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ sir, ùn pir tugnîh, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ.

¹⁸ Hỹ, ùn pir tỹ Topê vî mranh vén ja tigrîh Topê tóg ãg vóg kónãn kãn ke mũ sir. Ri ke ti nĩ, *Jesus* tỹ ãg kren han mũ ti. Ûn pir tỹ Topê vî ki króm kãn tugnîh Topê tóg ãg kar jagãgtãn ke mũ sir. Kỹ tóg ãg mũ vãnh pãte fón ke mũ, ãg kãgter mãn tũ nĩ jé, ãg kuprĩg ti. ¹⁹ Ûn pir tóg Topê vî han ja tũ nĩ. Kỹ ãg kar vỹ Topê vî mranh tĩ sir, ti nón. Kar kỹ ùn pir vỹ Topê vî han kãn ja nĩgtĩ. Kỹ Topê tóg ti tigrîh ãg mũ vãnh pãte fón kãn ke mũ gé sir. ²⁰ Kỹ Topê tóg *Moisés* tỹ ãg jyvẽn ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg rán ja nĩ. Kỹ ãg tóg ti vî mẽ kỹ ãg tỹ Topê vî mranh e han ja ên ki kanhrãn mũ sir. ãg tỹ ti vî mranh e tãvĩ han mũ ra Topê tóg ãg jagãgtãn kãfór han mũ gé sir, ²¹ ti tỹ ãg jykre kugrynh jé sir. Nũgme ki ãg tóg vãr kãn ke mũ vễ, ãg tỹ Topê vî mranh

to. Jagy ti nĩ. Hã ra Topê tóg ãg jagãgtãn kãn ke mũ. Kỹ tóg ãg kugrynh ke mũ. Kỹ ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Topê tỹ ãg jagãgtãn hã vễ. ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ ãg jagfy ter ja tigrîh ken hã vễ.

6

Jesus Cristo tỹ ãg jykre pãno tỹ tũ' he

¹ Kỹ *Judeu* ù hỹn inh mũ: “kỹn hỹn há nĩnh mũ, ãg tỹ Topê vî mranh kỹ,” he sór mũ. “Kỹ tóg ãg jagãgtãn kãfór han ke mũ gé, ãg tỹ mranh mág kỹ,” he sór ag hỹn mũ. ² Vó, há tũ ti nĩ. Kórég ti nĩ. Ti ki ge kỹ ãg tóg vỹjyre tãg han ke mũ. Kỹ ãg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ.

³ Ha vé, vãnh kype kỹ ãg nỹtĩ. *Batismo* tag vỹ ge nĩ, ha mẽ. ãg tỹ *Cristo* ki rã to ken hã vễ. *Cristo* vỹ ter ja nĩ. Ter kỹ tóg ãg jykre pãno tỹ tũ' hé. ⁴ Kỹ tóg ti mré vãnh kej kã kã nỹ ri ke han, ãg jykre pãno ti. Kỹ *Cristo* vỹ rĩr mãn, ter kar kỹ, Topê tỹ ti rĩn mãn kỹ. Tar ti nĩ, Topê ti. Hã kỹ tóg ti rĩn mãn. ãg tỹ ti mré rĩr mãn ri ke ti nĩ, hã vỹ: vỹjyre tãg to tar nĩ, he mũ. *Batismo* to ken hã vễ.

⁵ ãg jykre pãno tỹ tóg tũ' hé, ti ter kỹ. Kỹ ãg jykre tãg tóg nỹ ha, ãg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩn kỹ, ti rĩr mãn ên ri ke. ⁶ Ti tỹ krunh to sa kỹ ãg jykre pãno tóg ti mré to sa gé. Kỹ tóg tũ' he mũ, ãg tỹ ti vî mranh mãn tũ nĩ jé. Topê vî mranh jafã vỹ tỹ ãg nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ tóg tỹ tũ' he ja nĩ, *Jesus Cristo*

ti. Hã ky ẽg tóg ùri Topẽ vĩ mranh tĩ ag ri ke tũ nýtĩ ha. ⁷ Ẽg jykre pãno tỹ tũ' hen ky ẽg tóg jykre kuryj nýtĩ ha, ha mẽ, ky ẽg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. ⁸ *Cristo* vỹ ẽg jykre pãno tỹ tũ' hé, ti ter ky. Ky tóg ẽg mỹ vỹjyre tãg han mũ gé, rĩr mãn ky, ky ẽg tóg ti mré vỹjyre tãg ẽn hã mũ mũnh mũ. Vẽn h vỹ há to ken hã vẽ.

⁹ *Cristo* ne rĩr mãn', ter kar ky. Ky tóg ter mãn ke tũ nĩ ha. Ủ vỹ ti tén mãn ke tũ pẽ nĩ ha. ¹⁰ Ter ja ti nĩ. Ti ter ja vỹ pir nĩ, ẽg tỹ Topẽ vỹ mranh ẽn tugnĩn. Ky tóg rĩr jẽ sir, Topẽ mỹ, ti tỹ Topẽ tũ han kãn jé. ¹¹ Ky ti ri ke han nĩ. Topẽ vỹ mranh tũg nĩ, ãjag jykre pãno ter ky nỹn ky. Topẽ jykre hã han nĩ, ãjag tỹ ti tũ han kãn jé, ãjag tỹ *Jesus Cristo* ki ge ky nýtĩn ky.

¹² Ẽg jykre vỹ Topẽ vỹ mranh sór mũ, ẽg jykre ter ke tag. Ẽg jykre tỹ nén to én mũ ẽn han tũg nĩ. Topẽ vỹ mranh tũg nĩ. ¹³ Kejẽn ãjag tóg ãjag pẽn tỹ, ãjag nĩgé tỹ, ãjag nũnẽ tỹ, ãjag há ki nýtĩ kar tỹ Topẽ vỹ mranh sór mũ. ãjag tỹ mranh ky ãjag tóg ãjag há tỹ vỹjyre pãno han tĩ. Topẽ kato tẽ ãjag tĩ. Ky ke tũg nĩ. Topẽ jykre hã han sórm nĩ, ãjag jykre tỹ, ãjag há ki nýtĩ kar tỹ. Ẽg tỹ ti mỹ vẽn hẽg ky ẽg tóg ti jykre há han kãn ke mũ sir. ¹⁴ Ky ẽg tóg ùri Topẽ vỹ mranh tĩ ag ri ke tũ nýtĩ ha, Topẽ tỹ ẽg jagãgtãn ky, ti tỹ ẽg tar han ky. Ti tỹ ẽg jyvẽn ja ẽn tugnĩn tóg ẽg vóg kónãn ke mũ vẽ, ẽg tỹ mranh ky, hã ra tóg ẽg jagãgtãn mũ ha.

Jesus Cristo tỹ ẽg jykre tãg

¹⁵ Ky *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “ky Topẽ vỹ ẽg tỹ ti vỹ mranh mũ ra ẽg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ. Ky ẽg hỹn jatun mỹ mranh mũ,” he sór mũ. “Ẽg jagãgtãn ti tĩ. Hã ky tóg tỹ nén ù tũ nĩ, ti vỹ mranh mũ ti,” he sór ag hỹn mũ. Hã tũ vẽ hã ra. Kórég ti nĩ, ẽg tỹ ti vỹ mranh ky. ¹⁶ Ẽg tỹ ù mỹ vẽn hẽg ky tóg tỹ ẽg *patrão* nĩ. Ky ẽg tóg ti mỹ rãnhrãj tĩ. Ri ke ti nĩ, ẽg tỹ Topẽ vỹ mranh sór ky. Ti vỹ mranh jafã vỹ tỹ ẽg nýtĩ, ẽn kã. Ẽg tỹ Topẽ vỹ kri fi ky ẽg tóg ti mỹ há nýtĩ sir. ¹⁷ Vãsỹ ãjag tóg tỹ Topẽ vỹ mranh jafã ja nýtĩgtĩ. Hã ra ãjag tóg ùri Topẽ vỹ kri fig tĩ ha, ãjag fe tỹ ti ki ge ky. ãjag tỹ Topẽ vỹ mẽ ja ẽn kri nĩm ãjag tóg tĩ. Ky sóg Topẽ mỹ vỹ há han tĩ, ãjag to. ¹⁸ Topẽ vỹ ãjag jykre kugrynh, ãjag tỹ tỹ ti vỹ mranh jafã tũ nýtĩ jé, ùri. Ky ãjag tóg tỹ Topẽ krẽm ke nýtĩ, ãjag tỹ tỹ ti jykre kuryj mũ mũ jafã nýtĩ jé, ùri.

¹⁹ ãjag mỹ sóg ẽg tỹ tỹ ti vỹ ki króm jafã nýtĩ tag tó mũ, tag ri ke ti nĩ hen ky, ãjag tỹ to ẽg tỹ tỹ ùn há mỹ vẽn hẽg ki kanhró nýtĩ jé, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Vãsỹ ãjag tóg vỹjyre pãno han sór ja nĩgtĩ, nén ù kórég kar ti. Tag han ky ãjag tóg ùn kórég mỹ vẽn hẽg ja nĩgtĩ. ùri Topẽ mỹ vẽn hẽg kãn, ãjag tỹ tỹ ti tũ nýtĩ jé, vỹjyre kuryj hã han jé sir. ²⁰ Vãsỹ, ãjag tỹ tỹ Topẽ vỹ mranh tĩ nýtĩn ky vỹjyre há tóg ãjag mỹ tũ ja nĩ. ²¹ Ky ãjag ne han ja nĩgtĩ, ẽn kã? Vỹjyre kórég tãvĩ han ja

ājag tóg nīgtī. Ājag tỹ ājag jykre pāno to jykrén kỹ tóg ājag mỹ'a tī, ũri. Vējykre tag tugnīn ěg nūgme ki vár kǎn ke mũ vĕ. ²² Ũri ājag tóg kygvar kỹ nỹtī, mỹr, ha mĕ, Topĕ vī mranh ja ěn tỹ tóg tũ' he ja nī. Topĕ mỹ ājag vĕnh fĕg kỹ nỹtī. Ājag tỹ nĕn han mũ vỹ tỹ ti tũ nī, ti jykre kuryj. Kỹ ājag tóg ter ke tũ nī ha. Ājag kuprīg vỹ rīr nī ha. ²³ Topĕ vī mranh tugrīn ěg nūgme ki vár ke mũ vĕ. Topĕ tỹ ěg vóg kónǎn hǎ vĕ. Hǎ ra tóg ěg jagāgtǎn mũ. Kỹ tóg ěg mỹ rīr krỹg ja tũ ven ke mũ. Ti tỹ ěg mỹ *presente* han hǎ vĕ, hǎ vỹ: ěg tỹ ěg rīr krỹg ja tũ venh ke, he mũ, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tugnīn.

7

Vĕnh prũg kǎme

¹ Inh kanhkǎ', Topĕ tỹ vǎsỹ ěg mỹ vĕjykre nīm ja ěn ki kanhró ājag tóg nỹtī, *Moisés* tỹ rán ja ěn ti. ěg rīr nỹtīn kỹ ěg tóg vĕjykre ěn han kỹ nỹtī. ěg ter kỹ tóg ěg mỹ tũ' he mũ, vĕjykre ěn ti. ² Ri ke ti nī gé, ěg prũ fi mré. Fi mén rīr jĕn kỹ fag tóg tỹ jagnĕ tũ nỹtī, fi mén mré. Ti ter kỹ fi tóg tỹ ti tũ tũ jĕ sir, ti tũg kỹ. ³ Fi tỹ ti rīr tī ra ũ mré nỹ kỹ fi tóg fi mén tũ mré nỹ mũ. Ti ter kỹ fi tóg mén tũ jĕ sir. Kỹ tóg fi tỹ ũ mré tũg sór kỹ há tī sir. Fi mén vĕ sir, fi tỹ ũ mré tī mũ ěn ti. ⁴ Ri ke ti nī, Topĕ tỹ vǎsỹ ěg mỹ vĕjykre nīm ja ěn ti. *Cristo* ter kỹ tóg ěg jykre pāno tỹ tũ' he gé. Hǎ kỹ ěg tóg tỹ *Cristo* tũ nỹtī ha. Ũ tỹ ter

kar kỹ rīr mǎn ja ěn tũ vỹ tỹ ěg nỹtī. Kỹ ěg tóg ũri Topĕ jykre hǎ han sór mũ ha, ti mỹ sér tī jé. ⁵ Vǎsỹ ěg tóg ěg tỹ nĕn to ěn mũ ěn han ja nīgtī. Kỹ ěg tóg vĕjykre kavĕj han kǎn ja nīgtī. Kỹ ěg nūgme ki vár ke mũ vĕ. Hǎ ra ěg tóg Topĕ tỹ ěg jyvĕn mũ jĕmĕn kỹ ki kanhrǎn mũ, ěg tỹ ti vī mranh mũ tag ki. Jĕrīn mỹ ěg tóg mranh mǎn', mranh mǎn' he mũ sir. ⁶ Hǎ ra tóg ěg mỹ tũ tī ha, ěg tỹ Topĕ tỹ vǎsỹ ěg jyvĕn jĕmĕg mũ ra mranh mũ ti, *Cristo* tỹ ter kỹ ěg jykre pāno tỹ tũ' hen kỹ. Topĕ vī mranh sór tũ ěg nỹtī ha. ěg kygva ti huri, kỹ ěg tóg Topĕ tũ hǎ han tī sir, Topĕ kuprīg tỹ ěg krīn kỹ. Ki króm sór ěg nỹtī ha.

Vĕjykre kórĕg han kỹ ěg Topĕ vī mranh tī

⁷ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ Topĕ tỹ vǎsỹ ěg jyvĕn mũ ěn mỹ kórĕg nī?” he sór mũ. Vó, kórĕg tũ ti nī. ěg jyvĕn ja tóg nīgtī, kỹ ěg tóg ti vī mĕ kỹ: “vĕjykre kórĕg han kỹ inh hỹn tóg ti vī mranh tī,” he tī. Topĕ vỹ ěg mỹ: “nĕn ũ to ěn tũg nī,” he ja nī. Hǎ kỹ ěg tóg ũ tũ to ěn tag tỹ tỹ Topĕ vī mranh nī ki kanhró nỹtī. ⁸ Topĕ tỹ ěg jyvĕn mũ ra ěg tóg ti vī mranh sór mũgtī, jĕrīn mỹ. Ti tỹ ěg mỹ: “tag han tũg ra,” he mũ ra ěg tóg han sór tī. Hǎ kỹ ěg tóg ũ tũ to ěn sór tī. ⁹ Vǎsỹ ěg tóg Topĕ tỹ ěg jyvĕn mũ ěn mĕ ja tũ nīgtī. Vĕké ěg tóg mũ ja nīgtī, jatun mỹ. Kỹ tóg vǎhǎ ěg mỹ ti vī jĕnĕ ja nī, Topĕ ti, ěg jyvĕn kỹ. ěn mĕ kỹ ěg tóg ěg tỹ ti vī mranh ja ěn ki kanhrǎn

ja nĩgtĩ, ěg tỹ to nũgme ki vár ke mũ mré hã. Kỹ ěg tóg kaně jur nỹtĩ ha. ¹⁰ Topě vỹ tóg ěg jyvěn, ěg tỹ nũgme ki vár tũ nĩ jé. Jérĩn mý ěg tóg ki vár ke mũ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvěn kri fig tũ nĩn kỹ. ¹¹ ěg tỹ Topě vĩ mranh kỹ ěg tóg ti tỹ ěg jyvěn mũ kato tẽ mũ. Kỹ ěg nũgme ki vár ke mũ sir, ěg tỹ: “ti hỹn tỹ nén ũ tũ nĩ, sỹ ti vĩ mranh mũ ti,” he mũ ra.

¹² Hã kỹ Topě tỹ vãsỹ ěg jyvěn mũ ěn vỹ há nĩ, ti tỹ tỹ Topě tũ nĩn kỹ. Kỹ Topě tỹ vãsỹ ěg mý vějykre nĩm ja ěn vỹ kuryj nĩ gé. Há ti nĩ.

¹³ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mý: “ěg mý vějykre há tugnĩn nũgme ki vár ke mũ?” he sór mũ. Vó, ke tũ vẽ. Topě vĩ mranh tugrĩn ěg nũgme ki vár ke mũ. ěg tỹ hã ra Topě tỹ ěg jyvěn mẽ kỹ ěg tóg ěg jykre kórég to: “ti vĩ mranh ja inh nĩgtĩ,” he tĩ. ¹⁴ Topě tỹ ěg jyvěn mũ ěn vỹ tỹ ti tũ nĩ. Ti kuprĩg vỹ to ěg kanhrãn tĩ. Jérĩn mý ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han sór tĩ, ěg krój nỹtĩn kỹ. Ti vĩ mranh kỹ ěg tóg tỹ ti vĩ mranh jafã nỹtĩ.

Ěg tỹ ti kórég han sór tũ ra ěg tóg han tĩ

¹⁵ ěg jykre tóg inh mý e tĩ. Sỹ nén to há ěn han tũ sóg nĩgtĩ. Sỹ nén to há tũ ěn hã han sóg tĩ mýr, kỹ tóg inh mý e tĩ. ¹⁶ ěg tỹ ti kórég han sór tũ ra ěg tóg han tĩ. Ti vĩ mranh mũ vỹ ěg mý kórég nĩ. Ge ra ěg tóg mranh tĩ. ¹⁷ ěg jykre pãno hã vẽ. ěg tỹ ěg jykre pãno tovãnh kãn ja tũ nĩn kỹ ěg tóg

ti vĩ mranh tĩ, ěg tỹ mranh sór tũ ra. ěg jykre tãg tũ vẽ, tag ti. ¹⁸ ěg pijé vějykre há to tar nỹtĩ'. Vějykre kórég vỹ ver ěg kã kã nĩ nĩ. Vějykre kuryj tóg ěg mý sér tĩ, ge ra ěg tóg ti pãno han tĩ, ěg tỹ ũn há han sór mũ ra. ¹⁹ Hã kỹ ěg pijé vějykre há han tĩ', ěg tỹ han sór mũ ra'. Ti kórég hã han ěg tĩ, ěg tỹ han sór tũ ra. ²⁰ ěg tỹ nén han sór tũ ěn han ěg tóg tĩ, vẽnĥ vatánh tá. ěg jykre pãno hã tugrĩn ěg tóg Topě vĩ mranh tĩ, ěg tỹ tovãnh kãn ja tũ nĩn kỹ.

²¹ Ha vé, ěg jykre ti. ũn há hã han sór ěg tóg mũgtĩ. Ge ra ěg tóg ũn kórég hã han tĩ, ěg jykre pãno tỹ ěg kã kã nĩn kỹ.

²² ěg tỹ to jykrén há han kỹ ěg tóg: “Topě tỹ ěg jyvěn mũ vỹ há nĩ,” he ti. ěg mý tóg sér tĩ.

²³ ěg tỹ hã ra ěg jykre to jykrén kỹ ěg tóg vějykre kórég hã han mũgtĩ ver, vẽnĥ vatánh tá. Kỹ ěg tóg sir vějykre há kato tẽ mũ. Ti vĩ mranh jafã vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg tỹ Topě vĩ mranh to én kỹ, ěg tỹ to én sór tũ ra. ěg kã kã tóg nĩ nĩ, vějykre kórég ti.

²⁴⁻²⁵ ěg tỹ to jykrén há han kỹ Topě tỹ ěg jyvěn tĩ ěn tóg ěg mý há tĩ, kỹ ěg tóg han sór mũ. Ge ra ěg tóg mranh mãn', mranh mãn' he tĩ sir, ěg tỹ mranh sór tũ ra.

Jagy pẽ ti nĩ. Kórég ěg nỹtĩ, ěg tỹ ũn há han ki kagtĩg nỹtĩn kỹ. Nũgme ki vár kãn jé ěg tóg ke mũ mýr. ũ nỹ hỹn ěg kren han ki kanhró nĩ, vějykre kórég tag to? ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vẽ. Ti hã vỹ ěg kren han mũ. Jãvo ěg tóg

vēsóg ki ěg jykre pãno tỹ tũ' he ki kagtĩg nỹtĩ. *Jesus* hã tugnĩn Topẽ tóg ěg mỹ vẽn hã pãte fón tĩ, kỹ ěg tóg ti mỹ há nỹtĩ.

8

Topẽ kuprĩg tỹ ěg jagrẽ

¹ Kỹ Topẽ tóg, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki rã kỹ ěg vóg kónãn mãn ke tũ nĩ ha. ² Vějykre tãg vỹ ěg kã kã nĩ ha, Topẽ kuprĩg tũgrĩn, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Ti tỹ tỹ ěg jagrẽ nĩn kỹ ěg rĩnrĩr nỹtĩ. Kỹ ěg kygvar kỹ nỹtĩ sir. Nũgme ki vár ke tũ ěg nĩ ha. ³ Topẽ tỹ vãsỹ ěg jyvẽn mũ ra ěg krenkren ja tũ nĩ ver, ěg tỹ ki króm kãn ja tũ nĩn kỹ, ěg krónhkrój nỹtĩn kỹ. Hã kỹ Topẽ tóg ti kósin jẽnẽ ja nĩ. Ũ tỹ Topẽ vĩ mranh jafã ri ke tóg mur, ěg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩ inhã. Kỹ tóg ěg jagfy ter ja nĩ, ěg hã tỹ ti vĩ mranh ja tũgrĩn. ⁴ Vãhã ěg tóg Topẽ tỹ vãsỹ ěg jyvẽn mũ ěn ki króm há nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ěg jagrẽ nĩn kỹ. Kỹ ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han mãn ke tũ nĩ sir, ěg jagrẽ há tỹ ěg tar han mũ tugnĩn. ⁵ Ěg tỹ ěg tỹ nén to én mũ ěn han kỹ ěg tóg tỹ Topẽ vĩ mranh jafã nỹtĩ. Ěg tỹ hã ra Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩn kỹ ěg tóg ti hã tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han tĩ. ⁶ Ěg tỹ nén to én mũ ěn han kỹ ěg nũgme ki vár ke mũ vẽn. Ěg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kỹ ěg tóg vějykre tãg han kỹ nỹtĩ. Kỹ ěg jatun mỹ mũgtĩ sir.

⁷ Ũ tỹ ti tỹ nén to én mũ ěn han kỹ tóg Topẽ kato tẽ mũ

sir. Ti pijé Topẽ jykre han tĩ'. Han ki kagtĩg tóg nĩgtĩ. Ěg jykre pãno hã vẽn. ⁸ Ũ tỹ ti tỹ nén to én mũ ěn han kỹ tóg to kórég nĩ, Topẽ ti. ⁹ Ag jãvo ãjag tóg Topẽ kuprĩg tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ěn hã han tĩ. Ěg tỹ nén to én mũ ěn han vãn hã ãjag nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩn kỹ. Ũ tỹ *Cristo* kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nĩ ěn pijé tỹ ti tũ nĩ'. ¹⁰ *Cristo* tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ, kỹ tóg ěg kã kã jẽ nĩ, *Jesus Cristo* ti, ti kuprĩg tỹ. Kỹ ěg há vỹ ter ke mũ, ěg tỹ Topẽ vĩ mranh kỹ. Hã ra ěg tóg ěg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ, Topẽ tỹ ěg mỹ vẽn hã pãte fón kỹ. ¹¹ Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ěg jagrẽ jẽ ha. Topẽ vỹ *Jesus* rĩn mãn, ti ter kar kỹ. Ti tỹ *Jesus* rĩn mãn kỹ tóg ěg há ter ke tag rĩn mãn ki kanhró nĩ gé, ěg mỹ ěg há tãg han kỹ, ti kuprĩg tỹ tỹ ěg jagrẽ nĩn kỹ.

¹² Inh kanhkã', Topẽ tũ vỹ tỹ ěg nỹtĩ ha, ěg tỹ ti jykre hã han jé. Kỹ han tũg nĩ, ãjag tỹ nén to én mũ ti. ¹³ Ěg tỹ nén to én mũ ěn han kỹ ěg nũgme ki vár ke mũ. Topẽ tỹ ěg jagrẽ vỹ ěg tỹ nén to én mũ tag tỹ tũ' he sór mũ. Ěg tỹ ti mré tỹ tũ' hen kỹ ěg vějykre tãg han kỹ nỹtĩn mũ. ¹⁴ Ěg tỹ Topẽ kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó tĩ ěn han kỹ ěg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ. *Jesus* jãvy vỹ tỹ ěg nỹtĩ mỹr, ti ve fag ke gé, ha mẽ. ¹⁵ Ěg tỹ tỹ *Jesus* jãvy nỹtĩn kỹ ti pijé ěg kanẽ jun ke mũ'. Ti kuprĩg vỹ tỹ ěg jagrẽ nĩ. Kỹ Topẽ pijé tỹ ěg *patrão* kórég ri ke nĩ'. Tỹ tóg ěg panh nĩ ha. Hã kỹ ěg tóg ti mỹ: "Aba," he

tĩ, hã vỹ: “ẽg jóg,” he mũ, ẽg vĩ ki. ¹⁶ Topẽ kuprĩg hã ne ẽg mỹ tó tĩ, ẽg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ ti, *Jesus* jãvy, ti ve. Hã kỹ ẽg ki kanhró nỹtĩ. ¹⁷ Ẽg tỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩn kỹ tóg ẽg mỹ ti tũ nĩm kãn ke mũ. *Jesus Cristo* hã mỹ tóg nĩm kãn ke mũ, kỹ tóg ẽg mỹ nĩm kãn ke mũ gé sir. Hã jé ẽg tóg ti mré jagtar ke mũ gé, ti tỹ vỹjkre há to jagtar ja ẽn ri ke. Kỹ ẽg tóg ti mré tỹ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé.

Kanhkã ve jé ẽg tóg ke mũ

¹⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Kanhkã tá tóg sér pẽ tĩnh mũ. Tá ẽg tóg tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ. Kỹ ẽg tỹ ùri ti tugnĩn jagtar mũ tag vỹ tỹ ẽg mỹ nén ù tũ pẽ nĩgtĩ, ẽg tỹ tỹ ùn mág nĩnh ke to jykrén kỹ. ¹⁹ Topẽ vỹ ti krẽ tỹ ùn mág han ke mũ. Kỹ Topẽ tỹ ùn han mũ kar ag tóg tag hã ve sór mũ gé, misu kar, ka kar, ẽkré kar ke gé, nén kar ti. ²⁰ Nén kar vỹ jagtar nỹtĩ, ùn ve tỹ Topẽ vĩ mranh tugrĩn. Vẽnh kókén ja tũ ti nĩ. Topẽ vĩ mranh ja tũ ti nĩ. Hã ra tóg ùn ve tugnĩn jagtar nỹtĩ, Topẽ tỹ ẽg mré ti vóg kónãn kỹ, nén kar ti. ²¹ Hã ra Topẽ tóg ti tỹ ùn han mũ kar ag mỹ: “kejẽn ajag jagtar mãn ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ. Kỹ Topẽ tỹ *Jesus* jãvy ag tỹ ùn mág hynhan ke kurã ẽn kã tóg nén kar tỹ há' henh ke mũ gé, ti tỹ ti ve fag tỹ ùn mág han mũ kurã ẽn kã. Kỹ tóg tũg mãn ke tũ nĩ ha, nén kar ti. ²² Ver tóg Topẽ tỹ ùn han mũ kar ag mỹ jagy tĩ, fag mỹ ke gé. Kỹ tóg fag tỹ gĩr ven kỹ fag vẽnhrẽr

ẽn ri ke nĩ. ²³ Nén ù kar tag vẽnhrẽr ri ke han ẽg tóg tĩ gé, ẽg tỹ ti jagy ven kỹ, ẽg tỹ ti kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ ra. Ẽg jagrẽ to ẽg tóg ki kanhró nỹtĩ, ẽg tỹ tá tỹ ùn mág nỹtĩnh ke ti. Ge ra tóg ver ẽg mỹ jagy tĩ, tag ti ki. Kỹ ẽg tóg ti mré nỹtĩ sór mũ. Kỹ ẽg tóg venh ke mũ sir, ti tỹ ti krẽ pẽ mỹ nén nĩm ke mũ ti. Hã jãvãnh ẽg tóg mũ.

²⁴ Krenkren kỹ ẽg nỹtĩ, hã ra ẽg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. Ẽg tỹ venh há tóg tĩ. Hã jãvãnh ẽg tóg tĩ. Ẽg tỹ jãvãnh mũ ra ẽg tóg ver vég tũ nĩ. Ẽg tỹ ve kar kỹ ẽg tóg ti jãvãnh mãn ke tũ nĩ ha. ²⁵ Hã ra ẽg tóg ver vég tũ nĩ, hã kỹ ẽg tóg jãvãnh mũ ver. To krónh ke tũ ẽg tóg nĩ.

Topẽ kuprĩg tỹ ẽg jagfy vĩ

²⁶ Hã ra Topẽ kuprĩg vỹ ẽg tar han tĩ, ẽg krój nỹtĩn kỹ. Kejẽn ẽg tóg ẽg tỹ nén to vĩnh ke mũ ki kagtũg nỹtĩ, ẽg tỹ Topẽ mré vēmén kỹ. Hã kỹ tóg ẽg jagfy vĩ tĩ, Topẽ kuprĩg ti. Ti vĩ ki kagtũg ẽg nỹtĩ. Hã ra tóg ẽg jagfy vĩ tĩ. ²⁷ Kỹ Topẽ vỹ ẽg tỹ nén to jykrén mũ kar végtĩ. Kỹ tóg ti kuprĩg tỹ nén tó mũ tag ki kanhró nĩ gé. Ti jykre vỹ ti mỹ há nĩ, ti tỹ nén to vĩ mũ ti, ẽg jagfy, Topẽ tũ kar ag jagfy. Topẽ tỹ nén han sór mũ ẽn hã to tóg vĩ tĩ.

²⁸ Ha vé, Topẽ to ẽg há nỹtĩ. Hã kỹ ẽg tỹ nén végtũ kar vỹ ẽg tar han ke mũ, ẽg tỹ ti jagy végtũ mré hã. Topẽ hã vỹ ẽg ki rĩr mũ, ti tỹ ẽg kuprẽg ja nĩn kỹ. ²⁹ Ẽg tỹ ver ti ki ge tũg ki tóg: “inh ki tóg rãnh ke mũ, tag,” he ja nĩ, ki kanhró nĩn

kỹ. Kĩ tóg ãg kuprẽg ja nĩ gé, ãg tỹ ti kósin tỹ *Jesus* ri ke pẽ nỹtĩ jé. Ti hã vỹ tỹ Topẽ kósin pẽ nĩ inhã, ti kósin ve. Kĩ tóg tỹ ãg kãke nĩ gé sir, kỹ ti jãvy ag, ti ve fag vỹ e tãvĩ nỹtĩnh mũ ha. ãg hã vẽ sir. ³⁰ Hã jé tóg ãg kuprẽg. Kỹ tóg ãg mỹ vẽn vĩ jẽnẽ. Ti tỹ ãg mỹ vẽn vĩ jẽnẽ kỹ tóg ãg mỹ vẽn pãte fón gé. ãg mỹ vẽn pãte fón kỹ tóg ãg tỹ ùn mág hynhan ke mũ gé, ti mré, tá.

Topẽ tỹ ãg to há

³¹ Tag tóg inh mỹ e tĩ. Sỹ to jykren tũ tóg tĩ. Topẽ vỹ tỹ ãg mré ke nĩ mỹr. Hã kỹ ãg kato tẽ ù pijé ãg tỹ hẽ ri kenh mũ ha'. ³² Topẽ vỹ ti kósin pir fẽg, ti tỹ ãg jagfy ter jé. Ti kósin pir nenh ja tũ tóg nĩ. Hã kỹ tóg ãg mỹ nén ù há nenh ke tũ pẽ nĩ, ti tỹ ti kósin pir nenh ja tũ nĩn kỹ. ³³ Topẽ tỹ ãg kuprẽg kỹ tóg ù tỹ ãg kato vĩ sór mũ ra ag mỹ vẽn mỹ tĩ. Topẽ hã ne ãg mỹ vẽn pãte fón ja nĩgtĩ'. ³⁴ Kỹ ãg tóg ù ag tỹ ãg to: “kórég ag nỹtĩ,” he mũ ra Topẽ mỹ há nỹtĩ. *Jesus Cristo* hã tóg ter ja nĩ, ãg jagfy. Kỹ tóg rĩr mãn ja nĩ gé. Topẽ pẽgja tá tóg nĩ nĩ, ti rã hã. Kỹ tóg ãg jagfy vĩ tĩ.

³⁵ Kỹ ù pijé *Cristo* tỹ ãg to jũ han ki kanhró nĩ'. Ti fe vỹ tỹ ãg nỹtĩ. Kejẽn ãg tóg nén ù jagy venh ke mũ, ti tugrĩn. Kejẽn ãg kanẽ jur ke mũ. Kejẽn ag tóg ãg vóg kónãn ke mũ. Kejẽn ãg tóg kókĩnkĩr ke mũ. Kejẽn ãg tóg kur venh ke tũ nĩ gé. Kejẽn ãg tóg kãgter kren ke mũ. Kejẽn ag tóg ãg kã mĩ ù tén ke mũ. Jérĩn mỹ ãg tóg

Cristo tovãnh ke tũ nĩ. Kỹ tóg ãg tovãnh ke tũ nĩ gé, *Jesus Cristo* ti. ³⁶ Kejẽn ãg tóg ti jagy tag vég tĩ, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ãg tỹ ã to há nỹtĩ tugnĩn ag tóg ãg tén sór tĩ, kurã kar ki. *Carneiro* tân ãg tóg tĩ, ãg tỹ ko jé. Tag ri ke ãg nỹtĩ, ag mỹ,” he ja tóg nĩ, Topẽ vĩ rá ki. Hã ra tóg ge nĩ. ³⁷ Hã ra tóg tỹ nén ù tũ nĩ, ãg mỹ. Ti hã ne ãg tar han tĩ', ù tỹ ãg to há tãvĩ nĩ ẽn tĩ. Hã kỹ tóg ãg mỹ sér tĩ, ãg tỹ nén jagy vég mũ ra, ti tugrĩn.

³⁸ Ha vé, tag ki kanhró sóg nĩ, ha mẽ. Nén ù pijé Topẽ tỹ ãg to há nĩ tag tỹ tũ' henh mũ', ha mẽ. ãg ter mũ ra tóg ãg to há nĩ, ãg ter tũ ra ke gé. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag vỹ Topẽ tỹ ãg kato tẽ han ki kagtũg nỹtĩ gé. Japo ag vỹ ti tỹ ãg kato tẽ han ke tũ nĩ gé. Pã'i kar ag vỹ tag han ki kagtũg nỹtĩ gé. ãg tỹ ùri nén ù jagy vég mũ ra ãg tóg ti tovãnh ke tũ nĩ, kỹ tóg kar kỹ ãg to jũnh ke tũ nĩ gé. ³⁹ Kanhkã tân ag vỹ ti tỹ ãg to jũ han ke tũ nĩ gé, nũgme tân ag ke gé. Topẽ tỹ nén han ja kar vỹ ti tỹ ãg to jũ han ke tũ pẽ nĩ. ãg to tóg há tãvĩ nĩ, ãg tỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

9

Topẽ tỹ Judeu ag kuprẽg

¹ Nén ù tó sór inh mũ gé, ha mẽ. *Cristo* vỹ ki kanhró nĩ, sỹ tónh ke mũ tag. Sỹ ke há vẽ, ón tũ sóg nĩgtĩ, kỹ Topẽ kuprĩg vỹ inh mỹ: “ki hã ã tóg tó,” he tĩ gé. ²⁻³ Ha mẽ, inh mré ke ag to sóg fe kaj tãvĩ nĩ, *Judeu* ag

to, ag tỹ *Jesus* kato tẽn kỹ. Fỹ sóg tĩ, sỹ ag mĩ ěkrén kỹ. Inh mỹ tóg vėnh kaga jagy ri ke nĩ, ha mẽ. Kỹ tóg Topě tỹ ag jagfy inh kato tẽ ra inh mỹ há tí vė. Ti tỹ ag jagfy isỹ tỹ *Cristo* mré ke tũ han ra tóg inh mỹ há tí vė. Tỹ ag tóg inh kanhkã pẽ nỹtĩ, ⁴ isỹ tỹ ag mré *Judeu* nĩn kỹ. Tỹ ag tóg Topě krẽ ja nỹtĩ vė, ti tỹ ag kuprėg kỹ. Kỹ tóg ag mỹ ti jykre tar ven ja nĩ gé. Ag mré tóg vėjykre tỹ hėn ri ke han ja nĩgtĩ. Ag jyvėn ja tóg nĩgtĩ gé. Ti ĩn pẽ han ja ag tóg nĩgtĩ, *Jerusalém* tá, krėm nén ũ kar pũn jafã. Ag mỹ tóg ti tỹ nén han ke ti kãmén ja nĩgtĩ. ⁵ Ěg jógjóg ve ag, ũ tỹ vãsỹ Topě mré vėmén tí ag vỹ jógjóg ve nỹtĩ gé. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ag kã ũ nĩ gé, ag kanhkã, ti tỹ ga kri tũg kỹ. Ěg kri ke kar vė, *Cristo* ti. Topě vỹ tỹ ti nĩ. Ti hã mỹ ěg vĩ há han to krónh kenh ke tũ nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vė.

⁶ *Jesus* kato tẽ ag tóg nỹtĩ ha, *Judeu* ag, Topě tỹ ag jyvėn ja ra. Hã kỹ Topě tóg ag mỹ tó há han ja tũ nĩ ve nĩ. Hã tũ vė. Ag hã ne to jykrén há han ja tũ nĩ'. Ěg tỹ to jykrén há han kỹ ěg *Judeu* ag jykre ki kanhrãn mũ. *Judeu* ũ ag tóg ón kỹ tỹ Topě krẽ nỹtĩ ve nĩ, ha mẽ. ⁷ Hã ra ag tóg ón kỹ: “*Abraão* vỹ tỹ ěg jógjóg ve nĩ,” he tí, “hã kỹ ěg tóg tỹ Topě krẽ nỹtĩ,” he ag tóg tí. Ag tỹ kygnė vė, ha mẽ. Topě tóg *Abraão* mỹ: “ã kósin tỹ *Isaque* krẽ vỹ tỹ á krẽ pẽ nỹtĩn mũ,” he ja nĩ. ⁸ Hã ra *Abraão* vỹ krẽ e han ja nĩgtĩ. Kósin pir tũ ti nĩ. Hã

kỹ *Abraão* krẽ ũ vỹ tỹ Topě krẽ tũ nỹtĩ, *Abraão* tỹ ag han ja ra. Ũ tỹ Topě ki ge kỹ nỹtĩ ag hã vỹ tỹ Topě krẽ pẽ nỹtĩ, Topě tỹ ũn kuprėg ja ag.

⁹ Topě vỹ *Abraão* mỹ: “prỹg tũg kỹ sóg ã venh kătĩg mãn ke mũ, kỹ *Sara* fi kósin vỹ kã nỹnh mũ sir, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Ti tỹ ti mỹ *Isaque* mur ke tó jan hã vė, ti tỹ *Isaque* hã kuprėg ja nĩn kỹ. ¹⁰ Kỹ tóg ge nĩ gé, ěg tỹ *Rebeca* fi krẽ to jykrén kỹ, *Isaque* prũ fi. Krẽ vėgni han ja fi nĩ, kỹ ag tóg tỹ ěg jóg tỹ *Isaque* krẽ kar nỹtĩ, ũn vėgni ja ag. ¹¹⁻¹² Kỹ ag mur tũg ki, ag tỹ ver nén ũ han tũg ki Topě tóg ag mỹnh fi mỹ: “ũn mur vén ke mũ vỹ tỹ ũ tỹ ti nón mur ke mũ ěn krėm ke jėnh ke mũ, ha vem nĩ,” he ja nĩ. Topě tỹ fi mỹ tó mũ kã ag tóg nén ũ há mré nén ũ kórég han ja tũ nĩ ver. Ag mur tũg ki ke ja vė. Topě tỹ ěg mỹ ti jykre ven sór ja vė. Hã kỹ tóg ag mur tũg ki tag tó ja nĩ. Ti tỹ nén to jykrén mũ ěn han ti tí, Topě ti. Kỹ tóg ti tỹ ũn kuprėg sór mũ ěn hã kuprėg tí gé, ag tỹ ver nén ũ han tũg ki. ¹³ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé, *Rebeca* fi krẽ ěn ag to, ha mẽ: “*Jacó* to inh há nĩ, hã ra sóg ti jo mur ja tỹ *Esau* to kórég nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě vĩ rán ki.

¹⁴ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “Topě jykre vỹ há tũ nĩ,” he sór mũ. “Kuryj tũ ti nĩ, ti tỹ vėsóg ki nén ũ to jykrén sór kỹ, ti tỹ ũn kuprėg mũ ěn to,” he ag hỹn tí. Hã tũ vė hã ra. ¹⁵ Hã kỹ tóg *Moisés* mỹ: “isỹ ũn jagăgtãn sór mũ ěn hã

jagāgtān jé sóg ke mū,” he ja nī. ¹⁶ Ēg tỹ to vāsān tũ vē, ěg tỹ to tar nĩnh ke tũ vē. Topě tỹ vėsóg ki ěg jagāgtān hā vē. ¹⁷ Hā kỹ ga tỹ *Egito* tá pā'i tỹ *Faraó* to tag tóg rán kỹ nĩ gé, ha mẽ. “Ūn tar vỹ tỹ inh nĩ,” he ja ti nĩ, Topě ti, *Faraó* mỹ. “Ā tỹ sóg ũn tar han, vėnh kar tỹ isỹ tỹ ũn tar nĩ tag ki kanhró nỹtĩ jé, isỹ ā vóg kónān to, ā tar jě ra. Vėnh kar tỹ inh jiji mẽnh ke vē, he ja ti nĩ, vāsỹ.

¹⁸ Hā kỹ, Topě tỹ ũ jagāgtān sór nĩn kỹ tóg ti jagāgtān tĩ sir. Hā ra tóg ũ tỹ mẽ jāvānh ěn ti kutu kǎfór han mū sir, *Faraó* ri ke.

Topě tỹ ti tỹ nén han sór mū ěn han tĩ

¹⁹ Kỹ *Judeu* ag hỹn inh mỹ: “kỹ ěg hỹn Topě tỹ ěg kuprėg tũ tugrĩn kutu nỹtĩnh mū,” he sór mū. “Ti tugnĩn ke vē. Kỹ ti tỹ ne jé ěg vóg kónān sór nē?” he sór ag hỹn mū, ón kỹ Topě to vĩn kỹ. ²⁰ Ha vé, ěprā ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Ti vĩ kafān ke tũ pě ěg tóg nĩ. Ti kamėg jé ěg tóg ke mū. Ti tỹ nén han sór mū ěn han ti tĩ.

Kejėn ěg tóg nén ũ han tĩ, go'or tỹ. Kỹ go'or tóg ěg mỹ: “isỹ kukrũ kórėg han tũg nĩ, isỹ kukrũ sĩnvĩ han nĩ,” he tũ nĩgtĩ.

²¹ Go'or ũ tỹ ěg kukrũ sĩnvĩ han tĩ, ũ tỹ ěg kukrũ kórėg han tĩ. Ēg tỹ nén han sór mū ěn han ěg tóg tĩ, ²² Topě tỹ ti tỹ nén han sór mū han tĩ ěn ri ke. Ū ag to tóg jũ tĩ, ěg kar tỹ ag ki ti tar nĩ to jykrėn jé. Hā ra tóg kǎnhmar ag to jũnh ke tũ

nĩ. Ver tóg ag to fe mág nĩ, ag kórėg tǎvĩ nỹtĩ ra. Hā ra tóg ag vóg kónān ke mū, ha vem nĩ.

²³ Kỹ tóg ũ ag jagāgtān mū gé, vėnh kar tỹ ag ki Topě tỹ tỹ ũn há tǎvĩ nĩ to jykrėn jé, ěg há kar kǎfór. Hā jé tóg ag kuprėg ja nĩgtĩ. Ti tỹ ag tỹ ũn mág han sór vē, ti mré. ²⁴ Ēg hā vē sir, ũn kuprėg kỹ nỹtĩ tag ag, fag ke gé. Hā kỹ tóg ěg mỹ vėnh vĩ jėnė. *Judeu* ag kǎ mĩ tóg ěg mỹ vėnh vĩ jėnė, fóg ag kǎ mĩ ke gé, kanhgág ag kǎ mĩ ke gé.

²⁵ Hā kỹ *Oseias* tóg tag tó ja nĩ, ha mẽ. “Vāsỹ ag tóg tỹ inh mré ke tũ ja nỹtĩ, hā ra sóg ag mỹ: inh mré ke vỹ tỹ ājag nỹtĩnh mū ha, isũ ag, he sór mū, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩgtĩ. “Vāsỹ sóg ag to há tũ ja nĩgtĩ, hā ra sóg ag to há nĩnh mū ha,” he ti. ²⁶ “Vāsỹ sóg ag mỹ: ājag pijé tỹ isũ nỹtĩ”, he ja nĩgtĩ. Hā ra sóg ag mỹ: Topě krė vỹ tỹ ājag nỹtĩnh mū, henh ke mū. Ūn rĩr nĩ ěn krė vỹ tỹ ājag nỹtĩnh mū, he jé sóg ke mū ag mỹ, he ti, Topě ti,” he ja tóg nĩ, *Oseias* ti. Ti tỹ ũ tỹ ũri *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ ag kǎmėn hā vē.

²⁷ Kỹ *Isaías* vỹ *Judeu* ag to: “e ag nỹtĩ, goj fyr mĩ rỹnhryj e nĩ ěn ri ke. Ge ra ag pipir nỹtĩnh mū, ũn krenkren ke mū ag. ²⁸ Topě vỹ kǎnhmar ti tỹ nén tó ja ěn han ke mū, ga tag ki. Kỹ tóg ag vóg kónān kǎn ke mū, ũn e ěn ag, ag kórėg nỹtĩn kỹ,” he ja ti nĩ, *Isaías* ti. ²⁹ Kỹ tóg: “ěmā tỹ *Sodoma* tá ke ag tũg kǎn ja tóg nĩ, Topě ti, ěmā tỹ *Gomorra* tá ke ag ke gé. Kỹ tóg ěg tũg kǎn kren gé,

ag ri kén. Hã ra tóg êg kã mĩ ù krenkren han mũ,” he ja nĩ gé, *Isaías* ti.

³⁰ *Oseias* mré *Isaías* ag tỹ tó mũ vỹ ge nĩ, ha mẽ. Fóg mré kanhgág ag pijé vễjyre kuryj nón mũ ja nĩgtĩ'. Ge ra Topê tóg ag jagãgtãn kỹ ag mỹ vễnh pãte fón mũ ha, ag tỹ *Jesus* ki rã kỹ, fag ke gé. ³¹ Ag jãvo *Judeu* ag vỹ ag jykre hã tỹ Topê tỹ ag jyvẽn ki króm sór ja nĩgtĩ. “Ti vĩ han êg tĩ, kỹ tóg êg to há nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg ki króm kãn ja tũ nĩ, hã kỹ Topê tóg ag to há tũ nĩ, jérĩn mỹ. ³² Hẽ ri ken kỹ hỹn'? Ag tỹ ti ki ge ja tũ tũgrĩn ke vễ. Hã kỹ tóg ag mỹ vễnh pãte fón ja tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg *Cristo* kato tẽ nỹtĩ.

Pó ri ke ti nĩ, *Cristo* ti, êg tỹ tỹ krĩm ke jafã. Ag tỹ ti tỹ krĩm ke jan hã vễ, hã vỹ: ti ki rã tũ, he mũ. ³³ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, *Jesus Cristo* to, ha mẽ. “*Jerusalém* tá sóg pó nĩm mũ, ag tỹ tỹ krĩm ke jé. Kỹ ag tóg, pãró tag tỹ krĩm ke kỹ vár ke mũ sir. Hã ra ù tỹ ti ki rã mũ vỹ ti tỹ nén ve sór mũ ên vễnh ke mũ,” he ja ti nĩ, Topê vĩ rán ki, *Jesus Cristo* tỹ *Jerusalém* tá ter ke to.

10

Judeu ag tỹ *Jesus* ki ge kỹ krenkren ke

¹ Inh kanhkã', isỹ inh mré ke tỹ *Judeu* ag krenkren vễnh há tãvĩ tóg tĩ, hã jé sóg Topê mré vễmẽn tĩ. ² Topê vĩ han jé ag tóg vẫsẫnsẫn mũgtĩ. Hã ra ag tóg ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ ag tóg êg tỹ nén han ke tũ ên han tĩ.

³ Vễsóg ki ag tóg vễjyre kuryj to vẫsẫn sór tĩ. Hã ra ù tỹ êg mỹ vễjyre kuryj nĩm sór mũ vỹ tỹ Topê ti nĩ. Tag ve sór tũ ag nỹtĩ, Topê tỹ êg mỹ nĩm ke tag. Hã kỹ ag tóg Topê kato vẫsẫnsẫn mũ. ⁴ *Cristo* vỹ hur kãtĩg. Kỹ êg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ti mỹ há nỹtĩ ha. Êg tỹ Topê tỹ vẫsỹ êg jyvẽn ki króm tũgnĩn ke pijé'. *Jesus Cristo* ki rã tũgrĩn ke vễ.

⁵ Ha vé, *Moisés* vỹ vẫsỹ Topê jykre to tag rán, ha mẽ. “Ù tỹ vễjyre kuryj han kãn mũ vỹ rĩr nĩnh ke mũ, ù tỹ ge vỹ rĩr krỹg ja tũ vễnh ke mũ, ti tỹ Topê tỹ êg jyvẽn mũ ên ki króm kãn tũgnĩn,” he ja tóg nĩ, *Moisés* ti. Hã ra êg tóg ki króm kãn ki kagtĩg nỹtĩ, êg tỹ ki króm kãn sór mũ ra. ⁶ Êg tỹ *Jesus* ki rã tũgrĩn êg tóg Topê mỹ há nỹtĩ. Kỹ êg tóg: “ù nỹ hỹn kanhkã ra tĩg mũ, *Cristo* pẻre kãtĩg jé?” henh ke tũ pẻ nĩ. Mur kỹ ti nĩ ha. ⁷ Kỹ êg: “ù nỹ hỹn vễnh kuprĩg ag jamã ra tĩg mũ, *Cristo* rĩn mẫn jé?” henh ke tũ pẻ nĩ gé. Rĩr mẫn kỹ ti nĩ ha. ⁸ Tag tó jé êg tóg ke mũ, ha mẽ: “jagy tũ ti nĩ, Topê vĩ ti. To jykrẻn há ti nĩ. Kãnhmảr êg tóg tẻnh ke mũ. Kãnhmảr êg tóg to jykrẻn ke mũ, Topê vĩ to,” he jé êg tóg ke mũ.

Topê vĩ tag hã tó sóg tĩ. “*Jesus Cristo* ki rã tũgnĩn êg krenkren ke mũ,” he sóg tĩ. ⁹ Êg krenkren jé êg tóg *Jesus* to: “êg *Senhor* vỹ tỹ ti nĩ,” henh ke mũ. Kỹ êg tóg êg fe tỹ ti ki rẫnh ke mũ gé. Topê tỹ ti ter kar kỹ ti rĩn mẫn ja tag

kri ãg nĩm ke mũ. Kĩ ãg tóg kri fi kĩa krenkren ke mũ sir. ¹⁰ ãg tĩa ãg fe tĩa ti ki rĩa kĩa ãg tóg ti mĩa há nĩa. ãg tĩa vẽn kar mĩa ti kãmén kĩa ãg krenkren ke mũ sir. ¹¹ Hĩa kĩa tag tóg rán kĩa nĩa, ha mẽ: “ãg tĩa ti ki ge kĩa ãg tóg ãg tĩa nén ve sór mũ ěn venh ke mũ,” he ja tóg nĩa, Topẽ vĩa rán ki. ¹² Vẽn kar mĩa ke vẽn sir, vẽn vĩa tag, *Judeu* ag mĩa, kar kĩa fóg ag mĩa, kanhgág ag mĩa ke gé, fag kar mĩa ke gé. Tĩa tóg ãg kar *Senhor* nĩa mĩa. Kĩa tóg, ãg kar tĩa ti mĩa nén ũ to vĩa kĩa, ãg mĩa nĩm ke mũ gé sir. ¹³ Tag hĩa vĩa rán kĩa nĩa gé, ha mẽ: “ãg tĩa ãg *Senhor* mĩa: inh kren han nĩa, hen kĩa tóg ãg krenkren han ke mũ, ãg kar,” he ja tóg nĩa, Topẽ vĩa tĩa rán kĩa nĩa ki.

¹⁴ ãg tĩa ti ki ge tũ nĩa ra ãg tóg: “inh kren han nĩa,” he ki kagtĩg nĩa ěnh mũ vẽn. ãg tĩa ti vĩa mẽ ja tũ nĩa ra ãg tóg ti ki ge ki kagtĩg nĩa ěnh mũ vẽn. ũ tĩa ãg mĩa ti vĩa tó tũ nĩa ra ãg ti vĩa mẽnh ke tũ nĩa vẽn. ¹⁵ Topẽ tĩa ag jẽnẽn tũ nĩa ra ag tóg ãg mĩa ti vĩa tónh ke tũ nĩa vẽn. Hĩa kĩa tag tóg rán kĩa nĩa, ha mẽ. “ũ tĩa ãg mĩa Topẽ vĩa sér ma kãmũ mũ ag junjun kĩa tóg ãg mĩa sér pẽ tĩa,” he ja tóg nĩa, Topẽ vĩa tĩa rán kĩa nĩa ki. Topẽ tĩa ti vĩa tó tĩa ag jẽnẽn to ken hĩa vẽn.

¹⁶ Hĩa ra ũ ag tóg kri fi jãvãnh nĩa ě, ag tĩa mẽg mũ ra, Topẽ vĩa sér ti. *Isaiás* vĩa ag to Topẽ mĩa tag tó ja nĩa. “ãg jóg mág', inh vĩa mẽ jãvãnh ag nĩa,” he ja tóg nĩa. ¹⁷ Hĩa kĩa ãg tóg, ãg tĩa ti vĩa mẽ há han kar kĩa ti ki rĩa

tĩa. ãg tĩa *Cristo* kãmẽ mẽ kĩa ãg ti ki rĩa tĩa.

¹⁸ Kĩa ãg hĩa inh mĩa: “*Judeu* ag mĩa mẽ ja tũ nĩa, hĩa kĩa ag mĩa ti ki ge ja tũ nĩa?” he sór mũ, ãg tĩa inh *carta* tag ve kĩa. Vó, mẽ kĩa ag nĩa vẽn. Tag vĩa rán kĩa nĩa, ha mẽ: “ga kar mĩa ag tóg mẽ ja nĩa ě, ã vĩa ti. Ga fyr tá tóg jun gé, ã vĩa ti,” he ja ti nĩa, Topẽ vĩa rá ki.

¹⁹ Kĩa ãg hĩa inh mĩa: “kĩa *Judeu* ag mĩa to jykrén há han ki kagtĩg nĩa, ag tĩa mẽg mũ ra?” he sór mũ. Vó, ag tĩa to jykrén sór kĩa ag tóg to jykrén mũ vẽn. *Moisés* vĩa ãg mĩa tag kãmén, ha mẽ: “Topẽ tóg fóg mré kanhgág to: isũ tũ ag vẽn ver,” he ja nĩa. “Hĩa ra sóg ag tĩa isũ han sór mũ, ãg tĩa ag ve kĩa inh ki rĩa to ěn jé, fag mré hĩa,” he tóg. “Fóg mré kanhgág ag vĩa ãg mĩa krĩ tũ nĩa. Hĩa ra sóg ag to há nĩa sór mũ, ãg tĩa ag tũgrĩn jũgũ jé, he tóg, Topẽ ti,” he ja tóg nĩa ě, *Moisés* ti, *Judeu* ag mĩa.

²⁰ Kĩa *Isaiás* tóg tag tó mũ gé, fóg ag to, kanhgág ag to, ha mẽ. “ũ ag tóg inh jãvãnh ja tũ nĩa ě. Hĩa ra ag tóg inh vĩa jẽnẽn mũ ha. Topẽ hĩa ri ke tĩa? he ja tũ ag nĩa ě. Hĩa ra sóg ag mĩa inh vĩa jẽnẽn mũ ha, he tóg, Topẽ ti,” he ja ti nĩa gé. Pã'i ag kamẽn vãn nĩa kĩa tóg *Judeu* ag mĩa fóg ag mré kanhgág ag tĩa Topẽ ki genh ke tó ja nĩa, *Isaiás* ti. ²¹ Kĩa tóg *Judeu* ag to: “kurã kar ki sóg ãg mĩa: kunĩa, he tĩa. Hĩa jé sóg ãg mĩa inh nĩa ě ven tĩa, ãg tĩa ěr mĩa ãg nĩa ě ven ěn ri ke. Hĩa ra ãg tóg inh vĩa mẽ jãvãnh nĩa ě’.

Inh vĩ kafân kónân ãjag tóg mũ
mỹr'," he ja tóg nĩ, *Isaiás* ti.

11

Judeu'krē pipir ag vĩ tỹ
Topē tũ nỹtĩ

¹ Kỹ ãjag hỹn: "kỹ Topē mỹ
ti *povo* tỹ *Israel* tovãnh kãn
kỹ nĩ?" he sór mũ, ãjag tỹ inh
carta tag ve kỹ. Vó, ag tovãnh
kãn tũ ti nĩ. Ha vé, tỹ sóg
Judeu nĩ gé, hã ra sóg ti ki rá.
Abraão krē'krē ù vĩ tỹ inh nĩ
gé, ti kósin'kósin tỹ *Benjamim*
krē'krē ù mỹr. ² Isovãnh ja tũ
ti nĩ, Topē ti, hã kỹ tóg ti *povo*
tovãnh kãn ja tũ nĩ. Nén kar
han tũg ki tóg ãg kuprēg ja nĩ,
ãg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé.

Elias to jykrén nĩ. Ti kãme
tóg rán kỹ nĩ, Topē vĩ rá ki.
Elias tỹ ga kri tĩ mũ ên kã
Judeu ag tóg Topē kato tẽ mũ.
Kỹ ag tóg *Elias* kato tẽ mũ
gé, ti tén jé. Kỹ tóg Topē mỹ:
³ "Senhor'," he mũ. "Ã vĩ tó tĩ
ag kãgtén kãn ag huri. Ã mỹ
pũn jafã kókén kãn ag huri ke
gé. Inh pir mỹ sóg kren, kỹ ag
tóg vãhã isén sór mũ ha ke gé.
Ã tovãnh kãn kỹ ag nỹtĩ," he ja
tóg nĩ, *Elias* ti, Topē mỹ, *Judeu*
ag to. ⁴ Hã ra Topē tóg ti mỹ:
"krĩ kufy han tũg nĩ," he mũ.
"Ủ tỹ 7 mil (ke) vĩ ki nỹtĩ, ù
tỹ isovãnh tũ ag, sỹ ùn kuprēg
ja ag. Tag ag vĩ vãnh kãgrá tỹ
topē tỹ *Baal* mỹ: "Topē vĩ tỹ
ã nĩ," he ja tũ nĩ," he ja tóg nĩ,
Topē ti, *Elias* mỹ.

⁵ Ge ti nĩgtĩ, ùri. Pir ag nỹtĩ,
Judeu tỹ Topē to há nỹtĩ ag.
Topē vĩ ãg jagãgtãn, kỹ tóg
ãg kuprēg. Hã kỹ ãg tóg ti to
há nỹtĩ, ãg pipir nỹtĩ ra, ãg

tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩn kỹ. ⁶ Ëg tỹ
vėsóg ki han pijé'. Ëg tỹ vėsóg
ki to vãsãn pijé'. Topē tỹ ãg
jagãgtãn hã vế, hã kỹ tóg tó ja
nĩ.

⁷ Ge ti nĩ, ha mẽ. *Judeu* ag vĩ
ve sór ja nĩgtĩ, Topē tỹ ãg mỹ
nén ù há ven ke ên ti. Hã ra ag
tóg venh ke tũ nĩ. Topē tỹ ùn
kuprēg mũ ag hã mỹ tóg ven
tĩ. Jãvo ù ag tóg kutu nỹtĩ sir,
ag tỹ Topē vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn
kỹ. ⁸ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ,
Judeu ag to, ha mẽ: "Topē vĩ
ag krĩ tũ han, hã kỹ ag tóg ti vĩ
rá vэг mũ ra to jykrén tũ nĩgtĩ.
Mẽg tũ ag nĩgtĩ, ag nĩgrēg ra.
Ủri ag tóg gen kỹ nỹtĩnh mũ
ver," he ja ti nĩ, Topē vĩ rán ki.
⁹ Kỹ *Davi* vĩ *Judeu* ag to tag tó
ja nĩ gé, ha mẽ: "Topē mỹ ag
tóg fénhta han tĩ. Hã ra ag tóg
ón kỹ ti mỹ fénhta han tĩ. Kỹ ag
tóg to sigse kỹ nỹtĩnh mũ. Kỹ
tóg ag vóg kónân ke mũ, Topē
ti. Krenkren ke tũ ag tóg nĩ.
¹⁰ Kutu ag nỹtĩ, to jykrén ke tũ
pẽ ag nĩ, kỹ ag tóg vễjykre kufy
hã venh ke mũ, hã to ag jagtar
nỹtĩnh mũ," he ja tóg nĩ, *Judeu*
ag to, *Davi* ti.

Judeu ag to é henh ke tũ ãg
tóg nĩ

¹¹ Kỹ ãjag hỹn inh mỹ: "kỹ
Topē mỹ *Judeu* ag tỹ nũgme ki
vár ke tag ve sór mũ? Hã jén
mỹ ag mỹ *Jesus* jênẽ ja nĩ, ag
tỹ ti tỹ prãnh ke jé?" he sór
mũ. Vó. Hã ra ag tóg Topē
kato tẽgtẽ tĩ. Ti vĩ mranh ja
ag tóg nĩgtĩ, hã kỹ Topē tóg fóg
ag mré kanhgág ag krenkren
han sór mũ, *Judeu* ag tỹ ag ve
kỹ ti ki ge to én jé, fag ke gé.
¹² Kỹ *Judeu* ag tỹ ti vĩ mranh

kỹ Topê tóg fóg mré kanhgág kar to há nĩ. Kĩ *Judeu* ag vỹ jagtar nỹtĩ. Ag nỹtĩg ja ki ù ag tóg Topê tỹ ag to há nĩ vég mũ. Há ti nĩ, tag. Kĩ tóg Topê tỹ *Judeu* ag to há' he măn ra ga kri mũ kar mỹ hapê tãvĩ tĩnh mũ vễ. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

13 Kĩ sóg fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ: “ãjag *apóstolo* vỹ tỹ inh nĩ, sỹ ãjag mỹ Topê vĩ tó jé,” he mũ. Inh rãnhrãj vỹ inh mỹ sér pẽ tĩ. 14 Isỹ ãjag mỹ Topê vĩ tó kỹ inh mré ke ag vỹ hẽn ri ke mũn ãjag kóm *Jesus* ki ge sór mũ gé, kỹ ag krenkren ke mũ sir, *Judeu* ag. 15 Ha vé, Topê tỹ inh mré ke ag tovãnh to tóg *povo* ù ag to há nĩ ha. Ag to jũ măn tũ tóg nĩ sir. Topê tỹ *Judeu* ag to há' he măn mũ ra tóg vễnh kar mỹ há tãvĩ tĩnh mũ vễ. Kĩ vễnh kar vỹ rĩnrĩr măn ke mũ vễ, ùn kãgter mũ ag mré hã. Hã ra tóg ag to há tũ nĩ ver.

16 Êmĩ to jykrén nĩ. Êmĩ kupar ko há nĩn kỹ tóg ko há kar nĩ. Ge ti nĩgtĩ gé, ka ti. Ti jãre há nĩn kỹ ka vỹ há kar nĩ. *Judeu* ag vỹ tag ri ke nỹtĩ. Ag jógjóg ve ag vỹ ka jãre ri ke nỹtĩ. Topê mỹ ag há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag krê vỹ Topê mỹ há nỹtĩnh ke mũ gé. 17 *Povo* tỹ *Israel* vỹ ka tỹ *Oliveira* há ri ke nỹtĩ. Ti jãre vỹ há nĩ. Hã ra ti pẽ ù tóg kórég nỹtĩ. Hã kỹ Topê tóg kykym kỹ vãvãm mũ. Ti tỹ *Judeu* kórég ag tugvãnh to ken hã vễ. Ka pẽ kórég tag nỹtĩg ja ki tóg ka ù pẽ vin. ãjag hã vễ sir, ãjag tỹ tỹ fóg nỹtĩn kỹ, kanhgág ke gé. 18 Kĩ

Judeu ag to é he sór tũg nĩ, Topê tỹ ag vãm mũ ra, êg tỹ ka pẽ kórég vãm ri ke. Ag nỹtĩg ja ki ãjag nỹtĩ. Hã ra ka jãre vỹ tỹ *Judeu* ag jógjóg ve nỹtĩ. ãjag jógjóg ve pijé', fóg pijé', kanhgág pijé'. *Judeu* ag vễ.

19 Hẽn ri ke mũn ãjag tóg inh mỹ: “hã ra tóg *Judeu* ag vãm, êg to há nĩ jé,” he sór mũ. “Hã kỹ tóg êg to há nĩ,” he ãjag hỹn mũ. 20 Hỹ, ag vãm tóg. Hã ra ag tóg ti ki ge jãvãnh ja nỹtĩgtĩ, hã kỹ tóg ag vãm. Jãvo tóg ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti ki ge to. Hã kỹ ag to é he sór tũg nĩ. Topê kamêg nĩ mỹr. 21 *Judeu* ag tỹ ti ki ge jãvãnh tugnĩn tóg ag vãm. Ag jagãgtãn jãvãnh tóg nĩ ha. Kĩ tóg ãjag jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ãjag tỹ ti ki ge to tar tũ nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ti hã kamêg nĩ.

22 Hã ki Topê tỹ tỹ ùn há nĩ tóg ve há tĩ, hã ra tóg ù ag vóg kónãn jagy han tĩ gé. ù tỹ ti vỹ mranh mũ ag. Hã ra tóg sir ãjag to há nĩ, ãjag tỹ ti tovãnh tũ nĩn kỹ. ãjag tỹ ti tovãnh kỹ tóg ãjag vãm ke mũ gé, ha vem nĩ. 23 *Judeu* ag tỹ ti ki ge kỹ tóg ag to há nĩ măn ke mũ gé sir. Kĩ tóg êg tỹ ka pẽ kym kỹ ki jógon măn ên ri ke nĩ sir. 24 Ha vé, ãjag hã vỹ tỹ ka kanẽn vãnh pẽ ri ke nỹtĩ'. Hã ra tóg êg tỹ ka pẽ kym kỹ ki jógon ên ri ke han, hã vỹ: *Judeu* ag tỹ *Jesus* ki ge, he mũ. Êg pijé ka kanẽn vãnh pẽ tỹ ka kanẽn há ki vin tĩ'. Ka pẽ tỹ êg tỹ kym kỹ ki jógon măn tag vỹ jagy tũ nĩ vễ. Hã kỹ tóg Topê mỹ jagy tũ tĩ, ti tỹ *Judeu* ag to há nĩ măn kỹ.

Topē tỹ Judeu ag krenkren han sór

²⁵ Isỹ ājag mỹ nén ũ kāmén sór vē, ājag tỹ mẽ ja tũ ũ, ha mẽ, ājag tỹ *Judeu* ag to é he tũ nĩ jé. Ha vé, *Judeu* ũ ag vỹ ver mẽ sór tũ nĩgtĩ. Ũ ag tóg mẽ sór mũ. Kejĕn vĕnh kar tóg hã ra mẽ kãn ke mũ, fóg ag kar, kanhgág ag kar ke gé, *Judeu* ag kar ke gé. ²⁶ Ēn kã *Judeu* tỹ mẽg mũ ag tóg krenkren ke mũ gé. Hã kỹ tag tóg ag to rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ag krenkren han tĩ vỹ jun ke mũ. *Jerusalém* tá tóg vĕnh ven ke mũ. Ēn vỹ *Jacó* krĕ ag tỹ inh vỹ mranh ja ĕn tỹ vĕnh pãte fón ke mũ,” he tóg. ²⁷ “Sỹ ag mré jykrén jan hã vē. Ag tỹ inh vỹ mranh tỹ sóg tũ' he mũ,” he ja tóg nĩ, Topē vỹ rán ki, *Judeu* ag to. ²⁸ *Jesus* kato tĕ ag tóg mũ ver. Tĩ kãme sér mẽ jãvãnh ag nỹtĩ ver. Hã kỹ ājag tóg ag nỹtĩg ja ki Topē vỹ sér mẽg mũ. Hã ra ag jógjóg ve ag vỹ Topē to há nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã kỹ Topē tóg ag krĕ'krĕ to há nĩnh ke mũ gé kejĕn, ti tỹ vãsỹ ag kuprĕg ja nĩn kỹ. ²⁹ Topē tỹ ũ to há nĩn kỹ tóg ti to há nĩ. Ti tỹ ũ kuprĕg kỹ tóg kuprĕg kỹ jĕ gé. Tỹ tũ' henh ke tũ tóg nĩ, Topē ti.

³⁰ Vãsỹ ājag tóg Topē vỹ ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ gé. Hã ra Topē tóg ũri ājag jagãgtãn, ājag tỹ ti ki ge jé, *Judeu* tỹ ti vỹ mranh mũ ag nỹtĩg ja ki. ³¹ Kỹ ĕn ag tóg ti vỹ mranh mũgtĩ ver, Topē tỹ kar kỹ ag jagãgtãn jé, ti tỹ ũri ājag jagãgtãn ri ke. ³² Kỹ Topē tóg ĕg kar mỹ ĕg tỹ ti vỹ mranh

mũ tag ven kãn sór mũ, ĕg tỹ to jykrén mãn jé. Ti tỹ ĕg jagãgtãn sór vē, ĕg tỹ ti ki ge jé. Hã jé tóg ĕg mỹ ĕg tỹ ti vỹ mranh mũ ven sór mũ.

Topē jykre tỹ ĕg jykre kãfór nĩ

³³ Topē vỹ tỹ ũn mág pĕ nĩ, mỹr, ha mẽ. Ti jykre vỹ vĕnh kar kri nĩ kar nĩ. Ve kãn jãvãnh ĕg nỹtĩ. Nén ũ kar ki kanhró ti nĩ mỹr, nén ũ kar to jykrén há han ti tĩ mỹr. Ti tỹ nén to jykrén mũ ve kãn ke tũ pĕ ĕg nĩ. “Ti hỹn hĕ ri ken kỹ tag han?” henh ke tũ ĕg tóg nĩ gé. To jykrén kórég ĕg tóg nỹtĩ. ³⁴ Ũ nỹ Topē tỹ nén to jykrén mũ ki kanhró nĩ'? Ki kagtĩg kar ĕg nỹtĩ. Ũ nỹ Topē mỹ: “tag han ra, tag han tũg ra,” he tĩ'? Ũ vỹ ti jyvĕn ke tũ pĕ nĩ. ³⁵ Ũ nỹ ti mỹ nén ũ nĩm', Topē tỹ ti mỹ kajãm jé'? Nén kar vỹ tỹ ti tũ nỹtĩ mỹr. Hã kỹ tóg ĕg hã mỹ nén ũ kar nĩm tĩ, ĕg jagãgtãn kỹ. ³⁶ Topē hã ne nén kar hynhan'. Ti hã jamĕn kỹ ĕg tóg nỹtĩ. Nén ũ kar vỹ ti jamĕn kỹ nỹtĩ gé. Hã kỹ ĕg tóg ti hã mỹ vỹ há han ke mũ. To krónh kenh ke tũ ĕg nĩ, ga kri, kanhkã tá ke gé. Hã vē.

12

Topē mỹ ĕg vĕnh fĕg ke mũ

¹ Inh kanhkã', Topē vỹ ājag jagãgtãn. Hã kỹ sóg ājag mỹ: “ti mỹ vĕnh fĕg,” he mũ. Kỹ tóg ĕg tỹ ti mỹ nén ũ pũn ri ke nĩ, ĕg tỹ ti mỹ vĕnh fĕg kỹ. *Judeu* ag vỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn tĩ. Ag jãvo ĕg tóg ĕg rĩnrĩr nỹtĩn kỹ ti mỹ vĕnh fĕg tĩ. Gen kỹ ājag tóg Topē jykre han ke

mũ. ² Ēprā ke ag jykre han sór tũg nĩ. Topē vỹ ājag krĩ tãg han sór mũ. Kỹ ājag tóg nén há han ki kanhró nỹtĩnh mũ. Vějykre kuryj han jé ājag tóg ke mũ. Kygněnh ke tũ ājag tóg nĩ. Tag ve sór tóg mũ, Topē ti. Tag hã to tóg ěg kanhrãn ke mũ.

³ Ha vé, Topē vỹ isar han, kỹ sóg ājag jyvěnh há han ki kanhró nĩ. Hã kỹ sóg ājag kar mỹ tag tó mũ. Věsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ũn mág nĩ,” he tũg nĩ, ã tỹ tỹ ũn mág tũ nĩnh kỹ. Ēg kar vỹ Topē ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ tóg ěg kar tỹ nén ũ to tar han tĩ, ěg kar tỹ ti rãnhřãj han jé. Tag to jykrén kỹ jagně to é he tũg nĩ.

⁴ Ēg há to jykrén nĩ. Ti ki nỹtĩ vỹ e nỹtĩ, ěg pěn, ěg nĩgnó, ěg kaně, ěg nĩgrěg, ti kar ti. Ēg há ki nỹtĩ vỹ jagně kóm rãnhřãj nỹtĩ kar nỹtĩ, vyr mỹ. ⁵ Ge ěg nỹtĩ gé. E ěg nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ěg tỹ *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩnh kỹ ěg há ri ke nỹtĩ. Kỹ ěg tóg jagně ki rĩr ke mũ sir, ěg há ki nỹtĩ tỹ jagně ki rĩr tĩ ěn ri ke. ⁶ Hã ra ũ tóg nén ũ han há nĩgtĩ. Kỹ ũ tóg nén ũ ũ han há nĩgtĩ gé, Topē tỹ to ěg tar han kỹ. Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “ag jyvěnh nĩ,” he tĩ, *Jesus* ti. Kỹ Topē tỹ ã mỹ nén tó mũ hã tỹ ěg jyvěnh nĩ. ⁷ Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “ũn jagãgtar ag jagãgtãn nĩ,” he ti gé. Ti tỹ ã mỹ tag tó kỹ ěg jagãgtãn há han to tar nĩnh nĩ. Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “inh vĩ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kỹ to krónh ke tũg nĩ. ⁸ Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “ag mỹ ag tỹ nén han ke mũ kãmén nĩ,” he tĩ gé. Kỹ

ã rãnhřãj tag ki rĩr há han nĩ. Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “ã tỹ nén ũ nĩnh mág nĩ, inh mỹ,” he tĩ gé. Kỹ ón kỹ ti mỹ nĩnh sór tũg nĩ. Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “*culto* to pã'i vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ gé. Ā tỹ tỹ to pã'i nĩnh kỹ to jykrén há han nĩ. Ēg kã mĩ ũ mỹ tóg: “ag jagãgtãn nĩ,” he tĩ gé. Kỹ ti tỹ ã mỹ ã tỹ ěg jagãgtãn ke tag tó kỹ to mỹ sér nĩnh nĩ. Ēg tỹ jagně ki rĩr to ken hã vě.

⁹ Jagně to há tãvĩ nỹtĩnh nĩ. Ón kỹ jagně to há nỹtĩ sór tũg nĩ. Vějykre pãno to kórég tãvĩ nỹtĩnh nĩ, kỹ tovãnh kãn nĩ. Vějykre há hã mĩ mũnh nĩ. ¹⁰ Jagně to há tãvĩ nỹtĩnh nĩ, ājag tỹ ājag mré pafa mũ ag to há ri ke nỹtĩnh nĩ, jagně to. Jagně mỹ koměr hã vĩnh nĩ, ěg tỹ pã'i mỹ koměr hã vĩ ěn ri ke. ¹¹ Topē jykre to krónh ke tũg nĩ. Ti tỹ ājag mỹ: “tag han ra,” he to jěnjěr nỹtĩ tũg nĩ gé. To vãsãn nĩ. Ti kuprĩg tỹ ājag mỹ nén tó mũ ěn han nĩ. Kỹ tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ. Ēg *Senhor* tũ han nĩ. ¹² Topē vỹ ěg mỹ nén ũ há kar han ke mũ. Tag to mỹ sér nỹtĩnh nĩ. Kejěnh ājag tóg nén ũ jagy venh ke mũ, ti tugnĩnh. Hã ra to krónh ke tũg nĩ. Topē mré vēmén kỹ nỹtĩnh nĩ. ¹³ Ājag mré Topē ki rã ũ jagtar nĩnh kỹ ti jagãgtãn nĩ. Ũ tỹ ājag to pasa kỹ ti mỹ: “inh mré nĩ,” hem nĩ.

¹⁴ Kejěnh ũ tóg ājag vóg kónãnh sór mũ. ěn to Topē mỹ: “ti jagãgtãn nĩ,” hem nĩ. Ti to: “ti vóg kónãnh nĩ,” he tũg nĩ. ¹⁵ Kejěnh tóg ũ mỹ sér tĩ. Kỹ ti mré mỹ sér nỹtĩnh nĩ gé. Kejěnh

ũ tóg fỹ tí. Kỹ ti mré fỹm nĩ gé. ¹⁶ Jagně mré vějykre pir hã han nĩ, hã vỹ: jagně to há, he mũ. Věsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. Tỹ ũn kãsir ag mré ke nỹtĩm nĩ. “Ag mré ke vỹ tỹ inh nĩ,” hem nĩ, ũn kãsir ag to. Hẽn ri ke mũn ãjag kã mĩ ũ tóg vẽnhanhrãn mág to tar nĩ, ãjag kãfór. Ti jé: “ag kãfór inh nĩ, vẽnhanhrãn mág ja tag to,” he tũg.

¹⁷ Kején ũ tóg ãjag mỹ nén ũ kórég han tí. Ge ra ti mỹ nén ũ há hã han nĩ. Vẽnhanhrãn kar mỹ vĩ há tãvĩ han nĩ, ũ tỹ ãjag to: “kygně ti huri,” he tũ nĩ jé. ¹⁸ Vãsãn nĩ, ãjag tỹ ũ to krĩ rỹ han tũ nĩ jé, ãjag tỹ vẽnhanhrãn kar to krĩ kuprã nỹtĩ jé.

¹⁹ Inh kanhkã, ũ tỹ ãjag mỹ nén ũ kórég han mũ ra vẽnhanhrãn sór tũg nĩ. Topě hã tóg ti to jũnh ke mũ. Hã kỹ tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “inh hã ne ãjag kajãm ke mũ”. Inh hã ne ag mỹ ven ke mũ’, ag tỹ ag jykre kórég to jagãgtar ke ti, he tóg, ěg *Senhor* ti,” he ja tóg nĩ, Topě vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. ²⁰ Kỹ ũ tỹ ãjag kato tẽ mũ mỹ nén ũ há kar han nĩ. Ti kókĩr nĩn kỹ ti mỹ vějěn ven nĩ. Ti hãghã kỹ ti mỹ goj ven nĩ. Gen kỹ ã tóg ti mỹ’a han ke mũ, ha vem nĩ, ã tỹ ti to há nĩn kỹ, ti tỹ ã to kórég nĩ ra. ²¹ Vẽnhanhrãn jykre há to krónh ke tũg nĩ. Kỹ ěg tóg tỹ vějykre pãno tỹ tũ’ henh ke mũ, ěg tỹ ũn kuryj mĩ mũn kỹ.

13

Ěg pã’i ag

¹ Ěg pã’i ag vỹ nỹtĩ. Kỹ tóg ěg tỹ ag tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn

han kỹ há tí. Topě tỹ ag tỹ pã’i han hã vẽn, ag krĩn kỹ. Ti hã vỹ ũ tỹ tỹ pã’i nĩnh ke to jykrén tí’. ² Kỹ ag kato tẽ sór tũg nĩ. Topě hã vỹ pã’i ag vin tí, kỹ ag kato vãsãn tũg nĩ. ũ tỹ ag kato vãsãnsãn mũ ag vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, pã’i ag. ³ Ěg tỹ vějykre há han kỹ ěg tóg pã’i ag vэг mũ ra kaně jur ke tũ nĩ. ũ tỹ vějykre kórég han mũ ag vỹ veso kaně jur tí, pã’i ag ve kỹ. Kỹ ěg hỹn hẽn ri kenh ke mũ, ag tỹ ěg kaně jun tũ nĩ jé? Vějykre há tãvĩ han jé ěg tóg ke mũ. Kỹ ag tóg ěg to vỹ há han ke mũ sir, pã’i ag. ⁴ Ěg pã’i ag ne ěg jyvẽn tí’, ěg tỹ vějykre há to tar nỹtĩ jé. Ag tỹ Topě tỹ ag mỹ nén tó mũ han hã vẽn. Ā tỹ vějykre kórég han kỹ mũměg nĩ. Ā vóg kónãn jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ, hã jé Topě tóg ag vin, ag tỹ ũn jykre kórég ag vóg kónãn jé. ⁵ Hã kỹ ag tỹ nén tó mũ han nĩ, ag tỹ ãjag to jũ tũ nĩ jé. Ājag kakã kavénh ti tí gé, ãjag tỹ pã’i ag vỹ han tũ nĩn kỹ. Hã kỹ ki króm sórm nĩ.

⁶ Kỹ *governo* mỹ *imposto* kajãm nĩ gé. Topě tỹ ag mỹ vẽnhanhrãn nĩm ja ěn han ag tóg tí, *governo* mỹ rãnhraj tí ag. Kỹ ag mỹ kajãm nĩ. ⁷ Kỹ ãjag név kajãm kãn nĩ, *governo* mỹ ke gé. Ājag tỹ pã’i ũ mỹ *imposto* kajãm ken kỹ ti mỹ ven nĩ, jãnkamy tí. Ājag pã’i ag kaměg nĩ, ag mỹ koměr hã vĩm nĩ.

Topě jykre hã mũ mũm nĩ

⁸ Ājag név kajãm kãn nĩ. Mré hã jagně to há tãvĩ nỹtĩm nĩ gé. Ěg tỹ jagně to há nỹtĩn kỹ

14

ĕg tóg Topě tŷ ĕg jyvĕn mũ ĕn ki króm kĕn mũ sir. ⁹ Ha vé, Topě tóg ĕg mŷ: “ă prŷ tŷ fi mré nŷ tŷg nŷ, kŷ ă mén tŷ mré nŷ tŷg nŷ gé,” he ja nŷ. Kŷ tóg: “ŷ tĕn tŷg nŷ, nĕn ŷ péju tŷg nŷ, ŷ to ón tŷg nŷ, nĕn ŷ to ĕn tŷg nŷ gé,” he ja nŷ gé. Ti tŷ ĕg jyvĕn vŷ e nŷtŷ. Hă ra ĕg tóg ĕg tŷ ti tŷ ĕg jyvĕn kar tŷ ŷn pir han sór kŷ: “ă régre ki rŷr há han nŷ. ă tŷ vĕnh ki rŷr há ri ke han nŷ,” hĕnh ke mũ. ¹⁰ Ĕg tŷ ĕg régre kar ki rŷr há nŷtŷn kŷ ĕg tóg ag mŷ nĕn ŷ kórĕg han ke tŷ nŷ. Ĕg tŷ jagnĕ ki rŷr há nŷtŷn kŷ ĕg tóg Topě tŷ ĕg jyvĕn ĕn ki króm kĕn ke mũ.

¹¹ Văsĕn nŷ. Vĕjykre kórĕg tovĕnh kĕn nŷ. Ti tŷ ĕg kren han ke kură vŷ kakó pĕ tŷ ha. Ĕg tŷ ti ki ge vĕn kŷ tóg ver kuvar gy ja nŷ. Hă ra tóg ŷri kakó tĕvŷ tŷ ha. ¹² Kutŷ tag tŷg ke nĕ ha. Tŷ vaj ke ti nŷ ha. Ti tŷ kĕnhmar kĕtŷg ke to ken hă vĕ. Hă kŷ vĕjykre kavĕj ĕn han mĕn sór tŷg nŷ. Ĕg tŷ kură ki nĕn han tŷ ĕn han nŷ, vĕjykre kuryj ti, ĕg tŷ vĕjykre há han kŷ vĕjykre kórĕg kato tĕ jé, tŷ tŷ he jé. ¹³ Ĕg tŷ kură mŷ tŷg há han tŷ ĕn ri ke han nŷ. Ag tŷ *baile* ki nĕn ŷ vĕnh mŷ han tŷ ĕn han tŷg nŷ. Kronkron tŷg nŷ gé. Fag to ĕn tŷg nŷ. Kŷ fag mré nŷ tŷg nŷ, ag mré ke gé. Jagnĕ to jŷ tŷg nŷ gé. Jagnĕ tŷ to ĕn tŷg nŷ gé. ¹⁴ Ĕg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* jykre tĕg hă han nŷ. Ĕg tŷ nĕn to ĕn mũ ĕn han mĕn sór tŷg nŷ. Ĕg jykre pĕno kórĕg tovĕnh kĕn nŷ.

Jesus ki ge kŷ nŷtŷ fag tŷ jagnĕ to há nŷtŷnh ke

¹ ŷ tóg krój nŷtŷ ver. Tope jykre ŷ tóg ver ag mŷ jagy tŷ, ag tŷ ti ki ge kŷ nŷtŷ ra. ŷ tŷ ge tovĕnh tŷg nŷ. Ag mŷ: “ĕg mré Topě vŷ mĕnh kĕtŷg nŷ,” hĕm nŷ. Ag mŷ komĕr hă vŷm nŷ, ag tŷ kygnĕ kŷ. ² ŷ tóg nĕn kar ko tŷ, jĕvo ŷ tóg nĕn ŷ nŷ ko vĕnh nŷ, kŷ tóg ĕkre hă ko tŷ. “Vĕnh kĕgră tŷ topĕ mŷ ag tóg pŷn ja nŷ, nĕn ŷ nŷ ĕn ti. Hă kŷ sóg ko sór tŷ nŷ,” he ag tóg tŷ, ŷn krój ag. ³ Hă ra ăjag kă mŷ ŷ ag tóg ge ra ko tŷ, vĕnh kĕgră tŷ ag mŷ tŷ nĕn ŷ tŷ nŷn kŷ. ăjag tŷ ko kŷ ŷ tŷ ko vĕnh ĕn to é he tŷg nŷ. Kŷ ăjag tŷ ko vĕnh nŷn kŷ ŷ tŷ ko mũ ĕn to: “ti kórĕg han ti tŷ,” he sór tŷg nŷ gé. Vĕjĕn to jagnĕ mŷ vŷ tŷg nŷ. ă mré tóg Topĕ ki ră kŷ jĕ gé, ŷ tŷ ko mũ ti, kŷ ti to vŷ tŷg nŷ. ⁴ *Jesus* mŷ rĕnhraj tŷ vŷ tŷ ĕg nŷtŷ, ĕg kar. Hă kŷ tóg vĕnh mŷ tŷ, ĕg tŷ jagnĕ to vŷ sór kŷ. ŷ tŷ ĕg mŷ vŷnh ke mũ vŷ tŷ ĕg *Senhor* ti nŷ, ĕg tŷ tŷ ti tŷ nŷtŷn kŷ. Hă ra ĕg kar vŷ há nŷtŷnh ke mũ, kură ĕn kă, ha vĕm nŷ, ĕg *Senhor* tŷ ĕg tar han kŷ.

⁵ ŷ tóg vĕnh kĕn ke kură to: “kură kórĕg,” he tŷ, kură ŷ to ke gé. Jĕvo ŷ tóg kură kar to: “kură há,” he tŷ gé. Há kar ti nŷtŷ, ăjag tŷ kură han mũ ti. Kŷ ăjag tŷ nĕn to jykrĕn mũ ĕn hă han nŷ. ⁶ Ĕg kar vŷ ĕg *Senhor* jykre mŷ mũ sór mũ. Hă kŷ ŷ tóg kură kórĕg han sór tŷ, ti jykre mŷ tŷ jé. Jĕvo ŷ

tóg kurā kórég han vānh nī, ti jykre mī tī jé gé. Há kar ti nī.

Kỹ ũ tỹ nén ũ kar ko mū vỹ ge nī gé. Ēg *Senhor* jykre mī tī hā jé tóg ko tī gé. Jāvo ũ tóg nén ũ nī ko vānh nī. Ēn vỹ ěg *Senhor* jykre mī tī hā jé ko vānh nī gé. Há kar ti nī, ěg tỹ nén ũ nī ko mū ti, ěg tỹ ko vānh ti ke gé.

⁷ Ēg pijé ěg jykre han ke mū', ěg tỹ ga kri mūn kỹ. Kỹ ěg ter ken kỹ ěg pijé ěg jykre ki ter ke mū gé'. ⁸ Ēg tỹ ga kri mūn kỹ ěg tóg ěg *Senhor* jykre hā han ke mū. Ti tũ han hā jé ěg tóg ga kri mū nī. Kỹ ěg ter ken kỹ ěg tóg ti jykre hā ki ter ke mū gé'. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tũ kar vỹ tỹ ěg nỹtī. ⁹ Ēg tỹ tỹ ti tũ nỹtī hā jé tóg ter ja nī. Hā jé tóg rĩr mǎn ja nī gé. Ti tỹ tỹ ěg *Senhor* nī hā jé tóg ter ja nī, vėnh kar pǎ'i, ũn rĩnrĩr mū ag pǎ'i, ũn kǎgter mū ag pǎ'i ke gé.

¹⁰ Kỹ ājag tỹ hē ri ken kỹ jagnē to vĩ sór nē? Ājag tỹ hē ri ken kỹ jagnē to é he nē? Topē hā vỹ ěg jykre ve kǎn ke mū, ěg kar, ti tỹ ěg jé prēr ken kỹ. ¹¹ Hā kỹ tag tóg rán kỹ nī, ha mē. “Rĩr inh jē nī,” he tóg, ěg *Senhor* ti. “Vėnh kar vỹ inh krēm grĩnh kenh ke mū, ha vem nī. Vėnh kar vỹ inh mỹ: ũn mág vỹ tỹ ā nī, henh ke mū, he ti, Topē ti,” he tóg, Topē vỹ tỹ rán kỹ nī ki. ¹² Ēg kar vỹ Topē rĩn ja tá nỹtĩnh ke mū, kỹ tóg ěg jykre tugnỹm ke mū. Ēg hā ki tóg jēmėnh ke mū, ěg tỹ nén han ja ěn to. ¹³ Hā kỹ jagnē to vĩ mǎn tũg nī.

Ēg tỹ jagnē to fen ke

Jagnē to: “kórég ti nī,” he mǎn tũg nī. Ājag tỹ nén ũ han ken kỹ: “isỹ tag han kỹ inh régre mỹ inh ve kỹ Topē vĩ mranh ke tũ nī vỹ?” he jé ěg tóg ke mū.

¹⁴ Tag ki kanhró inh nī, ha mē: vėjėn pijé ěg kavėnh tĩ'. *Jesus* tỹ tón hā vė. Nén ũ tũ vė, vėjėn ti. Ēg tỹ ko jafā tāvĩ vė. Hā ra ũ tóg nén ũ nī to: “vėnh kǎgrá mỹ ag tóg pũn ja nī, vėnh mėg ěn nī ti. Hā kỹ sóg ko kỹ Topē vĩ mranh tĩ,” he tĩ. Ũ tỹ tag tó mū jykre kavėnh ti tĩ, ti tỹ ge ra kon kỹ. ¹⁵ Inh mỹ tóg tỹ Topē vĩ mranh tũ nī, isỹ nén ũ nī ko tag ti. Hā kỹ sóg ko mū sir. Kỹ inh régre ũ tóg isỹ ko ve kỹ ko sór mū gé sir. Hā ra tóg ti hā mỹ Topē vĩ mranh ri ke nī. Kỹ tóg ko kỹ isugrĩn Topē vĩ mranh mū sir. Kỹ tóg nũgme ki kutėnh ke mū sir. Kỹ tóg isỹ inh jėn tugnĩn ti tén ri ke nī sir, *Cristo* tỹ ũn jagfy ter ja ěn ti. ¹⁶ Kỹ tag han sór tũg nī, ũ tỹ ājag tỹ nén han mū to ājag to vĩ tũ nī jé. Há ti nī vė, ājag tỹ kon kỹ. Hā ra ũ tỹ ājag jėn to ājag to vĩn kỹ ko sór tũg nī. ¹⁷ Topē tỹ tỹ ěg *Senhor* nĩn kỹ ěg jėn tóg tỹ nén ũ tũ nī ha mỹr. Kỹ tóg ěg tỹ nén ũ nī ko tũ ra ěg mỹ tỹ nén ũ tũ nī. Nén ũ ũ to ěg jykren ke mū ha, hā vỹ: vėjykre kuryj, he mū, vėjykre kusa, vėjykre sér, Topē kuprĩg tỹ mỹr, ěg jagrē tǎg tỹ, he tóg. ¹⁸ Ēg tỹ gen kỹ *Cristo* jykre han kỹ tóg Topē mỹ há tĩ ha, ěg jykre ti. Kỹ tóg ěg mré

ẽprã ke ag mÿ há tĩ gé sir, ha vem nĩ.

¹⁹ Kÿ ẽg jé jagnẽ krĩ kuprãg hã to jykrén. Ẽg jé jagnẽ tar han sór. ²⁰ Kÿ tóg ẽg tÿ nén ù nĩ ko to ẽg régre tÿ tÿ prãnh ke han kÿ kórég nĩ. Vẽjẽn kar vÿ há nĩ. Hã ra ù tóg vẽjẽn ù to jykrén kónãn sór mũ, ti tÿ to Topẽ vĩ mranh kÿ. Ti tÿ ge ra kon kÿ tóg tÿ prãnh ke mũ sir. ²¹ Kÿ tóg kórég nĩ, ẽg régre tÿ ẽg tugnĩn Topẽ vĩ mranh kÿ. Hã jé nén ù nĩ ko tũg nĩ, ã régre tÿ to tÿ prãnh kenh mẽ tĩn kÿ. Ti rĩnve goj fa kron tũg nĩ gé. Nén ù tÿ ã régre tÿ Topẽ vĩ mranh han ẽn tovãnh kãn nĩ. ²² Æ tÿ nén ù to: “kórég tũ ti nĩ,” hen kÿ Topẽ hã mÿ tòm nĩ. Hã ra ã régre rĩnve han tũg nĩ, ti tÿ ã mÿ há nĩ ra, ã régre tÿ ã tugnĩn Topẽ vĩ mranh tũ nĩ jé. Æ tÿ Topẽ tÿ ã mÿ nén tó mũ hã han kÿ tóg há nĩ, kÿ ã tóg jatu nĩ, ha vem nĩ. ²³ Û tóg ko tĩ, hã ra tóg ti tÿ ko kÿ: “isÿ Topẽ vĩ mranh mÿ vÿ?” he mũ sir. Ti tÿ ge ra kon kÿ tóg to krĩ kufy nĩ sir. Kÿ tóg Topẽ vĩ mranh mũ sir. Ẽg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ ẽg tóg ti tũ hã han sór mũ sir. Ẽg tÿ nén ù to: “tag han kÿ inh mÿ ti vĩ mranh mũ vÿ?” hen kÿ ẽg han ke tũ nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ẽg ti vĩ mranh mũ.

15

Ẽg tÿ ẽg mré ke ag to há nÿtĩnh ke

¹ Ha vé, tar ẽg nÿtĩ. Hã kÿ tóg ẽg tÿ ùn krój nÿtĩ ag to fen nÿtĩnh há tĩ. “Ẽn tóg inh mÿ há nĩ, hã kÿ sóg han sór mũ,”

henh ke tũ ẽg tóg nĩ. ² “Mÿ inh régre mÿ há nĩ vÿ?” he jé ẽg tóg ke mũ. Ti tÿ ti mÿ há tũ nĩn kÿ ẽg han ke tũ nĩ. Ẽg tÿ ti tar han sór vẽ, ẽg tÿ nén han mũ kar tÿ. ³ *Cristo* pijé ti tÿ nén to én mũ ẽn han ja nĩgtĩ. Hã kÿ tóg ẽg jagfy jagtar ja nĩgtĩ. Kÿ tóg Topẽ mÿ: “ã to ag tóg vĩ kónãn tĩ, ã kato tẽ ag. Hã ra ag vÿ vÿ inh kri kutẽnh ke mũ,” he ja nĩ. Ti mur tũg ki Topẽ vĩ tó tĩ ù tóg ti vĩ tag rán ja nĩ, hã ra tóg ge nĩ. ⁴ Hã ra Topẽ tóg ẽg kanhrãn sór mũ. Hã kÿ tóg ti vĩ tó tĩ ag mÿ: “ha rán,” he ja nĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ránrán ja nĩgtĩ. Ẽn ve kÿ ẽg tar nÿtĩ, *Jesus* jykre mĩ mũ to. Kÿ ẽg tÿ prãnh kenh ke tũ nĩ. Kÿ ẽg tóg ẽg tÿ kanhkã tá nén venh ke mũ ẽn kã jatu' henh ke tũ nĩ gé. ⁵ Topẽ vÿ ẽg to fen kÿ nĩ. Ti hã vÿ ãjag tÿ jagnẽ to fen han ke mũ, ti kóm, ãjag tÿ ti mré jykre pir nÿtĩ jé, ãjag tÿ *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. Ẽg tÿ to vãsãn han ki kanhró tóg nĩ. ⁶ Kÿ ãjag tóg jagnẽ mré ẽg jóg tÿ Topẽ to: “ùn mág vÿ tÿ ti nĩ,” henh ke mũ gé. Vẽnh vÿ pir han jé ãjag tóg ke mũ, ti to, ẽg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* to ke gé.

Fóg ag mré kanhgág ag tÿ Topẽ vĩ mẽnh ke

⁷ Hã kÿ jagnẽ to há nÿtĩm nĩ. *Cristo* tÿ ẽg to há nĩ ri ke nÿtĩm nĩ, jagnẽ to. Kÿ ù tóg ãjag jykre ve kÿ Topẽ to: “ùn mág vÿ tÿ ti nĩ,” henh ke mũ. ⁸ Tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Cristo* vÿ *Judeu* ag ki rĩr jé kãtĩg ja nĩ, ti tÿ Topẽ tÿ vãsÿ ẽg jógjóg

ve ag mÿ n n t  ja  n han j .  n ve kÿ  g t g Top  tÿ v nh vÿ h  h  t  tÿ ki kanhr n m . ⁹ Kÿ t g *povo*   ag jag gt n g . Kÿ ag t g ti tugr n Top  mÿ vÿ h  han m  g  sir, f g ag, kanhgág ag ke g . H  kÿ *Davi* t g tag r n ja n  g , ha m : “tag tugn n s g   mÿ vÿ h  han ke m , f g ag r nve, kanhg g ag r nve ke g . Ag r nve s g   mÿ j n ke m ,   jiji t  kÿ,” he ja t g n , Top  vÿ tÿ r n kÿ n  ki. ¹⁰ Kÿ tag t g r n kÿ n  g . “F g', kanhg g', mÿ s r nÿt m n , *Judeu* ag mr  h , ti t  ag mr  h ,” he t g m  g , Top  vÿ tÿ r n kÿ n  ki. ¹¹ Kÿ tag t g r n kÿ n  g . “F g', kanhg g',  g *Senhor* mÿ vÿ h  han n . Top  to vÿ h  han k n n , *povo* kar',” he ja t g n  g . ¹² Kÿ *Isaiás* vÿ *Cristo* to: “*Jess * kr 'kr    vÿ tÿ  n m g j nh m , *Davi* panh  n kr 'kr   . Kÿ t g tÿ *povo* kar ag p 'i m g j nh m . F g ag vÿ kanhgág ag mr  ti ki ge s r ke m ,” he ja t g n . ¹³ Top  h  ne  g mÿ ven ke m ', n n   h  kar, h  kÿ t g  g mÿ t  ja n . Ti h  ki  jag t g ge kÿ nÿt . Ti h  vÿ  jag fe tÿ mrin kenh ke m . Ti h  vÿ  jag kr  kupr g ke m '. Top  kupr g vÿ tÿ  jag jagr  n . Kÿ t g n n kar han h  n gt . Ti h  vÿ  jag tar han ke m ',  jag tÿ Top  tÿ  g mÿ n n   h  ven ke  n to tar nÿt  j ,  jag tÿ tag h  m   kr n j .

Paulo r nhr j

¹⁴ Inh kanhk ', v jykre h  han kÿ  jag t g nÿt . Isÿ  jag mÿ t  t g ki  jag t g ki kanhr n ja n . V g is g n  n .

H  kÿ  jag t g jagn  jyv n ki kanhró nÿt  g . ¹⁵ Inh v nh r  tag ki s g  jag mÿ n n   tÿ h n ri ke k m n, ti tÿ inh mÿ s r t n kÿ, sÿ  jag v g t  ra.  jag mÿ s g k m n h  han,  jag tÿ k  jatu t  n  j ,  jag tÿ m g m  tag k . Top  ne tag to inh j n '. Tag to t g isar han'. ¹⁶ Inh j  t g pr r, isÿ *povo* kar mÿ *Jesus Cristo* k m n j . Kÿ s g ti t  ki r r j  n . Top  vÿ s r t  s g t , f g ag mÿ, kanhgág ag mÿ ke g . Ag tÿ ti ki ge kÿ t g ti mÿ s r t , Top  kupr g tÿ ag tÿ  n h  han kÿ, ag tÿ tÿ Top  t  nÿt n kÿ. Inh r nhr j h  v .

¹⁷ Tÿ s g *Jesus Cristo* r nhr j han t  n , Top  tÿ isar han kÿ. Kÿ inh r nhr j t g inh mÿ s r t . ¹⁸ Kÿ s g  jag mÿ *Cristo* tÿ inh mÿ v nh r nhr j n m ja h  tÿ v m n s r m . F g ag mr  kanhgág ag tÿ ti ki ge j  t g isar han t , isÿ ti vÿ t  tag to. Inh vÿ m  kÿ ag t g ti ki ge s r m , ag tÿ inh jykre ve kÿ ke g . *Jesus Cristo* tÿ n n han m n h  v . ¹⁹ N n ve v nh han s g t  g , Top  tÿ isar han kÿ. Ti kupr g tÿ inh kr n kÿ s g han t . Kÿ s g v nh kar mÿ ti vÿ t  ja n gt , *Jerusal m* t . T  k kut  kÿ s g ga kar m  t g ja n gt  g , ga tÿ *Iliria* m  h . V nh kar mÿ s g *Cristo* k me s r t  ja n gt . ²⁰   tÿ t  jun t  ra s g t  jun v n ja n gt , sÿ t  ti vÿ t  v n j , ag tÿ v h  *Cristo* k me m  j . Inh h  ne ag mÿ t  v n s r ja n gt ', isÿ   r nhr j ja ki r nhr j t  n  j . ²¹ H  kÿ tag t g r n kÿ n , ha m : “  tÿ ti vÿ m  ja t   n ag

vỹ mēnh ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topē vĩ rá ki. Sỹ ti vĩ tag hã ki króm sór vễ.

Paulo tỹ Roma ra tĩg sór

22 Hã kỹ sóg ãjag tá jun ja tũ nĩ ver, sỹ ãjag venh há hã ra. 23 Tag ki sóg inh rãnh rãj han kãn huri. Vãsỹ sóg to jykrén, sỹ ãjag venh tĩg jé. 24 Kỹ tóg hēn ri ke mũn inh mỹ ki króm kenh mũ ha. Sỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór vễ. Ra tĩg kỹ sóg ãjag venh rãnh mũ. Kỹ tóg há tĩnh mũ, ãjag tỹ inh jagãgtãn kỹ. Kỹ sóg tĩg há han ke mũ, *Espanha* ra. Hã ra sóg ãjag mré nĩ sĩ han sór mũ, ãjag tỹ isar han jé.

25 Hã ra sóg ver *Jerusalém* ra tĩg sór mũ. Sỹ tá Topē tũ ag mỹ jãnkamy ma tĩg ke vễ. 26 Ga tỹ *Macedônia* tá *Jesus* mré ke ag vĩ inh mỹ jãnkamy vin, ga tỹ *Grécia* tá ke ag ke gé, isỹ *Jerusalém* tá ãg mré ke tỹ jagtar nỹtĩ ěn ag mỹ nĩm jé. 27 Ag kar mỹ tóg sér tĩ, ag tỹ *Jerusalém* tá ke ag mré jãnkamy tỹ vễnh kãpãm kỹ. Hã ra tóg inh mỹ há tĩ gé. *Jerusalém* tá ke ag vĩ *Jesus* ki ge vén, *Judeu* ag. Kỹ fóg ag vĩ ag tugrĩn *Jesus* kãme mẽ ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg *Judeu* ag tũ mãn ja nĩ, hã vĩ: Topē vĩ, he mũ. Kỹ tag tóg há nĩ, ag tỹ vễnh kaja jé ag tũ tỹ vễnh kãpãm kỹ, ag jãnkamy tĩ.

28 Isỹ tag han kãn kỹ, sỹ ag mỹ jãnkamy tag vin kar kỹ sóg ěmã tỹ *Roma* tá nĩ sĩ han kar kỹ ga tỹ *Espanha* ra tĩg sór mũ ha. 29 Ha mẽ, isỹ ãjag ki jun kỹ *Cristo* vĩ vĩ ãjag mỹ sér tĩnh mũ, ěg tỹ jagnē mré ti to vēmén kỹ, isỹ ãjag mỹ ti vĩ tón

kỹ, ha vem nĩ. Ti vĩ sér to tóg ěg mỹ sér tĩnh mũ.

30 Inh kãnhkã', ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ ãjag tóg nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg jagnē to há nỹtĩ gé, Topē kuprĩg tugrĩn. Kỹ sóg ãjag mỹ tag to vĩ sór mũ gé, ha mẽ. Iso Topē mré vĩm nĩ, inh mré. To krónh ke tũg nĩ. 31 *Judéia* tá ag e nỹtĩ, ù tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag. Kỹ ag tóg inh kato tẽ sór mũ gé. Kỹ iso Topē mré vĩm nĩ, ti tỹ inh jy nĩgãn jé. ù tỹ *Jerusalém* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag tỹ inh mỹ vĩ há han jé, sỹ jãnkamy ěn tỹ ag mỹ nĩm kỹ. 32 Tá kãtĩg kỹ sóg ãjag ki jun há han ke mũ. Kỹ tóg ěg kar mỹ sér tĩnh mũ, sỹ ãjag mré nĩn kỹ, isĩg ke tag tỹ Topē mỹ há nĩn kỹ. Kỹ ãjag tóg isar han ke mũ sir.

33 Topē vĩ ěg krĩ kuprãg tĩ. Kỹ sóg ti mỹ to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag krĩ kãnhvy han jé. Hã vễ.

16

Paulo tỹ ùn e mĩ ěkrég tĩ

1 ãjag mỹ sóg ěg mré ke fi to sór mũ, *Febe* fi. Tỹ fi tóg ěmã tỹ *Cencrécia* tá *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ fag kófa nĩ, tá *igreja* to. 2 Fi tỹ kejēn ãjag ki jun kỹ fi mỹ: “ha kãrã,” hem nĩ. Kỹ fi mỹ nén tỹ fi mỹ tũ ěn ven kãn nĩ. ù tỹ hēn ri ke jagãgtãn fi huri, inh ke gé.

3 *Priscila* fi mĩ sóg ěkrég tĩ, fi mén tỹ *Áquila* mĩ ke gé. Inh mré fag tóg rãnh rãj mág, *Jesus Cristo* rãnh rãj han kỹ. 4 *Isugnĩn* fag tóg kãgter kren, inh jy nĩgãn kỹ. Tag hã mĩ sóg ěkrég tĩ, kỹ sóg fag to há tãvĩ

nĩ. Kĩ fóg kar kã mĩ *Jesus* ki ge kũ nĩtĩ ag vỹ tag tugrĩn fag to há nĩtĩ gé. ⁵ Fag ĩn krēm ũ ag tóg vẽn ĩn tĩ gé, *culto* han jé. Ĕn fag mĩ sóg ěkrég tĩ gé.

Iso há ũ vỹ nĩ gé, hã vỹ: *Epêneto*, he mũ. Ga tỹ *Ásia* tá ũ tỹ *Jesus* ki rã vén mũn hã vỹ. Ti mĩ sóg ěkrég tĩ gé. ⁶ Kĩ *Maria* fi vỹ nĩ gé. Ājag mỹ fi rãnrãj mág. Fi mĩ sóg ěkrég tĩ gé. ⁷ Kĩ sóg *Adrônico* mĩ ěkrég tĩ gé, *Júnia* fi mĩ ke gé. ĩn kanhkã fag vỹ. ĩn mré fag tóg sigse kũ nĩtĩ ja nĩgtĩ gé. *Apóstolo* ag kã mĩ fag tóg tỹ ũn mág nĩtĩ. Vãsỹ fag tóg *Jesus* ki ge jég, isỹ ti ki rã tũg ki.

⁸ *Ampliato* mĩ sóg ěkrég tĩ gé. Ti to sóg há tãvĩ nĩ, ěg *Senhor* tugrĩn. ⁹ Kĩ sóg *Urbano* mĩ ěkrég tĩ gé. ĩn mré tóg *Cristo* rãnrãj han tĩ. Kar kũ iso há ũ vỹ nĩ gé, *Estáquis* ti. Ti ki sóg ěkrég tĩ gé. ¹⁰ *Apeles* mĩ sóg ěkrég tĩ gé. *Cristo* tovãnh jãvãnh ja ti nĩ. *Aristóbulo* mré ke fag mĩ sóg ěkrég tĩ gé. ¹¹ Kar kũ ĩn kanhkã ũ vỹ tá jẽ gé, *Herodião* ti. Ti ki sóg ěkrég tĩ. Kĩ sóg *Narciso* mré ke fag mĩ ěkrég tĩ, ũ tỹ fag kã mĩ ěg *Senhor* ki ge kũ nĩtĩ fag.

¹² Kĩ sóg *Trifena* fi ki ěkrég tĩ, *Trifosa* fi mĩ ke gé. Ĕg *Senhor* mỹ fag rãnrãj mũgtĩ. Kĩ sóg iso há tãvĩ ũ fi mĩ ěkrég tĩ gé, hã vỹ: *Péside*, he mũ. Ĕg *Senhor* mỹ rãnrãj to fi tar tãvĩ nĩ. ¹³ Kĩ sóg *Rufo* mĩ ěkrég tĩ. Topẽ ne ti kuprẽg', ti mỹnh fi ke gé'. ĩn mỹ fi tóg tỹ ĩn mỹnh ri ke nĩ. ¹⁴ Kĩ sóg *Asíncrito* mĩ ěkrég tĩ, *Fle-*

gonte mĩ ke gé, *Hermes* mĩ ke gé, *Pátrobas* mĩ ke gé, *Hermas* mĩ ke gé, ag mré Topẽ vỹ mĩ jé vẽn ĩn tĩ ag mĩ ke gé. ¹⁵ Kĩ sóg *Filólogo* mré *Júlia* fi mĩ ěkrég tĩ, *Nereu* mré ti ve fi mĩ ke gé, *Olimpas* mĩ ke gé, kar kũ fag mré *Jesus* vỹ mĩ jé vẽn ĩn tĩ fag mĩ ke gé, Topẽ tũ kar ag mĩ, fag mĩ.

¹⁶ Kĩ jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnẽ nĩgé kãgmĩ kũ. *Cristo* ki ge kũ nĩtĩ kar vỹ Ājag mĩ ěkrég tĩ, ěmã kar ki ke ag, fag ke gé.

Ón kũ vẽn vỹ há mẽ sór tũg nĩ

¹⁷ Nén ũ tó sór sóg mũ gé ver Ājag mỹ. ũ ag tóg Ājag tỹ jagnẽ to jũ han sór mũ. Ājag tỹ jagnẽ vỹ kafãn kónãn han sór ag tóg mũ. Ag pijé Ājag tỹ Topẽ vỹ mĩ ja ěn ri ke tó tĩ'. Ĕn ag vỹ mẽ sór tũg nĩ. ¹⁸ Ag pijé ěg *Senhor* tỹ *Cristo* rãnrãj han sór tĩ'. Ag nug hã ki rĩr ag tóg tĩ'. Ón kũ ag vỹ mẽ há tĩ, kũ ũ tỹ hẽn ri ke ag tóg kri fi sór mũ, ũ tỹ nén ũ vẽn mỹ to jykrén tũ ag. ĩn mỹ tóg ag tỹ ũ tỹ ge krĩn kónãn ha mẽ tĩ. Kũ ag vỹ mẽ sór tũg nĩ.

¹⁹ Ājag tỹ Topẽ vỹ kri fig mũ tag vỹ mẽ há tĩ. Vẽn kar vỹ mẽ, kũ tóg ĩn mỹ sér tĩ sir, Ājag to. Kũ tóg Ājag tỹ vỹjyke há ki kanhró nỹtĩnh há tĩ. Ājag tỹ vỹjyke pãno to jykrén tũ nĩn kũ tóg há tĩ gé.

²⁰ Topẽ vỹ ěg krĩ kuprãg tĩ. Kãnhmar tóg ěg mỹ *Satanás* tỹ tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ tóg Ājag vóg mũn ke tũ nĩ ha.

Ëg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag mỹ ti tỹ nén ù há ên vin jé.

Paulo mré ke ag tỹ *Roma* ki ke fag mĩ êkrég tĩ

²¹ Inh mré Topẽ rãnrãj han mũ tỹ *Timóteo* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, *Lúcio* ti ke gé, *Jasão* ke gé, *Sosípato* ke gé, inh kanhkã ag.

²² Û tỹ *Paulo* mỹ tag rán mũ vỹ tỹ inh nĩ, hã vỹ: *Tércio*, he mũ. Kỹ sóg ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ãjag tỹ inh mré ãg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

²³ *Gaio* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ. Ti ãn krêm sóg jẽ, kỹ ãg tóg ti ãn krêm *culto* han tĩ. *Erasto* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé, ù tỹ êmã jãnkamy ki rĩr tĩ ên ti. Ëg régre tỹ *Quarto* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé. ²⁴ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag kar tar han jé. Ha vễ.

Topẽ mỹ ãg vĩ há han ke

²⁵ Ha mẽ, ãg jé Topẽ mỹ vĩ há han. Ëg tar han ki kanhró tóg nĩ, ãg tỹ ti ki rã kar krónh ke tũ nĩn jé. Sỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ sér tó mũn hã vễ, *Jesus Cristo* kãmén kỹ. Vãsỹ ãg tóg mẽ ja tũ nĩ, ti vĩ sér tag ti. Ëg tỹ vãhã mẽ vễ, Topẽ tỹ ãg mỹ to vễjykre nĩm kỹ. Prỹg tỹ hẽn ri ke ki ag tóg mẽ ja tũ nĩ, ãg jo ke ag. ²⁶ Ûri hã ãg tóg mễg mũ. Vãsỹ Topẽ vĩ rán tĩ ag vỹ ãg tỹ ùri mễg mũ tag tó ja nĩgtĩ. Kỹ Topẽ tóg tag to: “*povo* kar mỹ kãmén nĩ, fóg ag mỹ, kanhgág ag mỹ, *Judeu* ag mré hã,” he ja nĩ, ãg tỹ ti vĩ mẽ kỹ ti ki ge jé, ti vĩ kri fi jé, ti tỹ tỹ ãg *Senhor* kar jẽ jé. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg nĩ nĩ, Topẽ ti, ù tỹ ti han

ja tũ ra. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Gen kỹ tóg nĩnh mũ.

²⁷ Ti hã ne ti pir mỹ nén ù kar ki kanhró nĩ', Topẽ ti. *Jesus Cristo* hã tóg ãg mỹ Topẽ ven ke mũ. Kỹ ãg tóg ti hã mỹ vĩ há han sór mũ. Krỹg henh ke tũ tóg nĩ, ãg tỹ ti mỹ vĩ há han mũ ti. Hã vễ.

PAULO Tÿ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG Mÿ CARTA VE

¹ Paulo tÿ rá vë. Isÿ ãmã tÿ *Corinto* tá ke ag mÿ rán hã vë. Kÿ ãg régre tÿ *Sóstenes* vÿ inh mré rán mÿ gé. Topë hã ne inh kuprëg', kÿ tóg inh jé prër, *Jesus Cristo* tÿ inh fëg jé, sÿ tÿ ti *apóstolo* jë jé sir. Hã kÿ sóg ãjag mÿ rán mÿ. ² *Corinto* tá ãjag tóg vënh mãn tí, Topë vÿ mē jé. Topë tũ vÿ tÿ ãjag nÿtĩ. Æjag jé tóg prër, ãjag tÿ tÿ *Jesus Cristo* mré ke nÿtĩ jé.

Vënh kar mÿ ke vë gé, vënh rá tag ti, ù tÿ hë tá ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* jiji tó tí ag mÿ, fag mÿ ke gé. Vënh kar *Senhor* vë, kÿ tóg tÿ ãg *Senhor* nĩ gé.

³ Topë mÿ sóg to vÿ tí, ti tÿ ãjag tar han jé, ti tÿ ãjag krĩ kuprãg jé, ãg jóg mág ti, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* jóg ti.

Topë tÿ ãg mÿ nén han mÿ tÿ há nĩ

⁴ Kurã kar ki sóg ãjag to Topë mÿ: “há ti nĩ, ã tÿ *Jesus Cristo* tugerĩn ag tar han kÿ, fag ke gé”, he tí. ⁵ Ti tugerĩn ãjag tóg ùn riko ag ri ke nÿtĩ, nén kar to mÿr, Topë vÿ to, vëjykre há kar to. Kĩ kanhró ãjag tóg nÿtĩ. ⁶ *Cristo* kãme ki kanhró ãjag tóg nÿtĩ mÿr, to tar ãjag tóg nÿtĩ. ⁷ Hã kÿ Topë kuprĩg tÿ ãg mÿ nén nĩm tí ãn vÿ tũ' he vãnh nĩgtĩ, ãjag mÿ. Æg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* vënh ven mãn ke ãn jãvãnh ãjag tóg

mũgtĩ gé, ti kãtĩg ke ti. ⁸ Ti hã vÿ ãjag tar han mÿ', ãjag tÿ ti tovãnh tũ nĩ jé, ãjag tÿ kygnëg tũ nĩ jé. Kÿ ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tóg ti kãtĩg mãn kÿ ãjag tÿ kygnë ja tũ ãn venh ke mÿ sir. ⁹ Topë ne fagrĩnh mÿ vÿ vãnh nĩgtĩ'. Æjag jé tóg prër, ãjag tÿ tÿ ti kósin tÿ *Jesus Cristo* mré ke nÿtĩ jé, ãg *Senhor* mré ke.

Vënh kãpãm kÿ nÿtĩnh ke tũ

¹⁰ Inh kanhkã', vënh vÿ pir han nĩ. Æg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* jiji ki sóg ãjag mÿ: vënh kãpãm sór tũg nĩ. Vëjykre pir han nĩ, he mÿ.

¹¹ Inh kanhkã, ãjag to sóg vënh vÿ jagy mē. *Cloe* fi mré ke fag vÿ inh mÿ tó. Kÿ fag tóg inh mÿ ãjag tÿ vënh kãpãm sór mÿ kãmén, ãjag tÿ jagnë to jũ sór mÿ ti. ¹² Tag mē sóg, ha mē: ãjag kã mÿ ù tóg nëji: “tÿ sóg *Paulo* mré ke nĩ,” he tí. Kÿ ù tóg nëji: “tÿ sóg *Apolo* mré ke nĩ,” he tí gé. Jãvo ù tóg: “tÿ sóg *Pedro* mré ke nĩ,” he tí, kÿ ù tóg: “tÿ sóg *Cristo* mré ke nĩ,” he tí gé. ¹³ *Cristo* mÿ vënh kãpãm kÿ nĩ'? Vó. Inh hã mÿ ãjag jagfy krunh to sa'? Vó. Inh jiji tó kÿ ãjag mÿ vënh kygpe kÿ nÿtĩ', isÿ tÿ *Paulo* nĩn kÿ'? Vó, hã tũ vë.

¹⁴ Æri sóg Topë mÿ: “ag kygpe ja tũ inh nĩ, kÿ tóg há tí,” he tí. ¹⁵ Kÿ ag tóg iso: “ti jiji tó kÿ sóg kype kÿ nĩ,” henh ke tũ nĩ, he sóg tí. *Crispo* hã kype inh, kar kÿ *Gaio* ti ke gé, ¹⁶ kar kÿ *Estéfanos* fag gé. Kar inh ù kygpég tũ nĩ, hÿn, he sóg. ¹⁷ *Cristo* pijé inh mÿ: “ha ag kygpenh tũg,” he ja nĩ'. Inh mÿ

tóg; “ha ag mý inh ví kāmén tīg,” he ja nī. Kǵ sóg tó tīgťi. Hã ra sóg ón kǵ tǵ vĕme kanhró han vãnh nĭgtĭ. Ke tũ nĭ mũ ra *Cristo* tǵ krunh to sa ja ěn vǵ tǵ nĕn ũ tũ nĭ ve nĭ sir.

Jesus tǵ krunh to sa ja hã tóh ke

¹⁸ ũ mý ěg tóg vĕnh kagtĭg nýtĭ ve nĭ, ěg tǵ *Jesus* tǵ krunh to sa ja ěn tó kǵ. Hã ra ag tǵ nŭgme ki vár ke vĕ. Ag jãvo tóg ěg mý tǵ Topĕ tǵ há nĭ, *Jesus* tǵ krunh to sa ti. Hã tigrĭn ěg krenkren kǵ nýtĭ. ¹⁹ Hã kǵ tóg rán kǵ nĭ, ha mẽ. “Ŭn kanhró mág ag jykre tǵ sóg tũ' henh ke mũ, ha vem nĭ, ũn vĕnh kanhrãn mág han mũ ag tǵ ke gé,” he tóg, Topĕ ti.

²⁰ Hã kǵ ón kǵ ũn kanhró mág ag pijé tǵ nĕn ũ nýtĭ. Ěg tǵ tag ki nĕn ũ ki kanhrãn mũ to tóg: “nĕn ũ tũ vĕ,” he ja nĭgtĭ, Topĕ ti. “Krĭ tũ ag nýtĭ, ũ tǵ tag hã nón mũ sór mũ ag,” he tóg.

²¹ Topĕ tǵ nĕn to jykren mũ vǵ ge nĭ, ha mẽ. Ěg tǵ vĕsóg ki Topĕ to jykren sór mũ ra ěg tóg ti ki kanhrãn ja tũ nĭgtĭ, ěg tǵ ga kri mũn kǵ. Hã kǵ Topĕ tóg ěg tǵ ti ví mẽ kǵ kri fi kǵ ěg kren han mũ. Hã kǵ Topĕ tóg ag mý krĭ tũ nĭ ve nĭ, ũ tǵ ki kagtĭg ag mý.

²² *Judeu* ag ne ěg tǵ nĕn ve vãnh ve sór mũ', ag tǵ Topĕ jykre ki kanhrãn jé. Kǵ fóg ag ne ón kǵ ti jykre to vĕmĕn sór mũ'. ²³ Ag jãvo ěg tóg nĕn pir hã tó tĭ, hã vǵ: *Cristo* tǵ krunh to sa kǵ ter ja ti, he mũ. *Judeu* ũ ag tóg jĕgryg tĭ, ti krunh ti, jãvo ěg tóg fóg ũ ag mý krĭ tũ nĭ ve nĭ, kanhgág ũ ag mý ke gé.

²⁴ *Judeu* kã mĭ ũ ag tóg kuprĕg kǵ nýtĭ jãvo, fóg ag kã mĭ ke gé, kanhgág ag kã mĭ ke gé, fag ke gé. Ag hã mý tóg há tĭ, *Cristo* tǵ krunh to sa kǵ ter ja ti. Ěg hã vĕ. Topĕ jykre tar hã vĕ.

²⁵ Topĕ krĭ tũ nĭ ve vǵ ěprã ke krĭ há nĭ ve kãfór nĭ mýr. Ti hã ne ti pir mý krĭ há nĭ'. Kǵ Topĕ krój nĭ ve vǵ ěprã ke ag tar nĭ ve kãfór nĭ gé. Topĕ hã ne ti pir mý tar nĭ'.

Topĕ tǵ ěg kuprĕg, ěg tǵ tǵ nĕn ũ tũ ra

²⁶ Inh kanhkã', vĕso jykren. Topĕ vǵ ãjag jé prĕr. Ājag kã mĭ ũn kanhró mág ag vǵ pipir nýtĭ. Ŭn mág ag vǵ pipir nýtĭ gé, ũn mág krĕ ag ke gé, fag ke gé. Ŭ tǵ ge kuprĕg mág tũ ti nĭgtĭ, Topĕ ti. ²⁷ Ŭ tǵ ũn mág ag mý krĭ tũ nĭ ve ag hã kuprĕg ti tĭ mýr, ũn vĕnh kagtĭg ag. Tĭ tǵ ũn krĭ há ag mý'a han sór vĕ. Kǵ tóg tag ki ũn krój nýtĭ ag kuprĕg, ũn tar ag mý'a han jé. ²⁸ Hã jé Topĕ tóg ũ tǵ tag ki jagtar nýtĭ ag kuprĕg. Ŭn mág ag tǵ ěg ve kǵ ěg tóg ag mý jagtar nýtĭ. Nĕn ũ tũ vǵ tǵ ěg nýtĭ. Hã ra Topĕ tóg ěg kuprĕg mũ, ti tǵ ũn mág ag ví tǵ tũ' hen jé. ²⁹ Hã kǵ ũ tóg Topĕ mý: “ũn mág vǵ tǵ inh nĭ, há inh nĭ,” henh ke tũ pĕ nĭ, ěg tǵ kejĕn ti ve kǵ. Hã jé Topĕ tóg ũn jagtar ag kuprĕg. ³⁰ Topĕ mré ke vǵ tǵ ěg nýtĭ, ha mẽ, ěg tǵ tǵ *Jesus Cristo* mré ke nýtĭn kǵ. Topĕ hã vǵ ěg krĭ há han mũ', ti hã vǵ ěg mý vĕnh pãte fón mũ', *Jesus* tigrĭn. Ti hã ne ěg krenkren han mũ'. Topĕ tǵ ti mý vĕjykre nĭm hã vĕ, ti tǵ

ĕg tŷ tag han jé, ³¹ ũ tŷ rán kŷ nŷ tag ti, hã vŷ: “ãjag tŷ ũ to: ũn mág vŷ tŷ ti nŷ, he sór kŷ ĕg *Senhor* ti tó m nŷ,” he mŷ, Topě vŷ rán ki.

2

Paulo tŷ krój nŷ

¹ Inh kanhkã', ãjag ki sóg jun ja nŷ, sŷ ãjag mŷ Topě jykre tó jé. Inh pijé ãjag mŷ ón kŷ: “*estudo* mág inh nŷ, kŷ inh ki kanhró mág nŷ,” he ja nŷ. ² Nén pir hã tŷ sóg ãjag mŷ tó ja nŷ, hã vŷ: *Jesus Cristo*, he mŷ, ti tŷ krunh to sa kŷ ĕg jagfy ter ja ĕn ti. ³ Krój ja inh nŷ, sŷ ãjag ki jun kŷ. Mŷmĕg ja inh nŷ. Kanĕ jur han ja inh nŷ. ⁴ Isŷ ãjag mŷ Topě vŷ tó kŷ inh pijé vĕnh vŷ sŷnvŷ tŷ ãjag krŷn sór ja nŷgtŷ'. Topě kuprŷg tŷ inh jagrĕ nŷ hã tŷ sóg ãjag mŷ tó ja nŷgtŷ', ti jykre tar tŷ. ⁵ Hã kŷ ãjag pijé ĕprã ke jykre há ki ge jĕg', ĕprã ke tŷ nĕn to jykren mŷn ki'. Hŷ, hã ra ãjag tóg Topě jykre tar ki ge jĕg, mŷr'.

Topě kuprŷg tŷ nĕn ki kanhró nŷ

⁶ Jãvo sóg ũ tŷ *Jesus* ki kanhró mág ag mŷ Topě vŷ tó tŷ gé, ũ tŷ to jykren há ag mŷ. Hã ra ti pijé tŷ ĕprã ke vŷ nŷ'. Ga kri ke ag jykre tó tŷ sóg nŷgtŷ. Tŷ' he jé tóg ke mŷ, ŷri ũn mág ag vŷ ti. ⁷ Topě vŷ hã tó sóg tŷ mŷr'. ĕn tŷ ĕg vĕsóg ki ki kanhrãn ke tŷ nŷ. Hã ra Topě tóg vãŷŷ to jykren mŷ. Ga tŷ kã nŷ to hã tóg to jykren mŷ, ĕg tŷ ti vŷ ki kanhrãn jé, ĕg tŷ ti jykre ki kanhró tŷgrŷn tŷ ũn mág nŷgtŷ jé. ⁸ ŷri ũn mág

ag pijé ki kanhró nŷgtŷ', Topě jykre tag ki'. Ag tŷ ki kanhró nŷgtŷ ra ag pijé *Jesus* tŷ ka to ti sanh mŷ vĕ', ĕg *Senhor* tŷ, ũ tŷ vĕnh kar kãfór nŷ tag tŷ. Hã ra ag tóg ti ki kagtŷg nŷgtŷn kŷ krunh to ti sa ja nŷgtŷ. ⁹ Hã ra tóg rán kŷ nŷ, Topě vŷ rán ki, hã vŷ: “Topě tóg ĕg mŷ nĕn ũ há han ja nŷ, ũ tŷ ti to há kar mŷ mŷr,” he mŷ. “ŷ pijé tag ve ja nŷ ver'. ŷ pijé tag mĕ ja nŷ ver'. ĕprã ke ag pijé to jykren ja nŷ ver'. Topě hã ne to jykren ja nŷgtŷ,” he ja tóg nŷgtŷ.

¹⁰ Kŷ tóg ĕg hã mŷ tó ja nŷ. Ti kuprŷg tŷ tóg ĕg kanhrãn ja nŷ, to. Ti kuprŷg vŷ nĕn kar to jykren tŷgtŷ, Topě tŷ nĕn to jykren mŷ mŷrĕ hã. ¹¹ Ge ti nŷ, ha mĕ. ĕprã ke tŷ nĕn to jykren mŷ ki kanhró ĕg tóg nŷ. Kŷ ĕg ne tŷ ki kanhrãn tŷ? ĕg krŷ tŷ ĕg ki kanhrãn tŷ. Hã ra Topě kuprŷg vŷ Topě tŷ nĕn to jykren mŷ ki kanhrãn kãn tŷ. ŷ tŷ Topě kuprŷg tŷ jagrĕ tŷ ĕn pijé ki kanhrãn ke mŷ'. ¹² Hã ra Topě pijé ĕprã ke kuprŷg tŷ ĕg mŷ ĕg jagrĕ han'. Topě kuprŷg tŷ tóg ĕg mŷ ĕg jagrĕ han, ĕg tŷ ti tŷ ĕg mŷ nĕn nŷm mŷ ki kanhró nŷgtŷ jé. Ti hã vŷ ĕg kren han sór mŷ, ĕg tŷ vĕnh kren han ki kagtŷg ra.

¹³ Hã tó sóg tŷ. ĕprã ke vŷ pijé'. Topě kuprŷg vŷ vĕ. Hã kŷ sóg ti kuprŷg hã tŷ ti jykre kãmĕn tŷ. ¹⁴ ĕprã ke ag pijé Topě kuprŷg to há nŷgtŷ', ti jykre to'. Ag mŷ tóg tŷ Topě krŷ tŷ nŷ ve nŷ. To jykren há han ki kagtŷg ag nŷgtŷ, ag tŷ Topě kuprŷg tŷ jagrĕ tŷ nŷgtŷn

ký. ¹⁵ Ů tỳ ti kuprīg tỳ jagrě nĩ ěn hã ne nén kar to jykren há han tĩ'. Ký ũ pijé ěg tỳ nén han mũ ěn ki kanhró nĩ', ti tỳ vég mũ ra, ti tỳ Topě kuprīg tỳ jagrě tũ nĩn ký.

¹⁶ Hỹ, ũ nỹ hỹn Topě tỳ nén to jykren mũ ki kanhró nĩ'? Ů nỹ hỹn Topě kanhrãn mũ'? Ů tỳ ti kanhrãn mũ venh ke tũ ěg tóg nĩ. Jãvo *Cristo* hã ne ěg kanhrãn tĩ'.

3

Topě mỹ rãnrãj tĩ ag tỳ jagně ri ke

¹ Inh kanhkã', inh pijé ãjag mỹ Topě jykre tó kãn ja nĩ ver', sỹ ãjag mỹ tó sór mũ ra. Ů tỳ Topě kuprīg tỳ jagrě tũ ri ke vỹ tỳ ãjag nỹtĩ. Gĩr ri ke vỹ tỳ ãjag nỹtĩ, ãjag tỳ *Cristo* jykre to tar tũ nỹtĩn ký. ² Hã ký sóg ãjag mỹ *leite* ri ke hã ven ja nĩ, sỹ ãjag mỹ Topě vĩ tó ký. Inh pijé ãjag mỹ vějěn tar ri ke ven ja nĩgtĩ', ãjag tỳ ver to tar tũ ja nỹtĩn ký. Ký ãjag tóg ũri to tar tũ nỹtĩ gé. Ver ãjag tóg Topě kuprīg tỳ jagrě tũ nỹtĩ ve nĩ. ³ Hã ký ãjag tóg věnh kãpugpóv ký nỹtĩ, ãjag tỳ jagně to jũ nỹtĩn ký. Hã ki ãjag tóg ěprã ke jykre han tĩ. Hã ki ãjag tóg ti tỳ jagrě tũ nỹtĩ ve nĩ. ⁴ Ký ãjag kã mĩ ũ ne tóg: "*Paulo* mré ke vỹ tỳ inh nĩ," he tĩ'. Ký ũ tóg: "Jãvo sóg tỳ *Apolo* mré ke nĩ," he tĩ gé'. ěprã ke jykre hã vě, ãjag jykre tag ti.

⁵ Ů nỹ tỳ *Apolo* nĩ', jo ũ nỹ tỳ inh nĩ', hã vỹ: *Paulo*, he mũ? Topě mỹ rãnrãj tĩ vỹ tỳ ěg nỹtĩ. Ký ãjag tóg ěg vĩ kri fi ký *Jesus* ki ge ja nĩgtĩ, ěg *Senhor*

tỳ ãjag krĩn ký. Ti hã vỹ ěg mỹ ěg rãnrãj nĩm ja nĩ. ⁶ Topě vĩ krãn inh, ãjag kã ki. Ký *Apolo* vỹ ki gónh. Hã ra ũ tỳ ti mog han mũ vỹ tỳ Topě nĩ. ⁷ Hã ký ũ tỳ krãn mũ pijé tỳ ũn mág nĩ'. Ů tỳ ki gónh mũ pijé tỳ ũn mág nĩ gé'. Pir ti nĩ, ũn mág ti, hã vỹ: Topě, he mũ, ũ tỳ ěg mog han mũ ěn ti. ⁸ Ů tỳ krãn mũ vỹ ũ tỳ ki gónh mũ ěn ri ke nĩ. Kanhkã tá ěg tóg ěg rãnrãj kaja venh ke mũ. Sỹ krãn ja kaja ve jé sóg ke mũ, jãvo tóg ti tỳ ki gónh ja kaja venh ke mũ gé. ⁹ Topě hã mré ěg tóg rãnrãj mũgtĩ. Topě japỹ ri ke ãjag nỹtĩ.

Topě tỳ ěg rãnrãj tugnỹm ke

Ký ãjag tóg ti tỳ ĩn han mũ ri ke nỹtĩ gé. ¹⁰ Đn tỳ kri jě jafã ri ke han inh, ĩn krogrog ri ke ti, sỹ ãjag mỹ ti jykre tó ký, Topě tỳ to inh krĩn ký. Ký sóg to jykren há han, sỹ ĩn tỳ kri jě jafã ri ke ěn tar han jé. Ký tóg ãjag kã mĩ kri ĩn ri ke han mũ sir, ti tỳ isỹ ãjag kanhrãn nón ãjag kanhrãn ký. ¹¹ Đn tỳ kri jě jafã ri ke ěn vỹ pir nĩ, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ, hã ký sóg ãjag mỹ ti kãmén há han. Ů venh ke tũ ěg tóg nĩ. ¹² Kri ěg tóg ĩn ri ke hynhan tĩ. Ů tóg *ouro* tỳ han mũ, ũ tóg *prata* tỳ han mũ, ũ tóg pó sĩnvĩ tỳ han mũ, ũ tóg ka tỳ han mũ, ũ tóg re tỳ han mũ, ũ tóg ěkré fár tỳ han mũ. ¹³ Kurã tỳ ěgno kã ěg tóg ěg rãnrãj jykre venh ke mũ, hã vỹ: ěg tỳ ũ mỹ ti vĩ kãmén há han ja ti, he mũ. Pĩ vỹ ěg rãnrãj kókén ke mũ,

kỹ ãg tóg pĩ ki ãg rãnrãj jykre venh ke mũ. ¹⁴ Pĩ tỹ ti kókég tũ nĩn kỹ ãg tóg ti kaja venh ke mũ sir. ¹⁵ Pĩ tỹ ti kókén kỹ ãg tóg ãg rãnrãj kren ke mũ sir. Ge ra ãg hã tóg kren ke mũ. Kỹ tóg ãg tỹ pĩ ki kren ri ke nĩ sir.

¹⁶ Ha mẽ, Topẽ ãn ri ke ãg nỹtĩ, Topẽ kuprĩg tỹ ãg kã kã jẽn kỹ. ãJag mỹ tag ki kagtĩg? Ki kagtĩg nỹtĩ ve ãJag nĩ. ¹⁷ Ũ tỹ Topẽ ãn kókég mũ ãn kókén jé tóg ke mũ, Topẽ ti. Ti tũ vẽ mỹr, ti ãn ti. ãG hã vẽ.

ãG pijé jagnẽ kãfór nỹtĩ'

¹⁸ Kygnẽ tũg nĩ. Vẽso: “ki kanhró mág inh nĩ,” he tũg nĩ. ãJag tỹ ãprã ki kanhró mág nỹtĩn kỹ to: “nén ũ tũ vẽ,” hem nĩ, ãJag tỹ Topẽ jykre hã ki kanhrãn jé. ¹⁹ ãPrã ki kanhró mág ag to Topẽ tóg: “nén ũ tũ vẽ,” he tĩ. Vẽnh kagtĩg ag tóg nỹtĩ, ti mỹ. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ãprã ke ag tóg ag mỹ ki kanhró mág nỹtĩ ve nĩ. Hã ra Topẽ tóg hã ki ag mỹ ag krĩ tũ nỹtĩ ãn ven ke mũ,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki. ²⁰ Kĩ ti rá ũ vĩ ge nĩ gé, ha mẽ: “Topẽ vĩ ki kanhró nĩ, ũ tỹ ki kanhró mág ag tỹ nén to jykrén mũn ki. Nén ũ tũ vẽ, ag tỹ nén to jykrén mũ ti,” he tóg mũ gé, Topẽ vĩ rá ki. ²¹ Hã kỹ ãprã ke jiji tó sór tũg nĩ. ãG pijé tỹ ãn mág nỹtĩ'. Tỹ ãg tóg jagnẽ mré ke kar nỹtĩ mỹr. ²² Inh hã vĩ tỹ ãJag mré ke nĩ gé, *Pedro* ti ke gé. Ga ki ke kar vĩ tỹ ãJag tũ nĩ gé, ãJag rĩnrĩr nĩ ti ke gé, ãJag ter ke ti ke gé, ãJag tỹ ãri vég mũ ti ke gé, ãJag tỹ vãhã venh

ke ti ke gé. ²³ Jãvo ãJag hã ne tỹ *Cristo* tũ nỹtĩ'. Kỹ *Cristo* vĩ tỹ Topẽ tũ nĩ. Vyrmỹ tũ nỹtĩ sór tũg nĩ.

4

Apóstolo ag

¹ ãJag tỹ ãg to jykrén kỹ tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Cristo* mỹ rãnrãj tĩ vĩ tỹ ãg nỹtĩ. Topẽ jykre tó ãg tóg tĩ, ãg tỹ vêsóg ki nén to jykrén vãnh ãn. ² Kỹ ãg *patrão* tóg nén ũ pir ve sór nĩgtĩ, ãg tỹ ti tũ ki rĩr mũn kỹ, hã vĩ: ãg tỹ ki rĩr há han mũ, he mũ. Ge ti nĩ, Topẽ tỹ ãg ki nén ve sór mũ ti. Ti tũ ki rĩr há han jé ãg tóg ke mũ. ³ Kỹ tóg ãJag tỹ isỹ nén han mũ to vĩ mũ ra inh mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ, ãprã ke ag tỹ inh jykre to vĩ mũ ra. Kỹ isóg inh jykre to: há ti nĩ, he tũ nĩgtĩ gé. ⁴ Inh pijé sỹ ti vĩ mranh mũ ki kanhró nĩ'. Hã ra sóg tag to: “hã kỹ inh jykre vĩ kuryj kar nĩ,” he tũ nĩgtĩ gé. Topẽ hã ne ãg jykre tugnỹm tĩ'. Hã kỹ tóg ki kanhró kar nĩ. Hã kỹ tóg tónh ke mũ. ⁵ Kỹ ũ jykre to vĩ sór tũg nĩ, kurã tỹ ãgno to hã, ãg *Senhor* kãtĩg ke to hã. Ti ha ne nén kar vẽn ven han kãn ke mũ', ãg tỹ vẽn vatãnh tá nén han mũ mré hã, ãg tỹ kuty tá nén han mũ mré hã, ãg tỹ nén ũ to jykrén mũ ãn mré hã ke gé. Kỹ ãg tóg mẽnh mũ sir, Topẽ tỹ ãg mỹ vĩ há han ke ti. Vyrmỹ tóg ãg mỹ tónh ke mũ, ãg kar mỹ, ãg tỹ nén han ja ti.

⁶ Inh kanhkã', Topẽ vĩ rá pãtén sór tũg nĩ. Ũ tỹ ãJag kanhrãn mũ to: “Topẽ vĩ tó tũ ag kãfór vĩ tỹ ti nĩ,” he tũg nĩ.

Ājag tỹ to jykrén há han jé, hã jé sóg vènh hã to tag rán, ājag mỹ, *Apolo* to ke gé, ěg tỹ jagnē ri ke nỹtĩ tag ti. ⁷ ěg tỹ jagnē kãfór han sór kỹ ěg tóg ón kỹ ke tĩ. Ha vé, Topē vỹ ěg mỹ ěg tũ vin kãn. ěg tỹ vėsóg ki mãn ja pijé'. Kỹ ājag tỹ ne jé to: "isũ vè," he sór nē? Tỹ tóg Topē tỹ ājag mỹ nĩm tũ nĩ ve nĩ, ājag tỹ to: "isũ vỹ ã tũ kãfór nĩ," hen kỹ.

⁸ Tỹ ùn há nỹtĩ ve ājag nỹtĩ, vènh mỹ. Riko nỹtĩ ve ājag nỹtĩ, vènh mỹ. Tỹ ùn mág nỹtĩ ve ājag nỹtĩ vènh mỹ, inh jãvo. Hỹ, há ti nĩ vè, ājag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩ ra. Kỹ sóg ājag mré tỹ ùn mág nĩnh ke mũ gé vè vè. Hã ra tóg ke tũ tĩ. ⁹ *Jesus* tỹ ùn fèg mũ vỹ tỹ inh nĩ, *apóstolo* vỹ tỹ inh nĩ. Hã ra tóg sỹ to jykrén mũ ra, Topē tỹ isỹ ùn jykre kórég ag ri ke han nĩ ve nĩ, ag tỹ ùn kãgtén mũ ěn ag ri ke. Vènh kar ne tóg isugnỹm tĩ', ěprã ke kar, Topē tỹ jènē jafã ag kar ke gé mỹr. ¹⁰ Krĩ tũ nĩ ve sóg nĩ mỹr, *Cristo* tigrĩn. Inh jãvo ājag tóg krĩ há nỹtĩ ve nĩ, *Cristo* jykre ki. Krój inh nĩ, jãvo ājag tóg tar nỹtĩ ve nĩ. Ājag to ag tóg vĩ há han tĩ, jãvo ag tóg iso é he tĩ. ¹¹ Hã kỹ sóg kókĩr mũ, ùri. Kur tũ sóg nĩ gé. Iso kry ag tóg ke gé. Jamã tũ sóg nĩ gé. ¹² Ron sóg tĩ gé, sỹ inh rãnrãj ki ijèn ven jé. Ag tỹ iso é he mũ ra sóg ag mỹ nén ù há tó tĩ, Topē tỹ ag mỹ han jé. Ag tỹ inh vóg kónãn kỹ sóg ag mỹ vènh nenh tũ nĩgtĩ. ¹³ Ag tỹ iso féfé he mũ ra sóg komēr hã ag mỹ vĩ tĩ, ag jũ tỹ tũ' he jé. Vãfár ri ke inh nĩ, vènh kar

mỹ, ag tỹ nén fón tĩ kar ri ke inh nĩ.

¹⁴ Inh pijé ājag mỹ'a han sór mũ'. Hã ra sóg ājag mỹ tag rán, sỹ ājag jyvèn jé, ājag tỹ tỹ inh krē ri ke nỹtĩn kỹ, sỹ ājag to há tãvĩ nĩn kỹ. ¹⁵ Ũ tỹ ājag kanhrãn sór mũ vỹ e nỹtĩ, ù tỹ *Cristo* jykre tỹ ājag kanhrãn sór mũ ag. *Mil* (ke) kãfór ag nỹtĩ, hỹn. Hã ra sóg pir nĩ, sỹ ājag panh ri ke nĩn kỹ, isỹ ājag mỹ *Jesus Cristo* kãmén kỹ, ti tỹ sỹ ājag hynhan ri ke nĩn kỹ. ¹⁶ Hã kỹ sóg ājag jyvèn mũ, ājag tỹ sỹ nén han mũ han jé. ¹⁷ Hã jé sóg *Timóteo* jènē, ājag to. Inh kósín ri ke ti nĩ. Ti to inh há tãvĩ nĩ. Kỹ tóg ěg *Senhor* jykre to tar nĩ. ěn hã vỹ ājag mỹ tó mãn ke mũ, isỹ *Jesus Cristo* japry jagma tĩ ti, isỹ ti jamĩn jagma tĩ ti, isỹ *igreja* kar ki ke ag kanhrãn tĩ ti, ěmã kar mĩ hã.

¹⁸ Jãvo ājag kã mĩ ù tóg vèsỹ ùn mág han sór mũ, iso: "kãtĩg ke tũ pè ti nĩ," hen kỹ. ¹⁹⁻²⁰ Hã ra sóg kãnhmar ājag to pasan h kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ, ěg *Senhor* tỹ: "ha tĩg," hen kỹ. Kỹ sóg ag jykre venh ke mũ, vèsỹ ùn mág han mũ ag. ěg pijé ù vĩ tỹ Topē tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ěn vég tĩ'. Hã ra ěg ti jykre tar hã tỹ vég tĩ. Hã kỹ inh pijé ag vĩ mẽ sór mũ ver'. Ag jykre tar ve sór inh mũ, ù tỹ vèsỹ ùn mág han mũ ag. ²¹ Kỹ isỹ ājag tá jun kỹ ne nỹ hỹn ājag mỹ há nĩnh mũ? Inh mỹ ka va tĩg mũ', ājag mrãnmrãn jé? Inh mỹ ājag mỹ vĩ há han ke mũ', komēr hã, ājag tỹ tỹ inh fe nỹtĩn kỹ? Ha to jykrén.

5

Ũn prũg kónãn mũ

¹ Nén ũ tóg mẽ há tĩ ãjag to. Nén ũ vènh mỹ han ãjag nẽji tĩ. Hã ra tóg kórég pẽ nĩ. Tag mẽ inh, ha mẽ: ãjag kã mũ ũ tóg nẽji ti panh prũ fi tỹ prũg mũ. Ũ tỹ Topẽ jykre ki kagtĩg ag pijé ti ri ke han tĩ', ti jykre kórég tag ti'. ² Hã ra ãjag tóg to fe kaj tũ nỹtĩgtĩ. Vèsỹ ũn mág han sór ãjag tóg mũgtĩ, vễjykre kórég tag tỹ ãjag kã mũ ũ kã kã nĩ ra. ãjag ne tóg vèsỹrénh tũ nỹtĩgtĩ', ãjag tỹ ũ tỹ ti kórég tỹ ge han mũ ên kutêm jé, ãjag kã mũ. ³ Ha mẽ, êg tỹ ti tỹ nén han ke to inh jykrén huri, sỹ ãjag mré nĩ tũ ra ver. Sỹ ãjag mré nĩ ri ke han sóg tĩ, sỹ ãjag mré ti to jykrén kỹ. Ũ tỹ vễjykre pãno tỹ ge han mũ ên tỹ tag han nĩ, ha mẽ. ⁴ Vènh mãn jé ãjag tóg ke mũ. Jo sóg ãjag mré nĩ ri ke han mũ, ãjag vènh mãn ki. Ên ki êg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ ãjag mỹ vễjykre nĩm ke mũ. Kỹ ãjag tóg sir *Jesus* jiji tó kỹ ⁵ ũn jykre kórég ên fêg ke mũ, *Satanás* mỹ, ti tỹ ti fár kókén jé. Kỹ tóg hên ri ke mũn to jykrén mãn ke mũ. Kỹ ti kuprĩg vỹ kren ke mũ, êg *Senhor* tỹ *Jesus* kurã ên kã.

⁶ ãjag tỹ vèsõ: “há êg nỹtĩ,” he mũ ra ti pijé há nĩgtĩ'. Ha mẽ, *fermento* sĩ tỹ êmĩ jãgja kỹ tóg sòn ke kỹ mog tĩ. Tag to jykrén. ⁷ Hã kỹ fón kãn nĩ, êmĩ jãgja si ti, ãjag tỹ êmĩ tãg han jé. Ũn jãgja tũ ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag jykre ti, ti há nĩn kỹ. Kỹ vễjykre kórég fón kãn nĩ. *Cristo* vỹ êg jagfy ter mỹr.

Êg tỹ *Páscoa* kã *cordeiro* tãnh tĩ ên ri ke ti nĩ, *Jesus* ter ti. ⁸ Êg tỹ fénhta ên ko jé êg tóg êmĩ jãgja si fón kãn tĩ. Kỹ kem nĩ gé, há vỹ: vễjykre pãno tovãnh, he mũ, nén ũ vènh mỹ han mãn tũg, he mũ, ãjag tỹ êmĩ jãgja tũ ri ke nỹtĩ jé, há vỹ: vễjykre kuryj, vễjykre pir, he mũ.

⁹ Hã jé sóg ãjag mỹ rán ja nĩ, ãjag tỹ ũ tỹ nén ũ vènh mỹ han mũ ag mré mũ tũ nĩ jé. ¹⁰ Hã ra sóg ũ tỹ *Jesus* ki ge tũ ag tó ja tũ nĩ. Jykre pãno ag nỹtĩ, êprã ke ag, há vỹ: nén kar to én (ka)mẽ, he mũ, nén ũ péju tĩ he mũ, vyrımỹ topẽ han mũ, he mũ. ãjag tỹ tag ag mré vémén sór tũ nĩn kỹ ãjag hỹn ga tag tovãnh kỹ hẽ ra mũnh ke mũ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ ũ tỹ ón kỹ tỹ êg régre nĩ ên rán mũ. Ũ tỹ ã mré *Jesus* ki rã kỹ nĩ ra nén ũ vènh mỹ han tovãnh sór tũ nĩn kỹ ti mré tũg mãn tũg nĩ, ti tỹ nén kar to én (ka)mẽ nĩn kỹ, ti tỹ vyrımỹ topẽ han kỹ, ti tỹ ũ to vĩ kónãn mẽ nĩn kỹ, ti tỹ kron mẽ nĩn kỹ, ti tỹ nén ũ pigju(g) tĩ nĩn kỹ. Ũ tỹ ge mré nĩ sór tũg nĩ, ti mré jên tũg nĩ gé.

¹² Êg pijé êg mré ke tũ ag jykre tugnỹm ke mũ', *Jesus* ki ge tũ ag. ãjag tỹ êg mré ke ag jykre tugnỹm ke vè, ag jykre to: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ kórég nĩ,” henh ke vè. ¹³ Topẽ hã ne ũ ag jykre venh ke mũ', êg mré ke tũ ag. Êg mré ke tỹ vễjykre pãno han kỹ êg tóg ti jykre tónh ke mũ. Hã kỹ ũ tỹ vễjykre kórég han mũ ên kutêm nĩ, ãjag kã mũ.

6

Ēg tỳ pã'i ag mỳ ěg mré ke tónh ke tũ

¹ Kỳ nén ù tóg vĕnh mỳ nĩ gé. Ājag kã mĩ ù tóg ti mré ke to jũ ký *Jesus* mré ke tũ tỳ pã'i ag mỳ tó tĩ, pã'i ag jykre pãno ra. Ti pijé Topĕ tũ ag mỳ tó tĩ'. Vĕnh mỳ ti nĩ, tag ti. ² Ēprã ke ag jykre tugnỹm jé ājag tóg ke mũ mỳr, ājag tỳ tỳ Topĕ tũ nỹtĩn ký. Ājag mỳ tag mĕ ja tũ? Ký, ājag tỳ ga kri ke kar jykre tugnỹm ken ký ājag hỹn jagnĕ jykre tugnỹm há han ke mũ gé. Jagnĕ to jũ tỳ tũ' he jé ājag tóg ke mũ gé. ³ Topĕ tỳ jĕnĕ jafã ag jykre tugnỹm jé ājag tóg ke mũ mỳr. Ājag mỳ tag mĕ ja tũ? Ký ājag hỹn ěprã ke jykre tugnỹm há han ke mũ gé. ⁴ Ge ra ājag tóg ěg mré ke tũ ag mỳ: “ha inh mỳ isũ ti vé,” he tũ, ù tỳ ěg mré vĕnh mãn tĩ tũ ag mỳ, ag tỳ ga kri ājag tũ ven jé. ⁵ Mỳ ājag mỳ'a tũ? Ājag kã mĩ ù mỳ krĩ há tũ nĩ', ti tỳ ājag jyvĕn jé, ājag tũ to, ājag tỳ jagnĕ tũ to jykrén mũ to? ⁶ Vĕnh mỳ ti nĩ, *irmão tỳ irmão* ù tón ký, ù tỳ *Jesus* ki rã ký nĩ tũ mỳ, ti tỳ ājag tũ ven jé. ⁷ Ājag tỳ jagnĕ tũ to jykrén kónãn ký tóg vĕnh mỳ pĕ nĩ, ājag tỳ to jagnĕ to jũ ký mỳr. Ājag tỳ ne jé ù tỳ ājag tũ mãn sór ký ti mỳ nenh ke nĕ? Ti hã tóg vĕjykre pãno han mũ, ājag tũ mãn sór ký. Ge ra ti mỳ nĩm nĩ. Ký ã tóg Topĕ vĩ mranh tũ nĩ, inhhã, ti tigrĩn. ⁸ Hã ra ājag tóg ti mỳ nenh sór mũ. Ký ājag tóg jagnĕ tũ to vĕjykre kórég han tĩ gé mỳr. Jagnĕ tũ mãn sór

ājag tóg mũ gé mỳr. ⁹ Ūn jykre pãno ag pijé Topĕ tỳ tỳ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'. Ājag mỳ tag mĕ ja tũ?

Ha mĕ. ker kygnĕ hĕ'. Ū tỳ ūn mén tũ fag mré nỹ mũ ag pijé venh ke mũ', Topĕ tỳ tỳ ěg pã'i nĩ ti. Ū tỳ virmỹ topĕ han mũ ag pijé venh ke mũ'. Ū tỳ ti prũ ra ù fi mré nỹ mũ ěn pijé venh ke mũ'. Ū fi tỳ fi mén ra ù mré nỹ ký fi pijé venh ke mũ'. Ūn gré tỳ ūn gré ù tỳ prũg mũ ěn pijé venh ke mũ'. ¹⁰ Ūn tũ péju(g) tĩ ěn pijé venh ke mũ'. Ū tỳ nĕn kar to én mĕ pijé venh ke mũ'. Ūn kron mĕ pijé venh ke mũ'. Ū tỳ ěg to vĩ kónãn tĩ pijé venh ke mũ'. Ū tỳ ěg vatánh tá ěg tũ mäg tĩ pijé venh ke mũ'. Topĕ tỳ tỳ ěg pã'i nĩ venh ke tũ ag tóg nĩ, vĕjykre tỳ ge han tĩ ag. ¹¹ Ājag kã mĩ ù tóg vĕjykre tỳ ge han ja nĩgtĩ, vãsỹ. Hã ra ājag tóg vĕnh kugpe ký nỹtĩ, ūri. Kykũnh ký ājag tóg nỹtĩ. Ký Topĕ tóg ājag mỳ vĕnh pãte fón ja nĩ sir, ěg *Senhor tỳ Jesus Cristo* tigrĩn, Topĕ kuprĩg tigrĩn.

Ēg tỳ nén ù vĕnh mỳ han ke tũ

¹² Ký ājag hỹn inh mỳ: “isỹ nĕn han sór mũ ěn han jé sóg ke mũ. Topĕ vỹ ge ra inh jagãgtãn ke mũ,” he sór mũ. Vó. Ēg tỳ nĕn ù han sór mũ ù tóg há nĩnh mũ vĕ, hã ra isỹ nĕn ù kórég tỳ tãn nĩn ký tóg inh mỳ há tũ nĩ sir. ¹³ “Vĕjĕn vỹ tỳ ěg nug tũ nĩ, ký ěg nug vỹ tỳ vĕjĕn né nĩ,” he ājag tóg tĩ. Hỹ, hã ra Topĕ vỹ tỳ tũ' henh

ke mŭ, vĕjĕn tŷ, ěg nug tŷ ke gĕ. Ěg han ja tóg nĭgtĭ. Hã ra ti pijé ěg tŷ tŷ ũn mén tŷ mré nŷ jafã han'. Ěg *Senhor* tŷ vĕ, ěg. Kŷ ěg *Senhor* vŷ tŷ ěg tãn nŷ sir. ¹⁴ Ěg *Senhor* rĭn mãn tóg, Topĕ ti, kŷ tóg ěg rĭn mãn ke mŭ gé, ti jykre tar tŷ.

¹⁵ Kŷ ěg hã vŷ tŷ *Cristo* tŷ nŷtĭ. Ti mré ěg tóg tŷ ũn pir ri ke nŷtĭ. Ājag mŷ tag mĕ ja tŷ? Kŷ ěg tŷ *Cristo* tŷ tŷ ũn mén tŷ fi mré tŷ ũn pir ri ke han kŷ tóg vĕnh mŷ pĕ nĭgtĭ, fi mré nŷn kŷ. Ke tŷg nŷ. ¹⁶ Ha mĕ, ũ tŷ ũn mén mĕ fi mré nŷ kŷ tóg fi mré tŷ ũn pir ri ke nŷ. Hã kŷ tóg vãsŷ tó ja nŷ. “Ūn pir ri ke fag nŷtĭ, jagnĕ mré nŷtĭ fag,” he ja tóg nŷ. Ājag mŷ tag mĕ ja tŷ? ¹⁷ Fag jãvo ěg tŷ tŷ ěg *Senhor* mré ke nŷtĭn kŷ ěg tóg ti mré kuprĭg pir ri ke nŷtĭ gé sir.

¹⁸ Ěg tŷ ũn mén tŷ mré nŷ kŷ, ěg tŷ ũn prŷ tŷ mré nŷ kŷ ěg tóg vĕnh kavĕnh tĭ sir, ěg tŷ Topĕ vĭ mranh tag tŷ. Ěg tŷ nĕn ũ ũ ki Topĕ vĭ mranh kŷ ěg tóg vĕnh kavĕnh tŷ ge han tŷ nĭgtĭ. Hã kŷ ũn mén tŷ mré nŷ tovãnh kãn nŷ, ũn prŷ tŷ mré nŷ tovãnh kãn nŷ gé. ¹⁹ Ěg hã vŷ Topĕ kuprĭg ĭn ri ke nŷtĭ. Ěg kã kã tóg jĕ nŷ, Topĕ kuprĭg ti, ti tŷ tŷ ěg jagrĕ nĭn kŷ. Topĕ tŷ ěg mŷ nĕn han mŷn hã vĕ. Ājag mŷ tag mĕ ja tŷ? Hã kŷ ěg pijé tŷ vĕnh pã'i jĕ'. Topĕ krĕm ke vŷ tŷ ěg nŷtĭ. ²⁰ Ěg kajãm tóg mŷr, kaja e to. Hã kŷ vĕnh kar mŷ Topĕ tŷ tŷ ũn há nŷ ven nŷ, ājag tŷ ti jykre kuryj han mŷn kŷ.

7

Ěg tŷ prŷg há han to vĕjykre

¹ Ājag tŷ inh mŷ vĕnh rá jĕnĕn kŷ ājag tóg inh mŷ ājag prŷg ke ti tó ja nŷ. Ājag prŷg tŷ nĭn kŷ tóg há tĭ vĕ. ² Hã ra tóg ājag mŷ vĕnh mŷ tĭnh mŷ, kŷ tóg inh mŷ ājag tŷ ũn mén tŷ fag to én ha mĕ tĭ. Hã kŷ tóg há nŷ, ũ tŷ ũn pir fi tŷ prŷg kŷ, fi tŷ tŷ ti prŷ pĕ nŷ jĕ. Ū fi tŷ ũn pir tŷ mén kŷ tóg há tĭ gé, ti tŷ tŷ fi mén pĕ nŷ jĕ. ³ Kŷ fi mén jĕ fi mŷ fi tŷ han, fi mré nŷ kŷ, jãvo ti prŷ fi jĕ ti tŷ han, ti mré nŷ kŷ. ⁴ Fi pijé tŷ vĕsŷ nŷ, fi mén jĕn kŷ'. Fi mén tŷ fi vĕ sir. Kŷ ti hã ri ke nŷ gé. Ti pijé tŷ vĕsŷ nŷ gé', ti prŷ jĕn kŷ'. Fi tŷ vĕ, fi mén ti. ⁵ Hã kŷ jagnĕ mŷ vĕnh nenh tŷg nŷ. Hĕn ri ke mŷn ājag kejĕn jagnĕ mré to jykren sór mŷ, ājag tŷ kuty pipir ki jagnĕ mré nŷ tŷ nŷ jĕ, ājag tŷ Topĕ mré vĕmén jĕ vãsãnsãn jĕ. Kŷ tag pãte jagnĕ mré nŷ mãn nŷ sir, *Satanás* tŷ ājag krĭn kónãn tŷ nŷ jĕ. Ājag tŷ ũ mré nŷ sór kŷ tóg inh mŷ to ājag tŷ Topĕ vĭ mranh ha mĕ tĭ, *Satanás* tŷ ājag krĭn kŷ. Hã kŷ tóg ājag tŷ kãnhmar jagnĕ mré nŷ mãn kŷ há tĭ.

⁶ Tag kar tó sóg mŷ, ājag mŷ, ājag krój nŷtĭn kŷ. Inh pijé vĕnh kar mŷ: “ha prŷg, ha mén,” he sór mŷ'. ⁷ Vĕnh kar tŷ inh ri ke nŷtĭ ra tóg inh mŷ há tĭ vĕ, isŷ prŷ tŷ nŷ tag ri ke. Hã ra Topĕ tóg vĕnh kar tŷ vyrmŷ nĕn ũ to tar han tĭ, ěg tŷ ki króm jĕ. Hã kŷ ũ tóg ti prŷ tŷ to tar nŷ, jo ũ tóg ti prŷ fi to

tar nĩ. Topě tỹ nén han jan hã vë.

⁸ Hã ra sóg ũn prũ tũ mỹ tag tó sór mũ, ha mẽ. Ājag tỹ inh prũ tũ ri ke nỹtĩ ra tóg há tĩ vë, kỹ ũn mén ter ja fag tỹ mén măn tũ nĩ ra tóg há tĩ gé vë.

⁹ Ājag tỹ hã ra prũg sór kỹ, ājag tỹ mén sór kỹ tóg há tĩ gé. Kỹ ājag tóg vënh prũg han mũ sir. Ājag tỹ prũ tũ nĩ ra fag to én kỹn pijé há nĩ', ājag tỹ ag to én kỹ ke gé'. Hã kỹ prũg nĩ, mén nĩ ājag tỹ ũ to én tũ nĩ jé.

¹⁰ Ājag kã mĩ ũ tóg prũ nỹtĩ, ũ fag tóg mén nỹtĩ gé. Ēg *Senhor* vỹ ājag hã mỹ tag tó mũ, sỹ tónh ke tag, ha mẽ. Isỹ tó pijé', ti tỹ tó hã nẽ', ha mẽ. Ā mén fón tũg nĩ. ¹¹ Ā tỹ ge ra ti fón kỹ mén măn tũg nĩ. Ā tỹ mén măn sór kỹ ā mén fón jan hã mré to jykren, ājag tỹ jagně mré nỹtĩ măn jé sir. Kỹ ā prũ jën kỹ fi fón tũg nĩ gé. Ēg *Senhor* tỹ tón hã vë.

¹² Jãvo inh hã tóg tag tó mũ ājag mỹ, ha mẽ. Ēg *Senhor* tỹ tó pijé', ha mẽ. Ājag kã mĩ ũ prũ fi tóg *Jesus* ki rã sór tũ nĩ, fi mén tỹ tỹ *Jesus* mré ke nĩ ra. Fi tỹ ti mré nĩ sór nĩn kỹ tóg fi mré nĩ ha sir. Fi tovãnh sór tũg nĩ. ¹³ Kỹ ā mén tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra ā mré nĩ sór kỹ ti mré nĩm nĩ gé. ¹⁴ Topě tũ vỹ tỹ ā nĩ, ā mén tỹ ti ki rã sór tũ ra. Hã ra tóg ā mré nĩn kỹ tỹ ti tũ ri ke nĩ gé sir. Kỹ ā prũ fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ ra fi tóg tỹ Topě tũ ri ke nĩ gé sir, fi tỹ ā mré nĩn kỹ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag krě vỹ ti ki rã tũ krě ri ke nỹtĩnh mũ vë, Topě mỹ. Hã ra

ag pijé ri ke nỹtĩ'. Tỹ Topě tũ ri ke ag nỹtĩ gé sir, ājag krě ti. ¹⁵ Hën ri ke mũn ā mén, ā prũ fi ā fón sór mũ, fi tỹ *Jesus* ki rã sór tũ nĩn kỹ. Kỹ fi mỹ, ti mỹ: “ha tĩ ge,” hem nĩ. Topě vỹ ěg krĩ kuprãg sór mũ, hã jé tóg ěg kuprëg. Hã kỹ ā pijé tỹ ā mén krëm ke nĩ', ti tỹ ā tovãnh sór kỹ, ā pijé tỹ ā prũ fi krëm ke nĩ gé', fi tỹ ā tovãnh sór kỹ, ā tỹ *Jesus* ki rã tũgrĩn. ¹⁶ Hën ri ke mũn ti kejën kren ke mũ, ā jamën kỹ, ā mén ti. Hã ra ā pijé ki kanhró nĩ'. Hën ri ke mũn fi kejën kren ke mũ, ā jamën kỹ, ā prũ fi. Hã ra ā pijé ki kanhró nĩ'. Hã kỹ fi tũg kamëg tũg nĩ, fi tũg sór kỹ, ti tũg sór kỹ ke gé.

Ēg tỹ Topě jykre hã mĩ mũnh ke

¹⁷ Topě tỹ ā jykre tỹ ā kuprëg ja ěn hã mĩ tũg nĩ, ěg *Senhor* tỹ ā mỹ vëjyre nĩm ja ěn hã mĩ. Hã tó sóg tĩ, ěg mré vënh măn tũ kar ag mỹ. ¹⁸ Topě vỹ ā kuprëg. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke nĩn kỹ ā gré fár junun vỹ kym kỹ nĩ. Kỹ tóg há tĩ. Tỹ tũ' he sór tũg nĩ. Ā tỹ tỹ *Judeu* mré ke tũ nĩ kỹ ā fár vỹ kym kỹ nĩ tũ nĩ. Kỹ tóg há tĩ gé. Kym sór tũg nĩ gé. ¹⁹ Nén ũ tũ vë, ti fár kym ke ti, ti fár kym ke tũ ti ke gé. Nén pir vỹ há nĩ, hã vỹ: ěg tỹ Topě vĩ ki króm, he mũ, ěg tỹ ti tỹ ěg jyvën mũ han, he mũ.

²⁰ Topě hã tỹ ā kuprëg kỹ vëjyre ěn hã mĩ tĩm nĩ. ²¹ Ājag kã mĩ ũ vỹ *patrão* nỹtĩ, ti tỹ ājag kygãm kỹ, ěg tỹ ěg mëg kygãm ěn ri ke. Hã kỹ ājag

tóg tỹ ti tũ nỹtĩ. Fagrĩnh mỹ
 ãjag tóg ti rãnrãj han tĩ. To krĩ
 kufy nỹtĩ tũg nĩ. ãjag tỹ hã ra
 ãjag *patrão* tovãnh to vễjykre
 há ve kỹ jatun mỹ tovãnh nĩ,
 ti tỹ ãjag tovãnh sór kỹ. ²² Ha
 vé, ẽg *Senhor* vỹ ãjag kuprẽg,
 ãjag *patrão* nỹtĩ ra. ãjag tỹ tỹ
Cristo tũ nỹtĩn kỹ ãjag tóg tỹ
 ãn *patrão* tũ ẽn ri ke nỹtĩ sir,
 ãjag tỹ ẽprã *patrão* krẽm nỹtĩ
 ra. Hã kỹ ãn *patrão* tũ ag vỹ
Cristo ki ge kỹ tỹ *Cristo* krẽm
 ke nỹtĩ. Jãvo ãn *patrão* ag vỹ
Cristo tugrĩn tỹ ãn *patrão* tũ
 ẽn ri ke nỹtĩ gé. ²³ Hỹ, ẽg
 kygãm ti mỹr, kaja e tỹ, *Cristo*
 ti. Hã kỹ ẽprã ke ag krẽm nỹtĩ
 sór tũg nĩ. ẽprã ke mỹ név mág
 jẽ sór tũg nĩ gé. Ke tũ nĩ mũ
 ra ag tóg ãjag tỹ *Cristo* mré mũ
 kamẽg mũ.

²⁴ Inh kanhkã', Topẽ tỹ hã
 tỹ ãjag kuprẽg kỹ vễjykre ẽn hã
 mũ mũm nĩ.

Ûn mén ja tũ fag to vễjykre

²⁵ Ûn mén ja tũ fag tó ja ãjag
 tóg nĩgtĩ inh mỹ, ãjag tỹ rán
 ki. Hã ra ẽg *Senhor* pijé fag
 to nén ù tó ja nĩgtĩ'. Kỹ sóg
 to jykrén kỹ ãjag mỹ tag tó sór
 mũ, ha mẽ. ẽg *Senhor* tóg inh
 jagãgtãn, kỹ tóg isar han, sỹ to
 jykrén há han jé. ²⁶ Kỹ sóg ẽg
 tỹ ti jagy vég tĩ tag to jykrén
 mũ. Sỹ to jykrén kỹ tóg inh
 mỹ há tĩ, ãjag tỹ ùri nén han
 mũ tag tovãnh sór tũ nĩjé. ²⁷ ã
 mỹ prũ jẽ? Kỹ fi fón sór tũg
 nĩ. ã mỹ prũ tũ jẽ? Kỹ prũg
 sór tũg nĩ gé. ²⁸ ã tỹ ge ra prũg
 sór kỹ tóg há tĩ gé hã ra. Topẽ
 vỹ mranh ke tũ ã tóg nĩ, prũg
 kỹ. Kỹ ãn mén ja tũ fi mén kỹ

tóg há tĩ gé sir. Topẽ vỹ mranh
 pijé'. Hã ra tóg jagy tĩnh mũ.
 Krĩ kufy han jé ãjag tóg ke mũ,
 tag ki, ẽprã, ãjag prũg kỹ, ãjag
 mén kỹ ke gé. Hã ra tóg inh
 mỹ há tĩ vễ, ãjag krĩ kufy tũ nĩ
 ti.

²⁹ Inh kanhkã', inh vỹ tag
 jẽmẽ ra, ha mẽ. Kurã tỹ ẽgno
 vỹ kãnhmar jun ke mũ. Hã kỹ
 ãn mén fi jé ãn mén ja tũ fi ri
 ke nĩ, ãn prũg ja tũ ri ke nĩ gé.
 Tag ki vễjykre vễ, fag tỹ jagnẽ
 mré nỹtĩg ti. Kãnhmar tóg tũ'
 henh ke mũ. ³⁰ Hã kỹ ù tỹ tag
 ki fỹ mũ jé ãn fỹ tũ ri ke nĩ. Û
 tỹ tag ki mỹ sér nĩ jé ãn mỹ sér
 vãnh ri ke nĩ. ³¹ Û tỹ ga kri tỹ
 nén ù mág nĩ ẽn jé ù tỹ nén ù
 tũ ẽn ri ke nĩ. Tũg kãn jé tóg
 ke mũ, ẽg tỹ tag ki nén vég mũ
 ti.

³² Nén ù pir tóg inh mỹ há tĩ
 vễ, hã vỹ: ãjag krĩ kuprãg kỹ
 nỹtĩm nĩ, he mũ, ãjag tỹ nén ù
 to krĩ kufy tũ nỹtĩ jé.

Ûn prũ tũ ẽn vỹ ẽg *Senhor*
 tũ ki rĩr tĩgtĩ, kỹ tóg: “mỹ ẽg
Senhor mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén
 han mũ ti?” he tĩ. ³³ Jãvo ãn
 prũg mũ vỹ ẽg tỹ tag ki nén
 vég tĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ tóg: “mỹ
 inh prũ fi mỹ há nĩ vỹ, sỹ nén
 han mũ ti?” he tĩ gé. ³⁴ Kỹ tóg
 ẽg *Senhor* tũ ki rĩr tãvĩ han tũ
 nĩ sir. Kỹ fi vỹ ge nĩgtĩ gé, ãn
 mén ter ja fi, ãn mén ja tũ fi ke
 gé. ẽg *Senhor* tũ ki rĩr fag tóg
 nĩgtĩ, fag tỹ tỹ ti tũ tãvĩ nỹtĩ jé,
 fag tỹ ti tũ ki króm há han jé.
 Ûn mén mũ fi tóg hã ra ẽg tỹ
 tag ki nén vég tĩ ki rĩr nĩgtĩ, kỹ
 fi tóg: “mỹ inh mén mỹ há nĩ
 vỹ, sỹ nén han mũ ti?” he tĩ
 gé.

³⁵ Sý ãjag tú to jykrén há han kÿ, hã kÿ sóg ãjag mÿ tag tó mũ. Inh pijé ãjag mÿ vĩ tar han sór mũ', ãjag tÿ ti tÿ ãjag mÿ há tú nĩ ên han jé'. ãjag tÿ mũ há han kÿ tóg inh mÿ há tĩ, ãjag tÿ ãg *Senhor* tú ki rĩr há han kÿ, nén ù tÿ ãjag kutãn tú nĩ jé.

³⁶ Hên ri ke mũn tóg ãjag kã mĩ ù fag mÿ há tú nĩ, fag kósin fi tÿ mén tú nĩn kÿ. Hên ri ke mũn fi sanh há nĩ ha. Hên ri ke mũn fi jagtar ke mũ, ù tÿ fi ki rĩr ke tú tĩn kÿ. Kÿ jatun mÿ fi mén nĩ, fi mén sór kÿ. Topê vĩ mranh pijé'. ³⁷ Hên ri ke mũn ù fag tóg to jykrén há han mũ hã ra, kÿ fag tóg fag kósin fi mén sór tú nĩ sir. Kÿ tag vĩ há tâvĩ nĩ. ³⁸ Hã kÿ tóg ge nĩ, ha mẽ. Ti tÿ fi mén kÿ tóg há nĩ, ti kósin mén ja tú fi. Ti tÿ fi mén tú nĩn kÿ tóg há kãfór nĩ.

³⁹ Ûn tÿtá fag vĩ tÿ fag mén tú nÿtĩ, ag rĩnrĩr nÿtĩn kÿ. Û fi mén ter kar kÿ fi tóg hã ra ù tÿ mén mũ sir, jatun mÿ. Fi mén mãn vê sir, Há ti nĩ. Hã ran jé tÿ ãg *Senhor* mré ke nĩ, fi mén mãn ke ti. ⁴⁰ Fi tÿ mén mãn sór tú nĩn kÿ tóg há kãfór nĩ sir, fi mÿ sér kãfór. Isÿ fag to jykrén hã vê. Hã ra sóg Topê kuprĩg tÿ jagrê nĩ, hã kÿ sóg ãjag mré to jykrén há han mũ gé.

8

Vênh kãgrá tÿ topê to vễjykre

¹ Kÿ sóg ãjag mÿ vễjên tó sór mũ gé. Ag mễg tãnh kÿ ag tóg vễnh kãgrá tÿ topê mÿ pũn vén tĩ. Kar kÿ ag tóg *açougue* tá ti ke ên vễne he tĩ. Kÿ ãjag kã mĩ ù

tóg: “inh mÿ tá mãn kÿ konh mÿ vĩ?” he tĩ.

Hã ra ãjag kã mĩ ù tóg: “ki kanhró mág ãg nÿtĩ, to tar ãg nÿtĩ. Jatun mÿ ãg tóg konh ke mũ,” he tĩ. ãg tÿ nén ù to: “ki kanhró mág inh nĩ,” hen kÿ tóg: “ti kãfór inh nĩ,” henh ha mẽ tĩ. ãg tÿ hã ra jagnê to há nÿtĩnh ke vê. ²⁻³ ãg tÿ nén ù to: “ki kanhró sóg nĩ, ã jãvo,” hen kÿ tóg tÿ ãg tÿ jagnê to é he ven nĩ.

⁴ Kÿ sóg ãjag mÿ vễjên ên kãmén sór mũ. Nén ù tú vê, ón kÿ vễnh kãgrá tÿ topê ti. Pir ti nĩ, Topê ti. Topê ù vĩ tú nĩ. ⁵ Nén ù e to ag tóg ón kÿ: “Topê vê,” he tĩ, kãhkã tãn ù ag to, ga tãn ù ag to ke gé. Û tÿ ge vĩ e nÿtĩ, topê tÿ ge ti, *Senhor* tÿ ge ti. ⁶ Hã ra tóg ãg mÿ pir nĩ, ãg jóg mág ti, ag jãvo. Nén kar han ja ti nĩgĩ, vễnh mÿ, kÿ ãg tóg ti hã ve sór mũ gé sir. Pir ti nĩ gé, ãg *Senhor* ti, hã vĩ: *Jesus Cristo*, he mũ. Nén ù kar vĩ ti tugrĩn nÿtĩ. Kÿ ãg ti tugnĩn krenkren ke mũ gé.

⁷ Hã ra ãg kã mĩ ù ag tóg tag ki kagtĩg nÿtĩ ver. Tãg ti nĩ ver, ag tÿ ón kÿ vễnh kãgrá tÿ topê tovãnh mũ ti. Hã kÿ ón kÿ vễnh kãgrá tÿ topê mÿ vễjên pũn ja ên tóg, ag tÿ ko kÿ nễji, ag mÿ tÿ vễnh kãgrá tÿ topê ên tú ko ri ke nĩ sir. Kÿ tóg, ag tÿ tag to krój nÿtĩn kÿ, ag mÿ ag tÿ vễjên to vễnh kavênh ha mẽ tĩ.

⁸ ãg pijé vễjên tugrĩn Topê to há nÿtĩ', ti to kóreg nÿtĩ'. ãg tÿ ko tú (hã) ra nén ù tú vê gé, vễnh kãgrá tÿ Topê mÿ pũn ja

ên ti. Vějên vễ mỷr. ⁹Nén ù kar vỹ tỹ ẽg tũ nĩ.

Hã ra ùn krój tóg hẽn ri ke mũn Topẽ vỹ mranh ke mũ, ẽg tigrĩn, ẽg tỹ ti mỷ nén ù vẽn mỷ to tar nỹtĩ nĩ ve nĩn kỹ. Kỹ tag han sór tũg nĩ. ¹⁰Ve ra ha. Tar ã tóg nĩ, ki kanhró ã tóg nĩ. Vẽnh kãgrá tỹ topẽ vỹ tỹ nén ù tũ nĩ ã mỷ. Hã kỹ ã tóg ko mũ sir, ù tỹ ti mỷ fénhta han kỹ. Nén ù tũ vễ vễ, ã tỹ ko mũ ti. Hã ra ẽg mré *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù tóg tag to krój nĩ ver. Kỹ tóg ã ve kỹ to jykrén kỹ ko mũ gé sir. Hã ra vẽnh kãgrá tỹ topẽ tóg ti mỷ tar nĩ, ùn krój mỷ, ti tỹ *Jesus* ki rã kỹ nĩ (hã) ra. ¹¹Kỹ tóg ti tỹ ã tỹ ko ve tigrĩn ko kỹ vãfor ke mũ sir. Ti jãvo ã tóg ki kanhró nĩ. Hã ra tóg ã tũgnĩn tũ' henh ke mũ, *Cristo* tỹ ti jagfy ter ja ra. ¹²Ã tỹ ti vỹ mranh hã vễ sir, ã régre krój ên to. Ti vóg kónãn ã tóg mũ sir, ti krój nĩn kỹ. Hã ki ã tóg *Cristo* vỹ mranh mũ sir, mỷr, ha mẽ. ¹³Hã kỹ sóg tag han sór tũ nĩ. Inh mré ke tỹ isỹ nén ù nĩ ko tigrĩn Topẽ vỹ mranh kỹ sóg ko mãn sór tũ nĩ ha.

9

Paulo tỹ jãnkamy ve sór tũ

¹Ve ra, isỹ nén han mũ ti. Êprã ke ag tỹ inh mỷ nén tó mũ ên han sór tũ inh nĩgtĩ. *Jesus* hã vỹ inh fẽg, isỹ tỹ *apóstolo* jẽ jé. Ti ve inh mỷr, ẽg *Senhor* tỹ *Jesus* ti. Kỹ ãjag vỹ isugrĩn ti ki ge jẽg. Inh rãnrhãj kaja vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. ²Hẽn ri ke mũn sóg ù mỷ tỹ *apóstolo* tũ nĩ. ãjag hã mỷ sóg tỹ *apóstolo* jẽ mỷr, ãjag tỹ inh vỹ mẽ tigrĩn ti

ki ge kỹ. Hã ki tóg ve há tĩ, ẽg *Senhor* tỹ inh fẽg ja ti. ³Kỹ sóg ù tỹ kejẽn inh kato vỹ sór mũ mỷ tag tó tĩ, ha mẽ. ⁴⁻⁵*Jesus* tỹ ùn vin mũ ù ag ri ke inh nĩ, ù tỹ *Jesus* mré pygfa mũ ag ri ke, *Pedro* ri ke ke gé, Ag prũ fag pére ag mũ tĩ, ag tỹ hẽn ra mũn kỹ. Isỹ ag ri ke ù tỹ *Jesus* ki rã kỹ jẽ ù fi tỹ prũg kỹ sóg fi pére tũg ke mũ gé vễ, hã ra sóg ke sór tũ nĩ. Kỹ ag tóg ãjag jẽn ko tĩ, ag tỹ ãjag mỷ Topẽ vỹ tó to. Isỹ ag kóm ãjag jẽn ko sór kỹ sóg konh ke mũ gé vễ, hã ra sóg ko sór tũ nĩ. Tag hã ki sóg ag ri ke tũ nĩ. ⁶Inh nĩgé rãnrhãj ja kaja hã ko sór inh tĩ, *Barnabé* ti ke gé, ag jãvo. ⁷Êg tỹ Topẽ tỹ ẽg mỷ vẽnh rãnrhãj nĩm ja kaja venh ken kỹ tóg há tĩ vễ. *Soldado* jykre ri ke ti nĩ. Ag pijé ag tũ ko tĩ', ag tỹ vẽnh génh han kỹ. Ag vẽnh génh hã to ag tóg vějên vég tĩ. Kỹ ù tỹ *uva* ki rĩr tĩ vỹ ti kanẽ ko tĩ gé. Kỹ ù tỹ *ovelha* ki rĩr tĩ vỹ fi *leite* kron tĩ gé. Hã kỹ tóg ẽg tỹ Topẽ vỹ tó to gỹj ve kỹ há tĩ vễ, hã ra ẽg tóg ve sór tũ nĩ.

⁸Êprã ke jykre ki ẽg tóg ẽg rãnrhãj pẽ to ẽg jẽn vég tĩ. Kỹ Topẽ vỹ tag tó ja nĩgtĩ. ⁹*Moisés* vỹ tag rán ja nĩ, ha mẽ. “Monh tỹ êkre jãnkre ki rãnrhãj kỹ ti jẽnky tógfĩn tũg nĩ. Ti jẽn kamẽg tũg nĩ,” he ja ti nĩ, Topẽ vỹ rá ki. Topẽ mỷ monh hã to jykrén kỹ tag tó ja nĩ? Vó. ¹⁰Êg hã to tóg rán kỹ nĩ, ẽg tỹ ẽg rãnrhãj to ẽg jẽn ve jé. Hã kỹ ù tỹ ẽpỹ ki rãnrhãj mũ tóg to nén ù ve sór mũ. ù tỹ jãnrég mũ vỹ to nén ù ve sór mũ gé, ti rãnrhãj to. ¹¹Isỹ

ājag mǝ kanhkā jykre tó kǝ tóg sǝ nén ũ krān ri ke nǝ. Kǝ sǝ ājag ki nén ũ ve sór ra tóg há tǝ vǝ, ijĕn jé. Hā ra sóg ve sór tǝ nǝ. ¹² Ũ ag tóg ag jĕn vég tǝ, Topĕ vǝ to. Kǝ tóg sǝ ag ri kén ājag ki jānkamy ve sór kǝ há tǝ vǝ, sǝ ājag mǝ Topĕ vǝ tó vén kǝ. Hā ra sóg ājag jĕn ve sór tǝ nǝ. Inh jagtar ra tóg inh mǝ tǝ nén ũ tǝ nǝ, ũ tǝ isugrĭn *Cristo* kāme sér kato vǝ tǝ nǝ jé. Hā kǝ sóg ve sór tǝ nǝ.

¹³ Ũ tǝ Topĕ ĩn krĕm ti tǝ ki rĭr tǝ ag vǝ tá ag jĕn vég tǝ gé, ag tǝ Topĕ mǝ nén vin tǝ ĕn tǝ. Kǝ ũ tǝ Topĕ mǝ nén ũ pǝn tǝ ĕn vǝ ti ke ko tǝ gé. Ājag mǝ tag mĕ ja tǝ? ¹⁴ Hā kǝ ĕg *Senhor* vǝ: “ũ tǝ ti kāmĕn mǝ ĕn vǝ tag to ag jĕn venh ke mǝ,” he mǝ. ¹⁵ Hā ra sóg ājag jĕn ve sór ja tǝ nǝ. Kǝ sóg ve sór tǝ nǝ gé, ũri, hā kǝ sóg ājag mǝ rán mǝ. Isǝ inh nĭgé tǝ rānrāj to ijĕn vég mǝ hā to sóg tǝ ũn mág nĭnh mǝ, kanhkā tá. Kǝ sóg tǝ tǝ' he sór tǝ nĭgtǝ. Iser jé tóg inh mǝ há tǝ, ũ tǝ inh mǝ Topĕ vǝ kajām sór mǝ (hā) ra.

¹⁶ *Jesus* kāmĕn sóg tǝ. Inh rānrāj hā vǝ. Ti hā tóg inh mǝ tó, sǝ ti kāmĕn jé. Kǝ sóg ti tó tugrĭn tǝ ũn mág nĭnh ke tǝ nǝ. Isǝ ti kāmĕn sór tǝ nǝ ra Topĕ tóg inh vóg kónān ke mǝ vǝ, isǝ inh rānrāj han tǝ nĭn kǝ. ¹⁷ Topĕ tǝ inh mǝ: “hā kāmĕn,” he tǝ nǝ ra sóg kanhkā tá to gǝj venh ke tǝ nǝ vǝ. Hā ra tóg inh mǝ: “hā kāmĕn,” he ja nǝ, kǝ tóg sǝ ti rānrāj ki rĭr há han mǝ ve sór mǝ sir inh ki, Topĕ ti. ¹⁸ Kǝ sóg kanhkā tá to gǝj venh ke tǝ nǝ,

inh rānrāj ja to. Hā ra sóg gǝj ve sór mǝ, tá. Hā kǝ sóg ĕprā ke ag ki sǝ nén ve sór mǝ ĕn ve sór tǝ nǝ, ijĕn jé. Véké sóg ājag mǝ tó tǝ, Topĕ vǝ ti, vénh kar mǝ ke gé.

Ũn e tǝ Jesus ki ge kǝ tóg Paulo mǝ há tǝ

¹⁹ Ũ pijé tǝ inh kri ke nǝ'. Ge ra sóg vĕsǝ vénh kar krĕm ke han. “Hĕn ri ke mǝn ũ tóg *Jesus* ki rā sór mǝ, isǝ tǝ ti krĕm ke nĭn kǝ,” he sóg tǝ. Hā jé sóg vĕsǝ ag krĕm ke han tǝ, ũ tǝ ti ki ge mǝ ag e nǝtǝ jé, isugrĭn. ²⁰ *Judeu* ag tugnĭn sóg vĕsǝ *Judeu* han tǝ, ag tǝ *Jesus* ki ge jé. Isǝ ag jykre han sór tǝ nǝ ra inh han ke tǝ nǝ vǝ, hā ra sóg han sór tǝ, isǝ ag to há nĭn kǝ. Kǝ sóg *Judeu* jykre han mǝ ag tugrĭn ag jykre han tǝ, ag tǝ *Jesus* ki ge jé. ²¹ Kǝ fóg ag vǝ *Judeu* jykre han tǝ nĭgtǝ, kanhgág ag ke gé. Kǝ sóg ag tugrĭn ag jykre han tǝ. Kanhgág ag tugnĭn sóg ag jykre han tǝ, ag tǝ isugrĭn *Jesus* ki ge jé. Inh pijé Topĕ jykre tovānh mǝ hā ra'. *Judeu* jykre hā tovānh inh tǝ, fóg to, kanhgág to ke gé. ²² Kǝ sóg ũn krój ag mǝ komĕr hā vǝ tǝ, ag tǝ isugnĭn *Jesus* to vāsānsān mān jé. Isǝ ũ jykre ve kǝ sóg ti jykre ri ke han tǝ, ag tǝ *Jesus* ki ge jé. ²³ Tag kar han sóg tǝ, *Jesus* kāme tugnĭn, isǝ ti mré ti rānrāj ki rĭr jé.

²⁴ Ha mĕ, ũn e tóg *corrida* han tǝ, hā ra ũn pir tóg gǝjǝ he tǝ, inhhā. Ag ri ke han nǝ. Vāsān ra, ājag tǝ gǝjǝ hen jé, *Jesus* tǝ ĕg mǝ nén ven ke ti. ²⁵ Ha vé, ũ tǝ *torneio* han tǝ ag vǝ to jykrĕn mág tǝ. Kǝ ag

vãkrég tĩ gé, ag tỹ gỹjỹ hen jé. Ęprã vễjyre ki ag tóg gỹjỹ he sór tĩ, ti tỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ ra. Hã ra ěg tóg kanhkã tá ěg gỹj venh ke mũ, ù tỹ tũ' he vãn ěn ti. ²⁶ Ge sóg tĩ gé, sỹ *corrida* ri ke han kỹ. Pétẽm sór sóg tĩ. To krónh ke tũ sóg nĩ. Rará ri ke han sóg tĩ to. Inh pijé véké rará tĩ'. ²⁷ Vẽnh hã to sóg rará tĩ. Kỹ sóg isỹ nén to én mũ ěn han ke tũ nĩ. Inh mỹ tóg Topẽ tỹ inh fón ha mẽ tĩ, isỹ ãjag jyvẽn kar kỹ vễjyre pãno han kỹ. Hã kỹ sóg vẽso rará tĩ, sỹ han tũ nĩ jé.

10

Ęgjo ke ag to jyrén nĩ

¹ Inh kanhkã', ěg jógjóg ve ag vỹ *Moisés* mré mũ ja nĩgtĩ. Kanhkã góg ěn krẽm ag tóg mũ kãn ja nĩgtĩ. kỹ ag tóg goj kusũg nig ěn kafã ra pa kãn ja nĩgtĩ gé. ² Ęg vẽn kygpe ri ken hã vẽ. Ęn kã *Moisés* vỹ ag jãmĩ tũg ja nĩgtĩ, *Jesus* tỹ ěg ki rĩr nĩ tag ri ke. ³ Kỹ ěg jógjóg ve ag tóg kanhkã tá vễjẽn ko kãn ja nĩgtĩ gé. ⁴ Kanhkã tá goj tỹ ěganẽ ki ag tóg kronkron kãn ja nĩgtĩ gé. Pãró tá ag tóg goj ve ja nĩgtĩ. Hã ra tóg tỹ kanhkã tá ke nĩ ja nĩgtĩ. *Cristo* to ken hã vẽ. Ti hã vỹ ag mré tĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ag mỹ goj ěn ven ja nĩgtĩ. ⁵ Ge ra Topẽ tóg ěg jógjóg ve ag to jũ kãn ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg kãgter kãn ja nĩgtĩ, ga kórég ěn tá. Hã ra tóg ùn pipir ag hã to há ja nĩgtĩ, Topẽ ti. Kỹ ag hã tóg krenkren ja nĩgtĩ. ⁶ Hã ra tóg rán kỹ nĩ, ěg tỹ tỹ vẽn kanhrãn jé, ěg tỹ nén ù kórég to én tũ nĩ jé. To

én ja ag tóg nĩgtĩ, ěg jógjóg ve ag, kỹ ěg tag han ke tũ nĩ.

⁷ Hã kỹ ón kỹ vẽn kãgrá tỹ topẽ nón mũ sór tũg nĩ. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, hã mẽ. “*Povo* kar vỹ nĩgnĩ mũ sir, ag tỹ vẽn kãgrá tỹ topẽ to fénhta ko jé, ag kronkron jé sir, ag tỹ kar kỹ vẽn gringrén jé, fag mré,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã to Topẽ tóg ag to jũ ja nĩgtĩ gé.

⁸ Kỹ ěg ùn mén tũ fag mré nỹnh ke tũ nĩ gé. Tag han ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ kurã pir ki ù tỹ 23 mil (ke) ag vỹ kãgter ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag tũg kỹ. ⁹ Kỹ ěg tóg Topẽ to: “tĩ hỹn iso jũnh ke tũ nĩ, sỹ ti vỹ mranh mũ ra,” henh ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ pỹn tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, Topẽ tỹ ag to jũn kỹ. ¹⁰ Kỹ ěg tóg Topẽ to vỹ kónãn ke tũ nĩ gé. Ke ja ag tóg nĩgtĩ gé, ěg jógjóg ve ag. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ.

¹¹ Hã ra Topẽ tóg ag vóg kónãn, ěg tỹ ag to vẽn kanhrãn jé. Hã jé tóg rán kỹ nĩ gé, ti tỹ to ěg jyvẽn jé. Ęg hã mỹn kakó nĩ, kurã tỹ ěgno ti. ¹² Hã kỹ vẽso jyrén, ã tũg há han jé. Ā tỹ ti vỹ mranh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ. Hã jé vẽn ki rĩr, ã tỹ tỹ prãn h ke tũ nĩ jé. ¹³ Nén-Kórég vỹ ěg krĩn sór mũ, ěg tỹ Topẽ vỹ mranh jé. Hã ra tóg ěprã ke jyre ki ěg krĩn sór tũgtĩ. Kỹ Topẽ tóg ti vég tĩ, kỹ tóg ěg ki rĩr tĩ. Kỹ tóg kejẽn ti mỹ: “gen kỹ,” he tĩ sir, ti tỹ ěg tỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Kỹ tóg ěg tar han ke mũ gé, ěg

tỹ Nén-Kórég tỹ ěg krĭn kónān mŭ ra ti kato tẽ jé, ěg tỹ ti mỹ: “he,” he tũ nĩ jé.

Věnh kăgrá tỹ topě jykre han sór ke tũ

¹⁴ Inh krĕ', tag tigrĭn věnh kăgrá tỹ topě tovānh pẽ han nĩ. Ve sór tũg nĩ. ¹⁵ Ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Hã kỹ ěg tỹ *Jesus* jamĩ ko tĩ ěn to jykrén nĩ, ha mẽ. ¹⁶ ěg tỹ *Cristo* ter ja mĩ ěkrén kỹ ěg tóg kron tĩ, ti kyvénh ri ke ěn ti. ěg tỹ kron kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ sir, ěg tỹ ti kyvénh ri ke ěn kron kỹ. Kỹ ti jamĩ vỹ ge nĩgtĩ gé. Kupān kỹ ěg tóg ko tĩ, *Cristo* tỹ ěg mỹ tón kỹ. ěg tỹ kon kỹ ěg tóg tỹ ti mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ ti nĩ ri ke ěn kon kỹ. ¹⁷ Tĩ jamĩ vỹ pir nĩ, kỹ ěg tóg ěg tỹ ko kăn kỹ tỹ ũn pir nỹtĩ gé, ti mré, ěg e hã ra. *Jesus* jamĩ ko to vējyre hã vē.

¹⁸ Kỹ *povo* tỹ *Israel* ag to jykrén nĩ gé, ha mẽ. Topě mỹ ag tóg nén ũ pũn tĩ, ti pũn jafā kri. Pũn kỹ ag tóg ko tĩ gé. Ag tỹ kon kỹ ag tóg tỹ ag tỹ ũn mỹ pũn mŭ ěn mré ke nỹtĩ gé sir, ěg tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩ ri ke. ¹⁹⁻²⁰ Kỹ ón kỹ vēnh kăgrá tỹ topě to jykrén nĩ gé. Ag tỹ ti mỹ nén ũ pũn kỹ ag tóg Nén-Kórég ag hã mỹ pũn tĩ. Ag pijé Topě pẽ mỹ pũn tĩ'. Hã kỹ tóg inh mỹ há tũ nĩ, ājag tỹ tỹ Nén-Kórég ag mré ke nỹtĩn kỹ, ājag tỹ ag tũ kon kỹ ke gé.

Inh pijé ājag mỹ: “vēnh kăgrá tỹ topě vỹ nỹgtĩ, kỹ ag tỹ ag mỹ pũn mŭ ěn vỹ tỹ nén ũ nĩ,” he sór tĩ'. Nén ũ tũ vē. ²¹ Hã ra tóg vēnh mỹ nĩ, ājag tỹ ěg *Senhor* kópa ki jẽ kron kar

kỹ Nén-Kórég kópa ki jẽ kron kỹ ke gé. ²² ěg tỹ Nén-Kórég ag tũ kon kỹ ti hĕn ri ke mŭn ěg to jũnh ke mŭ, ěg *Senhor* ti. Tĩ tỹ ěg to jũ nĩn kỹ tóg vēnh mỹ nĩ. ěg pijé ti tỹ hĕ ri kenh mŭ'. Hã kỹ ón kỹ vēnh kăgrá tỹ topě ve sór tũg nĩ.

Ěg tỹ ěg régre tigrĭn nén ũ konh ke tũ

²³ Hã ra ājag tóg inh mỹ: “isỹ nén han sór mŭ ěn han jé sóg ke mŭ, pijé kórég nĩ',” he sór mŭ. Há ti nĩ vē, tag ti. Hã ra ěg tỹ nén han mŭ ũ tóg ěg mỹ nén ũ há han tũ nĩgtĩ. Nén ũ kar han há ěg tóg nỹtĩ vē, hã ra ěg tỹ nén han mŭ ũ tóg ěg tar han ke tũ nĩ, *Jesus* to. ²⁴ Kỹ ā tũ to jykrén tāvĩ han tũg nĩ. Ā régre tũ to jykrén nĩ gé, ti mỹ há nĩ jé, ha mẽ. ²⁵ Kỹ ā tỹ nén ũ tãnh jafā ki nén ũ nĩ kajām sór kŷn há nĩ. Kỹ ag mỹ: “ũ mỹ ón kỹ vēnh kăgrá tỹ topě mỹ ti nĩ tag pũn ja tũ?” he tũg nĩ. Jĕmĕ tũg nĩ. Jatun mỹ kom nĩ. ²⁶ Topě tũ vē, ga ti, ga kri ke kar ti ke gé. Hã kỹ jatun mỹ kom nĩ. ²⁷ Kejĕn ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ ũ vỹ ā mỹ: “inh mré jĕn kãtĭg,” he mŭ sir. Ā tĭg sór kỹ ā tóg tĭg mŭ. Kỹ ā tóg nén ũ kar konh ke mŭ. Tĩ ki jĕmĕ tũg nĩ, ũ tỹ hĕn ri ke mŭn ón kỹ vēnh kăgrá tỹ topě mỹ nén ũ pũn ja ti, ā tỹ jatun mỹ ko jé. ²⁸ Hĕn ri ke mŭn ũ tóg sir ā mỹ: “vējĕn tag pũn ag, ón kỹ vēnh kăgrá tỹ topě mỹ,” he mŭ. Kỹ ko tũg nĩ sir, ũ tỹ ā mỹ tó mŭ tugnĭn, ti tỹ ā to jykrén kónān tũ nĩ jé. ²⁹ Ā pijé to jykrén mŭ vē'. Hã ra ti hã

tóg to jykrén mǔ. Hã ký tóg ã mǔ tó mǔ. Há tũ ti nĩ, inh mǔ, ù tỹ iso jykrén kónãn ký, isỹ nén ù tỹ inh mǔ kórég tũ han to. ³⁰ Topě mǔ sóg vėjěn ěn to ví há han ja nĩgtĩ. Ký ù tỹ tag to iso ví ví hen ký tóg inh mǔ kórég nĩ. Hã ký sóg ko sór tũ nĩ, ù tỹ iso jykrén kónãn sór ký.

³¹ Hã ký Topě hã mǔ nén kar han nĩ. Ā jěn ký ti jykre ki jěn nĩ. Ā kron ký ti jykre ki kron nĩ. Ā tỹ nén ù han ký ti jykre hã ki han nĩ gé, vėnh kar tỹ ti jykre há nĩ ve jé. ³² Ū tỹ ã tugrĩn Topě to jũ tũ nĩ kȳn há tĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag, Topě tũ ag ke gé, ù tỹ ěg mré ke ag. Ký vėjykre há hã han nĩ. ³³ Ke sóg tĩ gé. Vãsãn sóg tĩ, vėnh kar tỹ iso há nỹtĩ jé. Há jé sóg isũ ki rĩr tãví han tũ nĩgtĩ. Vėnh kar tũ ki rĩr inh tĩ, ag tỹ *Jesus* ki ge jé.

11

¹ Inh jykre han sórm nĩ, isỹ *Jesus* jykre han ri ke.

Ūn týtá fag jykre

² Hỹ, ājag mǔ sóg ví há han sór mǔ mȳr. Isỹ ājag mǔ nén tó mǔ ěn to jykrén ājag tóg mũgtĩ mȳr'. Isỹ ājag kanhrãn ěn ki króm sór ājag tóg tĩ. ³ Hã ký sóg, nén ù ki ājag kanhrãn sór mǔ sir, ha mẽ. *Cristo* vỹ tỹ ag krĩ nĩ, ký ag vỹ tỹ ag prũ fag krĩ nỹtĩ, fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra. Ký Topě vỹ tỹ *Cristo* krĩ nĩ gé. Jó ěg kar vỹ vãhã tỹ *Cristo* nón ke nỹtĩ gé. ⁴ ěg vėnh mãn ký nỹtĩ ký ěg jagně mǔ Topě ví tó tĩ, ký ěg tóg ti

mré ví tĩ gé. Ký ag jykre mǔ vyr mǔ nĩ? Jãvo fag jykre mǔ vyr mǔ nĩ gé? Ag tỹ kur tỹ ag krĩ kri fón ký ag mǔ ag krĩ tỹ *Cristo* mȳ'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vė. Ti mȳ'a han tũ ag nĩ. ⁵ Ag jãvo ũn týtá fag tỹ, kur tỹ vėnh kri fón ký fag mǔ fag mén ěn mȳ'a han tũ nĩ? Hỹ, hã vė gé. Fag tỹ kri for tũ ra Topě ví kãmén ký fag krĩ mȳ kator ri ke ti nĩ? Vó. Hã tũ vė. ⁶ Ūn tỹ ge fag gãnh mȳ ronh kãn ký nĩnh mǔ'? Vó. Fag mȳ'a han tũg nĩ. Hã kȳn mȳ há nĩ, fag tỹ kur tỹ vėnh kri fón ký Topě ví tón ký, ti mré vėmén ký? Vó, hã tũ vė. ⁷ Ký ag kã mĩ ù mȳ kur tỹ vėnh kri fón ke tũ nĩ, ti tỹ tỹ Topě ri ke nĩn ký, ěg tỹ ti tugrĩn Topě sĩnvĩ ven ký? ěg mȳ ũn týtá fag tugrĩn, fag mén ag sĩnvĩ vėg tĩ'? Vó, hã tũ vė. ⁸ Ha vé, Topě pijé, ũn ve fi tỹ ũn ve ti han ja nĩ'. Ūn ve tỹ tóg fi han ja nĩ mȳr. ⁹ Ký ti pijé, fi tugrĩn ti han'. Ti hã tugnĩn tóg fi han. ¹⁰ Hã ký ũn týtá fag tóg fag mén ag ri ke nỹtĩ, ag tỹ tỹ fag krĩ nỹtĩ ra, hã vỹ: fag tỹ tỹ ag nón ke nỹtĩ ra, he mǔ. Ký tóg Topě tỹ jěně jafã ag mȳ há tĩ gé.

¹¹ ěg kar vỹ *Jesus* ki ge ký nỹtĩ. Ti ki ge ký nỹtĩn ký ũn týtá fag pijé, fag pir mȳ tỹ nén ũ nỹtĩ'. Ký ag pijé, ag pir mȳ tỹ nén ũ nỹtĩ gé'. Jagně ri ke ěg nỹtĩ, fag mré. ¹² Hỹ, Topě vỹ ũn ve tỹ fi han. Hã ra ěg kar tóg vãhã ěg mȳnh fi ki mur ký nỹtĩ. Jãvo ũ tỹ vėnh kar han mǔ vỹ tỹ, Topě ti nĩ.

¹³ Mȳ ājag mȳ sér, ājag tỹ ũn týtá fag tỹ kur tỹ vėnh kri fón

tũ ra Topẽ mré vēmén ven ký? Vó, ājag mý'a tóg tĩ. ¹⁴ Mý ājag mý sér, ag gānh téj nýtĩ ti? Vó, ājag mý'a tóg tĩ gé. ¹⁵ Fag gānh téj tóg, fag mý sér tĩ. Hý, fag gānh vỹ tỹ, fag krĩ kri fón ja ri ke nĩ. ¹⁶ Hēn ri ke mūn tóg ājag kã mĩ ũ mý há tũ nĩ hã ra. Ký tag to jykrén nĩ, ha mẽ. *Igreja* kar ki fag tóg, hã han tĩ, ha mẽ. Ký ěg mý'a han sór tũg nĩ.

Santa Ceia to vėjykre

(Mt 26.26-28; Mc 14.22-24; Lc 22.17-20)

¹⁷ Ký sóg nén ũ ki ājag mý vĩ há han ke tũ nĩ gé. Ājag jykre ũ tóg há tũ nĩ, ha mẽ. Ājag vėnh mǎn ký ājag nēji, ājag tỹ *Jesus* jamĩ ko ký jagnē jēn vóg tĩ, ký ājag nēji jagnē kókég tĩ sir. ¹⁸ Ājag vėnh mǎn ký ājag nēji jagnē kato tē tĩ, vėnh kǎpǎm ký, ký tóg inh mý tỹ ki hã ke ve nĩ, sỹ to jykrén ký. Ājag kã mĩ ũ hýn vėnh kǎpǎm sór tĩ, he sóg tĩ. ¹⁹ Hý, há ti nĩ vė, ājag tỹ vėnh kǎpǎm ký nýtĩn ký. Ký ũn jykre há ag vỹ vėnh ven ke mũ, ājag kã mĩ.

²⁰ Ký, ājag vėnh mǎn ký ājag pijé ěg *Senhor* jamĩ ko tĩ', *Santa Ceia* he mũ ěn ti'. ²¹ Tỹ fénhta han ký ājag kar nēji vėnh fǎn hã jé ko tĩ. Tá jun ký ājag nēji kǎnhmar ko tĩ. Ký ũ ag nēji vėnh fǎn tĩ. *Vinho* kron ký ag nēji tỹ pėpėv tĩ. Jo ũ ag tóg kókĩnkĩr tĩ sir, ũ tỹ kǎnhmar tá junjun mũ ag tỹ ag tũ kagran ký. ²² Ha mẽ, vėnh mý ti nĩ. Topẽ mré ke ag to é he ve ājag tóg nĩ mýr', ājag tỹ ag jēn kagran ký, ag junjun to hã. Tag tỹ inh hýn hē ri kenh

mũ? Inh mý ājag mý vĩ há han ke mũ', tag to'? Vó', kenh ke tũ inh nĩ. Kórég ti nĩ, ājag tỹ han mũ tag ti. Ājag ĩn hã tá vėjēn tỹ vėnh fǎn nĩ.

²³ Ha mẽ, ěg *Senhor* tóg inh mý tó ja nĩ, sỹ ājag mý tó mũ ti, ěg tỹ ti ter to jykrén ký tag han jé, ha mẽ. Kuty ěn kã, *Judas* tỹ pǎ'i ag mý ěg *Senhor* tỹ *Jesus* tó ja ěn kã ěg *Senhor* tóg ěmĩ mǎn ja nĩgtĩ, *Jesus* ti.

²⁴ To tóg Topẽ mré vĩ ja nĩgtĩ. Kupǎn ký tóg ag mý: “inh hã vė,” he ja nĩgtĩ. “Ājag jagfy sóg ter ke mũ. Ký inh mĩ ěkrén nĩ, ājag tỹ ěmĩ tag kon ký,” he ja tóg nĩgtĩ. ²⁵ Ag tỹ ko kar ký tóg kópa vyn ja nĩgtĩ gé sir. Ký tóg ag mý: “kópa ki jē tag vỹ inh kyvėnh ri ke nĩ,” he ja nĩgtĩ. “Inh jykre tǎg to ken hã vė, isỹ inh kyvėnh tugrĩn ājag mý vėnh pǎte fón jé. Ký inh kyvėnh tỹ inh ki kutē mũ ěn mĩ ěkrén nĩ, ājag tỹ kópa ki jē tag kron ký,” he ja tóg nĩgtĩ gé. ²⁶ Hã ký ěg tỹ ěmĩ ěn kon ký, ěg tỹ kópa ki jē ěn kron ký ěg tóg sir ěg *Senhor* ter ti tó tĩ. Tag han ěg tĩ, ti kǎtĩg ken jo.

²⁷ Hã ký vėjykre kórég ki ěmĩ ěn ko sór tũg nĩ. Kópa ki jē ěn kron kónǎn sór tũg nĩ gé, ěg *Senhor* tũ ti. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ěg tỹ ti ter to é he ri ke nĩ. ²⁸ Hã ký ěg jé ěg jykre tugnỹm. ěg jykre há nĩ ve kar ký ěg tóg ěmĩ ěn konh mũ, kópa ki jē ěn kron ke mũ gé. ²⁹ ěg tỹ ón ký ko sór ký, ón ký kron sór ký, ti tỹ ěg mý vėjēn ũ ri ke nĩn ký Topẽ tóg ěg vóg kónǎn ke mũ sir, ěg tỹ ěmĩ ěn to ěg *Senhor* ter mĩ ěkrég tũ nĩn ký. Ký ěg

tóg Topê tỹ ãg vóg kónãn hã jé tỹ nén ù tũ han kỹ ko' he mũ, kron' he mũ gé sir. ³⁰ Æjag tỹ *Jesus* jamĩ ko to vãnh ki rĩr há han tũ nĩn hã kỹ, ù ag tóg krónhkrój nỹtĩ, ãjag kã mĩ. Kỹ ù ag tóg kaga nỹtĩ. Kỹ ù tỹ hẽn ri ke ag tóg kãgter huri ke gé. ³¹ Ha vé, ãg tỹ ãg jykre tugnỹm kỹ ti mỹ tó kỹ tóg ãg mỹ vãnh pãte fón ke mũ. Kỹ tóg ãg jykre tugnỹm mãn ke tũ nĩ sir. Æg vóg kónãn ke tũ tóg nĩ gé, ãg *Senhor* ti. ³² Hã ra tóg kejẽn ãg vóg kónãn tĩ. Æg *Senhor* tỹ ãg kanhrãn sór vễ, ti tỹ ãg tỹ kygnê to ãg vóg kónãn kỹ, ti tỹ ãg fón tũ nĩ jé, ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag mré.

³³ Inh kanhkã', tag to jykren, kỹ jagnê jãvãnh nĩ, ãjag tỹ *Jesus* jamĩ ko sór kỹ. ³⁴ Æjag kã mĩ ù kókĩr nĩn kỹ tóg ti ãn tá ti jẽn tỹ vãnh fãn ke mũ. Ke tũ nĩ mũ ra tóg ãjag vóg kónãn ke mũ, ãg *Senhor* ti, ãjag tỹ vãnh mãn kỹ vãnh fónfãn kỹ.

Sỹ ãjag mỹ nén tónh ke mũ ù tóg nỹtĩ gé, hã ra sóg rán ke tũ nĩ. Sỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag mỹ kãmén ke mũ.

12

Topê tỹ ãg tar han mũ, ti kuprĩg tỹ

¹ Kỹ sóg ãjag mỹ Topê kuprĩg tỹ ãg krĩn ke tag tó sór mũ, ãjag tỹ inh ki jêmẽn kỹ. Kejẽn tóg nén ù to ãg tar han tĩ, ãg tỹ han jé. ² Ha vé, vãsỹ, ãjag tỹ *Jesus* ki ge tũg ki ãjag tóg ón kỹ vãnh kãgrá tỹ topê nón mũ ja nĩgtĩ gé. Vĩ vãnh ti nỹtĩ, hã ra Japo

vỹ ãjag tỹ ag ki rã han ja nĩgtĩ. ³ Hã kỹ sóg tag to ãjag kanhrãn sór mũ, ha mẽ. Topê kuprĩg tỹ ãg krĩn kỹ ãg pijé *Jesus* to: “Nén-Kórég ag pã'i mág,” he tĩ'. Jãvo ãg tỹ *Jesus* mỹ: “ãg *Senhor*,” hen kỹ Topê kuprĩg tóg ãg krĩn mũ sir.

⁴ Kỹ Topê kuprĩg vỹ tỹ ùn pir nĩ, hã ra tóg ãg tar han tĩ, nén ù kar to. ⁵ Kỹ ãg rãnrhãj vỹ e nỹtĩ gé. Æg kar vỹ vỹrmỹ rãnrhãj nỹtĩ gé. Hã ra tóg pir nĩ, ãg *Senhor* ti, ù tỹ ãg mỹ vãnh rãnrhãj nĩm tĩ ti. ⁶ Kỹ ãg tỹ ti jykre ki nén ù han mũ vỹ e nỹtĩ, hã ra tóg pir nĩ, Topê ti, ù tỹ ãg tar han mũ ti.

⁷ Kỹ Topê kuprĩg vỹ ãg tar han kãn tĩ sir. Kỹ tóg ù tỹ nén ù to tar nĩ han tĩ. Jo tóg ù tỹ nén ù ù to tar nĩ han tĩ gé, ãg kar tỹ jagnê mỹ nén ù há han jé, ãg tỹ nén ù to tar nỹtĩ ên tỹ. ⁸ Hã kỹ tóg ù tar han tĩ, ti tỹ ãg mỹ ti vĩ kãmén há han jé sir. Û tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ti vĩ ki nén ù kar ki kanhró nĩ jé. ⁹ Û tar han tóg tĩ, ti tỹ ti ki fé mág to. Û tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ùn kagyga tỹ há' he jé. ¹⁰ Û tar han tóg tĩ gé, ti tỹ ãg tỹ nén han vãnh han jé. Û tar han tóg tĩ, ti tỹ ãg jyvẽn há han jé. Kỹ tóg ù tar han tĩ, ti tỹ: “tag vỹ tỹ vễjagrê há nĩ, tag vỹ tỹ vễjagrê kórég nĩ,” he jé. Û tar han tóg tĩ, ti tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki Topê mré vēmén jé. Kỹ tóg ù tar han tĩ, ti tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg mẽ kỹ ãg vĩ ki tó jé sir. ¹¹ Hã ra tóg pir nĩ, Topê kuprĩg ti. Ti pir nĩ ra tóg nén ù e tag hynhan tĩ, kỹ tóg to ãg tar han

tĩ. Ti hã ne to jykrén kÿ: “tag tar han jé sóg ke mũ, tag to, jo sóg ù ên tar han ke mũ, ên to,” he tĩ’.

Nén ù pir ri ke êg nÿtĩ, êg jagrê pir nÿtĩn kÿ

¹² Êg há to jykrén nĩ, ha mẽ. Êg há vÿ tÿ ùn pir nĩ, hã ra êg há ki nÿtĩ vÿ e nÿtĩ, êg pên, êg nĩgé, êg nĩgrêg, ti kar ti. Kÿ êg há ki nÿtĩ kar vÿ tÿ êg há nĩ sir. Nén ù pir vê sir, ti e nÿtĩ ra, ti tÿ êg ki nÿtĩ kar nĩn kÿ. Tag ri ke êg nÿtĩ gé. *Cristo há ri ke êg nÿtĩ, êg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ.* ¹³ Topê kuprĩg vÿ tÿ ùn pir nĩ. Kÿ êg kar vÿ kygpe kÿ nÿtĩ, ti kuprĩg tÿ, hã vÿ: *Cristo há pir, he mũ. Êg kã mĩ ù ag tóg tÿ Judeu nÿtĩ. Û ag tóg tÿ fóg nÿtĩ gé. Û ag tóg tÿ kanhgág nÿtĩ gé. Hã ra tóg tÿ êg kar jagrê nĩ. Kÿ êg tóg tÿ ùn pir nÿtĩ.*

¹⁴ Êg há vÿ ge nĩ, ha mẽ. Ti ki nÿtĩ pijé tÿ ùn pir nĩ’. E ti nÿtĩ. Kÿ êg jé êg rãnrãj to vĩ vĩ he tũg. ¹⁵ Hên ri ke mũn êg pên tóg: “inh pijé tÿ vênh nĩgé nĩ’, hã kÿ sóg vênh há ki nÿtĩ tũ nĩ,” he tĩ. Hã tũ vê hã ra. ¹⁶ Kÿ êg nĩgrêg tóg hên ri ke mũn: “inh pijé tÿ vênh kanê nĩ’, hã kÿ sóg vênh há ki nÿtĩ tũ nĩ,” he tĩ gé. Hã tũ vê. ¹⁷ Êg há tÿ tÿ vênh kanê tâvĩ nĩ ra êg tÿ ne jêmênh ke tóg tũ tĩ vê. Êg há tÿ tÿ vênh nĩgrêg tâvĩ nĩ ra êg nén ù ger mênh ke tũ nĩ vê. ¹⁸ Topê hã ne êg há ki nÿtĩ hynhan kãn’. Kÿ tóg vÿrmÿ ti ki nÿtĩ kar mÿ vėjykre vin kãn ja nĩgtĩ, ti tÿ ti rãnrãj ên han jé. ¹⁹ Kÿ ti ki nÿtĩ kar tÿ tÿ vėjykre pir nĩ ra êg há vÿ tũ nĩ

vê. ²⁰ Há ti nĩ, Topê jykre ti. Êg há ki nÿtĩ jykre e han ti, ti e tÿ êg há pir han jé sir.

²¹ Hã kÿ êg kanê pijé êg nĩgé mÿ: “ã pijé inh mré rãnrãj tĩ’,” he tĩ’. Kÿ êg krĩ vÿ ge nĩgtĩ gé. Êg pên mÿ tóg: “ã pijé inh mré rãnrãj tĩ’,” he tũ nĩgtĩ gé. ²² Ge tũ ti nĩ, êg há jykre ti. Êg há ki nÿtĩ ù tóg vênh rãnrãj kãnhvy han tĩ. Hã ra êg tóg jérĩn mÿ tÿ jagnê mré rãnrãj kãn tĩ. ²³ Kÿ ti ki nÿtĩ ù tóg vênh rãnrãj kufy han tĩ. Kÿ êg tóg hã ra ti ki rĩr há han tĩ sir. Kÿ ti ki nÿtĩ ù tóg êg mÿ sĩnvĩ tũ nÿtĩ. Hã kÿ êg tóg kur krêm ti rãg tĩ. ²⁴ Kÿ Topê tóg êg mÿ vėjykre nĩm, êg tÿ ti ki nÿtĩ tÿ vênh rãnrãj kufy han mũ ên ki rĩr há han jé sir. Êg há jykre hã vê. Topê vÿ to jykrén kãn, kÿ tóg êg há ki nÿtĩ han kãn, ²⁵ êg há tÿ vėjykre pir han jé. Kÿ tóg ti mÿ há tĩ, êg tÿ êg mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ kar ag ki rĩr há han kÿ. Kÿ êg kã mĩ ù vÿ jagtar tũ nÿtĩnh mũ, êg tÿ êg há ki nÿtĩ jykre pir ri ke han kãn kÿ, jagnê mÿ. ²⁶ Hÿ, êg há ki nÿtĩ pir kaga nĩn kÿ tóg kaga kãn tĩ sir. Kÿ tóg ge nĩ gé, êg mré. Jagnê mré tóg êg mÿ e tĩ. Kÿ ù tÿ êg kã mĩ ù mÿ vĩ há han kÿ tóg êg kar mÿ sér tĩ gé sir.

²⁷ Ha mẽ, *Cristo há ri ke êg nÿtĩ, kÿ êg kar vÿ ti há ki nÿtĩ ri ke nÿtĩ gé sir.* ²⁸ Kÿ Topê tóg ù tÿ *igreja* ki ke kar mÿ vênh rãnrãj vin kãn, êg mÿ. Êg kã mĩ ù ag vin tóg, ag tÿ tÿ *apóstolo* nÿtĩ jé. Tag pãte tóg ù ag vin, ag tÿ jagnê jyvên jé. Kar kÿ tóg ù ag vin, ag tÿ tÿ

ti vĩ tó tĩ nỹtĩ jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ãg tỹ nén han vãnh hynhan jé, ag tỹ ùn kagyga tỹ há' he jé ke gé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ù jagãgtãn jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ tỹ *igreja* krêm tỹ pã'i nỹtĩ jé. Kar tóg ù ag vin, ag tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtũg ki Topẽ mré vēmén jé. ²⁹ ãg kar pijé tỹ *apóstolo* nỹtĩ'. ãg kar pijé tỹ vãnh jyvẽn tĩ nỹtĩ'. ãg kar pijé tỹ Topẽ vĩ kãmén tĩ nỹtĩ'. ãg kar pijé ãg tỹ nén han vãnh hynhan tĩ'. ³⁰ ãg kar pijé ùn kagyga tỹ há' he tĩ'. ãg kar pijé ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtũg ki Topẽ mré vēmén tĩ'. ãg kar pijé vãnh vĩ ãn mẽ kỹ ãg vĩ ki hã tó tĩ'. ³¹ Kỹ Topẽ mỹ to vĩ mág, ti kuprĩg tỹ nén ù há to ãjag tar han jé, ãjag kar tỹ jagnẽ mré rãnrãj kãn jé sir.

ãjag tỹ nén han mũ ù tóg há sĩ nĩ, kỹ ù tóg há tãvĩ nĩ gé. Kỹ sóg ãjag mỹ nén ù há tãvĩ kãmén sór mũ, ha mẽ.

13

Vãnh kar to há nỹtĩnh ke

¹ Hẽn ri ke mũn ãg tóg ãprã ke ag vĩ tỹ hẽn ri ke tó há nỹtĩgtĩ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ag vĩ mré hã. ãg tỹ jérĩn mỹ vãnh kar to há tũ nỹtĩn kỹ ãg tóg ón kỹ ke nĩ hã ra, ãg vĩ tag ti. Kỹ ãg tóg ón kỹ vĩ há han tĩ, *sino* tỹ véké kyr ãn ri ke. ² Topẽ tóg hẽn ri ke mũn ãg mỹ nén ù kar tó tĩ. Kỹ ãg vãnh jyvẽn há han tĩgtĩ. Hẽn ri ke mũn ãg tóg Topẽ ki rã há han kỹ nỹtĩ. Kỹ ãg ti vĩ to: “hỹ mỹ vĩ?” he tũ pẽ nĩgtĩ. Kỹ ãg tóg pãnónh mỹ: “ha tĩg,” he tĩ, hã ra tóg sir tĩ

tĩ. ãg tỹ jérĩn mỹ vãnh kar to há tũ nỹtĩn kỹ tóg tỹ ón kỹ ke nĩ. ³ Hẽn ri ke mũn ãg tóg ãg tũ vin kãn tĩ, ùn jagtar ag mỹ. Hẽn ri ke mũn ãg tóg ù tỹ *Jesus* kato tẽ mũ ag mỹ vãnh fẽg mũ, ag tỹ ãg pũn jé. ãg tỹ jérĩn mỹ vãnh kar to há tũ nỹtĩn kỹ tóg ãg mỹ nén ù há han ke tũ nĩ.

⁴ ãg tỹ vãnh kar to há nỹtĩn kỹ ãg tóg vãnh kar to fen nỹtĩ. Ag mỹ ãg tóg nén há kar han sór mũ. ãg pijé jagnẽ tũ to én ke mũ'. “ã kãfór vĩ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ. “Ûn mág vĩ tỹ inh nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ gé. ⁵ Vãnh mỹ mẽ han ke tũ ãg tóg nĩ gé. ãg tũ tãvĩ hã to jykren ke tũ ãg tóg nĩ gé. “Ti hỹn nén ù ki kanhrãn ke tũ pẽ nĩ,” henh ke tũ ãg tóg nĩ gé. Kỹ ãg tóg ù tỹ ãg vóg kónãn mũ ra ti to jũnh ke tũ nĩ gé. ⁶ ãg tỹ vỹjyke pãno ven kỹ ti pijé ãg mỹ sér tĩnh mũ'. ãg tỹ ù tỹ ki hã tó mũ mẽ kỹ tóg ãg mỹ sér tĩnh mũ. ⁷ ãg tỹ nén ù jagy vég mũ ra ãg pijé to vĩnh ke mũ'. Nén ù kar to ãg tóg: “Topẽ vĩ tag han há nĩ,” henh ke mũ. Ti hã ki ãg tóg nén ù kar ve sór ke mũ. Vãnh kar to ãg fe mág nỹtĩnh mũ, ãg tỹ vãnh kar to há nỹtĩn kỹ.

⁸ ãg tỹ vãnh kar to há nỹtĩ ãn vĩ krỹg ja tũ nĩnh mũ. Jãvo ãg tỹ jagnẽ jyke ki vãnh kanhrãn kỹ jagnẽ jyvẽn tĩ ãn vĩ krỹg ja nỹ. ãg tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtũg ki Topẽ mré vēmén tĩ ãn vĩ krỹg ja nỹ gé. ãg tỹ ãprã nén ù ki kanhró nỹtĩ ãn kar vĩ krỹg ja nỹ gé. ⁹ Ûri ãg tóg nén sĩ hã ki kanhró

nýtī. Nén sī tỹ ěg tóg jagnē jyvĕn tī, Topĕ tỹ ěg mỹ tó tỹ. Ěg pijé ki kanhrān kān kỹ nýtī ver'. ¹⁰ Kānhmar tóg vĕnh ven ke mū, ũ tỹ nén ũ kar ki kanhró kar nī ěn ti. Kỹ hā ěg tóg nén ũ hynhan há tāvī han kān ke mū, kurā ěn kā.

¹¹ Ěg mog mū ri ke ti nī. Vāsỹ sóg sī ja jĕgtī. Kỹ sóg ũn kāsir ag tỹ nén tó tī ěn tó ja nīgtī gé. Ũn kāsir tỹ nén to jykren tī ěn to sóg jykren ja nīgtī gé. Kejĕn sóg sanh há jĕ sir. Kỹ sóg ũn kāsir jykre tovānh kān ja nīgtī. Ěn ri ke ti nī, ěg *Senhor* kātīg mān ke ti. Ki kanhrān kān jé ěg tóg ke mū, ěn kā. ¹² Ūri ěg tóg ve há han tũ nīgtī ver, ěg *Senhor* jykre ti. Kỹ tóg ěg tỹ vĕnh ve jafā ki vĕnh ve há han tũ ri ke nī. Kurā ěn kā ěg tóg nén kar ve há han kān ke mū, hā ra. Ěg hā vỹ tóg ti venh ke mū. Ūri ěg tóg sīn kỹ ti ki kanhró nýtī. Kurā ěn kā ěg tóg ki kanhrān kān ke mū, ti tỹ ěg ki kanhró kar ěn ri ke.

¹³ Hā kỹ tag vỹ krỹg ja tũ nỹ, ha mĕ. Ěg tỹ Topĕ ki rā mū vỹ krỹg ja tũ nỹ. Ěg tỹ ti hā ki nén ũ kar ve sór mū vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Ěg tỹ vĕnh kar to há vỹ krỹg ja tũ nỹ gé. Kỹ nén ũ pir tóg káfór nī, hā vỹ: ěg tỹ vĕnh kar to há nī, he mū.

14

Ěg tỹ jagnē ki rīr ke

¹ Kỹ vĕnh kar to há nýtīm nī. Kỹ Topĕ mỹ to vīm nī gé, ti kuprīg tỹ nén ũ to ājag tar han jé. Ti tỹ nén ũ to ěg tar

han tī ũ vỹ káfór nī, hā vỹ: ěg tỹ jagnē jykre ki kanhrān kỹ jagnē jyvĕn tī, he mū. ² Ěg tỹ hā ra ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki vĕmén kỹ ěg pijé ěprā ke ag mỹ nén ũ tó tī'. Topĕ hā mỹ ěg tó tī. Ū pijé ki kanhró nī', ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki vĕmén kỹ'. Topĕ kuprīg hā tóg ěg krīn tī, ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ěn tó jé. ³ Ěg tỹ hā ra ěg vī ki jagnē jyvĕn kỹ ěg tóg ũ tỹ mĕg mū kar jyvĕn tī sir. Tỹ ěg tóg jagnē tar han tī, Topĕ to. Jagnē jyvĕn ěg tóg tī. Jagnē fe kaj tỹ ěg tóg tũ' he tī gé, ěg tỹ jagnē mỹ ěg vī ki vĕmén kỹ. ⁴ Ū tỹ ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki vĕmén mū vỹ vĕnh mỹ tỹ ũn tar jĕ sir, Topĕ to. Ū tỹ ěg vī ki vĕnh jyvĕn tī ěn tóg ěg tar han kān mū sir, ěg mré vĕnh mān kỹ nýtī ag kar.

⁵ Inh mỹ tóg há tī, ājag kar tỹ ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki Topĕ mré vĕmén kỹ. Ājag tỹ hā ra ěg vī ki jagnē jykre to jagnē jyvĕn tag tóg há káfór nī. Kejĕn ũ tóg ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki vĕmén tī. Kar kỹ ũ tóg ti vī ěn mĕ kỹ ěg vī ki tó mū sir, ti tỹ nén tó ja ěn ti. Tag vỹ há tī gé. Ū tỹ vĕnh mān kỹ nýtī kar vỹ ki kanhrān kān mū sir, ti vī ti. Kỹ ag tóg tỹ tar nýtīnh mū sir.

⁶ Inh kanhkā', ha vé. Hĕn ri ke mūn sóg ājag ki jun kỹ ěg tỹ vĕnh vī ki kagtīg ki vĕmén mū. Kỹ sóg ājag mỹ nén ũ há han ke tũ nī, ājag tỹ inh vī ki kagtīg nýtīm kỹ. Jāvo isỹ Topĕ tỹ inh mỹ nén tó mū tỹ ěg vī ki ājag mỹ kāmén kỹ sóg tỹ ājag tar

han mũ sir, ãjag tỹ ki kanhrãn kỹ.

⁷ Vãkyn jafã to jykrén nĩ. Ag tỹ kyn kónãn kỹ ãg tóg ki kagtĩg nỹtĩ sir, ag tỹ vãkyn mũ ti. ⁸ Kỹ *trombeta* kyr vỹ ge nĩgtĩ gé. Ag tỹ ti kyr mẽ kỹ *Soldado* ag vỹ vãnh kãnkãn tĩ, vãnh génh ke to. Ag tỹ kyn há han tũ nĩn kỹ ag pijé vãnh génh ke to vãnh kãn ke mũ'. ⁹ Ge ti nĩ gé, ãg vĩ ti. ãg tỹ ag tỹ ki kagtĩg ãn tóg kỹ ag tóg to jykrén ke tũ nĩ gé, ãg tỹ nén tóg mũ to. Véké ãg tóg vēmén mũ sir, ãg tỹ gen kỹ.

¹⁰ Vãnh vĩ vỹ e nỹtĩ, ga tag kri. *Povo* kar vỹ vurmỹ vĩ nĩ' nĩ' he kar nỹtĩ. ãg vĩ pẽ ki ãg tóg vēmén ki kanhró nỹtĩ. ¹¹ Kỹ sóg kejẽn hẽ tá ke ù vĩ mẽg tĩ. Sỹ ti vĩ ki kagtĩg nĩn kỹ sóg ti jykre ki kanhrãn ke tũ nĩ. Kỹ tóg inh jykre ki kanhrãn ke tũ nĩ gé. Ge ti nĩ gé, ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Ki kagtĩg ãg tóg nỹtĩ sir.

¹² Topẽ kuprĩg tỹ ãjag tar han mũ ve sór ãjag tóg nỹtĩ, nén ù ù to. Kỹ tóg há tĩ. Kỹ hã ra ãg mré ke ag tar han ke to én nĩ. ãn hã to Topẽ mré vĩm nĩ, hã vỹ: ãg vĩ ki jagnẽ jyvẽn, he mũ.

¹³⁻¹⁴ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki Topẽ mré vēmén kỹ ãg tóg to jykrén kỹ nĩ tũ ra ti mré vēmén tĩ. Kỹ, ã tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén to tar nĩn kỹ Topẽ mẽ to vĩm nĩ, ti tỹ ã tỹ ãg mẽ ãg vĩ ki kãmén to ã tar han jé gé. Kỹ ã tóg: “tag tóg ja inh nĩ, tag tóg ja inh nĩ,” henh ke mũ gé sir, kỹ tóg há tĩ. ¹⁵ ãg tỹ

to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topẽ mré vēmén kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ hã ra to jykrén kỹ nĩn kỹ ti mré vēmén kỹ tóg há tĩ gé. ãg tỹ to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topẽ mẽ jãn kỹ tóg há tĩ. ãg tỹ hã ra to jykrén kỹ nĩn kỹ ti mẽ jãn kỹ tóg há tĩ gé. Sỹ tag han kãn sór vẽ. ¹⁶ Ha vé, ã tỹ to jykrén kỹ nĩ tũ ra Topẽ to vĩ há han kỹ ã vĩ mẽg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, ã tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Kỹ tóg ag tỹ ã mré: “hỹ, hã vẽ,” henh ke mũ ra vãnh mẽ tĩ. “Ti ne tóg mũ vỹ? Sỹ ki kagtĩg tóg tĩ,” he jé ag tóg ke mũ. ¹⁷ Tóg há han ã tĩgtĩ, ã tỹ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Hã ra ù tỹ mẽg mũ ag vỹ ki kagtĩg nỹtĩ, kỹ ã pijé ag tar han tĩ'.

¹⁸ ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén to sóg tar pẽ nĩ inhhã. To tar nĩn kỹ sóg ãjag kãfór nĩ. ¹⁹ Hã ra sóg tag tóg sór tũ nĩ, ãg vãnh mãn kỹ nỹtĩn kỹ. Hẽn ri ke mũn sóg vãnh vĩ tỹ *mil* (ke) han ke mũ, ãg tỹ vãnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén kỹ. Hã ra sóg jérĩn mẽ ãjag tar han ke tũ nĩ. Sỹ nén to jykrén mũ hã tóg sór inh mũ, kỹ sóg inh vĩ pir tỹ ãjag tar han ke mũ.

²⁰ Inh kãnkã', to jykrén há han nĩ. Gĩr tỹ nén ù to jykrén tũ ãn ri ke nỹtĩ sór tũg nĩ. Vỹjyre pãno hã to gĩr tỹ ki kagtĩg nĩ ãn ri ke nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ ti kórég han tũ nĩ jé. Kỹ tóg inh mẽ ãjag tỹ ùn sanh há ag tỹ nén ù há to jykrén há ãn ri ke nỹtĩnh há tĩ. ²¹ Ve ra, Topẽ vĩ rá ki tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ. “Inh *povo* tỹ inh vĩ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ sóg ag mẽ ùn vĩ ù ag

vĩ ki inh vĩ jēnēnh ke mũ. Hã kỹ ag tóg mēnh ke tũ nĩ, ag tỹ ag vĩ tũ ki ag mỹ kāmén kỹ,” he tóg, ěg *Senhor* ti. ²² Hã kỹ tóg tỹ ũ tỹ Topē ki ge jāvānh ag tỹ ki kagtĩg han jafā nĩ, ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg tỹ vēmén mũ ti. Ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ ke pijé'. Jāvo ěg tỹ jagnē jykre ki kanhrān kỹ jagnē jyvēn tag vĩ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag tar han jafā nĩ.

²³ Ha vé, kejēn ěg mré ke ag vĩ vēnh mǎn kǎn mũ. Kỹ vēnh kar tóg hēn ri ke mũn ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén mũ. Kỹ ũ tỹ ki kagtĩg tóg venh kǎtĩg mũ, ũ tỹ *Jesus* ki rǎ ja tũ ti hēn ri ke mũn. Kỹ tóg ājag to: “krĩ vēnh mỹ ag nỹtĩ,” hēnh ke mũ sir, ón kỹ. ²⁴ Ājag tỹ ěg vĩ ki jagnē jykre ki kanhrān kỹ jagnē jyvēn kỹ tóg hǎ ra há tĩ. Kỹ ũ tỹ *Jesus* ki rǎ tũ vĩ jun mũ. Kỹ tóg ājag vĩ mēnh mũ, kỹ tóg to jykrén ke mũ sir. Ājag vĩ to tóg: “hỹ, hǎ vē,” hēnh ke mũ. Ti jykre pǎno to tóg jykrén ke mũ gé. ²⁵ Ti tỹ nén ũ to jykrén mũ vĩ vēnh ven kǎn ke mũ. Kỹ tóg ti mỹ e tĩnh mũ sir. “Topē vĩ tỹ ũn mǎg nĩ,” he jé tóg ke mũ. Kỹ tóg ki kanhró nĩnh mũ. Tó jé tóg ke mũ sir, Topē tỹ ājag mré nĩ ti.

Culto ki vỹjyre

²⁶ Kỹ ājag vēnh mǎn kỹ tag vĩ há nĩ, ha mē. ũ tóg Topē mỹ jǎn ke mũ. ũ tóg Topē vĩ tỹ vēnh kanhrān kỹ tónh ke mũ. ũ mỹ tóg nén ũ tónh mũ, Topē ti, ti tỹ tỹ ājag jyvēn jé. ũ tóg ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén

ke mũ. ũ tóg ti vĩ mē kỹ ěg vĩ pē ki tónh ke mũ, ti tỹ nén tó mũ ěn ti. Há kar ti nĩ. ²⁷ Ājag tỹ ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg ki vēmén sór kỹ ũn pipir ag hǎ tóg tónh ke mũ, hēn ri ke mũn ũn régre, ke tũ nĩ kỹ ũn tǎgtũ, jagnē ri ke. ũ tỹ tó kỹ ũ tóg jēmēg nĩ nĩ sir. Kỹ ũ tóg ti vĩ mē kỹ ěg vĩ pē ki ti tỹ nén tó mũ tónh ke mũ gé sir, vēnh kar mỹ. ²⁸ Kejēn tóg tũ nĩ, ũ tỹ ti tỹ nén tó mũ ěn tỹ ěg vĩ ki tónh ke mũ ti. Kỹ ěg tóg ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg tỹ *igreja* krēm vēmén ke tũ nĩ sir, vēnh kar rĩnve. Ājag ĩn hǎ tá vēmén nĩ, ěg tỹ vēnh vĩ ki kagtĩg tỹ.

²⁹ Kejēn ũ tóg ěg mỹ Topē tỹ ti mỹ nén tó ja kāmén sór mũ, ěg vĩ ki. ũn régre vĩ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kỹ ũn tǎgtũ, jagnē ri kén. Kỹ ag vĩ mēg mũ ag vĩ to jykrén kỹ: “ki hǎ ke mỹ vĩ?” he mũ. ³⁰ Hǎ ra hēn ri ke mũn Topē tóg ũ mỹ nén ũ tónh ke mũ gé. Kỹ ũn vēmén vén mũ tóg krỹg hēnh ke mũ ver. Kỹ ũ tóg ti ri kén tónh mũ sir, Topē tỹ ti mỹ nén tó ja ti. ³¹ Hǎ kỹ ājag kar vĩ jagnē jyvēn ke mũ, ājag tỹ jagnē ri kén vēmén kỹ. Gen kỹ ājag tóg jagnē kanhrān ke mũ sir. Jagnē krĩ kuprǎg jé ājag tóg ke mũ gé sir. ³² Topē kuprĩg vĩ ěg krĩn tĩ, ěg tỹ jagnē jyvēn jé. Hǎ ra ti pijé ěg tỹ nén tó sór tũ ěn to ěg mỹ “tó ra!” he tĩ'. ³³ Kỹ tóg Topē mỹ há tũ nĩ, ěg tỹ ũ vēmén jē ra ěg tũ tó sór kỹ. Jagnē ri kén tó kỹ tóg há nỹ. Kỹ vēnh kar tóg, ki kanhrān há han mũ. Topē jykre kusan hǎ vē.

³⁴ Topē tũ vĩ tỹ ěg nỹtĩ. ũ

tý Topě vī tó jě ra ũn týtá fag vỹ, jagně mré vēmén ke tũ nĩ. Hě tá *igreja* krēm ke fag vỹ jatu nýtĩgtĩ, ěmã kar mĩ, kỹ ājag tóg fag ri ke han ke mũ gé. Fag mén jykre mĩ fag mũnh ke mũ. Topě jykren hã vë. ³⁵ Kỹ fag tóg, fag tý ũ tý Topě vī tó mũ ěn vī ki kagtũg nĩn kỹ fag ĩn tá fag mén ki jēmēnh mũ. Ěg mỹ'a tóg tĩ, fag tý *igreja* krēm jagně mré vēmén sór kỹ. ³⁶ Mỹ ājag mỹ tý hã tũ? Ājag pijé *Jesus* ki ge vén', ha mẽ. Ě ěg nýtĩ, *Jesus* ki ge mũ ag, fag ke gé. Jagně kãfór han tũg nĩ. Ājag jo *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ ag jykre ki króm sorm nĩ, fag ke gé.

³⁷ Ājag kã mĩ ũ hỹn: “Topě vỹ inh mré vēmén tĩ, ti kuprĩg tý inh krĩn tag to sóg tar tãvĩ nĩ,” he tĩ. Kỹn hỹn ki kanhró nĩ, sỹ ājag mỹ Topě jykre tó mũ tag, ājag tý *igreja* krēm vēnh mãn ke to. Ěg *Senhor* tý ěg mỹ vējykre nĩm jan hã vë, sỹ ājag mỹ rán mũ tag ti. ³⁸ Ũ tý tag to: “nén ũ tũ vë,” hen kỹ sóg ti to: “nén ũ tũ vỹ tý ti nĩ,” he mũ gé.

³⁹ Inh kanhkã', Topě mỹ to vĩ mág, ti kuprĩg tý ājag tar han jé, ājag tý jagně jykre ve kỹ jagně jyvēnh há han jé, ěg vī ki. Ũ tý ěg tý vēnh vī ki kagtũg ki vēmén sór kỹ ti mỹ: “vĩ tũg ra,” he tũg nĩ gé. ⁴⁰ Hã ra ũ vēmén jě ra ã tý nén tónh ke mũ ěn tó sór tũg nĩ. To jykre kusa nýtĩm nĩ.

15

Jesus rĩr jě

¹ Inh kanhkã', sỹ ājag mỹ *Jesus* kãme sér ěn tó mãn ke vë, sỹ ājag mỹ tó ja ěn ti. Ěn kri fig ājag tóg tĩ, kỹ ājag tóg mĩ mũgtĩ. ² Ti vī kri nĩm kỹ ājag tóg krenkren ke mũ, ājag tý tovãnh tũ nĩn kỹ. Sỹ ājag mỹ nén tó ja ěn tý tũ' he tũg nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg fagrĩnh mỹ kri fi ja nĩnh mũ. Kỹ ājag tóg tá nén ũ venh ke tũ nĩ gé.

³ Sỹ ājag mỹ Topě vī kãmén kỹ sóg ājag mỹ sỹ nén mẽ ja ěn hã tó vén ja nĩgtĩ, hã vỹ: *Cristo* vỹ ěg jagfy ter ja nĩgtĩ, ěg tý Topě vī mranh ja tugrĩn, he mũ. Tag vỹ rán kỹ nĩ, Topě vī rá ki. ⁴ Kỹ ag tóg vēnh kej kã tá ti fi ja nĩgtĩ. Kurã tãgtũ tũg kỹ tóg rĩr mãn ja nĩgtĩ gé. Tag vỹ rán kỹ nĩ gé. ⁵ Kỹ tóg *Pedro* mỹ vēnh ven, kar kỹ ũ tý 12 (ke) ag mỹ ke gé. ⁶ Kar kỹ tóg ũ tý 500 (ke) kãfór ag mỹ vēnh ven gé, vēnh ven pir ki, ag vēnh mãn kỹ nýtĩ ěn ki. Ěn ag kã mĩ ũn pipir ag tóg kãgter ja nĩgtĩ, hã ra ũn e ag tóg ver ěg mré nýtĩ. ⁷ Kar kỹ *Tiago* tóg ti ve gé, kar kỹ ti tý ũn vin mũ kar ag ke gé, *apóstolo* kar ěn ag. ⁸ Kar kỹ sóg vãhã ti ve gé, ag kar nón. Sỹ ti venh ke tũ vë vë, sỹ kãnhmar ti ki rã ja tũ nĩn kỹ. ⁹ *Apóstolo* ag krēm ke kar vỹ tý inh nĩ. Sỹ tá krỹg ke tũ vë vë, sỹ tý *apóstolo* nĩnh ke ti, isỹ Topě ki ge kỹ nýtĩ ag vóg kónãn ja nĩn kỹ, fag ke gé. ¹⁰ Hã ra Topě tóg inh jagãgtãn. Hã kỹ tóg isỹ *apóstolo* han mũ. Kỹ ti pijé fagrĩnh mỹ inh jagãgtãn'. Rãnrãj mág han inh mỹr, ag rãnrãj kãfór kar. Hã ra sóg

inh pir mý han tũ nĩgtĩ. Topẽ hã ne isar han tĩ', inh rãnrãj to'.

¹¹ Hã ra ãg kar tóg *Jesus* tó tĩ. "*Jesus* vỹ rĩr jẽ," he ag tóg tĩ, *apóstolo* ù ag. Kỹ sóg tag tó tĩ gé, ag mré. Kỹ ãjag tóg sỹ ti kãmén kỹ inh vĩ kri fig tĩ. ¹² ãg kar vỹ *Cristo* tỹ ti ter kar rĩr mãn ja ãn tó tĩ.

Jesus mré ãg rĩnrĩr mãn ke

Cristo rĩr mãn mũ ra ãjag kã mũ ù tóg ón kỹ: "ãg ter kar kỹ ãg rĩr mãn ke tũ nĩ ha," he tĩ'. Hã tũ vẽ. ¹³ ãg tỹ ãg ter kar kỹ rĩr mãn ke tũ nĩ ra *Cristo* vỹ rĩr mãn ja tũ nĩnh mũ vẽ. ¹⁴ *Cristo* rĩr mãn ja tũ nĩ ra ãg tóg fagrĩnh mý ãjag mý ti kãmén ja nĩnh mũ vẽ. Kỹ ãjag tóg fagrĩnh mý kri fi ja nĩnh mũ vẽ. ¹⁵ Kỹ ãg tóg Topẽ to ón ja nĩnh mũ vẽ, ãg tỹ ti to: "*Cristo* rĩn mãn ja tóg nĩ," hen kỹ. Kỹ ãg kar vỹ ti to ón ja nĩnh mũ vẽ. Hã ra tóg *Jesus* rĩn mãn ja nĩ, Topẽ ti.

¹⁶ Hỹ, ùn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ra *Cristo* vỹ rĩr mãn ja tũ nĩnh mũ vẽ, ha mẽ. ¹⁷ Kỹ *Cristo* rĩr mãn tũ nĩ ra ãg tóg fagrĩnh mý ti ki ge ja nĩnh mũ vẽ. Kỹ ãg tóg Topẽ vĩ mranh ja ãn hã ki nỹtĩnh mũ vẽ ver. Tỹ tũ' he ja tũ tóg nĩnh mũ vẽ, ti rĩr mãn tũ nĩ ra. ¹⁸ Kỹ ù vẽ gé, ha mẽ: ti rĩr mãn tũ nĩ ra ù tỹ *Cristo* ki ge kar kỹ kãgter mũ ãn ag vỹ nũgme ki vár kãn ke mũ gé vẽ vẽ, ha mẽ. ¹⁹ Hã kỹ tóg vẽn h mý tĩ, ãjag tỹ: "rĩr mãn ke tũ ãg nĩ," hen kỹ. *Cristo* pijé ãg tỹ ga kri mũ tag tãvĩ ki rĩr nĩgtĩ'. Kanhkã tá ãg tóg junjun ke mũ. Ke tũ nĩ mũ

ra ãg tóg ùn jagtar ag kãfór kar nỹtĩnh mũ vẽ, ãg tỹ fagrĩnh mý *Jesus* ki rã ja nĩn kỹ. Hã tũ vẽ mỹr.

²⁰ *Cristo* vỹ rĩr mãn, ti ter kar kỹ. Hã vẽ. ùn kãgter kỹ nỹtĩ ag kar kã mũ ti rĩr mãn vén, hã kỹ ãg tóg rĩnrĩr mãn ke mũ gé, ãg tỹ ti ki ge kỹ. ²¹ ùn pir tugrĩn ãg kar vỹ kãgter ke mũ, hã kỹ ãg tóg ùn pir tugnĩn rĩnrĩr mãn kãn ke mũ gé. ²² *Adão* tỹ Topẽ vĩ mranh tugrĩn ãg tóg kãgter kãn ke mũ, ãg tỹ tỹ ti krẽ nỹtĩn kỹ. Ri ke ti nĩ. *Cristo* tugnĩn ãg tóg rĩnrĩr mãn kãn ke mũ gé, ãg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

²³ Topẽ tỹ nén to jykrén mũn hã vẽ, *Cristo* tỹ ãg jo rĩr mãn tag ti. Hã kỹ tóg rĩr mãn vén. Kar kỹ ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ rĩnrĩr mãn ke mũ gé sir, ti kãtĩg mãn kỹ. ²⁴⁻²⁵ Kỹ vãhã kurã tỹ ãgno vẽ sir. Kurã ãn kã *Jesus* vỹ Topẽ mý: "ã hã ne tỹ ãg kri ke jẽ ha'," henh ke mũ, ti panh mý. ùri tóg tỹ pã'i mág nĩ ver, *Cristo* ti. Kỹ tóg pã'i ù ag vỹ tỹ tũ' he kãn mũ, ùn jykre tar kar, ù tỹ ãg kãfór nỹtĩ kar. Hã jé tóg tỹ pã'i mág nĩ, *Cristo* ti.

²⁶ ãg tỹ Topẽ vĩ mranh tugrĩn ãg kãgter kãn mũ. Hã ra tóg tỹ tũ' henh ke mũ gé, ãg ter mũ tỹ. Kỹ ãg ter mãn ke tũ nĩ ha, kurã tỹ ãgno ãn kã. ²⁷ Hỹ, vẽn h kar vỹ tỹ ti krẽm ke nỹtĩ, ti tỹ ag jykre sãn kỹ, ti tỹ ùn mág ag vỹ tỹ tũ' henh kỹ. Vẽn h kar vỹ tỹ *Cristo* krẽm ke nỹtĩ. Hã ra ùn pir vỹ tỹ ti krẽm ke tũ nĩ, hã vỹ: Topẽ, he mũ. ²⁸ Kurã ãn kã tóg ti krẽm

věnh fěg ke mũ gé, ti kósin ti, ti panh krēm, ù tỹ vėnh kar tỹ ti krēm vin ja ěn krēm. Kurã ěn kã Topě tóg tỹ vėnh kar kri ke jěnh mũ, ti pír mỹ. Kỹ ù tóg ti ri ke jěnh ke tũ pě nĩ.

²⁹ Ěg rĩr mãn ke tũ nỹtĩ ra ãjag kã ù tóg fagrĩnh mỹ ùn ter mũ ag jagfy vėnh kygpenh mũ vė. Hã tũ vė hã ra. Rĩr mãn jé ěg tóg ke mũ. ³⁰ Hã kỹ sóg kurã kar ki ti jagy vėg tĩ gé. Hã ra sóg ag mỹ vėnh nenh tũ nĩgtĩ, ù tỹ inh vóg kónãnh sór mũ ag mỹ. ³¹ Kurã kar ki sóg ter kren' he tĩgtĩ. Ki hã sóg tó tĩ. Ki kanhró ãjag nỹtĩ. Ājag hã ki sóg tỹ ùn mág nĩ, *Jesus Cristo* ki, ěg *Senhor* ki. ³² Ěmã tỹ *Éfeso* tá sóg mĩg mré rará ri ke han. Ěg tỹ rĩr mãn' he tũ nĩ ra tóg inh mỹ nén ù há han ke tũ nĩ vė. ùn kãgter mũ ag rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ra ěg tóg jatun mỹ ěg tỹ nén to én mũ han ke mũ vė, ěg tỹ: “mũ nỹ, jěn jé, kron jé, ěg hỹn vaj kỹ ter ke mũ,” hen kỹ. ³³ Hã tũ vė hã ra.

Kygně tũg nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mẽ: ùn vĩ kórég ag vĩ jěmě sór tũg nĩ. Vějykre pãno han ti tĩ, ag vĩ kórég ti. ³⁴ Krĩ há han ra, tag hã ne há nĩ'. Topě vĩ mranh tũg nĩ. Ājag kã mũ ù vỹ Topě ki kanhró tũ nỹtĩ ver'. Tag to vėnh mỹ en nĩ.

Ěg rĩr mãn ke to vějykre

³⁵ Kỹ ù tóg to jykrén kỹ inh mỹ: “Topě hỹn hě ri kenh ke mũ, ti tỹ ùn ter mũ ag rĩnrĩn mãn jé?” he sór mũ. “Ěg fár hỹn hě ri kenh ke mũ?” he sór ãjag hỹn mũ. ³⁶ To jykrén há

han tũ ãjag nĩ ver. Nén ù fy jykre vỹ ěg ter ri ke nĩ, ha mẽ. Ěg tỹ krãn kỹ tóg kugnãnh tĩ, ti fár ti, jãvo tóg ti kã tá mur mãn mũ sir. ³⁷ Kỹ ti fy pijé ti fėj ri ke nĩ gé', ti tỹ han ke ti. Sĩ ti nĩ, *trigo* fy ti, nén ù kar fy ti ke gé. ³⁸ Topě hã ne ti pěn han mũ', ti fėj ke gé, ti fej ke gé. Ti hã ne to jykrén tĩ'. Kỹ tóg nén kar fy mỹ ti fėj ù nĩm', ti fėj ù nĩm' he tĩ.

³⁹ Kỹ nén ù fár vỹ ge nĩgtĩ gé. Ti pijé pír nĩ gé'. Ěg fár vỹ vyrmỹ nĩ, kar kỹ misu fár vỹ vyrmỹ nĩ gé, kar kỹ sēsĩ fár vỹ vyrmỹ nĩ gé, kar kỹ pírã fár vỹ vyrmỹ nĩ gé.

⁴⁰ Kỹ kanhkã tãn ag vỹ vyrmỹ fár nỹtĩ gé. Ěprã ke ag vỹ vyrmỹ fár nỹtĩ gé. Kỹ ěg ve vỹ ge nĩgtĩ gé. Vyrmỹ ěg ve nĩ' he kar nỹtĩ. ⁴¹ Rã jěngrě vỹ vyrmỹ nĩ. Kysã jěngrě vỹ vyrmỹ nĩ gé. Krĩg jěngrě vỹ vyrmỹ nĩ gé. Kỹ krĩg ag vỹ jagně ri ke tũ nỹtĩ gé, ag jěngrě ki.

⁴² Ge ti nĩ, ěg ter kar kỹ ěg rĩr mãn ke ti. Ter jé ěg tóg ke mũ. Kỹ tóg ěg tỹ nén ù fy krãn ri ke nĩ sir, ěg fár tỹ ga ki rã mũ ti. Ěg rĩr mãn kỹ ěg pijé ter mãn ke mũ'.

Kejěn tóg ěg mỹ'a tĩ, ěg ter ke to hã. Hã ra ěg tóg sĩnvĩ nỹtĩnh mũ, ěg rĩr mãn kỹ. Kỹ ěg mỹ'a tóg tũ tĩnh mũ ha. ⁴³ Krój ěg nỹtĩ. Hã ra ěg tóg tar nỹtĩnh mũ, ěg rĩr mãn kỹ. ⁴⁴ Ūri ěg tóg tỹ ěprã ke nỹtĩ. Kỹ ěg fár vỹ tỹ ěprã ke fár nĩ. Ěg rĩr mãn kỹ ěg tóg Topě kuprĩg jamã tá fár nỹtĩnh mũ. Ěprã ke fár ve vėn ěg tĩ. Kar kỹ ěg

tóg Topě kuprīg jamã tá fár ũ venh ke mũ, ěprã ke fár ve kar kŷ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nĩ, ha mẽ: “ũn ve ti, *Adão* ti vŷ rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Jãvo ũ tŷ ěgno ti, *Cristo* ti vŷ ti kuprīg tŷ nén kar rĩnrĩr han,” he ja tóg nĩgtĩ, Topě vĩ rá ki. ⁴⁷ Ũn ve ěn, *Adão* ěn vŷ ga tŷ há(r) nĩ, hã kŷ ti jykre tóg tŷ ěprã ke jykre nĩ. *Cristo* vŷ tŷ kanhkã tá ke nĩ. ⁴⁸ Ũn ve vŷ tŷ ěprã ke nĩ, kŷ ti krē kar vŷ tŷ ěprã ke nŷtĩ gé, ti mré. Jãvo *Cristo* vŷ tŷ kanhkã tá ke nĩ. Kŷ ti mré ke kar vŷ tŷ kanhkã tá ke nŷtĩ gé, ti mré. ⁴⁹ Ěprã ke ěn ve ri ke ěg nŷtĩ, ěg kar tŷ *Adão* ve kŷ. Kŷ ěg tóg kanhkã tá ke ěn ve ri ke nŷtĩnh ke mũ gé, ěg tŷ *Cristo* ve kŷ, ěg rĩnrĩr mãn kŷ.

Jesus kãtīg mãn kŷ tóg ěg kar han mãn ke mũ

⁵⁰ Inh kanhkã', sŷ ājag mŷ tag tó há han sór vĕ, sŷ ki kanhrãn há han kŷ, ha mẽ. Ěg fár tŷ ěprã ke tag pijé Topě tŷ tŷ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'. Nén ter ke mũ ěn pijé nén ũ ter vãnĥ tá venh ke mũ'. Topě vŷ ěg han mãn ke mũ, ěg tŷ ve jé.

⁵¹ Kŷ sóg ājag mŷ nén ũ tó sór mũ gé, ājag tŷ mẽ ja tũ ti, ha mẽ. Ěg kã mĩ ũ ag tóg ti jun ke pĕtĕm mũ. Kãgter ke tũ ag tóg nĩ. Kŷ Topě tóg ěg kar han mãn kãn ke mũ, kurã ěn kã, ěg tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩnh kŷ. ⁵² Kŷ tóg ěg tŷ pan ke kar mrin ke ěn ri ke nĩnh mũ, ti tŷ ěg han mãn ke ti, *trombeta* kyr rén kã. *Trombeta* kyr ěn vŷ mẽ há tĩnh mũ. Kŷ ũn kãgter mũ ag vŷ rĩnrĩr mãn kãn ke mũ, ag

tŷ kãgter mãn tũ nĩ jé sir. Ěn kã tóg ěg hynhan mãn ke mũ gé sir. ⁵³ Ha vé, ti tŷ ěg fár kókrãnh ke mũ tag tŷ ũ han ke tũ nĩ ra ěg tóg venh ke tũ nĩ vĕ, kanhkã ti. Hã ra tóg ěg fár ter ke mũ tag tŷ ũ han ke mũ, ti han mãn kŷ, ti ter mãn tũ nĩ jé, kókrãnh mãn tũ nĩ jé. ⁵⁴ Ěg fár kókrãnh ke mũ tag tŷ tóg ũ han ke mũ, ti kókrãnh vãnĥ nĩ jé sir. Kurã ěn kã ěg tóg vĕnh rá tag venh ke mũ gé, vãsŷ rán kŷ nĩ tag, hã vŷ: “tũg ti huri, ěg ter ke mũ ti,” he mũ. “Ěg ter ke pãte rĕg kŷ Topě vŷ tŷ tũ' hé. ⁵⁵ Kãgter ěg tóg tĩ ver. Hã ra ěg tóg tag ve mãn ke tũ nĩ ha. Nén ũ tŷ ěg tugtãn ri ke ti nĩ, ěg ter ke ti. Hã ra Topě tóg tŷ tũ' hé,” he tóg, Topě vĩ rá ki.

⁵⁶ Topě vĩ mranh hã tugrĩn ěg tóg kãgter tĩ. Topě tŷ ěg jyvĕn tugrĩn ěg tóg ěg tŷ ti vĩ mranh ja ěn ki kanhrãn mũ. Ěg tŷ mranh sór tũ ra ěg tóg mranh tĩ. ⁵⁷ Hã ra *Jesus* tóg tŷ tũ' hé huri.

Topě hã mŷ sóg vĩ há han mũ. Ti hã vŷ ěg tar han tĩ, ěg tŷ ti vĩ mranh mãn tũ nĩ jé. Ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* tugrĩn tóg ěg tar han tĩ.

⁵⁸ Tag to jykrén kŷ tar nŷtĩnh nĩ, Topě to, ājag tŷ ti ki rã tovãnĥ tũ nĩ jé. Ājag to sóg há tãvĩ nĩ, inh kanhkã'. Ěg *Senhor* rãnhrãj han kãn sórm nĩ. Tag to jykrén nĩ, ha mẽ: ěg pijé véké rãnhrãj mũgtĩ', ěg tŷ ěg *Senhor* rãnhrãj han kŷ'. Ti kaja ve jé ěg tóg ke mũ mŷr, kanhkã tá.

16

Ěg tỹ ěg mré ke ag jagăgtăn ke

¹ Kỹ sóg âjag tỹ ũ tỹ Topě ki ge kỹ nýtĩ ra jagtar nýtĩ ag mỹ jănkamy jěněnh ke ěn tó sór mũ gé sir. Ga tỹ *Galácia* tá igreja krêm vėnh măn tĩ ag mỹ sóg tag tó ja nĩ, sỹ âjag mỹ tónh ke tag ti, ha mẽ. ² *Domingo* kar ki nén ũ sĩ tỹ vyrmỹ nĩn nĩ, âjag ĩn tá. Ājag tỹ *Domingo* kar ki nĩm han kỹ tóg koměr hă mog mũ sir. Kỹ tóg kar kỹ nĩnh, sỹ âjag ki jun mũ ra. Ājag tỹ inh kătĩg ke mũ jo vyr mỹ nĩm han ja tũ nĩn kỹ tóg há tũ nĩ. ³ Kỹ ũ ag kuprėg nĩ gé, ag tỹ âjag tỹ nén nĩm mũ ma mũ je, *Jerusalém* ra, âjag tỹ tá ke fag mỹ nén ven sór mũ ti. Inh jun kỹ sóg ag jěgněnh ke mũ, vėnh rá mré hă. ⁴ Ājag tỹ nén ũ ěn éhé nĩn kỹ sóg hěn ri ke mũn ma tĩg sór mũ gé. Kỹ sóg ag mré tĩg ke mũ gé.

Paulo tỹ nén han sór mũ

⁵ Kỹ sóg, isỹ ga tỹ *Macedônia* mĩ kutěn kỹ văhă âjag tá jun sór mũ sir. Isỹ *Macedônia* mĩ kutě sór vė. ⁶ Hă ra sóg âjag mré nĩ mág sĩ han sór mũ, ti tỹ inh mỹ ki króm ken kỹ. Hěn ri ke mũn sóg prỹg kusa fĩn răm ke mũ, âjag mré nĩ ki. Kỹ âjag tóg sir inh jagăgtăn ke mũ, isỹ kar hěn ra tĩg ken kỹ. ⁷ Inh pijė âjag ve sĩ han sór mũ'. Hă ra sóg ver kutar nĩ, hă kỹ sóg kar hă âjag venh tĩg sór mũ. Sỹ âjag mré nĩ sór vė mỹr, ěg *Senhor* mỹ há nĩn kỹ. ⁸ Ver sóg ěmă tỹ *Éfeso* tag kă nĩ ki fėnhta tỹ *Pentecoste* pėtēm sór

mũ. ⁹ Tag ki ke ag tóg mẽ há han mũ, inh vĩ ti, ũ tỹ hěn ri ke ag. Hă ra tag ki ver ũ tỹ inh kato văsănsăn mũ ag vỹ e nýtĩ. Hă kỹ sóg *Éfeso* tag kă nĩg mág sĩ han sór mũ, sỹ kar âjag venh tĩg je.

¹⁰ Hěn ri ke mũn *Timóteo* tóg âjag ki jun ke mũ. Kỹ ti vĩ jěmė há han nĩ, ti mỹ'ăg tũ nĩ je, ti tỹ âjag mré nĩn kỹ. Ěg *Senhor* rănhrăj han tóg tĩ mỹr, inh kóm. ¹¹ Kỹ ti to é he tũg nĩ, ti kyrũ hă ra. Kỹ ti tĩg ken kỹ ti jagăgtăn nĩ gé, ti tỹ jatun mỹ inh ki jun je. Sỹ ti jăvănh vė, ěg régre ag mré hă.

¹² Ěg régre tỹ *Apolo* mré sóg vēmén gé. Ti mỹ sóg to vĩ mũ vė, ti tỹ âjag venh tĩg je, ěg régre tỹ âjag venh kămũ tag ag mré. Hă ra tóg tĩg jăvănh nĩ ver. Ti tỹ ti mỹ ki króm ken kỹ ti něji kejěn âjag venh tĩg ke mũ hă ra.

Jesus ki ge kỹ nýtĩ ag tỹ jagně mĩ ěkrén

¹³ Ājag kaně nĩm nĩ. Ěg *Senhor* ki ră tovănh tũg nĩ. Krónh ke tũg nĩ, tar nýtĩm nĩ. ¹⁴ Kỹ âjag tỹ nén ũ kar han kỹ vėnh kar to há nýtĩm nĩ.

¹⁵ Kỹ sóg âjag mỹ nén ũ tó sór mũ gé, *Estėfanas* fag to mỹr. Tag fag vỹ *Jesus* ki ge vén ja nĩgtĩ, âjag jamă tá. Kỹ fag tóg Topě tũ fag ki rĩr nýtĩgtĩ, Topě tũ fag kar ki. ¹⁶ Hă kỹ sóg fag tó mũ, âjag mỹ. Kỹ fag vĩ jěmēm nĩ. Kỹ Topě rănhrăj han mũ ag kar vĩ jěmēm nĩ gé, ěg mré rănhrăj mũ ag kar vĩ ti.

¹⁷ *Estėfanas* tóg inh ki jun há han, *Fortunato* ke gé, *Acaico*

ke gé. Ag tỹ inh ki junjun kỹ
inh fe tóg mrin ke mũ mỹr. Sỹ
ãjag venh há tĩn kỹ tóg inh mỹ
sér pẽ tĩ, sỹ ag ve kỹ, ag tỹ tỹ
ãjag mré ke nỹtĩn kỹ. ¹⁸ Inh
mỹ ag tóg vĩ há han mũ, ãjag
to, kỹ ag tóg inh krĩ kusãg mũ
sir. Ag tỹ ãjag krĩ kusãg ke vẽ
gé. Û tỹ ge to há tãvĩ nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Ga tỹ *Asia* tá *igreja* krēm
vẽnhmãn tĩ ag vỹ ãjag mũ ěkrég
tĩ. Kỹ *Áquila* mré *Priscila* fag
vỹ ãjag mũ ěkrén mág tĩ gé,
fag tỹ ãjag mré ěg *Senhor* ki
ge kỹ nỹtĩn kỹ. Fag ĩn krēm
fag tóg *culto* han tĩ. Fag ĩn tá
culto venh kãmũ fag vỹ ãjag
mũ ěkrég tĩ gé, ²⁰ kar kỹ ěg
Senhor ki ge kỹ nỹtĩ fag kar ke
gé. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ,
kỹ jagnẽ ki nhun ke ri ke han
nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ãjag tỹ
jagnẽ nĩgé kãgmĩ kỹ.

²¹ Sỹ vãhã vễsóg ki ãjag mỹ
rán vễ, ù tỹ inh vĩ rán ja pãte,
inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ.
²² Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ù
tỹ ěg *Senhor* to há tũ ěn ag vóg
kónãn kãn jé. “*Maranata*,” he
sóg tĩ, hã vỹ: ha kãtĩg, *Senhor*,
he mũ, ãjag vĩ ki.

²³ Ěg *Senhor* tỹ *Jesus* mỹ sóg
to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé.

²⁴ ãjag jé isỹ ãjag to há tãvĩ nĩ
ki kanhrãn, ěg tỹ *Jesus Cristo*
ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

Hã vễ.

PAULO Tÿ CARTA HAN: CORINTO TÁ KE AG Mÿ CARTA Û

¹ Paulo tÿ rá vĕ, ěg régre tÿ *Timóteo* mré. *Jesus Cristo* hã ne inh fĕg', isÿ tÿ ti *apóstolo* jĕ jé, Topĕ tÿ inh kuprĕg kÿ. Isÿ Topĕ tũ ag mÿ rán vĕ, ěmã tÿ *Corinto* tá, ga tÿ *Grécia* tá, ag mÿ, fag mÿ ke gé. ² ěg jóg tÿ Topĕ jĕ ājag tar han, ti jĕ ājag krĭ kuprãg, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Topĕ tÿ Paulo krĭ tÿ kãnhvy' he

³ Topĕ mÿ sóg vĭ há han tĭ, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mÿ, ěg jóg mÿ, ù tÿ ěg jagãgtãn tĭ ěn mÿ. ěg vĕsÿrénh kÿ tóg ěg krĭ tÿ kãnhvy' he tĭ. Ti hã mÿ sóg vĭ há han tĭ. ⁴ Ti hã ne inh vĕsÿrénh mũ ra inh krĭ tÿ kãnhvy' he tĭ', inh jagtar tĭn kÿ. Hã kÿ sóg inh kanhkã ag krĭ tÿ kãnhvy' he tĭ gé, ag kã ù tÿ nĕn ù jagy vég mũ ra. ⁵ *Cristo* jagtar ja ěn ri ke pĕ ve mág sóg, hã kÿ *Cristo* tóg inh krĭ kufy tÿ hĕn ri ke tÿ tũ' he tĭ gé sir. ⁶ Ājag jagfy sóg jagtar tĭ, ājag tÿ ti hã to tar nÿtĭn jĕ, ājag krenkren jĕ. Topĕ tÿ isar han kÿ tóg inh kóm ājag tar han ke mũ gé sir. Kÿ ājag tóg inh kóm ti to krónh kenh ke tũ nĭ gé sir. ⁷ Ājag ki sóg ěkrén mág tĭ, hã ra sóg ki kanhró nĭ, Topĕ tÿ ājag tar han ěn ki. Ûri ājag tóg hã ra inh mré jagtar nÿtĭ, hã kÿ Topĕ tóg ājag krĭ tÿ kãnhvy' he

tĭ gé, ti tÿ inh krĭ tÿ kãnhvy' he tĭ ěn ri ke.

⁸ Inh kanhkã', ājag mÿ sóg inh jagtar mág ja tó sór mũ. Ga tÿ *Asia* tá sóg nĕn ù jagy tãvĭ ve ja nĭ, kÿ sóg: “Ûri inh hÿn kren mãn ke tũ nĭ ha,” he ja nĭ. ⁹ “Ag tÿ isén ke hÿn,” he sóg mũ vĕ. ěn kã sóg Topĕ hã mĭ ěkrég mũ sir. “Ti hã ne inh kren han ki kanhró nĭ,” he ja inh nĭ. “Ûn kãgter mũ ag rĭnrĭn mãn ki kanhró tóg nĭ, kÿ tóg inh kren han ki kanhró nĭ gé,” he ja inh nĭ. ¹⁰ Kÿ tóg inh kren han ja nĭ, iser kren mũ ěn kã. Kÿ tóg kejĕn inh kren han mãn ke mũ gé. Ti hã mÿ sóg to vĭ tĭ, ti hã tÿ iijy nĭgãn jĕ. ¹¹ Kÿ iso Topĕ mré vĭm nĭ gé. Kÿ tóg ājag vĭ mĕnh mũ. Kÿ ājag tóg ti mÿ vĭ há han ke mũ gé, ù tÿ hĕn ri ke ag mré hã, ti tÿ inh jagãgtãn ke to.

Paulo tÿ ag venh tĭg ja tũ

¹² Ha vé, vĕjykre kuryj hã han sóg tĭ. Ki hã tó sóg tĭ gé. Topĕ jykre hã han sóg tĭ. Inh pijé isÿ vĕsóg ki nĕn to jykrén mũ ěn han tĭ'. Topĕ hã ne isar han tĭ', isÿ ti jykre ki króm jĕ. Kÿ sóg ājag mÿ ti jykre hã kãmén ja nĭgtĭ gé. ¹³ Tag hã rán isóg tĭ gé. Ti pijé mĕ jagy tĭ'. Ājag tÿ ki kanhrãn kãn kÿ tóg há tĭnh mũ. ¹⁴ Sĭn kÿ ājag tóg tag to jykrén há han tĭ, ùri. Kejĕn ājag tóg to jykrén kãn ke mũ, ha vem nĭ. Kÿ tóg ěg *Senhor* tÿ *Jesus* kurã ěn kã ěg mÿ sér tĭnh mũ, ěg tÿ jagnĕ ven kÿ.

¹⁵ Tag to jykrén kÿ sóg ājag ki jun kren ja nĭgtĭ. Isÿ ājag

ki jun ke vĕ vĕ, isy ājag tar han mǎn jé. ¹⁶ Ājag ve kar kŷ sóg ga tŷ *Macedônia* ra tŷg ke mŷ vĕ. Kar kŷ, isy tá kǎtŷg mǎn kŷ sóg ājag ve mǎn ke mŷ gé vĕ, ājag tŷ inh jagāgtǎn kŷ inh mŷ isy nĕn ve sór mŷ ven jé, isy ga tŷ *Judéia* ra tŷg há han ke to. ¹⁷ Hǎ ra tóg inh mŷ ki króm ke ja tŷ nĭ. Hǎ kŷ sóg jun ja tŷ nĭ. Kŷ inh mŷ kanhir kŷ ājag mŷ: “kǎtŷg jé sóg ke mŷ,” he ja nĭ? Vó. Jykre régre han tŷ sóg nŷgtĭ. Ūn jykre régre ag tŷ: “he,” he mŷ ra ag tóg han sór tŷ nŷgtĭ. Ge tŷ sóg nŷgtĭ. ¹⁸ Topĕ hǎ ne inh jykre pir nĭ ki kanhró nĭ'. ¹⁹ Tĭ kósĭn jykre hǎ han sóg tĭ, *Jesus Cristo* jykre tĭ. Inh hǎ ne ājag mŷ ti kǎmĕn ja nĭ', *Silas* mré, *Timóteo* mré ke gé. Tĭ pijé ti tŷ: “he,” he mŷ ra han ke tŷ nĭ'. ²⁰ Topĕ hǎ vŷ ěg mŷ ěg tŷ nĕn venh ke ti tó ja nŷgtĭ. Kŷ ěg tóg ti kósĭn hǎ tugrĭn vég mŷ sir. Kŷ ěg tóg ti hǎ mŷ vĭ há han tĭ sir, to: “hǎ vĕ,” hen kŷ. ²¹ Topĕ hǎ ne *Cristo* tugrĭn isar han, ājag mré hǎ. Ēg kuprĕg tóg. ²² Kŷ tóg ěg nŷgiĕg kŷ ěg vin gé. Tĭ kuprĭg jĕnĕg tóg mŷ ěg mŷ. Tĭ tŷ ěg nŷgiĕg hǎ vĕ. Tĭ kuprĭg tugrĭn ěg tóg ki kanhró nŷtĭ, tĭ tŷ ěg mŷ nĕn ū há kar vin ke mŷ ěn ti.

²³ Ha vé, ki hǎ sóg tó mŷ, Topĕ hǎ ne ki kanhró nĭ'. Inh ón tĭ nĭ ra tóg inh vóg kónǎn mŷ vĕ. Isy ājag to jŷ tŷ nĭ hǎ jé sóg ājag tá jun ja tŷ nĭ ver. ²⁴ Inh pijé ājag mŷ vĭ tar han sór mŷ'. *Jesus* hǎ ki ājag ge kŷ nŷtĭ. Tĭ hǎ to tar ājag nŷtĭ. Ājag

fe tŷ mŷrĭn ke han sór sóg mŷ, hǎ jé sóg ājag to vǎsǎn tĭ.

2

¹ Hǎ kŷ sóg tag to jykrĕn ja nĭ, ha mĕ: “ag kanĕ jun mǎn sór tŷ inh nĭ,” he sóg, “hǎ kŷ sóg ag venh tŷg ke tŷ nĭ ver,” he sóg ājag to. ² Ha mĕ, isy ājag kanĕ jun kŷ ū nŷ hŷn inh fe tŷ mŷrĭn kenh mŷ? Tŷ tĭ tĭ. ³ Hǎ kŷ sóg ājag mŷ vĕnh rá ěn jĕnĕ gé, ājag tŷ inh kanĕ jun tŷ nĭn jé gé, sŷ ājag ki jun kŷ. Inh mŷ tóg há tŷnh mŷ, ājag tŷ inh fe tŷ mŷrĭn ken kŷ. “Ag tŷ inh fe tŷ mŷrĭn ke kŷ tóg ag mŷ sér tĭ gé,” he sóg tĭ, ājag to. ⁴ Sŷ ājag mŷ *carta* ěn rán mŷn kǎ sóg fŷ. Ājag tugrĭn sóg kanĕ jur, ājag tugrĭn sóg vĕnh mŷ en. Inh pijé ājag kanĕ jun sór ja nĭ'. Isy ājag to ha pĕ nĭn kŷ sóg ājag mŷ vĕnh rá ěn han ja nŷgtĭ, ājag tŷ isy ājag to há nĭ tag ki kanhró nŷtĭn jé.

Ēg tŷ jagnĕ mŷ vĕnh pǎte fón ke

⁵ Ha mĕ, ājag kǎ mĭ ū tóg ājag kanĕ jun ja nĭ. Tĭ pijé isavĭn kanĕ jun ja nĭ'. Ājag kar kanĕ jun ja tóg nĭ. Hĕn ri ke mŷn sóg tó há han ja tŷ nĭ, isy: “ājag kar,” he kŷ. Ājag kǎ mĭ ūn e kanĕ jun tóg hǎ ra, tĭ tŷ Topĕ vĭ mranh tugrĭn. ⁶ Kŷ ājag tóg hur ti mŷ vĭ kónǎn. Ha tĭ tovǎnh, gen kŷ. ⁷ Vǎhǎ ti mŷ vĕnh pǎte fón nĭ. Tĭ mŷ vĕnh vĭ há hǎ tóm nĭ. Ke tŷ nĭ mŷ ra tĭ fe kaj tóg ti tĕn ke mŷ, ha vem nĭ. ⁸ Hǎ kŷ sóg ājag mŷ: ti mŷ ven nĭ, ājag tŷ ti to há nŷtĭ tĭ, he mŷ ha. ⁹ Isy ājag tŷ inh vĭ kri fig mŷ ěn ve sór ja vĕ,

hã jé sóg ãjag mÿ vënh rá ên jënê ja nĩ, mÿr, ha mẽ. ¹⁰ Æjag tÿ ù mÿ vënh pãte fón ký sóg ti mÿ vënh pãte fón ke mũ gé. Ký sóg *Cristo* rĩnve ti mÿ vënh pãte fón mũ, ãjag jagãgtãn ký. ¹¹ *Satanás* tÿ ãg tÿ hẽ ri ke tũ nĩ jé sóg vënh pãte fón mũ. Nén kórég tÿ ãg kókén sór mũ ên ki kanhró ãg tóg nÿtĩ.

Paulo krĩ kufy

¹² Ha vé, isÿ êmã tÿ *Trôade* tá jun ký sóg tá ke ag mÿ *Cristo* kãme sér ên tó ja nĩgtĩ. Ký ag tóg jëmê há han ja nĩgtĩ, ãg *Senhor* tÿ ag krĩn ký. ¹³ Hã ra sóg ãg mré ke tÿ *Tito* ve ja tũ nĩ, tá. Isÿ tá ti venh ke vë vë. Hã ra tóg ki tũ nĩ, isÿ tá jun mũ ra. Hã ký sóg ti to krĩ kufy nĩ ja nĩgtĩ. Hã ký sóg ag mÿ: “isĩg ke vë,” he ký tĩg ja nĩ sir, ga tÿ *Macedônia* ra, ti nón.

Jesus vĩ tÿ nén ger há ri ke nĩ

¹⁴ Hã ra sóg Topê hã mÿ vĩ há han tĩ. Ti hã ne inh jënê', isÿ êmã kar mũ tĩg jé, *Cristo* tugrĩn. Ký vënh kar tóg ti tÿ tÿ ùn mág pẽ nĩ hã vég tĩ, ag tÿ inh jykre jagma êvãnh ký. Hã ký vënh kar tóg ti ki kanhrãn mũ sir, isÿ ag mÿ ti tón ký. Ký tóg ag mÿ nén ger há kãfór nĩ, ti vĩ ti. ¹⁵ Nén ger há tóg vënh kar kri rùm ke tĩ. *Cristo* kãme vÿ ge nĩ. Topê ki kanhrãn vÿ ge nĩ. Vënh kar mÿ sóg ti vĩ tó tĩ, ùn krenkren mũ ag mÿ, ùn vãgfor ký nÿtĩ ag mÿ ke gé. ¹⁶ Æn vãgfor ký nÿtĩ ag tÿ mæg mũ ra kri fig tũ nĩn ký ag tóg nũgme ki vár ke mũ. Ký inh vĩ tóg ag mÿ nén ù ter ger gy ên ri ke nĩ. Ag jãvo ùn

krenkren mũ ag vÿ kri fi ký rĩnrĩr ke mũ. Ký tóg ãg tÿ nén ger há mẽ ký ãg fe tÿ mrin ke ên kãfór nĩ. Hã ra ãg pijé vësóg ki vënh rãnrãj tag han há nÿtĩgtĩ'. ¹⁷ Ha vé, ù ag tóg Topê vĩ kãmén to jãnkamy ve sór tĩ, ke tũ nĩ ký ag tóg vësÿ ùn mág han tĩ. Ag jãvo inh pijé ti kaja ve sór tĩ'. Inh pijé vësÿ ùn mág han mũ'. *Cristo* ki rá ký sóg Topê rĩnve ti kãmén tĩ. Jykre pir han sóg tĩ mÿr. Æ tÿ inh jënêg mũ vÿ tÿ Topê ti nĩ.

3

Vějykre si mré ù tãg

¹ Ký inh mÿ: tÿ sóg ùn há nĩ, he mũ'? Vó. Inh pijé ãjag mÿ *carta* to vĩ mũ', ãjag tÿ iso: “ùn há vÿ tÿ ti nĩ,” he jé. ² Æjag hã vÿ tÿ iso *carta* há tag ri ke nÿtĩ. Æjag mũ sóg êkrég tĩ, ký sóg vënh kar mÿ ãjag kãmén tĩ. Inh hã ki ag tóg ãjag jykre há vég tĩ. Ký ag tóg isÿ tÿ ùn há nĩ ên ki kanhrãn mũ sir. Hã ki ãjag tóg iso *carta* ri ke nÿtĩ. ³ Æjag mÿ sóg *Cristo* jykre kãmén ja nĩ, ký ãjag tóg mũ mũgtĩ. Ký vënh kar tóg ãjag jykre há vég mũ sir. Ký ãjag tóg tÿ *Cristo* tÿ *carta* rá ri ke nÿtĩ. Hã ra ti pijé *caneta* tÿ rán ký nĩ'. Ti pijé pó kri rán ký nĩ'. Topê kuprĩg tÿ tóg rán ký nĩ, ùn rĩr nĩ ên kuprĩg tÿ.

⁴ Topê hã vÿ *Cristo* tÿ isar han mũ. ⁵ Inh pijé vësóg ki nén ù há to jykren ki kanhró nĩ'. Inh pijé vësóg ki nén ù há han ki kanhró nĩ gé'. ⁶ Ti hã ne inh krĩn tĩ', isÿ ti jykre tãg kãmén jé. Vãhã tóg ãg mÿ ti kuprĩg jënêg mũ. Vějykre

täg to ken hä vë, hä vÿ: Topë kuprīg tÿ ěg krīn mū, he mū. Ha vé, Topë kuprīg vÿ ěg rīn tī. Jāvo vāsÿ Topë jykre si vÿ ěg tén ke ja nīgtī, ěg tÿ mranh kÿ.

⁷ *Moisés* vÿ Topë jykre si ěn tÿ pó kri rán ja nī, ũ tÿ ěg tén mū ěn ti. Ti tÿ rán kar kÿ ti kakā tóg jēngrē nī ja nī. Kÿ tóg *Judeu* ag tÿ ki ěvanh sór mū ra vēnh mÿ tī ja nī. Hā ra tóg kejēn tū' he ja nīgtī gé, ti kakā jēngrē ěn ti. ⁸ Kÿ ũ tÿ ũri Topë kuprīg kāmén mū ěn hÿn tóg *Moisés* kakā jēngrē káfór nī. ⁹ *Moisés* jāvo sóg Topë tÿ ěg mÿ vēnh pāte fón ke ěn hā tó tī. Hā kÿ inh sīnvī tóg *Moisés* sīnvī káfór pē nī. ¹⁰ Kÿ vāsÿ nén sīnvī ěn tóg vāhā ěg mÿ sīnvī tū nī ha, ěg tÿ ũ täg tag sīnvī ve kÿ, ũ täg jēngrē tag ti. ¹¹ Vāsÿ rán kÿ nī ja ěn tóg tū' he ja nī. Ti jāvo isÿ vējykre tó mū tag vÿ tū' henh ke tū pē nī. Hā kÿ tóg ũn si sīnvī ěn káfór nī.

¹² Ěg tÿ tag venh ke jāvānh sóg mū mÿr. Hā kÿ sóg vēnh kar mÿ jamā há ra tó mū. Inh pijé to mÿ'āg mū'.

¹³ *Moisés* tóg kur tÿ vēnh pu-grīn ja nī, *Israel* ag tÿ ti kakā jēngrē tÿ komēr hā tū' he mū tag vég tū nī jé. ¹⁴ Hā ra ag tóg ũri ki kagtīg nÿtī gé ver. Kyvó ri ke ag nÿtī, kutu, *Israel* ag. Ag tÿ vāsÿ rán kÿ nī ěn to ke mū ra tóg ag mÿ *Moisés* vēnh pu-grīn kÿ nī ěn ri ke nī. Ki kagtīg ag nÿtī. Ūri ěg tóg *Cristo* hā tugrīn vāsÿ nén rán kÿ nī ěn to jykren há han mū ha, ag jāvo. ¹⁵ Ag tÿ *Moisés* tÿ rá ěn

to ke mū ra ag tóg to jykren tū nīgtī.

¹⁶ Kejēn ũ tóg ěg *Senhor* ki rá mū, ag kā mī ũ. Kÿ tóg vāhā ag tÿ ti vēnh pu-grī vym ri ke nī. ¹⁷ Hā kÿ tag tóg rán kÿ nī, ha mē: "*Moisés* tÿ ěg *Senhor* mré vēmén kÿ tóg ti vēnh pu-grī tÿ vym ke ja nīgtī," he ja tóg nī. Topë kuprīg to ken hä vë, ěg *Senhor* kuprīg hä vë. Ti hā ne ěg kygvān ke mū', ěg tÿ ti vī ki króm há han ke to. ¹⁸ Kÿ ěg tóg ěg *Senhor* jēngrē sīnvī ěn ve há han mū. Ěg tÿ ěg *Senhor* ki ěvānh kÿ ěg tóg ti ri ke nÿtīnh ke mū gé. Komēr hā ěg tóg ve ũ han ke mū, ti ve sīnvī ěn ri ke, ti jykre sīnvī ěn ri ke.

4

Paulo krój nī

¹ Topë tÿ inh mÿ vēnh rānhrāj nīm jan hä vë. Kÿ tóg inh jagāgtān mū gé, isÿ ti rānhrāj to krónh ke tū nī jé. ² Hÿ, ũ ag tóg nén tÿ ěg mÿ'āg han tī ěn han tī, kutu tá, ũ tÿ ag vég tū nīn jé. Vējykre tÿ ge tovānh kān inh huri. Ón kÿ sóg: "Topë vÿ tag tó ja nī," he tū nīgtī gé. Ki hā sóg tó tī. Ū tÿ isugnÿm mū ěn vÿ ki kanhrān kān ke mū, inh jykre ki. ³ Kÿ ũ tóg kejēn isÿ *Jesus* kāme sér tó mū ěn ki kagtīg nÿtī. Ag mÿ tóg nén ũ péju kÿ nī ri ke nī. Ū tÿ vāgfor kÿ nÿtī ag vë, hā kÿ ag tóg ki kanhrān tū nīgtī. ⁴ Kyvó ag nÿtī. Krī tū ag nÿtī. *Jesus* ki ge sór tū ag nÿtī, *Satanás* tÿ ag kyvó han ti kÿ. Ěprā pā'i ag kri ke vÿ tÿ ti nī, *Satanás* ti. Ti tÿ ag kyvó

han kÿ ag tóg *Cristo* kãme tag to jykren tũ nĩgtĩ. Ti jẽngrẽ vэг tũ ag tóg nĩgtĩ, ti sĩnvĩ ti. *Cristo* hã vÿ tÿ Topẽ kãnhvэг ri ke nĩ, ti ve ri ke.

⁵ Inh pijé inh jykre kãmén tĩ'. *Jesus Cristo* hã kãmén sóg tĩ, ti tÿ tÿ ẽg *Senhor* nĩ ti. Jãvo sóg tÿ ãjag *camarada* ri ke nĩ, isÿ *Jesus* to há nĩn kÿ. ⁶ Ha vé, ù tÿ kutyg mũ ra kurãg han mũ ẽn tóg ẽg ki kurã han mũ gé sir, hã vÿ: Topẽ he mũ. Ẽg tÿ *Cristo* ve kÿ ẽg tóg Topẽ ki kanhrãn tĩ. Topẽ ve hã pẽ ti nĩ. Ẽg ki kurã to ken hã vẽ, hã vÿ: Topẽ ki kanhró, he mũ.

⁷ Ẽg tÿ tÿ ẽprã ke nÿtĩ hã ra tóg ẽg kanhrãn sór tĩ. Kÿ tóg ẽg tÿ go'or tÿ kukrũ kã ki jãnkamy e vin ẽn ri ke nĩ. Ẽg hã vÿ tÿ go'or tÿ kukrũ ẽn ri ke nÿtĩ. Krój ẽg nÿtĩ, inh ke gé. Ẽg pijé tar nÿtĩ'. Û tÿ ẽg tar han mũ vÿ tÿ Topẽ ti nĩ. ⁸ Inh krój nĩ ra Topẽ tóg isar han tĩ. Nén kar tóg inh kutãn tĩ, hã ra inh pijé to krĩ kufy han tĩ'. Kejẽn tóg inh jykre tũ tĩgtĩ, kÿ tóg isÿ: hÿ mÿ vÿ? he ja há tĩgtĩ. Hã ra inh pijé to krónh ke tĩ'. ⁹ Inh vóg kónãn ag tóg tĩ, hã ra Topẽ pijé isovãnh tĩ'. Inh rÿnh ag tóg tĩ, hã ra ag pijé isén tĩ'. ¹⁰ Kurã kar ki sóg *Jesus* vèsÿrénh ẽn ri ke han tĩgtĩ. Hã tigrĩn vènh kar tóg *Jesus* rĩr nĩ tag venh ke mũ gé, inh vèsÿrénh tigrĩn. ¹¹ Kurã kar ki sóg ter kren tĩ, *Jesus* tigrĩn. Hã ki *Jesus* rĩr nĩ tóg inh ki ve há tĩ, inh fár vag ke mũ ra. ¹² Iser kren mũ ra ãjag tóg tar nÿtĩ jãvo. Rĩnrĩr ãjag nÿtĩ.

¹³ Tag vÿ Topẽ vĩ ki rán kÿ nĩ, ha mẽ: "Topẽ vĩ kri nĩm inh, hã kÿ sóg tó," he ja tóg nĩgtĩ. Topẽ vĩ tag hã vÿ inh jykre han tĩ, hã kÿ sóg tó tĩ gé. ¹⁴ Topẽ tóg ẽg *Senhor* tÿ *Jesus* rĩn mãn ja nĩ'. Ẽn vÿ inh rĩn mãn ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ. Kurã ẽn kã tóg ãjag mré inh jé prër ke mũ, ẽg tÿ ti mÿ vènh ven jé. ¹⁵ ãjag tigrĩn sóg ti jagy tag ve kãn tĩ. Kÿ komër hã ùn e tóg Topẽ tÿ ag jagãgtãn tag mẽnh ke mũ. Vènh grun jé ẽg tóg ke mũ. Kÿ ùn e tóg sir ti mÿ vĩ há han ke mũ. Topẽ tÿ tÿ ùn mág nĩn hã vẽ.

Ẽg krenkren ke

¹⁶ Hã kÿ sóg to krónh ke jãvãnh nĩ. Ha vé, inh fár tag tóg krój nĩ. Komër hã tóg ter sór mũ, ti vag jé. Hã ra inh kuprĩg tóg tar nĩ jãvo. Kurã kar ki sóg vènh han mãn tĩ, Topẽ tÿ isar han kÿ. ¹⁷ Tag ki sóg ti jagy vэг tĩ, hã ra tóg inh mÿ kãnhvy nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Tá ẽg tóg nén ù há tãvĩ venh ke mũ, ẽg tÿ tag ki ti jagy ve ja tigrĩn. Ki kagtĩg ẽg nĩ ver, hã ra tóg há tãvĩ nĩnh mũ. ¹⁸ Hã ve sór inh nĩ, hã mĩ sóg ẽkrég tĩ. Hã kÿ sóg ẽg tÿ nén ù vэг mũ tag to jykren sór tũ nĩgtĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Ẽg tÿ ùri nén ù vэг tũ ẽn hã vÿ tũ' henh ke tũ nĩ.

5

¹ Ẽg fár vÿ ẽg pãjó ri ke nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ. Hã ra Topẽ ne ẽg mÿ ĩn tãg ri ke han ke mũ', kanhkã tá'. Hã ra tóg ẽg tÿ tag ki ĩn han ri ke tũ nĩ. Tũ' henh ke tũ tóg nĩ. ² Tag ki

ĕg tóg vĕsŷrĕnh tĩ. Kŷ tóg ĕg tŷ kanhkā tá ĕg jamā tĕg ĕn venh há tĩ. Kŷ tóg ĕg tŷ kur tĕg tu ri ke nĩ. ³ Ēg tŷ kur tu kŷ ĕg kator tũ nŷtĩ. Kanhkā tá ĕg jamā vŷ ĕg mŷ kur ri ke nĩ, ĕg tŷ ĕg fár tĕg tun kŷ. ⁴ Ha vé, tag ki ĕg tóg vĕsŷrĕnh tĩ, ĕg ter jāvānh nŷtĩn kŷ. Ēg mŷ tóg ĕg rĩr tag hā tŷ kanhkā tá jun há tĩ vē. Ēg tŷ ĕg fár tĕg ve kŷ ĕg fár si tóg tũ' henh mũ, ĕg ter tũ ra. ⁵ Ēg tŷ kanhkā tá ĕg fár tĕg ve jé Topĕ tóg ĕg mŷ vējykre nĩm. Hā jé tóg ĕg mŷ ti kuprĩg jĕnĕ gé.

⁶ Hā kŷ tóg inh mŷ sér tĩ. Ēg tŷ ga kri mũn kŷ ĕg tóg ĕg *Senhor* vég tũ nĩgtĩ ver. ⁷ Ēg tŷ ti vég tũ ra ĕg tóg ti vĩ kri fig tĩ. ⁸ Kŷ sóg kanĕ jur mĕn tũ nĩ ha. Isŷ inh fár tŷ pĕjó ri ke tag tovānh há tóg tĩ, isŷ ĕg *Senhor* mrĕ nĩ jé, inh jamā pĕ tá. ⁹ Hā kŷ sóg vĕsān tĩ, inh jykre tŷ ti mŷ há nĩ jé, tag ki, tá ke gé.

¹⁰ Ha vé, ĕg kar vŷ *Cristo* mŷ vĕnh ven ke mũ, ti tŷ ĕg jykre tugnŷm jé. Kŷ tóg ĕg mŷ ĕg kaja ti nĩm ke mũ. Ũ tŷ tag ki nĕn (ũ) há han mũ ĕn tóg ti tũ kaja venh ke mũ gé, kŷ ũ tŷ tag ki nĕn ũ kórĕg han mũ ĕn ag tóg ag vĕsŷrĕnh venh ke mũ gé sir.

Cristo tŷ ĕg jykre pĕno tŷ tũ' he

¹¹ Ha vé, ĕg *Senhor* kamĕg sóg tĩ, hā kŷ sóg ĕprĕ ke ag mŷ ki hā tó tĩ, ag tŷ ti ki ge jé. Topĕ hā ne inh ki kanhró kar nĩ'. Kŷ ĕg hŷn inh jykre ki kanhró nŷtĩnh ke mũ gé, ĕg tŷ sŷ nĕn han mũ tugnŷm kŷ.

¹² Inh pijé ĕg mŷ: “ũn mág vŷ tŷ inh nĩ,” he sór tĩ'. Hā ra sóg ĕg mŷ vĕnh kĕmĕn mũ, ti tŷ ĕg mŷ sér tĩ jé, ĕg tŷ iso: “jykre há tĕvĩ ti nĩ,” he jé. Tag tóg nĩ, ũ tŷ vĕsŷ ũn mág han sór mũ ag mŷ. Ũ tŷ ge jykre vŷ sĭnvĩ nĩ ve nĩ. Hā ra tóg ĕg tŷ ve há han kŷ kórĕg nĩ. ¹³ Ha vé, krĩ tũ inh nĕji nĩ. Topĕ jykre han tugrĩn sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Kejĕn sóg krĩ há han tĩ gé. Ēg tugrĩn ke vē, inh krĩ há ti. ¹⁴ *Cristo* hā vŷ tŷ inh fe nĩ, hā kŷ sóg vĕnh kar to há nĩ. Tag to sóg jykrĕn mũ, ha mĕ: vĕnh kar jagfy tóg ter ja nĩ, *Cristo* ti, kŷ ĕg kar jykre pĕno vŷ tũ' he mũ sir. ¹⁵ Ti hā ne vĕnh kar jagfy ter ja nĩ'. Hā kŷ ĕg pijé tŷ vĕsũ nŷtĩ', ũri'. Ti tũ vŷ tŷ ĕg nŷtĩ. Ēg jagfy tóg rĩr mĕn ja nĩ gé. Kŷ ti hā ne ĕg mŷ ĕg tŷ nĕn han ke mũ ĕn tó tĩ', ũri'.

¹⁶ Vĕsŷ ĕg tóg, ĕg tŷ vĕsóg ki nĕn ũ to jykrĕn kŷ ĕprĕ ke jykre to: “tag vŷ há nĩ, tag vŷ kórĕg nĩ,” he ja nĩgtĩ. ũri ĕg tóg, vĕsóg ki tag to jykrĕn mĕn ke tũ nĩ ha. *Cristo* to ĕg vĕsóg ki jykrĕn mĕn ke tũ nĩ gé. ¹⁷ Hĕ ri ken kŷ? *Cristo* tŷ ĕg han mĕn kŷ mŷr. Ti ki ge kŷ ĕg nŷtĩ, hā kŷ tóg ĕg han mĕn ja nĩ. Ēg jykre pĕno tóg tũ tĩ ha. ũri ĕg tóg tŷ ũn tĕg nŷtĩ ha, ĕg krĩ, ĕg jykre ti ke gé. ¹⁸ Topĕ tŷ nĕn han mũn hā vē. Topĕ kato vĕsān ja ĕg nĩgtĩ vē, hā ra ĕg tóg ũri tŷ *Cristo* mrĕ ke nŷtĩ ha. Kŷ tóg ĕg mŷ vĕnh rĕnhrĕj tag nĩm mũ gé sir, ĕg tŷ vĕnh kar mŷ: tŷ *Cristo* mrĕ ke nŷtĩm nĩ, he jé. ¹⁹ Ha vé,

Topě vỹ *Cristo* jěně, ěg tỹ ti ki ge jé. Kỹ tóg ěg tỹ ti vỹ mranh tỹ tũ' he mũ gé sir, ěg tỹ ti kaja kórég vég tũ nĩ jé. Kỹ tóg ěg mỹ: “ha vėnh kar mỹ tó, isỹ ag to há nĩ sór mũ ti,” he ja nĩ gé.

²⁰ *Cristo* hã ne inh jěněg mũ', isỹ ti jiji tó jé. Kỹ Topě tóg vėnh kar jyvėn tĩ. Hã kỹ sóg, *Cristo* jiji tó kỹ ājag mỹ: “Topě to há nỹtĩm nĩ, ti kato vãsãn mãn sór tũg nĩ,” he mũ. ²¹ *Jesus* pijé Topě vỹ mranh ja nĩgtĩ'. Hã ra tóg ěg tỹ ti vỹ mranh ja ěn kajãm kãn. Kỹ tóg ěg mỹ Topě jykre kuryj ěn nĩm mũ sir, ěg jagfy kajãm kar kỹ.

6

¹ Topě mré sóg rãnhrāj tĩgtĩ. Hã kỹ sóg ājag jyvėn mũ, ājag tỹ Topě vỹ ki króm jé. Ājag tỹ ti vỹ ki króm tũ nĩn kỹ tóg fagrĩnh mỹ ājag jagāgtãn mũ. ² Ti hã ne tóg: “sỹ ājag jagāgtan ke kurā ki sóg ājag tỹ inh mỹ nén to vỹ mũ ěn han ke mũ,” he mũ. “Ājag krenkren ke kurā ki sóg ājag krenkren han ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topě ti. Ūri ke vė.

³ Kỹ sóg nén ũ vėnh mỹ han tũ nĩgtĩ sir, ũ tỹ inh rãnhrāj to vỹ tũ nĩ jé. ⁴ Vėjykre há mĩ sóg tĩ mỹr, isỹ tỹ Topě *camarada* jěnh kỹ. Kỹ inh jykre tóg vėnh kar mỹ ve há tĩ. Isỹ nén ũ jagy vég mũ ra sóg ti to krónh ke tũ nĩgtĩ, ijagtar nĩ ra, inh kaně jur mũ ra. ⁵ Kejėn ag tóg inh mrãnmrãn tĩ. Vėseja kã tá ag tóg inh fón tĩ. Vėnh kar tóg kejėn inh kri rũm ke tĩ. Kejėn sóg inh rãnhrāj tỹ inh kutãn to jagtar tĩ. Kejėn sóg nũr tũ

nĩgtĩ. Kejėn sóg vėjėn vég tũ nĩgtĩ. ⁶ Isỹ ti jagy vég mũ hã ra ijykre tóg tỹ ũn há nỹ. Topě vỹ ki kanhró mág sóg nĩ. Vėnh kar to sóg fe nĩ. Vėnh kar mỹ sóg koměr hã vỹ tĩ, vėnh kar tỹ isỹ tỹ Topě *camarada* jě tag ki kanhrãn jé. Topě kuprĩg vỹ tỹ inh jagrě nĩ. Hã kỹ sóg vėjykre kuryj to tar nĩ. ⁷ Topě hã ne isar han'. Ti hã ne inh mỹ ti jykre kuryj nĩm'. Kỹ tóg tỹ isỹ tỹ rárá jafã nĩ, Topě jykre há ěn ti. Inh kren han tóg, ti tỹ inh mỹ vėjykre kuryj nĩm ti kỹ. Kỹ ag tóg, ti jykre hã tigrĩn ag jykre kórég vég tĩ gé.

⁸ Kejėn ag tóg inh mỹ vỹ há han tĩ. Kejėn ag tóg iso é he tĩ. Kejėn ag tóg iso ti kórég kar tó tĩ. Kejėn ag tóg iso nén ũ há tó tĩ. Kejėn ag tóg iso: “ti ón nė,” he tĩ. Hã ra sóg ón vãnh nĩgtĩ. ⁹ Ū tóg ag kã mĩ inh ki kagtĩg nỹtĩ ve nĩ. Hã ra vėnh kar tóg inh ki kanhró nỹtĩ. Ter kren tỹ hėn ri ke han sóg tĩgtĩ. Hã ra sóg rĩr tĩ nĩ ver. Inh vóg kónãn ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg isén ja tũ nĩ. ¹⁰ Inh fe kaj tóg tĩ. Ge ra tóg inh mỹ sér tĩ. Jagtar sóg tĩ. Hã ra sóg ũ tỹ hėn ri ke ag jagāgtãn tĩ, ag mỹ Topě vỹ tón kỹ. Nén ũ tỹ isóg tũ tũ nĩ. Hã ra Topě tỹ ěg mỹ nén nĩm mũ ěn kar vỹ tỹ isũ nỹtĩ.

¹¹ Ājag hã mỹ sóg ijagtar tag kãmén mũ. Tó kãn sóg mũ, isỹ ājag to há tãvĩ nĩn kỹ. Ājag hã to sóg fen mág kỹ nĩ. ¹² Inh pijé ājag to kórég nĩ'. Ājag hã ne iso há tũ nỹtĩ ve nĩ'. ¹³ Inh krě ri ke ājag nỹtĩ. Hã kỹ sóg ājag mỹ: “isỹ ājag to há kóm iso

há nýtĩm nĩ, iso fe mág nýtĩm nĩ,” he mũ.

Ũ tỹ ěg mré ke tũ ag

¹⁴ Ũ tỹ *Jesus* ki rã tũ mré jykren sór tũg nĩ. Tỹ ti ěg mré ke tũ nĩ. Kỹ ũn jykre pãno ag mré jykren sór tũg nĩ gé. Kurã pijé tỹ kuty mré ke nĩ'. ¹⁵ *Cristo* pijé Japo mré jykren tĩ'. Kỹ ũ tỹ ti ki rã tũ ěg pijé ũ tỹ ti ki rã tũ mré jykren há nĩnh mũ'. ¹⁶ Kỹ Topẽ ĩn pijé tỹ ón kỹ topẽ ĩn nĩ'. Ha vé, Topẽ ĩn vỹ tỹ ěg nýtĩ, ũn rĩr nĩ ěn ĩn. Ti hã ne: “ag ki sóg ijamã han ke mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁷ Kỹ tóg: “ag ré kỹ mũm nĩ, vyr mỹ nýtĩm nĩ. Vějyke kavěj han tũg nĩ, kỹ sóg tỹ ājag mré ke nĩnh mũ,” he mũ gé. ¹⁸ “Ājag jóg vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ ājag tóg tỹ inh krě nýtĩnh mũ, he tóg, ěg *Senhor* ti, ũ tỹ nén ũ kar han ki kanhró ěn ti,” he ja tóg nĩgtĩ, Topẽ vỹ rán ki.

7

¹ Inh kanhkã', inh fe vỹ tỹ ājag nýtĩ. Topẽ tóg ěg hã mỹ tó mũ, ti tỹ tỹ ěg jóg mág nĩ tag ti. Ti ve jé ěg tóg ke mũ. Hã kỹ ěg nén ũ kavěj han ke tũ nĩ. To jykren ke tũ ěg nĩ gé. Topẽ tũ vỹ tỹ ěg nýtĩ, kỹ ěg ti hã kaměg ke mũ. Ti jykre kuryj ěn mĩ mũm nĩ.

Paulo fe tỹ mrin ke

² Iso fe mág han mãn nĩ, ha mẽ. Inh pijé, ũ mỹ vějyke pãno han sór tĩ'. Inh pijé, ũ krĩn kónãn sór tĩ'. Inh pijé, ũ tỹ nén ũ péju sór tĩ'. ³ Isỹ ājag mỹ tag tó kỹ inh pijé ājag to kórég nĩ'. Ājag mré ke vỹ

tỹ inh nĩ. Kỹ ěg tóg jatun mỹ jagně mré mũ mũ. Jagně mré ěg tóg kãgter ke mũ gé, hěn ri ke mũn. ⁴ “Inh mỹ ag tóg věnh vỹ há tónh ke mũ,” he sóg tĩ ājag to. Kỹ sóg věnh kar mỹ ājag to: “há ag nýtĩ,” he tĩ. Tag ki sóg ti jagy pě vэг mũ. Hã ra sóg ājag to krĩ kãnhvy nĩ ha, *Tito* tỹ inh mỹ ājag tó tugrĩn. Kỹ tóg sir inh mỹ sér pě tĩ.

⁵ Ha vé, isỹ ga tỹ *Macedônia* tá jun kỹ sóg nén ũ tỹ inh krĩ kuprãg ke ve ja tũ nĩ. Tá sóg ti jagy ve mãn gé. Iso ag tóg rará, kỹ sóg věnh mỹ en mãn gé sir. ⁶ Hã ra Topẽ tóg inh mỹ *Tito* jěně. Kỹ ti hã tóg inh krĩ tỹ kãnhvy' hé. Ũn vėsýrěnh mũ ěn mỹ tóg vỹ há han tĩ, hã kỹ tóg inh mỹ *Tito* jěně, ěn kã. ⁷ Ti tỹ inh ki jun kỹ tóg inh mỹ vỹ há han. Kỹ tóg inh mỹ ājag tỹ iso vỹ há han ja tag tó mũ gé sir. Ājag tỹ inh ve sór mũ tag tó tóg mũ. Ājag tỹ vějyke kórég to věnh mỹ en ěn kãmén tóg mũ. Ājag tỹ inh jagfy věnh vỹ tó sór mũ tó tóg mũ gé sir. Kỹ tóg inh mỹ sér pě tĩ sir.

⁸ Inh *carta* ěn tỹ ājag ki jun kỹ tóg ājag fe kaj han. Ge ra tóg há nĩ. Kurã pir ki tóg ājag fe kaj han. Kỹ ājag tóg ājag jykre kórég ěn tovãnh ja nĩ. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ũri. ⁹ Hě ri ken kỹ? Ājag fe kaj mỹ inh mỹ sér tĩ? Vó. Ājag tỹ Topẽ mỹ věnh fěg kỹ tóg inh mỹ sér tĩ. Kỹ inh *carta* tóg ājag mỹ nén ũ kórég kãmén ja tũ nĩ. ¹⁰ ěg tỹ ěg fe kaj tugrĩn Topẽ mỹ věnh fěg kỹ ěg tóg ěg jykre kórég tovãnh kãn ke mũ. Kỹ ěg

kren ke mũ. Tag vỹ ãg mỹ sér tí. Jãvo ãg tỹ fe kaj ra ãg jykre kórég tovãnh tũ nĩn kỹ ãg ter pẽ han ke mũ sir.

¹¹ Ha vé. Ājag fe kaj tĩn kỹ ājag tóg ājag jykre tugnỹm mũ, Topẽ tỹ ājag krĩn kỹ. Vějykre kórég ěn to ājag tóg jũ mũ. Ūn tỹ vějykre kórég han mũ ěn mỹ ājag tóg vỹ tar han. Há kar ti nĩ.

¹² Isỹ ājag mỹ *carta* ěn rán kỹ sóg, ũ tỹ vějykre kórég han mũ ěn to ja nĩ. Hã ra sóg: “isỹ *Corinto* tá ke ag tỹ iso há nỹtĩ venh há tóg tí, Topẽ rĩnve,” he ja nĩ. ¹³ Hã kỹ inh krĩ tóg kãnhvy' he mũ sir, ũri, isỹ ājag tỹ iso há nỹtĩ mẽn kỹ. *Tito* tóg ājag to vỹ há han. Ti krĩ tỹ kuprã' he ja ājag tóg nĩ. Kỹ tóg ti mỹ há tí. ¹⁴ Ti tĩg ke to hã sóg ājag kãmén kãn ja nĩ. Hã ra ājag tóg ti mỹ ki hã han ja nĩ. Inh kavénh ja tũ ājag tóg nĩ. Kỹ *Tito* tóg ājag jykre há ve ja nĩ gé.

¹⁵ Kỹ tóg kurã kar ki ājag mĩ ěkrég tí. Ājag to tóg há tãvĩ nĩ. Ājag tỹ inh vỹ kri nĩm mũ ěn mĩ tóg ěkrég tí. Kỹ ājag nẽji ti kamẽg ja nĩ gé, isỹ ti jẽnẽn kỹ. Hã to ja ti nĩ. ¹⁶ Kỹ tóg inh mỹ sér tí gé sir, ājag tỹ inh vỹ ki króm kỹ.

8

Ěg tỹ jãnkamy nĩm ke

¹ Kỹ sóg ājag mỹ Topẽ tỹ ga tỹ *Macedônia* tá ke ag tar han mũ to sór mũ gé. Ag jagãgtar hã ra ag tóg *Jerusalém* tá ke ag jagãgtãn sór mũ, ag mỹ jãnkamy jẽnẽn kỹ. ² Ha vé, *Macedônia* tá ag tóg ti jagy pẽ

hã ve ja nĩgtĩ. Ge ra tóg ag mỹ sér tí. Jagãgtar ag nỹtĩ gé. Tỹ nén ũ mág tũ ag nỹtĩ. Hã ra ag tóg, ag mỹ sér nĩn kỹ vin mág pẽ han ja nĩgtĩ. Ag tỹ ra jãnkamy jẽnẽn sór vẽ. ³ Ha vé, ag jykre ve inh. Ag tỹ nén ũ tỹ vėnh kãpãm ag tóg, ag jẽn mré hã. ⁴ Inh mỹ ag tóg: “Ěg tỹ ag mỹ jãnkamy jẽnẽn sór vẽ,” he mũ. “Ājag tũ vỹ sĩ nĩ, kỹ tỹ vėnh kãpãm tũg nĩ, he tũg nĩ ěg mỹ,” he ag tóg. Ag tỹ Topẽ tũ ag mỹ nén ũ há han sór vẽ. ⁵ Kỹ ag tóg isỹ ag ki vějykre há ve sór mũ ěn kãfór han. Ěg *Senhor* mỹ ag tóg vėnh vin. Kỹ ag tóg vãhã ěg mỹ nén ũ há tãvĩ han mũ gé.

⁶ Kỹ *Tito* tóg ājag ki jãnkamy sĩ vé huri, ti tỹ *Jerusalém* tá ke ag mỹ jẽnẽn jé. Kỹ sóg ti mỹ: “*Corinto* tá ke ag mỹ to mãn nĩ, ag tỹ ag mỹ ag tũ vėnh kãpãm jé, ěg tỹ ũn jagtar ag mỹ ma mũ jé,” he mũ. ⁷ Ha vé, *Jesus* ki ge kỹ ājag nỹtĩ. Vỹ há ājag nỹtĩ. Ki kanhró mág ājag nỹtĩ. Ū jagãgtãn sór ājag nỹtĩ. Jagně to há ājag nỹtĩ. Tag kar ki ājag tóg ũn riko ri ke nỹtĩ. Kỹ nén ũ há tag han sórm nĩ gé, *Tito* tỹ ājag ki nén venh ke mũ tag ti.

⁸ Ājag tỹ nén vin sór mũ ěn hã vin nĩ, ěg tỹ ājag jykre há ve jé. Inh pijé ājag mỹ: “ker ag jagãgtãn tũg hẽ',” he mũ. ⁹ Ha vé, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* vỹ ěg jagãgtãn ja nĩ gé. Kanhkã tá ti riko nĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg ti tỹ nén ũ ěn tovãnh kãn. Ti tỹ ěg jagfy jagtar tí jé tóg kãtĩg. Kỹ ěg tóg ti jagtar tũgrĩn riko nỹtĩ sir.

¹⁰ Kÿ sóg tag to jykrén, ha mẽ. Prÿg ti nÿ ha, ãjag tÿ ag mÿ jënënh ke tÿ vyrmÿ vin han vén kri. Æjag hã ne to jykrén vén ja nÿgtÿ gé'. ¹¹ Kÿ ãjag tÿ nén han vén ja ên han kãn nÿ, ùri. Æjag tÿ vyrmÿ nén vin ja ên kri vin mãn nÿ, ag mÿ jënën jé. ¹² Kÿ tóg Topê mÿ há tÿnh mũ. Û tÿ nén ù mág vÿ nÿm mág han ke mũ. Û tÿ nén ù sÿ vÿ sÿn kÿ nÿm ke mũ. Topê pijé ù tÿ nén ù sÿ nÿm mág han mũ ve sór mũ'.

¹³ Ti tÿ ãjag tÿ ù jagãgtãn tu-grÿn ãjag mÿ tũ tÿn kÿ tóg Topê mÿ ù tÿ sir. Vënh kar tÿ nén ù sÿ ve kÿ tóg há tÿ. ¹⁴ Ûri ãjag tũ tóg e nÿ, hã kÿ tóg ãjag tÿ ùn jagãgtar ag mÿ vënh kãpãm há tÿ. Kejën tóg ãjag mÿ tũ' henh ke mũ gé, kÿ ag tóg sir ãjag mÿ nén ù vin ke mũ gé, vënh kato. Kÿ vënh kar vÿ jagnë ri ke nÿtÿ sir. Tag hã vÿ há nÿ'. ¹⁵ Hã kÿ tag tóg rán kÿ nÿ, ha mẽ: “ù tóg vëjën génh mág han ja nÿgtÿ, ù tóg génh pir han ja nÿgtÿ gé. Hã ra tóg ù tÿ génh pir han mũ ên mÿ tũ' he ja tũ nÿgtÿ gé,” he tóg mũ. Jagnë ri ke ag tóg nÿtÿ ja nÿgtÿ, vãsÿ.

Tito to vëme

¹⁶ Topê hã ne *Tito* krÿn, ti tÿ ãjag venh tÿg sór jé. ¹⁷ Kÿ tóg kãnmar inh mÿ: “he,” hé, sÿ ti mÿ: “ha *Corinto* ra tÿg,” hen kÿ. ¹⁸ Kÿ sóg ti mré êg régre ù jënë sór mũ gé. *Jesus* kãmén há han ti tÿ gé. Kÿ vënh kar ag tóg ti to vÿ há han tÿ gé. ¹⁹ *Igreja* krëm ke kar vÿ ti hã kuprëg, ti tÿ inh mré êg tÿ ùn jagãgtar ag mÿ nén jënënh

ke mũ tag ki rÿr jé. Êg *Senhor* jykre há tÿ vënh ven hã jé êg tóg tag ki rÿr há han sór mũ. Kÿ tóg inh mÿ há tÿ gé, sÿ inh pir mÿ ki rÿr tũ nÿn kÿ.

²⁰ Jãnkamy e vë, êg tÿ ma mũnh ke ti, kÿ tóg inh mÿ ù tÿ tag to iso jykrén kónãn ha mẽ tÿ, isÿ inh pir mÿ ma tÿ mũ ra. Kÿ tóg inh mÿ há tÿ, ù ag tÿ inh mré ki rÿr mũn kÿ. ²¹ Êg *Senhor* ne inh jykre há ki kanhró nÿ'. Kÿ tóg há tÿ gé, ãjag tÿ inh jykre há tag vég mũn kÿ.

²² *Tito* mré tóg ãjag ki jun ke mũ, ù ên ti. Kar kÿ êg régre ù vÿ tÿg ke mũ gé. Êg *Senhor* tũ ki rÿr há han tóg tÿ gé. Tag ve tÿ hën ri ke han inh huri. Kÿ tóg ãjag kãme mẽ kÿ ãjag ve sór mũ gé. Æjag to tóg há tãvÿ nÿ gé.

²³ Kÿ *Tito* ne, ãjag venh kãtÿg ke mũ'. Inh mré rãnhrãj tÿ vë. Kÿ tóg inh mré ãjag to vãsãn tÿ. Ti mré kãmũ tag ag vÿ tÿ ùn há nÿtÿ gé. Û tÿ *igreja* krëm vënhmãn tÿ ag vÿ ag jëgnë ja nÿ, ãjag to. ²⁴ Ag tÿ ãjag ki junjun kÿ ag ki rÿr há han nÿ, êg mré ke kar tÿ ãjag jykre há ve jé. Vënh kar mÿ sóg ãjag to: “vÿ há tãvÿ han ag tóg tÿ,” he tÿ. Kÿ tóg há tÿ, ãjag tÿ inh vÿ tag to: hã vë, hen kÿ.

9

Ag tÿ jãnkamy jënënh ke

¹ Kÿ ãjag tóg, êg tÿ *Jerusalém* tá Topê ki ge kÿ nÿtÿ ag mÿ nén jëgnënh ke tag ki kanhró nÿtÿ, hã kÿ sóg tó mãn sór tũ nÿ. ² Ag jagãgtãn sór ãjag tóg mũ, ki kanhró sóg nÿ. Hã kÿ

sóg *Macedônia* tá ke ag mý tó tí. Ag mý sóg: “*Grécia* tá ke ag ne *Jerusalém* tá ke ag mý nén ũ jēnē sór tí’,” he tí. “Kri prýg tóg ný ha,” he sóg tí, ājag to. Ký ag tóg ke sór mū gé sir, ājag kóm. ³ Hã ký sóg ājag mý ěg régre ag jēgnēg mū, ājag tý inh ví ki kanhrān jé. Ký ājag tý nén ũ nīm sór mū ěn vin kān nĩ, ũri, ký sóg fagrīnh mý ví ja tũ nīnh mū. ⁴ Hēn ri ke mūn *Macedônia* tá ke ũ ag tóg, inh mré kāmū sór mū. Ký tóg, ājag tý nén vin ja tũ nĩ ký inh mý’a tīnh mū, isý ón ký ví ja nīn ký. Ký tóg ājag mý’a tīnh mū gé sir. ⁵ Hã ký sóg to jykrén, sý ājag mý ěg régre tag ag jēgnē jé. Vāsý ājag tóg tó ja nĩ, ājag tý nén vin sór mū ěn ti. Ký ha ké. Ký tóg e nīnh mū, jānkamy tí. Ký tóg ve há tí, ti tý ājag mý sér nĩ ti. Ký ũ tóg ājag to: “tí mý ag mý há tũ ja? Hã ký ag mý nīm sī han ja nĩ?” hēnh ke tũ nĩ.

⁶ Ký sóg: “ũ tý nén fy pir krān ký tóg pin ký génh ke mū gé. Ũ tý krān mág mū ěn hã tóg génh mág han ke mū gé sir,” he tí. ⁷ Ký ājag tý nén to jykrén mū ěn hã vin nĩ, ājag tý *Jerusalém* ra jēnē jé. Mý sér nýtīm nĩ, ājag tý ěg mré ke ag jagāgtān to. Ký tóg Topē mý há tīnh mū sir. Ũ tý ge to tóg há tāvĩ nĩ. ⁸ Ký Topē tóg ājag mý nén vin mág han ke mū gé, kurā kar ki, nén ũ tý ājag mý tũ’ he tũ nĩ jé. Ký ājag tóg, ājag tũ mág nīn ký ũ jagāgtān’, ũ jagāgtān’ hēnh ke mū sir. ⁹ Tag vỹ rán ký nĩ, ha mē: “ũn jagāgtar ag mý tóg vin

mág han tí, kurā kar ki,” he tóg.

¹⁰ Ha vé, Topē ne ěg mý nén ũ kar fy vin mū’, ěg tý krān jé. Ký tóg ěg mý ěmĩ han jafā nīm mū gé, ěg tý ko jé. Ký tóg ājag mý ājag tý tý ũ jagāgtān ke mū ěn ven mū gé. Ký tóg nén ũ fy ri ke nĩ. Kanē há ri ke han jé tóg ke mū gé, ājag tý vējykre kuryj tag han ký, hã vỹ: jagnē jagāgtān, he mū. ¹¹ Tag ki ājag tóg riko nýtīnh ke mū, ājag tý vēnh kar jagāgtān ký. Ký ũn e ag tóg ěg tugrīn Topē to ví há han ke mū. ¹² Ký tóg ge nĩ. ěg tý Topē ki ge ký nýtĩ ag jagāgtān ký ěg tóg ag jagtar tý tũ’ he mū. Tag tóg há tí. Ký ag tóg ěg tý ag jagāgtān tugrīn Topē mý ví há han ke mū gé sir. ¹³ Hã ki ag tóg ājag tý Topē ví kri fig mū vég mū. Ký ag tóg tag to Topē to ví há han ke mū gé sir, ha vem nĩ, ājag tý ag jagāgtān mág ký. ¹⁴ Ký ag tóg ājag to Topē mré vēmén ke mū gé sir, ājag to há tāvĩ nýtīn ký. Topē tý ājag jagāgtān hapē han mū ěn ve jé ag tóg ke mū. Hã ký ag tóg ājag ve sór ke mū gé sir. ¹⁵ Topē ne ěg mý nén ũ há tāvĩ vin tí mýr’. Pijé kaja nĩ’. ěg jé ti mý to ví há han.

10

Paulo tý nén to ví

¹ Ha vé, ājag jyvēn sór inh mū, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mū. Sý ājag mré nīn ký sóg nēji komēr hã ví tí. Ký, isý kór há tá nīn ký isóg nēji ví jũ han tí, ājag mý. *Cristo* ne komēr hã ví tí’. Ũn há vē, *Cristo* tí. Ti jykre hã han sór inh nīgtĩ. ² Isý ājag

mỹ nén rán mũ tag jēmēm nĩ. Kĩ sóg ājag ki jun kĩa vĩa jũ han ke tũ nĩ. Vĩa jũ han jé sóg ke mũ, ha vem nĩ, ù tỹ iso: “ti tỹ vēsóg ki nén to jykrén mũ ěn hã han tóg tĩ,” he mũ ag mĩa. ³ Ęprã ke vỹ tỹ inh nĩ, hã ra inh pijé vỹjykre kórég han tĩ'. ⁴ Vãsãn mág sóg tĩ, Topě jykre tar ěn hã han jé. Kĩa tóg *soldado* tỹ rará jafã ri ke nĩ, Topě jykre ti. Tỹ sóg ěg kato tẽ mũ ag kókég tĩ, hã vỹ: isỹ ù tỹ ěg vĩa kato vãsãnsãn mũ ag vĩa tỹ tũ' he mũ, he mũ. ⁵ Û tỹ Topě kato vĩa sór mũ ag vĩa tỹ sóg tũ' he tĩ gé. Vēsỹ ùn mág han sór ag tóg tĩ, Topě kato vãsãn kĩa. Tỹ tũ' he jé sóg ke mũ, Topě jykre tar hã tỹ. ⁶ Kĩa, sỹ ājag tỹ Topě vĩa kri nĩm mũ ve kĩa sóg ù tỹ ge mĩa vĩa jũ han ke mũ sir, ha vem nĩ.

⁷ Ājag kã mĩa ù tóg: “tỹ sóg *Cristo* mré ke nĩ,” he tĩ. Kĩa sóg tỹ ti mré ke nĩ gé, ājag kóm. ⁸ Ęg *Senhor* ne inh fĕg', sỹ ājag jyvĕn jé. Ti pijé inh mĩa: “ha ag kóké,” hé'. Isỹ vēso vĩa há han hã vē. Kĩa tóg inh mĩa'a tũ nĩ. ⁹ Sỹ ājag jyvĕn sór vē. Inh pijé ājag kanĕ jun sór mũ'. ¹⁰ Inh vĕnh rá ki inh nĕji ājag mĩa vĩa tar han tĩ. Sỹ ājag mré nĩn kĩa sóg nĕji krój nĩ ve nĩ. ¹¹ Ha vé, isỹ rán mũ ri ke han jé sóg ke mũ, isỹ ājag mré nĩn kĩa, ha vem nĩ.

¹² Ājag kã mĩa ù tóg vēso vĩa há han sór tĩ. Inh pijé ag ri ke nĩ'. Inh pijé tỹ ag mré ke nĩ gé'. Vēsóg ki nén ù to jykrén kĩa ag tóg: “tag vỹ há nĩ, tag vỹ há tũ nĩ,” he tĩ. Topě jykre ve sór tũ ag tóg nĩ. Ag tỹ vēsóg ki nén to

jykrén mũ hã tóg ag mĩa há tĩ. Krĩ tũ ag nỹtĩ.

¹³ Ag jãvo sóg Topě jykre vĕg tĩ, hã kĩa sóg ājag mĩa: “inh jykre vỹ há nĩ,” he tĩ. Topě ne inh mĩa inh rãnrãj ti nĩm, kĩa tóg inh mĩa: “ha *Corinto* tá ke ag ki rĩr,” he ja nĩgtĩ gé. ¹⁴ Inh pijé Topě tỹ inh mĩa vĕnh rãnrãj nĩm ja ěn pãtĕn tĩ'. Kĩa sóg pãtĕn ja tũ nĩ gé, sỹ ājag mĩa vĕnh rá jĕnĕn kĩa. Inh hã ne ājag mĩa *Cristo* kãmĕn vĕn ja nĩgtĩ'. ¹⁵ Hã kĩa sóg isũ tỹ ājag jyvĕn tĩ. Û tũ pijé'. Inh pijé ù rãnrãj to: “isỹ han ja vē,” he mũ'. Ājag tỹ Topě ki ge kĩa nỹtĩ to tar nỹtĩn kĩa sóg tỹ ùn mág tãvĩa nĩnh ke mũ gé, ājag mré. Isũ hã vē, inh rãnrãj hã vē. ¹⁶ Kĩa sóg ājag jamã mã ra tĩg sór mũ gé, sỹ *Cristo* kãmĕn jé, ù tỹ mĕ ja tũ ag mĩa. Sỹ tãtã ag mĩa kãmĕn kĩa sóg inhhã ki rãnrãj mũ sir, ù tỹ ag mĩa tá Topě vĩa kãmĕn ja tũ nĩn kĩa. Kĩa sóg inh rãnrãj hã tugnĩn tỹ ùn mág jĕnh mũ. Û rãnrãj tugrĩn ke tũ vē.

¹⁷ Hã ra tóg há tũ nĩ, ěg vĕme tag ti. Ājag tỹ ùn mág nĩ tó sór kĩa ěg *Senhor* ti tóm nĩ. ¹⁸ Ęg tỹ vēso: “ùn há vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ra ěg pijé tỹ ùn há nỹtĩ'. Ęg *Senhor* tỹ ěg to: “ùn há vỹ tỹ ti nĩ,” hen kĩa hã ěg tóg tỹ ùn há nỹtĩ.

11

Ŏn kĩa apóstolo ag

¹ Krĩ tũ nĩ ve inh nĩ, isỹ vĕnh kãmĕn kĩa. Hã ra ājag tóg iso fe nỹtĩ, kĩa tóg há tĩ. ² Ājag to sóg hapĕ nĩ, Topě tỹ ājag to há nĩ

ri ke. Hã kÿ sóg ãjag jyvën tĩ. Kÿ ãjag tóg tÿ ùn mén ke mũ fi ri ke nÿtĩ. Kÿ *Cristo* vÿ tÿ ãjag mén ke ri ke nĩ sir. Vënh prÿg tag to sóg ãjag kãn sór mũ mÿr, ãjag jãnhkri nÿtĩ jé, tytãg tÿ ù mré nÿ ja tũ fi jãnhkri ên ri ke.

³ Hã ra sóg ãjag to: “ag mÿ ti tovãnh sór tũ nĩ vÿ?” he mũ. Pÿn vÿ ùn ve fi mÿ ón, Japo ti, ti jykre e nĩn kÿ. Kÿ fi tóg ti vĩ kri nĩm. Kÿ tóg ãjag mÿ ón sór mũ gé, ha vem nĩ, ãjag tÿ *Cristo* tovãnh jé, ãjag tÿ ti to tar nĩ ên to krónh ke jé. ⁴ Hã kÿ ãjag tóg ù ag vĩ jëmë sór mũ, ag tÿ ãjag mÿ ón kÿ *Jesus* tó kÿ. Ag tÿ isÿ ãjag mÿ nén tó tũ tó mũ ra ãjag tóg jëmë sór tĩ. Ón kÿ jagrë vÿ ãjag mÿ há nĩ ve nĩ, Topë tÿ ãjag mÿ nĩm ja tũ ên. Ón kÿ topë vĩ vÿ ãjag mÿ mẽ sér tĩ ve nĩ, ãjag tÿ vãsÿ mẽ ja tũ ên.

⁵ Ón kÿ *apóstolo* ag ne ãjag mÿ vënh vĩ tag tó sór mũ'. Inh pijé tÿ ag krëm ke nĩ', ha mẽ.

⁶ Vĩ sĩnvĩ han tũ inh nëji nĩ, ag vĩ sĩnvĩ ri ke. Hã ra sóg nén tÿ hën ri ke ki kanhró nĩgtĩ. Tag ve ãjag tóg mÿr, ãjag tÿ inh vĩ mẽ kÿ.

⁷ ãjag mÿ sóg Topë vĩ tó ja nĩgtĩ. Kÿ sóg ãjag ki ti kaja ve sór ja tũ nĩ. Vësÿ ùn sĩ han ja inh nĩ, sÿ ãjag mré nĩn kÿ, ãjag tÿ tÿ ùn mág nÿtĩ jé, isugrĩn. Kÿ inh mÿ Topë vĩ mranh'? Vó, vëjykre há vë. ⁸ Êmã ù tá *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ fag ne inh mÿ fag jãnkamy vënh kãpãm ja nĩ, sÿ ãjag mré nĩn kÿ. Fag tũ hã ko ja inh nĩ. ⁹ Kÿ, isÿ jãnkamy ve sór mũ ra sóg ãjag mÿ tó ja tũ nĩ gé. “Ti hÿn ag

mÿ jagy tũnh mũ,” he sóg tĩ. Ga tÿ *Macedônia* tá êg régre ag ne inh ki junjun ja nĩgtĩ'. Kÿ ag tóg inh mÿ jãnkamy ù ma kãmũ ja nĩ gé, sÿ to nén tÿ inh mÿ tũ nĩ ên mãn jé. ¹⁰ Ki hã tó sóg tĩ. *Cristo* tÿ ki hã tó tĩ ên ri ke han sóg tĩ. Kÿ sóg ãjag to: “ga tÿ *Acaia* tá ke ag jãnkamy mãn ke tũ inh nĩ, ag tÿ iso vĩ vĩ he tũ nĩn jé,” he mũ. ¹¹ Hë ri ken kÿ? Inh mÿ ãjag to há tũ nĩgtĩ? Vó, ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, kÿ Topë ne ki kanhró nĩ'.

¹² Hã ra sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ, sÿ ag vĩ tÿ tũ' hen jé, ón kÿ *apóstolo* ên ag vĩ ti. Inh mÿ tóg ag tÿ ãjag mÿ: “*Paulo* ri ke inh nĩ. Inh mÿ ãjag tũ vënh kãpãm,” henh ha mẽ tĩ. Hã kÿ sóg ãjag tũ ve sór tũ nĩ.

¹³ Ón kÿ *apóstolo* vÿ tÿ ag nÿtĩ, mÿr, ha mẽ. Ón kÿ ag tóg: “Topë rãnhraj han êg tóg mũ,”

he tĩ. Ón kÿ ag tóg: “*Cristo* vÿ êg tÿ *apóstolo* han,” he tĩ.

¹⁴ *Satanás* jykre hã vë. Vësÿ tóg Topë tÿ jënë jafã ri ke han tĩ, ón kÿ, Nén Kórég ti. ¹⁵ Kÿ ti mÿ rãnhraj tĩ ag tóg ón kÿ jykre kurjy nÿtĩ ve nĩ gé. Hã ra Topë tóg ag vóg kónãn ke mũ, ag rãnhraj kórég to.

Paulo jagtar

¹⁶ Ha mẽ, inh pijé krĩ tũ nĩ'. Isÿ ãjag mÿ krĩ tũ nĩ ve ra iso há nÿtĩm nĩ, sÿ vëso vënh vĩ há tón kÿ. ¹⁷ Sÿ ãjag mÿ sÿ nén ve ja ên tó sór vë. Kÿ sóg krĩ tũ nĩ ve nĩ. Êg tÿ êg *Senhor* jykre tó kÿ êg tóg tag tó tũ nĩgtĩ, sÿ tónh ke mũ tag. ¹⁸ Hã ra sóg tó sór mũ. Vënh kar tóg ãjag mÿ ag tÿ nén ve ja tó tĩ. Kÿ

sóg ājag mǝ tó sór mǝ gé, ha mē. ¹⁹ Krī há ājag nǝtǝ, ge ra ũn krī tǝ ag tóg ājag mǝ há nǝtǝ ve nǝ. ²⁰ Ũ tǝ ājag mǝ: “tag han ra, tag han tǝg ra,” hen kǝ tóg ājag mǝ sér tǝ ve nǝgtǝ. Ũ tǝ ājag mǝ ónón mǝ ag tóg ājag mǝ há nǝtǝ ve nǝgtǝ. Ũ tǝ vēso: “tǝ inh ũn mág nǝ,” he mǝ ag vǝ ājag mǝ há nǝtǝ ve nǝgtǝ gé, ũ tǝ ājag kakā ki tǝnh tǝ ěn ag ke gé. ²¹ Inh mǝ'a tóg tǝ, sǝ tag tó kǝ. Vějykre tag han sór vǝnh inh nǝgtǝ.

Hǝ ra ag tóg ājag mǝ ag tǝ nén ve ja ěn tǝ tó tǝ, ag jykre há ke gé. Kǝ sóg ag kóm tónh ke mǝ gé sir, ha mē. ²² *Hebreu* vǝ tǝ ag nǝtǝ. Tǝ sóg *Hebreu* nǝ gé. *Judeu* vǝ tǝ ag nǝtǝ. Tǝ sóg *Judeu* nǝ gé. *Abraão* krē'krē vǝ tǝ ag nǝtǝ. Tǝ sóg *Abraão* krē'krē nǝ gé. ²³ *Cristo camarada* vǝ tǝ ag nǝtǝ. Tag to sóg ag kǝfór nǝ há ra. Ha vé, krī tǝ pē nǝ ve inh nǝ, sǝ tǝ ag kǝfór nǝ tag tón kǝ.

Ha mē, isǝ tǝ *Cristo camarada* nǝ ti. Inh rǝnhraj e tag hǝ to sóg ag kǝfór nǝ. Ise kǝ nǝ e ja hǝ to sóg ag kǝfór nǝ gé. Inh mrǝnmrǝn kǝfór han ag tóg tǝ gé. Ter kren tǝ hēn ri ke han inh, ag kǝfór ke gé. ²⁴ *Judeu* ag ne inh mrǝnmrǝn e han, ěmǝ tǝ 5 (ke) ki. Ag tǝ ũ mrǝnmrǝn tǝ 39 han tǝ ěn tǝ ag tóg inh vóg kónǝn' he ja nǝgtǝ. ²⁵ Kar kǝ *Romanos* ag tóg ěmǝ tǝ 3 (ke) ki ka tėj tǝ inh mrǝnmrǝn ja nǝgtǝ gé. Pó tǝ ag inh pin ja nǝgtǝ gé, isén jé, *Judeu* ag. Kar kǝ sóg goj ki ter kren tǝgtǝ han gé. ěn kǝ sóg kejēn kuty pir ki kurǝ mré

goj nig kǝ mǝ nǝr tǝ nǝ, goj kafǝ tǝ kǝ mǝ. ²⁶ Kuvar há ra tǝg tǝ hēn ri ke han inh. Kǝ goj var tóg inh jagtar han. ěg tǝ péju tǝ ag vǝ inh jagtar han' he ja nǝgtǝ gé. Inh mré *Judeu* ag vǝ inh vóg kónǝn sór tǝ ja nǝgtǝ, fóg ag ke gé, ěmǝ ki ke ag ke gé, ěmǝ tǝ tá ke ag ke gé. Goj kafǝ tǝ kri inh jagtar han. Ón kǝ ěg kanhkǝ ag vǝ inh jagtar han' he ja nǝ gé. ²⁷ Rǝnhraj mág to inh jagtar tǝ ja nǝgtǝ gé. To sóg ron tǝgtǝ. Kǝ sóg nǝr tǝ tǝ hēn ri ke han tǝ ja nǝ gé. Kejēn sóg kókǝr tǝ ja nǝ. Kejēn sóg goj vėg tǝ nǝgtǝ. Kusa mēg sóg tǝ. Kur tóg inh mǝ tǝ' he tǝ gé. ²⁸ Kǝ, isǝ kurǝ kar ki ti jagy tag vėg mǝ mré hǝ sóg *igreja* krēm vėnhmǝn tǝ ag to krī kufy han tǝ gé. ²⁹ Ũ tǝ *Cristo* vǝ to krónh ken kǝ tóg inh mǝ jagy tǝ gé. Ũ tǝ Topē vǝ mranh kǝ sóg kanē jur tǝgtǝ gé.

³⁰ Kǝ, isǝ vėnh kǝmén kǝ sóg isǝ nén ũ jagy ve ja ěn tó sór mǝ, inh krój nǝ ěn ti. ³¹ Topē hǝ ne ki kanhró nǝ', ěg *Senhor* tǝ *Jesus* jóg ti. Ti hǝ mǝ ěg vǝ há han ke mǝ, kǝ tóg tǝ' henh ke tǝ pē nǝ. Ti hǝ ne ki kanhró kar nǝ'. Inh pijé ón mǝ'. ³² Kejēn sóg ěmǝ tǝ *Damasco* tá nǝ ja nǝgtǝ. Kǝ pǝ'i mág tǝ *Aretas* ěn krēm pǝ'i ũ vǝ *governo* ki rǝr nǝ ja nǝgtǝ. ěn porisa ag tóg ijo vǝji ja nǝgtǝ, ag tǝ ise jé. ³³ Hǝ ra inh mré ke ag tóg, kėj mág kǝ kǝ inh nǝm kǝ janēra ki isérem, ěmǝ to ró tǝ. Hǝ kǝ sóg kren. Isǝ ti jagy ũ ve jan hǝ vē.

12

Paulo tỹ nén nẽ ve

¹ Kĩ sóg ãjag mỹ ẽg *Senhor* tỹ inh mỹ nén ven mũ ẽn tó sór mũ gé ver. Sỹ ãjag mỹ tónh ke tũ vẽ vẽ, hã ra ãjag tóg mẽ sór mũ. ² Ha vé, ù ki kanhró sóg nĩ, *Jesus* ki rã ù. Kanhkã ra tóg vyr, kanhkã tãgtũ he mũ ẽn ra. ¹⁴ (ke) *anos* ti nĩ ha, sỹ tag ve kri. Hẽn ri ke mũn sóg inh rĩr há ra vyr, hẽn ri ke mũn inh kuprĩg tóg ra vyr, inh pijé ki kanhró nĩ'. Topẽ hã ne ki kanhró nĩ'. ³ Hã ra sóg ra vyr. ⁴ Kĩ sóg ẽg tỹ hẽ tá Topẽ mré nỹtĩnh ke mũ ẽn tá jun, *Paraíso* he mũ ẽn tá. Tá sóg vẽnĩ vĩ jẽmẽ. Ẽprã ke tỹ nén tónh ke tũ ẽn mẽ sóg tá, kanhkã tá vỹjyre sĩnvĩ pẽ ẽn, ẽg tỹ tag ki nén ki kagtĩg ẽn. ⁵ Ẽn hã to sóg: ùn mág vĩ tỹ inh nĩ, he sór mũ. Isỹ vėsóg ki kanhkã ra tĩg pijé'. Isỹ ẽg tỹ ẽprã vэг tĩ ẽn tó kĩ sóg inh krój nĩ hã tó sór mũ. ⁶ Isỹ ùn mág nĩ tag tó kĩ sóg ki hã tó tĩ. Vẽn ó pijé'. Inh jykre vэг ãjag tóg mũgtĩ. Inh vĩ mẽg ãjag tóg mũgtĩ. Kĩ tag hã to jykrén nĩ. Tag hã to ãjag tóg inh jykre ki kanhrãn ke mũ.

⁷ Kĩ Topẽ tóg, ti tỹ inh mỹ kanhkã ven kar kỹ to jykrén gé, sỹ vėsỹ ùn mág han sór tũ nĩ jé. Hã jé tóg inh ki nén ù jagy han tĩ gé. Kĩ tóg sónh tỹ inh ki já ri ke nĩ. *Satanás* krẽm ke ù vẽ, kĩ tóg isãnh tĩ, isỹ vėsỹ ùn mág han tũ nĩ jé. ⁸ Kĩ sóg ẽg *Senhor* mỹ to vĩ tãgtũ han, ti tỹ inh mỹ tỹ tũ' hen jé. ⁹ Hã ra tóg ke jãvãnh nĩ. Kĩ tóg inh mỹ: “ã jagãgtãn sóg tĩ,” he ja

nĩ. “Kỹ tóg há tĩ,” he ja tóg nĩ. “Ã krój nĩ hã ki isỹ tỹ ùn tar nĩ vĩ ve há tĩ,” he ja tóg nĩ inh mỹ. Hã kĩ inh krój nĩ tag tóg inh mỹ há tĩ. Inh krój nĩn kỹ sóg *Cristo* tar hã tỹ tar nĩ nĩ. Tag hã ne há tĩ'. ¹⁰ Hã kĩ inh krój nĩ tóg inh mỹ sér tĩ, ag tỹ iso vĩ kónãn ti ke gé, inh jagtar nĩ ti ke gé, ag tỹ inh vóg kónãn ti ke gé, inh kanẽ jur ti ke gé. Inh mỹ tóg sér kar tĩ, sỹ *Cristo* hã tỹ fe nĩn kỹ. Inh krój nĩ ẽn kã sóg tar nĩ, mỹr, ha mẽ.

Paulo tỹ ag to há nĩ

¹¹ Ha vé ha, vėsỹ ùn krĩ tũ nĩ ẽn ri ke han sóg, ãjag tỹ inh kutãn kỹ. ãjag tỹ iso vĩ há han ke vẽ vẽ. Inh pijé tỹ ù tỹ vėsỹ *apóstolo* han mũ ẽn ag krẽm ke nĩ', isỹ tỹ nén ù tũ hã ra, mỹr, ha mẽ. ¹² ãjag mỹ sóg sỹ tỹ *apóstolo* jẽ ven huri. Isỹ nén ù jagy vэг mũ ra sóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ẽg tỹ nén han vãn hynhan ja inh nĩgtĩ, ãjag rĩnve, Topẽ jykre ti ke gé. ¹³ Inh ãjag mỹ ne han ja tũ nĩ? Hã kĩ ãjag tóg ẽmã ù tá *Jesus* to vẽn hãn tĩ ag to: “ẽg kãfór ag nỹtĩ,” he mũ? Nén pir hã han tũ inh nĩ, hã vĩ: ãjag jẽn ko ja tũ inh nĩ. Kĩ tóg ãjag mỹ jagy nĩ ja tũ nĩ. Tag mỹ kórég nĩ? Kĩ inh mỹ vẽn hãn pãte fón nĩ.

¹⁴ ãjag ve rẹgre han inh huri. Sỹ ãjag ve mãn sór vẽ, mỹr. Kĩ sóg, inh jun kỹ ãjag mỹ ti jagy han sór tũ nĩ gé, ùri. Inh pijé ãjag tũ mãn sór mũ'. Sỹ ãjag venh kãtĩg ke vẽ. Ẽg krẽ pijé ẽg riko han tĩ', ẽg tỹ ag jẽ'ỹn mũ ra. Ẽg hã ne ẽg krẽ mỹ nén ù há nĩm tĩ'. ¹⁵ Hã

kỹ sóg isũ fón kãn ke mũ, ãjag tugrĩn. Vẽnh fêg jé sóg ke mũ gé, sỹ ãjag krenkren han jé. Æjag to sóg há tãvĩ nĩ. Hã kỹ tóg inh mỹ e tí, ãjag tỹ iso há tũ nỹtĩ ti. ¹⁶ Isỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag mỹ: inh ki rĩr, he ja tũ nĩ.

Hã ra sóg nêji ãjag vatánh tá ãjag krĩn tí. Æjag mỹ sóg nêji ón tí. ¹⁷ Kỹ inh mỹ ãjag vatánh tá ãjag tũ mäg tí', sỹ ãjag mỹ inh mré ke ag jêgnên kỹ'? Vó. ¹⁸ *Tito* mỹ sóg to vĩ, ti tỹ êg régre ù ên mré ãjag venh tĩg jé. Kỹ *Tito* mỹ inh mỹ ãjag tũ ma kãtĩg ja nĩ'? Ke tũ tóg nĩ, ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. Inh jykre hã han tóg tí gé, *Tito* ti.

¹⁹ Æjag hỹn iso: “ón kỹ tóg vênh jagfỹ vĩ mũ. Ti tỹ êg krĩn vễ, êg tỹ ti to há nỹtĩ jé,” he mũ. Hã tũ vễ, kỹ *Cristo* vĩ ki kanhró nĩ, Topê ti ke gé. Æjag to sóg hapê nĩ, hã kỹ sóg vĩ mũ, ãjag tỹ inh vĩ tugrĩn ti hã to tar nỹtĩ jé. ²⁰ Tag hã to sóg jykren mũ, ha mẽ: hên ri ke mũn êg tóg jagnê tỹ ùn mũ, sỹ ãjag ki jun kỹ. Hên ri ke mũn ãjag tóg jagnê to jũ mũ. Hên ri ke mũn ãjag tóg jagnê tũ ki vễtĩ mũ. Hên ri ke mũn ãjag tóg jagnê to vĩ kónãn mũ. Hên ri ke mũn ãjag tóg jagnê to vĩ vĩ henh mũ. Hên ri ke mũn ãjag tóg jagnê kãfór nỹtĩ sór mũ. Hên ri ke mũn ãjag tóg vễjykre e han sór mũ. ²¹ Kỹ tóg inh mỹ'a tĩnh mũ, sỹ ãjag ki jun kỹ. Topê tỹ isỹ ùn sĩ han ri ke vễ sir. Inh fỹnh ke vễ, ãjag tỹ ãjag jykre pãno si ên tovãnh tũ nĩn kỹ, nén ù kavéj ên ti, ti prũ tũ fi mré nỹ, fi mén tũ mré nỹ, fag

to én tĩ ên mỹr. Ke mãn tũg nĩ.

13

Paulo tỹ ag jyvẽn mãn

¹ Sỹ ãjag ve tãgtũnh ke vễ ha. Kỹ sóg ãjag jykre venh ke mũ. Û tỹ êg mré ke tỹ vễjykre kórég han vég mũ vĩ tónh ke mũ. Ûn régre vĩ tónh ke mũ, ke tũ nĩ kỹ ùn tãgtũ. ² Sỹ ãjag mré nĩ mãn ja nĩn kỹ sóg ãjag mỹ tag tó huri, kỹ sóg ùri ãjag mỹ rán mũ sir, ha mẽ. Vãsỹ sóg komêr hã vĩ ja nĩ, ù tỹ Topê vĩ mranh ja ên ag mỹ. Inh jun kỹ inh pijé, komêr hã vĩ mãn mũ', ha vem nĩ. Vĩ tar han jé sóg ke mũ mỹr. ³ *Cristo* vĩ mẽ sór ãjag mũ, inh ki. Mễ jé ãjag tóg ke mũ. Ti pijé krój nĩ'. Tar ti nĩ, hã kỹ sóg vĩ tar han ke mũ gé. ⁴ Krój nĩ ve ja ti nĩ, ti tỹ krunh to sa kỹ. Hã ra tóg rĩr mãn, Topê tỹ ti rĩn mãn kỹ. Topê tar nĩn hã vễ. Kỹ sóg krój nĩ gé, sỹ ti ki rã kỹ jên kỹ. Hã ra sóg, ti mré rĩr kỹ jê gé. Topê tar ve jé ãjag ke mũ, ha vem nĩ.

⁵ Æjag jykre tugnỹm nĩ. “Inh mỹ *Jesus* ki rã há han mũ vỹ?” hem nĩ, vễso jykren kỹ. “Inh mỹ tỹ *Jesus Cristo* mré ke nĩ?” hem nĩ. Æjag tỹ tag to: “hỹ, hã vễ,” he tũ nĩn kỹ ãjag pijé tỹ ti tũ nỹtĩ'. Ên kã ãjag tóg ti tovãnh kỹ mũ nĩ sir. ⁶ Hã ra sóg ti tovãnh ja tũ nĩ. Æjag tỹ tag ki kanhrãn kỹn há tí. ⁷ Æjag to sóg Topê mré vêmén tí, ãjag tỹ vễjykre kórég han tũ nĩ jé. Kỹ inh rãnrãj tóg Topê mỹ há nĩ sir, vênh kar mỹ ke gé. Û ag tỹ ge ra iso é he mũ ra ag jãvo nén ù há tãvĩ han sórm nĩ. Æjag

tỹ *Jesus* tũ hã han ke mũ tag ne há tãvĩ nĩnh mũ'. ⁸ Inh pijé, ù tỹ ki hã tó mũ kato tẽ sór mũ'. Û tỹ ki hã tó mũ tag ve sór inh nĩ mỹr. ⁹ Inh mỹ tóg sér tĩ, inh krój nĩn kỹ. Kỹ tóg inh mỹ sér tĩ gé, ãjag tar nỹtĩn kỹ, inh jãvo. Hã jé sóg Topẽ mré vĩ tĩ, ti tỹ ãjag mỹ vễjykre há ên nĩm jé, ãjag tỹ hapẽ nỹtĩ jé. ¹⁰ Hã kỹ sóg, ãjag mỹ *carta* tag rán, sỹ ãjag vég tũ nĩn kỹ. Kỹ sóg, sỹ ãjag mré nĩnh ken kỹ, komêr hã vĩnh ke mũ gé. Inh pijé vĩ tar han sór mũ'. Inh pijé inh vĩ tar tỹ ãjag kókén sór mũ'. ãjag tar han sór inh mũ mỹr.

¹¹ Inh kanhkã', sỹ ãjag mỹ rán kãn hã vễ. Hã ra sóg ver tag tó sór mũ, ha mễ: vễnh ki êmêm nĩ, ãjag tỹ kygnêg tũ nĩ jé. Inh vĩ jêmêm nĩ. Vễjykre pir han nĩ. Krĩ kuprã nỹtĩm nĩ. Topẽ ne êg to há nĩ'. Ti ne êg krĩ kuprãg tĩ'. Ti ne ãjag ki rĩr mũ', ãjag tỹ ti jykre há han kỹ.

¹² Jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, ãjag tỹ jagnẽ nĩgé kãgmĩ kỹ. Topẽ tũ ki ge kỹ nỹtĩ kar vỹ ãjag mỹ: “ãjag mỹ há?” he sór mũ.

¹³ Êg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han. Topẽ vỹ ãjag to há nĩ. Ti kuprĩg vỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ. Ti jykre hã mũ mũm nĩ.

Hã vễ.

PAULO TÛ CARTA HAN: GALÁCIA TÁ KE AG MÛ CARTA

¹ Paulo tÛ rá vĕ, inh. TÛ sóg *apóstolo* nĭ. Ēprā ke tÛ inh fĕg pijé'. *Jesus Cristo* hā vÛ inh fĕg, ĕg jóg tÛ Topĕ mré, ũ tÛ *Jesus* rĭn mĕn mÛ ĕn ti. ² SÛ inh mré ke ag mré ga tÛ *Galácia* tá ke ag mÛ rán hā vĕ, fag mÛ ke gé, ũ tÛ *Jesus* to vĕnhmĕn tĭ kar fag mÛ.

³ Topĕ mÛ sóg to vĭ tĭ, ti tÛ ājag tar han jé, ĕg jóg mág tÛ ājag krĭ kuprĕg jé, ĕg pā'i tÛ *Jesus Cristo* ti ke gé.

⁴ Ti hā ne ũ tÛ ti tén mÛ ag mÛ vĕnh fĕg', ti tÛ ĕg tÛ Topĕ vĭ mranh tÛ tÛ' he jé. KÛ tóg ĕg kren han, ĕprā ke jykre pĕno to. Ēg jykre pĕno nĭn kÛ tóg ĕg mÛ ũn tĕg nĭm, ĕg tÛ ti ki ge kÛ. Ēg jóg tÛ Topĕ tÛ nĕn ve sór mĭn hā vĕ. Ti hā ne *Jesus* mÛ tag tó ja nĭ'. ⁵ KÛ ĕg tóg Topĕ to vĭ há han ke mÛ. KÛ ĕg tÛ ti to vĭ há han tag vÛ tÛ' hĕnh ke tÛ nĭ. Hā vĕ.

Jesus kĕme pir nĭ

⁶ Ājag ne tóg kĕnhmar sÛ ājag mÛ *Cristo* tó ja ĕn tovĕnh sór mÛ', ti tÛ ĕg jagfy ter ja kĕme ti. Ti kĕme ũ nón ājag tóg mÛ sór mÛ, *Cristo* tÛ ĕg mÛ tó ja tÛ nón. Inh mÛ tóg e tĭ mÛr, ājag jykre tag ti. ⁷ *Cristo* kĕme vÛ pir nĭ, kÛ ti kĕme ũ tóg tÛ tĭ. Hā ra ũ ag tóg ājag krĭ kufy han sór mÛ. ũ tó sór ag tóg mÛ mÛr, *Cristo* jykre to, hā

vÛ: “ājag krenkren jé ājag tóg *Cristo* ki rā kar kÛ *Judeu* ag jykre han ke mÛ gé, Topĕ tÛ *Moisés* mÛ nĕn tó ja ĕn ti,” he mÛ. ⁸ Hā ra sóg ājag mÛ tó há han ja nĭgtĭ, isÛ ājag mÛ: “ti ki rā tĕvĭ han jé ājag tóg ke mÛ,” hĕn kÛ. ũ tÛ inh vĭ tag ri ke tó tÛ ag jé mÛ kónĕn. Hĕn ri ke mĭn kanhkĕ tá Topĕ tÛ jĕnĕ jafĕ tóg isÛ tó ja ĕn ri ke han ke tÛ nĭ, pĕte tóg hĕn ri ke mĭn nĕn ũ tó sór mÛ. KÛ ti jé tĭg kónĕn. ⁹ Tag tó ja inh nĭ, kÛ sóg tó mĕn mÛ sir. ũ tÛ ājag mÛ *Cristo* kĕmĕn kÛ, hā ra tóg ājag mÛ isÛ tó ri ke han tÛ nĭ, inh vĭ pĕte tóg ũ tó sór mÛ, kÛ ti jé tĭg kónĕn.

¹⁰ Vĭ tar han sóg tĭ, ĕprā ke kórĕg ag mÛ. Inh pijé ón kÛ ag mÛ vĭ há han sór mÛ', ag tÛ iso há nÛtĭ jé'. Ag tÛ iso kórĕg nĭ tag tóg inh mÛ tÛ nĕn ũ tÛ nĭ.

IsÛ ĕprā ke ag jykre to jykren ra inh hÛn *Cristo* tÛ ki rĭr ke tÛ nĭ vĕ. Hā ra sóg ti hā to jykren tĭ. “IsÛ nĕn tó mĭn mÛ há nĭ', mÛ kórĕg nĭ vó?” he sóg tĭ, ti hā tÛ inh mÛ vĭ há han jé, Topĕ ti.

Paulo tÛ Topĕ vĭ hā tó

¹¹⁻¹² *Cristo* kĕmĕn ja inh nĭgtĭ, isÛ ājag mÛ: “ti ki rā kÛ ĕg krenkren ke mÛ, ĕg tÛ *Moisés* jykre han tÛ ra,” hĕn kÛ. Ēprā ke tÛ vĕké nĕn ũ to jykren ja pijé'. ũ tÛ inh kanhrĕn ja pijé'. *Jesus Cristo* hā ne inh kanhrĕn', ti hā ne inh mÛ tag tó kĕn'. Tag to jykren nĭ, inh kanhkĕ'.

¹³⁻¹⁴ IsÛ vĕsÛ nĕn han ja mĕ ājag tóg huri. TÛ sóg *Judeu* krĕ nĭ. Hā kÛ sóg *Moisés* tÛ

ĕg jógjóg ve ag mÿ Topĕ jykre tó ja ĕn han tĭ ja nĭgtĭ. To sóg vāsān mág, hā kÿ sóg inh régre ag pātén, sÿ ĕg jykre ki króm to tar tāvĭ nĭn kÿ. Kÿ sóg kygnĕ kÿ: “*Jesus* hÿn ón kÿ vĕsÿ Topĕ han,” he ja nĭ gé. Hā kÿ sóg ti ki ge kÿ nÿtĭ ag vóg kónān tāvĭ han ja nĭgtĭ, isÿ ag tÿ tũ' he jé. Ag jagāgtān vānh ja inh nĭgtĭ.

15-16 Hā ra Topĕ tóg kejĕn inh mÿ *Jesus* to: “inh kósin vÿ tÿ ti nĭ,” hé, isÿ fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ ti kāmén jé, ũ tÿ mĕ ja tũ ag kar mÿ. Ti hā tóg inh mur to hā inh kuprĕg. Kÿ, *Jesus* tÿ inh mÿ vĕnh ven kar inh pijé ĕprā ke ũ ki jĕmĕ'. 17 Kÿ sóg *Jerusalém* ra tĭg ja tũ nĭ gé, sÿ ijo *apóstolo* ag mré vĕmén jé. Ga tÿ *Arábia* ra sóg vyr, ĕn kā, kar kÿ sóg tá kātĭg kÿ ĕmā tÿ *Damasco* tá jun mān.

18 Kÿ, 3 (ke) *anos* tũg kÿ sóg kejĕn *Jerusalém* ra vyr, sÿ *apóstolo Pedro* mré vĕmén jé. Ti mré sóg kurā tÿ 15 (ke) han. 19 ĕn kā inh pijé *apóstolo* ũ ag vé'. *Tiago* hā ve inh, ĕg *Senhor* jāvy ĕn, isÿ *Pedro* mré vĭn kÿ.

20 Ājag mÿ sóg ki hā rán mÿ. Inh pijé ón mÿ', Topĕ hā ne ki kanhró nĭ'.

21 Tag pāte sóg vĕsÿmĕr ga tÿ *Síria* ra vyr, ga tÿ *Cilícia* ra ke gé. 22 Kÿ *Judéia* tá *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag tóg inh ki kagtĭg nÿtĭ ja nĭgtĭ. Inh ve ja tũ ag nĭ ver. 23 Inh kāme hā mĕ ja ag tóg nĭgtĭ, hā vÿ: “ũ tÿ ĕg vóg kónān mÿ ĕn nĕji *Cristo* tó mÿ ha,” he mÿ. “Vāsÿ tóg, ũ tÿ ti ki

ge kÿ nÿtĭ ag tũg sór ja nĭ, hā ra tóg, ũri ti kāmén mÿ, nĕji,” he ja ag tóg nĭgtĭ iso. 24 Kÿ ag tóg isugrĭn Topĕ to vĭ há han ja nĭgtĭ, ag tÿ mĕ kÿ.

2

Paulo jykre tÿ *apóstolo* ag mÿ há nĭ.

1 Tag pāte 14 (ke) *anos* tũg kar sóg *Jerusalém* ra tĭg mān gé, *Barnabé* mré. Kÿ *Tito* tóg ĕg mré vyr gé. 2 Topĕ tÿ inh mÿ: “ha ra tĭg,” he ja vĕ. Tá jun kÿ sóg, ag mÿ isÿ nĕn tó ti ĕn kāmén kān ja nĭ sir, sÿ fóg ag mÿ nĕn kāmén tĭ ĕn ti. Vyr mÿ sóg *igreja* to kófa ag mré vĕmén. Sÿ ag mÿ: “mÿ há, fóg ag tÿ *Moisés* jykre han tũ ra, kanhgág ag ke gé?” he vĕ. Isÿ fagrĭnh mÿ rānhrāj jāvānh tóg tĭ, hā kÿ sóg ag ki jĕmĕnh vyr. 3 Kÿ tóg ag mÿ há tĭ, sÿ fóg ag mÿ, kanhgág ag mÿ *Jesus* há tó mÿ ti, sÿ ag mÿ *Moisés* tó tũ ra, sÿ ag mÿ: “ha ājag gré fār junun kym,” he tũ ra. Hā kÿ ag tóg *Tito* mÿ: “ha kym,” he ja tũ nĭ gé. Fóg tÿ *Grego* vĕ, *Tito* ti. Inh mré tóg *Jerusalém* ra vyr. 4 Hā ra ón kÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ ag tóg ti kym sór ja nĭ. “*Paulo* mÿ *Moisés* jykre tovānh tũ’?” he ag tóg iso. Ag tÿ ĕg tÿ *Moisés* jykre han mān ĕn han sór ja vĕ. 5 Hā ra sóg ag kato tĕ. Inh pijé ag mÿ: hÿ, hé. Ājag jagfy sóg ag kato tĕ mág, ājag tÿ vĕnh vĭ há hā kri fi jé, *Jesus* kāme hā tÿ ājag mÿ sér tĭ jé.

6 Kÿ kófa ag tóg inh mÿ: “tó kān ja tũ ā nĭ,” he ja tũ nĭ gé. Vāsÿ ag tóg tÿ kófa tũ ja nÿtĭgtĭ,

ge ra sóg ag vī jēmē sór tī, ha mē. Topē mý ti týt nén ũ tū nī, ěg týt ěprā ke ag mý týt ũn mág nýtī ti, týt ũn kāsir nýtī ti ke gé.

⁷ Kýt tóg kófa tag ag mý há tī, sýt fóg ag mý, sýt kanhgág ag mý Topē vī tónh ke ti, Topē týt inh mý: “povo ũ ag mý tónh tīg,” hen kýt. ⁸ Topē ne *Pedro* tar han, ti týt týt *Judeu* ag *apóstolo* jē jé. Kýt tóg isar han, isýt týt ũ ag *apóstolo* jē jé, ũn týt *Judeu* ag jykre han tū kar ag. ⁹ Tag ve ag, *Tiago* ti, *Pedro* ti, *João* ti ke gé. *Igreja* to kófa výt týt ag nýtī. Ěn ag ne inh nīgé mē', *Barnabé* nīgé ke gé: “há ti nī, ājag rānrāj ti,” hen kýt. “Ha fóg ag mý tónh mūjĕg, kanhgág ag mý, jāvo ěg tóg ũ týt *Judeu* jykre han mū ag há mý tónh ke mū,” he ag tóg mū, kófa ag. ¹⁰ Kýt ag tóg ěg mý to vī, ěg týt ag kā mī ũn jagtar ag jagāgtān jé, ěg týt ag mý nén ũ jĕnĕ jé, fag mý ke gé. Tag han sóg tī mýr. Inh pijé kā jatun tī'.

Fóg ag týt Judeu ag ri ke nýtī

¹¹ Kýt kejĕn *Pedro* tóg ěmā týt *Antioquia* tá jun ja nĕgtī. Hā ra tóg tá kygnĕ, kýt sóg ti kato tĕ. Ti mý sóg ti týt kygnĕ ěn tó. ¹² Kýt *Tiago* tóg kejĕn ti mré ke ũ ag jĕgnĕ ja nĕgtī. Ag týt junjun tūg ki *Pedro* tóg fóg ag mré nī kýt jĕn ja nĕgtī. Hā ra tóg *Tiago* ag týt tá junjun kýt vyr mý jĕg mū sir. Ti týt *Judeu* ag kamĕg vē. ¹³ Kýt ti mré *Judeu* ũ ag tóg ke mū gé sir. Kýt vāhā *Barnabé* tóg ke mū gé sir. Ki kanhró ti nī vē, *Barnabé* ti, ěg týt jatun mý fóg mré jĕn ke ti, ěg týt týt *Judeu*

nýtī ra. ¹⁴ Ag kar výt kygnĕ kān, *Pedro* nón. *Jesus* jykre pijé', vēnh vī sér pijé'.

Sýt ag týt kygnĕ tag ve kýt sóg vēnh kar rĭnve *Pedro* mý: “ha vé, *Judeu* výt týt ā nī,” he mū. “Ā týt týt *Judeu* nī ra ā tóg fóg jykre han ja nĕgtī. Kýt ā týt ne jé ũri *Judeu* jykre han mān sór nĕ? Ā týt ne jé fóg ag mý: *Judeu* ag jykre han nī, he sór nĕ?” he sóg ti mý.

Jesus ki ge kýt ěg jagnĕ ri ke nýtī

¹⁵ “*Judeu* krĕ výt týt ěg nýtī, kýt ěg tóg fóg týt Topē vī mranh tī ěn ri ke tū nýtī. ¹⁶ Hā kýt ěg tóg Topē týt vāsýt ěg jyvĕn tī ěn ki kanhró nýtī. Hā ra ěg pijé tag tugrĭn Topē mý há nýtī'. Ěg týt *Jesus Cristo* ki ge kýt ěg ti mý há nýtī. Ti týt ěg týt ti ki ge kýt nýtī tag tugrĭn ěg mý vēnh pāte fón vē sir. Topē pijé, *Moisés* týt ěg mý vējykre nĭm ja ěn tugrĭn ěg mý vēnh pāte fón ke mū'. *Jesus Cristo* tugrĭn ke vē,” he sóg, *Pedro* mý.

¹⁷ Kýt tóg ge nī. Ěg týt *Cristo* ki ge tugrĭn ěg tóg Topē mý týt ũn há nýtī. Hā kýt tóg ěg týt ti vī mranh kýt ěg mý vēnh pāte fón mū, ěg týt týt *Judeu* nýtĭn kýt. Kýt tóg fóg ag mý vēnh pāte fón mū gé, kanhgág ag mý ke gé. ¹⁸ Ěg týt hā ra Topē jykre to: vējykre tag han mān ke tū ěg nī ha, he kar kýt han mān kýt tóg vēnh mý tī sir. Vĕjykre régre vē sir. ¹⁹ Topē týt vāsýt ěg jyvĕn ja ěn ki kanhró ěg tóg nýtī. Ge ra ěg tóg ki króm ki kagtĭg nýtī, ěg týt ki króm sór mū ra. Hā ra *Cristo* výt ěg jykre si týt tū' he

ja nĩ. Ti mré tóg krunh to sa ja nĩ, ěg jykre si ti. Kĩ tóg ěg mĩ vĕjykre tãg nĩm mũ sir, ěg tỹ tỹ Topĕ tũ nỹtĩ jé. ²⁰ ěg jykre si vỹ tũ' hé. Hã kỹ ěg tóg ti tũ hã han tĩ, ěg tỹ ver ga kri mũn kỹ. Topĕ kósin ki ge tigrĩn ěg tóg sir rĩnrĩr nỹtĩ. Ti fe vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg kar. Kỹ tóg ěg jagfỹ vĕnh fĕg kỹ ter ja nĩ. ²¹ Ti ki ge kỹ nỹtĩ tigrĩn ěg tóg Topĕ mỹ há nỹtĩ. Topĕ tỹ ěg jagãgtãn hã vĕ. ěg tỹ: “Topĕ jykre si ki króm kỹ inh hỹn Topĕ mỹ tỹ ùn há nĩ,” hen kỹ *Cristo* vỹ fagrĩnh mỹ ter ja nĩ. Kỹ ěg tóg Topĕ tỹ ěg jagãgtãn tag tỹ tũ' he mũ. Hã tũ vĕ mỹr.

3

Ěg tỹ Jesus ki ge kỹ krenkren ke

¹ *Galácia* tá ke', ãjag ne tóg krĩ tũ nỹtĩ ve nĩ'. Ũ nỹ ãjag krĩn kónãn, ãjag tỹ *Jesus Cristo* tovãnh sór jé? Tĩ tỹ ka to sa ja ěn tó kãn inh mỹr ãjag mỹ, hã ra ãjag tỹ ne jé vãsỹ vĕjykre ěn han sór nĕ? ² Kỹ sóg ãjag ki tag jĕmĕ sór mũ, ha mĕ. Ājag mỹ ãjag tỹ vãsỹ vĕjykre si mũ mũn kỹ Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕn kỹ nỹtĩ'? Vó. Sỹ ãjag mỹ tó tigrĩn ãjag tóg *Cristo* ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ ãjag tóg ti tigrĩn jagrĕn kỹ nỹtĩ ha. ³ Kỹ krĩ tũ nỹtĩ sór tũg nĩ. Topĕ kuprĩg tỹ ãjag krĩn kỹ ãjag tóg *Jesus* ki ge ja nĩ. Kỹ: “vĕsóg ki sóg ti ki rã,” he tũg nĩ. ⁴ Ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg fagrĩnh mỹ Topĕ kuprĩg tỹ jagrĕ nỹtĩ. Hã ra tóg inh mỹ tỹ fagrĩnh mỹ ke tũ nĩ. ⁵ Kỹ Topĕ vỹ ěg tỹ nĕn han vãnh hynhan ja nĩgtĩ

gé. Ti mỹ ãjag tỹ vãsỹ vĕjykre ěn mũ mũ tigrĩn *milagre* ěn hynhan'? Vó. Ājag tỹ *Cristo* kãme sér mĕ kỹ ti ki ge tigrĩn tóg hynhan.

⁶ Kỹ *Abraão* to jykren nĩ gé. Topĕ ki tóg rã kỹ nĩ ja nĩ, kỹ tóg Topĕ mỹ tỹ ùn há nĩ sir. ⁷ ěg tỹ *Abraão* nón Topĕ ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti krĕ'krĕ ri ke nỹtĩ. ⁸ Topĕ vỹ fóg ag mré kanhgág ag krenkren han sór mũ, ag tỹ ti ki ge kỹ. Hã kỹ tóg vãsỹ rán kỹ nĩ, Topĕ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. “*Povo* kar mỹ sóg vỹ há han ke mũ, ã tigrĩn,” he ja tóg nĩ, Topĕ ti, *Abraão* mỹ. ⁹ Topĕ tỹ *Abraão* mỹ vỹ há han kỹ tóg ũ tỹ ti nón ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ vỹ há han ke mũ gé sir.

¹⁰ Ũ tỹ vãsỹ vĕjykre ěn ki króm tigrĩn kren sór mũ ag mỹ tóg vỹ kónãn ke mũ, ag tỹ ge ra mranh kỹ, mỹr, ha mĕ. “Topĕ tỹ ěg jyvĕn mũ tóg e nỹtĩ. ěg tỹ ki króm kãn ke vĕ. Ũ tỹ mranh pir han mũ mỹ tóg vỹ kónãn ke mũ, Topĕ ti,” he tóg, Topĕ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki. Hã ra ěg tóg mranh kãn. ¹¹ Hã kỹ, ěg tỹ Topĕ tỹ vãsỹ ěg jyvĕn mũ ěn ki króm sór mũ ra ěg tóg mranh tĩ. Kỹ ěg tóg ti mỹ há tũ nỹtĩ. Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ gé: “ěg tỹ Topĕ ki ge hã to ěg tóg ti mỹ tỹ ùn há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ. ¹² “Ājag tỹ inh vỹ ki króm kỹ ãjag krenkren ke mũ,” he ja tóg nĩ gé. Hã ra ěg tóg ki króm ki kagtũg nỹtĩ, hã kỹ ěg tóg vãsỹ vĕjykre ěn ki króm sór mũ ra ki króm tũ nĩgtĩ.

13 Kÿ Topě vÿ ěg mÿ vÿ kónān ke mÿ vē, ěg tÿ ti vÿ mranh ja to. Hã ra *Cristo* tóg Topě mÿ: “ha ag jagfy inh hã mÿ vÿ kónān,” he ja nĭgtĭ'. Ti to tag tóg rán kÿ nĭ, ha mē: “ũ tÿ krunh to sa mÿ ěn mÿ tóg vÿ kónān mÿ, Topě ti,” he ja tóg nĭ. Hã kÿ ěg tóg *Cristo* ki ge tigrĭn krenkren ke mÿ. 14 Topě tÿ *Cristo* hã mÿ vÿ kónān kÿ tóg ěg hã mÿ vÿ há han mÿ sir, ti tÿ *Abraão* mÿ vÿ há han ja ěn ri ke. Fóg ag mÿ tóg vÿ há han mÿ, kanhgág ag mÿ ke gé, *Jesus Cristo* tigrĭn. Kÿ tóg ěg mÿ ti kuprĭg jĕnĕg mÿ sir, ěg tÿ ti ki ge tigrĭn.

Jesus tÿ Abraão krĕ'krĕ ag kãfór nĭ

15 Inh kanhkã', ěprã ke jykre to jykrĕn nĭ. Kejĕn ũn régre ag tóg jagnĕ mré nĕn ũ to jykrĕn tĭ. To jykrĕn kar kÿ ag tóg rán tĭ. Kÿ ag tóg ag jigji ránrán tĭ gé sir. Tag pãte ũ tóg sir tÿ nĕn ũ han mãn ke tũ nĭ. Ěprã ke jykre hã vē. 16 Topě vÿ *Abraão* mÿ: “nĕn ũ há han jĕ sóg ke mÿ, ã mÿ, ã krĕ'krĕ ag kã ũ mÿ ke gé,” he ja nĭ. Ti krĕ'krĕ ag kã ũn pir hã tó ja ti nĭ, hã vÿ: *Cristo*, he mÿ.

17 *Moisés* mur ke to hã ke ja vē. Tag pãte, 430 (ke) anos tũg kÿ tóg *Moisés* mÿ ti tÿ ěg jyvĕn ke ěn nĭm. Ge ra tóg ti tÿ *Abraão* mÿ vējykre tó ja ěn tÿ tũ' he ja tũ nĭ. 18 Topě tóg ti vÿ hã tigrĭn *Abraão* kren han. Kÿ ěg tóg Topě tÿ ěg mÿ: “ěn ve jĕ ājag tóg ke mÿ,” hen kÿ venh ke mÿ, *Abraão* nón, ti krĕ'krĕ ag kã ũn pir tũgnĭn, hã vÿ *Jesus*, he mÿ.

19 Kÿ Topě tÿ ne jĕ *Moisés* mÿ ti tÿ ěg jyvĕn ke ěn tó ja nĕ? Ěg tÿ: “vējykre tag vÿ pãno nĭ, tag vÿ há nĭ,” he jĕ, ěg tÿ: “Topě vÿ mranh ja inh nĭ,” he jĕ.

Topě tÿ jĕnĕ jafã vÿ *Moisés* mÿ Topě vÿ ma kãtĭg ja nĭ. 20 Kÿ *Moisés* tóg Topě ri kĕn *Israel* ag jyvĕn ja nĭgtĭ, ag tÿ Topě vÿ ki króm jĕ. Hã ra Topě tóg ti tÿ *Abraão* mré vēmĕn kÿ ti pir mÿ ti mÿ tó. Ti pijĕ ũ jĕnĕ ja nĭ, ti tÿ ri kĕn ti mré vēmĕn jĕ. *Jesus* mur tũg ki ke ja vē.

Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn

21 “Topě tÿ ěg jyvĕn mÿ ra ěg tóg ti vÿ mranh tĭ. Kÿ tóg ěg kren han ke tũ nĭ,” he ājag hÿn tĭ. Hÿ, ti tÿ ěg jyvĕn mÿ ra ěg tóg mranh tĭ. Ti tÿ ěg jyvĕn tÿ ěg kren han ra ěg tóg vēsóg ki jykre kuryj nÿtĭnh mÿ vē. 22 Hã kÿ tóg: “vēnh kar vÿ Topě vÿ mranh kãn ja nĭgtĭ,” he mÿ, ti vÿ rá ki. Ěg tÿ *Jesus* ki ge hã tigrĭn ěg tóg krenkren ke mÿ sir.

23 Kÿ, ěg tÿ *Cristo* ki genh ke to hã ěg tóg Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn mÿ ěn ki króm ja tũ nĭgtĭ. Kÿ tóg ti tÿ ěg mrãnmrãn ri ke ja nĭgtĭ, ti vĭ ti. Ěg tÿ *Cristo* ki ge kÿ ěg tóg hã ra kygvar kÿ nÿtĭ sir. *Cristo* mur to hã ke ja vē, Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn ja ěn ti. 24 Ěg jyvĕn ja tóg nĭgtĭ, ěg tÿ *Cristo* ki rãnh ke to jykrĕn jĕ. *Cristo* ki ge tigrĭn ěg tóg Topě mÿ tÿ ũn há nÿtĭ ha. 25 Kÿ, ěg tÿ ti ki rã kar kÿ ěg tóg Topě tÿ vãsÿ ěg jyvĕn mÿ ěn to jykrĕn mãn tũ nĭ ha.

²⁶ Topě krě vỹ tỹ ěg nýtĩ ha, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nýtĩn kỹ. ²⁷ Ti jiji tó kỹ ěg kygpe kỹ nýtĩ, kỹ ěg tóg tỹ ti ri ke nýtĩ ha. ²⁸ Hã kỹ ěg tóg tỹ jagně ri ke nýtĩ gé. Kỹ *Judeu* ag vỹ fóg mré tỹ jagně ri ke nýtĩ ha, kanhgág ag ke gé. Ū *camarada* ag vỹ ag *patrão* ag ri ke nýtĩ gé. Ag vỹ fag ri ke nýtĩ gé. Nén ũ pir vỹ tỹ ěg nýtĩ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nýtĩn kỹ. ²⁹ Kỹ, ěg tỹ tỹ *Cristo* mré ke nýtĩn kỹ ěg tóg tỹ *Abraão* krě'krě nýtĩ gé sir, ěg kar. Kỹ ěg venh ke mũ sir, Topě tỹ *Abraão* mỹ nén to ja ěn ti.

4

Topě krě

¹ Sỹ ājag mỹ kāmén mǎn ke vě, sỹ nén tó ja tag ti. Ūn riko kósin vỹ ti tũ mǎn kǎn ke mũ, ti mog kỹ. Ti sĩ nĩn kỹ tóg nén ũ venh ke tũ nĩ ver. Ti panh *camarada* ri ke tóg nĩ ver. Hã ra ti panh tỹ nén kar vỹ tỹ ti tũ nýtĩn ke mũ. ² Ti sĩ nĩn kỹ ag tóg ver ti kanhrǎn tĩ. Kejěn tóg ti panh tỹ ti mỹ kurǎ nĩm ja ěn pětēm ke mũ. ěn kǎ tóg ti tũ mǎn kǎn ke mũ sir. ³ Ge ti nĩgtĩ ěg mré, ěg tỹ tỹ Topě krě nýtĩn kỹ. *Jesus* mur ke to hã ěg tóg gĩr ri ke nýtĩ ja nĩgtĩ. Nén kar tǎn kaměg ja ěg tóg nĩgtĩ, něn tǎn mré hã. ěg sigse ri ke han ja ag nĩgtĩ, misu tǎn ag. ⁴ Ti kurǎ tá krỹg kỹ Topě tóg ti kósin jěně. ěprǎ ke fi ki tóg mur. *Moisés* tỹ ěg jyvěn ja ěn ki króm kǎn ja tóg nĩgtĩ. ⁵ ěg kren han jé tóg mur, ti tỹ nén kar tǎn ěn to ěg kygvǎn jé sir,

ěg tỹ vǎhǎ tỹ Topě krě pě nýtĩ jé sir. Tỹ ěg ti krě tũ ja nýtĩgtĩ vě, hã ra Topě tóg ěg jě'yn sór mũ ha sir.

⁶ Kỹ ěg tóg tỹ ti krě nýtĩ sir. Hã kỹ tóg ěg mỹ ti kuprĩg jěněg mũ sir, ti tỹ tỹ ěg jagrě nĩ jé. Ti kósin kuprĩg ri ke ti nĩ, Topě kuprĩg ti. ěg jagrě tag tỹ ěg tóg sir Topě to: “ěg jóg mág,” he tĩ. ⁷ Hã kỹ ěg tóg tỹ nén ũ tǎn krēm ke tũ nýtĩ ha. Topě krě vỹ tỹ ěg nýtĩ ha. Kỹ, ěg tỹ tỹ ti krě nýtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ nén mǎn ke mũ gé sir, Topě tỹ ěg mỹ nén nĩm ke mũ ti.

Paulo tỹ krĩ kufy nĩ

⁸ Vǎsỹ ājag tóg Topě ki kagtĩg ja nýtĩgtĩ. Kỹ ājag tóg ón kỹ věnh kǎgrǎ hã to: “ěg Topě vě’,” he ja nĩgtĩ. Věnh kǎgrǎ pijé tỹ Topě nĩ’. Věnh kǎgrǎ hã nón mũn kỹ ājag tóg sigse kỹ nýtĩ ja nĩgtĩ. ⁹ Ūri ājag tóg Topě ki kanhró nýtĩ jǎvo. Hã ra tóg vǎsỹ ājag ki kanhró nĩ ja nĩ vě, Topě ti, ha mẽ. Kỹ ājag tỹ ne jé tỹ nén kar tǎn ag mré ke nýtĩ mǎn sór ně? Krój ti nýtĩ, nén kar tǎn ti. To ěg jagtar’ he ja nĩgtĩ. Sigse kỹ ěg nýtĩ ja nĩgtĩ, ěg tỹ tỹ ag mré ke ja nýtĩn kỹ. Ājag mỹ sigse kỹ nýtĩ mǎn sór mũ’? ¹⁰ Kurǎ to ājag tóg jykrén sór mũ, kurǎ kórég to, kar kỹ kysǎ kórég to ke gé, prỹg kórég to ke gé. ¹¹ Kỹ sóg kaně jur tĩ, sỹ tag mẽ kỹ. Inh hỹn fagrĩnh mỹ ag mỹ *Jesus* kāmén, he sóg tĩ, mỹr.

¹² Inh kanhkǎ, inh ri ke nýtĩ sórm nĩ. Ājag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, kỹ inh ri ke han sórm nĩ. Tag hã to sóg vĩ mũ, ājag mỹ.

Ājag pijé inh jũ han'. ¹³ Sỹ ājag ki jun vén mũ ěn mũ ěkré, sỹ ājag mỹ Topě vĩ tó vén mũ ěn mũ. Ěn kã sóg kaga nỹ ja nĩgtĩ. ¹⁴ Kỹ tóg ājag mỹ e tĩ ja nĩgtĩ, ājag tỹ inh kaga ven kỹ. Ge ra ājag tóg iso é he ja tũ nĩgtĩ. Ti pijé ājag tỹ jěgry ja nĩgtĩ', inh kaga ti. Inh mỹ ājag tóg vĩ há han ja nĩgtĩ, sỹ tỹ Topě tỹ jěně jafã nĩn kỹ. Ājag tỹ *Jesus Cristo* ki rĩr mũ ěn ri ke han ja ājag tóg nĩgtĩ, isỹ. ¹⁵ Ěn kã tóg ājag mỹ sér pě ja nĩgtĩ. Hã kỹ ājag tóg inh jagãgtãn ja nĩgtĩ. Isỹ ājag mỹ ājag kaně to vĩ ra ājag hỹn inh mỹ vin ke mũ vế. Hã ra ti tỹ ne jé ājag mỹ sér tũ tĩ nế, ũri? ¹⁶ Ājag mỹ sóg ki há tó mũ. Inh mỹ tag tugrĩn ājag mỹ kórég nĩ ha'? Inh mỹ tóg e tĩ, tag ti.

¹⁷ Ũ ag tóg ón kỹ ājag mỹ vĩ há han sór mũ. Ag tỹ ājag tỹ inh kato tẽ han sór vế, ājag tỹ ag hã nón mũ jé sir, isovãnh kỹ. ¹⁸ Há ti nĩ vế, nén ũ há tỹ ājag mỹ sér nĩn kỹ. Isỹ ājag mré nĩn kỹ nén ũ há ěn tóg ājag mỹ sér nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ājag tỹ tag tovãnh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ, inh mỹ. Kỹ nén ũ há hã to tar nỹtĩm nĩ.

¹⁹ Inh krê', ājag mỹnh ri ke vỹ tỹ inh nĩ. Ěg mỹnh fi ne kaga tĩ', ěg tỹ fi ki mur ken kỹ. Fi kaga tag ri ke han mãn inh nĩ nĩ, ājag to. Ājag tỹ *Cristo* hã ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ, sỹ tag hã ve sór vế. Hã jé sóg ěg mỹnh fi kaga ěn ri ke han mãn mũ, ājag tugrĩn. ²⁰ Sỹ ājag mré nĩnh há tóg tĩ, sỹ ājag mré vēmén jé, sỹ ājag mỹ kãmén há

han jé sir. Sỹ koměr hã ājag mỹ kãmén há tóg tĩ. Hã ra sóg kaně jur mũ, ājag to, hã kỹ sóg rãn mũ.

Agar fi mré Sara fag to vějykre

²¹ Ājag kã mũ ũ tóg *Moisés* tỹ vãsỹ ěg jyvẽn ja ěn han sór mũ. Ājag hỹn mẽ kãn ja tũ nĩ, hã kỹ ājag tóg han sór mũ. Ājag tỹ mẽ há han kãn ja nĩ ra ājag hỹn han sór ke tũ nĩ vế. Vãsỹ vějykre vế. ²² Tag vỹ rãn kỹ nĩ, ha mẽ. *Abraão* vỹ kósin régre nĩ ja nĩgtĩ. Ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti *camarada* fi nĩ, kỹ ũ mỹnh fi vỹ tỹ ti prũ pě fi nĩ. ²³ Kỹ *Abraão* tóg ti *camarada* fi mré nỹ ja nĩ, ti tỹ ver kófa tũ ra. Kỹ ti kósin tóg fi ki mur mũ sir. Hã ra tóg ti prũ pě fi ki ti kófa ra kósin mũ gé sir. Topě tỹ ti mỹ: “ã kófa ra ã tóg kósin ke mũ,” he jan hã vế. ²⁴ Topě tóg tag han, ěg tỹ ti jykre ki kanhrãn jé, ha mẽ. Topě tỹ ěg mré jykrén mũ ri ke fag nỹtĩ, *Abraão* prũ fag. *Agar* fi vỹ tỹ *Abraão camarada* ja nĩgtĩ. Ti mré ke pě tũ fi vế. Topě tỹ krĩ tỹ *Sinai* tá *Moisés* mỹ ti tỹ ěg jyvẽn ke ěn tó ja ěn ri ke fi nĩ. Ũ tỹ vějykre ěn han mũ vỹ tỹ ũ *camarada* ri ke nỹtĩ, fi kóm. Tỹ ag tóg sir Topě mré ke tũ nỹtĩ, ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ ag. ²⁵ Kỹ *Agar* fi vỹ krĩ tỹ *Sinai* ri ke nĩ, ga tỹ *Arábia* tá, hã vỹ *Jerusalém* he mũ, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ to ken hã vế. Tag pijé ag tỹ Topě mré ke han mũ'.

²⁶ Hã ra ěg jamã vỹ kanhkã tá nĩ. *Jerusalém* tãg to ken hã

vě, hã vỹ: kanhkã, he mũ. Ęg mỹnh ri ke vỹ sir. *Abraão* prũ pẽ fi ri ke vỹ sir, *Jerusalém* tãg he mũ tag ti. ²⁷ “Kurĩ ã tóg nĩ, krẽg vãnh ã tóg nĩ. Ge ra mỹ sér tĩm nĩ. Jamã há ra prẽrm nĩ, ã mỹ sér tĩn kỹ. Ā krẽ vỹ e tãvĩ nỹtĩnh mũ. Ũn krẽg mũ fi krẽ e kãfór ti nỹtĩnh mũ, ã krẽ ti,” he ja tóg nĩ, ěg mỹnh tag fi to, Topẽ vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki.

²⁸ Kỹ ěg tóg *Isaque* ri ke nỹtĩ. Topẽ tóg ti to *Abraão* mỹ: “ã kófa nĩ ra ã tóg kósin ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ ěg tóg *Cristo* ki ge kỹ tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, Topẽ tỹ ěg to: “inh krẽ vỹ tỹ ãjag nỹtĩnh mũ,” hen kỹ.

²⁹ Kỹ *Abraão* kósin ve vỹ ti prũ pẽ fi kósin vóg kónãn ja nĩgtĩ. Ti kófa tũ ra tóg ti kósin ve ěn han. Hã ra tóg Topẽ kuprĩg tugrĩn ti prũ pẽ fi ki ti kósin han. Kỹ ti kósin ve vỹ ěgno vóg kónãn mũ. Hã kỹ ěg tóg tag vэг tĩ gé, ũri. Ũ tỹ *Judeu* jykre han mũ ag vỹ ěg vóg kónãn sór tĩ gé ver. ³⁰ Kỹ *Abraão* krẽ ag to tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ: “ã *camarada* fi fón nĩ, fi kósin mré,” he ja tóg nĩ. “Ā *camarada* fi kósin pijé ã prũ pẽ fi kósin mré ã tũ mãn ke mũ! Ti pir mỹ ti mãn ke mũ, ã prũ pẽ fi kósin ti,” he ja tóg nĩgtĩ. ³¹ Kỹ ěg tóg tỹ ti prũ pẽ fi kósin ri ke nỹtĩ, ěg tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

5

Jesus tỹ ěg kygvãn ja

¹ Kỹ *Jesus* tóg ěg kygvã, *Moisés* jykre si ěn to. Hã kỹ *Judeu* ag jykre ěn han sór tũg

nĩ. Ũ tỹ tag to ãjag krĩn sór mũ ěn ag kato tẽm nĩ. Ag nón mũ sór tũg nĩ, ag tỹ vỹjykre ěn to ãjag sigse mãn tũ nĩ jé sir.

² Hã kỹ sóg ãjag mỹ kãmén mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Ha mẽ: ãjag tỹ *Judeu* jykre tugrĩn kren sór kỹ *Cristo* vỹ ãjag mỹ nén ũ há han ke tũ nĩ. ³ Ha vé, sỹ tag tó mãn ke vỹ gé, ha mẽ. Ājag tỹ ãjag fár kym kỹ ãjag tóg *Moisés* jykre si ěn ki króm kãn ke mũ gé sir. ⁴ *Cristo* tovãnh to ken hã vỹ. Topẽ vỹ ěg jagãgtãn sór mũ. Ājag tỹ *Moisés* jykre han kỹ ãjag tóg ti tỹ ěg jagãgtãn tag to é he mũ sir. ⁵ Ājag jãvo ěg tóg ěg tỹ *Jesus* ki gen kỹ Topẽ mỹ tỹ ũn há nỹtĩnh mũ. Ęg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ěg tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nỹtĩ. Ęg jagrẽ tag tugnĩn ěg tóg Topẽ mỹ tỹ ũn há nỹtĩ. ⁶ Ha vé, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg tỹ nén ũ tũ tĩ sir, ũ tỹ ti fár kym ja ti, ũ tỹ kym ja tũ ti ke gé. Ti ki ge kỹ ěg tóg nỹtĩ, kỹ ěg tóg tỹ nén ũ pir nỹtĩ ha. Jagnẽ to há ěg nỹtĩ ha.

⁷ Ha vé, mũ há han ja ãjag nĩgtĩ. Ājag tỹ ne jé tovãnh sór nẽ? Ājag tỹ ne jé vẽnh vỹ há kri nĩm sór tũ nĩ nẽ? ⁸ Topẽ tỹ ãjag krĩn pijé! Ti hã ne ãjag jé prẽr ja nĩgtĩ! ⁹ Tag to jykren: *fermento* sĩ vỹ ěg tỹ ěmĩ kujãgja kỹ kri rũm ke tĩ, kỹ tóg tỹ sónsón ke kãn tĩ. Topẽ vỹ kujãgja vỹ ge nĩ, ha mẽ. Ke tũg nĩ. ¹⁰ Ęg *Senhor* tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Hã kỹ sóg ãjag to: ag hỹn ti tovãnh ke tũ nĩ, he tĩ. Ag hỹn ti japry jagma mũ mãn ke mũ,

he sóg tĩ. Ũ tỹ ãjag krĩn kónãn mũ ãn ne vėsỹrėnh ke mũ', ti tỹ tỹ pã'i nĩ ra'.

¹¹ Inh pijé ěg gré fár junun kym to: ke ra, he tĩ'. Isỹ ag mré tag tó ra ag hỹn inh vóg kónãn ke tũ nĩ vē. ěg tỹ ěg fár kym tugrĩn krenkren ke nỹtĩ ra ěg tóg *Jesus* tỹ ka to sa ja ěn to krenkren ke tũ nĩ vē, kỹ tóg ag mỹ sér tĩ vē. Inh pijé tag tó tĩ'. ¹² Ũ tỹ tag tó mũ ag jé ag grãfy kym kãn, ũ tỹ ãjag krĩn kónãn mũ tag ag.

¹³ Hã ra Topě tóg ěg jé prěr, ti tỹ ěg kygvãn jé. Kỹ ěg kygvãr kỹ nỹtĩ ha. Ge ra ěg tóg ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn han sór ke tũ nĩ, ti kórég nĩn kỹ. ěg tỹ jagně to há nỹtĩ tag hã ne há nĩ'. Jagně ki rĩr to ken hã vē. ¹⁴ Ha vé, Topě tỹ ěg jyvẽn e ěn ki króm kãn jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ nén ũ pir han kỹ, hã vỹ: “ã régre ki rĩr há han nĩ, ã tỹ vėnh ki rĩr há ri ke han nĩ, ã régre ki,” he mũ. ¹⁵ Jãvo ãjag tóg mĩg ri ke jagně mãn sór mũ, jagně to jũn kỹ. Jagně tỹ tũ' he jé ãjag tóg ke mũ, gen kỹ, ha vem nĩ.

Ěg tỹ ěg tỹ nén to én mũ ěn han ke tũ

¹⁶ Hã kỹ sóg ãjag mỹ: “Topě kuprĩg tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ěn hã han nĩ,” he mũ. Kỹ ãjag tóg ãjag tỹ nén to én mũ ěn han ke tũ nĩ. ¹⁷ ěg tỹ nén to én mũ vỹ Topě kuprĩg kato tẽ nĩ. Kỹ Topě kuprĩg vỹ ěg tỹ nén to én mũ ěn kato tẽ nĩ gé. Jagně to rará ag tóg tĩ. ¹⁸ ěg tỹ hã ra Topě kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn kỹ tóg ěg se

mãn ke tũ nĩ sir, vãsỹ *Moisés* jykre si ěn ti.

¹⁹ ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn vỹ kórég nĩ. Vėnh kar vỹ ki kanhró nỹtĩ. ěg tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũn hã vē, hã vỹ: mén tũ mré nỹ, prũ tũ mré nỹ, nén ũ kavěj han tĩ, ěg tỹ nén to én mũ kar han tĩ, ²⁰ ěg tỹ vėnh kãgrá to: Topě vē, he tĩ, kujá jykre han tĩ, jagně kato vãsãn tĩ, jagně to ěg fe tỹ gỹm ke (ka)mě, jagně tũ to jykrén kónãn tĩ, vėsỹ ũn mág han sór mũ, vėnh kãpãm kỹ nỹtĩ sór mũ, ²¹ jagně tũ to én tĩ, kronkron tĩ, krĩn tũ, he mũ, vėjykre pãno han tĩ tỹ hėn ri ke ke gé. Tag to sóg ãjag jyvẽn huri. Hã ra sóg tó mãn sór mũ. Ũ tỹ tag han mũ ag pijé Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ venh ke mũ'.

²² Topě kuprĩg tỹ ěg kanhrãn mũ vỹ kórég tũ nĩ. Há kar ti nĩ. Ti tỹ ěg kanhrãn to ken hã vē, hã vỹ: jagně to há, he mũ, mỹ sér tĩ, krĩ kuprã, jagně to fe há nỹtĩ, koměr hã vĩ, jagně jagãgtãn tĩ, jagně mỹ ón vãnh, ²³ vėsỹ ũn mág han sór tũ, vėsó jykrén tĩ, he mũ. Topě pijé tag kato tẽ tĩ'. Ti tỹ vãsỹ ěg jyvẽn ti vỹ tag ri ke ja nĩgtĩ gé, *Moisés* jykre si ěn ti. ²⁴ ěg tỹ tỹ *Jesus Cristo* tũ nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ka to sa ja ěn ri ke nỹtĩ. Hã kỹ ěg tóg ěg tỹ nén to én mũ ěn han mãn sór ke tũ nĩ ha sir, ěg tỹ nén ki vē'ĩ mũ ěn.

²⁵ ěg tỹ Topě kuprĩg tỹ jagrě nỹtĩn kỹ ěg tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn han kãn ke mũ sir, ti kuprĩg tỹ ěg mỹ nén tó mũ

ên ti. ²⁶ Kÿ ãg tóg sir tÿ ùn mág nÿtĩ sór ke tũ nĩ. Jagnẽ jũ han mãn sór ke tũ ãg nĩ. Jagnẽ tũ mãn sór ke tũ ãg nĩ gé. Vẽjykre há hã han jé ãg tóg ke mũ.

6

Ëg tÿ jagnẽ jagãgtãn ke

¹ Inh kanhkã', kejẽn ãjag kã mĩ ù tóg kygnẽg tĩ, vẽn vatánh tá. Kÿ ti mÿ: “ã mÿ kygnẽ ja tũ?” hem nĩ, ãjag tÿ Topẽ kuprĩg tÿ jagrẽ nÿtĩn kÿ. Komẽr hã ti mÿ tóm nĩ. Kÿ veso jykrén há han nĩ gé, ãjag tÿ ti kóm kygnẽg tũ nĩ jé. ² Jagnẽ jagãgtãn nĩ, ãjag mré ke ù tÿ jagtar nĩn kÿ. *Cristo* tÿ ãg jyvẽn mũn hã vẽ. ³ Kejẽn ù tóg vêsóg ki vêsÿ ùn mág han sór mũ. Hã ra tóg tÿ nén ù tũ nĩ. Ti tÿ kygnẽ vẽ. Vẽn hã mÿ tóg ón mũ sir. ⁴ ãjag jykre tugnÿm nĩ. Ti há nĩn kÿ tóg há tĩ. Jagnẽ mÿ: “inh jykre há vÿ ã jykre há kãfór nĩ,” he tũg nĩ. ⁵ Topẽ hã ne ãg ki ãg jykre há ên vэг tĩ'. Kar kÿ tóg ãg mré ke ag jykre ki kanhró nĩ gé.

⁶ Kejẽn ù tóg ãjag mÿ Topẽ vĩ kãmén mũ. Ti mÿ ãjag tÿ nén ù vin nĩ, ti tÿ ãjag mÿ kãmén mũ kaja ti.

⁷ Kygnẽ tũg nĩ. Ëg tÿ Topẽ to é he kÿn pijé há nĩ'. Ëg tÿ ón kÿ: “jykre há inh nĩ,” hen kÿ tóg ãg kren han ke tũ nĩ. Topẽ vÿ ãg jykre ki kanhró nĩ. ⁸ Ëg jykre pãno tÿ ãg mÿ há nĩ ra ãg tóg to ter ke mũ. Ëg tÿ jãvo Topẽ kuprĩg tÿ ãg mÿ nén tó mũ ên han kÿ ãg tóg rĩr krÿg ja tũ ên venh ke mũ. ⁹ Hã kÿ nén ù há han to krónh ke tũg

nĩ. Ve jé ãg tóg ke mũ, Topẽ tÿ ãg mÿ nén ù há han ke ti. ¹⁰ Hã kÿ ãg tóg vẽn kar jagãgtãn ke mũ, ù tÿ ãg mré *Jesus* ki ge kÿ nÿtĩ fag mré hã.

Paulo tÿ carta rãn kãn mũ

¹¹ Ha vé, sÿ rá tóg éhé nÿtĩ, sÿ vãhã vêsog ki ãjag mÿ inh nĩgẽ tÿ rãn kÿ.

¹² Û ag tóg: “ãjag fár kym nĩ,” he tĩ. Ag tÿ vêsÿ ùn mág han sór vẽ, ha mẽ. *Judeu* ù ag tóg ãg to jũ tĩ, ãg tÿ fóg ag mÿ: *Judeu* jykre han tũg nĩ,” hen kÿ. Hã ra ag tóg inhhã ag tÿ ag vóg kónãn kamẽg mũ. *Cristo* tÿ krunh to sa ja ra ag tóg ag vêsÿrénh ke kamẽg mũ. Ag vĩ jẽmẽ tũg nĩ. ¹³ Ha vé, ag tÿ ag fár kym ja ra ag tóg Topẽ tÿ vãsÿ ãg jyvẽn ja ên han kãn tũ nĩgtĩ. Ge ra ag tóg ãjag mÿ “há kã,” he tĩ, vẽn kar ag tÿ ag to vĩ há han jé. ¹⁴ Ag jãvo sóg tÿ ùn mág nĩ sór tũ nĩ. Nén pir tóg inh mÿ sér tĩ, hã vÿ: ãg pã'i tÿ *Jesus Cristo* tÿ krunh to sa ja ên, he mũ. Kÿ sóg êprã ke jykre han sór tũ nĩ ha. ¹⁵ Û ag tóg ag fár kym tĩ, jãvo ù ag tóg kym tũ nĩgtĩ gé. Hã ra tóg tÿ nén ù tũ nĩ gé. Topẽ mÿ ãg há nÿtĩ, ãg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ, ãg kar. Topẽ vÿ ãg han mãn, kÿ ãg tóg tÿ ùn tãg nÿtĩ ha. Tag hã ne há nĩ'. ¹⁶ Û tÿ vÿjykre tãg tag han mũ ag krĩ kuprãg ti tĩ, Topẽ ti. Û tÿ ge jagãgtãn ti tĩ, ãg. Tÿ ãg Topẽ tũ nÿtĩ ha, ti *povo*.

¹⁷ Kÿ inh kutãn mãn tũg nĩ. Inh vêsÿrénh han mãn tũg nĩ. *Jesus* vêsÿrénh ja ên ri ke han inh mÿr. Inh kygve vÿ e nÿtĩ.

18 Inh kanhkã', ãg pã'i tỹ
Jesus Cristo jé ãjag tar han, ti
jé ãjag krĩ kuprãg. Hã vë.

PAULO Tÿ CARTA HAN: ÉFESO TÁ KE AG Mÿ CARTA

¹ Paulo tÿ rá vĕ. Isÿ ěmã tÿ Éfeso tá ke ag mÿ rán hã vĕ. *Jesus Cristo* vÿ inh fĕg', sÿ tÿ ti *apóstolo* jĕ jé, Topĕ tÿ inh kuprĕg kÿ. Topĕ tÿ vÿ tÿ ājag nÿtĭ, kÿ ājag tóg ěmã tÿ Éfeso tá *Jesus* to vĕnhmãn tĭ. *Jesus Cristo* tovãnh tÿ ājag tóg nĭ. ² Ęg jóg tÿ Topĕ jé ājag tar han, ti jé ājag krĭ kuprãg, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ti ke gé.

Cristo tÿ ěg mÿ vĭ há han mÿ

³ Ęg kar jé Topĕ mÿ vĭ há han, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mÿ. Ęg tÿ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ Topĕ tóg ěg mÿ kanhkã tá nĕn ũ há kar ti ven sór mÿ. Kÿ nĕn ũ tóg ěg mÿ tÿ' hĕnh ke tÿ pĕ nĭ. Hã jé tóg ěg mÿ ti kuprĭg jĕnĕ, ěg tÿ ti tugrĭn nĕn ũ há kar ve jé. ⁴ Ti tÿ nĕn ũ kar han ke to hã tóg ěg kuprĕg, ěg tÿ tÿ ti tÿ nÿtĭ jé, *Cristo* tugrĭn. Ęg tÿ ti ri ke nÿtĭ jé tóg ěg kuprĕg, ěg tÿ kygnĕg tÿ nĭ jé. Ti fe vÿ tÿ ěg nÿtĭ. ⁵ *Jesus Cristo* tugrĭn ěg tóg tÿ ti krĕ nÿtĭ. Ti hã ne vĕsóg ki ěg kuprĕg ke to jykrĕn ja nĭgtĭ', ⁶ ěg tÿ ti mÿ vĭ há han jé. Ũn mág vÿ tÿ ti nĭ, ěg jagãgtãn tóg tĭ. Hã kÿ tóg há tĭnh mÿ, ěg tÿ ti mÿ vĭ há han kÿ.

⁷ Ti hã ne ěg kren han', ti kyvĕnh tÿ ěg jagfy ti ki kãkutĕ ja nĭn kÿ. Tÿ tóg ěg tÿ Topĕ vĭ

mranh ja ěn tÿ tÿ' he ja nĭgtĭ. Topĕ tÿ ěg mÿ nĕn ũ há han hã vĕ. ⁸ Hã ra tóg tÿ' hĕnh ke tÿ nĭ. Krĭ há ti nĭ. Nĕn kar to jykrĕn há han ti nĭ, Topĕ ti. ⁹ Vãšÿ tóg to jykrĕn ja nĭgtĭ, kÿ tóg ũri ěg mÿ tó mÿ sir; ti tÿ *Cristo* tugrĭn nĕn han sór mÿ ti. ¹⁰ *Cristo* tÿ tóg ũn mág han mÿ, kanhkã tãn ag kri, ga kri mÿ ag kri ke gé. Kÿ ěg kar vÿ tÿ ti krĕm ke nÿtĭnh mÿ. *Povo* pir ri ke ěg nÿtĭnh mÿ, kurã ěn kã. ¹¹ Ęg tÿ *Cristo* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ ěg tóg tag venh ke mÿ gé. Hã jé Topĕ tóg ěg kuprĕg ja nĭ. Nĕn kar to tóg jykrĕn há han tĭ, vĕsóg ki, kÿ tóg ěg kuprĕg to jykrĕn ja nĭ gé.

¹² Ęg hã vÿ vãšÿ tag ve sór ja nĭ. Kÿ ěg tóg ve vén. Kÿ ājag tóg ěg jykre ve kÿ Topĕ tÿ tÿ ũn mág nĭ vĕg mÿ sir. ¹³ Kÿ ājag tóg ti tÿ ěg krenkren han sór mÿ mĕg mÿ gé. Kÿ Topĕ tóg ājag mÿ ti kuprĭg jĕnĕ. Tÿ tóg ājag jagrĕ há han. Ti tÿ ājag nĭgĭĕg hã vĕ. ¹⁴ Ęg jagrĕ tag tugrĭn ěg tóg ti ki kanhró nÿtĭ. Kejĕn ěg tóg ti venh ke mÿ, ha vem nĭ, kÿ tóg ěg mÿ sér tĭnh mÿ. Kÿ ěg tóg ti mÿ vĭ há han ke mÿ, ti tÿ tÿ ũn mág jĕn kÿ.

Paulo tÿ Topĕ mré vĭ

¹⁵ Ęg tÿ ěg *Senhor* tÿ *Jesus* ki ge mĕ inh. Kÿ ājag nĕji jagnĕ to há nÿtĭ. *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭ kar ag to ājag nĕji há nÿtĭ. ¹⁶ Hã kÿ sóg ājag to Topĕ mÿ: “há ti nĭ,” he tĭ. Ęg tóg sóg ti mré vĕmĕn to krónh ke tÿ nĭgtĭ. ¹⁷ Ęg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* panh mré sóg vĕmĕn tĭ, ěg jóg mré, ũn mág pĕ ěn mré.

Kỹ sóg ti mý: “ã kuprĩg tỹ ag krĩn nĩ,” he tĩ. “Ã kuprĩg tỹ ag mý vėnh kãmén há han nĩ, ag tỹ ã ki kanhrãn há han jé,” he sóg tĩ. ¹⁸ “Ha ag mý krĩ há nĩm. Ha ag kanē tar han, ag tỹ ve há han jé. Ag kuprēg ja ã tóg nĩ, ã tỹ ag mý nĩm jé, ã tỹ nén tó ja ěn ti. ¹⁹ Tar tãvĩ ã tóg nĩ, kỹ ã tóg ag mý nén há kar han tĩ, tag ki, tá ke gé. Ag tỹ ã ki ge kỹ nýtĩn kỹ ag mý tag kãmén nĩ,” he sóg tĩ, Topē mý.

²⁰ Ti tar tãvĩ nĩn kỹ tóg *Cristo* ter kar kỹ ti rĩn mãn ja nĩgtĩ gé. Kỹ tóg ti mý: “ha inh pėgja tá nĩ,” he ja nĩ gé, kanhkã tá. ²¹ Ti tỹ tóg pã'i mág han, kỹ tóg tỹ pã'i kar ag kri ke jē, kanhkã tãn kar ag kri ke, ěg tỹ ũn vėg tũ kar ag kri ke, ũn tar ag, ũn mág ag. Kỹ ti jiji vỹ vėnh kar ag jigji kãfór nĩ gé, ěg tỹ ũri ũn tó mũ ag jigji, ěg tỹ kar kỹ ũn tónh ke mũ ag jigji mré hã. ²² Kỹ Topē tóg ti krēm vėnh kar vin kãn. Kỹ tóg tỹ vėnh kar kri ke jē sir, *Cristo* ti. Kỹ tóg tỹ ěg kri ke jē gé sir, ěg tỹ tỹ ti tũ nýtĩn kỹ. ²³ Jãvo ěg tóg tỹ ti há ri ke nýtĩ. Kỹ ěg tóg tỹ ũn pir nýtĩ, jagnē mré. Ěg há vỹ ti pir mý tỹ nén ũ tũ nĩ. Ěg krĩ mré tóg tỹ nén ũ pir nĩ. Ri ke ti nĩ, ěg tỹ *Jesus* mré tỹ ũn pir nýtĩ ti. Kỹ *Cristo* vỹ tỹ ěg krĩ ri ke nĩ. Ti hã vỹ ěg rĩnrĩr han tĩ, *Jesus* ti.

2

Ti ki ge kỹ ěg rĩnrĩr nýtĩ

¹ Vãsỹ ãjag tóg nũgme ki vár ke mũ vė, ãjag tỹ ti vĩ mranh ja nĩn kỹ. ² Ěn kã ãjag tóg ěprã

ke ag jykre pãno jagma mũ ja nĩgtĩ, Nén-Kórég pã'i mág ěn tỹ ãjag krĩn kỹ, nén ũ ũ tãn ag kri pã'i ěn. Ěn vỹ tỹ ũ tỹ Topē vĩ mranh tĩ ag jagrē nĩ mýr. ³ Vãsỹ ěg tóg tỹ ti tũ nýtĩ ja nĩgtĩ gé, ti krē ag ri ke. Ěn kã ěg tóg ěg tỹ nén to ěn mũ ěn han ja nĩgtĩ, ěg tỹ nén to jykren mũ kar ěn ti. Kỹ Topē tóg ěg vóg kónãn mũ vė, ti tỹ ag vóg kónãn ke ěn ri ke.

⁴ Hã ra Topē tóg ěg jagãgtãn pē han. Ěg to tóg há tãvĩ nĩ, kỹ ěg tóg tỹ ti fe nýtĩ. ⁵ Ěg tỹ ti vĩ mranh ja nĩn kỹ ěg tóg vėser ri ke nýtĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ, *Cristo* mré. Ti tỹ ěg jagãgtãn kỹ tóg ěg krenkren han ja nĩgtĩ. ⁶ *Cristo* mré tóg ěg rĩnrĩn mãn ja nĩgtĩ gé. Kanhkã tá tóg ěg tỹ ũn mág han ke mũ, *Jesus Cristo* mré. ⁷ Tag ve kỹ vėnh kar vỹ ki kanhró nýtĩnh mũ, Topē tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn ěg to há tãvĩ nĩn ki. Hã jé tóg ěg mý nén ũ há ěn ven ke mũ. Tũ' he jãvãnh ti nĩ, ti tỹ ěg mý nén ven ke ti.

⁸ Ha vé, ti tỹ ěg jagãgtãn kỹ tóg ěg kren han ja nĩgtĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nýtĩn kỹ. Ěg tỹ vėsóg ki vėnh kren han pijé'. Topē tỹ ěg kren han ja vė mýr. Kỹ tóg ti tỹ ěg mý *presente* han ri ke nĩ. ⁹ Ěg vãsãn pijé'. Ěg tỹ ěg vãsãn to kren ra ěg Topē mý: “há inh nĩ, vãsãn ja inh nĩ, hã kỹ sóg kren mũ,” henh mũ vė. Hã ra ěg pijé, ěg vãsãn to kren ke mũ'. Ti tỹ ěg jagãgtãn vė mýr. ¹⁰ Ti hã ne ěg han mãn ja nĩgtĩ'. *Jesus Cristo* tỹ tóg ěg han ja nĩgtĩ, ěg tỹ vėjykre há

han jé. Topě vỹ ěg mỹ vějykre há tag nĩm kãn, ěg tỹ hã jagma mũ jé.

Ěg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nỹtĩ

¹¹ Ājag tỹ vãsỹ nén han tĩ ja ěn mĩ ěkre. Fóg vỹ tỹ ājag nỹtĩ, *Judeu* ag tỹ ũ to: “ũn gré fár junun kym ja tũ ag,” he mũ ěn ag. Jãvo *Judeu* ag vỹ ag fár kym tĩ. Hã ra ěg fár vỹ tỹ ěprã ke nĩ. ¹² Ũ tỹ kym mũ ag jãvo ājag tóg *Cristo* ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ, kỹ ājag pijé tỹ *Israel* ag mré ke nỹtĩ ja nĩgtĩ', vãsỹ. Topě tỹ *Israel* jógóg ve ag mré nén ũ to jykrén mũ ěn ki kagtĩg ja ājag tóg nỹtĩ gé, kỹ ājag tóg Topě tỹ ěg mỹ nén ven ke mũ tag ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ gé. ¹³ Ěn kã tóg ājag mỹ kuvar gy nĩ ja nĩgtĩ, Topě ti. Ũri tóg ājag mỹ kakó nĩ ha, ājag tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Ti tỹ ěg jagfy ti kyvénh kutēm ja tugrĩn tóg ājag mỹ kakó nĩ ha.

¹⁴ Ũri ěg tóg tỹ *povo* pir ri ke nỹtĩ, *Judeu* ag, fóg ag, kanhgág ag. Topě hã ne ěg tỹ jagně to há nỹtĩ tag han'. Jagně fyn kỹ ěg tóg nỹtĩ ja nĩgtĩ, hã ra tóg vãfynyn ěn kóké, *Jesus* ter kỹ. Ěg tỹ tóg *povo* pir ri ke han, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. ¹⁵ Topě tỹ vãsỹ *Judeu* ag jyvěn mũ kar ěn tỹ tóg tũ' he ja nĩgtĩ, vějykre si ěn, *Moisés* tỹ rá ěn ti. *Jesus* ter tugrĩn tóg tỹ tũ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ěg mỹ ũ tãg nĩm jé sir. *Povo* e tỹ tóg ũn pir han ja nĩgtĩ, ũ tãg, ěg tỹ jagně kato vãsãn mãn tũ nĩ jé. Tỹ ěg věnh kanhkã pir nỹtĩ ha. Topě

tỹ nén to jykrén mũn hã vē. ¹⁶ *Cristo* vỹ ti ter kỹ Topě tỹ ěg kar to há nĩ han, *Judeu* mré *Judeu* tũ ag to. Ti tỹ krunh to sa kỹ tóg Topě tỹ ěg kato tẽ ěn tỹ tũ' he kãn ja nĩgtĩ.

¹⁷ *Jesus* tỹ nén han jan hã vē. Kỹ tóg Topě tỹ ěg to há nĩ tag tó ja nĩ, ājag mỹ, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg mỹ ke gé, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra. ¹⁸ Ti tugrĩn ěg tóg ěg jóg tỹ Topě mré vēmén tĩ ha, ājag ke gé, ājag tỹ tỹ *Judeu* tũ ra, ěg tỹ tỹ *Judeu* nỹtĩ ra ke gé. Ti kuprĩg vỹ tỹ ũn pir nĩ, hã tỹ ěg kar tóg ti mré vēmén tĩ, kanhgág mré hã.

¹⁹ Hã kỹ ājag kórég tũ nỹtĩ ha. Ājag pijé tỹ ěmã ũ tá ke nỹtĩ ha', ti mỹ, ājag tỹ tỹ fóg nỹtĩ ra, ājag tỹ tỹ kanhgág nỹtĩ ra ke gé. Topě tũ vỹ tỹ ājag nỹtĩ ha. Topě krě vỹ tỹ ājag nỹtĩ ha. ²⁰ Topě ĩn ri ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ. Ti nũna runrur ri ke vỹ tỹ *apóstolo* nỹtĩ, Topě vĩ tó tĩ ag mré. Ti nũna téj ri ke vỹ tỹ *Jesus Cristo* nĩ. Ti kuge ri ke vỹ tỹ ājag nỹtĩ, ěg mré. ²¹ Đn nũna tugrĩn ĩn tóg jě nĩ, kỹ tóg koměr hã kar kỹ jěnh mũ. Ti kar kỹ jě kỹ tóg tỹ ěg *Senhor* tũ jě sir. ²² *Cristo* vỹ koměr hã ti han mũ, ĩn kar ri ke ti, hã vỹ: ěg, he mũ. Kỹ Topě kuprĩg vỹ ěg kã ki ti jamã han. Ũ tỹ *Jesus* ki ge mũ ag to ken hã vē.

3

Fóg mré kanhgág mỹ ke

¹ Hã kỹ sóg Topě mré vĩ tĩ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Se kỹ inh jě, *Jesus Cristo* tugrĩn. Isỹ ājag to há nĩn kỹ sóg se kỹ jě, isỹ ũ tỹ *Judeu* jykre han tũ

kar ag to há nĩn kŷ. ² Ājag hŷn tóg Topē tŷ isar han mŷ ěn mē. Isŷ ājag ki rĩr jé tóg isar han, isŷ ũ tŷ *Judeu* jykre han tũ ag ki rĩr jé. ³ Topē ne inh mŷ ti tŷ vāsŷ nén to jykrén mŷ ěn tó', hã kŷ sóg ājag mŷ kãmén sĩ han huri. ⁴ Ājag tŷ inh vėnh rá tag ve kŷ ājag tóg inh jykre venh ke mŷ sir. *Cristo* vŷ nén ũ tãg han jé kãtĩg ja nĩ. ⁵ Ti tŷ inh mŷ tag tó to hã ag tóg ki kagtĩg ja nŷtĩgtĩ, ěg jógjóg ag, ěprã ke kar ag. Ūri tóg ěg mŷ tó mŷ, ti kuprĩg tŷ, *apóstolo* ag mŷ ke gé, ěg jyvėn tĩ ag mŷ ke gé, ti tũ kar ag mŷ. ⁶ Ti tŷ ěg mŷ nén ũ tãg tó mŷn hã vė, ha mē. Vāsŷ Topē tóg *Judeu* ag hã mŷ vĩ há han ja nĩ. Ūri tóg fóg ag mŷ, kanhgág ag mŷ vĩ há han mŷ ha, *Judeu* ag mré. ěg kar vŷ tŷ *Jesus Cristo* há ri ke nŷtĩ ha, ěg tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩn kŷ. Kŷ ěg tóg ěg tŷ *Jesus Cristo* tugrĩn nén venh ke mŷ ěn ve kãn ke mŷ gé.

⁷ Tag to Topē tóg inh mŷ: “ha fóg kar ag mŷ, kanhgág kar ag mŷ tónh tũg,” he ja nĩgtĩ. Kŷ tóg to isar han, inh rãnrãj to. ⁸ Topē tũ kãsir ag kar jakrēm inh nĩ, hã ra tóg isar han, sŷ fóg ag mŷ, kanhgág ag mŷ *Cristo* kãmén jé. *Cristo* tugrĩn tóg ěg mŷ nén ũ há tãvĩ han ke mŷ. Hã tó sóg tĩ, vėnh kar mŷ. ⁹ Vėnh kar mŷ sóg kãmén tĩ, ti tŷ nén han ke ti. Vāsŷ tóg to: “tag han jé sóg ke mŷ,” he ja nĩgtĩ. Ti tŷ nén kar han tũg ki tóg to jykrén ja nĩgtĩ. Ti hã ne nén kar han'. Ge ra tóg ũ mŷ tó ja tũ nĩ ver.

¹⁰ Ūri tóg ve há tĩ ha, ti tŷ vāsŷ nén to jykrén mŷ ěn ti. Kanhkã tãn ag mŷ tóg ve há tĩ ha, tá pã'i ag mŷ. Ag tŷ ũ tŷ *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ ag ve kŷ ag tóg Topē jykre hapē ěn ki kanhró nŷtĩ.

¹¹ Vāsŷ tóg to jykrén, ti tŷ ěg pã'i tŷ *Jesus Cristo* tugrĩn nén ũ han sór mŷ ěn ti. ¹² Ti hã ki ěg ge kŷ nŷtĩ, hã kŷ ěg tóg jatun mŷ Topē mré vėmėn tĩ ha. ěg kanē jun mãn ke tũ ti nĩ ha, Topē ti. ¹³ Hã kŷ sóg ājag mŷ: “sŷ ājag jagfy jagtar nĩ tag mĩ ěkrén kŷ *Jesus* to krónh ke sór tũg nĩ,” he mŷ. Ājag jagfy ke vė, isŷ nén vėg mŷ tag. Inh jagtar tag tugrĩn ājag tóg nén ũ há venh ke mŷ, ha vem nĩ.

Cristo tŷ ěg to há nĩ

¹⁴ Hã jé sóg Topē mré vėmėn tĩ. ěg jóg vė mŷr. ¹⁵ Ti tugrĩn ěg tóg rĩnrĩr nŷtĩ, ěprã ke kar, kanhkã tá ke kar ke gé. Kŷ tóg ěg ki rĩr tũgtĩ. ¹⁶ Kŷ sóg ti hã mŷ to vĩ tĩ, ti tŷ ti kuprĩg tŷ ājag tar han jé. Nén ũ kar vŷ tŷ ti tũ nŷtĩ. Tar ti nĩ gé. Ti hã mŷ sóg to vĩ tĩ, ¹⁷ ti tŷ *Cristo* tŷ ājag ki ěmã han jé, ājag tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩn kŷ. Ti tŷ ěg to há nĩ vŷ tŷ ga ri ke nĩ, ěg tŷ ti ki jãrén jé, ka jãrén ri ke. Kŷ ěg tóg ti to tar nŷtĩ sir. Hã jé sóg ti mŷ ājag tó tĩ gé. ¹⁸ Topē tŷ ěg kren han mŷ vŷ, ěg tŷ nén ve vãnh ri ke nĩ. Kŷ sóg Topē mré vėmėn tĩ, ti tŷ ājag mŷ tag kãmén kãn jé, ti tũ kar ag mŷ ke gé. Topē tŷ ěg kren han mŷ vŷ nén ũ tėj gy ri ke nĩ. Krŷg ja tũ ti nĩ. Hã kŷ ěg tóg vėsóg ki to jykrén kãn ke tũ nĩ. ¹⁹ *Cristo* vŷ ěg to há tãvĩ nĩ, tag to jykrén kãn ke tũ ěg

tóg nĩ gé. Kĩ sóg Topě mĩ: “ha ag mĩ tag kãmén,” he tĩ, ãjag tỹ ti hã tỹ krĩn kỹ nỹtĩ jé.

²⁰ Ha vé, Topě hã ne tar tãvĩ nĩ'. Hã kỹ tóg ěg tỹ ti mĩ nén ũ to vĩn kỹ ěg mĩ kãfór han tĩ. Kỹ tóg ěg tỹ nén ũ to jykrén mũ kãfór han tĩ gé. ²¹ Kỹ ěg tóg ti hã mĩ vĩ há han ke mũ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. ěg tỹ ti mĩ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vễ.

4

Ěg tỹ Cristo mré tỹ ũn pir nỹtĩ

¹ Kỹ sóg ãjag jyvěn sór mũ ha. Se kỹ inh jě nĩ, ěg *Senhor* tugrĩn. Mũ há han sórm nĩ. Topě vỹ ãjag kuprěg, kỹ ãjag tỹ vễjyke há han ke hã to vãsãn nĩ. ² Ā régre to: “ti kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” he sór tũg nĩ. Jagně mĩ koměr hã vĩm nĩ. Jagně to fe nỹtĩm nĩ. Jagně to há nỹtĩm nĩ. Jagně *ajudar* hem nĩ. ³ Topě kuprĩg vỹ tỹ ũn pir nĩ, kỹ tóg ěg mĩ vễjyke pir nĩm tĩ. Vãsãn nĩ, ãjag tỹ vễjyke pir ěn hã han jé, ãjag tỹ krĩ kuprã nỹtĩn jé. ⁴ Topě kuprĩg pir ěn vỹ tỹ ěg kar jagrě nĩ. Kỹ ěg kar vỹ tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩ. Jãvo tóg tỹ ěg krĩ ri ke nĩ. ěg kar mĩ ti nén ũ há han ke mũ, jagně ri ke, ti tỹ ěg kuprěg kỹ. ⁵ Kỹ ěg *Senhor* vỹ tỹ ũn pir nĩ gé. ěg kar vỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ. Ti jiji hã tỹ ěg kygpe kỹ nỹtĩ gé. ⁶ ěg jóg tỹ Topě vỹ tỹ ũn pir nĩ gé, ěg kar jóg ti. Ti hã ne tỹ věnh kar kri ke nĩ'. ěg kar tỹ tóg ti tỹ nén han sór mũ ěn

han tĩ, kỹ tóg ěg kã kã nĩ gé, ěg jóg ti.

⁷ *Cristo* vỹ ěg tar han tĩ gé, ěg kar, ti rãnrãj to. Ũ mĩ tóg věnh rãnrãj ũ nĩm', ũ nĩm' he tĩ. ⁸ Hã kỹ tag tóg rán kỹ nĩ, ha mễ: “ti tỹ kanhkã ra tãpry kỹ tóg ũn sigse kỹ nỹtĩ ěn ag tatĩn vyr. Kỹ tóg ěprã ke ag tar han mũ gé, ag tỹ ti rãnrãj han ke to,” he ja tóg nĩgtĩ.

⁹ Ha vé, ti tãpry kỹ tóg, ti tỹ kanhkã ra tĩg ke to hã tére ja nĩ gé, ěprã. ¹⁰ Ũn tére mũ ěn vỹ tãpry mãn ja nĩ gé. Kỹ tóg kanhkã pătén kỹ kri nĩ nĩ sir. Tá nĩn kỹ tóg nén ũ kar ki kanhró nĩ sir, ti tỹ ěmã kar vigvég nĩn kỹ. ¹¹ Ti hã ne ti rãnrãj kar to ěg tar han tĩ'. Ũ ag vin kỹ tóg ag tỹ *apóstolo* hynhan. Ũ mĩ tóg: “ũ tỹ inh vĩ mẽ ja tũ ag mĩ inh vĩ tónh tĩg nĩ,” he mũ. Ũ tỹ tóg *igreja* to kófa han. Ũ mĩ tóg: “ũ tỹ *igreja* krēm věnh mãn tĩ ag mĩ inh vĩ kãmén nĩ,” he mũ gé. ¹² Tag to tóg ěg tar han tĩ, ěg tỹ jagně tar han jé sir, ti rãnrãj to, ěg tỹ tỹ ti jãvy nỹtĩn kỹ, ti ve fag ke gé. ěg tỹ ěg rãnrãj tag ki króm kỹ *Cristo* há ěn vỹ tar pě nĩ ha. ěg hã vỹ tỹ ti há nỹtĩ. ¹³ Ti tỹ ěg kar tỹ vễjyke pir han mũ ve sór vễ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ěg kar vỹ ěg rãnrãj to tar nỹtĩ sir. Kỹ ěg *Cristo* tỹ ěprã ke jyke kãfór nĩ ěn ri ke nỹtĩ sir. Koměr hã ěg tóg ti tỹ nén han mũ mré ti tỹ nén to jykrén mũ ki kanhrãn kãn ke mũ gé sir. Kỹ ěg tóg ũn sanh há kanhró ri ke nỹtĩ sir.

¹⁴ ěg tỹ gĩr ri ke nỹtĩn kỹ tóg

ti mý há tũ nĩ. Gĩr ag tóg, ag tỹ nén ũ mẽ kỹ kãnhmar nén ũ nón tĩ', nén ũ nón tĩ', he tĩ. Ęg tỹ ti vĩ to gĩr tỹ ki kagtĩg ěn ri ke nýtĩn kỹ tóg ěg tỹ ũn ón mũ vĩ kri nĩm ja há tĩ, ěg tỹ ki kagtĩg nýtĩn kỹ. Ũ ag tóg Topẽ vĩ to ón tĩ. Ag tỹ ěg tỹ ag mré kygně han sór vė. ¹⁵ Hã ra tóg ěg tỹ Topẽ tỹ ki hã tó mũ ěn hã han kỹ há tĩnh mũ. Kỹ ěg tóg jagně to há tãvĩ nýtĩnh mũ gé. Hã tỹ ěg tar nýtĩnh mũ, *Cristo* tỹ tỹ ěg krĩ nĩn kỹ. ¹⁶ Kỹ ěg tóg tỹ ti há ri ke nýtĩ. Ęg kar tỹ tóg nén ũ pir han. Kỹ ěg kar vĩ ti tỹ ěg mý ti rãnrãj nĩm ja ěn to tar nýtĩnh mũ. Kỹ ěg tóg ũn sanh há tar ri ke nýtĩ sir. Mog jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ jagně to há nýtĩn kỹ.

Cristo tỹ ěg mý vėjykre tãg nĩm

¹⁷ Kỹ sóg ãjag jyvėn sór mũ, ěg *Senhor* tỹ inh mý: “ha ag jyvėn,” hen kỹ. Hã kỹ sóg: “ũ tỹ Topẽ ki kagtĩg ag jykre han sór tũg nĩ,” he mũ. Kórég ti nỹ mýr, ag jykre ti. Ag tỹ vėsóg ki nén to jykrén mũ ěn hã han ag tóg tĩ. ¹⁸ Kuty mĩ ag mũgtĩ, ki kagtĩg ag nýtĩ. Hã ra ag tóg ki kanhrãn sór tũ nĩ gé. Hã kỹ ag tóg Topẽ tỹ ěg mý vėjykre nĩm ja ěn ki kagtĩg nýtĩ. ¹⁹ Kỹ ag tóg vėjykre há to é he tĩ. Mý'ãg vãnh ag nýtĩ. Ag vėnh kavėnh vĩ ag mý há tĩ. Vėjykre kórég tỹ ag kókég mũ ra tóg ag mý sér tũgtĩ, kỹ ag tóg to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ke tũg nĩ, ag jãvo.

²⁰ *Cristo* jykre vĩ ge tũ nĩgtĩ, ki kanhró ãjag tóg nýtĩ. ²¹ Ti kãme ki kanhró kar ãjag nýtĩ ha, ti jykre ke gé. ²² Ti ki ge

kỹ nýtĩn kỹ ěg tóg ěg tỹ vãsỹ nén han ja ěn ri ke han mãn ke tũ nĩ ha. Ājag jykre pãno ěn tovãnh kãn jé ãjag tóg ke mũ. Ājag tỹ ãjag jykre pãno jagma mũn kỹ ãjag tóg ãjag tỹ nén to én mũ ěn hã han mũ ja nĩgtĩ ver. Hã ra ěg tóg tag hã to ter ke mũ. ²³ Kỹ Topẽ mý to vĩm nĩ, ti tỹ ãjag mý ãjag jykre kurynh kãn jé, ti tỹ ãjag fe jãnhkrig jé. ²⁴ Vėjykre tãg hã han sorm nĩ, Topẽ tỹ ěg mý vėjykre tãg nĩm mũ ěn ti. Kỹ ěg tóg ti ri ke nýtĩnh mũ. Kuryj ěg nýtĩnh mũ. Há ěg nýtĩnh mũ, ti há ri ke.

²⁵ Hã kỹ jagně mý ón mãn tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, jagně mý. Jagně mré ke vĩ tỹ ěg nýtĩ, ěg tỹ *Cristo* há ri ke nýtĩn kỹ.

²⁶ Ājag fe tỹ gỹm ke mũ ra Topẽ vĩ mranh tũg nĩ. Ājag tỹ jagně to jũ nýtĩn kỹ kurã ũ jãvãnh sór tũg nĩ. Kutyg ke to hã tỹ há' hem nĩ, ũri. ²⁷ Japo tỹ ãjag krĩn sór mũ ra ti vĩ jėmě tũg nĩ. ²⁸ Vãsỹ ãjag kã mĩ ũ vĩ ũ tỹ nén ũ pigju mẽ ja nĩgtĩ. Kỹ ěn han mãn tũg nĩ. Ājag rãnrãj nón ãjag mũnh ke mũ ũri, ãjag tỹ ãjag rãnrãj to nén ũ kar ve jé. To vãsãn nĩ, ti tỹ ãjag mý kén jé, ãjag tỹ tỹ ũn jagãgtar ag jagãgtãn jé.

²⁹ Vėnh vĩ kórég tó sór tũg nĩ. Nén ũ há hã tỹ vėmėn nĩ, ãjag tỹ ãjag vĩ tỹ jagně tar han jé, ãjag tỹ jagně jykre kurynh jé.

³⁰ Topẽ kuprĩg fe kaj han sór tũg nĩ gé. Topẽ vĩ ěg mý ti kuprĩg jėně, ti tỹ hã tugrĩn ěg nĩgĩg jé, ěg krenkren ke to. Ti tỹ tỹ ěg jagrě nĩn kỹ ěg tóg ki kanhró nýtĩ, Topẽ tỹ

ĕg krenkren han ke mŭn ki.
³¹ Jagnĕ to jykrĕn kónān tŭg
 nĭ. Jagnĕ to krĭ rŷ han tŭg
 nĭ. Ājag fe tŷ gŷm ke mĕ nŷtĭ
 tŭg nĭ. Fĕfĕn tŭg nĭ. Jagnĕ to
 vĭ kónān tŭg nĭ. Vĕjykre pāno
 tovānh kān nĭ. ³² Jagnĕ to vĭ
 há han nĭ. Jagnĕ mŷ komĕr
 hā vĭm nĭ. Jagnĕ mŷ vĕnh pāte
 fón nĭ, Topĕ tŷ *Cristo* tugrĭn ĕg
 mŷ vĕnh pāte fón ja ĕn ri ke.

5

Ēg jykre tāg

¹ Topĕ tŷ vĕjykre han tĭ ĕn
 hā han nĭ, ājag tŷ tŷ ti fe nŷtĭn
 kŷ, ti krĕ. ² Jagnĕ to há kar
 nŷtĭm nĭ, *Cristo* tŷ ĕg to há nĭ
 ri ke. Ēg jagfy tóg vĕnh fĕg. Ēg
 tŷ Topĕ mŷ nĕn ũ pŭn ri ke ti
 nĭ, ti tŷ ĕg jagfy vĕnh fĕg mŷ ĕn
 ti. Kŷ tóg Topĕ mŷ há tĭ sir.

³ Topĕ tŷ vŷ tŷ ājag nŷtĭ. Hā
 kŷ vĕjykre pāno tŷ vĕmĕn sór
 tŭg nĭ, ājag tŷ han sór tŷ nĭ jé.
 Ēg prŭ tŷ mré nŷ, ĕg mĕn tŷ
 mré nŷ, tŷ vĕmĕn sór tŭg nĭ.
 Ājag tŷ nĕn e hā tŷ vāsān mĕ tŷ
 vĕmĕn sór tŭg nĭ gé. ⁴ Kŷ jagnĕ
 mŷ vĭ kónān tŭg nĭ. Jagnĕ to
 vĭ kónān tŭg nĭ gé. Fagrĭnh mŷ
 vĭ tŭg nĭ gé. Nĕn ũ kavĕj tŷ
 vĕmĕn tŭg nĭ gé. Ēg tŷ tag tó
 kŷn pijé há nĭ', ĕg tŷ tŷ Topĕ
 krĕ nŷtĭn kŷ. Ēg tŷ nĕn tónh
 ken hā vĕ, ha mĕ: “ā tŷ inh mŷ
 nĕn jĕnĕg mŷ tóg inh mŷ há
 kar nŷtĭ,” he jé ĕg tóg ke mŷ,
 Topĕ mŷ vĭ há han kŷ. ⁵ Tag to
 jykrĕn, ha mĕ: ũ tŷ ti prŭ tŷ fi
 mré nŷ mŷ ĕn ti, ũ fi tŷ fi mĕn
 tŷ mré nŷ mŷ ĕn fi pijé *Cristo*
 venh ke mŷ'. Ũ tŷ ti tŷ nĕn e
 hā tŷ vāsān mŷ ĕn pijé venh

ke mŷ'. Ēg tŷ vĕnh kāgrá to jān
 ĕn ri ke ti nĭ, ĕg tŷ ĕg tŷ nĕn e
 hā tŷ vāsān mŷ ĕn ti. Ũ tŷ ge
 pijé *Cristo* venh ke mŷ', ti tŷ
 tŷ ĕg pā'i nĭ ĕn ti.

⁶ Ũ tóg ón kŷ ājag mŷ vĕnh vĭ
 há tó sór tĭ. Ũ tŷ ge vĭ jĕmĕ tŭg
 nĭ, ke tŷ nĭ mŷ ra Topĕ tóg ājag
 to jŭnh ke mŷ. Ti vĭ mranh
 vĕ mŷr, kŷ tóg ũ tŷ ge to jŭnh
 ke mŷ. ⁷ Hā kŷ ag vĭ jĕmĕ sór
 tŭg nĭ. ⁸ Vāsŷ ājag tóg vĕjykre
 ki kuty hā han ja nĭgtĭ gé. Hā
 ra Topĕ tóg ājag mŷ vĕjykre ki
 kurā ĕn nĭm, ājag tŷ ti ki gen
 kŷ. Kŷ vĕjykre ki kurā tag hā
 han sórm nĭ. ⁹ Ēg tŷ vĕjykre ki
 kurā hā han kŷ ĕg tóg jagnĕ
 mŷ vĭ há han ke mŷ, vĕjykre
 kuryj. Ki hā tó jé ĕg tóg ke mŷ
 gé, jagnĕ mŷ. ¹⁰ Vĕjykre tŷ ĕg
Senhor mŷ há nŷ ĕn hā han
 sórm nĭ. Ēn hā to jykrĕn mág
 nĭ.

¹¹ Kejĕn ājag tóg ũ vég tĭ, hā
 ra tóg vĕjykre ki kuty han tĭ.
 Kŷ ti mré han sór tŭg nĭ. Ti
 mŷ: “kórég ti nĭ, tovānh nĭ,”
 hem nĭ. ¹² Vĕnh péju kŷ ag
 tóg han tĭ, vĕjykre kórég ti. Ēg
 mŷ'a tóg tĭ, ĕg tŷ ag tŷ nĕn han
 tĭ ĕn ve kŷ. ¹³ Kejĕn tóg ag
 tŷ nĕn han mŷ kri kurāg tĭ,
 kŷ tóg ve há tŷgtĭ, ag jykre ti.
 Kurā ki ĕg tóg ti kórég nĭ ĕn
 vég tĭ. ¹⁴ Kŷ tóg há nĭ, ĕg tŷ
 vĕjykre kórég to: kórég ti nĭ,
 hen kŷ. Kŷ ĕg tóg tovānh sór
 ke mŷ. Hā kŷ ĕg tóg: “Topĕ vĭ
 mranh sór mǎn tŭg nĭ. Nŷgme
 ki kutĕ sór tŭg nĭ. Kŷ *Cristo* vŷ
 ā mŷ jĕngrĕ han ke mŷ,” he tĭ,
 ĕg jān kŷ.

¹⁵ Ājag tŷ nĕn han mŷ to

jykrén nĩ. Krĩ tũ nĩ sór tũg nĩ. Vějykre há ki věnh kanhrãn kỹ mũm nĩ. ¹⁶ Kurã kren tũg sóm nĩ. Nén ũ jagy ve jé ěg tóg ke mũ, há kỹ tóg há tí, ěg tỹ kurã kren tũ nĩn kỹ. Ũri ti rãnrãj han nĩ. Kejen ti jagy tĩnh mũ, ěg tỹ ti rãnrãj han sór mũ ra. ¹⁷ Ěg *Senhor* vỹ ěg tỹ nén ũ há han mũ ve sór tí. Kỹ tag há to jykrén nĩ, ajag tỹ tag há han jé.

¹⁸ *Vinho* tỹ vėsén tũg nĩ, tỹ věnh pėpėv han tũg nĩ, goj fa tỹ ke gé. Vějykre kórég vė. Topě kuprĩg tỹ ěg fãn tag há ne há nĩ'. ¹⁹ Jagně mré Topě tỹ jãn nĩ. Ěg *Senhor* jé tóm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ěg kanhrãn tí gé, ěg tỹ ěg *Senhor* mỹ nén tó sór mũ to, ěg tỹ ti tỹ jãn há han jé. Ěg tỹ ti mỹ: “há kar ti nĩ,” henh ke vė gé. ²⁰ Ěg jóg tỹ Topě mỹ ěg tóg tónh ke mũ, ti há mỹ ěg tóg: “ã tỹ ěg mỹ nén ven mũ vỹ há kar nỹtĩ,” henh ke mũ, ěg tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jiji tón kỹ.

Ũ tỹ jagně mré nỹtĩ fag jykre

²¹ Ěg tỹ *Cristo* kaměg kỹ tóg há tí. Kỹ ěg tóg jagně jykre mũ mũnh ke mũ gé, ěg tỹ tỹ ti mré ke nỹtĩn kỹ.

²² Ũn týtá fag jé fag mén ag jykre mũ mũjėg, fag tỹ ěg *Senhor* jykre mũ mũ ěn ri ke. ²³ Fi krĩ vė, fi mén ti, ti tỹ fi ki rĩr jé. *Cristo* vỹ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag krĩ nĩ, fag krĩ ke gé. Kỹ ěg tóg tỹ ti há ri ke nỹtĩ, ti tỹ ěg kren han kỹ, ti tỹ ěg ki rĩr nĩn kỹ. ²⁴ Hã kỹ ěg tóg, *Cristo* jykre mũ mũgtĩ. Ge ti nĩgtĩ, ũn týtá fag jykre ti.

Fag mén jykre mũ fag mũnh ke mũ.

²⁵ Fag mén ag jé ag prũ fag to há nỹtĩ, *Cristo* tỹ ěg to há nĩ ěn ri ke. Ěg jagfy tóg věnh fėg, ²⁶ ěg kar tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, fag ke gé. Goj tỹ ěg kygpe kỹ nỹtĩ. Ti vỹ tỹ tóg ěg jyvėn tí, ěg há nỹtĩ jé. ²⁷ Ěg tỹ věnh mỹ nỹtĩnh ke tũ vė. Ěg tỹ kaga ri ke nỹtĩnh ke tũ vė. Ěg kórég nỹtĩnh ke tũ vė gé. Ěg sĩnvĩ tãvĩ nỹtĩnh ke vė, ěg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩn kỹ. *Cristo* prũnh ke ri ke vỹ tỹ ěg nỹtĩ.

²⁸ Tag ri ke han nĩ, ajag prũ tỹ. Fag to há nỹtĩm nĩ, jagně jykre mũ mũm nĩ. “Inh há ri ke vỹ tỹ fi nĩ,” hem nĩ, fag to. Ũ tỹ ti prũ fi to há nĩn kỹ tóg vėso há nĩ sir. ²⁹ Vėnh ki rĩr há han ěg tóg tí. Jėg ěg tóg tí, ěg tar nỹtĩ jé. Ěg pijé věnh kókén sór tí'. *Cristo* vỹ ěg tỹ ge tí gé. Ěg ki tóg rĩr há han tí gé. ³⁰ Ti há vỹ tỹ ěg nỹtĩ, ěg kar, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ.

³¹ Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mě: “ũn gré tóg ti prũ fi mré ti panh ré kỹ tí mũ, ti mỹnh fi ré kỹ ke gé. Ti prũ fi mré tóg tĩnh mũ. Fi mré tóg tỹ ũn pir nĩ sir,” he ja tóg nĩgtĩ, Topě vĩ rán ki. ³² Tag vỹ tỹ nén ũ sĩnvĩ pė nĩ. Kỹ tóg *Cristo* to rán kỹ nĩ gé, ti tỹ ũ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag mré tỹ ũn pir nĩn kỹ. ³³ Hã ra tóg ěg mỹ rán kỹ nĩ gé, ěg tỹ ěg prũ fag to há nỹtĩ jé, ěg tỹ věnh ki rĩr há han mũ tag ri ke. Kỹ tóg fag mỹ rán kỹ nĩ gé, fag tỹ fag mén vỹ jėmėn jé.

Ēg han mŭ fag to vējykre

¹ Kŷ sóg ājag krē mŷ: “ājag han mŭ fag vī kri fim nī,” he mŭ. Ēg *Senhor* jykren ha vē.

² Ājag han mŭ fag kamēg nī. Topē tŷ ěg mŷ tag tó kŷ tóg ěg mŷ nén ũ há tó mŭ gé, hā vŷ: ³ “ā han mŭ fag kamēg nī, ā tŷ tŷg há han jé, ā tŷ ga kri tŷg mág han jé,” he ja nī.

⁴ Kŷ sóg ũn sanh ag mŷ: “ājag krē mŷ vī tar pē han tŷg nī, ag tŷ ājag to jŭ tŭ nī jé,” he mŭ gé. Ājag krē jyvēn nī, ag mŷ ěg *Senhor* jykre kāmén nī, ag tŷ mī mŭn jé.

Camarada mré patrão kāmē

⁵ Ājag kã mī ũ ag tóg *patrão* krēm nŷtī gé. Ājag *patrão* vī kri fim nī. Ti kamēg nī. Ti rãnrãj ki rīr há han nī, ājag tŷ *Cristo* rãnrãj ki rīr tī ěn ri ke.

⁶ Ũ tóg kejēn ón kŷ ti *patrão* tŭ ki rīr tī, ti *patrão* tŷ ti mŷ vī há han jé. Tag han tŷg nī. Ājag *patrão* tŭ ki rīr hapē han nī, ājag tŷ tŷ *Cristo* mŷ rãnrãj tī nŷtīn kŷ, Topē jykre tŷ ājag mŷ sér tīn kŷ. ⁷ Ājag *patrão* rãnrãj ki rīr kŷ mŷ sér nŷtīm nī. Ājag tŷ ěg *Senhor* rãnrãj ki rīr vē, ājag tŷ ti rãnrãj ki rīr kŷ. ⁸ Ha vé, ěg tŷ nén ũ há han kŷ ěg tóg ti kaja venh ke mŭ, kanhkã tá. Ēg *Senhor* vŷ ěg mŷ ti kaja ven ke mŭ, ti *camarada* ag mŷ, ag *patrão* mŷ ke gé, ti ki ge kŷ nŷtī kar ag mŷ.

⁹ Ājag kã mī ũ vŷ tŷ *patrão* nŷtī, kŷ ājag *camarada* vŷ nŷtī, ājag krēm. Ag to há nŷtīm nī. Ēg *Senhor* vŷ kanhkã tá

nī. Ājag pã'i vē, ājag *camarada* pã'i vē gé hã ra. Ti mŷ ěg tóg tŷ ũn pir nŷtī, tag ki ũn mág mré ũn kãsir ag.

Japo katō vãsãnsãn jafã

¹⁰ Kŷ sóg ājag mŷ tag tó sór mŭ gé ver, ha mē. Ēg *Senhor* ki ge kŷ nŷtī to tar nŷtīm nī. Tar ti nī, kŷ tóg ěg tar han ki kanhró nī gé. ¹¹⁻¹² Tag ki ěg vēnh génh ri ke han tī, ěg tŷ Japo kato vãsãnsãn kŷ nŷtīn kŷ. Hã ra Topē tóg ěg mŷ ěg tŷ ti kato vãsãnsãn jafã nīm tī. Kŷ mãn nī, kŷ Japo tóg ěg tŷ hē ri kenh ke tŭ nī. Tar jē jé ěg tóg ke mŭ ha. Ēg pijé ěg mré ke ag kato vãsãnsãn tī'. Pã'i ag nŷtī, ũ tŷ ěg kato vãsãnsãn mŭ ag, hã ra ěg tóg ag vég tŭ nŷtī. Kuty tãn ag vē, ga to pã'i ag vē gé. Kanhkã krēm ag ěmã nŷtī gé. Kóreg kar ag nŷtī. ¹³ Kŷ mãn kãn nī, Topē tŷ ěg mŷ nén tŷ ag kato vãsãnsãn jafã vin sór mŭ ěn ti. Kejēn ag tóg ěg kato vãsãn mág han ke mŭ. Kurã ěn kã ag tóg ěg tŷ hē ri kenh ke tŭ nī, Topē tŷ ěg tar han kŷ.

¹⁴ Hã kŷ tar nŷtīm nī. Ēg *Senhor* vŷ ón vãnh nī. Ti ón vãnh vŷ vēsóg fīn ja mág ri ke nī. Tŷ vēsóg fīn ri ke han nī. Kŷ vējykre kuryj vŷ tŷ *soldado* tŷ *camisa* tŷ *ferro* ri ke nī. Ēn tu ri ke han nī. Vějykre kuryj han to ken hã vē. ¹⁵ Ēg tŷ Topē vī sér tó sór mŭ vŷ ěg pēn né ri ke nī. Ēn rīnh ri ke han nī, hã vŷ: vēnh kar mŷ Topē vī kāmén, he mŭ. ¹⁶ Ēg tŷ *Jesus* ki rã kŷ tóg *soldado* tŷ vējy ven jafã ma tī ěn ri ke nī. *Satanás*

tỹ ěg kato vāsān kỹ tóg ti tỹ no tỹ ěg to pĕg kỹ ti grug ri ke nĩ. Ěg tỹ vĕjy ven jafā tỹ vĕjy ven kỹ tóg tỹ nhyn ke tĩ, ti no gru ěn tỹ. ¹⁷ Ěg kren ke vỹ *soldado* sāpe tỹ *ferro* ěn ri ke nĩ. Kỹ Topĕ vĩ vỹ rógro ri ke nĩ gé. Topĕ kuprĩg vỹ ěg mỹ kāmén tĩ', Topĕ vĩ ti. Topĕ tỹ ěg mỹ Japo kato vāsānsān jafā vin ke mũn hā vĕ. ¹⁸ Kỹ Topĕ mré vĕmĕn nĩ gé. Ti mỹ nĕn kar to vĩm nĩ. Ti kuprĩg vỹ ěg jagfy vĩ tĩ gé. Topĕ mré vĩ to krónh ke tũg nĩ. Ěg tỹ to krónh ken kỹ tóg ěg nũr ri ke nĩ sir. Ke tũg nĩ. Ěg mré ti ki ge kỹ nỹtĩ kar to vĩm nĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfy ti mré vĕmĕn nĩ gé. Topĕ vĩ tó sóg tĩ. Kỹ inh mré to vĩm nĩ, isỹ inh kato vāsānsān mũ ag kamĕg tũ nĩ jé, isỹ vĕnh kar mỹ Topĕ tỹ nĕn han sór mũ ěn kāmén há han jé, vĕnh vĩ sér ěn. ²⁰ Topĕ vỹ inh mỹ tag nĩm ja nĩ, sỹ han jé, hā ra sóg ver se kỹ jĕ. Kỹ tóg sỹ ag kamĕg tũ nĩnh há tĩ, sỹ *Jesus* kāme tó kãn jé, sỹ ti tỹ inh mỹ: “ha ag mỹ kāmén,” he mũ tag tó kãn jé.

Paulo tỹ Tíquico jĕnĕnh ke

²¹ Kỹ tóg inh mỹ há tĩ, ājag tỹ isỹ nĕn ve ja tag mĕ kãn jé, isỹ nĕn han mũ mré hā. Hā jé sóg ājag mỹ *Tíquico* ti jĕnĕnh ke mũ. Ěg régre ũ vĕ gé. Iso há tãvĩ ti nĩ. Ěg *Senhor* rānhrāj han ti tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ. ²² Ti hā vỹ ājag mỹ inh kāmén ke mũ, ti tỹ ājag fe tỹ há' he jé. Hā jé sóg ti jĕnĕnh ke mũ.

²³ Ěg jóg tỹ Topĕ jé ājag krĩ kuprāg, ěg régre kar ag mré

hā. Ti jé ājag tỹ jagnĕ to há kar han. Ti jé ājag tỹ ti ki rā há han ěn han, ěg jóg tỹ Topĕ ti, ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. ²⁴ Topĕ jé ājag tar han, ũ tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* to há nỹtĩ ag kar, kỹ tóg tũ' hĕnh ke tũ nĩ, ěg tỹ ti to há nỹtĩ ti.

Hā vĕ.

PAULO TỠ CARTA HAN: FILIPOS TÁ KE AG MỠ CARTA

¹ Paulo tỡ rá vễ, inh. Isỹ ẽmã tỡ *Filipos* tá ke ag mỡ rán hã vễ. Kỡ *Timóteo* vỡ inh mré ấjag mỡ jẽnẽg mũ gé, inh mré *Jesus Cristo* mỡ rãnrãj tỡ tag ti. Isỹ ấjag mỡ ti rá tag jẽnẽ vễ, ấjag tỡ *Jesus Cristo* ki ge kỡ nỹtĩn kỡ. Kỡ sóg ấjag kófa ag mỡ jẽnẽg mũ gé, ù tỡ kófa ag mré rãnrãj tỡ ag mỡ ke gé, fag mỡ ke gé.

² Ẽg jóg tỡ Topẽ jé ấjag tar han, ti jé ấjag krĩ kuprãg, ẽg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* ke gé.

Paulo tỡ Topẽ mré vỡ

³ ấjag to sóg Topẽ mré vỡ há han tỡ, sỡ ấjag mỡ ẽkrén kỡ. ⁴ Sỡ ấjag to Topẽ mré vỡ kỡ inh fe tóg mrin ke tỡ. Inh mỡ tóg sér tỡ, sỡ ấjag mỡ ẽkrén kỡ. ⁵ ấjag tỡ inh mré *Jesus* kãmén kỡ tóg inh mỡ há tỡ, ấjag tỡ inh mré ti to tar nỹtĩn kỡ. Kỡ sóg Topẽ mỡ vỡ há han tỡ, ấjag to. Kỡ ấjag tóg ùri ti vỡ tó há han tỡ. Tovãnh tũ ấjag nỡ. Kỡ tóg inh mỡ sér tỡ. ⁶ Tag ki kanhró sóg nỡ, ha mẽ. Topẽ vỡ ấjag krĩn rã nỡ, komẽr hã, nén ù há kar to. Kỡ tóg ấjag krĩn tũgtĩ sir, ti tỡ komẽr hã ấjag krĩn kãn jé, *Jesus Cristo* kãtĩg mãn ke kurã to hã. ⁷ Tag to sóg jykrén, sỡ ấjag mỡ ẽkrén kỡ. Inh fe vỡ tỡ ấjag nỹtĩ. Inh hã mré tóg ấjag tar han tỡ, ẽg *Senhor* ti. Hã kỡ ấjag tóg inh mré jagtar nỹtĩ,

inh se kỡ jẽ tag ti to. Isỹ vãsỹ kavãr kỡ jẽ ẽn kã sóg ag mỡ Topẽ vỡ kãmén ja nĩgtĩ. Kỡ ấjag tóg inh mré to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ gé, ùri ke gé. ⁸ Sỡ ấjag kar venh há tóg tỡ, kỡ Topẽ vỡ ki kanhró nỡ. Inh mỡ ấjag tóg tỡ inh fe pẽ nỹtĩ. Ẽg tỡ *Jesus Cristo* mỡ tỡ ti fe pẽ ẽn ri ke ấjag nỹtĩ, inh mỡ.

⁹ Sỡ Topẽ mré vỡn kỡ sóg ti mỡ ấjag to: “jagnẽ to há ag nỹtĩ,” he tỡ. “Ag tỡ komẽr hã jagnẽ to há kar nỹtĩ han nỡ. Ag kanhrãn nỡ gé, ag tỡ komẽr hã ã jykre ki kanhrãn kãn jé, ag tỡ ki króm kãn jé,” he sóg tỡ, Topẽ mỡ. ¹⁰ “Ã tỡ ag kanhrãn kỡ ag tóg nén ù há kar ki kanhró nỹtĩnh ke mũ. Tag vỡ hapẽ nỡ, ẽn vỡ há sĩ nỡ, he jé ag tóg ke mũ,” he sóg tỡ, Topẽ mỡ. Kỡ ấjag tóg jãnhkri nỹtĩnh ke mũ, kỡ ấjag tóg mỡ'ãg ke tũ nỡ, *Cristo* kãtĩg mãn ke kurã ẽn kã. ¹¹ Kỡ ấjag tóg vễjykre há han kãn ke mũ sir, *Jesus Cristo* tỡ ấjag mỡ ti jykre há ẽn nĩm kỡ. Hã jé sóg Topẽ mỡ ấjag tó tỡ. Ti tỡ ấjag krĩ tỡ há' hen kỡ vẽnũ kar tóg ti tỡ tỡ ùn mág nỡ venh ke mũ. Kỡ ag tóg ti mỡ vỡ há han ke mũ gé sir.

Jesus tỡ inh jykre

¹² Inh kanhkã', inh jagtar mũ ra *Jesus* kãmẽ tóg vẽnũ kar kri rũm ke mũ. Tag to jykrén. ¹³ Vẽnũ kar tóg mẽ kãn, ti vỡ ti, porisa ag mré hã, ù tỡ *palácio* ki rĩr tỡ ag mré hã. *Cristo* tugrĩn sóg se kỡ jẽ, hã vэг ag tóg mũ. ¹⁴ Kỡ *Jesus* mré ke tỡ hẽn ri ke ag vỡ tar nỹtĩ gé sir, ẽg *Senhor* jykre to, inh se kỡ jẽ

tag tugrĩn. Hã kÿ ag tóg Topẽ vĩ tó tĩ sir, ag tÿ to tar nÿtĩn kÿ, ag mũmẽg vãn h nÿtĩn kÿ. ¹⁵ Û ag tóg iso jũ nÿtĩ, ha kÿ ag tóg *Jesus* tó tĩ, ag tÿ inh ri ke han sór kÿ. Kÿ ù ag tóg iso há nÿtĩ, hã kÿ ag tóg ti tó tĩ sir. ¹⁶ Topẽ tÿ inh mũ vẽn rãnhrãj nĩm hã vẽ, sÿ pã'i ag mũ ti kãmén jé. Hã vég ag tóg tĩ, ù tÿ iso há nÿtĩ ag. Kÿ ag tóg ti vĩ tó tĩ. ¹⁷ Û ag tóg hã ra iso jũ nÿtĩ, hã kÿ ag tóg ón kÿ *Cristo* kãmén tĩ, ag tÿ inh vĩ kãfór han sór kÿ. Ag tÿ inh kato tẽ ag tÿ iso jũ han sór vëgtĩ gé. Ag tÿ inh se tÿ hẽn ri ke han sór vë. ¹⁸ Hã ra sóg ag to vẽn mũ nĩ sór tũ nĩ. *Cristo* tó ag tóg mũ mũr. Û tóg ón kÿ tó tĩ, jo ù tóg tó há han tĩ. Ag kar vÿ ti tó tĩ. Kÿ tóg há tĩ. Hã kÿ tóg inh mũ sér tĩ. Kÿ sóg inh mũ sér tÿ tũ' he sór tũ nĩ.

¹⁹ Hã ra sóg kren ke mũ gé, ha vem nĩ. Ki kanhró sóg nĩ. Æjag hã ne iso Topẽ mré vĩ tĩ', kÿ *Jesus Cristo* vÿ isar han tĩ gé, ti kuprĩg tÿ. Hã kÿ sóg kren ke mũ. ²⁰ Kÿ sóg tag jãvãn mũ, ha mẽ. Hẽn ri ke mũn ag tóg inh kavãn ke mũ. Hẽn ri ke mũn ag tóg isén ke mũ. Hã ra sóg ti mré vĩ tĩ, sÿ nén ù kamẽg tũ nĩ jé, sÿ ti kavénh tũ nĩ jé, inh mũ'æg tũ nĩ jé. Vẽn kar tÿ isugrĩn *Jesus* tÿ tÿ ùn mág nĩ ven kÿ tóg inh mũ sér tĩ. ²¹ Inh jykre hã vÿ tÿ *Cristo* ti nĩ, hã kÿ sóg iser kÿ ti venh tĩg ke mũ. Kÿ tóg inh mũ sér tĩnh mũ. ²² Kÿ sóg hã ra inh kren kÿ ti rãnhrãj hã han ke mũ. Hã kÿ sóg sÿ nén han sór mũ ki kagtĩg nĩ. ²³ Inh kren ke mũ inh mũ hán tĩ vÿ, iser

ke vó? he sóg tĩ. Iser kÿ sóg *Cristo* mré nĩnh mũ. Kÿ tóg inh mũ hapẽ nĩ, isÿ ti venh há tĩn kÿ. ²⁴ Jãvo isÿ Æjag mré nĩn kÿ sóg Æjag tar han ke mũ. Kÿ tóg inh mũ há kãfór nĩ. ²⁵ Hã tóg inh mũ ge nĩ. Kren jé sóg ke mũ, he sóg tĩ. Kÿ sóg Æjag kar mré nĩnh ke mũ. Æjag ve jé sóg ke mũ, Æjag tÿ komẽr hã inh vĩ mẽ kÿ ti vĩ kri fi jé. Kÿ tóg Æjag mũ sér tĩnh mũ, ha vem nĩ. ²⁶ Isÿ Æjag mré nĩ mãn kÿ tóg inh mũ há tĩnh mũ. Kÿ Æjag fe tóg mrin ke pẽ han ke mũ, Æjag tÿ inh ve mãn kÿ. Æjag mũ sóg tÿ ùn mág jẽ, *Jesus Cristo* tugrĩn.

²⁷ Ha vé, *Cristo* jykre hã han nĩ. Tag hã to vãsãnsãn nĩ. Hẽn ri ke mũn sóg Æjag venh kãtĩg ke mũ. Hẽn ri ke mũn sóg Æjag venh kãtĩg ke tũ nĩ. Inh kãtĩ tũ ra jagnẽ mré vëjykre pir han kÿ nÿtĩm nĩ. *Jesus* kãmẽ hã tóm nĩ. Ti ki ge kÿ nÿtĩm nĩ. Sÿ tag mẽnh há tóg tĩ, Æjag to. ²⁸ Û tÿ ãg kato vãsãnsãn mũ ag kamẽg tũg nĩ. Hã tugnĩn ag tóg ag tÿ nũgme ki vár ke ki kanhró nÿtĩ. Hã tugnĩn Æjag tóg Æjag krenkren ke ãn ki kanhró nÿtĩ gé sir. Topẽ vÿ ãg tar han ke mũ, ãg tÿ ag tÿ hẽn ri ke jé gé. ²⁹ *Cristo* ki ge kÿ Æjag nÿtĩ. Kÿ Æjag tóg ti tugrĩn jagtar nÿtĩnh ke mũ gé. Hã jé tóg Æjag kuprẽg. ³⁰ Hã kÿ Æjag tóg inh kóm ti jagy vég tĩ gé. Ag tÿ vãsÿ inh kato vãsãnsãn ãn ve ja Æjag tóg nĩgtĩ gé. Ûri sóg hã vég tĩ ver. Kÿ inh kóm tar nÿtĩm nĩ.

2

Topē kósin tỹ tỹ ěprā ke nĩ

¹ Ha vé, sỹ ājag jyvĕn sór vĕ, ha mĕ. Ājag tỹ *Jesus* jykre han kỹ nỹtĩ tag vỹ ājag tar han tĩ. Tĩ tỹ ājag to há nĩ tag vỹ sér tĩ. Tĩ kuprĩg vỹ tỹ ājag jagrĕ nĩ. Kỹ ājag tóg jagnĕ to há nỹtĩ gé. Jagnĕ jagāgtān ājag tóg tĩ gé. ² Kỹ inh jagāgtān nĩ gé. Inh fe tỹ mrin kem nĩ gé, inh mỹ sér tĩ jé. Jagnĕ mré vĕjykre pir hā han nĩ, ha mĕ. Jagnĕ to há tāvĩ nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ nĕn ũ to jykrĕn kỹ jagnĕ mré to jykrĕn nĩ, ājag tỹ vĕjykre pir hā han jé. ³ Vĕsỹ ũn mág han sór tũg nĩ. Jagnĕ káfór han sór tũg nĩ. “Tỹ inh ũn sĩ nĩ,” hem nĩ. Jagnĕ mỹ: “inh káfór ti nĩ,” hem nĩ gé. ⁴ Ājag tỹ ājag tũ ki rĩr mré hā jagnĕ tũn ki rĩrm nĩ gé. ⁵ *Jesus Cristo* kóm ti jykre han nĩ gé, jagnĕ mỹ. Tĩ tỹ vĕjykre han hā vĕ, ha mĕ.

⁶ Topĕ hā pĕ ja ti nĩ mỹr, *Jesus* ti, ti tỹ ti mré nĩn kỹ. Hā ra tóg tá nĩ kỹ: “isũ vĕ, kanhkā ti. Hā kỹ sóg ěprā ke ag to tũg ke tũ nĩ,” he ja tũ nĩ. ⁷ Kanhkā tá ti tỹ nĕn tovānh kǎn sór ja ti nĩ. Kỹ tóg ěg ri ke nĩ jé kǎtĩg sór ja nĩ. Hā kỹ tóg kǎtĩg ja nĩ. ěprā ke jagtar ri ke tóg nĩ, ti tỹ ěprā ke fi ki mur kỹ. ěg tỹ ěprā ti ve kỹ tóg tỹ ěg hā pĕ nĩ. ⁸ Vĕsỹ ũn mág han ja tũ tóg nĩ. Kỹ tóg ti jóg vĩ hā han ja nĩgtĩ. Tĩ vĩ han kỹ tóg ter ja nĩ. Krunh to sa kỹ tóg ter ja nĩ, mỹr, ha mĕ. ⁹ Hā kỹ Topĕ tóg ti tỹ vĕnh kar káfór han sir. Kỹ tóg ti jijin mũ sir. Kỹ ti jiji tag tóg vĕnh kar jygi káfór

nĩ. ¹⁰ ěg tỹ ti jiji mĕ kỹ vĕnh kar tóg ti krĕm mũgmũg ke kǎn mũ sir, kanhkā tá ke kar ag, ěprā ke kar ag ke gé, vĕnh kuprĩg kar ag ke gé. ¹¹ Kỹ vĕnh kar tóg: “*Jesus Cristo* vỹ tỹ pǎ'i mág nĩ,” hĕnh ke mũ sir. Tag hā tigrĩn ag tóg sir Topĕ to: “tỹ tóg ěg káfór kar nĩ,” he mũ. Tag to jykrĕn nĩ, ājag tỹ ti kóm han jé, *Jesus Cristo* kóm.

Ěg tỹ ěprā ke ag mỹ jĕngrĕ han ke

¹² Inh kanhkā', ājag ki sóg fe nĩ. Inh vĩ han ājag tóg mũgtĩ, sỹ ājag mré nĩn kỹ. Hā ra sóg ũri ājag mré nĩ tũ nĩ. Ge ra inh vĩ kri fim nĩ. Ājag krenkren ke vĕ. Kỹ Topĕ jykre hā han nĩ. Topĕ kamĕg nĩ. “Tĩ mỹ ěg to jũnh ke tũ nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹³ Tĩ hā ne tóg ājag krĩn há han tĩ', ti jykre tỹ ājag mỹ sér tĩn jé, ājag tỹ hā mĩ hā mũn jé.

¹⁴ Ājag tỹ ti jykre han kỹ ti jykre to vĩ vĩ he tũg nĩ, ti tỹ kejĕn ājag mỹ jagy ra. Kỹ jagnĕ mỹ jagnĕ vĩ kafān tũg nĩ gé, ti jykre to. ¹⁵ Hā tugnĩn ũ tóg ājag to jykrĕn kónān ke tũ nĩ, ājag tỹ kygnĕg tũ nĩn kỹ. Kỹ ājag tóg tỹ Topĕ krĕ nỹtĩ gé, ājag tỹ ti jykre há han kỹ. ěprā ke kar vỹ jykre pǎno nỹtĩ, Topĕ vĩ mranh kỹ. Kỹ ājag tóg ag mỹ jĕngrĕ ri ke nỹtĩ, ājag tỹ ag mỹ Topĕ vĩ kāmĕn kỹ. ¹⁶ Ājag tỹ tag han kỹ sóg tỹ ũn mág jĕnh ke mũ gé, ājag tigrĩn, *Cristo* kǎtĩg mǎn ke kurā ěn kǎ. Kỹ sóg ājag to: “inh pijé fagrĩnh mỹ ag to vāsān'. Inh pijé fagrĩnh mỹ ag mỹ Topĕ vĩ kāmĕn',” hĕnh ke mũ.

17 Hên ri ke mûn ag isén ke mû. Kÿ inh kyvénh tÿ inh ki kutê kÿ tóg êg tÿ Topê mÿ nén ù pûn ri ke nînh mû. Ājag tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩ tugrîn ke vê. Ge ra tóg inh mÿ sér tînh mû. Inh fe tóg mrin kenh ke mû, ājag kóm. 18 Kÿ tóg inh mÿ ti tÿ ājag mÿ sér tînh há tĩ gé, iser ke ti.

Timóteo mré Epafrodito

19 Sÿ ājag mÿ *Timóteo* jênênh há tóg tĩ, êg *Senhor* tÿ to: “he,” hen kÿ. Ti tÿ tá vÿn ke kÿ tóg inh mÿ ājag kāmén ke mû. Kÿ inh krĩ tóg kânhyv' henh ke mû sir, isÿ ājag to vēmé há mên kÿ. 20 Ti hã ne tóg ājag mĩ êkrén mág tĩ'. Û tóg ti ri ke tũ pē nĩ, ti tÿ ājag to há nîn kÿ. 21 Vēnh kar ag vÿ: “inh rânhrāj vÿ inh kutān mû,” he kân mû. Hã kÿ ag tóg *Jesus* rânhrāj han tũ nĭgtĩ. 22 Hã ra ājag tóg *Timóteo* ki kanhró nÿtĩ. Inh kósin ri ke ti nĩ. Ēg krē ag vÿ êg mré êg rânhrāj han tĩ. Kÿ *Timóteo* vÿ inh mré Topê vĩ tó tÿ rânhrāj tĭgtĩ, ti tÿ tÿ inh kósin ri ke nîn kÿ. 23 Ti hã jênē jé sóg ke mû, ājag to. Hã ra sóg ver ag tÿ inh mÿ nén tó mû mē sór mû, ù tÿ inh ség mû ag. Isÿ ag tÿ inh mÿ nén tó mû mē kar kÿ sóg vāhã ti jênênh ke mû. 24 Hên ri ke mûn sóg kânymar ājag venh tĭg ke mû gé. Ēg *Senhor* tÿ *Jesus* hã ne ki kanhró nĩ'.

25 Hã ra tóg sÿ vēsÿmér ù jênênh há tĩ, ājag to. Hã kÿ sóg *Epafrodito* mÿ: “ha ag to vÿn ké,” he mû. Ājag hã ne ti jênē ja nĭgtĩ', ti tÿ inh ki rĩr jé. Kÿ tóg inh mÿ há tĩ. Inh mré tóg

Topê rânhrāj han tĩ mÿr. Kÿ tóg inh kóm Topê vĩ to jagtar nĩ gé. 26 Hã ra tóg ājag mĩ êkrég mû. Kÿ tóg ājag to krĩ kufy jagy nĩ sir, ājag tÿ ti kaga mē ja ên tugrîn. 27 Kaga ja tóg nĭgtĩ mÿr. Kÿ tóg ter kren pē han. Hã ra Topê tóg ti jagāgtān. Kÿ tóg há' he mû sir. Ti ter ra sóg inh jagtar tag kri vēsÿrénh mág ke mû vê. Hã ra Topê tóg inh jagāgtān gé. 28 Hã kÿ sóg ti mÿ: “ha tĭg to fūrūn,” he mû sir, ājag fe tÿ mrin ke jé, ājag tÿ ti ve kÿ. Hã kÿ inh jagtar tóg pāgsĩ' henh mû gé sir. 29 Ti jun kÿ ti to mÿ sér nÿtĭm nĩ, ājag tÿ ti ve măn kÿ, êg *Senhor* tÿ ti jy nĭgān kÿ. Kÿ ti mÿ: “há tóg tĩ,” hem nĩ, ājag mÿ sér tĭn kÿ. 30 *Cristo* rânhrāj tugrîn tóg ter kren mÿr. Hã ra tóg tovānh ja tũ nĩ. Hã kÿ tóg inh ki rĩr há han. Ājag jēgia kã jēg kÿ tóg inh ki rĩr há han. Û tÿ ge mÿ vĩ há han nĩ.

3

Jesus jykre hã vÿ ti pin kÿ há nĩ

1 Inh kanhkā', vāhã sóg ājag mÿ nén ù tónh ke mû gé sir, ha mē. Ēg *Senhor* ki ājag ge kÿ nÿtĩ. Hã kÿ mÿ sér nÿtĭm nĩ. Tag rān inh huri. Hã ra sóg rān măn mû. Sÿ ājag mÿ tag tó to sóg krónh ke sór tũ nĩ. Ājag mÿ tóg há tĩ, sÿ ti tÿ ājag mÿ sér nĩ to ājag jyvēn kÿ.

2 Vēnh ki rĩr. Ón kÿ Topê vĩ tó tĩ ag vÿ junjun ke mû, vējykre pāno han mû ag, ha vem nĩ. Inh mÿ ag tóg kasor ri ke nÿtĩ. Ón kÿ ag tóg ājag gré fār junun kym sór mû. Hã

kỹ vênh ki rĩr. ³ “Ēg fár kym hã tigrĩn ěg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã tũ vẽ. Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ěg jagrẽ nĩ, kỹ ěg tóg ěg jagrẽ tag tigrĩn Topẽ mỹ vĩ há han tĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Hã tigrĩn ěg tóg tỹ Topẽ krẽ pẽ nỹtĩ. Ēg tỹ ěg fár kym mũ ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ. Ēg fár vẽ mỹr, kỹ tóg ěg kren han ke tũ nĩ. ⁴ Ēg fár tỹ ěg kren han ke nĩ ra sóg, tỹ inh kren han sór mũ vẽ. *Moisés* jykre hã tỹ ěg kren han ke nĩ ra sóg, hã tỹ inh kren han sór mũ vẽ. Hã ra tóg ge tũ nĩ. ⁵ Vãsỹ inh jykre hã vẽ, ha mẽ. Isỹ kurã tỹ 8 (ke) han kỹ ag tóg inh gré fár junun kym, isỹ tỹ *povo* tỹ *Israel* krẽ nĩn kỹ, ěg jógíóg ve tỹ *Benjamim* krẽ'krẽ ag kã ũ. Kỹ inh han mũ fag vỹ tỹ *Judeu* pẽ nỹtĩ. Inh mog kỹ sóg tỹ *Fariseu* nĩ. Hã ra *Fariseu* ag tóg *Judeu* ag jykre to tar tãvĩ nỹtĩ. ⁶ Sỹ ěg jykre to tar pẽ nĩn hã kỹ sóg *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag vóg kónãn. Topẽ tỹ *Moisés* mỹ vỹjykre nĩm ja ěn ki króm kãn ja sóg nĩgtĩ mỹr. Vỹjykre ěn mranh ja tũ sóg nĩgtĩ. Ēn kã sóg tỹ ũn kuryj ja nĩgtĩ. ⁷ Hã kỹ sóg ag mỹ tỹ ũn hapẽ ja nĩgtĩ. Hã ra sóg ũri tag kar to: “nén ũ tũ vẽ, inh kókén jé tóg ke mũ,” he mũ sir. Sỹ *Cristo* ki rã kỹ sóg ěn tovãnh kãn mũ sir. ⁸ Kỹ, hã vẽ. Inh jykre si kar tóg inh mỹ kórég nĩ, ũri, ti tỹ inh kókén kỹ. Nén pir hã ne há nĩ, hã vỹ: isỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki kanhró nĩ jé, he mũ. Hã kỹ sóg inh jykre si ěn tovãnh kãn, isỹ *Cristo* hã ki rã

kỹ jẽn kỹ. ⁹ Kỹ sóg ti hã ki rã kỹ jẽ sir. Ũri sóg *Moisés* jykre ki króm tigrĩn vēsỹ ũn mág han mãn sór tũ nĩ ha. *Jesus* ki rã hã tigrĩn sóg tỹ ũn mág jẽ ha. Hã tigrĩn Topẽ tóg iso: “há ti jẽ ha,” he mũ. ¹⁰ Sỹ ti ki kanhrãn kỹ jẽ tag hã tóg inh mỹ há nĩ. Ti hã vỹ ti ter kar kỹ rĩr mãn, kỹ sóg ti mré rĩr mãn sór mũ gé. Hã jé sóg ti mré jagtar sór mũ gé. Iser kỹ sóg ti ter ri ke han sór mũ gé. ¹¹ Sỹ rĩr mãn há tóg tĩ mỹr, iser kar kỹ. Hã jé sóg ti ri ke han sór tĩ.

Věnhvó kãme

¹² Ver sóg ki kanhrãn kãn ja tũ nĩ. Ver sóg tá krỹg ja tũ nĩ. Hã ra sóg vãsãn tĩ, sỹ koměr hã ti ki kanhrãn kãn jé, ti tỹ inh ki kanhró nĩ ěn ri ke, isỹ tỹ *Cristo* tũ jẽn kỹ.

¹³ Inh kanhkã', ver sóg tá krỹg ja tũ nĩ. Hã ra sóg tag han mũ, ha mẽ. Vēsỹjãm sóg mĩ ěkrén mãn tũ nĩ ha. Vãsãn mãn', vãsãn mãn', he jé sóg ke mũ ha, isỹ kejẽn tá krỹg jé. ¹⁴ Ag tỹ jagnẽ mré pétẽ ri ke han sóg tĩ mỹr. Jagnẽ mré ag tóg pétẽ tĩ, ũ tóg gỹjỹ he sór tĩ. Ēn ri ke han sóg tĩ. Inh gỹjỹ vỹ tỹ isỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke ti nĩ. Hã jé Topẽ tóg ěg kuprẽg, *Jesus Cristo* tigrĩn.

¹⁵ Ũ tỹ *Jesus* to sygsanh mũ ag jé inh kóm han kãn. Ũ tỹ hã ra to: “hã tũ vẽ,” hen kỹ Topẽ jé ti kanhrãn. ¹⁶ Kỹ ãjag tỹ ti jykre mẽg mũ tag hã jagma mũm nĩ, ãjag tỹ tá junjun jé.

¹⁷ Inh kanhkã', inh jykre hã han kãn nĩ. Kỹ ũ tỹ inh jykre ri ke han mũ ěn jykre tugnỹm nĩ gé, ãjag tỹ ag mré hã han

jé. ¹⁸ Ū ag tóg ón ký *Jesus Cristo* ki ge ký nýtí. Hã ký ag tóg ti jykre kato vãsãnsãn mũ, *Jesus* tỹ ãg jagfy krunh to ter mũ ra. Ag kãmén tỹ hën ri ke han isóg huri, ãjag mỹ. Hã ra sóg ãjag mỹ ag tó mãn ke mũ gé sir. Inh fe kaj tóg tí, ký sóg fy mũ sir, ag jykre to. ¹⁹ Nũgme ki ag tóg vár ke mũ, *inferno* ki, ha mẽ. Jën há tãvĩ han sór ag tóg mũ. Tag hã tóg ag mỹ sér tí. Nén tỹ ãg mỹ'a han tí tag hã tóg ag mỹ sér tí. Ëg tỹ tag mĩ vég tí ên hã to ag tóg jykrén sór tí. ²⁰ Ag jãvo ãg jamã vỹ kanhkã tá nĩ. Kanhkã tá tóg kãtig ke mũ, ãg kren han ke mũ ti, hã vỹ: ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo*, he mũ. Ti hã jãvãnh ãg tóg nýtí. ²¹ Ti hã ne tóg ãg han mãn ke mũ', ti kãtig ký'. Ëg tỹ ga kri mũn ký ãg tóg ver krój nýtí, ãg tỹ tỹ ãprã ke nýtĩn ký. Ti tỹ ãg mỹ ãg fár tãg han mãn ký ãg tóg ti ri ke nýtĩnh mũ, ti mág ri ke, ti tar ri ke, ti sĩnvĩ ên ri ke. Ti tar tugnĩn tóg nén kar tỹ ti krêm ke han mãn ke mũ gé.

4

Paulo tỹ ãg jyvën

¹ Inh kanhkã', tỹ ãjag tóg inh mỹ inh jãvy ri ke nýtí. Ký tóg sỹ ãjag venh há tũgtí, sỹ ãjag to há nĩn ký. Æjag hã tugnĩn inh fe tóg mrin ke tí. Æjag hã tugrĩn sóg tỹ ùn mág jẽ. Æjag to sóg hapẽ nĩ. Hã ký tar nýtĩn nĩ, ãg *Senhor* jykre to.

² Vãhã sóg *Evódia* fi jyvën sór mũ, *Síntique* fi ke gé, ha mẽ. “Jagnẽ mré vỹjykre pir hã

han nĩ,” he sóg mũ, ãjag mỹ. “*Jesus* mré ke vỹ tỹ ãjag nýtí, ký jagnẽ kato vãsãn tũg nĩ,” he sóg tí. ³ Ký sóg ã mỹ ke mũ gé, vỹ. Inh mré ã tóg ãg *Senhor* rãnrãj han tí. Ký fag jyvën nĩ, fag tỹ jagnẽ to há nýtí jé. *Clemente* ag mré fag tóg Topẽ ví ti tó tí gé, vënh kar mỹ. Fag jigji vỹ rãnrãn ký nýtí, Topẽ *livro* ki. Hã ký tóg vënhmỹ nĩ, fag tỹ jagnẽ to jũ ti.

⁴ Ëg *Senhor* mré ke vỹ tỹ ãg nýtí, ký mỹ sér nýtĩn nĩ. Tag tó inh huri, hã ra sóg tó mãn ke mũ sir, ha mẽ. Mỹ sér nýtĩn nĩ mỹr, ha mẽ.

⁵ Vënh kar to fe nýtĩn nĩ. Ëg *Senhor* kãtig mãn ke vỹ kakó tí ha, ha mẽ. ⁶ Krĩ kufy nýtí tũg nĩ. Nén kar tóm nĩ, Topẽ mỹ, ti mré vĩn ký. Ký ti mỹ nén kar to vĩm nĩ gé, ãjag tỹ nén ve sór mũ kar to. Ký ti mỹ nén kar to: “há ti nĩ,” hem nĩ gé, ãjag tỹ ti mỹ *agradecer* hen ký. ⁷ Ký Topẽ vỹ ãjag krĩ tỹ kuprã' henh ke mũ. Ëg tỹ nén kar to jykrén há ra ãg tóg vësóg ki ãg krĩ kuprãg ki kagtĩg nýtí. Ti hã ne ãg fe tỹ há' he tí'. Ti hã ne ãg krĩ kuprãg tí'. Ký tóg kuprã pẽ nĩgtí sir, ãg tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nýtĩn ký.

⁸ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù tó sór mũ gé. Nén ù há hã to jykrén nĩ, hã vỹ: “ki hã tó,” he mũ. Ëg tỹ nén ù to: “há ti nĩ,” he ên hã to jykrén nĩ. Vỹjykre kuryj hã to jykrén nĩ, nén ù jãnhkri hã to jykrén nĩ. Nén ù sĩnvĩ kar to jykrén nĩ gé, ki hã ke kar to. Tag kar to ãg tóg: “sér ti tí,” he tí. Hã ký to jykrén mág han nĩ. ⁹ Æjag

kanhrân mág sóg huri, sỹ ãjag mỹ ti jykre kãmén ký. Ký ãjag tóg inh jykre tugnȳm ja nĩ gé. Ký isỹ nén han mũ ên hã han nĩ. Ký ù tỹ êg krĩ kuprãg mũ ên hã vỹ ãjag tar han ke mũ, Topê ti.

Paulo tỹ ag mỹ vĩ há han

¹⁰ Ha vé, inh fe tóg mrin ke mũ, ãjag tỹ inh mỹ nén ù jênên ký. Ký sóg to Topê mré vĩ há han', vĩ há han' he mũ. Inh mũ ãjag tóg êkrég mũgtĩ. Vãsỹ ãjag tỹ inh mỹ ne jênênh ke tóg tũ tí. Hã ký ãjag tóg inh mỹ nén ù jênê ja tũ nĩgtĩ. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ isỹ nén ve sór mũ ên tí tó ja tũ nĩ. Sỹ nén vég mũ kar vỹ inh mỹ há nĩ. ¹² Isỹ nén ù vég tũ ra tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Isỹ nén ù e ven ký tóg inh mỹ há nĩgtĩ gé. Nén kar tag ve sóg huri. Kejên sóg tógá nĩgtĩ. Kejên sóg kókĩr nĩgtĩ. Kejên sóg nén ù kar vég tí. Kejên sóg nén ù vég tũ nĩgtĩ. ¹³ Nén kar to sóg tar nĩ, êg *Senhor* tỹ isar han ký.

¹⁴ Hã ra tóg há nĩ, ãjag tỹ inh jagãgtãn ký, ãjag tỹ inh jagtar nĩ tag to jykrén ký. ¹⁵ Vãsỹ ãjag tóg inh mỹ nén ù nĩm ja nĩgtĩ gé, isỹ ãjag mỹ *Jesus* kãmén vén ký. Sỹ ga tỹ *Macedônia* ki kutê ký ãjag hã tóg inh mỹ nén ù jênê ja nĩgtĩ, ãjag pir mỹ, ãjag, hã vỹ: *Filipos* tá ke ag, he mũ. Û pijé ãjag mré isỹ nén vég mũ to jykrén ja nĩgtĩ'. ãjag pir mỹ ãjag tóg inh mré to jykrén inhhã. Tag ki kanhró ãjag tóg nỹtĩ. ¹⁶ Isỹ êmã tỹ *Tessalônica* tá nĩn ký ãjag tóg inh mỹ nén ù jênê mãn ja nĩgtĩ

gé. Kar ký ãjag tóg ù jênê mãn', ù jênê mãn' he ja nĩgtĩ gé, ãjag tỹ inh ki rĩr há han jé. ¹⁷ Hã ra sóg isỹ jãnkamy venh ke ên to jykrén sór tũ nĩgtĩ. ãjag tũ mág nỹtĩ ký tóg inh mỹ há tí. ¹⁸ Nén kar vỹ inh ki junjun há han. Sỹ nén ve sór mũ ên ve kãn inh huri. *Epafrodito* vỹ inh mỹ vin kãn. Topê mỹ nĩm ja vé, ãjag tỹ inh mỹ nén nĩm ja ti. Ký tóg ti mỹ sér tí sir. Ti mỹ tóg ãjag tỹ ti mỹ nén ger há pũn ên kãfór nĩ sir. ¹⁹ Êg jóg tỹ Topê vỹ ãjag mỹ nĩm kãn ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ên ti. Ti hã ne tóg nén kar tỹ tũ nĩ', kanhkã tá nĩ ên tí'. Hã ký tóg ãjag mỹ nén kar nĩm ke mũ, *Jesus Cristo* tũgrĩn. ²⁰ Êg kar jé êg jóg tỹ Topê to: "tỹ ti ùn mág nĩ, tỹ ti ùn tar nĩ," hé. Ký êg tỹ ti mỹ vĩ há han vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vé.

Paulo tỹ ag mũ êkrén

²¹ Û tỹ *Jesus Cristo* ki ge ký nỹtĩ kar ag mũ sóg êkrég tí. Êg kanhkã tỹ tag ki inh mré nỹtĩ ag vỹ ãjag mũ êkrég tí gé. ²² Kar ký tag mũ ù tỹ Topê ki ge ký nỹtĩ kar ag vỹ ãjag mũ êkrég tí gé, pã'i tỹ *imperador* ãn mág krêm nỹtĩ ag kar ke gé.

²³ Êg pã'i tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han. Hã vé.

PAULO TŶ CARTA HAN: COLOSSOS TÁ KE AG MŶ CARTA

¹ Paulo tŷ rá vĕ. Topĕ vŷ inh fĕg, sŷ tŷ *Jesus Cristo apóstolo* jĕ jé. Hã kŷ sóg ājag mŷ carta tag rán mŷ. Kŷ ěg régre tŷ *Timóteo* vŷ inh mré rán mŷ gé. ² ěg tŷ ěmã tŷ *Colossos* tá Topĕ tŷ ag mŷ rán hã vĕ, ěg kanhkã ag mŷ, ũ tŷ *Cristo* ki ge tovãnh tŷ ag mŷ. ěg jóg tŷ Topĕ jé ājag tar han, ti jé ājag krĭ kuprãg.

Topĕ kuprĭg tŷ ěg tar han

³ ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* panh mŷ sóg vĭ há han tĭ, ājag to, kurã kar ki, sŷ Topĕ mré vĕmén kŷ. ⁴ Ājag tŷ *Jesus Cristo* ki ge tag mĕ inh. Kŷ ājag tóg nĕji jagnĕ to há tãvĭ nŷtĭ gé, Topĕ ki ge kŷ nŷtĭ kar ag to ke gé. ⁵ Topĕ tŷ kanhkã tá ěg mŷ nĕn ũ ven ke mŷ ěn hã to jykrĕn ājag tóg tĭ nĕji. Ti tŷ ěg mŷ nĕn ũ ven ke mŷ mĕ ājag tóg huri, ājag tŷ *Cristo* kãme sér ěn mĕ kŷ. ⁶ Ga kar mĭ tóg tĭ ha, vĕnh vĭ há tag. Hã kŷ tóg ājag ki jun ja nĭ gé. Vĕnh vĭ há tag tóg Topĕ mŷ ěkrĕ kanĕn ri ke nĭ, vĕnh kar tŷ ti ki ge kŷ. Hã kŷ ājag tóg ti ki ge gé, ājag tŷ ti vĭ mĕ vén kŷ. ěn kã ājag tóg Topĕ tŷ ěg jagãgtãn ki kanhrãn ja nĭ. Kŷ ājag tóg ki kanhró nŷtĭ ha. ⁷ Ũ tŷ ājag mŷ tó vén mŷ vŷ tŷ *Epafras* nĭ. Jagnĕ to há tãvĭ ěg nŷtĭ, *Epafras* mré. Inh mré tóg *Cristo* rãnhřãj han tĭgtĭ. Ājag

ki rĭr há han tóg tĭ, ājag mŷ ti vĭ kãmĕn kŷ. To krónh ke tŷ ti nĭgtĭ. ⁸ Ti hã vŷ inh mŷ ājag tŷ ěg to há nŷtĭ tag tó, Topĕ kuprĭg tŷ ājag tŷ ěg to há nŷtĭ han mŷ ěn ti.

⁹ *Epafras* vĭ mĕ kŷ sóg ājag to Topĕ mré vĕmén tĭ sir. Ti mŷ sóg to vĭ tĭ, ājag tŷ ti tŷ ājag ki nĕn ve sór mŷ ěn ki kanhrãn kãn jé, ti tŷ ājag mŷ krĭ há nĭm jé, ti tŷ ti kuprĭg tŷ ājag kanhrãn jé. ¹⁰ Kŷ ājag tóg ěg mré ěg *Senhor* jykre ki króm ke ki kanhró nŷtĭnh mŷ gé, ājag jykre tŷ ti mŷ há nŷn jé. ěg tŷ vĕjykre há han kŷ ěg tóg ti mŷ ěkrĕ kanĕ há ěn ri ke han tĭ. Ājag tŷ tag han kŷ tóg há tĭ. Kŷ ājag tóg Topĕ ki kanhrãn há han ke mŷ gé sir. ¹¹ Kŷ ājag tóg tŷ ũn tar nŷtĭnh mŷ gé sir. Ti hã ne ājag tar han tĭ', ti tar nĭn kŷ. Kŷ ājag tóg ti to krónh ke tŷ nĭgtĭ. Vĕnh kar to ājag fe nŷtĭnh mŷ. ¹² Kŷ tóg ājag mŷ sér tĭnh mŷ gé. Kŷ ājag tóg ěg jóg mŷ vĭ há han ke mŷ. Ti hã ne ājag tŷ há' he mŷ', ājag tŷ kanhkã ve jé. Ti tŷ ěg krĭn kŷ ěg tóg kurã krŷg ja tŷ ěn venh ke mŷ. Kŷ ājag tóg venh ke mŷ gé, ěg mré. ¹³ ěg kygva tóg huri, hã kŷ ěg tóg tŷ kuty tãn ag mré ke tŷ nŷtĭ ha. Topĕ kósin mré ke vŷ tŷ ěg nŷtĭ, ũri, Topĕ tŷ ũ to: inh fe, he mŷ ěn mré. ¹⁴ Ti hã ne ěg kren han mŷ'. Ti hã tugrĭn Topĕ tóg ěg mŷ vĕnh pãte fón mŷ, ěg tŷ ti vĭ mranh ja ti.

Jesus tugrĭn nĕn kar tóg vĕnh ven

¹⁵ Topĕ ri ke pĕ ti nĭ, ti kósin ti. ěg pijé Topĕ vég tĭ'. ěg

tỹ ti kósin ve kỹ ãg tóg Topẽ ki kanhró nỹtĩ. Ti panh kósin ve vỹ tỹ ti nĩ. Topẽ tỹ nén ù kar hynhan kỹ tóg ti panh mré nĩ nĩ. ¹⁶ Ti kósin tigrĩn tóg nén ù kar hynhan ja nĩgtĩ gé. Kanhkã tá ke ãn hynhan kãn ja ti nĩgtĩ, ga kri ke kar ke gé, ãg tỹ nén vég tĩ kar, ãg tỹ nén ve vãn kar ke gé. Pã i kar hynhan ja ti nĩgtĩ gé, ùn tar ag, ùn mág ag, ùn kãsir ag mré hã. Kỹ tóg ti hã mỹ hynhan kãn ja nĩ, nén ù kar ti. ¹⁷ Nén kar tỹ vãn ven tũg ki tóg kã nĩ nĩ, *Cristo* ti. Ti tigrĩn nén kar tóg vãn vãn ven kãn. ¹⁸ Ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag krĩ ri ke ti nĩ, kỹ ãg tóg ti há ri ke nỹtĩ. Ùn ve vỹ tỹ ti nĩ. Kỹ tóg rĩr mãn gé, ti ter kar kỹ, ãg rĩr mãn ken jo. Nén ù kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. ¹⁹ Topẽ mỹ tóg sér tĩ, ti kósin tỹ ti ri ke pẽ nĩn kỹ, ti tỹ tỹ ti ve hã pẽ nĩn kỹ. ²⁰ Kỹ tóg ti ter tigrĩn vãn kar to há nĩ ha, *Jesus* tỹ krunh to sa tigrĩn. Ti kyvãn jamãn kỹ tóg ãg to jũ tũ nĩ ha, ù tỹ ga kri mũ ag to, kanhkã tãn ag to ke gé, Topẽ ti.

²¹ Hã kỹ tóg ãjag to há nĩ ha ke gé. Vãsỹ ãjag tóg vỹjyre kórég hã han ja nĩgtĩ, hã kỹ ãjag tóg Topẽ kato vãsãnsãn ja nĩgtĩ. ²² Hã ra ti kósin tóg ãg ri ke mur ja nĩ. Kỹ tóg ãg jagfy ter ja nĩ. Hã kỹ Topẽ tóg ãjag to há nĩ ha, ãjag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, ãjag tỹ hapẽ nỹtĩ jé. ²³ Hã kỹ ti ki ge tovãn tũg nĩ. Tar nỹtĩm nĩ, ti to krónh ke tũg nĩ. ãjag tỹ *Jesus* kãme sér ãn mẽ kỹ ãjag tóg Topẽ tỹ ãg mỹ nén ù vin ke mũ ãn kãme mẽ ja nĩgtĩ gé. Ga kri mũ kar ag vỹ mẽg mũ ha,

Jesus kãme sér ãn. Inh rãnhrãj hã vẽ, sỹ ag mỹ tónh ke ti, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ.

Paulo tỹ vêsỹrénh mág ja

²⁴ ãjag jagfy sóg vêsỹrénh mũ. Hã ra tóg inh mỹ sér tĩ. *Cristo* vỹ vêsỹrénh mág, ãg tỹ ti ki ge jé. Kỹ ãg tóg ti vêsỹrénh ãn ri ke han ke mũ gé, ù tỹ hãn ri ke ag tỹ ãg tigrĩn ti vĩ ki króm sór jé. ²⁵ Topẽ ne inh mỹ: “ha vãn kar mỹ inh vĩ ti tó,” he ja nĩgtĩ', sỹ ti rãnhrãj ki rĩr jé, sỹ ãjag mỹ tó jé gé, ti vĩ ti. Ti tỹ ãjag mỹ vãn vĩ jẽnẽ vẽ. ²⁶ Topẽ tóg vãsỹ ti tỹ nén han ke to jykrãn ja nĩgtĩ. Ti tỹ nén ù kar hynhan tũg ki tóg to jykrãn ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ãn kã ù mỹ tó ja tũ nĩ ver. Vãnã tóg ù tỹ ti ki ge mũ ãn ag mỹ tó mũ. ²⁷ ãg hã mỹ tóg tó mũ ha, ti tỹ *povo* kar mỹ nén ù há tãvĩ vin sór mũ ti. Hã kỹ tóg to hã ù mỹ tó jã tũ nĩ ver, ti tỹ ãg hã mỹ tó sór kỹ. Ti tỹ ãg mỹ nén vin ken hã vẽ, ha mẽ: *Cristo* vỹ ãjag kã ki ãmã nĩ ha, hã kỹ ãjag tóg ãg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ãn ti venh ke mũ gé sir, ãg mré, ù tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ag.

²⁸ *Cristo* jykre tag hã tó inh tĩ, vãn kar mỹ. Vãn kar kanhrãn há han sóg tĩ, Topẽ tỹ inh mỹ krĩ há nĩm ja tigrĩn. Kỹ sóg vãn kar jyvãn tĩ gé, ag tỹ ti ki ge há han jé, ag tỹ kygnẽ sór tũ nĩ jé. Kỹ ag tóg hapẽ nỹtĩnh mũ, ag tỹ *Cristo* ki ge kỹ. ²⁹ Hã to sóg vãsãn tĩ, kỹ sóg to ron tĩ gé. Ti hã ne isar han tĩ', ti tar nĩn kỹ.

2

¹ Ha vé, ājag jagfy sóg vėnh rānhrāj mág pē to vāsān tī, *Laodicéia* tá ke ag jagfy ke gé, ū tỹ inh ve ja tū ag jagfy ke gé. ² “Ag tỹ inh vāsān tag mē ky ag h̄yn tóg nén ū kamēg ke tū nī. Ky ag h̄yn jagnē to há kar n̄ytīnh mū,” he sóg tī. Inh m̄y tóg ājag tỹ tag ki kanhrān kān há tī. Topē tỹ nén to jykrén jan hā vỹ tỹ *Cristo* nī. ³ Ēg tỹ ti ki kanhrān ky ēg tóg Topē ki kanhró n̄ytīnh ke mū gé. Ti pāte ēg tóg vėnh vī sér ū ve mān ke tū nī. Ti hā tigrīn ēg tóg Topē ki kanhrān ky n̄ytī.

⁴ Tag kāmén sóg mū, ājag m̄y, ū tỹ ājag krīn kónān tū nī jé. Ū tỹ ājag krīn kónān sór mū vī tóg há nī ve nī. Hā ra tóg tỹ hā tū nī. ⁵ Ājag vég tū sóg nī. Hā ra sóg ājag ki ēkrég tī, ky tóg s̄y ājag ve ēn ri ke nī. Inh m̄y tóg sér tī, ājag tỹ *Cristo* ki ge tovānh tū n̄n ky, ājag tỹ ti to tar tāvī n̄ytīn ky.

Cristo jykre

⁶ Ha vé, *Jesus Cristo* ki ge ky ājag n̄ytī, ēg *Senhor* ki. Ky ti jykre hā han nī. ⁷ Ti hā vỹ ēg m̄y ga ri ke nī. Ti ki jāre han nī, ka jāre ēn ri ke. Ti ki ge tovānh tūg nī. Tag hā mē ājag, ājag tỹ ti vī mē vén ky. Ky to tar n̄ytīm nī, Topē m̄y vėnh vī há tó ky.

⁸ Ha vé, vēso jykrén. Inh m̄y tóg ū tỹ ón ky ājag krīn kónān sór ha mē tī. Ū tóg krīg tān tó tī. Ū tóg nén ū tān tó tī gé. Ky ū tóg ēprā ke jykre tó tī gé. *Cristo* jykre tū vē, ēprā ke jykre kar ti. Hā ky ū tỹ ājag m̄y

tag tó sór mū ag vī jēmē tūg nī. ⁹⁻¹⁰ *Cristo* vỹ tỹ nén ū kar kri ke nī. Pā'i kar kri ke vỹ tỹ ti nī. Ti fār vỹ ēg ri ke ja n̄gtī, ti tỹ ga kri tī mūn kā. Hā ra tóg tỹ Topē jē nī, ti fār kā kā. Topē pē hā vē sir. Ky ājag tóg ājag tỹ ti ki ge ky há tāvī n̄ytī gé sir.

¹¹ Ky, ēg tỹ ēg gré fār junun kym mū vỹ ge nī, ha mē. *Judeu* ag tóg ag fār kym ja n̄gtī, vėnh kar tỹ ag tỹ Topē jykre hā han mū ēn ki kanhró n̄ytī jé. Ūri ēg tóg ēg jykre pāno tovānh mū, vėnh kar tỹ ēg tỹ Topē jykre han mū ki kanhró n̄ytī jé. Ky ēg tóg ēg tỹ nén ū to én mū ēn han mān ke tū nī. Ēg tỹ *Cristo* m̄y vėnh fēg to ken hā vē. ¹² Ti mré ter ri ke han ky ēg tóg vėnh kej kā kā n̄y ri ke han mū gé. Vėnh kype to ken hā vē, *batismo* to ken hā vē. Ky ēg tóg ti mré rīr mān ri ke han mū gé sir, ēg tỹ goj kā tá kākutē ky. Topē vỹ *Cristo* rīn mān, ti ter ky. Ēg tỹ ti ki ge ky tóg ēg rīn mān mū gé sir. ¹³ Vās̄y ājag tóg vēser ri ke ja n̄ytīgtī, ājag tỹ ti vī mranh tigrīn. Hā ra *Cristo* tóg ājag rīn mān ja n̄gtī, Topē mré hā. Ājag m̄y tóg hur vėnh pāte fón, ājag tỹ vējykre kórég han ja ēn ti tỹ. ¹⁴ Ēg név rá ēn tỹ tóg tū' hé huri, ēg m̄y. Rán ky tóg nī ja n̄gtī, hā vỹ: ēg tỹ ti vī mranh, he mū. Tag to tóg ēg to jū ja nī vē. Hā ra *Cristo* tóg tỹ tū' hé. Krunh to tóg ti sa, ēg név ti. Ky tóg tỹ tū' hé. Kajām kān tóg huri. ¹⁵ Ky tóg Japo pā'i kar ag tỹ tū' he ja n̄gtī gé, ūn tar ja ēn ag tỹ. Krunh to sa ky tóg ag tar tỹ tū' hé, ū tỹ

ti kato vāsānsān mū ěn ag tỹ. Kỹ ěg kar tóg ag venh ke mū. Kỹ ěg tóg ag to é henh ke mū sir. *Cristo* tóg ag pan kar kỹ ag tatĩn tũg kãn ke mū, nũgme ki ag vãm jé. Tag ve jé ěg tóg ke mū.

¹⁶ Kỹ ũ tỹ vějěn há to ājag mỹ: “ā tỹ tag kon kỹ Topĕ tóg ā to jũnh mū,” hen kỹ hã ra kri nĩm tũg nĩ. Kurã kórég tó sór ag tóg tĩ gé, fénhta kar, kysã sa tãg ke gé, vĕnh kãn ke kurã ke gé. ¹⁷ Vãsỹ ke ja vĕ, vĕjykre tag. *Cristo* kãtĩg ke jo ke ja vĕ. *Cristo* kãtĩg kỹ ěg tóg vĕjykre tãg vĕg nỹtĩ ha. ¹⁸ Ũ tóg ājag mỹ Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ag tó sór mū gé. “Topĕ tỹ jĕnĕ jafã vĕg sóg tĩ. Kỹ sóg ag hã mỹ jãn sór tĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg tag hã to tỹ ũn mág nỹtĩ sór mū. Ājag kãfór nỹtĩ sór ag tóg mū. ¹⁹ Ag pijé *Cristo* jykre han sór mū'. *Cristo* jykre hã tóg ti pir mỹ tar nĩ. ěg krĩ ri ke ti nĩ, *Cristo* ti. Kỹ ěg tóg ti há ri ke nỹtĩ, ěg tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ ěg tóg *Cristo* jykre han ke mū, ti tỹ ěg krĩ ri ke nĩn kỹ. Hã ra ag tóg tag han sór tũ nĩ, ũ tỹ ājag krĩn kónãn tĩ ag.

Jesus mré ěg rĩnrĩr nỹtĩnh

²⁰ Hã kỹ ājag tóg *Cristo* mré ter ri ke han. Krĩg tãn kórég ag pijé ājag tỹ hĕ ri ke mãn mū ha', nĕn ũ ũ kar tãn kórég ag ke gé. Ājag pijé tỹ ag mré ke nỹtĩ'. Ājag tỹ ne jé ag tỹ ājag mỹ vĩ jĕmĕ sór nĕ, ag tỹ ón kỹ vĕjěn há to: ²¹ “tag vóg tũg nĩ, Topĕ mỹn kórég nĩ. Tag ko tũg nĩ, ěn vóg tũg nĩ,” hen kỹ? Ag vĩ tag jĕmĕ tũg nĩ. ²² Ęprã ke ag

jykre vĕ, tag ti. Tag mĩ ke vĕ, ěg tỹ nĕn ũ vóg mū ti. Tũg kãn jé tóg ke mū, kejĕn. Hã kỹ ěg tóg Topĕ vĩ hã jĕmĕg tĩ. ²³ Ag jykre vỹ há nĩ ve nĩ. Krĩ há nỹtĩ ve ag nĩ. Kanhkã tãn to ag há nỹtĩ, ag to ag jãn tĩ. Tag hã to jykrĕn kỹ ag tóg vĕsỹ ũn mág han sór mū, jãvo. Ag tỹ nĕn to ěn mū ěn han ag tóg tĩ. Hã kỹ ag vĩ jĕmĕ sór tũg nĩ.

3

¹ Ha vé, *Cristo* mré ājag tóg rĩnrĩr mãn. Hã kỹ ti jykre hã han sórm nĩ. Kanhkã tá tóg nĩ nĩ, Topĕ pĕgja tá. Kỹ ti hã mĩ ěkrĕn nĩ, ājag tỹ ti mré tá junjun jé. ² Ũ tỹ kynhmỹ nĩ ěn jykre hã han sórm nĩ. Ęprã vĕjykre to jykrĕn tũg nĩ. ³ Ter jé ěg tóg ke mū, ěg fár tag ti. Hã ra ěg tóg *Cristo* mré Topĕ ki vĕnh péju ri ke han. Ti tỹ ěg jy nĩgãn to ken hã vĕ, ěg ter pĕ han tũ nĩ jé, ěg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ jé. ⁴ Kejĕn tóg vĕnh ven ke mū, *Cristo* ti, ěg rĩnrĩr han mū ti. Kỹ vĕnh kar tóg venh ke mū, ěg tỹ ti mré rĩnrĩr nỹtĩ ti, ěg tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ ti.

Ęg jykre pãno

⁵ Ājag jykre pãno tovãnh nĩ. Ājag tỹ nĕn to ěn mū ěn mỹ vĕnh nenh nĩ. Ęg jykre pãno hã vĕ, ha mĕ: ěg prũ tũ mré nỹ, ěg mén tũ mré nỹ, nĕn vĕnh mỹ kar han, Topĕ tỹ nĕn ũ to: “han tũg nĩ,” he mū ra to ěn mū, ěg tỹ nĕn e hã tỹ vãsãn mĕ. Vĕnh kãgrã to jãn ěn ri ke ti nĩ, ěg tỹ ěg tỹ nĕn e hã tỹ vãsãn sór kỹ. ⁶ Tag tugrĩn Topĕ tóg ěg to jũ mū. Ti vĩ

mranh hã vễ. ⁷ Tag han ja ãjag tóg nĩgtĩ, vãsỹ, ãjag tỹ vễjykre kórég tag mĩ mũn kỹ. ⁸ Hã kỹ tovãnh kãn.

Fe gỹv mẽ han tũg nĩ. Jagnẽ to krĩ rỹ han tũg nĩ. Û to jykren kónãn tũg nĩ. Û mỹ vĩ kónãn tũg nĩ. Û to vĩ kónãn tũg nĩ gé. ⁹ Jagnẽ mỹ ón tũg nĩ gé. ãjag jykre pãno ên tovãnh kãn nĩ. Kỹ tóg êg tỹ êg kur kórég fón ri ke nĩ. ¹⁰ Kỹ vễjykre tãg hã han kãn nĩ gé. Kỹ tóg êg tỹ kur tãg tu ri ke nĩ. Êg tỹ tóg ù tãg han sór mũ, Topẽ ti, êg tỹ tỹ ti kãnhvэг ri ke nỹtĩ jé, êg tỹ ti ki kanhrãn pẽ han jé. ¹¹ Kỹ êg tóg tỹ ùn pir nỹtĩ ha, fóg ag, *Judeu* ag, kanhgág ag, *patrão* krêm ke ag, ag *patrão* mré hã. Êg tỹ *Cristo* ki ge kỹ êg tóg tỹ ùn pir nỹtĩ. Kỹ *Cristo* hã vĩ tỹ êg kar kri ke nĩ.

¹² Topẽ vĩ ãjag kuprэг, ãjag tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé, ti tỹ ãjag to há tãvĩ nĩn kỹ. Kỹ ti jykre hã han nĩ. Jagnẽ jagãgtãn nĩ. Jagnẽ mỹ vĩ há han nĩ. Vêsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. Komêr hã vĩm nĩ. Jagnẽ to fe nỹtĩm nĩ. ¹³ Jagnẽ to jũ tũg nĩ. Jagnẽ mỹ vễnh pãte fón nĩ, ù tỹ ãjag mỹ vĩ kónãn kỹ. Êg *Senhor* vĩ êg mỹ vễnh pãte fón tĩ gé. Kỹ jagnẽ mỹ vễnh pãte fón nĩ, ti ri kén. ¹⁴ ãjag tỹ jagnẽ fe ri ke nỹtĩn kỹ tóg há tĩ. Kỹ ãjag tóg vễjykre pir han ke mũ. ¹⁵ *Cristo* jé ãjag krĩ kuprэг. Kỹ ãjag tóg krĩ kãnhvy nỹtĩnh mũ ha. Êg krĩ kuprã nĩn kỹ êg tóg jatun mỹ jagnẽ mré nỹtĩnh mũ, êg tỹ *Cristo* há ri ke nỹtĩ jé. Hã jé tóg êg jé prêr, Topẽ

ti. Kỹ ti mỹ tag to vĩ há han nĩ. ¹⁶ *Cristo* vĩ hã tỹ jagnẽ mỹ tóm nĩ, hã ki kanhrãn sórm nĩ. Tag tỹ jagnẽ jyvên nĩ, tag hã to krĩ há han nĩ. Ti mỹ jãn nĩ. Ti jé hã tóm nĩ, ti kuprэг tỹ ãjag mỹ nén tó mũ ti. Ti hã mỹ vĩ há han nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ, ã tỹ inh mỹ nén han mũ ti,” hem nĩ. ¹⁷ ãjag tỹ nén ù han ken kỹ êg *Senhor* mré vễmên kar kỹ han nĩ. Kỹ ãjag tỹ nén ù tó sór kỹ ti hã mỹ tó vên nĩ gé. Êg *Senhor* tỹ *Jesus* jykre hã han jé êg tóg ke mũ. Kỹ êg tóg ti hã tugrĩn êg jóg tỹ Topẽ mỹ vễnh vĩ há tónh ke mũ gé sir.

Êg jykre tãg

¹⁸ Kỹ sóg ùn mén nỹtĩ fag mỹ: “ãjag mén jykre mĩ mũm nĩ. Êg *Senhor* jykre hã vễ,” he mũ.

¹⁹ ãjag mén mỹ sóg: “ãjag prũ to há tãvĩ nỹtĩm nĩ. Jagnẽ jykre mĩ mũm nĩ. Fag mỹ vĩ tar han tũg nĩ,” he mũ.

²⁰ Kỹ sóg ãjag krê mỹ: “ãjag han mũ fag vĩ jêmêm nĩ. Êg *Senhor* vĩ tag ve sór mũ, ãjag ki,” he mũ.

²¹ Kỹ sóg ùn sanh ag mỹ: “ãjag krê mỹ vĩ tar pẽ han tũg nĩ, ag tỹ ãjag to jũ tũ nĩ jé,” he mũ gé. Krónh ke jé ag tóg ke mũ, ãjag tỹ ag mỹ vĩ tar pẽ han kỹ.

²² ãjag kã mĩ ù tóg *patrão* mỹ rãnrãj tĩ, fagrĩnh mỹ. ãjag mỹ sóg: “ãjag *patrão* vĩ ki hã han nĩ,” he mũ. Û tóg kejên ti *patrão* tỹ ti mỹ vĩ há han hã jé ti tũ ki rĩr tĩ, ón kỹ. Tag han tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr hapê han nĩ, ãjag tỹ êg *Senhor* kamêg

kỹ. Vějykre pir hã han nĩ, ãjag *patrão* mỹ. ²³ Ti rãnrãj ki rĩr kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. ãjag tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* rãnrãj han ri ke ti nĩ. ²⁴ ěg *Senhor* vỹ ãjag mỹ ãjag rãnrãj kajãm ke mũ, ãjag tỹ ti tũ kar ag mré tá junjun kỹ. Tá ti vin han kỹ nỹtĩ, ti tỹ ãjag mỹ nén vin ke mũ ěn ti. ãjag *patrão* pẽ vỹ tỹ ěg *Senhor* tỹ *Jesus* nĩ. Ti hã mỹ ãjag tóg rãnrãj tĩ. ²⁵ Ũ tỹ vỹjykre pãno han mũ ěn vóg kónãn jé tóg ke mũ, Topẽ ti, ag tỹ tỹ ũn mág nỹtĩ hã ra. Topẽ mỹ ěg tóg jagnẽ ri ke kar nỹtĩ, tag ki ũn mág ag mré ũn kãsir ag. Věnh kar vóg kónãn jé tóg ke mũ, vỹjykre pãno to, Topẽ ti.

4

¹ ãjag kã mĩ ũ vỹ tỹ *patrão* nỹtĩ, kỹ sóg *patrão* hã jyvẽn sór mũ ha. ãjag *camarada* ag vỹ ãjag rãnrãj han tĩ. Kỹ ag ki rĩr há han nĩ. *Patrão* ũ vỹ tỹ ãjag krĩg mỹ ke nĩ, hã vỹ: ěg *Senhor*, he mũ, kanhkã tá nĩ ti.

Paulo tỹ ěg jyvẽn

² Topẽ mré vēmén tovãnh tũg nĩ. Ti mỹ: “inh mỹ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Ti mré vēmén to krónh ke tũg nĩ. ³ Kỹ ti mré iso vēmén nĩ gé. Topẽ vỹ tó sóg tĩ. Kỹ ti mỹ to vĩm nĩ, ag tỹ inh vỹ mẽ há han jé, sỹ ag mỹ *Cristo* kãmén kỹ, sỹ ag mỹ Topẽ tỹ nén han sór mũ ěn kãmén kỹ. Tag tigrĩn sóg se kỹ jẽ. ⁴ Hã ra sóg tó há han sór mũ, Topẽ tỹ inh mỹ věnh rãnrãj tag nĩm kỹ. Hã jé iso ti mré vēmén nĩ.

⁵ Ũ tỹ ěg jãvo *Jesus* ki ge tũ ag mỹ vỹ há han nĩ. Kurã kren tũg sórm nĩ. ⁶ Nén ũ há tỹ vēmén nĩ, věnh kar mỹ sér tĩ jé, ag tỹ ãjag vỹ mẽn kỹ. Kỹ ãjag tóg věnh kar mỹ kãmén há han ki kanhró nỹtĩnh mũ.

Paulo tỹ ag mĩ ěkrén

⁷ Sỹ ãjag mỹ *Tíquico* jěně vě, ti tỹ ãjag mỹ isỹ nén ũ vég mũ kãmén kãn jé, isỹ nén ũ han mũ ti ke gé. ěg régre vě. ěg to há tãvĩ ti nĩ. ěg *Senhor* rãnrãj han to ti krónh ke tũ nĩgtĩ. ⁸ Ti hã vỹ sỹ nén vég mũ tó kãn ke mũ. Hã jé sóg ti jěněg mũ, ti tỹ ãjag fe tỹ mrin ke jé. ⁹ Ti mré sóg ãjag mré ke tỹ *Onésimo* jěněg mũ gé. ěg régre vě gé. ěg to há ti nĩgtĩ gé. Topẽ ki rã to krónh ke tũ ti nĩgtĩ. Ag hã ne ãjag mỹ tónh ke mũ, ěg tỹ tag ki nén ũ vég mũ ti.

¹⁰ *Aristarco* vỹ inh mré se kỹ jẽ gé. ãjag mĩ tóg ěkrég tĩ. *Marcos* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *Barnabé* kanhkã ěn ti. *Marcos* to sóg ãjag mỹ věnh vỹ jěně huri, ãjag tỹ ti mỹ: “ha kãrã,” he jé, ti tỹ kejěn ãjag tá jun kỹ. ¹¹ *Josué* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ag tỹ ũ to: *Justo*, he mũ tag ti. *Judeu* ag vě, *Aristarco* mré *Marcos* ti, kar *Josué* ti. Inh mré ag tóg rãnrãj tĩ, Topẽ vỹ ki. Ag jãvo *Judeu* ũ ag vỹ inh mré rãnrãj jãvãnh nỹtĩ gé.

¹² *Epafras* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, ãjag mré ke tag ti. *Jesus Cristo* rãnrãj han kỹ tóg jẽ nĩ. ãjag to tóg Topẽ mré vēmén tĩ. To krónh ke tũ ti nĩgtĩ, ãjag tỹ kygněg tũ nĩn jé, ãjag tỹ Topẽ tỹ ěg ki nén ve sór mũ ěn hã

han sór jé, ãjag tỹ tag hã to tar nỹtĩ jé. ¹³ ãjag hã ki tóg ěkrég tĩ, tag vég sóg tĩ. Kỹ tóg *Laodicéia* tá ke ag mĩ ěkrég tĩ gé, *Hierápolis* tá ke ag mĩ ke gé. ¹⁴ *Lucas* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *médico* ěn ti, ù tỹ ěg to há tãvĩ ěn ti, kar kỹ *Demas* ti ke gé.

¹⁵ *Laodicéia* tá ěg régre ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ ěkrég mũ ti. *Ninfa* fi mĩ sóg ěkrég tĩ gé, fi ĩn tá vĕnh măn jafã ěn ki.

¹⁶ ãjag tỹ vĕnh rán tag to ke kar kỹ *Laodicéia* tá Topĕ ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ jĕnĕm nĩ. Kỹ tá ke ag tũ to kem nĩ gé, vĕnh kato, sỹ ag mỹ *carta* jĕnĕg mũ ti. ¹⁷ Kỹ *Arquipo* mỹ: “ěg *Senhor* tỹ ã mỹ nĕn ù tó mũ ěn han nĩ. To krónh ke tũg nĩ,” hem nĩ.

¹⁸ Vãhã sóg vĕsóg ki ãjag mỹ rán ke mũ ha', inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Isỹ se kỹ jĕ tag kã jatu' he tũg nĩ. Topĕ jé ãjag tar han tĩ. Hã vĕ.

PAULO TÏY CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÏY CARTA VË

¹ Paulo tÏy rá vë. IsÏy ãmã tÏy Tesselônica tá ke ag mÏy rán hã vë. Topë vÏ mÛ jé ãjag tóg tá vënh mãn tÏ. Topë tÏ vÏ tÏy ãjag nÏtÏ, ãg jóg mág ti. ãg *Senhor tÏy Jesus Cristo* tÏ vÏ tÏy ãjag nÏtÏ gé. SÏy ãjag mÏy vënh rá jënë vë, kÏy *Silas* mré *Timóteo* vÏ inh mré jënëg mÏy gé. Topë mÏy sóg to vÏ tÏ, ti tÏy ãjag tar han jé.

Tesselônica tá ke ag jykre

² Kurã kar ki sóg ãjag to Topë mré vÏ tÏ. Ti mÏy sóg: “há ti nÏ, ã tÏy ag krÏn há han kÏy,” he tÏ. ³ SÏy ti mré vÏn kÏy sóg ãjag mÏy ãkrég tÏ. ãjag tÏy ti ki ge kÏy nÏtÏn kÏy ãjag tóg nén ù há kar han mÏygtÏ. ãjag tÏy ti to há nÏtÏn kÏy ãjag tóg rãnrãj mág han mÏygtÏ. ãjag tÏy ãg *Senhor tÏy Jesus Cristo* ve sór kÏy ãjag tóg to krónh ke tÏ nÏgtÏ.

⁴ Inh kanhkã', tÏy ãg tóg Topë fe nÏtÏ, ti tÏy ãg kuprëg ja nÏn kÏy. ⁵ SÏy ãjag mré nÏn kÏy sóg ãjag mÏy Topë vÏ sér tó ja nÏgtÏ. Inh pijé inh jykre tÏy vëmén ja nÏgtÏ'. Topë jykre hã tÏy sóg vëmén tÏ, Topë kuprëg tÏy inh krÏn kÏy. Ti hã vÏ ãg tar han tÏ. Ki hã tó sóg mÏy ãjag mÏy, hã kÏy ãjag tóg inh jykre ki kanhró nÏtÏ. SÏy ãjag to há nÏn hã kÏy sóg ãjag mÏy tó ja nÏ. ⁶ Inh ri ke han sór ãjag tóg mÏy, ãg *Senhor*

ri ke ke gé. SÏy ãjag mÏy nén tó ja ãn kri fig ãjag tóg tÏ. KÏy ãjag tóg to vësÏrénh jagy han tÏ, ùri, pã'i ag tÏy ãjag to kórég nÏtÏn kÏy. Hã ra Topë kuprëg vÏ ãjag krÏ tÏy kãnhvy' he mÏy, ãjag vësÏrénh mÏy hã ra, ãprã. ⁷ Hã kÏy vënh kar tóg ãjag tÏy nén han mÏy mÛ mÛ sir, ga tÏy *Macedônia* tá, ga tÏy *Grécia* tá ke gé, ag tÏy ãjag kóm han kãn jé sir, ù tÏy *Jesus* ki ge kÏy nÏtÏ kar ag ke gé. ⁸ Vënh kar vÏ ãjag tÏy nén han mÏy mÛ kãn huri. Topë vÏ tó ãjag tóg mÏy, hã kÏy ag tóg ga tÏy *Macedônia* tá mÛ mÏy, ga tÏy *Grécia* tá ke gé, ãmã kar mÏy hã. ãjag tÏy Topë ki ge mÏy mÛ kãn ag tóg huri. IsÏy ag mÏy tó sór mÏy ra ag tóg: “mÛ ãg huri,” he tÏ. ⁹ KÏy ag tóg inh mÏy: “ã vÏ kri fig ag nÛji mÏy, *Tesselônica* tá ke ag,” he tÏ. “Topë ki ge kÏy ag nÛji nÏtÏ, vënh kãgrã tÏy topë tovãnh kÏy, ag tÏy Topë vÏ hã han jé sir, ùn rÏr nÏ ãn vÏ ti, hã vÏy: Topë pÛ, he mÏy. ¹⁰ Ti kósin nÛji vÏyn kenh ke mÏy, kanhkã tá. Ti kãtÏg jãvãnh ag nÛji mÏy. Topë nÛji ti rÏn mãn, ti ter kar kÏy, *Jesus* ti. ãn nÛji ãg krenkren han mÏy, ãg tÏy Topë jÏ vëg tÏ nÏ jé. *Jesus* kãtÏg jãvãnh ag nÛji mÏy, *Tesselônica* tá ke ag,” he ag tóg tÏ ãjag to.

2

Paulo tÏy Topë vÏ tó há han

¹ Inh kanhkã', inh ve ãjag tóg, isÏy ãjag mré nÏ mÏn kã. IsÏy ãjag mÏy Topë vÏ tó kÏy ãjag tóg Topë ki ge ja nÏ. Tó há han ja sóg nÏ. ² ãmã tÏy *Filipos* tá ag tóg inh vóg kónãn ja nÏgtÏ. Tá

ag tóg iso é he ja nĩgtĩ. Kĩ sóg tá kãkutẽ kũ ãjag tá jun ja nĩgtĩ. Ge ra sóg ãjag mũ tó, Topẽ vĩ sér ti. Ájag kamẽg ja tũ sóg nĩ, Topẽ tũ isar han kũ, sũ inh jagtar jagy ẽn ve ja ra. ³Sũ ãjag jyvẽn kũ sóg ãjag mũ ki hã tó ja nĩgtĩ. Kynẽ ja tũ inh nĩ. Nén ù vẽnhmũ tó ja tũ sóg nĩgtĩ gé. Ájag tũ nén ù to én ja tũ sóg nĩgtĩ gé. ⁴Topẽ hã ne inh jykre ve kũ inh mũ: “ha inh vĩ tó,” he ja nĩ. Hã kũ sóg tó mũ sir. Êprã ke ag tũ iso vĩ há han tũ ra tóg inh mũ tũ nén ù tũ nũ. Topẽ tũ iso vĩ há han ke tag hã tóg inh mũ há nĩ. Hã jé sóg ti vĩ hã ki króm sór mũ. Ti hã ne ẽg jykre ve kũ ẽg ki kanhró nĩ, Topẽ ti.

⁵Hã kũ sóg ãjag mũ ón kũ: “há ãjag tóg nũtĩ,” he ja tũ nĩgtĩ. Ájag tũ nén ù to én ja tũ sóg nĩgtĩ gé. Ájag ki sóg gũj ve sór ja tũ nĩ gé. Topẽ hã ne tag vé. ⁶Kũ êprã ke ag tũ iso vĩ há han tũ ra tóg inh mũ tũ nén ù tũ nũ mũr. Ájag tũ inh mũ vĩ há han tũ ra tóg inh mũ tũ nén ù tũ nũ gé. ⁷Cristo hã vỹ inh jẽnẽ ja nĩ. Hã kũ tóg, sũ ãjag mũ vĩ tar han há tĩ vẽ. Hã ra sóg ke ja tũ nĩ. Komẽr hã sóg vĩ ja nĩgtĩ. Ẽg tũ ẽg krẽ kãsir mré vĩ ri ke han ja sóg nĩgtĩ. ⁸Ájag to sóg há tãvĩ nĩ, hã kũ sóg ãjag mũ Topẽ vĩ sér tó kãn sór ja nĩgtĩ. Kũ tóg inh mũ tũ nén ù tũ nĩ gé, sũ ãjag jagfy ter ke mũ ti.

⁹Inh kanhkã', inh rãnrãj to jyrén nĩ. Inh rãnrãj vỹ inh kutãn tĩ. Kuty ki sóg inh rãnrãj han tĩ, kurã ki ke gé, isũ inh jẽn kajãm jé. Hã kũ sóg

ãjag jẽn ko ja tũ nĩgtĩ. Topẽ vĩ hã tó ja sóg nĩ, ãjag kanhrãn kũ. ¹⁰Isũ nén han mũ ve kãn ãjag tóg, kũ Topẽ vỹ inh vэг tĩ gé. Topẽ jykre hã han isóg tĩ, vỹjyre kuryj ti. Nén ù vẽnhmũ han vãn hã sóg nĩgtĩ. Ájag rĩnve sóg han, ãjag tũ *Jesus* ki ge kũ nũtĩn kũ. ¹¹Gĩr panh vỹ ti kósin jyvẽn tĩ, kũ tóg kejẽn ti jyvẽn tar han tĩ gé. Kũ tóg kejẽn vĩ há han tĩ gé, ti fũn kũ. Ti ri ke han ja sóg nĩ mũr, ãjag mũ. ¹²Hã kũ sóg ãjag fe tar han. Ájag jyvẽn ja sóg nĩgtĩ, kũ sóg ãjag jyvẽn tar han ja nĩgtĩ gé kejẽn, ãjag tũ Topẽ jykre ki króm jé. Ti hã ne ãjag kuprẽg', ãjag tũ ti tũ tũ ẽg pã'i nĩ ve jé, ãjag tũ ti jykre mág ve jé, ti jykre tũ ẽg kãfór nĩ ẽn ti. ¹³Ájag tũ Topẽ vĩ mẽ kũ ãjag tóg to: “he,” he ja nĩgtĩ. Ájag mũ sóg tó, kũ tóg ãjag mũ há ja nĩgtĩ. Tag to sóg Topẽ mũ: “ã hã ne tóg ag krĩn'. Kũ tóg inh mũ sér tĩ,” he tĩ. Kurã kar ki sóg ti mũ tó tĩ. Hã kũ tóg ãjag jykre kugryn hũ sir, Topẽ vỹ ti, ãjag tũ ti vỹ kri fin kũ.

¹⁴Inh kanhkã', ga tũ *Judéia* tá ke ag tóg vẽn hãn tĩ, Topẽ vỹ mẽ jé, ag tũ *Jesus Cristo* ki ge kũ nũtĩn kũ. Hã ra ag mré ke ag tóg ag vóg kónãn tĩ, *Israel* ag. Kũ ãjag mré ke ag tóg ãjag vóg kónãn tĩ gé. Hã kũ ãjag tóg ag kóm vēsýrénh mũ gé. ¹⁵*Israel* ag pã'i ag vỹ *Jesus* tén, ẽg *Senhor* ti. Topẽ vỹ tó tũ ag kãgtén ag tóg tĩ gé. Kũ ag tóg ẽg vóg kónãn tĩ gé sir. Hã ki ag tóg Topẽ jũ han tĩ. ¹⁶Hã kũ ag tóg inh mũ: “ker fóg ag mũ vỹ hẽ,” he tĩ. “Ker

kanhgág ag mÿ Topě vĭ tó hě', ag krenkren tũ nĭ jé," he tóg tĭ. Hã ki ag tóg Topě vĭ mranh kãn tĭ. Hã kÿ Topě tóg ag to jũ mũ sir. Kÿ tóg ag vóg kónãn kãn ke mũ gé sir, vĕnh kaja jé.

Paulo krĭ kufy

¹⁷ Inh kanhkã', isÿ ãjag vég tũ nĭn kÿ tóg inh mÿ e tĭ. Hã kÿ sóg fe kaj nĭ. Tãg ti nĭ ver, sÿ ãjag ve ja ti. Hã ra inh pijé ãjag kã jatu' he mũ'. Æjag ve sór tãvĭ inh nĭ, kÿ sóg ãjag to kãtĭg kren. ¹⁸ Isÿ ãjag to kãtĭg ke vĕ vĕ, hã ra *Satanás* vÿ inh kato tĕ. Kar kÿ sóg to jykrén mãn, hã ra *Satanás* vÿ inh kato tĕ mãn. Hã kÿ sóg ãjag tá jun ja tũ nĭ, inh, hã vÿ: *Paulo*, he mũ. ¹⁹ Æjag hã to sóg jykrén mũ, *Jesus* tÿ ãjag hã ki inh jykre ve jé, ti kãtĭg mãn kÿ. Æjag tÿ ti vĭ ki króm kÿ tóg vég mũ, inh rãnhraj ti. Æjag hã to inh fe tóg mrin ke mũ. Æjag hã ki sóg tÿ ũn mág nĭnh mũ, *Jesus* mÿ. ²⁰ Æjag hã tugrĭn sóg tÿ ũn mág nĭ. Æjag hã tugrĭn tóg inh mÿ sér tĭ.

3

¹ Æjag to sóg jykrén mág tĭ, hã kÿ sóg *Timóteo* jĕnĕ ja nĭ, ti tÿ ãjag ve jé, isÿ ěmã tÿ *Atenas* tá nĭnh kÿ. Ti mÿ sóg: "ha inh ré kÿ tĭg, sÿ inh pir mÿ tag kã nĭ jé," he ja nĭ. "Ag hÿn ne han mũ'?" he sóg mũ, isÿ ãjag to krĭ kufy ja nĭnh kÿ. ² *Timóteo* vÿ tÿ *Jesus* mré ke nĭ. Hã kÿ tóg *Cristo* kãmén tĭgtĭ, inh ri ke. Kÿ tóg ãjag tá jun kÿ ãjag jyvĕn ja nĭ. Æjag fe tÿ há' he ja tóg nĭ, ãjag tÿ *Jesus* ki rã tovãnh

tũ nĭ jé. ³ "Hĕn ri ke mũn ag hÿn krĭ kufy nÿtĭ, ag jagãgtar mũn kÿ," he ja sóg nĭgtĭ ãjag to. "Ag mré ke ag ne tóg ag vóg kónãn mũ', Topě jykre to'," he ja sóg nĭgtĭ. Hã ra sóg ãjag mÿ tó ja nĭ, ěg jagãgtar ke ti, Topě jykre to. ⁴ Isÿ ãjag mré nĭ mũ ěn kã sóg ãjag mÿ: "ti tugrĭn ěg jagtar ke mũ," he ja nĭ. Hã ve ja ãjag tóg nĭ. ⁵ Hã kÿ sóg *Timóteo* jĕnĕ, isÿ ãjag to krĭ kufy ja nĭnh kÿ. "Ag mÿ Topě tovãnh tũ nĭ vÿ?" he ja sóg nĭ. "Ěg krĭn kónãn tĭ ěn mÿ ag krĭn tũ nĭ vÿ? Ti tÿ ag krĭn kónãn kÿ sóg fagrĭnh mÿ ag mÿ tó ja nĭ mÿr'," he ja sóg nĭ.

Timóteo tÿ Paulo krĭ kuprãg

⁶ Hã ra tóg sir inh ki jun mãn mũ, ãjag ve kar kÿ. Æjag kãmén tóg mũ, kÿ inh fe tóg mrin ke mũ sir. "*Jesus* ki ge to tar ag nÿtĭ. Jagnĕ to há ag nÿtĭ. Æ mĭ ěkrég ag tóg tĭ. Æ ve sór ag tóg tĭ. Æ tÿ ag ve sór ri ke han ag tóg tĭ," he tóg mũ inh mÿ. ⁷ Kÿ inh krĭ tóg kãnhvy' he mũ sir. Inh jagtar mũ ra inh fe tóg há' he mũ sir, ãjag tÿ *Jesus* ki ge kÿ nÿtĭn kÿ. ⁸ Æjag tÿ ti to tar nÿtĭn kÿ tóg inh mÿ inh rĭr mãn ri ke nĭ ⁹ Topě mÿ sóg vĭ há han mũ sir, ãjag to. Inh fe vÿ mrin ke mũ. ¹⁰ Kuty kar ki sóg ti mré vĕmén tĭ, kurã kar ki ke gé. Sÿ ãjag ve sór nĭnh kÿ sóg Topě mÿ isĭg ke to vĭ tĭ, sÿ ãjag tar han sór kÿ, ãjag tÿ ti ki rã to tar nÿtĭ jé.

¹¹ Ěg jóg tÿ Topě tÿ inh mÿ: "ha ag venh tĭg," hen kÿ tóg inh mÿ sér tĭnh mũ, *Jesus* ti ke gé, ěg *Senhor* ti. ¹² Ti hã mÿ

sóg to vī tī, ti tỹ ājag tỹ jagnē to há tāvī han jé. Jagnē to há ājag nỹtī. Ti hā vỹ ājag tar han ke mū, ājag tỹ vēnh kar to há nỹtī to tar nỹtī jé, isỹ ājag to há nī ri ke. ¹³ Kỹ sóg ti mỹ to vī tī gé, ti tỹ vỹjykre há to ājag tar han jé. Kejēn ēg *Senhor* tỹ *Jesus* vỹ kātīg mǎn ke mū, ti tũ kar ag mré. Ēg jóg tỹ Topē tỹ ũri ājag kykũnh kỹ ājag tóg kurā ēn kǎ ti rĩnja tá jǎnhkri nỹtĩnh mū.

4

Ēg tỹ Jesus jykre mī mũnh ke

¹ Inh kanhkǎ', vǎhǎ sóg ājag mỹ nén ũ to sór mū gé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus* rĩnve sóg ājag jyvēn sór mū. Ājag mỹ sóg ti jykre tó huri, ājag tỹ ti japry jagma mū há han jé, ājag tỹ Topē mỹ há nỹtī jé. Kỹ to tar nỹtīm nī. ² Tag kǎmén sór isóg mū ājag mỹ, ēg *Senhor* tỹ *Jesus* tỹ inh mỹ: “tag tóm nī,” he ja nĩn kỹ. ³ Topē vỹ ājag to jykren, ājag tỹ ti jykre hǎ han jé. Kỹ ājag prũ tũ fag mré nỹ tũg nī, ājag mén tũ ag mré nỹ tũg nī gé. ⁴ Ājag tỹ ājag prũ fi mré nỹ kỹ fi mré nỹ há han nī, Topē jykre han jé. Kỹ ēprǎ ke ag vỹ ājag to jykren kónǎn ke tũ nī gé. Fi tỹ prũg kónǎn tũg nī. ⁵ Fi to én kónǎn tũg nī gé, ājag prũ fi to. Ũ tỹ *Jesus* ki rǎ tũ ag jykre han tũg nī. Ũ tỹ Topē jykre ki kagtīg ag jykre han tũg nī, ājag prũ fi to. Fi tỹ prũg há han nī.

⁶ Ājag régre tỹ nén ũ to én tũg nī. Ti tũ vē mỹr. Kỹ ti tũ ki Topē vī mranh tũg nī. Topē hǎ

ne tag to jũ tī'. Kỹ ājag régre tỹ nén ũ vóg tũg nī gé. Ājag tỹ ti tũ vóg kỹ Topē vỹ ājag vóg ke mū gé, ti kajǎm jé. Tag tó sóg huri ājag mỹ, hǎ ra sóg tó mǎn mū gé. ⁷ Ēg tỹ vēnh kavēnh kỹ ēg tóg Topē jykre han tũ nĩgtī mỹr. Ti jykre vỹ kuryj nỹ. Ēg tỹ tỹ ti tũ nỹtī hǎ jé tóg ēg kuprēg. ⁸ Ēprǎ ke vī pijé', sỹ ājag mỹ nén tó mū tag tī'. Topē vī vē mỹr. Ājag tỹ inh vī tag han tũ nĩn kỹ ājag tóg Topē vī mranh mū. Ti kuprīg tỹ tóg inh jagrē han ja nī', kỹ tóg tỹ ājag jagrē han ja nī gé.

⁹ Nén ũ to ājag tar nỹtī, hǎ vỹ: jagnē to há, he mū. Hǎ kỹ sóg tag to ājag mỹ rán mág han ke tũ nī. Topē vỹ ājag kanhrǎn, ājag tỹ jagnē jagǎgtǎn ken ki. ¹⁰ Ga tỹ *Macedônia* tá ke kar ag to ājag há nỹtī, *Jesus* mré ke kar ag to ke gé. To tar nỹtīm nī. To krónh ke tũg nī, ājag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩn kỹ.

¹¹ Vǎsǎn nī, ājag tỹ jatun mỹ nỹtī jé, jatun mỹ ājag rǎnhrǎj han jé. Ājag rǎnhrǎj pē ēn to tar nỹtīm nī, hǎ jé sóg ājag jyvēn ja nī. Kỹ sóg to ājag jyvēn mǎn mū, ājag rǎnhrǎj to. ¹² Kỹ nén ũ vỹ ājag mỹ tũ' henh ke tũ pē nī. Ājag tỹ ājag rǎnhrǎj to nén ũ kar ve kỹ tóg há tī, ũ tỹ ājag mỹ nén ũ nĩm tũ nī jé, fagrĩnh mỹ.

Ũ ter kỹ fỹ mág tũg nī

¹³ Inh kanhkǎ', sỹ nén ũ ki ājag kanhrǎn há tóg tī gé, ha mē. Ēg mré ke ũ ag tóg hur kǎgter. Kỹ fỹ mág tũg nī, ag jé. *Jesus* ki ge tũ ag ri ke han

tũg nĩ. Ag ter kũ ag tóg nén ũ há venh ke tũ nĩ. Hã kũ ag tóg fỹ mág tĩ. Hã ra tóg ãg mỹ ge tũ nĩ. ¹⁴ *Jesus* vỹ ter ja nĩ. Kar kũ tóg rĩr mãn ja nĩ. Hã ri ke ti nĩ, *Jesus* ki ge mũ ag kãgter ti. Topẽ vỹ ãg han mãn ke mũ, *Jesus* tigrĩn, ãg tỹ ti mré nỹtĩ jé sir. ¹⁵ ãg *Senhor* vỹ inh kanhrãn. Ti jẽnky ki tóg kutẽ, sỹ tónh ke tag ti, ha mẽ. Ver ãg rĩnrĩr nỹtĩ. Hẽn ri ke mũn ãg kãgter kãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg ken jo. Kũ ãg tóg ti kãtĩg venh mũ sir. Hã ra ãg tóg ũn kãgter mũ ag jo mũnh ke tũ nĩ. Ag hã mré ãg tóg mũnh ke mũ.

¹⁶ Ti kãtĩg vỹ ge nĩnh mũ, ha mẽ. Tére jé tóg ke mũ, kanhkã tá. Kũ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã ag pã'i mág vỹ prẽr ke mũ sir. Topẽ tỹ vãkyn jafã vỹ mẽ há tĩnh mũ, *trombeta* ên ti. Kũ ũn kãgter mũ ag vỹ rĩnrĩr mãn mũ sir, *Jesus* mré ke ag. ¹⁷ Kar kũ ãg tóg ag mré jãprynh mũ gé, ãg tỹ ti kãtĩg ke jo kãgter tũ ra, ũn rĩnrĩr mãn mũ ag mré. Kanhkã góg kã mĩ ãg tóg jãprynh mũ. Kũ ãg tóg ãg *Senhor* kato tẽgtẽnh mũ sir, kanhkã krẽm. Kũ ãg tóg ti mré nỹtĩnh mũ sir. Ti ré kũ ãg mũ mãn ke tũ nĩ sir. ¹⁸ Tag tóm nĩ jagnẽ mỹ, ãgag krĩ tỹ kãnhvy' he jé, ũn kãgter mũ ag to.

5

Jesus tỹ kãnhmar kãtĩg mãn ke

¹ Inh kanhkã', ti kãtĩg ke ki kanhró ãg tóg nỹtĩ. Hã ra ãg tóg ti kurã hã ki kagtĩg nỹtĩ, ti prỹg ke gé. Tag mẽ ãgag tóg huri, hã kũ sóg ãgag mỹ tó mág

ke tũ nĩ ha. ² Vãhãn kãtĩg, ãg *Senhor* ti. Hã ra tóg ũ tỹ ãg tỹ nén ũ péju tĩ kãtĩg ri ke nĩnh mũ. ãg vatánh tá tóg ãg tũ mág tĩ. Kũ tóg ge nĩnh mũ, ãg *Senhor* kãtĩg ti. ³ Ti to há tũ ag vỹ: "jatun mỹ ãg nỹtĩ. ũ vỹ ãg vóg ke tũ nĩ," henh ke mũ. Ag tỹ tag tó mũ ra tóg vãhã kãtĩg mũ. Kũ ag tóg nũgme ki vár ke mũ sir. Ag tỹ to jykrén tũ hã ra ti kãtĩg kũ ag tóg krenkren ke tũ pẽ nĩ, ha vem nĩ.

⁴ Inh kanhkã', ãgag hã ne tóg tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩ'. Hã kũ tóg ãgag ki kuty tũ nĩ. Kũ ãgag tóg ki kanhró nỹtĩ. Kũ ti kãtĩg vỹ ãgag mỹ nén ũ péju tĩ kãtĩg ri ke tũ nĩ, ãgag tỹ ki kanhró nỹtĩn kũ. ⁵ Ti krẽ vỹ tỹ ãgag nỹtĩ. Hã kũ tóg ãgag ki kurã nĩ, ãgag tỹ ki kanhró nỹtĩn kũ. Kuty tũ ti nĩ, ãg ki. Ti kãtĩg ke ki kanhró ãg tóg nỹtĩ, hã kũ tóg ãg ki kurã nĩ sir.

⁶ Kũ ti kãtĩg ke kã jatun tũg nĩ. Vẽso jykrén nĩ, ãgag tỹ ti kãtĩg ke jo vẽn hãnhkrigkrig jé, ãgag tỹ kã jatun tũ nĩ jé. ⁷ ũn nũgnũr mũ ag vỹ kuty kũ nũgnũr tĩ. Kũ ag tóg ti kãtĩg ke kã jatu nỹtĩ. Kũ ũn kronkron mũ ag vỹ kuty kũ pépév mũgtĩ, ag kãgter nỹtĩn kũ. Kũ ag tóg vẽso jykrén tũ nỹtĩ. Kuty tá vỹjykre hã vẽ. ⁸ ãg jé kurã tá vỹjykre há ên ti han jãvo. ãg jé vẽso jykrén. ãg jé jagnẽ to há to krónh ke tũg.

Kũ ãg tóg vẽn hã gég tĩ ag tar ri ke nỹtĩnh mũ. Kũ tóg ãg mỹ *soldado* kur ri ke nĩ sir, ti ki rã ti, jagnẽ to há ti ke gé. ãg tỹ jagnẽ to há to tar nỹtĩn kũ

ĕg tóg krenkren ke mũ. Kĩ tóg ĕg mũ *soldado* tĩ sãpe tĩ *ferro* ĕn ri ke nĩ sir. ⁹ Topẽ vỹ ĕg kuprẽg, ĕg tĩ ti jũ vėg tũ nĩ jé, ĕg krenkren jé, ĕg tĩ nũgme ki vár tũ nĩ jé, *Jesus Cristo* tugnĩn, ĕg *Senhor* ti. ¹⁰ Ti hã ne ĕg jagfỹ ter ja nĩ', ĕg tĩ ti tigrĩn rĩnrĩn nỹĩ jé. Ēg tĩ ti kãtĩg ke jo kãgter mũ ra ĕg tóg ti mré nỹĩnh mũ. Ēg kãgter tũ ra ĕg tóg ti mré tá nỹĩnh ke mũ gé, ti kãtĩg kỹ. Jagnẽ ri ke ĕg nỹĩnh mũ. ¹¹ Tag tóm nĩ, jagnẽ mũ. Tỹ jagnẽ krĩ tỹ kãnhvỹ' hem nĩ gé, ũn ter mũ to. Kỹ tỹ jagnẽ jyvẽn nĩ gé, ģag tar nỹĩ jé. Tó ģag tóg mũgtĩ, kỹ tó há han nĩ.

Vỹjykre há ti

¹² Inh kanhkã', nén ũ tó jé sóg ke mũ gé. ģag kã mũ ũ ag tóg tỹ ģag kófa nỹĩ, *igreja* to, *Jesus* mré ke ũ ag. ģag jyvẽn ag tóg tĩ. ģag to ag tóg vãsãn tĩ. ¹³ Ēn ag kamẽg nĩ. Ag mũ vĩ há han nĩ. Ag to há tãvĩ nỹĩm nĩ, ag tỹ ģag ki rĩr kỹ. Jagnẽ krĩ rỹg tũg nĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', tag tó jé sóg ke mũ gé, ha mẽ. ũ tỹ vėnhmỹ mẽ ag jyvẽn tar han nĩ. ũ tỹ kãnhmar krónh ke tĩ ag mré komẽr hã vĩm nĩ. ũn fe krój ag fe tỹ tar' hem nĩ. Vėnh kar mũ komẽr hã vĩm nĩ. ¹⁵ ũ tỹ ģag mũ nén ũ kórég han mũ ra ti mũ nén ũ kórég han tũg nĩ jãvo. Vėnh kajãm tũg nĩ. Nén ũ há tãvĩ han nĩ jagnẽ mũ, vėnh kar mũ ke gé.

¹⁶ Kurã kar ki ģag fe tỹ mrin kem nĩ. ¹⁷ Kurã kar ki ĕg jóg

mág mré vĩm nĩ, ģag tỹ ti to krónh ke tũ nĩn jé. ¹⁸ Nén ũ kar to ti mũ: “inh mũ tóg há tĩ,” hem nĩ gé. Topẽ jykren hã vė. *Jesus Cristo* nón ĕg tóg ti jykre han ke mũ. Ēg tỹ nén ũ vėg mũ kar to ĕg tóg: “inh mũ tóg há nĩ,” henh ke mũ.

¹⁹ Topẽ kuprĩg tỹ ģag krĩn sór kỹ ti mũ: “nejé,” he tũg nĩ. ²⁰ Kejẽn Topẽ kuprĩg tóg ũ krĩn tĩ, kỹ tóg Topẽ vĩ tó mũ sir. Ēn to é he tũg nĩ. ²¹ ũ tỹ ģag mũ vĩn kỹ to: “vėnh vĩ há mũ'?” hem nĩ. Ti tỹ tỹ ģag mũ vėnh vĩ há nĩn kỹ jẽmẽm nĩ. ²² Ti há tũ nĩn kỹ jẽmẽ tũg nĩ, ģag tỹ nén ũ kórég han tũ nĩ jé. Nén ũ kórég han sór tũg nĩ.

²³ Topẽ vỹ ģag krĩ kuprãg tĩ. Ti mũ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ģag tar han jé, ti tỹ ģag jykre há han jé, ģag fe ti ke gé, ģag krĩ ti ke gé. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* kãtĩg mãn kỹ tóg ĕg jykre tugnỹm ke mũ sir. Hã jé tóg ĕg jykre há han sór mũ. ²⁴ ũ tỹ ĕg kuprẽg mũ vĩ ĕg jykre há han sór mũ, hã vỹ: Topẽ, he mũ. Fagrĩnh mũ ti vĩ vãnh nĩgtĩ.

²⁵ Inh kanhkã', iso Topẽ mré vĩm nĩ gé. ²⁶ Jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, *Jesus* mré ke kar ki, jagnẽ nĩgé kãgmĩ kỹ. ²⁷ Ēg *Senhor* rĩnve sóg ģag mũ: “*Jesus* ki ge kỹ nỹĩ kar ag tỹ isỹ nén rán mũ tag mẽ kãn ke vė,” he mũ mũr. Hã kỹ sóg: “ag kar mũ to kem nĩ,” he mũ. ²⁸ Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* mũ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ģag tar han jé.

Hã vė.

PAULO TÏY CARTA HAN: TESSALÔNICA TÁ KE AG MÏY CARTA Û

¹ Paulo tÏy rá vë. IsÏy ãmã tÏy Tessalônica tá ke ag mÏy rán hã vë. Tá ãjag tóg Topë vÏ mē jé vënhmãn tí. Topë tũ vÏ tÏy ãjag nÏtĩ, ãg jóg mág ti. *Jesus Cristo* tũ vÏ tÏy ãjag nÏtĩ gé, ãg *Senhor* tí. SÏy ãjag mÏy vënh rá jënē vë. KÏy *Silas* vÏ jënēg mũ gé inh mré, *Timóteo* ke gé. ² ãg jóg tÏy Topë mÏy sóg to vÏ tí, ti tÏy ãjag tar han jé, ti tÏy ãjag krĩ kuprãg jé gé. ãg *Senhor* tÏy *Jesus Cristo* mÏy sóg tag to vÏ tí gé.

Cristo tÏy ãg kajãm ke

³ Inh kanhkã', isÏy kurã kar ki ãjag to Topë mré vÏ vë. ãjag to sóg ti mÏy vÏ há han tí. ãjag jykre tóg inh mÏy sér tí. ãjag hã ne tóg ti vÏ to tar tãvĩ nÏtĩ', kri fi kÏy. Jagnē to ãjag tóg há tãvĩ nÏtĩ gé, ãjag kar ti. Hã kÏy sóg Topë mÏy vÏ há han tí, ãjag to. ⁴ Hã kÏy sóg Topë tũ kar ag mÏy ãjag tó tí, ãg vënhmãn kÏy. "Ti vÏ kri fi to ag tar nÏtĩ, ag tÏy ag vóg kónãn mũ ra," he sóg tí, ãjag to. IsÏy tag tó kÏy tóg inh mÏy sér tãvĩ tí. ⁵ Hã tigrĩn ãg tóg Topë jykre kuryj ki kanhró nÏtĩ, ãjag tÏy ti tovãnh tũ nÏn kÏy. Jagtar ãjag tóg mũ, hã ra ãjag tóg ti tovãnh tũ nÏgtĩ. Ti tÏy tÏy ãg pã'i nÏ ve jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nÏ. ⁶ Ha vé, ù tÏy ãjag jagãgtar han mũ ãn jagãgtar

han jé tóg ke mũ gé, vënh kaja jé, Topë tí. Hã ki ãg tóg ti jykre kuryj ki kanhrãn mũ sir. ⁷ Ag jãvo tóg ãjag tar han mũ sir, ãjag jagtar mũ hã ra. KÏy tóg sir ãjag jagtar tÏy tũ' he mũ gé sir, ãg kar mÏy, ãg *Senhor* tÏy *Jesus* tÏy kanhkã tá kãtĩg kÏy. Kanhkã tãn ag mré tóg kãtĩg ke mũ. KÏy ãg tóg ti vënh mũ sir. ⁸ TÏy tóg pÏ gru ve kãtĩg ke mũ. KÏy tóg ù tÏy Topë ki kanhrãn jãvãnh ag vóg kónãn ke mũ sir, vënh kaja jé, ù tÏy ãg *Senhor* tÏy *Jesus* vÏ mranh mũ ãn ag. ⁹ Ag vóg kónãn jé tóg ke mũ. KÏy ag vësÏrénh vÏ tũ' henh ke tũ nÏ. ãg *Senhor* mré ag nÏtĩnh ke tũ nÏ sir. Ti jykre há ãn vënh ke tũ ag nÏ, ti tÏy tÏy pã'i mág pë nÏ ãn tí.

¹⁰ Ti kãtĩg kÏy tóg ag vóg kónãn ke mũ. KÏy tóg vãhã ti tũ ag tÏy ùn mág han ke mũ sir. KÏy vënh kar tóg ãg tigrĩn ti jykre ve kãn ke mũ, ãg tÏy ti ki ge kÏy nÏtĩn kÏy. ãjag hã tóg inh vÏ kri fi. Hã kÏy ãjag tóg kurã ãn vënh ke mũ. ¹¹ Hã jé sóg ãjag to Topë mré vÏ tí, kurã kar ki. Ti mÏy sóg: "ag tar han nÏ," he tí. "Á jykre han sór ag tóg mũ. KÏy ag tar han nÏ, ag tÏy kygnēg tũ nÏ jé. Ag kuprēg ã tóg, ag tÏy kurã ãn ve jé," he sóg tí mÏy, Topë mÏy. ¹² Ti tÏy ãg kri tÏy ùn mág nÏn kÏy tóg ãg tÏy ùn mág han ke mũ gé. Topë tÏy ãg mÏy ti tÏy nēn ù há nÏm ke ãn hã vë, ãg *Senhor* tÏy *Jesus Cristo* ti ke gé.

2

Jesus kato tē tÏy vënh ven ke

¹ Inh kanhkã', sÿ ãjag jyvën há tóg tĩ sir. Kãnhmar ti kãtĩg mũ, ãg *Senhor tÿ Jesus Cristo* ti. Kÿ ãg tóg vënh mãn mũ, ti tÿ ãg gé tĩg jé sir. Kÿ ãg tóg ti mré nÿtĩnh mũ. ² Ha ra tóg ver kór gy sĩ tĩ. Kÿ ù tÿ ãjag mÿ: "Topë kuprĩg tóg inh mÿ: ùri ke vë, hé," he mũ ra kri fi tũg nĩ. ãjag fe tÿ jũrũn ke tũg nĩ. ù tÿ ãjag mÿ: "*Paulo* vÿ inh mÿ tó, kÿ tóg: ùri ke vë, hé," he mũ ra kri nĩm tũg nĩ gé. ³ Ag jykre tugnÿm ra, ù tÿ ãjag krĩn kónãn sór mũ ag. ùri ke tũ vë ver. Ti kãtĩg ke to hã ù tÿ hën ri ke ag vÿ ti tovãnh ke mũ ver. Ti kato tãgtã jé ag tóg ke mũ ver. Kÿ ù tóg ver vënh ven ke mũ gé, hã vÿ: "ù tÿ Topë vĩ mranh tĩ ãn," he mũ, "ù tÿ nũgme ki kutënh ke mũ ãn ti," he mũ. ⁴ Topë vĩ mranh tĩ pë vë. Hã kÿ Topë vÿ nũgme ki ti fón ke mũ. ãn vÿ tóg Topë kato tãnh ke mũ ver; vënh kãgrá tÿ topë kato ke gé. Kÿ tóg vãhã sir *Jerusalem* tá Topë ãn krãm rãnh mũ, Topë nĩg ja ãn tá tóg nĩnh mũ. Kÿ tóg vëso: "tÿ sóg Topë nĩ," henh ke mũ, ón kÿ.

⁵ Isÿ ãjag mré nĩn kÿ sóg ãjag mÿ tag tó ja nĩ. Kÿ mĩ êkrén nĩ. ⁶ ù tÿ ver ti ki rĩr nĩ ãn tÿ ti ki rĩr nĩn kÿ tóg ver vënh ven tũ nĩ. Kÿ tóg ón kÿ: "tÿ sóg Topë nĩ," he tũ nĩ ver. Ti kurã ki tóg vënh ven ke mũ sir vãhã. ⁷ ùri ù tÿ hën ri ke ag tóg vëjykre pãno han mũgtĩ, Topë vĩ mranh kÿ. Hã ra ag tóg ver vënh pigju kÿ han tĩ. Kÿ ãg tóg ve há han tũ nĩ, ag jykre pãno ti. Kÿ ù tÿ ón kÿ: "tÿ sóg Topë nĩ," he mũ ãn tóg vënh ven tũ

nĩ gé ver.

⁸ Ti tÿ ti ki rĩr tovãnh kÿ tóg vënh ven ke mũ sir vãhã, ùn jykre pãno ãn ti. Hã ra ãg *Senhor tÿ Jesus* vÿ ti tén ke mũ, ti jënger tÿ. ⁹ Hã ra ùn jykre pãno ãn vÿ tóg *Satanás* jykre han mũ, Nén-Kórég tÿ ti krĩn kÿ. Kÿ tóg ón kÿ vëjykre tar hynhan mũ, ãg tÿ nén han vãnh ãn mÿr. Kujá ag jykre ri ke han jé tóg ke mũ. ¹⁰ Vënh kar *lograr* he jé tóg ke mũ gé. Jykre kuryj nĩ ve tóg nĩnh mũ, hã ra tóg pãno nÿ. Kÿ ù tÿ nũgme ki vãr ke mũ ag vÿ ti vĩ kri fi kãn ke mũ, ag tÿ Topë vĩ kri nĩm tũ hã ra. Vënh vĩ há to ag tóg há tũ nÿtĩ, hã kÿ ag tóg krenkren ke tũ nĩ. ¹¹ Hã jé Topë tóg ag mÿ vënh ó jënënh ke mũ, ag tÿ ón kÿ vëjykre ãn kri fi jé, ag tÿ kri nĩm sór kÿ. ¹² Topë tÿ ag jykre tugnÿm kÿ tóg nũgme ki ag vãm ke mũ. Vënh vĩ há kri fi jãvãnh ag tóg nÿtĩ mÿr. Vëjykre pãno hã to ag tóg há tãvĩ nÿtĩ mÿr. Hã kÿ tóg ag vãm ke mũ, nũgme ki.

Topë tÿ ãg kuprëg

¹³ Jãvo sóg ãjag to Topë mré vĩ há han tĩ, kurã kar ki mÿr. Tÿ ãjag tóg *Jesus* mré ke nÿtĩ, ãg *Senhor* mré. Kÿ tóg ãjag to há tãvĩ nĩ. Topë vÿ ãjag kuprëg. Ti kuprĩg tÿ tóg ãjag tÿ tÿ ti tũ nÿtĩ han, ãjag krenkren jé. Kÿ ãjag tóg ti vĩ kri fig mũ, vënh vĩ há ãn kri. ¹⁴ Isÿ ãjag mÿ *Jesus* vĩ tón kÿ Topë vÿ ãjag kuprëg, ãjag tÿ ãg *Senhor tÿ Jesus Cristo* mré tÿ ùn mág nÿtĩ jé.

¹⁵ Inh kanhkã', tar nÿtĩm nĩ, sÿ ãjag kanhrãn to, ãjag tÿ ki

króm jé. Isỹ ãjag mỹ *Jesus* jykre tó mũ ên to tar nỹtĩm nĩ, sỹ ãjag mỹ nén rán mũ tag to ke gé. ¹⁶ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vỹ ãg to há tâvĩ nĩ, ãg jóg tỹ Topẽ ke gé. Kỹ tóg ãg krĩ kuprãg mũ sir, ãg tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. Ti hã ne tóg ãg mỹ ti tỹ nén ù há ên ven ke mũ. Hã ve sór ãg tóg mũ. ¹⁷ Ti mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag fe tỹ há' he jé, ti tỹ ãjag tỹ nén ù há han jé, ãjag tỹ ki hã kãmén jé gé.

3

Topẽ tỹ ãg jy nĩgãñ

¹ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag mỹ nén ù to vĩ mũ gé. Iso Topẽ mré vĩm nĩ, ãg *Senhor* vĩ tỹ kãnhmar vãnh kar kri rũm ke jé, vãnh kar tỹ ti vĩ to há nỹtĩ jé, ti mỹ vĩ há han jé, ag tỹ ãjag ri ke nỹtĩ jé. ² Ti mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ijy nĩgãñ jé, vỹjykre pãno han mũ ag jo, ùn jykre pãno ag jo ke gé. Û ag tóg *Jesus* ki ge jãvãnh nỹtĩ, hã kỹ ag tóg iso kórég nỹtĩ sir.

³ Hã ra ãg *Senhor* vỹ ti tỹ nén tó ja ên han ke mũ. ãjag tar han jé tóg ke mũ. ãjag jy nĩgãñ jé tóg ke mũ gé, Japo jo, Nén-Kórég ên jo. ⁴ ãjag hỹn inh vĩ han ke mũ, kỹ tóg inh mỹ há tĩ. Topẽ vỹ ãjag krĩn ke mũ, ãjag tỹ sỹ ãjag mỹ nén tó mũ ên ki króm jé. Kỹ ãjag tóg to krónh kenh ke tũ nĩ sir. ⁵ Ëg *Senhor* jé ãjag krĩn, ãjag tỹ ti to há nỹtĩ jé, ti tỹ ãg to há ri ke. Ti jé ãjag krĩn, ãjag tar nỹtĩ jé, ãjag jagtar hã ra. *Cristo* vỹ ge ja nĩ gé. Kỹ ti nón gem nĩ.

Ëg tỹ rãnhrãj ke

⁶ Inh kanhkã', vãhã sóg ãjag jyvẽn mũ gé sir. ãjag jyvẽn tar han sóg mũ gé. Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ sóg ãjag mỹ: “*Jesus* mré ke ù ag tóg vẽnhmỹ mẽ nỹtĩ,” he mũ. Inh vĩ mranh sór ag nỹtĩ. Ên ag mré vĩ mãn tũg nĩ. ⁷ Sỹ ãjag mré nĩn kỹ sóg vẽnhmỹ mẽ han ja tũ nĩ. Tag ve ãjag mỹr. Kỹ ãjag tóg inh kóm han ki kanhrãn ke mũ. ⁸ Fagrĩnh mỹ sóg ãjag rãgró ko ja tũ nĩgtĩ mỹr. Kajãm ja sóg nĩgtĩ mỹr, sỹ ãjag mré nén ko ja ti. Kuty mré kurã ki sóg rãnhrãj ja nĩgtĩ. Kỹ sóg inh rãnhrãj to ron mág ja nĩgtĩ, sỹ ãjag tũ kagrãg tũ nĩ jé. Hã ve ãjag mỹr. ⁹ Sỹ ãjag tũ konh ke vễ vễ, hã ra sóg ãjag tỹ nén han ke mũ ên han sór ja nĩgtĩ, ãjag tỹ to ki kanhrãn jé, ãjag tỹ inh kóm han jé sir. ¹⁰ Isỹ ver ãjag mré nĩn kỹ sóg ãjag mỹ: “ùn rãnhrãj vãnh ên vỹ ne konh ke tũ nĩ,” he ja nĩ. ¹¹ ãjag kã mũ ù ag nẽji tag han vãnh nỹtĩ. Rãnhrãj vãnh ag nẽji nỹtĩ. Hã ra ag nẽji vãnh kar to vĩ vĩ he tĩ. ¹² Ên jyvẽn sór sóg nĩ, ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jykre tỹ. Ag jyvẽn tar han kỹ sóg: “rãnhrãj ra, jatun mỹ,” he mũ. “ãjag tũ hã ko ra, ãjag rãgró ti. Û jẽn ko tũg ra,” he sóg mũ sir.

¹³ Inh kanhkã', nén ù há tâvĩ han kãn sórm nĩ. To krónh ke tũg nĩ. ¹⁴ Hẽn ri ke mũn ù tóg isỹ rá tag kri finh ke tũ nĩ. Ên jykre vэг nĩm nĩ. Ti mré vēmén tũg nĩ, ti mỹ'ãg jé sir, ti tỹ to jykrén mãn jé. ¹⁵ Hã ra ti kato vãsãn tũg nĩ, ti to kry nĩ tũg nĩ. *Jesus* mré ke vễ mỹr.

Kỹ ti jyvẽn nĩ, ti tỹ to jykrén
mãn jé.

¹⁶ Ha mẽ, ãg *Senhor* mỹ sóg
to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag krĩ kuprãg jé,
ãjag jagtar hã ra. Ti hã ne tóg
ẽg krĩ kuprãg tí'. Ëg *Senhor* jé
ãjag mré nĩgtĩ.

¹⁷ Sỹ vãhã vễsóg ki ãjag mỹ
rán vễ, ù tỹ inh vĩ rán ja pãte.
Inh hã vĩ tỹ *Paulo* nĩ. Isỹ rán
mũn hã vễ. Ge inh nĩgtĩ, isỹ ù
mỹ vễnh rá jẽnẽn kỹ.

¹⁸ Ëg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo*
mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han
jé.

Hã vễ.

PAULO Tÿ CARTA HAN: TIMÓTEO Mÿ CARTA VĚ

¹ Paulo tÿ rá vě. Topě ne inh kuprĕg ja nĭ', ěg kren han tĭ ti. Isÿ tÿ *Jesus Cristo apóstolo* jĕ jé tóg inh fĕg ja nĭ. Ti hã ve sór ěg tóg mŭ, *Jesus Cristo* ti.

² Isÿ inh kósin tÿ *Timóteo* mŷ rán hã vě. Tÿ ã inh kósin pĕ ri ke nĭ, ã tÿ isugrĭn Topě vĭ kri fin kÿ.

Ěg jóg tÿ Topě mŷ sóg to vĭ tĭ, ti tÿ ã tar han jé, ti tÿ ã jagãgtãn jé, ti tÿ ã krĭ kuprãg jé, ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ti.

Vyrmŷ věnh vĭ jĕmĕ sór ke tŭ

³ Isÿ ěmã tÿ *Éfeso* tá kãkutĕ kÿ ga tÿ *Macedônia* ra tĭg kÿ sóg ã mŷ to vĭ, ã tÿ ver *Éfeso* tá ke ag ki rĭr jé. Ón kÿ ag tóg Topě jykre kãmén sór tĭ. Tag to ag mŷ: “han tŭg nĭ,” hem nĭ. ⁴ Topě jykre tovãnh kÿ ag tóg vyrmŷ nĕn ũ ũ to jykrén sór mŭ, hã vŷ: kanhkã tãn tÿ ó, he mŭ, ke tŭ nĭ kÿ, ěg jo ke ag jigji. Nĕn ũ tŭ vě. Ěg pijé tag tÿ Topě jykre han tĭ'. Topě jykre hã vě, hã vŷ: věnh kar tÿ ti ki rã, he mŭ.

⁵ Ěg tÿ Topě jykre han kÿ ěg tóg jagnĕ to há tãvĭ nŷtĭ, ěg fe tÿ. Kÿ ěg tóg jagnĕ mré vějykre pir han tĭ gé. Ti ki rã há han jé ěg tóg ke mŭ gé. ⁶ Tá ke ũ ag tóg vějykre há tag tovãnh. Kÿ ag tóg véké vĕmén mŭ nĭ ha. Ag tÿ kygnĕn hã vě. ⁷ Topě tÿ vãsŷ ěg jyvĕn mŭ ěn tÿ ag

tóg ãjag kanhrãn sór tĭ, ag tÿ ki kagtĭg hã ra. Ón kÿ ag tóg Topě vĭ kãmén sór tĭ. To ag tóg: “tag to ke vě,” he tĭ, ag tÿ ki kagtĭg nŷtĭn kÿ.

⁸ Ag jãvo ěg tóg ki kanhró nŷtĭ, Topě tÿ vãsŷ ěg jyvĕn mŭ ěn há nĭ ti. Ěg tÿ to jykrén há han kÿ ěg tóg ti há nĭ vég tĭ. ⁹ Topě pijé ũ tÿ ti vĭ ki króm mŭ ag tugrĭn ěg jyvĕn ja nĭgtĭ'. Ŭ tÿ vějykre pãno han mŭ ag tugrĭn ke vě. Ŭ tÿ ge ag vŷ ag panh mré ag mŷnh fi tén tĭ. Jagnĕ kãgtén ag tóg tĭ, ¹⁰ ag prŭ tŭ fag mré ag tóg nŷ tĭ, fag mén tŭ ag mré, jagnĕ mŷ ag tóg ón tĭ, jagnĕ to ag tóg ón tĭ gé. Vějykre pãno kar han ag tóg tĭ. Topě tÿ nĕn ũ to: “kórég ti nĭ,” he mŭ ěn han kãn ag tóg tĭ. ¹¹ Ŭ tÿ tag han mŭ tŭgrĭn tóg ěg jyvĕn ja nĭ, ěg tÿ han tŭg jé. Ti hã vŷ ěg mŷ věnh vĭ sér tó ja nĭgtĭ'. Ti hã vŷ inh mŷ: “ha věnh kar mŷ tónh tĭg,” he ja nĭ'. Topě hã ne ti pir mŷ há nĭ'. Jãvo ag tóg ti vĭ tag kato tĕ tĭ.

Topě tÿ ěg jagãgtãn sór

¹² Ěg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ne isar han tĭ'. Hã kÿ sóg ti hã mŷ vĭ há han tĭ. Ti hã ne iso jykrén kÿ inh kuprĕg', sŷ ti rãnrãj han jé. Kÿ tóg vég mŭ, sŷ to tar nĭ ti, ti tÿ isar han kÿ. ¹³ Sŷ tá krŷg ke tŭ vě vě. Vãsŷ sóg ti mŷ vĭ kónãn ja nĭgtĭ. Ti vóg kónãn ja sóg nĭgtĭ. Hã ra sóg ti ki kagtĭg nĭ ja nĭgtĭ. Hã kÿ tóg inh jagãgtãn, sŷ ti ki rã jé. ¹⁴ Inh jagãgtãn há tãvĭ han tóg, ěg *Senhor* ti. Hã kÿ sóg ti

ki rã há han. Kÿ sóg ti to há tãvĩ nĩ gé.

¹⁵ Tag vỹ tỹ vẽnĩ vĩ há nĩ, ha mẽ. Kÿ vẽnĩ kar tỹ tag to há nỹtĩ ran jé há tĩ vẽn, hã vỹ: “*Jesus Cristo* vỹ ga kri mur, ti tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag krenkren han jé,” he mũ. Ti vĩ mranh tĩ ag kar kórég kãfór vỹ tỹ inh nĩ. ¹⁶ Hã kÿ tóg inh jagãgtãn ja nĩ gé. *Jesus Cristo* tỹ vẽnĩ kar mỹ ven sór vẽn, ti tỹ Topẽ vĩ mranh tĩ ag jagãgtãn sór mũ ti. Kÿ vẽnĩ kar tóg inh ve kÿ Topẽ tỹ ag to há nĩ ki kanhró nỹtĩnh mũ. Vẽnĩ kar vỹ ãg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ, ãg tỹ ti ki ge kÿ.

¹⁷ Topẽ hã ne ti pir mỹ tỹ pã'i mág nĩ'. Ti tỹ nẽn kar han to hã tóg nĩ nĩ. Kÿ tóg ter ke tũ nĩ gé. Ti vэг tũ ãg tóg nĩgtĩ. Ti pir mỹ tóg tỹ Topẽ nĩ. Kÿ ãg tóg ti hã mỹ vĩ há han ke mũ. Ti mỹ vĩ há han ke tag tóg tũ' henh ke tũ nĩ gé. Hã vẽn.

Timóteo rãnrãj

¹⁸ *Timóteo'*, inh kósin vỹ tỹ ã nĩ. Sỹ ã mỹ ã rãnrãj tag nĩm vẽn. Vãsỹ ã tóg mẽ ja nĩ, Topẽ vĩ tó tĩ ù tỹ ã to nẽn tó ja ãn ti. Ti vỹ vỹ ã tar han ke mũ. Hã kÿ ã tóg *soldado* tỹ ti rãnrãj to vãsãn ri ke han ke mũ, ã rãnrãj to. ¹⁹ Ti ki rã to krónh ke tũg nĩ. Vějykre pãno han sór tũg nĩ. ù ag tóg vějykre pãno han mãn ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg kykũnh sór ja tũ nĩgtĩ. Hã kÿ ag tóg ti ki rã kar kÿ ti tovãnh ja nĩgtĩ. ²⁰ Ag kã mĩ ù vỹ tỹ *Himeneu* nĩ, *Alexandre* ti ke gé. Topẽ to é he ag tóg mũ ha ùri, hã kÿ sóg *Satanás* mỹ ag vin, ti tỹ ag vóg kónãn jé. Ti

tỹ ag vóg kónãn kÿ ag hẽn ri ke mũn Topẽ to é he mãn ke tũ nĩ.

2

Igreja krēm vějykre

¹ ã tỹ ã tũ ag jyvẽn kÿ ag mỹ: “Topẽ mré vẽnĩn e han nĩ,” hem nĩ. “Ti mỹ nẽn ù kar to vĩm nĩ. Vẽnĩ kar jagfỹ vĩm nĩ, ti mré. Ti mỹ nẽn ù kar to: há ti nĩ, hem nĩ gé,” hem nĩ, ag mỹ. ² Pã'i ag jagfỹ Topẽ mré vĩm nĩ gé. Kÿ ag tóg jatun mỹ nỹtĩnh mũ. Kÿ ãg tóg, jatun mỹ ãg ãn krēm nỹtĩn kÿ ãg rãnrãj nón mũnh ke mũ gé, ãg tỹ Topẽ to há nỹtĩn kÿ, ãg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kÿ ke gé. ³ Topẽ mỹ tóg sér nĩ, tag ti, ù tỹ ãg kren han tĩ ãn mỹ. ⁴ Ti tỹ tag han sór vẽn, ha mẽ: ãprã ke ag krenkren han sór tóg mũ, vẽnĩ kar tỹ ti tỹ ki hã tó mũ tag mẽ kãn jé. ⁵ Pir ti nĩ, Topẽ ti. ù tỹ Topẽ mré ãg jagfỹ vĩ mũ ãn vỹ pir nĩ gé, hã vỹ: ãg mré ke tỹ *Jesus Cristo*, he mũ, ù tỹ ãg ri ke mur ja ãn ti. ⁶ Ti hã ne vẽnĩ fẽg', ti tỹ vẽnĩ kar kygjãm jé. Topẽ tỹ ti mỹ kurã nĩm ja ãn kã ke ja vẽn. Kÿ vẽnĩ kar vỹ mẽnh ke mũ, ùri, ù tỹ ti ve ja ag vĩ ti. ⁷ Hã kÿ tóg inh mỹ: “ha vẽnĩ kar mỹ tónh tũg,” he ja nĩ. Hã kÿ sóg tó mũ. Ki hã sóg tó mũ. Inh pijé ón mũ'. Fóg ag to tóg inh jẽnẽ, kanhgág ag to ke gé, sỹ ag mỹ vẽnĩ vĩ há tó jé, ag tỹ Topẽ ki ge jé gé.

⁸ Kÿ tá *Jesus* ki ge kÿ nỹtĩ ag mỹ tóm nĩ, ag tỹ *igreja* krēm Topẽ mré vẽnĩn jé, jagnẽ kóm. Hã ra tóg há tũ nĩ, ù tỹ ti jykre pãno tovãnh tũ ra ti mré

vēmén kŷ. Ag tŷ ag jũ tovãnh kãh ke vē. Tag tóh nĩ ag mŷ.

⁹ Kŷ ũn tŷtá fag vŷ ge nŷtĩnh mũ gé, fag tŷ vēnh mãn kŷ nŷtĩnh kŷ. Fag sĩnvĩ han jafã vŷ tŷ fag jykre kuryj nĩ. Kŷ ěg tóg, fag tŷ Topě to há nŷtĩ vég mũ. ěg tŷ kur to mŷ'a tunh ke tũ fag nĩ. Fag tŷ kur sĩnvĩ tu kŷ tóg há tĩ. Fag tŷ fag gãnh ki rĩr há han kŷ tóg há nĩ gé. ¹⁰ Fag tŷ kur tŷ jagně kãfór han sór mũ pijé há nĩ', fag gãnh tŷ ke gé. Fag jé vējykre kuryj hã tŷ vēnh sĩnvĩ han.

¹¹ Ājag tŷ vēnh mãn kŷ nŷtĩnh kŷ fag jé vēnh kanhrãh há han. Fag jé mẽ há han, vēnh kar tŷ fag kóm mẽ há han jé gé. ¹² Ker fag: “ũ tŷtá fi hã vŷ ũn ve ti han, fi hã vŷ ag kãfór nĩ,” hě hé'. Mě há han jé fag tóg ke mũ, ¹³ hã vŷ: “Topě tŷ ũn han vén mũ vŷ tŷ *Adão* ti nĩ, kar kŷ *Eva* fi,” he mũ. ¹⁴ Kŷ Japo tŷ ũn krĩn kónãh vén mũ vŷ tŷ fi nĩ ja nĩ. *Adão* pijé'. Fi hã ne Topě vĩ mranh vén'. Hã ra tóg fi nón mranh ja nĩgtĩ gé, *Adão* ti. ¹⁵ Hã ra fag krenkren ke mũ gé, fag krě mré hã, ũ tŷtá fag, ag ri kén. Krenkren jé fag ke mũ, fag tŷ *Jesus* tovãnh tũ nĩnh kŷ, fag tŷ ti to há nŷtĩnh kŷ, jagně to há ke gé, fag tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩnh kŷ.

3

Igreja to kófa

¹ Sŷ ke há vē, ha mẽ. Ũ tŷ tŷ *igreja* to kófa nĩ sór kŷ tóg vēnh rãhrãj mág han ke mũ.

² Ũ tŷ kygně mẽ tũ vŷ há nĩ, ũ tŷ prũ pir han kŷ nĩ, ũ tŷ nén ũ há to jykren tĩ, ũ tŷ vēso

jykren tĩ, ũ tŷ kór há tá ke ag mŷ: “inh ĩn ki nũr kãtĩg,” he tĩ, ũ tŷ ag kanhrãh há han tĩ, ³ ũ tŷ goj fa kron vãnh, ũ tŷ ti fe tŷ gŷm ke vãnh, ũ tŷ vēnh kar mŷ koměr hã vĩ tĩ, ũ tŷ vēnh kar krĩ kuprã nĩ ve sór tĩ, ũ tŷ riko nĩ sór vãnh, ⁴ ũ tŷ ti ĩn krēm nŷtĩ fag ki rĩr há han tĩ, ũ tŷ ti krě jyvěn há han tĩ, ti krě ag tŷ ti kaměg jé. ⁵ Ũ tŷ ti ĩn krēm nŷtĩ fag ki rĩr há han tũ nĩnh kŷ tóg, *igreja* krēm ke ag ki rĩr há han ki kagtĩg nĩ gé. ⁶ Ũ tŷ *Jesus* ki rã tãg tóg tŷ, kófa jěnh ke tũ nĩ ver. Ke tũ nĩ mũ ra tóg inh mŷ ti tŷ: “tŷ sóg ũn mág nĩ,” henh ha mẽ tĩ. Kŷ tóg inh mŷ ti tŷ Japo jykre han ha mẽ tĩ, Japo tŷ ti krĩn kŷ. ⁷ Věnh kar tŷ *igreja* to kófa ěn to vĩ há han kŷ tóg há tĩ, ũ tŷ *Jesus* ki ge tũ ag mré hã. Kŷ tóg mŷ'ãg ke tũ nĩ, ti tŷ kygněg tũ nĩnh kŷ. Kŷ tóg Japo jykre han mãn sór ke tũ nĩ gé.

Igreja to kófa mré rãhrãj tĩ ũ

⁸ Kŷ *igreja* to kófa mré rãhrãj tĩ ũ vŷ nŷtĩ gé. Ũ tŷ ge ag vŷ vējykre há han ke mũ gé, vēnh vĩ pir han kŷ nĩ, goj fa kron vãnh, nén ũ to ěn ke tũ, riko nŷtĩ sór ke tũ. ⁹ Topě vŷ ěg mŷ vēnh vĩ jěně, ěg tŷ ti ki ge jé, ěg tŷ ti vĩ tag to krónh ke tũ nĩ jé, ěg tŷ ěg fe kavěnh tũ nĩ jé gé. Ag tŷ ti vĩ tag to tar nŷtĩnh ke vē. ¹⁰ Ũ tŷ *Jesus* ki rã tãg nĩ kŷ tóg ver Topě rãhrãj han ke tũ nĩ, ěg tŷ ver ti jykre tugnŷm jé.

¹¹ Kŷ ũ tŷtá tŷ *igreja* to kófa mré rãhrãj tĩ fag vŷ ge nŷtĩnh mũ gé. Fag tŷ nén ũ há han

kān kŷ tóg há tĩ, fag tŷ ũ mŷ vĩ kónān tũ nĩn kŷ, fag tŷ fag rānrāj ki rĩr há han kŷ. Kŷ fag tóg Topē rānrāj han ke mũ.

¹² Hŷ, *igreja* ki rānrāj mũ ag vŷ prũ pir han kŷ nŷtĩnh mũ. Kŷ ag tóg ag krē jyvēn há han ke mũ gé. Kŷ ag tóg ag ĩn krēm nŷtĩ kar ki rĩr há han ke mũ gé. ¹³ Ũn tŷ ge vŷ, jatun mŷ Topē rānrāj ki rĩr há han ke mũ. *Jesus Cristo* kāmén to mŷ'āg ke tũ ti nĩ, fi ke gé. Kŷ tóg *Jesus* ki ge kŷ nŷtĩ kar mŷ há tĩ.

Jesus kāme

¹⁴ Ā mŷ sóg vēnh rá tag han mũ. Hā ra sóg kānhmar ā ve sór mũ. ¹⁵ Hēn ri ke mũn sóg kātīg vānh han ke mũ. Hā ra sóg ā mŷ rán mũ. Topē vŷ rĩr jē. Ti tũ vŷ tŷ ěg nŷtĩ, ũ tŷ ti ki ge kŷ nŷtĩ ag. ěg hā vŷ vēnh vĩ há hā tó tĩ, Topē vĩ to. ¹⁶ Ha vé, Topē tŷ ũri ěg mŷ nén tó mũ tag vŷ tŷ nén ũ há tāvĩ nĩ. Vāsŷ ag tóg mē ja tũ nĩ. Ti jykren hā vē, ha mē:

Jesus Cristo vŷ ěg ri ke mur, ga kri, kŷ Topē tóg ti tŷ ũn mág han, tá, ti tŷ jykre kuryj nĩn kŷ.

Kŷ tóg ti tŷ jēgnē jafā ag mŷ ti ven. Kŷ ti mré mũ tĩ ag vŷ *povo* kar mŷ ti tó.

Hā kŷ ga kri mũ ag vŷ ti ki ge mũ,

Ěg tŷ *Jesus* kāmén hā vē.

4

Ón kŷ Topē kāmén tĩ ag

¹ Ha vé, Topē kuprīg vŷ ěg mŷ nén ũ jagy tó tĩ, ha mē. *Jesus* kātīg mǎn ke tŷ kakó ěn

kā ũ ag nēji ti tovānh ke mũ, ag tŷ vēnh ó hā kri nĩm jé, Japo tŷ ag kanhrān mũn ki. ² Ũ tŷ tŷ Japo mré ke nĩ hā vŷ ónón tĩ. Hā kŷ ag tóg ũn tŷ ge vŷ jēmē kŷ *Jesus* tovānh ke mũ, fag ke gé. Jykre régre han ag tóg tĩ. Ag jykre há tŷ tũ' he ja ag nĩgtĩ, kŷ ag tóg ki kagtīg nŷtĩ ha. “Vēnh vĩ há vē,” he ag tóg tĩ ha, vēnh ó to. ³ “Prũg tũg ra, mén tũg ra,” he ag tóg tĩ. “Tag ko tũg ra,” he ag tóg tĩ gé, Topē tŷ nén han ja to. Ěg tŷ *Cristo* ki ge há han kŷ, ěg tŷ ti vŷ kri fi kŷ ěg tóg ti hā mŷ to vŷ há han ke mũ, vējēn kar to. Kŷ ěg tóg nén kar konh ke mũ. ⁴ Topē tŷ nén han mũ kar vŷ há nĩ. Kŷ ěg tóg ti mŷ: “há ti nĩ, ā tŷ ěg mŷ vējēn tag ven mũ ti,” he mũ. Kŷ ěg jatun mŷ konh ke mũ. “Tag konh ke tũ inh nĩ,” henh ke tũ ěg tóg nĩ. ⁵ Topē vŷ vŷ nén kar jānhkri han tĩ. Kŷ ěg tóg to Topē mré vēmén tĩ gé. Kŷ ěg tóg jatun mŷ konh ke mũ.

Ěg mré ke ag kanhrān nĩ

⁶ Tag kar tóm nĩ, ěg mré ke kar ag mŷ. Kŷ ā tóg *Jesus Cristo* rānrāj han há han mũ. Topē vŷ vŷ ā mŷ tŷ vējēn ri ke nĩnh mũ. Kŷ ā tóg tŷ tar jē, ā tŷ ti jykre mĩ tĩn kŷ. Ki kanhró ā tóg nĩ, Topē jykre ti. ⁷ Ũ tóg vyr mŷ nén ũ to jykren sór tĩ, tŷ vēnh ó han kŷ, Topē vŷ ki rán kŷ nĩ tũ ěn. Tag jēmē sór tũg nĩ. Vējykre kuryj hā mĩ tũg nĩ. Tag hā to tar nĩm nĩ.

⁸ Kejēn ěg tóg vākreg tĩ. Ěg tŷ vākreg to tar nŷtĩn kŷ tóg há sĩ nĩ. Ěg tŷ jāvo vējykre kuryj kar

to tar nýtĩ tag vỹ há tãvĩ nĩ sir. Tag to ěg tóg mũ há han tĩ, tag ki. Kar ěg tóg kanhkã tá mũ há han ke mũ gé. ⁹ Tag vỹ tỹ vẽn ĩ há nĩ. Vějykre kuryj tỹ vẽn kar mỹ há nĩ ra tóg há tĩ vė. ¹⁰ Vějykre kuryj ěn ve jé sóg inh rãnrãj to vãsãn mũ. Topě hã ki ěg tóg nén ũ kar vėg tĩ. Hã kỹ sóg ti hã to vãsãn mũ. Rĩr ti nĩ, ěg jóg tỹ Topě ti. Ti hã ne ěg kren han tĩ', vẽn kar ag, ũ tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ ag, fag mré hã.

¹¹ Tag kãmén nĩ. Tag to vẽn kar mỹ: "tag han ra," hem nĩ. ¹² Kyrũ ã tóg jė. Ũ jé ã to é he tũg. Nén kar há ěn han nĩ, ag tỹ ve jé, ag tỹ ã kóm han sór jé, ã vĩ ri ke ěn ti, ã tỹ vẽn kar to há nĩ ri ke, ã tỹ *Jesus* ki rã kỹ jė ri ke, ã tỹ nén ũ jãnhkri han ri ke ke gé. ¹³ Inh kãtĩg ke to hã ã tỹ nén han tĩ ěn han tĩm nĩ ver. Ag mỹ Topě vĩ rán to kem nĩ. Ag jyvẽn nĩ. Ag kanhrãn nĩ gé. ¹⁴ ěg jyvẽn tĩ ag ne ã mỹ tó', Topě tỹ nén to ã tar han ke ti, Topě kuprĩg tỹ ag krĩn kỹ, *igreja* to kófa ag tỹ ag nĩgė tỹ ã kri fi ja ěn kã. ¹⁵ Ag tỹ ã mỹ nén to ja ěn tovãnh tũg nĩ. To jykrén nĩ, to tar nĩm nĩ, vẽn kar tỹ ã tỹ to tar nĩ ěn ve jé. ¹⁶ Vėso jykrén nĩ. Kỹ ã tỹ Topě vĩ tỹ ag kanhrãn ke ěn to jykrén nĩ gé, ã tỹ kygnėg tũ nĩ jé. Tag to tar nĩm nĩ. ã tỹ tag han kỹ ã kren ke mũ. Kỹ ũ tỹ ã vĩ mėg mũ ag vỹ krenkren ke mũ gé.

5

¹ Ũn sanh há ag mỹ vĩ tar han tũg nĩ. Koměr hã ag jyvẽn

nĩ. ěg tỹ ěg panh mré vĩ ri ke han nĩ. ã tỹ kyrũ ag jyvẽn kỹ ěg tỹ ěg jãvy ag jyvẽn ri ke han nĩ. ² ã tỹ ũn sanh há fag jyvẽn kỹ ěg tỹ ěg mỹnh fi jyvẽn ri ke han nĩ. ã tỹ tytãg fag jyvẽn kỹ ěg tỹ ěg ve fi jyvẽn ri ke han nĩ. ã tỹ fag jyvẽn kỹ vẽn ki rĩrm nĩ, ã tỹ fag to ěn tũ nĩ jé.

Ũn mén ter ja fag ki rĩr ke mũ

³ Ũ fag mén vỹ ter, hã ra tóg tũ tĩ, ũ tỹ fag ki rĩr ke ti. ěn fag ki rĩrm nĩ. ⁴ Ũn mén ter ja ũ fi krė vỹ nýtĩ, fi krė'krė mré hã. Kỹ fi krė hã vỹ fi ki rĩr ke mũ'. Ag tỹ tỹ gĩr nýtĩ mũn kã fi tóg ag jė'ỹn ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg vẽn kaja jé fi jė'ỹn mũ ha. Topě jykren hã vė. ⁵ Hã ra ũn mén ter ja ũ fi vỹ krė tũ nĩ. Kỹ ũ tỹ fi jė'ỹn ke tóg tũ tĩ. Kỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ kar ag vỹ fi jė'ỹn ke mũ. Fi tỹ nén ũ ve sór kỹ fi tóg Topě hã mré vėmén ke mũ, ti hã mỹ nén ũ kar to vĩ kỹ. Fi tỹ tag to krónh kenh ke tũ vė, kurã mré hã, kuty mré hã ke gé. ⁶ Fi tỹ hã ra ag to kanhir sór kỹ fi tóg vějykre pãno han mũ. Kỹ fi tóg tũg kónãn ke mũ. ⁷ Tag tóm nĩ, fag mỹ, fag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé.

⁸ Hã ra ag kã mĩ ũ tóg kejėn ti mré ke fag ki rĩr tũ nĩ. ěn vỹ *Jesus* ki rã tovãnh ja nĩ. Kórėg tãvĩ ti nĩ, tag ti. Ũ tỹ *Jesus* ki rã ja tũ kórėg kãfór ti nĩ.

Ũ tỹ igreja ki rĩr ke fi

⁹ Tá ũn mén ter ja fag vỹ fag jiji ránrán sór mũ, fag tỹ *igreja* ki rĩr jé. Ũn sanh há fag jiji hã rán nĩ, ũ tỹ 60 (ke) *anos* kãfór

nýtĩ fag, ùn mén pir han k̄y nýtĩ ja fag. ¹⁰ Ā t̄y ùn jiji rán ke mũ fi jykren hã v̄e, ha mẽ. Fi m̄y fi kr̄e ki r̄ir há han ja nĩ'? Fi m̄y fi ìn kr̄em Top̄e tũ ag ki r̄ir há han ja nĩ'? Fi m̄y ùn v̄es̄yr̄enh mũ fag jagãgtãn ja nĩ'? Fi m̄y n̄en ù há kar to tar nĩ'? K̄y fi jiji rán nĩ.

¹¹ Ûn mén ter ja ù fi v̄y sanh há tũ nĩ ver. K̄y fi jiji rán tũg nĩ. Û to én k̄y fi tóg *Cristo* tovãnh k̄y mén sór mũ, ha vem nĩ. ¹² K̄y tóg v̄enh m̄y t̄inh mũ. Fag t̄y fag jiji rán kar k̄y fag mén m̄an ke tũ nĩ ha. *Cristo* tũ hã ki r̄ir jé fag ke mũ ha. ¹³ K̄y tytãg fag jiji rán tũg nĩ. Jãvo fag tóg rãnrhãj mẽ kã ìn kar mĩ pasa' he sór mũ, ha vem nĩ. K̄y fag tóg fagr̄inh m̄y v̄em̄en ke mũ gé sir. N̄en tó vãnh tó jé fag tóg ke mũ gé. K̄y tóg há tũ n̄inh mũ. ¹⁴ Hã k̄y tóg há t̄inh mũ, fag mén m̄an k̄y. Fag t̄y fag kr̄e ve k̄y tóg há tĩ. Fag t̄y fag ìn ki r̄ir há han k̄y tóg há tĩ gé. K̄y tóg ù t̄y ěg m̄y fag to v̄i sór mũ ra v̄enh m̄y t̄inh mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Ha vé, ù fag v̄y *Cristo* tovãnh huri, ùn mén ter ja tytãg ù fag. K̄y fag tóg *Satanás* jykre han mũ sir. K̄y tóg kórég nĩ.

¹⁶ Tá ke ù ìn kr̄em ùn mén ter ja ù fi v̄y j̄e. K̄y fag hã v̄y fi j̄e'ÿn ke mũ. Fag t̄y fi m̄y: "Jesus ki ge k̄y nýtĩ ag t̄y ã j̄e'ÿn k̄y tóg inh m̄y há t̄inh mũ v̄e," henh ke tũ v̄e. *Jesus* ki ge k̄y nýtĩ ag v̄y ùn mén ter ja t̄y ge hã ki r̄ir ke mũ, hã v̄y: ùn kanhkã tũ, ùn kr̄e tũ, he mũ.

Igreja to kófa ag jagãgtãn ke

¹⁷ Tá ke ag kã mĩ ù tóg t̄y kófa nýtĩ, *igreja* to, fag ke gé. K̄y ag kã mĩ ù tóg *igreja* ki ke ag kanhrãn tĩ, Top̄e v̄i t̄y, k̄y ag tóg to krónh ke tũ n̄igtĩ. Tag ag v̄y ěg m̄y t̄y ùn mág nýtĩ. Ag t̄y *igreja* kr̄em ùn kanhrãn tĩ ag jé ag m̄y kajãm mág, fag m̄y ke gé. ¹⁸ Tag v̄y rán k̄y nĩ, ha mẽ: "monh t̄y ěkr̄e ki rãnrhãj k̄y ti j̄enky tógf̄in tũg nĩ. Ti j̄en kam̄eg tũg nĩ," he ja tóg nĩ. K̄y tag v̄y rán k̄y nĩ gé: "ùn rãnrhãj mũ ěn tóg ti kaja venh ke mũ," he ja tóg nĩ gé. Ti t̄y ěg t̄y Top̄e v̄i tó tĩ ag m̄y kajãm ke to ken hã v̄e, ěg t̄y *Jesus* ki ge k̄y nýtĩn k̄y.

¹⁹ Û tóg kej̄en ã m̄y *igreja* to kófa jykre kórég tó sór mũ. Ûn régre ag t̄y ti jykre kórég ve k̄y ã m̄y tó k̄y ag v̄i j̄em̄em nĩ. Ûn pir v̄i j̄em̄e sór tũg nĩ. ²⁰ Kófa ù t̄y kygn̄e k̄y v̄enh kar r̄inve ti jyv̄en nĩ, v̄enh kar t̄y ti mr̄e ěg t̄y kygn̄eg tĩ ěn kam̄eg jé, fi mr̄e hã ke gé.

²¹ Tag han ra, ha mẽ. Ker han tũg h̄e'. Top̄e v̄y ã t̄y n̄en han mũ vég tĩ, *Jesus Cristo* ti ke gé, Top̄e t̄y j̄en̄e jafã ag ke gé. Û to: "ti t̄y iso há n̄in k̄y sóg ti m̄y v̄i tar han sór tũ nĩ, ti t̄y kygn̄e ja ra," he sór tũg nĩ. Ge ra ti jyv̄en tar han nĩ. ²² K̄y kãnhmar ù m̄y: "Top̄e rãnrhãj tag han jé ã tóg ke mũ," he sór tũg nĩ gé. Ti t̄y Top̄e v̄i mranh ja ěn tovãnh kãn ja tũ n̄in k̄y ã tóg ti mr̄e mranh mũ, ti t̄y ti rãnrhãj tovãnh k̄y. K̄y v̄eso jykren̄nĩ gé, ã jãnhkri kar j̄e jé.

²³ Goj tãv̄i kron sór tũg nĩ. Kaga mẽ ã tóg nĩ. Hã k̄y s̄in

kỹ *vinho* kron nĩ. Ǻ mĩ vẽn h kar ga vẽn.

²⁴ Ǻ ag tóg Topẽ vĩ mranh pẽ han tĩ, kỹ vẽn kar tóg ag vég tĩ. Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ag tỹ ti vĩ mranh pẽ han to. Ǻ ag tóg vẽn péju kỹ mranh tĩ. Ag tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ẽn vỹ vẽn ven ke mũ gé kejẽn, ha vem nĩ. ²⁵ Ge ti nĩ gé, vỹjyre há mré. Vẽn kar vỹ vég mũ, ũ tỹ vỹjyre há han mũ ti. Kejẽn ũ tóg nén ũ há han tĩ, hã ra tóg vẽn péju kỹ han tĩ. Vẽn ven jé tóg ke mũ gé, ti tỹ Topẽ vĩ mranh ja ti.

6

Patrão camarada jyre

¹ Tá ke ag kã mĩ ũ tóg tỹ *patrão camarada* nỹtĩ. Kỹ ũ ag *patrão* vỹ *Cristo* ki kagtĩg nĩ. Ag jé ag *patrão* tũ ki rĩr há han. Kỹ ũ tóg ẽg to vĩnh ke tũ nĩ, Topẽ to, ag tỹ vỹjyre há han kỹ. ² Ǻ ag *patrão* vỹ *Cristo* ki rã kỹ nĩ. Kỹ ag jé ti to é he tũg. Ti tỹ ẽg mré *Jesus* ki rã kỹ *Jesus* vỹ ti to há nĩ. Kỹ tóg ũn vẽnyrénh mũ ag jagãgtãn tĩ, ag *patrão* ti. Kỹ tóg há tĩ, ti *camarada* ag tỹ ti tũ ki rĩr há tãvĩ han kỹ. Tag tóg nĩ, vẽn kar mỹ. Tag tỹ ag jyvẽn nĩ.

Ón kỹ Topẽ kãmén tĩ ag

³ Ǻ tóg vyr mỹ jyrén kỹ nén ũ tóg sór tĩ. Topẽ vĩ rán kỹ nĩ ẽn tóg sór tũ tóg nĩgtĩ. Ẽg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ nén tóg mũ ẽn tovãnh kỹ tóg nĩ ha, vẽn vĩ há ẽn, Topẽ jyre ẽn. ⁴ “Ǻn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he tóg tĩ. Hã ra tóg jyre tũ nĩ. Kaga

ti nĩ, krĩ vẽn mỹ ti nĩ. Hã kỹ tóg fagrĩnh mỹ vĩ tũgtĩ. Ti vỹ tugnĩn jagnẽ tũ ki vẽn vỹ kutẽ tĩ, jagnẽ to jũ ke gé, jagnẽ to vĩ kónãn, jagnẽ to jyrén kónãn, ⁵ jagnẽ mỹ féfén ke gé. Krĩ tũ nỹtĩ ve ag nĩ. Vẽn vĩ há ki kagtĩg ag nỹtĩ. Kỹ ag tóg ón kỹ Topẽ kãmén to rikon sór nỹtĩ. ⁶ Hỹ, Topẽ to ẽg riko nỹtĩnh mũ, ẽg tỹ ẽprã rikon sór tũ nỹtĩnh kỹ. ⁷ Ha vé, ẽg mur mũ kã ẽg tóg tỹ nén ũ tũ mur, kỹ ẽg tóg ẽg ter kỹ ẽg tỹ nén kar tovãnh kỹ tũg mũ gé. ⁸ Kỹ tóg há tĩ, ẽg tỹ ũri vẽn mré ẽg kur ven kỹ, tag tãvĩ. ⁹ Ẽg tỹ riko nỹtĩ sór kỹ tóg inh mỹ ẽg tỹ Topẽ vĩ mranh ha mẽ tĩ. Kãnhmar ẽg tóg nén ũ to ẽn', nén ũ to ẽn' he tĩ, kỹ tóg inh mỹ tag tỹ ẽg kókén ha mẽ tĩ. Kỹ ẽg tag to nũgme ki vár ke mũ. Pijé há nĩ'. ¹⁰ Ẽg tỹ jãnkamy mág to ẽn kỹ ẽg tóg nén ũ kórég kar han sór tĩ. Vỹjyre kórég vẽn. Tag to ũ ag tóg *Jesus* ki rã tovãnh huri, kỹ ag tóg vẽnyrénh mũ ha, ag tỹ jãnkamy mág to há nỹtĩ tugnĩn.

Ǻ rãnhraj ki rĩr há han nĩ

¹¹ Ag jãvo ã hã vỹ tỹ Topẽ tũ nĩ. Kỹ vỹjyre kórég tag tovãnh kãn. Ǻ tỹ nén han ken hã vẽn, hã vỹ: vỹjyre kuryj, he mũ, Topẽ kamẽg mũ, ti ki rã kỹ tĩ, vẽn kar to há nĩ, he mũ, komẽr hã vỹ, he mũ gé. ¹² Ẽg tỹ ti ki rã kỹ ẽg tóg ti jyre to vãsãnh ke mũ, ẽg tỹ ka kunũnh sór kỹ to vãsãnh ri ke. To tar nĩm nĩ, ã tỹ ẽg rĩr krỹg ja tũ ve jé. Tag hã to tóg ã jé prẽr, Topẽ ti. Kỹ ã tóg vẽn kar mỹ tóg ja nĩ

gé, kurã ên kã. Ûn e ag vỹ ã vĩ ên mẽgmẽ. Kỹ to tar nĩm nĩ.

13 Sỹ ã jyvẽn sór vẽ, kỹ Topẽ vỹ mẽnh mũ. Ti hã ne nén kar rĩnrĩr han tĩ'. Kỹ *Jesus Cristo* vỹ inh vĩ mẽnh mũ gé. Ti hã ne vẽnh kãmén há han', pã'i tỹ *Pôncio Pilatos* ên mẽ. 14 Sỹ tag tó sór vẽ, ã mẽ, ha mẽ: ã rãnrãj ki rĩr há han nĩ. To krónh ke tũg nĩ. To kygnẽ sór tũg nĩ gé. Tag han kỹ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* tỹ vỹn ke ên jãvãnh nĩ. 15 Ti kurã ki Topẽ vỹ ti mẽ: “ha tũg,” henh ke mũ. Topẽ vỹ ti pĩr mẽ tỹ nén ù kar kri ke nĩ. Kỹ ãg tóg ti hã mẽ vĩ há han ke mũ. Pã'i kar kri tóg tỹ pã'i nĩ. Ûn mág kar kri tóg tỹ ùn mág nĩ. 16 Ti hã ne ti pĩr mẽ ter ke tũ nĩ'. Ti hã ne jẽngrẽ kã kã nĩ nĩ'. Tá ãg jun ke tũ nĩ. Êprã ke ù vỹ ti ve ja tũ nĩ gé. Kỹ ãg tóg ti venh ke tũ nĩ gé. Ti hã ne tỹ ùn mág nĩ'. Ti hã ne tar nĩ'. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti. Hã vẽ.

Êprã ùn riko ag

17 Êprã ùn riko ag mẽ tóm nĩ, ag tỹ vẽso: “tỹ inh ùn riko pẽ nĩ,” he tũ nĩ jé. Ag riko vỹ kãnhmar tũ' henh ke mũ. Ag jé Topẽ hã ki nén ù kar ve sór. Ti hã vỹ ãg mẽ nén ù kar nĩm tĩ, ãg fe tỹ mĩn ken jé. 18 Ûn riko ag jé vỹjyre kuryj han. Ag jé ag tũ tỹ vẽnh kãpãm. Ag jé ùn jagãgtar ag jagãgtãn to krónh ke tũg. 19 Ag tỹ nén ù há kar han kỹ ag tóg kãnhkã tá riko nỹtĩnh mũ. Kãnhkã tá ag tóg ag tũ vin han ke mũ. Kỹ ag tóg ãg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ

gé. Æ tỹ êprã ùn riko ag mẽ tónh ken hã vẽ.

²⁰ *Timóteo'*, ã tỹ Topẽ vĩ mẽ ja ên kã jatun tũg nĩ. Ki króm nĩ, to jykrén kỹ. Û ag tóg fagrĩnh mẽ vẽnén mág han sór tĩ. Ón kỹ ag tóg: “vẽn vĩ há vỹ jagnẽ kato tẽ tĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg fagrĩnh mẽ vĩ tĩ. Ag vĩ mẽ sór tũg nĩ. ²¹ “Ki kãnhró ãg nỹtĩ,” he ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg Topẽ ki rã tovãnh huri. Kórég ag nỹtĩ.

Topẽ mẽ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tỹ ti to tar han jé.

Hã vẽ.

PAULO TỸ CARTA HAN: TIMÓTEO MỸ CARTA Û

¹ Paulo tỹ rá vễ. Topê ne inh fêg', isỹ tỹ *Jesus Cristo* apóstolo jê jé. Inh mỹ tóg tó, isỹ vễnh kar mỹ êg tỹ *Jesus Cristo* tugrĩn rĩnrĩn nỹtĩnh ke tag tó jé. Topê tỹ êg mỹ nén han sór mũn hã vễ.

² Isỹ inh kósin tỹ *Timóteo* mỹ rán hã vễ, isỹ ù to há távĩ nĩ ên mỹ. Êg jóg tỹ Topê mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ã tar han jé, ti tỹ ã jagãgtãn jé, ti tỹ ã krĩ kuprãg jé ke gé.

Topê mỹ vĩ há han

³ Topê mỹ sóg vĩ há han tĩ. Ti hã mỹ sóg rãnrãj tĩ, inh jógjóg ve ag ri kén. To kygnê sór vãnh inh nĩgtĩ.

Ã tó sóg tĩ, sỹ Topê mré vēmén kỹ. To krónh ke tũ inh nĩgtĩ, kurã kar ki. ⁴ Isĩg kỹ ã tóg fỹ ja nĩ. Hã mĩ sóg êkrég tĩ. Hã kỹ sóg ã ve sór távĩ nĩ, inh fe tỹ mrin ke jé. ⁵ *Jesus* ki rã há han kỹ ã tóg nĩ, ã vóvó tỹ *Lóide* fi ri ke, ã mỹnh tỹ *Eunice* fi ri ke. Ki kanhró sóg nĩ.

⁶ Hã kỹ sóg ã jyvên sór mũ. Topê vĩ ã mỹ vễnh rãnrãj nĩm, isỹ inh nĩgé tỹ ã kri fi ja nĩn kỹ. Ên to tar nĩm nĩ. ⁷ Topê vĩ êg mỹ ti kuprĩg jênê, êg kanê jur tũ nĩ jé, êg tar nỹtĩ jé, êg tỹ jagnê to há nỹtĩ jé, êg tỹ vễso jykrén jé.

⁸ Hã kỹ êg *Senhor* to mỹ'ãg tũg nĩ. Ti kãmén nĩ. Kỹ inh

kãmén nĩ gé, isỹ ti tugnĩn se kỹ jê tag ti. Kỹ ã tỹ ti tugrĩn vễsỹrénh ke tag kamêg tũg nĩ gé, inh mré. Topê vĩ to êg vễsỹrénh tĩ. Hã ra Topê tóg to êg tar han tĩ. ⁹ Ti hã ne êg kren han'. Ti hã ne êg kuprêg', êg tỹ tỹ ti tũ nỹtĩ jé. Êg tỹ vễsóg ki to vãsãn pijé'. Ti hã ne to jykrén'. Kỹ tóg êg jagãgtãn kỹ êg kuprêg, *Jesus Cristo* tugrĩn. Nén kar han ke to hã tóg tag to jykrén ja nĩgtĩ. ¹⁰ Kỹ tóg ùri hã êg mỹ tó, ti tỹ êg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* jênên kỹ. Ti hã vĩ êg ter pẽ han ke tag tỹ tũ' hé. Kỹ tóg êg rĩnrĩn han mũ sir, êg tỹ êg rĩr krỹg ja tũ ve jé sir, êg tỹ ti vĩ sér kri fi kỹ. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “vễnh kar mỹ inh vĩ tónh tĩg,” he ja nĩ gé, sỹ tỹ ti apóstolo jê jé, sỹ ti vĩ tỹ vễnh kar kanhrãn jé. ¹² Hã kỹ sóg se kỹ jê ha. Hã ra sóg mỹ'ãg ke tũ nĩ. Ti ki rã kỹ sóg jê ha. Ti ki kanhró sóg nĩ. Nén ù kar to tóg tar nĩ. Hã kỹ tóg inh ki rĩr há han ki kanhró nĩ gé, sỹ ti mỹ vễnh fêg kỹ, isỹ kurã tỹ êgno pétẽm há han jé.

¹³ Isỹ nén tỹ ã kanhrãn ja ên kã jatu tũg nĩ. Vễnh vĩ há vễ, sỹ ã mỹ nén tó ja ti. Tag ki króm kỹ inh ri kén kãmén nĩ. Ti ki rã to tar nĩm nĩ, vễnh kar to há nĩm nĩ gé. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja ên ri ke han nĩ. ¹⁴ Ti tỹ ã mỹ vễnh rãnrãj nĩm ja ên ki rĩr há han nĩ, ù tỹ Topê vĩ tỹ ù han tũ nĩ jé. Topê kuprĩg vĩ êg kã ki êmã nĩ. Ên vĩ ã tar han ke mũ, ã tỹ ti vĩ tó há han ke to.

¹⁵ Ha vé, ga tỹ *Ásia* tá ke kar ag vĩ isovãnh kãn, *Fígelo* ke gé,

Hermógenes ke gé. Tag mẽ ã hỹn huri. ¹⁶ Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ *Onesiforo* mré ke fag jagãgtãn jé, ùn tũg mũ ãn ti. Iso há tãvĩ ja ti nĩgtĩ. Iso mỹ'ãg ja tũ ti nĩgtĩ, ise kỹ jẽ hã ra. ¹⁷ Ti tỹ ẽmã tỹ *Roma* tag ki jun kỹ tóg inh jãvãnh tãvĩ han ja nĩ. Kỹ tóg kejẽn inh ve ja nĩ. ¹⁸ *Éfeso* tá tóg inh ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé. Kỹ ẽg *Senhor* hỹn ti jagãgtãn ke mũ, ti tỹ kurã tỹ ẽgno kã ti kren han jé. Kỹ tóg inh mỹ sér tũnh mũ.

2

Ëg vãsãn ke

¹ Inh kósin', *Jesus Cristo* ne ã tar han ke mũ', kỹ krónh ke tũg nĩ. ² Inh vĩ mẽ ã, sỹ ùn e ag kanhrãn kỹ. Tag tóm nĩ gé, inh kóm, ù tỹ krónh ke tũ ag mỹ.

³ Ëg tỹ *Jesus* tigrĩn vêsýrénh ke to tar nĩm nĩ inh mré, *Timóteo*'. *Jesus Cristo soldado* ri ke ẽg nỹtĩ. ⁴ *Soldado* jykre tag to jykrén nĩ. Ag pijé vyr mỹ jykrén tĩ'. Ag pã'i vĩ ki hã han ag tóg tĩ, ti tỹ ag to há nĩ jé. Hã kỹ ag tóg vyr mỹ gỹj ve sór tũ nĩgtĩ.

⁵ Kỹ ù tỹ *corrida* han mũ ag jykre to jykrén nĩ gé. *Corrida* to vëjyre ãn hã han ag tĩ, ag tỹ gỹjỹ he jé. Ag ri ke han nĩ, *Timóteo*'.

⁶ Kỹ ẽpỹ ki rĩr tĩ ag vĩ rãnrãj mág han tĩ gé, hã kỹ ag tóg krãn kỹ ti kanẽ ko tĩ. Ag ri kén ã tóg venh ke mũ gé, ã tỹ nén ve sór mũ ti, ã rãnrãj to, ha vem nĩ.

⁷ Tag to jykrén há han nĩ, sỹ ã mỹ tó mũ tag to. Kỹ ẽg *Senhor* vỹ ã tỹ to jykrén há

tãvĩ han ke mũ sir. ⁸ *Jesus Cristo* mũ ẽkrén nĩ. Ti ter kar kỹ tóg rĩr mãn. Ti jógjóg ve vỹ tỹ *Davi* ja nĩgtĩ. Hã tó sóg tĩ, ti kãmén kỹ. ⁹ Hã kỹ sóg se kỹ jẽ, *ferro* tỹ mỹr. “Ti hỹn tỹ ùn jykre pãno nĩ,” he ag tóg tĩ iso. Hã kỹ ag tóg *ferro* tỹ isé. Hã ra Topẽ vĩ pijé se kỹ nĩ nĩ'. Tã mũ tóg tĩ ha. ¹⁰ Hã kỹ sóg ise kỹ jẽ hã ra ti to tar nĩ, Topẽ tỹ ùn kuprëg mũ ag jagfỹ, ag krenkren jé, ag tỹ *Jesus Cristo* ki ge tigrĩn kanhkã tá junjun jé. ¹¹ Vẽnh vĩ há vë, tag ti, ha mẽ: ẽg tỹ ti tigrĩn kãgter mũ ra ẽg tóg ti mré rĩnrĩr mãn ke mũ gé. ¹² Ëg tỹ ti tigrĩn nén ù jagy kar to tar nỹtĩn kỹ ẽg tóg ti mré tỹ ùn mág nỹtĩnh ke mũ gé. Ëg tỹ ti tovãnh kỹ tóg ẽg tovãnh ke mũ gé. ¹³ Ëg tỹ ti to krónh ke tĩ ra tóg ẽg to krónh kenh ke tũ nĩ jãvo. Ti pijé ón tĩ', hã kỹ tóg ẽg to krónh kenh ke tũ nĩ.

Topẽ rãnrãj han há han ke

¹⁴ Tag tóm nĩ, vënh kar mỹ. Tỹ ag jyvën nĩ, kỹ ag jyvën tar han nĩ gé. Topẽ vỹ ã vĩ mẽnh mũ. Ag mỹ: “ẽg kato tẽ ag vĩ kafãn sór tũg nĩ,” hem nĩ. “Jagnẽ vĩ kafãn pijé ẽg tar han mũ'. Û tỹ tag mẽ kỹ tóg krónh ke sór mũ,” hem nĩ ag mỹ. ¹⁵ Vãsãn ra, Topẽ tỹ ã rãnrãj to: “há ti nĩ,” he jé, ã tỹ ã rãnrãj to mỹ'ãg tũ nĩ jé. Topẽ vĩ to vãsãn nĩ, ã tỹ ki kanhrãn há han jé, ã tỹ vënh kar mỹ tó há han jé gé. ¹⁶ Û tỹ kanhir kỹ nén ù kórég tó kỹ jẽmẽ sór tũg nĩ. Û tỹ ge ag vỹ Topẽ to kórég tãvĩ nỹtĩ. Kỹ ag vĩ vỹ ag kókén

ke mũ, kŷ tóg ag jykre pãno pẽ han mũ. ¹⁷ Vẽnh vĩ tỹ ge vĩ ẽg kar kókén ke mũ, komẽr hã, ti tỹ vẽn kar kri rũm ken kŷ. Vẽn kaga kórég tỹ vẽn kar kri rũm ke ri ke ti nĩ.

Ủ tỹ vẽn vĩ tỹ ge han mũ vĩ tỹ *Himeneu* nĩ gé, *Fileto* ke gé. ¹⁸ Tag ag vĩ ónón tĩ, Topẽ vĩ to. “Rĩr mãn ri ke han ẽg huri, ẽg tỹ *Cristo* ki gen kŷ. Hã kŷ ẽg rĩnrĩr mãn ke tũ nĩ ha, ẽg ter kar kŷ, *Jesus* kãtĩg mãn kŷ,” he ag tóg tĩ. Ag tỹ tag tóg kŷ ag tóg ủ ag tỹ *Jesus* to krónh ke han tĩ. Kŷ ag tóg *Cristo* tovãnh mũ, ag tugrĩn.

¹⁹ Ẽg tỹ ĩn han kŷ ẽg tóg ti nũna ẽn tar han tĩ. Ẽn ri ke ti nĩ, Topẽ jykre ti. Kŷ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ủ ag tỹ ón kŷ to vĩ mũ hã ra. Ẽg tỹ ti ki ge kŷ nŷtĩn kŷ tag vĩ ẽg to rãn kŷ nĩ, ha mẽ: “ẽg *Senhor* vĩ ti tũ ag ki kanhró nĩ,” he tóg mũ.

Kar kŷ tóg: “vẽjykre pãno tovãnh kãn ra, ãjag tỹ: inh *Senhor* vĩ tỹ ti nĩ, *Jesus* ti, he jé,” he mũ.

²⁰ Ha vé, ĩn mág krẽm kukrũ vĩ e nŷtĩ. Ủ vĩ *ouro* tỹ há nŷtĩ. Ủ vĩ *prata* tỹ há nŷtĩ. Kŷ ủ vĩ ka tỹ há nŷtĩ gé. Ủ vĩ go'or tỹ há nŷtĩ gé. Kukrũ há vĩ tỹ vễjẽn né nĩ, kŷ ũn kórég vĩ tỹ vãfár né nĩ gé. ²¹ Kŷ tóg ge nĩ. Ủ tỹ kanhir kŷ nẽn ủ kórég tóg (ka)mẽ ẽn ag vĩ kukrũ kórég ri ke nŷtĩ. Hã kŷ Topẽ tóg ag mŷ: “inh rãnrãj han ra,” henh ke tũ nĩ sir. Ẽg tỹ ti kórég tovãnh kãn kŷ ẽg tóg kukrũ há ri ke nŷtĩ. Kŷ Topẽ tóg ẽg mŷ:

“inh rãnrãj han nĩ,” henh ke mũ gé sir.

²² Kyrũ ag vĩ nẽn ủ kar to én (ka)mẽ nŷtĩ. Ẽn tovãnh kãn nĩ. Vễjykre há hã mĩ tĩg sórm nĩ. *Jesus* ki rã há han nĩ. Vẽn kar to há nĩm nĩ. Krĩ kuprã nĩm nĩ, ủ tỹ tỹ ẽg *Senhor* mré ke ag to, ũn jãnhkri ag to, vẽn kar to ke gé.

²³ Ủ ag tóg ón kŷ: “Topẽ hŷn tag tóg sór mũ, ti tỹ ẽn tóg kŷ,” he sór tĩ. Topẽ tỹ nẽn tóg vãn ẽn tóg sór ag tóg tĩ. Tag tugrĩn jagnẽ to jũ tóg kutẽ tĩ. Hã kŷ ag mré to jykren sór tũg nĩ. ²⁴ Ủ tỹ Topẽ mŷ rãnrãj tĩ jé vẽn kar to há nĩ. Ti tỹ kãnhmar ag to jũn kŷ tóg kórég nĩ. Ti tỹ komẽr hã vĩ kŷ tóg há tĩ, ag kanhrãn jé, vẽn kar to fe há nĩn kŷ. ²⁵ Ủ tóg ti vĩ kafãn sór mũ. Ẽn mŷ ã tóg vĩ há han ke mũ. Komẽr hã ã tóg ag mŷ Topẽ vĩ tónh ke mũ, Topẽ tỹ ag jagãgtãn jé, ag tỹ ag jykre pãno tovãnh kŷ vẽn vĩ há hã nón mũ jé. ²⁶ Kŷ ag krĩ há nŷtĩnh mũ. Japo tũ vĩ tỹ ag nŷtĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag sigse ja nĩn kŷ, ag tỹ ti rãnrãj han jé. Ag tỹ ti tovãnh kŷ Topẽ tóg ag krenkren han ke mũ. Kŷ tóg ag tỹ Japo jykre tag to vẽn nenh to ag tar han ke mũ, ẽg ke gé. Kŷ tóg há tĩ.

3

Kurã tỹ ẽgno to hã vễjykre

¹ Ga tỹ tũ' henh ke to hã ẽg tóg nẽn ủ jagy ve kãn ke mũ. Vẽn kar tỹ vễjykre pãno han mũ ve jé ẽg tóg ke mũ. ² Ag jykre hã han sór jé ag tóg ke mũ. Nẽn ủ kar to én jé ag tóg

ke mũ, ag riko nýtĩ jé. Jagně to vĩ kónãn jé ag tóg ke mũ. Ag panh vĩ ki hã han ke tũ ag tóg nĩ. “Kórég ti nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ù tỹ ag mỹ nén ù há nĩm mũ ra. Topě to ag é henh ke mũ gé. ³ Jagně to kórég ag nýtĩnh mũ, ag krě to ke gé. Jagně mỹ vėnh pãte fón ke tũ ag nĩ gé. Jagně to ag ónón ke mũ. Věso jykren ke tũ ag tóg nĩ. Ag tỹ ù vóg kónãn kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. Vějykre há kato tẽ jé ag tóg ke mũ. ⁴ Ag régre ag vatánh tá ag tóg ag to vĩ kónãn ke mũ gé. Û tỹ ag jykre kórég to ag vóg kónãn ke tag kaměg ke tũ ag nĩ. Věso ag tóg: “vėnh kar kãfór vỹ tỹ inh nĩ,” henh ke mũ gé. Ag tỹ Topě to há nýtĩnh ke vė vė. Hã ra ag tóg ag tỹ nén to én mũ ěn hã han sór ke mũ. ⁵ Ón kỹ ag tóg Topě to há nýtĩ ve nĩnh mũ, hã ra ag tóg ti jykre han sór ke tũ nĩ. Ti tỹ ěg tar han tĩ tag vỹ ag mỹ há tũ nĩnh mũ. Û tỹ ge ag tovãnh nĩ, vỹ.

⁶ Ag kã mĩ ù ag vỹ ĩn kar mĩ mũnh mũ. Kỹ ag tóg ùn týtã kórég fag mré vėmėn sór ke mũ, ù tỹ Topě vĩ mranh tĩ fag, ùn ěn (ka)mě fag. ⁷ Ón kỹ fag tóg vėnh kanhrãn to tar nýtĩnh mũ. Hã ra fag tóg vėnh vĩ há ki kagtĩg nýtĩ. Hã kỹ fag tóg ag tỹ fag mỹ nén tó mũ ki hã han mũ. ⁸ Û tỹ fag mré vėmėn mũ ěn ag vỹ Topě vĩ kato tẽ nýtĩ, vėnh vĩ há ěn kato. Vãšỹ *Janes* vỹ *Moisés* vĩ kato tẽ ja nĩgtĩ, *Jambres* ti ke gé. ěn ag ri ke ag nýtĩ. Topě vĩ kato tẽ ag tóg tĩ. Ón kỹ ag tóg *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ

ve nĩ, ag tỹ ón kỹ ti vĩ tón kỹ. ⁹ Hã ra ùn e vỹ ag vỹ kri finh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. Vėnh kar vỹ ag krĩ tũ tag venh ke mũ, ha vem nĩ. *Janes* mré *Jambres* ri ke han jé ag tóg ke mũ. Vėnh kar vỹ ag krĩ tũ ki kanhró ja nýtĩgtĩ gé.

Ěg tỹ nén jagy vėnh ke mũ

¹⁰ Ag jãvo ã tóg inh vĩ kri fig tĩ, *Timóteo'*. Isỹ nén han mũ ěn ri ke han ã tóg tĩ. Isỹ nén ve sór mũ ěn ve sór ã tóg tĩ gé. Isỹ *Jesus* ki rã ri ke han ã tóg tĩ gé. Isỹ koměr hã vĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. Isỹ vėnh kar to há nĩ ri ke han ã tóg tĩ gé. ¹¹ Ag tỹ inh vóg kónãn ve ja ã nĩ gé, isỹ nén ù jagy vėg tĩ ěn ti. Inh vóg kónãn tỹ hėn ri ke han ja ag tóg nĩ, *Antioquia* tá, *Ícônio* tá, *Listra* tá ke gé. Ter kren pė han inh, tá. Hã ra ěg *Senhor* tóg iyy nĩgãn. ¹² Ha vé, ěg tỹ *Jesus Cristo* jykre mĩ mũn kỹ ěg kar tóg ag tỹ ěg vóg kónãn venh ke mũ. ¹³ Ěg jãvo ùn jykre pãno ag vỹ koměr hã vėjykre pãno han kãn kỹ nýtĩ, ùn ónón mũ ag ke gé. Û ag *lograr* (ke) he ag tóg tĩ, hã ra ag tóg ag *lograr* (ke) he tĩ gé, vėnh kato.

¹⁴ Ag jãvo isỹ ã mỹ nén tó ja ěn mĩ tĩg nĩ, ã tỹ nén mẽ ja kar ěn mĩ, ã tỹ ki rã kỹ jě ěn mĩ. Isỹ ã kanhrãn ja ěn to tar nĩm nĩ. Inh jykre ki kanhró ã tóg nĩ. ¹⁵ Ā sĩ kã ã tóg Topě vĩ mẽ, ti vỹ tỹ rán kỹ nĩ ěn. ěn to jãn kỹ ã tóg ki kanhrãn mũ, ěg tỹ *Jesus Cristo* ki rã tigrĩn krenkren ke mũ ti.

16 Ū tỹ hēn ri ke ag vỹ Topē vĩ ránrán ja nĩgtĩ. Hã ra Topē kuprĩg tóg ag mỹ tó ja nĩgtĩ, ag tỹ nén rán ke ti. Ti vĩ rán kỹ nĩ to ken kỹ ěg tóg vēnh vĩ há ki kanhrãn mũ. Kỹ ěg tóg kãmén há han ke mũ gé. ěg mỹ tóg ěg tỹ kygnē ja ěn ven tĩ. Kỹ ěg tóg jagnē jyvēn ke mũ gé. 17 Topē tũ vĩ tỹ ěg nỹtĩ. Ti pijé ěg tỹ kygnē ve sór mũ'. ěg tỹ kygnēg tũ nĩn kỹ ěg tóg nén ũ há kar han to tar nỹtĩ. Ti tỹ tag ve sór vē, hã jé tóg ěg mỹ ti vĩ jēnē ja nĩgtĩ.

4

1 Inh kósin', sỹ ã jyvēn ke vē, kỹ Topē vĩ mẽnh mũ, *Jesus Cristo* ti ke gé, ũ tỹ vēnh kar jykre tugnỹm ke mũ ěn ti, ũn rĩnrĩr nỹtĩ ag jykre, ũn kãgter mũ ag jykre ke gé. Vỹn ke mãn jé tóg ke mũ. Kỹ tóg tỹ pã'i mág jēnh mũ, ha vem nĩ. ěg *Senhor* rĩnve sóg ã mỹ: 2 "Topē vĩ kãmén ra," he mũ. Kejēn ag tóg mẽ sór tĩ. Kejēn ag tóg mẽ sór tũ nĩgtĩ. Ge ra ag mỹ kãmén nĩ. Ag mỹ ag tỹ kygnē ja ěn tóm nĩ. Ag jyvēn tar han nĩ, ag tỹ mẽ jãvãnh nỹtĩn kỹ. Ag to krónh ke tũg nĩ, ag tỹ kejēn *Jesus* ki rã sór jé. 3 Kurã tỹ ěgno to hã ag tóg jēmē sór ke tũ pē nĩ, vēnh vĩ há ti, ha vem nĩ. Kỹ ag tóg vēnh vĩ kórég nón mũ sór mũ, ag tỹ nén to ěn mũ ěn ti. Ū tỹ ón kỹ ag mỹ tónh ke mũ ěn vĩ vēme sér tónh ke mũ. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. 4 Vēnh vĩ há jēmēnh ke tũ ag nĩ. Hã ra ag tóg vēnh ó hã jēmēnh ke mũ sir.

5 Ag jãvo nén ũ kar to jykrén há han nĩ. Ā tỹ nén ũ jagy ve kỹ kato tar nĩm nĩ. *Cristo* kãmé sér ěn kãmén nĩ, vēnh kar mỹ. Ā rãnrãj ki rĩr há han nĩ gé.

6 Ag hỹn kãnhmar isén ke mũ, *Jesus Cristo* tugrĩn. Hã ra tóg inh mỹ tỹ nén ũ tũ nĩ. 7 ěg tỹ *carreira* han kỹ ěg tóg vãsãn tãvĩ han tĩ, ěg tỹ gỹjỹ he jé. Tag ri ke han inh, isỹ Topē rãnrãj han kỹ. Ti rãnrãj han kãn inh huri. Ti ki rã tovãnh ja tũ inh nĩgtĩ. 8 Ū tỹ *carreira* ki gỹjỹ he mũ ěn vĩ ka féj tỹ *coroa* gỹjỹ he tĩ. ěn ri ke nĩm jé tóg ke mũ inh mỹ, Topē ti, inh jykre kuryj to, kurã ěn kã. Vēnh kar mỹ ti nĩm ke mũ gé, ũ tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag kar mỹ.

Paulo tỹ nén ve ja

9 Kur inh venh kãtĩg. 10 *Demas* vĩ isovãnh kỹ vyr. ěprã vỹjyke han sór ti nĩ, hã kỹ tóg isovãnh kỹ *Tessalônica* ra vyr. *Crescente* vĩ *Galácia* ra vyr, kỹ *Tito* vĩ *Dalmácia* ra vyr. 11 *Lucas* vĩ inhhã inh mré nĩ nĩ. *Marcos* pére kãtĩg, ti tỹ inh rãnrãj han jé. Tag to tóg tar nĩ. 12 *Tíquico* jēnē inh, ti tỹ *Éfeso* ra tĩg jé. 13 Kỹ, ã kãtĩg kỹ inh mỹ inh *capa* ma kãtĩg. *Trôade* tá ti nĩ, *Carpo* ĩn krēm. Kỹ inh mỹ inh *livro* gé kãtĩg gé, nén ũ fãr ki rán kỹ nỹtĩ ěn mré. Isỹ *livro* ěn venh hapē tóg tĩ.

14 *Alexandre*, ũ tỹ *ferro* tỹ nén ũ kar han tĩ ěn vĩ iso kórég tãvĩ nĩ. ěg *Senhor* vĩ ti jykre kórég to ti vóg kónãn ke

mũ. ¹⁵ Ti kamëg ra. Inh vĩ kato tẽ mág han tóg.

¹⁶ Fóg tỹ pã'i vĩ inh ki inh jykre jëmẽ pin huri. Ēn kã ù tóg inh mré ve ja tũ nĩ. Isovãnh kãn ag tóg. Topẽ mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ag mỹ vãnh pãte fón jé. ¹⁷ Ag jãvo ãg *Senhor* vĩ isar han, ti tỹ inh mré tag kã jẽn kỹ. Hã kỹ vãnh kar vĩ ti vĩ mẽ huri, isỹ ag mỹ kãmén kỹ. *Povo* kar ag vĩ hur mẽ kãn. Kỹ ãg *Senhor* tóg iyy nĩgãn, ag tỹ mĩg mỹ inh fón tũ nĩ jé. ¹⁸ Iyy nĩgãn mãn jé tóg ke mũ gé, Nén-Kórég tỹ isỹ hẽ ri ke tũ nĩ jé. Inh ki tóg rĩr há han ke mũ, sỹ kanhkã ra tĩg há han jé, ti nĩgia ra. Ti hã mỹ ãg vĩ há han ke mũ'. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Hã vẽ.

¹⁹ *Priscila* fi mré fi mén tỹ *Áquila* mĩ sóg ãkrég tĩ, *Onesíforo* mré ke fag mĩ ke gé. ²⁰ *Erasto* vĩ *Corinto* tá nĩ nĩ. Jãvo *Trófimo* tóg *Mileto* tá kaga nỹ ja nĩ, isỹ tá kãtĩ mũn kã.

²¹ Kur kãtĩg mẽ han, kusa tá krỹg tũg ki. *Ēubulo* vĩ ã mĩ ãkrég tĩ, *Prudente* ti ke gé, *Lino* ti ke gé, *Cláudia* fi ke gé, ãg régre kar ag mré hã.

²² Ēg *Senhor* mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ã tar han jé, ti tỹ ãjag kar tar han jé gé.

Hã vẽ.

PAULO TÏ CARTA HAN: TITO MÏ CARTA

¹ Paulo tÏ rá vë. SÏ Tito mÏ rán hã vë. Topë mÏ sóg rãnrãj tÏgtÏ, kÏ *Jesus Cristo* vÏ inh fëg, sÏ tÏ ti *apóstolo* jë jé. Topë tóg ëprã ke ù ag kuprëg, ag tÏ ti ki ge jé. KÏ tóg inh mÏ: “ha isÏ ùn kuprëg ja ag mÏ inh vÏ tónh tÏg, ag tÏ ã vÏ jëmë kÏ inh ki ge há han jé,” he ja nÏ.

² Topë vÏ ëg mÏ: “rÏr krÏg ja tÏ ve jé äjag tóg ke mÏ,” he ja nÏ. Hã ve sór ëg tóg mÏ. Topë tÏ nén tó mÏn hã vë, vãsÏ. Hã ra tóg ón tÏ nÏgtÏ. ³ Vãhã tóg ëg mÏ ti vÏ tag jënë ja nÏ, ti tÏ ëg mÏ jënënh ke kurã ki. *Jesus* tÏ tóg ëg mÏ jënë ja nÏ. Hã to Topë tóg inh mÏ: “ha vënh kar mÏ tónh tÏg,” he ja nÏ, ëg kren han tÏ ën ti.

⁴ Hã kÏ sóg ã mÏ tó mÏ, *Tito*. Inh kósín pë vÏ tÏ ã nÏ, ã tÏ inh mré *Jesus* ki rã kÏ jën kÏ. Ëg jóg tÏ Topë mÏ sóg to vÏ tÏ, ti tÏ ã tar han jé, ã krÏ kuprã nÏ jé ke gé.

Tito tÏ Creta ki ke ag ki rÏr

⁵ ã mÏ sóg: “ver goj vãso tÏ *Creta* tá nÏm nÏ,” he ja nÏgtÏ, ã tÏ tá isÏ nén han kãn ja tÏ ën han kãn jé. Hã kÏ sóg ã mÏ: “ëmã kar ki ù ag kuprëg, ag tÏ tÏ *igreja* to kófa nÏtÏ jé,” he ja nÏ. ⁶ Ùn kãme kórég tÏ jãvanh nÏ, ùn prÏ pir han kÏ nÏ ti. Ti krë tÏ *Jesus* ki rã kÏ nÏn kÏ tóg há tÏnh mÏ, ag tÏ nén ù vënh mÏ han tÏ nÏn kÏ, ag tÏ ag panh vÏ jëmën kÏ.

⁷ Ha vé, ù tÏ tÏ *igreja* to kófa jë sór kÏ tóg tÏ ùn jykre há nÏnh mÏ. Ti tÏ ti mré ke ag to: “ag kãfór vÏ tÏ inh nÏ,” henh ke tÏ vë. Ùn fe tÏ gÏm ke (ka)më vÏ há tÏ nÏ, ù tÏ *vinho* kron (ka)më ti, ùn jÏ (ka)më ti. KÏ tóg ti tÏ riko nÏnh ke há to én ke tÏ nÏ gé. ⁸ Ti tÏ ù tÏ kuvar há tá kãmÏ ag mÏ: “inh mré jé,” hen kÏ tóg há tÏ, ti tÏ vëjykre há to há nÏn kÏ, ti tÏ vëso jykrén kÏ, vëjykre kurÏj han kÏ, Topë vÏ hã ki króm kÏ. ⁹ Topë vÏ mÏ ja tóg nÏ. KÏ ti tÏ tag kã jatu tÏ nÏn kÏ tóg há tÏ gé. KÏ tóg ù tÏ ti vÏ mÏg mÏ ag kanhrãn há han ke mÏ gé. Ù tÏ ti vÏ kafãn mÏ mÏ tóg tó há han ke mÏ gé.

¹⁰ Ha vé, ù tÏ hën ri ke ag tóg mÏ jãvanh nÏtÏ. Véké ag tóg ón kÏ vëmén tÏ. Ag tÏ ù *lograr* he sór vë. *Judeu* ag vÏ tag to tar nÏtÏ, ha mÏ. ¹¹ Ëg tÏ ag vÏ tÏ tÏ' henh ke vë. Ha vé, ù fag ne ag vÏ kri fi sór mÏ', kÏ fag tóg Topë vÏ tovãnh sór mÏ, fag mén mré hã, fag krë mré hã. Un'ón ag tóg tÏ, ù tÏ fag kanhrãn sór mÏ ag. Hã ra ag tóg hã to jãnkamy ve sór mÏ, ag tÏ riko nÏtÏ jé. ¹² Ag kã mÏ ù vÏ ki hã tó ja nÏ, ag jÏvën tÏ ù. Ti tÏ ag kato tÏ kÏ tóg: “*Creta* tá ke ag vÏ tÏ ùn ón mé nÏtÏ,” he mÏ. “MÏg jÏ ri ke ag nÏtÏ. Rãnrãj vãnh ag nÏtÏ. Hã ra ag tóg jën mág tãvÏ han sór tÏ,” he ja tóg nÏgtÏ. ¹³ Hã ra tóg ge nÏ. Hã kÏ ag jÏvën tar han nÏ, ag tÏ Topë ki rã to tar nÏtÏ jé. ¹⁴ Ag mÏ: “*Judeu* ag tÏ vënh ó tó mÏ jëmë sór tÏg nÏ,” hem nÏ. Ag mÏ ag tóg

ẽprã ke jykre tó sór mũ gé, ù tỹ Topẽ vĩ há mẽ vãn̄h ag. Ẽg mré ke ag mỹ ké, ag tỹ ù tỹ ge vĩ jẽmẽg tũ nĩ jé. ¹⁵ Ha vé, ù tỹ vễjykre kuryj han mũ mỹ tóg kuryj kar nĩ. Jãvo ù tỹ vễjykre pãno han mũ mỹ tóg pãno kar nĩ gé. Kỹ ag tóg ag jykre pãno to: “há ti nĩ,” he tĩ. Jãvo ag tóg vễjykre há to: “kórég ti nĩ,” he tĩ gé. ¹⁶ “Topẽ ki kanhró ẽg tóg nỹtĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg ti jykre han tũ nĩgtĩ. Ag tỹ ti jykre han vãn̄h ki ẽg tóg vég tĩ, ag ón mũ ti. Û tỹ ge to ti kórég nĩ, Topẽ ti.

2

Vẽnh kar jyvẽn há han nĩ

¹ Ag jãvo Topẽ vĩ kãmén há han nĩ, ã tỹ ag jyvẽn kỹ, *Tito*'.

² Kófa ag mỹ: “nén ù há hã to jykrén nĩ,” hem nĩ. “Goj fa kron sór tũg nĩ. Nén há kar hã han sórm nĩ. Vẽso jykrén nĩ. Jagnẽ to há nỹtĩm nĩ. Ti tovãn̄h sór tũg nĩ,” hem nĩ.

³ Kỹ kófa fag jyvẽn nĩ gé. “Vẽso jykrén nĩ,” hem nĩ fag mỹ. “Û to vĩ kónãn tũg nĩ. *Vinho* to én sór tũg nĩ. Vễjykre há hã han nĩ, vẽn̄h kar tỹ ve jé.

⁴ Kỹ ãjag tóg tytãg fag kanhrãn há han ke mũ,” hem nĩ fag mỹ. “Tytãg fag kanhrãn nĩ, fag tỹ fag mén to há nỹtĩ jé, fag krẽ to, ⁵ fag tỹ vẽso jykrén jé, nén ù vẽn̄h mỹ han sór tũ nĩ jé, fag tỹ fag ãn ki rĩr há han jé, vẽn̄h kar mỹ vĩ há han jé, fag tỹ fag mén vĩ mranh sór tũ nĩ jé,” hem nĩ, kófa fag mỹ. Fag tỹ tag han kỹ ù tóg Topẽ vĩ to é henh ke tũ nĩ.

⁶ Kyrũ ag jyvẽn nĩ gé. Ag mỹ: “nén ù kar to jykrén há han nĩ, ãjag tỹ ẽg tỹ nén to én tĩ ẽn han tũ nĩ jé,” hem nĩ. ⁷ Tag han nĩ gé, *Tito*', vẽn̄h kar tỹ ã jykre há tag ve kỹ ã kóm vễjykre há han sór jé gé. ã tỹ ag kanhrãn kỹ ki hã tóm nĩ. Kanhir kỹ vĩ tũg nĩ. ⁸ Topẽ vĩ tó há han nĩ, ù tỹ ã to: “kygnẽ ti huri,” he tũ nĩ jé. Kỹ ù tỹ ẽg kato tẽ mũ ag vỹ nén ù tónh ke tũ nĩ. Kỹ tóg ag mỹ'a tĩnh mũ, ag tỹ ón kỹ ẽg kato vĩ ja nĩn kỹ.

⁹ Û mỹ rãnhrãj tĩ ag jyvẽn nĩ gé. Ag mỹ: “ãjag *patrão* vĩ han nĩ,” hem nĩ. “tĩ tỹ ãjag mỹ vĩ há han jé. Ti vĩ kafãn tũg nĩ. ¹⁰ Ti tũ pẽju tũg nĩ. Ti tũ ki rĩr há han nĩ, ti tỹ ã to vĩ kónãn tũ nĩ jé. ã tỹ ti tũ ki rĩr há han kỹ tóg Topẽ vĩ to vĩ há han ke mũ, ã *patrão* ti, ti tỹ Topẽ vĩ mẽ kỹ,” hem nĩ, ù mỹ rãnhrãj tĩ ag mỹ.

¹¹ Topẽ tóg ẽg jagãgtãn sór mũ, ẽprã ke kar ag. Kỹ tóg ẽg kren han sór mũ. Hã jé *Jesus* tóg kãtĩg ja nĩ. ¹² Kỹ tóg ẽg kanhrãn sór mũ gé, ẽg tỹ ti kato tẽ tũ nĩ jé, ẽg tỹ nén to én sór mũ ẽn han tũ nĩ jé gé, ẽg tỹ ga kri mũn kỹ, ẽg tỹ vẽso jykrén jé, vễjykre kuryj han jé, Topẽ jykre ti. ¹³ Ti kãtĩg ve sór ẽg nỹtĩ, hã kỹ tóg ẽg mỹ sér tĩ. Tỹ ti pã'i mág tãvĩ nĩ, Topẽ ti. Tar tãvĩ ti nĩ, ẽg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* ti ke gé. Ti ve jé ẽg tóg ke mũ. Kỹ tóg sér tãvĩ tĩnh mũ. ¹⁴ Ẽg jagfy tóg ter ja nĩ, ti tỹ ẽg jykre kórég ẽn tỹ tũ' he jé. Kỹ tóg ẽg kykũg mũ, ẽg jãnhkri nỹtĩ jé. Kỹ ẽg tóg tỹ ti tũ nỹtĩ

sir, vyr mÿ. Ěg pijé tÿ ũ tũ nÿtĩ ha'.

¹⁵ Tag kar tórn nĩ, *Tito*'. Tÿ ag jyvĕn tar han nĩ gé kejĕn. Ā tũ vĕ mÿr, ā tÿ ag jyvĕn ke ti. Kÿ ũ jé ā to é he tũg.

3

Topĕ jykre

¹ Ag mÿ: “pā'i vĩ jĕmĕm nĩ, “hem nĩ. “Ag vĩ ki króm nĩ. Ag tÿ nĕn ũ há to: han nĩ, hen kÿ han sórn nĩ, vĕšÿmĕr,” hem nĩ. ² “Ū to vĩ kónān tũg nĩ,” hem nĩ ag mÿ. “Ū vĩ kafān tũg nĩ. Vĕnh kar mÿ vĩ há han nĩ. Vĕnh kar mÿ komĕr hā vĩm nĩ,” hem nĩ ag mÿ. ³ Ha vé, vāsÿ ěg tóg kórĕg ja nÿtĩgtĩ gé. Ki kagtĩg ja ěg nÿtĩgtĩ. Ti vĩ mranh ja ěg tóg nĩgtĩ gé. Vāgfor mũ ja ěg tóg nĩgtĩ, kÿ ěg tóg ũ tÿ ón kÿ ěg mÿ vĕjykre tó mũ ěn vĩ han ja nĩgtĩ gé. ⁴ Vāhā ěg tóg ki kanhró nÿtĩ, Topĕ tÿ ěg jagāgtān kÿ, ěg kren han tĩ ti. Ti tÿ ěg to há nĩ mĕ ěg tóg vāhā. ⁵ Ěg pijé vĕjykre kuryj han ja nĩgtĩ'. Hā ra tóg ge ra ěg jagāgtān ja nĩgtĩ, hā kÿ tóg ěg kren han mũ sir. Ěg han mān ja tóg nĩ, ěg kygpe kÿ nÿtĩn kÿ. Ti kuprĩg tÿ tóg ěg han mān, kÿ ěg tåg nÿtĩ ha. ⁶ Ěg mÿ tóg ti kuprĩg jĕnĕ, ti tÿ tÿ ěg jagrĕ nĩ jé. *Jesus Cristo* hā tigrĩn tóg ti jĕnĕ, ěg kren han tĩ ěn hā tigrĩn. ⁷ Hā kÿ tóg ěg mÿ vĕnh pāte fón mũ sir. Ti tÿ ěg jagāgtān hā vĕ. Kÿ tóg ěg mÿ ti tũ tovānh sórn mũ. Hā tó ja ti nĩ. Rĩr krÿg ja tũ ve jé ěg tóg ke mũ.

⁸ Tag vÿ ki hā ke nĩ. Hā kÿ vĕnh kar mÿ tórn nĩ. Ag jyvĕn

to krónh ke tũg nĩ. Ū tÿ Topĕ ki ge mũ ag jyvĕn há han nĩ, ag tÿ vĕjykre há hā han sórn jé. Kÿ ag tóg tag hā to vāsān ke mũ.

⁹ *Judeu* ũ ag tóg véké ón kÿ vĕmĕn sórn tĩ. Tag jĕmĕ sórn tũg nĩ. Jagnĕ vĩ kafān ag tóg tĩ. Kÿ ag tóg Topĕ tÿ vāsÿ ěg jyvĕn tĩ ěn to jagnĕ vĩ kafān mũ gé. Tag kar vÿ ěg mÿ nĕn ũ há han ke tũ nĩ. Nĕn ũ tũ vĕ, tag ti. ¹⁰ Ū tÿ vyr mÿ vĕjykre han sórn kÿ ti mÿ: “ke tũg ra,” hem nĩ. “Ke tũg ra,” he régre han nĩ, ti tÿ kānhmar ā vĩ jĕmĕg tũ nĩn kÿ. Tag pāte ti tovānh nĩ, ti tÿ mĕ jāvānh nĩn kÿ. ¹¹ Ti jykre vÿ pāno tāvĩ nĩ. Topĕ vĩ mranh ti tĩ. Topĕ vÿ ũ tÿ ge to: “kórĕg ti nĩ,” he tĩ.

Tito tÿ nĕn han ke ti

¹² Kejĕn sóg ā mÿ *Artemas* jĕnĕ sórn mũ, ke tũ nĩ kÿ *Tíquico* ti. Ti tÿ ā tá jun kÿ vĕšÿmĕr inh kukām kātĩg, ěmā tÿ *Nicópolis* ra. Tá sóg kusa fĩn rām ke mũ.

¹³ *Zenas* ki rĩr há han nĩ gé, *advogado* ěn ti, kar kÿ *Apolo* ti ke gé. Kÿ, ag tÿ mũ mān ken kÿ ag mÿ jānkamy vin nĩ, ti tÿ ag mÿ tũ' he tũ nĩ jé.

¹⁴ Kÿ, ěg mré ke kar ag jyvĕn há han nĩ, ag tÿ vĕnh rānhraj há to tar nÿtĩ jé. Kÿ ag tóg ũn jagtar ag mÿ vin ke mũ gé, ag tÿ nĕn ũ vĕnh kāpām kÿ. Tag ne há nÿnh mũ'. Ěg tÿ Topĕ jykre han to ken hā vĕ.

¹⁵ Inh mré nÿtĩ kar ag vÿ ā mĩ ěkrĕg tĩ. Kÿ ěg mré *Jesus* ki ge mũ kar ag mÿ: “ājag mĩ ti ěkrĕg tĩ, *Paulo* ti,” hem nĩ, ěg to há nÿtĩ kar ag mÿ.

Topě mǝ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag
tar han kãn jé.
Hã vễ.

PAULO TỠ CARTA HAN: FILEMOM MỠ CARTA

¹ Paulo tỡ rá vễ, inh. Isỹ se kỡ jễ ra rá vễ. Kỡ ẽg rẻgre tỡ *Timóteo* vỡ inh mrẻ rỏn mỗ gẻ. Isỹ *Filemom* mỡ rỏn hỏ vễ. ỏ to há tỏvỡ sỏg nỡ, *Filemom*'. Inh mrẻ ỏ tỏg *Cristo* rỏnhrỏj han tỡ gẻ. ² Kỡ sỏg ẽg rẻgre tỡ *Áfia* fi mỡ rỏn mỗ gẻ, *Arquipo* mỡ ke gẻ, inh mrẻ *Cristo* rỏnhrỏj to vỏsỏn tỡ tag ti. Kar kỡ sỏg ừ tỡ *Filemom* ỡn krẻm *Topẻ* vỡ mẻ jẻ vẻnh mỏn tỡ ag mỡ rỏn mỗ gẻ.

³ Ẽg jỏg tỡ *Topẻ* mỡ sỏg to vỡ tỡ, ti tỡ ỏjag tar han jẻ, ti tỡ ỏjag krỡ kúp rỏg jẻ, ẽg *Senhor* tỡ *Jesus Cristo* panh ẻn ti.

Filemom jykre

⁴ Isỹ *Topẻ* mrẻ vẻmẻn kỡ sỏg ỏ mỡ ẻkrẻg tỡ, *Filemom*'. Kỡ sỏg ỏ to *Topẻ* mỡ vỡ há han tỡ. ⁵ Ẽg *Senhor* tỡ *Jesus* ki rỏ há han kỡ ỏ tỏg nẻji nỡ. Hỏ kỡ ỏ tỏg nẻji *Jesus* ki ge kỡ nỡtỡ ag to há tỏvỡ nỡ gẻ. Tag mẻ inh. ⁶ Hỏ kỡ sỏg *Topẻ* mỡ to vỡ tỡ, ti tỡ ỏ krỡn há han jẻ, ỏ tỡ *Cristo* jykre há hỏ mỡ tỡg ki kanhrỏ nỡ jẻ, ỏ tỡ ẽg mrẻ ti ki rỏ kỡ jẻn kỡ, ỏ tỡ komẻ hỏ ti vỡ ki krỏm kỏn jẻ. Ẽg tỡ *Cristo* ki ge kỡ nỡtỡn kỡ ẽg tỏg vẻjykre sẻr to tar nỡtỡ.

⁷ *Jỏvy*', inh fe tỡ mrin ke ja ỏ nỡ, inh fe tỡ há' he ja ỏ nỡ, ỏ tỡ iso há tỏvỡ nỡn kỡ. Kỡ *Topẻ* ki ge kỡ nỡtỡ kar ag vỡ ỏ jykre ki

kanhrỏ kar nỡtỡ. Kỡ ag fe tỏg mrin ke mỗ gẻ.

Paulo tỡ Onẻsimo jagfy vỡ

⁸ Kỡ sỏg ỏ mỡ: “tag han jẻ ỏ tỏg ke mỗ,” hẻnh ke mỗ vẻ. ⁹ Hỏ ra sỏg ỏ mỡ vỡ tar han sỏr tỡ nỡ. Komẻ hỏ sỏg ỏ mỡ to vỡ sỏr mỗ, ỏ tỡ iso há nỡ tugrỡn tag han jẻ. Ha vẻ, kỏfa inh nỡ ha, inh, hỏ vỡ: *Paulo*, he mỗ. *Jesus Cristo* tugrỡn sỏg se kỡ jẻ ha. ¹⁰ ỏ mỡ sỏg inh kỏsin tỡ *Onẻsimo* jagfy vỡ sỏr mỗ. Inh kỏsin ri ke ti nỡ ha, ti tỡ isugrỡn *Cristo* ki rỏ kỡ, isỹ tag kỏ se kỡ jẻ hỏ ra. ¹¹ Vỏsỡ tỏg ỏ tỡ ki rỡr tỡ vẻ. Hỏ ra tỏg ỏ mỡ nẻn ừ há han ja tỡ nỡgtỡ. Ừri tỏg há nỡ ha. Kỡ tỏg ỏ tỡ ki rỡr há han ke mỗ ha, ti tỡ inh ki rỡr há han mỗ tag ri ke.

¹² Sỡ ỏ mỡ ti jẻnẻ vẻ. Inh fe vỡ tỡ ti nỡ. ¹³ Hỏ kỡ sỏg ti jẻnẻ sỏr tỡ nỡ vẻ, ti tỡ ỏ jẻgia ki inh ki rỡr jẻ, isỹ *Jesus* kỏme sẻr tugrỡn se kỡ jẻn kỡ. ¹⁴ Isỹ ti tỡg kamẻg mỗ ra tỏg ỏ tỡ inh ki rỡr mỗ ri ke nỡ vẻ. Hỏ ra ỏ tỏg ki kagtỡ nỡ, ỏ tỡ inh mỡ nẻn ừ há han mỗ tag ti. Hỏ kỡ sỏg ỏ mỡ ti jẻnẻg mỗ, ỏ tỡ ỏ tỡ nẻn han sỏr mỗ ẻn han jẻ, vẻnh jykre há ẻn ti.

¹⁵ ỏ *camarada* ja vẻ, *Onẻsimo* ti, hỏ ra tỏg ỏ tovỏnh kỡ vẻnh pẻju kỡ vyr. Vẻnh pẻju sỡ han tỏg. Hỏ ra tỏg ỏ to vỡn ke mỏn mỗ ha, isỹ ti jẻnẻn kỡ. Tỡg mỏn ke tỡ ti nỡ ha. ¹⁶ Ti tỡ vẻnh pẻju kỡ tỡ mỗ ẻn kỏ tỏg tỡ ỏ *camarada* jẻ vẻ. Hỏ ra tỏg tỡ ỏ *jỏvy* jẻ ha, ừri. Ti tỡ *Cristo* ki rỏ kỡ jẻn kỡ tỏg ỏ to há tỏvỡ jẻ

ha. Ti to sóg há tãvĩ nĩ gé, kỹ tóg ã tỹ ti to há nĩn kỹ há tĩ gé.

¹⁷Kỹ, ã tỹ iso há nĩn kỹ ti mỹ komēr hã vĩm nĩ. ã tỹ komēr hã inh mỹ vĩ ěn hã han nĩ, ti mỹ, ti tỹ inh jĕgja ki ã tá jun kỹ. ¹⁸Ti mỹ ã tỹ nén ũ péju kỹ ma vyr'? Ti mỹ ã mỹ név jĕ'? Kajãm jé sóg ke mũ, ti jagfy. ¹⁹Vĕsóg ki sóg ã mỹ rán mũ, inh, hã vỹ: *Paulo*, he mũ. Kajãm jé sóg ke mũ, ti név ti. Ki hã sóg tó mũ. Hã ra ã tóg inh mỹ név jĕ gé, ã tỹ isugrĩn *Jesus* ki ra kỹ. ²⁰Ha vé, jãvy', inh fe tỹ mrin kem nĩ. Inh mỹ han nĩ, sỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag ti, ěg tỹ jagnĕ mré ěg *Senhor* ki ge kỹ nýtĩn kỹ.

²¹Isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag han jé ã tóg ke mũ, ki kanhró sóg nĩ. Hã kỹ sóg ã mỹ rán mũ. Isỹ ã mỹ nén to vĩ mũ tag kãfór han jé ã tóg ke mũ gé, ki kanhró sóg nĩ.

²²Kỹ ijo inh nũr jafã ti kãn nĩ gé. Topĕ vỹ kãnhmar ãjag vĩ mĕnh ke mũ. Hã kỹ sóg ãjag venh tĩg ke mũ, ag tỹ inh kavãn kỹ, ha vem nĩ.

Filemom tá ke ag mĩ ěkrég tĩ ag

²³*Epafras* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩgtĩ. Inh mré tóg se kỹ jĕ, *Jesus Cristo* tugrĩn.

²⁴*Marcos* vỹ ãjag mĩ ěkrég tĩ gé, *Aristarco* ti ke gé, *Demas* ti ke gé, *Lucas* ti ke gé. Inh mré ag tóg rãnrãj mũgtĩ, tag ag.

²⁵Ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* jé ãjag tar han kãn. Hã vĕ.

HEBREU AG MỸ CARTA

Topê kósin

¹ Topê vỹ vāsỹ ãg jógíóg ve ag mré vēmén (ka)mẽ ja nĩgtĩ. Ag mỹ tóg tó mǎn', tó mǎn' he ja nĩgtĩ, ti vỹ tó tĩ ag mỹ, ag tỹ vẽn kar mỹ ti vỹ kǎmén jé.

² Ūri kurǎ tỹ ãgno tóg kakó tĩ ha, kỹ tóg ūri ti kósin jẽnẽ, ti tỹ ãg mỹ Topê vỹ tó jé. Ti mré tóg nén ũ kar hynhan ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ti mỹ nén ũ kar tag vin ke mũ gé, Topê ti, ti tũ kar ãn ti. ³ Ëg tỹ Topê kósin ve kỹ ãg tóg Topê tỹ tỹ ũn mág nĩ ki kanhró nỹtĩ. Ti ri ke pẽ ti nĩ. Ti vỹ vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tỹ ãg tỹ nén vég mũ kar tag ki rĩr tĩ. Ti hǎ vỹ ãg tỹ Topê vỹ mranh ãn tỹ tũ' he tũ, kỹ tóg ãg jǎnhkrig kỹ ãg fẽg ke mũ. Ëg jagfy ter kar kỹ tóg Topê pẽgja tá nĩ nĩ, ũn tỹ vẽn kar tar kǎfór nĩ ãn pẽgja tá.

Topê kósin tỹ ti tỹ jẽgnẽ jafǎ ag kǎfór

⁴ Topê kósin vỹ Topê tỹ jẽgnẽ jafǎ ag kǎfór nĩ, kanhkǎ tǎn ag. Ti jiji vỹ ag jigji kǎfór nĩ gé. ⁵ Topê pijé ag kǎ ũ mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩgtĩ'. “Ūri hǎ sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja tũ ti nĩ. Kỹ tóg ag kǎ ũ to: “ti panh vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósin nĩnh mũ,” he ja tũ nĩ gé. Ti kósin hǎ to tóg tag tó ja nĩ, Topê ti.

⁶ Ti kósin ve ãn jẽnẽ ja ti nĩ, ãg to, Topê ti. Ti tỹ ti jẽnẽn kỹ

tóg tag tó gé, ha mẽ: “isỹ jẽgnẽ jafǎ ag vỹ ti krẽm mũg ke kǎn ke mũ, ha vem nĩ,” he ja ti nĩ.

⁷ Hǎ ra ũ tóg: “Topê vỹ ti tỹ jẽgnẽ jafǎ ag tỹ kǎka ri ke han. Kỹ tóg ag tỹ pĩ gru ri ke han mũ gé,” he mũ, Topê vỹ rán kỹ nĩ ki.

⁸ Kỹ tóg ti kósin to: “Topê vỹ tỹ ti nĩ. Ti tỹ tỹ pǎ'i mág nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Vějykre kuryj hǎ han tóg tĩ, ti krẽm ke kar ag mỹ, ⁹ to ti há nĩ. Vějykre pǎno to ti jũ nĩ. Hǎ kỹ tóg ti kuprẽg, Topê ti, ti tỹ tỹ ti kri ke nĩn kỹ. Ti tỹ tóg ũn mág han. Ti krẽm ke kar ag kǎfór tóg nĩ. Kỹ ti fe tóg mrin kenh ke mũ, vẽn kar fe tỹ mrin ke kǎfór.” he ja tóg nĩ gé, Topê vỹ rán kỹ nĩ ki.

¹⁰ Kỹ tóg ti mỹ: “ãg tỹ nén ũ kar han ve ki ã tóg ga han, kanhkǎ ti ke gé, ã nĩgé tỹ. ¹¹ Tũ' he kǎn jé tóg ke mũ, ã tỹ nén han ja tag ti. Jǎvo ã hǎ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. ã tỹ nén han ja tóg ti sinsin kỹ kugnǎnh ke mũ, kur ri ke.

¹² Ti kókén jé ã tóg ke mũ, ãg tỹ kur si kókén ri ke. Hǎ ra ã hǎ tóg tũ' henh ke tũ nĩ. Kófǎn ke tũ pẽ ã tóg nĩ jǎvo,” he ja tóg nĩ, Topê vỹ rán kỹ nĩ ki, ti kósin ti mỹ.

¹³ Hǎ ra Topê pijé ti tỹ jẽnẽ jafǎ ag kǎ ũ mỹ: “inh pẽgja tá nĩ,” he ja nĩ'. Ti kósin hǎ mỹ tóg: “nĩ ra ver, inh pẽgja tá, sỹ ã kato vỹ mũ ag tỹ ã krẽm vin jé,” he ja nĩ. ¹⁴ Ti tỹ jẽgnẽ jafǎ ag vỹ vẽn kuprĩg ri ke nỹtĩ. Topê vỹ ag jẽgnẽg tĩ, ag tỹ ti tũ ag jy nĩgǎn jé, ũn krenkren ke mũ ãn ag jy.

2

Ēg tỹ Topē vī to é henh ke tũ

¹ Hã kỹ tóg há tĩ, ěg tỹ ti vĩ mẽ kỹ ti jykre hã han kỹ, ěg tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩ jé. ² Topē tỹ jěgně jafã ag vỹ vãsỹ *Moisés* mỹ Topē vĩ ma kãmũ ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ũ tỹ ag vĩ ki króm tũ ěn vóg kónãnjã ti nĩgtĩ. ³ Kỹ ěg tóg ũri kren ke tũ nĩ gé, ěg tỹ ti to é hen kỹ. Nén ũ mág pẽ vẽ mỹr, Topē tỹ ěg krenkren han sór mũ tag ti. Ēg *Senhor* vỹ ti mré mũ tĩ ag mỹ tó vén. Ũ tỹ ti vĩ mẽg mũ ag vỹ ěg mỹ tó ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ěg tóg ki kanhró nỹtĩ ha. ⁴ Kỹ Topē vỹ ũ tỹ ěg mỹ ti vĩ tó mũ ěn ag vĩ to: “há ti nĩ,” he ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ag tar han, ag tỹ ěg tỹ nén han vãnh ěn hynhan jé, *milagre* ti, ěg tỹ vėsóg ki nén han ki kagtĩg ěn. Kỹ tóg ag mỹ ti kuprĩg jěně gé. Ti hã ne to jykren kỹ: “tag tar han jé sóg ke mũ, ěn to. Kỹ sóg ũ ěn tar han ke mũ, ũ to,” he ja nĩ, ti vĩ tó tĩ ag to.

Topē kósĩn tỹ ěg tỹ ũn mág han ke

⁵ Topē vỹ nén kar ěn han mãn ke mũ. Kỹ tóg tỹ ũ tãg nỹtĩnh mũ. ěn kri ke vỹ tỹ ěg nỹtĩnh mũ, ěg tỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ ra. Ti tỹ jěgně jafã ag pijé tỹ ga tãg kri pã'i nỹtĩnh mũ'. ⁶ Hã kỹ ti vĩ tó tĩ ũ vỹ tag rán ja nĩ, ti vĩ rán ki, ha mẽ. Topē mỹ tóg: “tỹ ěg tóg nén ũ tũ nỹtĩ vẽ, ěg tỹ tỹ ěprã ke nỹtĩn kỹ. Hã ra ã tóg ěg hã mũ ěkren kỹ nĩ nĩ. Hã kỹ ã tóg ěg ki rĩr tĩ,” he ja nĩ. ⁷ “Kỹ ã tóg prỹg pipir ki ěg tỹ ũn kãsir han ja nĩ. Kỹ

ěg tóg ěn kã ã tỹ jěgně jafã ag krēm nỹtĩ. Tag pãte ã tóg ěg tỹ ũn mág han ke mũ, ũn tar, pã'i mág tỹ tỹ ũn há nĩ ěn ri ke. ⁸ Kỹ ã tóg ěg krēm nén ũ kar vin kãn ke mũ,” he ja tóg nĩ, Topē mỹ, Topē vĩ tó tĩ ti.

Ha vé, Topē vỹ ěg krēm nén ũ kar vin ja nĩ, ěg tỹ tỹ nén ũ kar kri ke nỹtĩ jé. Kỹ nén ũ kar vỹ ěg krēm nỹtĩ. Hã ra ěg tóg ver vég tũ nĩgtĩ. ⁹ Hã ra ěg tóg *Jesus* hã tỹ tỹ ũn mág nĩ ěn vég tĩ, ũri, ti tỹ tỹ ũn há nĩ ěn. Prỹg pipir ki *Jesus* tóg tỹ Topē tỹ jěgně jafã ěn ag krēm ke ja nĩ. Kỹ tóg ěg kar jagfy ter ja nĩ, Topē tỹ ěg jagãgtãn kỹ. Kỹ tóg ũri tỹ ũn mág pẽ nĩ, ti tỹ ěg jagfy ter ja ěn tũgrĩn.

¹⁰ Topē vỹ tỹ nén ũ kar kri ke nĩ, kỹ nén ũ kar vỹ ti tũgrĩn rĩnrĩr nỹtĩ. Hã kỹ tóg vėnh mỹ tũ nĩ, Topē tỹ *Jesus* mỹ: “ã jagtar tũgrĩn ã tóg tỹ ũn há tãvĩ nĩnh mũ,” hen kỹ. Hã kỹ tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ tỹ ũn há tãvĩ nĩn jé. Kỹ tóg ũn e krenkren han mũ sir, ěg tỹ ti ri ke há nỹtĩ jé gé, ěg tỹ Topē jamã sĩnvĩ ěn tá junjun jé, ti mré.

¹¹ Ha vé, *Jesus* vỹ ěg tar han tĩ, ěg tỹ Topē vĩ mranh mãn sór tũ nĩ jé. Kỹ ũ tỹ ěg tar han mũ vỹ ěg mré jóg pir nĩ. Hã kỹ tóg ěg to: “ijãvy ag, inh ve fag,” he tĩ. Ēg to tóg mỹ'ãg tũ nĩ. ¹² Ēg to tóg: “ijãvy ag mỹ sóg ã jiji tónh ke mũ, jóg',” he ja nĩ. “Ag rĩnve sóg ã tỹ tỹ ũn há nĩ ěn kãmén ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* ti, ěg to. ¹³ Kỹ tóg: “Topē ki sóg rã kỹ jě,” he mũ gé. Kar kỹ tóg: “inh mré ke ag

hã vë. Topê tỹ inh mỹ ùn vin mũ ag hã vë, fag ke gé,” he ja nĩ gé.

¹⁴ *Jesus* mré ke ên ag hã vỹ tỹ êprã ke ag nỹtĩ, fag ke gé. Hã kỹ tóg ag mré tỹ êprã ke nĩ ja nĩ gé. Hã kỹ tóg êg jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Japo tũg ke vë, ti ter tugrĩn. Japo vỹ êg tén sór to tar nĩ, hã ra *Jesus* vỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ. ¹⁵ Kỹ tóg êg krenkren han ke mũ, êg tỹ êg ter ke kamêg kỹ. Êg ter ke tugrĩn êg tóg nén tỹ êg tén ke mũ kar kamêg tĩ. Hã ra *Jesus* tóg êg krenkren han mũ. Kỹ êg tóg nén ù kamêg măn ke tũ nĩ ha. ¹⁶ Ti pijé Topê tỹ jêgnê jafã ag krenkren han mũ', kanhkã tân ag'. *Abraão* krê'krê ag hã krenkren han tóg mũ, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ. ¹⁷ Hã jé tóg ti jãvy ag ri ke nĩ ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Tỹ tóg êg hã pë ja nĩgtĩ. Êg tỹ nén han mũ kar ve kãn ja ti nĩgtĩ, êg jagtar mré hã. Hã kỹ tóg êg jagfy vënh fêg, kỹ tóg êg tỹ Topê vỹ mranh tỹ tũ' he ja nĩ. Topê tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ tỹ ti nĩ, hã kỹ tóg êg jagãgtãn tĩ. ¹⁸ Êg mré tóg jagtar ja nĩgtĩ, *Jesus* ti. Japo vỹ ti tỹ Topê vỹ mranh han sór ja nĩgtĩ gé, êg ri ke, hã ra tóg mranh ja tũ nĩgtĩ inhhã. Hã kỹ tóg ki kanhró nĩ, êg tỹ nén ù vég mũ kar ki. Hã kỹ tóg tag kar to êg tar han ki kanhró nĩ gé, inhhã.

3

Jesus tỹ tỹ Moisés kri ke nĩ

¹ Inh kanhkã', Topê tũ vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Kỹ tóg ãjag kuprêg, ãjag tỹ kanhkã tá ve jé. Hã kỹ

Jesus mĩ êkrén nĩ. Topê vỹ ti fêg. Kỹ tóg êg mỹ tỹ Topê tũ to pã'i mág ên ri ke nĩ, êg tỹ ti ki rã kỹ. ² Û tỹ ti fêg mũ ên rãnrãj han tóg tĩ, *Moisés* ri ke. *Moisés* vỹ Topê tũ kar ki rĩr há han ja nĩgtĩ gé, Topê povo kar ki, ti ãn krêm ke kar fag ki. ³ Hã ra *Jesus* vỹ *Moisés* kãfór nĩ. Û tỹ ãn han tí vỹ ù tỹ ãn ki rĩr tĩ ên kãfór nĩ. Ri ke ti nĩ. Êprã ke vỹ tỹ ti nĩ, *Moisés* ti, kỹ *Jesus* vỹ ti kãfór nĩ. ⁴ Gĩr kar vỹ panh nỹtĩ gé. Û tỹ vënh kar han mũ vỹ tỹ Topê ti nĩ. ⁵ *Moisés* vỹ Topê tũ ag ki rĩr ja nĩgtĩ. Topê mỹ rãnrãj tí vỹ tỹ ti nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg Topê ãn krêm ke fag ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg *Cristo* tỹ nén han ke ên kãmén ja nĩ gé. ⁶ *Cristo* vỹ tỹ Topê kósin nĩ. Kỹ tóg Topê tũ ag ki rĩr há han tĩ. Hã ra ag tóg tỹ ti tũ nỹtĩ, ti ãn krêm ke kar ên ag, fag ke gé. Êg hã vë. Ti tũ vỹ tỹ êg nỹtĩ, êg tỹ ti to tar nỹtĩn kỹ, êg tỹ ti kãmén há han kỹ, ti tỹ êg mỹ sér nĩn kỹ, êg tỹ tá nén venh ke ti.

Êg tỹ vënhkãn ke

⁷ Topê vỹ ti kuprĩg tỹ: “ãjag tỹ ùri inh vỹ mē kỹ vënh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. ⁸ “ãjag jógióg ve ag vỹ vënh kutu han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg inh kato vãsãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ga kórég ki nỹtĩn kỹ,” he tóg. ⁹ “Ên kã ag tóg iso vỹ pãtigtén ja nĩgtĩ gé. “Êg tỹ ti vỹ mranh mũ ra tóg êg vóg konãn ke tũ nĩ,” he ja ag tóg nĩgtĩ, ag tỹ isỹ nén han mũ ên ve ja ra, isỹ prỹg tỹ 40 (ke) ên ki ag ki rĩr há han mũ ra. ¹⁰ Hã kỹ sóg ag to jũ ja nĩ.

Ag to sóg: “kórég ag nýtĩ,” hé. “Vějykre há to jykrén tũ ag tóg nýtĩgtĩ. Ijapry ve sór ja tũ ag tóg nýtĩ,” he sóg. ¹¹ Kĩ sóg, ag to vĩ jũ han kũ: “sỹ ag vėnhkán han ke vė vė. Hã ra ag tóg iso vĩ jũ han ja nĩ. Hã kũ ag tóg vėnhkán ke tũ nĩ ha. Hã kũ ag ri ke han tũg nĩ, ãjag tỹ ũri inh vĩ mẽ kũ, he sóg mũ,” he tóg, Topě ti.

¹² Inh kanhkã, tag to jykrén, ãjag tỹ Topě kato vãsãn sór tũ nĩ jé, ãjag tỹ ti vĩ mranh sór tũ nĩ jé gé, ãjag tỹ Topě tovãnh sór tũ nĩ jé. Ti hã ne ěg rĩnrĩr han ki kanhró nĩ'. Hã kũ ti tovãnh tũg nĩ. ¹³ Jagně jyvėn nĩ, kurã kar ki, ũri mỹr. ãjag tỹ jagně jyvėn to tar nýtĩn kũ ãjag tóg Topě to tar nýtĩnh ke mũ gé, ha vem nĩ. Kũ ãjag kã mũ ũ vỹ vėnh kutu han ke tũ nĩ. ěg tỹ ti vĩ mranh kũ ěg tóg kutu nýtĩ. ¹⁴ Ha mẽ, *Cristo* tũ vỹ tỹ ěg nýtĩ, ěg tỹ ti tovãnh sór tũ nýtĩn kũ. ěg tỹ ti ki rã vén mũ kã ěg tóg ti to tar nýtĩ ja nĩgtĩ. ěg tỹ ěn ri ke ti to tar nýtĩn kũ ěg tóg tỹ ti tũ nýtĩ. ¹⁵ Hã kũ tóg ěg mỹ: “ãjag tỹ ũri inh vĩ mẽ kũ vėnh kutu han tũg nĩ,” he mũ. “ãjag jógjóg ve ag vỹ tóg vėnh kutu han', kũ ag tóg inh kato vãsãnsãn, isỹ ag jykre ve sór ja nĩn kũ. Ag ri ke han sór tũg nĩ,” he tóg. ¹⁶ ũ tỹ hė nỹ hỹn ti vĩ mẽ kũ ti kato vãsãnsãn ja nĩgtĩ? ũ tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpa ja ěn ag vė, ha mẽ, *Moisés* tỹ tá ag tatĩn kãtĩg kũ. ¹⁷ Kũ Topě hỹn ũ tỹ hė to jũ ja nĩgtĩ, prỹg tỹ 40 (ke) ěn ki? ũ tỹ ti vĩ mranh ja ěn ag

hã to tóg jũ ja nĩ, hã kũ ag tóg ga kórég ěn ki tũ' he kãn. ¹⁸ Kũ Topě hỹn ũ tỹ hė to: “vėnhkán ke tũ ag nĩ ha,” he ja nĩgtĩ? ũ tỹ ti vĩ han sór tũ ěn ag to ke ja vė, mỹr, ha mẽ. ¹⁹ Ag tỹ ti tovãnh kũ, hã kũ ag tóg ag tỹ nén ve sór ja ěn ve ja tũ nĩ sir, mỹr, ha mẽ.

4

¹ Ha vé, Topě tỹ ěg vėnhkán han sór vė, kanhkã tá. Kũ ti vĩ to é he tũg nĩ. Vėnh ki rĩr há han nĩ, ãjag tỹ to krónh ke tũ nĩn jé. ² Mě ěg huri, Topě tỹ ěg mỹ nén han sór mũ ěn ti. ũ tỹ ga kórég mũ mũ mũ ěn ag tỹ mẽ ri ke han ěg tóg huri. Hã ra ag tóg kri fi ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ męg mũ ra. Hã kũ tóg ag mỹ nén ũ há han ja tũ nĩ, Topě ti. ³ ěg tỹ ti ki ge hã kũ ěg tóg vėnhkánkán ke mũ. Hã kũ Topě vỹ: “ sỹ ag vėnhkán han ke vė vė, hã ra ag tóg vėnhkán ke tũ nĩ ha,” he ja nĩ, ag to jũ kũ. Topě vỹ vãsỹ vėnhkán ja nĩgtĩ, ti tỹ nén ũ kar hynhan kar kũ. Kũ nén ũ kar vỹ hynhan kũ nýtĩ ha. ⁴ Hã kũ tóg Topě vĩ rán kũ nĩn ki: “kurã tỹ 7 (ke) ki Topě vỹ vėnhkán, ti rãnrãj han kãn kar kũ,” he mũ. ⁵ Hã ra tóg *Israel* ũ ag to: “vėnhkánkán ke tũ ag nĩ ha,” he mũ gé. ⁶ Vãsỹ Topě tóg ěg jógjóg ve ag mỹ ag vėnhkánkán ke tag tó ja nĩgtĩ vė, hã ra ag tóg ti vĩ jėmė ja tũ nĩgtĩ. Kũ Topě tóg ũ ag kuprėg ja nĩgtĩ, kũ tóg ag hã mỹ ag vėnhkánkán ke ti nĩm mũ sir, ěg hã mỹ. ⁷ Kurã tãg nĩm ja ti nĩ gé, ěg vėnhkán ke to, hã

vỹ: ùri, he mũ. Hã kỹ *Davi* tóg: “ãjag tỹ ùri ti vĩ mẽ kỹ vễnh kutu han tũg nĩ,” he ja nĩ. Ag tỹ ga kórég ên tá kãpa kar kỹ ke ja vễ, ag tỹ ga há tá junjun kar kỹ.

⁸ *Josué* vĩ *Israel* ag mré ga há ên ra tũg ja nĩgtĩ. Hã ra ag tóg tá vễnhkán pẽ han ja tũ nĩgtĩ ver. Hã kỹ *Davi* vĩ ag mỹ kurã ù tó ja nĩ. Ag vễnhkán pẽ han ke ên ti tó ja ti nĩgtĩ. ⁹ Ha mẽ, Topẽ *povo* vĩ vễnhkán ke mũ, ha vem nĩ, ti tỹ ag mỹ kurã nĩm kỹ. ¹⁰ Û tỹ vэг mũ vĩ ti rãnrãj ki vễnhkán ke mũ, Topẽ tỹ vễnhkán mũ ên ri ke, kurã tỹ 7 (ke) ên ki. ¹¹ Hã kỹ vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ tỹ prãnh ke tũ nĩjé, ãjag tỹ ù tỹ ga kórég mũ mũ ja ên ag nón ti vĩ mranh tũ nĩjé, ãjag tỹ ãjag vễnhkán ke ên ve jé.

¹² Topẽ vĩ hã tugrĩn êg tóg rĩnrĩr nỹtĩ. Ti vĩ hã tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩ. Rógro jã régre vĩ nén ù kym há nỹgtĩ. Hã ra Topẽ vĩ vĩ ti tỹ nén ù kym há kãfór nĩ. Kỹ ti vĩ tóg êg ki rã tí, êg nĩ ki, êg kuka ki, êg krĩ ki, êg kuprĩg ti ki ke gé, êg há kar ki. Kỹ tóg êg tỹ nén to jykrén mũ kar ki kanhró nĩ. Êg tỹ nén han sór mũ ki kanhró kar ti nĩ gé, Topẽ ti. ¹³ Nén kar ki kanhró tóg nĩ. Ti tỹ nén han mũ kar ki kanhró tóg nĩ. Nén ù tóg ti mỹ vễnh pēju kỹ nĩ tũ pẽ nĩ. Û tóg ti vatánh tá nén ù han ke tũ pẽ nĩ gé. Ki kanhró kar ti nĩ, ù tỹ êg jykre tugnỹm ke mũ ên ti.

Jesus tỹ êg jagfy vễnh ke

¹⁴ Ti to tar nỹtĩm nĩ, ha mẽ. Ti ki ge kỹ ãjag nỹtĩ. Êg jagfy Topẽ tũ ki rĩr tí to pã'i mág vĩ nĩ nĩ, hã vĩ: *Jesus*, he mũ. Ên vĩ kanhkã tá jun huri. ¹⁵ Ti pijé êg krój nỹtĩ tag ki kagtũg nĩ'. Ki kanhró tóg nĩ mỹr. Êg ri ke tóg jagtar nĩ ja nĩgtĩ gé, kỹ Japo vĩ ti tỹ Topẽ vĩ mranh han sór ja nĩgtĩ gé. Hã ra tóg inhhã mranh ja tũ nĩgtĩ. ¹⁶ Hã kỹ êg tóg Topẽ mré vễmén ke mũ, jatun mỹ. Mũmêg ke tũ êg tóg nĩ. Êg jagãgtãn jé tóg ke mũ. Kỹ tóg êg tar han ke mũ gé, êg krój nỹtĩn kỹ.

5

¹ Êprã ke tỹ Topẽ tũ to pã'i mág jykre vĩ ge nỹgtĩ, ha mẽ. Ti mré ke ag jagfy tóg vĩ tí, Topẽ mré. Kỹ tóg ag jagfy Topẽ mỹ nén ù pũn tí gé. Kỹ tóg ag mẽg tãnh kỹ pũn tí gé, ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja tugrĩn. ² Hã ra tóg tỹ êprã ke nĩ gé, ag mré. Ag krój ri ke tóg nĩ gé. Hã kỹ tóg ag krój nỹtĩ ra ag jagãgtãn há han tí, ù tỹ Topẽ vĩ mranh sór tũ ra mranh mũ ên ag. ³ Mranh tóg tí gé, Topẽ tũ to pã'i mág ên ti. Hã kỹ tóg ti tỹ mranh mũ ên to Topẽ mỹ tãnh kỹ pũn tí gé, ti mré ke ag tũ ên mré. ⁴ Hã ra tóg vêsô: “inh hỹn tỹ Topẽ tũ to pã'i mág nĩnh mũ,” henh ke tũ pẽ nĩ. Topẽ hã ne ù to: “tag vĩ tỹ isũ ki rĩr to pã'i nĩnh mũ,” he tí', ti tỹ vãsỹ *Arão* kuprêg vén ên ri ke.

⁵ Hã kỹ *Cristo* vĩ vêsóg ki tag to jykrén ja tũ nĩ gé. Ti pijé vêsỹ pã'i han ja nĩgtĩ'. Vêsỹ Topẽ tũ to pã'i mág han sór ja tũ tóg nĩgtĩ'. Topẽ hã ne *Jesus*

mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ'. “Ũri sóg ã mỹ: tỹ inh ã panh nĩ, he mũ,” he ja ti nĩ. ⁶ Kĩ tag tóg rán kỹ nĩ gé, Topê vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr mũ ên ri ke,” he ja ti nĩ gé, *Cristo* mỹ, Topê ti.

⁷ *Jesus* vĩ, ti tỹ ga mũ tĩg kỹ jagtar nĩn kỹ Topê mỹ to vĩ', to vĩ' he ja nĩgtĩ, ti tỹ ti kren han jé, ti ter tũ nĩ jé. Kỹ tóg fỹ gé, Topê mré vēmén kỹ. Vēsýrénh jagy han tóg. Kỹ Topê vĩ ti vĩ jēmē ja nĩ, ti tỹ ti mỹ to vĩn kỹ. ⁸ Topê kósin vĩ tỹ ti nĩ, hã ra tóg ti jagtar tugrĩn Topê tỹ nén tó mũ ki kanhrãn kãn ja nĩ, ti tỹ Topê vĩ hã han jé. ⁹ Ti tỹ vėnh kanhrãn kãn kỹ tóg ěg kren han ki kanhró nĩ gé sir. ěg jagfy tóg ter ja nĩ, kỹ tóg ěg kren han mũ, ěg tỹ ti vĩ ki króm kỹ. ¹⁰ Topê vĩ ti mỹ: “inh mỹ isũ ag ki rĩrm nĩ. To pã'i mág vĩ tỹ ã nĩ, *Melquisedeque* ên ri ke,” he ja nĩ. Hã kỹ tóg tỹ pã'i nĩ, *Jesus* ti.

Ěg tỹ ti to krónh kenh ke tũ

¹¹ Sỹ ãjag mỹ tag kãmén kãn sór mũ ra tóg jagy tĩ. Kỹ ãjag tóg mẽ há han tũ nĩgtĩ gé. Ājag pijé krĩ há nỹtĩ ver'. ¹² Ājag tỹ ũ ag kanhrãn ke vė vė, ãjag tỹ vāsỹ Topê vĩ mẽ ja nỹtĩn kỹ. Hã ra ãjag tóg ver ki kagtĩg nỹtĩ. Ājag kã ũ tỹ ãjag mỹ *Jesus* kãmén vėn ja ên tó mãn kỹ tóg há nỹnh mũ vė. ¹³ Gĩr kãsir ri ke ãjag nỹtĩ, ãjag tỹ *Jesus* kãme ên ki kanhrãn kãn tũ nĩn kỹ ver. *Leite* hã kron ag tóg tĩ,

ag tỹ ver kãsir nỹtĩn kỹ. ¹⁴ Ěg tỹ to jykrén há han kỹ ěg tóg ũn sanh há ri ke nỹtĩ. “Tag vĩ há nĩ, tag vĩ há tũ nĩ. Tag vĩ kuryj nĩ, jãvo tag vĩ kygnē kỹ nĩ,” he jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ ki kanhrãn há han kỹ.

6

¹ Ājag tỹ ver gĩr kãsir ri ke nỹtĩ ra sóg ãjag mỹ ũn sanh ag tũ kãmén sór mũ ha, ãjag tỹ ver to tar tũ nỹtĩ ra, ha mẽ. Ājag tỹ nén mẽ vėn jan hã vė, ha mẽ: vėjykre kórég tovãnh, ěg tỹ nén to ter ke mũ ên tovãnh kãn, Topê ki rã, ² ũ tỹ ti ki rã mũ ên kype, ti kri ěg nĩgé fi, ti tỹ ěg mré *Jesus* ki rã kỹ jėn kỹ, ěg tỹ ěg ter kar kỹ rĩr mãn ke ên to jykrén ke, Topê tỹ ěg jykre tugnỹm ke ên to. Kỹ tag kar vĩ gĩr tỹ ti pafa ja kron ên ri ke nĩ. ³ Tag tó mãn sór tũ inh nĩ ha. Sỹ ãjag mỹ tag pãte *Jesus* kãmén sór vė. Kỹ tóg ũn sanh tỹ vėjėn kufy ko ên ri ke nĩ. Topê tỹ tag to isar han kỹ sóg ãjag mỹ kãmén há han ke mũ.

⁴ Ha mẽ, ěg kã mũ ũ ag tóg, ag tỹ Topê ki rã kar kỹ ti tovãnh pė han ja nĩgtĩ. Kỹ ag tóg ti ki ge mãn ke tũ nĩ ha. Ěg tỹ Topê ki ge kỹ tóg ěg kanhrãn ke mũ, vėjykre há ki. Topê vĩ ěg mỹ kanhkã tá vėjykre há ên nĩm ke mũ. Ěg mỹ tóg ti kuprĩg jėnėg mũ gé. ⁵ Topê vĩ há nĩ ên vėg ěg tóg tĩ. Ěg tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ên ve sĩ han ěg tóg tĩ, ěprã, ěg tỹ Topê ki ge kỹ. ⁶ Ũ tỹ ti jykre tag ve kar kỹ ti tovãnh pė han kỹ tóg ti ki rã mãn ke

tũ nĩ ha. Ti jykre kórég tovãnh mãn ke tũ ti nĩ ha. Ha vé, ěg tỹ ti ki rã há han kar kỹ ti tovãnh pẽ han kỹ ěg tóg ti tỹ krunh to sa mãn ri ke han mãn mũ sir, Topẽ kósin ti. Ěg tỹ vẽn h kar tỹ ti to é he han mãn vẽn sir.

⁷ Ěpỹ ri ke ti nĩ, ha mẽ. Ta tỹ ěg jakré kri kutẽ kỹ tóg mog há han tĩ, ěg tỹ ga há ki krãn kỹ. Ěg tỹ ěpỹ há ri ke nỹtĩn kỹ, ěg tỹ Topẽ mỹ vỹjyre há han kỹ tóg, ěg ve há han ke mũ, Topẽ ti. ⁸ Ěpỹ ũ tóg hã ra kórég nĩ. Kỹ sónh hã tóg ki munmur tĩ, vãn h ti ke gé, kỹ tóg mogmog tũ nĩgtĩ sir, ěg jakré ti. Ěg tỹ ěpỹ kórég ěn ri ke nỹtĩn kỹ Topẽ vỹ, ěg tovãnh ke mũ sir. Kỹ tóg ěg mỹ vỹ kónãn ke mũ. Kỹ ěg kejẽn pũr ke mũ, kurã ěn kã.

⁹ Ha mẽ, vỹ tar han inh huri. Hã ra ãjag tóg ti jagy tag venh ke tũ pẽ nĩ, ki kanhró inh nĩ. Ājag to sóg há nĩ. Krenkren jé ãjag tóg ke mũ, ki kanhró inh nĩ. ¹⁰ Rãnrhãj há han ãjag tóg tĩ. Ti to ãjag há tãvĩ nỹtĩ. Ti tũ ki rĩr há han ãjag tóg tĩ gé. Topẽ vỹ tag végtĩ, ãjag rãnrhãj há tag. Ti pijé kã jatu nĩgtĩ'. Vỹjyre vẽn h mỹ han tũ pẽ ti nĩgtĩ, Topẽ ti. ¹¹ Hã ra sóg ãjag mỹ tag tó, ãjag tỹ ti to tar tãvĩ nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. Kỹ ãjag tóg venh ke mũ, ãjag tỹ nén ve sór mũ ti. ¹² Ājag tỹ ti to krónh ken kỹ tóg kórég nĩ. Ũ ag tóg ěg jo Topẽ ki ge ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg ti tovãnh ja tũ pẽ nĩgtĩ. Kỹ ag tóg hur vé, Topẽ tỹ ěg mỹ nén ven sór mũ ěn ti. Tag ag ri ke han nĩ.

Topẽ tỹ ti vỹ han kãn ke

¹³⁻¹⁴ Topẽ vỹ *Abraão* mỹ: “ã to vỹ há han jé sóg ke mũ. Ā krẽ e han jé sóg ke mũ,” he ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “ã pijé tag venh ke tũ nĩ'. Inh hã vỹ ki kanhró nĩ',” he ja nĩ gé. Ũ tỹ ti kãfór nĩ ra tóg: “ti hã vỹ ki kanhró nĩ,” henh ke mũ vẽn. Hã ra ũ tóg Topẽ kãfór nĩ tũ nĩ, hã kỹ tóg: “inh hã vỹ ki kanhró nĩ,” he ja nĩ. ¹⁵ Kỹ *Abraão* vỹ Topẽ tỹ ti mỹ nén tó ja tag to tar nĩ ja nĩgtĩ gé. Jatun mỹ tóg ti kósin ke ěn jãvãn ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg kejẽn vé.

¹⁶ Ěprã ke ag vỹ, ag tỹ jagnẽ mỹ vỹ há han sór kỹ jagnẽ mỹ: “inh kãfór nĩ ěn vỹ ki kanhró nĩ, sỹ ã mỹ nén han ke ti,” he tĩ. Tag tó kỹ ag tóg jagnẽ jũ tỹ tũ' he tĩ. Ũ tỹ tag tó kỹ ag tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ki hã tó ja ti. Ěprã ke ag jykre hã vẽn. ¹⁷ Vỹjyre tag han ja ti nĩ, Topẽ ti, ti tỹ ěg mỹ ti vỹ jẽnẽn kỹ. Ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ve jé ěg tóg ke mũ. Ěg tỹ tag ki kanhrãn há han hã jé tóg ěg mỹ: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ. Pãte ũ tó mãn ke tũ ti nĩ ha. ¹⁸ Ti vỹ régre to ěg tóg, ki kanhrãn há han tĩ. Ěg mỹ tó kar kỹ tóg: “ki kanhró inh nĩ,” he ja nĩ gé. Ti vỹ régre hã vẽn. Hã kỹ ěg tóg venh ke mũ, ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ti. Ón ja tũ ti nĩ gé, ti tỹ ón ki kagtũg nĩn kỹ. Ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ve sór ěg tóg mũ, hã vỹ: kanhkã, he mũ. ¹⁹ Ěg tỹ kanhkã ve sór kỹ ěg tóg, to krónh ke tũ nĩgtĩ. Ěg tỹ kanhkã tá ũn ve sór mũ ěn hã vỹ ěg tar han tĩ, ěg tỹ tỹ prãnh

ke tũ nĩ jé. Tá jun jé ěg tóg ke mũ, ha vem nĩ, Topě jamã tá. ²⁰ *Jesus* vỹ tá jun vén, ěg jo. Kỹ tóg tóg ěg mỹ Topě to ěpry ti han. Ěg jagfy tóg tỹ Topě tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág nĩ, *Melquisedeque* ěn ri ke. Kỹ *Jesus* tỹ tỹ pã'i nĩ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ. Kỹ tóg, ěg jo Topě rĩnja tá nĩ nĩ, ěg tỹ ti nón tá junjun jé gé.

7

Melquisedeque kãme

¹ *Melquisedeque* ěn vỹ tỹ pã'i mág nĩ ja nĩgtĩ, ěmã tỹ *Salém* kri. Kỹ tóg Topě tũ ki rĩr nĩ ja nĩgtĩ gé, ũ tỹ vĕnh kar kri ke nĩ ěn tũ ki. *Abraão* vỹ pã'i tỹ 4 (ke) ěn mré vĕnh génh han ja nĩ. Ti tỹ ag kãgtén kar kỹ *Melquisedeque* ěn vỹ, ti kato tĕ, kỹ tóg ti mỹ: “Topě vỹ ě ve há han. Kỹ tóg ě ve há han mãn ke mũ gé,” he mũ. ² Kỹ *Abraão* vỹ ti mỹ *dízimo* ěn nĩm mũ sir Ti tũ tỹ 10 (ke) kar ki tóg ũn pir nĩm mũ sir, *Melquisedeque* mỹ, ti tỹ ũn kato tĕ mũ ěn ag tũ mãn ja tỹ. Ti jiji to ken hã vĕ, hã vỹ: vĕjykre kuryj to pã'i, he mũ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. Kỹ tóg tỹ, ěmã tỹ *Salém* to pã'i nĩ, hã vỹ: ũn krĩ kuprã ěn ag pã'i, he mũ. ³ Panh tũ ti nĩ, mỹnh tũ ke gé, jógjóg ve tũ ti nĩ gé. ũ ki mur ja tũ ti nĩ, kỹ tóg ter ja tũ nĩ gé. Topě kósin ri ke ja ti nĩ. Topě tũ ki rĩr kỹ tóg nĩ nĩ, ti kurã vỹ krỹg ja tũ nĩ, *Melquisedeque* kurã ti.

⁴ Pã'i mág pĕ vĕ, hã kỹ *Abraão* vỹ ti mỹ ti tũ tỹ *dízimo* nĩm ja nĩ gé. Hã ki ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ *Abraão* kãfór

nĩ ti, *Melquisedeque* ti. ⁵ ũ tỹ *Israel* ag kã mĩ *dízimo* mãg tĩ ag vỹ tỹ *Levi* krĕ nỹtĩ, ũ tỹ Topě tũ ki rĩr tĩ ěn ag. Ag mré ke ag ki ag tóg *dízimo* ěn mãg tĩ, ag kar tỹ tỹ *Abraão* krĕ'krĕ nỹtĩ ra. ⁶ Hã ra *Melquisedeque* pijé tỹ *Abraão* mré ke nĩ ja nĩgtĩ'. Ge ra *Abraão* tóg ti mỹ *dízimo* ěn nĩm ja nĩ. Kỹ tóg ti mỹ: “Topě jé ě ve há han,” he mũ gé, Topě tỹ *Abraão* mré vĕmén kỹ ti mỹ: “ã kófa ra ě kósin ke mũ,” he kar kỹ. ⁷ Kỹ tóg *Abraão* kãfór nĩ, *Melquisedeque* ti, ti tỹ ti mỹ: “Topě jé ě ve há han,” hen kỹ. Ti kri ke vỹ tỹ ti jĕ.

⁸ *Levi* krĕ'krĕ ěn ag vỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ gé, ũ tỹ ag mré ke ki *dízimo* mãg tĩ ěn ag. Hã ra *Melquisedeque* vỹ ter ja tũ nĩ nĕji, hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, Topě vĩ ki. ũn ter ke tũ ěn vỹ *Abraão* ki *dízimo* mãn ja nĩ, hã vỹ: *Melquisedeque*, he mũ. ⁹ Kỹ, *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ěn kã tóg ti krĕ'krĕ tỹ *Levi* jagfy ti mỹ nĩm ja nĩ gé. Hã kỹ ag tóg ag mré ke ag ki *dízimo* vĕg' he ja nĩgtĩ gé sir. ¹⁰ *Abraão* tỹ ti mỹ *dízimo* nĩm ěn kã *Levi* vỹ, mur ja tũ nĩ ver, hã kỹ ti jógjóg ve tỹ *Abraão* vỹ ti jagfy *dízimo* nĩm ja nĩ. Nĩm kar kỹ tóg kejĕn *Levi* vovo han mũ sir, *Melquisedeque* tỹ ti mré vĕmén kar kỹ.

¹¹ Topě tỹ *Levi* krĕ'krĕ ag mỹ: “isũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ěn kã tóg ag mỹ tag to vĕjykre nĩm ja nĩgtĩ gé. Ag hã tỹ ki rĩr há han ke vĕ vĕ. Hã ra ag tóg ki rĩr kãn jã tũ nĩ. Hã kỹ Topě tóg ũ tỹ ki rĩr ke mũ ũ jĕnĕ ja nĩ, ũ

tỹ *Melquisedeque* ri ke ên, hã vỹ: *Jesus Cristo*, he mũ. Ag tỹ ki rĩr há han ja nĩ ra Topẽ hỹn ti jẽnẽnh ke tũ nĩ vẽ. ¹² Kỹ, *Jesus* tỹ Topẽ tũ ki rĩr kỹ Topẽ vỹ, ti mỹ tag to vễjykre tãg han ja nĩ gé. ¹³⁻¹⁴ Hã kỹ tóg ki rĩr nĩ nĩ sir. Ti pijé tỹ, *Levi* krẽ'krẽ ag kã ù nĩ'. *Judá* krẽ'krẽ ag kã ù vỹ tỹ ti nĩ. Ge ra tóg Topẽ tũ ki rĩr mũ. *Judá* krẽ'krẽ ù tóg ki rĩr ke tũ nĩ vẽ. Kỹ *Moisés* tóg, ag to nén ù tó ja tũ nĩ gé, ti tỹ Topẽ tũ ki rĩr ke tag rán kỹ. Hã ra *Jesus* tóg Topẽ tũ ag ki rĩr jẽ. Topẽ tỹ ti mỹ vễjykre tãg nĩm hã vẽ.

Jesus tỹ Melquisedeque ri ke nĩ

¹⁵ *Levi* krẽ'krẽ ag vỹ, Topẽ rãnrhãj han kãn ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Hã kỹ Topẽ tóg, ti tũ ki rĩr ke mũ ù jé prẽr, ù tỹ *Melquisedeque* ri ke ên, hã vỹ: êg *Senhor* tỹ *Jesus*, he mũ. ¹⁶ Kỹ ti pijé êprã ke ag jykre ri ke han kỹ Topẽ tũ ki rĩr mũ'. Kỹ êprã ke ù vỹ: “ha ki rĩr,” he ja tũ nĩ gé. Topẽ tỹ ti mỹ nén tó jan hã vẽ. Ter mãn ke tũ ti nĩ ha, hã kỹ tóg ki rĩr há han mũ ha, *Jesus* ti. ¹⁷ Ti to tag tóg rán kỹ nĩ, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “isũ ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ pẽ ti nĩ, ã tỹ isũ ki rĩr nĩ ti, *Melquisedeque* tỹ isũ ki rĩr nĩ ên ri ke,” he ja ti nĩ. ¹⁸ Tag tó kỹ tóg, *Moisés* jykre ên tỹ tũ' he mũ, ti krój nĩn kỹ, ti tỹ êg há han mãn ki kagtĩg nĩn kỹ. ¹⁹ Hỹ, *Moisés* jykre ên vỹ êg tar han ki kagtĩg ja nỹtĩgtĩ. Kỹ êg ti jykre han sór mũ ra kanhkã tá jun ke tũ nĩ. Vãhã Topẽ tóg,

êg mỹ vễjykre tãg nĩm ja nĩ, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. Kỹ êg tóg *Jesus* hã tugrĩn Topẽ nĩgia tá junjun ke mũ.

²⁰ *Moisés* tỹ *Levi* krẽ'krẽ ag mỹ: “Topẽ tũ ki rĩrm nĩ,” he mũ ra tóg: “tũ' henh ke tũ ti nĩ, ãjag tỹ ki rĩr ti,” he ja tũ nĩ. ²¹ Hã ra Topẽ tóg, *Jesus* hã mỹ: “isũ ag ki rĩr jé ã tóg ke mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ã tỹ ag ki rĩr nĩ ên ti,” he ja nĩ. “Sỹ ke há vẽ,” he ja tóg nĩ, êg jóg mág ti, ti kósin hã mỹ. ²² Hã kỹ *Jesus* jykre vỹ *Moisés* jykre kãfór nĩ, ti tỹ êg mỹ vễjykre tãg nĩm mũ tag. ²³ *Moisés* jykre ên ki Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, e ja nỹtĩgtĩ. Ag kã ù ter kỹ ag tóg jagnẽ jẽgja kã ù fẽg' he ja nỹgtĩ, ti tỹ Topẽ mỹ ti tũ ki rĩr jé. ²⁴ Hã ra *Jesus* vỹ, ter mãn ke tũ nĩ inhhã. Topẽ tũ ki rĩr tóg nĩ nĩ, ù tóg ti jẽgja kã jẽn h ke tũ nĩ. ²⁵ Hã kỹ tóg, ti tỹ ùn ki rĩr nĩ ên ag krenkren han tĩ, ù tỹ ti tugrĩn Topẽ jamã tá junjun ke mũ ên ag kar. Rĩr tóg nĩ nĩ, kỹ tóg êg jagfy Topẽ mré vẽn nĩ. Kurã krỹg ja tũ ti nĩ.

²⁶ Êg to ti há nĩ, ti tỹ êg jagfy Topẽ tũ ki rĩr nĩn kỹ. Topẽ kósin vỹ tỹ ti nĩ. Kygnẽ ja tũ pẽ ti nĩ. Nén ù kórég venh ke tũ êg nĩ, ti ki. Topẽ vĩ mranh tĩ ag mré ke tũ vẽ. Kỹ tóg tỹ, kanhkã tãn kar ag kri ke nĩ gé sir, ùri. ²⁷ Êprã Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, ag tỹ Topẽ vĩ mranh ja tugrĩn, ti mỹ nén ù pũn vén tĩ. Kar kỹ ag tóg ag mré ke ag jagfy Topẽ mỹ nén ù pũn tĩ gé sir. *Jesus* vỹ Topẽ vĩ mranh ja tũ nĩ inhhã. Hã kỹ tóg, ti tỹ

věnh fěg pir ěn ki ěg tỹ Topě vỹ mranh e ja ěn tỹ tũ' he kãn. ²⁸ *Moisés* tỹ: “Topě tũ ki rĩr,” hen kỹ tóg ũ tỹ kygně mág kỹ nỹtĩ ag mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ěprã ke nỹtĩn kỹ. Hã ra Topě tóg vỹjykre tãg han kỹ ti kósin mỹ: “ã hã ne ki rĩr ke mũ,” he ja nĩ. “Sỹ ke há vë,” he ja tóg nĩ.

8

Jesus tỹ ěg mỹ vỹjykre tãg nĩm

¹ Ha mẽ, ěg jagfy Topě tũ ki rĩr tĩ to pã'i mág vỹ nĩ nĩ. Topě pějja tá tóg nĩ nĩ, kanhkã tá. ² Topě nĩgja pẽ tá tóg, ti tũ ki rĩr mũ. Ti nĩgja pẽ ěn pijé tỹ ěprã ke tỹ há nĩ'. Topě hã tỹ há vë. Ěn tá tóg nĩ nĩ, ěg jagfy.

³ Topě tũ to pã'i mág jykren hã vë, ha mẽ. Topě mỹ ag tóg nén ũ nĩ pũn tĩ, nén ũ ũ ke gé. Kỹ ěg jagfy Topě tũ to pã'i mág tag vỹ, Topě mỹ nén ũ nĩm ke mũ gé, *Jesus* ti, hã vỹ: vënh fěg, he mũ. ⁴ Ti tỹ ver tag mĩ ga kri mũ ag mré tĩ ra Topě tóg, ti mỹ vënh rãnrãj tag nĩm ke tũ nĩ vë, ti tỹ Topě tũ ki rĩr jé. Ěprã ũ tỹ Topě tũ ki rĩr mũ ag vỹ nỹtĩ ver, ũ tỹ *Judeu* ag jykre ki Topě tũ ki rĩr mũ ũ ag.

⁵ Topě ĩn krēm ag tóg nén ũ nĩ pũn tĩ, *Moisés* tỹ ag mỹ vỹjykre nĩm kỹ. Topě hã vỹ ti mỹ tó ja nĩ, ti tỹ kur tỹ ĩn han jafã tỹ Topě mỹ ĩn han jé. Ti mỹ tóg: “ã mỹ sóg ã tỹ nén han ke mũ ěn ven kãn huri,” he mũ. “Ã tỹ pãnónh kri nĩ ěn kã sóg ã mỹ ven kãn. Sỹ ã mỹ nén ven mũ ěn hã han nĩ,” he ja tóg nĩ, hã kỹ tóg han. Ęn ěn krēm ag

tóg, ũri nén ũ ũ pũn tĩ, *Judeu* ag jykre ki, Topě tũ ki rĩr tĩ ag.

⁶ Hã kỹ *Jesus* rãnrãj vỹ ěprã ke ag rãnrãj kãfór nĩ. Topě vỹ ěg mỹ ti jěně, ti tỹ ěg mỹ vỹjykre tãg nĩm jé. Kỹ tóg *Moisés* tỹ ěg mỹ vỹjykre há nĩm ěn kãfór nĩ. Kỹ tóg ěg mỹ nén ũ há tãvĩ han ke mũ, Topě ti, *Jesus* tỹ ěg mỹ vënh pãte fón ken kỹ. ⁷ Ti mỹ tóg pãgsĩ ja nĩ, ti tỹ *Moisés* mỹ vỹjykre nĩm ja ěn ti. Hã kỹ tóg vỹjykre tãg han to jykren ja nĩ. ⁸ Ti *povo* jykre ve kỹ tóg, ti mỹ kórég nĩ. Hã kỹ tóg: “Kãnhmar sóg *povo* tỹ *Israel* mỹ vỹjykre tãg nĩm ke mũ, *Judá* krě'krě ag mỹ ke gé,” he ja nĩ. ⁹ “Vỹjykre tãg tag vỹ isỹ ag jógjóg ve ag mỹ vỹjykre nĩm ja ěn ri ke tũ nĩnh mũ. Ag mỹ sóg vỹjykre ũ nĩm ja nĩ gé, isỹ ga tỹ *Egito* tá ag kãpan kỹ. Ag nĩgé kãgmĩ kỹ sóg ag tatĩn tĩg ja nĩ, ag ga pẽ ra. Hã ra ag tóg, isỹ ag mỹ vỹjykre nĩm ja ěn mranh. Hã kỹ sóg sir ag tugvãnh ja nĩ,” he tóg, ěg jóg mág ti. ¹⁰ “Hã ra sóg vãhã ag mỹ vỹjykre tãg han sór mũ, *povo* tỹ *Israel* ag mỹ, ha mẽ,” he tóg. “Ag krĩ tỹ ag tóg isỹ ag jyvěn mũ ěn ki kanhrãn ke mũ. Kỹ ag tóg han sór ke mũ gé, ti tỹ ag fe kã kã nĩn kỹ. Ag Topě vỹ tỹ inh nĩnh mũ. Kỹ ag tóg tỹ inh krě nỹtĩnh ke mũ gé. ¹¹ Kỹ ũ tóg ti mré ke ag kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. “Ěg jóg mág vỹ ge nĩgtĩ, ge ti nĩgtĩ,” he mãn ke tũ ag nĩ ha, jagně mỹ. Ag kar vỹ inh ki kanhró nỹtĩnh mũ, ũn kãsir ag, ũn mág ag ke gé, ěn kã. ¹² Ag tỹ inh vỹ mranh mũ hã ra sóg ge ra

ag jagāgtān ke mū. Vēnh pāte fón jé sóg ke mū, ag tỹ inh vỹ mranh ja ěn ti,” he ja tóg nĩ, Topě ti.

¹³ Kỹ, Topě tỹ vějykre tąg han kỹ vějykre ve ěn vỹ, ti mỹ tỹ vějykre si nĩ sir. Hā ra nén ũ si kar ěn vỹ kejěn tũ' henh ke mū, kānhmar.

9

Vāsỹ Topě jykre

¹ Topě tỹ ag mỹ vějykre ve ěn nĩm kỹ tóg ag mỹ ag tỹ nén han ke ěn kāmén ja nĩ. Ag tỹ ti ĩn han ke tó ja ti nĩ. Kar kỹ tóg ag tỹ ti ĩn krěm ti mré věmén ke tó ja nĩ gé, ag tỹ ti mỹ nén ũ pũn ke ti ke gé. ² Kỹ ag tóg, kur tỹ ĩn ěn han, ti tỹ tỹ Topě ĩn jě jé. Hā ra tóg věnh kápām kỹ nĩ, kỹ ag tóg ĩn vāfynyn nĩg vén kỹ nĩ ěn to: “Topě mré vỹ jafā,” he tĩ. Ěn tá mesa kri vela tỹ kri vin jafā vỹ jě, kar kỹ mesa tỹ kri ěmĩ vin jafā ěn ke gé. ³ Tag pāte jānkā ũ vỹ nĩ gé, jānkā tỹ kur. Kỹ ěn pāte ĩn vāfynyn ũ vỹ nĩ gé, ũn sĩ. Ěn to ag tóg: “Topě nĩg jafā,” he tĩ. ⁴ Tá tóg Topě mỹ kri nén ũ pũn jafā nĩ, ouro tỹ há ti. Kri ag tóg nén ũ ger há pũn tĩ, ouro ěn kri. Kar kỹ Topě caixa vỹ tá nỹ gé. Ti to tĩr vỹ tỹ ouro nĩ. Ěn kā kã ouro tỹ pěnky ki, kanhkā tá vějěn vỹ nĩ, Topě tỹ ag mỹ ěmĩ jěně ěn ti, ag tỹ ga kórég mĩ mũn kỹ. Kar kỹ Arāo vātó vỹ kã kã nỹ gé, ti kātó tỹ fěj mū ěn ti. Kar kỹ Moisés tỹ Topě tỹ ěg jyvěn mū ránrán ja ěn vỹ kã ki nỹtĩ gé, caixa ěn kã ki. Pó régre ki tóg ránrán ja nĩ. ⁵ Kỹ Topě tỹ jěgně jafā régre ag

kāgrá vỹ nỹtĩ gé, caixa ěn kri. Querubim he mū ěn vě, ũ tỹ Topě rĩnja tá nỹtĩ ěn. Fěr ag nỹtĩ, kỹ ag fěr tóg krỹg he kỹ nỹtĩ. Ag fěr fěnja krěm Topě vỹ ěg mỹ věnh pāte fón tĩ, ěg tỹ ti vỹ mranh ja ti. Hā ra sóg tag kāmén kãn sór tũ nĩ ver.

⁶ Kỹ tóg vāfynyn régre nĩ, ĩn tỹ kur ěn ti, Topě tũ ěn ti. Ti vāfynyn ve ki ag tóg kã ra ge tĩ, Topě tũ ki rĩr tĩ ag. Kurā kar ki ag tóg tá ag rānhrāj han tĩ. ⁷ Ti vāfynyn ũ ěn kã ra tóg rā pir han' he tĩ, prỹg kar ki, ag to pā'i mág ti, ti tāvĩ. Ag měg kyvěnh ma tóg tĩ tĩ, Topě mỹ ven jé, Topě tỹ ti mỹ věnh pāte fón jé, povo kar mỹ ke gé, ag tỹ Topě vỹ mranh ja ěn ti, ag tỹ mranh sór tũ ra mranh ja ěn ti.

⁸ Topě kuprĩg vỹ, ěg mỹ kāmén mū, ũri, vějykre si ěn ti. Kur tỹ ĩn vāfynyn vỹ ge nĩ, ha mě. Ti vāfynyn ve ěn tỹ ver ĩn krěm nĩn kỹ ěg tóg ti vāfynyn ũ tá jun ke tũ nĩ ver, Topě nĩg jafā tá. ⁹ Ěg tỹ ũri věg mū tag ki kanhrān jé, hā jé Topě tóg, vějykre tag han ja nĩgtĩ, ěg tỹ to: tag ri ke ti nĩ, he jé. Topě ĩn ěn tá ag tóg Topě mỹ nén ũ pũn tĩ, kỹ ag tóg ag měg tānh kỹ pũn tĩ gé. Ag tỹ Topě mỹ sĩnvĩ nỹtĩ sór vě. Hā ra ag tóg ti mỹ pũn mū ra sĩnvĩ tũ nỹtĩ, ag jykre tỹ ver kórég nĩn kỹ. ¹⁰ Kỹ ag tóg ag tỹ ti mỹ pũn há han jé, vějykre tỹ ge han tĩ gé, ha mě. Vějěn to ag tóg jykrěn tĩ, kỹ ag tóg vějěn ũ to: “tag konh ke tũ ěg nĩ, tag kron ke tũ ěg nĩ,” he tĩ. Kỹ ag tóg goj tỹ věnh kype tỹ hěn ri ke han tĩ

gé. Tag ki vėjykre kar vė, ěprã. Kÿ Topě tÿ vėjykre tãg han kÿ ěn vÿ tóg tũ' he mũ sir.

Cristo tÿ ěg jagfy ter

¹¹ Vãhã *Cristo* vÿ kãtĩg, kÿ tóg tÿ ěg jagfy Topě tũ to pã'i mág nĩ ha. Kÿ ti hã vÿ ěg krenkren han mũ sir. Ti tÿ Topě ĩn kã ra rã mũ vÿ, ĩn si ěn mág kãfór nĩ gé. Há tãvĩ ti nĩ. ěprã ke tÿ ĩn há pijé'. Tag ki ĩn pijé'. Kanhkã tá ke vė. ¹² Kÿ, *Jesus* tÿ ěn kã ra rã kÿ tóg rã pir han, Topě nĩg jafã pẽ ěn kã ra, Topě tÿ ěg mũ vėnh pãte fón jé. Kÿ ti pijé ti tÿ kã ra rã kÿ ag męg kyvénh ma vyr', *cabrito* ěn, monh tãgy ěn. Ti kyvénh hã tÿ tóg ěg krenkren han huri, *Jesus* ti.

¹³ Ag tÿ Topě ĩn kã ra ge sór kÿ ag tóg Topě tũ ki rĩr tĩ ag mÿ: “ha ěg to tÿ kó kó hé, ěg męg kyvénh tÿ,” he tĩ. Kÿ ag tóg jãnhkri nÿtĩ sir, ag tÿ *cabrito* kyvénh tÿ ag to tÿ kó kó hen kÿ, ke tũ nĩ kÿ monh kyvénh tÿ. Ag tÿ ag jãnhkri han jan hã vė. ¹⁴ Hã ra *Cristo* vÿ, ti kyvénh hã tÿ ěg jãnhkri pẽ han. Topě kuprĩg tÿ ti krĩn kÿ tóg Topě mÿ vėnh fėg. Kygně ja tũ pẽ ti nĩ, hã kÿ tóg há kar nĩ. Kÿ ěg tóg vėjykre kórég han mãn ke tũ nĩ sir, ěg tÿ ěg jykre si tigrĩn ter ke mũ ěn ti. Vãhã ěg tóg Topě tũ han há nÿtĩ, ũn rĩr nĩ ěn tũ ti.

Cristo tÿ ěg mũ vėjykre tãg nĩm

¹⁵ *Cristo* vÿ, ěg mũ vėjykre tãg nĩm. Ter ja tóg nĩ, Topě tÿ ěg mũ vėnh pãte fón jé. Ti ter kar kÿ Topě tóg ũ ag kuprėg,

ag tÿ Topě tÿ kanhkã tá ěg mũ nén ven ke mũ ěn ki kanhrãn jé. *Jesus* tÿ ěg mũ han hã vė.

¹⁶ Ũ tóg ti ter ke to hã: “iser kar kÿ ěn vÿ isũ tag mãn ke mũ, jo ũ ěn vÿ isũ ěn mãn ke mũ gé,” he tĩ. Rán tóg tĩ, kÿ tóg tógfĩg tĩ, vėnh rá ti. Kÿ ag tóg ag tÿ vėnh rá ěn ve sór mũ ra ti ter kar kÿ hã vėg tĩ. ¹⁷ Ti tÿ ver ter tũ nĩn kÿ ag tóg vėnh rá ěn venh ke tũ nĩ. “Iser kar kÿ,” he tóg, hã kÿ ũ tóg ver ti tũ mág tũ nĩ. ¹⁸ Ri ke ti nĩ, Topě tÿ ěg mũ vėjykre nĩm ja ěn ti, ti si mré hã. Ag męg ter kar kÿ ke ja vė. ¹⁹ Hã kÿ *Moisés* vÿ *povo* kar mũ Topě tÿ ti mÿ nén tó ja ěn kãmén, Topě tÿ nén to ag jyvėn mũ ěn ti. Ti tÿ ag mÿ kãmén kar kÿ tóg, monh tãgy tãnh kÿ ti kyvénh mãn ja nĩ, *cabrito* tãnh kÿ ke gé. Goj mãn kÿ tóg ki kujėn ja nĩ gé, kÿ tóg tÿ kujãjãg mũ sir. *Carneiro* kyki kusũg mré hã tóg, tÿ kujãjãg mũ sir, re no mré hã. Kÿ tóg *livro* kri tÿ kó he mũ. *Povo* kar to tóg tÿ kó kó he mũ gé, ag tÿ jãnhkri kÿ nÿtĩ jé. ²⁰ Ag to tÿ krig ke kar kÿ tóg ag mÿ: “Topě tÿ ěg mũ nén han ke mũ to vėnh kyvénh hã vė,” he mũ, *Moisés* ti. ²¹ Kar kÿ tóg vėnh kyvénh ěn tÿ ĩn tÿ kur to tÿ krig ke mũ gé. Pénky kar to tóg tÿ kó he mũ gé, ag tÿ Topě tũ han jafã kar to. ²² Ha vé, ag tÿ vãsÿ Topě jykre ěn ki nén ũ tÿ jãnhkri' he sór kÿ ag tóg, nén ũ kyvénh hã tÿ jagně jãnhkrig tĩ. Hã kÿ ěg tóg ki kanhró nÿtĩ. Ag tÿ Topě ví mranh kÿ tóg, ag mũ ag męg ter hã tigrĩn vėnh

pâte fón' he ja nĩgtĩ.

Cristo tỹ ěg jagfy ter pir han

²³ Vějykre ěn vỹ, kanhkã tá vějykre ri ke sĩ nĩ. Hã kỹ vėnh mĕg kyvėnh vỹ, nén kar ěn jãnhkri han ja nĩgtĩ. Ěg tỹ hã ra kanhkã ve jé tóg, há tũ nĩ, ěg mĕg tỹ ěg jagfy ter mũ ti. Ěg mĕg vỹ, ěg tỹ kanhkã tá jun han ki kagtĩg nĩ. ²⁴ *Cristo* hã vỹ ěg tỹ tá jun han ke mũ. Topĕ rĩnja tá tóg nĩ nĩ, Topĕ mré vĕmén jé, ěg jagfy. ²⁵ Kỹ ěprã ke ěn, ěprã Topĕ tũ to pã'i mág ěn tóg, prỹg kar ki ag tỹ ĩn vãfynyn to: Topĕ nĩgjafã, he mũ ěn kã ra rã tĩ, ag mĕg kyvėnh mãn kỹ. Hã ra *Cristo* vỹ vėnh fĕg pir han. ²⁶ Ti tỹ prỹg kar ki vėnh fĕg ra tóg ter tỹ hĕn ri ke han ke mũ vĕ, Topĕ tỹ ga han kar kỹ. Hã ra tóg vãsỹ vėnh ven ja tũ nĩ. Ūri, kurã tỹ ěgno to hã tóg, vėnh ven pir han, kỹ tóg vėnh fĕg pir han, ti tỹ ěg tỹ Topĕ vĩ mranh ěn tỹ tũ' he jé, ti ter tugrĩn. ²⁷ Ěprã ke ag vỹ ter pir han tĩ gé. Ěg ter kar kỹ Topĕ vỹ, ěg jykre tugnỹm ke mũ. ²⁸ Tag ri ke ti nĩ, *Cristo* tỹ vėnh fĕg mũ ti. Vėnh fĕg pir han tóg, ti tỹ ũn e tỹ Topĕ vĩ mranh tỹ tũ' he jé. Kejĕn tóg kãtĩg mãn ke mũ. Hã ra tóg, ěg tỹ Topĕ vĩ mranh ja tugrĩn ter mãn ke tũ nĩ, ti kãtĩg mãn kỹ. Ěg jé prĕr jé tóg kãtĩg ke mũ, ũ tỹ ti kãtĩg jãvãnh mũ ag jé.

10

¹ Ěg tỹ *Judeu* ag jykre ve kỹ ěg tóg ve sĩ han tĩ, Topĕ tỹ ěg mỹ nén han sór mũ ti. Prỹg

kar ki ag tóg Topĕ mỹ tãnh kỹ pũn', tãnh kỹ pũn' he tĩ. Hã ra tóg ag mĕg tỹ ag jagfy ter mũ ra ag jykre tỹ há' he ki kagtĩg ja nĩgtĩ. ² Ag tỹ Topĕ mỹ nén ũ pũn mũ ra ag tóg Topĕ vĩ mranh mãn', mranh mãn' he tĩ. Ag tỹ mranh tũ nĩ ra ag tóg, ti mỹ pũn mãn ke tũ nĩ vĕ. Hã ra ag tóg ti vĩ mranh tĩ. Hã kỹ ag tóg, ti mỹ nén pũn tovãnh tũ pĕ nĩgtĩ, ti tỹ ag mỹ vėnh pâte fón tovãnh tũ nĩ jé gé. ³ Prỹg kar ki ag tóg, Topĕ mỹ pũn tugrĩn, ag tỹ ti vĩ mranh ja ěn mĩ ěkrég tĩ. ⁴ Hỹ, monh kyvėnh vỹ, ěg tỹ Topĕ vĩ mranh tỹ tũ' henh ke tũ pĕ nĩ, *cabrito* tỹ ěg jagfy ter mũ ěn ti ke gé. ⁵ Hã kỹ *Cristo* tóg, ti tỹ ga kri mur ken kỹ Topĕ mỹ: “ag tỹ ag mĕg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg tỹ nén ũ tũ nĩ ã mỹ,” he ja nĩ, “ag tỹ ã mỹ nén ũ ũ pũn mũ ra ke gé. Hã ra ã tóg ĩnh mỹ ĩnh fár ti nĩm, isỹ ag jagfy ter jé. ⁶ Ag tỹ ã mỹ ag mĕg pũn mũ ra tóg, ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ũ ũ pũn mũ ra. Ag tỹ ã vĩ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ, ag tỹ ã mỹ nén pũn mũ tag. ⁷ Hã kỹ sóg ã mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vėnh fĕg ke vĕ,” he mũ, “isỹ ã tỹ ĩnh ki nén ve sór mũ ěn tỹ ã mỹ han jé,” he sóg mũ. Hã kỹ tóg rán kỹ nĩ, iso, ã vĩ rá ki,” he tóg, *Cristo* ti, Topĕ mỹ.

⁸ Ti mỹ tó vén kỹ tóg: “ag tỹ ã mỹ ag mĕg tãnh kỹ pũn mũ ra tóg ã mỹ sér tũ nĩ, ag tỹ ã mỹ nén ũ ũ pũn mũ ra,” he mũ. “Ag tỹ ã vĩ mranh tag tỹ tũ' he ki kagtĩg tóg nĩ,” he vén tóg. Hã ra tóg rán kỹ nĩ,

Judeu ag tỹ Topẽ mỹ tag pũn jé. Ge ra *Jesus* tóg tag to: “nén ù tũ vễ,” he ja nĩ. ⁹ Tag tó kar kỹ tóg Topẽ mỹ: “ha vé, sỹ ã mỹ vễnh fẽg ke vễ, isỹ ã tỹ inh ki nén ve sór mũ ãn tỹ ã mỹ han jé,” he mũ gé. Ti tỹ tag tó kỹ tóg *Moisés* jykre si ãn tỹ tũ' he mũ, ùn tãg han jé, hã vỹ: *Jesus* jykre, he mũ. ¹⁰ *Jesus* tỹ Topẽ vĩ ki króm ja tigrĩn ẽg tóg ùri tỹ, Topẽ krẽ nỹtĩ ha. *Jesus Cristo* vỹ ẽg jagfy ter ja nĩ. Kỹ tóg ti ter pir ki ẽg név kajãm kãn. Kỹ Topẽ tóg, ẽg mỹ vễnh pãte fón kãn mũ sir.

¹¹ Ẽprã ke tỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag vỹ, kurã kar ki ag rãnhrãj han tĩ, Topẽ tũ ki rĩr jé. Kurã kar ki ag tóg, Topẽ mỹ ag mẽg tãnh kỹ pũn tĩ. Hã ra ag tỹ Topẽ mỹ nén pũn mũ ãn pijé, ag tỹ Topẽ vĩ mranh tỹ tũ' he ja nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo *Jesus Cristo* vỹ vễnh fẽg pir han. Ti ter tigrĩn tóg, ẽg tỹ Topẽ vĩ mranh ẽn tỹ tũ' he kãn. Kar kỹ tóg Topẽ pẽgja tá nĩ nĩ. ¹³ Tá tóg nĩ nĩ. Topẽ vỹ, ti kato vãsãnsãn mũ ag tỹ ti pẽn krẽm vin ke mũ. Ag sigse kỹ nỹtĩ to ken hã vễ. Tag hã jãvãnh tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. ¹⁴ Ti tỹ vễnh fẽg pir ãn tigrĩn tóg, Topẽ krẽ kar ag krenkren han kãn huri, kỹ ẽg Topẽ mỹ sĩnvĩ nỹtĩ. ¹⁵ Topẽ kuprĩg vỹ, ẽg mỹ tag tó tĩ gé, ha mẽ: ¹⁶ “tag pãte sóg, ag mỹ vễjykre tãg han ke mũ,” he tóg, ẽg jóg mág ti. “Vễjykre tãg hã vễ, ha mẽ. Isỹ nén to ag jyvẽn mũ ãn tỹ sóg ag fe kã kã nĩm ke mũ. Kỹ tóg, sỹ ag krĩ ki rãn ri ke nĩnh mũ sir. Kỹ ag tóg han sór ke mũ,” he tóg. ¹⁷ Tag

tó kar kỹ tóg: “ag tỹ inh vĩ mranh ja ãn mũ ẽkrén mãn ke tũ inh nĩ ha. Ag jykre pãno ãn mũ ẽkrén mãn ke tũ pẽ inh nĩ ha,” he mũ gé. ¹⁸ Ha vé, Topẽ tỹ ẽg mỹ vễnh pãte fón kỹ ẽg tóg ti mỹ, nén ù pũn mãn ke tũ nĩ ha, ti tỹ ẽg mỹ vễnh pãte fón kãn kỹ nĩn kỹ, ẽg tỹ ti vĩ mranh ja kar ẽn ti.

Ẽg tỹ Topẽ to krónh kenh ke tũ

¹⁹ Inh kanhkã, *Jesus* tỹ ẽg jagfy ter tigrĩn ẽg tóg, jatun mỹ Topẽ nĩg jafã tá jun ke mũ. ²⁰ *Jesus* tỹ ẽg jagfy ter ãn tóg, ti tỹ kur tỹ jãnkã ãn fĩn rãm ri ke nĩ, ẽg tỹ ti nón fĩn rãm ri ke han jé, ẽg rĩnrĩr nỹtĩ jé. Topẽ ãn krẽm kur tỹ jãnkã nĩfe ãn vỹ, jaran ke kỹ sa nĩ, *Jesus* ter kỹ. Kỹ ẽg tóg ra ge há nỹtĩnh mũ ha. ²¹ Ẽg jagfy Topẽ tũ to pã'i mág vỹ, nĩ nĩ, hã vỹ: *Jesus*, he mũ. Topẽ jamã tá ke ãn ag kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ. ²² Kỹ jatun mỹ Topẽ mré vემեն nĩ. Ti ki rã há han nĩ. Ẽjag fe tỹ ti ki gem nĩ, ẽjag tỹ ti nĩgia tá junjun jé. Ón kỹ ti ki ge sór tũg nĩ. Ẽg jykre pãno kar tỹ tóg tũ' hé, ẽg tỹ to jykren mãn tũ nĩ jé. Ẽg jãnhkri han tóg, ẽg tỹ goj jãpri tỹ vễnh kype ãn ri ke. Kỹ ẽg há nỹtĩ. ²³ Ti tỹ ẽg mỹ nén tó mũ ãn mũ ẽkrén nĩ. To krónh ke tũg nĩ, sỹ ẽjag mỹ nén tó mũ ãn to. Ve jé ẽg tóg ke mũ, ti tỹ ẽg mỹ nén tó mũ ãn ti. Ẽ tỹ ẽg mỹ tó ja ãn vỹ, ón vãnh nĩgtĩ. Hã kỹ to krónh ke tũg nĩ.

²⁴ Jagnẽ mũ ẽkrén nĩ, ẽjag tỹ jagnẽ jyvẽn jé. “Vễnh kar to há nĩm nĩ,” hem nĩ jagnẽ mỹ.

“Nén ũ há kar han nĩ,” hem nĩ gé jagně mý. ²⁵ Ũ ag tóg *culto* venh kãmũ vãnh nýtĩgtĩ. Tag han tũg nĩ. *Culto* venh kãmũm nĩ. Kĩ jagně jyvěn nĩ, ājag tar nýtĩ jé. Ti kãtĩg mãn ke kurã vỹ kakó nĩ. Ve há ti tĩ ha, tag.

²⁶ Ha vé, Topě vĩ mẽ kãn ěg huri. ěg tỹ ti ki rã kar kũ *culto* venh kãtĩ tũ nĩ' he kar Topě vĩ mranh sór kũ mranh kũ ũ tỹ ěg jagfy kajãm mãn ke tóg tũ tĩ. ²⁷ Hỹ, ěg tỹ mranh sór kũ mranh kũ Topě vỹ, ěg vóg kónãn pě han ke mũ. Pĩ tỹ tóg ag tỹ tũ' henh ke mũ, ũ tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag. ²⁸ Ũ tỹ *Moisés* tỹ ěg jyvěn mũ mẽ jãvãnh ěn tén ja ag tóg nĩgtĩ, *Israel* ag, ũn régre ag tỹ ti jykre pãno ve ja tugrĩn, ke tũ nĩ kũ ũn tãgtũ ag. Ti jagãgtãn ja tũ ja ag nĩgtĩ, ũn jykre pãno ěn. ²⁹ Hã ki ěg tóg vég mũ, Topě tỹ ěg vóg kónãn pě han ke mũ ti, ěg tỹ Topě kósın to é he kũ. ěg tỹ ti vĩ mranh sór kũ ěg tóg ti kyvénh to é he tĩ, ti jykre to. ěg mý tóg tỹ nén ũ tũ nĩ sir, Topě kuprĩg tỹ ěg jagãgtãn ja ěn ti. Ũ tỹ tag han mũ vóg kónãn jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁰ Hã kũ tóg: “ũn jykre pãno ag vóg kónãn jé sóg ke mũ, ag tỹ ag tỹ nén ũ kórég han mũ kajãm kãn jé,” he mũ. Ũ tỹ tag tó mũ ki kanhró ěg tóg nýtĩ mýr. Hã ra tóg: “ti mré ke ag jykre tugnỹm jé tóg ke mũ,“ he ja nĩ gé. ³¹ Rĩr ti nĩ, Topě ti. Ti tỹ ěg to jũ nĩn kũ tóg jagy tãvĩ nĩ. Nén ũ jagy kar kãfór ti nĩ.

³² Ājag tỹ vãsỹ ti mý vãnh fěg vén ja ěn mũ ěkrén nĩ. ěn kã ag tóg ājag kato vãsãnsãn mág. Kũ ājag tóg ag to vėsỹrénh, kysã tỹ hěn ri ke ki, ājag tỹ Topě vĩ mẽ vén ěn kã. Hã ra ājag tóg to krónh krónh ke ja tũ nĩgtĩ. ³³ Ājag kã ũ to ag tóg vĩ kónãn mág' he ja nĩgtĩ, ěn kã, Topě kato vãsãnsãn mũ ag. Kũ ag tóg ājag vóg kónãn gé. Kũ vãnh kar vỹ vé. Ājag kã ũ vóg kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kũ tóg ājag kar mý jagy tĩ ja nĩgtĩ, ājag tỹ ag mré *Jesus* ki ge nýtĩn kũ. ³⁴ Kũ ag tóg ājag kã ũ sigse ja nĩ gé. Kũ ājag tóg ũn sigse kũ nýtĩ ěn ag jagãgtãn ja nĩgtĩ, ag tỹ ājag mré *Jesus* ki ge kũ nýtĩn kũ. Pã'i ag tỹ ājag tỹ nén gég mũ ra tóg ājag mý sér ja nĩgtĩ. Ājag tỹ kanhkã tá nén ũ há tãvĩ ěn venh ke hã mũ ājag tóg, ěkrén ja nĩgtĩ. Ājag tỹ kanhkã tá nén venh ke mũ ěn vỹ tũ' henh ke tũ pě nĩ. ³⁵ Kũ ũri to krónh ke tũg nĩ gé. Ājag tỹ ti to tar nýtĩn kũ ājag tóg nén ũ há tãvĩ venh ke mũ, ha mẽ. Ājag vėsỹrénh ja ěn kaja ri ke ve jé ājag tóg ke mũ. ³⁶ ěg tỹ ti tũ han to tar nýtĩnh ke vē. ěg tỹ ti tovãnh sór ke tũ pě vē. Tag hã vỹ há nĩ. Kũ ājag tỹ Topě tỹ ěg mý nén tó mũ ěn han kãn kũ nýtĩn kũ ājag tóg venh ke mũ, ti tỹ ěg mý nén ũ ven ke mũ ěn ti. ³⁷ Hã kũ tag vỹ rán kũ nĩ: “kãnhmar pě ti jun ke mũ, ũn kãtĩg ke mũ ěn ti. Kãtĩg mé han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ. ³⁸ Kũ ũ tỹ inh ki ge kũ nýtĩ ěn ag hã vỹ, krenkren ke mũ, inh mré ke ěn ag, isỹ ũn mý

Ěg tỹ to tar nýtĩnh ke

věnh pãte fón mũ ěn ag. Jãvo ũ tỹ isovãnh mũ ěn vỹ inh mỹ kórég nĩnh mũ,” he tóg, Topě ti. ³⁹ Ěg pijé ti tovãnh ke mũ'. Kỹ ěg tóg, ũ tỹ ti tovãnh mũ ěn ag vãgfor ěn ri ke han ke tũ nĩ gé. Ti ki ge kỹ ěg tóg nỹtĩ, hã kỹ ěg krenkren ke mũ.

11

Ū tỹ ěg jo Topě ki ge kỹ nỹtĩ ag

¹ Topě ki rã to ken hã vễ, hã vỹ: ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn kri nĩm, he mũ. Ti tỹ nén ũ to: “ve jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ěn kri fi jé ěg tóg ke mũ, ěg tỹ ver vég tũ ra. ² Ěg jo ke ag vỹ kri nĩm kỹ ti ki ge ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ ag tóg Topě mỹ tỹ ũn há ja nỹtĩgtĩ, vãsỹ ke ag, ha mẽ.

³ Ěg tỹ Topě ki ge kỹ ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ti vỹ tỹ ěg tỹ nén vég mũ kar hynhan ja ti. Ti vỹ vég tũ ěg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ěg tỹ nén vég tũ tỹ ěg tỹ vég mũ hynhan ja nĩgtĩ, Topě ti. Ti vỹ tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ.

⁴ Kỹ *Abel* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé, hã kỹ tóg Topě mỹ pũn há han, ti tỹ ti mỹ ti mễg pũn kỹ. Jãvo ti kãke tỹ *Caim* vỹ ti ki rã ja tũ nĩ. Kỹ tóg Topě mỹ nén ũ pũn mũ ra ti mỹ pũn kónãn. Topě tóg *Abel* to: “inh mỹ tóg tỹ ũn jykre kuryj nĩ,” he ja nĩ. Ter ti huri, *Abel* ti. Hã ra ěg tóg ti tỹ nén han ja tugrĩn Topě ki ge há han ki kanhrãn mũ sir.

⁵ *Enoque* vỹ, Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topě vỹ ti jé prěr, ti tỹ kanhkã ra tĩg jé, ti rĩr ra, ti ter tũ ra. Ti ve mãn tũ ag

tóg nĩ. Topě tỹ ti jé prěr to hã tag vỹ ti to rán kỹ nĩ, Topě vỹ tỹ rán kỹ nĩ ki, ha mẽ: “Topě tỹ ti jykre ve kỹ ti fe tóg mřin ke mũ.” ⁶ Ěg tỹ Topě ki ge tũ nỹtĩn kỹ tóg, ěg to há nĩnh ke tũ nĩ. Ěg tỹ Topě to mũ sór kỹ ěg tóg, tag to jykřen ke mũ, ha mẽ. “Topě vỹ nĩ,” he jé ěg tóg ke mũ. Kỹ ěg tóg ti to: “ěg tỹ ti to mũ kỹ tóg, ěg mỹ nén ũ há ěn nĩm ke mũ, ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn ti,” henh ke mũ gé. Kỹ tóg ěg mỹ han ke mũ, ha vem nĩ.

⁷ *Noé* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ Topě vỹ ti mỹ: “ta vỹ kutěnh ke mũ,” he mũ. Kỹ tóg Topě vỹ kri fi kỹ *canoa* mág ěn han mũ. Kỹ tóg ki rã kỹ kren mũ, ti prũ fi mré, ti krě mré ke gé. Topě ki rã kỹ tóg ũ tỹ Topě kato vãsãnsãn mũ ag mré tĩg mãn ja tũ nĩ. Hã kỹ Topě vỹ, ti mỹ ũn jykre kuryj ag tỹ nén venh ke ěn ven.

⁸ *Abraão* vỹ Topě ki rã kỹ nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kỹ tóg Topě vỹ kri nĩm ja nĩgtĩ. Topě tóg ti mỹ: “ha ga ũ ra tĩg,” he mũ. Kỹ tóg ti jamã tá kãkutě kỹ tĩg ja nĩ, Topě tỹ ti mỹ ga nĩm ke mũ ěn ra. Ti tỹ ki kagtĩg ra tóg ra tĩg ja nĩ. ⁹ Topě ki rã kỹ jé kỹ tóg, ga ěn mĩ tĩg ja nĩgtĩ. Topě tỹ ti mỹ ga ěn nĩm sór ja vễ. Kur tỹ ĩn krěm ěmãn kỹ tóg, ga ěn mĩ tĩg ja nĩgtĩ, ti kósin tỹ *Isaque* mré, *Isaque* kósin tỹ *Jacó* mré ke gé. Ti krě'krě ag vỹ, ti mré ga ěn venh ke ja nỹtĩ gé, hã kỹ Topě tóg *Abraão* mỹ tó ja nĩ. Hã ra ag tóg, ver vég tũ nĩ. ¹⁰ Ge ra tóg tovãnh ja tũ nĩgtĩ.

Topê jamã ên ve sór ja ti nĩ, ù tỹ tũ' henh ke tũ pẽ ên. Topê hã vỹ êmã ên han. To jykrén ký tóg han. Ti pijé êprã ke ag jamã ri ke nĩ'. Ên ve sór ký tóg, ti tovãnh ja tũ pẽ nĩ. Hã ký tóg vé, *Abraão* ti.

¹¹ *Sara* fi vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký fi tóg fi kófa pẽ ra kufyg ja nĩgtĩ, Topê tỹ fag tỹ tag to tar han ký, *Sara* fi, fi mén tỹ *Abraão* mré. Û tỹ fag mỹ: “kósin jé ãjag tóg ke mũ,” he mũ ên ví kri fi ký fag tóg, ve ja nĩgtĩ. ¹² Hã ký ùn pir ên, ùn kófa pẽ ên krê'krê vỹ e távĩ nỹtĩ, krĩg e ên ri ke, goj kafã tũ fyr mĩ rýnhryj e ên ri ke.

¹³ Topê ki ge ký nỹtĩn ký ag kãgter, *Abraão*, *Isaque*, *Jacó*. Topê vỹ, ag mỹ ga ên tó ja nĩ, hã ra ag tóg, ve ja tũ nĩ ver. Ag tỹ ve pẽ han tũ ra ag kãgter. Ve sĩ han ja ag tóg nĩgtĩ, ký tóg ag mỹ êg tỹ kór há tá nén ù ve ên ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Ag tỹ venh ke to tóg ag mỹ sér pẽ tĩ hã ra. ¹⁴ Ag jamã pẽ jãvãnh ký ag tóg, ga kri mũ ja nĩgtĩ. Hã ký ag tóg: “êg jamã pẽ tũ vẽ, tag ki,” he ja nĩgtĩ. ¹⁵ Ag pijé ag jamã si ên ra vỹn vỹn ke sór ja nĩgtĩ'. ¹⁶ Êmã hapê ên ve sór ja ag tóg nĩgtĩ, kanhkã. Hã ký ag tóg Topê mỹ há ja nỹtĩ. Ti pijé ag to mỹ'ãg ke mũ'. Hã ký tóg vêsó: “*Abraão* Topê, *Isaque* Topê, *Jacó* Topê vỹ tỹ inh nĩ,” he tĩ. Êmã han tóg, ag mỹ, kanhkã tá.

¹⁷ *Abraão* vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký tóg *Isaque* nenh ja tũ nĩgtĩ. Topê mỹ tóg ti fêg, Topê tỹ ti mỹ ti kósin to vĩn ký. Ti kósin pir ja vẽ,

hã ra tóg ti tãnh kren, Topê mỹ. ¹⁸ Topê tóg *Abraão* mỹ: “ã kósin tỹ *Isaque* krê vỹ e nỹtĩnh mũ,” he ja nĩgtĩ. ¹⁹ Ký tóg, ti tỹ ti tãnh kren ký: “Topê hỹn ti rĩn mãn ki kanhró nĩ, isỹ ti tén ký,” he mũ. Hã ký tóg ti ve mãn gé. Ti tỹ ti tãnh kren ký tóg Topê mỹ ti tỹ ti tãnh ri ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ti ve mãn, Topê tỹ ti mỹ: “ti tãnh tũg ra,” hen ký.

²⁰ *Isaque* vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg *Jacó* mỹ ví há han, *Esau* mỹ ke gé, ti tỹ ag mỹ ag tỹ nén venh ke ên tó ký.

²¹ *Jacó* vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký tóg, ti ter ke to hã *José* krê régre ên ag mỹ ví há han gé. Ký tóg ti vátó to jê ký Topê krêm mũg ke ký ti mỹ: “Topê vỹ tỹ ã nĩ,” he ja nĩ.

²² *José* vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg, ti ter ke nỹ ra *Israel* ag mỹ kãmén ja nĩgtĩ, ag krê'krê ag tỹ ga tỹ *Egito* tá kãpanh ke ên ti. Ký tóg ag mỹ to ví ja nĩ, ag tỹ ag kãmũ ký ti kuka gé kãmũ jé.

²³ *Moisés* han mũ fag vỹ Topê ki ge ký nỹtĩ ja nĩgtĩ gé, hã ký fag tóg *Moisés* pèju, ti mur ký, kysã tãgtũ ki. Fag mỹ tóg sĩnvĩ nĩ ja nĩgtĩ, gĩr sĩ ti. Ký fag tóg pã'i mág kamêg ja tũ nĩ, pã'i mág tỹ: “gĩr gré ag kãgtén kãn nĩ,” he mũ ra.

²⁴ *Moisés* vỹ Topê ki rã ký nĩ ja nĩgtĩ gé. Hã ký tóg ti mog kar ký: “inh pijé tỹ *Faraó* kósin fi kósin nĩ',” he ja nĩgtĩ. ²⁵ Ti tỹ Topê *povo* ag mré jagtar mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ ja nĩgtĩ. Hã ký tóg *Egito*

tá ke ag mré riko nĩ sór ja tũ nĩgtĩ. Topě vĩ mranh kũ ag tóg ón kũ riko nĩtĩ ja nĩgtĩ. ²⁶ Ěg tỹ *Cristo* tugrĩn jagtar nĩtĩ tag tóg ti mỹ ěg riko nĩtĩ tag káfór nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ *Egito* tá ke ag riko tag tóg ti mỹ kórég ja nĩgtĩ, *Moisés* mỹ. Topě tỹ kanhkã tá ěg mỹ nén ũ há nĩm ke ěn hã to tóg jykrén ja nĩgtĩ.

²⁷ *Moisés* vỹ, Topě ki rá kũ nĩ ja nĩgtĩ, hã kũ tóg, ga tỹ *Egito* tá kãkutě ja nĩgtĩ, pã'i jũ kaměg vãnh nĩn kũ. Topě vég tũ ěg tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg, Topě hã ki ěkrén kũ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ.

²⁸ *Moisés* vỹ Topě ki rá kũ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg *Israel* ag mỹ fénhta tỹ *Páscoa* ěn nĩm. Ag mỹ tóg: “*ovelha* kyvénh tỹ ĩn jãnkã to tĩn,” he mũ, “Topě tỹ jěně jafã ag tỹ ãjag krě ve ag kãgtén tũ nĩ jé,” he ja tóg nĩgtĩ. Hã kũ ag tóg fénhta tỹ *Páscoa* ěn han tĩ, ũri ke gé.

²⁹ *Israel* ag vỹ, Topě ki ge kũ nĩtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kũ ag tóg, goj kusũg he mũ ěn kã rěgrěg há han inhhã. Ěg tỹ ga kri mũ ěn ri ke han ag tóg. *Egito* tá ke ag tỹ ag nón kã rěgrěg sór mũ ra goj ěn tóg, ag kri rũm ke mũ sir. Kũ ag tóg kãgter kãn mũ sir.

³⁰ *Israel* ag vỹ Topě ki ge kũ nĩtĩ ja nĩgtĩ gé. Hã kũ ěmã tỹ *Jericó* jy ró ěn vỹ vėsóg ki kórég kãn ja nĩgtĩ, ag tỹ pėnĩn mũ tỹ 7 (ke) han kar kũ, ag tỹ kurã tỹ 7 (ke) ki pėnĩn mũ kar kũ.

³¹ *Raabe* fi vỹ Topě ki rá kũ nĩ ja nĩgtĩ gé. Ũn mėn (ka)mě vỹ tỹ fi nĩ ja nĩgtĩ, hã ra fi tóg

Topě ki rá. Hã kũ fi tóg *Israel* ag mỹ: “ha kãge jěg,” he ja nĩ. Hã kũ ag tóg, fi tén ja tũ nĩ gé. Ěmã tỹ *Jericó* tá ke kar kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, hã ra fi hã tóg inhhã kren ja nĩgtĩ.

³² Inh hỹn ũ tónh ke mũ gé ver'. Isỹ ag tó kãn sór mũ ra tóg inh mỹ vėnh mỹ tĩ. E ag nỹtĩ, e tãvĩ, *Gideão* ti, *Baraque* ti, *Sansão* ti, *Jefté* ti, *Davi* ti, *Samuel* ti, Topě vĩ tó tĩ kar ag.

³³ Topě ki ge kãn kũ ag nỹtĩ, hã kũ ag tóg pã'i ag mré vėnh génh han. Hã ra ag tóg ag tỹ hėn ri ke kãn, ag tỹ vėjykre kuryj kũ nỹtĩ tugrĩn. Kũ Topě tóg ag mỹ, ti tỹ ag mỹ vėjykre há tó mũ ěn tỹ ag mỹ ven mũ sir. Mĩg tỹ ũ mãn sór mũ ra tóg, ti tỹ hė ri ke ja tũ nĩgtĩ gé.

³⁴ Pĩ gru jagy ěn vỹ, ag tỹ hė ri ke ja tũ nĩgtĩ gé, ũ tỹ Topě ki ge kũ nỹtĩ ěn ag. Ũ tỹ rógro tỹ ag tén sór mũ ra tóg, ag tỹ hė ri ke ja tũ nĩgtĩ gé. Ag krój nỹtĩ ra ag tóg, tỹ ũn tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Vėnh génh han kũ ag tóg ag kato vãsãnsãn mũ ag pětě han gé. ³⁵ Ũn týtã ũ fag vỹ, fag krě ter kar kũ ag ve mãn, ag rĩr mãn kũ.

Hã ra ag kato vãsãnsãn mũ ag vỹ ag to jũ mág. Kũ ag tóg ag kã mĩ ũ ag vóg kónãn gé, ag tỹ Topě to jũ kũ. Ag mỹ ag tóg: “ãjag tugvãnh jé ěg tóg ke mũ, ãjag tỹ Topě tovãnh kũ,” he ja nĩgtĩ, hã ra ag tóg ke tũg. Ag tỹ kanhkã tá rĩnrĩr nỹtĩ sór ja vė, hã kũ ag tóg Topě tovãnh ja tũ nĩ. ³⁶ Ag kã mĩ ũ ag to ag tóg é he mũ gé. Kũ ag tóg ag mrãnmrãn gé. Ag sigse ag tóg. Kũ ag tóg vėseja kã tá ag

vãm gé. ³⁷ Pó tỹ ag pin kỹ ag tóg, ag kãgtén gé. Rynran jafã tỹ ag tóg ag rynran gé, *serrote* tỹ. Rógro tỹ ag tóg ag kãgtén gé. Jagtar ag nỹtĩ, ag tỹ Topẽ ki ge tugrĩn. Hã kỹ ag tóg *carneiro* fár tỹ kur han kỹ rĩnh ja nĩgtĩ, *cabrito* fár tỹ kur ke gé. Kókĩnkĩr ag nỹtĩ gé, ag tỹ vễjẽn vэг tũ nĩn kỹ. ³⁸ Ga kórég mĩ ag mũgtĩ, sór mĩ, pãnónh nor kã ki, ga nor kã ki ke gé, ù tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag. Êprã ke ag vỹ ag to jũ mág han' he ja nĩgtĩ.

³⁹ Ag tỹ Topẽ ki ge kỹ nỹtĩn kỹ tóg hã ra ag to há nĩ. Hã ra ag tóg tag ki ag tỹ nén ve sór mũ ên ve ja tũ nĩ ver, Topẽ tỹ ag mỹ: “nén ù hapẽ ve jé ãjag tóg ke mũ,” he ja ên ti. ⁴⁰ Topẽ vỹ êg to jykren ja nĩ gé, hã kỹ tóg ver ag mỹ ven ja tũ nĩ. Ti tỹ êg mré ag mỹ ven sór vễ, êg tỹ jagnẽ mré kanhkã tá junjun jé.

12

Topẽ tỹ êg kanhrãn sór mũ

¹ Ha vé, ù tỹ êg jo Topẽ tovãnh tũ ag vỹ e távĩ nỹtĩ. Êg pênĩn ag e nỹtĩ, êg ve kỹ. Kỹ tóg há tĩ, êg tỹ Topẽ japry jagma mũ há han ke ti. Êg tỹ *corrida* han ri ke ti nĩ. Êg tỹ tỹ vaj kỹ *corrida* han ken kỹ êg tóg ùri vễnhkán há han ke mũ. “Ne nỹ isar han mũ, *corrida* to?” he êg tóg tĩ. Êg tỹ nén han ke mũ ên tovãnh êg tóg tĩ, Topẽ jykre ri ke ti nĩ, tag ti. “Tag mỹ Topẽ to isar han mũ vỹ?” hem nĩ, ãjag tỹ nén han ke mũ ên kar to. ² *Jesus* hã mĩ êkren nĩ.

Ti hã vỹ êg tỹ Topẽ ki rã han. Kỹ tóg êg tỹ ti tovãnh ke tũ han ên ki kanhró nĩ gé. Krunh to sa kỹ tóg ter mỹr. Ag tỹ ti to é he mũ ra tóg ti mỹ tỹ nén ù tũ tĩ. Ti tỹ kar kỹ nén venh ke ên mĩ tóg êkren ja nĩ, nén tỹ ti mỹ sér nĩnh ke ên mĩ. Hã kỹ tóg ùri Topẽ pөгja tá nĩ nĩ.

³ *Jesus* mĩ êkren nĩ. Êprã ke kar ag vỹ ti kato vĩ ja nĩgtĩ, ù tỹ Topẽ vĩ mranh mũgtĩ ên ag. Ge ra tóg Topẽ to krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Ti ki êkren kỹ to krónh krónh ke tũg nĩ. To: “ron inh mũ,” he tũg nĩ gé.

⁴ Ha vé, Topẽ vĩ mranh tũg nĩ. ãjag tỹ ti vĩ mranh sór mũ tag kato vãsãnsãn nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg to ter ke mũ. ⁵ Ti tỹ êg jyvẽn kỹ tóg êg mỹ: “inh kósin,” he mũ. “Isỹ ã vóg kónãn kỹ inh mỹ vễnh nenh tũg nĩ,” he tóg. “Isỹ ã mỹ vĩ tar han mũ ra to krónh ke tũg nĩ. ⁶ Isỹ ã to há nĩn hã kỹ sóg ã mỹ vĩ tar han tĩ. ã kanhrãn jé ke vễ. Isỹ ã mỹ: “inh kósin vỹ tỹ ã nĩ,” hen kỹ sóg ã mrãnmrãn tĩ gé, ã kanhrãn ti jé,” he tóg, Topẽ vĩ tỹ rán kỹ nĩ ki.

⁷ Hã kỹ ti tỹ ãjag mrãnmrãn tag to tar nỹtĩm nĩ. ãjag kanhrãn jé ke vễ. Topẽ tỹ ãjag mỹ: “inh krẽ,” he vễ. Êg panh vỹ êg mrãnmrãn kỹ êg kanhrãn ja nĩgtĩ gé. Vễnh kar jykren hã vễ. Topẽ vỹ ti krẽ mrãnmrãn kỹ ag kanhrãn tĩ, êg kar. ⁸ Ti tỹ ãjag tỹ kygnẽ to ãjag mrãnmrãn tũ nĩ ra ãjag pijé tỹ ti krẽ pẽ nỹtĩnh mũ vễ'. ⁹ Ha vé, êg han mũ fag vỹ êg mrãnmrãn tĩ, êg kanhrãn jãvãnh nĩn kỹ, kỹ êg tóg fag

kaměg tí. Kŷ ěg tóg Topě kaměg kãfór han ke mũ, ũ tŷ ěg rĩnrĩr han mũ ti, ěg jóg mág ti. ¹⁰ Kŷ ěg panh tóg ěg to ti jykre fi ja nĩgtĩ. To jykren kŷ tóg ěg mrãnrãn tí kejĕn, ěg sĩn kã. Kejĕn tóg ti tŷ kygnĕ kŷ nĩ ra ěg kanhrãn sór tí gé. Hã ra Topě tŷ ěg mrãnrãn kŷ tóg to jykren há han tí inhhã. Tí tŷ ěg kanhrãn há han sór vĕ, ěg tŷ ti ri ke há tãvĩ nŷtĩ jé. ¹¹ Tí tŷ ěg mrãnrãn ěn kã tóg ěg mŷ sér tũ tí ver. Ěn kã tóg ěg mŷ jagy tí. Kar kŷ ěg tóg vãhã vég tí, ti há nĩ ja ti. Kŷ ěg tóg vĕjykre há han ěn ki kanhrãn mũ sir. Jagnĕ krĩ kuprãg ki ěg kanhrãn mũ gé sir.

Ěg tŷ jagnĕ tar han ke

¹² Krónh ke ve ãjag nĩ. Kŷ ãjag tóg tŷ ũn kaga tũg kórég ěn ri ke nŷtĩ. To tar' he mãn nĩ, ãjag tŷ mũ há han mãn jé. ¹³ Topě japry kuryj há jagma ěvãnh nĩ. Kŷ ũ tŷ ãjag mŷ to krónh kenh ha mẽ ěn ag vŷ, ãjag mré to tar' he mãn mũ gé. Topě jykre tovãnh sór nĩ ve ãjag nŷtĩ, hã ra tóg, ãjag tar han mãn sór mũ.

¹⁴ Vĕnh kar mré vĕjykre kuryj han sórm nĩ. Kŷ Topě vĩ han kŷ kygnĕ sór tũg nĩ. Ěg tŷ tag to vãsãn tũ nĩn kŷ ěg pijĕ ěg jóg mág venh ke mũ'. ¹⁵ Vĕnh ki rĩr há han nĩ, ãjag kã mũ ũ tŷ Topě tŷ ěg jagãgtãn mũ tag to é he tũ nĩ jé. Ĥjag kã mũ ũn pir tŷ vĕjykre kórég to tar nĩn kŷ tóg ěg mŷ, ti tŷ ũn e ag krĩn kónãn ha mẽ tí, ag tŷ ti jykre kórég ěn ri ke nŷtĩ jé. Kŷ tóg ěg jakré kã mũ vãnh

jagy ri ke nĩ. Ěg jakré kókég ti tí, vĕjykre kórég tŷ ěg kókén ri ke. ¹⁶ Vĕnh ki rĩr há han nĩ gé, ãjag kã mũ ũ tŷ *Esau* jykre kórég ěn ri ke han tũ nĩ jé, ũ tŷ Topě kato vãsãn tũ nĩ jé. *Esau* vŷ Topě to é he ja nĩgtĩ, kŷ tóg vĕjĕn tugrĩn ti panh tŷ ti mŷ vĩ há han ke ěn kren. Tí jãvy mŷ tóg tovãnh, ti panh tŷ ti mŷ vĩ há han ke ěn tí. Tí tŷ ti panh tŷ ti mŷ vĩ há han ke ěn to é hen hã vĕ. ¹⁷ Kar kŷ tóg, ti panh tŷ ti mŷ vĩ há han ke ti mẽ sór ja nĩ, hã ra tóg mĕg tũ nĩ sir. Kŷ tóg fŷ ja nĩgtĩ. Vãhã tóg ti mŷ e tí ja nĩgtĩ, hã ra tóg sir rãké ja nŷ. Kŷ *Esau* ri ke han sór tũg nĩ.

Topě jũ tŷ jagy pĕ

¹⁸ Vãsŷ Topě vŷ ěg jógjóg ve ag mŷ ti jykre nĩm ja nĩgtĩ. Pãnónh tŷ *Sinai* tá ag tóg junjun ja nĩgtĩ. Pĩ ve ag tóg, tá. Kŷ tóg tá kuty nĩ ja nĩgtĩ gé, kuty pĕ, kóho jũ ke gé. ¹⁹ Kŷ *trombeta* ěn vŷ kyr ja nĩgtĩ gé. Kŷ Topě vŷ ag mŷ vĩ ja nĩ gé. Ag tŷ ti vĩ mẽ kŷ ag tóg jũrũn ke ja nĩgtĩ. Kŷ ag tóg ti mŷ to vĩ mũ, ti tŷ ag mŷ vĕmĕn tũ nĩ jé, ti tŷ ěgno ki *Moisés* hã mré vĕmĕn jé. ²⁰ Ag mŷ tóg: “ãjag mĕg ũ tŷ pãnónh tag ki jun kŷ ti tén nĩ, pó tŷ ti pin kŷ,” he ja nĩ. “Tí tŷ pãnónh tag vóg tugrĩn ti tén nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě tí. Kŷ ti vĩ tag tóg ag mŷ e ja nĩgtĩ. ²¹ Topě tŷ ag mré vĕmĕn kŷ tóg ag mŷ e tãvĩ nĩ ja nĩgtĩ, *Moisés* mré hã, hã kŷ tóg: “jũrũn ke inh, mũmĕg kŷ,” he mũ gé, *Moisés* tí.

²² Hã ra tóg ag tŷ nĕn ve ja ěn ri ke tũ nĩ, ěg tŷ ũri Topě

rĩnja tá jun ke ti. Pãnónh ěn ri ke tũ ti nĩ, ěg tỹ kanhkã tá nén venh ke ti. Ěg tỹ tá jun kỹ ěg ter mãn ke tũ nĩ gé, ěg tỹ kanhkã tá pãnónh tỹ *Sião* he mũ ěn tá jun kỹ. Topẽ jamã tá ke vë, ùn rĩr nĩ ěn jamã tá, hã vỹ: *Jerusalém*, he mũ. Topẽ tỹ jěgně jafã ag vỹ tá nỹtĩ. E tãvĩ ag nỹtĩ. Fénhta mág pẽ vë, tá. ²³ Kỹ Topẽ krě sanh kar ag vỹ tá nỹtĩnh ke mũ gé, ùn tỹ *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kar. Ag jigji vỹ kanhkã tá rán kỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ vỹ tá nĩ gé, ù tỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke mũ ti. Kỹ ù tỹ ěg jo Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ tá nỹtĩ gé, ù tỹ ěg jo tá junjun mũ ěn ag. ²⁴ Kỹ *Jesus* vỹ tá nĩ gé, ù tỹ ěg jagfy ter mũ ěn ti, kỹ ěg tóg ti kyvénh tugrĩn jãnhkri nỹtĩ, Topẽ tỹ ěg mỹ vėnh pãte fón ti kỹ. Topẽ tỹ *Abel* kyvénh ven kỹ tóg jũ mũ, ù tỹ ti tén mũ ěn to. Jãvo tóg ti tỹ *Jesus* kyvénh ven kỹ ěg mỹ vėnh pãte fón mũ. Hã kỹ tóg *Moisés* jykre kãfór nĩ, *Jesus* ti.

²⁵ Hã kỹ jěmě há han nĩ. Û tỹ ãjag mỹ Topẽ vĩ tó mũ ěn vĩ jěmě há han sórm nĩ. Ěg jógjóg ve ù ag vỹ Topẽ vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ ag jyvėn mũ ra. Hã kỹ ag krenkren ja tũ nĩ. Kỹ ěg krenkren ke tũ nĩ gé, ěg tỹ ù tỹ kanhkã tá nĩ ěn vĩ jěmě sór tũ nĩnh kỹ, ti tỹ ěg jyvėn mũ ti. ²⁶ Vãsỹ tóg, ti tỹ ěg jógjóg ve ag mré vėmėn kỹ ga tỹ ragra ke han ja nĩgtĩ. Ûri tóg ěg mỹ: “ga tỹ ragra ke pir han mãn jé sóg ke mũ,” he mũ. “Ěn kã kanhkã vỹ ragra kenh mũ gé, ha vem nĩ,” he tóg. ²⁷ Ti tỹ: “ke pir han mãn jé sóg ke mũ,”

hen kỹ ěg tóg, ki kanhró nỹtĩ, ti tỹ ga tỹ ragra kenh ken ki. Topẽ jamã hã tá ěg tóg nén tỹ ragra kenh ke ěn ve mãn ke tũ nĩ ha. ²⁸ Kỹ tóg há tĩ, ěg tỹ Topẽ mỹ: “há ti nĩ, ã tỹ ěg mỹ nén han mũ ti,” hen kỹ. Ěg jamã tãg vỹ inhhã ragra kenh ke tũ pẽ nĩ. Kỹ tóg há nĩnh mũ gé, ěg tỹ Topẽ rãnhraj han há han kỹ, ti tỹ ti mỹ sér tĩ jé. ²⁹ Kỹ Topẽ vỹ pĩ tỹ nén ù kar kugprüg mũ ri ke nĩ.

13

Topẽ tỹ ěg jyvėn

¹ Jagně to há nỹtĩ to krónh ke tũg nĩ, ãjag tỹ tỹ *Jesus* mré ke nỹtĩnh kỹ. ² Û tỹ kuvar há tá ãjag to pasa kỹ ti mỹ: “inh mré jěg,” hem nĩ. Ěg jo ke ù ag tóg, ag tỹ ù ag mỹ: “inh mré jěg,” hen kỹ Topẽ tỹ jěně jafã ag hã mỹ ke ja nĩgtĩ, ag tỹ ag ki kagtĩg hã ra. ³ Ûn sigse kỹ nỹtĩ ag ki rĩrm nĩ, ãjag tỹ kejėn *Jesus* tugrĩn sigse kỹ nỹtĩnh ke mũ ěkrén kỹ. Ag tỹ ùn vóg kónãn mũ ag ki rĩrm nĩ gé. Kejėn ag tóg *Jesus* tugrĩn ãjag vóg kónãn ke mũ gé. Hã kỹ jagně ki rĩr há han nĩ.

⁴ Û prũ fi to én tũg nĩ, ù mén to én tũg nĩ gé. Ĥjag prũ nỹtĩnh kỹ fi hã mré nỹ sórm nĩ, ãjag mén nỹtĩnh kỹ ti hã mré nỹ sórm nĩ gé. Topẽ vỹ, ù tỹ vėjykre kórėg han mũ ěn ag to jũnh ke mũ, fag to ke gé.

⁵ Riko nỹtĩ sór tũg nĩ gé. Ĥjag tỹ nén vėg mũ ěn vỹ há nĩ. Topẽ vỹ ěg mỹ: “ãjag kã jatu' henh ke tũ pẽ sóg nĩ. Ĥjag ki sóg rĩr nĩ nĩ,” he mũ. ⁶ Hã kỹ:

“ĕg jóg mág vỹ inh ki rĩr ke mũ,” hem nĩ. “Ti hã kamĕg isóg mũ. Ēprã ke ũ vỹ inh vóg ke tũ pĕ nĩ, ti tỹ inh ki rĩr nĩn kỹ,” hem nĩ, Topĕ vĩ kri fi kỹ.

⁷ Ũ tỹ ājag mỹ Topĕ vĩ tó vén mũ ěn mĩ ĕkrén nĩ. Ga kri mũn kỹ ag tóg Topĕ tovãnh ja tũ pĕ nĩgtĩ. Ag tỹ ti tovãnh tũ ra ag tóg kãgter ja nĩ. Ag ri ke han sórm nĩ. Ti ki rã ěn tovãnh sór tũg nĩ gé. ⁸ *Jesus Cristo* hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ vãsỹ nén to jykrén mũ ěn hã han ti tĩ, ũri. Kỹ tóg kurã krỹg ja tũ nĩ gé. ⁹ Ũ tỹ ón kỹ ājag mỹ Topĕ vĩ to nén ũ ũ tó sór mũ ěn vĩ jĕmĕ tũg nĩ. Ājag tỹ tỹ prãnh ke han sór jé ag tóg ke mũ. Topĕ vỹ ājag tar han ki kanhró nĩ, ājag jagãgtãn kỹ. Ũ tóg: “ã tỹ vĕjĕn tag kon kỹ ã tóg Topĕ jykre to tar nĩ,” he tĩ. Ag ón vĕ. Vĕjĕn pijĕ ĕg tỹ ti jykre to tar nĩ han ki kanhró nĩ'. Topĕ hã ne ĕg tar han tĩ'.

¹⁰ Ha mĕ, *Moisés* jykre ki Topĕ mỹ nén ũ pũn tĩ ag tóg ĕg mré *Jesus* jamĩ ěn konh ke tũ nĩ. ¹¹ Topĕ tũ to pã'i mág ěn hã vỹ ag mĕg ũ tãnh kỹ ti kyvénh ma tĩ tĩ, ag tỹ to: “Topĕ nĩgja,” he mũ ěn ra. Ti tỹ ag mĕg kyvénh ěn tỹ ag tỹ Topĕ vĩ mranh mũ tỹ tũ' he sór vĕ vĕ. Hã ra ag tóg ag jamã jy ró mã tá ag mĕg tãnh kỹ pũn tĩ. ¹² Hã kỹ *Jesus* tóg ĕmã jy ró ěn mã tá ter ja nĩ gé, ti tỹ ĕg jagfy ter kỹ, ĕg jãnhkri han jé. ¹³ Kỹ ĕg tóg ti jagtar ri ke han ke mũ gé. Ũ tỹ ti ki ge jãvãnh ag jykre han ke tũ ĕg tóg nĩ. *Jesus* tỹ ĕmã jy ró mã tá ter ja ěn mĩ ĕg tóg ĕkrén ke mũ. Kỹ ĕg tóg ũ tỹ ti ki ge

tũ ag mré ag jykre han ke tũ pĕ nĩ. ¹⁴ Tag ki ĕg tóg ĕg jamã pĕ venh ke tũ nĩ. Kanhkã tá ĕg tóg ve sór mũ, ĕg jamã ti.

¹⁵ Ēg tỹ *Jesus* tigrĩn Topĕ mỹ vĩ há han kỹ tóg há tĩ. Ēg tỹ nén vég mũ kar to ĕg tóg ti mỹ: “ĕg mỹ tóg há tĩ. Ēg mỹ tóg sér tĩ,” henh ke mũ. Ēg tỹ ti mỹ nén ũ pũn ri ke tóg nĩ, *presente* ri ke tóg nĩ, ĕg vĩ tag. ¹⁶ Jagnĕ ki rĩrm nĩ gé, jagnĕ mré nén kar han kỹ. Tag to krónh ke tũg nĩ gé. Ēg tỹ Topĕ mỹ nén ũ pũn ri ke ti nĩ. Ēg tỹ ti mỹ *presente* han ri ke ti nĩ, ĕg tỹ jagnĕ ki rĩr ti, kỹ tóg ti mỹ sér tĩ.

¹⁷ Ũ tỹ ājag kanhrãn tĩ ěn ag vĩ jĕmĕm nĩ. Ag tỹ ājag mỹ nén tó mũ ěn ki króm nĩ. Ājag ki rĩr ag tóg tĩ, ājag tỹ Topĕ tovãnh tũ nĩ jé. Kỹ Topĕ vỹ ag rãnhraj tugnyĩm ke mũ. Ājag tỹ ag vĩ jĕmĕn kỹ ag rãnhraj tóg ag mỹ kufy tũ nĩnh mũ. Kỹ tóg ag mỹ sér tĩnh mũ. Ti tỹ ag mỹ kufy nĩn kỹ tóg há tũ nĩ gé, ājag mỹ.

Ēg tỹ Topĕ mré vĕmĕn ke

¹⁸ Inh jagfy Topĕ mré vĕmĕn nĩ. Nén ũ kórĕg han ja tũ inh nĩ, ki kanhró sóg nĩ. Isỹ nén ũ kuryj han sór vĕ mỹr, tag hã to sóg jykrén tĩ. ¹⁹ Kỹ inh jagfy Topĕ mré vĕmĕn nĩ, Topĕ tỹ kãnhmar ājag to inh jĕnĕ mãn jé. Ti mỹ tag to vĩ to krónh ke tũg nĩ.

²⁰ Topĕ mré sóg vĕmĕn tĩ ājag to. Ēg krĩ kuprãg ti tĩ. Kỹ tóg *Jesus* ti rĩn mãn ja nĩ gé, ti tỹ ĕg jagfy ter kar kỹ. Kỹ tóg ũ tỹ mé ki rĩr tĩ ěn ri ke nĩ. Hã ra tóg ěn kãfór nĩ gé, ti tỹ ĕg ki

rĩr há han nĩn kỹ. Ęg mỹ tóg vễjykre tãg ẽn nĩm ja nĩ, ù tỹ tũ' he vãnh ẽn. ²¹ Topẽ hã mỹ sóg to vĩ tĩ, ti tỹ ãjag tar han jé, ãjag tỹ nén ù tỹ ti mỹ há nĩ ẽn hã han jé. Ti hã vỹ *Jesus Cristo* mỹ: “ag tar han nĩ,” he ja nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ẽg tỹ ti mỹ vĩ há han ke ti. Hã vễ.

²² Inh kanhkã, sỹ ãjag mỹ tag tó sór ja vễ. Hã kỹ jatun mỹ mẽ sórm nĩ, sỹ ãjag jyvẽn mũ tag. Inh pijé vễnh rãn mág han'. Vễnh rãn sĩ han sóg ãjag mỹ.

²³ Ha mẽ, ẽg régre tỹ *Timóteo* vỹ se kỹ jẽ mãn tũ nĩ ha. Ti kava ag huri. Ti tỹ kãnhmar tag ki jun kỹ tóg inh mré ãjag venh tĩg ke mũ.

²⁴ ãjag kófa ag mĩ sóg ẽkrég tĩ, Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ kar ag mĩ ke gé. Tag ki, ga tỹ *Italia* ki Topẽ ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ, ãjag mĩ ẽkrég tĩ gé.

²⁵ Topẽ jé ãjag tar han kãn. Hã vễ.

TIAGO TỸ CARTA

¹ *Tiago tỹ rá vĕ. Isỹ Israel ag mỹ rán hã vĕ. Ęg povo tỹ 12 (ke) vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Povo kar mĩ ãjag tóg mũgtĩ, fóg ag kar mĩ, kanhgág ag mĩ ke gé. Tỹ sóg Topĕ mỹ rãnrãj tĩ nĩ, Ęg Senhor tỹ Jesus Cristo mỹ. Hã kỹ sóg ãjag mỹ rán kỹ jĕnĕg mũ sir. Ājag mĩ sóg ĕkrég tĩ.*

Ęg tỹ Topĕ vĩ to: hỹ mỹ vỹ? henh ke tũ

² *Inh kanhkã', ãjag tỹ Jesus tugrĩn nĕn ũ jagy ve kỹ to vĕnhmỹ nỹtĩ tũg nĩ. Mỹ sér nỹtĩm nĩ. ³ Topĕ tỹ ãjag tỹ ti ki rã há han ja ve sór vĕ, hã kỹ ãjag tóg tag kar vég tĩ. Kỹ ti tovãnh sór tũg nĩ, kỹ ãjag tóg ti to tar nỹtĩnh mũ, ãjag tỹ nĕn ũ jagy vég mũ ra ti tovãnh tũ nĩn kỹ. ⁴ Ājag tỹ nĕn ũ jagy vég mũ ra to tar nỹtĩm nĩ, ãjag tỹ komĕr hã há nỹtĩ jé, Topĕ jykre ki króm há han kỹ. Komĕr hã ãjag tóg kygnĕnh ke tũ nĩ, nĕn ũ kar ki, ãjag tỹ ti to krónh ke tũ nĩ kỹ.*

⁵ *Ājag tỹ nĕn ũ to jykrén tũ nĩn kỹ Topĕ mỹ to vĩm nĩ, ti tỹ ãjag kanhrãn jé. Ęg kanhrãn jé tóg ke mũ. To tóg: “han ke tũ inh nĩ,” henh ke tũ nĩ. Ęg to tóg fe há nĩ, hã kỹ tóg ĕg kanhrãn tag to há nĩ. ⁶ Ājag tỹ ti mỹ nĕn ũ to vĩn kỹ: “ĕg mỹ tóg han tĩ, Topĕ ti,” hem nĩ. Ājag tỹ: “ti mỹ inh mỹ han mũ vỹ?” henh kỹ ãjag tóg venh ke tũ nĩ. Kỹ ãjag tóg goj ri ke nỹtĩ. Goj tóg kejĕn fagrĩnh mỹ*

krém krém ke tĩ, kãka tỹ ti kã nĩ kỹ. Ęn ri ke tóg nĩ, ũ tỹ Topĕ vĩ kri fig tũ ĕn ti. ⁷⁻⁸ Fagrĩnh mỹ tóg Topĕ mỹ nĕn ũ to vĩ tĩ, ti tỹ: “ti mỹ inh mỹ han mũ vỹ?” henh kỹ. Venh ke tũ tóg nĩ sir. Krĩ régre ti nĩ. Kãnhmar tóg nĕn ũ hã to jykrén mãn mũ gé, vĕjykre pir han vãnh nĩn kỹ. Ki kagtĩg tóg nĩ, hã kỹ tóg venh ke tũ nĩ gé sir.

Ūnjagtar ag mré ũn riko ag

⁹ *Ęg Senhor tỹ Jesus mré ke ũ ag tóg jagtar nỹtĩ. Hã ra ag tóg ĕg Senhor ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ũn riko ri ke nỹtĩ, ag tỹ tỹ Topĕ krĕ nỹtĩn kỹ. Kỹ tag to jykrén nĩ, ãjag mỹ sér tĩ jé. ¹⁰ Ęg Senhor tỹ Jesus mré ke ũ ag tóg riko nỹtĩ hã ra. Ag tỹ ĕg Senhor ki ge kỹ nỹtĩn kỹ ag tóg ũn jagtar ri ke nỹtĩ, Topĕ mỹ. Re fej ri ke ĕg tóg nỹtĩ, ĕg kar. ¹¹ Rã tỹ jun ke kỹ tóg rỹ jagy tĩ. Kỹ re tóg tugtóg tĩ. Kỹ ti fej tóg kógungun tĩ gé. Kỹ ti sĩnvĩ ĕn tóg tũ' he tĩ sir. Ęn kãgter ri ke ĕg tóg nỹtĩ gé. Kỹ ũn riko ag tóg ke tĩ gé, kãgter kỹ. Kỹ ag há ĕn tóg tũ' he mũ gé sir, ag rãnrãj tỹ ag mỹ sér nĩ ra.*

Ęg tỹ Topĕ vĩ mranh sór mũ

¹² *Kejĕn ũ tóg Jesus tugrĩn ĕg to jũ nĩ. Ęg tỹ hã ra Topĕ tovãnh tũ nĩn kỹ tóg há tĩ. Kỹ ĕg Senhor tóg ĕg mỹ ĕg rĩr krỹg ja tũ ven ke mũ. Kỹ tóg ũ tỹ *carreira* ki ka féj tỹ *coroa* gỹjỹ he mũ ĕn ri ke nĩ sir. Ęg Senhor vỹ ĕg mỹ: “rĩr krỹg ja tũ ve jé ãjag tóg ke mũ, ãjag tỹ iso há nỹtĩn kỹ,” he ja nĩgtĩ.*

¹³ Ājag tỹ Topē vī mranh sór kỹ to: “Topē vỹ inh krĩn, sỹ ti vỹ mranh jé,” he tũg nĩ. Topē pijé vễjykre pãno han tĩ'. Kỹ tóg ěg krĩn kónãn tũ nĩgtĩ gé. ¹⁴ Ēg tỹ Topē vī mranh sór kỹn ge nĩ, ha mẽ: ěg mỹ tóg há nĩ ve nĩ, kỹ ěg tóg to én tĩ. ¹⁵ Ēg tỹ to én kỹ ěg tóg to jykrén mág tĩ. Kỹ ěg tóg sir han sór mũ. Ēg tỹ han sór kỹ han kỹ ěg tóg ti vỹ mranh mũ sir. Kar kỹ ěg tóg mranh mãn', mranh mãn', he mũ gé. Vễjykre pãno vễ sir. Hã ra ěg tóg to nũgme ki vár ke mũ, *inferno* ki.

¹⁶ Inh kanhkã', ājag to sóg há tãvĩ nĩ. Hã kỹ sóg ājag mỹ: “kygnē tũg nĩ, Topē to,” he mũ. ¹⁷ Topē hã ne ti pin kỹ ěg mỹ nén ũ há kar han tĩ'. Nén ũ há tãvĩ han tóg tĩ, ěprã ke ag mỹ. Ti hã tóg jẽngrẽ han'. Rã tỹ ěg pũn tũ nĩn kỹ tóg fẽnja tĩ. Hã ra Topē tóg ge tũ nĩgtĩ. Ti pijé kejẽn ěg ki rĩr tũ nĩgtĩ'. Ēg ki rĩr tóg nĩ nĩmỹr. ¹⁸ Ti hã tóg ěg han mãn', ěg tỹ ti ki ge kỹ. Ēg to tóg ti vỹ há jẽnẽ. Vẽnh vỹ há tag tỹ tóg ěg han mãn mũ sir. Kỹ ěg tóg tỹ, ti tỹ nén han mũ kar kri ke nỹtĩ, ěg tỹ tỹ ti kre nỹtĩn kỹ.

Ēg tỹ Topē vī ki króm ke

¹⁹ Inh kanhkã', tag to jykrén mág nĩ. Ũ tỹ nén ũ há kãmén kỹ jẽmẽ há han nĩ. Kãnhmar vỹ tũg nĩ. Kãnhmar jũ tũg nĩ gé. ²⁰ Ēg jũ nỹtĩn kỹ ěg tóg Topē jykre han tũ nĩgtĩ mỹr, ti jykre kuryj ti. Hã kỹ jũ tũg nĩ. ²¹ Hã kỹ nén tỹ ěg kavénh tĩ ěn tovãnh kãn nĩ, vễjykre pãno mré hã. Ēg kókég tóg tĩ, ěg fãn

tóg tĩ, vễjykre pãno ti. Jatun mỹ Topē vỹ mẽm nĩ. Topē hã ne ti vỹ tỹ ěg kanhrãn'. Ēg tỹ kri fi kỹ ěg tóg krenkren ke mũ. ²² Kỹ Topē vī han kỹ nỹtĩm nĩ. Ājag tỹ mẽg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ ājag tóg krenkren ke tũ nĩ. Ón kỹ ājag tóg: “kren jé sóg ke mũ,” henh ke mũ. ²³ Ēg tỹ mẽg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ ěg tóg tag ri ke nỹtĩ, ha mẽ. Kejẽn ũ tóg vẽnh vэг mũ, ki vẽnh ve jafãn ki. Kỹ tóg ti kakã vэг mũ sir. ²⁴ Ve kar kỹ tóg to jykrén mãn tũ nĩ. Kỹ tóg ki kagtĩg' he mũ. Kỹ tóg fagrĩnh mỹ vẽnh ven ja nĩ sir. Ge ěg nỹtĩ, ěg tỹ Topē vī mẽg mũ ra ki króm tũ nĩn kỹ. Kỹ ěg tóg fagrĩnh mỹ mẽ ja nĩ sir. ²⁵ Ēg tỹ ti vỹ to jykrén mág kỹ tóg hã ra ěg mỹ sér tĩnh mũ. Topē vỹ vỹ há nĩ, ti jykre ti. Ēg jykre pãno tỹ tũ' he tóg tĩ, ěg tỹ han mãn tũ nĩn jé. Kỹ ěg tóg ěg tỹ ti vỹ mẽ kỹ kã jatun ke tũ nĩ. Kỹ ěg tỹ ki króm kỹ Topē tóg ěg mỹ vỹ há han ke mũ sir, ěg tỹ nén han mũ kar to.

²⁶ Ũ ag tóg Topē to: “ti to sóg há nĩ,” he tĩ. Hã ra ag tóg ũ to vỹ kónãn tĩ, ag vỹ to jykrén tũ nĩn kỹ. Kỹ ag tóg ón kỹ: “ti to sóg há nĩ,” he ja nĩgtĩ. Kygnẽg ěg tóg tĩ, ěg tỹ gen kỹ. ²⁷ Ēg tỹ ěg jóg tỹ Topē to há nỹtĩn kỹ, kỹ ěg tóg tag han ke mũ, ha mẽ: ũn panh ter mũ kar jagãgtãn kãn jé ěg tóg ke mũ, ũn mén ter ja fag ke gé, ũn jagtar fag. Kỹ ěg tóg nén ũ vẽnhmỹ han ke tũ nĩ gé sir. Topē kato tẽ mũ ag jykre han ke tũ ěg tóg nĩ gé. Kỹ ěg tóg ti

mỹ kavéj tũ nýtĩ sir.

2

Jagně to vějykre pir han ke

¹ Inh kanhkā', ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki ājag ge mũ mỹr. Pā'i kar káfór vē. Ge ra ājag ne tóg ũn riko ag to há nýtĩ', kỹ ũn jagtar ag tóg ājag mũ tỹ nén ũ tũ nýtĩ. Ke tũg nĩ. ² Hěn ri ke mũn ũn riko vỹ Topě vĩ jěměnh kătĩg mũ, ājag vėnhmãn kỹ. Ti kur vỹ há tãví nĩ, kỹ ti nĩgė kãnĩm ja vỹ tỹ *ouro* nĩ. Kỹ ũn jagtar vỹ kătĩg ke mũ gé, kur kórég tu kỹ. ³ Kỹ ājag hỹn ũn riko mỹ: “ha tag kã nĩ, nĩg ja há kri,” he tĩ. Jó ājag hỹn ũn jagtar mỹ: “ha inh mré nĩ, hã ra ěprã nĩ, gan kri,” he tĩ. ⁴ Hã ki ājag tóg ũn riko to há nĩ ve nĩ, ti tũ tugrĩn. Jãvo ājag tóg ũn jagtar to é he ve nĩ, ti jagtar nĩn kỹ. Ke tũg nĩ. Ājag tỹ jagně ri ke nýtĩ to jykrén nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg vėjykre pãno han mũ.

⁵ Inh kanhkā', jěmě há han ra. Ājag to sóg há nĩ mỹr, hã kỹ sóg ājag jyvėn mũ. Topě vỹ ũn jagtar ag kuprėg, ag tỹ ti to rikon jé, ti ki ge kỹ. Ga kri mũn kỹ ag tóg jagtar nýtĩ. ěg *Senhor* ki ge kỹ ag tóg há nýtĩ hã ra. Topě tỹ tỹ ěg pã'i nĩ ve jé ag tóg ke mũ, ag tỹ ti to há nýtĩn kỹ. ⁶ Jãvo ājag tóg ũn jagtar ag to é he tĩ. ũn riko ag to ājag tóg vĩ há han tĩ. Hã ra ũn riko ũ ag tóg ājag to kórég nýtĩ gé. Kỹ ag tóg ājag to vĩ kónãn tĩ. Hã kỹ tóg vėnhmỹ nỹ, ājag tỹ ũn jagtar to é he ti. ⁷ Kỹ ũn riko ũ ag tóg ěg *Senhor*

to é he tĩ gé. Ti to ag tóg vĩ kónãn tĩ gé, hã ra ěg tóg tỹ ti mré ke nýtĩ. Hã kỹ ag tóg ěg to vĩ kónãn mũ gé.

⁸ Topě tỹ vãsỹ ěg mũ vėjykre nĩm ja ěn ki króm nĩ, hã vỹ: “ã régre to há nĩm nĩ, ã tỹ vėso há nĩ ri ke nĩm nĩ, ã régre tỹ,” he mũ. Kỹ tóg rán kỹ nĩ. Ājag tỹ tag han kỹ tóg há nĩ. ⁹ Ājag tỹ hã ra ũn riko to há nýtĩn kỹ, ũn jagtar to kórég nýtĩn kỹ ājag tóg, ti vỹ mranh mũ sir, ti tỹ ěg jyvėn ja ti. Kỹ Topě tóg ājag to jykrén kónãn ke mũ.

¹⁰ Ha vé, hěn ri ke mũn ěg kã mĩ ũ tóg Topě tỹ ěg mũ vėjykre nĩm ja kar ki króm tĩ. Hã ra tóg sir, nén pir ki ti vỹ mranh mũ. Kỹ ti tỹ ti vỹ mranh kãn vē sir. ¹¹ Topě tóg ěg mỹ: “ã prũ tũ fi mré nỹ tũg nĩ, kỹ ã mén tũ mré nỹ tũg nĩ gé,” he ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ěg mỹ: “ũ tén tũg nĩ,” he ja nĩgtĩ gé. Hěn ri ke mũn ěg tóg ěg prũ tũ fag mré nỹ tũ nĩgtĩ. ěg tỹ hã ra ũ tén kỹ ěg tóg ti vỹ mranh kãn mũ sir. ¹² Kỹ tag to jykrén nĩ, ājag tỹ nén ũ han ke to jykrén kỹ. ěg *Senhor* vỹ ěg jykre kar vėg tĩ, ti tỹ ěg tỹ ti jykre ki króm ve sór kỹ. Kỹ ājag jykre to jykrén nĩ, ājag vĩ to ke gé. ¹³ ěg tỹ jagně jagãgtãn tũ nĩn kỹ tóg ěg jagãgtãn ke tũ nĩ gé, ěg *Senhor* ti. ěg tỹ hã ra jagně jagãgtãn kỹ tóg ěg jagãgtãn ke mũ gé, ti tỹ ěg jykre tugnỹm ken kỹ, kurã ěn kã. Kỹ ti pijé ěg vóg kónãn ke mũ sir'.

Ti ki rã há

¹⁴ Inh kanhkā', ũ tóg kejėn: “ti ki sóg rã kỹ nĩ,” he tĩ, Topě

to. Hã ra tóg ti vĩ han tũ nĩgtĩ. Kĩ tóg ón kĩ ti ki rã kĩ nĩ ja nĩ. Kren ke tũ tóg nĩ sir. ¹⁵ Keĩen *Jesus* mré ke ù tóg kur vég tũ nĩgtĩ, vėjēn vég tũ tóg nĩgtĩ gé, *Jesus* mré ke ù fi ke gé. ¹⁶ Kĩ ājag kã mĩ ù tóg hēn ri ke mũn ti mĩ, fi mĩ: “ã jé kusa mēg tũ nĩgtĩ, ã jé kókĩr tũ nĩgtĩ,” he mũ. Hã ra tóg fag mĩ nén ù nĩm tũ nĩ. Kĩ tóg fagrĩnh mĩ fag mĩ: “ã jé jagtar tũ nĩgtĩ,” he ja nĩ. ¹⁷ Ge ti nĩ, ěg tỹ ón kĩ: “ti ki sóg rã kĩ jē,” hen kĩ. ěg tỹ ti vĩ han tũ nĩn kĩ ěg tóg fagrĩnh mĩ: “ti ki sóg rã kĩ nĩ,” he mũ sir. Nén ù tũ vē.

¹⁸ Ājag kã mĩ ù tóg hēn ri ke mũn: “ù tóg *Jesus* ki rã kĩ nĩ, jãvo ù tóg ti jykre han tĩ,” he sór mũ, ājag tỹ ti jykre han sór tũ nỹtĩn kĩ. Ā tỹ ti jykre ki króm vānh nĩn kĩ sóg ki kagtĩg nĩ. “Ti mĩ *Jesus* ki rã kĩ nĩ vỹ?” he jé sóg ke mũ, ã to. Ā jãvo sóg ti jykre han tĩ inhhã. Hã to ã tóg ki kanhró nĩ, sỹ ti ki rã kĩ nĩ ti,” he jé sóg ke mũ, ājag mỹ.

¹⁹ “Topē vỹ tỹ ùn pir nĩ,” he ājag tóg tĩ gé. Ājag tỹ ki hã tó vē. Kĩ Japo ag vỹ tag tó tĩ gé. “Pir tóg nĩ, Topē ti,” he ag tóg tĩ gé. Ag tỹ ti pir ki kanhró hã ra ag tóg krenkren ke tũ nĩ, ag tỹ ti jykre han tũ nĩn kĩ. Hã kĩ ěg tóg ěg tỹ Topē vĩ kãmén há ra krenkren ke tũ nĩ gé, ěg tỹ ti jykre han tũ nĩn kĩ. ²⁰ Ājag tỹ tag to jykrén tũ nĩn kĩ ājag tóg krĩ tũ pē nỹtĩ. ěg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kĩ ěg tóg ón kĩ ti ki ge kĩ nỹtĩ. Nén ù tũ vē sir, ěg tỹ ti ki ge kĩ nỹtĩ tag ti. ěg

mỹ tóg nén ù há han ke tũ nĩ.

²¹ ěg jógjóg ve tỹ *Abraão* to jykrén nĩ. Topē tóg ti mĩ: “ã kósin tỹ *Isaque* tânھ kĩ pũn, inh mỹ,” he ja nĩ. Kĩ tóg ti mĩ: “he,” he ja nĩ sir. Hã kĩ tóg Topē mĩ há nĩ sir, *Abraão* ti, ti tỹ ti vĩ ki króm ja nĩn kĩ. Kĩ tóg ti to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” he mũ. ²² Ve ra ha. Ti tỹ Topē ki rã kĩ jēn hã kĩ tóg ti mĩ: “he,” he ja nĩ, *Abraão* ti. Kĩ tóg, ti tỹ ti mĩ: “he,” hen kĩ ti ki rã kĩ jē ěn to tar nĩ sir, Topē vĩ ki króm ke to. Ge ti nĩ mỹr. ²³ Rán kĩ tóg nĩ gé, kĩ tóg: “Topē vĩ kri tóg fi, *Abraão* ti,” he mũ. Hã kĩ Topē tóg ti to: “ù tỹ iso há nĩ ěn,” he tĩ,” he tóg, *Abraão* to. ²⁴ Hã ki ājag tóg vég mũ. ěg tỹ ti vĩ han kĩ tóg ěg to: “inh ki rã há han ja ti nĩ,” henھ ke mũ gé. ěg tỹ ón kĩ ti ki rã kĩ nĩn kĩ ěg tóg hã ra ti mĩ há tũ nỹtĩ, Topē mĩ, ěg tỹ ti vĩ ki króm tũ nĩn kĩ.

²⁵ *Raabe* fi to jykrén nĩ gé, ùn mén jafã ěn fi to. ěg *povo* vỹ ù ag jēgnē ja nĩ, ag tỹ fi jamã ve jé, ěmã mág ěn ti. Kĩ fi tóg ag mỹ: “kãge jēg ra,” he ja nĩ. Tag to fi tóg kren mũ mỹr, fi tỹ tag han to. Kĩ Topē tóg fi to: “inh ki rã há han fi,” he ja nĩ sir, fi tỹ ti vĩ kri fi to.

²⁶ Ge ti nĩ gé, ěg mỹ. ěg tỹ ti ki ge kĩ nỹtĩn kĩ ěg tóg ti vĩ kri finھ ke mũ, *Raabe* fi ri ke. ěg tỹ ti vĩ han tũ nĩn kĩ tóg ěg mỹ nén ù há han ke tũ nĩ gé, ěg tỹ ón kĩ ti ki ge kĩ nỹtĩn kĩ, ěg fár tỹ kuprĩg tũ ra ter kĩ nỹ ěn ri ke ti nĩ.

3

Ēg nūnē tỹ Topē vī mranh ke tũ

¹ Inh kanhkā', kānhmar jagnē mỹ: “sỹ ā kanhrān há tóg tĩ, ā tỹ kygnē to,” he tũg nĩ. Ēg kar vỹ kygnēg tĩ. Kỹ Ēg tóg, Ēg tỹ ũ jyvēn ken kỹ vēnh ki rĩr vén ke mũ, Ēg tỹ ti mré kygnēg tũ nĩ jé. Jāvo Topē vỹ Ēg vóg kónān ke mũ, ti mré.

² Ēg kar vỹ kygnē (ka)mē nỹtĩ. Ēg tỹ Ēg vĩ ki kygnēg tũ pē nĩn kỹ Ēg tóg kuryj kar nĩ sir. ³ Kāvāru to jykrén nĩ. *Freio* tỹ Ēg tóg ti jēn kā kā fig tĩ. Kỹ Ēg tóg tỹ ti vóg tĩ sir, kỹ tóg ti tĩg ke ēn ra tĩ mũ sir, ũ tỹ kāvāru kri nĩ ēn ti. ⁴ Kỹ *canoa* mág to jykrén nĩ gé. Éhé tóg nỹ, hā ra kākā vỹ ti tĩn tĩ. Kỹ ag tóg ti vóg jafā tỹ ti vóg tĩ. Kỹ tóg ag mỹ ki ke tĩ. Ti vóg mũ ag mũnh ke ra tóg tĩ mũ sir. Ti vóg jafā sĩ ra tóg ki ke mũ. ⁵ Ge tóg nĩ, Ēg nūnē ti. Sĩ ti nĩ mỹr, hā ra Ēg tóg tỹ vĩ mág han tĩ gé.

Pĩ ri ke tóg nĩ. Ti sĩ ra tóg kejēn vānh pũn tĩ mỹr, nēn kar ti. ⁶ Ēn ri ke tóg nĩ, Ēg nūnē ti. Tỹ Ēg tóg vējykre pāno tó tĩ. Kỹ Ēg tóg Ēg vĩ tag to kavéj kar nỹtĩ, Ēg tỹ Ēg vĩ tag to ti vĩ mranh kỹ. Japo tỹ Ēg krĩn hā vē, Ēg tỹ Ēg vĩ ki Topē vĩ mranh jé.

⁷ Ha mē, misu kar vỹ tỹ Ēg mēg nỹtĩ. Ũ ag vỹ mĩg tỹ mēg nỹtĩ, kỹ ũ ag vỹ sēsĩ tỹ mēg nỹtĩ, ũ ag vỹ pỹn tỹ mēg nỹtĩ, ũ ag vỹ goj ki ke kar tỹ mēg nỹtĩ gé. Ti kar kanhrān Ēg tóg tĩ mỹr, ha mē. ⁸ Hā ra Ēg pijé Ēg nūnē kanhrān há han tĩ'.

Ti kanhrān ki kagtĩg Ēg nỹtĩ. Vējykre pāno tāvĩ tó sór Ēg tóg tĩ. Kỹ tóg *veneno* ri ke nĩ, Ēg vĩ ti. Tỹ Ēg tóg jagnē kāgtén ri ke han tĩ, jagnē mỹ vĩ kónān kỹ. ⁹ Tỹ Ēg tóg Topē mỹ vĩ há han tĩ, Ēg jóg mág mỹ, Ēg nūnē tỹ. Kỹ Ēg tóg tỹ ēprā ke ag mỹ vĩ kónān tĩ gé. Hā ra Topē tóg Ēg han, Ēg tỹ ti ri ke nỹtĩ jé. Kỹ Ēg tỹ jagnē mỹ vĩ kónān kỹ, Ēg tỹ Topē mỹ vĩ kónān ri ke vē sir. ¹⁰ Ēg jēn kā tá tóg kākutē tĩ, Ēg vĩ há ti, Ēg vĩ kónān ti ke gé. Pir ti nĩ, Ēg jēnky ti, hā ra Ēg tóg tỹ vĩ régre han tĩ. Tag vỹ kórég tāvĩ nĩ, inh kanhkā'. ¹¹ Goj tỹ Ēganē to jykrén nĩ. Ti há nĩn kỹ tóg há nĩ, goj ti. Ti kajā nĩn kỹ tóg kajā nĩ. Ti pijé tỹ goj régre nĩ', goj tỹ Ēganē ti. Pir tóg nĩ. ¹² Kỹ ka kanē to jykrén nĩ gé. Ka tỹ pēnva ki Ēg tóg jymi vég tũ nĩgtĩ mỹr. Pir ti nĩ, ka kanē ti. Ge ti nĩ gé, goj ti. Ti kajā nĩn kỹ tóg kajā nĩ gé. Kỹ gem nĩ gé, ājag nūnē tỹ. Vĩ pir han nĩ.

Topē tỹ Ēg mỹ krĩ há nĩm

¹³ Ājag mỹ krĩ há nỹtĩ'? Ājag mỹ Topē vĩ ki kanhró nỹtĩ'? Kỹ tóg há tĩ. Kỹ vējykre há kar han kỹ nỹtĩm nĩ. Hā ki vēnh kar vỹ ājag krĩ há venh ke mũ sir. Hā ra tỹ vĩ mág han tũg nĩ. Tỹ vēnh káfór han tũg nĩ gé.

¹⁴ Ājag tỹ ũ to ājag fe tỹ gỹm ke (ka)mē nĩn kỹ tóg tỹ ũ nỹ jāvo, jagnē to jũ (ka)mē nỹtĩn kỹ, ājag tỹ jagnē káfór nỹtĩ sór kỹ. Ājag tỹ tag han kỹ vēsō: “krĩ há inh nĩ, Topē vĩ ki Kanhró inh nĩ,” he tũg nĩ. Vēnh ó vē, tag ti. ¹⁵ Topē tỹ Ēg kanhrān ja pijé', Ēg tỹ ũ to Ēg

fe tỹ gỹm ke (ka)mẽ nĩ ti, jagnẽ kãfór han sór mũ ti, jagnẽ to jũ (ka)mẽ ti ke gé. Êprã vễjykre vễ mỹr. Japo jykre vễ mỹr, ẽg fe jũ tag ti. ¹⁶ Ẽg tỹ jagnẽ kãfór han sór kỹ ẽg tóg jagnẽ kato tẽgtẽ mũ sir, ẽg tỹ vễsỹ ùn mág han sór kỹ, ẽg tỹ jagnẽ to vĩ (ka)mẽ nỹtĩn kỹ. Kỹ ẽg tóg vễjykre pãno han kãn mũ sir.

¹⁷ Ẽg tỹ hã ra Topẽ tỹ ẽg kanhrãn mũ han kỹ ẽg tóg jãnhkri nỹtĩ, kavéj tũ mỹr. Jagnẽ to ẽg tóg krĩ kusa nỹtĩ. Jagnẽ mỹ ẽg tóg koměr hã vĩ tĩ gé. Jagnẽ jagãgtãn ẽg tĩ sir. Nén kar há han ẽg tĩ. Topẽ vĩ to ẽg tar nỹtĩ. Jykre régre tũ ẽg nỹtĩ. ¹⁸ Ẽg tỹ ti jykre tag han kỹ ẽg tóg jagnẽ krĩ kuprãg mũ sir, ẽg tỹ jykre kuryj nỹtĩ jé sir, ha mẽ.

4

Vễjykre pir han kỹ nỹtĩnh ke

¹ Ẫjag hã ne tóg jagnẽ to jũgiũ nỹtĩ'. Hẽ ri ken kỹ hỹn'? Ẫjag tỹ nén ù vễnhmỹ han sór nỹtĩn kỹ, hã kỹ ẫjag tóg jagnẽ to krĩ rỹ nỹtĩ. Jykre pãno ẫjag tóg nỹtĩ mỹr, kỹ ẫjag tóg vễjykre há kato tẽ nỹtĩ sir. ² Nén ù to én kỹ ẫjag tóg mãn sór mũ, hã kỹ ẫjag tóg vég tũ nĩ mỹr. Hã kỹ ẫjag tóg jagnẽ kãgtén sór mũ sir, jagnẽ tỹ nén ù mãn jé. Jagnẽ tỹ nén ù to én kỹ ẫjag tóg jagnẽ kato tẽgtẽ tĩ, ẫjag tỹ Topẽ mỹ to vĩ tũ nĩn kỹ. ³ Ẫjag tỹ ti mỹ to vĩ ra ẫjag tóg venh ke mũ vễ, hã ra ẫjag tóg to vĩ há han tũ nĩgtĩ gé, hã kỹ tóg ẫjag mỹ han tũ nĩgtĩ sir. Tĩ mỹ ẫjag tóg to vĩ mũ, ẫjag tỹ

nén to én mũ ẽn mãn jé. Hã ra tóg ti mỹ tỹ ù nỹ, hã kỹ tóg ẫjag mỹ han tũ nĩ sir, Topẽ ti.

⁴ Ẽg tỹ Topẽ ki rã kar kỹ vễjykre pãno to én kỹ ẽg tóg ti kato tẽ mũ sir. Ûn tỹtá kórég fi ri ke ẽg nỹtĩ, ẽg tỹ gen kỹ. Fi mén kavénh fi tóg tĩ, ù to én kỹ. Ẽg tỹ ẽprã vễjykre to én kỹ ẽg tóg Topẽ kato tẽ mũ sir. Tag to jykrén mág nĩ. ⁵ “Topẽ kuprĩg vỹ tỹ ẽg jagrẽ nĩ. Kỹ tóg ẽg ki rĩr mũ sir. Kỹ ẽg tỹ nén ù vễnhmỹ to há nĩn kỹ tóg fe kaj nĩ, Topẽ kuprĩg ti,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki. Kỹ tag to jykrén nĩ. ⁶ Hã ra Topẽ kuprĩg tóg ẽg tar han tĩ, ẽg tỹ nén ù vễnhmỹ han sór tũ nĩ jé. Kỹ tóg tag tó mũ sir, ha mẽ: “Topẽ vỹ ù tỹ: “ùn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ẽn ag to kórég nĩ, hã ra tóg ù tỹ: “nén ù tũ vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ẽn ag jagãgtãn tĩ,” he tóg, ti vĩ rá ki. ⁷ Hã kỹ Topẽ mỹ: “he,” hem nĩ, ti tỹ ẫjag krĩn kỹ. Japo mỹ: “nejé,” hem nĩ, ti tỹ ẫjag krĩn sór kỹ. Kỹ tóg ẫjag tovãnh ke mũ sir, ẫjag tỹ ti mỹ: “nejé,” hen kỹ.

⁸ Topẽ mré vĩ kỹ nỹtĩm nĩ, kỹ tóg ẫjag to há nĩ sir. Ẫjag mré ti nĩ nĩ, ẽg jóg mág ti. Tĩ vĩ mranh tĩ vỹ tỹ ẽg nỹtĩ. Kỹ ti vĩ mranh tovãnh nĩ. Jykre régre ẽg nỹtĩ gé. Kỹ vễjykre pir han kỹ nỹtĩm nĩ, hã vỹ: Topẽ jykre, he mũ. ⁹ Ẫjag tỹ Topẽ vĩ mranh kỹ mỹ jagy nỹtĩm nĩ. Vễsỹrénh nĩ, fỹm nĩ, ny mãn tũg nĩ. Fe kaj nỹtĩm nĩ. To krĩ kufy nỹtĩm nĩ. Mỹ sér tũ nỹtĩm nĩ, ẫjag tỹ Topẽ vĩ mranh kỹ. ¹⁰ Ẽg *Senhor* mỹ: “kórég inh

nĩ, isỹ vễjykre pãno han kỹ,” hem nĩ. Kỹ ti hã vỹ ãjag mỹ vỹ há han ke mũ sir, kỹ ãjag fe vỹ mrin kenh ke mũ sir.

Jagně to vĩ kónãn ke tũ

¹¹ Inh kanhkã', jagně to vĩ kónãn tũg nĩ. ãjag tỹ jagně to vĩ kónãn kỹ ãjag tóg Topě jykre to vĩ kónãn mũ sir. Kỹ ãjag tóg to: “nén ù tũ vễ,” he mũ sir, Topě tỹ ẽg mỹ vễjykre nĩm ja ẽn to. ãjag tỹ hã ra ti jykre to vĩ kónãn kỹ ãjag tóg ki króm ke tũ pẽ nĩ sir. ¹² Û tỹ ẽg mỹ ti jykre nĩm mũ ẽn vỹ pir nĩ. Kỹ tóg ẽg jykre tugnyĩm ke mũ gé sir. Tĩ hã tóg: “ẽn vỹ kren ke mũ, ẽn vỹ kren ke tũ nĩ,” henh ke mũ, ti pir mỹ, Topě ti. Hã kỹ tóg vễnhmỹ nỹ, ãjag tỹ jagně to vĩ kónãn kỹ.

Vễsỹ ùn mág han sór ke tũ

¹³ ãjag kã mĩ ù tóg vễsóg ki ag tỹ nén to jykrén mũ han sór tĩ, Topě ki jẽmẽ sór tũ nĩn kỹ. “Hẽn ri ke mũn sóg vaj kỹ ẽn ra tĩ mũ, ke tũ nĩ kỹ vaj ùn kỹ,” he ãjag tóg tĩ. “Èmã ẽn ra sóg tĩg mũ. Tá sóg prỹg pir tũg mũ. Kỹ sóg *negociar* henh ke mũ, sỹ riko nĩ jé,” he ãjag tóg tĩ mỹr. ¹⁴ Hã ra ãjag pijé ãjag tỹ nén venh ke mũ ki kanhró nỹtĩ', ha mẽ. Ẽg hỹn ne venh ke mũ, vaj kỹ? Ha'. Ki kagtĩg ẽg nỹtĩ. Ẽg mỹ vaj kỹ ter ke tũ nĩ vỹ? Ha'. Krũj ri ke ẽg nỹtĩ. Ve sĩ han ẽg tĩ. Ẽg tỹ ki ẽvãnh mãn mũ ra tóg tũ' he mũ sir. Ge ẽg nỹtĩ. Kãnhmar ẽg tóg tũ' he tĩ, ẽg ter kỹ.

¹⁵ ãjag tỹ nén ù han ke to jykrén kỹ Topě mĩ ẽkrén nĩ, ù tỹ ẽg mỹ ẽg ter ke kurã tónh ke

mũ ẽn mĩ. “Sỹ nén han ke mũ mỹ ti mỹ há nĩ vỹ?” hem nĩ. ¹⁶ Hã ra ãjag tóg vễsỹ ùn mág han sór mũ, ãjag tỹ: “tag han jé sóg ke mũ,” hen kỹ. Há tũ ti nĩ, ẽg tỹ vễsỹ ùn mág han sór kỹ.

¹⁷ Kỹ tag tóg vễnhmỹ nỹ gé, sỹ tónh ke mũ tag, ha mẽ. Kejẽn ẽg tóg nén ù há to jykrén tĩ, ẽg tỹ han jé. Hã ra ẽg tóg han tũ nĩgtĩ. Kỹ ẽg tỹ Topě vĩ mranh ù vễ gé sir, ẽg tỹ nén ù há han sór mũ ra han tũ nĩn kỹ.

5

Ûn riko ag vễsỹrénh ke

¹ Vãhã sóg ùn há ag jyvẽn mũ sir, ùn riko ag, ù tỹ *Jesus* ki ge jãvãnh ẽn ag, ha mẽ. Ag mỹ sóg: “kygfỹ ra. ãjag vễnh krẽkrêr ke vễ ha. ãjag jagtar ke vễ ha. ² ãjag tỹ nén ù vỹ vag kãn ke mũ. ãjag kur sĩnvĩ ẽn vỹ, tãryj' he kãn ke mũ gé, ti ga tỹ kon kỹ,” he mũ. ³ “Kỹ ãjag jãnkamy vỹ, ãjag tỹ ù jagãgtãn vãnh ja tugrĩn vễso jãgfanh ke mũ. Kỹ vễnh kar vỹ ãjag jykre kórég venh ke mũ. Kỹ tóg, pĩ tỹ ẽg pũn ri ke nĩ, ãjag jagtar ke tĩ. Kurã tỹ ẽgno tóg kakó tĩ ha, ge ra ãjag tóg ãjag tũ mág nỹtĩ hã to jykrén tĩ. ⁴ ãjag *camarada* ag vỹ, ãjag jakré tá rãnhràj mũ, hã ra ãjag tóg, ag mỹ kajãm tũ nĩgtĩ. Hã ra ẽg jóg tỹ Topě vỹ ãjag *camarada* ag vễsỹrénh vэг mũ. ⁵ ãjag tỹ nén ve sór mũ kar ve ãjag huri, vễjẽn mág, kur sĩnvĩ, ãjag tỹ nén to ẽn mũ kar ẽn ti. Tag tãvĩ to ãjag tóg jykrén tĩ, ãjag

tý ga kri mün kÿ. Täg gy äjag nÿtígtĩ, ěg tý ěg měg jěn há han tí ěn ri ke, ěg tý ti tãnh jé. ⁶ Kÿ äjag tóg ün jykre kuryj ag vóg kónãn tí gé. Ag kãgtén äjag tóg tí, hã ra ag tóg, äjag kato ví tú nĩgtĩ. Jykre kórég äjag nÿtĩ,” he sóg mü, ün riko ag mÿ.

Ěg Senhor kãtĩg mãn jãvãnh

⁷ Inh kanhkã', ěg *Senhor* kãtĩg ke jãvãnh nĩ, jatun mÿ, ag jãvo. Ěg tý ěkrãn kar kÿ ěg tóg ti mog jãvãnh tĩgtĩ, jatun mÿ. Kÿ ta tóg kri kutě mü. Kejěn ěg tóg vãhã ti kaně vég tí. ⁸ Tag ri ke han nĩ. Jatun mÿ ti kãtĩg jãvãnh nĩ, ěg *Senhor* ti. Ti jãvãnh to tar nÿtĩm nĩ. Kãnhmar ti kãtĩg mü, ěg *Senhor* ti, ha vem nĩ.

⁹ Inh kanhkã', jagně to ví ví he tũg nĩ. Ke tú nĩ mü ra ěg *Senhor* tóg äjag jykre ve kÿ äjag vóg kónãn ke mü. Ha vé, kãnhmar ti kãtĩg mü, ũ tý ěg jykre tugnÿm ke mü ěn ti.

¹⁰ Vãsÿ Topě ví tó tí ag to jykren. Topě ví tó ag tóg tí. Kÿ ũ tý mě jãvãnh ja ěn ag tóg ag vóg kónãn. Ge ra ag tóg jatun mÿ Topě ví tó ja nĩgtĩ, ag tý ag vóg kónãn mü ra. Ag ri ke han nĩ. ¹¹ Ag jykre to jykren nĩ. Ag jagtar nÿtĩ ra ag tóg to krónh ke ja tú nĩgtĩ gé. Hã kÿ Topě tóg ag mÿ ví há han mü sir, ti ví tó tí ag mÿ.

Topě mré ke tý *Jó* kãme mě äjag huri. Ti jagtar ra tóg to krónh ke ja tú nĩ gé. Kÿ vãhã Topě tóg ti ki rĩr há han mü, ti jagtar kÿ. Hã ki äjag tóg ěg *Senhor* jykre vég mü sir. Ěg jagãgtãn tóg mü, ti tý ěg

jagtar nÿtĩ ven kÿ. Kÿ tóg sir ěg jagãgtãn tovãnh tú nĩgtĩ.

¹² Inh kanhkã', ón kÿ ví tũg nĩ. Ón kÿ: “he,” he tũg nĩ. Ki hã tóm nĩ, Topě tý äjag vóg kónãn tú nĩ jé. Kÿ ón kÿ: “Topě vÿ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ón kÿ: “ũ tý ga kri nĩ ěn vÿ ki kanhró nĩ,” he tũg nĩ gé. Ki hã tóm nĩ. Ón tũg nĩ, jagně mÿ.

Ŭn kaga ag to Topě mré vĩnh ke

¹³ Äjag tý něn ũ jagy ven kÿ Topě mré vĩm nĩ. Äjag mÿ sér tĩn kÿ Topě mÿ jãn nĩ, kÿ ti jé tóm nĩ. ¹⁴ Äjag kaga nÿtĩn kÿ *igreja* to kófa ag jé prěrm nĩ. Ěn ag vÿ ün kaga to Topě mré vĩnh ke mü, kÿ ag tóg *azeite* tý ün kaga to tĩn ke mü, ěg *Senhor* jiji tó kÿ. ¹⁵ Ag tý ěg *Senhor* mré vĩn kÿ tóg ün kaga ěn tý há' henh ke mü sir, ag tý ti tý há' henh ke to: “hÿ mÿ vÿ?” he tú nĩn kÿ. Kÿ ũ tý ti ví mranh kÿ Topě vÿ ti mÿ věnh pãte fón ke mü gé sir. ¹⁶ Hã jé jagně mÿ tó, äjag tý Topě ví mranh ja ti. “Ti ví mranh inh, tag han kÿ,” hem nĩ jagně mÿ. Kÿ jagně to Topě mré vĩm nĩ gé, ti tý äjag tý há' he jé, ti tý äjag kaga tý tú' he jé. Ěg tý vějyre kuryj han kÿ tóg ěg ví mě kÿ han mü sir, Topě ti, ěg tý ti mÿ něn ũ to ví', to ví' hen kÿ.

¹⁷ Topě mré ke tý *Elias* mĩ ěkrén nĩ. Ěg mré tóg tý ěprã ke nĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg Topě mré ví', ví' he ja nĩgtĩ, ta kutě tú nĩ jé. Kÿ tóg kutě ja tú nĩgtĩ, prÿg tãgtũ kri kysã tý 6 (ke) ki. ¹⁸ Kÿ tóg kejěn Topě mré

vĩ măn ja nĩgtĩ, kỹ tóg kutẽ
 ja nĩ sir, ta ti. Kỹ nẽn kar
 tóg gan kri mur măn ja nĩ, kỹ
 tóg kanẽn măn ja nĩgtĩ gé sir.
 Topẽ tỹ ti vĩ han hã vễ. Tag mĩ
 ẽkrén nĩ.

¹⁹ Inh kanhkã', kejẽn ẽg
 mré ke ù tóg prãnh ke tĩ, vễnh
 vĩ há tovãnh kỹ. Kỹ ti jyvẽn nĩ,
 ti tỹ kygnẽ măn tũ nĩ jé. ²⁰ Kỹ
 ù tỹ ti mré vĩ mũ ẽn tóg ti kren
 han mũ sir, nũgme to, ti tỹ ti
 tỹ kygnẽ ja ẽn tovãnh kỹ. Kỹ
 Topẽ vĩ ti tỹ ti vĩ mranh ja ẽn
 tỹ vễnh pãte fón mũ sir. Tag to
 jykrén nĩ.

Hã vễ.

PEDRO TŶ ÇARTA HAN VÉN

¹ *Pedro* tŷ ãjag mŷ *carta* rán hã vê. *Jesus Cristo* vŷ inh fêg, sŷ tŷ ti *apóstolo* jê jé. Sŷ Topê tŷ ùn kuprêg mŷ ag mŷ rán hã vê. Êg mré ke tũ ag kã mĩ ãjag tóg mũgtĩ, ù tŷ *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ, *Ponto* tá, *Galácia* tá, *Capadócia* tá, *Ásia* tá, *Bitínia* tá ke gé. ² Topê vŷ ãjag kuprêg. Vãsŷ tóg to jykrén ja nĩ, êg jóg tŷ Topê ti. ãjag mŷ tóg ti kuprĩg jênê, ãjag tŷ *Jesus Cristo* ví kri fi jé, ti tŷ ti kyvénh tŷ ãjag kygpe jé, ãjag tŷ ti ri ke há nŷtĩ jé. Topê jé ãjag tar han mãn', han mãn' hé, kŷ ãjag jé krĩ kãnhvy nŷtĩ.

Topê tŷ êg mŷ nén ù há ven ke

³ Topê mŷ sóg ví há han tĩ, êg *Senhor tŷ Jesus Cristo* panh mŷ. Êg jagãgtãn tâvĩ han tóg tĩ. *Jesus Cristo* rĩn mãn tóg, ti ter kar kŷ, kŷ tóg *Jesus* tugrĩn êg mur mãn ri ke han tĩ gé. Kŷ tóg êg mŷ sér tĩ, ⁴ êg tŷ kãnhkã mĩ êkrén kŷ. Tá êg tóg nén ù sĩnvĩ kar venh ke mũ. Tá êg tũ vŷ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Kómóg ke tũ tóg nĩ, tá ù tóg kókén ke tũ nĩ gé. ⁵ Topê ki ãjag tóg ge kŷ nŷtĩ. Kŷ tóg ãjag ki rĩr há han nĩ nĩ. Nén ù kar han há tóg nĩ. Kŷ tóg êg ki rĩr há han tĩ gé. ãjag krenkren han jé tóg ke mũ, ãjag tŷ ti tŷ êg mŷ nén nĩm ke mũ ên ve jé. Nĩm han kŷ tóg nĩ nĩ. Kurã tŷ êgno kã êg tóg ên venh ke mũ.

⁶⁻⁷ Ver tóg ãjag mŷ jagy tĩ. Ge ra mŷ sér nŷtĩm nĩ. Kãnhmar tóg tũ' henh ke mũ, nén tŷ êg mŷ jagy nĩ tag ti. Topê tŷ êg jykre ve sór vê. Hã kŷ êg tóg ver nén ù jagy ve vén tĩ. Êg tŷ ge ra ti to tar nŷtĩn kŷ tóg vég mũ, êg tŷ ti ki rã há han kŷ nŷtĩ ti. Ha vé, *ouro* rŷg êg tóg tĩ, pĩ rŷ jagy ki, êg tŷ ti há nĩ ên ve jé. Ri ke ti nĩ. Tũ' he jé tóg ke mũ, *ouro* ti. *Ouro* kãfór ti nĩ, êg tŷ ti ki rã ti. Êg tŷ nén ù jagy vég mũ ra ti to tar nŷtĩn kŷ *Cristo* tóg êg tŷ ùn mág han ke mũ, ùn tar, *Jesus* tŷ vènh kar mŷ vènh ven ke kurã ên kã. ⁸⁻⁹ Ti to há ãjag nŷtĩ. Ti ki ge kŷ ãjag nŷtĩ, ãjag tŷ ti vég tũ ra. Hã kŷ ãjag tóg krenkren ke mũ. ãjag krenkren ke ên hã tóg ãjag mŷ sér pẽ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ãjag fe tóg mrin ke tâvĩ han ke mũ, kurã ên kã, ha vem nĩ.

¹⁰⁻¹¹ Topê ví tó tĩ ag tóg vãsŷ tó ja nĩgtĩ, Topê tŷ ùri êg krenkren han mũ tag ti. Topê kuprĩg vŷ ag kãnhrãn ja nĩ. Ag mŷ tóg *Cristo* tŷ êg jagfy jagtar jagy han ke kãmén ja nĩ. Kŷ tóg ag mŷ ti tŷ kar kŷ tŷ ùn mág jènh ke tó ja nĩ gé. Kŷ ag tóg tag ve sór ja nĩgtĩ. “Kurã tŷ hẽ kã kenh ke nẽ hŷn?” he ja ag tóg nĩgtĩ, *Cristo* jagtar ke to. Tag ve sór tâvĩ ja ag tóg nŷtĩgtĩ. ¹² Hã ra Topê tóg ag mŷ: “inh pijé ãjag hã mŷ tag ven ke mũ',” he ja nĩ. “ãjag nón ke ag hã mŷ ke vê,” he ja tóg nĩ, vãsŷ ti ví tó tĩ ag mŷ. Ti tŷ ag mŷ ãjag tó jan hã vê. Hã kŷ ãjag tóg hur mẽ, ti mré ke ù ag tŷ ãjag mŷ *Jesus* kãme

sér kāmén kŷ. Topě kuprīg vŷ ag tar han ja nĩ, hã kŷ ag tóg ãjag mŷ ti kāmén kãmũ ja nĩ. Ha vé, Topě tŷ jēnē jafã ag tŷ ki kanhrãn há tóg tĩ, ãjag tŷ ti kãme mēg mũ tag ti, hã ra ag tóg ver ki kagtīg nŷtĩ.

Topě vĩ ki króm kãn ke

¹³ Hã kŷ Topě tŷ ěg mŷ nén tó mũ hã han sórm nĩ. Vēnh ki ěmēm nĩ. Ti tŷ ěg mŷ nén nĩm ke mũ ěn hã mĩ ěkrén nĩ. *Jesus* tŷ vēnh ven ke kurã ěn kã ěg tóg venh ke mũ sir, ti tŷ ěg mŷ nén nĩm ke mũ ěn ti. ¹⁴ Vãsŷ ãjag tóg ãjag tŷ nén to én mũ ěn han ja nĩgtĩ, ãjag tŷ Topě vĩ mē ja tũ nŷtĩn kŷ. Ūri Topě vĩ hã han nĩ. Ājag tŷ vãsŷ nén han ja ěn tovãnh kãn nĩ. ¹⁵ Topě jykre hã han nĩ. Kŷ tóg vēnh ven mũ, ãjag tŷ tŷ ti tũ nŷtĩ ti. Ājag tŷ ti jykre hã han jé Topě tóg ãjag kuprēg. Há tãvĩ ti nĩ, kŷ ti jykre ri ke han nĩ. ¹⁶ Tag tó ja ti nĩ, ha mē: “ũn hapě vŷ tŷ inh nĩ. Kŷ inh ri ke nŷtĩ sórm nĩ. Vějykre há hã han kŷ nŷtĩm nĩ,” he ja tóg nĩ, Topě ti.

¹⁷ Ěg tŷ ti mré vēmén kŷ ěg tóg ti mŷ: “ěg jóg,” he tĩ. Hã kŷ ěg tóg ti kamēg ke mũ, ti tŷ tŷ ěg jóg nĩn kŷ. Ha vé, ěg kar tŷ nén han mũ vég ti nĩgtĩ. Kŷ tóg vēnh kar jykre ki kanhró kar nĩ, Topě ti. Ver ěg tóg ũ tŷ ti ki kagtīg ag kã mĩ mũgtĩ. Kŷ ěg tóg ti vĩ ki króm há han ke mũ. ¹⁸ Kaja e to tóg ěg kygĵãm ja nĩ, ki kanhró ãjag tóg nŷtĩ. Ājag jo ke ag vŷ ãjag jo vějykre kórég han ja nĩgtĩ, ãjag tŷ ag nón han jé. Hã ra tóg kaja e to ãjag kygvãn ja nĩgtĩ, ãjag tŷ

vějykre kórég ěn han mãn tũ nĩ jé. *Ouro* to ke pijé'. *Prata* to ke pijé', ti kaja ěn ti. Tũ' he jé tóg ke mũ, *ouro* mré *prata* ti. ¹⁹ Hã ra tóg ti kyvénh hã to ěg kygĵãm. Kŷ tóg tũ' he jãvãnh nĩ. Nén ũ kaja kãfór kar ti nĩ, ti kyvénh ti. Ūn há tãvĩ vŷ tŷ ti nĩ, ũ tŷ ti kyvénh tŷ ěg kygĵãm mũ ěn ti, hã vŷ: *Cristo*, he mũ. Kygnē ja tũ pe ti nĩ. ²⁰ Topě vŷ ti kuprēg, ti tŷ ěg jagfy ter jé. Ti tŷ nén ũ kar han tũ ki tóg ti kuprēg, vãsŷ. Hã ra tóg ũri ga kri mur ja nĩ, ãjag tŷ ti vĩ mē jé, kurã tŷ ěgno to hã. ²¹ Ti tugrĩn ãjag tóg Topě ki ge kŷ nŷtĩ. Ti rĩn mãn ja tóg nĩ, Topě ti. Kŷ tóg ti tŷ ũn mág han ja nĩ gé, kanhkã tá. Kŷ Topě ki rã há han nĩ. Ājag krenkren han jé tóg ke mũ, ha vem nĩ.

²² Topě vĩ pē ki króm ãjag tóg tĩ. Hã kŷ ãjag tóg jãnhkri nŷtĩ ha, ũri. Ājag mré ke kar ag to ãjag tóg há tãvĩ nŷtĩ gé. Kŷ jagnē to há nŷtĩ to tar nŷtĩm nĩ gé. Ón kŷ jagnē to há nŷtĩ tũg nĩ. ²³ Topě vŷ ãjag han mãn, kŷ tóg ěg mur mãn ri ke nĩ. Ti vŷ tŷ tóg ěg han mãn ja nĩ. Rĩr ti nĩ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ. Kŷ tóg tŷ ěg panh pir nĩ, ũn ter ke tũ ěn ti. Ěg panh ter mũ ěn ri ke tũ ti nĩ. ²⁴ Hã kŷ tag tóg rán kŷ nĩ, ha mē: “ěprã ke ag vŷ re ri ke nŷtĩ, re fej sĩnvĩ ěn ri ke. Hã ra tóg kãnhmar tóg tĩ, kŷ ti fej tóg kãgter kãn tĩ. Kŷ ěprã ke ag tóg kãnhmar kãgter tĩ gé, re fej ri ke. ²⁵ Jãvo Topě vŷ vŷ tũ' henh ke tũ pē nĩ,” he tóg, Topě vŷ tŷ rán kŷ nĩ ki. Topě vŷ sér to ken hã vē.

2

Jesus tỹ pó há ri ke nĩ

¹ Hã kỹ ãjag jykre kórég tovãnh kãn nĩ. Ón mãn tũg nĩ. Û *lograr* he mãn tũg nĩ. Û tũ to én mãn tũg nĩ. Û to vĩ kónãn mãn tũg nĩ gé. ² Nẽnẽ vỹ *leite* kron (ka)mẽ nĩgtĩ. Topẽ vĩ vỹ ěg mỹ gĩr sĩ pafa mũ ěn ri ke nĩ. Kãnhmar vẽnĩh vĩ há ěn mẽ mãn', mẽ mãn' hem nĩ. Kỹ ãjag tóg mog há han ke mũ, ãjag krenkren jé. ³ Hã kỹ tóg: “ki kanhrãn sĩ han ãjag tóg huri, ěg *Senhor* tỹ tỹ ùn há tãvĩ nĩn ki,” he ja nĩ, Topẽ vĩ rá ki.

⁴ Ěg *Senhor* to kãmũ jěg. Pó ri ke ti nĩ. Đn han mũ ag tỹ pó fón mũ ěn ri ke ti nĩ. Hã ra tóg rĩr jě, ěg *Senhor* ti. Ag tỹ ti fón mũ ra tóg Topẽ mỹ há tãvĩ nĩ, pó kar ag há kãfór. ⁵ Kỹ ěg tóg pó ri ke nỹtĩ gé. Kỹ Topẽ kuprĩg vỹ ěg tỹ Topẽ ĩn ri ke han ke mũ, pó tỹ ĩn ěn ri ke. Kỹ ti tỹ ãjag mỹ nén han sór mũ to: “he,” hem nĩ. *Jesus Cristo* vỹ ãjag tar han sór mũ, ãjag tỹ ti tũ ki rĩr há han jé. Vãsỹ Topẽ tũ ki rĩr tĩ ag tỹ ti mỹ nén ù kar pũn ja ěn ri ke tóg nĩ sir, ěg tỹ *Jesus* tũ han kỹ. ⁶ Hã kỹ tóg: “pó há kuprěg ĩnh,” he mũ. “Kỹ sóg tỹ ĩn nũna ri ke han, tá. Û tỹ ti ki rã kỹ tóg venh ke mũ, Topẽ tỹ nén tó mũ ěn ti,” he tóg, Topẽ vĩ rá ki.

⁷ Ājag hã to tóg rán kỹ nĩ, ti vỹ tag, ãjag tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ù tỹ ti kato vãsãnsãn mũ ag to: “pó tỹ ĩn han jafã fón ag tóg, pó tỹ ĩn han tĩ ag,” he mũ. “Hã ra Topẽ tóg pó ěn hã tỹ ĩn nũna han mũ,” he tóg,

Topẽ vĩ rá ki. ⁸ Kỹ tóg: “pó ěn tỹ ag tóg krĩm ke tĩ. Kỹ ag tóg pó ěn tỹ krĩm krĩm ke kỹ vár mũ sir,” he mũ gé. Û tỹ Topẽ vĩ kri fi sór tũ ag hã vỹ tỹ krĩm krĩm ke tĩ. Topẽ tỹ nén han hã vě gé.

⁹ Ājag hã kuprěg tóg, ãjag tỹ tỹ ti tũ to pã'i mág nỹtĩ jé, ãjag tỹ tỹ ti *povo* nỹtĩ jé, vyr mỹ. Ājag kuprěg tóg, ãjag tỹ ti tỹ nén han mũ kãmén jé, ti jykre tar ti. Vãsỹ ãjag tóg kuty mũ mũ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg ãjag tatĩ kãtĩg, ãjag tỹ ùri kurã mĩ mũ jé, jěngrě mĩ. ¹⁰ Ājag pijé vãsỹ tỹ ù tũ ja nỹtĩgtĩ'. Ûri ãjag tóg tỹ Topẽ *povo* nỹtĩ, ti tũ. Ājag pijé vãsỹ Topẽ tỹ ãjag jagãgtãn sór mũ tag mẽ ja nĩgtĩ'. Ûri tóg hã ra ãjag jagãgtãn, Topẽ ti.

Jesus tỹ vějykre pãno to ěg kygvãn

¹¹ ĩnh kanhkã', tag ki ěg tóg ěg mré ke tũ ag jamã mĩ mũgtĩ. Ěg jamã pijé', ga tag ti'. Hã kỹ sóg ãjag jyvěn mũ. Ājag tỹ nén to én mũ ěn han sór tũg nĩ. Ājag kókén jé tóg ke mũ. Kỹ ãjag tóg ěg *Senhor* tovãnh sór ke mũ, ha vem nĩ. ¹² *Jesus* ki ge tũ ag kã mĩ ãjag tóg nỹtĩ. Hã kỹ vějykre há tãvĩ han nĩ. Ājag to ón sór ag tóg tĩ. Ājag to ag tóg: “jykre pãno ag nỹtĩ,” he sór tĩ. Kỹ vẽnĩh kar tỹ ãjag jykre há ve kỹ ag ón ěn tóg ve há tĩnh mũ. Kỹ ag tóg: “Topẽ jykre vỹ há nĩ,” henh ke mũ, hěn ri ke mũn, Topẽ tỹ ag kutãn kỹ.

¹³ Ěg *Senhor* to há ãjag tóg nỹtĩ. Ti to há nỹtĩn kỹ ěprã

ãjag pã'i ag vī ki króm nĩ gé. Pã'i mág pē tỹ *imperador* ên vī ki króm nĩ, vēnh kar mỹ tỹ ùn mág ên vī ti. ¹⁴ Ti krēm pã'i ag vī ki króm nĩ gé, *governador* ag. Pã'i mág pē ên tỹ vin mũ ag vē, ag tỹ ùn jykre pãno ag vóg kónãn jé, ag tỹ ùn jykre há ag to vī há han jé gé. ¹⁵ Û tỹ ki kagtĩg ag vỹ ãjag to vī kónãn tĩ. Kỹ nén ù há tãvĩ hã han nĩ. Kỹ ag tỹ ãjag kato ne tónh ke tóg tũ tĩnh mũ, ha vem nĩ. Tag vỹ há nĩ, Topē mỹ. ¹⁶ *Cristo* vỹ êg kygvã, vējykre pãno to. Kỹ han mãn sór tũg nĩ. To: “inh kava ti huri, *Cristo* ti. Hã kỹ sóg jatun mỹ han ke mũ, isỹ nén to én mũ kar ti,” he tũg nĩ. Topē tũ vỹ tỹ êg nỹtĩ. Kỹ ti jykre hã han nĩ. ¹⁷ Êprã ke ù to é he tũg nĩ. Êg mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag kar to há nỹtĩm nĩ. Topē kamēg nĩ. Êprã ke tỹ pã'i mág tỹ *imperador* ên kamēg nĩ gé.

Êg tỹ Cristo ri kén jagtar nỹtĩnh ke

¹⁸ ãjag kã mĩ ù ag tóg *patrão* mỹ rãnhraj tĩ, fagrĩnh mỹ. Kỹ ag vī ki króm nĩ, ag kamēg nĩ. ãjag kã mĩ ù *patrão* vỹ há nĩ, komēr hã tóg ãjag mỹ vī tĩ. ãjag tỹ ti to há nỹtĩnh kỹ tóg há tĩ. ãjag kã mĩ ù *patrão* tóg kórég nĩ. Ên to vī há han nĩ gé, ge ra. Ti kamēg nĩ gé. ¹⁹ Kejēn tóg fagrĩnh mỹ ãjag to jũnh ke mũ, ãjag tỹ Topē jykre han sór mũ to. Ge ra ti to jũ tũg nĩ. Kỹ Topē tóg ãjag mỹ vī há han ke mũ. ²⁰ Kejēn ãjag *patrão* tóg ãjag tỹ kygnē to ãjag mrãnmrãnh tĩ. Tag vỹ tỹ nén ù

tũ nĩ. Ti tỹ ãjag jykre há to ãjag mrãnmrãnh kỹ Topē tóg ãjag mỹ vī há han ke mũ. ²¹ Hã jé Topē tóg ãjag kuprēg.

Cristo vỹ êg jagfy vēsỹrénh gé, mỹr, ha mē. Ti vēsỹrénh tugrĩn êg tóg ti to tar nỹtĩnh mũ, êg tỹ kejēn ti ri kén jagtar nỹtĩnh ken kỹ. ²² Nén ù kórég han ja tũ ti nĩ. Û pijé ti ón venh ke mũ', ti ón vãnh nĩnh kỹ. ²³ Ag tỹ ti mỹ vī kónãn mũ ra tóg ag mỹ vī kónãn ja tũ nĩ. Ag tỹ ti vóg kónãn mũ ra tóg ag mỹ vī ja tũ nĩ gé. Topē hã mĩ tóg êkrén ja nĩgtĩ. “Ti hã ne ag jykre tugnỹm ke mũ', inh jykre ti ke gé,” he ja ti nĩ, *Cristo* ti. ²⁴ Ha vé, *Cristo* vỹ êg tỹ Topē vī mranh ja ên kajãm ja nĩgtĩ. Krunh to sa kỹ tóg ter ja nĩgtĩ. Hã tugrĩn êg jykre pãno tóg tũ tĩ ha, ti tỹ tỹ tũ' hen kỹ. Vējykre há hã han jé êg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩ. Ti vēsỹrénh tugrĩn êg tóg tỹ ùn há nỹtĩ. ²⁵ Vãsỹ êg tóg vēnh mēg tỹ *carneiro* vãgfor ri ke nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra tóg hur êg tatĩ kãtĩg, êg vãgfor ja ra, *Jesus* ti. Kỹ êg tóg ti mré mũ mũ sir, *carneiro* fag tỹ ag ki rĩr tĩ mré mũ ri ke. Ti hã ne êg ki rĩr nĩ ha'.

3

Fag tỹ ag mré vējykre há han ke

¹ Sỹ ùn tỹtã fag jyvēn hã vē, ha mē. ãjag mén jykre mĩ mũm nĩ. Hã ra ãjag kã mĩ ù fi mén vỹ hēn ri ke mũn Topē ki rã tũ nĩ ver. ² Ge ra ti ki rĩr há han nĩ. Ti tỹ ã jykre há ve kỹ tóg hēn ri ke mũn *Jesus* ki

rã sór ke mũ, ã tỹ ti mỹ nén ù
 tó tũ ra. ³ Ājag tỹ vėsĩnvĩ han
 jé ājag jykre sĩnvĩ han vén nĩ,
 hã vỹ: komēr hã vĩ, he mũ, vĩ
 mág tũ, he mũ. Mré hã ājag
 há ki rĩr há han nĩ gé, ājag
 gānh, ājag kur, nén sĩnvĩ kar
 ti. ⁴ Vějykre sĩnvĩ tag vỹ há nĩ,
 Topě mỹ, kỹ tóg tũ' henh ke
 tũ nĩ gé. ⁵ Gen kỹ fag tóg nỹtĩ
 ja nĩgtĩ gé, ěg mỹnh'mỹnh ve
 fag, Topě tũ fag, ù tỹ Topě ve
 sór ja fag. Fag mén jykre hã
 mĩ fag tóg mũ ja nĩgtĩ, ⁶ Sara
 fi ke gé. *Abraão* jykre mĩ fi
 tóg tĩ ja nĩgtĩ, hã kỹ fi tóg ti to:
 “inh kri ke vē,” he ja nĩgtĩ. Kỹ
 vějykre há hã han nĩ. Û tỹ ājag
 tỹ vějykre há han kaměg mũ
 ra ge ra han nĩ. Kỹ ājag tóg tỹ
Sara fi krē'krē fag ri ke nỹtĩ.

⁷ Kỹ sóg ag jyvěn sór mũ gé.
 Ājag prũ fag ki rĩr há han nĩ,
 ha mẽ. Fag pijé ājag tar ri ke
 nỹtĩ'. Topě tóg fag mỹ rĩr krỹg
 ja tũ ěn nĩm ke mũ gé, ag ri ke.
 Ājag tỹ ājag prũ fag ki rĩr há
 han kỹ ājag tóg jatun mỹ Topě
 mré vēmén ke mũ.

*Ěg tỹ kejěn Cristo jykre to
 jagtar ke*

⁸ Vāhã sóg ājag mỹ: “jagně
 mré vějykre pir han nĩ,” he
 mũ. “Û fỹ kỹ ti mré fỹm nĩ.
 Û mỹ sér tĩn kỹ ti mré mỹ sér
 nĩm nĩ. Jagně to há tãvĩ nỹtĩm
 nĩ. Jagně mré komēr hã vĩm
 nĩ. Jagně kãfór han sór tũg nĩ.
⁹ Û tỹ ājag mỹ nén ù kórég han
 mũ ra ti mỹ nén ù kórég han
 tũg nĩ. Û tỹ ājag mỹ vĩ kónān
 mũ ra ti mỹ vĩ kónān tũg nĩ gé.
 Věnh kajām sór tũg nĩ. Věnh
 kar to Topě mỹ: “ag ve há han

nĩ,” hem nĩ. Topě vỹ ājag ve
 há han sór mũ, hã jé tóg ājag
 kuprěg. ¹⁰ Hã kỹ tag tóg rán
 kỹ nĩ, ha mẽ: “ājag mỹ jatun
 mỹ nỹtĩ sór mũ', nén ù kar tỹ
 ājag mỹ sér tĩ jé'? Kỹ vĩ kónān
 mān tũg nĩ. Ón mān tũg nĩ gé.
¹¹ Vějykre pāno han mān tũg
 nĩ, vějykre há hã han nĩ, věnh
 kar krĩ tỹ kānhvy' he sórm nĩ
 gé. Tag hã to vāsān nĩ. ¹² Ěg
Senhor vỹ ù tỹ vějykre kuryj
 han mũ ag ki rĩr há han mũ.
 Ag tỹ ti mỹ nén ù to vĩn kỹ tóg
 ag vĩ mēg mũ. Hã ra tóg ù tỹ
 vějykre pāno han mũ kato tē tĩ,
 Topě ti,” he tóg, Topě vĩ rá ki.

¹³ Û vỹ ājag mỹ nén ù kórég
 han ke tũ nĩ, ājag tỹ věnh
 kar mỹ nén ù há han sór
 kỹ. ¹⁴ Kejěn ājag tóg hã ra
 vějykre há tigrĩn vēsỹrěnh ke
 mũ, Topě vĩ tigrĩn. Kỹ mỹ sér
 nỹtĩm nĩ. Ěprā ke ag kaměg
 tũg nĩ. Ag vĩ jēmě sór tũg nĩ,
 ag tỹ ājag tỹ ti tovānh han sór
 mũ ra. ¹⁵ “*Cristo* vỹ tỹ inh pā'i
 nĩ, kỹ sóg ti hã kaměg tĩ,” hem
 nĩ. Tag hã mĩ ěkrén nĩ. Kejěn
 ù tóg ājag mỹ: “ne to ke ně, hã
 vỹ: *Cristo* ki rā, he mũ?” he tĩ.
 Ěn mỹ kāmén kān nĩ. ¹⁶ Û tỹ
 ge mỹ komēr hã vĩm nĩ. Topě
 vỹ vėg nĩ nĩ, ājag tỹ ti mỹ nén
 tó mũ ěn ti. Fe kavėj nỹtĩ sór
 tũg nĩ. Kỹ ājag tóg ù tỹ *Cristo*
 jykre to vĩ kónān sór mũ ag
 vĩ tỹ tũ' henh ke mũ, ha vem
 nĩ. ¹⁷ Kejěn ājag tóg vějykre há
 to jagtar ke mũ, Topě tỹ tag
 to jykřén kỹ. Hã ra tóg há nĩ.
 Ājag tỹ vějykre kórég to jagtar
 nỹtĩn kỹ tóg kórég nĩ.

¹⁸ *Cristo* hã to jykřén nĩ, ha

mě. Ter ja tóg nĩ, ěprã ke ag tỹ Topě mỹ név nỹti tugrĩn. Ti ter pir ki tóg kajãm kãn. Jykre kuryj tóg nĩ, *Jesus* ti, hã ra tóg ũn jykre pãno ag jagfy ter ja nĩ. Ti tỹ Topě mỹ ěg tařĩn tũg sór vė. Ti tén ja ag tóg nĩ, hã ra Topě kuprĩg vỹ ti rĩn mãn. ¹⁹ Topě kuprĩg vỹ ti tar han, kỹ tóg vėnh kuprĩg ag jamã ra vyr gé, ag mỹ Topě vĩ sér tó jé, vėnh kuprĩg sigse kỹ nỹti ag mỹ. ²⁰ Vãsỹ ag tóg ti vĩ mẽ sór ja tũ nĩgtĩ, vėnh kuprĩg sigse kỹ nỹti ěn ag. *Noé* tỹ ga kri tũg kỹ *barco* mág han mũ ěn kã ke ja vė. ěn kã Topě tóg ver ag to fe nĩ ja nĩ, kỹ tóg ag vóg kónãn jãvãnh ja nĩ ver. *Noé* tỹ *barco* han kãn kar tóg ag vóg kónãn mũ sir. Kỹ ũ tỹ 8 (ke) ag hã vỹ krenkren, *barco* ěn kã ki. ²¹ Goj tỹ ājag tóg kygpe kỹ nỹti, ājag krenkren jé. *Barco* tỹ goj kri tũg ri ken hã vė, hã vỹ: *batismo*, he mũ. Ājag mro pijé'. Topě tỹ ěg fe kavėj tỹ jãnhkri' he to ken hã vė. ěg tỹ Topě mỹ vėnh fėg to ken hã vė. Topě vỹ *Jesus Cristo* rĩn mãn ja nĩ, hã kỹ tóg ěg krenkren han ke mũ gé. ²² Kanhkã tá tóg nĩ nĩ, *Jesus* ti. Kỹ tóg Topě pėgja tá nĩ nĩ. Tá tóg tỹ ũn mág nĩ, Topě tỹ jėgnė jafã ag kri, ũn tar kar ag kri, ěg tỹ kanhkã tá ũn vėg tũ kar ěn ag mré hã. Vėnh kar kri ke vỹ tỹ ti nĩ, *Jesus* ti.

4

Vějykre tãg

¹ Ha vé, *Cristo* vỹ jagtar nĩ ja nĩgtĩ, vėsỹrėnh kỹ. Kỹ tag to tar nỹtĩm nĩ gé, ājag tỹ ti kóm

jagtar nỹtĩn kỹ. Tag vỹ há nĩ, ha mẽ: ũ tỹ ěprã jagtar kỹ tóg Topě vĩ mranh tũ nĩgtĩ. ² Hã kỹ ũri Topě vĩ hã han sórm nĩ. Ti vĩ tovãnh tũg nĩ, ājag tỹ ga kri mũn kỹ. Ājag tỹ nén to ěn mũ ěn han sór tũg nĩ. ³ Vãsỹ ājag tóg ũ tỹ Topě ki kagtũg ag jykre han ja nĩgtĩ, prỹg tỹ hėn ri ke ki, mỹr, ha mẽ. ěn kã ājag tóg ājag prũ tũ fag to ěn (ka)mě ja nỹtĩgtĩ, ājag mėn tũ ag to ke gé. Ājag tỹ nén to ěn mũ ěn han ja ājag tóg nĩgtĩ. Kronkron mũ ja ājag tóg nĩgtĩ. Vėnh kãgrã mỹ fėnhhta kórėg ěn han ja ājag tóg nĩgtĩ gé. ⁴ Ŭri ājag tóg tag han mãn sór tũ nỹti ha. Hã kỹ tóg ag mỹ e tĩ, ũ tỹ vějykre kórėg to tar nỹti ag mỹ, ājag tỹ ag mré ag jykre pãno han mãn sór tũ nỹtĩn kỹ, ājag tỹ ag krĩ tũ jãvo krĩ há nỹtĩn kỹ. Hã kỹ ag tóg ājag to vĩ kónãn tĩ, ũri. ⁵ Hã ra Topě tóg ag jykre vėg nĩ nĩ. Vėnh kar jykre tugnỹm ti tĩ mỹr. Kỹ tóg ag mỹ ag jykre to: “tag vỹ há nĩ, ěn vỹ kórėg nĩ,” hėnh ke mũ, ũn rĩr mũ ag jykre to, ũn kãgter mũ ag jykre to ke gé.

⁶ Ŭ tỹ hėn ri ke ag tóg *Jesus* mur ke to hã kãgter ja nĩgtĩ. ěn ag mỹ tóg vėnh vĩ sér tónh vyr gé, *Cristo* ti, vėnh kuprĩg ag jamã ra, ag krenkren jé. Ag tỹ nén han ja to Topě tóg ag vóg kónãn. Hã ra Topě tóg ag rĩnrĩn mãn sór ja nĩ gé. Hã kỹ tóg ag kãgter mũ ra ag mỹ vėnh vỹ jėnėg mũ gé, ag tỹ kanhkã tá junjun jé.

⁷ Kakó ti tĩ ha, ga tag tỹ tũ' hėnh ke kurã ti. Vėsó jykrén

nĩ. Krĩ há nýtĩm nĩ, ãjag tỹ Topẽ mré vēmén há han jé. ⁸ Kỹ jagnẽ to há tãvĩ nýtĩm nĩ. Tag to krónh ke tũg nĩ. Ēg tỹ jagnẽ to há nýtĩn kỹ ěg tóg jagnẽ mỹ vėnh pãte fón ke mũ, ěg tỹ Topẽ vĩ mranh mũ ti, ti e nýtĩ hã ra. ⁹ Ũ tỹ kuvar há tá ãjag to pasa kỹ ti mỹ: “inh mré jẽ,” hem nĩ. Ti to vĩ tũg nĩ, ti to mỹ sér nýtĩm nĩ. ¹⁰ Kỹ Topẽ vỹ ěg tar han tĩ. Ũ tóg nén ũ to tar nĩ. Jãvo ũ tóg nén ũ ũ to tar nĩgtĩ gé. Ājag tỹ nén ũ to tar nýtĩ ěn hã ki rĩrm nĩ, vėnh kar tỹ ãjag tũgrĩn tar nýtĩ jé. Tag vỹ Topẽ mỹ há nĩ. ¹¹ Ājag vēmén kỹ Topẽ vĩ hã tỹ vēmén nĩ. Ũ tóg Topẽ tũ ag ki rĩr tĩgtĩ. Kỹ ti jé Topẽ mỹ to vĩ, ti tỹ to ti tar han jé. Ājag tỹ ãjag rãnrãj tag ki rĩr há han kỹ *Jesus* ki ge kỹ nýtĩ kar ag vỹ Topẽ mỹ vĩ há han ke mũ. *Jesus Cristo* hã vỹ tỹ ũn mág nĩ. Ti hã vỹ tar nĩ. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Hã vẽ.

Ag tỹ Jesus tũgrĩn ěg vóg kónãn ke

¹² Inh kãnhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Nén ũ jagy pẽ vég ãjag tóg mũ. Ge ti nýtĩtĩ, kỹ to jykrén tũg nĩ. Ēg kar vỹ tag vég tĩ, *Jesus tũgrĩn*. ¹³ Mỹ sér nýtĩm nĩ. Ājag jagtar kỹ ãjag tóg *Cristo* tỹ ěg jagfy jagtar mũ ěn ri ke vég tĩ. Ājag tỹ ti jagtar ri ke han kỹ ãjag tóg ti mré tỹ ũn mág nýtĩnh ke mũ gé, ti tỹ tỹ ũn mág nĩnh ke kurã ěn kã. Ēn kã tóg ãjag mỹ sér pẽ tĩnh mũ, ha vem nĩ. ¹⁴ Hỹ, tá tóg ãjag mỹ sér tãvĩ tĩnh mũ, ag tỹ ũri ãjag mỹ vĩ kónãn mũ

ra, ãjag tỹ *Cristo* ki ge kỹ nýtĩ tũgrĩn. Kỹ ãjag tóg ki kanhró nýtĩnh ke mũ, Topẽ kuprĩg tỹ tỹ ãjag jagrẽ nĩ ti. Ti kuprĩg vỹ ãjag tỹ ũn mág han ke mũ, Topẽ tỹ tỹ ũn mág nĩ ěn ri ke. ¹⁵ Ũ ag tóg ag tỹ ũ tén tũgrĩn jagtar nýtĩ, ag tỹ ũ tũ pėju tũgrĩn ke gé. Ājag tỹ ag mré vėjykre pãno tũgrĩn jagtar kỹ tóg Topẽ mỹ há tũ nĩ. Ājag tỹ ti vĩ mranh ke tũ vė vė. ¹⁶ Ājag tỹ hã ra *Cristo tũgrĩn* jagtar kỹ tóg ti mỹ há tĩ. Tag to mỹ'ãg tũg nĩ. Tag to Topẽ mỹ vĩ há han nĩ, ãjag tỹ tỹ *Cristo* mré ke nýtĩn kỹ.

¹⁷ Topẽ vỹ kãnhmar vėnh kar jykre tũgnỹm kãn ke mũ. Hã ra tóg ũ tỹ ti ki ge kỹ nýtĩ ag jykre tũgnỹm vén ke mũ. Ti tỹ ěg jykre tũgnỹm kỹ ěg tóg nén ũ jagy ve kren ke mũ. Kỹ ũ tỹ ti ki ge tũ ag vỹ nén ũ jagy pẽ ěn venh ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Hã kỹ tag tóg rãn kỹ nĩ, ha mẽ: “ũ tỹ Topẽ vĩ han sór mũ ag vỹ ter kren ke mũ. Kỹ ũ tỹ ti vĩ mranh tĩ ag vỹ kren ke tũ pẽ nĩ, ũ tỹ ti kato tẽ mũ ag,” he ja tóg nĩ. ¹⁹ Topẽ tỹ ěg to: “tag vỹ ti jagy venh ke mũ,” hen kỹ ěg tóg venh ke mũ. Kỹ ěg tóg ěg jagtar mũ ra vėjykre há hã han kỹ nýtĩnh ke mũ. Ũ tỹ ěg han mũ ěn to jykrén jé ěg tóg ke mũ, Topẽ to. Ti pijé ěg tovãnh ke mũ'. Ēg mré tóg nĩ nĩ.

5

Pedro tỹ ěg jyvėn

¹ Vãhã sóg *igreja* to kófa ag jyvėn sór mũ, ha mẽ. Ājag ri

ke inh nĩ, isỹ tỹ ãjag kóm *igreja* to kófa jẽn kỹ. *Cristo* jagtar ve ja inh nĩ gé, hã ra. Ti vẽn ven mãn ke kurã ên kã sóg tỹ ùn mág jẽn ke mũ gé. ² Kỹ sóg ãjag mỹ tag tó sór mũ, ha mẽ. ãjag krêm ke ag ki rĩr há han nĩ. Û tỹ *carneiro* ki rĩr tĩ ên tỹ ti męg ki rĩr há han ên ri ke han nĩ. Topẽ tỹ ãjag mỹ vẽn rãnhrãj nĩm jan hã vẽn. Kỹ ãjag gỹj mĩ êkrén sór tũg nĩ gé. Topẽ tũ vẽn, ãjag rãnhrãj ti, hã kỹ ki rĩr há han sórm nĩ. ³ Kỹ ãjag krêm ke ag ki rĩrm nĩ. Ag mỹ komẽr hã vĩm nĩ. Ag rĩnve vễjyke há hã han kỹ nỹtĩm nĩ, ag tỹ ãjag jyke há ve kỹ ãjag kóm han sór jé. ⁴ Kãnhmar ti kãtĩg mãn ke mũ, ãg pã'i mág ti, ãg ki rĩr tĩ ti. Kỹ tóg ãjag tỹ ùn mág han ke mũ. ãjag mỹ tóg krĩ tógfĩ ri ke vin ke mũ, ãjag tỹ tỹ ùn mág nỹtĩn kỹ. Hã ra tóg kórég vãn nĩ, kanhkã tá ãg krĩ tógfĩ ên ti.

⁵ Kỹ sóg kyrũ ag jyvẽn kỹ: “ũn sanh tỹ ãjag mỹ nẽn tó mũ ên han nĩ,” he mũ.

Kỹ sóg vẽn kar jyvẽn kỹ: “jagnẽ to é he tũg nĩ. Jagnẽ ki rĩr há han nĩ,” he mũ. Tag vỹ rán kỹ nĩ, ha mẽ. “Topẽ vỹ ù tỹ jagnẽ to é he mũ ag kato tẽ tĩ. Hã ra tóg ù tỹ: “ũn sĩ vỹ tỹ inh nĩ,” he mũ ên to há nĩ,” he tóg. Hã kỹ vễsỹ ùn mág han sór tũg nĩ. ⁶ Topẽ vỹ tar nĩ, kỹ tóg kejẽn ãg mỹ nẽn ù jagy jẽnẽg tĩ. Ti kato tẽ tũg nĩ hã ra. Ti tovãn h sór tũg nĩ gé. Kỹ tóg ti kurã ki ãjag tỹ ùn mág han ke mũ, ha vem nĩ. ⁷ ãjag krĩ kufy nĩn kỹ ti hã mỹ tóm nĩ. Kỹ tóg ãjag mỹ ãjag krĩ kuprãg ke

mũ. Ti hã vỹ ãg ki rĩr nĩgtĩ.

⁸ Vẽn ki rĩrm nĩ. Nũr ri ke han tũg nĩ. Ha vé, ãg kato vãsãn tĩ ên, Japo ên tóg ãg to vãjig tĩgtĩ. Mĩg kókĩr ri ke ti nĩ, ti tỹ ãg mãn sór kỹ. ⁹ Hã kỹ ti kato vãsãnsãn nĩ. *Jesus Cristo* ki rã tovãn h tũg nĩ gé, ù tỹ ãjag tỹ ti tovãn h han sór mũ ra. Ha vé, ãg kanhkã kar ag vỹ jagtar tĩ, ãjag kóm, ga kri ke kar ag. Ag mĩ êkrén kỹ tar nỹtĩm nĩ. ¹⁰ Kurã pipir ki ãjag tóg jagtar tĩ. Kar kỹ Topẽ vỹ ãjag tỹ ùn há tãvĩ han ke mũ, ãjag tỹ kygnẽ mãn tũ nĩ jé. Ti hã vỹ ãg tar han tĩ, ãg tỹ ti to krónh ke tũ nĩ jé. ãg kuprẽg tóg mỹr, ãg tỹ *Cristo* tugrĩn kanhkã ve jé, ãmã sĩnvĩ pẽ ên ti, ù tũg vãn h ên ti. ¹¹ Topẽ hã vỹ ti pir mỹ tar nĩ'. Ti hã vỹ tũ' henh ke tũ nĩ'. Hã vẽn.

Pedro tỹ ag mĩ êkrén

¹² Tó sĩ han sóg ãjag mỹ. Kỹ *Silas* tóg inh mỹ ãjag mỹ rán mũ, inh vĩ ti. ãg kanhkã vỹ tỹ ti nĩ. *Jesus* tovãn h jãvãn h ti nĩgtĩ. Kỹ tóg iso há nĩ gé. Isỹ ãjag tar han sór vẽn. Hã kỹ sóg ãjag mỹ inh vĩ jẽnẽg mũ. Topẽ vỹ ãg tar han ke mũ mỹr. Hã kỹ ti to krónh ke tũg nĩ. ¹³ ãmã tỹ *Babilônia* ki ãg nỹtĩ. Kỹ tag ki ù tỹ ãjag mré *Jesus* ki ge kỹ nỹtĩ ag vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ. ãjag mré tóg ãg kuprẽg, Topẽ tĩ. Kỹ inh kósin tỹ *Marcos* vỹ ãjag mĩ êkrég tĩ gé. ¹⁴ Jagnẽ ki nhun ke ri ke han nĩ, jagnẽ nĩgẽ kãgmĩ kỹ, ãjag tỹ tỹ jagnẽ mré ke nỹtĩn kỹ.

Cristo mré ke vỹ tỹ ãjag nỹtĩ. Topẽ jé ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. Hã vẽn.

PEDRO Tÿ CARTA HAN MÃN

¹ *Simão Pedro* tÿ ãjag mÿ *carta* rán há vë. *Jesus Cristo* tÿ inh fë vë, sÿ ti rãnrãj han jé, sÿ tÿ ti *apóstolo* jë jé. Isÿ ù tÿ inh mré *Jesus Cristo* ki ge kÿ nÿtĩ kar ag mÿ rán há vë. Topë vÿ ãg kuprëg, ùn jykre kuryj ên, ãg tÿ ãg krenkren han mÿ tÿ *Jesus Cristo* ki ge jé.

² ãjag to sóg Topë mré vĩ tĩ, ãjag tÿ ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han jé, Topë ki ke gé, ãjag tÿ komër há ti ki kanhrãn kãn jé. Kÿ tóg ãjag tar han ke mÿ. ãjag krĩ tÿ tóg kãnhvy' henh ke mÿ gé.

Topë tÿ ãg kuprëg

³ Topë ki kanhró ãg tóg nÿtĩ. Ëg kuprëg tóg, ti tÿ ãg tar han jé, ti tar nĩ ên ri ke. Kÿ tóg ãg tÿ ùn mág han ke mÿ gé, ti tÿ tÿ ùn mág nĩ ên ri ke. Ëg tÿ tag ki kanhrãn kÿ ãg tóg ti jykre jagma mÿ há han ke mÿ. ⁴ Kÿ Topë tóg ãg mÿ nén ù há kãfór tó kÿ: “êprã ke kar vÿ nũgme ki vár ke mÿ, ag tÿ nén to ên mÿ ên han tugrĩn,” he ja nĩ. Ag jãvo ãg tóg krenkren ke mÿ, kÿ ãg tóg Topë ri ke nÿtĩnh ke mÿ, mÿr, ha mē. ⁵ Há kÿ vãsãn, ãjag tÿ ti ki rã to tar nÿtĩ jé, ãjag tÿ vëjykre há há han jé. Vëjykre há han kÿ vënh kanhrãn kÿ mÿm nĩ gé. ⁶ Vënh kanhrãn kÿ mÿ kÿ vëso jykrén nĩ gé. Vëso jykrén kÿ ti tovãnh tũg nĩ gé. Ti tovãnh tũ nĩn kÿ ti jykre há mĩ mÿm nĩ gé. ⁷ Ti

jykre há mĩ mÿn kÿ jagnë to há tãvĩ nÿtĩm nĩ gé, ãg kanhkã kar ag to. Êprã ke kar ag to há nÿtĩm nĩ gé. ⁸ ãjag tÿ tag han kãn kÿ tóg há tũ. Kÿ ãjag tóg ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* ki kanhrãn há han ke mÿ gé. Kÿ ãjag tóg vëjykre há to krónh kenh ke tũ nĩ gé. Kÿ ãjag tóg komër há ti ki kanhrãn kãn ke mÿ, ha vem nĩ. ⁹ ù tÿ vëjykre há han sór tũ nĩn kÿ tóg ùn kyvó ri ke nĩ, ùn êvãnh kórég, ùn kutu ri ke ti nĩ sir. Ên vÿ ãg *Senhor* ki kagtũg nĩ. Há kÿ tóg ti kórég han tũ nĩ.

¹⁰ Inh kanhkã', Topë vÿ ãjag kuprëg. Kÿ vãsãnsãn, vënh kar tÿ ãjag jykre há tugrĩn ki kanhró nÿtĩ jé, ti tÿ ãjag kuprëg mÿ ên ti. Kÿ ãjag tóg tÿ prãnh kenh ke tũ nĩ, ha vem nĩ. ¹¹ Kanhkã ve jé ãjag tóg ke mÿ, ha vem nĩ, ãg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* tũ ti, ãg krenkren han tĩ ên tũ ti. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ti tÿ tá tÿ ùn mág nĩ ti.

¹² Há kÿ sóg ãjag mÿ tó mãn', tó mãn' he mÿ. Ki kanhró ãjag tóg nÿtĩ. Vënh vĩ há to tar ãjag tóg nÿtĩ, ãjag tÿ mēg mÿ ên to. ¹³ Ge ra sóg ãjag jyvën mãn sór mÿ, ãjag tÿ kã jatu tũ nĩ jé. Isÿ ãjag mré nĩ mÿ ên kã sóg ãjag mÿ tag tó. ãjag jyvën mág inh. ¹⁴ Ha vé, kãnhmar sóg iser kÿ inh fár tovãnh kÿ tũg ke mÿ. Ki kanhró sóg nĩ. Ëg *Senhor* tÿ *Jesus Cristo* vÿ inh mÿ isÿ kãnhmar tũg ke ti tó. ¹⁵ Há kÿ sóg vënh rán tag to fũrũn mÿ, ãjag tÿ iser kar kÿ kã jatun tũ nĩ jé.

Pedro tÿ Jesus ve ja

¹⁶ Ha vé, inh pijé ājag mý ón mū', isý ājag mý ěg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* kātĩg vén mū ěn tón kỹ, isý ti jykre tar tón kỹ. Ti ve inh, ti tỹ tỹ ũn mág pē nĩ ti. ¹⁷⁻¹⁸ Ti jóg tỹ Topē vỹ ti tỹ ũn mág han. Ti tỹ tóg ũn tar han gé. ěg tỹ *Jesus* mré pānónh kri nỹtĩ ěn kã ěg tóg kanhkã tá vĕnh vĩ ěn mĕg mū, ěprã nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti to tag tó, ũ tỹ tỹ vĕnh kar kri ke ěn ti, Topē ti, ha mĕ. “Inh kósin pir hã vĕ. Inh fe pē vĕ,” he ja tóg nĩ, *Jesus* to. Topē tỹ pānónh ki kãtére mū ěn kri ke ja vĕ. ěn tá sóg *Jesus* tỹ tỹ ũn mág jĕ vé.

¹⁹ Hã kỹ ěg tóg ũ tỹ vãsỹ Topē vĩ tó tĩ ag vĩ kri fig mū. Tovãnh tũ ěg nĩ. Kri nĩm nĩ gé. Néj grug ri ke ti nĩ ěg mý, ag vĩ ti. Néj gru vỹ ěg mý kuty tá jĕngrĕ han tĩ. Kurã ke kã tá krĩg mág hã vỹ ěg fe tỹ mrin ke tĩ. *Jesus* to ken hã vĕ, hã vỹ: krĩg mág, he mū. ²⁰ Kỹ, ājag tỹ Topē vĩ rá to ken kỹ tag to jykrĕn nĩ, ha mĕ: ěg pijé vĕsóg ki to jykrĕn ke mū', Topē vĩ rá to', Topē tỹ ti vĩ tó tĩ ag mý nĕn tó mū ěn to'. Topē hã ne to ěg krĩn ke mū'. ²¹ Kỹ Topē vĩ tó tĩ ag pijé vĕsóg ki ag krĩ ki to jykrĕn kỹ rán ja nĩgtĩ gé'. Topē kuprĩg tỹ ag krĩn mū ěn hã rán ja ag tóg nĩgtĩ. Hã kỹ tóg tỹ Topē vĩ nĩ, vĕnh rán ki.

2

Ón kỹ Topē vĩ tó tĩ ag

¹ Hã ra ũ ag tóg ón kỹ Topē vĩ tó ja nĩgtĩ gé, vãsỹ, *Israel* ũ ag. Tag ve jĕ ājag tóg ke mū gé. ũ ag tóg ón kỹ ājag mý Topē

vĩ kãmĕn sór ke mū, ha vem nĩ. ěn ag vĩ vỹ ón kỹ ājag mý mĕ há tĩ mĕ tĩnh ke mū, hã ra tóg ājag kókĕn ke mū. Kỹ Topē vỹ vãhã ag tỹ tũ' hĕnh ke mū. ² Ge ra ũ tỹ hĕn ri ke ag tóg ag jykre pãno han ke mū, ag mré. Kỹ ũ tỹ ag mré vĕjykre pãno han mū ěn ag tỹ ag tugrĩn Topē jykre kato vĩ vĩ hĕnh ke vĕ, ti tỹ ki hã tó mū ra. ³ Ag tỹ jãnkamy mág ve sór vĕ, hã kỹ ag tóg ón kỹ vĕme sĩnvĩ tó sór mū, ag tỹ ājag *lograr* he jĕ. Hã ra ũ tỹ ag vóg kónãn ke mū ěn tóg ag vĕg tĩ. Ag tỹ tũ' he jĕ tóg ke mū, kãnhmar, ha vem nĩ.

⁴ Topē tỹ jĕgnĕ jafã ũ ag vỹ Topē vĩ mranh. ěn ag vóg kónãn tóg huri, ag pijé krenkren'. Nũgme ki tóg hur ag vãm, Topē ti. Tá ag tóg sigse kỹ nỹtĩ, *ferro* tỹ *corrente* tỹ. Tá tóg kuty nỹ. Tá ag tóg Topē tỹ vĕnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn jãvãnh nỹtĩ. ⁵ Kỹ *Noé* mré ke ag vỹ nỹtĩgtĩ gé. Topē vỹ ag vóg kónãn ja nĩ gé. Goj var tỹ tóg ũ tỹ ti vĩ mranh mū ag tỹ tũ' he kãn. Ag pijé krenkren'. ũ tỹ 8 (ke) ag hã vỹ krenkren, ěn kã, hã vỹ: *Noé*, he mū, ũ tỹ vĕnh kar mý: “Topē vĩ kri fim nĩ,” he mū ěn ti, kar kỹ ti mré ke tỹ 7 (ke) ěn ag ke gé. ⁶ Topē vỹ ěmã tỹ *Sodoma* mré ěmã tỹ *Gomorra* tá ke ag vóg kónãn ja nĩgtĩ gé, kỹ ěmã ěn tá ĩn tóg kugpũr kãn ja nĩ. ěg tỹ tag ve kỹ ěg tóg Topē tỹ ũn jykre pãno ag vóg kónãn ke ěn ki kanhró nỹtĩ gé. ⁷ ěmã ěn tá ũn pir vỹ kren, hã vỹ: *Ló*, he mū. ěn vỹ jykre

há nĩ ja nĩgtĩ, kũ ti mré ke ag jykre kórég vỹ ti mỹ e tĩ ja nĩgtĩ. ⁸ Kurã kar ki tóg ag jykre pãno ve ja nĩgtĩ. Kũ ti krĩ tóg kufy jagy nĩ ja nĩgtĩ, ti tỹ ag jykre kórég ve kũ, ag vĩ kórég ke gé. Ēn vỹ ti pir mỹ kren, *Ló ti*. ⁹ Ũ tỹ ti to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ ag krenkren han ki kanhró tóg nĩ, Topě ti. Hã ra tóg ũ tỹ vỹjyre pãno han mũ ag vóg kónãn ke mũ, ti tỹ vėnh kar jykre tugnỹm ke kurã ěn kã. ¹⁰ Ũ ag vóg kónãn mág pẽ han jé tóg ke mũ, hã vỹ: ũ tỹ ag tỹ nén to ěn mũ han tĩ ěn ag, he mũ, ũn vėnh kavėnh tĩ ag, he mũ, ũ tỹ: “Topě pijé tỹ ěg *Senhor nĩ*,” he mũ ěn ag, he mũ.

Ón kũ Topě vĩ tó tĩ tag ag vỹ ěg vĩ kafãn tĩ. “Inh hã tóg ki kanhró nĩ,” he ag tóg tĩ. Kũ ag tóg kanhkã tãn ag kamėg vãnħ nỹtĩ gé. Ag to ag tóg vĩ kónãn tĩ. ¹¹ Topě tỹ jėgně jafã ag vỹ tag han tũ nĩgtĩ, ha mẽ. Kanhkã tãn ag to ag tóg vĩ kónãn tũ nĩgtĩ, Topě rĩnve. Ag tỹ ũ tỹ ón kũ ti vĩ tó tĩ ag tar kãfór nỹtĩ ra ag tóg kanhkã tãn ag to vĩ tũ nĩgtĩ. ¹² Ag jãvo ũ tỹ ón kũ ti vĩ tó tĩ ěn ag vỹ krĩ tũ nỹtĩ, vãnħ kã mũ sě ag jykre tũ ri ke ag nỹtĩ. Vãnħ kã mũ tóg tĩgtĩ, sě ti, ěg tỹ ti to vãji kũ ti tén jé. Tag ri ke ag nỹtĩ. Ag tỹ kanhkã tãn ag ki kagtũg nỹtĩn kũ ag tóg ag to vĩ kónãn tĩ. Hã kũ Topě tóg ag tỹ tũ' henħ ke mũ, ěg tỹ sě tén tĩ ěn ri ke. ¹³ Ag tỹ ag jykre pãno kajãm hã vė. Kurã ki ag tóg ag tỹ nén to ěn mũ ěn han tĩ, mỹr, ha mẽ. Kũ ag tóg ag mré jėg tĩ

gé, ag tỹ fėnhħa han kũ. Ha ra ag tóg nén tỹ ěg mỹ'a han tĩ ěn hã han tĩ, ag tỹ ag mré jėn kũ. Jykre rėgre ag nỹtĩ. Ón kũ ag há nỹtĩ ve nĩ. ¹⁴ Ũn tỹtã fag kar to ag tóg ěn tĩ, fag ki ěvãnħ kũ. Topě vĩ mranħ sór ag tóg tĩ. Ti vĩ mranħ to ag tóg krónħ ke tũ nĩgtĩ. Ũn krój ag krĩn kónãn ag tóg tĩ, ag tỹ ag mré mranħ jé. Ag topě vỹ tỹ jãnkamy nĩ. Topě vỹ ag vóg kónãn ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁵ Topě japry ti tovãnħ ag tóg. Vãgfor kũ ag nỹtĩ. *Beor kósın tỹ Balaão* ěn ri ke han ag tóg tĩ. Ēn vỹ jãnkamy to há tãvĩ nĩ ja nĩgtĩ. Hã kũ tóg *povo tỹ Israel* mỹ vĩ kónãn ke ěn to jãnkamy ve sór mág ja nĩ, pã'i mág tỹ ti mỹ: “ha ag mỹ vĩ kónãn tũg, inh jagfy,” hen kũ. ¹⁶ Hã ra Topě tóg ti mỹ vĩ tar han, ti tỹ ti vĩ mranħ kũ. Hã kũ ti mėg tỹ *burrıca* fi tóg fi vĩ vãnħ ra ti mỹ vĩ ja nĩgtĩ. ěg tỹ jagně mré vėmėn ri ke han ja fi tóg nĩgtĩ. Ti mỹ vĩ kũ fi tóg ti tỹ vỹjyre kórég han ke mũ ra tỹ tũ' he mũ, ti tỹ ón kũ Topě vĩ tónħ tĩg sór mũ ěn kã.

¹⁷ Ón kũ Topě vĩ tó tĩ ag vỹ goj nĩhỹg ja ki goj tũ ěn ri ke nỹtĩ. Kanhkã góg ri ke ag tóg nỹtĩ gé. Kãka tỹ vėjo vóg kũ tỹ tũ' he ěn ri ke ag nỹtĩ, ũ tỹ ón kũ Topě vĩ tó tĩ ag. Topě vỹ kuty tãvĩ tã ag vin ke mũ. ¹⁸ “Ũn mág vỹ tỹ inh nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kũ. Krĩ tũ ag nỹtĩ. Nén ũ vėnhmỹ kar to ěn ag tóg tĩ. Nén ũ tỹ ěg kavėnh tĩ ěn to ěn ag tóg tĩ. Vỹjyre pãno han kũ ag tóg ũ tỹ ũri Topě ki ge sór mũ ag krĩn kónãn tĩ. ¹⁹ “Jatun

mỹ ãg tóg ãg tỹ nén han sór mũ ãn han kãn ke mũ. Topẽ vỹ ãg to jũnh ke tũ nĩ,” he ag tóg tĩ, ón kỹ. Nén tỹ ãg kavénh tĩ ãn hã han ag tóg tĩ. Kỹ tóg tỹ ag jagrẽ nĩ, ãprã vỹjyre ti. ãg tỹ nén ù tovãnh sór mũ ra tovãnh ki kagtĩg nĩ ãn vỹ tỹ ãg jagrẽ nĩ sir, mỹr, ha mẽ. ²⁰ ãg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* ki kanhró ja ag tóg nỹtĩ vẽ, ãg kren han mũ ãn ti. Ti tigrĩn ag tóg ãprã vỹjyre kavéj kar tovãnh ja nĩgtĩ vẽ. Hã ra ag tóg ag tỹ nén tovãnh mũ ãn han mãn mũ, kỹ tóg tỹ ag jagrẽ nĩ mãn mũ sir. Kỹ tóg ùri kórég kãfór nĩ, ag mỹ. ²¹ Ag tỹ Topẽ japry ãn sãn ja tũ nĩ ra tóg há tĩ vẽ. Hã ra ag tóg ti sãn sĩ han kar kỹ tovãnh mũ, Topẽ tỹ ag mỹ vẽn hã há jẽnẽg mũ ãn ti. ²² Ag to ãg tóg tag tó tĩ, ha mẽ: “*cachorro* vỹ ti tũgtũv ãn ko mãn tĩ,” he ãg tóg tĩ. “*Porco* tóg ti vẽn kype há han kỹ jẽ ra óré mĩ vẽn mãn tĩ. Kỹ tóg vẽn kavénh mãn tĩ,” he ãg tóg tĩ gé. ù tỹ vỹjyre kórég tovãnh kar kỹ han mãn tĩ ag to ken hã vẽ.

3

Jesus kãtĩg mãn

¹ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. ãjag mỹ sóg vẽn rá ù han huri. Kỹ sóg ãjag mỹ rán mãn mũ ha. Inh vẽn rá kar ki sóg ãjag jyvẽn tĩ, ãjag tỹ nén jãnhkri hã to jykrén kỹ nỹtĩ jé, ãjag tỹ tag kã jatun tũ nĩ jé. ² Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ vãsỹ Topẽ vĩ tó ja nĩgtĩ. ãn mĩ ãkrén nĩ. Kỹ *apóstolo* ag vỹ ãjag mỹ tó ja nĩgtĩ gé, ãg *Senhor* tỹ nén to ãg jyvẽn mũ ti, ãg kren han

tĩ ãn vĩ ti. ãn mĩ ãkrén nĩ gé. ³⁻⁴ Kurã tỹ ãgno to hã ãprã ke ù ag vỹ ãjag to é henh ke mũ, ha vem nĩ. “Ti mỹ kãtĩg mãn mũ vỹ?” he jé ag tóg ke mũ. “Ti tỹ vãsỹ kãtĩg mãn ke vẽ vẽ. Hã ra ãg jo ke ag vỹ vãsỹ tũg. Ti tỹ ti kãtĩg mãn ke tó mũ ra ag tóg kãgter. Kãtĩg ke tũ ti nĩ. Ga vỹ nĩnh mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, ga ti, ha vem nĩ,” he jé ag tóg ke mũ, ãg to é he kỹ, ha vem nĩ. ùn jykre kórég ag vẽ, ù tỹ tag tó mũ ag. Ag tỹ nén to ãn mũ ãn hã han ag tóg tĩ. ⁵ Topẽ tỹ vãsỹ nén han mũ ãn ki kagtĩg ag tóg nỹtĩgtĩ, ag tỹ ki kanhrãn sór tũ nỹtĩn kỹ. Topẽ tỹ vãsỹ nén han jan hã vẽ, ha mẽ. Kanhkã han tóg, vãsỹ, ga ti ke gé. Ti vỹ tỹ tóg nén kar hynhan ja nĩgtĩ. Ga ãn vỹ goj tỹ vẽn kãpãm kỹ nỹ ja nĩ, kỹ ù tóg goj kri nỹ ja nĩ gé. ⁶ Ga ãn kri ke kar ag vỹ hur tũg, goj tỹ, goj var mũ ãn tỹ. ⁷ Kỹ ãg tỹ ùri nén vэг mũ tag vỹ tũ' henh ke mũ gé, ha vem nĩ. Topẽ vỹ ti tỹ tũ' henh ke to kurã nĩm huri. Kỹ tóg pĩ tỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ, Topẽ tỹ: “tág',” hen kỹ. Kurã ãn kã Topẽ vỹ ù tỹ ti vĩ mranh mũ ag tỹ tũ' he kãn ke mũ gé. Ag vóg kónãn ke kurã vẽ sir.

⁸ Inh kanhkã', tag to jykrén nĩ, ha mẽ. Topẽ kurã vỹ ãg kurã ri ke tũ nĩ. Kurã pir vỹ ti mỹ prỹg tỹ *mil* (ke) ri ke nĩ, kỹ prỹg tỹ *mil* (ke) vỹ ti mỹ kurã pir ri ke nĩ gé. ⁹ Kỹ tóg ti tỹ ãg mỹ nén tó mũ ãn tovãnh ke tũ nĩ. ù tóg: “han sór tũ ti nĩ, hã kỹ ãg tóg vэг tũ nĩgtĩ,” he tĩ, ón kỹ. Hã ra ag tóg hã tũ tó tĩ. Ti

tỹ ver ẽg to fe nĩ vẽ. Hã kỹ tóg kãtĩg vãnh nĩ. Ti pijé ẽg kã mĩ ù tỹ nũgme ki kutẽ ên ve sór mũ'. Hã kỹ tóg ver ẽg mỹ kurã ù nĩm mãn', kurã ù nĩm mãn' he mũ. Kỹ vẽn kar jé ag jykre kórég tovãnh, ag krenkren jé.

¹⁰ Hã ra tóg kãtĩg mãn ke mũ, ha vem nĩ. Vãhã tóg kãtĩg ke mũ, kỹ tóg ù tỹ ẽg tũ péju tĩ tỹ ẽg vatánh tá kãtĩg ri ke nĩnh ke mũ. Ên kã kanhkã tóg tov kỹ kréj ke kỹ vár ke mũ. Kanhkã tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag, pĩ ên tỹ ag tỹ kréj ken kỹ. Kỹ vãhã ga vỹ tũ' henh ke mũ, ga kri ke kar ag ke gé. ¹¹ Gen kỹ nén ù kar vỹ tũ' henh ke mũ. Hã mĩ êkrén kỹ vẽn kãn sórm nĩ. Topẽ tỹ ẽg mỹ nén tó mũ ên hã han nĩ. Topẽ mỹ vẽn vin nĩ. ¹² Topẽ kurã ên jãvãnh nĩ. Topẽ rãnhraj to vãsãnsãn nĩ, ti kurã ên tỹ kãnhmar tá krỹg jé. Kurã ên kã kanhkã vỹ pũr ke mũ. Kỹ kanhkã tá nén kar vỹ jonh ke kãn ke mũ gé, krĩg kar ag. ¹³ Topẽ vỹ ti tỹ ẽg mỹ nén tó mũ ên han kãn ke mũ. Kanhkã tãg han jé tóg ke mũ, ga tãg ke gé. Tá tóg vỹjyre kuryj tãvĩ nĩ. Ẽg tỹ ga tãg tag, kanhkã tãg tag venh hapẽ tóg tĩ.

¹⁴ Inh kanhkã', ãjag to sóg há tãvĩ nĩ. Topẽ kurã tag jãvãnh ãjag tóg nỹtĩ. Kỹ vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ kygnẽg tũ nĩ jé. Vãsãnsãn nĩ, ãjag tỹ Topẽ mỹ jãnhkri nỹtĩ jé, ãjag tỹ ti há ri ke nỹtĩ jé. Kỹ ãjag tóg ti kato vãsãnsãn ke tũ nĩ. ¹⁵ Ha vé, ti tỹ ver ẽg to fe nĩn kỹ ẽg tóg ẽg jykre kórég tovãnh

kỹ krenkren ke mũ. Tag rán tóg huri ãjag mỹ, ẽg kanhkã tỹ *Paulo* ti. Ti to sóg há tãvĩ nĩ. Topẽ vỹ ti mỹ krĩ há tãvĩ nĩm. ¹⁶ Kỹ tóg, ti tỹ ù mỹ *carta* han kỹ isỹ nén rán mũ tag ri ke han tĩ gé. Ti vĩ tóg inh vĩ ri ke pẽ nĩ. *Carta* e han tóg huri, *Paulo* ti. Kỹ ti *carta* ù vỹ to jykrén jagy tĩ gé. Kỹ ù ag tóg ti *carta* to ke mũ ra ki kagtĩg nỹtĩn kỹ ti to vĩ kónãn tĩ. Ẽ tỹ ki kagtĩg ag vẽ. Ẽn krój ag vẽ, ù tỹ ti tỹ rá to vĩ kónãn mũ ag. Topẽ vĩ rá ù to ag tóg vĩ kónãn tĩ gé, *Paulo* tỹ rá kóm, ên ag. Tag tugrĩn ag tóg kãgter ke mũ, ha vem nĩ.

¹⁷ Inh kanhkã', ãjag mỹ sóg rán kãn huri. Hã kỹ vẽn ki rĩr há han nĩ. Ker ù tỹ ãjag mỹ ón kỹ kri nĩm hẽ'. Ke tũ nĩ mũ ra ag tóg ãjag *lograr* henh ke mũ, ù tỹ ãjag fe kavénh sór mũ ag, ùn jykre pãno ag. ãjag tỹ ag vĩ kri fi tugrĩn ãjag tóg vãgfor ke mũ, ha vem nĩ. Ẽg tỹ kãgnó ki tĩr ri ke han jé ãjag tóg ke mũ, ha vem nĩ. ¹⁸ Ẽg *Senhor* ki kanhrãn ke hã to tar nỹtĩm nĩ. Ti tỹ ẽg tar han mũ tag hã ve sórm nĩ, ẽg kren han tĩ tỹ *Jesus Cristo* ti. Ti hã mỹ ẽg tóg vĩ há han ke mũ, ùri, kar kỹ kanhkã tá ke gé. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Hã vẽ.

JOÃO TỸ CARTA HAN VÉN

Topě vř

¹ Topě tỹ ver nén kar han tũg ki tóg nř nř, Topě vř ti, hã vř: *Jesus Cristo*, he mũ. Topě tỹ *Jesus* mré nén ũ kar hynhan kř tóg rřr nř, Topě vř ti. Sř ājag mř *Jesus Cristo* tag kāmén ke vē. Mě inh, ti vř ti. Ti ve inh ke gé, inh kaně tỹ. Ti vóg inh, inh nřgé tỹ. ² Ěg rřnrřn tř ěn vř vėnh ven, hã kř sóg ti vé. Ti hã tó sóg tř, hã kř sóg ājag mř ti kāmén mũ. Ti tỹ nén kar han tũg ki tóg kã nř nř, ũ tỹ ti han ja tũ hã ra. Ěn kã tóg ti panh mré nř ja nř sir. Hã ra tóg ěg mř vėnh ven. ³ Kř sóg ti vé. Ti vř mẽ sóg ke gé. Hã kř sóg ājag mř ti kāmén mũ ha, ājag tỹ inh mré ti ki kanhrãn jé. Ěg jóg tỹ Topě mré ke vř tỹ ěg nřtř, ti kósin tỹ *Jesus Cristo* mré ke ke gé. Kř ěg tóg tỹ jagně mré ke nřtř gé. ⁴ Ājag mř sóg tag rán kř jėně sór mũ, ti tỹ ājag mř sér tř jé, ājag mř há tãvř tř jé ke gé.

Topě tỹ jėngř ri ke nř

⁵ Ha vé, ti tỹ ěg mř nén tó mũn hã vē, ha mẽ. Ti vř mẽ kř sóg ājag mř tó sór mũ, ha mẽ. Topě vř jykre kuryj nř. Hã kř tóg kurã ri ke nř, jėngř ri ke. Ki kuty tũ pě ti nř.

⁶ Kř ěg tỹ: “ti mré ke vř tỹ inh nř,” hen kř ěg tóg kuty ki vėjykre kóreg ěn han ke tũ nř. Ke tũ nř mũ ra ěg ón kř: “ti mré ke vř tỹ inh nř,” he tř.

Vėnh ó vē sir. Kř ěg tóg ón kř nén ũ kar han tř gé. ⁷ Ěg tỹ ti kóm kurã ki vėjykre há ěn han kř ěg tóg jagně to há nřtřnh mũ. Jagně mré ke vř tỹ ěg nřtř, ěg tỹ vėjykre há han kř. Kř ti kósin tỹ *Jesus* vř ěg kykũnh ke mũ sir, ti kyvénh tỹ, ěg tỹ ti vř mranh ja hã ra.

⁸ Ŭ tóg kejėn: “inh pijé Topě vř mranh tř,” he sór mũ. Ti ón vē. Hã ra tóg ti hã mř tỹ vėnh vř ha mẽ tř, ti ón mũ ti. ⁹ Ěg tỹ Topě vř mranh kř ěg tóg ti mř tónh ke mũ. “Ā vř mranh inh, tag han kř,” he jé ěg tóg ke mũ. Kř tóg ěg mř vėnh pãte fón ke mũ sir. Tag tó ja ti nř, kř tóg han ke mũ. Kuryj ti nř mřr. Kř tóg ěg kykũnh ke mũ sir, ěg jykre pãno tỹ tũ' he jé. ¹⁰ Ěg tỹ: “inh pijé ti vř mranh ja nřgtř,” hen kř ěg tóg Topě to: “ti ón vē,” he mũ. Kř ěg pijé ti vř ki kanhrãn há han tř'.

2

Jesus tỹ ěg tar han ke

¹ Inh krě, sř tag rán vē, ājag mř, ājag tỹ ti vř mranh sór tũ nř jé. Kejėn ājag kã mř ũ tóg Topě vř mranh tř hã ra. Kř ũ tóg ti jagfy vřnh ke mũ ha, ěg jóg tỹ Topě mř, hã vř: *Jesus Cristo*, he mũ, ũn jykre kuryj nř ěn ti. ² Ti hã tóg ũ tỹ ti tén ke mũ ag mř vėnh fėg', ti tỹ ěg jagfy ter jé, ti tỹ ěg tỹ Topě vř mranh tỹ tũ' hen jé. Hã kř tóg ěg mř vėnh pãte fón sór mũ. Hã ra tóg ěg tãvř mř vėnh pãte fón sór tũ nř. Ěprã ke kar mř ke vē, mřr'.

³ Ha vé, ěg tỹ Topě vř kri fi kř ěg tóg vēso: “vãhã inh ti ki

kanhró nĩ,” henh ke mũ. ⁴ Ũ tóg kejĕn: “ti ki kanhró sóg nĩ,” he tĩ. Hã ra tóg ti tỹ ěg mỹ nén tó ja ěn han tũ nĩgtĩ. Ti ón vĕ. Ti pijĕ Topĕ tỹ ki hã tó mũ ki kanhró nĩ'. ⁵ Ěg tỹ hã ra *Jesus* vĩ kri fi kỹ ěg tóg Topĕ to há nỹtĩ. Kỹ ěg tóg ti to há tãvĩ nỹtĩ ha ke gé. Tag han kỹ ěg tóg ti ki kanhrãn mũ, kỹ ěg tóg ti ki ge kỹ nỹtĩ ha, ha mĕ. ⁶ Ũ tóg ti to: “ti ki sóg rã kỹ jĕ,” he tĩ. Kỹ tóg ti jykre han kãn mũ sir. *Jesus Cristo* tỹ nén han ja han kãn tóg mũ. Kỹ tóg ti ki rã kỹ jĕ sir.

Jagnĕ to há nỹtĩnh ke

⁷ Ājag to sóg há tãvĩ nĩ. Inh pijĕ ājag mỹ nén ũ tãg rãn sór mũ'. Nén ũ si rãn sór inh mũ, ha mĕ. Vãsỹ Topĕ tóg ěg jyvĕn ja nĩgtĩ, ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩ jĕ. *Cristo* mur tũg ki tóg ěg mỹ tag tó ja nĩgtĩ. Kỹ ājag tóg vãsỹ mĕ ja nĩgtĩ gé. ⁸ Hã ra tóg tãg nĩ gé, sỹ ājag mỹ rãn mũ tag ti. *Cristo* vỹ ěg mỹ tó mãn ja nĩ, ěg tỹ jagnĕ to há nỹtĩ jĕ. Kỹ tóg ki króm ja nĩ. Kỹ ěg tóg ti nón ki króm sór mũ gé. Ki hã tó ja ti nĩ. Kỹ tóg nén ũ tãg ri ke nĩ, *Cristo* tỹ Topĕ nón tó mãn kỹ. Ha vé, komĕr hã tóg kurãg tĩ. Kurã kãtĩg kỹ tóg ti kuty tỹ tũ' he tĩ, komĕr hã. *Jesus* tỹ ěg mỹ: “jagnĕ to há nỹtĩm nĩ,” he to ken hã vĕ, hã vỹ: kurã, he mũ.

⁹ Ũ tóg kejĕn: “inh hỹn kurã mĩ tĩg mũ ha,” he tĩ. Hã ra tóg ti régre to jũ nĩ, ti *irmão* to. Ěn vỹ kuty mĩ tĩ nĩ ver. ¹⁰ Ũ tỹ ti régre to há nĩ ěn hã vỹ, kurã mĩ tĩg ke mũ. Ěn vỹ ti régre

tỹ tỹ prãnh ke han ke tũ pĕ nĩ. ¹¹ Ũ tỹ ti régre to jũ nĩ ěn vỹ kuty mĩ tĩ mũ. Kuty to vĕjykre han kỹ tóg jĕ nĩ ver. Kỹ tóg ti tỹ ěn ra tĩg ke tag ki kãgtĩg nĩ gé. Kyvó ri ke ti nĩ, ti tỹ kuty mĩ tĩn kỹ.

¹² Inh krĕ, sỹ ājag mỹ rãn vĕ. Ājag tỹ Topĕ vĩ mranh ja ěn vỹ vĕnh pãte fón kỹ nĩ nĩ, *Jesus Cristo* tugrĩn. ¹³ Ājag kã mĩ ke ũ vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rãn vĕ gé. Ũ tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ěn ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rãn vĕ gé. Nén-Kórég vỹ ājag tỹ ěn ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁴ Inh krĕ, sỹ ājag mỹ rãn vĕ. Ěg jóg mág ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ sanh há nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rãn vĕ. Ũ tỹ nén kar tũg ki kã nĩ ja ěn ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Ājag kã mĩ ke ũ vỹ kyrũ nỹtĩ. Sỹ ājag mỹ rãn vĕ. Tar ājag nỹtĩ. Topĕ vĩ ki kanhró ājag tóg nỹtĩ. Nén-Kórég vỹ ājag tỹ ěn ri ke ja tũ nĩgtĩ.

¹⁵ Ěg tỹ tag ki nén ũ kórég vég mũ tag ki vĕ'ĩ sór tũg nĩ, tag ki vĕjykre ki. Ěg tỹ tag to há nỹtĩn kỹ ěg tóg ěg jóg mág to há tũ nỹtĩ. ¹⁶ Ěprã vĕjykre pijĕ tỹ Topĕ jykre nĩ'. Ěprã vĕjykre hã vĕ, ha mĕ: nén ũ kar to ěn ěg tóg tĩ. Ěg tỹ nén ũ ve kỹ ěg tóg ěn mãn sór tĩ. Kỹ ěg tóg: “ũn mág vỹ tỹ inh nĩ, isũ to, isỹ nén ũ kar to,” he tĩ gé. Topĕ jykre pijĕ'. Ěprã vĕjykre hã vĕ. ¹⁷ Hã ra tóg kãnhmar tũ' henh ke mũ, ěg tỹ nén vég mũ tag ti.

Ti tũg kÿ ěg tÿ ne to én ke tóg tũ tĩ gé. Ũ tÿ Topě vĩ han tĩ ěn vÿ tũ' henh ke tũ nĩ jãvo.

Ũ tÿ Cristo kato tẽ

¹⁸ Inh krẽ', kurã tÿ ěgno vÿ kakó tĩ ha. Kurã ěn kakó nĩn kÿ *Cristo* kato tẽ pẽ ěn vÿ vėnh ven ke mũ. Tag mẽ ajag huri. Hã ra ag tóg hur vėnh vinven, ũ tÿ ti kato tẽ mũ tÿ hėn ri ke ag. Hã ki ěg tóg ki kanhró nÿtĩ, kurã tÿ ěgno kakó nĩ ti. ¹⁹ ěg mré ke ag vė vė, hã ra ag tóg ón kÿ tÿ ěg mré ke ja nÿtĩgtĩ. Ag tÿ tÿ ěg mré ke pẽ nÿtĩ ra ag tóg ver ěg mré mũnh ke mũ vė. Hã ra ag tóg ti tovãnh kÿ ti kato tẽ mũ ha. Hã ki tóg ve há tĩ, ag tÿ tÿ ěg mré ke tũ nÿtĩ ti.

²⁰ Ajag kar vÿ vėnh vĩ há ki kanhró nÿtĩ. Jagrẽ ajag nÿtĩ, ũn jykre há ěn kuprĩg tÿ. Hã kÿ ajag tóg ki kanhró nÿtĩ. ²¹ Hã kÿ sóg ajag mÿ rán mũ, ajag tÿ ki kanhró nÿtĩn kÿ. Ajag pijé ki kagtĩg nÿtĩ'. Ũ tÿ vėnh vĩ há tó mũ ěn pijé ón tĩ'.

²² Kÿ ũn nÿ hÿn ón tĩ'? Ũ tÿ ge vÿ ón pẽ han tĩ, ha mẽ: ũ tóg *Jesus* to: "ti pijé tÿ *Cristo* nĩ'," he tĩ. "Topě tÿ ti jėnė pijé', Topě kósın pijé'," he ag tóg tĩ gé, *Jesus* to. Ũ tÿ *Cristo* kato tẽ mũnh hã vė. ěg jóg to ag tóg ón tĩ, ti kósın to ke gé. ²³ Ũ tÿ *Jesus* to: "ti pijé tÿ Topě kósın nĩ'," hen kÿ tóg ěg jóg mág ki kagtĩg nĩ gé. Kÿ ũ tÿ ti to: "Topě kósın vÿ tÿ ti nĩ," hen kÿ tóg ěg jóg mág ti ki kanhró nĩ gé.

²⁴ Vãsÿ ajag tóg ti vĩ mẽ vén. ěn kã jatun tũg nĩ. ěn hã mũ ěkrén nĩ. Ajag tÿ tag to tar nÿtĩn kÿ ajag tóg Topě kósın ki

ge kÿ nÿtĩ, ti panh ki ke gé. Hã kÿ ajag tÿ nėn mẽ vén ja ěn tovãnh tũg nĩ. ²⁵ Ti hã vÿ ěg mÿ tó ja nĩ, ěg tÿ ěg rĩr krÿg ja tũ venh ke ti.

²⁶ Ũ ag tóg ajag krĩn kónãn sór mũ, ajag mÿ ón kÿ, ti vĩ tón kÿ. Hã kÿ sóg ajag mÿ vėnh rán tag han mũ. ²⁷ Hã ra ajag tóg jagrẽ nÿtĩ, Topě kuprĩg tÿ. Kÿ tóg ajag kanhrãn mũ sir. Ti hã vÿ ěg kanhrãn tĩ, kÿ ũ vÿ ěg kanhrãn mãn ke tũ nĩ ha. Nėn kar kãmén ti tĩ, ěg mÿ, ěg jagrẽ ti. Vėnh vĩ há hã tó ti tĩ. Ti pijé ón tĩ'. Ti tÿ ajag mÿ tó mũ ěn hã mũ mũm nĩ, ti tÿ ajag mÿ: "*Jesus* hã ki ge kÿ nÿtĩm nĩ," hen kÿ.

²⁸ Inh krẽ', ti ki ge kÿ nÿtĩm nĩ. Kÿ tóg há tĩ. Kãnhmar ti kãtĩg ke mũ. Kãnhmar ti vėnh ven ke mũ. Kÿ ěg tóg mÿ'ãg ke tũ nĩ, ti kãtĩg kÿ, ěg tÿ ti ki ge kÿ nÿtĩn kÿ. ěg mÿ'ãg kÿ ěg tóg ti kãtĩg kÿ vėnh pigju sór ke mũ. Hã kÿ ke tũg nĩ. ²⁹ Ti hã ne vėjykre kuryj hã mũ tũg ja nĩgtĩ'. Kÿ ũ tÿ vėjykre kuryj han mũ vÿ tÿ ti kósın nĩ.

3

Jesus jãvy ag, ti ve fag

¹ Ha vé, ěg jóg mág tóg ěg to há tãvĩ nĩ, hã kÿ tóg ěg to: "inh krẽ," he mũ sir. Ti krẽ vÿ tÿ ěg nÿtĩ, *Jesus* jãvy ag, ti ve fag. Hã kÿ ěprã ke ũ ag vÿ ěg jykre ki kagtĩg nÿtĩ. Ag pijé Topě ki kanhró nÿtĩ'. Hã kÿ ag tóg ěg jykre ki kagtĩg nÿtĩ gé, ěg tÿ tÿ ti krẽ nÿtĩn kÿ. ² Ajag to inh há tãvĩ nĩ. Ũri ěg tóg tÿ Topě krẽ nÿtĩ. Kãnhmar ěg tóg ti mré nÿtĩnh mũnh mũ. Kÿ ěg hÿn

hẽ ri ke nýtĩnh mũ, kanhkã tá? Ha'. Kar kÿ ẽg venh ke mũ, ti kãtĩg kar kÿ. Ẽn kã ẽg tóg tÿ ti hã nýtĩnh mũ, ẽg tÿ ẽg kanẽ tÿ ti ve kÿ. Ti ve jé ẽg tóg ke mũ, kurã ẽn kã. ³ Ẽg tÿ tag hã ve sór vẽ. Hã kÿ ẽg tóg vẽn jãnhkri ke mũ, ẽg tÿ ti jãnhkri nĩ ẽn ri ke nýtĩ jé, vễjykre pãno tovãnh kãn kÿ.

⁴ Ẽg tÿ ti vĩ mranh kÿ ẽg tóg ti tÿ ẽg mÿ nén tó ja ti mranh mũ sir. Hÿ, mranh kÿ ẽg tóg mranh tĩ, ti tÿ ẽg jyvẽn ja ti. ⁵ Hã ra *Cristo* vÿ kãtĩg ja nĩ, ti tÿ ẽg tÿ ti vĩ mranh ja tÿ tũ' he jé. Tag ki kanhró ẽg tóg nýtĩ. Ti pijé mranh ja nĩgtĩ' inhã. ⁶ Ẽg tÿ ti ki ge kÿ nýtĩn kÿ ẽg tóg mranh mãn sór tũ nĩ ha. Ẫ tÿ ver mranh mãn sór kÿ tóg ti ve ja tũ nĩ. Ti ki kagtĩg tóg nĩ ver.

⁷ Inh krẽ', ker ù tÿ ãjag krĩn kónãn sór mũ vĩ jẽmẽ hẽ'. Ẫ tÿ vễjykre kuryj han mũ ẽn hã vÿ kuryj nĩ, Topẽ kuryj nĩ ẽn ri ke. ⁸ Ẫ tÿ Topẽ vĩ mranh mũ ẽn vÿ tÿ Japo mré ke nĩ. Japo hã ne ti vĩ mranh tĩgtĩ'. Topẽ tÿ nén ù kar han mũ ẽn kã Japo ne ti vĩ mranh vén'. Kÿ tóg ùri mranh tĩ nĩ gé. Hã ra Topẽ kósin vÿ Japo tÿ nén han mũ kókén ja nĩ. Hã jé tóg mur ja nĩ.

⁹ Ẽg tÿ tÿ Topẽ krẽ nýtĩn kÿ ẽg tóg ti vĩ mranh mãn sór ke tũ nĩ ha, ẽg tÿ Topẽ kuprĩg tÿ jagrẽ nýtĩn kÿ, ẽg tÿ tÿ ti krẽ nýtĩn kÿ. ¹⁰ Ẽg tÿ ag jykre tugnÿm kÿ ẽg tóg ù tÿ tÿ Topẽ krẽ mré Japo krẽ ki kanhró nýtĩ. Ẫ tÿ vễjykre

kuryj han jãvãnh ẽn pijé tÿ Topẽ krẽ nýtĩ'. Ẫ tÿ ti rẻgre to há tũ nĩ ẽn pijé tÿ Topẽ krẽ nýtĩ gé'.

Jagnẽ to há nýtĩnh ke

¹¹ Tag mẽ ãjag tóg, ãjag tÿ Topẽ vĩ mẽ vén kÿ, hã vÿ: "jagnẽ to há nýtĩm nĩ," he mũ.

¹² Ẽg pijé *Caim* jykre han ke mũ'. *Satanás* mré ke ja vẽ, *Caim* ti, hã kÿ tóg ti jãvy tén. Ne nÿ hÿn ti jũ han, kÿ tóg ti tãnh? Jykre kórég ja ti nĩ. Jãvo ti jãvy vÿ jykre há ja nĩ. Hã kÿ tóg ti tãnh, ti jykre há ẽn to. Hã kÿ jagnẽ jykre vég mũ ra jagnẽ to jũ tũg nĩ.

¹³ Inh kanhkã', ù tÿ Topẽ ki rã tũ ag pijé ẽg to há nýtĩnh mũ'. Tag jé ãjag mÿ kórég nÿ tũg hã ra. ¹⁴ Ha vé, jykre tãg ẽg nýtĩ, kÿ ẽg tóg ẽg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ. Ẽg jykre pãno tovãnh ẽg huri. Tag ki kanhró ẽg nýtĩ, ẽg tÿ ù tÿ ẽg mré ti ki rã kÿ nýtĩ kar ag to há nýtĩn kÿ. Ẫ tÿ ẽg mré *Jesus* ki rã mũ to há tũ nĩ ẽn vÿ, ẽg rĩr krÿg ja tũ ti venh ke tũ nĩ. ¹⁵ Ẽg tÿ ù to kórég nĩn kÿ ẽg ti tén ri ke han huri. Kÿ ẽg tÿ ù tén kÿ ẽg pijé ẽg rĩr krÿg ja tũ venh ke mũ'. Tag ki kanhró ãjag nýtĩ. ¹⁶ *Cristo* vÿ ẽg tÿ jagnẽ to há nĩ tag tÿ ẽg kanhrãn. Vẽn fẽg tóg, ù tÿ ti tén ke mũ ag mÿ, ti tÿ ẽg jagfy ter jé. Hã kÿ ẽg tóg ẽg mré ke jagfy ter ke tag to tar nýtĩnh ke mũ gé, ù tÿ ag jagfy ẽg tén sór kÿ. ¹⁷ Ha vé, ù tóg tag ki nén ù mág vég tĩ. Jãvo ti mré *Jesus* ki rã kÿ nĩ ù tóg tÿ nén ù tũ nĩ. Hã ra tóg ti

jağãgtãn sór tũ nĩ. Ĕn vỹ Topẽ to há tũ nĩ gé.

Kanẽ jur ke tũ ěg nĩ

¹⁸ Inh krẽ', ajag vĩ tãvĩ tỹ jagnẽ to há nỹtĩ tũg nĩ, krĩg mỹ. Jagnẽ ki rĩrm nĩ. Jagnẽ to há tãvĩ nỹtĩ to ken hã vẽ. ¹⁹ Kĩ ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, ěg tỹ tỹ ù tỹ ki hã tó mũ ěn krẽ nỹtĩn kỹ. Kĩ Topẽ tóg ěg kanẽ jun mãn ke tũ nĩ ha. Jatu ěg nỹtĩ ha, ěg tỹ jagnẽ to ha pẽ nỹtĩn kỹ. ²⁰ Kejẽn ěg tóg ěg tỹ kygnẽ ja ěn to jykrén mãn tĩ, kỹ tóg ěg mỹ e tĩ. Hã ra Topẽ tóg ki kanhró kar nĩ. Ĕg kãfór tóg nĩ, Topẽ ti. Hã kỹ tóg kãnhmar ěg vóg kónãn ke tũ nĩ. ²¹ Inh krẽ', kejẽn ěg tóg Topẽ jykre ki króm há han tĩ. Kỹ ěg tóg: "kygnẽ ja tũ inh nĩ," he tĩ. Kỹ ěg tóg jatun mỹ Topẽ mré vēmén tĩ sir, ěg mỹ sér tĩn kỹ. ²² Kỹ tóg ěg mỹ nĩm ke mũ, ěg tỹ ti mỹ nén to vĩ mũ ti. Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũ ěn hã han ěg tóg tĩ. Nén tỹ ti mỹ há nĩ ěn hã ki króm ěg tóg tĩ. Hã kỹ ěg tóg jatun mỹ ti mỹ nén ù to vĩ tĩ. ²³ Ti tỹ ěg mỹ nén tó mũn hã vẽ, ha mẽ: "inh kósin tỹ *Jesus Cristo* ki gem nĩ, kỹ jagnẽ to há nỹtĩm nĩ," he ja ti nĩ, ěg mỹ. Ĕg tỹ tag han hã ve sór tóg mũ. ²⁴ Ĕg tỹ ti vĩ ki króm kỹ ěg tóg sir ti ki ge kỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ tóg tỹ ěg mré ke nĩ sir. Ti kuprĩg jẽnẽ ja tóg nĩ, ěg mỹ. Kỹ ti kuprĩg tóg ěg mỹ tó tĩ, Topẽ tỹ tỹ ěg mré ke nĩ ti.

4

Topẽ kato tẽ mũ ag kuprĩg

¹ Ajag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kãnhmar ù vĩ jẽmẽ sór tũg nĩ, ti tỹ: "Topẽ kuprĩg vỹ tỹ inh jagrẽ nĩ," he mũ ra. Komẽr hã ti vĩ tugnỹm nĩ, ajag tỹ ti jagrẽ ve jé. Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag vỹ mũ mũgtĩ, ù tỹ hẽn ri ke ag, ha mẽ. ² Û tỹ Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ nĩ ěn vỹ tag tó tĩ, ha mẽ. "*Jesus Cristo* vỹ ěg ri ke mur ja nĩ," he tóg tĩ, ù tỹ Topẽ ki rã kỹ jẽ ti. ³ Û tỹ *Jesus* to tag tó tũ nĩn kỹ tóg Topẽ kuprĩg tỹ jagrẽ tũ nĩ. *Cristo* kato tẽ tĩ ěn kuprĩg tỹ tóg jagrẽ nĩ, ha mẽ. Ĕn vỹ vẽn h ven ke mũ. Tag mẽ ajag huri. Hã ra tóg hur jun, kỹ tóg mũ tĩ ha.

⁴ Inh krẽ', Topẽ tũ vỹ tỹ ajag nỹtĩ. Ón kỹ Topẽ vĩ tó tĩ ag fĩn rãm ajag huri. Ha vé, Topẽ kuprĩg tỹ ěg jagrẽ vỹ ag jagrẽ kãfór nĩ. Hã kỹ ěg tóg ěg kato tẽ ag fĩn rãm kãn huri. ⁵ Topẽ ki rã tũ ag vẽ. Hã kỹ ag tóg ù tỹ Topẽ ki ge tũ ag jykre tó tĩ. Kỹ ù tỹ Topẽ ki ge tũ ag vỹ ag vĩ jẽmẽg tĩ. ⁶ Ag jãvo ěg tóg tỹ Topẽ tũ nỹtĩ. Kỹ ù tỹ Topẽ ki kanhró nĩ ěn vỹ ěg vĩ mẽnh mũ. Ti tũ tũ ag vỹ ěg vĩ mẽ sór tũ nĩgtĩ. Hã ki ěg tóg ki kanhró nỹtĩ, vỹjagrẽ tỹ vẽn h vĩ há tó mũ ti, vỹjagrẽ tỹ ag tỹ kygnẽ han tĩ ěn ti ke gé.

Topẽ tỹ ěg to há nĩ vén

⁷ Ajag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Jagnẽ to há nỹtĩm nĩ. Ĕg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ ěg tóg Topẽ jykre han tĩ. Ti hã vỹ ěg to há nĩ vén. Ĕg tỹ jagnẽ to há nỹtĩn kỹ ěg tóg tỹ Topẽ krẽ nỹtĩ, *Jesus* jãvy. Kỹ ěg tóg Topẽ ki kanhró nỹtĩ gé. ⁸ Ĕg tỹ

jagnē to há tū nýtīn kŷ ěg tóg Topē ki kagtīg nýtī. Kŷ ěg ti ki rā ja tū nī. Topē jykre vē, hā vŷ: ěg to há, he mŷ, ti tŷ ěg to há nī sór nīn kŷ. Hā kŷ ěg tóg jagnē to há nýtīn ke mŷ gé.

⁹ Tag to ěg tóg ki kanhró nýtī, Topē tŷ ěg to há nīn ki, ha mē: ti kósin pir jēnē ja tóg nīgtī, ti tŷ ga kri mur jé, ěg tŷ ti kósin tugrīn rīr krŷg ja tū ěn ve jé.

¹⁰ Ěg pijé ti to há nýtī ja nīgtī'. Ti hā ne ěg to há nī vén'. Hā kŷ tóg ti kósin jēnē, ti tŷ ěg jagfy ter jé, ti tŷ ěg tŷ ti vī mranh tŷ tŷ' he jé. Ti tŷ ěg to há nīn hā vē.

¹¹ Ha vé, inh krē', Topē vŷ ěg to há tāvī nī. Hā kŷ tóg há nī gé, ěg tŷ jagnē to há nýtīn kŷ. ¹² Ū pijé Topē végtī'. Ěg tŷ jagnē to há nýtīn kŷ tóg hā ra ěg ki ěmā nī ha. Kŷ ěg tóg ti to há tāvī nýtīn mŷ gé sir, ěg tŷ jagnē to há nýtīn kŷ.

¹³ Topē vŷ ti kuprīg tŷ ěg jagrē han. Ěg jagrē tag to ěg tóg ti tŷ ěg ki ěmān mŷ tag ki kanhró nýtī, ěg tŷ ti ki ge kŷ nýtī tag ti ke gé. ¹⁴ Topē vŷ ti kósin jēnē, ti tŷ ga kri mur jé, ti tŷ ěg kren han jé. Tag ve sóg, hā kŷ sóg tó mŷ. ¹⁵ Ū tóg *Jesus* to: "Topē kósin vē," he tī. Topē vŷ ti kā kā ěmā nī, ū tŷ tag tó mŷ ěn kā kā, kŷ tóg Topē ki rā kŷ jē gé. ¹⁶ Topē vŷ ěg to há nī. Tag ki kanhró ěg tóg nýtī. Kŷ ěg tóg ti vī kri fig mŷ gé, ti tŷ ěg mŷ: "ājag to sóg há nī," hen kŷ.

Topē vŷ ěg to há nī. Kŷ, ěg tŷ ti to há nýtīn kŷ ěg tóg ti ki ge kŷ nýtī. Kŷ Topē vŷ ěg ki ěmān ha. ¹⁷ Topē vŷ ěg tar

han sór mŷ, ěg tŷ ti to há tāvī nýtīn jé. Ěg tŷ ti to há nýtī ki kygnēg tū nīn kŷ ěg tóg kurā ěn kā kanē jur ke tū nī, ti tŷ ěg jykre tugnŷm ke kurā ěn kā. *Cristo* tŷ ga kri tīg kŷ nén han mŷ ěn ri ke han jé ěg tóg ke mŷ. Hā kŷ ěg tóg kanē jur ke tū nī. ¹⁸ Ěg tŷ Topē to há nýtīn kŷ ěg kanē jur ke tū pē nī. Ha vé, ěg tŷ Topē to há nýtīn kŷ kygnēg tū nīn kŷ ěg tóg mŷmēg ki kagtīg nýtī gé. Topē tŷ ěg vóg kónān ke to ěg tóg ti kamēg ke mŷ. Ěg mŷmēg vŷ ěg vēsŷrénh han mŷ.

¹⁹ Ti hā vŷ ěg to há nī vén inhhā. Hā kŷ ěg tóg ūri ti to há nýtī ha. ²⁰ Ū tóg kejēn: "Topē to sóg há nī," he tī. Hā ra tóg ū tŷ ěg mré *Jesus* ki rā kŷ jē to kórég nī. Ti ón vē. Ěg régre mré ěg mŷgtī, gan kri. Ěg tŷ ěg régre to há tū nýtīn kŷ ěg hŷn hē ri kenh ke mŷ, ěg tŷ Topē to há nýtī jé, ěg tŷ ūn végtū ěn to? Ěg tŷ ěg régre to há tāvī nýtīn kŷ ěg tóg Topē to há nýtī gé. ²¹ Tag tó ja tī nī, ěg mŷ, ěg tŷ ti vī ki króm jé, Topē ti, ha mē: "ājag tŷ Topē to há nī sór kŷ ājag régre to há nýtīm nī gé," he ja ti nī.

5

Jesus ki ge tū ag jykre fīn rām ěg huri

¹ Ěg tŷ *Jesus* to: "*Cristo* vŷ tŷ ti nī, Topē kósin vŷ tŷ ti nī," hen kŷ ěg tóg tŷ ti jāvy nýtī. Ěg jóg mág to há nýtīn kŷ ěg tóg ti krē ū ag to há nýtīn ke mŷ gé, ū tŷ ěg mré ti ki ge kŷ nýtī ag to. ² Ěg hŷn hē ri kenh mŷ,

ĕg tŷ *Jesus* jăvy ũ ag to há nŷtŷ jé? Topě to ĕg há nŷtŷnh mũ. Kŷ ĕg tóg ti vŷ ki króm ke mũ gé. Jagně to há to ken hă vĕ. ³ ĕg tŷ Topě to há nŷtŷ sór kŷ ĕg tóg ti vŷ ki króm ke mũ gé. Ti to há nŷ to ken hă vĕ. Ti vŷ pijé kufy nŷ', ĕg tŷ nén ki króm ke ti. ⁴ *Jesus* jăvy ag ne ũ tŷ ti ki ge tũ ag jykre fŷn răm tŷ'. ĕg hŷn hĕ ri kenh mũ, ĕg tŷ ti ki ge tũ ag jykre fŷn răm jé? Topě ki ră jé ĕg tóg ke mũ. ĕg tŷ ti ki ră kŷ ĕg tóg hur fŷn răm. ⁵ ĕg tŷ *Jesus* to: "Topě kósin vŷ tŷ ti nŷ," hen kŷ ĕg tóg fŷn răm ke mũ, ũ tŷ ti ki ge tũ ag jykren fŷn.

Jesus tŷ tŷ Topě kósin nŷ

⁶ *Jesus Cristo* tŷ ga kri tŷg kŷ tóg goj tŷ vĕnh kype kŷ jĕ. Kŷ ti kyvĕnh tóg ti ki kăkutĕ gé, ti ter kŷ. Kŷ tóg nén ũ régre han ja nŷ. Nén ũ pir pijé'. Ti vĕnh kype tăvŷ pijé'. Ti vĕnh kype vŷ nŷ, kar kŷ ti kyvĕnh ti ke gé, ti tŷ ĕg jagfy ter tag ti. Kŷ Topě kuprŷg vŷ ĕg mŷ ti kămén tŷ gé. Ti pijé ón tŷ', Topě kuprŷg ti. ⁷ Kŷ ĕg ũ tăgtũ tigrŷn ti tŷ tŷ Topě kósin nŷ ki kanhró nŷtŷ, ⁸ Topě kuprŷg tigrŷn, kar kŷ ti vĕnh kype ja tigrŷn, kar kŷ ti kyvĕnh tigrŷn ke gé, ti tŷ ĕg jagfy ter kŷ. Nén ũ pir hă tó ag tŷ, ti to, hă vŷ: "Topě kósin vŷ tŷ ti nŷ," he mũ.

⁹ ĕpră ke ag tŷ ĕg mŷ nén ũ tó kŷ ĕg tóg ag vŷ kri fig tŷ. Topě vŷ ĕpră ke ag vŷ kăfór nŷ. Kŷ ti vŷ vŷ tŷ ki hă ke nŷ gé. Kŷ ũ tŷ ĕg mŷ Topě kósin tó mũ vŷ tŷ Topě ti nŷ. Hă kŷ tóg tŷ vĕnh vŷ há nŷ. ¹⁰ ĕg tŷ Topě kósin ki

ră kŷ ĕg tóg ti ki kanhró nŷtŷ. Ti ki ră kŷ ĕg tóg to jykren há han ke mũ. Topě hă vŷ ti kósin kămén tŷ. ĕg tŷ ti vŷ to: "vĕnh vŷ há vĕ," he sór tũ nŷn kŷ ĕg tóg ti to: "ti ón vĕ," he mũ sir, ĕg tŷ ti vŷ kri fi sór tũ nŷn kŷ. ¹¹ Tag tó ti tŷ, Topě ti, ha mẽ. "Ăjag tŷ rŷr krŷg ja tũ venh ke ĕn han jé sóg ke mũ. Inh kósin ter ja to Ăjag tóg rŷr krŷg ja tũ ĕn venh ke mũ," he tóg. ¹² ĕg tŷ ti kósin ki ge kŷ ĕg tóg ĕg rŷr krŷg ja tũ venh ke mũ. ĕg tŷ jăvo ti ki ge tũ nŷn kŷ ĕg tóg rŷr krŷg ja tũ ĕn venh ke tũ nŷ.

Topě tŷ ĕg vŷ jĕmĕg tŷ

¹³ Ăjag hă ne Topě kósin ki ge kŷ nŷtŷ'. Kŷ Ăjag tóg ĕg rŷr krŷg ja tũ venh ke mũ. Sŷ tag tó sór vĕ, Ăjag mŷ. Hă kŷ sóg rán mũ. ¹⁴ ĕg tŷ ti mré vĕjykre pir han kŷ ĕg tóg jatun mŷ ti mré vĕmén ke mũ gé. Kŷ ĕg tóg ti mŷ nén ũ kar to vŷ tŷ. Nén tŷ ti mŷ há nŷ ĕn hă to vŷ jé ĕg tóg ke mũ. Kŷ tóg ĕg vŷ mĕnh ke mũ sir. ¹⁵ Ti tŷ ĕg vŷ mẽ kŷ tóg ĕg mŷ han ke mũ sir. ĕn kă ti pijé han ke tũ nŷ', ĕg tŷ ti mŷ nén to vŷ mũ ti.

¹⁶ Kejĕn ĕg tóg ĕg mré *Jesus* ki ră kŷ jĕ ũ vĕg tŷ. Hă ra tóg Topě vŷ mranh mũ. Hă ra tóg Topě tovănh sór tũ nŷ. Ge ra tóg kygnĕ kŷ mranh mũ. Kŷ ĕg tóg Topě mré vĕmén ke mũ, ti to. Kŷ Topě vŷ ti krŷn ke mũ, ti tŷ ti jykre kórĕg tovănh jé, ti tŷ ĕg rŷr krŷg ja tũ ve jé. ĕg kă mŷ ũ tóg kejĕn Topě tovănh pĕ han mũ. ĕn to sóg Ăjag mŷ: "ti to Topě mré vĕmén," he sór tũ nŷ. ¹⁷ ĕg tŷ vĕjykre vĕnhmŷ sŷ

han kÿ ãg tóg ti vÿ mranh tĩ.
 ãg tÿ sÿn kÿ mranh mũ ra tóg
 kórég nĩ. Kÿ tóg hã ra ãg mÿ
 vãnh pãte fón sór mũ. Kÿ ãg
 tóg ti tovãnh pẽ han ke tũ nĩ.
 ãg tÿ ti tovãnh pẽ han kÿ ãg
 nũgme ki vár ke mũ.

¹⁸ ãg tÿ tÿ Topẽ krẽ nÿtĩn kÿ
 ãg tóg ti vÿ mranh mãn sór ke
 tũ nĩ. ãg jy nĩgãn ti tĩ, Topẽ
 kósin ti, *Satanás* tÿ ãg vóg tũ
 nĩ jé. ¹⁹ ãg hã ne tÿ *Jesus*
 jãvy nÿtĩ', kÿ fag vÿ tÿ ti ve
 nÿtĩ. Tag ki kanhró ãg tóg nÿtĩ.
 Jãvo êprã ke ù ag vÿ tÿ *Satanás*
 krẽm ke kar nÿtĩ.

²⁰ Topẽ kósin vÿ kãtĩg ja
 nĩgtĩ, ãg tÿ ti ki kanhrãn jé.
 Tag ki kanhró ãg tóg nÿtĩ. *Je-*
sus Cristo ki ge kÿ ãg nÿtĩ. Kÿ
 ti hã vÿ tÿ ãg jykre nĩ. Ti panh
 hã vÿ tÿ Topẽ pẽ nĩ. Ti hã vÿ
 ãg tÿ ãg rĩr krÿg ja tũ venh ke
 han tĩ.

²¹ Ình krẽ', vãnh kãgrá tÿ
 topẽ jykre han sór tũg nĩ.

Hã vẽ, sÿ ãjag mÿ nén rán
 sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA HAN MÃN

¹ *João* tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ẽn ti. Isỹ inh mré ke fi mỹ rán hã vễ, Topê tỹ fi kuprêg kỹ. Fi krê mỹ ke vễ gé, hã vỹ: Topê ki ge kỹ nỹtĩ kar, he mũ. ãjag to sóg há tãvĩ nĩ, ha mẽ. Kỹ ù tỹ vễnh vĩ há kri fig mũ kar vỹ ãjag to há nỹtĩ gé, inh mré. ² Vễnh vĩ há vỹ ẽg kã kã nĩ nĩ. Tovãnh ke tũ pẽ ẽg tóg nĩ. Hã kỹ ẽg tóg jagnẽ to há nỹtĩ.

³ Ẽg jóg tỹ Topê mré sóg vēmén tĩ, ti tỹ ãjag jagãgtãn jé, ti tỹ ãjag tar han jé, ti tỹ ãjag krĩ kuprãg jé ke gé. *Jesus Cristo* mỹ sóg tag to vĩ tĩ gé, ẽg jóg mág kósin mỹ. Ti vĩ kri fig ẽg tóg tĩ, vễnh vĩ há kri, kỹ ẽg tóg jagnẽ to há nỹtĩ gé.

Ẽg tỹ jagnẽ to há nỹtĩnh ke

⁴ ã krê kã mĩ ù vỹ vễnh vĩ há nón mũ mũ, jỹ, kỹ tóg inh mỹ sér pẽ tĩ, sỹ tag mẽ kỹ. Ẽg jóg tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn han kãn sór ag nẽji mũ. ⁵ Kỹ sóg ã mỹ rán mũ, jỹ. ã mỹ sóg: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he mũ. Nén ù tãg pijé'. Vã sỹ ẽg tóg tag mẽ, ẽg tỹ ti ki rã vén kỹ. ⁶ Ẽg tỹ Topê to há nỹtĩnh kỹ ẽg tóg *Jesus* tỹ ẽg mỹ nén tó ja ẽn han kãn ke mũ sir. Ti tỹ ẽg mỹ nén tó vén mũn hã vễ, hã vỹ: “jagnẽ to há nỹtĩm nĩ,” he mũ.

Ủ tỹ Jesus to ón tĩ

⁷ Ủ tỹ hẽn ri ke ag vỹ mĩ mũgtĩ. Hã ra ag tóg *Jesus Cristo* to ón tĩ. Ti to ag tóg: “ti

pijé ẽg ri ke mur ja nĩ'. Ẽprã ke fi kósin pijé',” he tĩ. Ag ón vễ. *Cristo* kato tẽ ag vễ. ⁸ Vễnh ki rĩrm nĩ, ãjag tỹ ag vĩ kri fig tũ nĩ jé, ãjag rãnrãj tỹ ãjag mỹ tũ' he tũ nĩ jé. Vã sãn nĩ, ãjag tỹ tá ti kaja ve jé, Topê tỹ ẽg mỹ nén nĩm sór mũ ti.

⁹ Ủ tóg *Cristo* kãme pãtén sór mũ. Ti vễme pãte tóg ù tó sór mũ. Ti tovãnh to ken hã vễ. Ủ tỹ ge pijé Topê ki rã kỹ jẽ ha'. Ẽg tỹ *Jesus* kãme mĩ mũn kỹ ẽg tóg ẽg jóg mág ki ge kỹ nỹtĩ, ti kósin ki ke gé. ¹⁰ Kejẽn ù tóg ãjag tá jun tĩ. Hã ra tóg tag tó tũ nĩgtĩ. Kỹ ti mỹ: “inh mré nĩnh kãtĩg,” he sór tũg nĩ gé. Ti mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” he tũg nĩ gé. ¹¹ Ẽg tỹ ù tỹ ge mỹ: “Topê vỹ ã ve há han,” hen kỹ ẽg tóg ti jykre pãno to: “há ti nĩ,” he mũ gé. Kỹ tóg ẽg tỹ ti mré ón ri ke nĩ sir, ẽg tỹ ti mỹ vĩ há han kỹ.

¹² Sỹ ãjag mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jẽnẽ sór tũ nĩ. Sỹ ãjag tá jun sór vễ. Kỹ sóg ãjag mré vēmén sór mũ, tá, ẽg tỹ jagnẽ fe tỹ mrin ke jé.

¹³ ã régre fi krê vỹ ã mĩ ẽkrég tĩ. Topê tỹ ùn kuprêg mũ fi vễ. Hã vễ, sỹ ãjag mỹ nén rán sór mũ ti.

JOÃO TỸ CARTA Ỹ HAN MÃN

¹ *João* tỹ rá vễ, *Igreja* to kófa ẽn ti. Sỹ inh mré ke tỹ *Gaio* mỹ rán hã vễ. ² Ầ to sóg há tãvĩ nĩ. Hỹ, há tãvĩ sóg nĩ, ầ to. Ầ to sóg Topê mré vēmén tĩ, ti tỹ ầ mỹ nén há kar nĩm jé, ầ kaga tũ nĩ jé ke gé. Topê to tar ầ tóg jễ, tag ki kanhró sóg nĩ.

³ Ầ mré ke ag tóg inh ki junjun, kỹ ag tóg inh mỹ tó, ầ tỹ vễnh vĩ há nón tĩ mũ ti, ầ tỹ to tar nĩ ti. Kỹ tóg inh mỹ sér pễ ti. ⁴ Inh krễ tỹ vễnh vĩ há nón mũn kỹ tóg inh mỹ sér tãvĩ tĩ, nén ũ tỹ inh mỹ sér nĩ kar kãfór. Hã kỹ tóg inh mỹ sér tĩ, ầ tỹ vễnh vĩ há nón tĩg kỹ.

⁵ Ầ to sóg há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ềg mré ke ag ki rĩr há han ầ tóg nĩgtĩ, ũ tỹ kór há tá kãmũ mũ ag mré hã. ⁶ Tag tó ag tóg, tag ki, *igreja* krễm, ầ mré ke ag. Ag to há tãvĩ ầ nễji nĩ. Ag ki rĩr mần nĩ gé, ag tỹ ầ ki junjun kỹ. Kỹ ag mỹ nĩm nĩ, nén ũ tỹ ag mỹ tũ ẽn ti. ⁷ Topê rầnhrãj han ag tóg tĩ. *Jesus Cristo* jiji tó kỹ ag tóg hẽn ra mũ tĩ, kỹ ag tóg ũ tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ tũ ag tũ mần vẫnh nỹtĩgtĩ. ⁸ Hã kỹ tóg há tĩ, ềg tỹ ũ tỹ ge ki rĩr há han kỹ, ềg mré ke ag. Ềg tỹ ag ki rĩr há han kỹ tóg ềg tỹ ag mré Topê vĩ há tó mũ ri ke nĩ sir.

⁹ Ầ jamã tá *igreja* krễm vễnh mần tĩ ag mỹ sóg vễnh rá jẽnễ. Hã ra *Diótrfes* vỹ inh vĩ mễ jãvẫnh nĩ. Ag kri ti tỹ ần mág

jễ sór tĩ. ¹⁰ Isỹ tá jun kỹ sóg ti mỹ: “ầ jykre vỹ pãno nĩ,” henh ke mũ, vễnh kar rĩnve. Ồn kỹ tóg iso féfén tĩ. Hã ra tóg nén ũ kórég ầ han tĩ gé. Hã kỹ tóg ềg mré ke ag tỹ ầjag tá junjun kỹ ag mỹ: “inh mré nỹtĩnh kãmũ jềg,” he tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ầ ag tỹ ag mỹ vĩ há han kamềg tĩ gé. Ag mỹ tóg: “*igreja* krễm ầjag tóg rã mần ke tũ nĩ ha,” he tĩ, ag tỹ ềg mré ke ag mỹ vĩ há han sór kỹ. Jykre kórég tãvĩ ti nĩ, *Diótrfes* ti. Hã kỹ sóg ti kato tễnh ke mũ, ha vem nĩ.

¹¹ Ti jãvo sóg ầ to há tãvĩ nĩ, *Gaio*'. Ỗ tỹ nén ũ kórég han mũ ra ti kóm han sór tũg nĩ. Nén ũ há hã han sórm nĩ. Ềg tỹ nén ũ há kar han kỹ ềg tóg tỹ Topê krễ nỹtĩ gé. Ỗ tỹ ti kórég han mũ vỹ Topê ki kagtĩg nĩ.

¹² *Demétrio* vỹ tỹ ần jykre há nĩ, hã ra. Vễnh kar vỹ ti to vĩ há han tĩ. Ki hã ag tóg tó tĩ, ag tỹ ti to vĩ há han kỹ. Hã kỹ sóg ag mré tó mũ gé. Isỹ vễnh vĩ há hã tó mũ ki kanhró ầ tóg nĩ.

¹³ Sỹ ầ mỹ nén rán sór mũ vỹ ver e nĩ, hã ra sóg rán kỹ jẽnễ sór tũ nĩ. ¹⁴ Kãnhmar sóg ầ venh tĩg mũ. Kỹ ềg tóg jagnễ mré vēmén ke mũ.

¹⁵ Ầ jé jatun mỹ nĩ nĩ. Tag ki inh mré ầ to há nỹtĩ ag vỹ ầ mĩ ềkrég tĩ. Kỹ ầ jamã tá inh mré ke kar mỹ: “ầjag mĩ tóg ềkrég tĩ,” hem nĩ, iso. Vyrmynd ag mỹ tóm nĩ, sỹ ag mĩ ềkrég mũ ti.

Hã vễ, sỹ ầ mỹ nén rán sór mũ ti.

JUDAS TŶ CARTA

¹ Judas tŷ rá vĕ, *Tiago* jãvy ti. *Jesus Cristo* mŷ sóg rãnrãj tŷgtĩ. Isŷ ěg jóg tŷ Topĕ tŷ ũn kuprĕg ja ag mŷ rán hã vĕ, ti tŷ ũ to há ag mŷ. Ti tŷ ãjag kuprĕg kŷ tóg ãjag jy nŷgãn tĩ gé, *Jesus Cristo* tugrĩn. ² Topĕ mré sóg vĕmén tĩ, ti tŷ ãjag jagãgtãn pĕ han jé, ti tŷ ãjag krĩ kuprã pĕ han jé, ti tŷ ãjag tŷjagnĕ to há tãvĩ han jé ke gé.

Ŭ tŷ Topĕ to ónón mŷ

³ Inh krĕ', ãjag mŷ sóg Topĕ tŷ ěg kar kren han tag tónh ke nĩ vĕ, inh vĕnh rá tag ti ki. Hã ra vãhã ũ ag tóg ãjag krĩn kónãn sór mŷ ha. Hã kŷ sóg ãjag mŷ: "Topĕ ki rá to tar nŷtĩm nĩ," he mŷ. Topĕ tŷ ěg mŷ nén tó mŷ vŷ pir nĩ, hã vŷ: "Topĕ jykre to tar nĩ," he mŷ. Ti tũ ag kar mŷ tóg tag tó ja nĩ. Ŭ tŷ tag kato vĩ kŷ ti vĩ jĕmĕ sór tũg nĩ. ⁴ Ha vé, ũ ag tóg Topĕ to ónón tĩ, ãjag krĩn kónãn jé. Ŭn jykre pãno ag vĕ, hã ra ag tóg jykre há nŷtĩ ve nĩ. Hã kŷ ãjag tóg ag vĩ kri fi sór mŷ. Hã ra ag tóg ón kŷ: "ěg jóg tŷ Topĕ vŷ ěg jagãgtãn mŷ. Hã kŷ ěg jatun mŷ vĕjykre vĕnhmŷ kar han ke mŷ," he tĩ. ěg *Senhor* tŷ *Jesus Cristo* to ag tóg: "ti vĩ han ke tũ ěg nĩ," he tĩ. Ti hã ne tŷ ěg kri ke nĩ', *Jesus* ti. Hã ra tóg vãsŷ rán kŷ nĩ, ũ tŷ ti vĩ han sór tũ ag to. Kŷ ag tóg Topĕ tŷ ũ tŷge ag vóg kónãn ke ěn tó ja nŷgtĩ gé.

⁵ Ha vé, vãsŷ ěg *Senhor* vŷ ga tŷ *Egito* tá ti *povo* tŷ *Israel* mré kãkutĕ ja nŷgtĩ, ag tŷ ag ga ra mŷ jé. Hã ra ag kã mŷ ũ ag tóg ti vĩ kri fi ja tũ nŷgtĩ. Hã kŷ Topĕ vŷ ag tŷ tũ' he kãn, ũ tŷ ti vĩ kri fi jãvãnh ja ěn ag. Tag mĕ ãjag huri. Ki kanhró ãjag nŷtĩ. Hã ra sóg rán mãn sór mŷ, ãjag tŷ mĩ ěkren jé.

⁶ Kŷ kanhkã tãn ag vŷ ge ja nŷgtĩ gé. Ag kã mŷ ũ ag tóg Topĕ tŷ ag mŷ nén nĩm ja ěn tovãnh. Ag jamã tovãnh ag tóg. Kŷ Topĕ vŷ ag sigsé, kŷ tóg ěmã kuty tá ag vin. Ag se vŷ tũ' henh ke tũ nĩ. Topĕ tŷ ěg kar jykre tugnŷm ke kurã ěn kã tóg ag jykre tugnŷm ke mŷ gé.

⁷ Kar kŷ ěmã tŷ *Sodoma* mĩ ěkren nĩ gé, ěmã tŷ *Gomorra* mĩ ke gé, ti pĕnĩn ěmã kãsir mĩ ke gé. ěn tá ke ag ne vĕjykre pãno tãvĩ han mŷ ja nŷgtĩ', kanhkã tãn ag ri ke. Jagnĕ mré nŷ kónãn tãvĩ han ja ag tóg nŷgtĩ. Kŷ ag tóg ũ ag to én ja nŷgtĩ gé, ag mré ke tũ ag, ũn gré tŷ ũn gré ũ mré nŷ sór kŷ. Kŷ Topĕ vŷ pĩ nhyr vãnh ki ag vãm ja nŷgtĩ, ěg tŷ ag to jykrén kŷ to ki kanhró nŷtĩ jé.

⁸ Kŷ ũ tŷ Topĕ to ón mŷ ag vŷ vĕjykre kórég han mŷ ěn ag ri ke han tĩ gé. Topĕ vĩ mranh kŷ ag tóg nŷtĩ. Ag vĕnh péti tóg ag mŷ sér tĩ. Hã ra ag tóg vĕnh kavĕnh tĩ, ag jykre pãno tugrĩn. "ěg pijé tŷ ũ krĕm ke nŷtĩ'," he ag tóg tĩ. Kŷ ag tóg ěg tŷ ũn vég tũ ag to vĩ kónãn tĩ gé, ũ tŷ kanhkã tŷ tŷ ũn mág nŷtĩ ag mŷ. ⁹ Topĕ tŷ jĕnĕ jafã ag pã'i mág tŷ *Miguel* vŷ tag

han ja tũ nĩgtĩ, ha mẽ. *Satanás* mré tóg rará, ti tỹ *Moisés* ter va tĩg sór kỹ. Hã ra tóg *Satanás* mỹ vĩ kónãn ja tũ nĩgtĩ, ti tỹ tỹ pã'i nĩ ra. Ti mỹ tóg: “Ēg *Senhor* jé ã vóg kónãn,” he ja nĩgtĩ, *Miguel* ti. ¹⁰ Hã ra ùn ón tũ tag ag vỹ kanhkã tân ag to vĩ kónãn tĩ, ag tỹ ag ki kagtĩg hã ra. Misu ri ke ag nỹtĩ, ag tỹ ag tỹ nén to én mũ ěn han mũn kỹ. Krĩ tũ ag nỹtĩ, hã kỹ ag tóg nén ù vėnhmỹ kar han tĩ. Hã ra Topě vỹ ag vóg kónãn ke mũ. ¹¹ Ag ve kónãn ti tĩ, Topě ti. *Caim* tỹ Topě vĩ kato tẽ ja ěn ri ke han ag tóg mũ. Ag tỹ riko nỹtĩ sór kỹ ag tóg vėjykre kórég tó tĩ, *Balaão* tỹ vėjykre kórég tó ja ěn ri ke. *Coré* ri ke ag tóg Topě kato tẽ tĩ. Hã ra ag tóg tag to nũgme ki vár ke mũ. ¹² Ājag tỹ *Jesus* ki ge kỹ jagně to há nỹtĩn kỹ ājag tóg *igreja* krēm fėnhta han tĩ. ěn kã ag tóg ājag mré jėg tĩ gé, ù tỹ Topě to ón tũ ag. Hã ra ag tóg ki ājag kavėnh tĩ gé. Jatun mỹ ag tóg jėn mág tĩ. Mỹ'ag vãnh ag nỹtĩ. ù to jykrén vãnh ag tóg nỹtĩ gé. Ājag jėn mág hã mũ ag tóg ěkrég tĩ. Kejėn kãka tóg kanhkã góg sá tatĩn kãtĩ tĩ. Hã ra tóg kutě tũ nĩgtĩ, ta ti. Tag ri ke ag nỹtĩ. Vėké ag tóg vĩ tĩ. Ka ù tóg kanėn vãnh nỹtĩ. ěn kunũg ěg tóg tĩ, ti jãre mré hã. Kỹ tóg kanėn mũn ke tũ pẽ nĩ sir. Tag ri ke ag tóg nỹtĩ gé, ù tỹ Topě to ón mũ ag. ¹³ Kejėn goj kafã tũ tóg krēm ke mũ, kỹ tóg jėngėj tĩ. Tag ri ke ag nỹtĩ gé. Ti jėngėj vỹ tỹ ag jykre pãno nĩ. Vėnh ven ti tĩ. Krĩg tĩ tĩ ri ke ag tóg nỹtĩ gé. Sĩnvĩ nĩ

ve tóg nĩ, krĩg ti. Hã ra tóg ón kỹ tĩ tĩ. Tag ri ke ag nỹtĩ. Topě vỹ kuty ki ag vãm ke mũ, kỹ ag tóg tá kãpa mũn ke tũ pẽ nĩ, ù tỹ Topě to ón mũ ag.

¹⁴ Ag hã to tóg rán ja nĩ, *Enoque* ti. *Adão* krě tỹ ki krėg mũn tỹ 7 (ke) vỹ tỹ ti nĩ, *Enoque* ti. Ti hã vỹ ag to: “ha vé, ěg *Senhor* vỹ jun ke mũ, ti tỹ jėgně jafã ag mré,” he ja nĩ. “E tãvĩ ag nỹtĩ, ti tỹ jėgně jafã ag. ¹⁵ Ti kãtĩg kỹ tóg ěprã ke ag jykre tugnỹm kãn ke mũ. Kỹ tóg ùn jykre pãno ag vóg kónãn ke mũ, ag jykre pãno to, ag tỹ Topě kato tẽ to, ag tỹ ti to vĩ kónãn to. ù tỹ ti vĩ mranh tĩ ag vỹ ti mỹ vĩ kónãn pẽ han tĩ, hã kỹ tóg ag vóg kónãn ke mũ,” he ja tóg nĩ, *Enoque* ti.

¹⁶ Topě to ón mũ ěn ag tỹ nén ù jagy ve kỹ tóg ag mỹ kórég nĩ. Hã kỹ ag tóg: “Topě ne tóg jykre kórég nĩ,” he tĩ. Ājag tỹ nén to én mũ ěn hã han ag tóg tĩ. Hã ra ag tóg ón kỹ vĩ mág tĩ. Kỹ ag tóg vėnh kar mỹ vĩ há han tĩ, ón kỹ, ag tỹ ag vĩ há to nén ù ve jé, ag tỹ to riko nỹtĩ jé.

Apóstolo ag vĩ jėmėnh ke

¹⁷ Ag jãvo *apóstolo* ag vĩ mũ ěkrén nĩ, inh krě'. Ēg *Senhor* tỹ *Jesus Cristo* hã vỹ *apóstolo* ag vĩn ja nĩgtĩ. Hã kỹ ag vĩ mũ ěkrén há han nĩ. ¹⁸ “Kurã tỹ ěgno to hã ag tóg ājag to é henh ke mũ,” he ja ag tóg nĩgtĩ. “Ājag tỹ nén ù kórég to én mũ ěn hã han sór ag tóg mũgtĩ, ù tỹ ājag to é henh ke mũ ěn ag,” he ja ag tóg nĩgtĩ. *Apóstolo* ag tỹ tó jan hã vė. ¹⁹ Ag hã vė,

sỹ ãjag mỹ ùn tó mũ ag. Ủ tỹ Topẽ to ón mũ ên ag hã vê. Êg tỹ jagnê kato tê han sór ag tóg mũ. Ag tỹ nén ù to én mũ tag hã ne ag mỹ há nĩ'. Ag pijé Topẽ kuprĩg tỹ jagrê nỹtĩ'.

²⁰ Ag jãvo ãjag tóg Topẽ jykre ki ge kỹ nỹtĩ, Topẽ tũ ki. Kỹ to jagnê tar han nĩ, inh krê'. Topẽ kuprĩg tỹ ãjag krĩn kỹ Topẽ mré vēmén nĩ. ²¹ Topẽ vỹ ãjag to há tãvĩ nĩ. Ti tovãnh tũg nĩ. Êg *Senhor tỹ Jesus Cristo* tỹ ãjag jagãgtãn ke tag hã ve sórm nĩ, kỹ ãjag tóg êg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ.

²² Ủ ag tóg tag to tar tũ nỹtĩ ver. “Hỹ mỹ vỹ?” he ag tóg tĩ. Tag ag jagãgtãn nĩ. ²³ Ag kren han nĩ, pĩ jo ag jy nĩgãn kỹ. Ủ ag tóg hã ra ag tỹ nén to én mũ kar ên han tĩ. Ag jagãgtãn nĩ gé. Hã ra vêso jykrén nĩ gé, ãjag tỹ ag jykre pãno nón mũ sór tũ nĩ jé. Kavéj ag nỹtĩ, ag jykre kórég to. Kỹ ag kavéj tag to én sór tũg nĩ. Vêso jykrén tãvĩ han nĩ.

Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ

²⁴ Topẽ vỹ êg tỹ ti vỹ tỹ prãnh ke tũ han ki kanhró nĩ. Kỹ tóg êg tỹ ùn há tãvĩ han ki kanhró nĩ gé, ti tỹ kejên êg jé prêr ken kỹ, êg tỹ ti rĩnja tá nỹtĩ jé. Tá tóg sĩnvĩ pê nĩ, sér pê. ²⁵ Pir ti nĩ, Topẽ ti, êg kren han tĩ ti. Êg *Senhor tỹ Jesus Cristo* tugrĩn tóg êg kren han tĩ. Ti hã ne tóg tar nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ ùn mág nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ pã'i nĩ'. Ti hã ne tóg tỹ vênh kar kri ke nĩ'. Vãsỹ tóg kã nĩ nĩ, nén ù kar han tũg ki, ùri ke gé. Hã ra tóg

tũ' henh ke tũ pẽ nĩ gé, ti tỹ tỹ ùn mág nĩ ti.

Hã vê.

JOÃO TỸ ËG TỸ NÉN VENH KE MŨ RÁ

¹ Topê vỹ *Jesus Cristo* mỹ nén ù tỹ hên ri ke ven, ãg tỹ kãnhmar nén venh ke mũ ti. Kỹ *Jesus* vỹ ãg mỹ ven, ãg tỹ tỹ ti mỹ rãnhrãj tĩ nỹtĩn kỹ. Kỹ tóg ti tỹ jẽnẽ jafã jẽnẽ, ti tỹ ti mỹ rãnhrãj tĩ tỹ *João* mỹ tó jé gé. ² *João* vỹ, Topê tỹ ti mỹ nén ven mũ ti ve kãn ja nĩ, *Jesus Cristo* tỹ ti mỹ nén ven mũ ãn ti ke gé. Ti tỹ ve kỹ tóg rán ja nĩ. Hã vỹ nĩ. ³ Û tỹ vãnh rá tag to ke mũ ag mỹ tóg vỹ há han ke mũ, ù tỹ vãnh vỹ tag mẽg mũ ag mỹ ke gé. Topê tỹ tó mũn hã vỹ, ãg tỹ ti vỹ ki króm jé. Kãnhmar ãg tóg rán kỹ nĩ tag ve kãn ke mũ. Kakó tãvĩ tóg tĩ ha.

Êmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ rá

⁴ *João* tỹ rán hã vỹ. Isỹ ga tỹ *Ásia* tá *Jesus* mré ke ag mỹ rán hã vỹ, ãmã tỹ 7 (ke) tá ke ag mỹ.

Topê jé ãjag tỹ tar' hé. Kỹ ãjag jé krĩ kãnhvy nỹtĩ. Topê vỹ vãsỹ nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ùri nĩ nĩ. Hã ra tóg kãtĩg ke mũ gé. Ti kuprĩg vỹ ti mré nĩ gé, kỹ tóg tỹ ù tỹ 7 (ke) ve nĩ. Topê nĩgia tá tóg nỹtĩ. Ti jé Topê mré ãjag krĩ tỹ kãnhvy' hé. ⁵ *Jesus* vỹ Topê vỹ tó há han ja nĩgtĩ. To tóg krónh ke ja tũ nĩgtĩ. Kỹ tóg ti ter kar kỹ rĩr mãn ja nĩ. Kỹ tóg ãprã pã'i ag kri tỹ ùn mág jé gé.

Ëg to há tãvĩ ti nĩ, *Cristo* ti. Ti kyvénh tóg ãg jagfy ti ki kãkutẽ. Tỹ tóg ãg krenkren han, ãg tỹ Topê vỹ mranh ja to. ⁶ Kỹ tóg ãg tỹ pã'i han ke mũ gé, ti krêm. Topê tũ ki rĩr jé ãg tóg ke mũ gé, ti jóg tũ ki. Ti hã ne ti pir mỹ tỹ ùn mág nĩ', *Jesus* ti. Ti hã ne ti pir mỹ tar nĩ', ùri. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ti tar nĩn kỹ. Hã vỹ.

⁷ Ha vé, kãtĩg mãn jé tóg ke mũ, kanhkã góg kã mĩ. Vãnh kar vỹ ti venh ke mũ, ãn kã, ù tỹ ti kusón mũ ag mré hã. Kỹ *povo* kar vỹ ti tugrĩn jagtar kãn ke mũ. Vēsỹrénh jé ag tóg ke mũ, ha vem nĩ. Hã vỹ.

⁸ “Ùn ve vỹ tỹ inh nĩ. Hã ra sóg tỹ ãgno nĩnh ke mũ gé,” he tóg, ãg pã'i mág ti. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ver ùri nĩ gé. Kỹ tóg kãtĩg ke mũ gé, ù tỹ nén kar han ki kanhrãn mũ ãn ti.

João tỹ Jesus ve

⁹ ãjag mré ke vỹ tỹ inh nĩ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. *Jesus* mré ke vỹ tỹ inh nĩ. Jagtar inh nĩ gé, ãjag jagtar ri ke. Hã ra sóg ãjag kóm to krónh ke tũ nĩgtĩ gé. Kỹ sóg ãjag mré Topê tỹ tỹ ãg pã'i nĩ venh ke mũ gé. Goj vãso kã inh nĩ nĩ, ti jĩjin hã vỹ: *Patmos*, he mũ. Kã sóg se kỹ nĩ nĩ, isỹ Topê vỹ tó ja tugrĩn.

¹⁰ *Domingo* ù kã Topê kuprĩg tóg inh mỹ nén nẽ ven. Inh pãnĩ tá sóg vãnh vỹ mẽ. Jamã há ra tóg vỹ mũ. Kỹ tóg tỹ *trombeta* kyr mẽ ja nĩ, vãnh vỹ ãn ti. ¹¹ Kỹ tóg inh mỹ: “rán nĩ, ã tỹ nén vég mũ tag ti,” he ja nĩ. “*Livro* ki rán nĩ. Inh mré ke ag mỹ jẽnẽm nĩ, ãmã tỹ *Éfeso*

ra, ěmã tỹ *Esmirna* ra, ěmã tỹ *Pérgamo* ra, ěmã tỹ *Tiatira* ra, ěmã tỹ *Sardes* ra, ěmã tỹ *Filadélfia* ra, ěmã tỹ *Laodicéia* ra ke gé,” he ja tóg nĩ, vĕnh vĩ ěn ti.

¹² Kỹ sóg jé vĩrĩn ke kỹ tá ěvãnh mũ, sỹ ũ tỹ inh mré vĩ mũ ěn ve jé. Kỹ sóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) vé. *Ouro* tỹ tóg hynhan kỹ nỹtĩ. ¹³ Néj tỹ kri vin jafã ag kujũ kã ũ tóg jĕ nĩ. Hã ra tóg tỹ ěprã ke nĩ ve nĩ. Kur téj tu kỹ tóg jĕ nĩ. *Ouro* tỹ tóg vĕsóg fĩn kỹ jĕ nĩ gé, ti fe kri, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti. ¹⁴ Gãnh kupri pĕ tóg jĕ. Vĕnh mĕg tỹ *carneiro* kyki kupri ri ke tóg nĩ, kukryr kó ri ke. Kanĕ gru tóg jĕ nĩ, pĩ gru ri ke. ¹⁵ Pĕn jĕngrĕ tóg jĕ nĩ. Ěg tỹ pĩ ki *ouro* fón kỹ ti tỹ jonh ke kỹ jĕngrĕ sĩnvĩ han ěn ri ke ti nĩ, ti pĕn ti. Ti vĩ vĩ krog tỹ óóh he ěn ri ke nĩ. ¹⁶ Krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ tóg jĕ nĩ, ti pĕgja tỹ. Ti kakã vĩ kókov nĩ, rã tỹ ěg nĩno kã sa kỹ kókov ěn ri ke. Kỹ rógro vĩ ti jĕnkã tá kãkutĕ mũ. Jã régre ti nĩ, jã há, rógro ti.

¹⁷ Sỹ ti ve kỹ sóg ti pĕn krĕm kutĕ mũ, ga kri. Ter ve inh. Hã ra tóg ti pĕgja tỹ inh mĕ kỹ inh mỹ: “inh kamĕg tũg nĩ,” he mũ. “Ũn ve vĩ tỹ inh nĩ, ěgno ke gé. ¹⁸ Rĩr inh jĕ nĩ. Ter ja inh nĩ, hã ra sóg rĩr jĕ nĩ, kỹ sóg ter mãn ke tũ pĕ nĩ. Isỹ ũ mỹ: “ter jé ã tóg ke mũ,” hen kỹ tóg ter ke mũ. Isỹ ũ mỹ: “ter ke tũ ã tóg nĩ,” hen kỹ tóg ter ke tũ nĩ gé, “he tóg. ¹⁹ “Rãn nĩ, ã tỹ nĕn vég mũ tag ti, ěprã ke ag tỹ ũri nĕn vég mũ ti, ag

tỹ kar kỹ nĕn venh ke mũ ti ke gé,” he tóg. ²⁰ “Krĩg ag vég ã tóg jĕ nĩ, inh nĩgé kã ki. Kỹ ã tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) tag vég mũ gé. Nhỹ ã mỹ kãmĕn, ã tỹ nĕn vég mũ tag ti. Topĕ tỹ jĕgnĕ jafã ag vĩ krĩg tỹ 7 (ke) tag ri ke nỹtĩ. Inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki ag tóg rĩr ti. Sỹ ã mỹ ěmã tỹ 7 (ke) tó mũ ěn tá ag nỹtĩ. Kar kỹ ag néj tỹ kri vin jafã ri ke nỹtĩ gé,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprã ke nĩ ve ěn ti.

2

Éfeso tá igreja ki ke ag mỹrá

¹ “Ũ tỹ ěmã tỹ *Éfeso* tá inh mré ke ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mĕ,” he tóg. “Ũ tỹ ã mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vĩ ti pĕgja tỹ krĩg tỹ 7 (ke) génh kỹ jĕ nĩ, hem nĩ. Kỹ tóg néj tỹ kri vin jafã tỹ 7 (ke) kã mĩ tĩ mũ gé, hem nĩ. ² “Ājag tỹ nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ, he ti,” hem nĩ iso. Vãsan ājag tóg tĩ. Iso krónh ke tũ ājag tóg nĩ. Ũn jykre pãno ag tóg ājag mỹ kórég nỹtĩ. Ājag kã mĩ ũ tóg ón kỹ: “*apóstolo* vĩ tỹ ěg nỹtĩ,” he ja nĩ. Ag jykre tugnỹm kỹ ājag tóg ag ón mũ tag to ag pan. ³ Iso tar ājag tóg nỹtĩ. Isugrĩn ājag tóg jagtar, ge ra ājag tóg iso krónh ke ja tũ nĩ.

⁴ Hã ra sóg nĕn ũ sĩ tó sór mũ, ājag mỹ. Ājag tỹ nĕn han mũ ũ tóg inh mỹ há tũ nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vén kỹ ājag tóg iso há tãvĩ nỹtĩ ja nĩgtĩ. Hã ra ājag tóg ũri to krónh ke mũ. ⁵ Ājag tỹ vãsỹ iso tar ěn mĩ ěkrĕn nĩ. Ājag jykre kórég tovãnh nĩ. Ājag tỹ inh ki ge vén ja ěn ri ke

nýtĩ mǎn nĩ. Ājag tỹ tag han sór tũ nĩn kỹ sóg ājag ki jun kỹ, ājag tỹ néj tỹ kri vin jafā ěn ma tĩg ke mũ, ha vem nĩ.

⁶ Nén ũ tóg hā ra há nĩ, ājag tỹ nén han mũ ũ. *Nicolaítas* he mũ ěn ag jykre to ājag tóg kórég tǎvĩ nýtĩ, isỹ ag jykre to kórég kóm,” he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki“, he tóg inh mỹ.

⁷ “Ũ nĩgrĕg nýtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nýtĩ ag hā mỹ tóg tó tĩ,” he tóg. “Ũ tỹ isovānh tũ ěn vỹ ka tỹ ěg rĩnrĩr han ke mũ ěn kanĕ konh ke mũ, Topĕ jakré ěn kanĕ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprā ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ *Ēfeso* tá ke ag mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hā vĕ.

Esmirna tá igreja ki ke ag mỹ rá

⁸ Kỹ tóg: “ũ tỹ ěmā tỹ *Esmirna* tá inh ki ge kỹ nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mĕ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ā mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vỹ tỹ ũn ve nĩ. Hā ra tóg tỹ ěgno nĩ gé,” hem nĩ. “Ter ja ti nĩ, hā ra tóg rĩr mǎn,” hem nĩ iso.

⁹ “Isugrĩn ag tóg ājag to kórég nýtĩ. Kỹ ājag tóg jagtar nýtĩ. Ki kanhró sóg nĩ. Ge ra ājag tóg inhhā riko ri ke nýtĩ. Ājag to ag tóg vĩ kónān tĩ, ũ tỹ ón kỹ: “*Judeu* vỹ tỹ ěg nýtĩ, Topĕ tũ vỹ tỹ ěg nýtĩ,” he mũ ag. Ag pijé tỹ Topĕ tũ nýtĩ’. *Satanás* tũ vỹ tỹ ag nýtĩ. ¹⁰ Ājag jagtar han jé ag tóg ke mũ, isugrĩn. Mũmĕg tũg nĩ hā ra. Japo vỹ ājag kato vāsān ke mũ. Kỹ ag tóg vĕseja kǎ tá ājag vām ke mũ. Kurā tỹ 10 (ke) ki ke

vĕ, ag tỹ ājag vóg kónān ke ti. Isovānh tũg nĩ. Kỹ ājag tóg rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ. Kỹ tóg ājag mỹ sér tĩnh mũ, he tóg,” hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg inh mỹ.

¹¹ “Ũ nĩgrĕg nýtĩ ag tỹ tỹ jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ũ tỹ inh ki ge kỹ nýtĩ ag hā mỹ tóg tó tĩ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg. “Ũ tỹ isovānh tũ ěn vỹ nũgme ki vár ke tũ nĩ,” he tóg, ũ tỹ tỹ ěprā ke nĩ ve ěn ti. Ti tỹ *Esmirna* tá ke ag mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hā vĕ.

Pérgamo tá igreja ki ke ag mỹ rá

¹² Kỹ tóg: “ũ tỹ ěmā tỹ *Pérgamo* tá inh ki ge kỹ nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mỹ tag rán nĩ, ha mĕ,” he mũ gé. “Ũ tỹ ā mỹ vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vỹ rógro jā régre vyn kỹ jĕ nĩ,” hem nĩ iso. ¹³ “*Satanás* nĩgja tá ājag tóg ěmā nýtĩ, ki kanhró sóg nĩ. Iso tar ājag tóg nýtĩ. Ājag régre tỹ *Antipas* tén ja ag tóg nĩ, ti tỹ ijiji tó tugrĩn. Ge ra ājag tóg iso: “ti ki kagtĩg sóg nĩ,” he ja tũ nĩ, ājag tỹ *Satanás* jamā tá nýtĩ ra.

¹⁴ Hā ra sóg nén ũ tó sór mũ gé, ājag mỹ, ti tỹ inh mỹ há tũ nĩn kỹ. Ājag kǎ mĩ ũ ag tóg *Balaão* jykre han sór mũ. *Balaão* vỹ *Balaque* mỹ ti tỹ *Israel* krĕ ag krĩn kónān ke kāmén ja nĩ, Topĕ vĩ mranh ke to. Kỹ ag tóg ón kỹ vĕnh kǎgrá to fĕnhhta ko ja nĩgtĩ. ěn ko kỹ ag tóg ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ’ he ja nĩgtĩ gé. Tag han sór ag tóg mũ gé, kỹ tóg inh mỹ kórég nỹ. ¹⁵ Kỹ ājag kǎ

mĩ ù ag tóg *Nicolaitas* he mũ ãn ag jykre han sór mũ gé. ¹⁶ Tovãnh nĩ, ãjag jykre tag. Ke tũ nĩ mũ ra sóg ãjag ki jun ke mũ, sỹ ù tỹ vễjyre tag han mũ ag kato vãsãn jé, rógro tỹ inh jênkã tá kãkutẽ mũ ãn tỹ,” hem nĩ, vênh rán ki,” he tóg, inh mũ, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti.

¹⁷ “Û nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mũ tóg tó tĩ,” he tóg.

“Û tỹ isovãnh tũ mũ sóg kanhkã tá vễjẽn tỹ péju kỹ nĩ ãn nĩm ke mũ. Ag mũ sóg pó kupri nĩm ke mũ gé. Kri vênh jiji tãg tóg rán kỹ nĩ. Û pijé vênh jiji tag ki kanhró nĩnh mũ'. Û tỹ mãg mũ ãn hã tóg ki kanhró nĩnh mũ, ti jiji tãg ki, he tóg, hem nĩ,” he tóg, ù tỹ tỹ ãprã ke nĩ ve ãn ti. Tĩ tỹ ãmã tỹ *Pérgamo* tá ke ag mũ vênh vĩ jẽnẽg mũn hã vẽ.

Tiatira tá igreja ki ke ag mũ rá

¹⁸ Kỹ tóg: “ù tỹ ãmã tỹ *Tiatira* tá inh ki ge kỹ nỹtĩ ag ki rĩr mũ ãn mũ tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Û tỹ ã mũ vênh vĩ jẽnẽg mũ vỹ tỹ Topẽ kósĩn nĩ, hem nĩ,” he tóg. “Ti kanẽ vỹ pĩ gru ri ke nĩ. Ti pẽn vỹ *ouro* jẽngrẽ ri ke nĩ gé,” hem nĩ iso. ¹⁹ “Ãjag tỹ nén han mũ vég sóg tĩ. Iso há tãvĩ ãjag tóg nỹtĩ, inh ki ge pẽ han kỹ ãjag tóg nỹtĩ. Inh rãnrãj han to krónh ke tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Vãsỹ ãjag tóg inh jykre to tar nỹtĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ãjag tóg ùri to tar kãfór nỹtĩ gé.

²⁰ Hã ra sóg nén ù sĩ tó sór mũ gé, ãjag mũ, ti tỹ inh mũ há tũ nĩn kỹ. *Jezebel* fi vĩ kamẽg ja tũ ãjag tóg nĩgtĩ. Hã kỹ fi tóg ón kỹ vĩ tĩ nĩ. Inh mũ rãnrãj tĩ ag krĩn kónãn fi tóg tĩ, ag tỹ fi mré nỹ jé, ag tỹ vênh kãgrã mũ nén ù nĩ pũn mũ ãn ko jé gé.

²¹ Fi tovãnh isóg mũ vẽ, fi tỹ fi jykre tugnỹm jé, hã ra fi tóg fi jykre kórég tovãnh sór tũ nĩ.

²² Fi kagãg jé sóg ke mũ. Û tỹ fi jykre han mũ ag vóg kónãn jé sóg ke mũ gé, ag tỹ fi jykre kórég tovãnh jãvãnh nỹtĩn kỹ.

²³ Fi krẽ kãgtén kãn jé sóg ke mũ gé. Kỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ inh jykre ki kanhró nỹtĩn mũ. Vênh kar tỹ nén to jykrén mũ ãn ve kãn sóg tĩ, ag tỹ nén han sór mũ ãn ke gé. ãjag tỹ nén han mũ ãn ri ke han jé sóg ke mũ, ãjag mũ, ha vem nĩ.

²⁴ ãjag kã mũ ù ag tóg hã ra fi jykre han ja tũ nĩgtĩ, ag tỹ *Tiatira* tá nỹtĩ ra. Ag pijé fi tỹ vễjyre han mũ han ja nĩ'. Ag tỹ nén ù to: “*Satanás* jykre jagy,” he mũ ãn han sór ja tũ ag nĩgtĩ. Hã kỹ sóg ag mũ nén ù jagy tónh ke tũ nĩ gé. ²⁵ ãjag tỹ nén han mũ to tar nỹtĩm nĩ. Gen kỹ inh kãtĩg mãn ke tag jãvãnh nỹtĩm nĩ.

²⁶ Û tỹ isovãnh tũ ãn ag tỹ sóg pã'i hynhan ke mũ, *povo* kar kri, ù tỹ inh vĩ ki króm mũ ag tỹ, ù tỹ iso krónh ke tũ ãn ag tỹ ke gé. Inh panh vỹ isỹ pã'i han, hã kỹ sóg ãjag tỹ pã'i han ke mũ gé, ²⁷ ãjag tỹ inh kóm tỹ *povo* kri pã'i nỹtĩ jé. Kỹ ãjag tóg ag to vãsãn ke mũ, *ferro* tỹ ag mrãnrãn kỹ, ãg tỹ go'or

tý kukrũ há gãm mũ ěn ri ke.
 28 Tar ājag tóg nýtĩnh mũ, ký sóg ājag mý krĩg mág nĩm ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, ag mý, vĕnh rán ki,” he tóg, ũ tý tý ěprā ke nĩ ve ěn ti.

29 “Ŭ nĩgrĕg nýtĩ ag tý tý jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ŭ tý inh ki ge ký nýtĩ ag hā mý tóg tó tĩ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg, ũ tý tý ěprā ke nĩ ve ěn ti. Ti tý ěmā tý *Tiatira* tá ke ag mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hā vĕ.

3

Sardes tá igreja ki ke ag mý rá

1 Ký tóg: “ũ tý ěmā tý *Sardes* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mý tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ŭ tý ā mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vỹ Topĕ kuprĩg tý 7 (ke) tý jagrĕ nĩ, ký tóg krĩg tý 7 (ke) génh ký jĕ nĩ gé, hem nĩ iso,” he tóg. “Ājag tý nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ. Vĕnh kar vỹ ājag to: “há ag nýtĩ, tar ag nýtĩ,” he tĩ. Hā ra ājag tóg iso krój nýtĩ. Hā ký ājag tóg ũn kągter mũ ri ke nýtĩ. 2 Nũr tovānh nĩ. Tar nýtĩm nĩ. Ke tũ nĩ mũ ra ājag tóg kągter pĕ han kãn ke mũ. Ājag jykre tugnỹm inh. Hā ra tóg há tũ nĩ ver. Topĕ vỹ ājag tý nĕn han mũ to há tũ nĩ ver. 3 Vĕnh vĩ sér mẽ ājag mýr. Ký to jykrĕn há han nĩ. To tar nýtĩm nĩ. To vāsān nĩ. Ājag nũgnũr ký sóg ājag krĩg mý jun ke mũ. Ŭ tý ěg tý nĕn péju tĩ tý ěg nũr krĩg mý jun ěn ri ke han jé sóg ke mũ. Inh jun ke kurā ki kagtĩg ājag tóg nýtĩ mýr.

4 Ājag kã mĩ ũ ag tóg hā ra vĕnh kavĕnh ja tũ nĩ, *Sardes* tá. Tag ag vỹ kur kupri ěn rĩnh ke mũ. Inh mré ag nýtĩnh ke mũ. 5 Ŭ tý isovānh tũ ěn ag vỹ kur kupri ěn rĩnh kãn ke mũ. Ag jigji kykũnh ke tũ inh nĩ, inh *livro* ki. Ŭn rĩnrĩr ke mũ ag jygi vỹ ki ránrán ký nýtĩ. ěn ag jigji tó jé sóg ke mũ, inh panh mý, ti tý jĕgnĕ jafā kar ag mý ke gé, he tóg, hem nĩ, vĕnh rán ki,” he tóg, inh mý, ũ tý tý ěprā ke nĩ ve ěn ti.

6 “Ŭ nĩgrĕg nýtĩ ag tý tý jĕmĕ jé, Topĕ kuprĩg vĩ ti. Ŭ tý inh ki ge ký nýtĩ ag hā mý tóg tónh ke mũ, Topĕ kuprĩg ti,” he tóg, ũ tý tý ěprā ke nĩ ve ěn ti. Ti tý ěmā tý *Sardes* tá ke ag mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũn hā vĕ.

Filadĕlfia tá igreja ki ke ag mý rá

7 Ký tóg: “ũ tý ěmā tý *Filadĕlfia* tá inh ki ge ký nýtĩ ag ki rĩr mũ ěn mý tag rán nĩ, ha mẽ,” he mũ gé. “Ŭ tý ā mý vĕnh vĩ jĕnĕg mũ vỹ *Davi* tý jãnkã nón jafā vyn ký jĕ nĩ, *chave* ěn ti, hem nĩ. Ti tý jãnkã ũ nón ký ũ tóg nĩfĕnh mãn ke tũ nĩ. Ký ti tý jãnkã ũ nĩfĕnh ký ũ tóg nón mãn ke tũ nĩ gé, hem nĩ, iso,” he tóg. 8 “Ājag tý nĕn han mũ ki kanhró sóg nĩ. Tý nĕn mág tũ ājag nýtĩ. Hā ra ājag tóg isỹ ājag mý nĕn tó mũ ěn ki króm ký nýtĩgtĩ. Isovānh ja tũ ājag tóg nĩgtĩ. Ājag mý sóg ěg tý jãnkã nón ěn ri ke han. Ký ũ tý ājag jo nĩfĕnh ke tóg tũ tĩ. 9 Ha mẽ, sỹ nĕn tónh ke ti. Ājag mý sóg ũ ag jĕgnĕnh mũ, *Satanás* mré ke ũ

ag. Ón kŷ ag tóg: “*Judeu* vŷ tŷ ěg nŷtŷ,” henh ke mŷ. Kŷ ag tóg ājag krēm mŷgmŷg kenh ke mŷ, ājag mŷ: “ěg kārōf ājag tóg nŷtŷ,” hen kŷ, ha vem nŷ. Ājag to há tāvŷ sóg nŷ. Hā kŷ ājag kato vāsānsān mŷ ag vŷ tag venh ke mŷ, ha vem nŷ. ¹⁰ Inh vŷ ki króm ājag tóg mŷ mŷr, sŷ ājag mŷ: “isovānh tŷg nŷ,” hen kŷ. Hā kŷ sóg ājag jŷ nŷgān ke mŷ, ga kri ke kar ag tŷ nén ū jagy venh ke kurā ěn kā. Ti jagy tāvŷ ve jé ag tóg ke mŷ, isŷ ag jykre tugnŷm kŷ. ¹¹ Kānhmar inh kātŷg ke mŷ. Ājag tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷ tag tovānh tŷg nŷ. Ke tŷ nŷ mŷ ra ū ag tóg ājag nŷtŷg ja ki nŷtŷn kŷ nén tŷ ājag mŷ sér tŷnh ke mŷ ěn venh ke mŷ, inhhā. ¹² Ū tŷ isovānh tŷ ěn ag tŷ sóg ĩn nŷna ri ke han ke mŷ, kanhkā tá. Tá ag pa mǎn ke tŷ nŷ. Ag kri sóg Topē jiji rán ke mŷ gé, Topē jamā jiji ti ke gé. Ēmā tŷ *Jerusalém* tǎg to ken hā vē. Kanhkā tá tóg kātérenh ke mŷ. Kar kŷ sóg ag kri ijiji tǎg rán ke mŷ gé, he tóg, hem nŷ, vēnh rán ki,” he tóg inh mŷ, ū tŷ tŷ ěprā ke nŷ ve ěn ti.

¹³ “Ū nŷgrēg nŷtŷ ag tŷ tŷ jēmē jé, Topē kuprŷg vŷ ti. Ū tŷ inh ki ge kŷ nŷtŷ ag hā mŷ tóg tónh ke mŷ, Topē kuprŷg ti,” he tóg, ū tŷ tŷ ěprā ke nŷ ve ěn ti. Ti tŷ ěmā tŷ *Filadélfia* tá ke ag mŷ vēnh vŷ jěněg mŷn hā vē.

Laodicéia tá igreja ki ke ag mŷ rá

¹⁴ Kŷ tóg: “ū tŷ ěmā tŷ *Laodicéia* tá inh ki ge kŷ nŷtŷ ag

ki rŷr mŷ ěn mŷ tag rán nŷ, ha mē,” he mŷ gé. “Ū tŷ ā mŷ vēnh vŷ jěněg mŷ jijin hā vŷ: “ki hā tó tŷn hā vē,” he mŷ, hem nŷ,” he tóg. “Ti hā tugrŷn Topē tóg nén ū kar han ja nŷgtŷ, hem nŷ iso,” he tóg. ¹⁵ “Ājag tŷ nén han mŷ ki kanhró sóg nŷ. Ājag pijé goj rŷ jagy ri ke nŷtŷ'. Kŷ ājag pijé goj kusa ri ke nŷtŷ gé'. Ājag tŷ goj rŷ jagy ěn ri ke nŷtŷ ran há tŷnh mŷ vē. Ājag tŷ goj kusa ěn ri ke nŷtŷ ran há tŷnh mŷ gé vē vē. ¹⁶ Hā ra ājag tóg goj rŷ mē ri ke nŷtŷ, ājag tŷ iso krój nŷtŷn kŷ. Hā kŷ sóg ājag vǎm sór mŷ. Ēg tŷ goj rŷ mē pra kŷ kujěn ěn ri ke han jé sóg ke mŷ, ājag tŷ, ha vem nŷ. ¹⁷ Vĕso ājag tóg: “riko ěg nŷtŷ, há ěg nŷtŷ, nén ū tóg ěg mŷ tŷ' he tŷ pē nŷ,” he tŷ. Hā tŷ tó ājag tóg tŷ. Jagtar ājag tóg nŷtŷ, mŷr, ha mē. Tŷ nén tŷ ājag tóg nŷtŷ. Jykre kórég ājag tóg nŷtŷ. Kur tŷ ājag tóg nŷtŷ. Kyvó ājag tóg nŷtŷ. Hā ra ājag tóg ki kagtŷg nŷtŷ, ājag kórég nŷtŷ tag ki. ¹⁸ Hā kŷ sóg ājag mŷ: “inh ki *ouro* há ěn mǎn kāmŷ jĕg,” he sór mŷ, “ājag tŷ riko nŷtŷ jé. Kur kupri kajām nŷ, ājag tŷ kator nŷtŷ tŷ nŷ jé, ājag mŷ'āg tŷ nŷ jé. Vĕnh kagta kajām nŷ, ājag kanĕ mŷ, ājag tŷ ve há han mǎn jé. ¹⁹ Isŷ ū to há nŷ ěn mŷ sóg vŷ tar han tŷ, ti kanhrān jé. Vĕso jykrĕn kŷ ājag jykre kórég tovānh nŷ. ²⁰ Mē há han nŷ, sŷ ājag mŷ nén tó mŷ tag. Re tá inh jĕ nŷ, jānkā tá, kŷ sóg tŷ tórón' tórón' ke mŷ. Ū tŷ inh vŷ mĕg mŷ mŷ tóg há tŷ. Kŷ tóg inh mŷ nón ke

mũ, jãnkã ti. Kĩ sóg ti ãn kã ra rãnh ke mũ. Kĩ sóg ti mré jẽn ke mũ. Kĩ tóg inh mré jẽn ke mũ gé, ha mẽ. ²¹ Û tỹ isovãnh tũ ên mỹ sóg: “inh mré nĩ,” he sór mũ. Kĩ tóg inh ri ke tỹ ãn mág nĩnh ke mũ. Inh panh mré sóg tỹ ãn mág nĩ ha, isỹ ti tovãnh ja tũ nĩn kỹ. Kĩ tóg tá inh mré nĩnh ke mũ gé,” he tóg, hem nĩ, vẽn rán ki,” he tóg, ù tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti.

²² “Û nĩgrêg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé, Topẽ kuprĩg vĩ ti. Û tỹ inh ki ge kỹ nỹtĩ ag hã mỹ tóg tónh ke mũ,” he tóg, ù tỹ tỹ êprã ke nĩ ve ên ti. Ti tỹ êmã tỹ *Laodicéia* tá ke ag mỹ vẽn vĩ jẽnêg mũn hã vẽ.

4

Kanhkã tá Topẽ mỹ vĩ há han

¹ Kĩ sóg kynhmỹ êvãnh, kỹ sóg kanhkã jãnkã vé. Hã ra tóg nor kỹ jẽ nĩ. Kĩ sóg vẽn vĩ ên mẽ mãn, vẽn vĩ tỹ *trombeta* kyr ri ke ên. Kĩ tóg inh mỹ: “ha kãtäpry,” he mũ. “Ã mỹ sóg ven sór mũ, ãjag tỹ kar kỹ nén venh ke mũ ti,” he tóg, vẽn vĩ ti.

² Kỹ vãhã Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ. Kỹ sóg nén nẽ vég mũ. Kanhkã tá tóg nĩgia sĩnvĩ kri nĩ nĩ. ³ Ti kakã tóg jẽngrẽ nĩ, pó sĩnvĩ tỹ *jaspe* mré *sardônio* jẽngrẽ ên ri ke. Nĩgia sĩnvĩ ên vỹ ta no jẽngrẽ ri ke jẽ gé, pó tỹ *esmeralda* jẽngrẽ ên ri ke. ⁴ Nĩgia sĩnvĩ ên pẽnĩn nĩgia sĩnvĩ ù tóg nỹtĩ gé. 24 (ke) ti nỹtĩ. Nĩgia ên kri kófa ag tóg nĩgnĩ kỹ nỹtĩ, kófa tỹ 24 (ke) ag. Kur kupri rĩnh kỹ ag tóg

nỹtĩ. *Ouro* tỹ krĩ tógfĩn jafã rĩnh kỹ ag tóg nỹtĩ gé. ⁵ Nĩgia sĩnvĩ ên tá ta tỹ kómkóm ke ri ke ên tóg vẽn ven mũ. Kỹ ta tỹ tỹrỹr he ri ke ên tóg mẽ há tĩ gé, vẽn vĩ ke gé. Ti jo pĩ jónhkó gru tỹ 7 (ke) tóg nỹtĩ gé. Topẽ kuprĩg to ken hã vẽ, hã vỹ: pĩ jónhkó gru tỹ 7 (ke), he mũ. ⁶ Nĩgia sĩnvĩ kakãm nén ù tóg nỹ nĩ, tỹ tóg *vidro* tỹ goj nĩ ve nĩ, goj jãpri, goj kókov pẽ.

Kỹ nĩgia sĩnvĩ ên pẽnĩn ù ag tóg nỹtĩ, ù tỹ 4 (ke) ag. Ag kakã ki ag tóg kanẽ e nỹtĩ, kar kỹ ag pãnĩ tá ke gé. ⁷ Ag kã mĩ ù tóg mĩg ve ri ke nĩ. Kỹ ù tóg monh ve ri ke nĩ gé. Kỹ ù tóg êg kakã ve ri ke nĩ. Jãvo ù tóg kónhkó mág tẽ tĩ ve ri ke nĩ. ⁸ Ag kar vỹ fêr tỹ 6 (ke) nỹtĩ. Kỹ ag tóg ag fêr ven ja ki kanẽ e nỹtĩ gé. Kurã mré kuty ki ag tóg jãn tĩ. Jãn to krónh ke vãnh ag tóg nỹtĩ. Ag jãn hã vẽ, ha mẽ: “ũn mág', mág', mág' vỹ tỹ ti nĩ, êg jóg tỹ Topẽ ti, ù tỹ nén kar han ki kanhró nĩ ên ti. Vãỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ tóg ùri nĩ gé. Kỹ tóg kãtĩg ke mũ gé,” he ag tóg tĩ, nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag. ⁹ Topẽ tỹ tỹ ùn mág nĩ ên hã tỹ ag tóg jãn tĩ. Ti mỹ vĩ há han ag tóg tĩ. Ti mỹ ag tóg: “nén kar hynhan há ã tóg nĩ,” he tĩ, ù tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ mũ ên mỹ. ¹⁰ Ag tỹ ti mỹ jãn kỹ kófa tỹ 24 (ke) ên ag vỹ mũgmũg ke tĩ, ù tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ên krêm. Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he tĩ, ùn rĩr nĩ ên mỹ. Ti rĩr nĩ vỹ tũ' henh ke tũ pẽ nĩ. Kỹ ag tóg ag krĩ tógfĩ ên vin tĩ, nĩgia sĩnvĩ ên krêm. ¹¹ Ti mỹ ag tóg: “êg *Senhor* vỹ tỹ ã nĩ,” he

mũ. “Topě vỹ tỹ ã nĩ. Nén ù kar to jykrén kỹ ã tóg hynhan ja nĩgtĩ, hã kỹ tóg ki nỹtĩ, ã tỹ nén hynhan mũ kar ên ti. Kỹ vènh kar vỹ ã mỹ vĩ há han ke mũ, ã to: “ùn mág vỹ tỹ ti nĩ,” hen kỹ,” he ag tóg, kófa ag, ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên mỹ.

5

Jesus tỹ livro mãn

¹ Kỹ sóg *livro* vég mũ. *Livro* ên vỹ grĩn kỹ nỹ. ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên vỹ *livro* ên mãn kỹ nĩ nĩ, ti pègja tỹ. Kã tá tóg rán kỹ nĩ, ti ven ja tá ke gé. Tógfĩn kỹ tóg nĩ nĩ, *livro* ti. Tógfĩn ja tỹ 7 (ke) tóg nĩ. ² Kỹ sóg Topě tỹ jẽně jafã éhé tãvĩ vég mũ gé. Vĩ tóg mũ, jamã há ra, kỹ tóg: “ù nỹ hỹn ti tógfĩ kavãn mũ?” he mũ.

³ Hã ra ag tóg vég tũ nĩ, kanhkã tá, êprã, vènh kuprĩg ag kã mĩ ke gé. Kỹ ù tỹ *livro* kavãn ke tóg tũ tĩ, ti rá ve jé.

⁴ Kỹ sóg fỹ mũ. Inh mỹ tóg e tĩ, ù tỹ *livro* kavãn ke tũ tĩn kỹ. ⁵ Kỹ kófa ag kã ù tóg inh mỹ: “fỹ tũg ra,” he mũ. “*Davi* krẽ'krẽ ag kã ùn pir ên tóg mĩg tar ri ke nĩ. Kỹ tóg vènh kar tỹ hèn ri ke ja nĩ. Ên vỹ ti tógfĩ tỹ 7 (ke) ên kygvãn ki kanhró nĩ. Kỹ tóg *livro* ki rá ên venh ke mũ,” he tóg inh mỹ.

⁶ Kỹ sóg nĩgja sĩnvĩ ên jo *cordeiro* vég mũ, mé krẽ ên ti. Nén nẽ tỹ 4 (ke) ag vỹ ti pénĩn nỹtĩ, kófa ag ke gé. Kỹ tóg tỹ ag tỹ tãnh kỹ rĩr mãn ên ri ke jẽ. Nĩka tỹ 7 (ke) ti jẽ, kanẽ tỹ 7 (ke) ke gé. Topě kuprĩg to ken hã vè, hã vỹ: nĩka tỹ 7 (ke) mré kanẽ tỹ 7 (ke), he mũ. Topě

vỹ ti jẽně ja nĩ, ti tỹ ga kar mĩ tĩg jé. ⁷ Kỹ *cordeiro* ên vỹ ù tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên tá jun mũ. Kỹ tóg ti ki *livro* ên mäg mũ, ù tỹ ti pègja tỹ *livro* mãn kỹ nĩ ên ti ki. ⁸ Kỹ nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag vỹ mũgmũg ke kãn mũ, kófa tỹ 24 (ke) ag ke gé. *Cordeiro* ên krẽm ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir. Kófa ag vỹ vãkyn jafã tỹ *harpa* génh kỹ nỹtĩ, pénky tỹ *ouro* génh kỹ ke gé. Pénky ên kã ki tóg fór nĩ, pũn kỹ ger há han jafã ên tỹ, hã vỹ: êg tỹ Topě mré vèmén tĩ, he mũ. ⁹ *Cordeiro* ên mỹ ag tóg jãn mũ. *Jesus* jé tag tó ag tóg mũ, ha mẽ. “Ã hã ne *livro* mãn kỹ ti tógfĩ kygvãg mũ ha'. Ã tén ja ag tóg nĩ, kỹ ã tóg ter kỹ êprã ke ag kygjãm, Topě mỹ, vènh vĩ kar tó tĩ ag kã mĩ, *nação* kar ag kã mĩ. *Povo* kar ag kã mĩ ã tóg ù ag kygjãm ja nĩgtĩ. ¹⁰ ã tỹ ùn kygjãm mũ ag mỹ ã tóg vènh rãnrãj nĩm ja nĩ gé, ag tỹ ã mỹ ã tũ ki rĩr jé, ag tỹ tỹ Topě mỹ rãnrãj tĩ nỹtĩ jé. Kỹ ag tóg êprã ke ag kri tỹ ùn mág nỹtĩnh mũ,” he ag tóg, kófa ag, jãnjãn kỹ.

¹¹ Kỹ sóg Topě tỹ jẽně jafã tỹ hèn ri ke vég mũ gé, *mil* tỹ hèn ri ke. Nĩgja sĩnvĩ ên jo ag tóg nỹtĩ, nén nẽ tỹ 4 (ke) ên ag mré, kófa ag mré ke gé. ¹² Jãnjãn kãn ag tóg mũ gé, jamã há ra. Kỹ ag tóg: “*cordeiro* tag tén ja ag tóg nĩ. Hã kỹ tóg ùri tỹ ùn mág jẽ,” he mũ. “Tỹ tóg vènh kar kri ùn mág jẽ ha. Riko tóg jẽ ha. Ki kanhró tóg jẽ ha. Tar tóg jẽ ha. Vènh kar vỹ ti mỹ vĩ há han mũ ha,” he ag tóg, Topě tỹ

jëgnë jafã ag.

¹³ Kÿ vãhã kanhkã tân kar ag vÿ jãnãn mũ, jamã há ra, êprã ke kar ag ke gé, vënh kuprĩg kar ag ke gé, goj ki ke kar ag ke gé. Kÿ ag tóg: “ũ tÿ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ên mÿ êg tóg vĩ há han ke mũ ha, *cordeiro* ên mÿ ke gé,” he mũ. “Ag pir mÿ ag tóg tÿ ùn mágnÿtĩ. Vënh kar kri ke vÿ tÿ ag nÿtĩ. Kÿ ag tóg tũ' henh ke tũ pë nĩ,” he ag tóg mũ sir, vënh kar pë ên ag.

¹⁴ Kÿ nén nê tÿ 4 (ke) ên ag vÿ tóg vĩ mũ gé sir. “Hã vë,” he ag tóg mũ. Kÿ kófa ag tóg mũgmũg ke kãn mũ sir, “Topë vÿ tÿ ã nĩ,” hen kÿ.

6

Jesus tÿ livro tógfĩ kygvãn

¹ Kÿ sóg *cordeiro* tÿ ti tógfĩ ve kavãn vég mũ sir, ti tógfĩ tÿ 7 (ke) ên ag kã ùn ve ên ti. Kÿ sóg nén nê tÿ 4 (ke) ag kã ù vĩ męg mũ gé sir. Ti vĩ vÿ ta tÿ tÿrÿr he ri ke nĩ. “Tág',” he tóg. ² Kÿ sóg vësÿjãm êvãnh kÿ kãvãru kupri vég mũ. Û tÿ kri nĩ vÿ vyj vyn kÿ nĩ nĩ. Ti mÿ ag tóg krĩ tógfĩ jun mũ, ti tÿ tÿ êprã ke kar kri ke jën kÿ.

³ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ régre tá krÿg vë sir. Kÿ nén nê ag kã mũ ù tóg: “tág',” he mũ gé. ⁴ Kÿ kãvãru kusũg vÿ jun mũ. Û tÿ kri nĩ ên mÿ ag tóg rógro téj jun mũ, ti tÿ êprã ke ag tÿ jagnë kato vãsãnsãn han jé, êprã ke ag tÿ jagnë kãgtén jé sir.

⁵ Kÿ *cordeiro* ên tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tãgtũ tá krÿg vë sir. Kÿ nén nê ag kã

mĩ ù tóg: “tág',” he mũ gé. Kÿ sóg vësÿjãm êvãnh kÿ kãvãru sá vég mũ sir. Û tÿ kri nĩ ên vÿ êg tÿ nén ù kar kufyg jafã mãn kÿ nĩ nĩ, êg tÿ nén ù kar kãmun jafã ti. ⁶ Kÿ sóg nén nê tÿ 4 (ke) ên ag kã ù vĩ męg mũ gé, kÿ tóg: “*trigo tÿ quilo* pir mãn jé ag tóg ke mũ ha, *por dia* kaja to,” he mũ, kÿ tóg kaja e tĩ. “Ke tũ nĩn kÿ ag tóg *cevada tÿ quilo* tãgtũ mãn ke mũ, *por dia* kaja ên to, (kÿ tóg kaja e tĩ gé). *Azeite* vóg tũg nĩ há ra, *vinho* vóg tũg nĩ gé, kaja si ên to ti fón nĩ,” he tóg mũ, vënh vĩ ti.

⁷ Kÿ *cordeiro* ên tóg ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tÿ 4 (ke) tá krÿg vë sir. Kÿ nén nê ag kã mũ ù tóg: “tág',” he mũ gé. ⁸ Kÿ sóg kãvãru ù vég mũ. Hã ra tóg vëser jógtãnh ên ri ke nĩ. Û tÿ kri nĩ ên tóg êg tén tĩ. Kÿ vënh kuprĩg ag vÿ ti nón kãmũ mũ gé. Ag tÿ êprã ke ag vënh kãpóv tÿ 4 (ke) ag kã ti vënh kãpóv pir ag kãgtén ke vë, rógro tÿ, ag kókĩr tÿ ke gé, vënh kaga tÿ ke gé, mĩg tÿ ke gé.

⁹ Kÿ *cordeiro* vÿ ti tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tÿ 5 (ke) tá krÿg vë sir. Kÿ sóg nĩgja sĩnvĩ ên krêm êvãnh kÿ, ag tÿ Topë vĩ tugrĩn ùn kãgtén mũ ag kar kuprĩg vigvég mũ. Topë vĩ tó to krónh ke ja tũ ag tóg nĩ. Hã kÿ ag tóg ag kãgtén ja nĩgtĩ, ù tÿ ag vĩ jëmë sór ja tũ ên ag. ¹⁰ Ên ag vÿ jamã há ra: “*Senhor'*,” he mũ. “Ûn mágn vÿ tÿ ã nĩ. ã tÿ nén tó mũ ên han ã tóg tĩ. ã mÿ kãnhmar êprã ke ag jykre tugnÿm sór

tũ, ã tỹ ag vóg kónān jé, ag tỹ ěg kãgtén ja tag tugrĩn?“ he ag tóg mũ. ¹¹ Kỹ tóg ag mỹ kur kupri junjun kỹ ag mỹ: “toreg ver’,” he mũ. “Û ag tóg nỹtĩ gé, ag tỹ ùn kãgtén ke mũ ù ag, ãjag mré ke ù ag. Topě vỹ ag nĩkré, kỹ tóg ki kanhró nĩ, ag tỹ ù tỹ hên ri ke kãgtén ke mũn ki. Ag tỹ ãjag mré ke ěn ag kãgtén kãn kar kỹ tóg ag jykre tugnỹm kãn ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg, ag tỹ ùn kãgtén mũ ěn ag mỹ.

¹² Kỹ sóg *cordeiro* ve mãn mũ. Kỹ tóg *livro* tógfĩ ù kavãg mũ gé. Ti tógfĩ tỹ 6 (ke) tá krỹg vë sir. Kỹ ga tóg jürũn ke mũ. Rã vỹ kuty' he mũ, kur sá kuty ěn ri ke. Kysã vỹ kusũg' he mũ gé. ¹³ Kỹ krĩg vỹ vár kãn mũ gé. Kejên kãka tóg ka tỹ vyryn vyryn ke tĩ. kỹ ti kaně tóg vár kãn tĩ, ti tánh ra. Ge ti nĩnh mũ, krĩg vár kãn ke mũ tag ti. ¹⁴ Kỹ kanhkã vỹ tũ' he mũ gé. Ěg tỹ *livro* grĩn ěn ri ke ti nĩ, kanhkã tũg ti. Pãnónh vỹ tũg kãn mũ gé, goj vãso kar ke gé. ¹⁵ Ěprã ke ag vỹ pãnónh nor krēm vënh pigjunh mũ, pãró vãso krēm, pã'i ag, vënh kar kri ke ag, ag pã'i ag mré hã, ùn riko ag mré hã, ùn tar ag mré hã, ùn *camarada* ag mré hã, ag *patrão* ag mré hã, ěprã ke kar ag mỹr, ha mẽ. ¹⁶ Kỹ ag tóg pãnónh mỹ vỹ mũ, pãró mỹ ke gé. “Ha ěg kri vár. Ha ěg kri tỹ tam ké. Ha ěg pigju. *Cordeiro* ěn vỹ ěg to jũ mũ. Kỹ ù tỹ nĩgia sĩnvĩ kri nĩ ěn vỹ ěg ki ěvãnh mũ. Ag jo ěg pigju,” he ag tóg mũ, ón kỹ, ěprã ke kar ag, pãnónh kar mỹ. ¹⁷ “Ag tỹ ěg to

jũnh ke vë. Pétêm ti huri, kurã kórég tag ti. Krenkren ke tũ ěg tóg nĩ,” he ag tóg mũ, ěprã ke kar ag, *cordeiro* ěn jũ kaměg kỹ.

7

Topě tỹ jëně jafã tỹ ùn e ránrán

¹ Kỹ sóg ga fyr mĩ ěvãnh kỹ Topě tỹ jëgně jafã tỹ 4 (ke) ag vigvég mũ. Ga péno tỹ 4 (ke) ki ag jëgjęg kỹ nỹtĩ. Kỹ ag tóg kãka tỹ 4 (ke) ag ki rĩr nỹtĩ gé, kãka tỹ hě kã tá mũ tũ nĩ jé. Kỹ kãka tóg tũ tĩ, ga kri, goj kri ke gé, ka kã mĩ ke gé. ² Rã jur ja tá sóg Topě tỹ jëně jafã ù kãtĩg vég mũ gé. Topě tỹ ěg ránrán jafã ma tóg kãtĩ mũ. Kỹ tóg kanhkã ra tãpřy mũ. Kỹ tóg Topě tỹ jëgně jafã tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ vỹ mũ. Topě vỹ ag mỹ: “ga mré goj kókén nĩ,” he ja nĩ, ù tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ. ³ Kỹ ù tỹ vënh rán jafã ma kãtĩ mũ ěn tóg ag mỹ: “toreg ver’,” he mũ. “Ga vóg tũg nĩ ver, goj ke gé, ka ke gé,” he tóg. “Ěg tỹ ver Topě mỹ rãnrãj tĩ ag ránrán sór vë, ag kakã ki,” he tóg, Topě tỹ jëně jafã ti, ù tỹ 4 (ke) ěn ag mỹ. ⁴ Kỹ tóg ag ránrán tĩ mũ. Û tỹ 140 *mil* (ke) ag hã vë, fag mré hã, ti tỹ *Israel* krě'krě ag kar kã mĩ ùn ránrán mũ ag. Ti *número* mẽ inh. ⁵ *Judá* krě tỹ 12 *mil* (ke) tóg rán kỹ nỹtĩ, *Rubem* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Gade* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁶ *Aser* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Naftali* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Manassés* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, ⁷ *Simeão* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke gé, *Levi* krě tỹ 12 *mil* (ke) ke

gé, *Issacar* krě tỹ 12 mil (ke) ke gé, ⁸ *Zebulom* krě tỹ 12 mil (ke) ke gé, *José* krě tỹ 12 mil (ke) ke gé, *Benjamim* krě tỹ 12 mil (ke) ke gé. Ěn ag ránrán kán tóg mũ, Topě tỹ jěně jafā ti.

Ůn e tỹ Topě mỹ vř há han

⁹ Tag pāte sóg ũn tỹ hěn ri ke ag vigvég mũ. E tāvřn ag nỹtř. Kỹ ũ tỹ ag nřkrěn ke tóg tũ tř. Tỹ ag ěprā ke ja nỹtř. *Naçāo* kar kā mř ke ũ ag vỹ tá nỹtř, *povo* kar kā mř ũ ag ke gé, věnh vř kar tó tř ag kā mř ũ ag ke gé. Kur kupri rřnh kỹ ag tóg nỹtř. Nřgja sřnvř ěn pěnřn ag tóg jěgjęg kỹ nỹtř, *cordeiro* rřnve. Tānh féj génh kỹ ag tóg nỹtř. ¹⁰ Ěn ag vỹ jamā há ra: “Topě hā vỹ ěg krenkren han mũ,” he mũ. “Ů tỹ nřgja sřnvř kri nř ěn vỹ ěg krenkren han mũ, *cordeiro* ti ke gé,” he ag tóg mũ.

¹¹ Topě tỹ jěgně jafā kar ag vỹ nřgja sřnvř ěn pěnřn nỹtř gé, ũn e ěn ag mré. Kófa ěn ag pěnřn ag nỹtř, něn ně tỹ 4 (ke) ěn ag pěnřn ke gé. Nřgja sřnvř ěn krēm mũgmũg ke kỹ ag tóg ũ tỹ kri nř ěn mỹ: “Topě vỹ tỹ ā nř,” he mũ. ¹² Kỹ ag tóg: “hā vé, věnh kar jé Topě hā mỹ věnh vř há tó,” he mũ. “Topě hā vỹ sřnvř jě. Ti hā mỹ ěg tóg věnh vř há tó tř. Tỹ tóg ũn mág jě, věnh kar kri, ũri. Hā vě,” he ag tóg mũ, Topě tỹ jěgně jafā ag.

¹³ Kỹ kófa ěn ag kā ũ tóg inh mỹ: “ag tỹ hě ri ke ně hřn, hā kỹ ag tóg kur kupri rřnh kỹ nỹtř?” he mũ. ¹⁴ Kỹ sóg ti mỹ: “inh pijé ki kanhró

nř,” he mũ. “Ā hřn tóg ki kanhró nř,” he sóg ti mỹ. Kỹ tóg inh mỹ: “něn ũ jagy mág pě ve ja ag tóg nř, *cordeiro* tugřn,” he mũ. “Ag vóg kónān jagy han ag tóg. Ag kur kygfa ag, *cordeiro* kyvénh tỹ, kỹ tóg kupri nỹtř, ag kur ti. ¹⁵ Kỹ ag tóg Topě nřgja sřnvř pěnřn nỹtř. Ti rānrāj han ag tóg tř, kurā kar ki, kuty ki ke gé, ti řn krēm. Ů tỹ nřgja sřnvř kri nř ěn vỹ ag jy nřgān mũ. ¹⁶ Ag pijé kókir mān ke mũ'. Ag pijé og'og sór mān mũ'. Rā vỹ ag pũn mān ke tũ nř ha, něn ũ gru ke gé, ¹⁷ *cordeiro* tỹ ag ki rřr kỹ, ũ tỹ nřgja sřnvř tá jě ěn ti. Ag tatř třg jé tóg ke mũ, goj nřhřg ja ra. Goj tỹ ag rřnrřr han mũ ěn ra tóg ag tatř třg ke mũ. Topě vỹ ag kygfỹ tỹ tũ' henh ke mũ,” he tóg inh mỹ, kófa ti, ũn e ěn ag to.

8

Livro tógř tỹ ěgno

¹ Kỹ *cordeiro* vỹ *livro* tógř tỹ ěgno kavāg mũ. Ti tógř tỹ 7 (ke) tá krřg hā vě. Kỹ tóg katy' he mũ, kanhkā tá, *meia hora* ki. ² Kỹ sóg Topě tỹ jěgně jafā tỹ 7 (ke) ag vég mũ. Ag mỹ ag tóg *trombeta* tỹ 7 (ke) junjun mũ. Topě nřgja sřnvř jo ag tóg nỹtř.

³ Kỹ Topě tỹ jěně jafā ũ tóg *ouro* tỹ pěnky ma kātř mũ, ěg tỹ ki Topě mỹ ger há pũn jafā ěn ti. Nřgja sřnvř ěn to tóg jě mũ. Kỹ ag tóg ti mỹ ka jěņo ger há tỹ hěn ri ke jun mũ, ti tỹ Topě mỹ pũn jé. Ěprā ke tỹ Topě ki ge kỹ nỹtř kar ag tóg Topě mré vēměn tř. Ag vř ja

ën mré tóg ti ger há ãn pũn sór mũ, Topẽ mũ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ti. ⁴ Kĩ tóg sir pũn mũ, Topẽ kato jẽ kĩ. Kĩ ti ger há ãn tóg kynhmỹ tãpřy mũ sir, Topẽ tũ ag tỹ ti mré vēmén ja ãn mré hã. ⁵ Kĩ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg pẽnky ãn fãn mũ, prãnh gru tỹ. Topẽ mũ nén ù kar pũn jafã tá tóg prãnh gru ãn mãg mũ. Kĩ tóg pẽnky kã kã nĩm kĩ ga kri fón mũ sir. Kĩ ta tóg kómkóm ke kĩ tỹřř he mũ, ga kri. Kĩ ga tóg jũrũn ke mũ gé sir.

Ag tỹ trombeta kynkyn

⁶ Kĩ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ãn ag tóg vẽn kãn mũ sir, ag tỹ trombeta kynkyn jé. ⁷ Kĩ ùn ve tóg ti tũ kyn vẽn mũ. Kĩ nãfy tóg ãprã ke ag kri vãr mũ, pĩ mré hã, vẽn kyvẽn mré hã ke gé. Kĩ ga vẽn kãpów tãgtũ ag kã ti vẽn kãpów pir tóg kugpũr kãn mũ, ka mré hã. Re vỹ pũr kãn pẽ han mũ sir.

⁸ Kĩ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ãn ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta régre vẽ sir. Kĩ nén ù tóg goj kafã tũ ki kutẽ mũ. Hã ra tóg tỹ pãnónh gru nĩ ve nĩ, pãnónh mãg tãvĩ. Kĩ goj vẽn kãpów tãgtũ ag kã ti vẽn kãpów pir tóg vẽn kyvẽn ri ke nĩ. ⁹ Goj ga vẽn kãpów tãgtũ ag kã ti vẽn kãpów pir tóg kãgter kãn mũ gé. Goj kri mũ mũ ãn, barco ãn vẽn kãpów tãgtũ ag kã ti vẽn kãpów pir tóg tũ' he kãn mũ gé, pãnónh ãn tugřĩn.

¹⁰ Kĩ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ãn ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tãgtũ

vẽ sir. Kĩ krĩg mãg pẽ tóg kanhkã tá kãtère mũ. Hã ra tóg gru nĩ, pĩ gru ãn ri ke. Kĩ tóg goj nĩhỹg vẽn kãpów tãgtũ ag kã ti vẽn kãpów pir kri kutẽ mũ. ¹¹ Krĩg ãn jijin hã vỹ: “fa,” he mũ. Kĩ goj ãn tóg fa nĩ sir. Kĩ ãprã ke tỹ hẽn ri ke ag vỹ kãgter mũ, goj kórég ãn kron kĩ.

¹² Kĩ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ãn ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tỹ 4 (ke) vẽ sir. Kĩ nén ù tóg rã kókég mũ. Kĩ jẽngrẽ tóg sĩ' he mũ, kysã jẽngrẽ ti ke gé, krĩg kar jẽngrẽ ti ke gé. Jẽngrẽ vẽn kãpów tãgtũ ag kã ùn pir tóg tũ' he mũ. Kĩ tóg kuty tãvĩ nỹ.

¹³ Kĩ sóg kónhkó mãg vég mũ, ti tẽ tĩn kĩ, kynhmỹ. ãn vỹ jamã há ra prẽr mũ. “!..Jagy ti tĩnh mũ, jagy ti tĩnh mũ, ãprã ke ag mũ..! !..Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tãgtũ ù ag vỹ ag tũ ti kynkyn ke mũ ha, kĩ tóg kórég tãvĩ nỹnh mũ ha,” he tóg mũ, kónhkó mãg ti.

9

¹ Kĩ Topẽ tỹ jẽgnẽ jafã tỹ 7 (ke) ãn ag kã ù tóg trombeta kyn mũ gé. Trombeta tỹ 5 (ke) vẽ sir. Kĩ sóg krĩg vég mũ. Kanhkã tá tóg kãtère ja nĩ, ãprã. Kĩ ag tóg ti mũ nũgme nón jafã fig mũ, chave ti, krĩg ãn mũ. ² Kĩ tóg nón mũ sir, nũgme ti. Hã ra nĩja tóg tá tũm tũm ke mũ, nĩja tar pẽ. Kĩ rã tóg kuty' he mũ. Ga kri tóg kuty' he kãn mũ. ³ Nĩja ãn kã tá tóg vãhã kãpa mũ, tỹ ópã tỹ hẽn ri ke nỹtĩ ve ti. Hã ra tóg pỹn kakřã tar ri ke nỹtĩ, tỹ ópã

nýtĩ ve ěn ti. ⁴ Ti pijé re ko tĩ'. Ti pijé ka féj ko tĩ'. Ti pijé ěkré ko tí gé'. Ti tỹ ěprā ke ag mỹ vĕnh kaga han kātĩg vĕ. Ěprā ke ũ ag tóg tỹ Topĕ tỹ rágrā tũ nýtĩ, ag kakā ki. Ěn ag tỹ ag mỹ vĕnh kaga han hā jé ag tóg junjun mũ, tỹ ópā nýtĩ ve ěn ag. ⁵ Ag pijé ěprā ke ag kăgtén mũ hā ra'. Kysā tỹ 5 (ke) ki ag tóg ěprā ke ag mỹ vĕnh kaga nĩm mũ. Ag tỹ ag vóg kỹ tóg pỹn kakrā tỹ ěg tugtān ri ke nĩ, ti kaga ti. ⁶ Kỹ ěprā ke ag tóg kăgter sór mũ, ti kaga jagy to. Hā ra ag tóg kăgter ke tũ nĩ, kysā tỹ 5 (ke) ěn ki. Ag kăgter sór mũ ra ag tóg kăgter ke tũ pĕ nĩ.

⁷ Ópā ěn tóg tỹ kăvāru ve nýtĩ. Kăvāru tỹ vĕnh génh mũnh ke ri ke tóg nýtĩ. *Ouro* tỹ ag tóg krĩ tógfĩ nýtĩ. Ag kakā vỹ ěg kakā ri ke nĩ. ⁸ Ag gānh vỹ fag gānh téj ri ke nĩ gé. Ag jā vỹ mĩg jā ri ke nĩ. ⁹ Ag fár tóg tỹ *ferro* tỹ *camisa* ri ke nĩ. Ag fĕr tỹ rānrānh he tóg mĕ há tí. Kỹ tóg kăvāru tỹ hĕn ri ke tỹ karósa tỹ hĕn ri ke nỹgnỹn ri ke nĩ, ag tỹ vĕnh génh mũnh ken kỹ. ¹⁰ Ag my kă tóg jĕ, ag préj ti, pỹn kakrā préj ri ke ti. Ag my tỹ ag tóg ěprā ke ag vóg kónān tí, kysā tỹ 5 (ke) ki. ¹¹ Ũ tỹ nũgme ki rĩr tí ěn, ũ tỹ Topĕ tỹ jĕnĕ jafā ri ke nĩ ěn vỹ tỹ ag pā'i mág nĩ, ópā ěn ag pā'i mág. *Hebreu* ag vĩ ki ti jiji vỹ: *Abadom*, he mũ, kỹ tóg *Grego* ag vĩ ki: *Apoliāo*, he mũ, hā vỹ: nĕn ũ kar kókég tí, he mũ, ěg vĩ ki.

¹² Nĕn jagy ve ve inh huri. Sỹ nĕn jagy régre venh ke nĕ

ha.

¹³ Kỹ Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 7 (ke) ěn ag kă ũ tóg *trombeta* kyn mũ gé. *Trombeta* tỹ 6 (ke) vĕ sir. Kỹ sóg vĕnh vĩ mĕg mũ. Topĕ mỹ nĕn ũ pũn jafā tỹ *ouro* tá tóg mĕ há tí, vĕnh vĩ ti, *mesa* ěn péno tỹ 4 (ke) ki. ¹⁴ Vĕnh vĩ ěn tóg ũ tỹ kyn mũ ěn mỹ: “Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 4 (ke) ěn kygvān tĩg,” he mũ. “Ũ tỹ goj mág tỹ *Eufrates* tá sigse kỹ nýtĩ ěn ag kygvān tĩg,” he tóg. ¹⁵ Kỹ tóg ũ tỹ 4 (ke) ěn ag kygvān tí mũ. Tá ag tóg jāvānh nýtĩ ja nĩgtĩ, ag tỹ ěprā ke tỹ hĕn ri ke ag kăgtén jé. Topĕ vỹ ag mỹ ag tỹ kurā ki ag kăgtén ke mũ ěn nĩm ja nĩ. Ěprā ke vĕnh kăpóv tăgtũ ag kă ũn pir ag kăgtén kăn jé ag tóg ke mũ, Topĕ tỹ jĕgnĕ jafā tỹ 4 (ke) ěn ag. ¹⁶ Ag krĕm *soldado* ag *número* mĕ inh, ũ tỹ kăvāru kri mũgtĩ ag. 200 *mil* (ke) ag nýtĩ, ag krĕm *soldado* ag. ¹⁷ Kỹ sóg ag vĕg mũ, *soldado* tỹ kăvāru kri mũ mũ ag. *Ferro* tỹ ag *camisa* nýtĩ. Kỹ ũ ag tóg kusũg nýtĩ, pĩ kusũg ri ke. Ũ ag tóg tánh nýtĩ. Ũ ag tóg māréro nýtĩ. Kăvāru krĩ vỹ mĩg krĩ ri ke nýtĩ. Ag jĕnkā tá pĩ gru tóg kăkutĕ mũ, nĩja ke gé. ¹⁸ Tag tỹ ag tóg ěprā ke ag kăgtén ke mũ, pĩ tỹ, nĩja tỹ, kăvāru ag. ¹⁹ Nĕn tỹ kăvāru jĕnkā tá kăkutĕ mũ ěn vỹ ěprā ke ag kăgtén ke mũ. Kăvāru ěn my vỹ tóg tỹ pỹn ve nĩ, pỹn krĩ. Ěn tỹ ag tóg ěprā ke ag kókén ke mũ gé.

²⁰ Ěprā ke ũ ag tóg hā ra krenkren ke mũ ver. Ag kăgtén kăn ke tũ ag tóg nĩ

ver. Kÿ ùn krenkren mũ ag pijé Nén-Kórég ag tovãnh mũ'. Vẽnh kãgrá tovãnh tũ ag nÿtĩ, pó tÿ vẽn kãgrá ên, ka tÿ vẽn kãgrá ên ke gé. Ver ag tóg tag kar to: “Topê vÿ tÿ ti nĩ,” he tĩ gé. Ag tÿ vêsóg ki vẽn kãgrá hynhan mũ ra tóg ag mũ tÿ Topê nĩ ve nĩ, ti kanê tũ ra, ti nĩgrêg nor tũ ra, ti tĩg vãn hã ra. ²¹ Ag pijé ag jykre tovãnh sór mũ', êprã ke krenkren mũ ên ag. Jagnê kãgtén ag tóg mũgtĩ. Kujá jykre han ag tóg mũgtĩ. Ag prũ tũ fag mré ag tóg nÿgnÿ mũgtĩ. Fag mén tũ ag mré fag tóg nÿgnÿ mũgtĩ gé. Jagnê tÿ nén ù pigju ag tóg mũgtĩ gé, êprã ke ag.

10

Livro sĩ

¹ Kÿ sóg Topê tÿ jẽnê jafã tar ù vég mũ. Kanhkã tá tóg kãtére mũ. Kanhkã góg vÿ ti kri rũm ke kÿ nÿ nĩ. Ti krĩ kri ta no tóg vẽn ven mũ. Ti kakã vÿ rã ri ke nĩ. Ti fa vÿ pĩ gru ri ke nÿtĩ. ² *Livro sĩ* tÿ tóg jén ke kÿ mãn kÿ jẽ nĩ. Ti pëgja tÿ tóg goj kafã tũ sãn mũ. Kÿ tóg ti jakãnh tÿ ga sãn mũ. ³ Prêr tóg mũ sir, jamã há ra. Kÿ tóg tÿ mĩg kyr mẽ tĩ, ti prêr ti. Kÿ ta tÿ tÿrÿr he tÿ 7 (ke) vÿ ti vĩ kafã mũ, jamã há ra. ⁴ Kÿ sóg ta tÿ tÿrÿr he mũ ên vĩ rán sór mũ. Hã ra ù tÿ kanhkã tá vĩ mũ tóg inh mÿ: “rán tũg nĩ,” he mũ. “Ta tÿ tÿrÿr he mũ ên vĩ tó sór tũg nĩ, ù mÿ,” he tóg.

⁵ Kÿ Topê tÿ jẽnê jafã ên, ù tÿ goj mré ga kri jẽ mũ ên tóg ti nĩgê tÿ kanhkã ki ven mũ,

ti pëgja tÿ. ⁶ Kÿ tóg: “sÿ ki hã tónh ke vẽ,” he mũ. “Topê vÿ ki kanhró nĩ,” he tóg. “Ûn rĩr nĩ ên vÿ ki kanhró nĩ, ùn ter vãn ên. Û tÿ kanhkã mré, ga han mũ ên vÿ ki kanhró nĩ, ù tÿ goj han mũ ên ti, ù tÿ ùn rĩr rĩr nÿtĩ kar ag hynhan mũ ên ti,” he tóg. “Ha vé, ti tÿ nén han ke mũ ên tovãnh mãn ke tũ ti nĩ ha, Topê ti. ⁷ Ti tÿ jëgnê jafã tÿ 7 (ke) ên ag kã ù vÿ *trombeta* kyn ke mũ. Kÿ tóg ù tÿ 7 (ke) tá krÿg ke mũ. Ti tÿ kyn kÿ Topê vÿ ti tÿ nén han sór mũ ên han ke mũ ha, ti tÿ vãsÿ to jykren mũ ên ti. Hã tó ja ti nĩ, ti rãnrãj han tĩ ag mÿ, ti vĩ tó tĩ ag mÿ ke gé, Topê ti,” he tóg, Topê tÿ jẽnê jafã ti.

⁸ Kÿ kanhkã tá ke ù tóg inh mré vëmén mãn mũ. Inh mÿ tóg: “ha tĩg,” he mũ. “*Livro sĩ* tÿ jén ke kÿ nĩ ên mãn tũg,” he tóg. “Û tÿ goj mré ga sãn kÿ jẽ ên ki *livro* mãn tũg,” he tóg. ⁹ Kÿ sóg tũg kÿ ti mÿ *livro* to vĩ mũ. Kÿ tóg inh mÿ: “té, ko ra,” he mũ. “Mÿg ri ke ti nĩ, ã tÿ kon kÿ. Kar kÿ tóg hã ra fa nĩnh mũ, ha vem nĩ,” he tóg. ¹⁰ Kÿ sóg *livro sĩ* ên mãn kÿ ko mũ. Kÿ tóg mÿg ri ke nĩ. Isÿ ko kar kÿ tóg fa nĩ sir.

¹¹ Kÿ ù tóg inh mÿ: “Topê tÿ nén hynhan ke mũ tó mãn jé ã tóg ke mũ,” he mũ. “Ti tÿ *povo* kar, *nação* kar, pã'i krêm ke kar, pã'i kar ag tÿ nén hynhan ke mũ tó jé ã tóg ke mũ,” he tóg, vẽn vĩ ti.

11

Û tÿ Topê vĩ tó tĩ ag

¹ Kǵ ag tóg inh mǵ vǎn jun mǵ, vǎn tǵ nĕn ũ kǎmun jafǎ ti. Kǵ ũ tóg inh mǵ: “tǎg’,” he mǵ. “Topĕ ĩn kǎmun nǐ, Topĕ mǵ nĕn ũ pŭn jafǎ mrĕ hǎ. Ũ tǵ krĕm Topĕ mrĕ vĕmĕn nǵtĭ ěn ag nǐgrĕn nǐ gĕ. ² Topĕ ĩn vǎso ěn kǎmun tŭg nǐ hǎ ra. Fóg ag tŭ vĕ, kǵ kǎmun tŭg nǐ. Kysǎ tǵ 42 (ke) ki fóg ag tóg ěmǎ ěn kókĕn ke mǵ, Topĕ tǵ ěmǎ to: “isŭ vĕ,” he mǵ ěn ti. ³ Ũ tǵ inh vĭ tó tĭ rĕgre ag jĕgnĕ jĕ sóg ke mǵ. Kur kórĕg rĭnh kǵ ag tóg isŷ ag mǵ nĕn tónh ke mǵ ěn tónh ke mǵ, kurǎ tǵ 1260 (ke) ěn ki,” he tóg inh mǵ, ag kǎ mǐ ũ ti.

⁴ Topĕ vĭ tó tĭ rĕgre ěn ag vŷ Topĕ vĭ to tar nǵtĭ, ka tǵ *oliveira* tar ěn ri ke. Kǵ ag tóg néj gru ri ke nǵtĭ, néj tǵ kri fĕg jafǎ kri nǵtĭg kǵ. Ũ tǵ tǵ ěprǎ ke ag kri ke ěn rǎ hǎ ti nǵtĭ, néj tǵ kri fĕg jafǎ rĕgre ěn ti. Tag ri ke ag nǵtĭ, Topĕ vĭ tó tĭ rĕgre ěn ag. ⁵ Ũ tǵ ag kato vǎsǎn kǵ ag tóg pĭ tǵ ag jĕnkǎ tá kǎkutĕ mǵ ěn tǵ ag tǵ tŭ’ he tĭ, ũ tǵ ag kato vǎsǎnsǎn mǵ ag tǵ. Hǎ kǵ ag kǎgter kǎn’ he tĭ, ũ tǵ ag vóg kónǎn sór mǵ ag. ⁶ Ag tǵ Topĕ vĭ tón kǵ ag tóg, ag tǵ ta kutĕ kamĕg sór kǵ ti kutĕ kamĕg tĭ, kǵ tóg kutĕ tŭ nĭgtĭ. Ag tǵ goj tǵ vĕnh kyvĕnh ri ke han sór kǵ ag tóg tǵ han tĭ gĕ. Ag tǵ ga kri ke ag vóg kónǎn sór kǵ ag tóg ag vóg kónǎn tĭ gĕ. Nĕn ũ jagy tǵ hĕn ri ke hynhan ag tóg tĭ, Topĕ vĭ tó tĭ rĕgre ěn ag.

⁷ Kejĕn ag tóg kǎmĕn kǎn mǵ sir, Topĕ tǵ ag mǵ nĕn tó mǵ ěn ti. Kǵ nŭgme tá mĭg tóg kǎkutĕ mǵ, kǵ tóg ag to

rǎrǎ kǵ ag kǎgtĕn mǵ. ⁸ Ag kǎgter kǵ ag tóg ěmǎ kuju tá vǎr kǵ nǵtĭ nǐ, ěg *Senhor* tǵ ěmǎ tá ka to sa ja ěn tá. ěmǎ ěn tá ke ag jykre tóg ěmǎ tǵ *Sodoma* tá ke ag jykre ri ke nǐ, ga tǵ *Egito* tá ke ag jykre ri ke ti nǐ gĕ. ⁹ Kurǎ tǎgtŭ mrĕ kurǎ kuju ki ag tóg vĕser ěn vigvég mǵ. Vĕnh kar ag vŷ ag vigvég mǵ, *povo* kar ag, pǎ’i krĕm ke kar ag, vĕnh vĭ kar tó tĭ ag kar ke gĕ. Ag pijĕ ga krĕm ag pigju mǵ’, vĕser ěn ag. ¹⁰ ěprǎ ke kar ag mǵ tóg sér tĭ, ag kǎgter ti. Fĕnh ta mǎg han ag tóg mǵ. Jagnĕ mǵ ag tóg *presente* jĕgnĕg mǵ. Topĕ vĭ tó tĭ tag ag vŷ ěprǎ ke ag vóg kónǎn jagy han ja nĭgtĭ, hǎ kǵ tóg ag kǎgter kǵ vĕnh kar mǵ sér gŷ tĭ sir.

¹¹ Kurǎ tǎgtŭ kri kurǎ kuju tŭg kǵ Topĕ tóg hǎ ra ag rĭn mǎn mǵ sir, ti kuprĭg tǵ. Kǵ vĕnh kar ag tóg jŭrŭn ke jagy han mǵ sir. ¹² Kǵ kanhkǎ tá vĕnh vĭ tóg ag mǵ mĕ há tĭ. Kǵ tóg Topĕ vĭ tó tĭ rĕgre tag ag mǵ: “kunĭg,” he mǵ. Kǵ ag kato vǎsǎnsǎn mǵ ag vŷ ag tǵ kanhkǎ ra jǎpŷ vĕg mǵ sir, kanhkǎ góg kǎ mǐ. ¹³ Kǵ ga tóg jŭrŭn ke mǵ sir. ěmǎ tá tóg ĩn vĕnh kǎpóv tǵ 10 (ke) ag kǎ ũn pir kókĕn kǎn mǵ, ga tǵ jŭrŭn ke ti. ěprǎ ke tǵ 7 *mil* (ke) vŷ kǎgter mǵ, ěn kǎ. Ũn kǎgter tŭ ag tóg kanĕ jur mǵ. Ag mŭmĕg vŷ ag kǎgtĕn kren mǵ. Kǵ ag tóg Topĕ to: “ũn mǎg vŷ tǵ ti nǐ,” he mǵ vǎhǎ.

¹⁴ Nĕn jagy ũ vŷ hur tŭ’ hé. Nĕn jagy ũ tóg ver kǎ nǐ nǐ.

Trombeta tỹ ěgno kyr

¹⁵ Kỹ Topě tỹ jěgně jafã tỹ 7 (ke) ěn ag kã ũ tóg trombeta kyn mũ gé sir. *Trombeta tỹ 7* (ke) vễ sir. Kỹ kanhkã tá vễnh vĩ tỹ hễn ri ke tóg mễ há tí. “Vãhã tóg ěprã ke kar ag kri tỹ ũn mág jễ, Topě ti, ěg *Senhor* ti ke gé,” he ag tóg. “Vãhã ag tóg nén ũ kar ki rĩr nỹtĩ ha. Kỹ tóg tũ' henh ke tũ nĩ, ag rãnrãj ti,” he ag tóg.

¹⁶ Kỹ kófa tỹ 24 (ke) ěn ag, ũ tỹ Topě mré ag nĩgja kri nĩgnĩ kỹ nỹtĩ ěn ag vỹ ti krẽm mũgmũg ke kãn mũ sir. Kỹ ag tóg ti mỹ: “Topě vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ sir. ¹⁷ Jãnjãn ag tóg mũ gé sir, ha mễ. “Topě, pã'i mág, nén ũ kar han há ã tóg nĩ,” he ag tóg mũ. “Vãsỹ ã tóg nĩ nĩ, kỹ ã tóg ũri nĩ gé. ěg mỹ tóg sér tí, ã tỹ tỹ pã'i mág nĩn kỹ. ã tar nĩ kỹ ã tóg pã'i ũ ag pan kãn. ¹⁸ Ag to jũ jế ã tóg ke mũ ha. ũn kãgter mũ ag jykre tugnỹm kãn jế ã tóg ke mũ ha. ã kurã vỹ hur jun, kỹ ã tóg ã rãnrãj han tí ag mỹ ag rãnrãj kaja ti ven ke mũ, ã vĩ tó tí ag mỹ ke gé, ã tũ kar ag mỹ, ũn mág ag mỹ, ũn kãsir ag mỹ. Kỹ ã tóg ũ tỹ ěprã ke ag kókén ja ěn ag kókén kãn ke mũ ha, vễnh kaja jế,” he ag tóg mũ, kófa tỹ 24 (ke) ěn ag.

¹⁹ Kỹ ũ tóg Topě ĩn nón mũ, ĩn tỹ kanhkã tá jễ ěn. Kỹ Topě *caixa* ěn tóg ve há' he kỹ nỹ nĩ, Topě tỹ ti tũ ag mré jykrén kỹ ag mỹ *caixa* fig mũ ěn ri ke. Kỹ ta tóg kómkóm ke kỹ tỹrỹr he mũ. Ga vỹ ragra ke jagy han mũ sir. Kỹ nãfy vỹ văr mũ gé sir, nãfy mág.

12*Mĩg fěr kãme*

¹ Kỹ kanhkã tá nén ũ vễnh mỹ tóg vễnh ven mũ. ũn tỹtã fi vỹ tóg vễnh ven mũ. Kỹ rã tóg fi mỹ tỹ fi kur nĩ. Kysã sãn kỹ fi tóg jễ nĩ. Fi krĩ tógfi vỹ krĩg tỹ 12 (ke) tỹ há nĩ. ² Kufy fi tóg jễ nĩ, hã ra fi tóg kaga mũ, kỹ fi tóg jagtar nĩ sir.

³ Kỹ kanhkã tá nén ũ ũ tóg vễnh ven mũ gé. Mĩg fěr kusũg tóg vễnh ven mũ. Ti pir ra tóg krĩ tỹ 7 (ke) nĩ, nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfi tóg nỹtĩ, ti krĩ tỹ 7 (ke) to. ⁴ Ti my tỹ tóg krĩg tỹ hễn ri ke kókég mũ. Kỹ tóg ěprã văr mũ. Krĩg vễnh kãpóv tăgtũ ag kã ũn pir kókén kãn tóg mũ. Kỹ tóg ũn tỹtã ěn fi jo tá jễ nĩ, mĩg fěr kusũg ěn ti. Ti tỹ fi kósın mãn sór vễ, ti mur kỹ. ⁵ Kỹ tóg mur mũ sir. Hã ra tóg gré nỹ. Tỹ tóg pã'i mág pễ jễnh ke mũ, ěprã ke kar kri. Kỹ tóg ag mỹ vĩ tar han ke mũ. Ti mur kỹ ag tóg kanhkã ra ti va mũ mũ, Topě nĩgja sĩnvĩ ěn ra, mĩg fěr jo. ⁶ Kỹ ũn tỹtã ěn fi tóg ga kórég ra tí mũ, mĩg fěr jo vễnh pēju kỹ. Tá Topě tóg fi mỹ fi tỹ ki vễnh pėjunh ke han ja nĩ. Tá ũ tóg fi mỹ vễjẽn vin tí, kurã tỹ 1260 (ke) ki.

⁷ Kỹ kanhkã tá vễnh génh tóg kutě mũ. Topě tỹ jěgně jafã ag to pã'i mág tỹ *Miguel* vỹ mĩg fěr ěn kato vãsãn mũ, ti krẽm ke ag mré. Kỹ mĩg fěr ěn tóg ti krẽm ke ag mré *Miguel* to rará mũ gé sir. ⁸ Hã ra ag tóg ti tỹ hễn ri ke mũ sir, kanhkã tá ke ag, mĩg fěr ěn ti tỹ. Kỹ ag tóg kanhkã

tá ti kutēm mũ, ti mré ke kar ag mré. ⁹ Mĩg fěr ěn kutēm ag tóg mũ sir. Pŷn ve tŷ ũn ve fag krĩn kónān mũ ěn hã vĕ. Japon hã vĕ. *Satanás* hã vĕ. Ěprã ke ag tŷ Topĕ kato vãsānsān han mũ ěn hã vĕ, hã vŷ: mĩg fěr, he mũ. Ag tŷ kanhkã tá ti kutēm kŷ ag tóg ga kri ti fón mũ sir, ti krēm ke kar ag mré hã.

¹⁰ Kŷ sóg kanhkã tá vĕnh vĭ ũ mĕg mũ gé. Jamã há ra tóg: “tág’,” he mũ. “Ěg krenkren han tóg huri, Topĕ ti. Kŷ vĕnh kar tóg vé, Topĕ tŷ tŷ ũn mág pĕ nĩ ti. Vãhã *Cristo* tóg vĕnh kar mŷ ti tŷ tŷ ũn tar nĩ ěn ven huri. Ag tŷ ũn kutēm mũ ěn tóg ěg mré ke ag kato vĭ kónān ja nĩgtĩ, Topĕ mŷ, kurã ki, kuty tá ke gé. Hã ra tóg kutēm kŷ jĕ ha. ¹¹ Ěg mré ke ag vŷ ti tŷ hĕn ri ke ja nĩgtĩ, *cordeiro* kyvĕnh ěn tigrĩn, vĕnh vĭ há ěn tigrĩn, ag tŷ vĕnh kar mŷ Topĕ vĭ tó tĩ ěn tigrĩn. Ag kã ũ kãgtĕn ja ag tóg nĩgtĩ. Hã ra tóg ag mŷ tŷ nĕn ũ tũ nĩ ja nĩgtĩ, ag tŷ *Jesus* tigrĩn ag kãgtĕn mũ ra. Hã kŷ ag tóg Japo tŷ hĕn ri ke ja nĩ. ¹² Ti kutĕ kar kŷ tóg kanhkã tãn kar mŷ sér tĩ ha. Hã ra tóg ga kri mũ ag mŷ jagy tĩnh mũ. Japo vŷ ag mré jĕ ha, ga kri, ag tŷ kanhkã tá ti kutēm kŷ. Kŷ tóg jũ jagy han kŷ kynĕ tĩ. Ti kurã vŷ kakó nĩ ha. Tag tigrĩn tóg jũ jagy han kŷ kynĕ tĩ nĩ, Japo ti,” he tóg, ũ tŷ kanhkã tá vĭ mũ ti.

¹³ Kŷ mĩg fěr ěn tóg ěprã jĕ ha. Hã kŷ tóg ũn tŷtã ěn fi vóg kónān sór mũ, ũ tŷ gĩr vég mũ ěn fi. ¹⁴ Kŷ ag tóg fi mŷ kónhkó

mág fěr ri ke ěn junjun mũ. Kŷ fi tóg tŷ ga kórég ěn ra tĕ tĩ mũ. Tá fi tóg vĕnh péju kŷ nĩ nĩ, prŷg tãgtũ kri prŷg kuju ki. Kŷ pŷn kórég ěn tóg tá fi vóg tũ nĩ ha, fi vĕnh péju ja tá. ¹⁵ Kŷ tóg goj var ri ke han mũ, pŷn ti. Ti jĕnkã tá tóg kãkutĕ mũ, goj var ti. Ti tŷ ũn tŷtã ěn fi nãr han sór vĕ. ¹⁶ Hã ra ga tóg fi mŷ goj ěn tŷ gym ke mũ, goj tŷ mĩg fěr jĕnkã tá kãkutĕ mũ ěn tŷ. Kŷ fi tóg ga tigrĩn kren mũ sir. ¹⁷ Kŷ mĩg fěr tóg jũ kŷ tĩ mũ, ũn tŷtã ěn fi tovãnh kŷ. Kŷ tóg fi krĕ kato vãsān tĩ mũ gé, hã vŷ: ũ tŷ Topĕ vĭ ki króm mũ ag, ũ tŷ *Jesus* to krónh ke tũ ag, he mũ. Ũn tŷtã ěn fi krĕ ag hã vĕ.

¹⁸ Kŷ mĩg fěr ěn tóg goj fyr ra tĩ mũ.

13

Mĩg régre ag kãme

¹ Kŷ mĩg ũ tóg goj mág kã tá kãkutĕ mũ. Ti pir ra tóg krĩ tŷ 7 (ke) nĩ. Nĩka tŷ 10 (ke) ti nĩ gé. Ti krĩ tógfi tóg ti nĩka kri nŷtĩ. Kŷ ti jygji tóg ti krĩ kri ránrán kŷ nŷtĩ. Hã ra tóg tŷ Topĕ to vĭ kónān tãvĩ nŷtĩ, ti krĩ to ránrán kŷ nŷtĩ ěn ti. ² Goj kã tá mĩg ěn tóg mĩg rá ri ke nĩ. Ti pĕn tóg krĩnhpĕnufã pĕn ri ke nŷtĩ. Ti jĕnky tóg mĩg kusũg jĕnky ri ke nĩ. Kŷ mĩg fěr ěn tóg goj kã tá mĩg tŷ pã'i mág pĕ han mũ, ti tŷ ag nĩgja kri nĩ jĕ. ³ Ti krĩ ũ fynh ja ag tóg nĩ. Kŷ tóg ter kren. Hã ra tóg há' he mãn, goj kã tá mĩg ěn ti. Ěprã ke kar ag vŷ ti vég mũ. Kŷ tóg ag mŷ e kar tĩ. Ti vĭ kri ag tóg fig mũ. ⁴ Mĩg fěr

ën to ag tóg: “Topê vê,” he tĩ, êprã ke kar ag, ti tỹ goj kã tá mĩg ãn tar han ja tugrĩn. Goj kã tá mĩg ãn to ag tóg: “Topê vê,” he tĩ gé. “Û tóg ti ri ke tũ pẽ nĩgtĩ,” he ag tóg tĩ. “Û tóg ti tar kãfór tũ nĩ,” he ag tóg tĩ gé.

⁵ Goj kã tá mĩg ãn vỹ vĩ vènh mỹ han jẽ nĩ. Ti vỹ tỹ tóg Topê kato vãsãn mũ. Kysã tỹ 42 (ke) ki tóg tar jẽ nĩ, vènh kar kri. ⁶ Kĩ tóg Topê to vĩ kónãn mũ, Topê jiji to ke gé, ti ãn to ke gé. Kanhkã tân kar ag to tóg vỹ kónãn mũ gé. ⁷ Kĩ tóg Topê tỹ ãn kuprẽg mũ ag kãgtén to vãsãn mũ gé. Kĩ tóg ag tỹ hẽn ri ke mũ gé sir, goj tân tỹ mĩg ãn ti. Hã ra Topê tóg ver ti to fen nĩ. Kĩ *povo* kar ag, *nação* kar ag, *pã'i* krẽm ke kar ag, ù tỹ vyr mỹ vỹ nỹtĩ ãn ag kar vỹ mĩg ãn vỹ hã jẽmẽg mũ. ⁸ Êprã ke kar ag vỹ ti to: “Topê vê,” he tĩ. Ag jãvo ù ag jygji tóg ránrán kỹ nỹtĩ, Topê *livro* ki, ù tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ ãn ag. Topê tỹ nèn ù kar han ke to hã tóg ag jygji ránrán ja nĩgtĩ, *livro* ãn ki. *Cordeiro* tỹ ùn jagfy ter ja ãn ag tũ vê, *livro* ãn ti.

⁹ Ûn nĩgrẽg nỹtĩ ag tỹ tỹ jẽmẽ jé. ¹⁰ Topê tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ ù ag to: “nĩgfénh kỹ ag nỹtĩnh mũ, isugrĩn,” hen kỹ ag tóg nĩgfénh kỹ nỹtĩnh mũ, vèseja kã ki. Ti tỹ ag to: “rógro tỹ ag tóg ag kãgtén ke mũ,” hen kỹ ag tóg, rógro tỹ ag kagtén ke mũ sir. Û tỹ Topê mỹ vènh vin mũ ãn ag jé to krónh ke tũg. Ag jé Topê tovãnh tũg.

¹¹ Kĩ sóg mĩg ù vég mũ gé. Ga kã tá tóg kãkutẽ mũ. Nĩka

régre ti nĩ, *cordeiro* nĩka ri ke. Ti vỹ tóg hã ra mĩg fèr ãn vỹ ri ke nĩ. ¹² Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg ti tỹ han mũ kar hynhan tĩ, ga kã tá mĩg ti. Kĩ tóg êprã ke kar ag to vãsãn mũ, ag tỹ goj kã tá mĩg ãn to: “Topê vê,” he jé, ùn ter kren mũ ãn to. ¹³ Ga kã tá mĩg tag vỹ nèn ve vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Pĩ tỹ kanhkã tá kãtère han tóg tĩ, êprã ke kar ag rĩnve. ¹⁴ Ti tỹ ãg tỹ nèn han vãnh tỹ hẽn ri ke hynhan kỹ tóg êprã ke kar mỹ ón mũ, ag tỹ ti kamẽg jé. Goj kã tá mĩg ãn rĩnve tóg *milagre* tỹ hẽn ri ke hynhan mũ. Kĩ tóg êprã ke ag mỹ: “ag tỹ mĩg ãn fynh mũ ra tóg ter ja tũ nĩ. Ha ti kãgrá han’,” he mũ, ga kã tá mĩg ãn ti. ¹⁵ Kĩ tóg goj kã tá mĩg kãgrá ki hu he mũ. Kĩ tóg rĩr mũ, ti kãgrá ti. Kĩ tóg vỹ mũ gé. Kĩ tóg ù tỹ ti to: “Topê vê,” he jãvãnh ãn ag kãgtén kãn mũ sir, ti kãgrá rĩr jẽ ãn ti. ¹⁶ Ga kã tá mĩg ãn tóg tỹ êprã ke kar ag kri ke nĩ, ùn mág ag kri, ùn kãsir ag kri, ùn riko ag kri, ùn jagtar ag kri, ù tỹ tỹ *camarada* nỹtĩ ag kri, ag *patrão* ag kri ke gé. Kĩ tóg ag kar to vãsãn mũ, ag tỹ ag pẽgja tá ag nĩgé pãñĩ ki ti jiji ránrán jé. Ag kakã ki ag tóg ti jiji ránrán mũ gé. ¹⁷ Kĩ ùn ránrán kỹ nỹtĩ ag hã tóg nèn ù kũmpira he kỹ, nèn ù vène he tĩ gé inhhã. Ûn rá tũ ag vỹ nèn ù kũmpira he mãn ke tũ nĩ. Vènh rá tag vỹ tỹ ga kã tá mĩg ãn jiji nĩ, ti *número* ti ke gé.

¹⁸ Ûn krĩ há ag hã tóg ti *número* to jykrén há han ke mũ. Ûn krĩ tũ ãn ag pijé to

jykrén ke mũ'. Ěprã ke jiji vĕ,
ti *número* ti, hã vỹ: 666, he mũ.

14

Ůn krenkren ky nýtĩ ag jãn

¹ Kĩ sóg ki ěvãnh ky *cordeiro* ěn ve mãn mũ. Pãnónh kri tóg jĕ nĩ, pãnónh tỹ *Sião* he mũ ěn kri. Ůn e ag tóg ti mré tá nýtĩ, ũ tỹ 144 *mil* (ke) ag. *Cordeiro* ěn jiji tóg ag kakã ki rán ky nĩ, Ti jóg jiji vỹ ag ki rán ky nĩ gé. ² Kĩ sóg kanhkã tá nĕn ũ mĕg mũ. Tỹ tóg sa krog mĕ tĩ. Tỹ tóg ta tỹ tỹr̃r̃ he ri ke tĩ gé. Kĩ tóg tỹ ag tỹ vãkyn jafã tỹ *harpa* kyn ěn ri ke tĩ gé, ti kyr ti. ³ Vĕjãn tãg tó ag tóg mũ gé, nĕn nĕ tỹ 4 (ke) ěn ag rĩnve, kófa ag rĩnve ke gé, nĩgia sĩnvĩ ěn tá. Ů tỹ 144 *mil* (ke) ag vỹ Topĕ jĕ tãg tag tó há nýtĩ, ěn ag tãvĩ. Ěprã ke ja ag vĕ. Hã ra ag tóg krenkren ky nýtĩ. ⁴ Jãnhkri ag nýtĩ. Ag pijé fag vóg ja nĩgtĩ'. *Cordeiro* mré ag tóg mũ ja nĩgtĩ, ag tỹ tỹ ěprã ke ra. Ěprã ke ag kã mĩ tóg ag kygjãm ja nĩ, *cordeiro* ti. Kĩ ag tóg tỹ Topĕ tũ nýtĩ, *cordeiro* tũ ke gé. ⁵ Ag pijé ũ mỹ ón ja nĩgtĩ'. Kygnĕ ja tũ pĕ ag tóg nĩgtĩ.

Topĕ tỹ jĕgnĕ jafã tãgtũ ag

⁶ Kĩ sóg Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ũ vĕg mũ gé. Kanhkã krĕm tóg tĕ tĩ mũ. Kĩ tóg Topĕ vĩ ma kãtĩ mũ. Topĕ vĩ ěn vỹ tũ' henh ke tũ nĩ. Ti tỹ ěprã ke kar ag mỹ Topĕ vĩ tónh ke vĕ, *nação* kar ag mỹ, *povo* kar mỹ ke gé, vyr mỹ vĩ nýtĩ kar ag mỹ ke gé. ⁷ Kĩ tóg prĕr mũ sir. "Topĕ hã kamĕg nĩ, ti hã to:

ũn mág vỹ tỹ ti nĩ, hem nĩ," he tóg. "Ti kurã vỹ hur jun. Ěprã ke ag jykre tugnỹm jĕ tóg ke mũ ha. Ů tỹ kanhkã mré, ga han kar ky, goj han mũ ěn hã mỹ: "Topĕ vỹ tỹ ě nĩ," hem nĩ," he tóg, Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ěn ti.

⁸ Ti nón Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ũ tóg jun mũ gé. Kĩ tóg: "ĕmã tỹ *Babilônia* vỹ kókĕn ky nỹ ha," he mũ. "Ěprã ke kar to tóg vãsãn ja nĩ, *Babilônia* to pã'i ti, ag tỹ ti mré ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ jĕ, fag tỹ ti ri ke fag mén tũ ag mré nỹgnỹ jĕ. Kĩ tóg vĕnh kar tỹ ti mré *vinho* fã pĕ kron ri ke nĩ," he tóg.

⁹ Kĩ Topĕ tỹ jĕnĕ jafã ũ tóg ag nón kãtĩ mũ gé. ěn vỹ prĕr ky: "!.ěprã ke ũ ag tóg mĩg to: topĕ vĕ, he ja nĩgte..!" he mũ, prĕr ky. "!.Ti kãgrã to ag tóg: topĕ vĕ, he ja nĩgte..! Ag kakã ki ag tóg ti rá han ja nĩgte..! Ag nĩgé pãnĩ ki ag tóg ránrán ky nýtĩ gé..!" he tóg. ¹⁰ "ěn ag vỹ Topĕ tỹ ag to jũ jagy han venh ke mũ ha..! Kĩ tóg ag tỹ *vinho* kron ri ke nĩ ha..! Topĕ vỹ jũ jagy han ky jĕ ha..! Kĩ tóg ěg tỹ *vinho* tỹ kópa fãh ky fĕg ěn ri ke nĩ ha..! Ti tỹ ag to jũnh ke ti..! Topĕ tỹ vĕnh kãn ky jĕ to ken hã vĕ..! Ů tỹ mĩg to: topĕ vĕ, he ja ěn ag vỹ jagtar mág ke mũ ha..! *Cordeiro* rĩnve..! Pĩ ki ag tóg jagãgtar ke mũ ha..! Pó tỹ *enxofre* pũr nĩja ki ke gé..!" he tóg. ¹¹ "Ag tỹ pĩ ki jagtar mũ ěn nĩja tóg kanhkã ra tãpry mũ ha..! Tũ' henh ke tũ ti nĩ, pĩ ěn ti..! Ů tỹ mĩg to: topĕ vĕ, he mũ ěn ag vỹ vĕnhkánkãn ke tũ pĕ nĩ..! Ů tỹ

ti kãgrá to: topě vĕ, he mũ ěn ag kar ti..! Ůn jiji tỹ ránrán kỹ nỹtĩ ěn ag kar ti..!“ he tóg, prĕr kỹ, Topě tỹ jĕně jafã ũ ěn ti.

¹² Ů tỹ Topě ki ge kỹ nỹtĩ ag jĕ ti to krónh ke tũg. Ag jĕ Topě tovãnh tũg, ũ tỹ Topě vĩ kri fig mũ ag, ũ tỹ *Jesus* to tar nỹtĩ ag.

¹³ Kỹ sóg kanhkã tá vĕnh vĩ ũ mĕg mũ gé. Kỹ tóg: “tag rán nĩ, ha mĕ,” he mũ. “Ů ag tóg ěg *Senhor* ki ge kỹ nỹtĩ ki kãgter ja nĩ. Ěn ag mỹ tóg sér tãvĩ tĩ ha,” he tóg. Kỹ Topě kuprĩg tóg: “hỹ,” he mũ gé. “Ag rãnrãj kaja vĕg ag tóg mũgtĩ. Kỹ ag tóg ag rãnrãj to vĕnhkãn kỹ nỹtĩ ha,” he tóg.

Ěprã ke ag vóg kónãn

¹⁴ Kỹ sóg kanhkã góg kupri vĕg mũ gé sir. Ů tóg kri nĩ nĩ, tỹ tóg ěprã ke nĩ ve nĩ. Krĩ tógfĩ tỹ *ouro* tóg nĩ, kỹ tóg ěg tỹ tỹ *trigo* kre jafã ri ke vyn kỹ nĩ nĩ gé. ¹⁵ Kỹ Topě tỹ jĕně jafã ũ tóg kãtĩ mũ gé, Topě ĩn kã tá. Kỹ tóg ũ tỹ kanhkã góg kri nĩ ěn mỹ: “*trigo* kre jafã tỹ krenh tũg nĩ,” he mũ. “Tỹ ti krenh ke kurã vĕ. Vĕnh kãn kỹ ag nỹtĩ nĩ, ěprã ke ag,” he tóg. ¹⁶ Kỹ ũ tỹ kanhkã góg kri nĩ ěn tóg *trigo* kre jafã ěn tỹ krenh tĩ mũ.

¹⁷ Kỹ sóg Topě tỹ jĕně jafã ũ vĕg mũ gé. Topě ĩn kã tá tóg kãkutĕ mũ. *Uva* kanĕ kykym jafã vyn kỹ tóg tá kãkutĕ mũ.

¹⁸ Kỹ Topě tỹ jĕně jafã ũ tóg jun mãn mũ gé. Topě mỹ nĕn ũ pũn jafã ěn tá tóg kãkutĕ mũ. Topě tỹ jĕně jafã tag vỹ pĩ ki rĩr tũgtĩ. Kỹ tóg ũ tỹ *uva* kanĕ kykym jafã vãg mũ ěn

mỹ: “*uva* kykym tũg,” he mũ. “Ga kri ti nỹtĩ. Rã há ti nỹtĩ ha,” he tóg. ¹⁹ Kỹ tóg tĩ mũ, Topě tỹ jĕně jafã ěn ti. *Uva* kanĕ kykym tóg mũ sir. Kỹ tóg *uva* jĕgmĩ jafã ki ag vãm mũ, hã vỹ: Topě tỹ vĕnh kar to jũ, he mũ. ²⁰ Ěmã fyr tá tóg jĕ nĩ, *uva* jĕgmĩ jafã ěn ti. Kỹ ag tóg *uva* jĕgmĩg mũ sir, Topě tỹ jĕgnĕ jafã ěn ag. Kỹ ag tóg tá ag kyvĕnh kujĕg mũ, ěprã ke ag kyvĕnh ti. Kỹ tóg tãra tĩ mũ, 300 (ke) *quilômetros* ra. Tỹ tóg goj mág nỹ ve nĩ, ag kyvĕnh ti.

15

Ěprã ke ag vóg kónãn mãn

¹ Kỹ sóg kanhkã tá nĕn ũ vĕg mũ gé. ĩnh mỹ tóg e tĩ, isỹ nĕn nĕ ěn ve kỹ. ĩnh kanĕ jun tóg mũ. Topě tỹ jĕgnĕ jafã tỹ 7 (ke) ag vigve ĩnh. Ga kri ke ag vóg kónãn jĕ ag tóg ke mũ, vóg tỹ 7 (ke) ki. Ag tỹ ag vóg kónãn kar kỹ Topě tóg jũ mãn ke tũ nĩ ha. ² Kỹ sóg goj tỹ *vidro* ve kã ki pĩ gru vĕg mũ. Kỹ sóg ũ tỹ mĩg kato vãsãnsãn mũ ěn ag vigvĕg mũ gé. Ag pijĕ ag tỹ tỹ ěprã ke nỹtĩ ra mĩg kãgrã ěn to há nỹtĩ ja nĩgtĩ'. Ag pijĕ vĕnh ki ti *número* rán ja nĩgtĩ', ti jiji tĩ'. Hã kỹ ag tóg goj tỹ *vidro* ve jo nỹtĩ. Kỹ ag tóg vãkyn jafã tỹ *harpa* génh kỹ nỹtĩ nĩ, Topě tỹ ag mỹ *harpa* vin mũ ěn. ³ Kỹ ag tóg Topě mỹ rãnrãj tĩ tỹ *Moisés* ěn jĕ tó mũ, ti tỹ jãn ěn ti. *Cordeiro* ěn mỹ ag tóg jãn mũ, ha mĕ. “Topě kósin vỹ tỹ ã nĩ. Pã'i mág vỹ tỹ ã nĩ. Vĕnh kar kri ke vỹ tỹ ã nĩ,” he ag tóg mũ, *cordeiro* mỹ, jãn kỹ. “Nĕn ũ há tãvĩ kar han ja ã tóg nĩ.

Ge ve ja tũ ěg tóg nýtĩ. ⁴ Věnh kar ag vỹ ģ kaměg tĩ, pã'i mág kar ag. Věnh kar ag vỹ ģ jiji to: “ũn mág vỹ tỹ ti nĩ,” he tĩ. Ā hã ne ģ pir mỹ há nĩ'. *Povo* kar tóg ģ tá junjun ke mũ, kỹ ag tóg ģ mỹ: “Topě vỹ tỹ ģ nĩ,” henh ke mũ. Ā jykre kuryj ěn ve kãn jé ag tóg ke mũ,” he ag tóg mũ, jãnjãn kỹ.

⁵ Kar kỹ sóg kanhkã tá Topě ĩn vėg mũ. Ti jãnkã nón ag tóg mũ, kur tỹ ĩn ěn róm kỹ, Topě nĩg jafã ěn. ⁶ Kỹ Topě tỹ jėgně jafã tỹ 7 (ke) ěn ag tóg tá kãpa mũ, ũ tỹ ga vóg kónãn ke mũ ěn ag. Kur kupri jãnhkri rĩnh kỹ ag tóg kãmũ mũ. Kỹ ag tóg *ouro* tỹ vėsógfĩn kỹ nýtĩ gé, ag fe kri. ⁷ Kỹ nén ně tỹ 4 (ke) ěn ag kã ũ tóg ag mỹ *ouro* tỹ pėnky junjun mũ, Topě tỹ jėgněg mũ tỹ 7 (ke) ěn ag mỹ. Pėnky tỹ 7 (ke) junjun tóg mũ, ag mỹ. Topě jũ tỹ tóg fór nýtĩ, ũ tỹ tũ' henh ke tũ pė ěn jũ tỹ. ⁸ Kỹ Topě ĩn ěn krēm nĩja tóg tũm tũm ke mũ, Topě tỹ tỹ ũn mág nĩn kỹ, ti tar nĩn kỹ. Topě tỹ jėgně jafã tỹ 7 (ke) ěn ag tỹ ga vóg kónãn ke to hã ũ tóg Topě ĩn ěn kã ra rãnh ke tũ nĩ.

16

Topě jũ

¹ Kỹ sóg vėnh vĩ ũ mėg mũ, Topě ĩn ěn kã tá. Topě tỹ jėgně jafã tỹ 7 (ke) ěn ag mỹ tóg: “pėnky ki nýtĩ ěn tỹ ga kri kugjėn mũjėg,” he mũ.

² Kỹ Topě tỹ jėně jafã ũ tóg tĩ mũ, ti pėnky ki nĩ ěn tỹ ga kri kujėn jé. Kỹ ũ tỹ mĩg ěn jiji tỹ ránrán kỹ nýtĩ ěn ag kar vỹ vėnh kaga fugfo jagy han mũ.

Ũ tỹ mĩg kãgrá to: “Topě vỹ tỹ ti nĩ,” he mũ ag kar vỹ fugfóm kãn ke mũ.

³ Kỹ Topě tỹ jėně jafã ũ tóg goj kafã tũ ki ti pėnky ki nĩ ěn kujėg mũ gé. Kỹ goj tóg vėnh kyvėnh ri ke nĩ, ag tỹ ũ tãnh mũ kyvėnh ěn ri ke. Kỹ goj kã mũ mũ kar vỹ kãgter ke mũ.

⁴ Kỹ Topě tỹ jėně jafã ũ tóg ti pėnky ki nĩ ěn kujėg mũ gé. Pėnky tãgtũ vė sir. Goj kãsir kar ki tóg kujėg mũ, goj nĩhỹg ja kar ki ke gé. Kỹ tóg tỹ vėnh kyvėnh kar nýtĩ ha, goj kar ti.

⁵ Kỹ ũ tỹ goj ki rĩr tĩ ěn tóg: “ũn há vỹ tỹ ģ nĩ,” he mũ, Topě mỹ. “Vãsỹ ģ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kỹ ģ tóg ũri nĩ gé,” he tóg mũ. “Vějykre há han kỹ ģ tóg nĩ nĩ.

⁶ Ũ tỹ ģ ki ge kỹ nýtĩ ag kãgtén ag tóg, ũ tỹ ģ vĩ tó tĩ ag mré hã. Kỹ ģ tóg ag mỹ vėnh kato vėnh kyvėnh nĩm mũ sir, ag tỹ kron jé. Ag tỹ, ag tỹ ag kãgtén ja kajãm hã vė,” he tóg.

⁷ Kỹ sóg vėnh vĩ ũ mėg mũ gé, Topě mỹ nén ũ pũn jafã tá, kỹ tóg: “Topě vỹ tỹ ģ nĩ. Pã'i vỹ tỹ ģ nĩ. Věnh kar kri ke vỹ tỹ ģ nĩ,” he mũ. “Kuryj ti nĩ, ģ jykre ti. Kỹ ģ tóg ki hã tó tĩ. Kỹ ģ tóg ki hã ag vóg kónãn tĩ gé,” he tóg mũ.

⁸ Kỹ Topě tỹ jėně jafã ũ tóg ti pėnky ki nĩ ěn kujėg mũ gé. Pėnky tỹ 4 (ke) vė sir. Rã ki tóg ti tũ kujėg mũ. Kỹ rã tóg vėnh kar kri hupũn jagy han mũ. Kỹ ag jagtar mũ. ⁹ Kỹ ag tóg kugpũr mũ sir, vėnh kar, rỹ jagy tỹ. Kỹ ag tóg Topě to vĩ kónãn mũ sir, ti tỹ ag vóg kónãn tugrĩn. Ge ra ag tóg ag

jykre tovānh sór tũ nĩ. Topě mĩ ag tóg vēnh vin sór tũ nĩ.

¹⁰ Kĩ Topě tỹ jēnē jafā ũ tóg ti tũ kujēg mũ gé. Pénky tỹ 5 (ke) vē sir. Mĩg ěn nĩgja kri tóg kujēg mũ. Kĩ tóg kuty nỹ, mĩg ěn krēm ke kar ag mỹ. Kĩ tóg vēnh kar mỹ e tāvĩ tĩ. Kaga jagy han ag tóg mũ, ag fugfóm to. Kĩ ag tóg ag kaga jagy tu-grĩn ag nũnē kyprāg mũ. ¹¹ Kĩ ag tóg Topě tỹ kanhkā tá nĩ ěn mỹ vĩ kónān mũ, ag kaga to, ag tỹ ti jagy vég mũ kar to. Ge ra ag tóg ag jykre kórég tovānh sór tũ nĩ.

¹² Kĩ Topě tỹ jēnē jafā ũ tóg ti tũ kujēg mũ gé. Pénky tỹ 6 (ke) vē sir. Goj tỹ *Eufrates* ki tóg kujēg mũ. Kĩ tóg gym ke kãn mũ. Hã kỹ pã'i tỹ rã jur ja tá kãmũ ěn ag tóg kãmũ mũ. Kĩ goj tỹ gym ke ja ěn vỹ tỹ, ag japry nỹ ha. ¹³ Kĩ sóg vēnh kuprĩg tãgtũ vég mũ. Hã ra tóg tỹ pépo ve nỹtĩ, vēnh kuprĩg ag. ũ tóg mĩg fēr ěn jēnkā tá kãkutē mũ. ũ tóg goj kã tá mĩg ěn jēnkā tá kãkutē mũ. ũ tóg ón kỹ Topě vĩ tó tĩ ěn jēnkā tá kãkutē mũ gé. ¹⁴ Japo ag vē, hã ra ag tóg ěg tỹ nén han vānh hynhan mũ. Kĩ ag tóg ěprã ke to pã'i kar ag mré vēmén mũ gé, ag tỹ vēnh génh ke to vēnh mãn jé, Topě tỹ ag mỹ kurã nĩm ja ěn ki. Topě hã ne tỹ ũn mág nĩ'.

¹⁵ “Ha vé, ājag tỹ nén ũ péju tĩ ěn kãtĩg ri ke ti nĩnh mũ, inh kãtĩg mãn ke ti. Ājag nũgnũr tũ nĩn kỹ tóg há tĩ, ājag kur kynkar kỹ nỹtĩn kỹ. Kỹ mỹ sér nỹtĩm nĩ. Kỹ ājag tóg kator nỹtĩnh ke tũ nĩ. Mỹ'āg'āg ke tũ

ājag nĩ, ũ ag tỹ ājag vég mũ ra,” he tóg, ěg *Senhor* ti, ěg mỹ.

¹⁶ Japo tag ag vỹ pã'i kar tỹ vēnh mãn han mũ, ěmã tỹ *Armagedom* tá. *Hebreu* vĩ ki ěmã ěn jiji vē.

¹⁷ Kĩ Topě tỹ jēnē jafā ũ tóg ti tũ kujēg mũ gé. Pénky tỹ 7 (ke) hã vē. Kanhkā krēm tóg kujēg mũ. Kĩ Topě ěn kã tá, nĩgja sĩnvĩ ěn tá vēnh vĩ tóg mē há ti. Kĩ tóg: “nén kar tóg kar kãn kỹ nỹ ha,” he mũ. ¹⁸ Kĩ ta tóg, kómkóm ke mũ. Tỹrỹr he tóg mũ gé. Kĩ ga vỹ ragra ke jagy han mũ gé. Ga tỹ ragra ke tỹ ge ve ja tũ ěg tóg nỹtĩ. ěg tỹ ga mĩ mũn kỹ tóg, ragra ke tỹ ge han ja tũ nĩ. ¹⁹ ěmã mág ěn tóg vēnh kãpóv kỹ nỹ ha, vēnh kãpóv tãgtũ. Kĩ ga kar mĩ ěmã tóg kókén kỹ nỹtĩ nĩ. Topě pijé ěmã tỹ *Babilônia* kã jatu ja nĩgtĩ'. ěmã ěn ki ke ag to tóg jũ jagy han mũ, Topě tĩ. Hã kỹ tóg ag vóg kónān jagy han mũ. Kĩ tóg ěg tỹ *vinho* kron ri ke nĩ. ²⁰ Kĩ goj vãso kar tóg tũ tĩ ha ke gé. Pãnónh kar tóg tũ tĩ gé. ²¹ Kĩ nãfy tóg vár mũ gé. Éhé tāvĩ ti nỹtĩ, nãfy ěn ti. ũn pir tóg *quilo* tỹ hēn ri ke nĩ. ěprã tóg vár mũ. Kĩ ěprã ke ag tóg Topě mỹ vĩ kónān mũ gé sir, nãfy tag to, ti jagy tāvĩ nĩn kỹ.

17

Ũn tỹtã kórég fi

¹ Kĩ Topě tỹ jēnē jafā ũ tóg inh ki jun mũ, ũ tỹ pénky mãn ja ěn ag kã ũ. Kĩ tóg inh mỹ: “kunĩg,” he mũ. “Nhỹ ā mỹ ěmã mág ti ven, ěmã tỹ goj tỹ

hên ri ke tá nỹ ên ti. Êmã ên ki ke ag vỹ ùn mén (ka)mẽ fi ri ke nỹtĩ. Kĩ Topẽ vỹ ag vóg kónãn ke mũ. ² Pã'i kar vỹ fi mré nỹ ja nĩgtĩ, ùn mén (ka)mẽ ên fi mré. Êprã ke kar ag mỹ tóg sér tĩ, fi jykre ti. Kĩ tóg ag tỹ kronkron kũ kãgter ri ke nĩ, ag tỹ ùn mén (ka)mẽ ên fi mré nỹ ti," he tóg inh mỹ.

³ Kĩ Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ, kũ sóg ga kórég ra tĩ mũ. Topẽ tỹ jênẽ jafã ên vỹ inh pére tĩ mũ. Tá ùn tỹtã fi tóg nĩ nĩ. Fi mễg tỹ mĩg kri fi tóg nĩ nĩ. Hã ra tóg kusũg jẽ, fi mễg ti. Vẽnh jygji tóg fi mễg kri ránrán kũ nỹtĩ. Vẽnh jigji ên tóg Topẽ to vĩ kónãn kũ nỹtĩ. Fi mễg vỹ ti pir ra krĩ tỹ 7 (ke) nĩ. Nĩka tỹ 10 (ke) ti nĩ gé. ⁴ Ûn tỹtã ên fi vỹ kur kusũg tu kũ nĩ nĩ, kur kósóg pẽ. *Ouro* tu kũ fi tóg nĩ gé, pó sĩnvĩ, *pérola* ke gé. *Ouro* tỹ kópa vyn kũ fi tóg nĩ nĩ. Hã ra tóg nén ù kórég kar tỹ fór jẽ, nén ù kavéj kar tỹ, kópa ti. Fi tỹ vỹjyre pãno han mũ to ken hã vẽ. ⁵ Fi jiji vỹ fi kakã ki rán kũ nĩ. Û tóg fi jiji tag mẽ ja tũ nĩ ver. Hã ra tóg: "*Babilônia* hã vẽ," he mũ. "Ûn mén (ka)mẽ fag kar mỹnh fi," he tóg mũ gé. "Û tỹ nén ù kavéj kar han tĩ ag mỹnh fi," he tóg mũ gé, fi jiji ti. ⁶ Hã ra fi tóg, ù tỹ Topẽ ki ge kũ nỹtĩ ag kyvénh kron kũ ter nĩ. Û tỹ hên ri ke ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, *Jesus* tugrĩn, ag tỹ *Jesus* tovãnh sór tũ tugrĩn. Hã ra fi tóg ag kyvénh kron kãn ja nĩ.

Inh mỹ tóg e tĩ, sỹ fi ve kũ.

⁷ Kĩ Topẽ tỹ jênẽ jafã tóg inh

mỹ: "mỹ ã mỹ e?" he mũ. "Nhỹ ã mỹ fi kãmén, fi mễg tỹ mĩg ti ke gé, fi mễg krĩ tỹ 7 (ke) ên, fi mễg nĩka tỹ 10 (ke) ên ti," he tóg. ⁸ "Fi mễg tag vỹ vãsỹ jẽ ja nĩgtĩ. Ûri tóg ki tũ nĩ, hã ra tóg kãnhmar nũgme tá kãkuténh ke mũ, Topẽ tỹ ti kókén pẽ han jé. Kĩ tóg êprã ke ag mỹ e tĩnh mũ, ag tỹ fi mễg tag ven kũ, ùn jygji tỹ Topẽ *livro* ki rán kũ nỹtĩ tũ ag mỹ. Topẽ tỹ nén ù kar han to hã tóg ag rán ja tũ nĩ. Kĩ ag tóg rĩnrĩr ke tũ nĩ. Vãsỹ tóg nĩ ja nĩgtĩ. Kĩ tóg ver ki tũ nĩ. Hã ra tóg kejẽn kãtĩg mãn ke mũ.

⁹ Topẽ tỹ ùn kanhrãn mũ ên ag hã vỹ fi mễg to jykrén ke mũ. Ti krĩ tỹ 7 (ke) vỹ tỹ pãnónh tỹ 7 (ke) nỹtĩ. Pãnónh ên kri fi tóg nĩ nĩ, ùn tỹtã kórég ên fi. Pã'i tỹ 7 (ke) to ke vẽ gé, hã ra, ti krĩ tỹ 7 (ke) ên ti. ¹⁰ Pã'i tỹ 5 (ke) vỹ hur tũg. Ûn pir vỹ ùri nĩ nĩ. Ûn pir ù vỹ kar kũ kãtĩg ke mũ gé. Ti kãtĩg kũ tóg nĩg sĩ pẽ han ke mũ, ù tỹ êgno ên ti. ¹¹ Fi mễg tag, ù tỹ vãsỹ nĩ ja, kar kũ ùri kã nĩ tũ ên vỹ tỹ pã'i ù nĩ gé. Pã'i tỹ 8 (ke) vỹ tỹ ti nĩ. Pã'i tỹ 7 (ke) ên mré ke vỹ tỹ ti nĩ gé. Topẽ vỹ ti tỹ tũ' henh ke mũ gé.

¹² Ti nĩka tỹ 10 (ke) vỹ tỹ pã'i tỹ 10 (ke) nỹtĩ gé. Ên ag vỹ ver kãmũ tũ nĩ. Fi mễg mré ag tóg tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ, hã ra ag tóg nỹtĩg sĩ pẽ han ke mũ gé. ¹³ Jagnẽ mré ag tóg vỹjyre pir han ke mũ, pã'i tag ag, fi mễg ên mré. Fi mễg mỹ ag tóg vẽn vin ke mũ. ¹⁴ *Cordeiro* ên kato ag tóg vãsãnsãn ke mũ. Hã ra *cordeiro* tóg ag tỹ hên ri

kenh ke mũ, ti mré ke ag mré, ù tỹ ti tovãnh ja tũ ag mré. Kỹ *cordeiro* ên vỹ tỹ pã'i kar kri ke jê. Pã'i mág ag kar kri tóg tỹ pã'i jê mỹr," he tóg inh mỹ, Topê tỹ jêñê jafã ti.

¹⁵ Kỹ tóg inh mỹ: "goj ve ja ã nĩ gé," he mũ. "Goj ên tá fi tóg nĩ, ùn tỹtã kórég ên fi. *Povo* kar to ken hã vê, hã vỹ: goj, he mũ. Êprã ke kar to ken hã vê. *Nação* kar to ken hã vê. *Vyrmỹ* vĩ nỹtĩ ag kar to ken hã vê gé," he tóg. ¹⁶ "Kỹ fi mễg vỹ ti nĩka tỹ 10 (ke) ên mré fi to kórég tãvĩ nỹtĩnh ke mũ. Fi tũ kunũnh kãn jé ag tóg ke mũ, fi kur mré hã. Kỹ fi tóg kator nĩnh ke mũ, ùn kórég ên fi. Fi nĩ ko jé ag tóg ke mũ gé. Kỹ ag tóg fi pũn ke mũ gé. ¹⁷ Ag tỹ ki kagtĩg ra Topê tóg ag krĩn tĩ, ag vatãnh tá. Kỹ ag tóg Topê tỹ ag mỹ fi to vễjykre nĩm ja ên hã han tĩ. Kỹ ag tóg jagnê mré vễjykre pir hã han tĩ. Kỹ ag tóg fi mễg mỹ vễnh vin tĩ gé, pã'i tỹ 10 (ke) ên ag. Gen kỹ ag tóg nén kar kãn kãn ke mũ ên pêtêm ke mũ, Topê tỹ vãsỹ to ja ên kar ti," he tóg.

¹⁸ "Kỹ ùn tỹtã kórég ên fi, ã tỹ ùn vэг mũ ên fi vỹ tỹ, êmã mág ên nĩ. Êprã pã'i kar kri ke vỹ tỹ fi nĩ," he tóg inh mỹ. Topê tỹ jêñê jafã ên tỹ inh mỹ tón hã vê.

18

Babilônia tỹ tũ' he

¹ Kar kỹ sóg Topê tỹ jêñê jafã ù vэг mũ gé. Kanhkã tá tóg kãtêre mũ. Tar pê tóg jê. Jêngrê tóg jê gé. Kỹ ti jêngrê tóg kurã han mũ, êprã.

² Ên vỹ prêr mũ. "...Kókén kỹ ti nỹ ha..!" he tóg mũ, prêr kỹ. "...*Babilônia* vỹ kókén kỹ nỹ, êmã mág ên ti..!" he tóg. "...Japo ag, vễjagrê kórég ag vỹ tá êmã nỹtĩ ha..! Sêsi kavêj kar, ùn kórég kar vỹ tá nỹtĩ ha, êmã jy ró ên kã ki..! ³ !..Êprã ke kar vỹ êmã ên jykre han ja nĩgte..! Kỹ tóg ag tỹ *vinho* kron mág ri ke ti ne..! êmã ên jykre ti..! Êprã pã'i ag vỹ tá vễjykre han ja nĩgte..! Kỹ tóg ùn tỹtã kórég fi mré nỹ ri ke nĩ, ag jykre kórég ti..! Nén ù vễne he tĩ ag vỹ êmã ên tigrĩn riko nỹtĩ ja nĩgte..! " he tóg, prêr kỹ, Topê tỹ jêñê jafã ti.

⁴ Kỹ sóg kanhkã tá vễnh vĩ ù mễg mũ gé. Û tỹ Topê ki ge kỹ nỹtĩ ag mỹ tóg: "mũ jé ha," he mũ. "Êmã tá kãpam nĩ, ke tũ nĩ mũ ra ãjag tóg ag mré Topê vĩ mranh ke mũ. Kỹ Topê tóg ag mré ãjag vóg kónãn ke mũ gé, ti tỹ êmã kókén ken kỹ," he tóg. ⁵ "Topê vỹ ag jykre pãno ve kãn. Kỹ tóg kã jatu tũ nĩ. Ag tỹ Topê vĩ mranh vỹ e tãvĩ nỹtĩ. Kỹ ti pãnfi tóg kanhkã pêtêm mũ, ag tỹ Topê vĩ mranh pãnfi ti. ⁶ Ag tỹ ãjag mỹ nén han ja ên ri ke han nĩ, ag mỹ," he tóg. "Ag tỹ ãjag mỹ ti kórég pir han kỹ ag mỹ ti kórég régre han nĩ, vễnh kato. ãjag mỹ ag tóg kron jafã kórég ven tĩ. Ag mỹ kron jafã kórég régre ven nĩ. ⁷ Sĩnvĩ ja ag nỹtĩ. Tỹ nén ù mág ja ag nỹtĩ. Ag jagtar han nĩ. Û tỹ nén ù mág tũ ag jagtar han nĩ gé, ag mré. " Ûn mág vỹ tỹ êg nỹtĩ," he ag tóg mũ. " Û pijê êg jagtar han

ke mũ'," he ag tóg mũ. ⁸ Hã ra ag tóg vâhã jagtar ke mũ. Vēsýrénh jé ag tóg ke mũ. Kÿ tóg ag tÿ vènh kaga jagy han ri ke nĩ sir. Kurã pir ki ag tóg tag ve kãn ke mũ. Kÿ ag tóg pĩ ki kãgter ke mũ. Topê hã vÿ, ag vóg kónãh ke mũ, pã'i mág ti, " he tóg, ù tÿ kanhkã tá vĩ mũ ti, ù tÿ Topê ki ge kÿ nÿtĩ ag mÿ.

⁹ Kÿ êprã pã'i ag vÿ, êmã nÿja venh ke mũ. Êmã ki ke ag mré tóg ag mÿ sér nĩ ja nĩgtĩ. Ag mré ag tóg nén ù kar vigve ja nĩgtĩ. Kÿ tóg ag tÿ fag mré nÿ ri ke nĩ ja nĩ, ag tũ mág ên ti. Êmã pũr nÿja ve kãn jé ag tóg ke mũ ha. Kÿ ag tóg kygfÿnh ke mũ. Jagtar jé ag tóg ke mũ. ¹⁰ Kuvar há tá ag tóg nÿtĩnh ke mũ, ag kanê jur kÿ. Kÿ ag tóg jagtar kÿ: "jagy tâvĩ tóg tĩ," henh ke mũ sir. "Éhé tâvĩn ja ti nĩ, êmã tÿ Babilônia tag ti. Tar pè ja ti nĩ. Hã ra ag tóg óra pir ki ti kókén kãn," he jé ag tóg ke mũ, pã'i ag.

¹¹ Kÿ nén ù vène he tĩ ag vÿ jagtar kÿ kygfÿnh ke mũ gé. Tá ag tóg nén ù tÿ hèn ri ke ve ja nĩgtĩ, ¹² ouro ti, prata ti, pó sĩnvĩ ti, pérola ti, kur tÿ seda ti, kur kusüg ti, ka kaja e ti, ka sĩnvĩ tÿ nén han mũ ti, ferro tÿ nén han mũ ti, ferro kusüg tÿ nén han mũ ti, pó tÿ mármore tÿ nén han mũ ti, ¹³ canela ti, vèjên ger há ti, ka jênjo pũn kÿ ger há tÿ incenso ti, ka jênjo pũn kÿ ger há tÿ mirra ti, vènh mũ tĩn jafã ti, vinho ti, azeite ti, farĩnh ti, trigo ti, monh ti, carneiro ti, kãvãru ti, karósa ti, ùn gré ag, ùn tÿtã fag mré

hã. Tag kar tÿ ag tóg *negocio* hynhan mũ ja nĩgtĩ, hã ra tóg tũ tĩ ha. ¹⁴ Kÿ ag tóg jagtar kÿ tag tónh ke mũ, ha mē. "Nén kar ve ja êg tóg nĩgtĩ, êmã tá, kÿ tóg êg mÿ sér nĩ ja nĩgtĩ. Êg tũ mág ên tóg tũ' he kãn. Ve mãn ke tũ êg tóg nĩ ha, nén ù kar ên ti," he jé ag tóg ke mũ. ¹⁵ Kÿ ag tóg kuvar há tá nÿtĩnh mũ. Êmã ên tá *negocio* han to ag tóg vènh han ja nĩgtĩ, hã kÿ tóg ag mÿ e tĩ. Tãtã nÿtĩn kÿ ag tóg jũrũn ke mũ, ag tÿ êmã tá ke ag jagtar ve kÿ. Kygfÿ jé ag tóg ke mũ, vēsýrénh jé ag tóg ke mũ. ¹⁶ Kÿ ag tóg: "jagy tâvĩ tóg nĩ," henh ke mũ. "Hã tâvĩ ja ag nÿtĩ, êmã tag ki ke ja ag. Kur sĩnvĩ rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, kur kusüg, kur kusüg sã. Ouro rĩnh ja ag tóg nĩgtĩ, pó sĩnvĩ ke gé, pérola ke gé. ¹⁷ Óra pir ki ag tóg tũ' he kãn ja nĩ, ag tÿ nén ù kar mré hã," he jé ag tóg ke mũ gé, nén ù vène he nÿtĩgtĩ ag.

¹⁸ Kÿ *barco* to pã'i ag vÿ nÿtĩnh ke mũ gé, *barco* ki rĩr tĩ kar ag, ù tÿ goj kri rãnhraj mũ kar ag ke gé. Tãtã nÿtĩ kÿ ag tóg êmã nÿja ên ve kÿ prènrèr ke mũ sir. "Êmã ên ri ke ve mãn ke tũ êg tóg nĩ ha," he jé ag tóg ke mũ. ¹⁹ Kÿ ag tóg ga funfur tÿ vènh kri vãm ke mũ sir, ag mÿ e tĩn kÿ. Kygfÿ jé ag tóg ke mũ, vēsýrénh jé ag tóg ke mũ. "Jagy tâvĩ tóg tĩ," he jé ag tóg ke mũ. "Hã tâvĩ ja ag nÿtĩ, êmã tag ki ke ja ag. Vènh kar vÿ ag tũ mãn kÿ vènh hynhan ja nĩgtĩ," he jé ag tóg ke mũ gé, goj kri mũgtĩ ag.

²⁰ "Kanhkã tá nÿtĩ kar'. Mÿ

sér nýtĩm nĩ. Topẽ ki ge kũ nýtĩ kar', *apóstolo* kar', Topẽ vĩ tó tĩ kar', mĩ sér nýtĩm nĩ. Tũ' he kãn ag huri, ěmã ěn tá ke kar ag. Topẽ vỹ hur ag vóg kónãn, ag tỹ ãjag vóg kónãn ja tugrĩn.“

²¹ Kũ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tar ũ tóg pó mág vág mũ. Pó tỹ kra ri ke ti nĩ. Kũ tóg goj nig ki fón mũ, jũ kũ, kũ tóg: “isỹ pó fón mũ tag ri ke ti nĩnh mũ, ěmã tỹ *Babilônia* kókén ti,” he mũ.

“Kókén kãn kũ tóg nĩ. Ũ tóg ve mãn ke tũ nĩ ha, ěmã ti. ²² Kã ki ag tóg *harpa* kyn mãn ke tũ nĩ ha. Tỹnh mãn ke tũ ag nĩ ha. Vãn tỹ vãkyr ěn kyn mãn ke tũ ag nĩ ha, *trombeta* ti ke gé. Vãkyr mẽ mãn ke tũ ěg nĩ ha, ěmã tỹ *Babilônia* tá. Ũ tóg tá rãnrãj mãn ke tũ nĩ ha. Ũ tóg tá nĩ mãn ke tũ nĩ ha. ²³ Ũ tóg tá néj grug mãn ke tũ nĩ ha. Ũ tóg tá vẽn prũg to fénhta han mãn ke tũ nĩ gé. Há tãvĩ ja ag nýtĩ, tá nén ũ kar vẽn he tĩ ěn ag. Kũ vẽn kar vỹ ag vỹ jẽmẽ ja nĩgtĩ. *Povo* kar krĩn kónãn ja ag tóg nĩgtĩ. Kujá tỹ ěg mỹ ón tĩ ěn ri ke han ja ag tóg nĩgtĩ.

²⁴ Topẽ vĩ tó tĩ ag kãgtén ja ag tóg nĩgtĩ, ěmã ěn tá ke ag, Topẽ ki ge kũ nýtĩ ag ke gé. ěn hã tá tóg vẽn ven ja nĩ, ag tỹ ũn kãgtén mũ kar kyvénh ti. Hã kũ ag tóg ag kar kyvénh kajãm kãn ke mũ,” he tóg mũ, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tar ěn ti.

19

¹ Kũ sóg kãnhkã tá nén ũ mẽg mũ gé sir. Tỹ tóg ũ tỹ hẽn ri ke ag jãn mẽ nĩ. Jãn kũ ag tóg: “Topẽ mỹ vỹ há han nĩ,” he mũ. “Topẽ ne ěg krenkren

han ki kãnró nĩ'. Ti hã ne tỹ ũn mág nĩ'. Ti hã ne tar jẽ'.

² Ti tỹ nén han mũ vỹ kuryj kar nỹ. ũn tỹtã kórég ěn fi vóg kónãn tóg huri. Ěprã ke kar kókén ja fi tóg nĩ, fi jykre pãno tỹ. Topẽ vỹ fi vóg kónãn, fi tỹ ti rãnrãj han tĩ ag kãgtén ja nĩn kũ,” he ag tóg, kãnhkã tãn ag.

³ Kũ ag tóg jãn mãn kũ: “Topẽ mỹ vỹ há han nĩ,” he mũ gé. “Ěmã ěn pũr nĩja vỹ kãnhkã ra tãpyr mũ. Tũ' henh ke tũ ti nĩ, nĩja ěn,” he ag tóg mũ gé. ⁴ Kũ kófa tỹ 24 (ke) ěn ag tóg mũg ke kãn mũ, nén nẽ tỹ 4 (ke) ěn ag mré hã. Topẽ mỹ ag tóg: “Topẽ vỹ tỹ ã nĩ,” he mũ, ũ tỹ nĩgja sĩnvĩ kri nĩ ěn mỹ. Kũ ag tóg: “hã vẽn,” he mũ gé. “Topẽ mỹ vỹ há han nĩ,” he ag tóg mũ, jamã há ra.

Cordeiro vẽn prũg

⁵ Kũ nĩgja sĩnvĩ ěn tá vẽn vỹ tóg mẽ há tĩ gé. “Ũ tỹ Topẽ mỹ rãnrãj tĩ', ũ tỹ Topẽ kãmẽg tĩ', ũn mág', ũn kãsir',” he tóg. “Topẽ mỹ vỹ há han, ãjag kar,” he tóg, vẽn vỹ ěn ti.

⁶ Kũ sóg ũ tỹ hẽn ri ke ag jãn mẽg mũ gé. Tỹ tóg sa krog vỹ mẽ tĩ. Tỹ tóg ta tỹ tỹrỹr he mẽ tĩ gé. Jãn kũ ag tóg tag tó mũ, ha mẽ. “Topẽ mỹ vỹ há han nĩ,” he ag tóg. “Ũ tỹ nén ũ kar han ki kãnró nĩ ěn tóg tỹ pã'i mág pẽ jẽ, ěg pã'i mág ti, Topẽ ti. ⁷ Kũ tóg ěg mỹ sér tãvĩ tĩ. Vĩ sér han jé ěg tóg ke mũ ha. “Tỹ ti ũn mág pẽ jẽ,” he jé ěg tóg ke mũ gé. “*Cordeiro* tỹ vãhã prũg ke nẽ ha. Ti prũnh ke fi vỹ vẽn kãn huri. ⁸ Fi kur kupri ěn tu kũ fi tóg jẽ nĩ, fi kur

jëngrê ên,” he ag tóg, ùn e ag, jãnjãn kÿ. Û tÿ Topê ki ge kÿ nÿtĩ kar ag to ken hã vë, hã vÿ: *cordeiro* prũnh ke, he mũ.

⁹ Kÿ Topê tÿ jënê jafã tóg inh mÿ: “inh vĩ tag rán nĩ,” he mũ. “Û tÿ hën ri ke ag tóg *cordeiro* prũg to fénhta konh ke mũ. Kÿ Topê vÿ ag kar ve há han mũ,” he tóg. Kÿ tóg: “Topê tÿ tón hã vë,” he mũ gé. “Hã ra Topê tóg ón vãn nĩgtĩ,” he tóg, Topê tÿ jënê jafã ti.

¹⁰ Kÿ sóg ti krêm mũg ke mũ, sÿ ti mÿ: “Topê vÿ tÿ ã nĩ,” he jé. Hã ra tóg inh mÿ: “ke tũg ra,” he mũ. “Topê mÿ rãnrãj tĩ vÿ tÿ inh nĩ, ã ri ke, ã kanhkã ag ri ke. Û tÿ *Jesus* tÿ ki hã tó mũ ki króm mũ ên ag kar ri ke sóg nĩ,” he tóg. “Topê hã mÿ: Topê vÿ tÿ ã nĩ, hem nĩ,” he tóg inh mÿ, Topê tÿ jënê jafã ên ti.

Topê vĩ tó tĩ ag vÿ *Jesus* tÿ ki hã tó mũ ên hã kãmén tĩ.

Û tÿ kãvãru kupri kri nĩ

¹¹ Kÿ sóg kanhkã nón kÿ nÿ vëg mũ. Kãvãru kupri vÿ tá jë nĩ. Û tÿ ti kri nĩ jijin hã vÿ: “Ùn ón vãn, ù tÿ nén ù há to krónh ke vãn,” he mũ. Ti hã vÿ jÿkre kuryj nĩ. Kÿ tóg ki hã tó tĩ gé. Nén ù há hã to tóg vãsãn ti gé. ¹² Ti kanê vÿ tÿ pĩ gru ve nĩ. Ti krĩ tógfĩ vÿ e nÿtĩ. Ti kri ti jiji tóg rán kÿ nĩ. Hã ra ù pijé ti jiji ki kanhró nÿtĩ. Ti hã vÿ ti pir mÿ ti jiji ki kanhró nĩ. ¹³ Ti kur vÿ kyvénh nĩ. Ti to ag tóg: “Topê vĩ,” he tĩ. ¹⁴ Kanhkã tá *soldado* ag tóg ti nón kãmũ mũ. Kãvãru kupri kri ag tóg

kãmũ mũ, kanhkã tân ag, ti *soldado* ag. Kur kupri rĩnh kÿ ag tóg kãmũ mũ. ¹⁵ Û tÿ ag jo tĩ mũ ên jënkã tá rógro jã régre tóg kãkutê mũ. Rógro tag tÿ tóg *povo* kar ag tÿ hën ri kenh ke mũ. Tÿ ag kri jë kÿ tóg vëjÿkre tar han ke mũ. *Uva* jëgmĩ jafã tá tóg jëgmĩnh ke mũ, *uva* ti, hã vÿ: Topê tÿ vënh kar to jũ jagy han mũ, he mũ. ¹⁶ Ti kur ki tag tóg rán kÿ nĩ, ha mẽ. “Pã'i kar ag kri pã'i,” he tóg, vënh rán ki. “Ûn mág kar ag kri ke,” he tóg mũ gé. Ti kre ki tóg rán kÿ nĩ gé.

¹⁷ Kÿ sóg Topê tÿ jënê jafã ù vëg mũ gé. Rã kri tóg jë nĩ. Kÿ tóg sësĩ kar jé prër mũ. Jamã há ra tóg ag mÿ: “!..kuneg..!” he mũ. “!..Vënh mãn kãmũ jeg..!” he tóg. “!..Topê fénhta konh kãmũ jeg..!” ¹⁸ Pã'i kãgter konh kãmũ jeg..! *Soldado* to pã'i ag, *soldado* ag, kãvãru ag, ù tÿ kãvãru kri mũgtĩ ag, ù tÿ tÿ *camarada* nÿtĩ ag, ag *patrão* ag, ùn mág ag, ùn kãsir ag, êprã ke kar ag kãgter konh kãmũ jeg..!” he tóg.

¹⁹ Kÿ sóg goj kã tá mĩg ên ve mãn mũ gé, êprã pã'i kar ag ke gé, ag *soldado* ag mré hã. Vënh mãn kÿ ag tóg nÿtĩ, ag tÿ ù tÿ kãvãru kupri kri nĩ ên kato vãsãnsãn jé, ag tÿ ti krêm ke ag kato vãsãnsãn mág han jé. ²⁰ Kÿ ag tóg mĩg ên ség mũ, ù tÿ ón kÿ Topê vĩ tó tĩ ên ag mré, ù tÿ mĩg rĩnve nén ve vãn tÿ hën ri ke hynhan ja ên ti. Ti tÿ *milagre* hynhan tugrĩn ag tóg ti vĩ kri nĩm ja nĩgtĩ, ù tÿ ti rá tÿ ránrán kÿ nÿtĩ kar ag, ù tÿ ti kãgrá to:

“Topě vě,” he mũ kar ag. Kŷ ũ tŷ mĭg ěn sĕg mũ ag tóg pĭ gru fir ki ti fón mũ, pĭ mág pĕ ki, ũ tŷ ón kŷ Topě vĭ tó tĭ ěn ag mré. Ag rĭnrĭr ra ag tóg ki ag vām mũ, pó tŷ *enxofre* pŭr nĭja ri ke ěn ki. ²¹ Ag *soldado* ag kăgtĕn ag tóg mũ gé sir, rógro tŷ, rógro tŷ ũ tŷ kăvāru kupri kri nĭ ěn jĕnkă tá kăkutĕ mũ ěn tŷ. Kŷ sĕsĭ kar ag tóg vĕnh fān mũ sir, ũn kăgter mũ ag nĭ kon kŷ.

20

Satanás tŷ prŷg tŷ mil (ke) ki se kŷ jĕ

¹ Kŷ sóg Topě tŷ jĕnĕ jafā ũ vĕg mũ gé sir. Kanhkă tá tóg kătĕre mũ. Nŭgme jănkă nĭfĕnh jafā vyn kŷ tóg kătĕre mũ, ti *chave* ti, *ferro* tŷ *corrente* vyn kŷ ke gé. ² Ěn vŷ mĭg fĕr ěn sĕg mũ, hă vŷ: pŷn ve tŷ ũn ve fag krĭn kónăn mũ, he mũ, hă vŷ: Japo, he mũ, hă vŷ: *Satanás*, he mũ. Ěn se kŷ tóg *ferro* tŷ ti mrĭnh mũ sir. Kŷ tóg se kŷ jĕ nĭ, prŷg tŷ *mil (ke)* ki. ³ Nŭgme ki tóg ti fón mũ sir, mĭg fĕr ti tŷ, Topě tŷ jĕnĕ jafā ěn ti. Kŷ tóg nŭgme jănkă nĭfĕnh mũ sir, *chave* tŷ. Kŷ mĭg fĕr ěn tóg *povo* ag krĭn kónăn măn ke tŷ nĭ ha ver, prŷg tŷ *mil (ke)* ki. Prŷg tŷ *mil (ke)* tag tŷ tŷ' hen kŷ ag tóg ver mĭg fĕr ti kavān sĭ han măn ke mũ.

⁴ Kŷ sóg nĭgja sĭnvĭ tŷ hĕn ri ke vigvég mũ. ũ tŷ kri nĭgnĭg kŷ nŷtĭ ag vŷ tŷ pā'i nŷtĭ, ag tŷ vĕnh kar jykre tugnŷm ke to. Kŷ sóg ěpră ke kuprĭg tŷ hĕn ri ke ag vigvég mũ gé. Ag tŷ vĕnh

kar mŷ *Jesus* kămĕn ja tugrĭn ag tóg ag kăgtĕn ja nĭ. Mĭg ěn to ag tóg: “Topě vě,” he ja tŷ nĭgtĭ, ti kăgră to ke gé. Ěn ag vŷ tŷ *Cristo* mré pā'i nŷtĭnh ha, prŷg tŷ *mil (ke)* ěn ki. ⁵ Vĕser ũ ag vŷ ver rĭnrĭr măn ke tŷ nĭ. Prŷg tŷ *mil (ke)* ěn tŷ tŷ' hen kŷ ag tóg kejĕn rĭnrĭr măn kăn ke mũ. ũ tŷ *Cristo* mré tŷ pā'i nŷtĭ tag ag vŷ rĭnrĭr vĕn ke mũ. ⁶ ũ tŷ rĭnrĭr vĕn mũ mŷ tóg vĭ há han ke mũ, Topě ti. Topě tŷ vŷ tŷ ag nŷtĭ. Kăgter măn ke tŷ ag tóg nĭ ha. Topě tŷ ki rĭr jĕ ag tóg ke mũ, *Cristo* tŷ ki ke gé. Prŷg tŷ *mil (ke)* ki ag tóg tŷ pā'i nŷtĭnh mũ, *Cristo* mré.

Satanás kutĕ

⁷ Kejĕn prŷg tŷ *mil (ke)* ěn tóg tŷ' he mũ. Kŷ ag tóg *Satanás* ěn kavān sĭ han măn ke mũ. ⁸ Kŷ tóg tĭ mũ, *povo* tŷ *Gogue* ag mré *Magogue* ag krĭn kónăn jĕ, tătá, ga fyr tá, *Satanás* ti. E tăvĭ ag nŷtĭ, goj fyr tá rŷnhŷj ri ke ěn ag. Ag vĕnh măn kăn jĕ tóg ke mũ, *Satanás* ti. ⁹ Kŷ ag tóg tá kămũ mũ, ũn e tăvĭ ěn ag. ũ tŷ Topě ki ge kŷ nŷtĭ ag kato ag tóg kămũ mũ, Topě tŷ ěmă to há nĭ ěn kato. Ag tŷ ag tŷ tŷ' he kăn sór vĕ. Hă ra pĭ tóg kanhkă tá kătĕre mũ, kŷ tóg ag tŷ tŷ' he sór mũ ěn ag kăgtĕn mũ. ¹⁰ Japo ěn, ũ tŷ ag mŷ ón mũ ěn fón pĕ han ag tóg mũ, pĭ gru fir ěn ki, pĭ mág pĕ ěn ki, pó tŷ *enxofre* pŭr nĭja ěn kă ki. Goj kă tá mĭg ěn vŷ tá nĭ ha, pĭ gru fir ěn kă kă, kar kŷ ón kŷ Topě vĭ tó tĭ ěn ti ke gé. Tá ag tóg kăpa măn ke tŷ pĕ nĭ ha. Tá

ag tóg jagtar tävĩ nýtĩnh ke mũ ha.

Vēnh kar jykre tugnỹm ke kurā

¹¹ Kĩ sóg nĩgia mág pē vég mũ gé, nĩgia kupri. Ũ tóg kri nĩ nĩ. Ti rĩnve ga tóg tũ' he mũ vāhā, kanhkā ti ke gé. Vēnh ven mǎn tũ tóg nĩ, kanhkā mré ga ti. ¹² Kĩ sóg vēser kar vigvég mũ, ũn mág ag, ũn kāsir ag ke gé. Nĩgia kupri ěn jo ag tóg nýtĩ. Kĩ *livro* vỹ tá nýtĩ gé. *Livro* ěn kygvāg ag tóg mũ. Vēnh kar jykre vỹ ki ránrán kỹ nýtĩ. Kĩ *livro* ũ vỹ tá nĩ gé. Ěn kavāg ag tóg mũ gé. Ũ tỹ rĩr krỹg ja tũ venh ke mũ ag jygi vỹ ki ránrán kỹ nýtĩ. Kĩ Topē tóg ũn kǎgter mũ kar jykre tugnỹm ke mũ. Kĩ tóg ag mỹ ag tỹ nén venh ke mũ ti tónh ke mũ. Ag tỹ ag jykre tỹ *livro* ki ránrán kỹ nýtĩ ěn kajām kǎn ke vē. ¹³ Ũ tỹ goj ki kǎgter mũ ag vỹ tá nýtĩ gé, ũ tỹ vēser jamā tá nýtĩ ag kar ti. Vēnh kar vỹ tá nýtĩ. Ag tỹ nén han mũ kar kajām kǎn jé ag tóg ke mũ ha. ¹⁴ Kĩ ũ vỹ ter mǎn ke tũ nĩ ha. Ěg ter ke tag vỹ hur tũg. Ũ tỹ pĩ gru fir ěn kǎ ki vǎr ke tag ag vỹ kǎgter ri ke han ke mũ, kỹ tóg ag kǎgter pē han ri ke nĩ sir, ag tũg pē han tũ ra. ¹⁵ Kĩ ũn jygi tỹ Topē *livro* ki ránrán kỹ nýtĩ tũ ěn ag vỹ pĩ gru fir ěn kǎ ki vǎr kǎn ke mũ.

21

Kanhkā tǎg mré ga tǎg

¹ Kĩ sóg kanhkā tǎg vég mũ gé, ga tǎg ke gé. Kanhkā ve ěn

tóg hur tũg, ga ve ěn ke gé, goj ti ke gé. ² Kĩ sóg Topē jamā tag, *Jerusalém* tǎg tag vég mũ gé. Kanhkā tá tóg kǎtère mũ, Topē tá. Ěmā sĩnvĩ han ja ag tóg nĩgtĩ. Kĩ tóg tỹ ag tỹ tá vēnh prũg to fénhta han ke nĩ ve nĩ. Ěmā sĩnvĩ tóg ũ prũnh ke fi sĩnvĩ ri ke nĩ, fi tỹ fi mén ke ti jǎvǎnh kỹ. ³ Nĩgia kupri ěn tá vēnh vĩ tóg mē há tĩ, kỹ tóg: “Topē tỹ ěprā ke ag mré ěmǎn hā vē,” he mũ. “Ag mré tóg nĩ nĩ ha. Ti tũ vỹ tỹ ag nýtĩnh ke mũ ha. Topē vỹ ag mré nĩnh mũ ha, kỹ tóg tỹ ag Topē nĩ sir. ⁴ Ag kanē var tỹ tũ' he kǎn jé tóg ke mũ ha. Ũ tóg ter mǎn ke tũ pē nĩ ha. Hā kỹ ũ tóg fe kaj nĩ mǎn ke tũ nĩ gé, jagtar ke tũ, kaganh ke tũ. Vēnh ven mǎn ke tũ ti nĩ ha, ěprā vējykre ti,” he tóg, vēnh vĩ ěn ti.

⁵ Kĩ ũ tỹ nĩgia kupri kri nĩ ěn tóg: “nén ũ kar han mǎn jé sóg ke mũ ha,” he mũ. Kĩ tóg inh mỹ: “inh vĩ tag rán nĩ,” he mũ gé. “Sỹ ki hā tó vē. Vēnh ven kǎn jé tóg ke mũ, sỹ ǎ mỹ nén tó mũ tag ti,” he tóg. ⁶ Kĩ tóg: “hỹ, vēnh ven kǎn ti huri,” he mũ gé. “Ũn ve vỹ tỹ inh nĩ, kỹ sóg tỹ ěgno nĩ gé. Isỹ nén ũ kar han to hā sóg nĩ nĩ. Kĩ sóg nén ũ kar tũg mũ ra nĩnh mũ gé. Ũ tóg goj kron sór mũ. Ěn mỹ sóg ven tĩ, fagrĩnh mỹ. Isỹ ti mỹ goj ven mũ ěn vỹ ti ter ke tũ han ke mũ. ⁷ Ũ tỹ isovǎnh tũ ěn mỹ sóg nĩm ke mũ, *presente* tag ti, ha mē: ti Topē vỹ tỹ inh nĩnh mũ, kỹ tóg tỹ inh kósĩn nĩnh mũ gé,” he tóg inh mỹ, ũ tỹ nĩgia kupri kri nĩ ěn ti.

⁸ Hã ra ù ag tóg pĩ gru fir kã ki vár ke mũ, hã vỹ: ù tỹ isovãnh mũ ag, ù tỹ vỹjykre pãno han tĩ ag, ù tỹ ù tén tĩ ag, ù tỹ ag prũ tũ fag mré nỹgnỹ mũ ag, ù tỹ fag mén tũ mré nỹgnỹ mũ fag, kujá ag, *curandeiro* ag, ù tỹ vãnh kãgrá jykre mũ mũ mũ ag, ùn ón mũ ag, he mũ. Pĩ gru fir kã ki tóg ag vãm kãn ke mũ. Kỹ tóg ag kãgter pẽ han ri ke nĩ sir,” he tóg, ù tỹ nĩgja kupri kri nĩ ãn ti.

Jerusalém tãg

⁹ Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ù tóg inh ki jun mũ, ù tỹ pẽnky kã kã nĩ ãn tỹ ga kri ke ag vóg kónãnh mũ ãn ag kã ù. Inh mỹ tóg: “kunĩg,” he mũ. “*Cordeiro* prũnh ke fi venh kãtĩg,” he tóg inh mỹ.

¹⁰ Kỹ Topẽ kuprĩg tóg inh krĩn mũ sir. Kỹ sóg nẽn nẽ vég mũ. Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg pãnónh tój ra inh pére tĩ mũ. Pãnónh kri jẽ kỹ tóg inh mỹ Topẽ jamã tãg ven mũ sir, *Jerusalém*, he mũ tag ti, ù tỹ kanhkã tá kãtère mũ tag ti, Topẽ tá. ¹¹ Sĩnvĩ pẽ tóg nĩ, Topẽ sĩnvĩ ãn ri ke ti nĩ. Kókov tóg nĩ gé, pó tỹ *jaspe* kókov ri ke. ¹² Êmã jy ró tóg tój gy nỹ. Vãnh ra hã tóg tój gy jẽ gé. Ró ki jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ nỹtĩ. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã tỹ 12 (ke) ag vỹ ki rĩr nỹtĩ, jãnkã ki. Ki vãnh jỹgji tóg rãnrãn kỹ nỹtĩ, *Israel* jógjóg ve tỹ 12 (ke) ãn ag jygji ti. ¹³ Rã jur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ nĩ. Rã pur ja kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. Kanhkã tãpér ù kã tá tóg jãnkã tãgtũ ù nĩ gé. ¹⁴ Pó tỹ 12

(ke) kri tóg hynhan kỹ nĩ nĩ, ãmã ti. Pó ãn ki vãnh jygji tóg rãnrãn kỹ nỹtĩ gé, *apóstolo* tỹ 12 (ke) ãn ag jygji ti, *cordeiro* tũ ãn ag jygji ti.

¹⁵ Kỹ ù tỹ inh mré vĩ mũ ãn, Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn tóg ti kãmun jafã vyn kỹ jẽ nĩ, ti kãmun jafã tỹ *ouro* ti. Kỹ tóg ãmã kãmun sór mũ, ãmã jy ró ti, ti jãnkã ti ke gé. ¹⁶ Péno tỹ 4 (ke) ti nĩ, ãmã ti. Kỹ ti tãpér vỹ ti tój ri ke nĩ. Kỹ Topẽ tỹ jẽnẽ jafã ãn vỹ kãmun mũ sir, ãmã ti, ti kãmun jafã tỹ. *Quilômetro* tỹ 2 *mil* kri 200 (ke) ti nĩ, ti tỹ tój e kỹ nỹ ki, ti tãpér ki ke gé, Vãnh ri ke kar ti nĩ, ti kãmur ti. ¹⁷ Kỹ tóg ãmã jy ró ãn kãmun mũ gé. Ti tãpér vỹ *metro* tỹ 64 (ke) nĩ. *Metro* tag vỹ tỹ ãprã ke ag kãmun jafã nĩ. Hã ra Topẽ tỹ jẽnẽ jafã vỹ kãmun mũ, ãprã ke ag kãmun jafã tỹ. ¹⁸ Ró vỹ pó tỹ *jaspe* tỹ han kỹ nỹ. Kỹ ãmã vỹ *ouro* tỹ han kỹ nĩ. Hã ra tóg fĩn ãvãj nĩ, *vidro* fĩn ãvãj ri ke. ¹⁹ Êmã jy ró tóg pó mág kri han kỹ nĩ. Pó ãn to pó ù tóg nỹtĩ gé, ùn e ag. Pó mág ù tóg tỹ *jaspe* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *safira* nĩ. Kỹ ù tóg tỹ *ágata* nĩ. Jo ù tóg tỹ *esmeralda* nĩ. ²⁰ Jo ù tóg tỹ *sardônio* nĩ. Jo ù tóg tỹ *sárdio* nĩ. ù tóg tỹ *crisolito* nĩ. ù tóg tỹ *berilo* nĩ. ù tóg tỹ *topázio* nĩ. ù tóg tỹ *crisópraso* nĩ. ù tóg tỹ *jacinto* nĩ. ù tóg tỹ *ametista* nĩ gé. 12 (ke) ti nỹtĩ, pó mág ti. ²¹ Kỹ ti jãnkã tỹ 12 (ke) vỹ *pérola* tỹ hynhan kỹ nỹtĩ. Jãnkã pir vỹ *pérola* pir nĩ mỹr, ha mẽ. Kỹ ãpry mág ãn vỹ *ouro* tỹ han kỹ sa. Hã ra tóg fĩn ãvãj nĩ, *vidro* fĩn ãvãj ri ke.

²² Hã ra sóg Topê ãn vэг tũ nĩ, êmã ên tá. Topê vỹ vènh kar kri nĩ. Kỹ tóg nén ù kar han ki kanhró nĩ gé. Topê hã vỹ êmã ên tá êmã nĩ, *cordeiro* ti ke gé. ²³ Kỹ rã tóg tá tũ nĩ gé, kysã ke gé. Topê tỹ jèngrê vỹ ki kurã han tĩ. Kỹ tóg tá kutyg vãnh nĩ sir. *Cordeiro* ên vỹ êmã ên tá rã ri ke nĩ. ²⁴ Kỹ vènh kar tóg Topê tỹ êmã ki jèngrêg ên tugrĩn êvãnh há han tĩ, *povo* kar ag. Êprã pã'i kar ag vỹ ag tỹ nén ù kar gé kãmũnh mũ, ag tỹ tá vin han jé. ²⁵ Jãnkã vỹ nugnón kỹ nỹtĩ, kurã kar ki. Kutyg tũ nĩn kỹ ag tóg jãnkã nĩgfénh tũ nĩgtĩ. ²⁶ *Povo* kar ag vỹ ag tỹ nén ù gé kãmũnh ke mũ, êmã ên mĩ. ²⁷ Hã ra nén ù kórég vỹ kãrãnh ke tũ pè nĩ. Û tỹ vèjykre pãno han mũ ag vỹ ra genh ke tũ nĩ, ùn ón mũ ag ke gé. Ûn jyggi tỹ *livro* ki rãnrãn kỹ nỹtĩ ên ag hã vỹ ra genh ke mũ. Û tỹ rĩr krỹgja tũ vэг mũ ên ag jyggi vỹ rãnrãn kỹ nỹtĩ, *cordeiro livro* ên ki.

22

¹ Kỹ Topê tỹ jèñ jafã tóg inh mỹ goj mág ven mũ. Goj ên vỹ êg rĩnrĩr han tĩ. Kómkóm ke ti tĩ, pó kupri fĩn êváj tỹ kómkóm ke ên ri ke. Goj ên nĩhỹg vỹ Topê nĩgia tá nĩ, *cordeiro* nĩgia ên tá. ² Kỹ tóg êmã kuju mĩ tĩ mũ, êpřy mág jagma, êmĩn mág ên jagma, goj ti. Ti fyr tá ka tóg nỹtĩ, ti fyr ù tá ke gé. Ka kanẽ ên vỹ êg rĩnrĩr han tĩ gé. Ên vỹ prỹg pir ki kanẽ tỹ 12 (ke) han tĩ. Kysã kar ki tóg ti kanẽ hynhan tĩ. Ti féj vỹ tỹ

vènh kagta kar nĩ. Vènh kaga kar tỹ tóg há' he kãn tĩ. ³ Topê tỹ nén ù to jũ vỹ tá nĩnh ke tũ pè nĩ, êmã ên tá.

Topê nĩgia vỹ êmã ên tá nĩ nĩ, *cordeiro* nĩgia ên ti. Kỹ vènh kar vỹ ti to: “Topê vè,” henh ke mũ, Topê rãnrãj han tĩ ag kar. ⁴ Topê ve jé ag tóg ke mũ. Kỹ ti jiji vỹ ag kakã ki rãn kỹ nĩnh mũ. ⁵ Tá tóg kutyg vãnh nĩgtĩ. Hã kỹ ag tóg tá nėj grug ke tũ nĩ. Rã vỹ tá tũ nĩ gé. Topê vỹ ag mỹ jèngrê han tĩgtĩ, êg pã'i ti. Kỹ tá nỹtĩ ag tóg tỹ pã'i nỹtĩnh ke mũ gé. Ag tỹ tỹ pã'i nỹtĩnh ke tag vỹ tũ' henh ke tũ pè nĩ.

Jesus kãtĩg mãn

⁶ Kỹ Topê tỹ jèñ jafã ên tóg inh mỹ: “inh vỹ vỹ tỹ ki hã ke nĩ,” he mũ. “Vènh ó pijé’,” he tóg. “Êg jóg tỹ Topê vỹ ù tỹ ti vỹ tó tĩ ag mỹ ti kuprĩg jèñ, ti tỹ ag kanhrãn jé. Hã kỹ tóg ti tỹ jègnè jafã ag kã ù jèñ, ti tỹ ti mỹ rãnrãj tĩ ag mỹ tó jé, nén tỹ kãnhmar kutènh ke mũ ti,” he tóg.

⁷ *Jesus* vỹ tag tó mũ, ha mẽ. “Ha vé, inh kãtĩg mãn ke nè ha. Nén tỹ *livro* tag ki rãn kỹ nĩ tag to jykrén há han nĩ. Kỹ Topê tóg ãjag mỹ vỹ há han ke mũ,” he tóg.

⁸ Tag kar ve inh, mẽ inh ke gé, inh, hã vỹ: *João*, he mũ. Isỹ ve kãn kar kỹ sóg ù tỹ inh mỹ tag ven mũ ên krēm mũg ke mũ, sỹ ti mỹ: “Topê vỹ tỹ ã nĩ,” he jé. ⁹ Hã ra tóg: “ke tũg nĩ,” he mũ. “Á ri ke sóg nĩ, isỹ Topê rãnrãj han kỹ. Á régre ag ri ke sóg nĩ. Û tỹ Topê vỹ tó tĩ ag

ri ke sóg nĩ. Û tỹ *livro* tag ki nén rán kỹ nĩ mễg mũ ag ri ke sóg nĩ gé. Topê hã mỹ: “Topê vỹ tỹ ả nĩ,” hem nĩ,” he tóg, inh mỹ, Topê tỹ jẽnê jafã ti.

¹⁰ Kỹ *Jesus* vỹ tag tó mũ gé, ha mẽ. “*livro* tag ki nén rán kỹ nĩ tag péju sór tũg nĩ,” he tóg, inh mỹ. “Kakó ti nĩ ha, ảjag tỹ nén tỹ ki rán kỹ nĩ tag venh ke mũ ti. ¹¹ Û tỹ vễjykre pãno han mũ ẻn jẻ han kỹ nĩ nĩ. Û mỷn hỷn há tĩgtĩ, ti jykre kavẻj ti. Ti jẻ ti jykre kórẻg hã mĩ tĩg. Û tóg vễjykre kuryj han tĩ. Ti jẻ to tar nĩ. Û ag tóg tỹ Topê tũ nỹtĩ. Ag jẻ ti to krỏnh ke tũg,” he tóg.

¹² “Ha vé, inh kãtĩg mãn ke nẻ ha. ảjag kaja ma sóg kãtĩg ke mũ, ha vem nĩ. Vẻnh kar vỹ ve kãn ke mũ, ag tỹ nén han mũ kaja ti. ¹³ Topê vĩ kar han sóg tĩ. Ûn ve vỹ tỹ inh nĩ, ửn tỹ ẻgno vỹ tỹ inh nĩ gé. Isỹ nén kar han to hã sóg nĩ, kỹ sóg nén kar tỹ tũ' he mũ ra ẻgno kã nĩnh ke mũ gé,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁴ “Ủ ag tóg ag jykre kugrynh sór tĩ. Hã kỹ ag tóg ẻg tỹ ẻg kur kygfa ri ke han tĩ. ẻn ag mỹ tóg vĩ há han ke mũ, Topê ti. Ka kanẻ tỹ ẻg rĩnrĩr han tĩ ẻn ko jẻ ag tóg ke mũ. Kỹ ag tóg ẻmã ẻn jãnka ra genh ke mũ gé. ¹⁵ Hã ra ử ag tóg ẻn ra genh ke tũ nĩ, hã vỹ: ử tỹ vễjykre pãno tỹ vẻnh kavẻnh tĩ ag, kujá ag, *curandeiro* ag, ử tỹ ag prũ tũ fag mrẻ nỹgnỹ mũ ag, ử tỹ fag mẻn tũ ag mrẻ nỹgnỹ mũ fag, ử tỹ ử tẻn mũ ag, ử tỹ vẻnh kãgrá jykre mĩ mũ mũ ag, ửn ón mũ ag, ử tỹ

ử ag *lograr* he mũ ag, he mũ. ẻn ag vỹ ẻmã ẻn ra genh ke tũ pẻ nĩ,” he tóg, *Jesus* ti.

¹⁶ Kỹ *Jesus* tóg: “isỹ jẻnẻ jafã jẻnẻ inh,” he mũ, “ti tỹ ảjag mỹ ảjag tỹ nén venh ke mũ kar tó jẻ, ử tỹ inh vĩ jẻmẻ jẻ vẻnh mãn tĩ ag kar mỹ. *Davi* krẻ'krẻ ag kã ử ẻn vỹ tỹ inh nĩ. Krỉg mág hã sóg nĩ,” he tóg.

¹⁷ Kỹ Topê kuprỉg vỹ *Jesus* mỹ: “kur kãtĩg,” he mũ. Û tỹ ti ki ge kỹ nỹtĩ kar ag vỹ ti mỹ: “kur kãtĩg,” he tĩ gé, ag tỹ tỹ ti prũnh ke fi ri ke nỹtĩn kỹ.

Kỹ *Jesus* tóg: “ử tỹ goj kron sór mũ ẻn jẻ iso kãtĩg,” he mũ, “sỹ ti mỹ goj jun jẻ, fagrỉnh mỹ. Goj ẻn vỹ ti rỉr han ke mũ, ha vem nĩ,” he tóg.

João tỹ ve ja

¹⁸ Vãhã sóg tag tó sór mũ, inh, hã vỹ: *João*, he mũ, ha mẽ. Û tóg kejẻn isỹ nén rán mũ tag ve kỹ pãte ử rán mãn sór ke mũ gé, hẻn ri ke mũn. ẻn vóg kỏnãn tãvĩ han jẻ tóg ke mũ, Topê ti. Kỹ tóg sỹ nén ử jagy tó mũ ẻn ve kãn ke mũ, ha mẽ. ¹⁹ Kejẻn ử tóg hẻn ri ke mũn isỹ nén rán mũ ử tỹ nén ử tũ han sór mũ. ẻn tũ mág tỹ tóg tũ' hẻnh ke mũ gé, Topê ti. Kỹ tóg ka kanẻ tỹ ẻg rĩnrĩr han mũ ẻn konh ke tũ nĩ. Topê tỹ ẻmã nĩm mũ ẻn ra tóg rãnh ke tũ nĩ gé, sỹ ẻmã kãmẻn mũ ẻn ra.

²⁰ Û tỹ inh mỹ tag kar ven mũ ẻn vỹ: “inh kãtĩg mãn ke nẻ ha, sỹ ki hã tó vẻ,” he mũ.

Hỷ, kur kãtĩg, ẻg *Senhor* tỹ *Jesus*'.

²¹ ẻg *Senhor* tỹ *Jesus* jẻ ảjag kar tar han. Hã vẻ.